

Եւ յեմբօւ կայխօ'ատարօւ մաճ Եսսկրիստօկոսիքի

Juquila Mixe New Testament

Contents

MATEWÛ	1
MARKÛS	50
LUKÛS	80
FWANK	130
APOSTÛLÛTY	171
ROMANÛS	216
1 KORINTÛ	236
2 KORINTÛ	255
GALASYÛ	268
ÉFESÛ	275
FILIPÛS	282
KOLOSÛ	287
1 TESALÓNIKÛ	292
2 TESALÓNIKÛ	296
1 TIMOTEE	299
2 TIMOTEE	305
TITÛ	309
FILEMÓN	312
EBREEÛSÛTY	313
Santya'agu	328
1 PEEDRÛ	333
2 PEEDRÛ	339
1 FWANK	343
2 FWANK	348
3 FWANK	349
JUUDÛS	350
DÍ'IBÛ JATANÛP	352

This print-on-demand edition of Scripture is designed, produced, and provided at cost by the Digital Bible Society. This is made possible through partnerships with the Bible League of Canada, Open Doors International and other missions and translation agencies. We are deeply grateful for the sacrifices made in translating this edition of Scripture and the generosity of others in making this Bible available to you.

To order additional copies of this Bible or hundreds of translations like it or to learn more about our ministries and the mission of Scripture distribution in every language, we invite you to visit www.DBS.org (USA), www.BibleLeague.ca (Canada), and www.OpenDoors.org (Europe). May God bless your work in sharing and teaching these Scriptures, until, as it is written, the earth is *“filled with the knowledge of the glory of the LORD, as the waters cover the sea.”* (Habakkuk 2:14)

Oybyн Ayuk Di'ibu Matewн Jyaay

Jesukristu 'yaptajkuty

¹ Tyaadu du'un tu'ugu listu ma 'yity kuxjaay yu xyuujuty ja 'yaptajkudyu Jesukristu, di'ibu tuump'ajt aats'ajtu rey Davit, di'ibu tuump'ajt aats'ajtadu Abraan.

² Abraan yu'u teety'ajtu Isaa, di'ibu teety'ajtu Jakoob, di'ibu teety'ajtadu Judaa esu myuga'axuty. ³ Judaa yu'u teety'ajtu Fares esu Zeru, di'ibu tyagak'ajtu Tamar. Fares yu'u teety'ajtu Esrom, di'ibu teety'ajtu Aram, ⁴ di'ibu teety'ajtu Aminadap, di'ibu teety'ajtu Naason, di'ibu teety'ajtu Salmón. ⁵ Salmón yu'u teety'ajtu Booz, di'ibu tyagak'ajtu Raap. Booz yu'u teety'ajtu Obeed, di'ibu tyagak'ajtu Rut. Obeed yu'u teety'ajtu Isaii, ⁶ di'ibu teety'ajtu rey Davit.

Davit yu'u teety'ajtu Salomonk, di'ibu tyagak'ajtu ku'ekyuty'oxy di'ibu nudo'oxy'ajtu Uriius. ⁷ Salomonk yu'u teety'ajtu Robwam, di'ibu teety'ajtu Abiius, di'ibu teety'ajtu Asaa, ⁸ di'ibu teety'ajtu Josafat, di'ibu teety'ajtu Joram, di'ibu teety'ajtu Uziius, ⁹ di'ibu teety'ajtu Jotam, di'ibu teety'ajtu Akaz, di'ibu teety'ajtu Ezekiius, ¹⁰ di'ibu teety'ajtu Manases, di'ibu teety'ajtu Amón, di'ibu teety'ajtu Josiius, ¹¹ di'ibu teety'ajtadu Jekoniuis esu myuga'axuty ma ja timpu ko ja babilónudu rey tmanejy ja israelitu ja'ayuty tsimy jap Babilonu ñaaxóty.

¹² Ko tyaadu du'un ñajxy, Jekoniuis yu'u teety'ajtu Salatyel, di'ibu teety'ajtu Zorobabel, ¹³ di'ibu teety'ajtu Abyut, di'ibu teety'ajtu Elyakim, di'ibu teety'ajtu Azoor, ¹⁴ di'ibu teety'ajtu Sadok, di'ibu teety'ajtu Akim, di'ibu teety'ajtu Elyut, ¹⁵ di'ibu teety'ajtu Elyazaar, di'ibu teety'ajtu Matán, di'ibu teety'ajtu Jakoob. ¹⁶ Jakoob yu'u teety'ajtu Josee, di'ibu Mariiu muut pyejky. Esu Mariiu yu'u taak'ajtu ja Kristu, ja'a njuna'anum ja Nindsun'ajtam Jesukristu.

¹⁷ Pes du'un oj kya'pxy majmajkts naska'axu Abraanu tyuump 'yaadsuty extu jabaat ma rey Davit, es nan jamajmajkts naska'axu Davitu tyuump 'yaadsuty extu jabaat ma yu Babilonu ryey dyajnejxy tsimy ja ja'ayuty jap ñaaxóty, es nan jamajmajkts naska'axu extu jabaat ma myiin jyajty ja Kristu.

Jesús myiñ jya'ty

¹⁸ Du'un myiin jyajty ja Jesukristu. Yu Mariiu, Jesukristu tyagak, yu'u naty pukánur ja Josee. Es maanumu naty kyapuktu, Mariiu oj wye'emy u'unkmuut mut ja Espiritu Santu myuk'ajtan. ¹⁹ Josee jyiky'ajty tuj'ajtan muut es kyaj jyanayyajnidu'xanu ma Mariiu, jydimmastu'udán wil'ix kyaju ja'ayuty tnijawudut.

²⁰ Ko du'un twinmaay, tu'ugu Diosu 'yanklus t'ijxy tsyuujóty mya'ayóty es 'yanmaayy:

—Josee, Davitu tyuump 'yaats, katu xyjawa es xy'axajut yu Mariiu éxtumu mudo'oxy, mut ko ja u'unk di'ibu yajminaampy yajja'taampy, yu'u Espiritu Santu jya'a. ²¹ Yu Mariiu tpaada'añ tu'ugu u'ungu'unk, es xypyjítakut ja xyuu Jesús. Du'un txu'átut mut ko yajnitso'ogaampy ja jya'ayuty ko dyajtagoyánu pyojputy.

²² Tugekyu tyaadu du'un tyuun jyajtu es yajkuydyúnat di'ibu naty ja Diosu kyugajxpu tu tniyajxy:

²³ Yu kixyudo'oxy wu'umaamp u'unkmuut es tpaada'añ tu'ugu myaangu'unk di'ibu yajtukxu'ataamp Emanwel, di'ibu ayuk wimbudsuump Dios ijtp mut udsajtam.

²⁴ Ko ja Josee dyajwijy ja tsyuu mya'ay, du'un ttuun éxtum ja Nindsun'ajtamu 'yanklusu naty tu tyuknipékyuty. Ta t'axaju ja Mariiu éxtumu nudo'oxy es oj tmunujxnu ma tsyuunu. ²⁵ Per kyaj tsyunaaydyu éxtum tsyuuñudu kasadu ja'ayuty extu ko ja Mariiu dyajmiiñ dyajjajty ja myaangu'unk. Es ja Josee tpujtaku ja xyuu Jesús.

2

Di'ibu tni'uxpákudu wil'ixu du'un yu madsa'a tni'ixtu ja mixyu'unk Jesús

¹ Ko Jesús myiín jyjaty ma yu Belén kajpn, Judeeu ñaaxóty, ma natyu Eroodus ryey'aty ma tadu naxwíñadu, ta jyjattu Jerusalén naagadyu ja'ay di'ibu miindu ma xuu pyudsemy, es jap tni'uxpúkadu wi'ixu du'un yu mudsá'a. ² Es dyajtuudu:

—¿Maá net ja israelítadyu ryey di'ibu tu myiín tu jya'ty? Pes ndsooñ ma xuu pyudsemy. Ta n'ixtats ja myudsá'a es paadyuts nnimindu es n'awdata'anduts.

³ Ko ja rey Eroodus tmudooyu tyaadu, ta wye'emy amoñ, ta wye'emy nanda'un ja Jerusalén ja'ayuty. ⁴ Netu rey dyajwooyu nidugekyu ja teedywindsánuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpúktap, es dyajtuuy:

—¿Maá net myina'añ jya'ta'añ ja Kristu?

⁵ Ta ja'ajuty 'yadsoodu:

—Jam Belén, Judeeu ñaaxóty; mut ko ja Diosu kyugajxpu tkuxjaay du'un:

⁶ Es mij Belén, Judeeu ñaaxóty,

kyaj mnagoogajpnuty ma tadu nax,

mut ko ma mij pyudsama'añ tu'ugu yajkutujkpu

di'ibu kywentu'ataambyuts ja nja'ayuty, ja israelítaty.

⁷ Netu Eroodus tnigajxu ayu'udsyu ja di'ibu naty tu jya'ttu, es dyajtuuy na'a du'un meeru naty tu kyuxe'eky ja mudsá'a. ⁸ Net yajkajxtu Belén, es ya'anmaaydyu:

—Nujxtu jam, es uxta'aydyu tadu mixyu'un; es ko xypyaattat, awa'anuguts esuts uj nanda'un nujx n'awdátuts.

⁹ Mada tyaadu reyu 'layuk ñujxtu ja ja'ayuty. Net ja mudsá'a di'ibu naty tu t'ixtu ma ja ñáxaty, kyuxe'ky jatugok, es yu'ujuty tranujxtu extu ko jyjattu ma naty ja mudsá'a tu wyu'umu tujk nikujxm ma naty ja mixyu'un. ¹⁰ Es yu'ujuty xyondaktu ko t'ijxtu ja mudsá'a. ¹¹ Ta tyujkadu tugoty, es tpattu ja mixyu'unk mada tyaak Mariiu. Net ñaygyoxtonaagydyákadu es t'awdajttu ja mixyu'unk. Ta t'agajtu ja myay'átyuty es tmooydyu ooru, ja oybyu pa'ak xu'kpu es jatu'ugu pa'ak xu'kpu di'ibu xyu'ajtypy mirru.

¹² Dios anmaayadu tsyuujóty mya'ayóty es kadiibu jyambittat ma Eroodus, paaty tpujktu wiink tu'u es jyambittu ma ja ñáxaty.

Jesús yajmuge'eky

¹³ Ko tyaadu jyambittu, ta ja Josee t'ijxy tsyuujóty mya'ayóty tu'ugu Diosu 'yanklus. Ta 'yanmaay:

—Pudu'uk. Munnjx ja mudo'oxy esu 'yu'un, es nujxtu tsojk Ejiptu es wa'umdu jap extu kots uj mij n'awánadut es mjambittat, mut ko Eroodus 'yuxta'ayaampy yu mixyu'unk es dya'ooaga'añ.

¹⁴ Netu Josee pyude'ky es tmonejxy ja mixyu'unk esu tyaak. Ta tsoy'ondu koots, ñajxnudu Ejiptu. ¹⁵ Jap wye'emy extu koonam 'ye'ky ja Eroodus.

Tyaadu du'un tyuun jyjatu es yajkuydyúnat di'ibu naty ja Nindsun'ajtam tu ttukkajxwa'xy ja kyugajxputy: “Jap Ejiptats nnigaxu n'U'unguts.”

Eroodus tni'ana'amu es 'yooktat ja mixyu'unguty

¹⁶ Ko ja Eroodus tnija'aju ko ja di'ibu naty tu kyu'ixudu tu tyukxi'igadu, yu'u ko oj kyaj 'yokjambijnudu, ta jyantsytyugoyjot'ambejky. Net tni'ana'amu nidugekyu ja yedyujku'unguty 'yooktat, yu majtsk jamujtpe es waanu mútskputy, jam Belén es tugekyu myugajpnba'ajuty. Du'un ttuun ma ja timpu ma naty tim jawyiin tu kyuxe'eky ja mudsá'a, éxtamu naty tu tyukmumadya'agudu yajxón di'ibu oj kyu'ixudu. ¹⁷ Es mut ko du'un dya'o'ktaaydyu ja una'ku'un, net yajkuydyuun di'ibu naty ja Diosu kyugajxpu Jeremius ta dyajwe'emy kuxja'ay:

¹⁸ Yajmudooy ma Ramaa kajpn

ko pún jyu'ny ya'axy ya'ayow ya'amá'at.

Rakéldumu du'unu naty ñijiipy ja 'yu'unguty

es kyaj tseky es pún pyumay pyutájudat

mut ko tu naty 'yo'ktaayñudu.

¹⁹ Es ko 'ye'ky ja Eroodus, ta ja Josee tsyuujóty mya'ayóty t'ijxy ja Diosu 'yanklus jam Ejiptu, es 'yanmaay:

²⁰ —Pudu'uk. Tsoon yaa mudu mixyu'unuk esu tyaak, es jumbittu ma ja israelitudu nax, mut ko tu 'yooktu di'ibu naty ya'oogaampy yu mixyu'unuk.

²¹ Netu Josee ñejxy mudu mixyu'unuk esu tyaak ma israelitu ñaxuty. ²² Es ko Josee tmudooy ko Arkelawu naty ana'amp jam Judeeu ko tkuwe'emy ja tyeety Eroodus, ta tsyu'ku ko ñajxáñ jam. Es kom tu naty Dios 'yanu'umxuty tsyuujóty mya'ayóty kadiibu ñajxat Judeeu, ta oj ñejxy Galileeu ñaxóty. ²³ Ko oj jya'ty jam, ta oj tsyunaaydyaknbéky ma ja Nazaret kajpn. Tyaadu du'un tyuun jyajtú es yajkydyunút éxtum jyunandu ja Diosu kyugajxputy: “Ya'anuumup ja Kristu: Nazarenu ja'ay mij.”

3

Fwank Yajnubajtpu tkajxwa'xy ja Diosu 'yayuk ma muj it

¹ Es ma tadu tiempu ja Fwank Yajnubajtpu myiín ma muj it Judeeu, tkajxwa'xy, ² es jyuna'añ:

—Yajjumbittu mjet mwinma'añuty, mut ko ja tsajpótmodu kutujkun tu wyingón.

³ Tyaadu Fwank yu'u naty di'ibu ja Diosu kyugajxpu Isaiiu tu tkaxja'ay du'un:

Yajmudóy tu'ugu ja'ay ya'axy jyeky ma tu'ugu muj it:

“Uxkúkadu ja Nindsun'ajtumu ñu'u tyu'u.

Yajtuumjudu tyu'aa.”

⁴ Yu Fwank yu'u wyit'ajtypy ijty ja kameyu jumk es po'o twaun'áty, es yu'u ijty jye'xy'ajtypy ja mu'u esu tsimba'ak. ⁵ Es ma ja Fwank ñimiinadu Jerusalén ja'ayuty es nidugekyu di'ibu tsunaaydyup ma ja Jordán mujnuba'a, es tugekyu di'ibu Judeeu ñaxóty, ⁶ es tmayatstu ja pyojpu. Esu Fwank dyajnubéty ma ja Jordán mujnuu.

⁷ Es ko ja Fwank t'ijxy ko mayu fariseeuty esu saduseeuty ñimínadu ma yajnubéty, ta t'anmaay:

—Miidsuty du'un éxtumu awa'andsa'añun. Es éxtumu tsa'añuty tkuga'aktu ja juun kadiibu tyóyat, miits mjánandup xytyijy ko mnitso'oktat mudu mnubajtan es ko du'un ja Dios kyaj mdudyúnudut éxtumu pojpu ja'ayuty. ⁸ ¡Kyaj tyu'ajtanuty! Jawyiin xytyuk'ixtat mut ja mjiky'ajtan ko tuj'ajtan tu mjodambittu, ⁹ es katu mnayjyuna'anudu: “Udsajtam yu'u tyuump 'yaats ja Abraan.” Tuj'ajtan n'anuumu ko yu Dios mbaat dya-jtugátsyu tyadu tsaá éxtum ja Abraanu tyuump 'yaadsuty. ¹⁰ Es ja Diosu tyuaydu'unun tim wingoomp mudu pojpu ja'ayuty, éxtum ko mudu jatsyu ndukpo'tu'kam ja kepy di'ibu kyaj 'yóuty. Paaty tugekyu kepy di'ibu kyaj tyuump'áty oyaty, yajpo'tu'ugup es yajpajta'agut juunóty. ¹¹ Uj tyámuts miidsuty nyajnubéty mut ja nuu es ya'ixut ma nidugekyu ja'ayuty ko miidsuty tu mjodambittu ma mbojputy. Per miimp ja di'ibu myudajtypy ni'igu ja muk'ajtan es kyajts uj ndu'unuty. Es kyajts xyñitaku esuts yu'u nmadúnut éxtum tu'ugu ja'ay ja tyuumbu di'ibu yajnujxup ja kyu'uk. Yu'u myajnubátudup mut ja Espiritu Santu esu juun. ¹² Es yu'u kyuhjóty tmudaty ja tyuumbajn es dyajwa'adsa'añ ja triigu, es yajpajku'ugut ja triigu ma ja tsya'x, es ja triigu pyosta'ak yajno'ogut mut ja juun di'ibu ni na'a kya'eeky.

Jesús ñubety

¹³ Net ja Jesús tsoyo'ón Galileeu, es nmiiín ja Fwank ma Jordán mujnuu esu Fwank yajnubátudut. ¹⁴ Tim jawyiin kyaj tjakupukáñ ja Fwank, es t'anmaay ja Jesús:

—Mijtsu du'un mjarátpu xyajnubátudats, zes wi'ixuts uj mij nyajnubátat?

¹⁵ Jesús 'yadsooj:

—Tyam wa'an du'unuty, mut ko oyu du'un es ndu'unum di'ibu Dios tsyejpy.

Net ja Fwank tkupejky.

¹⁶ Ko naty ja Jesús tu ñubajta'ay, netyu pyudseemy nujoty. Ta pójunu tsajp 'yawatsy esu Fwank t'ijxy ko ja Diosu jya'ajun kyuda'aky éxtum tu'ugu paku'unuk, es ñiguda'agyuty kyubajkkajxyu Jesús. ¹⁷ Es net yajmudooy jyuna'añ tsajpótum:

—Tyaadudsu du'un ja n'U'unguts di'ibuts njantsytsyejpy, di'ibuts muut njotkujk'áty.

4

Mujku'ugórk tja'ixy esu Jesús pyekyúynut

¹ Netu Espíritu Santu yajnujxu Jesús ma muj it es ja mujku'ugórk t'ixut wi'ix ja Jesús dyajpekytúñ. ² Justyikxyxu justyikxy ux 'iyjty ni nu'un kyakaay. Ta pyatu ja yuu. ³ Ta ja mujku'ugórk tmawingooñ ja Jesús, es t'anmaay:

—Pun mijtsu du'un ja Dios m'U'unk'ajtup, anuuma tyadu tsaa es jyumbítut tsajkaaky.

⁴ Es ja Jesús t'adsooy:

—Ja Diosu jyaaybyajtun jyuna'añ: “Kyaj jyatyim'yuhuydyu tsajkaaky muut jyiky'aty ja ja'ay, tyukjiky'átup mut tugekyu Diosu 'yayuk.”

⁵ Net ja mujku'ugórk dyajnejxy ja Jesús ma Jerusalén kajpn, es dyajpejty ma muj tsajptujk kopk. ⁶ Ta t'anmaay:

—Pun mijtsu du'un ja Dios m'U'unk'ajtup, naygyujubijpnáxudu, mut ko ja Diosu jyaaybyajtun jyuna'añ:

Ja Dios tyuk'ana'amdap ja 'yánklusuty

es mgwentu'átudut.

Myajpudu'ugudup mudu ky'u

kudiibu tsaa dyajtsayútut ja mdeky.

⁷ Netu Jesús t'adsooy:

—Nandu'un ja Diosu jyaaybyajtun jyuna'añ: “Katú xy'ijxmátsy yu mWindsún Dios.”

⁸ Ta jatugok ja mujku'ugórk dyajnejxy ja Jesús ma tu'ugu kopku kujxmbu, es ttuk'ijxy nidugekyu naxwíñudu ja'ayuty es ja myuj'ajtun. ⁹ Ta t'anmaay:

—Ujtsats mij nmo'oyup tugekyu tyaadu pun xywyingoxtnaabyuts es xy'awdátuduts.

¹⁰ Net ja Jesús t'anmaay:

—Nujx, Satanás. Mut ko ja Diosu jyaaybyajtun jyuna'añ: “M'awdátup ja mWindsún Dios, es xmyudúnut yu'uyu je'eyu.”

¹¹ Net ja mujku'ugórk tmastuty ja Jesús, esu anklus ñimiinudu yajkaay ya'úkudu, es myuduunudu.

Jesús tkajxwá'xtso'oñ ja Diosu 'yayuk

¹² Es ko Jesús damudooy ko Fwangu naty 'yity pujxndugóty, ta oj ñejxy Galileu ñaxóty.

¹³ Per kyaj oj wye'emy Nazaret, nik jap oj ñejxy tsunaabyu Kafarnaúm, mejnbyu'aaay ma Zabulongu ñax esu Neftalii ñax. ¹⁴ Tyaadu du'un tyuun jyajtú es yajkuydyúnut di'ibu ja Diosu kyugajxpu Isaiiu naty tu tkuxja'ay:

¹⁵ Ja Zabulongu ñax esu Neftalii ñax

esu nax di'ibu jadsoo ma mejyñun, ma xuu tsyi'ity es ma xuu pyudsemy,

ja ñax ma Jordán mujnuu mut ja Galileu ñax,

ma jyiky'attu di'ibu kyaj 'yisraelítuty,

¹⁶ ja ja'ay di'ibu jiky'ajttu kubi'its ku'ook

tu t'ixtu ja mujpu jaj tu'xun.

Es ma yu di'ibu naty jiky'ajttup

ma éxtum mbaat njuna'anum 'yawaxu o'kun,

tu kyuxuñu mut ja jajun.

¹⁷ Net ja Jesús tkajxwá'xtsondáky es jyunañ:

—Yajtugátstu mwinma'añuty es jodambittu, mut ko ja tsajpótmudu kutujkun tu wyingón.

Jesús tway nimajtáxku ajkxmajtsputy

¹⁸ Tu'uye'ebuyu naty Jesús ma yu Galileu Myejyñbya'a, ko t'ijxy nimajts tukka'axu uná'k. Yu'u naty Simonk di'ibu nandu'un xyu'ajtypy Peedru, es jatu'uk ja'adum ja Andrés. Ajkxmajts tubu naty, yu'u naty kyujubijpnajxtup ja 'yajkxmajtsn najoty. ¹⁹ Netu Jesús t'anmaay:

—Pamiinduguts, es ujts miits n'uxpajkpu'áttap es nmo'oydyut jatu'ugu tuunk. Tyamyu xyajtsonda'áktut es xy'uxta'ayut may ja ja'ayuty es xytyukniminduduts esuts nandu'un ya'ujuty n'uxpajkpu'áttat.

²⁰Netyu tnikaktu ja 'yajxmajtsn es tpanujxtu Jesús.

²¹Ko waanu 'yaknujxtu, ta Jesús t'ijxy nimajtsk tukka'axu uná'k, Santya'agu esu Fwank, 'yu'ungudyu Zebedeeu. Tama naty ma tu'ugu barku mudu tyeety t'axuyu ja 'yajxmajtsnuty. Netu Jesús oj yáxudu, ²²es nan jamyu tnikaktu ja byarku es ja tyeety. Ta tpanujxtu ja Jesús.

Jesusu mayjya'ay dya'uxpeky

²³Jesús tyuk'yo'oydyaabyu naty ja Galileeu it, ya'uxpeky majaty ja tsyajptujk, nidu'uk nidu'ugu kajpn tkajxwa'xy ja oybyu ayuk di'ibu nigajxyry ja tsajpótmudu kutujkun, es dya'aguda'aky ja ja'ayuty di'ibáty pujkudap. ²⁴Ko oj tnijáwudu Jesús ma tugekyu Siryu naxwíñudu, ta ttukniimiindu nidugekyu di'ibu ayoodap mut kanak nax ja pujk ado'onun, di'ibu pujkudap ja ka'oybyu pa'am, mo'tpudy esu xúxuty, esu Jesús dya'aguda'aky. ²⁵Pyanujxudu mayu Galileeu ja'ayuty es ja ja'ay di'ibu tsunaaydyur ma ja Dekápolus kajpnuty esu Jerusalén, nu'un di'ibuty tsunaaydyur wiink tsoo Judeeu ñaxóty es ma Jordán mujñu ma xuu pyudsemy.

5

Jesusu mayjya'ay dya'uxpeky

¹Ko Jesús t'ijxy ja mayjya'ay, ta pyejty ma ja kopkun, es ñaxwe'tsy jam. Net tyuknabikudu ja 'yuxpajkpu'ty, ²esu Jesús ya'uxpajktsondákudu du'un:

Pánuty kuni'xyuty

³—Kuni'xy ja di'ibuty nay'uxkajpadap ko pyojpaja'ay'áttu, pes yu'u íttap ma tsajpótmudu kutujkun.

⁴'Kuni'xy ja di'ibuty juuygyujk yaxkujkudap, pesu Dios pa'ayowanudap.

⁵'Kuni'xy ja di'ibuty kyaj muj pyaadudu, ja'a ko Dios mo'oyánudap ja naxwíñudu éxtamu kyuma'añ.

⁶'Kuni'xy ja di'ibuty jyantsysojktap es ttúnat di'ibu Dios tsyejpy, ja'a ko du'un yajpajta'aga'andu.

⁷'Kuni'xy ja di'ibuty naymyuma'xtujkudap, pes nandu'un muma'xtúkudap ja Dios.

⁸'Kuni'xy ja di'ibuty wa'ats ja 'yanmaja'anuty, pes yu'udyu du'un íttap mudu Dios.

⁹'Kuni'xy ja di'ibuty yajtsipwa'xtap, pesu Dios pajta'agudap éxtamu 'yu'unguty.

¹⁰'Kuni'xy ja di'ibuty ijttap witsy po'oty mut ko jyiky'aty éxtamu Dios ttseky, pes yu'u íttap ma tsajpótmudu kutujkun.

¹¹'Kuni'xy miidsuty ko ja ja'ayuty m'oojudu es mnixi'ik mduksi'igudu, es m'udu'ats mgajxtu'udsudu miidsuty mut kots miits nmuduumbu'áttu. ¹²Xonda'áktu es jotkujk'áttu, mut ko ja Dios mmudajtxudap pujke'eky tsajpótm muj may'aty di'ibu mmo'oyánudap, pes nandu'un trajudjttu ja Diosu kyugajxputy di'ibu jiky'ajttu maanamu naty miits mgajaa'áttu.

Kaan esu jajun

¹³'Extam ja kaan dyajta'amdsu ja tsu'utsy kudiibu mya'adut, miidsuty mbaat xyujpkuwa'agudu ja axuk'ajtan ya naxwíñ kudiibu ja'ayuty mya'áttat. Pán ja kaan tugeery ja tya'amts'át, ¿ti muut mbaat nbajtákum ja tya'amts'át jatugok? Ni wi'ix tsoo mbaat kyanaktyuín, ¿kudii? Je'eyu ya'uxko'ot esu ja'ayuty ttuktaandut.

¹⁴'Extam ja xuu xykyudu'xum ma njudjttam kudiibu ngunajp nguja'pxum, miidsudyu du'un éxtam ja jajun es xytyukni'ixudut ja ja'ay di'ibu du'un pojpu es wi'ixu du'un ja Dios ttseky es njiky'ajttam. Du'un miidsuty éxtam tu'ugu kajpn di'ibu ijtp kopkkujxm, 'lyíxtap miidsuty mjiky'ajttam. ¹⁵Ni pán tkayajtoye'eky tu'ugu seeru juun es netyu tkujiidsat mudu armuun; ník ni'igu trajta'aky kujxm ma ttukajudyu'ayut tugekyu ja tugot. ¹⁶Nandu'un

ja jtrp da'anuty, wa'an yu mǎjǎnuty tjajy muk éxtam mbaat ja ja'ay t'ixtǎ ja oybyu mduungaty es t'awdǎttǎ ja mDeedyu tsajpótmǎdu.

Wi'ix ja Moisés ja 'yana'amun tyuñ

¹⁷ Kyaj xywyinmádyut ko ǎj nyajtǎgoya'añ ja Moisésu 'yana'amun o ja 'yuxpǎjkǎnu Diosu kyugǎjxputy. jNi wi'ix tsoo! Ja'ats tǎ nnimíñ esuts nguydyuna'ǎñuts. ¹⁸ Pes ǎj n'anmaadyuǎpts miits ja tǎy'ǎjtǎn, ja tsajp esǎ nax tǎgóyǎp jawyiin maanǎmǎ naty kyatǎgoy tu'ugu letrǎ kyukón di'ibǎ ja ana'amun jya'a'ǎjtyy. Tǎgekyǎ yajkyudyuundǎ'ǎya'añ. ¹⁹ Paaty di'ibǎ kyaj tkyudyúñ tu'ugu tyǎdu ana'amun, oy yu'ujuty ja yi'inǎm waanǎbǎ, es ttukni'ixut ja wiinkpǎty es kyaj tkyudyúndǎt tadǎ ana'amun, tyǎdu ja'ayǎ da'ǎn 'yítǎt pi'ixy jǎjp amu'unk jam tsajpótm. Per di'ibǎ kyudyiimpy es ttukni'ixǎ ja wiinkpǎty tkyudyúñut, tyǎdu da'ǎn itǎp mǎj jam tsajpótm. ²⁰ Tǎy'ǎjtǎn n'anǎmǎdu, pǎn kyaj miits mjiky'ǎjtǎp tǎy'ǎjtǎn mǎut kúdiinǎm ja fariseeuty es ja di'ibǎty tsajptǎgóty ya'ǎxpǎjktǎp, kyaj mdákudǎt tsajpótm.

Win'ak'ǎjtǎn

²¹ Miidsǎty tǎ xymyudowǎdu ko ja n'aptǎjk'ǎjtǎm ya'anmaadyu: "Katǎ myajja'ay'eeky. Di'ibǎ ya'e'kyry tu'uk pǎn, yu'u yajmǎnǎjxǎp mǎ tkumǎdowǎt." ²² Per ǎj n'anmaadyuǎpts miits ko di'ibǎ tyukjot'ambejkypy yǎ myǎgu'uk, yu'u da'ǎn yajpayo'oyǎp ja pyeky; di'ibǎ 'yoo yaxury ja myǎgu'uk, pǎtǎp es tyukkumǎdowǎdǎt di'ibǎ ana'amǎp mǎj tsajptǎgóty; es di'ibǎ pyejty kyǎdakypy ja myǎgu'uk, kudsǎ'ǎgu ko ñjxǎt ayoodaknóty mǎ jǎnya'ank.

²³ Es pǎn mmǎnejxypy ja mwindsǎ'kǎn mǎ artal es jam xyjamyetsy ko ja mmǎgu'uk tǎ mij xymyudǎgoy, ²⁴ nika'ak yǎ mwindsǎ'kǎn jam artal windum es ñjxǎ jawyiin mǎnyajjǎty'igyǎdu mǎdu mmǎgu'uk. Net mjǎmbítǎt mǎ artal es xyryujtǎ'ǎgut ja mwindsǎ'kǎn.

²⁵ Pǎn ja pǎn mni'ǎnǎdu es mmǎnejxyuty kumǎat, kajǎ'óyǎdu tu'ǎy kúdiibǎ mǎyǎkudǎt mǎ justisǎn, ja'a ko yǎ justisǎ mǎyǎkudǎp mǎ ja polasiu, es mbajtǎ'ǎgudǎp pǎjxǎndǎgóty. ²⁶ Tǎy'ǎjtǎn n'anǎmǎdu ko kyaj mbǎdsǎmǎt jǎp extǎ ko xykyǎbajtǎ'ǎyut tǎgekyǎ ja mbeky.

Ja'ay dyajtǎgóty ja pǎjk ukǎnu wyindsǎ'kǎn

²⁷ Miidsǎty tǎ xymyudowǎdu ko yajǎnjǎjxy jékyǎp: "Katǎ xyajtǎgóty ja pǎjk ukǎnu wyindsǎ'kǎn." ²⁸ Per ǎj n'anmaadyuǎp miits ko oytyim pǎnuty di'ibǎ 'yadsejpy tu'ugu toxytyujk es tmǎdǎgoya'añ, ñapatyty éxtam mǎut tǎ tyǎgoy, oy je'eyǎ tǎ jyǎna'añ jyodoty wyinmǎ'ǎñóty.

²⁹ Pǎn m'ǎgǎ'añ wiin myajpekytyunǎp, juut es naskǎ'ǎdsǎ jagam.* Waanǎ oy ko xyajtǎgóyut tuk pedǎzǎ mnini'x es kúdiinǎm ko mwǎ'ǎmǎt mǎt amuǎmǎ mnini'x es myajpǎjtǎ'ǎgut ayoodaknóty. ³⁰ Es pǎn m'ǎgǎ'añgyǎ'u myajpekytyunǎp, niboot es ǎjxǎwǎp jagam. Waanǎ oy ko xyajtǎgóyut tuk pedǎzǎ mnini'x es kúdiinǎm ko mwǎ'ǎmǎt mǎt amuǎmǎ mnini'x es myajpǎjtǎ'ǎgut ayoodaknóty.

Kasǎgǎdu ja'ay ñaymyastu'udǎdu

³¹ Nandǎ'ǎn yajǎnjǎjxy jékyǎp: "Di'ibǎ myastu'udaampy ja ñudo'oxy, jawyiin tsyékyuty tmo'oyut tu'ugu neky mǎ jyǎna'añ ko tmastu'uty ja ñudo'oxy." ³² Per ǎj n'anmaadyuǎp miits ko pǎn ja toxytyujk t'ǎxwejpy, pǎn kyaj ja'agyǎjxmǎty ko dyajtǎgóty ja pǎjk úkǎnu wyindsǎ'kǎn, ña'aygyǎjxmǎ ja toxytyujk dyajtǎgóty ja pǎjk úkǎnu wyindsǎ'kǎn ko wiink yedyujk tpeky. Es ja di'ibǎ pyejkypy ja toxytyujk di'ibǎ dyajmatstǎ'uty, nandǎ'ǎn dyajtǎgóty ja pǎjk úkǎnu wyindsǎ'kǎn.

Ja'ay wyǎnda'aky

³³ Nandǎ'ǎn miidsǎty tǎ xymyudoodǎ ko ya'anmaadyu ja n'aptǎjk'ǎjtǎm: "Katǎ xywyǎnda'aky tii andakǎngyǎjxmǎ. Mgyudyúñǎbǎ da'ǎn di'ibǎ mwǎndakypy mǎ Nind-sǎn'ǎjtǎm." ³⁴ Per ǎj miits n'anmaadyuǎp: Ni na'a mǎgǎjǎna'ǎndǎt "por tsyos" ko ti xywyǎnda'ǎktǎt; es ni mǎdu tsajp, mǎt ko yu'u ja Diosu 'yuñaaybyajǎn mǎ yajkútky; ³⁵ es ni

* 5:29 Xytyuk'ijxǎmǎ Jesús ko di'ibǎ xyajpekytyu'unǎm, yu'u jot winmǎ'ǎñ, es kyaj yu'ǎdyu wiin, es ni yu'u ja ku'u. Ix Matewǎ 15:17-20

na'a xykyawanda'aktut mudu naxwiñudu, mut ko yu'u du'un éxtam ma tkuxkapy ja tyeky; es ni mudu Jerusalén, mut ko yu'u du'un ja kyajpna Dios, ja maj Rey; ³⁶ es ni mudu mgubajk, mut ko kyaj mbaat xpyujta'aky poop o yak tu'uk je'eyu mwaay. ³⁷ Du'añu mjuna'andut "oy" o "kyaj", ja'a ko di'ibu ñikeempy yu ayuk, tyaadu du'un miimp ma yu ka'oybyu.

Katu ja'ay naydyukmujambitadu axuuk

³⁸ Miidsuty tu xymyudowdu ko yajnigajxy jékyur: "Mdukkubátur ja wiin ak wiin esu tats ak tats." ³⁹ Per uj n'anmaaydyur miits ko ja ja'ayuty mduna'anudat axuuk, katu miits xyñiwa'k'óyudu. Pün mgojxur ma m'aga'añdsyoobu m'ama'atsy, koojumbit jatuk adu'um. ⁴⁰ Pün ja pün tsiyiptuna'añ mut mij es mbujkuya'añuty ja mnixuy, mo'oy nandu'un ja mdsyamarru. ⁴¹ Pün jaa tu'ugú soldaadu o justisu agwanu mdukmunajxa'añuty ja tsyemy tuk mil metru, munajx majtsku du'unun jyagamuty. ⁴² Ko pün ti m'amdówadut, mo'oy; es pün ja ti pün m'amdóyuty ani'xy, tuk'anu'x.

Wi'ixu mudsip yajtsókut

⁴³ Nan tu xymyudowdu ko yajnigajxy jékyur: "Mdsókur ja mmudujkra'a, es mduk'ak'átur ja mmadsip." ⁴⁴ Per uj n'anmaaydyur miits ko mdsóktur ja mmadsiputy, es mninu'xta'aktur ma Dios di'ibaty axuuk mduunódur. ⁴⁵ Du'unu dun xya'ixudut ko m'u'unk'átadu mDeedyu tsajpótmadu. Pes yu'u tyukni'aampy yu xu ti'igyü ja oyjya'ayuty es di'ibaty kyaju Dios tmadundu, es yajtiipy ma ja ja'ayuty di'ibu jiky'ajttur tuy'ajtun muut es nandu'un di'ibaty kyaj jyiky'attu tuy'ajtun muut. ⁴⁶ Pün miits mdsoktur yu'uy di'ibu miits mdsoktudur, ¿wi'ix xymyubujkradu ko Dios miits mgumaya'anudu? ¡Pes extu yu porpu ja'ayudyu du'un tyuundur! ⁴⁷ Pün mgajxpo'xtur miidsuty yu'uy m mug'uguty, ¿ti oy'ajtun dun taadu? Pes extu di'ibaty kyaj t'uxkaptu Dios tyuundubu du'un. ⁴⁸ Du'un éxtamu mDeedyu tsajpótmadu wya'adsuty, ittu miits wa'ats nandu'un.

6

Oybyu tu'unun

¹ Ko xytyundu ja oybyu, éxkam es xykyatúndut mayjya'ayóty es yu'u je'eyu t'ixtut ti mduundur. Pün mdiimbyu du'un, yu ja mDeedyu tsajpótmadu kyaj mmay'átadut. ² Paaty ko xpyudúkat mut tii di'ibu tugoy'ajtxudur, katu ja'ay xytyuknijawut éxtam 'yadu'utstu di'ibu nay'andijudur jyiky'attu tuy'ajtun muut, mut ko du'un yu'ujuty 'yadu'utstu esu ja'ayuty 'yixudut ko dyaktu ja naybyuduku ma ja tsajptujk, o ma ja maj tu'u di'ibu kajpnóty, es du'un myujpudsámdu ko jyiky'attu tuy'ajtun muut. Pes uj n'anmaaydyurpts miidsuty ko mut yu'uy taadu, tu t'axájudu ja myay'aty. ³ Per mij ko xpyudukaya'anut di'ibu tugoy'ajtxur, mo'oy ayu'udsyu, éxtam mbaat njuna'anum katu m'anajngyu'u xytyuknijawu di'ibu tyiimpy ja a'oybyu. ⁴ Ko du'un xymyo'oy ayu'udsyu, net ja mDeedyu tsajpótmadu t'ixut di'ibu mdiimpy ayu'udsyu, es yu'u mmay'átadur.

Kajxtákun

⁵ Ko mgajxta'aktut, katu du'un xytyundu éxtam di'ibu nay'andijudur jyiky'attu tuy'ajtun muut. Yu'ujuty kyajxta'aktu tanu ma ja tsajptujk o ma ja maj tu'u di'ibu kajpnóty es du'un ja ja'ayuty 'yixudut. N'anmaaydyur miidsuty ko yu'ujuty tu t'axájudu ja myay'aty. ⁶ Per mij ko mgajxta'agut, tuku mgwartu tugoty es nayñi'agájudu, es jap ayu'udsyu xymyugajxta'agut, es du'un mDeedyu tsajpótmadu di'ibu 'yijxypy ti ja'ay tyuundur ayu'udsyu, yu'u mmo'oyudur ja mmay'aty.

⁷ Ko mgajxta'agut mij, katu je'eyu xyñikajxpéty ja m'ayuk, éxtam 'yadu'utstu di'ibu kyaj t'ixy'attu Dios es jyuna'andu ko mut ko kyajxta' ni'igu, jantsy tmudaty ko Dios myudoo'ítudut. ⁸ Katu miju du'un xytyuñ, ja'a ko mDeedyu wa'ats tnijawu di'ibu miits mdugoy'ajtxur maanumu naty xykya'amdoy. ⁹ Paaty ko miits mgajxta'aktut, du'un mgajxta'aktut:

Tatitu'unk di'ibu ijtp tsajpótm,

wa'an nidugekyu ja'ayuty mwindsu'ugudu es m'awdátudu.

¹⁰ Min mij es myajkutúkat ja ya naxwiñ,

es yajtúnur ja mdsokun yaa éxtum jam tsajpótm.

¹¹ Meegyuts tyam di'ibuts xytyugoy'ajtxur esuts ngay n'uugut.

¹² Es xymya'xut uudsuty ja nbojpaduys,

éxtumts uudsuty tu nma'xtu di'ibuts axuuk tu xytyunda.

¹³ Es kudii xyajkutíky es ja ka'oybu xyajpekytúnat.

¹⁴ Paaty ndukjaygyukuda, pun miits mma'xtur ja di'ibáty mduunadur axuuk, yu mDeedyu tsajpótmudu mma'xudur miidsuty nandu'an. ¹⁵ Per pun kyaj xymya'xtu di'ibu mduunadur axuuk, yu mDeedyu tsajpótmudu nan kyaj mma'xudat ja mbojpu.

Ja'ay 'yayu'aty

¹⁶ Ko miits m'ayu'áttat, katu xpyujta'aktu mwiin mjurpu tyu'ayow ya'ama'at, éxtum 'yadu'atstu di'ibu nay'andjjudur jyiky'attu tuj'ajtun muut. Yu'ujaty tyuundabu du'an esu ja'ayuty 'yixudat ko 'yayu'attu. Tuj'ajtun n'anamu ko mudu taadu tu dan traktu yu myay'aty. ¹⁷ Per ko miits m'ayu'áttat, wimbuj kupuj es naywooguda yajxon, ¹⁸ kudii bu ja ja'ayuty tjaygyukudat ko m'ayu'attu. Yu'ayu du'an ja mDeedyu tsajpótmudu di'ibu nija'ap ti ja'ay tyuundur ayu'utsy, es yu'u mmo'oyudur ja mmay'aty.

Pujku'aktu ja m'oy'ajtun tsajpótm

¹⁹ Katu mjiky'aty xywyindsimy xywyinwun ja meen ya naxwiin, ma yu juyuk añimal dyajwindugóy otyiity, ma tyowu ja meen es ma ja ma'tspu tnidákuda. ²⁰ Nik oy pujku'aktu ja m'oy'ajtun jam tsajpótm, ma ni ti tkayajwindugóyut es ma kyajpu ma'tspu. ²¹ Ja'a ko ma xymyudaty pujke'eky yu m'oy'ajtun, jamu du'an nandu'an 'yity yu mjot mwinma'añaty.

Du'an ja wiin éxtamu kudu'xn

²² Yu mwiinu du'an éxtum tu'ugu kudu'xn es tkudu'xut ja mdu'u. Pun oy yu mwiin, mdu'uyo'oyur yajxon kude'xy. ²³ Per pun yu mwiin ma'at, mjuditur kubi'its. Es pun kyaj xtyuk'ixy ja mwiin, inugoo jyantsyúkaty ja koots'át ma mjúdyty!

Dios esu meen

²⁴ Ni pun mbaat tkamudún majtsku wyindsún, ja'a ko pun tuump yajxon ma ja jawyiimbu wyindsún, kyaj mbaat ñakytuún yajxon ma ja mymajtskpu. Es pun ja yajmajtskpu wyindsún tsyepny ni'igu es tyuún yajxon mut yu'u, kyaj mbaat ja jawyiimbu tnakymyudún. Kyaj mbaat xymyudún yu Dios pun mbujtákyu ja mwinma'añ es ja mmujaa ma ja meen. ²⁵ N'anmaayduur ko katu mnaydyukjotmaydyúnudu di'ibu m'okkay m'ok'uuktur es mjiky'áttat, es ti wit m'oktuktákudur. Pes mut yu'ayu yu mjiky'ajtun es yu mnini'x di'ibu Dios tu mdukmay'átyuty, yu'u du'an ni'igu oy kudiinam ja mje'xy mbeky esu mwit mnijam. ²⁶ Ixtu yu joon juyukaty. Kyaj ñi'ipta es ni kyatsiktu, es ni tkapujku'aktu ja pyujta'aky ma yu mok tujk. Pes yu mDeedyu tsajpótmudu mooyudur yu jye'xy pyeky. Dios mdsokudur miidsuty ni'igu kudiinam ja joon juyukaty. ²⁷ ¿Pánu du'an mbaat dyaj'yón ja jyiky'ajtun mut ko myay tyajy? ²⁸ ¿Ti ko mmay mdajtu mudu mwit mnijamuty? Ixtu wi'ix aamyóty yondu ja puj, es ni kyatundu es ni kyata'aktu. ²⁹ Es n'anamu ko ni ja rey Salomonk, mut tugekyu tsuy'ajtunu wyit, kyaj oj tyi'igyu tsuy'ajtun mut yu'u. ³⁰ Es pun ja Dios yajpipy ja pujy di'ibu pi'tspu ponan es jakumbom yajno'knu, ¿ti ko kyaj xymyubuktu es udsajtum yu'u xywyitxum? ¿Es ti ko miidsuty je'eyu waanu xymyubuktu? ³¹ Paaty katu mmay mdajtu: “¿Tii net n'okka'ay n'ok'úkum?”, es “¿Tii net nwit'ajt nnijam'ajtun?” ³² Mut ko ja ja'ayuty di'ibu kyaj tmudundu Dios maay tajtur mut tugekyu tyaadu. Pes ja mDeedyu tsajpótmudu nija'ap ko mdugoy'ajtxudur tugekyu tyaadu. ³³ Es du'an jotmo'oydu ja Dios es jyiky'áttat éxtum yu'u yajkutíky, es m'axájudur nandu'an tugekyu tyaadu. ³⁴ Pes kyaj xymyumay xymyudajtat pun ti bom xtxujm miimp kudakp, ja'a ko bom bom miits xymyudattu di'ibu mmmay mmudájur. Tu'uk tu'ugu xuu di'ibu mmmay mmudájur.

¹Katu miits xypyayo'oydyu nūgoo yu wiinkpūty, kudiibu Dios mbekymyo'oyudat. ²Mut ko éxtam miits xypyayo'oydyu ja wiinkpūty, Dios nandū'ūn mbayo'oyudap miidsuty. Ex-tam mbaat njūna'anum, mut ja armuun di'ibu muut xykyijxy ja wiinkpūty, nan yu'u muut Dios mgijxudat ja mja'ajuty. ³ǂTi ko xy'ixy tu'uk ja kepywyayu'unġ di'ibu jap mmūgu'uk wyiinóty es kyaj mij xytyuūn kwentu ja maj kepy di'ibu jap mwiinóty? ⁴ǂEs wi'ix mjūna'añ: “Mūgu'uk, n'okju'tamū tadū kepywyayu'unġ di'ibu jap mmūdajtypy mwiinóty”, es kyaj mnayjāwuty ko mij xymyudaty ja mūj kepy jap mwiinóty? ⁵Mnay'andijyuty éxtamū ja'ay di'ibu jiky'ajtp tūy'ajtūn muut. Yajpūdsūm jawyiinu tadū mūj kepy di'ibu jap mwiinóty, es dū'ūn mbaat xy'ixy yajxón es xyjuudat tadū kepywyayu'unġ di'ibu jap mmūgu'uk wyiinóty.

⁶Katu xymyo'oy ja úkuty yu tsu'utsy di'ibu tū ñejxy windsū'kun es nan katu xywyujy ja perlu mā yu ūdsūm, ja'a ko tuktaandut, ta mnijūmbūtudat es mduksu'uts mduknūkadat.

Amdowdū, ūxta'aydyu es koxtu jūn'aa tūjk aa

⁷Amdowdū, es m'axájudap; ūxta'aydyu, es mbaattap; koxtu jūn'aa tūjk aa, es m'awát-sxudap. ⁸Mut ko di'ibu 'yamdeepy, 'yaxájūp; es di'ibu 'yūxtaapy, pyatypy; es di'ibu kyoyxpy ja jūn'aa tūjk aa, awátsxūp ja tyūjk aa.

⁹ǂPūn nidu'uk miidsuty myo'oyūp ja 'yu'unġ tu'ugū tsaa ko 'yamdōwdat ja tsajkaaky, ¹⁰o tu'ugū awa'andsa'añ ko 'yamdōwdat ja ajkx? Kyaj pūn, ǂkūdi? ¹¹Es miidsuty pojpu ja'ayuty, mmoodyūp ja oyatypyū ja m'u'unġ m'ūna'kūty, waanū ni'igū ja mDeedyū tsajpótmdū tmo'oyat ja oyatypyū pūnuty amdoojudap.

¹²Pes dū'ūn di'ibu miits mdsojktap es ja wiinkpūty mdukmūdūnūdat, miits mduk-mūdūndūba taada. Tyaadū dū'ūn tū ya''awijtsmīky tūgekyū ja Moisesū 'yūxpūjkūn esū Diosū kyugajxpty.

Tūjk aa xu'utspū

¹³Tūkadū mā ja tūjk aa xu'utspū. Ja'a ko wyoōñuty ja kemy'aa es ja tu'u di'ibu nūjxp mā ja kutūgo'oyūn, es may ja ja'ayuty di'ibu nūjxtap jap. ¹⁴Per xyu'udsuty ja kemy'aa es ja tu'u di'ibu nūjxp mā ja jiky'ajtūnū winū xūū winū tiempū, es niwaanuty yu'u di'ibu pyáttap.

Ya'ūxkajptap ja ja'ay éxtamū dū'ūn 'yadu'utstū

¹⁵Naygywentū'átudū mā yū andákpūty di'ibu jūnándūp ko yū'ūjuty ja Diosū kyū-gajxpu. Naybyūjtákudap tuda'agyuty éxtamū borreegū, per dū'ūnū dūn yū'ūjuty éxtamū waxka'uk awa'anūn. ¹⁶Miidsuty mbaat xy'ūxkaptū mut éxtamū dū'ūn 'yadu'utstū. Kyaj yajtīky yū uuvū mā yū apyñgyep, es ni yū iigū mā yū botonus pūjy. ¹⁷Tūgekyū oykyepy yajkypy ja tyūūmp oy, es tūgekyū axūk kepy yajkypy ja tyūūmp axūk. ¹⁸Yū oybyū kepy ni na'a kyatūūmp'áty axūk, es ni yū kepyū axūkpu kyatūūmp'áty oy. ¹⁹Tūgekyū yū kepy di'ibu kyaj tyūūmp'áty oy, ya'ūxpo'tū'kp es yajkujūbīpū jūnóty. ²⁰Paaty n'anūūmādū ko miits m'ūxkaptap pūn oyjya'ay es pūn kyaj 'yoyjya'ayuty mut yū di'ibu tyuundap.

Kyaj nidūgekyū tyūkūdu tsajpótū

²¹Kyaj nidūgékyuty di'ibuts xy'anmaaydyūp: “Windsūn, Windsūn”, tyūkūdat tsajpótū, yū'ūyū tūkadūp di'ibu tyuundap ja tsyojkūnū nDeedyuts di'ibu jam tsajpótū. ²²Ko ja'ay yajpayo'oydyut, máyuts xy'anūūmādū: “Windsūn, Windsūn, mut ja mxxūgyūjxmūts tū ngajxwa'xyuts ja m'ayuk, es tūts nyajpūdsūmdū ja ka'óybyuty, es tūts mū nduñ ja mūj'ajtūn.” ²³Nétūts ūj n'anūūmat: “Ni na'ats miits tū ngaja'ay'áttū. ǂMastūtūgūts miidsuty ka'oybyū mūdūūmbūty!”

²⁴Pes dū'ūn di'ibuts xymyūdoo'ijtp es ttūñ éxtamts ūj n'anūūmū, dū'ūn éxtam tu'ugū ja'ay kuwijy di'ibu kyoy ja tyūjk mā tu'ugū mūj tsaade'eky. ²⁵Myiñ ja nūū tuū, kyeemy ja mūjnūū es myiñ ja mūk poj mā tadū tūjk. Per kyaj kyūdaay, mut ko yū'u pyotsy'ūjx'ajtypy ja mūj tsaade'eky. ²⁶Per ja di'ibuts xymyūdoo'ijtp es kyaj tkūdyūñ di'ibuts nja'anmaapy, dū'ūn éxtam tu'ugū ja'aya kujūūmbū di'ibu kyūxkoj ja tyūjk mā yū pu'ujūn. ²⁷Myiñ ja nūū tuū, ja mūjnūū kyeemy es myiñ ja mūk poj mā tadū tūjk. Ta kyūdaadaay ja tūjk.

²⁸ Ko ja Jesús du'un junaandaay, ta ja ja'ayuty du'unu wu'umudyaadyu ja'agyujxm ja Jesusu 'yuxpajkun, ²⁹ mut ko ya'uxpáku dá tam tu'uk di'ibu myudajtypy ja kutujkun, es kyaj éxtamu di'ibu ya'uxpajktur ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpajktur.

8

¹ Ko ja Jesús junajky jam kopkujxm, may ja ja'ayuty oj ryanujxudu. ² Ta ñimawingoonu tu'ugu ja'ay di'ibu myudajtypy ja lepru pa'am. Ta ñaygyoxtnaadyáku Jesús wyindum, es t'anmaay:

—Windsún, mij pún mdsejpy, mbaadats xya'aguda'aky.

³ Net ja Jesús tka'unikooñ, es t'anuumu:

—Nsejpyats es m'aguda'agut.

Es ko t'anmaaydyaay du'un, netyu ja lepru puma'ay 'yagudaky. ⁴ Esu Jesús t'anmaay:

—Ix jaygyuku. Katu pún xy'anuumu. Nujx winguwa'agu ja teety, es yak ja mwindsu'kun éxtamu Moisés dyajngutujku, es du'un nidugekyu ja'ayuty tñijáwudut ko tu m'aguda'aky.

Jesús dya'aguda'aky tu'ugu soldaadu windsunu tyuumbu

⁵ Ko Jesús jyajty ma ja Kafarnaúm kajpn, tu'ugu soldaadu windsún ñimiinu, es myunu'x-táku, ⁶ yanu'umxuty du'un:

—Windsún, yu nduumbats mabajngujy 'yity madsu ndujk, tu xyujxnu es jyantsy'ayoy muk.

⁷ Jesús 'yanmaay:

—Ujtsats nujx nya'aguda'aky.

⁸ Ja soldaadu windsún 'yadsooy:

—Windsún, kyajts uj xyñitaku es mij mdákut madsu ndujkun. Je'eyu ko mjana'anut, es aguda'agup ja nduumbats. ⁹ Uj ku'um nmudajtypyats ja nwindsún di'ibuts xy'ana'amp, es nandu'un nmudatyats ja soldaaduty di'ibuts n'ane'empy. Kots n'anuumu yu'ujuty nidu'uk: “Nujx”, nujxp, es kots n'anuumu jatu'uk: “Min”, miimp, es kots nduk'ane'emy yu nduumbats ti ttúnat, tyiimpy.

¹⁰ Ko ja Jesús tmudooyu tyaadu, du'unu oj wu'umu es t'anmaaydu di'ibu naty panujxudur:

—Tuy'ajtan n'anuumudu ko ma nidugekyu israelitu ja'ayuty, kyajts nbaaty ni pún mut kajaa myubujkun éxtamu tyadu ja'ay. ¹¹ Ujts miits n'anmaaydu ko may myíndut ja ja'ayuty di'ibu tso'ondur ma xuu pyudsemy es ma xuu kyunaxy, es ñaxwaatstat kyádyut mudu Abraan, Isaa esu jakoob ma ja tsajpótmodu kutujkun. ¹² Per ja di'ibu du'un tu jparaadudu es 'yítut ma yu tsajpótmodu kutujkun, yu'ujuty jajjubijppudsúmdur awa'atstuuy ma ja koots'át, ma ja'ayuty jyu'uy ya'axtat es ñaydyutskaadudat mudu ay'on.

¹³ Net ja Jesús t'anmaay ja soldaadu windsún:

—Nujx ma mdujk, es yajtúnudu du'un éxtam tu xymyubekyan.

Ta ja tyuumbu netyu oj 'yagudaknu.

Jesús dya'aguda'aky ja Peedru myu't toxytyujk

¹⁴ Jesús oj ñejxy ma tyujku Peedru, es t'ijxy ja Peedru myu't toxytyujk mabajngujy pya'amgo'knu mudu muk juun. ¹⁵ Ta ja ky'u ttoon. Net ñiwatsu ja juun. Ta pyudu'knu es tmooy ja kya'ay 'yukun.

Jesús dya'aguda'aky may ja puma'ayuty

¹⁶ Es ko oj tsiy'tnu ja xuu, net tmumindu ma Jesús may ja ja'ayuty di'ibu myudajttur ja ka'oybyu. Es mut tuk aagajxyu dyajpudseemy ja ka'oybyu, es nandu'un dya'agudaky nidugekyu ja puma'ayuty. ¹⁷ Tyaadu du'un jyajty es yajkuydyunt di'ibu ñigajx ja Diosu kyugajxru Isaiu ko junán: “Yu'u yajpudu'k ja nbagi'ix'ajtam es dyajnejxy ja nba'am'ajtam.”

Púnuty pyatsoonándur ja Jesús

¹⁸ Jakumbom mejyñbyu'aaŷ ko ja Jesús t'ijxy tyukmíkyuty ja mayjya'ay, ta t'anmaay ja 'yuxpújkpúty es 'yawinnáxtat má ja mejyñ. ¹⁹ Tu'ugu di'ibu tsajptugóty ya'uxpújkr ja 'yana'amun tmúwingooñ ja Jesús, es t'anmaay:

—Windsún, nbanújxaambyuts mij otyim maaty mnejxy.

²⁰ Jesús 'yadsooy:

—Yu wax myudajtyry ja 'yaank esu joon juyujkuty myudajttar ja pya'an, per uj ja Naxwíñdu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, kyajts nmudaty ja ngukóyuts madsu ngubajk nyajpo'xut.

²¹ Jatu'uk ja 'yuxpújkr 'yanmaay:

—Windsún, nbanújxupts mij, per extu koonumdsu ndeedyuts 'yoogat esuts n'okku'ey n'oktájudats, net nbanújxut.

²² Netu Jesús t'adsooy:

—Pamiinguts tyam es nika'ak yu o'kputy, wa'anu wiink ja'ayuty dyajnaxtákuđu. Ja'ats n'andijpy di'ibu kyaj jyotmaydyúñuty esu Dios tmudúnat.

Jesús dyajmo'oty ja poj es dyajtmijtku ja mejyñ

²³ Net ja Jesús es ja 'yuxpújkpúty tyujkudu má tu'ugu barku, es 'yawinnaxánudu má ja mejyñ. ²⁴ Ti'in myiñ tu'ugu muk poj. Ta ja mejyñ ñikapy extu tyujkunú nuú barkoty. Maabu natyu Jesús. ²⁵ Ta ja 'yuxpújkpúty oj ñinújxudu es oj yúxudu. Ta t'anmaaydyu:

—¡Yajtsóktuguts, Windsún! ¡Tyap ngupa'tsunu!

²⁶ Ta ja Jesús 'yanmaayudu:

—¿Ti ko nugoó m'oktsu'kudu? Miits mmudajttar je'eyu waanu ja mmubújkunuty.

Ta pyude'ky ja Jesús, es t'ooy ja poj es ja mejyñ. Ta oj wuñ'umadya'ay amoñ es tumijtku. ²⁷ Es ja 'yuxpújkpúty ak du'ñu wuñ'umadyaaydu, es ñayjyunánudu:

—¿Pánu da dunu tyaadu?, ko extu yu poj es yu mejyñ tu myumadóuty.

Gadaru ja'ayuty di'ibu myudajttar ja ka'óbyuty

²⁸ Ko Jesús jyajty mejyññináxy má Gadaru ñax, majtsku yedyujk pyudseemy kampyoonóty. Ta ñimiinudu. Nimajtsk tmudattu ja ka'óbyuty es nugoó jyantsy'awa'an'áttu, ko ni pún mbaat kyanaxy má tadu tu'aa. ²⁹ Ta oj yaxka'aktu:

—Diosu 'yU'unk, ¿ti mdunaampy mut udsuty? ¿Tii ja'a mnumiimpy es xytynydyuna'anduts maanum tkapaaty ja tiempu?

³⁰ Natuknas'ixu jamu naty nimayu udsuñ jyu'xu'uktu, ³¹ es ja ka'óbyuty yajjunánudu ja ja'ayuty, es ja Jesús t'anmaay:

—Pun xyajpudsumándupts má tyadu ja'ay, na'ijxtuguts esuts ndákuť má tadu udsúmuty.

³² Netu Jesús 'yadsooy:

—Oy. Tákudu.

Ja ka'óbyuty pyudsuñudu má ja ja'ayuty, es tyujkudu má ja udsúmuty. Net nidugekyu ja udsúmuty ñajxtu jantsy pye'egyu nax jup'ám es kyuruy'knajxta mejyñóty, es jap oj jyi'xta'aydu.

³³ Di'ibu kywentu'ajttar ja udsuñ ñay'adsu'kudu, es kyaktu. Ko jyajty má ja kajpn, ta tmadyaktu tugekyu tyaadu éxtumu naty tu tyuñ tu jyatyuty mut ja ja'ayuty di'ibu myudajttu ja ka'óbyuty. ³⁴ Net nidugekyu ja kugajpnuty tsoy'ondú es tñinújxta ja Jesús, es tmunu'xtáktu es pyudsúmut jam es ñajxut wiinktuuy.

9

Jesús dya'aguda'aky tu'ugu xux ja'ay

¹ Net ja Jesús jyambijnú mut nan ja'ayu barku, es ñajxnu má yu' ja Kafarnaúm kajpn.

² Ko jam jyajty, ta tyuknimiinudu tu'ugu ja'ay di'ibu tu xyujxnu, kyo'knu má tu'ugu mabajnu'unk. Ko Jesús t'ijxy ja myubújkunuty, ta t'anmaay ja puma'ay:

—Jotkujku. Yu mbojpu yajma'xp.

³ Net nidu'uguty ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpuktpur twinmaaydyu: "Tyadu ja'ay myudageepu ja Dios éxtam jyuna'añ."

⁴ Komu Jesús ñija'abu naty di'ibu wyinmaaydyur, ta t'anmaaydyu:

—¿Ti ko xymyudattu axuugu winma'añuty? ⁵ Kyaj ñimujaa tyunanañam: "Yu mbojru yajma'xp", mut ko kyaj ya'ixy pun t'ajtan. ¿Tii kyaj dyu'annuty? Es mjuna'andur miidsuty ko ni pún tka'annamut yu tyadu xux: "Pudu'uk, es ñux", mut ko netyu mbaat ya'ixy ko kyaj tmudaty ni ti muk'ajtan. ¿Tii kyaj dyu'annuty? ⁶ Pes oy. Min n'oktuk'ixtu ko uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudanaabyu, ujtsu du'un nmudajtypyuts ja muk'ajtan ja naxwíñ es nma'xuduts ja pojru.

Net t'anmaay ja xux ja'ay:

—Pudu'uk. Yajmúk ja mmabajn es ñux ma mdajk.

⁷ Net ja xux ja'ay pyude'ky es oj ñujxna ma ja tyujk. ⁸ Ko ja mayja'ay t'ijxtu tyadu, ta tsyu'kudu es t'awdajtu Dios mut ko tu tmo'oy ja myuk'ajtanu Jesús.

Jesús tway ja Matew

⁹ Ta Jesús jam tsoyo'ñ es t'ijxy tu'ugu ja'ay di'ibu xuy'ajtyru Matew, ja 'yu'uñ ma jay'yáky ja kugabety. Ta t'anmaay:

—Pamiinguts es n'uxpukpu'átut.

Ta Matew pyude'ky, es t'adso'oñ ja Jesús.

¹⁰ Ma tadu xuu ya'ux'ajty ja Jesús ma yu Matew tyujk, mut mayu yajkugubajtputy es nan niganaaguty di'ibu 'yandijtpur pojru ja'ayuty, es ti'igyu mut ja 'yuxpukpudyu Jesús.

¹¹ Es ko ja fariseeuty t'ijxtu tyadu, ta dyajtuudu ja Jesusu 'yuxpukpudyu:

—¿Wi'ixu du'un ko yu mwindsún kyay 'yiiky mudu yajkugubajtputy es mudu pojru ja'ayuty?

¹² Jesús myudoo tyadu, es t'anmaay:

—Kyaj tsyékyuty ja kudsooy ma yu di'ibu oy'ajt muk'ajttur, jaayu du'un ma yu puma'ayja'ayuty. ¹³ Ñux jattu di'ibu 'yandijpy ja Diosu jyaabyajtan ma jyuna'añ: "Uj ndsejpyuts es xymyudáttut ja pa'ayo'on, es kyajts xytyukwindsu'uguduts ja juyujk añimálutu."

Jesús dyajtuudu ti ko kya'ayu'aty

'Pes kyajts uj nwoy ja ja'ay di'ibu jiky'ajttur t'ajtan muut, yu'u du'unu pojru ja'ayuty es jyodumbíttut.

¹⁴ Net nija'ajuty ja 'yuxpukpudyu Fwank Yajnubajtpu tñimiindu ja Jesús, es dyajtuudu:

—¿Ti ko kya'ayu'attu yu m'uxpukpudyu éxtam 'yayu'attu fariseeuty es mudsuty, yu 'yuxpukpudyu Fwank?

¹⁵ Netu Jesús t'adsooy:

—¿Tii mbaat 'yittu jotmaymyuut yu di'ibu tu yajwówdu ma tu'ugu ja'ay pyekey maanum ja pukpu yedyujk 'yak'ity mut yu'ujuty? Miimp ja tiempu ma yajpukadut ja pukpu yedyujk, taanumu du'un 'yayu'áttut.

¹⁶ Ni pún tka'abatsu tu'ugu tyuk wit mudu jemwyit, mut ko ja jemwyit ñumúkut, ta kyudsut ja tuk wit waanu kaja. ¹⁷ Ni yu vnu jembyu kyaya'adamu ma yu tukpu nuu'abutsunbyo'o, mut ko pun yajtuumbu du'un, ja po'o kuudsut, es du'un ja vnu es ja po'o tyugóyut. Paaty n'ada'amum ja jembyu vnu ma yu jembyu nuu'abutsunbyo'o es du'un yajmudáttut yajxon nimajtsku tyadaty.

Jayru ñux es ja toxytyujk di'ibu Jesusu wyit tyoon

¹⁸ Ma ja Jesús t'annamudu tyadu, tu'ugu israelitudyu wyindsún jyajty ma ja Jesús, ñaygoxtanaaydyaku es t'anmaay:

—Yu nnuuxuts tu 'yeekey. Pún mnuxp mij es mgu'únikeempy, jiky'átur jatugok.

¹⁹ Netu Jesús pyude'ky es ñejxy mut yu'u, ti'igyu mudu 'yuxpukpudyu. ²⁰ Net tu'ugu toxytyujk puma'ay di'ibu majmajtsk jumajtu naty tmudajna windaxyu, tmawingooñ ja Jesús ukka'p tsoo, es ñaydyukpatu ja wyit pa'a, ²¹ mut ko du'un ñayjyuna'añuty: "Mut

yu'nyu kots nnydyukpaadudut yu wyitu Jesús, aguda'agupts." ²² Per ja Jesús wa'kambijit, t'ijxy ja toxytyujk es t'anmaay:

—Jotkujk, tu m'aguda'aky mat ko tu xymyubeky.

Ta netyu 'yagudaknu.

²³ Ko Jesús jyajty ma ja windsunu tyujk, ta t'ijxy ko ja xuxputy t'uxkujkunudu es nuix dyajnahtuknyanudu ja o'krpu, es ja ja'ayuty jyantsyju'ny jyantsyya'axta. Ta t'anmaaydu:

²⁴ —Pudsundu yaa. Yu kixyu'unlk kyaj tu 'yeeky. Maabu dun jam.

Ja ja'ayuty je'eyu ttukxi'iktu. ²⁵ Ko ja Jesús dyajpudsuumdaay ja ja'ayuty, net tyujku ma ja o'krpu es tku'umumajtsu. Ta ja kixyu'unlk pyude'ky. ²⁶ Ta yajmadyakwa'xtaay oymyaaty yu tyadu muj'ajtan.

Jesús dya'ijxpeky majtsku wiints

²⁷ Ko pyudseemy jamu Jesús, majtsku wiints pyanuxudu es myuyaxkákudu:

—jPa''ayooduguts hudsuty, Davitu tyuump 'yaats!

²⁸ Es ko Jesús jyajty ma ja tujk, net ja wiindsuty niimiinudu, es yu'u dyajtaay:

—¿Mmubujktup miidsuty ko uj mbaadudsu tyadu nduñ?

Net ja'ajuty jyunandu:

—Ti ko kudii, Windsán.

²⁹ Net ja Jesús ttoon ja wyiin, es t'anmaay:

—Wa'an dyajtún éxtum ja mmubujkunuty.

³⁰ Ta ja wyiinuty oj wu'umdaaydu yajxon. Jesús tyuknipjukudu jantsy yajxon, 'yanu'umxudu:

—Katu pán xytyuknijawudu.

³¹ Per je'eyu yu'ajuty pyudsuumdu ma ja Jesús, ta tmadyakwa'xtu ma tugekyu ja kajrn di'ibu naty ja Jesús tu ttuñ.

Jesús dya''aguda'aky tu'ugu uum

³² Ko yu'udu naty jam pyudsundu, naagudu ja'ay dyajmiindu ma Jesús tu'ugu yedyujk uum, di'ibu naty myudajtyry ja ka'oybu. ³³ Ko ja Jesús dyajpudseemy ja ka'oybu ma tadu uum, ta ja uum oga'an oj kyajxy. Du'uñ ja ja'ayuty oj wu'umdaaydu, es jyunandu:

—jNi na'anum kyaya'ixy du'un éxtumu tyadu ma yu israelítuty!

³⁴ Per nik ni'igu ja fariseenty ñayjuna'anudu:

—Tyadu yajpudseemy ja ka'oybu mat ko pyudákuty ja mujku'ugórk.

Jesús tpa''ayooy ja ja'ayuty

³⁵ Jesús dya''abudseemy tugekyu nax kajrn, es ya'uxpejky majtyu tsajptujk nidu'uk nidu'ugu kajrn, es tkajxwa'xy ja oybu ayuk di'ibu ñigajxyry ja tsajpótmudu kutujkun, es dya''aguda'aky oytyim di'ibudu pujk ado'onun. ³⁶ Ko ja Jesús t'ijxy ja mayjya'ayuty niimiinudu, ta tpa''ayoodu, mat ko moon tujktabu naty éxtumu borreega di'ibu kyajpu 'yijx'ijt kywentu'ajtrpu. ³⁷ Ta t'anmaaydu ja 'yuxpukputy:

—Tuy'ajtan ko ja pujta'aky oy myáuty, per ja tuumbuty oytyim waanuty. ³⁸ Paaty amdowndu es manu'xta'aktu ja Dios, ja ñiWindsunu tyadu pujta'aky, es t'akkáxut ja tuumbuty es min dyajpudu'aktu ja pujta'aky.

10

Jesús twin'ixy nimajmajtsk ja 'yapóstaluty

¹ Net ja Jesús dyaxu ja nimajmajtskpu 'yuxpukputy, es tkutujkunmooy es dyajpudsúmdat ja ka'oybu es dya''aguda'aktut tugekyu oytyim di'ibudu pujk ado'onun.

² Tyaadudu du'un ja xuyajuty ja nimajmajtskpu apóstaluty: Tim jawyiin Simonk di'ibu nandu'un xuy'ajtyry Peedru, es ja myuga'ax Andrés; Santya'agu esu myuga'ax Fwank, 'yuna'kudu Zebedeen; ³ Felipu; Bartolomee; Tomás; Matewu ja yajkugubajtrpu; Santya'agu ja Alfeeu myaank; Tadeeu; ⁴ Simonk ja kananeu ja'ay; esu Juudus Iskaryotu di'ibu óknum kyuyajk ja Jesús.

Jesús tkexy ja 'yuxpajkputajk Diosu 'yayuk kajxwa'xpu

⁵ Jesús ttuk'ane'emyu tyadu nimajmajtskpu es nuix 'yayuk kajxwa'xtu mudu tyadu kajxwijn:

—Katu mnejxy majaty tsyunnudu di'ibu kyaj 'yisraelítu, es ni mgatákut majaty samaritanu kajpn. ⁶ Nuixtu jamyu ma ja borreegu tugoybu ma yu ñaxwíndu Israel. ⁷ Nuix kajxwa'xtu ko ja tsajpótmodu kutujkun tu wyingón. ⁸ Ya'aguda'aktu ja puma'ayuty, yajjikpyáktu ja o'kputy, tukniwa'atstu di'ibu myudajttap ja lepru pa'am, es yajpudsámdu ja ka'óbyuty. Miits m'axájudu tyadu muk'ajtun nadu'uñu, nan katu myajmujúdyu ko du'un xytyúndut. ⁹ Katu xyajnuixtu ni di'ibu meen, ¹⁰ ni yu mdu'amgyujxmudu. Yu'u je'eyu myajnuixtup ja mnixuy tu'uk. Katu xymyunnixtu wiinkpu mgu'uk es ni mdajk, mut ko di'ibu tuump, pátu kya'ay 'yuugut.

¹¹ Ko mja'ttut miidsuty ma tu'ugu kajpn o rantsyu, uxta'aydyu jap tu'ugu ja'ay di'ibu ijtp windsu'ugu, es wu'umdu ma yu'u tyujk extu koonum mdsuona'andut. ¹² Ko mdajktákudut, kajxpo'xtu es amdow ja Dios es kyunu'xudut yu'ujuty. ¹³ Punu tadu ja'ay di'ibu ma tadu tujk nitajkpu ja Diosu kyunu'xun, yajkuudyúnup; es pun kyaj ñitákuty, miidsuty ni tii mgatugo'oyxudut. ¹⁴ Es pun jam ma kyaj m'axájudu es ni je'eyu mgamudoo'ita'anudu, pudsámdu ma tadu tujk o tadu kajpn es winixtu yu naxjok ma yu mdékyuty. ¹⁵ N'anuumadu tuy'ajtun ko ja'ay yajpayo'oydyut, ja tyudyu'ununu tyadu kajpn waanu o'ktáy kudiinun ja ja'ayuty majaty Sodomu kajpn esu Gomorru kajpn.

Jesús tnigajxy ko ja 'yuxpajkputy yajpajudijtta'aktat

¹⁶ 'Ixtu! Ujts miits ngajxtup éxtum ja borreegu waxka'uk agijky. Du'un m'íttut pe'typy éxtamu tsa'añun, per kyaj m'awa'an'áttut. Ittu éxtamu paku'unk. ¹⁷ Nay'ix'it naygywentu'átudu, mut ko ja'ayuty mgyakánudup ma yu justisu, myajwopánudup ma tsajptujkuty, ¹⁸ es extu myajnuixtup gobernador windum es ma réyuty mut ko n'apostulu'attu, es du'un xymyadya'aktuduts uj miidsuty ma yu'ujuty es ma di'ibu kyaj 'yisraelítu. ¹⁹ Ko mgyakúdu ma yu justísuty, katu mjetmay'ooktu wi'ix m'okjana'andut o wi'ix xy'ok'anuumadut, ja'a ko mbaadudut ma mgajxa'andut, Dios myajmi'inxudup ja m'ayúkuty, ²⁰ ja'a ko kyaj miidsuty di'ibu dan kajxándup, yu'u du'unu mDeedyu Jya'ajun di'ibu mgugajxánudup.

²¹ Yu ja'ayuty kuyáktup ja myuga'axuty es 'yoogut, esu u'unkteedyuty kuyáktup ja 'yu'unguty; ja u'unk uná'kuty myudsiptsoondup ja tyaak tyeedyuty es 'yooktut. ²² Nidugekyu naxwíndu ja'ayuty mduk'ak'ata'añuty miits mut ujtskuyxm. Es di'ibu 'yakmábejkyurum du'uñum, yu'u nitso'ogup. ²³ Ko mbajudítudut ma tu'ugu kajpn, nuix wiink tsoo. Tuy'ajtun n'anuumadu ko uj, ja Naxwíndu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, minagambuts maanumu naty miits xykyatuk'yo'oydya'ayduunum nidugekyu yu israelitu kajpnuty.

²⁴ Ni tu'ugu uxpujku kya'ity windsu'ugu ni'igu kudiinun ja di'ibu ya'uxpujku, es ni tu'ugu po'oduumbu kya'ity windsu'ugu ni'igu kudiinun ja wyindsán. ²⁵ Ja uxpujku mut yu'uyu ko du'un yajwindsu'ugut éxtum di'ibu ya'uxpujku, es ja po'oduumbu mut yu'uyu ko du'un yajwindsu'ugut éxtum wyindsunun. Ujtsu du'un éxtum tu'ugu kudujk, es miidsuty, du'un éxtamsu njiiky nmugu'uk. Pun ja kudujk ya'anuumu mju'ugórk Belzebuu, tii kyaj waanu axuuk ya'anuumadut ja di'ibu tsyunaadyuup ma ja jyun tyujk?

Pún yajtsu'ugup

²⁶ Paaty katu xytsyu'ugudu ja'ayuty. Ni ti kya'ity ayu'udsyu di'ibu kyaj ñide'xyuty, es kyaj ni ti ayu'udsyubu di'ibu kyaj yajnijáwut. ²⁷ Di'ibu n'anmaadyuup ma ja koots'át, kajxwa'xtu miits ma ja xuuñ'át; es di'ibu n'anmaadyuup ayu'udsyu, nigajtu miidsuty muk extu tujkkujxm. ²⁸ Katu xytsyu'ugudu di'ibu ya'e'kupy yu'uyu nini'x es kyaj mbaat dya'eeky ja anmuja'an; ja'a du'un mjaw mdsu'ugup di'ibu mbaat dyajkutugóy ma ayoodákn ja nini'x es nandu'un ja anmuja'an.

²⁹ ¿Tii kyaj yajteeky majtsku joonu'unk mut tu'ugu meenu'ungu? Es ni tu'ugu tadu joonu'unk kyaka'ay naxwíñ pun kyajpu mDeedyuty dyajkutiky. ³⁰ Es extu yu mwaay

myudajtypy ja Dios madsyoy tu'uk tu'uk. ³¹ Katu mdsu'ugudu. Miidsudyu du'un ja Dios mmudajtudup kumay waanu ni'liga kudiinam may ja joonu'unguty.

Púnuty ja Jesús 'yuxkajrtap mayja'ayóty

³² Nidagekyu ja'ayuty di'ibuts xy'axájup éxtamu wyindsunun ya mayja'ayóty, ujtsats nandu'un n'axájup éxtamdsu nja'ayuty madsu nDeedyats di'ibu jam tsajpótm. ³³ Di'ibuts xy'uxtijp mayja'ayóty ya naxwiin, nan n'uxtjupts uj madsu nDeedyats di'ibu jam tsajpótm.

Jesukyujxmu ja'ay yajtsiptákudu

³⁴ Katu mjuna'andu miidsaty kots uj ta nmamin yu jotkujk'ajtun ya naxwiin. Kyaj yu'ujaty; yu'u du'unu jotmay je'eyu. ³⁵ Tyam ta nmiñats yajtsiptajkubu mut ja ja'ayuty. Ja u'unk una'k tsyiptúnut mudu tyeety, ja u'unktaak mudu ñuux esu xekxy ttuk'ak'átut ja xyekx. ³⁶ Extu nidu'uk nidu'uk ñaymydsip'átudat di'ibu tsunaaydyur ma ti'igyu tajk.

³⁷ Di'ibu tsyejpy ja tyeety o ja tyak ni'igu kudiinam uj, kyaj ñitákuty nja'ay'átudats; es di'ibu tsyejpy ja myaank o ja ñuux ni'igu kudiinam uj, kyaj ñitákuty nja'ay'átudats; ³⁸ es di'ibuts kyaj xypyanejxy es kyaj jyiky'aty éxtam tu'ugu ja'ay di'ibu pyagiipy ja kyruuz ko 'yo'kun tninejxy, kyaj ñitákuty yu'u nja'ay'átudats. ³⁹ Di'ibu yajtso'ogaampy ja jyiky'ajtun, yajtugóyur; per di'ibu yajtugeepy ja jyiky'ajtun mut ujtskyujxm, nitso'ogur.

Wi'ixu Dios ti ttuunambity

⁴⁰ Di'ibu miits m'axájudup, xy'axájupts uj nandu'un; es di'ibuts uj xy'axájup, 'yaxájup nandu'un di'ibuts xykyajx. ⁴¹ Di'ibu 'yaxájup ja Diosu kyugajxpu mut ko Dios kyugajxy'átyuty, 'yaxájup nan ja du'ambu may'aty éxtam di'ibu yajmeepy ja Diosu kyugajxpu; es di'ibu 'yaxájup tu'ugu ja'ay di'ibu jiky'ajtp tuj'ajtun muut ja'agyujxm ko jyiky'ajty tuj'ajtun muut, 'yaxájup nan ja du'ambu may'aty éxtam di'ibu yajmeepy ja ja'ay di'ibu jiky'ajtp tuj'ajtun muut. ⁴² Es di'ibu myeepy tuk vasu wa'ats nuu tu'ugu u'unk una'k ja'agyujxm kots uj nja'ay'áty, tuj'ajtun ko kyaj wu'amut uxkumay.

11

Fwank Yajnabajtpu kyexyye'ebuty

¹ Ko Jesús t'anmaaydyadyu du'un ja nimajmajtskpu 'yuxpajkpu, ta jap tso'oñ es ñejxy ya'uxpajkpu es ayuk kajxwa'xpu ma tadu israelítudyu kyajpn wingónuty.

² Ko Fwank di'ibu naty ijtp pujndagóty, tmudooy di'ibu natya Krista tyiimpy, net tkejxy ma Jesús naaguty di'ibu yu'u panujxudup, ³ es dyajtuuy:

—¿Tii mijtsu du'un ja Kristu di'ibu minamp, o n'awixtupts ja wiinkpu?

⁴ Netu Jesús 'yadsoojudu:

—Nujxtu es tukmumadya'aktu ja Fwank di'ibu miits tu xy'ixtu tu xymudowdu.

⁵ Tukmumadya'aktu wi'ix tyam ja wiints 'yixtu, ja uxneybyu tu yo'oybyéky yajxon, di'ibu ja lepu pa'am myudajtypy tu 'yaguda'aktu, ja nátuty mudoonudup, ja o'kpty jiky'ajtkup, es di'ibu ja ayobu ja'ayuty ya'awa'anudup ja oybyu ayuk. ⁶ Kuni'xy ja di'ibu kyaj dyajtugóy ja myubjukun ma uj.

⁷ Ko tyaduty oj ñujxnudu, ta ja Jesús tmadyaktso'oñ ma ja ja'ayuty éxtamu du'un ja Fwank, es t'anumudu:

—¿Tii dun miidsaty oj xyiñujxtu es xy'ixa'andu ma muj itun? ¿Tu'ugu tsajkápyñ di'ibu tu wyinxijta'ayuty ja poj? ⁸ Es pun kyaj, ¿tii dun oj xy'ixtu? ¿Tu'ugu yedyujk oy xyoxyruy? Miits mnija'adup ko di'ibu dun nayxyojxudup jam 'yittu ma tyujkudyu réyuty. ⁹ ¿Per tii dun oj tu xy'ixtu? ¿Tu'ugu Diosu kyugajxpu? Yu'u du'un. Yu'u tu'uk di'ibu waanu ni'igu tmudaty ja muj'ajtun kudiinamu wiinkputy ja Diosu kyugajxpu. ¹⁰ Fwank yu'u du'un di'ibu ja Diosu jyaaybjatun myadyakypy ma jyuna'añ:

Ngejxpyuats jawyiin ja n'ayuk kajxwa'xpuats

es mya'awátsxudat yu mnu'u mdu'u.

¹¹ Tuj'ajtnuts njuna'añ: Kyaj pún ja Diosu kyugajxputy ja jékyur waanu tmudattu ja muj'ajtn kudiinam ja Fwank Yajnubajtpu; per waanu tmudaty ja muj'ajtn oytyim púnuty jttap ma ja tsajpótmudu kutujkun.

¹² Es ma yu Fwank Yajnubajtpu dyajtsondáky tkajxwa'xy ja Diosu 'yayuk es extu tyambaat, ta ja ja'ayuty di'ibu tukudap ma tsajpótmudu kutujkun. Du'an ja'ajuty éxtamu mayjya'ay di'ibu ti'igyu tuktoñu tukayándap ma tu'u xu'utspu. ¹³ Di'ibu ja Moisés es nidagékyudyu Diosu kyugajxputy ñikaktu kuxja'ay ma ja Diosu jyaabyajtn maanumu naty kyamín ja Fwank, tugekyu tñigajxy ko myina'añ jya'ta'añ ma ja Dios yajkutuka'añ. ¹⁴ Es pun miits mmubukándap, Fwank yu'u du'un éxtam ja Diosu kyugajxpu Eliias di'ibu jaminán. ¹⁵ Di'ibu mudoodap, wa'an tjaygyúkudu.

¹⁶ '¿Tits muut mbaat n'ijxkijxyu ja ja'ay di'ibáty tyam jiky'ajttap? Kuxu'ktap éxtam ja uná'ku'ungun di'ibu uñaaydyur es kyuyattu maayóty, es ya'ax jyoktu mudu myutkuyajtpu: ¹⁷ "Tuts njaxu'uxy di'ibu ya'ajtsp, es kyaj tu m'atstu; es tu n'áyuats di'ibu muut ja o'kpu ñaxtuku, es kyaj tu xkyoxytu mguj mgaadsyuty es ni tu mgaja'aydyu."

¹⁸ 'Pes kyaj ja Fwank Yajnubajtpu tkay éxtamu ja'ay ti ttsoktu, es kyaj t'iiky ja vinu, es miits mjuna'andu ko yu'u myujku'umudún. ¹⁹ Es uj, ja Naxwiñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, kaabyuts es n'i'kyryuts ja vinu, es miits mjuna'andu: "Kax es amu'uuk, es myutnaymyaayur ja pekyja'ayuty esu yajkugubajtpu." Per di'ibu tu t'axájudu yu oybyu xpxujkun es jyiky'attu éxtamu Dios ttseky, tadu ja'ay dya'ixudu ko 'yóyuty di'ibu Dios tyiimpy.

Kajpn di'ibu kyaj jyodambittu

²⁰ Net ja Jesús dyajtsondáky t'oooy ja kajpnaty ma naty tu ttuñ may ja muj'ajtn, ja'a ko yu ja'ayuty jap kyaj jyodambittu. Es du'un t'anmaaydyu:

²¹ —iPuroobu mijts Korazín kajpn, es puroobu mijts Betsaydu kajpn! Ja'a ko pun kooxyur yajtuñ ma Tiru kajpn esu Sidón kajpn yu muj'ajtn éxtamts nbujta'aky ma miidsuty, tadu kajpn jékyurxyur dya'ixyuty yu jyotmay mudu pyojpukyujxm, es jyodambijtxyur mudu Dios. ²² Per uj n'anmaaydyur miits ko ja'ay yajpayo'oydyut, miits m'axájudap tu'ugu tudyu'unun muk es kyaj dyu'unuty ma Tiru es ma Sidón. ²³ Es mij Kafarnaúm kajpn, di'ibu naybyajta'agánur muj kujxm extu ma tsajpun, ja Dios yu'u mbujta'agadap ma ayoodákn! Ja'a ko pun xjxyupts nbujtak ma Sodomu kajpn yu muj'ajtn éxtam ma mijun, tadu kajpn taaxyur tyambaat. ²⁴ Per uj n'anmaaydyur miits, ko ja'ay yajpayo'oydyut, miidsuty myajnaxur waanu ni'igu muk ja tudyu'unun es kyaj dyu'unuty ma Sodomu ja'ayuty.

Nimiindaguts es mbo'xtut

²⁵ Ma tadu tiempu ja Jesús kyajxtáky, es jyunañ:

—Tatitu'unk, n'awdajtypyuts mij di'ibu Windsun'ajtp tsajpótm es ya naxwiñ, ja'a ko mij tu xyu'utsy ja m'ayuk mut ja ja'ayuty di'ibu yajtijtap xpxéyuty es wijjya'ayuty, per mij tu xytyuk'ixy ja ja'ay di'ibu du'un éxtam uná'ku'unguty. ²⁶ Es oy, Tatitu'unk, ko du'un tu xytyuñ éxtam mij xytsyekyün.

²⁷ Ta ja Jesús t'anmaaydyu ja ja'ayuty di'ibu naty mudoo'ijtudap:

—Yu nDeedyuts tats xytyukkuduku oytyim tiity tugekyu. Ni púnuts xyky'a'ixy'aty yajxon, ja Diosu 'yU'unk, yu'uyu du'an ja nDeedyuts; es nan ni púnamts tka'ixy'aty ja nDeedyuts, ujtsu dun je'eyu es di'ibátyuts uj ndsejpy es nduk'ixy'átudats. ²⁸ Nimiindaguts miits nidagékyuty di'ibu tu ya'anu'xudu ja tyuunk es ja tsyemy kyu'uyuty, es ujtsuts miits nmo'oydyur ja mbo'xtákn. ²⁹ Kupaktu tyadu kukap di'ibuts uj nbujtákyu ma miidsuty, es xpxuktú ma ujts ja ndu'ununuts, mut ko uj nmudajtypyuts ja ma'xtujkun es yujy tuda'agyuts, es pyaadap ja po'xtákn yu m'anmaja'anuty. ³⁰ Ja ngukap di'ibuts uj nbujta'agaampy ma miidsuty, kyaj tsyípty xyajnjxtat, es ja tsemy di'ibu muut xykyu'uyut, to'tsyky yu'a.

12

Jesús 'yuxprijkputy tkutujtu ja triigu saabudu xuu

¹ Ma tu'ugu saabudu xuu Jesús mut ja 'yuxprijkpu ñajxtu triigu kamoty, es ja 'yuxprijkputy tkutujtu ja triigu, es twinxatsta, es tju'xtu ja pyajk, mut ko yu'oogudu. ² Ko ja fariseenty t'ijxtu taadu, ta t'anmaaydyu ja Jesús:

—Ix yu m'uxprijkputy, ja'a tyuundap di'ibu kyaj ñigutíkyuty ma ja po'xunxuu.

³ Ta ja Jesús 'yadsooju:

—¿Tii kyajnum miits xy'uxpuktá di'ibu tyuun ja Davit ko yu'u es ja jyamyuuduty tmudajttu ja yuu? ⁴ Net tyujku Davit ma ja Diosu tyujk, es tju'ty ja tsajkaaky di'ibu kuni'xy, es tkaay yu'u es nandu'un tmooydyu jyamyuuduty. Es kyaj jyanigutíkyuty es yu'ujuty tkádyut, yu'u je'eyu ja teety kyádyuap. ⁵ ¿O kyajnum xy'uxpuktá ja Moisesu 'yana'amun ko ja teety ma ja muj tsajptujk kyaj pyo'xtu ma ja po'xunxuu?, es nan ni tyaadu tu kyapekytyundu. ⁶ N'anmaaydyuap ko taa ja yaa tu'uk di'ibu ni'igu myájuty kadiinam ja muj tsajptujk. ⁷ Miidsuty kyajnum xyjaygyúkadu di'ibu dun 'yandijpy ja Dios ma yu jyaabyajtun ma jyuna'añ: “Uj ndsejpyuts es xymuudáttat ja pa'ayo'on, es kyajts ndseky es xytyukwindsu'uguduts ja juyujkuty.” Kooxyuap xyjaygyúkadu, kyajxyuap xypyekymyo'oy ja ja'ayuty di'ibu tu kyapekytyúñ. ⁸ Ja'a ko uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nmudajtypyuts ja kutujkun ma yu tadu po'xunxuu.

Yedyujk di'ibu myudajtypy ja ky'u tuk adu'um ta'uts

⁹ Ta ja Jesús tsoyo'ñ jam es tyujku ma tu'ugu tsajptujk. ¹⁰ Japu naty tu'ugu yedyujk di'ibu myudajtypy ja ky'u tuk adu'um ta'uts. Es kom ja fariseenty 'yuxtaaydyuap wi'ix t'okpajtákadu pyojpu ja Jesús, ta dyajtúudu:

—¿Tii mbaat 'yaguda'aky tu'ugu puma'ay ma po'xunxuu?

¹¹ Ta ja Jesús 'yadsooju:

—Pún miidsuty nidu'uk myudajtypy tu'ugu byorreegu es kyunáxut ma tu'ugu jut ma yu po'xunxuu, ¿ti kyaj ñujx xyjuudyu? ¹² Pes, jwaanu oy es tu'ugu ja'ay nbudujkun es kadiinam tu'ugu borreegu! Paaty mbaat ndu'unum ja oybyu ma po'xunxuu.

¹³ Ta ja Jesús t'anmaay ja yedyujk:

—Xajtúw.

Es ko xyajtúuy, ta oj 'yaguda'aky éxtum jatuk adu'umbu. ¹⁴ Ta pyudsuumdu ja fariseenty, es ñaymyujkadu es jyuntutuundu wi'ix mbaat ja Jesús 'yeeky.

Wi'ix ja Diosu kyugajxpu Isaiiu tñigajxy ja Jesús

¹⁵ Ko Jesús tñija'aju tyaadu, ta jap tsoyo'ñ, es may ja ja'ay oj pyanujxudu. Jesús ya'agudak ja puma'ayuty, ¹⁶ es ttuknipujktá es kyaj tkajx tmadya'aktat mayjya'ayóty.

¹⁷ Tyaadudsu da'un jyajtu es yajkuydyúnat di'ibu ja Diosu kyugajxpu Isaiiu kyuxjaay ma Dios jyunañ:

¹⁸ Tyaadu da'un ja nmuduumbuts

di'ibuts uj tu nwin'ixy,

di'ibuts uj ni'igu ndsejpy

es di'ibuts uj muut njotkujkuty.

Nbjata'agupts ja nJa'ajunuts ma yu'u

es tkajxwa'xut ma yu naxwíñudu ja'ayuty kots nbayo'oy mut ja tuy'ajtun.

¹⁹ Kyaj tsiptúnat es ni kyaya'ax kyajókat,

es ni kyajymudówdu kyajxy tu'ujóty.

²⁰ Kyaj ttájut ni tu'ugu tsajkápyñ ja neybyu,

ni tkaya'oogut ja kudá'xnu myetsyu di'ibu oogánur,

extu koonum dyajpajta'agut ja tuy'ajtun.

²¹ Es ma yu'un ja naxwíñudu ja'ayuty t'awix tjujp'ixtu yu ñitsokun.

Jesús yajñigajxy ko dyajtúñ ja mujku'ugópk ja kyutujkun

²² Ta ma ja Jesús dyajnujxtu tu'ugu ja'ay wiints es uum, di'ibu myudajtypy ja ka'oybyu. Jesús ya''agudak éxtam mbaat ja ja'ay 'yixy es kyajxy. ²³ Nidugekyu ja ja'ayuty da'uñu wu'umudyayadyu es junandu:

— ¿Tii ja'a da dnu tyaadu ja Davitu tyuump 'yaats?

²⁴ Es ko ja fariseeuty tmudoodu tyaadu, net ñayjunánadu da'an:

— Tyaadu yajjugekyu ja ka'oybyu yu'ayu mut ja mujku'ugópk Belzebuu kyutujkun.

²⁵ Jesús ñija'abu naty di'ibu wyinmaadyuap, es t'anmaadyu:

— Oytym di'ibuty ja kutujkun ma ja ja'ayuty ñaywya'xudu es ñayñisiptúnadu, da'an ñayyajkutugóyudu; es pun tu'ugu kajpn o di'ibu tsunaadyuap ja ja'ay tuk jun tuk tujk ñaywya'xudu, kyaj mbaat jyeky. ²⁶ Es nandu'an pun ja mujku'ugópk Satanás yajpudseempe ja myuga'oybyu, ta ñaywya'xudu. Pes ¿wi'ix mbaat jyeky ja kyutujkun? ²⁷ Es pun tay'ajtn éxtam mjuna'andu kots uj nyajpudsémy ja ka'oybyu mut ja mujku'ugópk Belzebuu kyutujkun, ¿ti kutujkun myudajtypy miidsu m'uxpukpudy es dyajpudsémy ja ka'oybyu? Paaty ku'amu m'uxpukpudy dya'ixudu ko miits mgajxtugóydyu. ²⁸ Per pun ujs mut ja Diosu Jya'ajun nyajpudsémyuts ja ka'oybyu, ta naty ya'ixy ko ta wyingón ja tsajpótmodu kutujkun ma miidsuty. ²⁹ ¿Wi'ix mbaat pun tu'uk tyuku ma yu kudsu'ugubu ja'ayu tyujk es tpujkadu di'ibu myudajtypy pun kyaj jawyiin t'awuunmiky? Da'anu dun mbaat tjuuty di'ibu jap tugoty.

³⁰ Di'ibu kyaj 'yity mut uj, yu'u da'an xymyudsip'ajtputs; es di'ibu kyaj dyajmiky mut uj, yu'u da'an 'yuxka'tsypy.

³¹ Es n'anumadu ko yu ja'ayuty mbaat yajme'xy tugekyu oytym di'ibudyu pyojpudy esu 'yaxuk kajxy, per pun myugajxtugeepy ja Espiritu Santu, taadu kyaj mbaat yajme'xy.

³² Oytym pánuty di'ibuts uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, xykyajxpátp axuuk, mbaadu taadu yajme'xy, per di'ibu tkajxpátp axuuk ja Espiritu Santu, yu'u muut ñay-byekytyúkadut es ni na'á Dios kyapojpuma'xudut, ni ma tyadu naxwíñudu es ni ma ja di'ibu miimp.

Jya'ay'ajtn ja ja'ay yajtuk'uxkajp

³³ Pun oy ja kepy, tuump'ajtp oy; es pun ja kepy kyaj 'yóyuty, nan axuuk ja tyuump. Ja kepy ya'uxkapy ma ja tyuumbun. ³⁴ Miidsuty da'an éxtamu awa'andsa'añun! ¿Wi'ix mbaat xymyadya'aktu ja oybyu es miidsuty ku'um m'axukja'ay'ajttap? Ja'a ko ja aa kyajxy ja di'ibu yajpi'ipy yajkejpy jodoty. ³⁵ Paaty ja ja'ayu oyja'aybyu tsuj kyajxy myadya'aky mut ko ijtp jyodoty ja oybyu; per ja axuk ja'aybyu myadyakypy ja tsatsykyubétypy mut ko ijtp jyodoty ja axuk'ajtn. ³⁶ Per uj n'anmaadyuap miits ko ja'ay yajpayo'oydyut, nidugekyu tkuyáktudu kywentu di'ibáty tu tkajxtu di'ibu tu tkapawinmay. ³⁷ Ja'a ko mut ja mgu'umgajxy ja Dios mbayo'oyudut. Es pun oy mgajxy, ta mnujxtut ma ja jiky'ajtnu winu xuu winu tiempu; per pun axuuk tu mgajxy, ta mnujxtut ma ja tudyu'unanu winu xuu winu tiempu.

Jesús ya''amdoy es dya'ixudut tu'ugu muj'ajtn

³⁸ Net t'anmaadyu ja Jesús naagudyu fariseeuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpuktpap: — Windsún, nja'ixándupts es mij xytyúnut tu'ugu ijxwu'umun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtn, es uadsuty nnijáwat ko tay'ajtn di'ibu mgajxy.

³⁹ Jesús t'adsooy:

— Ja pojpu ja'ayuty di'ibuty myastúttap ja Dios 'yamdoodup tu'ugu ijxwu'umun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtn, per kyaj yajmo'oya'añ yu wiinkpu ijxwu'umun, yu'ayu da'an ja jya'aju yu Diosu kyugajxpu Jonás. ⁴⁰ Mut ko da'an éxtam ja Jonás 'yijty muj'ajtk jodoty tuguk xuu es tuguk ux, nandu'an uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, n'ita'añ tuguk xuu es tuguk ux naaxóty. ⁴¹ Ko ja'ay yajpayo'oydyut, ja ja'ayuty di'ibu jékyuap ijttu ma Nínive kajpn jyikyuyáktut ti'igy mut di'ibu tyam jiky'ajttap. Es yu'ujuty ñiguxu'uktut ko pekyja'ayuty di'ibu tyam jiky'ajttap, ja'a ko yu Nínive ja'ayuty myudoo'ijttu ja Jonasu 'yayuk es jyodumbijttu, es taa ja yaa tu'uk di'ibu myudajtypy ni'igu ja muj'ajtn kadibum ja Jonás. ⁴² Es ko ja'ay yajpayo'oydyut, yu toxytyujk di'ibu jtp reyna jékyuap ma

nax ma jumboj myiñ, jyikyryuka'añ ti'igyu mut ja ja'ayuty di'ibu tyam jiky'ajttap, es ya'u niguxu'ugup ko pekyjya'ayuty di'ibu tyam jiky'ajttap, ja'a ko ya'u jagam tsyooñ es tmudowa'añ ja rey Salomongu kyajxwijn, es taa ja yaa tu'uk di'ibu myudajtypy ni'igu ja muj'ajttan kudiibum ja rey Salomonk.

Ka'oybyu di'ibu jatugok jumbijtp

⁴³Ko tu'ugu ka'oybyu pyudsemy ma tu'ugu ja'ay, net jyudity tu'uts ittum es t'exta'ay ma 'yokpo'xut. Es ko tkapaaty, ⁴⁴net ñayjyuna'añuty: "N'okjumbityuts jatugok ma tadu ja'ay." Es ko jyumbity, net t'ijxy ja ja'ay éxtum tu'ugu tujk pade'eky ja'xe'ekyryu es tukwa'ats. ⁴⁵Net ñujx dyajmín janijxxtujkpu myuga'oybyu di'ibu waanu axuukpu, es mut ya'u tyukuya'añ tsunaabyu ma tadu ja'ay, es du'unu tadu ja'ay wye'emy waanu axuuk kudiinum jawyiñup. Es du'un nandu'un jyata'añ ja axuk ja'ay di'ibu tyam jiky'ajttap.

Jesús tyaaq es myuga'axuty

⁴⁶Támmumu natyu Jesús t'akmugajxy ja ja'ayuty ko jyajttu ja tyaagu'unk es ja myu-ga'axuty. Jaryu taja'p oj wyu'amdu es tmugajxa'andu ja Jesús. ⁴⁷Nidu'ugu ja'ayuty t'awa'anu ja Jesús:

—Yu mdaagu'unk esu mmuga'axuty tyap taja'p, es yu'ujuty mij mmugajxánudup.

⁴⁸Es ja Jesús t'adsooy di'ibu naty awa'anup:

—¿Pándsú du'un ndaak'ajtypy, es pándsú du'un nmuga'ax'ajtypyuts?

⁴⁹Ta ttukni'ijxu ja 'yuxpukpúty, es t'anmaay:

—Tyaadudsu du'un éxtum ja ndaaguts es éxtum ja nmuga'axudyuts. ⁵⁰Mut ko oytyim pántu di'ibu tyiimpy ja tsyokúndsú nDeedyuts di'ibu jam tsajpótm, yu'adsu du'un éxtum ja nmuga'axuts yedyujk toxytyujkuty es éxtumdsu ndaagan.

13

Triiguwajpu éxtumu ijxpajttan

¹Ma tadu xuu Jesús tso'oñ ma ja tujk es oj ñejxy mejyñbyu'aay, es ñaxwe'tsy jam. ²Ta ja ja'ay may jyantsyñaymyujku ma yu'u. Ta Jesús tyujku ma tu'ugu barku es ñaxwe'tsy jam, es nidagekyu ja ja'ayuty wyu'amdu jaryu ma pu'u jot. ³Net tyujku ya'uxpukpu mut kanak nax ijxpajttan, es jyunáñ:

—Tu'ugu triiguwajpu 'yojtsy wajpu. ⁴Es ma oj twujy, oj nandu'un kya'ay ja tyuumt ma padu'u, es ja joon triidu. ⁵Es nandu'un kya'ay ja tyuumt ma ja tsaaade'eky patku'p es wingujxy kyaj kyúkyty ja nax. Paadyu tadu tuumt pojun myujxy mut ko wingujxy je'eyu ja nax. ⁶Es ko ja xu'an myiñ, net tyutsy, mut ko kyaj 'yaatske'eky. ⁷Jatuk peky ja tuumt kya'ay ma ja apyñ jawyiñ myujxy, ta dyajji'xy ja triigu. ⁸Es jatuk peky ja tuumt kya'ay oyñaaxóty. Ta byeen oy tyuumt'ajity. Naaguty wyinjunaiky mugo'pxu triigu tu'uk tu'ukpu tuumt, naaguty tugup'x es naaguty i'px majk. ⁹Di'ibu mudoodup, wa'an tjaygyúkuu.

Ti ko ja Jesús ya'uxpeky mudu ijxpajttan

¹⁰Ta ja uxpujkupty tmawingoonda ja Jesús, es dyajtuudu:

—¿Ti ko xymumadya'aky ja ja'ay mudu ijxpajttan?

¹¹Ta Jesús 'yadsoojudu:

—Ja Dios mduknija'adup miidsuty di'ibu kyaj yajnijáwu ijty wi'ix yu'u yajkutíky, per ja wiinkpu ja'ayuty kyaj tnijáwudu. ¹²Ja'a ko di'ibu myudajty jyagyeypy, ak'yajmo'oyup waanu ni'igu; es t'aktimmudátat waanu may; es di'ibu myudajtypy waandi'knu, aktim'yajpujkuadya'ayup di'ibu myudajtypy. ¹³Paaty ndukmumadya'aktu mudu ijxpajttan, mut ko yu'ujuty ijxtap, per du'un yu'ujuty éxtum kyadim'ixtu; es mudoodup, per kyaj tjaygyúkuu éxtum tkadimmudowdu. ¹⁴Es du'un éxtum yu'ujuty yajkuudyúñ éxtum ja Diosu kyugajxpu Isaiiu jyunáñ:
Oy miidsuty xyjamudowa,
ni na'a xkyajaygyúkadat;
oy xyja'ijxpuu,

ni na'a xykamuwinma'añbyaattut,
¹⁵ mut ko tyadu ja'ayudyu jyot tu jyumbittu juun,
 kyaj myudowdu
 es tu ja wyiin dyajpi'itstu,
 du'un tka'ixtat mut ja wyiin
 es tkamadówat mut ja tyatsk,
 es kyaj tjaygyúkudut mut ja jyot,
 es kyajts uj xyñimíndut esuts nyajnitso'ogut.

¹⁶ Per kuni'xy miidsuty, mut ko m'ijxtap es mmudoodup. ¹⁷ Tuy'ajtanuts miits n'anuumudu ko may ja Diosu kyugajxputy esu ja'ayuty di'ibu jiky'ajttu tuy'ajtan muut tja'ixandu tyaadu di'ibu miits m'ijxtap, per kyaj oj t'ixtu; jyamudowandu di'ibu miits yu tyaadu mmudoodup, per kyaj oj tmudowdu.

Jesús tkajxte'xy ja triiguwujpu éxtamu ijspxajtun

¹⁸ Mudowdu di'ibu myadyakypy ja ijspxajtun ma ja ja'ay oj twujy ja triigu. ¹⁹ Di'ibu myudoodup wi'ix ja tsajpótmudu kutujkun es kyaj tjaygyúkudu, du'un yu'u éxtam ma ja tuumt kya'ay tu'aay. Myiñ ja mujku'ugópk es pyujkxu ja Diosu 'yayuk di'ibu du'un ni'ipyun jyodoty. ²⁰ Ma ja tuumt kya'ay ma ja tsaade'eky patku'p, ja'a 'yandijpy ja ja'ayuty di'ibu myudoodup ja Diosu 'yayuk es t'axájudu xonda'aky 'yaa xonda'aky jyot. ²¹ Du'un yu'u éxtam ja triigu di'ibu kyaj kyúkuty ja 'yaats, kyaj jyaktu. Ko tyukmín tyukja'tudu ayo'on jotmay mut ja'aguyxm ja Diosu 'yayuk, net tmastu'uty ja myubajkun. ²² Ma ja tuumt kya'ay ma ja apyñ myuxy, ja'a 'yandijpy ja di'ibu myudoodup ja Diosu 'yayuk; per ja'ayu wyinma'añ'ajttap di'ibu tyukjiky'áttap ya naxwiñ es ja jotkujkja'ay'ajtan win'u'un winxájudup, es tkajamyetsy Diosu 'yayuk, es kyaj dyajmuj dyajmáyudu ja Diosu 'yayuk ma tyadu ja'ayuty. ²³ Es ma ja tuumt kya'ay oyñaaxóty, ja'a 'yandijpy ja di'ibu myudoodup ja Diosu 'yayuk es tjaygyúkudu, es dyajmuj dyajmáyudu. Naagudyu du'un éxtam ma di'ibu ja tuumt du'un tuump'ajt mugo'px, esu wiinkpu du'un éxtam ma di'ibu tuump'ajt tugu'px, o éxtam ma di'ibu tuump'ajt i'px majk.

Axukpu ujts éxtamu ijspxajtun

²⁴ Jesús tpujtákyu tyadu jat'u'ugu ijspxajtun:

—Ja tsajpótmudu kutujkun du'un éxtam tu'ugu ja'ay ko twujy ja oybyu triigu ma yu ñax. ²⁵ Es ko myanajxta'ayudyu, ta tyaku tu'ugu myudsip ma naty tu twujy. Ta twujy ja axukpu ujts tuumt. ²⁶ Ko naty ja triigu yoñ es tyuump'atánu, ta kyuxe'ky es tap tmat'yoñ ja axukpu ujts di'ibu ja myudsip oj ttukwaju. ²⁷ Ta ja muduumbutujkuty oj t'anuumu ja wyindsún: “Windsún, pun ja tuumt oyu naty di'ibu yajwuj ma yu mnaax, zmaa dun tsyoñu tadu axukpu ujts?” ²⁸ Net ja wyindsún 'yadsoojudu: “Nidu'uguty ja nmudsípuudu du'un tu 'yadu'utsy.” Ta ja myuduumbuty dyajtandu ja wyindsún: “¿Ti mdsejpy esuts nuñ n'uxwijxu'uktu tadu axukpu ujts?” ²⁹ Es ja wyindsún 'yadsoojudu: “Kyaj, mut ko nuñ yajwijxe'egy tadu axukpu ujts, pudu'ugup nandu'un tadu triigu. ³⁰ Nik mastu'uttu. Wa'an dyoñ ti'igyu extu koonum myúkat ja triigu. Taanum ngáxtat es xyajpudu'uktat jawyiin ja axukpu ujts es xy'awuundut adsim'y'am es yajno'kta'ayut. Es ok xyuyuk'uktat ja triigu ma ja ndriigu tujkats.”

Mortás tuumt éxtamu ijspxajtun

³¹ Jesús nandu'un tpujtákyu jat'u'ugu tyadu ijspxajtun:

—Ja tsajpótmudu kutujkun du'un éxtam tu'ugu mortás pajk ko tu'ugu ja'ay twujy kyamoty es tnaxnijeepy. ³² Tyadu tuumt byeen jyantsmyutsk'átyuty; per ko yeeky, waanu muj yoombéty éxtam mbaat ja joon juyuk ñaybye'eñuty ma yu xye'endsyun.

Levaduuru éxtamu ijspxajtun

³³ Nandu'un tpujtákyu tyadu jat'u'ugu ijspxajtun:

—Yu tsajpótmudu kutujkun du'un éxtam ja levaduuru di'ibu tu'ugu toxytyujk pujtákyupy ma mayu arinu es tuktij'yo'oy koonum ñaydyuktujkadya'ayuty.

Ti ko ja Jesús ya'uxpeky mædu ijsxajtun

³⁴Jesús t'anmaay tugekyu tyaadu ja ja'ayuty mædu ijsxajt, es ni tii tkatukmumadyaky pun kyaj dyajtún ja ijsxajtun. ³⁵Tyaadu da'un jyajty es yajkuydyúnat éxtam ja Diosu kyugajxpu jyunán ma tkaxjaay:

Nmugajxupts mædu ijsxajtun,

n'anamupts di'ibu ta 'yity ayu'udsyu exta ma Dios ja naxwíndu dyajkojy.

Jesús tkajxte'xy ja axukpu ujts éxtamu ijsxajtun

³⁶Ko ja ja'ayuty oj ñujxtaaynúdu, ta ja Jesús tyujku tyugoty. Ta ñimiinadu ja 'yuxpukpety es 'yanmaayudu:

—Tukjagyujkuduguts ja 'yixxajjtuna tada axuk ujts ja'aygyamóty.

³⁷Ta ja Jesús 'yanmaayudu:

—Di'ibu wyijpy ja oybyu triigu tæmt, yu'u da'un ja Naxwíndu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, ³⁸es ja naxwíndu ja'ayuty yu'u da'un ja kam. Ja oybyu tæmt ja'a da'un ja Diosu myuduumbaty, es ja axuk ujts ja'a da'un ja ka'oybyu myuduumbaty, ³⁹es ja di'ibu wyijpy ja axuk ujts tæmt, yu'u da'un ja mujku'ugóp. Ja pujta'aky ja'a 'yandijpy ko ja'ay yajpayo'oydyut, es di'ibu yajpudu'ktup ja pujta'aky, ja'a da'un ja Diosu 'yánklusuty. ⁴⁰Es da'un éxtam ja axuk ujts yajwixmiky es yajpajta'aky jænóty es tyóoty, da'un nandu'un jyata'añ ja xuu ko ja naxwíndu ja'ay yajpayo'oydyut. ⁴¹Es uj ja Naxwíndu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, ngajxupts ja n'ánklusuts es dyajjuga'aktut madsu ngutujkun tugekyu di'ibu adátstap axuk es di'ibu wiinkpety yajpekytyuundap. ⁴²Yajpajta'aga'andu ma ja jæn jorna ma ja'ay jyu'ay ya'axtat es ñaydyutskaadudat mut ja ayo'on. ⁴³Es net di'ibáty jiky'ajttup éxtamu Dios tteky, da'un ñujx jyaj tyu'xta éxtam ja xuu ma yu Dios Teedyu kyutujkun. Di'ibu mudoodap, wa'an tjagyúkadu.

Ni'igu tsyooxuty di'ibu yu'utsy éxtamu ijsxajtun

⁴⁴Yu tsajpótmædu kutujkun da'un éxtam ja meeñ tájubu. Ko tu'ugu ja'ay tpaaty, ta dyu'utsy nan jamyu jatugok, es jyantsyxyón ñujx tteky tugekyu di'ibu myudajty jyagyeyjy, es tjuyu tada nax.

⁴⁵O nandu'unu da'un ja tsajpótmædu kutujkun da'un éxtam tu'ugu ajuuy ado'kpu di'ibu 'yuxtaapy ja oyatypyu perlu; ⁴⁶es ko tpaaty tu'uk di'ibu oydsyooxuty, ta ñujx tteky tugekyu di'ibu myudajty jyagyeyjy, es tjuyu tada perlu.

Ajxmajtsn éxtamu ijsxajtun

⁴⁷Nandu'unu da'un ja tsajpótmædu kutujkun éxtam tu'ugu ajxmajtsn. Ko yajkujébrpu mejyñóty, ta tmatsy kanak naxu ajkx. ⁴⁸Ko 'yuútsut ja ajxmajtsn, ta ja ajxmajtspety dyajpudsúmdat pu'ujótm. Ta ñaxwaatstat es twimbíwdut ja ajkx, es tpujka'ugut ja oyatypyu katsyoty es t'uxwájut di'ibu kyaj 'yóoty. ⁴⁹Da'un myina'añ ko ja'ay yajpayo'oydyut. Es myíndut ja ánklsuty es dya'abekyaya'añ di'ibu kyaj 'yoyjya'ayuty, es kyaj 'yok'ijnudat mut ja oyjya'ayuty. ⁵⁰Ta tpujta'agut ja axuk ja'aydyujk ma ja jorna yeeñ, ma ja'ay jyu'ay ya'axtat es ñaydyutskaadudat mut ja ayo'on.

Oyatypyu esu jembyu di'ibu pujke'eky ijtp

⁵¹Net ja Jesús dyajtædu:

—¿Mjagyujkudap miidsuty tugekyu tyaadu?

Ta ja'ajuty 'yadsooda:

—Njagyujkudupts Windsún.

⁵²Es ja Jesús 'yak'anmaayudu:

—Nidugekyu ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpukpety di'ibuts ta xñimindu éxtamdsu n'uxpukpety esuts ndukni'ixut ja tsajpótmædu kutujkun, yu'u da'un éxtamu kudujk di'ibu jyu'typy ma ta tpujke'eky ja oyatypyu jembyu esu di'ibu tæuyup.

Jesús jam Nazaret

⁵³ Ko Jesús tpujtaakaa tyadu ijpajtun, ta oj jap tsooñ ⁵⁴ es jyajty ma ja kyumgajpn, es jap tyujku ya'uxpajku tsajptugóty ma tadu kajpn. Es ja ja'ayuty du'uñ wu'umudyaadyu, es jyuna'andu:

—¿Maa dnu tyaadu tu tjaty nugoó yu wiyj'ajtun, es wi'ixu du'un ko ttuñ ja muj'ajtun? ⁵⁵ Yu'udsu tyadu tsajtspu myaank es ttaak'áty ja Mariiu, es tmuga'ax'áty ja Santya'agu, Josee, Simonk esu Juudas, ⁵⁶ esu myuga'axtoxytyujkuty nan yaa tsyuuñudu ma ndsajtm. ¿Maa dnu tyaadu tugekyu tu tjaty?

⁵⁷ Paaty kyaj tjatunandu kwentu. Esu Jesús 'yanmaayudu:

—Nidugekyu ja ja'ay twindsu'ugudu ja Diosu kyugajxpu, jamyu kyaj yajwindsu'ugu ma ñax kyajpn es ma kyumdujk.

⁵⁸ Es kyaj nugoó ttuñ ja muj'ajtun jap, mut ko ja ja'ayuty kyaj myubajkudu.

14

Fwank Yajnubajtpu 'yeeky

¹ Ma tadu tiempu Eroodusu naty gobernadoor'ajtp Galileeu. Ta tmudoy wi'ixu naty yajmadya'aky ja Jesús. ² Ta t'anmaaydu di'ibu naty jap muut:

—Taadu ya'ja ja Fwank Yajnubajtpu. Tu jyikyepyky ma tu 'yeeky, paaty tmudaty ja muk'ajtun es ttuñ tyadu muj'ajtun.

³ Pesu Eroodus tu naty t'ok'yajmajsibu Fwank es tu t'ok'yajkuwu'unubu pujndugóty ja'aguyjxm ja myuga'ax Felipu ñudo'oxy, di'ibu xuy'ajtp Erodiius. ⁴ Tu naty Fwank t'ok'anmaapy ja Eroodus:

—Kyaj ñigutikyuty es xymudátut éxtamu mnudo'oxyun.

⁵ Eroodus jyaya'oogán ja Fwank, per tsyu'ku ja ja'ayuty mut ko jyuna'andu ko Fwank yu'ujuty ja Diosu kyugajxpu.

⁶ Es ma naty ja Eroodus yajmujtúñ ma dya''abety ja jyumujt, ja Erodiiusu ñuxx oj tyuku ajtspu mayja'aywyindúm. Es nugoó oj t'oktojku ja Eroodus, ⁷ extu wyandak tmo'oya'añ oytym tiity di'ibu amdoop. ⁸ Net ja kiixy oj wyinma'añ myo'oyuty jawyiin ja tyaak. Ta t'anmaay ja Eroodus:

—Meegyats palanganoty yu Fwank Yajnubajtpu kyubajk.

⁹ Mudu tyaadu oj ja rey Eroodus myay tyajy. Es kom tu naty twanda'aky es tu tmudowdu ja jabye'xyuty, ta jyunañ es yajmo'oyut. ¹⁰ Net tni'ana'amu es yajniבודat ja kyubajku Fwank jap pujndugóty. ¹¹ Net tmumiindu ma tu'ugu palanganu. Ta tmooydu ja kiixy, es ja kiixy ttukkudajku ja tyaak.

¹² Net jyajttu di'ibáty ya'uxpajktup ja Fwank. Ta dyajnujxudu ñini'x es oj dyajnaxtukudu, es óknum oj t'awánudu ja Jesús.

Jesús dyajkáy nimugoxk mil naxy ja ja'ay

¹³ Ko Jesús tmudooyu tyaadu, ta jap tso'oñ yu'uyu mudu 'yuxpajkpty ma tu'ugu barku es ñijxnu muj ittum. Per ja ja'ayuty ñija'adu. Ta majatyu kajpn tpado'ondu tekykyu'um.

¹⁴ Ko Jesús ttukpudseemy ja barku, ta t'ijxy ja mayja'ay es tmudajty ja pa'ayo'on mut yu'ujuty, es dya''agudaky ja pa'am ja'ayuty di'ibu naty ja'ajuty myumiindap. ¹⁵ Es ko tsyu'lujnu, ta ja Jesusu 'yuxpajkpty ñimiinudu es 'yanmaayudu:

—Tu tsyu'unu, es ni pán yaa kyatsunu ma tyadu it. Wa'an tnujxudu tyadu ja'ayuty, es nujx tjuudyu kya'ay 'yukan ma wingombu kajpn.

¹⁶ Jesús t'anmaay:

—Oy kyanjxtut. Mo'oydu miidsu kya'ay 'yukan.

¹⁷ Ta ja'ajuty 'yadsoodu:

—Kyajts ti may nmudattu, je'eyu mugoxka tsajkaagyu'unck es majtsku ajkxu'unck.

¹⁸ Ta Jesús t'anmaaydyu:

—Yajmíndu yaa.

¹⁹ Ta tni'ana'amu es ja ja'ayuty ñaxwaatstat muuóty. Net tkone'ky ja mugoxkpu tsajkaagyu'unck es ja majtskpu ajkxu'unck, es pyat'ijxy tsajpótm. Ta jyunañ:

—Nja'aygyudákyryuýt mij Tatitu'unik.

Ta ttujkwa'xy ja tsajkaaky es tmooydyu ja 'yuxpukpudy, es ja'ajuty dyajwa'xtu ma ja mayjya'ayun. ²⁰Nidugekyu kyaadyaadyu jotkuda'aky. Es óknun dyajmujktu majmajtsk katsy ja tsajkaaky tyuktuku di'ibu nadujku. ²¹Ja'a du'un kyaadyu mugoxk milu yedyujk, es kyaj ndukpuwitsum ja toxytyujk esu ana'ku'unguty.

Jesús yo'oy nuu wyingujxy

²²Net Jesús dyajtjukudu ja 'yuxpukpudy barkoty es 'yawinnáxtat ma ja mejyñ, es ja Jesús 'yakwe'emy mut ja mayjya'ay, ñayjyugajxunu. ²³Ko Jesús ñayjyugajxtaayu, ta pyatujku naydyi'igyu ma tu'ugu kopk es tkajxta'aga'añ. Ko oj kyoodsunu, nadyi'igyu naty jam.

²⁴Ko naty ja barku ñujxnu mejyñgyujk'am, ja barku jyantsywyépyuty ja mejyñ ko ñikapy, mut ko ja poj xidsoo yadsoo jyantsymyñ ma yu'ujuty. ²⁵Móñunu Jesús mywíngoonudu yu'ujuty, tyu'uyo'oy nuu wingujxy. ²⁶Ko ja 'yuxpukpudy 'yijxudu tyu'uyo'oy nuu wingujxy, ta tsyu'kudu, es yaxkaktu mudu tsa'ugu:

—JYu'a du'un tu'ugu ijxma'tun!

²⁷Esu Jesús myugajxu, es 'yanmaayu:

—Jotmukta'aktu! Újtsu du'un. Kata mdsu'ugudu.

²⁸Ta ja Peedru myugajxu es 'yanmaayu:

—Windsún, pun mijtsu du'un, yajnujxkuts nuu wingujxy extu ma mijun.

²⁹Esu Jesús 'yanmaayu:

—Pes min.

Ta ja Peedru ttukjunajky ja barku es ñejxy ye'epy nuu wingujxy jadsoo ma natyu Jesús.

³⁰Es ko ñaygyujamajtsu mut ja myuk'ajtunu poj, ta tsyu'ku es oga'an kyinannu. Ta yaxkeky:

—Yajtsókuts, Windsún.

³¹Netyu Jesús tku'umumajtsu, es t'anmaay:

—JTim waanu je'eyu xymyudaty ja mubujkun! ¿Ti ko tu xykyamubeky?

³²Ko yu'ujuty tyujkudu ma ja barku, ta myo'ty ja poj. ³³Net ja di'ibu naty jápudy barkoty t'awdajttu ja Jesús, es t'anmaaydyu:

—Jantsy tui'ajtundamu du'un ko mij ja Dios m'U'un'átyuty!

Jesús dya'aguda'aky ja puma'ayuty jap Jenesaret

³⁴Tninajxtu ja mejyñ es jyajttu ma Jenesaret ñaxóty. ³⁵Ko ja ja'ayuty di'ibu jap tsunaadyur t'uxkajptu ja Jesús, ta tjantsymyadyaagudijttu ma tugekyu tadu naxwíndu. Ta dyajmiindu ja puma'ayuty ma natyu Jesús, ³⁶es tmunu'xta'aktu es tna'ixut es oyjye'eyu pyátxudu wyit pa'a; es nidugekyu di'ibu oj tyónudu, agudaktu.

15

Di'ibu ja'ay ya'adátsup axuk

¹Net tmwíngoondu ja Jesús naagudyu fariseeuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpukpudy. Jamu naty tu tsoyoondu ma yu Jerusalén kajpn. Ta dyajttuadu:

²—¿Ti ko yu m'uxpukpudy tkakuydyundu ja kyostúmbradyu n'aptujk'ajtam?, ja'a ko kyaj yajxón tpujtu ky'u jawyini ma kyaya'andu.

³Es ja Jesús 'yadsoojumbijtu:

—¿Es ti ko nandu'un miits xykyakuydyundu ja Diosu 'yana'amun es xypyadúndut ja mgu'umgostúmbruty? ⁴Mut ko Dios jyunañ: “Mwindsu'ugup ja mdaak mdeety”, es “ja di'ibu kyajxpejkyu yu tyeety o yu tyaak, oogup yu'a.” ⁵Es miits mjanándup ko tu'ugu ja'ay mbaat t'anunnu yu tyaak tyeety: “Kyaj mbaat nbuduku, mut ko tats ndukwindsu'ugu Dios tugekyu di'ibuts nmudajtypy es mbudúkuxyu.” ⁶Es oytyim pánuty di'ibu du'un janaamp, kyaj ñaktysekyuty ja tyaak tyeety tpujúkut. Du'un miidsuty tu xymyastu'uttu éxtam ni ti tkatsooty ja Diosu 'yana'amun es xy'akpaduna'andu ja mgu'umgostúmbruty. ⁷Miidsuty di'ibu nay'andjjudup es jyiky'attu tui'ajtan muut, yajxón tjamadyaky ja Diosu kyugajxpu Isaiiu éxtamu du'un miidsuty ko tkuxjaay:

⁸Tyađu ja'ay xywyindsu'kupts wingu'ay agu'ay, per ja jyot wyinma'añ jagam 'yity ma ujun.

⁹Ni ti tkatsooty ko ñaybyujta'agudu es xyja'awdattats.

Ja 'yuxpukunaty yu'uyu du'un ja ja'ayu 'yana'amun.

¹⁰Es ta ja ja'ay dyaxudu es t'anmaaydu:

—Madowdu es jaygyukudu. ¹¹Di'ibu tujkup aajoty, kyaj yu'adya ja'ay ya'adu'adsyuty axuuk. Ja'a du'un ja ja'ay ya'adatsup axuuk di'ibu pudsuump aajoty.

¹²Net ja 'yuxpukunaty ñimiinudu es 'yanmaayudu:

—¿Mnija'ap ko yu fariseeuty tu 'yakudu ko tu tmodyo ko du'un tu mjuna'añ?

¹³Es ja Jesús 'yadsooy:

—Oytyim di'ibudyu kepy di'ibuts ja nDeedyuts di'ibu jam tsajpótm kyaj tu tkojy, ya'uxwixu'kp 'yaadsoty. ¹⁴Mastu'utta. Wiindsudyu'č. Wa'an twijts'yo'oyudu jat'u'ugu wiints. Es pun tu'ugu wiints wyijts'ye'epy ja myuwiints, nimajtsk kyunáxtat ma tu'ugu jut.

¹⁵Ta yu Peedru t'anmaay ja Jesús:

—Tukjaygyukuduguts yu tyadu ijxapjtan.

¹⁶Ta Jesús 'yanmaayudu:

—¿Nan kyajpu miits xyjaygyukudu? ¹⁷¿Tii kyaj xyjaygyukudu ko di'ibu najxp aajoty, jap kyuda'aky jodoty es óknun ñaxy? ¹⁸Per di'ibu pudsuump aajoty, yu'č dun miimp jodoty winma'añoty, esu tyadu du'un di'ibu axuuk ya'adatsypy ja ja'ay. ¹⁹Mut ko jodoty winma'añoty du'un pyudsemy yu axuk winma'añ, yu jajja'ay'o'k, ko yu ja'ay dyajtugoy ja puk ukun wyindsu'kun, yu mu'induunk, yu ma'tsk, yu andakun es yu ni'o'o niyaxuk.

²⁰Tyaadadyu du'un ya'adatsypy axuuk ja ja'ayuty, per ko nga'ayum, oy ngakubújmbu, kyaj ja'ay dya'axuugu.

Toxytyujk kyaj 'yisraelítaty tmabeky ja Jesús

²¹Ta tso'oñ ja Jesús jap es oj ñejxy wingón ma Tiru kajpn esu Sidón kajpn. ²²Es tu'ugu kananeeu toxytyujk di'ibu tsunaapy ma tadu naxwíñudu, tnimiin ja Jesús, es tmugajxy jantys muk:

—¿Windsún, tsump 'yaats ja Davit, pa'ayooguts uj mij! Yu nnuuxats myudajtypy ja ka'oybyu es nugoo 'yoktsaatsyjajnu.

²³Esu Jesús kyaj ni wi'ix kya'adsooju. Net ja 'yuxpukunaty ñimiinudu, es myunu'x-tákuđu:

—Anuunu tadu toxytyujk wa'an tnejxy, ja'a ko yax jojkp xyryami'inum.

²⁴Jesús t'adsooy ja 'yuxpukunaty:

—Ja Diósats tu xkyexy jaay ma yu tugoybyu borreegaty ma yu naxwíñudu Israel.

²⁵Es ja toxytyujk myuwingoonu es ñaygyoxtanaydyáku Jesús wyindum, es t'anuunu:

—¿Windsún, pudujkuguts!

²⁶Esu Jesús 'yadsooju:

—Kyaj 'yóyuty esu u'unuk una'k nbujkun ja tsajkaaky es nmo'oyum ja úkuty.

²⁷Ta ja toxytyujk 'yadsooy:

—Tuy'ajtunu'č, Windsún. Per ja uk kyaadyup ja tsajkaakywyáy di'ibu ka'ap ma ja wyindsunu myeesu.

²⁸Net ja Jesús jynañ:

—¿Byeen jyantsymyújaty ja mmubujkun! Wa'an dyajkyudyúñ di'ibu mij mdsejpy.

Netyu ja ñuux 'yagudaky.

Jesús dya'aguda'aky may ja puma'ayuty

²⁹Ta Jesús tso'oñ jap es ñajxy ma yu Galileeu Myejyñbya'a. Ta pyatujku ma tu'ugu kopk. Jam ñaxwe'tsy. ³⁰May ja ja'ayuty oj ñejxy ma yu'č naty, es oj tmunajxtu uxneybyu, wiints, uumaty, kutúkraty, es mayu wiinkraty ja pa'am ja'ayuty. Jap trujtáktu Jesús tyeky'ujxy es yu'č dya'agudaky. ³¹Es du'ñu ja ja'ayuty wu'umadyaadyu ko t'ijxtu ko ja uumaty

kaixtup, ja uxneybyu ye'epy, ja kutukpu wye'emy jatugoku ky'u'u yajxon, es ja wiindsuty ijxtup. Ta t'awdattu Dios.

Jesús dyajkáy nimajtáxk mil naxy ja ja'ayuty

³²Net ja Jesús dyáxudu ja 'yuxpujkruty, es t'anmaaydyu:

—Nmudajtypyuts ja pa'ayo'on mudu tyadu ja'ayuty, mut ko tu 'yijnudu tuguk xuu ja yaa mut uj es kyaj tmudattu ti 'yokju'x 'yokpáktup. Kyajts ngaxa'añ ayuu ma yu tyujkuty, éxkum muum du'uñu 'yokkudaanudu tu'aay.

³³Net ja 'yuxpujkruty 'yanmaayudu:

—¿Per wi'ix mbaat nbátum ja kya'ay 'yúknun tyadu mayjya'ay? Ma tyadu it kyaj pán tsuunnu.

³⁴Ta Jesús 'yadsooy:

—¿Naak xymyudattu tsajkaaky?

Ta ja'ajuty 'yadsoodu:

—Juxtujk, es naagudyu ajkxu'un.

³⁵Ta tni'ana'amu es ja ja'ayuty ñaxwaatstut naxkuxy. ³⁶Ta tkone'ky ja juxtujkpu tsajkaaky es ja ajkxu'un. Ta tja'aygyudáky ja Dios. Net ttujkwa'xy ja tsajkaaky es ttuknuku ja ajkx, es tmooy ja 'yuxpujkruty es dyajwa'xut ma ja mayjya'ayuty. ³⁷Nidugekyu kyaay 'yuktu jotkuda'aky, es dyajmujktu juxtujk katsy ja naduku. ³⁸Di'ibu kaay ukta ja'a wyinuty nimajtáxk milu yedyujk, es kyaj yajmadsyóy ja unaku'un es ja toxytyujkuty. ³⁹Ta ja Jesús ñayjyugajxunu, es tyujkunu ma ja barku es oj ñujxnu ma yu Magdalu it.

16

Fariseeuty es saduseeuty t'amdowdu tu'ugu muj'ajtun

¹Ja fariseeuty es ja saduseeuty oj tniñjxtu Jesús es t'ixa'andu wi'ix t'ok'yajka'adut. Ta t'amdoodu es tyuk'ixudat tu'ugu ijxwu'amun mujpu di'ibu tsajpótm. ²Es ja Jesús 'yadsooy:

—Ko tsyu'uju miits mjuna'andu: “Poju'ugaamp bom. Ix tsaptsu tsajp.” ³Es jépyup mjuna'andu: “Tyam kyaj pyoja'uga'añ. Ix tsaptsu tsajp es mudu yoots.” Mnija'adup xyajnikajtat ja tiempu tsajpótmodu, ¿wi'ix xykyanijáwudu xyajnikajtat di'ibu tuun jajtup ma tyadu tiempu? ⁴Ja pojpu ja'ayuty di'ibuty myastúttup ja Dios, 'yamdoodup tu'ugu ijxwu'amun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtun, per kyaj yajtuk'ixa'andu wiinkpu ijxwu'amun, yu'ayu du'un ja ja'aju Jonás.

Ta Jesús tmastuty, es oj ñejxy.

Fariseeudyu 'yuxpujknun

⁵Ko ja Jesús mut ja 'yuxpujkruty tyujkudu barkoty es 'yawinnaxa'andu ma ja mejyñ, ja'aydyugooodyu 'yuxpujkruty dyajñjxtut ja tsajkaaky. ⁶Net ja Jesús t'anmaaydyu ja 'yuxpujkruty:

—Jaygyúku, mnaagywentu'átudup mut ja lyevaduura fariseeuty esu saduseeuty.

⁷Net ja 'yuxpujkruty ñayjunánudu ak yu'ujuty:

—Ja'a du'un mut ko kyaj tu njamyajtsun nyajmi'inun ja tsajkaaky.

⁸Jesús ñija'ap wi'ix ja'a ñayjuná'andudu, ta t'anmaaydyu:

—¿Ti ko mjuna'andu ko kyaj xymyudattu tsajkaaky? ¿Wandi'knun mubujkun xymyudattu miidsuty! ⁹¿Kyajnum xyajgyúku, ni xykajamyátstunum ja mugoxkpu tsajkaaky di'ibuts nyajwa'x ma nimugoxk milu ja'ayuty, es naak katsy xy'ak'yajmujktu? ¹⁰¿Ni xykajamyatstu ja juxtujkpu tsajkaaky di'ibuts nyajwa'x ma yu nimajtáxk milbu ja'ayuty, es naak katsy xy'ak'yajmujktu? ¹¹¿Wi'ix du'un ko miidsuty kyaj xymywinma'añbyaattu ko uj kyajts yu'ujuty nmadya'aky ja tsajkaaky ko n'anmaaydyu es mnaagywentu'átudut mut ja lyevaduura ja fariseeuty es ja saduseeuty?

¹²Net tjagyujkudu ko Jesús yu'u naty myadyakypy ja fariseeudyu 'yuxpujknun esu saduseeudyu 'yuxpujknun.

Peedru tnigajxy ko Jesús ja'a ja Kristu

¹³ Ko jap tsoyo'oñ ja Jesús, es jyajty Sesareen Filipu ñaaxóty. Ko jap jyajttu, ta ja Jesús dyajtuudu ja 'yuxpajkputy:

—¿Wi'ix ja ja'ayuty jyuna'andu mut uj, ja Naxwiñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu?

¹⁴ Ja 'yuxpajkputy 'yadsoojudu:

—Naaguty jyuna'andu ko mij mja'ajuty ja Fwank Yajnuabajtu. Naaguty jyuna'andu ko m'Eliiusty, es jnanáap ja wiinkputy ko mijtsu du'un ja Jeremiis o jatu'ugu wiinkpu Diosu kyugajxpu.

¹⁵ Ta ja Jesús dyajtuudu ja 'yuxpajkputy:

—Es miidsuty, ¿wi'ix mjuna'andu, pándsu dan uj?

¹⁶ Netu Simonk Peedru 'yanmaay:

—Mijtsu du'un ja Kristu, ja Diosu 'yu'un.

¹⁷ Net ja Jesús 'yadsooy:

—Kuni'xy mij, Simonk, Jonasu 'yu'un, mut ko ni pún tu mgatuk'íxyudyu tyaadu, ya'u'u du'unu nDeedyuts di'ibu ijtp tsajpótm. ¹⁸ Mijtsu du'un Peedru (di'ibu 'yandijpy tsaá). Du'un mijts éxtam ja tsaá ma tu'ugu tujk tsonda'aky. Mijtskyujxm may ja ja'ay xymyubúktudats, es ni ja o'kun tkamumada'agut ja ja'ayuty di'ibuts xymyubúktup.

¹⁹ Ujtsuts mij nmo'oyup ja tsajpótmudu 'yawatsn ma Dios yajkutíky. Di'ibu mij m'awi'imp yá naxwiñ, nandu'un ya'awunup tsajpótm; es di'ibu mij m'agejpy ya naxwiñ, nan ya'agájup tsajpótm.

²⁰ Net ja Jesús ttuknipajktu ja 'yuxpajkputy es kudiibu pún t'anuumat ko ya'u du'un ja Kristu.

Jesús tnigajxy ja 'yo'kun

²¹ Es net oga'an ja Jesús t'awa'anudu ja 'yuxpajkputy ko tsojkup ya'u ñujxut Jerusalén, es ko kanak peky ya'ayowa'anudu yu mujja'aydujkytu esu teedywyindsúnuty es ja di'ibuty tsajptugóty ja 'uxpajktup. Ya'anmaaydyu extu ko ja'ay ya'ooga'anudu, per ko tyugakxabátut jyikyryuka'añ. ²² Net ja Peedru dyajnejxy wiink tsoo ja Jesús, es t'oooy. Ta t'anmaay:

—Nindsun'ajtam, ñi tkatsókat ja Dios, es ni na'a du'un mgajátut!

²³ Es ja Jesús wya'kumbijty es t'anmaay ja Peedru:

—¡Nikákuts mij, mujku'ugópk Satanás! Je'eyuts mij xy'adsipy. Mij kyaj mwinmay éxtamu Dios, je'eyu du'un éxtamu ja'ayuty.

²⁴ Net ja Jesús t'anmaay ja 'yuxpajkputy:

—Pun jaats pún xpypanujxa'añ, tsojkup tmastu'udut ja kyu'am winma'añ es jyiky'átut éxtam tu'ugu ja'ay di'ibu pyagiipy ja kyruuz ko 'yo'kun tninejxy, esuts xpyatsoonut.

²⁵ Mut ko di'ibu jiky'ataamp mudu kyu'am winma'añ, du'umbu ja'ay yajtugeepy ja jyiky'ajtan, per di'ibu jiky'ataamp éxtamts uj ndukni'ixu, du'umbu ja'ay kyaj dyajtugóy ja jyiky'ajtan. ²⁶ ¿Ti tyimpatypyu tadu ja'ay, oy tjaniwindsun'ajtpu tugekyu naxwiñudu, pun yajtugeepy ja jyiky'ajtan ma Dios? ¿O ti mbaat ja ja'ay dyaky es kya'ayówut winu xuu winu tiempu? ²⁷ Mut ko uj, ja Naxwiñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nmina'añuts mut ja myuj'ajtanudsu nDeety es mudu 'yánklusuty, es nétats nmo'oydyut éxtam nidu'uk nidu'uk tu 'yadu'atsta. ²⁸ Tuj'ajtan n'anuumudu ko ta yaa naaguty di'ibu kyaj 'yooktat maanum tka'ixy uj, ja Naxwiñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, kots nmínat yajkutujkpu.

17

Jesús tyugatsy

¹ Ko tadu'jk xuu ñajxy, ta ja Jesús dyajnejxy ja Peedru, Santya'agu esu Fwank, myuga'axu Santya'agu, es pyatákuu ma tu'ugu kopku kujxmbu. ² Es jam ja Jesús tyugajtsy éxtamu du'un ya'u. Yu wyiin jyujp jyantsytye'xy éxtam ja xuu, es ja wyit tyugajtsy poop éxtam ja jajun. ³ Es ti'in yu'ujuty t'ijxtu ja Moisés esu Eliiis myadya'aktu mudu Jesús. ⁴ Net ja Peedru t'anmaay ja Jesús:

—Windsún, joy ko udsajtam nyaa'ajtam! Pun mdsejpy, n'ok'ya'óyudats tuguu'gu xkxudu'ak tujk, tu'uk mij mja'a, tu'ugu Moisés jya'a es jatu'uk tja'a'átut ja Eliiis.

⁵Maanum naty ja Peedru 'yakkajxy, tu'ugu yoots jantsy tu'xp 'yabijttu, es ma ja yoots yajmudooy ko jyuna'añ:

—Tyaadudsu du'un ja n'U'unguts di'ibuts uj njantsytsyejpy es di'ibuts uj muut njotku-
jku. ¡Mumudowdu yu'!

⁶Ko tyaadu tmudoodu ja uxpujkrpty, ta ñayjujpuudu naxkujxy es jyantsytsyu'kudu.

⁷Net ja Jesús ñimiinudu ja'ajuty, ñinaxkuxájudu, es 'yanmaayy:

—¡Pudu'aktu! ¡Katu mdsu'ugudu!

⁸Es ko 'yixu'ktu, kyaj tnaky'ijxtu ni pún, yu'uyu ja Jesús naydyi'igyu.

⁹Ko naty jam wyinjúnaktu ma ja kopk, ta ja Jesús tyuknipujkudu:

—¡Katu pún xytyukmumadya'agyu tyaadu di'ibu tu xy'ixtu extu koonum uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, naty tu njikyrye ky mdsu naty tu n'eeky!

¹⁰Net ja uxpujkrpty dyajttudu ja Jesús:

—¿Es ti ko jyuna'andu di'ibuty tsajptugóty ya'uxpujktur ko koonum Eliiis myina'añ jawyiin?

¹¹Jesús 'yadsooy:

—Tuy'ajttun'u ko Eliiis miimp jawyiin es dya'oyuya'añ tugekyu. ¹²Per uj n'anmaay-
dyur miits ko Eliiis tu myiñ, es ja ja'ayuty kyaj 'yuxkajpuudu. Yu'uyu tyuundu mut
yu'u di'ibu yu'u tsoyktu. Du'un nandu'un uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu,
xya'ayowa'anduts yu'ujuty.

¹³Net ja 'yuxpujkrpty tmawinma'añbyattu ko Jesús yu'u naty myadyakypy ko ja Fwank
Yajnbajtrp yu'u du'un ja Eliiis.

Jesús dya'aguda'aky tu'ugu mixy di'ibu ka'oybyu myudajtypy

¹⁴Ko jyajttu ma naty ja ja'ayuty, ta ja Jesús ñimujwa'ku tu'ugu yedyujk, es ñaygyoxtu-
naaydyáku wyindum, es 'yanmaayy:

¹⁵—Windsún, pa'ayówats ja n'u'un, éxtum dyajnáxy ja ayo'on ko myo'oty. Kanak ok
jyungujubipy es kanak ok ñugujubipy. ¹⁶Tyaats tu njayajmiñ ma yu m'uxpujkrpty, per kyaj
tu tmumada'aktu dya'aguda'agut.

¹⁷Ta ja Jesús 'yadsooy:

—¿Extu mabaatnunts n'akmumada'agudats yu ja'ayuty di'ibu kyaj jyiky'attu éxtum
jyatséyuty es kyaj Dios tmubaktu? Yajmín ja yaa ja mixyu'unk.

¹⁸Net ja Jesús t'oobadseemy ja ka'oybyu ma ja mixy. Ta netyu 'yagudaky.

¹⁹Oknum ja uxpujkrpty myadyaktu mut ja Jesús wiink tsoo, es dyajttudu:

—¿Ti kots uudsuty tu ngamumada'aktu nyajpudsúmudats ja ka'oybyu?

²⁰Jesús oj 'yadsówudu:

—Mut kooxyur miits xymudattu waandi'knú yu mmubujkanuty. Tuy'ajttun
n'anuumudu kooxyur xymudattu ja mubujkan, oy du'unun je'eyu éxtumu mortás pajk,
m'anmaarxyur miidsuty tyadu kopk: “Juga'ak yaa es nujk wiink tsoo”, es jugákrxyur.
Ni ti di'ibu kyaj m'o'oyxyudut ko xymudattu ja mubujkan. ²¹Tyaadu du'ambu ka'oybyu,
yu'uyu muut pyudsemy ko n'ayu'ajttum es ko ngajxtákum.

Jesús tnigajxy myumajtsk ok ja 'yo'kun

²²Maanum naty 'yajakudittu ti'igyu ma yu ñaxwíñudu Galileeu, Jesús t'anmaaydyu:

—Yu Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu yajtukdukaya'añ ja ja'ayuty di'ibu kyaj
kyurákuudu. ²³es dya'ooga'andu, es ko tyugakxabátut, jyikyryuka'añ.

Ko du'un oj ya'anuumudu, ta oj jyantsyjoyotmaybyaktu.

Tsajptujk kugubajttan

²⁴Es ko Jesús es ja 'yuxpujkrpty jyajttu Kafarnaúm, ja di'ibu yajkugubajttur ma ja muj
tsajptujk oj tñinajxtu ja Peedru, es dyajttudu:

—¿Ti kyaj t'ayáku miidsudyu mwindsún ja tsajptujk meen?

²⁵Peedru 'yadsooy:

—¡Ti ko kudii!

Es ko Peedru tyujku tugoty, ta Jesús oj jawyiin jyuna'añ:

—¿Wi'ix mjuna'añ, Simonk? ¿Pán yajtukkabajtr ja ayaku ja réyuty, ja jya'ayuty, o yu wiink ja'ayuty?

²⁶Peedru 'yadsooj:

—Yu wiink ja'ayuty.

Jesús 'yadsooy:

—Pana du'an, ja jya'ayuty kyaj kyubety. ²⁷Per kadiibu nmudago'oyam ni pan, nuix ma je myñ es xyúyut ja ajkx. Es di'ibu jawyiii mxiipy, 'yaajóty xypyaadut tu'ugu meen di'ibu mbaat muut xykyabajta'ay ja mgugubety es ja nja'ats. Es nuix xykyubety.

18

Pan ni'igu muj

¹Ma tyaadu du'an jyajty, ja 'yuxpajkrudyu Jesús niimiinadu es yajtuajadu:

—¿Pán ma uadsuty waanu muj tsajpótm?

²Net ja Jesús dyaxu tu'ugu ana'ku'unk, es tpejtáky kujk'am ma ja 'yuxpajkruty, ³es t'anmaaydyu:

—Tuy'ajtan n'anuumadu, pan miidsuty kyaj mdugastu es mjumbítut éxtamu tyadu ana'ku'unk, kyaj mdúkut ma ja tsajpótmudu kutujkun. ⁴Es du'an di'ibu ni'igu myudajitypy ja muj'ajtanu tsajpótmudu, yu'uyu du'an di'ibu yuunk náxyryup es jyumbity éxtamu tyadu ana'ku'unk. ⁵Es ja ja'ay di'ibu 'yaxájur mudadsu nxuuyujxm tu'ugu ana'ku'unk éxtamu tyaadu, nan xy'axájurts uj.

Puroobuty ko pekyoty nyajka'am ja wiink ja'ay

⁶Es pan ja pan dyajpekyka'ay nidu'ugu tyadu ana'ku'unk di'ibuts uj xymyubajkr, waanu oy ryuds'umxuty yu'u kooxyup yajtuk'yo'kmwuanu tu'ugu muj paan es yajku-jubijpnáxut mejyñóty. ⁷Puroobu naxwíñadu ja'ay, ja'a ko may di'ibu yajpekytyuump! Du'ñam jyata'añ, per puroobu tadu ja'ay di'ibu wiinkru yajpekytyiimpy! ⁸Paaty pan myajpekytyuunup tu'ugu mgu'u o tu'ugu mdeky, niboot es uxjuwir jagam. Waanu oy ko mnajxut tsajpótm ma ja jiky'ajtanu winu xuu winu tiempu, éxtam mbaat njana'anum kutuk o tekytyuk, es kudiinam ko myajpajta'agut ma ayoodákn mut majtsk adu'umadyu mgu'u mdeky. ⁹Es pan myajpekytyuunup tu'ugu mwiin, juut es ukka'ats. ^{*}Waanu oy ko mnajxut tsajpótm ma ja jiky'ajtanu winu xuu winu tiempu, éxtam mbaat njana'anum mut tuk adu'um je'eyu mwiin es kudiinam ko myajpajta'agut ma ayoodákn mut majtsk adu'umadyu mwiin.

Borreagu di'ibu tugoy ijxpajtan

¹⁰Katu xy'uxtijy ni tu'ugu tyadu ana'ku'unk. Pes n'anuumadu ko jam tsajpótm ja ánklasuty wyin'ijxtaadup ja nDeedyuts tsajpótmudu. ¹¹Mut ko uj, ja Naxwíñadu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, tu nmiñuts esuts nyajnitso'oga'añ di'ibu naty tu tyugoy.

¹²N'okpajtakam pan ja pan tmudaty mugo'pxu byorreagu es 'yux'yo'oy tu'uk, ¿ti kyaj dyajw'amat yu tadu majta'px majmókx majtáxkpu jamyu ujsóty, es nuix t'uxta'ay tadu tu'ukpu? ¹³Es pan pyatypy, tuy'ajtanuts nmudaty ko xonda'agup ni'igu mudu tadu tu'ukpu kadiinam mudu tadu majta'px majmókx majtáxkpu di'ibu kyaj tu 'yux'yo'oy. ¹⁴Es nandu'anu du'an yu mDeedyuty di'ibu ijtr tsajpótm, kyaj tteky tyugóyut ni tu'ugu tyadu ana'ku'unguty.

Wi'ix nmagu'ugu pyekey mye'xyuty

¹⁵Pan yu mmagu'uk mmudagooyup, madya'ak muut nimajtskyu, es tukmumadya'ak di'ibu tu mdukmaduundugóyuty. Pan mjaygyujkxup, tu dun oy mwe'emy mut ja mmagu'uk. ¹⁶Pan kyaj mjaygyúkyty, mñnuix tu'uk o majtsk di'ibu myadówdup, es du'an tugekyu ja u'nanu yajtukmadya'agut wi'ix jyuna'andu ja majtskpu o tugaukpu di'ibu naty tu tmadoo'íttu. ¹⁷Es pan nan ni yu'u tkamumadyooy es tjaygyúkyty, anuumadu ja

* 18:9 Xytyuk'ijxam Jesús ko di'ibu xyajpekytyu'unum, yu'u jot winma'añ, es kyaj yu'adyu ku'u, teky, es ni yu'u wiin. IX Matew 15:17-20

mumubajkrutajk ma ñaymyúkudu. Es pæn kyaj tjagyuku, wa'an du'un ñáxut éxtum tu'uk di'ibu kyaj tmabeky ja Dios o éxtumu yajkugubajtræ. ¹⁸ Tæy'ajtan n'anuumadu ko di'ibu miits m'awu'undæp yá naxwiin, ya'awuunæp nandu'un tsajpótm, es di'ibu miits m'agajtæp yá naxwiin, ya'agájæp nandu'un tsajpótm.

¹⁹ Nandu'unu du'un pæn yá naxwiin nimajtsk miits xyajti'igyudu m'ayuk es xy'am-dowa'añ oytyiity, mmo'oyudaba'u ja nDeedyuts di'ibu jam tsajpótm. ²⁰ Mæt ko ma nimajtsk o nidæguuk mnaymyúkudu es xy'awdátts, jámuts uj n'ity kujk'ám ma miidsuty.

²¹ Net ja Peedru oj dyajtáy ja Jesús:

—Windsún, ¿extu ñaak ókuts nma'xut ja pyojpæ yu nmøgu'uguts kots uj xymyudu-undugóy xymyugajxtugóy? ¿Extu jæxtujk oku?

²² Jesús oj 'yadsóyuty:

—Kyajts njuna'añ ko extu jæxtujk ok, ja'a du'un extu jæxtujk ok tægu'px majkræ.

Tuumba di'ibu kyaj ja myumduumbu mye'xyuty

²³ Es mæt yu'ugyæxm tada naymya'xu n'okpæjtákum tu'ugu ijxpæjtæn. Ja tsajpótmædu kutujkæn ja'a du'un éxtum tu'ugu rey di'ibu jyaya'oyuán yu kywentu mædu tyuumbæty.

²⁴ Ko naty ttuundsonda'aky ja kwentu, net yajtuknimiin tu'uk di'ibu myuni'xy'ajtypy majtsk mil jæmujt naxy niduunk. ²⁵ Ja'a ko ja tyuumba kyaj tmædaty ti mæut dya"adúkut ja ñi'xy, ta ja wyindsún oj ñi'ana'amæty es yajtoogut, ti'igyu mæt ja ñædo'oxy, ja 'yu'ungæty es tægekya tijaty myudajtypy, es du'un 'yadúkut ja ni'xy. ²⁶ Net ja mæduumbu ñaygyox-tænaaydyáku wyindsún winduuy, es tmænu'xtáky: “Windsún, mædat ja ma'xtujkæn mæt uj es nmøgabátæp tægekya.” ²⁷ Ja wyindsún pya"ayoojæ es mya'xu ko tkamugabejty. Ta oj yajnasmåtsæ.

²⁸ Per ko pyudseemy ja mæduumbu, net tpaty jatu'ugu myumduumbu di'ibu naty yu'u kamugubajtræ mægo'px xæn niduunk. Ta dyo'kmumajtsæ es dyo'kréñ, es t'anuumæ: “¡Kæbat di'ibuts xykyameepy!” ²⁹ Net ja myumduumbu wyingox-tænaaydyáku, es myunu'xtáky: “Mædat ja pa"ayo'on mæt uj es nmøgabátæp tægekya.” ³⁰ Es ja myuni'xy kyaj oj myuma'xtkyuty, nik ni'igæ oj dyajtsimyuty extu ko tkæbátut ja ñi'xy.

³¹ Ko ja wiinkpædyu myumduumbu t'ijxtu tyæadu, net byeen oj tjawædu es oj ttukmumadya'aktæ ja wyindsún tægekya éxtumu naty tæ jyaty. ³² Net ja windsún oj dyajwóyuty ja tyuumba, es t'anmaay: “¡Axuk mæduumbu, kyaj oy tæ mduñ! Uj tæts mij nme'xy tægekya yu mni'xy mæt ko tæ xymyunu'xta'agyuts. ³³ Mij nan mbaatxyæp tæ xymyuma'xtiky ja mmumduumba, éxtumts uj mij tæ nba"ayoy.” ³⁴ Ta ja windsún jyantsyjyot'ambejky, es tni'ana'amæ es yajtydyúnut extu ko tkæbjttæ'ayut tægekya di'ibu kyayajkpy.

³⁵ Esu Jesús 'yækjænæn:

—Du'un nandu'unuts ja nDeedyuts ttuna'añ mæt miidsuty pæn kyaj nidu'uk nidu'uk mnaymya'xædu mæt winu mjot.

19

Kasqadu ja'ayuty ñaymyastu'udædu

¹ Ko Jesús yu tyæadu tmadyaktaay, ta oj tsooñ Galileæ es jyajty Judeæ ñaaxóty di'ibu ijtr jadsou ma yu xæn pyudseemy, ma yu Jordán mæjnæba'a. ² May ja ja'ayuty oj pyanujxædu, es jap dya"agudaky ja puma'ayuty.

³ Net naagædyu fariseeuty tniimiindu ja Jesús es t'ixa'andu wi'ix t'ok'yajka'adæ. Ta dyajtmædu:

—¿Ti mbaat ñaywya'xyuty tu'ugu yedyujk mædu ñædo'oxy mæt oytyi winma'ænuty?

⁴ Yu'u 'yadsoojædu:

—¿Kyajnam miits xykyajxtæ ja Diosu jyaaybyajtan ma tmadya'aky ko jawyíæp ja Dios tkojy ja ja'ayuty, ja yedyujk esu toxytyujk?, ⁵ esu Dios jyanañ: “Paaty ja yedyujk myastu'udæp ja tyæak tyeety es ñaybyæwa'agudæ mædu ñædo'oxy, es du'un nimajtsk 'yittat ti'igyu.” ⁶ Es du'un kyaj ñakynimajtskuty, je'eyu du'un tu'uk. Es paaty ja yedyujk kyaj tmæstu'udæp ja ñædo'oxy, mæt ko ja Dios tæ yajnaymyikyuty.

⁷ Net yajtuujadu:

—¿Es ti ko yu Moisés tni'ana'amú es ko tu'ugu yedyujk tmastu'luta'añ ja ñudo'oxy, jawyiin tu'ugu neky yajmo'ot ma jyuña'añ ko tu tmastu'uty ja toxytyujk?

⁸ Jesús 'yanmaayudu:

—Ja'a du'un mut ko jyuunudyu mjótuty ja Moisés dyajkutijky es ja yedyujk tmastu'udut ja ñudo'oxy, per tim jayujp kyaj dyu'unuty. ⁹ Es n'anmaaydyur ko di'ibu myastutypy ja ñudo'oxy, es kyaj mut ko dyajtugooy ja pujk úkunu wyindsu'kun, es pyákat mut ja wiinkpu toxytyujk, yajtugeebyu du'un ja pujk úkunu wyindsu'kun.

¹⁰ Net ja 'yuxpujkruty 'yanmaayudu:

—Punu du'unu du'unu taadu, nik oy ko kyaj pún tyimpákat.

¹¹ Jesús jyuñáñ:

—Kyaj nidagekyu mbaat tkupákat yu ayuk, yu'uyu du'un mbaat di'ibudyu Dios tu myo'oyuty ja myadakun. ¹² Ta di'ibu kyaj pyuktu. Naagaty du'unu dun tyimmín tyimja'ttu kyaj kya'px'áttu, naagaty kyaj pyuktu mut ko ja'ay yajma'adudu, es naagaty kyaj pyuktu mut ko ni'igu oy tmuduna'andu Dios. Pún mbaat tkupeky yu ayuk di'ibuts tu ngajxy, wa'an tkupeky.

Jesús tkuni'xy ja una'ku'unguty

¹³ Net naagaty ja ja'ayuty dyajmiindu ja 'yuna'ku'unguty ma ja Jesús es tnigajxta'aktut; es ja 'yuxpujkruty 'yoodu ja di'ibu myamiindup ja 'yuna'ku'unguty. ¹⁴ Net ja Jesús t'anmaaydyu ja 'yuxpujkruty:

—Mastu'utta, wa'andsu una'ku'unguty xyñimínduts, es katu xyajjumbíty, mut ko ja tsajpótmodu kutujkun yu'u jya'a'ajtyty di'ibu du'un éxtam yu'ujuty.

¹⁵ Es ko ja Jesús tku'unikooñ ja una'ku'unguty, ta jap oj tsoy'onnu.

Makja'ay tmumadya'aky ja Jesús

¹⁶ Tu'ugu mixy oj tninejxy ja Jesús, es dyajtuuy:

—Windsún, ¿di'ibu óbyuuts ndúnup esuts nmudátut ja jiky'ajtunu winu xuu winu tiempu?

¹⁷ Netu Jesús 'yadsooja:

—¿Ti kots xyajtáy di'ibu dun oy? Ti'igyu du'un di'ibu dun oy, yu Dios. Pún mmudataampy yu jiky'ajtunu winu xuu winu tiempu, kuydyún ja Diosu 'yana'amun.

¹⁸ Ta yajtuuju ja mixy:

—¿Di'ibuty?

Jesús 'yanmaayyu:

—Katu myajja'ay'leeky, katu xyajtugóy ja pujk úkunu wyindsu'kun, katu mmeetsy, katu pún xywyingajxpéty, ¹⁹ mwindsu'ugup ja mdaak mdeety es mdsókup ja mmudajkpa'a éxtam mij ku'am mnaydsyékyuty.

²⁰ Ta ja mixy jyuñáñ:

—Tugekyu tyaadu tuts nguudyúñ extu tu ndimmutsk'átyuats. ¿Tits xy'aktugoy'ajtxup?

²¹ Jesús 'yanmaayyu:

—Pun m'itaamp wa'ats, to'kta'ay di'ibu mmudajtyty es mo'oy ja ayooñ ja'ayuty, es xymudátut pujke'eky ja m'oy'ajtunu tsajpótmodu. Es net mjumbíty es xyryaminuduts.

²² Es ko ja mixy tmudooy tyaadu, ta oj ñejxy jotmaymyuut, mut ko jyantsmyuk-ja'ayudyu naty.

²³ Ta ja Jesús t'anmaaydyu ja 'yuxpujkruty:

—Tuy'ajtun n'anumudu ko ni'igu ñimujajty es tu'ugu makja'ay tyákat ma ja tsajpótmodu kutujkun. ²⁴ Waanu pojun es tu'ugu kameyu ñáxut xu'uñ jutoty, es ñimujajty es tu'ugu makja'ay tyákat ma yu tsajpótmodu kutujkun.

²⁵ Ko tyaadu tmududu ja xpujkruty, du'uñ wyu'amudyaadyu es ñayyajtuujadu ak yu'ujuty:

—¿Es pún dun mbaat ñitse'eky?

²⁶ Jesús wyin'ijxpajtudu es 'yanmaayudu:

—Yu ja'ayuty kyaj mbaat ttuñ tyaadu, peru Dios mbaat ttuñ tugekyu.

²⁷ Ta ja Peedru 'yanmaayū:

—Windsún, uudsuty tats nmastu'uttu di'ibudsu naty nmudajttap tugekyu es nbanujx-tupts mij, ¿es tiidsu net nmudáttap?

²⁸ Netu Jesús 'yadsooja:

—Tuy'ajtan n'anuumudu ko ma tadu tiempu ma tugekyu 'yóyut jemy, ko yu Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudanaabyu 'yu'uñut mat ni'igu muj'ajtan ma yajkutuka'añ, miidsuty éxtum xyryanujxtu m'u'uñudap nandu'ün ma majmajtsku uñaabyajñ es xyryayo'odyut ja nimajmajtsku kajpnbu Israel ja'ayuty. ²⁹ Es nidugekyu di'ibu tu tmastu'uttu tyujk, o myuga'ax, o tyeety, o tyaak, o 'yu'unk, o ñax, mat ujtskyujxm, 'yaxájudap mugol'px du'unun éxtum di'ibu tu tmastu'uty, es nan 'yaxájudap ja jiky'ajtanu winu xuu winu tiempu. ³⁰ Per may di'ibu tyam ijttap muj windum, yu'u dun nujxtap ux'am; es di'ibu tyam ux'am nujxtap, yu'u du'un íttaap muj windum.

20

Tuumbutujk éxtumu ijxrajtan

¹ Ja tsajpótmudu kutujkunu du'un éxtum tu'ugu ja'ay di'ibu myudajtypy ja 'yuuvu kam, es ñejxy tsejkyu mduumbu uxtaabyu es ttúnut ma 'yuuvu kam. ² Ja tuumbutujk tkurujktu éxtum ja kugam myujyua'anudu mat tu'ugu denaryu meeñ. Ta kyaxudu ma ja kyam. ³ Oknum ja kugam tsoyo'ñ waambetyxuu, es t'ijxy ja wiinkpety jap maayóty di'ibu awaadsuty. ⁴ Ta t'anmaay: "Nujxtu miidsuty nandu'ün mduudu mañsu n'uuvu kam, es nmujúyup éxtum pyaadyuty." Ta ja'ajuty oj ñujxtu.

⁵ Ja kugam tsoyo'ñ jatugok kijkyxuu, es nandu'ün tuguk yaxp xuu, es nandu'ün ttuñ jatugok. ⁶ Es ta natyñu éxtum jawaanxuu, ta ñejxy jatugok jap maayóty, es tpaty ja wiinkpety di'ibu naty awaadsuty. Ta t'anmaay: "¿Tii ko miits xyajtugódyu ja mxuu es ni mgatundu?" ⁷ Ta 'yadsoojudu: "Mat ko ni pánuts tu xyka'anu'xtu." Net ja kugam 'yanmaayudu: "Nujxtu nandu'ün miits mduudu mañsu ngam es nmujúyup éxtum pyaadyuty."

⁸ Es ko oj tsoy'ujunu, ta ja kugam t'anmaay ja di'ibu jajtuump: "Yáxudu ja tuumbuty es mujuydyu, mdsonda'agut mudu di'ibu ok tujkudu tuumbu es xytyukkugáxut mudu di'ibu jawyiin tujkudu tuumbu." ⁹ Net myiindu di'ibu naty tu tyuundáxudu tim tsuu, es nidu'uk nidu'uk t'axájudu ja myuju'uñ tuk xuu nidún. ¹⁰ Oknum ko pyátudu yajmujúdyut di'ibu naty jawyiin tu tyáxudu tuumbu, ja'ajuty junandu ko waanu ni'igu da yajmujyua'andu. Per nandu'ün t'axaju tuk xuu nidún ja myuju'uñ. ¹¹ Ko t'axajudyaydyu, ta ttukjot'ambujktu ja wyindsún, ¹² es t'anuumudu: "Tyaadu di'ibu tu jya'ttu ok es je'eyu tuk ooru tu tyundu, tu xymyujy nandu'ün éxtum uudsuty di'ibátyts tu nyajnáxtu ja ambu mañs tu ndundu tuk xuu." ¹³ Es ja windsún t'adsooy nidu'uguty ja'ajuty: "Ix mugu'uk, kyajts jayam ti nbuwítsyts di'ibu mbátap. ¿Tii kyaj tu nnay'anma'ayum es nmujúyup éxtum jayam nmo'oyu?" ¹⁴ Juwa'ak. Nujx mudu tyadu mmuju'uñ. Uj nmo'oyaambyudsu tyaadu di'ibu tim ok tu tyaku tuumbu du'un éxtum mij jayam nmo'oy. ¹⁵ ¿Tii kyajts uj mbaat nduñ di'ibuts uj ndsejpy mduudsu nmeenu? ¿O mnaywyinnaxuja'ap kots uj n'oyja'ayuty?"

¹⁶ Net ja Jesús t'anmaaydyu ja 'yuxpajkpty:

—Es du'un jyata'añ di'ibu ijtp ok, yu'u du'un nujxtap jawyiin; es di'ibu dun jawyiin ijttap, yu'u dun íttaap ok. Ja'a ko may yajwowa'andu, per waanu di'ibu yajtukwijtstu'udaaamp.

Jesús tnigajxy myuduguk ok ja 'yo'kun

¹⁷ Ko ja Jesús tsoy'onnu es ñujxnu Jerusalén, ta twoonejxy wiink tsoo ja nimajmajtskpu 'yuxpajkpu, es t'anmaaydyu:

¹⁸ —Éxtum xy'ixtu, tyam nbatujkum Jerusalén, ma uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudanaabyu, nyajkyaká'añuts ma ja teedywyindsúnuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpajktap, es xytyuknikajxpatá'anduts ja o'kun ¹⁹ es nyajkyaká'añuts ma yu romanu ja'ayuty esuts xyñixi'ik xytyukxi'iktaduts, xywyóptaduts es xyajkruuzpátaduts, per ja kumduguk xuu njikypyákaduts.

Тоxyтyык pyыктso'oюн

²⁰ Santya'agu esu Fwank, Zebedeeu myaanguty, ñajxtu mudu tyaaguty es tnumajwa'ktu Jesús. Net ja tyaak ñaygyoxtnaagydyáku Jesús wyindum es t'amdowa'añ ja may'ajtæn. ²¹ Ta ja Jesús yajtuujü:

—¿Tii dæn mdsejpy?

Ta ja'a 'yadsooy:

—Tyaats majtsku n'u'unk. Tunu may'ajtæn es xya'u'uñæt tu'uk aga'añdsyoo es jatu'uk anajñdsyoo ma mij myajkutúkt.

²² Jesús t'adsoodu ja tukka'axpu axpajkpaty:

—Kyaj xyñijáwudu di'ibu m'amdoodur. ¿Mbaat miits xy'uuktu ma ja káluz mats uj n'uuga'añ?

Ta ja'ajuty 'yadsoodu:

—Ti ko kadii, mbaat.

²³ Netu Jesús 'yadsoojüdu:

—Tuy'ajtæn ko miits m'uuktur mats ja ngáluz, per kyajts uj xypyaaty esats njuna'anut púnuty u'uñur mats n'aga'añdsyoo es mats n'anajñdsyoo. Taadu yu'u du'un ittur di'ibuts ja nDeety tu ttuknibujtaagu.

²⁴ Ko ja nimajkpu axpajkpaty tmudoodu, ta ttukjot'ambujkta ja nimajtskpu axpajkpu.

²⁵ Esu Jesús dyajnaymyujkudu, es t'anmaagydu:

—Miits mnija'adur ko yu di'ibu ya naxwíñudu ñiwindsun'ajtypy es di'ibu 'yane'empy ya'ujuty, tyuktiimpy di'ibu yu'u ka'am tseyjpy. ²⁶ Per kyaj dyu'un'átut ma miidsudyun. Ja'a du'un di'ibu situy mujpudsumaamp ma miidsudyun, yu'u du'un mmadúnudur. ²⁷ Es di'ibu naybyujta'aganur nidu'uk ma miidsuty éxtum jawyiimba, yu'u du'un mduum-bu'áttur. ²⁸ Du'un éxtum uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, kyajts tu nmiñ esats pún xymyudúndut, ja'a du'un esats uj nmadúndut es nyákudats ja njiky'ajtæn es nimayja'ay ñitso'oktut.

Jesús dya'ijxpéky nimajtsk ja wiints

²⁹ Ko naty ja Jesús es ja 'yuxpajkpaty tsoyondu Jerikoo, may ja ja'ayuty oj tranajxtu ja Jesús. ³⁰ Nimajtsku naty ja wiints 'yu'uñudu tu'ubu'agy. Es ko tmudoodu ko Jesusu naty ñaxy, ta yaxkaktu:

—¿Windsún, tyuump 'yaats ja Davit, pa''ayooduguts uudsuty!

³¹ May ja ja'ayuty 'yoojüdu es 'yamóndut, per ja'ajuty ni'igu 'yaktim'yaxka'aktu jantsy muk:

—¿Windsún, Davitu tyuump 'yaats, pa''ayooduguts uudsuty!

³² Ta Jesús oj waanu wu'uumu es dyaxu ja wiindsuty, es dyajtuudu:

—¿Wi'ix xytsyoktu es ndúndut?

³³ Net ja'ajuty 'yadsoodu:

—Windsún, yu'u esadsu nwiinuty 'yijxpákut.

³⁴ Ta ja Jesús tra''ayooy ja wiindsuty, es ttoonü ja wyiin es netyü oj 'yijxpéky. Ta oj tranajxtu ja Jesús.

21

Jesús tyaku Jerusalén éxtum tu'ugu rey

¹ Ko naty jya'tánnu Jerusalén, ko jyajttu Betfajee, jamyu ma ja Oliivus Kopk, netu Jesús tkejxy nimajtsku 'yuxpajkpu, ² es t'anmaagy:

—Nujx ma yu mutsk kajpnu'unk di'ibu yajwingu'ijxur, es jar xypyaadut kuwññu tu'ugu burru to'oxy mudu 'yu'unk di'ibu ni púnnum tkatuk'u'uñu, es mugaju es xyajmínut.

³ Es pun jar pún wi'ix m'anu'umxuty, anuumu ko yu mwindsún dyajtuna'añ es rójunek tkajxumbítut jatugok.

⁴ Tyaadu du'un jyajty es yajkyudyúnut di'ibu ja Diosu kyugajxpu myadyak ma tkaxjaay:

⁵ Anuuma Syon kajpn:*

“Ixta yu mrey mnimínada, tuda'aky,
es ttuk'u'uñu tu'ugu burru to'oxyu 'yu'unik.”

⁶ Net ja 'yuxpukpudy oj ñajxta es ttuundu éxtama naty ja Jesús ta tyuknipákuda, ⁷ dyajmiinda ja burru to'oxy es ja 'yu'unik, es tpujtáktu ja ñikajxyudu wit éxtama jyaba'an. Ta ja Jesús ttukpejty. ⁸ Es ja mayja'ayuty dwinya'pudu ja ñikajxyudu wit ja tu'aa, es wiinkpudy ttajtá ja kepyu 'yaay xye'entsy es ttukwin'o'oxudu ja tu'aa. ⁹ Ja ja'ayuty di'ibu najxtap jawyiin es nanda'un ja di'ibu miindap ux'ok ya'ax jyoktu:

— ¡Muj'lyítat ja rey Davitu tyuump 'yaats! ¡Kuni'xy di'ibu miimp éxtama Kyudunaabyu Nindsun'ajtam Dios! ¡Awdattu Dios!

¹⁰ Ko kyajpndujkudu Jerusalén, nidugekyu ja ja'ay tmuj'ix dmujjáwudu, es dyajtáwudu:

— ¿Tii duna tyaaadu?

¹¹ Ja ja'ayuty jyuna'andu:

— Yu'u du'un ja Diosu kyugajxpu, Jesús di'ibu kugajpn Nazaret, Galileeu ñaaxóty.

Jesús dyajpudsémy di'ibu juuy to'ktap ma ja muj tsajptujk

¹² Oknum ja Jesús tyujku muj tsajptujk ñabotsoty es dyajpudseemy nidugekyu di'ibu naty jap juuy to'ktap, es dyajjambijty ja myeesuty di'ibu naty jap wyingugoondap ja meeñ di'ibu kyaj ja tsajptujk tja'a'áty, es nanda'un dyajjambijty ja syfyuty di'ibu tyo'ktap ja pak. ¹³ Ta ja Jesús jyunañ:

— Du'un ja Diosu jyaabyajtan jyuna'añ: “Yu ndujkats yu'u du'un ma ja'ay kyajxta'aky”, per miidsuty ta xyajwa'andu ma'tspu aank.

¹⁴ Jap ma muj tsajptujk ñimiinudu ja Jesús naagudyu wiints esu uxneybyu, es yu'u dya"agudaky. ¹⁵ Es ko ja teedywyindsúnuty es ja di'ibuty tsajptagóty ya'uxpukpudy t'ijxta ja muj'ajtan di'ibu Jesús tyiimpy, es ko tmūdoodu ko ja una'ku'unguty jyuna'andu muk ma ja muj tsajptujk: “¡Muj'lyítat ja rey Davitu tyuump 'yaats!”, ta jyot'ambujktu. ¹⁶ Ta t'anmaaydyu ja Jesús:

— ¿Mmudeepy éxtam jyuna'andu?

Ta Jesús 'yadsooy:

— Nmudeebyuts. ¿Per tii, kyajnum xyajmadya'áktu miidsuty ja Diosu jyaabyajtan ko tyaaadu tmadya'agyu? Du'un jyuna'añ:

Ta xypuyta'aky es ja una'ku'unguty, es extu di'ibu tsi'tspnam, m'awdátudut amumdu'uk jot.

¹⁷ Ta ja Jesús japyu tníakktu, es oj ñejxy ma Betañu kajpn. Jap myaay.

Jesús tkajxpéky ja iigu kepy

¹⁸ Jakumbom jepy ko Jesús jyambijty es jatugok ñejxy Jerusalén, ta yu'o'ku. ¹⁹ Ta t'ijxy tu'ugu iigu kepy tu'ubu'ay. Ta tñimujwa'ky, es kyaj tpaty ni ti tyuump ja kepy, je'eyu 'yaay. Ta ja Jesús t'anmaay ja iigu kepy:

— Ni na'a mganakytyuump'átut.

Netyu ja iigu kepy oj tyatsnu.

²⁰ Ko t'ijxta tyaaadu ja uxpukpudy, du'uñu wyu'umudyaydyu es dyajtuudu ja Jesús:

— ¿Es wi'ixu du'un ko tyaaadu iigu kepy ta tyu'utsy tim pójnu?

²¹ Jesús 'yadsooy:

— Tuj'ajtan n'anuumudu ko pun mmudajttap ja mubujkun es kyaj xyujpjjáwudu, kyaj yu'uyudy tyaaadu mbaat xytyundu éxtamts tu nduñ ja iigu kepy, extu m'anuumudubu tyadu kopk: “Jwa'ak ja yaa es najx mejyñóty.” Es du'un jyátut. ²² Es tugekyu di'ibu miits m'amdoodap ma mgajxta'áktu, pun mmubujktap, m'axájudap.

Jesusu kyutujkan

²³ Ta ja Jesús tyujku muj tsajptujk ñabotsoty. Es ma naty ya'uxpeky ñimiinudu ja teedywyindsúnuty es ja israelítadyu myujja'aydujyk, es yajtuujudu:

* 21:5 Syon yu'u nanda'un ya'andijp Jerusalén.

—¿Pán kyutujkun muut xytyuña tyaadu? ¿Pán ta mgutujkunmo'oyuty?

²⁴ Ta Jesús t'adsoodu:

—Uj nandu'un nyajtawaambyuts tu'ugu ayuk miidsuty. Pün xy'adsoojumbijtputs, net n'anuumut ti kutujkunuts uj muut nduñ tyaadu. ²⁵ ¿Pán kutujkunmooyu ja Fwank es yajñubátut, Dios o yu ja'ayuty?

Ta ak yu'ujuty ñay'uñ ñaygyajxudu es ñayjyuna'anudu:

—Pün n'okjuna'anum ko Dios tuk'ana'ama, ta yu xy'adso'om: “¿Es ti ko xykyamubaktu?” ²⁶ Es pün njuna'anum ko ja'ayuty, ta yu ja'ayuty xytyu'unum axuuk, mut ko nidugekyu yu'ujuty tmubaktu ko Fwank yu'ujuty ja Diosu kyugajxpu.

²⁷ Ta t'anmaaydyu ja Jesús:

—Kyajts nnijáwudu.

Ta ja Jesús 'yadsoojudu:

—Es uj nan kyajts miits n'awánudut ko ti kutujkunuts uj muut nduñudsu tyaadu.

Nimajtsku ja'ay tukka'ax éxtamu ijxpajtun

²⁸ Min n'oktukmumadya'aktu tu'ugu ijxpajtun:

—Tu'ugu ja'ay tmudaty majtsku myaank. Ta t'anmaay nidu'uk: “Nitü, ñujx mduñ madsu n'uuvu kam.” ²⁹ Ta ja 'yu'un'k 'yadsooja: “Kyajts nnijxa'añ.” Oknum dyajtgajtsy ja wyinma'añ, es oj ñejxy tuumba. ³⁰ Ta ja u'unkteety oj tñinejxy jatu'uk, es nandu'un t'anmaay. Es 'yadsooja: “Oy, tata, nnejxyuts.” Es kyaj oj ñejxy. ³¹ ¿Di'ibu nidu'ugu tyadu majtskpu tyuun éxtam ja tyeety ttsejky?

Ta ja'ajuty 'yadsoodu:

—Ja jawyiimba.

Ta ja Jesús 'yanmaayudu:

—Tuy'ajtun n'anuumudu ko yu yajkugubajtputy esu kujeñdyo'oxyuty tákudup ma yu tsajpótmodu kutujkun oy miits mgadimtukudut. ³² Mut ko yu Fwank Yajñubajtpu myiñ tuk'ijxpu wi'ixu Dios tseky mjiky'áttut, es miidsuty kyaj xymyubajktu, es nik ja yajkugubajtputy es ja kujeñdyo'oxyuty mubajkudu. Es miidsuty, oy oj xyja'ixtu tyaadu, kyaj xyajtgajtstu mjoj mwinma'añ esxyup xymyubajktu.

Axak kamgwentu'ajtputy éxtamu ijxpajtun

³³ Múadowdu tyadu jatu'ugu ijxpajtun. Tu'ugu ja'ay oj tkojy ja uuvu kam. Ta tnageemy es dya'uyuyu ma dyajnipátut ja uuvu ko yajwinma'adsa'anut, es tkojy tu'ugu potsy kujxm ma mbaat jam n'ijxkákum es ngwentu'ajtam tugekyu.

'Oknum tmooy ani'xy ja uuvu kam mut wiink ja'ayuty, es tso'o'omnu. Jagam nax jagamgajpn oj ñejxy. ³⁴ Ko tpaty ja timpu ma ja uuvu yajtujkmukánnu, ta tkejxy naagudyu tyuumba es t'amdówt ja múduumbuty ja uuvu di'ibu pátur ja kugam. ³⁵ Es ja uuvu kamgwentu'ajtpu tmajtstu ja di'ibu ja windsún kyajx. Ta twojptu es dya'o'ktu naaguty, es naaguty tka'tstu. ³⁶ Net ja kugam tkejxy ja wiinkpu tyuumbuty waanu ni'igu, es ja uuvu kamgwentu'ajtpu nandu'un ttuundu jatugok.

³⁷ Es tim ok tkejxy ja kyu'um u'un'k, es wyinmaay: “Wyindsu'ugubu daa yu n'u'un'k.”

³⁸ Es ko t'ijxtu ja uuvu kamgwentu'ajtpu ko myiñ ja wyindsunu 'yu'un'k, ta ñayjyuna'nudu ak yu'ujuty: “Tyaadu du'un di'ibu 'yaxajyaaampy ja kyuma'añ. Min n'ok'ya'o'kum es du'un nmawu'umum yu uuvu kam.” ³⁹ Es ta tmajtstu, es dyajpudsuumdu uuvu kamoty es dya'o'ktu.

⁴⁰ Ta Jesús dyajtuuy:

—Es ko myínut ja kugam, ¿ti tyúnup mudu tada kamgwentu'ajtputy?

⁴¹ Ta t'anmaaydyu:

—Ya'ooktup es ni tkapa'ayówt, es ttuk'anu'xut yu tada ñax ja wiinkpudy múduumbuty di'ibu tukkadúkdup ma ja timpu tpaadut ja pyejta'aky di'ibu pátur.

⁴² Net ja Jesús t'anmaay:

—Ja Diosu jyaabyajtun jyuna'añ:

Ja tsaa di'ibu ja pojtspu 'yuxtijtu,

tá tpaaty ja lyugaar má ja tujk t'ujx'áty.

Tyaadu dá'un ja tyu'ununu Nindsun'ajtum Dios,
es n'okwá'umadya'ayum dá'uñ.

¿Tii ni ná'anum miits xykya'uxpaktu yu tyaadu? ⁴³ Múdu tyaadu, ja'ats n'andijpy ko myajpajkaya'anadu ja tsajpótmudu kutujkun, es yajmo'oya'añ ja ja'ayuty di'ibu myeepy ja Dios di'ibu pátur. ⁴⁴ Es oytyim pánuty ko kyudáwat má tyadu tsaa, jo'pts tyúnudat; es di'ibu nikauybyajtabu tyadu tsaa, tukwa'ayudya'ayudap.

⁴⁵ Ko ja teedywindsúnuty es ja fariseeuty tmúdoodu ja ijxpajtun di'ibu Jesús pyajtáky, ta tmúwinma'añbyáttu ko yu'u naty yajmadyákp. ⁴⁶ Ta tjamatsandu, per tsyu'kudu ja mayjya'ay, mut ko ja ja'ayuty jyuna'andu nidugekyu ko Jesús yu'ujuty ja Diosu kyugajxpa.

22

*Di'ibu rey tyuun ko 'yu'un*ky pyejky

¹ Jesús t'akpajtáky ja wiinkpa ijxpajtun, es t'anmaaydyu:

²—Yu tsajpótmudu kutujkunu dá'un éxtum tu'ugu rey di'ibu tyuun ja xuu má ja 'yu'un'ky pyejky. ³ Ta tkejxy ja pyo'oduumbuty woobu di'ibu naty jawyiin tu t'anuumadu, peru taaduty kyaj myinandu. ⁴ Ta jatugok ja rey tkejxy ja pyo'oduumbuty, es t'anuumu: “Anuumadu taaduty ko tyam tu 'yabatudya'ay ja ka'ay ukun. Tuts nya'eegyuty ja ndsajkaatsa ni'xyátyutytyu es tugekyu 'yity abaadu. Wa'an tmiindu.” ⁵ Per ja di'ibu oj yajwówdu kyaj ttuundu kwentu, nidu'uk oj ñejxy kyamoty, jatu'uk oj ñejxy to'kpa, ⁶ es ja wiinkputy tmajtsta ja reya pyo'oduumbu es ttuundu axuuk, exta ko dya'o'ktu.

⁷ Es ta ja rey jyantsyjyot'ambejky, es tkejxy ja syoldaaduty es dya'o'ktu taadu di'ibu tu ya'o'kxuty ja pyo'oduumbu, es dyajno'ktu yu kyajpn. ⁸ Net t'anmaay ja tyuumbuty: “Tugekyu 'yity abaadu má tyadu xuu, peru taaduty di'ibu tu yajwówdu, kyaj ñitákyty myíndut. ⁹ Nujxtu ma yu kajpnjikyudu muj tu'u, es wowdu má tyadu xuu nidugekyu di'ibu mbaty.” ¹⁰ Ja po'oduumbuty tsyo'ondu es dyajmiindu nidugekyu di'ibu pyattu, oyjya'aybyu esu kyaj 'yoyjya'aybyuty; es dá'un 'luytspejty ja tujk mut ja ja'ayuty.

¹¹ Net ja rey tyujku tugoty es t'ixa'añ di'ibu naty tu yajwówdu. Net t'ijxy tu'ugu ja'ay jap ko kyaj tmaduty ja wyit éxtum pyaadyuty ttuktuku tadu xuu. ¹² Es ja rey t'anmaay: “Mugu'uk, ¿wi'ixa dá'un mij tu mduku ja yaa es ni tu xkyatuktuku yu mwit éxtum pyaadyuty xtyyuktuku tyadu xuu?” Es amoñu oj wye'emy ja yedyujk. ¹³ Net ja rey t'anmaaydyu ja wingiilyuty: “Kuwuun tekywyuundu es jubijppudsámdu awa'atstúm ma ja koots'át, má ja'ay jy'u'y ya'axtat es ñaydyutskaadudat mut ja ayo'on.”

¹⁴ Ta ja Jesús 'yakjunañ:

—Pes may di'ibu yajwoodap, per waanu di'ibu yajtukwjtstútp.

Jesús tmadya'aky ja kugubajtun

¹⁵ Ta oj ñujxndu ja fariseeuty es dyajti'igyudu ja wyinma'añuty wi'ix mbaat dya'anuguga'adu ja Jesús. ¹⁶ Es ta tkajxtu naaguty ja jya'ayuty ti'igyu mut ja Eroodasu jya'ayuty, es t'anmaaydyu Jesús:

—Windsún, ñija'adupts ko mgajxy mut ja tuj'ajtun es ko mya'uxpeky mut ja tuj'ajtunu Diosu ñu'u tyu'u, es ni xkyatuñu kwentu di'ibu ja'ayuty myadyáktap, mut ko kyaj mmujpudsémy mut ni pán. ¹⁷ Winma'añmyoodyugats. ¿Oyu daa kots ngugabáttat má yu yajkutujkpa kopk, o kyaju?

¹⁸ Ñija'abu naty ja Jesús ja tyaadudyu 'yaxuk winma'añuty. Ta t'anmaaydyu:

—Miidsuty di'ibu nay'andijudap es jyiky'attu tuj'ajtun muut, ¿ti kots miits xyajka'a-ja'andu? ¹⁹ Tuk'ijxtugats ja meen di'ibu muut mgugubety.

Net dyajmiindu tu'ugu platu meen. ²⁰ Ko tyaadu t'ijxy ja Jesús, net dyajtuuy:

—¿Pánu tyaadu wyiin jyujp esu xyuu di'ibu yam kuxja'ay?

²¹ Ta ja'ajuty 'yadsoodu:

—Yu yajkutujkpa kopku wyiin jyujp.

Net ja Jesús 'yanmaayudu:

—Pes mo'oydu ya yajkutujkru kopk ja di'ibu yu'u jya'a'ajtypy, es mo'oy ja Dios di'ibu Dios jya'a'ajtypy.

²² Ko tmadoodu tyaadu, ta du'unu wu'amudyaadyu. Ta tmastutta es oj ñajxnudu.

Ja'ay dyajtawdu pan jikyryáktup ja o'kruty

²³ Nan ja xuu naagadyu saduseeuty oj tnujxtu Jesús. Ja saduseeuty jyu'na'andu ko kyajp jikyryuka'añ ja o'kruty. Du'unu tyaadu ttuknibajtáku:

²⁴ —Ya'uxrujkrú, Moisés ja 'yana'amun junaamp ko tu'ugu yedyujk 'yeeky es kyaj tu tpaattu 'yu'unk, ja myuga'ax ryákur ja ku'ekyto'oxy es tmadáttut ja 'yu'unk, es ja'a tyuknikajxm'átup ja jamyii. ²⁵ Du'un jyajty ma'udsuty. Tamu naty juxtujk tukka'axu yedyujkuty. Ja ka'axkópk pyejky, es 'ye'ky, es kyaj tpaattu ja 'yu'unk. Ta ja myumajtskrú tpejky ja ku'ekyto'oxy. ²⁶ Es nandu'un jyajty, es ja myudugukru nandu'un jyajty, extu ko 'yabudsuumdaay nijuxtujk. ²⁷ Es ko tyaadu du'un tugekyu ñajxy, ta 'ye'ky nandu'un ja toxytyujk. ²⁸ Es ma' jikyryuka'andu ja o'kruty, ¿pánu nidu'ugu tadu juxtujkru ana'kuty ñado'oxy'átup, ja'a ko tu ryujkta'aydu mut yu'u?

²⁹ Jesús 'yadsoojudu:

—Miidsuty nugoo m'okkajxtugooynudu mut ko kyaj xyñijáwudu ja Diosu jyaabyajtan es ni ja myuk'ajtanu Dios. ³⁰ Es ko ja o'kruty jikyryáktut, ni kyaráktut ni pún, pes du'un 'yíttat éxtamu Diosu 'yánklusu tsajpótma. ³¹ Yu o'kruty sitay jikyryáktup. ¿Tii kyajnum miits xykyajxtu di'ibu Dios ku'um junaamp ma ja jyaabyajtan?, ma t'anmaay ja Moisés: ³² “Éjtsu du'un ja Abraánu Dyios, Isaa esu Jakoob.” Yu Dios kyaj yu'u Dyios'átyuty ja o'kruty, yu'u du'unu jikyryuty.

³³ Ko ja ja'ayaty tmadoodu tyaadu, du'unu wu'amudyaadyu mut ja 'yuxrujkanuty.

Ana'amun waanu mju

³⁴ Ko ja fariseeuty tni ja'adu ko Jesús tu dya'amonda ja saduseeuty, ta ñaymyujkudu, ³⁵ es niid'uk yu'ujty di'ibu tsajptugóty ya'uxrujkrú tjakaxywyitsa'añ ja Jesús. Ta dyajtauy:

³⁶ —Ya'uxrujkrú, ¿di'ibu du'un ja ana'amun ni'igu myájuty?

³⁷ Jesús jyu'nañ:

—“Mdsókup ja mWindsún Dios mut winu mjot, mut winu m'anmujá'an es mut winu mjot mwinma'añ.” ³⁸ Tyaadu du'un ja jawyiimbú ana'amun di'ibu ni'igu myájuty. ³⁹ Ja myumajtskrú nandu'un éxtamu tyaadu: “Mdsókup ja mmudujkra'a éxtam mij ku'um mnaydsyékyuty.” ⁴⁰ Tyaadu majtskrú ana'amun yu'u tyukwa'kpejtypy tugekyu ja Moisesu 'yana'amun es ja 'yuxrujkanuty ja Diosu kyugajxpty.

¿Pánu tyuump 'yaats ja Kristu?

⁴¹ Maanumu naty ja fariseeuty 'yak'íttunum ni'amuku, ⁴² Jesús oj yajtawudu:

—¿Tí mwinmaayduw midsuty mut ja Kristu? ¿Pánu du'unu tyuump 'yaats?

Ta 'yadsoodu:

—Yu'u Davitu tyuump 'yaats.

⁴³ Ta Jesús 'yadsooje:

—¿Wi'ix ko yu Davit mut ja Espíritu Santu myuk'ajtan t'anuumu nWindsún? Ja'a ko du'un jyu'nañ:

⁴⁴ Yu Dios t'anmaay ujtsu nWindsún:

“U'unu yaa aga'añdsyoo ma'ujun, extu kots uj nyajtugóyut nidugekyu ja mmudsip.”

⁴⁵ ¿Es wi'ix mbaat yu Kristu tyuump'áty 'yaats'átyuty ja Davit?, ja'a ko Davit ku'um junaamp “nWindsúnuts.”

⁴⁶ Es ni pún tkapaaty wi'ix 'yadsówut ni tuk aa. Es extu ja xuu ni pún kyanakyñay-dyuk'a'ijxu es tii dyajtawut.

¹Net ja Jesús t'anmaay ja 'yuxp'ujk'p'uty esu ja'ayuty:

²—Yu di'ibuty tsajptugóty ya'uxp'ujktap esu fariseeuty kyajxwátstap ja Moisesu 'yana'amun. ³Pes da'un m'umadowda miidsuty es tundu tugekyu di'ibu mduknip'ujk'ap; per katu xypanujxta éxtum yu'ujuty jyiky'attu, mut ko wiink'p'u myadyáktap es wiink'p'u tyuundap. ⁴Pes yu'ujuty 'yawu'andap ja tsemy jantsy jemtsy di'ibu ni mbaat ngamamadákum, es t'ujta'akta es t'sum'u'uktat ja ja'ayuty, per yu'ujuty ku'am ni je'eyu mudu kyawa'xy tkapuduku. ⁵Tugekyu di'ibu tyuundap, yu'u da'un wi'ix myajp'udsúndat mayja'ayóty. Pes t'aktim'yajm'ujudu ja kaju'unk ma dya'ittu waanu Diosu 'yana'amun es ñadyukwimbokm'uwuñuty es ñadyukkuwuñuty, es nandu'un dya'oyuda yéñudyu kyapyu pyadyu pyaxunán kudiinun ja wiink'p'uty, 'es jam tyim'u'uñya'añ ma ja ja'ayuty mbaat yajxon 'yixudu tsajptugóty, es jam 'yu'uñya'añ ma yu windsu'kun tyu'uyo'oy muj windum ma pún kyay 'yiiky, 'es tsyojktap es ja ja'ayuty 'yubo'x kyajxo'xadat mudu windsu'kun tu'ay es 'yanu'umxudat ya'uxp'ujk'p'u.

⁶'Per miidsuty katu xy'adsokta es ja ja'ayuty m'an'u'umxudat ya'uxp'ujk'p'u, mut ko miits mduka'ax'ajttap nidugekyu es ti'igyu je'eyu xymudattu yu mYa'uxp'ujk'p'u, uj, yu Kristu. ⁷Es katu pún miidsuty xyteeyt'niwa'añ ja wiink'p'u, mut ko mmudajttap tu'uk je'eyu mDeedyuty di'ibu ijtp tsajpótm. ⁸Es ni mgajuna'andut ko jyaadyu mwindsun wiink'p'u, mut ko uj, ja Kristu, uju da'un je'eyu mWindsun'ajtypy. ⁹Di'ibu myadiimpy oypyñuty ma miidsudyun, yu'u da'un ijtp muj ma miidsuty. ¹⁰Mut ko di'ibu nayajm'ujp'udsunumap ku'am, yu'u da'un Dios pujáktap mutsk; es di'ibu nayja'ap mutsk, yu'u da'un Dios pujáktap muj.

¹¹'Puroobu miits di'ibuty tsajptugóty ya'uxp'ujktap es miits fariseeuty, mnay'and'judap mjiky'attu t'ajtun muut! Mya'adujktap esu ja'ay k'atúkadut ma tsajpótmadu kutujkun. Miidsuty ku'amuty kyaj mdákadu es ni xykyana'ixtu es ja wiink'p'uty tyákadut di'ibu jatukuy'andap.

¹²'Puroobu miits di'ibuty tsajptugóty ya'uxp'ujktap es miits fariseeuty, mnay'and'judap mjiky'attu t'ajtun muut! Miits mbujkadap ja ku'ekyto'oxy yu t'ujk'uty, es ko kyaj xyajniguxu'uga'andu, jeky mgajxta'akta. Paaty myajmo'oydyut ni'igu ja kumado'on.

¹³'Puroobu miits di'ibuty tsajptugóty ya'uxp'ujktap es miits fariseeuty, mnay'and'judap mjiky'attu t'ajtun muut! Miits mdukyo'oydyaadyap tugekyu ja naxwíñudu esu jikyemyejiñuty es xytyukpanujxa'andu ja ja'ayuty ja mmubujkunuty, es ko naty tu xytyukkupakta, majtsku da'un ñitákadyu tadu ja'ay ja ayoodákn es kudiinun miidsuty. ¹⁴'Puroobu miidsuty, wiindsuty di'ibu wyijts'ye'epy ja myuwiints!, mut ko mjuna'andu ko kyaj tyimwi'ixuty ko nwandákum es nyajtestiigu'ajtm ja muj tsajptujk; per pún ja pún twanda'aky es dyajtestiigu'áty ja muj tsajptujku 'yooru, yu'u situy koonum tkuydyúnut. ¹⁵Wiints kunabápty! ¿Tiibu dun ni'igu muj'ajtm myudajtypy? ¿Ja oorú o ja muj tsajptujk di'ibu ya'ijtypy wa'ats tadu oorú?

¹⁶Miidsuty nandu'un mjuna'andu ko pún ja pún ñaywyanda'agyuty mut ja artal, kyaj jyatyimpaadyuty tkuydyúndat; per di'ibu naywyandákup mudu windsu'kun di'ibu ijtp artalkujxm, yu'u situy koonum yajkuydyúnut. ¹⁷Wiindsuty! ¿Tiibu dun ni'igu muj'ajtm myudajtypy, ja windsu'kun, o ja artal di'ibu ya'ijtypy wa'ats ja windsu'kun? ¹⁸Es di'ibu naywyandákup ma ja artal, kyaj ñaywyanda'agyuty yu'uyu ma ja artal, nandu'unu da'un mut tugekyu di'ibu ijtp jam. ¹⁹Es di'ibu naywyandákup ma ja muj tsajptujk, kyaj yu'ujuty ñaywyanda'agyuty ma ja muj tsajptujk, nandu'unu da'un ma ja Dios tsuun. ²⁰Nandu'un di'ibu naywyandákup ma ja tsajp, naywyandákup ma Dios 'yu'uñu yajkutíky, es nandu'un mudu Dios di'ibu jam yajkutujk'p'u.

²¹'Puroobu miits di'ibuty tsajptugóty ya'uxp'ujktap es miits fariseeuty, mnay'and'judap mjiky'attu t'ajtun muut! Miits mdukwinyojxtap ja Dios ja dyezmu tojx tsooy: ja xu'uk, ja anís esu kominus, per kyaj xytyundu kwentu ja uxp'ujkun di'ibu ni'igu 'yóyuty ma yu ana'amun, di'ibu da'un ja t'ajtun, ja pa'ayo'on es ko ja'ay jyiky'attu yajxon. Oy ko xytyukwinyoxtu ja dyezmu, per tsojkup nandu'un es xytyúndat di'ibu ni'igu 'yóyuty.

²⁴ Du'un miidsuty éxtam pánuty wyijts'ye'epy ja myuwiints, es éxtam pánuty 'yaxijttap tu'ugu tsuksu'unk es jy'u'andap tu'ugu kameya.

²⁵ ¡Purooba miits di'ibuty tsajptugóty ya'uxpúktap es miits fariseeuty, mnay'andjädap mjiky'attu táy'ajtan muut! Miits myajwátstap níkjyxy ja mvasu es ja mdexy, per jyodoty ujts 'lyity mut di'ibu tu xymyaatsta es tu xy'adsoktu. ²⁶ ¡Farisee wiindsuty! Jawyiin xpyújut jodoty ja mvasu es ja mdexy, ja'adsu du'un n'andijpy yu m'aa mjot, es nétnum wu'u'mut wa'ats nandu'un mníkujxy.

²⁷ ¡Es purooba miits di'ibuty tsajptugóty ya'uxpúktap es miits fariseeuty, mnay'andjädap mjiky'attu táy'ajtan muut! Du'un miidsuty éxtam ma o'kpu ñaxtuka. Níkóyuty poop es tsuj kyuxe'eky, per naaxóty japu o'kpu pajk es tugekyu axuk'ajtan.

²⁸ Du'unu dan miidsuty éxtamu tyaadu. Mguxu'uktu éxtamu ja'ay di'ibu jiky'ajtp táy'ajtan muut, per mjodótyuty ujts madu andakun esu axuk'ajtan.

²⁹ ¡Purooba miits di'ibuty tsajptugóty ya'uxpúktap es miits fariseeuty, mnay'andjädap mjiky'attu táy'ajtan muut! Miits mbojtstap ma ñaxtújkadu Diosu kyugajxpty es m'oyduundap ja kyupótsyuty ja di'ibu tu jyiky'ajttu táy'ajtan muut, ³⁰ es net mja-na'andu: “Kooxyup údsajtam oj njiky'ajtam ma jyiky'ajttu ja n'aptajk'ajtam, kyajxyup oj nbudajkam es nya'o'kamxyup ja Diosu kyugajxpty.” ³¹ Madu tyaadu miidsuty ku'am mnay'axkápu ko m'ok'átadu di'ibu ya'o'ktu ja Diosu kyugajxpty. ³² Pes aktuungúxtu di'ibu ja m'aptajkuty yajtsondáktu.

³³ ¡Miidsuty du'un éxtamu awa'andsa'añun! ¿Tii mjónándap xytyjy ko mnitso'oktu ma ja muj tudyu'unun? ³⁴ Es uj n'akkaxaambyuts yu Diosu kyugajxpty, yu kuwijpyu es yu ya'uxpúkpúty, es miits mya'ooktap es myajkruuzpáttap naaguty, esu wiinkpúty xywyóptut es xpyajúdtútt kajpngajpn. ³⁵ Es du'un ma miits kya'ada'ayut ja pojpu ma dya'o'ktu tugekyu ja jyiky'attu táy'ajtan muut, tsyonda'aky ma Abel, tu'ugu ja'ay di'ibu jiky'ajtp táy'ajtan muut, es extu Zakariias, Berekiiasu myaank, di'ibu miits mya'o'ktu muj tsajptújk winduuy es artal uxku'uy. ³⁶ Táy'ajtan n'anuumu ko ja pyeky yu tyaadu tugekyu, ja kya'ada'ay ma ja ja'ayuty di'ibu tyam jiky'ajttap.

Jesús tniya'axy ja jerusaléngudu ja'ayuty

³⁷ ¡Jerusalén ja'ayuty, Jerusalén ja'ayuty, miits mya'o'ktap ja Diosu kyugajxpty es mguka'tstap ja Diosu 'yayuk kajxwa'xpu di'ibu mduknigajxudap! ¡Kanak ókuts tu njayajmuka'añuts yu m'u'unk m'ana'kuty, éxtamu tuttaak dyajmíky ja tyutku'unguty kyaknbatku'p, per kyaj tu xytsyoktu! ³⁸ Ixtu miidsuty ja mdujk wi'ix wu'u'ma'añ kubak. ³⁹ Du'unats miits n'anuumadu ko kyajts xyñaky'íxtut jaanam extu ko jya'tut ja tiempu ma mjuna'andut: “Kuni'xy di'ibu miimp Nindsun'ajtamgyujxm.”

24

Jesús tnigajxy ko ja muj tsajptújk tyugoya'añ

¹ Tso'onubu naty ja Jesús ma ja muj tsajptújk. Tamu naty ñjxnu ko ja 'yuxpúkpúty myuwingoonudu es ttuk'ixa'andu ko jantsy tsuj ja tsajptújk potsy'ajtan. ² Es ja Jesús 'yadsooy:

—¿M'ijxtap tugekyu tyaadu? Táy'ajtan n'anuumu ko yaa kyaj wu'u'ma'añ ni tu'ugu tsaá ñayñikooobétyuty, tugekyu tyugoya'añ.

Ijxwu'umun ko ja naxwíñudu tyugoya'añ

³ Net oj ñjxtu ma ja Oliivus Kopk. Es ko naty Jesús jam 'yu'uñ, ta yu 'yuxpúkpúty oj 'yanu'umxudu ayu'udsyu:

—Njanijawuyándapts na'a danu tyaadu jyata'añuty. ¿Wi'ix ja ijxwu'umun esuts ñjx nijjawu ko mmina'añ naty es ma ja naxwíñudu tyugoya'añ?

⁴ Ta Jesús 'yanmaayudu:

—Mnaygywentá'atudap kadiibu pán mwin'uumadut. ⁵ Mut ko may myina'andu win'u'umbuty di'ibu juna'anaamp: “Újtsu du'un ja Kristu”, es wyin'uumampy mayu

ja'ayuty. ⁶ Es ko xymyudoo'ittut ja tsip nixim niyam, katü mnay'adsu'ugudu. Du'un jy-ata'añ, per kyajnum du'un yu'ujuty ma ja naxwíñudu tyugoya'añ, ⁷ mut ko tsiyiptuna'andu tu'ugu naxwíñudu mudu wiinkpu esu ana'ambuty nandu'un, es myina'añ ja muk yuu esu muk ujxuty oymyaaty. ⁸ Tugekyu tyaadu yu'u du'un maanam je'eyu tsyonda'aky ja ayo'on.

⁹ Net mguyaka'anudu miidsuty es myajtündut axuuk, es extu mya'ooga'anudu; es nidugekyu naxwíñudu ja'ayuty mduk'ak'ata'anudu mut ujtskyujxm. ¹⁰ Ma tadu tiempu may dyajtugoya'andu myubujkanuty, es ñaymyudsip'átudut nixim niyam es ñayya'ooga'anudu nandu'un. ¹¹ Kuxu'ugaamp mayu andákruty es jyuna'andut ko yu'ujuty ja Diosu kyugajxpu, es du'un twin'uuna'andu mayu ja'ayuty. ¹² Es jaa'ataamp waanu ni'igu ja axuk'ajtan, es kyaj ja ja'ayuty tnakymyudáttut ja tsojkan nixim niyam. ¹³ Es di'ibu 'yakmabejkyrupu du'añum, yu'u nitso'ogup. ¹⁴ Tyadu oybyu ayuk di'ibu ñimadyakypu ja tsajpótmodu kutujkan yajkajwa'xaamp es yajknijáwut ma tugekyu naxwíñudu, es net myina'añ ma tyugoya'añ ja naxwíñudu.

¹⁵ Yu Diosu kyugajxpu Dañel tkaxjaay di'ibu tyúndup ja axuukpu. Jaygyúkadu di'ibu yam n'anuumyáandup. Ko xy'ixtut ma wa'ats lugaar tyanu di'ibu kyaj tmuj'ixy ja Dios, ¹⁶ net di'ibáty ijttubu naty Judeeu, ka'aktup jap es ñujxtut tungujxy kopkkujxy. ¹⁷ Di'ibu naty jam tyajkkujxm, kyaj jyunákut es ñujx tniduku di'ibu jap es tjuuda'anut. ¹⁸ Es di'ibu naty jam kuyam, kyajjyumbítut es min t'ooxy ja wyit. ¹⁹ Puroobu ja toxytyujkuty di'ibu naty ijtp u'unkmüt ma tadu xuu es di'ibu ya'u'unktsi'tstúp! ²⁰ Amdow pujktsówdu miidsuty ja Dios kudiibu mga'aktut ma naty xyuxy es kudiibu du'un mjáttut ma ja po'xunxuu. ²¹ Mut ko net 'yita'añ ja muk ayo'on, éxtam ni na'anam kyajaty extu ma naxwíñudu tsyondaky, es ni du'un kyanakyjyata'añuty jatugok. ²² Es punu Dios kyaj dyajwaanu tadu tiempu, ni pán kyatso'oktut, per yajwaanubu'u mut ko ttseky pánuty yu'u tu twin'ixy.

²³ Ko naty pán miits m'anu'umxudu: "¡Ixtu!, tyaadu du'un ja Kristu", o "¡Ixtu!, taxim ja Kristu", katü xymyubuktu. ²⁴ Mut ko minaamp ja win'u'umbuty di'ibu nayyajnaxánudup éxtamu Kristu es éxtamu Diosu kyugajxpu, es tyunaampy yu ijxwu'umun esu muj'ajtan, es extu yu'u jyawin'uunándup ja ja'ayuty di'ibu Dios wyin'ijx. ²⁵ Tu n'anuumudu miidsuty yu tyaadu tim jayujp. ²⁶ Paaty ko pán m'anu'umxudut: "Taxim ja Kristu ma yu muj'itun", katü jam mnujxtu. O pán m'anmaayudup: "¡Ixtu!, tyap kwartu tugoty", katü xymyubuktu. ²⁷ Mut ko éxtam tye'xy ja judsuk ma yu xuu pyudsemy es extu ma xuu tsiy'ity, du'un nmina'añuts uj, ja Naxwíñudu ja'ayudyu Kyudunaabyu. ²⁸ Ma ti tu 'yeeky, jam ñaymyúkadu ja kus.

Wi'ix jyumbítut ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu

²⁹ Es ko du'unu naty tu ñajxta'ayu tadu ayo'on, ja xuu wyingoodsuya'añ, ja po'o kyaj ñakyjyaja'añ, kya'adut ja mudsa'ajuty es yu'xut ja muk'ajtan di'ibu jam tsajwínm. ³⁰ Net ya'ixut tsajwínm ja ijxwu'umun kots uj, ja Naxwíñudu ja'ayudyu Kyudunaabyu, nmíñuts. Nidugekyu naxwíñudu ja'ayuty jy'u'uy ya'axtut es xy'ixtudats nmiñ uj, ja Naxwíñudu ja'ayudyu Kyudunaabyu, yoodsóty mut ni'igu ja muk'ajtan es ja muj'ajtan. ³¹ Es ngáxupts ja n'ánklusuty ko naty ja trompetu muk xyu'uxy, es ñaymyúkadut di'ibáty tu nwin'ixtuts otyim maaty, ma yu jumboj esu yukpoj myiñ es ma yu xuu pyudsemy es ma tsiy'ity.

³² Jattu tyadu 'yijxwu'umun ja iigu kepy. Ko ja xye'entsy 'yity u'unk, es pyudsemy ja 'yaay, miits mnija'adup ko wingoombu du'un ja ambu. ³³ Nandu'un ko xy'ixtut tugekyu tyaadu, mnijáwudup ko wingonu naty esuts nmíñut, éxtam mbaat njuna'anum tujk agu'nybyu. ³⁴ Tuj'ajtan n'anuumudu ko tugekyu tyaadu jyata'añuty maanumu naty ja ja'ayuty di'ibu tyam kyaj 'yooktanum. ³⁵ Ja tsajp es ja naxwíñudu náxup, per ja n'ayúkuts ni na'a kyakexy kyanaxy.

³⁶ Per ja xuu es ja ooru ni pán tkanijawu, ni yu Diosu 'yánklusuty es ni uj, ja Diosu 'yU'unk, yu'uy du'un je'eyu ñija'ap ja Dios Teety.

³⁷ Kots nmíñut uj, ja Naxwíñudu ja'ayudyu Kyudunaabyu, du'un jyata'añ éxtam ma ja No'ee jyiky'aty. ³⁸ Ma tadu tiempu ma naty kyajnum myiñ ja ayo'onduu, ja ja'ayuty kyay 'yuuktü es ñayyajpúkadu extu ja xuu ma ja No'ee tyajku ma ja 'yarku. ³⁹ Es ni ti tkaja'adu

wi'ixu naty jyata'andu extu jaanum ko myiñ ja ayo'onduu. Ta yajji'xudu nidugekyu. Nandu'un jyata'añ kots nmínut uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu. ⁴⁰ Ma tadu tiempu majtsku ja'ayu naty tyundu kyamotm, tu'uk yajmunajxut es tu'uk yajnika'agut. ⁴¹ Majtsku toxytyujk jyutstu, tu'uk yajmunajxut es tu'uk yajnika'agut.

⁴² Wíjy m'íttut miidsuty, mut ko kyaj xyñjávudu ti ooru du'un myina'añ ja mWind-sánuty. ⁴³ Es nijávudu tyaadu, kooxyup tu'ugu kudajk tñijawu ti ooru ma ja koots'át myina'añ ja ma'tspu, wijxyup 'yity es kyajxyup tna'ixy es ja ma'tspu ya'awátsxudut ja tyujk es myaadsudut. ⁴⁴ Paaty miidsuty nandu'un ittu wijy es nay'uxkúkudu, mut ko ma naty xykya'awix xykyaajup'íxtu, jaats nmina'añ uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu.

Oyduumbu es di'ibu kyaj

⁴⁵ N'okpajtákum tu'ugu kudajk tmadaty tu'ugu tyuumbu di'ibu kuwíjy es tyiimpy ti wyindsún tseyjy. Ta ttukmanikaagu ja tyujk es bom bom dyajkáyut ja po'oduumbuty di'ibu jam. ⁴⁶ Jotkujk ja tuumbu ko ja wyindsún jya'tut es pyaadudut tkuudyúñ di'ibu tu yajtuknipéky. ⁴⁷ Tsy'ajtun n'anuumudu ko ja windsún ttuknipákudap tugekyu di'ibu myudajtypy. ⁴⁸ Es n'okpajtákum, pun ja muduumbu kyaj 'yoyja'ayuty es je'eyu twinmay ko yu wyindsún jákup ma jya'tut, ⁴⁹ ta ttúnat axuk ja wiinkpudyu myumuduumbu, es tyuku kaay ukpu mudu myu'ami'ikyja'ayuty, ⁵⁰ es ma tadu xuu ma ja tyuumbu kyaj 'yawixyuty es kyaj tñijawu ti ooru ja wyindsún jya'ta'añ, net jya'ty ja wyindsún. ⁵¹ Net yajmo'oyut ja muk tudyu'unun, yajpajta'agup ma púnuty nay'andíjdup jyiky'attu tsy'ajtun muut, ma ja'ay jyu'ay ya'axtut es ñaydytskaadudut mut ja ayo'on.

25

Nimajkpu to'oxyuna'k éxtum ixpajtun

¹ Esu tadu tiempu ma myina'añ ja tsajpótudu kutujkun, du'un jajtp éxtum nimajku to'oxyuna'k di'ibu wyijtsu'ktu ja lyampru es t'awixtu ja pujkpu yedyujk. ² Nimugoxku tadu to'oxyuna'k kyuwinma'añuty es janimugoxpu kyaj. ³ Di'ibu kyaj yajxon twinmaaydyu, ja'a je'eyu myunajxtu 'yaseytu di'ibu jap lyamproty; ⁴ es ja kuwinma'añbyu oj tmunejxy ni'igu ja aseytu, kyaj jya'ayuty di'ibu jap lyamproty.

⁵ Es kom ja di'ibu naty pukaamp kyajpu naty ñaja'ty, ta pyátudu ja tsuu. Ta myanajxtu ni'amuku. ⁶ Es éxtum tsu'pun tmuudooy kyajxy muk, es jyuna'añ: "¡Ta myiñ ja pujkpu yedyujk! Nujx jujpkubaadudu." ⁷ Nidugekyu tadu to'oxyuna'k pyudu'ktu. Ta yu lyampru t'uxkukudu. ⁸ Net ja nimugoxkpu di'ibu kyaj kyuwinma'añuty t'anmaaydyu ja nimugoxkpu kuwinma'añbyu: "Meegyuts waanu ja m'aseytu, mut ko tap kyujxnu yu nlámprudsu 'yaseytu es pi'idsaamp." ⁹ Es ja kuwinma'añbyuty 'yadsoodu: "Kyaj, mut ko kyaj tpaadut esuts uudsuty nyajtúndut es ni miidsuty. Nik najxtu ma tyeegyuty es juudyu mja'a." ¹⁰ Es ma naty ja nimugoxkpu tjuudyu ja aseytu, net jyajty ja pujkpu yedyujk. Ja to'oxyuna'k di'ibu naty tu ñay'uxkúkuty, ta tyujkudu mut ja pujkpu ma pyujkpuñigaya'andu. Ta 'yadijky ja tujk. ¹¹ Oknum jyajttu ja nimugoxkpu to'oxyuna'kuty. Ta kyugajxudu: "Windsún, windsún, ya'awa'ats." ¹² Es ya'adsooy: "Kyajts miits n'ixy'attu."

¹³ Net ja Jesús t'anmaaydyu ja 'yuxpujkruty:

—Wíjy m'íttut, mut ko kyaj xyñjávudu ti xuu ti ooru nmina'añuts.

Tuktujkpu ooru meeñ éxtum ixpajtun

¹⁴ Ma myina'añ ja tsajpótudu kutujkun, nandu'un jajtpu du'un éxtum tu'ugu ja'ay ko ñuxa'añ wiink naxwíñudu, es twoodsooy ja tyuumbuty es ttukkudajku ja myeeñ.

¹⁵ Nidu'uk tmooy mugoxku ooru meeñ es jatu'uk majtsku ooru meeñ es jatu'uk tu'ugu ooru meeñ. Du'un tmooy nidu'uk éxtum mbaat tmanmada'aky. Ta net oj tsoy'onnu. ¹⁶ Ja di'ibu 'yaxaju ja mugoxkpu meeñ, ta tyujku ajuu adokpu mut ja meeñ. Ta nandu'unun dyajganarajty. ¹⁷ Nandu'un di'ibu yajmooy majtsku meeñ dyajganarajty nandu'unun. ¹⁸ Es ja di'ibu 'yaxaju tu'uk, yu'ts ja meeñ ma ttajujty ja nax.

¹⁹ "Tá naty oy jyajknú ko jyajty ja wyindsún. Tá tyújku kwentútuumba. ²⁰ Jawyiin ttuúñ mut ja di'ibu naty tá tmo'oy mûgoxk. Tá tyukkúdujku ja tyuumba jamûgoxk ja meeñ ni'igu, es 'yanmaay: "Windsún, xymyooyats mûgoxk, es tyaa jamûgoxk di'ibúts tá nyajganaráty." ²¹ Net ja windsún t'anmaay ja tyuumba: "A weenu. Oymyuduumba mij. Extám oy tá mduñ má waanu tá ndukkúduku, n'aktimtukúdukap waanu may. Min es nxondákum."

²² "Ok jyajty di'ibu naty tá yajmo'oy majtsk. Tá t'anmaay ja wyindsún: "Windsún, xymyooyats majtsk, es tyaa jamajtsk di'ibúts tá nyajganaráty." ²³ Tá ja wyindsún 'yanmaay: "A weenu. Oymyuduumba mij. Extám oy tá mduñ má waanu tá ndukkúduku, n'aktimtukúdukap waanu may. Min es nxondákum."

²⁴ "Es ko jyajty jatú'ugu tyuumba di'ibu naty tá yajtukúduku tu'ugu meeñ, tá t'anmaay ja wyindsún: "Windsún, kom nnija'abúdsu naty ko m'adsojpk, es ko mdsiky má kyaj tá mni'ipy es xyajpude'eky má kyaj tá xywyujwa'xy, ²⁵ paadyúts ndsu'ku es tá ndájúts ja mmeñ naaxóty. Pes tyaa di'ibu mij mja'a'ajtyty." ²⁶ Já windsún t'adsooy ja tyuumba: "¡Nuux, axuk muduumba! Es pún nnija'ap kots új ndsiky mats kyaj tá mni'ipy es nyajpude'egyúts mats kyaj tá nwújwa'xy tii, ²⁷ paaty taaxuyúts ja mmeñ xpyuytáku má yú banku, es kots tá njumbity, taaxuyúts n'axaju nandu'un ja mmeñ'ajuydyúúts." ²⁸ Tá ja windsún t'anmaay di'ibu naty jápúty: "Pújkúdu tadú meeñ, es mo'oy di'ibu myúdujtyty majk. ²⁹ Mut ko di'ibu myúdujtyty, aktim'yajmo'oyup es tmúdatú waanu ni'igu; es ja di'ibu kyaj tmúdaty, aktim'yajpújkúduya'ayup di'ibu oynu'unan myúdujtyty. ³⁰ Esu tyadu nduumbúts di'ibu kyaj tá ttooty, jubjppúdsúmdu awa'atstútm má ja koots'át, má ja'ay jyu'ay ya'axtút es ñaydyútskaadúdu mut ja ayo'on."

Ja'ay yajpayo'oy

³¹ Esu Jesús 'yajakúnáñ:

—Kots új, ja Naxwíñúdu Ja'ayúdu Kyudunaabyu, nmínut mut ni'igu muj'ajtún es juwúduy múduúdu n'ánklusúty, nétúts n'u'uñut má uñaaybyajn mats új nyajkutúka'añ. ³² Nidúgekyu naxwíñúdu ja'ayúty ñaymyujkta'ayúdu má újún, esúts nyajnyawya'xúduúts nidu'uk nidu'uk éxtám ja borreegu kwentu'ajtpu dyajnyawya'xyúty ja byorreegu esu tsyiyi awiingáty. ³³ Nbuúta'agúduúts ja borreegu n'aga'añdsyoo es ja tsyiyi n'anajñdsyoots. ³⁴ Nétúts n'anúumúdu tá nborreegúts di'ibúts nya'ijtyty n'aga'añdsyoo: "Mínda miúdsúty di'ibúts ja nDeety tá kyunu'xúdu. Axájúdu ja oy'ajtún má ngutújkanúts di'ibu Dios mduknibútaagúty extu má oj dyajkojy ja naxwíñúdu. ³⁵ Ja'a ko nmúdujútúts ja yuu es miúts xyajkaadyúts, nmúdujútúts ja túúdsu es miúts xyajnu'úktúts, dá'unúts njúdujty éxtám di'ibu kyajpu júun tyújk, es miúdsúts xymyoodyu jajttákn, ³⁶ xytyugoy'ajtxúts ja nwít es miúdsúts xymyoodyu, ijútúts pa'am múut es miúdsúts oj xykyu'ixtu, ijútúts pújxndúgóty es miúdsúts oj xykyu'ixtu."

³⁷ "Es di'ibu jiky'ajit táy'ajtún múut xy'anúumúduúts: "Windsún, ¿na'a tá n'ixtu myu'e-egyúty es tá nmo'oyduy mga'ay m'ukún, o na'a tá n'ixtu xymyúduy tá túúdsu es tá nyajnu'uuktu, ³⁸ o na'a tá n'ixtu mjúduy éxtám di'ibu kyajpu tyújk, es tá nyajajtta'aktú, o tá mduyogoy'ajtxúty ja mwít es tá nmo'oyduy, ³⁹ o na'a tá n'ixtu mbékyúty es tá ngu'ixtu, o na'a tá n'ity pújxndúgóty es tá oj ngu'ixtu?" ⁴⁰ Es új n'adsówdúts: "Táy'ajtún n'anúumúdu ko má dú'un xytyuúndu mút otyyim di'ibúty nmúgu'ugúts, mduúndu mút új nandu'un."

⁴¹ "Net új n'anúumúduúts di'ibu nya'ijtytyúts n'anajñdsyoo: "Mastúttúgúts miúdsúty di'ibu tá yajkajxpóktu. Nájx má ja júnya'angu wínu xúu wínu tíempu di'ibu tá yajtuknibútaagú es tjaa'átú tá mújku'ugópok es ja 'yánklusúty. ⁴² Já'a ko nmúdujútúts ja yuu es miúdsúty kyajts xyajkaadyu, nmúdujútúts ja túúdsu es miúdsúty kyaj xyajnu'úktúts, ⁴³ júdujútúts éxtám di'ibu kyajpu tyújk, es miúdsúty kyajts xymyoodyu jajttákn, xytyugoy'ajtxúts ja nwít es miúdsúty kyaj xymyoodyu, nmúdujútúts ja pa'am es ijútúts pújxndúgóty es miúdsúty kyajts oj xykyu'ixtu."

⁴⁴ "Net ja'ajúty xy'adsówdúduúts: "Windsún, ¿na'a tá n'ixtu mjúduy myu'eegyúty, o xymyúduy tá túúdsu, o éxtámú di'ibu kyajpu tyújk o kyajpu mwít, o tá mbékyúty,

o pujndugóty es kyaj tš nbudaku?" ⁴⁵ Es ʔj n'adsówudats: "Tugekyu di'ibu kyaj tš xytyundu madu otyim di'ibuty nmagu'ugats, nan kyaj tš xytyundu mut ʔj."

⁴⁶ Netš tyadaty ʔujxtat ma ja tšydyu'unanu winu xuu winu tiempu, per di'ibu jiky'ajttap tšy'ajtan mut, yu'u ʔujxtap ma ja jiky'ajtanu winu xuu winu tiempu.

26

Tkajy'attu pən wi'ixu Jesús yajmátsut

¹ Ko Jesús tkajxtaay tugekyu tyaadu, ta t'anmaay ja 'yuxpjkpty:

² —Miits mnija'adap ko juxtajmu du'un ja pasku xuu, es ʔj, ja Nawwíndu Ja'ayudyu Kyudnaabyu, nyajkyaka'añats esuts xyajkruuzpátut.

³ Ma tadu tiempu ja teedywyindsúnty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpjkty es nandu'unu israelítadyu myija'aydyujkuty ʔaymyujkudu ma tyujk aa Kaifás, ja teedywyindsungórk. ⁴ Jam dyajtšydyujkudu wi'ix t'okmátstut ja Jesús mudu andakun, es 'yoogut. ⁵ Es ʔayjyúnánudu:

—Kyaj jyaaty ma ja xuu, kudiibu xyñibudu'kum ja ja'ayuty.

Tu'ugu toxytyujk ttukkuutsy ja pa'ak xu'kpu ja Jesús

⁶ Jamu naty Jesús Betañu ma tyujku Simonk di'ibu yajtjip nilepu pa'am. ⁷ Ta ʔimawingoonu tu'ugu toxytyujk mut tu'ugu limetu alabástrabu ujtš madu aseytu pa'ak xu'kpu es jantsy tsooxpu. Ko naty ja Jesús 'yu'uñu meesu windum, ta ja toxytyujk oj tyukkuudsuty kyubajkkujy. ⁸ Ko ja ʔxpjkpty t'ijxtu tyaadu, ta 'yajkudu es jyunnadu:

—ʔTi ko tyaadu du'un tš 'yuxtugoy? ⁹ Tyaadu tšuxyup tsoox yajteeky esxyup tš yajtkpudúkudu ja ayoobu ja'ayuty.

¹⁰ Ko Jesús tmudooyu tyaadu, ta jynañ:

—ʔTi ko xy'oodu tadu toxytyujk? Tyaadu óyudsu du'un tš xytyuñ. ¹¹ Pes ja ay-obutujkuty nmudáttap du'ñum ma miidsuty, per ʔj kyajts du'ñum xymudáttut. ¹² Di'ibu tyadu toxytyujk tš ttuñ kots tš xytyukkuudsy tadu aseytu pa'ak xu'kpu madu nnini'x, ja'a du'un jyup'ijxnup esuts nmaxtákt. ¹³ Tšy'ajtan n'anuumudu ko otyim maaty yajkajwa'xy yu oybyu ayuk ma tugekyu nawwíndu, yajmadya'agut nandu'un di'ibu tyuunu tyadu toxytyujk, es du'un yajjamyátsut yu'u.

Juudas tkayaka'añ ja Jesús

¹⁴ Net nidu'ugu nimajmajtskpu ja ʔxpjkpu di'ibu xyu'ajtypy Juudas Iskaryotu, oj myadya'aky madu teedywyindsúnty. ¹⁵ Ta t'anmaay:

—ʔNu'unats xymyo'oyut pən ndukkudujkudap ja Jesús?

Net myooyudu i'p majku platu meeñ. ¹⁶ Es net ja Juudas t'uxtaay oga'an ja tiempu ma t'okkuyákt ja Jesús.

Nindsun'ajtanu 'ya'ux

¹⁷ Es ma ja pasku xuu tšyondaky ma yajkáy ja tsajkaaky di'ibu kyaj tmudaty ja levaduuru, ja ʔxpjkpty tnimiindu wingón ja Jesús es dyajtuudu:

—ʔMaá xytsyegy n'uxkúkudats es ndu'unum ja pasku a'ux?

¹⁸ Ta ja Jesús 'yanmaayudu:

—Nujxtu jam kajpnóty ma ja tyujk tu'ugu yedyujk nmətnaymyaayubu, es anuumudu: "Yu Windsún du'un jyuna'añ: Yu nxuu n'oorats tš wyingón, es ma yu mdujk ndun'añats ja pasku mududsu n'uxpjkpty."

¹⁹ Net ja ʔxpjkpty du'un ttuundu éxtum ja Jesús tyuknipujkudu. Ta t'uxkujkudu ja pasku a'ux.

²⁰ Ko oj tsyu'ujnun, tamu naty Jesús meesu windum mut ja nimajmajtskpu 'yuxpjkpty. ²¹ Ma naty jam 'ya'ux'attu, ta Jesús jynañ:

—Tšy'ajtan n'anuumudu ko nidu'uk miidsuty xykyuyaka'añats.

²² Net ja ʔxpjkpty jyantsy jytmaydyuktujkudu, es dyajtuudu nidu'ugáty ja Jesús:

—Windsún, ʔtii ujtš daa?

²³ Ta 'yadsooju ja Jesús:

—Di'ibuts xymyuttojxmujkp, yu'udsu du'un xykyuyakaamp. ²⁴ Uj ja Naxwíñudu ja'ayudyu Kyudanaabyu, du'un nnejxyuts éxtam ja Diosu jyaabyajytan jyuna'añ. ¡Per púroobu tadu yedyujk di'ibuts xykyuyakaamp! Nik oy mut yu'u kooxyubu tadu yedyujk kyadimmiiñ kyadimjajty naxwiñ.

²⁵ Net ja Juudas di'ibu kuyakánur, oj dyajtuuy ja Jesús:

—Windsín, ¿tii ujtsu daa?

Ta Jesús 'yadsooju:

—Mijtsu du'un.

²⁶ Ma naty jam 'ya'ux'attu, ta Jesús tkone'ky ja tsajkaaky, es tja'aygyudáky ja Dios.

Es ko ttujkwa'xy, ta tmoodyu ja 'yuxpújkpúty, es t'anuumadu:

—Kaydu. Tyaadudsu du'un ja nnini'x.

²⁷ Net tkone'ky tu'ugu káluz mudu vinu, es tja'aygyudáky ja Dios.

Ta tmoodyu ja 'yuxpújkpúty, es t'anuumadu:

—Uuktu nidugekyu miidsuty ma tyadu káluz. ²⁸ Tyaadudsu du'un ja nne'pyñuts di'ibu yajtamaamp yaj'yokaamp es tyudyúkut ja kajxy'átyruu, es du'un yajma'xut mayu ja'ay ja pyojpúty. ²⁹ Es n'anuumadu ko kyajts nnaky'uuga'añ tyadu uuvu nuu extu kodsu naty n'iiky mut miidsuty ja jembyu uuvu nuu madsu nDeedyuts yajktíky.

Jesús tnigajxy ko Peedru 'yuxtija'añaty

³⁰ Ko t'undaay tu'ugu alabanzu, ta oj ñujtu ma ja Oliivus Kopk. ³¹ Net ja Jesús t'anmaaydyu ja 'yuxpújkpúty:

—Nidugekyu miits xymyatstu'udándupts tyaadu koots, mut ko jyuna'añ ma Diosu jyaabyajytan: “Nya'oogupts ja borreegu kwentu'ajtrú, es ja byorreeguty 'yayo'oywya'x-ta'aydyut.” ³² Es kodsu naty tu njikyryekey, jawyiinuts nnujxut Galileeu maanumu naty miits mganujxtu.

³³ Net ja Peedru 'yadsooju:

—Oy nidugekyu mjamatstuttaayubu, uj kyajts mij nmatstu'udut.

³⁴ Net ja Jesús 'yanmaayu:

—Tuy'ajytan n'anuumu ko nan ma tyadu koots, kyajnumu natyu tugaak 'yuy, esuts mij xy'uxtija'añ tuguk ok.

³⁵ Netu Peedru jyunañ:

—Oyuts ndim'oogut mut mij, kyaj n'uxtíjút.

Es nidugekyu ja xpújkpúty nandu'un jyunaandaaydyu.

Jesús kyajxta'aky Jetsemanii

³⁶ Net ja Jesús jyajttu mudu 'yuxpújkpúty ma tu'ugu nugam di'ibu xya'ajtypy Jetsemanii. Ta t'anmaaydyu ja 'yuxpújkpúty:

—U'uñudu yaa mints xim n'okkajxta'aky.

³⁷ Ta tmunejxy ja Peedru es majtsku Zebedeu myaank. Ta ñajya'aju jantsy jot-maymunt es 'yamutsk'ajty. ³⁸ Net t'anmaaydyu:

—Du'ñuts njawu njodoty éxtam tu'ugu jotmay di'ibu mudu o'kán. Wu'andu miits ja yaa es wjy m'íttut mut uj.

³⁹ Net ja Jesús oj waanu ñas'yo'ouu. Ta ñajyujru koxtanu naxkújxy, es kyajxtáky du'un:

—Tatitu'unk, pñ mbaat, kadiibuts n'uugut yu ta'ambu. Per kyaj dyu'ñuty éxtamts uj ndseky, wa'anu du'ñuty éxtam mij xytsyky.

⁴⁰ Net jyumbijty ma naty ja nidugaukpu 'yuxpújkpu es tpattu mya'adu, es t'anmaay ja Peedru:

—¿Kyaj tu mmada'aktu miits m'íttut wjy mut uj ni tuk ooru? ⁴¹ Wjtu es kajxta'aktu kadiibu ja ka'oybyu mmamada'agudat. Tuy'ajytan ko ja anmúja'an tsyejpy es ttúnat di'ibu Dios tsyejpy, per yu nini'x kyaj oy tmadanu.

⁴² Ja myumajtsk ok oj ñejxy, ta kyajxtáky du'un:

—Tatitu'unk, pñ kyaj mbaat xya'adiky es kadiibuts uju du'un n'ayówat, wa'anu du'ñuty éxtam mij xytsyky.

⁴³ Net jyumbijty jatugok ma ja nidugaukpu 'yuxpukputy, es tpaty ak maadup, mut ko nugoo naty ja tsuu tu 'yokwindujkandu. ⁴⁴ Ta tna'ijxy es oj ñeaxy myuduguk ok kajxtákrpu, nandu'un éxtum tu t'ok'amdoo t'okpuktssoobu. ⁴⁵ Ta oj jyumbijnu ma ja nidugaukpu 'yuxpukputy, es t'anmaaydyu:

—¿Tii m'akmaa m'akpo'xtabu? Tu net tpaaty ja xuu ja ooru ma uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nyajkuyaka'añuts ma yu rojpu ja'ayuty. ⁴⁶ ¡Pádu'akta! ¡Jo'omdu! Ta myiñ ja di'ibuts xkyuyakaamp.

Jesús yajmátsy

⁴⁷ Tamu natyñamu Jesús 'yakkajxy ko jyajty ja Juudus di'ibu nandu'un 'yapóstalu'ajtypty ma yu nimajmajtskpu, es myindu mudu mayjya'ay mudu 'yespaadu esu kyépyuty. Yu'u naty kajxudup ja teedywyindsúnuty esu myujja'aydyujkadyu israelítuty. ⁴⁸ Es tu natyu Juudus ttukni'ixu wi'ixu naty dyaka'añ ja ijsxw'umun:

—Di'ibuts uj ndsi'xy, yu'u du'unu naty ja Jesús. Yu'u du'un mmátstap.

⁴⁹ Netyu Juudus tnimiiñ ja Jesús, es tkajxpe'xy:

—Dios maygyépyuty, Windsún.

Ta oj ttsi'xy. ⁵⁰ Netu Jesús 'yadsooy:

—Matnaymyaabyu, ¿tun ti mmimiimpy?

Ta tnimawingoonda ja Jesús es tmajtstu es dyajnujxnudu tsimy. ⁵¹ Nidu'uk di'ibu naty jam mudu Jesús, tju'ty ja 'yespaadu es tnibo'tu tuk adu'umu tyatsk ja teedywyindsungópk tuuumbu. ⁵² Net ja Jesús t'anmaay:

—Pujku'ugu m'espaadu ma xya'ity. Mut ko nidugekyu di'ibu tsiptuump mudu espaadu, nan mudu espaadu 'yoogut. ⁵³ Es tim tyamyu mbaaduts nja'amdoj ja nDeedyuts es tkáxut tugoymyayu ánklasuty esxyupts xpyuduka. ⁵⁴ Per kyajtsu du'un ndúnat, mut ko wi'ix jajkuydyúnat ja Diosu jyaabyajtun di'ibu junaamp ko du'un tyun jyátat.

⁵⁵ Net ja Jesús t'anmaaydyu ja mayjya'ayuty:

—¿Tii du'unuts miits tu xyñimínduts mudu m'espaadu esu mgepy es xymyatsa'anduts éxtumxyupts uj nma'tspaty? Bom bómuts uj tu n'u'uñu mut miidsuty muj tsajptujk ñabotsoty es nya'uxpaktu, es ni na'ats tu xkyatsumdu. ⁵⁶ Es tugekyu tyaadu du'un játyuty es yajkuydyúnat di'ibu ja Diosu kyugajxputy myadyaktu ma ja Diosu jyaabyajtun.

Jesús, Anás wyindum

Ta nidugekyu ja xpujtkputy tmastutta ja Jesús, es kyaktaaydyu. ⁵⁷ Di'ibáty myajtstu ja Jesús, yu'ujty yajnujxtu ma ja teedywyindsungópk Kaifás, ma naty ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpukputy esu mujja'aydyujkuty tu ñaymyúkada. ⁵⁸ Es yu Peedru pyanujx extu ma ja tyuja'a ja teedywyindsungópk. Jap tyujku es ñaxwe'tsy mudu polusiuty, es tnijawuya'añ wi'ix 'yokwe'emy ja Jesús.

⁵⁹ Yu teedywyindsúnuty es ja mujja'aydyujkuty es tugekyu di'ibu ana'amdup muj tsajptugóty t'uxta'aydyu ja winma'añ wi'ix t'okniwaambáttut ja Jesús es 'yoogut, ⁶⁰ es kyaj tpatu ja pyojpu oy may ja ja'ay oj jyaminu es tjaniwaambajttu ja Jesús. Es tim ok myiñ nimajtsku testiigu di'ibu andáktup, ⁶¹ es jyunandu:

—Tyaadu yedyujk du'un jyuna'añ: “Mbaaduts njity tyadu muj tsajptujk es tuguk xuuts ngójt jatugok.”

⁶² Net ja teedywyindsungópk pyude'ky es t'anmaay yu Jesús:

—¿Kyaj m'adsoy ni tii? ¿Tii duna tyaadu di'ibu yam myadyáktup mut mijtskyujxm?

⁶³ Es ja Jesús oj wye'emy amoñu. Net ja teedywyindsungópk 'yanmaay:

—Ujtsats mij n'anmaapy mudu Diosu xyuugyujxm es xy'annumuduts ja tuj'ajtun pun mijtsu du'un ja Kristu, ja Diosu 'yu'unk.

⁶⁴ Jesús 'yadsooy:

—Ujtsu du'un éxtum mij mjuna'añ, es nandu'un n'annumudu miidsuty ko m'ixtup ko uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, n'u'uñuya'añuts ma yu 'yaga'añdyoo ja Dios di'ibu tugekyu muk'ajtun myudajtypty, es ma naty nmina'añuts yoodsóty.

⁶⁵ Net ja teedywyindsungópk tku'tsy ja wyit es ñuguxu'ugut ja 'yaku, es jyunañ:

—¡Tyadu yedyujk tu tmudugoy ja Dios mudu kyu'um ayuk! ¿Oy njadimtsojkuum ja testiigu? Miidsuty ku'um tu xymyudowdu yu 'yaxuk ayuk. ⁶⁶ ¿Wi'ix mjuna'andu?

Es ja'ajuty jyunandu:

—Myudajtypy ja pyekey, es páatup 'yoogut.

⁶⁷ Ta twindsuju'ktu es twojptu es naaguty twimbojtsu'ktu, ⁶⁸ es t'anmaaydyu:

—Mij Kristu, ¡may pún tu mgóxyuty!

Peedru t'uxtijy ja Jesús

⁶⁹ Ma naty ja Peedru 'yu'uñu taja'p, ta ñimiinu tu'ugu kiixy po'oduumbu es 'yanmaayy:

—Mij nandu'un tu mjudity mudu Jesús, Galileeu ja'ay.

⁷⁰ Es ja Peedru 'yuxtijy ja Jesús mayja'ayóty, es jyu'ana'ñ:

—Kyajts nnijawu ti ðun mmadyakypy.

⁷¹ Jamu naty Peedru tujk agu'um ko jatu'ugu kiixy po'oduumbu di'ibu naty jap 'yijxu. Ta jyunáñ:

—Tyadu ja'ay nandu'un tu jyudity mudu Jesús nazarenu.

⁷² Ta jatugok ja Peedru t'uxtijy, es jyunáñ:

—Diósuts ndestiigu'ajtypy ko kyajts n'ixy'atyu tadu yedyujk.

⁷³ Ko waanu 'yak'ijty, di'ibu naty japty tnumujwa'ktu ja Peedru es t'anmaaydyu:

—Tuy'ajtun ko mij nandu'un mja'ay'ajtabu tyaadu, mut ko mudu m'u'u mgajxun mya'uxkapy.

⁷⁴ Netu Peedru oj ñaygyajxpékyuty ko kyaj tuy'ajtun jyu'ana'ñ:

—¡Ay, por tsyos! Kyajts n'ixy'atyu tadu ja'ay.

Ta nety 'yuu ja tugaak. ⁷⁵ Net ja Peedru tjamejtsy éxtam ja Jesusu naty tu 'yanu'umxuty: “Ko kyajnumu naty tugaak 'yuy, es mij mjuna'ana'ñ tuguk ok ko kyajts xy'ix'aty.” Taa ja Peedru pyudseemy jap, es jantsy jyuuy yaxy.

27

Jesús, Pilatu wyinduuy

¹ Ko oj xyuñu, ta ja teedywyindsúnuty es ja israelítudy myujja'aydyujkuty t'umujk tkajxmujktu es dyajti'igyudu es 'yoogut ja Jesús. ² Net tkatsuumdu es oj ttukkudákudu ja gobernador Ponsyu Pilatu.

Juudas 'yeeky

³ Ko ja Juudas di'ibu naty tu tkayaky ja Jesús, t'ijxy ko tu naty tkayaky es 'yoogut ja Jesús, ta oj jyajotmay'o'knu. Ta tkoonumbijty ja i'px majkpu platu meñ tsajptugóty ma ja teedywyindsúnuty es ja mujja'aydyujkuty. ⁴ Ta t'anmaay:

—Uj tats nbekyuyúñ kots tu nguyaky es 'yoogut tu'ugu ja'ay di'ibu kyaj tii pyekey.

Per ja'ajuty 'yadsooy:

—Esu taadu, ¿tits uudsuty ngwéntuty? ¡Mij taadu mbátup!

⁵ Net ja Juudas tnaswaju ja meñ ma muj tsajptujkun, es ñajxnu es ñayyo'ktuuy.

⁶ Ja teedywyindsúnuty tkoonmujktu ja meñ, es ñayjyunánudu:

—Kyaj mbaat nbajtákumu tyadu meñ ma ja limosnu ñipety, mut ko yu'u yaj'yajk ko tu'ugu ja'ay 'yoogut.

⁷ Net ñaybyujtákudu ti'igyn es tjuyandu tu'ugu nax di'ibu jya'a'ajtypy ja tu'ts pojtspu, es ðu'un tmudáttut ma dyajnaxtúkudut ja jabye'xyuty. ⁸ Paaty txu'atyu tadu nax extu tyambaat ne'pyññáx. ⁹ Es ðu'un yajkuudyuñ yu tyaadu di'ibu ja Diosu kyugajxpu Jeremiisu tu tkajxyu naty: “Es t'axájudu i'px majku platu meñ, éxtam ja israelitu ja'ayuty tpujtákudu ja tsyoo.” ¹⁰ Es mudu tadu meñ tjuudyu ja tu'ts pojtspu ñax, éxtam ja Nindsun'ajtum xytyuknipejky.”

Jesús, Pilatu wyinduuy

¹¹ Net Jesús oj yajmnejxy ma ja gobernador, di'ibu yajtuujy:

—¿Tii mijtsu ðu'un ja israelítudy ryey?

Netu Jesús 'yadsooy:

—Du'annu du'un éxtam mij mjuna'añan.

¹² Es ko ja teedywindsúnuty es ja mujja'aydyujkuty ñi'uunudu, Jesús kyaj 'yadsooy.

¹³ Net ja Pilatu yajtuuj:

—¿Tii kyaj xymyudoy tugekyu di'ibu yam mdukn'i'u'unudup mij?

¹⁴ Es ja Jesús kyaj tyim'adsooy ni tuk aa. Es ja gobernador du'uñu oj wyu'amü es kyaj tñjawa wi'ix 'yakjuna'anut.

Jesús ñiduku es 'yoogut

¹⁵ Es ma ja xuu ja gobernador jumujt jumujt tñasmatsü tu'ugu tsimyja'ay di'ibu ja ja'ayuty tsojktup. ¹⁶ Es ma tadu tiempu, japu naty 'yity tsimy tu'ugu muj pekyja'ay di'ibu xyu'ajtypy Barrabás. ¹⁷ Es ko naty ja israelítuty tu ñaymyúkudu, ta ja Pilatu dyajtuuy:

—¿Di'ibu miits mdsojktup esuts nnasmátsut, yu Barrabás, o yu Jesús di'ibu xyu'ajtypy Kristu?

¹⁸ Du'un jyunañ ja Pilatu mut ko ñija'abu naty ko ja teedywindsúnuty tñaywyin-naxujáwudu ko Jesús may ja ja'ayuty pyanujxudu es paaty tu tyukkádúkudu.

¹⁹ Ko naty ja Pilatu 'yak'u'uñu ma yajkutíky, yu ñado'oxy oj ñigajxykyáxuty es 'yanu'umxuty:

—Katu mij ti xytyuktaku mudu tadu ja'ay di'ibu kyaj tii pyekey, mut ko tsu'uyuts nguma'ay jantsy axuuk mut yu'ugyujxm.

²⁰ Es ja teedywindsúnuty es ja mujja'aydyujkuty oj ttukcupaktu ja ja'ayuty es jyuna'anut ko yajnasmátsut ja Barrabás es ja Jesús 'yoogut. ²¹ Ja gobernador dyajtuuy jatugókuty:

—¿Di'ibu nidu'uk mdsojktup esuts nnasmátsut?

Ta ja'ajuty 'yadsoodu:

—Yu Barrabás.

²² Net Pilatu dyajtuuy:

—¿Es tits ndúnup mudu tyadu Jesús di'ibu mij m'andijtup Kristu?

Es nidugekyu 'yadsoodu:

—¡Yajkruuzpát!

²³ Net ja Pilatu t'anmaaydyu:

—Pes, ¿tii du'un tu tñimtuundugóy?

Per ja'ajuty 'yaktim'yaxkaktu:

—¡Yajkruuzpát!

²⁴ Ko ja Pilatu t'ijxy ko kyaj ja ja'ayuty tkupaktu es ni'igu ñaymyuk ñaydya'adsudu ja ja'ay, ta tñigajxu nuu es oj kyubujy mayja'ay wyinduuy, es jyuna'añ:

—Uj kyajts nduktuku ja 'yo'kunu tyadu ja'ay. Miidsudyu taadu mbátudup.

²⁵ Es nidugekyu ja ja'ayuty 'yadsoodu:

—¡Udsuty es n'u'unk n'una'kuty pyekey'áttup mudu tyadu 'yo'kun!

²⁶ Net ja Pilatu tñasmátsut ja Barrabás, ta tñi'ana'amü esu Jesús yajwópüt. Ta net tkuyajky es dyajkruuzpáttut.

²⁷ Net ja gobernadoru syoldaaduty tñanujxtu ja Jesús ma ja palasyu es dyajnaymyujku nidugekyu ja soldaaduty ma Jesús. ²⁸ Net tjaanudu ja wyit, es ttukpújtáktu tu'ugu witu tsu'unkpu éxtamu reyü wyit. ²⁹ Ta txugajttu ja apyñ éxtam tu'ugu koronu, es tñjtáktudu kyubajkjajxm, es ttukkukajpudu tu'ugu tajk ma 'yaga'añgyu'u. Ta net twingoxtnaaydyu, ttuxi'ktu es t'anmaaydyu:

—¡Muj kujxm mij, israelítadyu ryey!

³⁰ Nandu'un twindsuju'ktu, es ttukkukajptúttu ja tyajk es ttukkuwojpu'ktu. ³¹ Ko ttukxiktaaydyu, ta dyajjunajktu ja tsu'unk wit, es ttukpújtáktu ja kyu'am wit. Ta tñanujxnudu es dyajkruuzpata'andu.

Jesús kyruuzpéty

³² Ko naty tsooöndu, ta ñaybyátudu mut tu'ugu ja'ay di'ibu kugajpn Sirene es txu'aty Simonk. Ta ttukcupajktu agwana es dyajnuxat ja Jesusu kyruuz.

³³ Es da'æn jyajtu ma tu'ugu lugaar txu'aty Gólgota, di'ibu 'yandjipy Kalaveeru Lugaar. ³⁴ Jam tjabat'uugánda ja vina taam'yo'oy mudu tsajkadusuxknijy es kyaj muk tjáwut ja ayo'on. Es ko t'ukmajtsy ja Jesús, ta kyaj tim 'yiky.

³⁵ Ko naty tu dyajkruuzpáttu, ta ja soldaaduty ttuundu ja rifu es dyajwa'xtu ak yu'ujuty ja Jesusa wyit. Du'æn yajkuudyuuñ éxtam jyanáñ ja Diosu kyugajxpu: “Dyajwa'xtats ja nwit ak yu'ujuty mut ko ttuundu ja rifu.” ³⁶ Net ñaxwa'tstu jam es tkwentu'ata'andu. ³⁷ Es kyubajky tpujtákudu tu'ugu letreeru di'ibu junaamp éxtamu da'æn ja 'yu'ænun: “Tyaadu da'æn ja Jesús, israelítadyu ryey.”

³⁸ Nanda'æn majtsku ma'tspaty dyajkruuzpajttu mut yu'u, tu'uk aga'añdsyoo es jatu'uk anajñdsyoo. ³⁹ Ja ja'ayuty di'ibu najxtap jam, tnixi'ik ttukxi'iktu es ttuknugow ttuk'yu-jkówda, es jyuna'andu:

⁴⁰ —¿Tii kyaj mmijsuty di'ibu junaamp ko mjtup ja muj tsajptujk es tuguk xuu kyxyójut jatugok? Mínuts n'ok'ixtu. Pun mijtsu da'æn ja Diosu 'yU'unk, nayyajnitso'ogadu mij ku'um es junak kruuzkujxy.

⁴¹ Es nanda'æn tyukxikudu ja teedywindsúnuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpujktap es mudu fariseeuty es ja mujja'adyujkuty. Es ak yu'ujuty ñayjyuna'anudu:

⁴² —Tu dyajtse'eky ja wiinkpúty es kyaj mbaat ñayyajtse'egyuty ku'um. ¿Tii kyaj yu'ujuty ja israelítadyu ryey? Wa'an tjanaky kruuzkujxy es nmubujkam yu'u. ⁴³ ¿Tii kyaj tu jyuna'añ ko yu'u Dios 'yU'unk'átyuty? Ko tyay'ajtanuty ko Dios yu'u tsyékuty, jwa'anu net ja Dios dyajtse'egyuty jam kruuzkujxm!

⁴⁴ Extu ja ma'tspaty di'ibu naty jam mut yu'u kruuzkujxy, twingajx tjujpkajxtu ja Jesús nanda'æn.

Jesús 'yeeky

⁴⁵ Net tugekyu ja naxwíñudu kyoodsudyaay kijkyxyuu extu tuguk yaxp xuumum. ⁴⁶ Es nan ma tadu oorú Jesús kyajxy jantsy muk:

—Elii, Elii, ¿lamu sabaktanú?

Di'ibu ayuk wimbudsuum: “Dios miu, Dios miu, ¿ti kots mij tu xymastu'uty?”

⁴⁷ Nidu'uguty di'ibu naty jam, tmūdoodu es ñayjyanánudu:

—Yu'u tyadu yáxup ja Eliius, ja Diosu kyugajxpu.

⁴⁸ Netyu nidu'uguty oj ñejxy pwe'egyú es oj dyajtsooñ tu'uk di'ibu yuunkpunaana. Ta dyajxe'ky mudu vina xun, es ttukujptija tu'ugu kepy, es tmuwingooñ ja Jesús es tmuugut.

⁴⁹ Per ja wiinkpúty jyunandu:

—¡Mastu'ut! Min n'ok'ijxam pun nimiinap ja Eliius es yajtso'ogadut.

⁵⁰ Ta jatugok ja Jesús oj kyajxy jantsy muk. Ta oj 'yo'knu. ⁵¹ Netyu ja aduy di'ibu jap muj tsajptugóty kyutswa'xy kubajky extu ux'ambaat, ja naxwíñudu pyumiimy, ja ju'u kaats oj 'ya'ajadya'ay, ⁵² es 'yawatsy ja o'kpu jut, es jyikyrujktu mayu Diosu jya'ay di'ibu tu 'yooktu. ⁵³ Es ko naty tu jyikyrujktu ja Jesús, net ñujxtu Jerusalén ma mayja'ay 'yijxudu.

⁵⁴ Ja soldaadu windsún esu soldaaduty di'ibu naty muat tkwentu'attu Jesús, ko t'ijxtu ja muk ujx es tugekyu di'ibu naty tuun jajtup, net jyantsytsyu'kudu es ñayjyanánudu:

—¡Tay'ajtandumu naty ko tyadu yu'ujuty ja Diosu 'yU'unk!

⁵⁵ Jamu naty mayu toxytyujkuty myuj'ixtu jagam di'ibu naty Jesús tu tranujxtu Galileeu es tu tpujúkudu naty. ⁵⁶ Ma yu'udyu naty ja Mariu Magdalenu, ja Mariu di'ibu tyak'ajtup ja Santya'agu esu Josee, es ja Zebedeu ñudo'oxy di'ibu Santya'agu esu Fwank tyak'ajtup.

Jesús ñaxtaku

⁵⁷ Ko ja xuu tsi'idánnu, ta myiín tu'ugu mukja'ay di'ibu xuy'ajtypy Josee, Arimateeu kyugajpnuty, di'ibu naty tu tranejxy ja Jesús. ⁵⁸ Yu'u oj trinejxy ja Pilatu es t'amdooy ja ñini'xu Jesús. Ta Pilatu tni'ana'amu es yajmo'oyut. ⁵⁹ Ja Josee t'axaju ja ñini'xu Jesús. Ta t'abijty mut tu'ugu wa'atspu saabunu, ⁶⁰ es tpujtáky ma ku'um o'kpu jut di'ibu naty yu'u tu dyajtsajtsjúty dyajpa'ajútyuty tsawiín. Ta oj t'agu'uy mut tu'ugu mujpu tsaa. Ta oj ñujxnu. ⁶¹ Jamu naty ja Mariu Magdalenu esu wiinkpu Mariu twin'u'uñudu ja jut.

Soldaaduty di'ibu kywentu'ajttap ja o'kpu jut

⁶² Jakumbom ma ja saabudu xuu, ja teedywyindsunuty esu fariseeuty oj tmuagajxtu ja Pilatu, ⁶³ es t'anmaaydyu:

—Windsun, yu'uts njamyajttap ko tadu andakpu jyunan ma naty 'yakyky'atynum, ko ma tyugukxubety jyikyryukat ma naty tu 'yeeky. ⁶⁴ Paaty tunu may'ajtun, kaxtu msoldaaduty es nujx tkwentu'atyu tadu jut aa extu ko tyugukxubatum, kadiibu nujx ja 'yuxpukpudy jyududu koots, es oknum t'anumudut ja ja'ayuty: “Tu jyikyryeeky ma tu 'yeeky.” Ko du'un jyatut, ni'igu naty 'yaxuuguty es kudiinum ma naty kyakruuzpetynum.

⁶⁵ Pilatu jyunan:

—Jotum. Munujxtu ja soldaaduty es yajxon xytyukkwentu'attut ja jut aa extum kyaj mbaat pan tyuka.

⁶⁶ Ta tmunujxtu ja soldaaduty es tpujaktaydyu yajxon ja tsaa di'ibu aguu'ajtypy ja jut, es tsaaydyu mut ja syeen, es ja soldaaduty oj wu'umdu kwentu'ajtpu.

28

Jesus jyikyryeeky

¹ Ko ja saabudu xuu najxy, xuuñubunu naty ma ja domingu xuu, nejxy ja Mariiu Magdalenu es ja wiinkpu Mariiu ma ja Jesus oj naxtaku. ² Es ti'in myiin tu'ugu muk ujx, ja'a ko tu'ugu Nindsun'ajtum Diosu 'yanklusu naty kudakp tsajpotm, es jyajty ma ja jut aa. Ta dyajjegeky ja tsaa di'ibu naty 'yagu'ay'ajtypy ja jut, es jam naxwe'tsy. ³ Esu wyiin jyup tye'xy extumu judsuk, esu wyit poop extumu tsajp'e'pyky. ⁴ Ko ja soldaaduty t'ijxtu, tsuuydyu mut ja tsu'ugu es wu'umdu extumu o'kputy. ⁵ Net ja anklus t'anmaaydyu ja toxytyukuty:

—Katu mdsu'ugudu. Uj nnija'abuts ko xy'uxta'aydyu Jesus di'ibu tu dyajkruezpattu.

⁶ Kyaj nakyyaaty, pes tu jyikyryeeky, du'un extumu naty tu tmuagajxy. Min xy'ixtu ja lugaar ma naty 'yity. ⁷ Nujxtu pojun, anuumudu yu 'yuxpukpudy ko di'ibu tu 'yeeky tu jyikyryeeky, es nujxp Galileeu jawyiin maanum miits mganujxtu. Jap xy'ixtut. Tyaadu du'un di'ibu naty miits n'anuumyandap.

⁸ Net ja toxytyukuty pojun tsoy'ondu ma ja jut aa, jyantsxyondaktu es tsu'ugudu nandu'un, es oj puye'egy t'awanudu ja xpujkrudy.

⁹ Nujxtubu naty, ta tu'agy pyatudu ja Jesus, es kyajxpo'xudu. Ta ja'ajuty tmuwingoondu ja Jesus. Ta t'awdajttu es tmuanaandu ma tyeky. ¹⁰ Ta 'yanmaaydyu:

—Katu mdsu'ugudu. Nujx anuumudu nmagu'uktukats ko jap nujxtut Galileeu, es japuts xypyaattut.

Di'ibu soldaaduty myadyaktu

¹¹ Ko naty ja toxytyukj nujxtu, naaguty ja soldaadu oj nujxtu Jerusalen kajpnoty es oj ttukmumadya'aktu ja teedywyindsunuty tugekyu di'ibu tu tyuñ tu jyatyuty. ¹² Tyaadu teedywyindsunuty oj nujxtu ma ja muija'aydyukuty es nayyaji'igyudu. Net tmeenmyoodyu ja soldaaduty, ¹³ es t'anmaaydyu:

—Miits mjuna'andut ko koots ma naty miits mma'adu, ja 'yuxpukpudyu Jesus oj tu tjuutta ja nini'xu Jesus. ¹⁴ Es pan ja Pilatu niija'abu tyaadu, uudsaty muut nnaagyajxudut kadiibu ti mjatudut.

¹⁵ Ta ja soldaadu t'axajudu ja meen es du'un oj tmadyakwa'xtu extumu naty tu ja'anuumudu. Es du'un tmadya'aktu ja israelituty extu tyambaat.

Di'ibu Jesus tyuknipejkypy ja 'yuxpukpudy

¹⁶ Ja nimajk tu'ukpu xpujkrudy oj nujxtu Galileeu ma ja kopk extumu naty ja Jesus tu 'yanu'amxudu. ¹⁷ Es ko t'ijxtu ja Jesus, ta t'awdajttu, oy naaguty 'yamajts jyotmajtskudu.

¹⁸ Net ja Jesus tmuwangoon ja 'yuxpukpudy es t'anmaaydyu:

—Ujts tu xymyo'oy ja Dios tugekyu kutujkan, du'un jam tsajpotm es du'un ya naxwiiñ.

¹⁹ Paaty nujx ya'uxpaktu ja'ayuty ma tugekyu naxwiñudu esuts uj nja'ay'attut. Yajnuhattu xyuugyujxmu Dios Teety, es uj, ja 'yU'unk, es ja Espiritu Santu, ²⁰ es tukni'ixudu es

tkuydyúnat tugekyu di'ibats uj miits tu nduk'ana'amdu, es mnijáwudup ko du'uñamts
uj n'ity mat miidsuty extu ko jya'tat ja tiempu ma naxwíñudu tyugoya'añ.

Oybyu Ayuk Di'ibü Markus Jyaay

Fwank Yajñubajtpu tkajxwa'xy ja Diosu 'yayuk ma muj it

¹Du'un tsyondaky ja oybyu ayuk mut yu'ugyujxmu Jesukristu, ja Diosu 'yU'unk, ²éxtum kaxja'ay 'yity ma ja Isaiu ñeky, Diosu kyugajxpu. Du'unu Dios t'anmaay ja 'yU'unk: Ngejxypuats jawyiin ja n'ayuk kajxwa'xpuats es mya'awátsxudut yu mnu'u mdu'u.

³Es 'yakjunañ ja Diosu kyugajxpu:

“Ma muj itun, jam yajmudówut muk kyajxy:

Nayjyujp'ixudu mut ko taa du'un myiñ ja Nindsun'ajtum.”

⁴Es ja Fwank yajñubejty ma ja muj it es t'anuumudu ja ja'ayuty es jyodumbittut, tmastu'uttut ja pyeky es ñubátut. Du'un ttúndut ja'agyujxm esu Dios mya'xudut ja pyojpu.

⁵Es majatyu Judeu ñaxwíñudu es ma Jerusalén kajpn tnimiindu ja Fwank es tmudoo'ittu. Es ko tmayatsü ja pyojpu, net ja Fwank yajñubátudu ma ja Jordán mujnuu.

⁶Ja Fwangu wyit kyoyuty mudu kameyu jumk es twuun'áty ja po'o, es yu'u ijty jye'xypy ja mu'u esu tsimba'ak, ⁷es tkajxwa'xy ma ja ja'ayuty es t'anuumudu:

—Oknum myina'añ tu'ugu di'ibü ni'igu tmudaty ja muk'ajtun kadiinun uj. Kyajts uj xyñitaku, ni je'eyu yu kyu'uk nga'agájudut éxtumxyuats uj n'ityats tyuumban. ⁸Uj yajñubajttupts miits mut ja nuu, per ja'a myajñubátudup mut ja Espiritu Santu.

Jesús ñubety

⁹Ko waanu 'yity, ta ja Jesús tso'oñ ma ja Nazaret kajpn di'ibü ijtp Galileu. Ta tnimiin ja Fwank ma ja Jordán mujnuu, es net dyajñubejty ja Jesús. ¹⁰Es ko naty pyadsemy ñujotm, net ja Jesús t'ijxy ko ja tsajp 'yawatsy es ja Espiritu Santu jyunaiky ma yu'u éxtum tu'ugu paku'unk. ¹¹Es yajmudóy tu'ugu kajxy tsajpótm jyuna'añ:

—Mijtsu du'un n'U'unk'ajtypy di'ibats njantsytsyejpy, es óyats njotkujk'áty mut mij.

Majku'ugópk tjatúñ wi'ixu Jesús pyekytyúnut

¹²Net ja Espiritu Santu yajñuxu ja Jesús ma tu'ugu muj it. ¹³Jap 'yijty justyikxyxuyu ma yu ujs juyjk, es ja majku'ugópk Satanás tja'ijxy esu Jesús pyekytyúnut. Es ñimiinudu Diosu 'yánklusuty es myuduunudu.

Jesús tkajxwa'xtso'oñ ja Diosu 'yayuk

¹⁴Es ko Fwank yajtsiimy, net ja Jesús ñejxy Galileu ñaxóty es jap tkajxwa'xy ja oybyu ayuk. ¹⁵Net ja Jesús t'anuumudu ja ja'ayuty:

—Tu jya'ty ja timpu es wingoombu du'un ja Diosu kyutujkan. Yajtugátstü ja mjot mwinma'añ es mubaktu ja oybyu ayuk.

Jesús twoy nimajtáku ajkxmajtspüty

¹⁶Mejyñbyu'aay naty ja Jesús jyudity jam Galileu ko t'ijxy ja Simonk es ja myuga'ax Andrés. Yu'u naty tyuunk'ajttap ja ajkxmajtsk, es tkujubípuđu naty ja 'yajkxmajtsn ñujoty. ¹⁷Es 'yanmaayudu ja Jesús:

—Pamiinguts, es ujts miits n'uxpajkpu'áttup es nmo'oydyut jat'u'ugu tuunk. Tyamyu xyajtsonda'aktut es xy'uxta'aydyut mayu ja'ay esuts nandu'un yu'ujaty n'uxpajkpu'áttut.

¹⁸Netyu tnikaktu ja 'yajkxmajtsn es oj tranujxtu ja Jesús.

¹⁹Es ko ja Jesús waanu 'yaknas'yo'oyu, net t'ijxy ja Santya'agu esu Fwank, Zebedeu myaanguty, di'ibü naty ma tu'ugu barku ya'o'oyudup ja 'yajkxmajtsn. ²⁰Ta ja Jesús dyáxudu, es ja'ajuty tnikaktu ja tyeety ma ja barku mut ja tyuumbaty. Ta oj ñujxtu mut ja Jesús.

Jesús dyajpudsémy ja ka'oybyu ma tu'ugu ja'ay

²¹Ta jyajttu ma ja Kafarnaüm kajpn. Ma ja saabudu xuu Jesús tyajku ma ja tsajptujk es tyajku ya'uxpajkpu. ²²Du'unu ja ja'ayuty wu'umudyayadyu mudu di'ibü kyajxpy,

müt ko du'annu naty ya'uxpeky éxtam tu'uk di'ibu myudajtypy ja kutujkan es kyaj éxtam ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpajktap. ²³ Ma ja tsajptujk japu naty tu'ugu ja'ay di'ibu myudajtypy ja ka'oybyu. Ta yaxkeky:

²⁴—¿Tii mdunaampy müt uj, Jesús nazarenu? ¿Tii mmiimp xyajkutugoya'añudsu? Uj n'uxkajpyuts mij ko mwá'atsja'ayuty di'ibu Dios wyandak tkaxa'añ.

²⁵ Net ja Jesús t'ooj ja ka'oybyu, es t'anmaay mudu kyutujkan:

—¡Amoñu es mastu'udu tyadu ja'ay!

²⁶ Es ja ka'oybyu twijtsxijty ja ja'ay, es ja ja'ay jyantsyyaxy amujaa, ta tyukpudsuumu ja ka'oybyu. ²⁷ Nidugekyu du'uñu wya'amudyaadyu ja ja'ayuty, es ñayyajtuujudu ak ya'ujjuty:

—¿Tii dunu tyaadu? ¡Tyadu ja'ay myudajtypy ja kutujkan es t'ana'amüt extu yu ka'oybyu, es mumdoojup!

²⁸ Es pojan yajmadyaagudijty ma ja Galilee naxwíñudu éxtam ja Jesús ttuñ ja muj'ajtán es ya'uxpeky.

Jesús dya''aguda'aky ja Peedru myu't toxytyujk

²⁹ Ko pyudsuumdu ma ja tsajptujk, net ja Jesús mudu Santya'agu esu Fwank oj ñajxtu ma ja tyujku Simonk esu Andrés. ³⁰ Esu Simongu myu't toxytyujk ja'a naty mabajngujxy ko'knaapy mudu jumba'am. Ta t'anmaadyu ja Jesús ko pyékyuty. ³¹ Ta ja Jesús tmawingooñ, es tmajtsu ja ky'u es dyajpude'ky. Ta netyu ñajxnu ja jumba'am, es ja toxytyujk yajkaay ya'úkudu.

Jesús dya''aguda'aky may ja puma'ayuty

³² Ko oj tsi'itnu ja xuu, ta oj dyajmíndu ma Jesús nidugekyu ja puma'ayuty es di'ibu myudajttap ja ka'óybyuty. ³³ es tugekyu ja kugajpnuty myiindu tujk agu'am ma naty ja Jesús. ³⁴ Jesús ya''agudak may ja di'ibu myudajttap kanak nax ja pa'am es yajpudsuum ja ka'óybyuty. Es ja'a ko ja ka'óybyuty ñija'adup pínu dun ja'a, paaty ja Jesús dyajkutijky es kyaj kyajxtat.

Jesús ja Diosu 'yayuk tkajxwa'xy Galilee

³⁵ Moñum, maanamu naty wyingoodsaty, ja Jesús pyude'ky es oj ñejxy adakutuuy kajxtákrp. ³⁶ Simonk esu jyamyudaty oj 'yuxta'ayudu. ³⁷ Ko trattu, ta t'anmaadyu:

—Ni'amuku ja'ayuty m'uxta'ayudu.

³⁸ Es 'yadsoojudu ja Jesús:

—Jo'om wiink tsoo nawingón es ngajxwá'xaduts ja ayuk jam, müt ko mudu tyaadudsu du'un tu nmiñ.

³⁹ Es du'annu Jesús jyudijty ma tugekyu Galilee ñax es tkajxwa'xy ja nitsokun majatyu tsajptujk es dyajpudsémy ja ka'óybyuty.

Jesús dya''aguda'aky ja ja'ay di'ibu myudajtypy ja lepru pa'am

⁴⁰ Ma tu'ugu xuu myiñ ma ja Jesús tu'ugu ja'ay di'ibu myudajtypy ja lepru pa'am. Ta ñaygyoxtnaadyáku wyinduuy es t'anmaay:

—Uj ñiija'abuts ko mij mbaaduts xya''aguda'aky pan mdsejpy.

⁴¹ Es ja Jesús pya''ayooju es tku'unitooñ es t'anmaay:

—Ndsejpyuts es m'aguda'agut.

⁴² Ko du'un t'anmaadyaay, netyu ñiwatsu ja pya'am es 'yagudaky. ⁴³ Ta ja Jesús t'anmaay es ñajxtat, es tjantsytyuknipejky es t'anmaay du'un:

⁴⁴—Ix jaygyuku. Katu xytyukmumadya'aky ni pán. Nujx winguwa'agu ja teety, es yak ja mwindsu'kan éxtamu Moisés dyajngutujku, es du'un nidugekyu ja'ayuty tñiáwudat ko tu m'aguda'aky.

⁴⁵ Per ja ja'ay oj ñejxy es tmadyakwa'xy tugekyu oytyim maaty di'ibu naty tu jyátyuty. Paaty ja Jesús kyaj mbaat 'yoktujkanu ixnide'xy majatyu kajpn, jaayu 'yakjudity ma kyajpu ja'ay tseyunudu. Es oytyim maaty ja ja'ayuty tsooñdu es tñinujxtu ja Jesús.

2

Jesús dya''aguda'aky tu'ugü xux ja'ay

¹ Oknäm jyumbijty ja Jesús mä ja Kafarnaúm kajpn. Es ko yajnija'ajm ko tapn naty tñ tyujkja'ty, ² ta pojñ ja ja'ayuty ñaymyujkuda, es ni je'eyu kyanakyñibatü mä ja tujk aa. Es yu'u tkajxwa'xy ja Diosu 'yayuk. ³ Net tmamiindu mä ja Jesús tu'ugü ja'ay di'ibü naty xux, nimajtaxk tku'uydyu. ⁴ Es kom kyaj mbaat jya'ty extü Jesús wyindum, mut ko jyantsymyayja'ayuty, ta dyajjugáktü waanu ja tujkni'x. Es mä dya''awatstü, jap tkutuñajxtü ja puma'ay mut tu'ugü mabajnu'unk. ⁵ Ko ja Jesús t'ijxy éxtüm ja myubujkunuty, ta t'anmaay ja puma'ay:

—Yu mbojpu yajma'xp.

⁶ Es naaguty ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpuktup di'ibü naty jap uñaaydyur, ja'a winmaaydyu: ⁷ “¿Ti ko tyadu ja'ay du'un kyajxy? Myudugebyu du'un ja Dios, mut ko ni pün mbaat tkame'xy ja pojpu, yu'uy du'unu Dios.”

⁸ Ñija'abu naty ja Jesús di'ibü wyinmaaydyur. Ta t'anmaaydyu:

—¿Ti ko xymudattu axuugu winma'añuty? ⁹ Kyaj ñimujaa ty juna'anäm: “Yu mbojpu yajma'xp”, mut ko kyaj ya'ixy pñ tñ'ajtñ. ¿Tii kyaj dyu'unuty? Es mjuna'andup miidsuty ko ni pün tka'anumut yu tyadu xux: “Pudu'uk, yajmúk ja mmabajn es ñjx”, ¹⁰ mut ko mbaat ya'ixy ko kyaj tmudaty ni ti muk'ajtñ. ¿Tii kyaj dyu'unuty? Pes oy. Min n'oktuk'ixtü ko uj, ja Naxwiñüdu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, situy nmudajtypyuts ja muk'ajtñ yá naxwiñ es nma'xudats ja pojpu.

Net t'anmaay ja xux:

¹¹ —Mij n'anmaary, pudu'uk, yajmúk ja mmabajn es ñjx mä mdujk.

¹² Net ja puma'ay pyude'ky, es dyajmiky ja myabajn, es tsoyo'ñ jam ixnide'xy. Es mudu tyaadu du'ññ wyu'umudyaadyu es t'awdajttu ja Dios, es jyunnandu:

—Ni na'anümü du'un nga'ijxum éxtümü tyaadu.

Jesús twoy ja Matewa

¹³ Oknäm ja Jesús oj ñejxy jatugok mä ja mejyñbya'a, es mayu ja'ayuty myuwingoonudu, es dya'uxpuktü.

¹⁴ Najxpu naty ja Jesús tu'aay ko t'ijxy ja Leví, Alfeeu myaank, 'yu'uñmä mä yajkugubéty. Ta t'anmaay:

—Pamiinguts es n'uxpukpu'átut.

Net ja Leví wya'tse'ky. Ta tpadso'ñ.

¹⁵ Mugaabyu naty ja Jesús mä Leví tyujk, es mayu yajkugubajtputy esü wiingátyruy di'ibü 'yandijtup pojpu ja'ayuty, nan jam 'yu'uñüdu nandu'un ti'igyu mä meesu mä Jesús es ja 'yuxpukpudy, mut ko mayu naty ja ja'ayuty di'ibü panajxudup. ¹⁶ Es ja fariseeuty di'ibuty tsajptugóty ya'uxpuktup, ko t'ijxtü ja Jesús kyay mudu tadu ja'ayuty, ta t'anmaaydyu ja uxpukpudy:

—¿Wi'ixü du'un ko yu mwindsün kyay 'yiiky mudu yajkugubajtputy es mudu pojpu ja'ayuty?

¹⁷ Ko Jesús tmudooyu tyaadu, ta t'anmaaydyu:

—Yu oy mukpu ja'ay kyaj ttseky ja kudsooy, yu'u du'un di'ibü pñkudup. Kyajts tñ nmiñ esuts nwowa'añ ja di'ibü jiky'ajttup tñ'ajtñ mut es jyodumbittat, yu'u dun je'eyu pojpu ja'ayuty.

Jesús dyajtáwdu ti ko kya'ayu'aty

¹⁸ Tugok ko naty ja Fwank Yajñubajtpu 'yuxpukpudy es nandu'unu fariseeudyu 'yuxpukpudy 'yayu'attu, ta myiindu naagudyu ja'ayuty mä Jesús, es dyajtñudu:

—¿Ti ko kyaj 'yayu'attu miju m'uxpukpudy éxtüm 'yayu'attu yu fariseeuty esü Fwangu 'yuxpukpudy?

¹⁹ Jesús 'yadsoojüdu:

—¿Tii mbaat 'yayu'aty di'ibu tu yajwówdu ma ja ja'ay pyekey, ma 'yak'ity mudu puijkrú yedyujk? Pun jam ja puijkrú yedyujk, kyaj mbaat 'yayu'aty. ²⁰Per mínup ja tiempu ma ja puijkrú yedyujk yajtukpuwijtstu'udut, taanum sitay 'yayu'áttat.

²¹Ni pán tka''axuyú tuk wit mat tuk pedazu jemywyit, mat ko ja abajtsunu jembyu nuumúkup es kyúudsap ja tuk wit. Ta wu'umut ni'igu muj ja kyúutsy'át. ²²Es ni yu jembyu vinu kyaya''adamá ma yu tukpu nuu'abutsunbyo'o, mat ko ja jembyu vinu mágúudsap ma ja nuu'abutsunbyo'o, es du'un tyugóyut ja vinu es ja nuu'abutsunbyo'o. Paaty yajrujta'aky yu vinu jembyu ma yu jembyu nuu'abutsunbyo'o.

Jesusu 'yuxpuijkrúty tkutujtu ja triigu saabudu xuu

²³Tugok ma ja saabudu xuu najxtubu naty ja Jesús mudu 'yuxpuijkrúty triigu kamoty, ta ja 'yuxpuijkrúty tkutujtu ja triigu ko jap ñaxtu. ²⁴Net ja fariseeuty t'anmaaydyu ja Jesús:

—Ok adsow, ¿ti ko yu m'uxpuijkrúty ttundu di'ibu kyaj ñigutíkyuty yajtúnut saabudu xuu?

²⁵Es ja Jesús 'yadsooy:

—¿Tii ni na'anum miits xykya'uxpáktu di'ibu tyuun ja Davit ko tugok mat ja jyamyúuduty oj tyugoy'ajtxudu es oj yu'oogudu? ²⁶Tyuku ja Davit ma ja Diosu tyujk ma naty ja Abyatar 'yity teedywyindsungóp. Ta ja Davit tkaay ja kuni'xypyu tsajkaaky, di'ibu naty je'eyu nigutikyádyut ja teedyuty, es tmooy nandu'un ja jyamyúuduty.

²⁷Ja saabudu xuu yajrujtáky es ja ja'ayuty ttuk'oy'áttat, es kyaj ja ja'ayuty tyuk'oy'áttatut ja saabudu xuu. ²⁸Paaty jaygyúkudu ko uj, ja Naxwíndu ja'ayudyu Kyudunaabyu, nmudajtypyuts nandu'un ja kutujkun ma yu saabudu xuu.

3

Yedyujk di'ibu myudajtypy ja kyua tuk adu'um tu'ats

¹Jesús tyujku jatugok ma ja tsajptujk, es japu naty tu'ugu ja'ay di'ibu tu'udsu naty ja kyua tuk adu'um. ²Es naagudyu fariseeuty t'ix ttundu ja Jesús pun 'yok'ya''agudakypu ja puma'ay ma ja saabudu xuu, es du'un tmúdtat wí'ix t'okni'uunúdat. ³Net ja Jesús t'anmaay ja ja'ay di'ibu naty myudajtypy ja kyua tuk adu'um:

—Pudu'uk. Tanu yaa kujk'aay.

⁴Net ja Jesús dyajtuuy ja fariseeuty:

—¿Ti mbaat ndu'unum ma ja saabudu xuu, ja oybyu o axuukpu? ¿Nyajtsókum o nya'o'kum?

Es ja'ajuty kyaj 'yadsoodu. ⁵Net ja Jesús twin'ijxtu ja'ajuty mudu aku, es jyotmay'e'ky ko kyaj tpa''ayowdu ja kúpuma'ay. Ta t'anmaay ja ja'ay:

—Yajtúw ja mgu'u.

Ja ja'ay dyajtuuy ja kyua, es ta 'yakudaky.

⁶Net pyudsuumdu ja fariseeuty es tkajxmúktu mat ja Eroodusu jya'ayuty wí'ix 'yoogut ja Jesús.

Jesús ya'uxpeky mejyñbyu'aay

⁷Es ja Jesús oj ñejoy mat ja 'yuxpuijkrúty mejyñbyu'aay, es pyanujxudu mayu Galileeu ja'ayuty. ⁸Es nandu'un mayja'ay tniimiindu ja Jesús mat ko tmúdwdu ja muj'ajtanuty di'ibu tyiimpy. Ja di'ibu tso'ondup Jerusalén es wiink tsoo ma Judeeu, ma Idumeeu ñax, Jordán mujnuu ninaxy, ma Tiru ñax es Sidón ñax. ⁹Jesús ttuknipejky ja 'yuxpuijkrúty es ya''awijxúdat tu'ugu barku awiink ma mbaat tyuku kudiibu ja ja'ayuty 'yadijmúkadut. ¹⁰Mat ko mayu naty ja ja'ayuty ta dya''aguda'aky, jyantsy'adijmujktup es tmawingoonda es tpaada'andu oyjye'eyu ja wyitu Jesús, es mat yu'ayu 'yaguda'aktat. ¹¹Es ko di'ibu naty myudajttup ja ka'óybyuty t'ijxtu ja Jesús, ta ñaygyoxtnaaydyákudu Jesús wyindum es jyuna'andu muk:

—¡Mijtsu du'un ja Diosu 'yU'unk!

¹²Es ja Jesús muk t'ane'emy ja ka'óybyuty kudiibu jyuna'andut pínu dan yu'ja ja Jesús.

Jesús twin'ixy nimajmajtsk ja 'yapóstaluty

¹³ Oknəm ja Jesús pyatujku mə tu'ugu kopk, es jam dyaxu di'ibu yu'a tsoyok. Es ñimiinuda. ¹⁴ Es ttuknipejky nimajmajtsk yu'ujuty es 'yapóstulu'áttaty, es 'yíttat mat yu'a es tkaxa'añ ayuk kajxwa'xpu, ¹⁵ es tmooy ja kutujkun es dya'aguda'agut ja puma'ayuty es dyajpudsémut ja ka'óbyuty. ¹⁶ Tyaadu da'un ja nimajmajtskpu: Simonk di'ibu yajpújták ja xuu Peedru, ¹⁷ Santya'agu es ja myuga'ax Fwank, Zebedeu myaanguty, di'ibu xuumooy Boanerjes (di'ibu 'yandijpy ko muk kyajxtu, éxtumu anaa), ¹⁸ Andrés, Felipu, Bartolomee, Matewu, Tomás, Santya'agu, ja Alfeeu myaank, Tadeeu, Simonk ja kananeeu ja'ay, ¹⁹ esu Juudas Iskaryotu di'ibu ok kyuyajk ja Jesús.

Jesús yajniqajxy ko dyajtún ja mujku'ugópkú kyutujkun

²⁰ Oknəm jyambijty mə ja tyujk mat ja 'yuxpújkpúty, es jatugok ñaymyujkudu ja ja'ayuty, es ni tka'okmudajnu ja tiempu es kyádyut. ²¹ Ko ja Jesusu myugu'uguty tniija'adu, ta ñimiinudu es dyajniqáandu, es ñajjyúnánudu:

—Tuu da yu'a lyoku.

²² Nanda'un ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpújktap tso'ondú Jerusalén, es ñajjyuna'anudu:

—Tyadu ja'ay myudajtyty ja mujku'ugópk Belzebuu, paaty dyajpudsémy ja ka'óbyuty.

²³ Net ja Jesús dyaxu ja ja'ayuty, es t'anmaadydu:

—Mindu es ndukmumadya'aktat tu'ugu ijxpajtun. ¡Ni wi'ix tsoo mbaat ja mujku'ugópk Satanás tkayajpudsémy ja myuga'oybyu! ²⁴ Pes pun tu'ugu kutujkun naywya'xup es tsiyptundu tuk peky mat ja wiinkpúty, tadu kutujkun kyaj mbaat jyeky. ²⁵ Nandu'un pun tsiptuundap ak tukka'axuty, kyaj mbaat ñaktyuunmúktu. ²⁶ Es da'un nanda'un, pun mujku'ugópk nayñibudu'kap mudu myuga'óbyuty, kyaj mbaat ja mujku'ugópkú kyutujkun jyeky.

²⁷ 'Ni pún mbaat kyatuku amujaa mə tu'ugu kumujaaabu ja'ayu tyujk es tjuudat di'ibu jap pun kyaj jawyiin t'awunmúky. Per pun tu t'awunmúky, net mbaat tjuuty. ²⁸ N'anmaadydupts miidsuty ja tui'ajtun. Yu Dios mbaat tme'xy nidugékyadyu ja'ayudyu pyojpu es mə tmu'adugoy tmugajxtugóty ja Dios; ²⁹ per di'ibu myu'adugeery myugajxtugeery ja Espíritu Santu, kyaj mbaat ni na'a yajme'xy, myu'ijttáwabu da'un ja pyojpu winu xuu winu tiempu.

³⁰ Du'anu Jesús jyunáñ mat ko japu naty naaguty di'ibu junaamp ko Jesús ttuñ ja muj'ajtun mudu ka'oybyu myuk'ajtun, kyaj jyunandu ko Jesús da'un ttuñ mudu myuk'ajtunu Espíritu Santu.

Jesusu tyaak esu myuga'axuty

³¹ Net jyajttu ja tyaak es ja myuga'axuty. Ta wya'umdu japyu taja'p. ³² Di'ibu naty uñaadyup Jesús myuwingón, ja'a 'yanmaadydu ja Jesús:

—Yu mdaak esu nmuga'axuty tyap taja'p, es yu'a mmugajxánudap.

³³ Es ja Jesús 'yadsooy:

—¿Pándsú da'un nmuga'ax'ajtyty es pándsú da'un ndaak'ajtyty?

³⁴ Net twin'ijxy di'ibu naty wingón win'uñaayudap, es jyunáñ:

—Tyaadudsu da'un éxtum ja ndaaguts es éxtum ja nmuga'axudyats. ³⁵ Mat ko oytyim pánty di'ibu tyiimpý di'ibu tsyejpy ja Dios, yu'udsu da'un éxtum ja nmuga'axuts yedyujk toxytyujkuty es éxtumdsu ndaagan.

4

Triiguwajpu éxtumu ijxpajtun

¹ Jatugok tyujku ya'uxpújkpu Jesús mejyñbyu'aay, es ñaymyujku mayu ja'ay mə naty yu'a. Paaty tyujku mə tu'ugu barku di'ibu naty jap mejyñ agu'p, es jap ñaxwe'tsy, es ja ja'ayuty 'yitta pu'ujótm. ² Net dya'uxpejky kanak peky mudu 'yijxpajtun. Es mə ya'uxpeky, da'un jyunáñ:

³ —Madowdu tyaadu: Tu'ugu ja'ay oj ñejxy triiguwajpu. ⁴ Ko naty jam wyujy, tuk peky ja tnumt kya'ay tu'aay, es myiindu ja joon juyujkuty, ta tpiidu. ⁵ Jatuk peky kya'ay tsaade'ekykyujxm mə kyaj nugooy yu nax. Ta ja tnumt myujxy pojun mat ko ja nax kyaj

kyúkuty. ⁶ Es ko 'yaandáky ja xuu, ta tsaayy ja xu'án. Es kom kyaj tmudaty ja 'yaats kük, ta tyutsy. ⁷ Es jatuk peky kya'ay ma apyñ myuxy. Ta ja apyñ yooñ es ja'a yajji'xtaayy, es du'un ja tuumt kyaj wyinduuy. ⁸ Es jatuk peky kya'ay ma ja oynaax, ta yooñ pyejty ja tuumt es wyinduuy; naaguty dyajky i'px majk ja triigu tu'ugátyryy ja tuumt, naaguty tugu'px es naaguty mugo'px. ⁹ Di'ibu mudoodap, wa'an tjaygyúkuđu.

Ti ko ja Jesús ya'uxpeky mudu i'xpajtun

¹⁰ Oknum ko Jesús oj wye'emy naydyu'uk, naaguty di'ibu naty ta tmudowdu ñimiinudu mut ja nimajmajtskrp 'yu'xpujkrpty, es yajtuujudu ko ti dun 'yandijpy ma tadu i'xpajtun.

¹¹ Ta 'yanmaayudu:

—Miidsuty, Diosu du'un mduknija'adap wi'ix yu'u yajkutíky, di'ibu kyaj yajniáwu ijty; es di'ibuts kyaj xpyanejxy, nduk'uxpejkyryuts mudu i'xpajtun, ¹² mut ko oy tjamudoodu di'ibuts nmadyakypy es tja'ijxta di'ibuts ndiimpy, kyaj tjaygyúkuđu, es kyaj jyodambittat, es ja Dios pyojpuma'xadat.

Jesús tkajxte'xy ja triiguwajpu éxtamu i'xpajtun

¹³ ¿Tii kyaj xyjaygyúkuđu miidsu tadu i'xpajtun? ¿Es wi'ix mbaat xyjaygyúkuđu ja wiinkpudy i'xpajtun? ¹⁴ Ja di'ibu wyijpy ja tuumt, du'un éxtam ja Diosu 'yayuk kajxwa'xpu. ¹⁵ Naagudyu ja'ay du'un éxtam ma ja tuumt kya'ay ma tu'u. Myudoodap ja Diosu 'yayuk, per ko tmudooda'aydyu, ta myiñ ja majku'ugórk es pyujkxuty ja ayuk di'ibu ta tyuku jyodoty wyinma'añoóty. ¹⁶ Es naagudyu ja'ay du'un éxtam ma ja tuumt kya'ay tsaade'ekykyjxm ma kyaj nugoó nax. Myudoodap ja Diosu 'yayuk es 'yaxájudap xonda'aky'aa xonda'akyjyót, ¹⁷ es mut ko kyaj tmudattu 'yaats kük, paaty kyaj jyaktu. Es ko 'yayo'ombaattu mut ja agyujxmu Diosu 'yayuk, ta kyaj tnakymyabuktu. ¹⁸ Es ja wiinkpudy du'un éxtam ma ja tuumt yajwujy ma apyñ myuxy. Myudoodap ja Diosu 'yayuk, ¹⁹ es yu'nyu wyinma'añ'ajttap di'ibu ya ijtp naxwiiñ, ja mukja'ay'át, ja'a win'u'un winxájup es t'adseky oytyim tiity. Tugekyu tyaadu yajtugeepy ja Diosu 'yayuk ma yu'ujuty, es kyaj myuj myayu. ²⁰ Es ta naaguty di'ibu myudoodap ja Diosu 'yayuk es 'yaxájudap, es yajmuj yajmáypur éxtam ma ja tuumt oynaaxóty, es naaguty yajk i'px majk, naaguty tugu'px, es naaguty mugo'px.

Lampru éxtamu i'xpajtun

²¹ Nandu'un 'yanmaayudu:

—Ko pún dyajtoye'eky ja lyampru es dyajnejxy tyugoty, ¿tii netyu tkuijitsy mudu kajoon o trujta'aky mabajnbatku'pu? Kyaj, ¿kudii? Nik ni'igu yajpajta'aky kujxm es tyukjájut ja tujk yajxon. ²² Es ni tii di'ibu ijtp ayu'udsyu es óknum kyawu'umut i'xnide'xy, es kyaj jyaadyu ayu'udsyubu di'ibu kyaj yajniáwut. ²³ Di'ibu mudoodap, wa'an tjaygyúkuđu.

²⁴ Nandu'un ya'anmaaydyu:

—Mbúktubu kwentu miits mut di'ibu mmudoodap. Ja kijxn di'ibu miits myajtuundap, nandu'unu Dios miits mgijxambita'anudu, es exta waanu ni'igu miits di'ibu myudoodap. ²⁵ Es di'ibu myudajtyy, yajmo'oyur waanu ni'igu; es di'ibu tugeoy'ajtxur, yajpajkpur extu nu'unun je'eyu tmudaty.

²⁶ Nandu'un jyanáñ:

—Ja Diosu kyutujkun du'un éxtam ja tuumt di'ibu ñipy tu'ugu ja'ay. ²⁷ Myanaxy, es óknum pyude'eky, es du'un ñaxy xuañ koots bom bom, es ja tuumt myuxy es yoñ, es yu'u kyaj tniyawu wi'ix. ²⁸ Ja'a ko ku'um myuxy ja tuumt naaxóty, jawyiin wyimbudsemy ja tyeky, óknum pyujy, taanum trujta'aky ja tyuump. ²⁹ Es ko ja tyuump tsa'amy, ta dyajpudu'uktu, mut ko tu tpaaty ja tiempu ma myúkut ja pajta'aky.

Mortás tuumt éxtamu i'xpajtun

³⁰ Nandu'un jyanáñ ja Jesús:

—¿Wi'ix kyuxe'eky ja Diosu kyutujkun, o ti i'xpajtun mut ndukma'ijxkijxyum? ³¹ Du'un éxtam mortás tuumt di'ibu yajwujy es yajnaxnijeepey. Yu'u dun waanu ni'igu mutsk ma ja tuumt ya naxwiiñ, ³² es ko yajni'ipy, yoomp muj kadiinam ja wiinkpu aay ujts, mudu 'yaay xye'entsy mujjátyty, ko extu yu'oon juyujk mbaat 'yaniktse'eky ma dya'anik.

Ti ko ja Jesús ya'uxpeky mudu iixrajtun

³³Du'un ja Jesús ttuk'uxrajtku ja Diosu 'yayuk, es tpejta'aky may ja iixrajtun éxtamu tyaaduty, extu mbaat tjaygyúkudu. ³⁴Ni ti tkatukmumadyaky ko ja iixrajtun tkajajtún. Per ko wyu'umdu ak yu'uyu mudu 'yuxrajkruty, tyukjaygyujkudap tugekyu.

Jesús dyajmo'oty ja poj es dyajtamijtku ja mejyñ

³⁵Nan ja xuu ko oj tsyu'ujunu, ta t'anmaaydyu ja 'yuxrajkruty:

—N'okninajxum ja mejyñ.

³⁶Net tnikaktu ja ja'ayuty es ñujxtu mut ja barku ma naty ja Jesús 'yu'uñu. Es 'yakpanajxudu wiinkpadyu barku. ³⁷Ta myiñ tu'ugu muk poj. Es ko ja nuu ñikapu tujkup barkoty, net ja barku 'yutsannu mudu nuu. ³⁸Tamu natyu Jesús mya'ay ux'am ma tu'ugu kukoy kyuxmada'aky. Ta dyujxtu es t'anmaaydyu:

—jWindsún! Tyap ngi'inunu, ¿es mij kyaj ti xyjawa?

³⁹Net ja Jesús pyude'ky es t'oooy ja poj, es t'anmaay ja mejyñ:

—jAmoñu! jTamijtku!

Ta ja poj myo'ty, es tugekyu oj wyu'umadya'ay amoñu es tamijtku. ⁴⁰Net ja Jesús t'anmaaydyu ja 'yuxrajkruty:

—¿Ti ko nūgoo m'oktsu'kūnudu? ¿Ti ko xykyamudattu mubujkun?

⁴¹Ta ja 'yuxrajkruty jyantsytsyu'kudu, es ñayjyunánudu:

—¿Pánu danu tyādu, ko extu yu poj esu mejyñ mamadoojup?

5

Gadaru ja'ay di'ibu myudajtypy ja ka'óbyuty

¹Ta tninajxtu ja mejyñ, es jyajttu ma yu ñaxwiñudu Gadaru. ²Ko ja Jesús pyudseemy ma ja barku, net ñimiinu tu'ugu ja'ay di'ibu myudajtypy ja ka'oybyu es tsooñ ma ja kampyoon. ³Tyadu ja'ay jam tsyunaay kampyoonóty es ni pán kyamumada'agyuty, ni mudu kadenu. ⁴Kanaḱ ok jyayajkuwu'ñ mudu kadenu, es tyuknujkuadyaary, ⁵es jyudity xuuñ koots majatyu tun kopk, es ya'axy jyeky kampyoonóty es ñayyajsayútyuty mudu tsāa. ⁶Es ko t'ijxy ja Jesús jagam, pwe'e'egyu oj ñejxy, es ñaygyoxtnaaydyáku Jesús wyindum, ⁷es t'anmaay jantys muk:

—Jesús, Dios Tsajpótudu 'yU'unk, ¿wi'ixats mij xytyuna'āñ? jNmunu'xtákyry mudu Diosu xuygyujxm kudiits xytsyaatsytyúñ!

⁸Du'un jyunáñ mut ko Jesús tu naty t'anuumu:

—Ka'oybyu, tukpudsumu tadu ja'ay.

⁹Ta ja Jesús yajttujju:

—¿Ti mxu'ajtypy?

Ta ja'a 'yadsooy:

—Ja'ats nxu'aty Lejyonk, mut ko nimáyuts udsuty.

¹⁰Es ja ka'óbyuty myanu'xtáktu ja Jesús es kudiibu kyáxudat wiink tsoo. ¹¹Jamu naty mayu udsam jyu'xtu nawingón ma tadu kopk. ¹²Ta ja ka'óbyuty tmunu'xtáktu ja Jesús es t'anuumudu:

—Tunu may'ajtan, kajxtuguts ma yu tadu udsam esuts udsuty ndákudat ma yu'u.

¹³Net ja Jesús dyajkutijky. Ta ja ka'óbyuty pyudseemy ma ja yedyujk es tyujku ma ja udsúmuty. Jamu naty éxtam majtsk milu udsúmuty. Net ja udsúmuty ñujxtu jantys pwe'e'egyu nax jujp'ám es kyurpuy'knajxtu mejyñóty, es jap jyi'xtaaydyu.

¹⁴Net ja di'ibu ja udsam kywentu'ajttap pwe'e'egyu oj ñujxtu, es oj ttukmumadya'aktu ja nax kajpn es nu'āay tu'āaybyuty. Ta myiñ ja ja'ay es t'ixandu ti danu naty tu jyaty tu kyubétyuty. ¹⁵Ko jyajttu ma naty jam ja Jesús, ta t'ijxtu ja ja'ay di'ibu naty myudajtypy ja ka'óbyuty. Tamu naty 'yu'uñu witxu es yuunk naxpy. Ta ttsu'kudu, ¹⁶es di'ibu naty tu t'ixtu, ja'a tyukmumadyaktu éxtamu naty tu jyaty tu kyubety mut ja ja'ay di'ibu myudajt ja ka'óbyuty es éxtamu naty tu jyaty mut ja udsúmuty. ¹⁷Net tmunu'xtáktu ja Jesús es pyudsámut jam es ñujxtu wiinktuuy.

¹⁸ Ko ja Jesús tyujku ma ja barku, ja ja'ay di'ibu naty myudajtypy ja ka'óybyuty myunu'xták ja Jesús esxyur ñejxy mut yu'u. ¹⁹ Es ja Jesús kyaj dyajkutijky, ni'igu t'anmaay:

—Nujx ma mdujk mudu mjiiky mmugu'uk, es tukmumadya'ak tugekyu di'ibu ja Nindsun'ajtám tu ttuñ mut mij, es wi'ix tu tmudaty ja pa'ayo'on mut mij.

²⁰ Ja ja'ay oj ñejxy, es tmadyakwa'xy ma yu Dekápolus kajpnaty tugekyu di'ibu naty Jesús tu ttuñ mut yu'u. Es du'ññ wya'umudyaadyu ja di'ibáty myudoodu.

Jayru ñuux es ja toxytyujk di'ibu Jesusu wyit tyoon

²¹ Ko ja Jesús jyumbijty ma ja barku mut ja 'yuxpukpúty, ta tñinajxta ja mejyñ. Es ko jyajty jamdsoo, ta ñimiinudu mayjya'ay. ²² Net ñimiinú nidu'uk di'ibu xuy'ajtypy Jayru, di'ibu windsun'ajtp ma ja tsajptujk. Ko jyajty ma ja Jesús, ta ñaygyoxtunaadyáku tye'ky'ujxm, ²³ es tjantsymyunu'xtáky, es t'anuum:

—Yu nnuuxats tim'ooğanur. Tunu may'ajtán, min esu mgu'u xytyuknikónut es 'yaguda'agut es jyiky'átut.

²⁴ Net ja Jesús oj ñejxy mut yu'u, es may ja ja'ay oj ryanujxudu es 'yadijmúkudu. ²⁵ Es ma yu tada mayjya'ay, jaru naty tu'ugu toxytyujk di'ibu majmajtsk jumajtu naty ja taxyu pa'am tmudajnu. ²⁶ Tu naty jyantsy'ayoonu es tu ñajxnu naty kudsooy kanaak, es tu naty dyajtuundaayñu tugekyu ja myeeñ di'ibu naty myudajtypy, es ni wi'ix tsoo tu kya'aguda'aky, ni'igu myujtáknú.

²⁷ Ko tyadu toxytyujk tmudooy ko jaa ja Jesús, ta tmawingooñ uxku'p tsoo ma ja mayjya'ay, es ñaydyukpatu ja Jesusu wyit, ²⁸ mut ko ñayjyuna'añuty: “Mut yu'uyú kots nnydyukpaadudu yu wyit, aguda'agupts.” ²⁹ Es netyu ja wyindaxyu 'yadijky, es tja'aju ja ñini'x ko tu 'yaguda'aky.

³⁰ Es net ja Jesús tja'aju ko tu naty pún dya'aguda'aky mut ja myuk'ajtán. Net ñayjyu'ijxu ma ja ja'ayuty, es dyajtuuy:

—¿Púnats ja nwit tu ñaydyukpaadyuty?

³¹ Net ja 'yuxpukpúty 'yanmaayudu:

—M'ijxyty ko ja mayjya'ay m'adijmúkudu, es xyajtáy: “¿Pún tu ñaydyukpaadyuty ja nwitats?”

³² Es ja Jesús ñas'ijxu xidsoo yadsoo es t'ixa'añ púnú naty tu ñaydyukpaadyuty ja wyit.

³³ Ta ja toxytyujk tsuyuy mut ja tsu'ugu, ja'a ko ñija'ap éxtamu naty tu jyaty. Ta ñaygyoxtunaadyáku Jesús wyindum, es t'anmaadyaay tugekyu ja tuj'ajtán. ³⁴ Jesús 'yanmaay:

—Tu m'aguda'aky mut ko tu xymyubeky. Nujx yajxón. Tu m'aguda'aky.

³⁵ Támmamu naty ja Jesús 'yakkajxy ko ñimiinudu ja ja'ayuty di'ibu tso'omp ma ja Jayru tyujk. Ta t'anmaadyu ja Jayru:

—Yu mnuux tu 'yo'knú. Katu xyñaky'adsipy ja Windsún.

³⁶ Es ja Jesús ni tkamujpújtáky éxtamu naty jyuna'andu. Ta t'anmaay ja Jayru:

—Katu mjotmay'ee'ky. Mubujkats je'eyu.

³⁷ Es ktutijky es kyaj pún ryanujxudu, ja'ayu ja Peedru, Santya'agu esu Fwank, ja myuga'axu Santya'agu. ³⁸ Ko jyajty ma ja tyujku Jayru, net t'ijxy ko ni'igu ja ja'ayuty ñaymyuk ñaydu'adsudu es jyantsyju'uy jyantsyya'axtu. ³⁹ Ta ja Jesús tyujku jap tugoty es t'anmaadyu:

—¿Ti ko nugoo m'okna'amnudu es mjú'udyu? Yu kixyu'un'k kyaj tu 'yeeky, maabu du'ñ.

⁴⁰ Per je'eyu tyukxíkudu. Net ja Jesús dyajpudsuumdu nidugekyu. Ta tmunejxy ja u'un'ktaak u'un'kteety es mudu 'yuxpukpúty. Ta tyujku ma ja o'kpu'un'k 'yity. ⁴¹ Ta tmajtsu ja kyu'u es t'anmaay:

—Talita, kumi (di'ibu ayuk wimbudsuump: “Kixyu'un'k, mij n'anmaapy, pudu'uk.”)

⁴² Netyu ja kixyu'un'k pyude'ky es yo'oydsyo'oñ. Majmajtsku naty jyumajt. Es ja ja'ayuty du'ññ wya'umudyaadyu. ⁴³ Es ja Jesús oj tyuknipúkudu es kudiibu pún ttukmumadya'aktut, es tyuknipúktu es dyajkáyut ja kixyu'un'k.

6

Jesús jap Nazaret

¹ Es ja Jesús tsoyo'ón jap es oj ñejxy ma ja kyajpn, es ryanujxudu ja 'yuxpjkpnty.

² Ko jyajty ja saabudu xuu, ta tyujku ya'uxpjkpru ma ja tsajrtujk, es may ja ja'ayuty di'ibu mudoo'ijtadu du'ññ wyu'amudyaadyu es ñajjyunnandu:

—¿Ma tu t'uxpekyu tyadu ja'ay tugekyu tyaadu? ¿Tii dun tyadu wijy'ajtan di'ibu tu yajmo'oy esu tyadu muj'ajtan di'ibu tyiimpy? ³ Ja'a tyaadu ja tsajtspru, ja Mariu myaank esu myuga'axu Santya'agu, Josee, Juudus esu Simonk, esu myuga'ax toxytyujkuty nan yaa 'yity ma udsajtam.

Du'un jyuna'andu es kyaj ttundu kwenta. ⁴ Es ja Jesús 'yanmaayudu:

—Nidugekyu wyindsu'kudap tu'ugu Diosu kyugajxpu. Jap kyawindsu'ugudu ma ja myugugajpn esu myugu'uk myuga'axuty.

⁵ Es kyaj mbaat ttuun ja muj'ajtan jap, je'eyu naaguty oj t'akku'anitón es dya''agudaky.

⁶ Es ja Jesús du'ññ wyu'amu mut ko kyaj myubákudu.

Jesús tkexy ja 'yuxpjkpntujk Diosu 'yayuk kajxwa'xpu

Oknuu ja Jesús oj ya'uxpeky majatyu kajpnu wingombu. ⁷ Ta dyaxu ja nimajmajtskpu 'yuxpjkpnty, es tkejxy nimajtskáty, es tmooy ja kutujkan es dyajpudsámdat ja ka'óy-byuty. ⁸ Es ttuknipjktu kudiibu dyajnjxtat tyu'amgyujxmudu, yu'uyu tyajk, es kyaj dyajnjxtat ja pyiñ, ni yu kyaayñajxak, ni yu myeen, ⁹ yu'uyu tyukwa'agudap ja ky'u'uk es je'eyu wit di'ibu ñikujxm myudajttap.

¹⁰ Nandu'un 'yanmaayudu:

—Ko mja'tut ma tu'ugu tujk, jaryu m'ittut extu ko mdsoondut jatugok. ¹¹ Es pun jaa ma kyaj m'axájudu es ni mgamudowa'anudu, pudsámdu jap es yajjuna'k ja naxjok mdekykyujxy éxtamu ijxwu'umun ko du'un pojpu muut 'yittu.

¹² Net oj ñujxtu ja'ajuty es tkajxwa'xtu ko yu ja'ayuty dyajtugátstut ja jyot wyinma'añuty.

¹³ Es nandu'un dyajpudsámdu mayu ka'óybyuty es ttukku'tstú ja aseytú oliivu nimayu puma'ayuty, es dya''agudaktu.

Fwank Yajnubajtrp 'yeeky

¹⁴ Ja rey Erodus tmudooyu tyaadu, mut ko nidugekyu ja ja'ayuty tmadyakwa'xtu omyadsooty di'ibátyu ja Jesús tyiimpy. Es nija'adyu ja'ayuty jyunnandu:

—Ja Fwank Yajnubajtrp tu jykypyeky ma tu 'yeeky, paaty tmudaty tyadu muk'ajtan es ttúnat ja muj'ajtan.

¹⁵ Wiinkpnty jyuna'andu:

—Yu'u du'un ja Diosu kyugajxpu Eliius.

Es ja wiinkpnty jyunnandu:

—Yu'u du'un tu'ugu Diosu kyugajxpu, éxtam di'ibu jékyup ja Diosu kyugajxpnty.

¹⁶ Ko ja Erodus tmudooyu tyaadu, ta jyuna'ñ:

—Tyaadu du'un ja Fwank di'ibuts uj nni'ana'amu es yajniboodat ja kyubajk. Tu jykypyeky.

¹⁷ Du'un ja Erodus jyuna'ñ mut ko tu naty dyajtsimyuty ja Fwank, es tu naty dya-jkwuññuty mada kadenu jap pujxndugóty ja'agyujxmu wyinma'añ ja Erodiius, di'ibu naty ñudo'oxy'ajtyru ja Felipe, Erodusu myuga'ax, es ja Erodusu naty tu twijtskúku éxtamu tyoxytyujkan. ¹⁸ Es ja Fwank 'yanmaabyumu naty yu Erodus:

—Yu Dios kyaj dyajkutíky es xytyoxytyujk'átut ja mmuga'axu ñudo'oxy.

¹⁹ Es ja Erodiius tyuk'ak'ajtyru naty ja Fwank, es jyaya'oogaampy, per kyaj mbaat, ²⁰ mut ko yu Erodus tssu'ku ja Fwank, ja'a ko ñija'abu naty ko yu Fwank jyiky'aty tuj'ajtan muut es wya'atsja'ayuty, es kyaj tna'ijxy es yajtúnat axauk. Es oy ja 'yaa 'yayuk tjamudooyu xonda'aky'aa xonda'akjyót, kyaj tñjawa ti tyúnup.

²¹ Es ja Erodiius pyat wi'ix tsoo mbaat 'yeeky ja Fwank ma ja Erodusu naty tmujtún ma ja xuu jyumujt dya''abety, ma Erodus dyajnaxkadáky tu'ugu ka'ay ukun es kyádyut ja ssoldaadu wyindsúnaty, ja windsundujkuty esu Galileeu ja'ayudyu myuj yajkutujknty.

²²Ja Erodiisuš n̄nuux tyujku ma naty tu n̄axkuda'aky ja ka'ay ukun es 'yejtsy, es ja Eroodus es ja di'ibu naty muut kyaaydu tyukjotkudaktu éxtumu naty 'yetsy. ²³Es ja Eroodus twandaky ja kiixy:

—Amdooguts di'ibu mdsejpy es nmo'oyut, es tuy'ajtun n'anummu ko nmo'oyup oytyim tiity di'ibuts xy'amdoop, oytyim kujkwa'xyuty di'ibuts uj nmudajtypy.

²⁴Net ja kiixy pyudseemy, es t'anmaay ja tyaak:

—¿Tits n'amdowup?

Ta ja tyaak 'yadsooj:

—Amdow ja Fwank Yajnubajtpu kyubajk.

²⁵Ta ja kiixy tyujku pojun ma naty ja Eroodus, es t'anmaay:

—Ndsejpyuts es tyamu xymuo'oyuduts palanganoty ja Fwank Yajnubajtpu kyubajk.

²⁶Net ja Eroodus jyantsyotmaybyejky. Per kom tu naty t'anummu jyabye'xy wyindumaty, kyaj tseky yajtukxi'igut ja 'yayuk. ²⁷Netyu ttuk'ane'emy tu'ugu syoldaadu es dyajminut ja Fwangu kyubajk. Ja soldaadu oj nejxy ma ja Fwank 'yity tsimy pujndugoty es oj tnibo'tu ja kyubajk ²⁸es dyajmiin ma tu'ugu palanganu. Ta tmooy ja kiixy es ja kiixy tmooy ja tyaak.

²⁹Ko tnija'adu ja Fwangu 'yuxpukpudy, ta dyajpudu'ktu ja nini'x es oj dyajnaxtukudu.

Jesús dyajkáy nimogoxk mil naxy ja ja'ay

³⁰Oknum 'yajajtmujktu ja apóstuluty ma ja Jesús, es ttukmumadyaktu tugekyu di'ibu naty tu ttundu es di'ibu naty ja ja'ay tu dyajtuk'uxpúktu. ³¹Es mut ko nimayu naty ja ja'ayuty n̄aywynax n̄aywyindukudu ma Jesús, ni tka'okmudajnuđu ja tiempu es kyádyut, paaty ja Jesús t'anmaaydu:

—Mindu. Jo'om n'okpo'xam ma tu'ugu abak it.

³²Net ak ya'ujuty oj n̄ujxtu barkoty adukutuuy. ³³Per may ja ja'ayuty t'uxkajtpu ja Jesús es t'ijxtso'oi. Paaty tso'onda pojun majaty kajpn, es tekye'epy jyajttu jawyiin ma naty ja barku jyata'añ. ³⁴Ko ja Jesús pyudseemy barkoty, ta t'ijxy may ja ja'ayuty es tpa'ayooy, mut ko du'unu naty éxtumu borreegu di'ibu kyaj tmudaty ja kywentu'ajtpu. Ta tyujku ya'uxpukpu, es ttuk'uxpuktu kanak peky. ³⁵Ko oj tsyu'ujunu, ta n̄imiinudu ja 'yuxpukpudy es 'yanmaayudu:

—Tu tsyu'ujunu, es ni p̄n̄ kyatsunnu ma tyadu lugaar. ³⁶Annumudu ja ja'ayuty es n̄ujxnudut rantsyotm o ma yu wingombu kajpn es tjúdyut ja kya'ay 'yukan, mut ko kyaj tmudatu ti kyádyup.

³⁷Per ja Jesús 'yadsoojudu:

—Mo'oydu miidsuty kya'ay 'yukan.

Ta ja'ajuty 'yadsood:

—¿Mdsejpy esut uudsuty n̄ujx n̄juydu majtsk mugop'x xuu nidún yu tsajkaaky esut nudkáydyut?

³⁸Jesús 'yadsoojudu:

—¿Naagu tsajkaaky jap xymudatu? Nujx ixtu.

Ko tnija'adu, ta t'anmaaydu:

—Mugoxku tsajkaaky es majtsku ajkxu'unk.

³⁹Net ja Jesús ttuk'ane'emy ja 'yuxpukpudy es dyajnaxwaatstut ja ja'ayuty tuk pekyaty ma ja muayoty. ⁴⁰Ta n̄axwa'tstu tuk pekyaty mugop'xaty es justyixymyajkátu. ⁴¹Net ja Jesús tkone'ky ja mugoxkpu tsajkaaky es ja majtskpu ajkxu'unk, es pyat'ijxy tsajpótin es tja'agyudáky ja Dios. Ta ttujkwa'xy ja tsajkaaky es tmooydu ja 'yuxpukpudy es dyajwa'xtut ma ja ja'ayuty. Nandu'ün dyajwa'xy ja majtskpu ajkxu'unk ma ja mayjya'ay.

⁴²Nidugekyu kyaayduaydu jotkuda'aky. ⁴³Oknum dyajmujktu majmajtsk katsy ja tsajkaaky tyuktuku esu ajkx di'ibu nadujku. ⁴⁴Es di'ibu ja tsajkaaky kyaaydu, ja'a nimogoxk milu yedyujkuty, es kyaj myadsyoydyjku ja toxytyujkuty es ja unu'ku'ungaty.

Jesús yo'oy nuu wyingujxy

⁴⁵ Netyñ ja Jesús dyajtujuu ja 'yuxpukpudy barkoty es 'yawinnáxtut ma ja mejyñ es jya'ttut Betsaydu ko naty yu'u ñayjyugajxyuty mut ja ja'ayuty. ⁴⁶ Es ko naty tu dyaj'lyo'oywya'xtu ja ja'ayuty, ta ja Jesús wyimbejty ma tu'ugu kopt kajxtákrp.

⁴⁷ Ko oj kyoodsunu, mejyñgyujk'ámu natyñu ja barku es ja Jesús naydyi'igyu naty tu wye'emy windu'utstuuy, ⁴⁸ es t'ijxy ko ja 'yuxpukpudy nimujaa tjantsykyaaaptu ja nuu, mut ko naty pyojkuyáty. Es kajamóñum yo'oy nuu wingujxy ja Jesús es tneijxy ja 'yuxpukpudy. Najxaambu naty ja Jesús ma ja 'yuxpukpudy ⁴⁹ ko 'yijxudu yo'oy nuu wingujxy. Ta ñayjyunánudu ko ijxma'ttubu daa. Ta yaxkaktu, ⁵⁰ mut ko tsyu'kudu. Es myugajxudu ja Jesús, es 'yanmaayudu:

—Jotmaktu'aktu! Ujtsu du'an. Katu mdsu'ugudu.

⁵¹ Net ja Jesús tyujku barkoty ma naty ja'ajuty. Ta myo'ty ja poj. Ta ja'ajuty du'uñu wys'umúdyaydyu, ⁵² ja'a du'an mut ko kyajpu naty tu tjaygyúkudu ti dun 'yandijpy ma Jesús dyajmáyu ja tsajkaaky es ja ajkxu'unk, mut ko juun wyinma'añuty.

Jesús dya''aguda'aky ja puma'ayuty jap Jenesaret

⁵³ 'Yawinnajxtu ma ja mejyñ. Ta jyajtu Jenesaret, es jam tkuwu'andu mejyñbyu'aay ja barku. ⁵⁴ Ko ttukjunajktaaydyu ja barku, net ja ja'ayuty t'uxkajptu ja Jesús ⁵⁵ es pue'együ oj ñijxtu ja ja'ayuty majatyu kajpn, es tkuumyiindu mabajngujxy ja puma'ayuty ma naty Jesús. ⁵⁶ Es oymyaaty ma ja Jesús jya'ty majatyu kajpnba'ajuty es kajpnótyuty o rantsyótyuty, tpujta'aktu ja puma'ayuty tu'aay es tmunu'xta'aktu ja Jesús es ojyje'eyu tpaattut ja wyit pa'a. Es nidugekyu di'ibu pátudap agudáktap.

7

Di'ibu ja'ay yajpekyka'adap

¹ Ta ñaymyujkudu ma Jesús ja fariseeuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpukptap di'ibu tso'ondu Jerusalén. ² Tyadu yu'u 'yijxtu ko nija'adyu Jesusu 'yuxpukpudy kyaydyu es kyaj wya'adsudyu kyua'u, ja'a njuna'anum kyaj kyubujtu éxtum jaayum fariseeuty ttundu. ³ Mut ko yu fariseeuty esu israelítuty nidugekyu pyanujxtap ja kyostúmbrudyu 'yaptukjuty ko ma kyaya'andu koonum wa'ats wa'ats kyubujtu. ⁴ Es ko tu 'yotstu maayóty, kyaj kyaydyu pun kyaj kyubujtu wa'ats wa'ats. Es ta mayu kostúmbruty di'ibu yu'ajuty 'yakpaduundap, éxtum ko tpujtu vyasu di'ibu tyuk'úkudap, ja pyujxndu'ts esu wiingátypyu 'yabujk 'yadu'unun. ⁵ Ja'agyujxm ja fariseeuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpukptap dyajtuudu ja Jesús:

—¿Ti ko tkapadundu yu m'uxpukpudy di'ibu jaayum ja n'aptukjudyts ttundu? Yu'ajuty je'eyu kyaydyu mudu kyua'ni kyawa'adsuty.

⁶ Netu Jesús 'yadsoojudu:

—Miidsuty di'ibu nay'andíjudap es jyiky'attu tui'ajtun muut, yajxon ja Diosu kyugajxpu Isaiiu mmimadyaku miidsuty ko du'an tkuxjaay:

Tyadu ja'ay xywyindsu'kupts wingu'uy agu'uy,
per ja jyot wyinma'añ jagam 'yity ma ujun.

⁷ Ni ti tkatsooty ko ñay'andíjudu es xyja''awdátuts.

Yu'u tuk'uxpukptap

di'ibu 'yana'amun'ajtypy je'eyu ja'ayuty.

⁸ Paadyu Isaiiu t'anuumu du'ambu ja'ayuty éxtum miidsuty. Mmastúttap miidsuty ja Diosu 'yana'amun es xpyadúndat éxtum ja ja'ay jaayum ttundu.

⁹ 'Yak'anmaayudu ja Jesús:

—Miits m'aktimpaduundap di'ibu m'aptukj tyuundap, es du'an xy'uxtijtu ja Diosu 'yana'amun. ¹⁰ Moisés myooy ja ja'ayuty ja Diosu 'yana'amun ma jyuna'añ: “Mwind-su'ugur ja mdaak mdeety”, es “Ja di'ibu kyajxpejkyru yu tyeety o yu tyaak, oogur yu'u.” ¹¹ Per miits mjunándap ko tu'ugu ja'ay mbaat t'anuumu tyaak tyeety: “Kyaj mbaat nbuduku, mut ko tugekyu di'ibats nmudajtypy esxyur miits nbudúkudu, tuudsu Dios ndukmuyoxy.” ¹² Es pun du'an jyuna'añ, kyaj ñakysyékyuty ja tyaak tyeety tpudáktap.

¹³ Es mudu tyaadu myajtagooydyur ja Diosu 'yayuku myadakun mut yu'ugyujxmu tadu mgostúmbraty. Mayu du'umbu mgostúmbraty di'ibu m'akpaduundap.

¹⁴ Jatugoku Jesús dyáxudu ja ja'ayuty, es t'anmaaydyu:

—Mudowdu nidugéyuty, es jaygyúkudu. ¹⁵ Yu di'ibu ja'ayuty jyu'xtur, kyaj yu'u yajpekyka'adu, yu'u du'un di'ibu pudsamp jyodoty wyinma'añóty. ¹⁶ Di'ibu mudoodap, wa'an tjaygyúkudu.

¹⁷ Ko ja Jesús tmastuty ja ja'ayuty, ta tyujku tugoty es ja 'yuxpukpatty yajtuujudu ti dun 'yandijpyu tyadu 'yijxpajtun. ¹⁸ Ta ja'a 'yadsooju:

—¿Nan kyaj miits xyjaygyúkudu? Ko di'ibu tujkup aajóty, kyaj yu'u di'ibu yajpekyka'ap, ¹⁹ mut ko di'ibu tujkup aajóty, jodoty yu'u ñejxy, es óknum pyudsemy.

Es mudu tyaadu Jesús tyuknija'adu ko tugekyu je'xy peky, wa'adsu'u. ²⁰ Es nandu'un 'yanmaayudu:

—Ko di'ibu pudsamp jyodoty wyinma'añóty, yu'u sitay yajpekyka'adur ja ja'ayuty, ²¹ mut ko ma ja ja'ay jyodoty wyinma'añóty myiñ yu axuk winma'añ, yu mu'induunk, yu yajja'ay'o'k, ko ja'ay dyajtagódyu yu puk úkunu wyindsu'kun, ²² yu ma'tsk, yu adsojk, yu andak, yu axuk jiky'ajtun, yu naywyinnaxuja'ak, yu pi'tskajx, yu mupátuk, yu kjuun'át. ²³ Tugekyu tyadu axuk'ajtun, yu'u miimp jodoty winma'añóty, es yu'u du'un yajpekyka'apy ja ja'ayuty.

Toxytyujk kyaj 'yisraelítaty tmabeky ja Jesús

²⁴ Ta Jesús jap tso'oñ es ñejxy jamsow ma Tiru kajpn es Sidón kajpn. Es tyujku ma tu'ugu tujk, es kyaj tjetsejky es pán tñijáwut. Per kyaj oj mbaat 'yity ayu'udsyu. ²⁵ Tu'ugu toxytyujk di'ibu natyu ñuux myudajtypy ja ka'oybyu, ko tmadooy ko tu naty jya'ty ja Jesús, ta tñimiñ es ñaygyoxtnaaydyáku tyeky'ujxy. ²⁶ Tadu toxytyujk kyaj 'yisraelítaty es sirufenisyu ja'ay. Yu'u 'yamdooyu ja Jesús es ttúnut ja may'ajtun es dyajpudsámut ja ka'oybyu ma ja ñuux. ²⁷ Esu Jesús 'yanmaayu:

—Jayjyr yajkádyu u'unk una'k, mut ko kyaj 'yóyuty es ndukwingo'ondútun ja tsyajkaagyuty es nmo'oyum ja úkuty.

²⁸ Es ja toxytyujk 'yadsooy:

—Tuy'ajtuna'u, Windsún, per extu yu uk kyaadyur meesu patku'p di'ibu ja una'ku'unguty yajka'adur ja tsyajkaakywyáy.

²⁹ Net ja Jesús 'yadsooju:

—Mut ko oy tu m'adsoy, ñujx jotkujk ma mdujk. Tu ja ka'oybyu pyudsemy ma ja mñuuxun.

³⁰ Ko ja toxytyujk jyaity ma ja tyujk, ta tpaty ja ñuux mabajngujxy es tu naty tyukpudsemyuty ja ka'oybyu.

Jesús dya"aguda'aky tu'ugu yedyujk di'ibu nat es awa'umur

³¹ Netu Jesús tso'oñ jap Tiru ñaaxóty, es ñajxy Sidón kajpnóty es majaty ja Dekápolus kajpnuty. Ta jyaity ma ja Galilea Myejuñ. ³² Jap tyuknimiinadu tu'ugu yedyujk nat es awa'umur, es yajpuktssooy ja Jesús esu kyu'u tuknikónut tadu yedyujk. ³³ Ta Jesús oj dyajnejxy ja ja'ay wiink tsoo ma kyaj pún. Net ja kyawa'xypy t'adiju ja ja'ay tyatskoty es mudu tsyujy ttoon ja ja'ayu ya'an. ³⁴ Net ja Jesús pyat'ijxy tsajpótm, es myukxejy es t'anmaay:

—¡Awa'ats!

³⁵ Netyu ja ja'ayu tyatsk 'yawatsy es ja ya'an 'yagudaky. Ta oj yajxon kyajxpeky. ³⁶ Esu Jesús tyuknipujku kadibú pún t'awánut. Es éxtun jyantsyjyayajtuknipejky, waanu ni'igu oj tmadyakwa'xy. ³⁷ Es du'ñu wu'umudyaadyu ja ja'ayuty, es jyuna'andu:

—Tugekyu oy ttuñ, extu yajmadoobejkyu ja nátuty es yajkajxpejkyu ja uum.

¹Ma tadu tiempu mayu natyu ja'ayuty tu ñaymyúkudu es kyajpu naty tmudattu kya'ay 'yukan. Net ja Jesús dyaxu ja 'yuxpújkputy es t'anmaaydyu:

²—Nmudajtypyuts ja pa'ayo'on mudu tyadu ja'ayuty, mut ko tu tyugakxubajnu ma 'yitta yaa mut uj es kyaj tmudattu ni tii ti juu'xtup. ³Es pun ngejxypyuts ma ja tyujkuty ayuu, yuugudáwdabu'u tu'aa, mut ko naaguty jagam tu tsooindu.

⁴Net ja 'yuxpújkputy 'yadsoojudu:

—¿Es wi'ix mbaat yajmo'oy ja kya'ay 'yukan ma tyadu itan? Yaa ni pun kyatsaana.

⁵Ta Jesús yajtuujudu:

—¿Naak xymyudattu miidsuty yu tsajkaaky?

Es ja'ajuty 'yadsoodu:

—Juxtujk.

⁶Net ja Jesús t'anmaaydyu ja 'yuxpújkputy es dyajnaaxwaatstut ja ja'ayuty naxkujxy. Ta tkone'ky ja juxtujkpu tsajkaaky es tja'aygyudáky ja Dios. Net ttujkwa'xy es tmooy ja 'yuxpújkputy, es ja'ajuty dyajwa'xtut ma ja ja'ayuty. ⁷Myudajttabu naty nandu'un naagudyu ajkxu'unk. Esu Jesús oj tja'aygyuda'aky ja Dios, es oj ttuk'yajwa'xtu ja 'yuxpújkputy ma ja ja'ayuty. ⁸Nidugety kyaay 'yuktu es 'yujts jyotkudaktu, es t'aktim'yajmujktu juxtujk katsy ja tsajkaaky tyuktuku di'ibu nadujku. ⁹Di'ibu kaadyu nimajtaxk milun, es kyaj yajmaydsyóy ja toxytyujkuty esu una'ku'unguty.

Ta Jesús ñayjyugajxu mut ja'ajuty, ¹⁰es tyujku ma ja barku mut ja 'yuxpújkputy es oj ñejxy ma ja ñaxwiñudu Dalmanutu.

Fariseeuty t'amdowdu tu'ugu muj'ajtunu tsajpótmodu

¹¹Ko jap jyajty, ta naagudyu fariseeuty tnuujxtu ja Jesús es dyajtudu tijaty es du'un dya'anuguga'ajyua'andu. Ta t'amdoodu es tyuk'ixudat tu'ugu ijaxw'umun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtun pun jantsyu du'un ko Diosu naty tu kyéxyuty. ¹²Netu Jesús oj myukxejy es jyunañ:

—¿Ti kots xy'amdowdu miidsuty tu'ugu ijaxw'umun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtun?

¹³Ta ja Jesús tmastuttu ja'ajuty, es tyujku jatugok ma ja barku es oj ñejxy wiink tsoo ma ja mejyñ.

Fariseedyu 'yuxpújkun

¹⁴Tuudumu naty ja 'yuxpújkputy tja'aydyugódyu dyajnujxut ni'igu yu tsajkaaky, es jap barkoty je'eyu naty tmudaty ti'igu tsyajkaaky. ¹⁵Ta ja Jesús tyuknipújkudu:

—Ixtu, mnaygywentu'átudup mudu fariseedyu lyevaduuru esu Eroodusu jya'ajuty.

¹⁶Ta ja 'yuxpújkputy ñayjyunañudu ak yu'ujuty:

—Paadyu du'un xy'anma'ayum mut ko tu nyajmi'inum yi'inum tsajkaaky.

¹⁷Esu Jesús ñija'abu naty éxtumu naty ñayjyuna'anudu. Ta 'yanmaayudu:

—¿Ti ko mnayjyuna'anudu ko kyaj xymyudattu ja mdsajkaaky? ¿Tii kyajnum xy-jaygyúkudu es ni xykyarúktunumu kwentu? Muk juun xymyudattu ja mwinma'añuty.

¹⁸¿Tii kyaj m'ixtu miidsuty mudu mwiin, es ni mgamudowdu mudu mdatsk? ¿Tii kyaj xyjamyatstu? ¹⁹Kots nyajwa'xy ja mugoxkpu tsajkaaky ma yu nimugoxk milbu ja'ayuty, ¿naak katsy xyajmujktu ja tsajkaaky tyuktuku di'ibu nadujku?

Es ja'ajuty 'yadsoodu:

—Majmajtsk.

²⁰Ta ja Jesús 'yak'anmaayudu:

—Es kots nyajwa'xy ja juxtujkpu tsajkaaky ma ja nimajtaxk milbu ja'ayuty, ¿naak katsy xyajmujktu?

Es ja'ajuty 'yadsoodu:

—Juxtujk.

²¹Ta ja Jesús 'yanmaayudu:

—¿Tii kyajnum xyjaygyúkudu ko kyajts yu'ujuty n'andijy ja tsajkaaky?*

* 8:21 lx Matew 16:12.

Jesús dya''aguda'aky tu'ugu wiints jap Betsaydu

²² Oknum jyajttu ma Betsaydu kajpn, es naaguty ja ja'ayuty dyajmiindu ma Jesús tu'ugu wiints, es tmánu'xtáktu es ttónut ja wiints. ²³ Es ta twijstso'oñ ja Jesús ja wiints es oj tmánejxy kajpnbu'aay. Ta ttukwingu'tse'ky waanu tsujy es tku'unikooñ. Ta dyajttuy pun 'yijxyry tii oynu'anun.

²⁴ Ta ja wiints 'yijxpejky oga'an, es jyunañ:

—N'ijxyryudsu ja'ayuty. Du'un kyaxu'uktu éxtumu kepy, per yo'oydyur éxtumu ja'ayun.

²⁵ Net ja Jesús tpujtáky jatugok ja kyu'u ma ja ja'ayu wyiin. Ta ja ja'ay oj 'yijxpeky es tugekyu t'ijxtaayñu wa'ats. ²⁶ Net ja Jesús tkejxy ma ja tyujk, es t'anmaay:

—Kata situy mduku kajpnóty es ni pán xkyatukmumadya'aguda tyaadu.

Peedra tnigajxy ko Jesús ja'a ja Kristu

²⁷ Net ja Jesús es ja 'yuxpujkruty oj ñajxtu ma mutsk kajpnuty di'ibu wingón ma Sesareeu Filipu kajpn. Es tu'aay dyajttuy ja 'yuxpujkruty:

—¿Wi'ix ja ja'ayuty jyuna'andu púndsugu dan uj?

²⁸ Ta ja'ajuty 'yadsoodu:

—Naaguty jyuna'andu ko mijtsu du'un Fwank Jaynabajtpe, naaguty jyuna'andu ko mij m'Eluusuty, es akjanándupnum naaguty ko mijtsu du'un jatu'ugu wiinkpu ja Diosu kyugajxpu.

²⁹ Ta yajttujudu:

—Es miidsuty, ¿wi'ix mjuna'andu, púndsu dan uj?

Esu Peedru 'yanmaay:

—Mijtsu du'un ja Kristu di'ibu ja Dios wyin'ijx.

³⁰ Esu Jesús oj tyuk'ana'amudu kadiibu pán t'awánudut.

Jesús tnigajxy ja 'yo'kun

³¹ Es net oga'an ja Jesús t'awa'anudu ja 'yuxpujkruty ko yu'u, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, jyantsy'ayowa'añ, es 'yuxtija'anudu ja mujja'aydyujkuty esu teedywyindsánuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpujktur, 'ya'anmaaydyu ko ja'ay ya'ooga'anudu, es ko tугukxubajtp jyikyryuka'añ.

³² Du'un tyukmumadyakudu wa'ats. Net ja Peedra dyajnejxy wiink tsoo abeky es t'ooy.

³³ Es ja Jesús wya'kambijty, es twin'ijxy ja 'yuxpujkruty es t'oojambijty ja Peedru, es t'anuumu:

—¿Kátuts mij xy'awa'ktíky, mujku'ugópk Satanás! Mij kyaj dyu'unudyu mwinma'añ éxtumu Dios, yu'u je'eyu mij mwinma'añ'ajtypy éxtumu ja'ayuty.

³⁴ Net ja Jesús dyaxu ja 'yuxpujkruty es ja ja'ayuty, es t'anmaaydyu:

—Pun jaats pán xpyanajxa'añ éxtumdsu n'uxpujkrpu, tsojkar es tmastu'udat ja kyu'um winma'añ es jyiky'átut éxtum tu'ugu ja'ay di'ibu pyagiipy ja kyruuz ko 'yo'kun tnejxy, esuts xpyatsoonut. ³⁵ Mut ko ja ja'ay di'ibu jiky'ataamp éxtum ja kyu'um winma'añ, tyadu ja'ay naysajtugóyudur. Per ja ja'ay di'ibu myastutypy ja kyu'um winma'añ es ñayyákyuty es xmyudúñuts uj es ttuñ éxtum jyuna'añ ja obybu ayuk, tyadu ja'ay pyaadur ja nitsokun. ³⁶ ¿Ti tsyoo ja ja'ay ko tjaganarátut tugekyu yu naxwíñudu pun yajtugeepy ja 'yanmaja'an? Ni tii, ¿kudii? ³⁷ Pes pun tu dyajtugóy ja 'yanmaja'an, kyajp tii di'ibu mbaat muut dyajjambíty jatugok.

³⁸ Pun púnuts xtyuktsoydyuump es ttuktsoydyún ja n'ayúkuts ya naxwíñ ma pojpu ja'ay di'ibu Dios myastúttur, uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nan nduktsoydyúnupts kots nmínut jatugok mudu myuj'ajtun nDeedyuts es mudu 'yánklsuty.

¹ Nandu'un ja Jesús 'yamaayudu:

—Tuy'ajtun n'anuumudu ko ta naaguty di'ibu ja yam ko kyaj 'yooktat extu koonum t'ixtat ja Diosu kyutujkan jya'ty mut ja myuk'ajtun.

Jesús tyugatsy

² Kyumdudujk xuu Jesús oj ñejxy ma tu'ugu kopka kujxmbu. Yu'uyu wyoo ja Peedru, Santya'agu esu Fwank. Es jam wyindumuty tyugajtsy ja Jesús. ³ Yu wyit jyumbijty jantsy tu'xp es jantsy poop éxtam tsajp'e'pyky, éxtam ni pún ya naxwíin mbaat tkayajwe'emypoo. ⁴ Es yu'ujuty 'yijxta ja Eliius esu Moisés myadya'aktu mudu Jesús. ⁵ Net ja Peedru t'anmaay ja Jesús:

—Windsún, oy ko nyaa'ajtum. N'ok'ya'o'oyum tuguu gu uxkuda'ak tujk: tu'uk mij xyja'a'átut, jatu'uk tja'a'átut ja Moisés es jatu'uk tja'a'átut ja Eliius.

⁶ Du'un 'yanmaay mut ko ja 'yuxpukpety tsyu'ugudu naty, esu Peedru ni tkanijawu wi'ix jyuna'anut. ⁷ Net oj myiñ tu'ugu yoots di'ibu yajnitukudu, es jap yoodsoty yajmudooy tu'ugu ayuk di'ibu junaamp:

—Tyaadudsu du'un ja n'U'unk di'ibuts njantsytsyepy. Mumudowdu yu'u.

⁸ Ko ti'in ñas'ijxudu ma naty tu t'ixtu, ta kyaj tnaky'ijxta ni pún, yu'uyu naty Jesús ma yu'ujuty.

⁹ Ko naty wyinjunaaktu ma ja kopk, ta Jesús tyuknipukudu:

—Kyaj xytyukmumadya'aktut ni pún di'ibu tu xy'ixtu, extu koonum uj, ja Naxwíinudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, njikyryukuduts madsu naty tu n'eeky.

¹⁰ Es mudu tyaadu tmudajttu ayu'udsyu ak yu'ujuty, es ñayajtuujudu:

—¿Tii dunu tyaadu di'ibu myadyakypy ko jyikyryuka'añ ma 'ye'ky?

¹¹ Es paaty dyajtuudu ja Jesús:

—¿Ti ko jyuna'andu ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpuktpur ko yu Eliius myina'añ jawyiin es kyaj ja Kristu?

¹² Ta ja Jesús 'yadsoojudu:

—Tuy'ajtanu'u ko Eliius myiñ jawyiin, es ko yu'u 'yuxkúkytu tugekyu. ¿Es tii, kyaj xyñijawudu ko ma yu Diosu jyaabyajtan tmadya'aky ko uj, ja Naxwíinudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, n'ayowa'añuts muk es nujxa'añuts xitijy? ¹³ Per uj n'anmaaydyur miits ko Eliius tu myiñ*, es tu ja ja'ay tyúnudu wi'ix yu'u ttimtsoktu, du'un éxtam jyuna'añ ja Diosu jyaabyajtan.

Jesús dya'agada'aky tu'ugu mixy di'ibu ka'oybyu myudajtypy

¹⁴ Ko kyudaktu ma ja 'yuxpukpety di'ibu naty tu wyu'umdu, ta t'ijxta may ja ja'ayuty juwudity ma yu'ujuty. Jamu naty nandu'un tmattsipkajxta ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpuktpur. ¹⁵ Ko ja ja'ayuty t'ijxta ja Jesús, net du'unu wyu'umadyaadyu. Ta tñinajxta pue'egyus es oj tkajxpo'xtu. ¹⁶ Net ja Jesús dyajtuuy ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpuktpur:

—¿Ti mnaydukkajxyty'ikudup mut ja n'uxpukpety?

¹⁷ Nidu'uk jap mayja'ayóty 'yadsoodu:

—Ya'uxpukpuru, tats uj nyajmín yu n'u'unk di'ibu myudajtypy ja ka'oybyu, es yu'u yajw'umup uum. ¹⁸ Pes oytyim maaty myátsyaty ja ka'oybyu es yajkadátyaty. Net ya'a'ee-byuty, es yajnayduytskaadyuty es du'unu ñini'x yajw'umxuty juun. Tats nja'anumnu m'uxpukpety esxyur dyajpudsémyu tadu ka'oybyu, per kyaj tu tmumada'aktu.

¹⁹ Es ja Jesús jyunañ:

—¿Ay, ja'ayuty di'ibáty kyaj xymudattu ja mubukun! ¿Extu nu'unudsu du'un n'aktim'ítut mut miidsuty es nmudánudut? ¿Na'adsu du'un xymybuka'anduts? Yajmín ja mixy.

²⁰ Ta tyuknimiinudu. Es ko ja ka'oybyu t'ijxy ja Jesús, net ttukpety ja mo'odyu ja mixy. Ta kyudaay es tyiimy yeyky es 'ya'eepy. ²¹ Net ja Jesús dyajtuuy ja u'unkteety:

—¿Nu'unu dunu tyaadu kujk tmudajnu?

Ta ja u'unkteety 'yadsooy:

—Extu tyimmutsk'ajty. ²² Kanak ok yu ka'oybyu yajkukudáwuty juunóty es nujoty, es du'un jyaya'ooga'añty. Tunu may'ajtan, pún mbaat oynu'unun ti muut xytyuñ, pa''ayooduguts uudsuty es pudujkuduguts.

* 9:13 Ix Matew 11:14.

²³ Ta ja Jesús 'yadsooy:

— ¡Katu mjana'añ pún mbaat! Tugekyu yu'u mbyaadaty mut di'ibátyu Dios myubajktap.

²⁴ Net ja u'unkteety yaxkeky:

— ¡Nmubejkyryuts! ¡Pudujkuguts esuts n'akmubákut ni'igu!

²⁵ Ko ja Jesús t'ijxy ko may ja ja'ayuty ñaymyujkudu, ta t'oooy ja ka'oybyu es t'anuumu:

— Ka'oybyu, ujtsuts mij n'anmaary, pudsum jap ma tadu ja'ayun es katu mnakutyuku ma yu'un.

²⁶ Ta ja ka'oybyu dyaj'yáxy ja mixy. Ta jatugok dyajmo'ty es pyudseemy, es dyajwe'emy éxtamu o'krú. May oj jyuna'andu ko tu 'yeeky. ²⁷ Per ja Jesús tmajtsy ma ja ky'u, es twijtse'ky. Ta ja mixy tyunaaye'ky.

²⁸ Net ja Jesús tyujkudu ma ja tyujk mudu 'yuxpajkruty ak yu'uyuty. Ta yajtuujudu ja 'yuxpajkruty:

— ¿Tii da kots udsuty kyaj ta nmamada'aktu tadu ka'oybyu?

²⁹ Ta 'yanmaayudu:

— Tyadu du'umbu ka'oybyu, yu'uyu muut pyudsemy je'eyu mut ko ngajxtákum.

Jesús tnigajxy myumajtsk ok ja 'yo'kun

³⁰ Ko jam tsoy'ondú, ta ñajxtu Galileu. Esu Jesús kyaj ttsejky es pún tnijáwudut, ³¹ mut ko dya'uxpaktu naty ja 'yuxpajkruty es ttukmumadya'aktu:

— Uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudu Kyudunaabyu, nyajkyaka'añuts ma ja ja'ayuty, es yu'uts xya'ooktup, es ko tyugukxubátut, njikyryúkaduts.

³² Es ja'ajuty kyaj tjagyujkudu éxtam 'yanu'umxudu, es tsyu'kudup es dyajtáwdut.

Pún waanu muj

³³ Net jyajttu ma ja Kafarnaúm kajpn. Es ko naty 'yittu tugoty, ta yajtuujudu ja Jesús:

— ¿Tii du'un naty mdsipkajxtup miidsuty tu'aay?

³⁴ Es amoiñ yu'umdaaydu, mut ko yu'u naty tu' ttipkajxtu ko pún du'un ma yu'ujuty ni'igu myájuty. ³⁵ Netu Jesús ñaxwe'tsy ma ja nimajmajtskpu 'yuxpajkrpu, es t'anmaayduy:

— Pún nidu'uk miits mnybyujta'agánudup muj kujxm, wa'an ñaybyujta'agyuty yuunk naxyryu, es tmudúnut nidugekyu.

³⁶ Net tsa'ane'ky tu'ugu ana'ku'unck es tyunaay kujl'aay ma ja 'yuxpajkruty, es t'anmaayduy:

³⁷ — Di'ibu 'yaxájup tu'ugu ana'ku'unck éxtamu tyaadu mududsu nxuuguyjxm, xy'axájuptsu du'un uj; es di'ibuts uj xy'axájup, nan 'yaxájubu du'un di'ibuts uj xykyajx.

Di'ibu kyaj xyñi'o'o xyñiyáxum, yu'u du'un ijtp mut udsajtam

³⁸ Net ja Fwank t'anmaay ja Jesús:

— Ya'uxpajkrpu, tats n'ixtu tu'ugu ja'ay dyajpudsémy ja ka'oybyuty ma yu ja'ay mudu mxuuguyjxm, es kom kyaj jyudity mut udsajtam, tats nyajkubóktu.

³⁹ Es ja Jesús 'yadsooyu:

— Katu xyajkubóktu, mut ko di'ibu tyiimpy ja muj'ajtan mudats nxuuguyjxm, óyats xymyadya'aky es kyaj 'yaxuuguty. ⁴⁰ Es di'ibu kyaj xymyudsip'ajtam, yu'u ðun mut n'ijtam. ⁴¹ Pún pún mmo'oyudu oyje'eyu tuk vasu wa'ats nuu mut kots uj miits nja'ay'átta, táy'ajtan n'anuumudu ko Dios myay'átup ja ja'ay.

Puroobuty ko pekyoty nyajka'am ja wiink ja'ay

⁴² Pún ja pún dyajpekyka'ay nidu'ugu tyadu du'umbu ana'ku'unck di'ibuts uj xmyubajkr, waanu oy ryudsu'umxuty kooxyup yajtuk'yo'kmuwuunu tu'ugu muj paan es yajkujubijpnáxut mejyñóty. ⁴³ Pún myajpekytyunup tu'ugu mgu'u, niboot.† Waanu oy ko mnajxut tsajpótm, éxtam mbaat njuna'anam katuk ma ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu, es kudiinam ko myajpajta'agut mut majtsku mgu'u ma ayoodákn, ⁴⁴ ma ni na'a kya'oogut ja tann'k es ni kya'oogut ja juun. ⁴⁵ Es pún myajpekytyunup tu'ugu

† ^{9:43} xytyuk'ijxnum Jesús ko di'ibu xyajpekytyu'unum, yu'u jot winma'añ, es kyaj yu'adyu ku'u, teky es ni yu'u wiin. Ix Markus 7:18-23.

mdeky, niboot. Waanu oy ko mnuxxut tsajpótm, éxtum mbaat njuna'anam, tekytyuk ma ja jiky'ajtun winu xuu winu tiempu es kudiinam ko myajpajta'agut mut majtsku mdeky ma ayoodákn, ⁴⁶ ma ni na'a kya'oogut ja tann'k es ni kya'oogut ja juun. ⁴⁷ Es pun myajpekytyuunap tu'ugu mwiin, juut. Waanu oy ko mnuxxut tsajpótm, éxtum mbaat njuna'anam, mut tuk adu'um je'eyu mwiin ma ja jiky'ajtun winu xuu winu tiempu es kudiinam ko myajpajta'agut mut majtsku mwiin ma ayoodákn, ⁴⁸ ma ni na'a kya'oogut ja tann'k es ni kya'oogut ja juun.

⁴⁹ Es nidugekyu ja'ayuty 'yayówdut, oyu tadu ayo'on njaja'ambu éxtumu juun xyt-sya'ayum. Extumu juun dyajtu'utsy ja tsu'utsy kudiibu mya'adut, tadu ayo'on mbaat xytuukmwingo'onum ja Dios. ⁵⁰ Oy yu kaan. Per pun tugooynap ja ty'a'ams'ajtun, kyaj wi'ix 'yóyut es jatugok ty'a'amut. Ittu éxtum ja oy kaan es jiky'attu amumdu'uk jot nixim niyam.

10

Kasqadu ja'ayuty ñaymyastu'ududu

¹ Net ja Jesús tsyo'on Kafarnaúm es oj ñejxy ma ja Judee ñax es 'yawinnajxy ma ja Jordán mujnuu jadsoo ma xuu pyudsemy. Jap ja ja'ayuty ñaymyujkudu jatugok ma naty yu'u, es dya'uxpejky éxtumu naty yu'u ya'uxpeky jaayum. ² Net naagudyu fariseeuty tnimiindu Jesús es du'un dya'anaguga'ajuya'andu. Ta dyajtuudu:

—¿Tii mbaat yu yedyujk tmastu'uty ja ñudo'oxy?

³ Ta ja Jesús 'yadsooy:

—¿Wi'ix t'ane'emy ja Moisés?

⁴ Ta ja'ajuty 'yadsoodu:

—Ja Moisés tu dyajnitutúku es mbaat ja yedyujk tmastu'uty ja ñudo'oxy pun jawyiin tmo'oy tu'ugu neky ma jyuna'añ ko kyaj t'oknúdo'ox'ajnu.

⁵ Ta Jesús 'yanmaayudu:

—Ja Moisés tkaxjaay tu ana'amun ja'agyujxm ko kujuun miidsuty. ⁶ Per ma tsyondaky ko Dios dyajkojy tugekyu, yu Diosu jyaaybyajtan jyuna'añ: “Dios yajkoj ja ja'ayuty yedyujk es toxytyujk.” ⁷ “Paaty ja yedyujk 'yabekyu ma ja tyaaak tyeety es du'un ñaybyuwa'agudu mudu ñudo'oxy, ⁸ es nimajtsk jyiky'attu éxtum tu'ugun je'eyu.” ⁹ Paaty di'ibu ja Dios tu dyajnaymyúkudu, ni pun tkayajwa'xut.

¹⁰ Ko naty jap tugótyuty, ja 'yuxpukpety yajtuujudu jatugok yu tyaadu. ¹¹ Esu Jesús 'yanmaayudu:

—Di'ibu myastutypy ja ñudo'oxy es pyeky mudu wiink to'oxy, yajtugeepy ja pujk úkanu wyindsu'kan. ¹² Es pun ja toxytyujk myastutypy ja ña'ay es pyeky mudu wiink yedyujk, nan yajtugeepy ja pujk úkanu wyindsu'kan.

Jesús tkuni'xy ja una'ku'unguty

¹³ Naagudyu ja'ayuty dyajmíndu 'yuna'ku'unguty esu Jesús tyónudut, es ja 'yuxpukpety t'oodu ja ja'ayuty. ¹⁴ Ko ja Jesús t'ijxy, ta 'yajku mut yu'ujuty es t'anmaaydyu:

—Mastu'utta, wa'andsu una'ku'unguty xyñimíndats, es katu xyajjambíty, mut ko ja Diosu kyutujkan yu'u jya'a'ajtupy di'ibu du'un éxtum yu'ujuty. ¹⁵ Tyu'ajtan n'anuumudu ko di'ibu kyaj t'axaju ja Diosu kyutujkan éxtum tu'ugu una'ku'unl, kyaj tyúkat ma Diosu kyutujkan.

¹⁶ Net tsa'ane'ky ja una'ku'unguty. Ta tkaxkooñ ja kyu'u ma ja kyubajkaty es tkuni'xy.

Makja'ay tmamadya'aky ja Jesús

¹⁷ Ko ja Jesús 'yaktu'uyo'oy, net myiñ tu'ugu yedyujk pye'egy, es ñaygyoxtnaay-dyáku Jesús wyindum es yajtuujy:

—Oy ya'uxpukpety, ¿ti tsojkup ndúnudats esuts nyajtukkumáyut ja jiky'ajtun winu xuu winu tiempu?

¹⁸ Netu Jesús 'yanmaayyu:

—¿Ti kots mij xytyjy kots uj n'óyuty? Ja'a ko yu'uyu du'unu Dios oy. ¹⁹Oy xyñija'aju ja Diosu 'yana'amun: “Katu myajja'ay'eeky; katu xyajtugóy ja puik úkun wyindsu'kun; katu mmeetsy; katu mudu andakungyujxm pún xyñiwaambéty; katu ti xyñipeky; mwindsu'ugur ja mdaak mdeety.”

²⁰Ja yedyujk 'yadsooy:

—Ya'uxpukpu, tugekyu tyaadu tuts nguudyuunda'ay extu tu ndimmutsk'átyuts.

²¹Netu Jesús twin'ijxy mudu tsojkun, es t'anmaay:

—Jatu'uk mdugoy'ajtxuty. Nuix took tugekyu di'ibu mmudajty mjaygyejpy es yajwa'x ma ayoobu ja'ayuty, es net xypyaminudats es du'un xymudátut ja oy'ajtun jam tsajrótm.

²²Es ko tmudooy yu tyaadu, ta ja yedyujk jyotmaydyuktujku. Ta oj ñejxy jotmaymyunt, mut ko nugoo naty jyantsymukja'ayuty. ²³Ta ja Jesús t'ijxumbijty, es t'anmaaydu ja 'yuxpukpu:

—¡Tsip nimujaa esu mukja'aydyujkuty tyúkudut ma Diosu kyutujkun!

²⁴Ja 'yuxpukpu du'uñ wu'umadyaaydu mudu tyaadu. Esu Jesús 'yak'anmaayum-bijtuda:

—¡Tsip nimujaa esu mukja'aydyujkuty tyúkudut ma Diosu kyutujkun! ²⁵Ni'igu tsyípty es tu'ugu mukja'ay tyúkut tsajrótm es kudiinam ko tu'ugu kameyu ñáxut xu'uñ jutoty.

²⁶Ko t'akmudoodu tyaadu ja uxpujkruty, waanu ni'igu wu'umadyaaydu du'uñ es ñayjunánudu:

—Pes, ¿pánu du'un mbaat ñitse'eky?

²⁷Esu Jesús wyin'ijxudu es 'yanmaayudu:

—Mudu ja'ayuty kyaj mbaat, per mudu Dios, ak mbaat tugekyu.

²⁸Netu Peedru t'anmaay ja Jesús:

—Es uudsuty situy tuts tugekyu nmastutta'aydu es mij nbanujxtu.

²⁹Jesús 'yadsoojn:

—Tuy'ajtun n'anuumudu ko oytyim pánutu di'ibu tu tmastu'uty ja tyujk, o myu-ga'axuty, o tyaak, o tyeety, o 'yu'unguty, o ñax kámuty mut kots xypyanejxy uj es ttuñ éxtun jyuna'añ ja oybyu ayuk, ³⁰tadu ja'ay Dios mo'oyudur tyam ma tyadu naxwíndu mugo'px du'unun ni'igu tyujk, tyaak, myuga'axuty, 'yu'unguty esu ñax kámuty, oy 'yayoy du'un; es nandu'un tsajrótm Dios myo'oyudut ja jiky'ajtunu winu xuu winu tiempu. ³¹Per may di'ibu tyam ya naxwíin ijtp muj, jam tsajrótmu Dios pyujta'agudut mutsk; es may di'ibu tyam ya naxwíin ijtp mutsk, jam tsajrótmu Dios pyujta'agudut muj.

Jesús tnigajxy myuduguk ok ja 'yo'kun

³²Jamu naty wyimbattu ma ja tyu'uju Jerusalén, esu Jesús jawyiinu naty ñejxy ma ja 'yuxpukpu. Es ja nimajmajtskuty du'uñ wu'umadyaaydu es tsyu'kudu ja ja'ayuty di'ibu panujxudur. Net ja Jesús twoonejxy wiink tsoo ja nimajmajtskpu 'yuxpukpu. Ta oj ttukmumadya'aktu di'ibu naty jatán kubatánur, ³³es 'yanmaayudu:

—Ixtu, nbatujkam Jerusalén ma uj, ja Naxwíndu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nya-jkyuak'añuts ma yu teedywyindsúnuty es ma ja di'ibuty tsajrtugóty ja'uxpukpu, es xytyuknikajxpata'anduts ja o'kun es xkyuyaka'anduts ma ja romanu ja'ayuty. ³⁴Yu'uts xyñixi'iga'an xytyukxi'iga'anduts, xywyopa'anduts, xyñidsujyua'anduts es xya'ooktupts, es ko tyugukxabátut madsu naty tu n'eeke, njikyryúkuduts.

Santya'agu esu Fwank t'amdowdu tu'ugu may'ajtun

³⁵Net ja Santya'agu es ja Fwank, Zebedeu myaanguty, tmawingoonda ja Jesús es t'anmaaydu:

—Ya'uxpukpu, ndsojktupts es xtyuúnut ja may'ajtun di'ibu n'amdoodur.

³⁶Net ja Jesús yajtuujudu:

—¿Ti dan mdsoktup esuts ndúnut?

³⁷Ta t'anmaaydu:

—Moodyuguts esuts n'u'uñudut tu'uk ma m'aga'añgyu'u es jatu'uk ma m'anajñgyu'u ko m'ana'ama'añ muj'ajtun muut.

³⁸ Ta ja Jesús 'yadsoojudu:

—Miits kyaj xyñijáwudu ti dun m'amdoodap. ¿Tii mmudánudap miidsuty, éxtum mbaat njuna'anum xy'uuktə mə ja káluz mats ɛj n'uuga'añ? ¿Tii mmudánudap miidsuty éxtum mbaat njuna'anum mnubáttat éxtumts ɛj nnubata'añ?

³⁹ Ta ja 'ajaty 'yadsoodu:

—Nmudánudəpts.

Esu Jesús 'yanmaayudu:

—Tuy'ajtun ko miits m'uuktəp mə ja káluz mats ɛj n'uuga'añ, es nandu'un mnubáttat éxtumts ɛj nnubata'añ. ⁴⁰ Per ɛj kyajts xypyaaty esuts miits nmo'oydyut es m'u'uñudut mats n'aga'añdsyoo o mats n'anajñdsyoo. Diosu du'un páttap tmo'oydyut di'ibáty tu yajtuknibujtaaga.

⁴¹ Ko ja nimajkrə ɛxpɔjkrəty tmudoodu tyaadu, net ttuk'ak'ajttu ja Santya'agu es ja Fwank. ⁴² Netu Jesús dyáxudu nimajmajtskuty, es t'anmaaydyu:

—Mnija'adap miits ko di'ibáty 'yana'amdap ya naxwiin, jya''abúktəp ja ja'ayuty, es 'yana'amudu éxtum yu'ujuty ja kyutujkun. ⁴³ Per kyaj dyu'un'átut mə miidsuty. Nik ni'igu ko di'ibu naybyujta'aganup muj mə miidsuty, yu'u myudúndəp ja myu''ɛxpɔjkrəty, ⁴⁴ es oytym pánuty miidsuty di'ibu itaamp jawyiin, yu'u myudúndəp ja myu''ɛxpɔjkrəty éxtumxup yu'udyu myuduumbu. ⁴⁵ Du'un éxtum ɛj, ja Naxwiñudu ja'ayudyu Kyudunaabyu, kyajts nmiiñ naxwiin esuts nyajmudúnut, ja'ats ɛj tu nnimín esuts ɛj ja ja'ay nmudúnut esuts ngubátat mayu ja'ay ja pyeky kots ja'a ngu'oogat, du'un may tmudáttat ja nitsokun.

Jesús dya'ijxpéky tu'ugu wiints

⁴⁶ Net jyajttu Jerikoo. Es ko naty Jesús kyajpnbudsémy mut ja 'yɛxpɔjkrəty es mut ja mayja'ayuty, tu'ugu wiints di'ibu xyu'ajtypy Bartimeeu, Timeeu myaank, jamu naty 'yu'uñu tu'ubu'ay es t'amdoj ja limosnu. ⁴⁷ Es ko tmudooy ko wyingón ja Jesús nazarenu, ta ja wiints yaxkeky:

—¡Jesús, Davitu tyuump 'yaats, pa''ayooguts mij!

⁴⁸ May ja ja'ayuty 'yoojudu es 'yamónut, per ja wiints ni'igu waanu muk yaxkeky:

—¡Davitu tyuump 'yaats, pa''ayooguts!

⁴⁹ Net ja Jesús wya'k'a'aju, es jyunáñ:

—Yajmíndu.

Ta ja ja'ayuty t'anmaaydyu ja wiints:

—Jotkujku, pudu'uk, mut ko tam myáxuty.

⁵⁰ Net ja wiints tnasajtu ja tsyamarru, es pyujte'ky. Ta twinguwa'ku ja Jesús. ⁵¹ Net ja Jesús yajtuujtu:

—¿Ti mdsejpy esuts ɛj ndúnudəts?

Ja wiints 'yadsooy:

—Ya'ɛxpɔjkrə, yu'uts njatsejpy esuts n'ijxpáku.

⁵² Ta ja Jesús 'yanmaayy:

—Mbaat mnejxy. Tu m'aguda'aky mut ko tuts xymyubeky.

Netyu ja wiints oj 'yijxpéky, es tpanejxy ja Jesús.

11

Jesús tyaku Jerusalén éxtum tu'ugu rey

¹ Ko naty jya'ta'añ Jerusalén, ko jyajttu Betfajee, jamyu mə ja Oliivus Kopk, netu Jesús tkejxy majtsku 'yɛxpɔjkrə, ² es t'anmaay:

—Nujxtu mə yu mutsk kajpnu'un'k di'ibu yajwingu'ijxup, es jap xypyaadut kuwuuñ tu'ugu burru di'ibu ni púnnum tkatuk'u'uñ. Məgaju es xyajmínut. ³ Es pun ja pún mayjítawudu: “¿Ti ko xymyugaju?”, net xy'anuumut: “Ja Windsán yajtunaampy es pojun tkajxumbítat jatugok.”

⁴ Es ja 'yɛxpɔjkrəty oj ñujxtu, es tpattu tu'ugu burru kuwuuñ tujk agu'um muj tu'ubu'ay. Es ko naty tməgaju ja burru, ⁵ net ja ja'ay yajtuujtu:

—¿Ti ko xymyugájudu tadu burru?

⁶ Es yu'ujuty 'yadsooda éxtamu Jesusa naty ta 'yanu'umxudu. Net ja ja'ay myastútudu. ⁷ Ta oj dyajnujxta ma ja Jesús es tpujtáktu ja wyit jam burru ñikujxm, es ja Jesús ttukpejty. ⁸ Es ja mayjya'ayuty dya'ptu ja ñikujxyudu wit tu'aay. Wiinkputy ttajtú ja kepyu 'yaay xye'entsy es ttukwin'o'oxudu ja tu'aa. ⁹ Ja ja'ayuty di'ibu nujxtup jawyiin es nandu'un ja di'ibu miindup ux'ok ya'ax jyokta:

—¡Awdattu Dios! ¡Kuni'xy di'ibu miimp éxtamu Nindsun'ajtam Diosu kyudunaabyu!

¹⁰ Muj kujxm 'yítut ja rey Davitu tyuump 'yaats di'ibu yajkutukaamp. ¡Awdattu Diosu tsajpótmudu!

¹¹ Ta ja Jesús kyajpnjajty Jerusalén es jyajty ma ja muj tsajptujk es t'ijxtaay tugekyu di'ibu jap. Ta tsoyo'on jam es tmunejxy ja majmajtskpu 'yuxpukpúty ma Betañu kajpn, mut ko ta tsyu'ujunu naty es jap mya'aja'añ.

Jesús tkajxpéky ja iigu kepy

¹² Jakumbom ko Jesús tsoyo'on jap Betañu, ta yu'o'ku. ¹³ Ta t'ijxy tu'ugu iigu kepy tu'ubu'aay. Ta tnimujwa'ky, es kyaj tpaty ni ti tyuump ja kepy, je'eyu 'yaay, ja'a ko kyajnum ja tiempu ma tyuump. ¹⁴ Ta ja Jesús t'anmaay ja iigu kepy:

—Ni na'a mganakytyuump'átut.

Es ja 'yuxpukpúty tmudoodu.

Jesús dyajpudsémy di'ibu juuy to'ktup ma ja muj tsajptujk

¹⁵ Oknum jyajttu Jerusalén, netu Jesús tyujku muj tsajptujk ñabotsoty. Ta dyajpudseemy di'ibu naty jap juuy to'ktup es dyajjumbijty ja myeesuty di'ibu naty jap wyingugoondup ja meen mut ja tsajptujk meen, es dyajjumbijty ja syiyuty di'ibu paktu'ktup. ¹⁶ Es kyaj dyajkutijky es pún dyajnáxut oytyiity muj tsajptujk ñabotsoty. ¹⁷ Ta dya'uxpejky ja ja'ayuty, es t'anmaay:

—Ja Dios jyunán ma ja jyaabyajtun: “Yu ndujkuts yu'u ma nidugekyu naxwíñudu ja'ay kyajxta'aktu”, per miidsuty ta xyajwa'andu ma'tspu aank.

¹⁸ Es ja teedywyindsánuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpukpúty tmudoo yu taadu. Ta t'axtaaydyu ja winma'añ w'ix ja Jesús 'yoogut, per ttsu'ugudu, ja'a ko nidugekyu ja ja'ayuty tam yajxon tmudoo'ittu ja 'yuxpukun. ¹⁹ Es ko tsyu'ujunu, net Jesús tsoyo'on jap Jerusalén.

Iigu kepy tyu'utsy di'ibu Jesús ta tkajxpéky

²⁰ Jakumbom jepy ko jyumbitandu Jerusalén, ta ñaxtu ma ja iigu kepy, es ja 'yuxpukpúty ta t'ixtu ko ta naty tyu'tsnu. ²¹ Ta ja Peedru tjamyejtsy, es t'anmaay yu Jesús:

—Windsún, ¡ix! Tu tyutsnu tyadu iigu kepy di'ibu mij ta xykyajxpéky.

²² Jesús 'yadsooy:

—Mubaktu Dios. ²³ Tyu'ajtun n'anuumudu ko pún ja pún miits m'anuumudubu tyadu kopk: “Jwa'ak ja yaa. Nujx mejyñóty.” Pún kyaj xyujrpjwudu, pes du'unu dun jyátut. ²⁴ Paaty n'anuumudu miidsuty ko tugekyu di'ibu miits m'amdoodup ja Dios ma mgajxta'aktu, pún mmubujktup, m'axájudup. ²⁵ Es ko mgajxta'aktu, mma'xtup di'ibáty miits mduunudup axuuk, es du'un yu mDeedyu tsajpótmudu mma'xudup miidsuty ja mbojputy nandu'un. ²⁶ Es pún kyaj xymya'xtu di'ibu mduunudup axuuk, mDeedyu tsajpótmudu nan kyaj mma'xudat miidsuty ja mbojputy.

Jesusu kyutujkun

²⁷ Ta net jyajttu Jerusalén. Es ko natyu Jesús jyudity muj tsajptujk ñabotsoty, ta ñimiinudu Jesús ja teedywyindsánuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpukpúty es ja mujja'aydyujkuty, ²⁸ es yajtuujudu:

—¿Pánu kyutujkun muat xytyuñu tyaadu? ¿Pán ta mgutujkanmo'oyuty?

²⁹ Ta Jesús t'adsoodu:

—Uj nandu'un nyajtawaambyuts tu'ugu ayuk miidsuty. Pún xy'adsoojumbijtpats, net n'anuumat ti kutujkanats uj muat nduñu tyaadu. ³⁰ ¿Pán kutujkanmooyu Fwank es yajnbátut? ¿Dios, o yu ja'ayuty? ¡Adsoodugats!

³¹ Ta ka yu'ujuty ñay'uu ñaygyajxudu es ñayjyuna'anudu:

—Pun n'okjuna'anum ko ja Dios tuk'ana'amü, ta xy'adso'om: “Es punu du'un, ¿ti ko xkyamubuktü?” ³² Es pun njuna'anum ko ja'ayuty, ta yu ja'ayuty xytu'unum axuk, mut ko nidugekyu yu'ujuty tmubuktü ko Fwank yu'u ja Diosu kyugajxpu.

³³ Ta t'anmaadyu ja Jesús:

—Kyajts nnijáwudu.

Ta ja Jesús 'yadsoojudu:

—Es uj nan kyajts miits n'awánudat ti kutujkanuts uj muut nduñ tyaadu.

12

Axuk kamgwentu'ajtputy éxtamu ijxpajtun

¹ Net tyujku ya'uxpajkpu mut kanak nax ijxpajtun es jyunañ:

—Jaa ijty tu'ugu yedyujk di'ibu kyoy yu uuvu kam ma ja ñax. Ta tnageemy es dya'uyuyü ma dyajnipátat ko ja uuvu yajwinma'adsa'anat es tkojy tu'ugu potsy kujxm ma mbaat jam n'ijxákam es ngwentu'ajtum tugekyu. Oknum tmooy tukmiky ja uuvu kam mudu wiink ja'ayuty es tsoy'onnu ja kugam. Jagam nax jagamgajpn oj ñejy.

² Ko tpaty ja tiempu ma ja uuvu yajtujkmukánnu, ta tkejxy tu'ugu tyuumbu es t'amdówt ja mduumbuty ja uuvu di'ibu pátur ja kugam. ³ Es ja uuvu kamgwentu'ajtpu tmajtsta ja kugamu tyuumbu, tkepywojpta es dyajjumbijttu. Ni tii tkamoodyu. ⁴ Net ja kugam tkejxy ja wiinkpu tyuumbu, es tyaadu ttsaaga'tsta es dyajtsayujttu kyubajk es axuk ttuundu. ⁵ Ta ja kugam tkejxy ja wiinkpu, es yu'u dya'o'ktu. Oknum ja kugam tkejxy ja wiinkpadyu tyuumbuty nimay, es ja uuvu kamgwentu'ajtpu tkepywojpta naagaty ja tuumbuty es naagaty dya'o'ktu.

⁶ Ja kugam tmudajnu je'eyu tu'ugu myaank di'ibu jyantsytsyejpy, ja'a kyajx tim ok es twinmaay: “Wyindsu'ugubuduts ja nmaank.” ⁷ Es ko t'ijxtu ja uuvu kamgwentu'ajtpu ko myiñ ja kugamu myaank, ta ñayjyunañudu ak yu'ujuty: “Tyaadu du'un di'ibu 'yaxajyaampy yu kyuma'añ. Min n'ok'ya'o'kam, es du'un nmawu'amam udsajtam.”

⁸ Ta tmajtsta, dya'o'ktu es dyajpudsuumdu ja ñini'x ma ja uuvu kam.

⁹ Ta ja Jesús yajtuy:

—¿Ti tyunaampy mut yu'ujuty ja kugam? Pes mínup es dya'o'ktu'ayudu tadu axuk ja'aydyujk, es tmo'oyat wiinkpu ja 'yuuvu kam.

¹⁰ ¿Tii ni na'anum miits xkyu'uxpuktü ja Diosu jyaabyajtun ma jyuna'añ?:

Ja tsaá di'ibu ja pojtsputy 'yuxtijtu, tu tpaaty ja lyugaar ma ja tujk t'ujx'áty.

¹¹ Tyaadu du'un ja tyu'unun ja Nindsun'ajtam Dios, es n'okwu'amudya'ayum du'ñu.

¹² Ta ja teedywyindsunaty es ja fariseeuty tjamatsandu ja Jesús, ja'a ko tmawinma'añbyáttu ko yu'udyu naty yajmadyákp mudu tadu ijxpajtun. Es mut ko tsoy'kudu ja nax kajpn, ta tna'ijxtu ja Jesús es ñujxtu.

Jesús tmadya'aky ja kugubajtun

¹³ Oknum ja Jesús yajtuknikejxy nidu'uguty ja fariseeuty esu Eroodusu jya'ayuty, es t'uxtaadyu wi'ix mbaat dya'anuguga'adu ja Jesús. ¹⁴ Ta ja'ajuty t'anmaadyu ja Jesús:

—Ya'uxpajkpu, nnija'adupts ko mgajxy mut ja tuj'ajtan es ni xkyatuñ kwentu di'ibu ja'ayuty myadyáktup. Je'eyu xya'uxpeky mut ja ñu'u tyu'u ja Dios. ¿Tii óyudsu da ngugabátat ma yu yajkutujkpu kopk, o kyaju?

¹⁵ Es ja Jesús ñija'abu naty ja tyádudyu 'yaxuk winma'añuty. Ta t'anmaadyu:

—¿Ti kots miits xyajka'aja'andu? Tuk'ijxtuguts ja meñ di'ibu muut mgugubety.

¹⁶ Net dyajmiindu tu'ugu platu meñ. Ko tyaadu t'ijxy ja Jesús, net dyajtuy:

—¿Púnu tyadu wyiñ jyujp esu xyuu di'ibu yam kuxja'ay?

Ta ja'ajuty 'yadsoodu:

—Yu yajkutujkpu kopk.

¹⁷Net ja Jesús 'yanmaayudu:

—Pes mo'oydu ja yajkutujkru kopk ja di'ibu yu'u jya'a'ajtypy, es mo'oydu ja Dios di'ibu Dios jya'a'ajtypy.

Ko tmudoodu tyaadu, ta du'ni wu'amadyaadyu.

Ja'ay dyajtawdu pun jikyryuktup ja o'kruty

¹⁸Net oj tniunxtu Jesús naagadyu saduseenty. Ja saduseenty jyuna'andu ko kyajp jyikyryuka'an ja o'kruty. Du'unu tyaadu ttuknibujtakudu:

¹⁹—Ya'uxrjukru, Moisés dyajniगतुकु ko pun ja pun 'yeeky es kyaj tu tpattu 'yu'unk, ja myuga'ax ryukur ja ku'ekytyo'oxy es tmudattat ja 'yu'unk, es ja'a tyuknikujxm'atup ja jamyi. ²⁰Du'un jyajty ma uudsuty. Tamu naty juxtuj tukka'axu yedyujk. Ja ka'axkorp pyejky, es 'ye'ky, kyaj tpattu ja 'yu'unk. ²¹Ta ja myumajtskru tpejky ja ku'ekytyo'oxy, es nandu'un jyajty. Es ja myuduguuru nandu'un jyajty, ²²extu ko 'yabudseemy nijxtujk, es ni pun tkatukpattu 'yu'unk. Es ko tyaadu du'un tugekyu najxy, ta nandu'un ja toxytyujk 'yo'knu. ²³Es ma jyikyryuka'andak ja o'kruty, zpunuk nidu'ugu tadu juxtujkru ana'kuty ndo'oxy'atup, extum tu ryujkta'aydu mut yu'u?

²⁴Esu Jesús 'yadsoojudu:

—Miidsuty nugoo m'okkajxtugooynudu, mut ko kyaj xynijawudu ja Diosu jyaabyajtun es ni ja myuk'ajtanu Dios. ²⁵Es ko ja o'kru jyikyryuktat, ni kyapuktat ni pun, du'un 'yittat extumu anklusu tsajpotmudu. ²⁶Yu o'kruty sitay jikyryuktup. zTii kyajnum miits xyajmadya'aktu extum ja Dios jyuna'an ma ja jyaabyajtun, ma tmadya'agyu tadu apyngyepy ko tyoy?, ko t'anmaay ja Moisés: “Ujtsu du'un ja Abraanu Dyios, Isaa esu Jakoob.” ²⁷Yu Dios, kyaj yu'u Dyios'atyuty ja o'kruty, yu'u du'un ja jikyryuty.* Es du'un miidsuty sitay nugoo m'okkajxtugooynudu.

Ana'amun waanu mujru

²⁸Net nandu'un niimiun Jesús tu'uk ja di'ibu tsajptugoty ya'uxrjukru, di'ibu tu tmudoyu tyaadu es nija'ap ko Jesús tu t'adsoodu ja saduseenty mudu wiy'ajtan. Ta dyajtawu:

—Ya'uxrjukru, zdi'ibu du'un ja ana'amun ni'igu myajuty?

²⁹Ta Jesús 'yadsooju:

—Ja ana'amun di'ibu ni'igu myajuty, yu'u tyaadu ma jyuna'an: “Mudowdu es jaygyukudu, miits israeltaty: ja Dios di'ibu Nindsun'ajtam, yu'uyu je'eyu Windsun'ajtp. ³⁰Tsoktu ja mWindsun Dios mut winu mjot mwinma'aj, mut winu m'anmaja'an es mut winu mmajaa.” ³¹Es ja myumajtskru yu'u du'un jyuna'an: “Tsoktu ja mmudujkpa'a extum mij ku'am mnaydsyékuty.” Tadu nimajtskru ana'amun nik ni'igu myajuty kudiinum ni tu'ugu wiinkru.

³²Ta ja di'ibu tsajptugoty ya'uxrjukru 'yanmaayu Jesús:

—Oyuts tu xy'adsoy, ya'uxrjukru. Tuj'ajtanu'u ko ijtp tu'uk je'eyu Dios, kyajru wiinkru. ³³Es pun ndsojkum ja Nindsun'ajtam Dios mut winu njot nwinma'aj'ajtam, mut winu nmajaa'ajtam es pun nandu'un ndsojkum ja nmudujkpa'a'ajtam extum nnaydsy-ojkum ku'am, yu'u sitay nik ni'igu tsyobaadut kudiinum tugekyu yojxun es tugekyu windsu'kun di'ibu yajtoodyup artalkujxm.

³⁴Es mut ko ja Jesús nija'ap ko ja di'ibu tsajptugoty ya'uxrjukru tu 'yadsooytu mudu wiy'ajtan, ta t'anuumu:

—Je'eyu tim waanu mdagoy'ajtxuty es m'itat ma Dios yajkutiky.

Es kyaj pun 'yoknadyuk'a'ijxun es t'ak'yajtawut ni tii.

Punu tyunmp 'yaats ja Kristu

³⁵Oknum ko Jesús tuk'uxpejky ja ja'ayuty muj tsajptujk nabotsoty. Ta yajtanjudu:

—zWi'ix ko yu di'ibuty tsajptugoty ya'uxrjukrup jyuna'andu ko yu Kristu yu'u tuum-p'ajit aats'ajtar ja Davit je'eyu? ³⁶Mut ko Davit ku'am, mut ja myuk'ajtan ja Espiritu Santu jyuna'an:

* 12:27 yu'u 'yandijpy ko mudu Dios tugekyu jyiky'ajtta'aydu. Ix Lukas 20:38.

Yu Dios t'anuumu ujtsu nWindsún:

“U'uñu yaa aga'añdsyoo ma ujun,
extu kots uj nyajtugóyut tugekyu mij ja mmadsip.”

³⁷ ¿Es wi'ix mbaat yu Kristu tyuumpl'áty 'yaats'átyuty yu Davit? Pes Davit ku'um junaamp nWindsún.

Es ja ja'ayuty di'ibu nimáyudyu naty, yu'ujuty myudoodaadyu yajxón ja Jesús.

Jesús tnigajxy ja fariseeuty es di'ibu tsajptugóty ya'uxpajktup

³⁸ Es ja Jesús t'aktuk'uxpejky:

—Naygywentu'átudu miidsuty mut ja di'ibuty ya'uxpajktup tsajptugóty. Yu'u pyujtáktup ja witu yembyu es ttsoktu es ja ja'ayuty 'yubo'x kyajxpo'xudut tu'aay mudu windsu'kun, ³⁹ es tsajptugóty jap tyim'u'uñuya'andu ma ja ja'ayuty mbaat yajxón 'yixudu es muj windum 'yu'uñyag'andu ma pún kyay 'yuuktu. ⁴⁰ Es trujkudu ja tyujkuty yu ku'eky-tyo'oxyuty, net kyajxta'akta jeky es du'un twin'uana'andu ja ja'ayuty, es ñay'andjudu jyiky'attu tuj'ajtun muut. Paaty pátudup ni'igu ja tudydu'unun.

Ku'ekytyo'oxy ja myeeñ dyoxy

⁴¹ Oknum ja Jesús ñaxwe'tsy ma t'ijxy ko ja mukja'aydyujk trujtáktu may ja myeeñ ma ja muj tsajptujku 'yalkansiü. ⁴² Es nandu'un jya'ty tu'ugu ku'ekytyo'oxy ayoobu, es trujta'aky majtsku mutk meeñu'unk di'ibu yiin waanu tso'ajtypy. ⁴³ Net ja Jesús dyaxyu ja 'yuxpajkputujk, es t'anmaay:

—Tuy'ajtun n'anuumu ko tyadu ku'ekytyo'oxy di'ibu ayoop tu dyaky ni'igu es kudiinun nidugekyu ja mukja'ayuty. ⁴⁴ Ja'a ko yu'ujuty dyaktu di'ibu yajnadujkup, peru tyadu ayoobu ku'ekytyo'oxy dyaky tugekyu ja myeeñ di'ibu tyukjiky'ajtypy.

13

Jesús tnigajxy ko ja muj tsajptujk tyugoya'añ

¹ Ko ja Jesús tsoyo'ñ ma ja muj tsajptujk, nidu'ugu 'yuxpajkputy jyunañ:

—Windsún, ok'ix yu muj tsaajuty es yu tsuj tujkuty.

² Es ja Jesús 'yadsooy:

—¿M'ijxtup tugekyu tyaadu? Kyaj wu'uuma'añ ni tu'ugu tsaaj ñayñikoombétyuty, tugekyu tyugoya'añ.

Ijxwu'umun ko ja naxwíñudu tyugoya'añ

³ Net oj ñujxtu ma ja Oliivus Kopk di'ibu jam windum ma ja muj tsajptujk. Es ko naty Jesús jam 'yu'uñu, ta ja Peedru, Santya'agu, Fwank esu Andrés oj 'yanu'umxudu ayu'udsyu:

⁴ —Njanijawayándupts na'a denu tyaadu di'ibu tunán jatánup es ti ijxwu'umun ja'ay myudáttup ko tyaadu tugekyu du'un tyuna'añ jyata'añuty.

⁵ Ta Jesús 'yanmaayudu:

—Mnaygywentu'átudup kudiibu pún mwin'uunadut. ⁶ Mut ko may myina'andu di'ibu juna'anaamp: “Ujtsu du'un ja Kristu.” Es wyin'uunaampy mayu ja'ayuty.

⁷ Es ko miits xymyúódwdut tsiptundu oymyaaty, katu mnay'adsu'ugudu. Pes du'un jyata'añ, per kyajpu du'un yu'ujuty ma ja naxwíñudu tyugoya'añ. ⁸ Mut ko tuk peky mut jatuk peky ja naxwíñudu ja'ayuty ñayñisiptuna'anudu esu ana'ambuty nixim niyam, es myina'añ ja muk ujxuty oymyaaty esu muk yuu. Tugekyu tyaadu yu'u du'un maanum je'eyu tsyonda'aky ja ayo'on.

⁹ Per mnaygywentu'átudup miidsuty, ja'a ko ja ja'ayuty mmunujxudup ma ja kumdat-tujkun es myajwóptut mut ko miits xypyanujxtupts. Es mmunujxudup ma gobernadoor esu rey es du'un miidsuty jap xypujta'aktut ja tuy'ajtun ujtskyujxm. ¹⁰ Es koonum yajkajwa'xut ja oybyu ayuk ma tugekyu naxwíñudu, es óknum ja naxwíñudu tyugoya'añ. ¹¹ Es ko myajmunujxut es myajkyákat ma ja kumdattujkun, katu mjotmay'ooktu miidsuty wi'ix mjuna'andut. Ja'a mgajxtup di'ibu Dios mmo'oyudup jaanum, ja'a ko kyaj miits xkyajxa'andu mgu'um winma'añ, yu Espíritu Santu mwinma'añmyo'oyudup.

¹²Ma tadu tiempu jyata'añuty, ko extu di'ibáty tukka'ax'ajttup kyuyaka'anup nixim niyam es ttuk'ya'ooktat; es ja u'unkteety da'un tyuna'añ mut ja 'yu'unk; es ja una'ku'unguty nanda'un myuttsiptuna'andup ja tyaak tyeety es tyuk'ya'ooktup. ¹³Es nidugekyu ja'ayuty m'axuk'ixudut ja'a ko miits xyryanjxtupts. Per di'ibu 'yaktube-kyryum da'ñum, yu'u nitso'ogup.

¹⁴Yu Diosu kyugajxpu Dañel tkaxjaay di'ibu tyúndup ja axuukpu. Ko xy'ixtat tyanu ma kyaj pyaadyuty ja di'ibu ya'axu'kup es di'ibu kyaj tmuj'ixy ja Dios (wa'an tjaygyuku di'ibu yu neky kyajxyru), net di'ibáty ijttuba naty Judeeu kya'aktat jap es ñajxtat tungujxy kopkujxy. ¹⁵Es di'ibu naty jam tujkkujxm, kyaj jyúnákut es ñajx tridaku di'ibu jap es tjuuda'anut. ¹⁶Es di'ibu naty jam kyamotm, kyaj jyumbítat es min t'ooxy ja wyit. ¹⁷Paroobu ja toxytyujkuty di'ibu naty ijtr u'unkmuut ma tadu xuu es di'ibu ya'u'unktsi'tstap! ¹⁸Amdow pujktsowdu miidsuty ja Dios es kudiibu mga'aktat ko naty xyuyx, ¹⁹mut ko muk 'yita'añ ja ayo'on, éxtam ni na'anum kyajaty extu ma Dios dyajkojy ja naxwíñudu, es ni da'un kyanakyjyata'añuty jatugok. ²⁰Es punu Dios kyaj dyajwaanu tadu tiempu, ni pún kyatso'oktat. Per yajwaanup yu'u mut ko tseky púnaty yu'u tu twin'ixy éxtamu jya'ayun.

²¹Ko naty pún miits m'anu'umxudu: "Ixtu, tyaá dun ja Kristu", o "Ixtu, tuxim ja Kristu", kyaj xymyubúktat. ²²Mut ko minaamp ja win'u'umbuty di'ibu nayyajnaxánup éxtamu Kristu es éxtamu Diosu kyugajxpu, es tyunaampy yu ijxwu'umun esu muj'ajtan es da'un tjawin'una'andut ja ja'ayuty di'ibu Dios ku'um wyin'ijx. ²³Paaty mnayjyujp'ixudup miidsuty. Tu n'anuumudu miidsuty yu tyaadu tim jayejp.

Wi'ix jyumbítat ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu

²⁴Es ko da'unu naty tu ñajxta'ayu tadu ayo'on, ja xuu wyingoodsuya'añ, ja po'o kyaj ñakyjyaja'añ, ²⁵kyá'adut ja mudsa'ajuty es yu'xup ja muk'ajtan tsajwínm. ²⁶Net xy'ixtudats nmiñ uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, yoodsoty mudu muk'ajtan esu muj'ajtan. ²⁷Es nduk'ana'amudats ja n'ánklusats, es dyajnaymyúkudut di'ibáty tu nwin'ixtats, ma yu jumboj esu yukpoj myiñ es ma yu xuu pyadsemy es ma tsiy'ity, otyyim maaty.

²⁸Jattu tyadu 'yijxwa'umun ja iigu kepy. Ko ja xye'entsy 'yity u'unk es pyadsemy ja 'yaay, miits mnija'adup ko miimp ja ambu. ²⁹Nanda'un jajtrp da'un ko xy'ixtat tugekyu tyaadu, mnijáwudup ko tuu dunu naty wingoombuts, éxtam mbaat njuna'anum tujk agu'uybyun. ³⁰Tuy'ajtan n'anuumudu ko tugekyu tyaadu jyata'añuty maanumu naty ja ja'ayuty di'ibu tyam kyaj 'yooktunum. ³¹Ja tsajp es ja naxwíñudu náxup, per ja n'ayúkus ni na'a kyakexy kyanaxy.

³²Ja xuu es ja ooru ni pún tkanijawu, ni yu Diosu 'yánklusaty es ni uj, ja Diosu 'yu'unk, yu'uyu da'un je'eyu ñija'ap ja Dios Teety. ³³Paaty wu'umdu miidsuty wijyuty es mnayjyujp'ixudup, ja'a ko kyaj xyñijáwudu na'a nmina'añuts.

³⁴Da'un ja'a éxtam tu'ugu ja'ay di'ibu ñajxaamp jagam. Ko naty kyajnum tsooñ, ta tmo'oydyu ja pyo'oduumbuty ja tyuunk nidu'uk nidu'uk, es t'anmaay ja di'ibu kywentu'átup ja tujk aa es wyijy'ítat. ³⁵Es n'anuumudu miidsuty, wu'umdu wijy, mut ko kyaj xyñijáwudu na'a jyumbita'añ ja mWindsún, pun tu tsiu'ujun, pun tsu'pun, ma 'uyy ja tugaak o ma xyuñu. ³⁶Exkum ko jyumbity ti'in es mbaadudat maabuty. ³⁷Es di'ibu n'anmaadyup miidsuty, n'anmaadyupts nanda'un nidugekyuty: Wu'umdu wijyuty.

14

Tkajxy'áttu pun wi'ixu Jesús yajmátsut

¹Ja'a tyugoy'aty majtsk xuu ja pasku xuu ma yajkáy ja tsajkaaky di'ibu kyaj tmudaty yu levaduuru, es ja teedywyindsánuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpukttup t'uxtaaydyu ja winma'añ wi'ix t'okmátstat ja Jesús mudu andakun, es ttuk'ya'ooktat. ²Es ñayjyunánudu: —Kyaj jyaaty ma ja xuu kudiibu xyñibudu'kam ja ja'ayuty.

Tu'ugu toxytyujk ttukkuutsy ja pa'ak xu'kpu ja Jesús

³ Jamu naty Jesú Betañu ma yu tyajku Simonk di'ibu yajtijp nilepru pa'am. Ko naty ja Jesú 'yu'uñ meesu winduuy, ta ñimawingoonu tu'ugu toxytyujk mat tu'ugu alabastru limetu ujts mudu aseytu pa'ak xu'kpu jantsy tsooxubu. Ta ja toxytyujk oj ttuknitemy kyubajkkujxy. ⁴ Ko t'ijxtu tyaadu ja ja'ayuty, ta nidu'uguty 'yajkudu, es ñajyuanánudu:

—¿Ti ko tyaadu du'un tu 'yuxtugoy? ⁵ Tyaadu tuuxyup yajteeky tugak mugopx xuu nidún, esxyup yajtukpudákudu ja ayoobu ja'ayuty.

Ta t'oodu ja toxytyujk. ⁶ Es ja Jesú t'anmaaydyu:

—Mastu'uttu. ¿Ti ko xy'oodu? Tyaadu óyudsu du'un tu xytyuñ. ⁷ Ja ayoobutujkuty du'uñm xymyudáttut ma miidsuty, es oyña'aty mbaat xypyudákudut. Per uj kyajts du'uñm xymyudáttut. ⁸ Tyadu toxytyujk tu ttuñ di'ibu mbaat, tu ja nnini'xuts pa'ak xu'kpu ttukkuutsy esuts nnaxtujkunuduts. ⁹ Tyy'ajtun n'anuumudu ko yajkajxwa'xy yu oybyu ayuk ma tugekyu naxwiñudu, yajmadya'agut nandu'un di'ibu tyuunu tyadu toxytyujk, es du'un yajjamyátsut yu'u.

Juudas tkuyaka'añ ja Jesú

¹⁰ Net nidu'ugu nimajmajtskpu ja uxpujkrpu di'ibu xyu'ajtypy Juudas Iskaryotu, oj ñejxy ma ja teedywindsánuty es oj myadya'aky mat yu'ujuty wi'ix tkuyaka'añ ja Jesú. ¹¹ Es yu'ujuty xyondaktu es twandaktu ja Juudas ko tmo'oya'andu ja meeñ. Net ja Juudas t'uxtaay ja winma'añ wi'ix tkuyákut ja Jesú.

Nindsun'ajtumú 'ya'ux

¹² Es ma ja pasku xuu tsyondaky, ma yajkáy ja tsajkaaky di'ibu kyaj tmudaty ja levaduuru, es ja ja'ayuty dya'ooktu ja byorreegú, ta ja uxpujkruty tñimiindu wingón ja Jesú es dyajtuudu:

—¿Ma xytsyeky n'uxkúkuduts es ndu'unum ja pasku a'ux?

¹³ Ta ja Jesú tkejxy nimajtsku 'yuxpujkruty, es t'anmaay:

—Ñujxtu jam kajpnóty. Jap xypyaadut tu'ugu yedyujk di'ibu myunejxypy tuk tsiyu nuu,

¹⁴ es xypyanujxtut extu ma tyujktáku, es xy'anuumudu tadu kudujk: “Yu nWindsánuts xytyuk'yajtuup: ¿Ma ja kwartu ma mbaat n'a'ux'áttuduts mududsu n'uxpujkrutujk ma tyadu pasku?” ¹⁵ Net mduk'ixudut tu'ugu muj kwartu es oydyuñ ma ja tukniku'uybyu tujk, es xy'uxkúkut ja a'ux jam.

¹⁶ Ta ja nimajtsk uxpujkruty ñujxtu kajpnóty es tpattu tugekyu éxtum 'yanmaayy ja Jesú, es dya'abátudu ja pasku a'ux. ¹⁷ Es ko oj tsyu'ujjnu, ta jyajttu Jesú mudu 'yuxpujkruty, ¹⁸ es ñaxwa'tstaaydyu meesu winduuy, es kyaydyu. Net ja Jesú jyunañ:

—Tyy'ajtun n'anuumudu ko nidu'uk miidsuty di'ibu kaapy mat uj, ja'ats uj xuyunyakaambuts.

¹⁹ Net ja uxpujkruty jyantsyjyotmaydyuktujkudu, es dyajtuudu nidu'ugáty ja Jesú:

—¿Tii ujtsu daa?

²⁰ Ta 'yadsoojudu Jesú:

—Yu'u du'un nidu'uk miidsuty ja nimajmajtskpu di'ibuts xymyutkaaymyujk. ²¹ Uj, ja Naxwiñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, du'un nnejxyuts éxtum ja Diosu jyaaybyajtun jyuna'añ. Per puroobu tadu yedyujk di'ibuts xuyunyakaamp. Nik oy mat yu'u kooxyup kyadimmiiñ kyadimjajty naxwiñ.

²² Ma naty jam 'ya'ux'attu, ta Jesú tkone'ky ja tsajkaaky es tja'aygyudáky ja Dios.

Es ko ttujkwa'xy, ta tmooydyu ja 'yuxpujkruty, es t'anuumudu:

—Kaydyu. Tyaadudsu nnini'x.

²³ Net tkone'ky tu'ugu káluz mudu vinu es tja'aygyuda'aky ja Dios. Ta tmooydyu ja 'yuxpujkruty, es nidugekyu 'yuktu ma ja káluz, ²⁴ es 'yanmaayudu:

—Tyaadudsu du'un ja nne'pyñ di'ibu Dios yajnaxkudákyry ja jembyu kajxy'átypy, di'ibu yajtamaan yaj'yokaamp es du'un yajma'xut nimay ja ja'ayudyu pyojpty. ²⁵ Es n'anuumudu ko kyajts nnaky'uuga'añ ja uuvu nuu extu kodsu naty n'iiky mat miidsuty ja jembyu uuvu nuu ma ja Diosu kyutujkun.

Jesú tñigajxy ko Peedru 'yuxtija'añuty

²⁶ Ko t'uaadaaydyu tu'ugu alabanu, ta oj ñujxtu ma ja Oliivus Kopk. ²⁷ Net ja Jesús t'anmaaydyu:

—Nidugekyu miits xymyastu'udándupts ma tyadu koots. Mut ko jyuna'añ ma Diosu jyaaybyajtun: “Nya'oogupts ja borreegu kwentu'ajtrü, es ja byorreeguty 'yayo'oywya'x-ta'aydyut.” ²⁸ Es kodsü naty tu njikypyeky, jawyiinuts nnujxt Galileeu maanumu naty miits mganujxtu.

²⁹ Net ja Peedru jyunañ:

—Oy nidugekyu mjamastútuba, uj kyajts mij nmastu'udut.

³⁰ Net ja Jesús 'yanmaayu:

—Peedru, tuy'ajtan n'anuumu ko ma tyadu koots, kyajnumu naty tuugaak 'yuy majtsk ok, es mij mjuna'ana'añ tuguk ok ko kyajts xy'ix'aty.

³¹ Ta ja Peedru muk 'yadsooy:

—Oyuts ndim'oogut mut mij, kyajts njuna'ana'añ ko kyaj n'ix'aty.

Es nidugekyu ja wiink uxprükpüty nanda'un jyunaandaaydyu.

Jesús kyajxta'aky Jetsemanii

³² Net ja Jesús jyajttu madu 'yuxprükpüty ma tu'ugu lugaar di'ibu xyu'ajtypy Jetsemanii. Ta t'anmaaydyu ja 'yuxprükpüty:

—U'uñađu yaa mints xim n'okkajxta'aky.

³³ Ta tmünejxy ja Peedru, Santya'agu esu Fwank, esu Jesús ñayjya'aju jantsy jot-maymyuut es 'yamutsk'ajty. ³⁴ Net t'anmaaydyu:

—Du'unuts njawu njodoty éxtum tu'ugu jotmay di'ibu madu o'kun. Wu'umdu miits ja yaa es mudánudu ja tsuu mut uj.

³⁵ Net ja Jesús waanu ñas'yo'oyu. Ta ñayjyujpu koxtanu naxkujxy, kyajxtáky ³⁶ es jyunañ:

—Tatitu'unk, mij mbaat oytyiity xytyuñ. Pun mbaat, kudiiabts n'uugut yu ta'ambu. Per kyaj dyu'unuty éxtumts uj ndseky, wa'an du'un éxtum mij xytsyky.

³⁷ Net jyumbijty ma naty ja nidugaukpu 'yuxprükpüty, es tpattu mya'adu, es t'anmaay ja Peedru:

—Simonk, ¿tii mmaabu? ¿Ti kyaj tu mmada'aky m'ítut wijy mut uj ni tuk ooru?

³⁸ Wijtu es kajxta'aktu kudiiabu ja ka'oybyu mmamadagadut. Tuy'ajtan ko ja anmuj'aan myudajtypy ja tsojkun, per kyaj yu nini'x tkuruka'añ.

³⁹ Ta jatugok oj ñejxy, es kyajxtáky du'un éxtum jayujp. ⁴⁰ Net jyumbijty jatugok ma ja nidugaukpu, es tpattu ak maadup, mut ko nugooy naty ja tsuu tu 'yokwindujkundu. Es yu'ujty kyaj tñija'adu wi'ix 'yadsówdut. ⁴¹ Ja myuduguk ok oj ñejxy. Ta kyajxtáky. Net jyumbijty ma yu'ujty, es t'anmaaydyu:

—¿Tii m'akmaa m'akpo'xtabu? Tu net tpaaty ja xuu ja ooru ma uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nyajkyakag'añuts ma yu rojpu ja'ayuty. ⁴² ¡Pudu'aktu! ¡Jo'omdu! Ta myiñ ja di'ibuts xkyuyakaamp.

Jesús yajmátsy

⁴³ Tamu natyñumu Jesús 'yakkajxy ko jyajty ja Juudas di'ibu nanda'un 'yuxprükpu'ajtypy ma yu nimajmajtskpu, es myindu madu mayjya'ay ak madu 'yespaadu esu kyépyuty. Yu'u naty kajxudup ja teedywyindsúnuty, ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxprükpüty esu mujja'aydyujkuty. ⁴⁴ Yu Juudas tu naty ttukni'ixu wi'ixu naty dyaka'añ ja ijxwu'umun:

—Di'ibuts uj ndsi'xyry, yu'u du'unu naty ja Jesús. Yu'u du'un mmátstap es yajxón xkyuñsúmdat es xyajñujxtu.

⁴⁵ Netyu Juudas tnimiiñ ja Jesús es tkajxpe'xy:

—Dios maygyépyuty, Windsún.

Ta oj tsi'xy. ⁴⁶ Ta tmajtsnúdu ja Jesús es dyajñjxnudu tsimy.

⁴⁷ Es nidu'uk di'ibu jamu naty madu Jesús tju'ty ja 'yespaadu es tnibo'tu tuk adu'umu tyatsk ja teedywyindsungópka tyuumbu. ⁴⁸ Net ja Jesús t'anmaaydyu ja mayjya'ayuty:

—¿Tii du'unats miits tu xyñimínduts madu m'espaađu esu mgepy es xymyatsa'anduts éxtumxyuüts uj nma'tspüty? ⁴⁹ Bom bómut es uj tu nya'uxpüktu miidsuty muj tsajptajk

ñabotsoty, es ni na'ats tu xkyamatstü. Per tugekyu tyaadu du'un jyátyuty es yajkuy-dyúnut ja Diosu jyaabyajtün.

⁵⁰Ta nidugekyu ja uxprjkrpty tmastuttu ja Jesús, es kyaktaaydyu.

⁵¹Jap tu'ugu uná'k tranejxy twit'aty yu'uyu tu'ugu saabunü. Net ja ja'ayuty tmajtstü ja uná'k, ⁵²es ja'a dyajwe'emy ja syaabunü es kyeky niwa'ats uxwa'ats.

Jesús, Anás wyindum

⁵³Di'ibáty myajtstü ja Jesús, yu'ujuty myunajxtu ma ja di'ibu ñigopk'ajtypy ja teedywyindsúnuty. Ta jap ñaymyujkudu ja teedywyindsúnuty, mujja'aydyujkuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxprjkrptü. ⁵⁴Esu Peedru pyanujx ja Jesús extu ma ja tyaja'a ja teedywyindsungópk. Jap oj wye'emy es ñaxwe'tsy mudu polusiuty, es ñayyajjokxpúkudu ma ja juun.

⁵⁵Yu teedywyindsúnuty es nidugekyu di'ibu ana'amdap muj tsajptugóty t'uxta'aydyu ja winma'añ wi'ix tniwaambáttut ja Jesús es 'yoogut. Per kyaj tpattu ja pyojru. ⁵⁶May ja ja'ayuty oj jyaminde es tjaniwaambajttü, per kyaj tyi'igyu'áttu ja 'yayuk. ⁵⁷Net myiñ naaguty di'ibu andáktü, es jyunandu:

⁵⁸—Tuts nmudóyuts ko tyadu yedyujk du'un jyuna'añ: “Uj njítuptsu tyadu muj tsajptujk di'ibu ja'ayuty tu tkojy, es tuguk xaats ngójut ja wiinkru di'ibu kyaj ja ja'ayuty dyajkojy.”

⁵⁹Per ni yu'ujuty tkayajti'igyudu 'yayuk.

⁶⁰Net ja teedywyindsungópk pyude'ky, es ja'ay kyujk'aay dyajttü ja Jesús:

—¿Kyaj m'adsoy ni tii? ¿Tii dunu tyaadu di'ibu yam myadyáktü mut mijtskyujxm?

⁶¹Per ja Jesús oj wye'emy amoñü, ni ti tka"adsooy. Net ja teedywyindsungópk 'yanmaayü:

—¿Tii mijtsu du'un ja Kristü, ja Diosu 'yU'unk?

⁶²Es ja Jesús 'yadsooy:

—Ujtsu du'un. Es miits m'ixtär ko uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudanaabyu, n'u'uñyua'añuts ma 'yaga'añdsyoo ja Dios di'ibu tugekyu muk'ajttün myudajtypy, es kots nming'añ yoodsóty.

⁶³Net ja teedywyindsungópk tku'tsy ja wyit es ñuguxu'ugut ja 'yaku, es jyunáñ:

—¿Ti ko n'aktimtsojkum ja testiigu? ⁶⁴Miidsuty ku'um tu xymyudowdu yu 'yaxuk ayuk. ¿Wi'ix mjuna'andu?

Es ja'ajuty nidugekyu jyunandu:

—Myudajtypy ja pyeky es páttü 'yoogut.

⁶⁵Ta naaguty tniidújudu, es twingudsu'umudu es tkojxtu. Ta t'anmaaydyu:

—¡Okmay! ¿Pán tu mgóxyuty?

Es ja polusiuty nandu'un tkojxtu.

Peedru t'uxtijy ja Jesús

⁶⁶Japu nátyñum ja Peedru abatku'p ma taja'a. Ta ñimiinu tu'ugu kiixy, teedywyindsungópk pyo'oduumbü. ⁶⁷Es ko t'ixy ja Peedru ñay'ajóxkuty ma ja juun, ta oj tnyu tjantsy'ixy es jyunáñ:

—Mij nandu'un tu mjúdyty mudu Jesús nazarenu.

⁶⁸Es ja Peedru t'uxtijy ja Jesús, es jyunáñ:

—Kyajts n'ixy'atyü tadu yedyujk. Kyajts nnijawü ti dun mmadyakypy.

Net ñejxy tujk agu'um, es 'yuyü ja tugaak. ⁶⁹Ta ja kiixy jatugok t'ijxy ja Peedru es t'anuumudu di'ibáty jámuty:

—Tyaadu, sitü yu'ü ja'ay'ajttü tyadu yedyujk.

⁷⁰Per ja Peedru jatugok t'uxtijy. Es ko waanu 'yak'ijty, di'ibu naty jáputy jatugok t'anmaaydyu ja Peedru:

—Tny'ajttün ko mij nandu'un mja'ay'ajttü tyaadu, mut ko Galileu ja'ay mij.

⁷¹Ta ja Peedru oj ñaygajxpekyuty ko kyaj tny'ajttün, es jyunáñ:

—Por tsyos, kyajts n'ixy'atyü tyadu ja'ay di'ibu miits mmadyáktü.

⁷²Ta netyu 'yuu ja tugaak myumajtsk ok. Net ja Peedru tjamyetsy éxtam ja Jesusu naty tu 'yanu'umxuty: "Ko kyajnumu natyu tugaak 'yuy myumajtsk ok, es mij mjuna'ana'añ tuguk ok ko kyajts xy'ix'aty." Ta ja Peedru jyantsytyjku juuy yaxpu.

15

Jesús, Pilatu wyinduuy

¹Ko oj xyuñu, ta ja teedywyindsúnuty ñaymyujkudu mudu mujja'aydyujkaty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'xpujktup es mut nidugekyu di'ibu ana'amdap muj tsajptugóty. Net tkatsuumdu ja Jesús, es oj tmunujxtu es ttukkudujkudu ja gobernadoor Pilatu. ²Es ja Pilatu dyajtuuy ja Jesús:

—¿Tii mijtsu du'un ja israelítadyu ryey?

Ta ja Jesús 'yadsooy:

—Tuy'ajtun, ujtsu du'un.

³Es ja teedywyindsúnuty tni'uumudu kanak nax. ⁴Ta ja Pilatu jatugok dyajtuuy ja Jesús:

—¿Tii kyaj m'adsoy ni wi'ix? ¿Ti kyaj xymudoy tuguekyu nu'un yam mdukni'uumudu?

⁵Per ja Jesús kyaj tyim'adsooy. Es ja Pilatu oj wyu'umu du'uñu es kyaj tniyawu wi'ix 'yajakuna'anut.

Jesús ñiduku es 'yoogut

⁶Es pasku pasku ja Pilatu tasmatsu tu'ugu tsimyja'ay di'ibu ja ja'ayuty wyin'ijxtup. ⁷Japu naty 'yittu tsimy naaguty di'ibu tu yajja'ay'eeky ko tsiyptuundu yu jajkutujkpu, es nidu'uk ya'ujuty xyu'ajtyru Barrabás. ⁸Ta ja ja'ayuty tniwingoonda ja Pilatu, es t'amdoodu ttúnut éxtam jaayum ttuñ. ⁹Ta ja Pilatu 'yadsood:

—¿Tii mdsoktup es nasmátsudats ja mreyy?

¹⁰Du'un jyunañ ja Pilatu mut ko ñija'abu naty ko ja teedywyindsúnuty tnaywyin-naxujáwudu ko ja Jesús may ja ja'ayuty pyanujxudu es paaty tu tyukkudákudu. ¹¹Per ja teedywyindsúnuty tni'budu'uktu ja ja'ayuty es jyuna'andut ko yajnasmatst ja Barrabás.

¹²Ta ja Pilatu dyajtuuda:

—¿Es tits ndúnup mut di'ibu miits mdjytup ja israelítadyu ryey?

¹³Yu'ujuty yaxkaktu:

—¡Yajkruuzpát!

¹⁴Ta ja Pilatu t'anmaaydyu:

—Pes, ¿tii du'un tu ttuundugóty?

Per ja'ajuty 'yaktim'yaxkaktu:

—¡Yajkruuzpát!

¹⁵Es ja'a ko Pilatu wyu'uma'añ oy mut ja ja'ayuty, ta tasmajtsu ja Barrabás es tni'ana'amu esu Jesús yajwóput. Ta net tkuyajky es dyajkruuzpáttut.

¹⁶Oknum ja soldaaduty tmunujxtu ja Jesús ma ja yajkutujkpu tyuja'an di'ibu 'yandijpy pretoory. Ta dyajnaymyujku nidugekyu ja soldaaduty ma tadu lugaar. ¹⁷Net ttukpujaktu ja witu tsu'unkrp éxtamu yajkutujkpu wyit. Ta txugajttu ja apyñ éxtam tu'ugu koronu es tpujaktudu kyubajkkajxm. ¹⁸Net t'anuumuda:

—¡Muj kujxm mij, israelítadyu ryey!

¹⁹Net ttukkuwojpu'ktu tu'ugu kepyu'un, tniúsjudu, twingoxtánudu es jyawu twind-su'ugu. ²⁰Ko ttukxiktaaydyu, ta dyajjunajktu ja tsu'unw wit es ttukpujaktu ja kyu'am wit. Ta tmunujxnudu es dyajkruuzpata'andu.

Jesús kyruuzpéty

²¹Ta tu'aay tpattu tu'ugu ja'ay di'ibu kyamoty naty tu 'yotsy. Ja'a xyu'ajtyty Simonk es kyugajpnuty Sirene, es tyeety'atyty ja Alejandru esu Rufu. Ta ja soldaaduty ttukkupujktu agwanu ja Simonk es dyajunujxtu ja Jesusu kyruuz.

²²Ta tmunujxtu ja Jesús ma tu'ugu lugaar txu'aty Gólotu, di'ibu ayuk wimbudsuumu Kalaveeru Lugaar. ²³Jam tjakuk'uugandu ja vinu taam'yo'oy mut ja mirru ujts aay, per

ja Jesús kyaj t'iky. ²⁴ Ta dyajkruuzpajttu. Es net ja soldaadyt tuundu rifu es du'un dyajwa'xtu ja Jesusu wyit.

²⁵ Taxtujk yaxpu naty ko dyajkruuzpajttu. ²⁶ Es kyubajky tpujtákudu tu'ugu letreeru di'ibu junaamp éxtamu du'un ja 'yu'unun: "Tyaadu ja israelítadya ryey." ²⁷ Nandu'un majtsku ma'tspaty dyajkruuzpajttu mut yu'u, tu'uk aga'añdsyoo es jatu'uk anañdsyoo. ²⁸ Es du'un yajkuudyún ja Diosu jyaabyajttun ma juna'añ: "Du'un ñajxy éxtamu axuk ja'ay."

²⁹ Ja ja'ayuty di'ibu najxtap jam tnixi'ik ttukxi'iktu, ttuknugow ttuk'yujkówdu es jyuna'andu:

—Mij di'ibu muj tsajptujk mijitypy es mjuna'añ ko tugukxubajtr xykyojoy jatuk ok. ³⁰ Nayyajtso'ogudu mij ku'am es junak kruuzkujxy.

³¹ Es nandu'un tyukxikudu ja teedywyindsúnuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpajktap es mudu fariseuty es ja mujja'adyujkuty, es ak yu'ujuty ñayjyunánudu:

—Tu dyajtse'eky ja wiinkpúty, per kyaj mbaat ñayyajtse'egyuty ku'am. ³² ¿Ti kyaj yu'ujuty ja israelítadya ryey? ¿Wa'an tjanaky kruuzkujxy es net yu'u nmubajkam!

Extu ja ma'tspaty di'ibu naty jam mut yu'u kruuzkujxm twingajx tpujpkajxtu ja Jesús.

Jesús 'yeeky

³³ Net tugekyu ja naxwínudu kyoodsudyaay kijkyxuu extu tuguk yaxp xunam. ³⁴ Es nan ma tadu oorú ja Jesús muk kyajxy:

—Eloy, Eloy, ¿lamu sabaktanu? (di'ibu ayuk wimbudsuum: "Dios miu, Dios miu, ¿ti kots mij tu xymyastu'uty?")

³⁵ Nidu'uguty di'ibu naty jam tmudoodu, es ñayjyunánudu:

—Mudowdu, yu'uga yaxur ja Diosu kyugajxpu Eliius.

³⁶ Net nidu'uk oj ñejxy puye'egyú, es oj dyajtsoon tu'uk di'ibu yuunkpunaanu. Ta dyajxe'ky mudu vinu xun, es ttukjupjtíja tu'ugu kepyu'unk, es ttukmawingooñ ja Jesús es tmuugat. Ta jyunañ:

—Mastu'uttu. Min n'ok'ixum pun nimiinap ja Eliius es yajjunákudat kruuzkujxy.

³⁷ Ta jatugok ja Jesús oj muk kyajxy, es oj 'yo'knu. ³⁸ Net ja aduy di'ibu jap muj tsajptugóty kyu'tswa'xy kubajky es extu ux'am.

³⁹ Net ja soldaadu windsún di'ibu naty jap tanaapy Jesús wyindum es tmudooy ko muk kyajxy es 'yeeky, yu'u net jyunañ:

—¿Tuy'ajttundamu naty ko tyaadu yu'ujuty ja Diosu 'yU'unk!

⁴⁰ Jamu naty nandu'un naagudyu toxytyujkuty myuj'ixtu jagam. Ma yu'ujuty jamu naty ja Mariu Magdalenu, Salomee esu Mariu, ja mutsk Santya'agu esu Josee tyaaguty. ⁴¹ Tyadu toxytyujkuty tso'ondap Galilee es tpanujxtu ja Jesús es tpuujkudu ko 'yijty Galilee. Es jamu naty may ja wiinkpudyu toxytyujk di'ibuty nandu'un muut pyatákudu Jerusalén.

Jesús ñaxtuku

⁴² Ko oj tsyu'ujunu es ko naty ñayjyup'ixudu ko ja saabudu xuu dyajtsonda'aga'andu, ⁴³ ta Josee tninejxy ja Pilatu mudu jotmuk'ajttun es t'amdoy ja Jesusu ñini'x. Esu tadu Josee, Arimatee ja'ay, yu'u naty nidu'uk ja di'ibu naty ana'amdup muj tsajptugóty es jap muj 'yity, es 'yawijxypy ko ja Diosu kyutujkun myínut. ⁴⁴ Ta ja Pilatu du'uu wu'uumu ko yajnimaaay ko tu ja Jesús 'yeeky. Net twoodsyoo ja soldaadu windsún es dyajttuy pun tu 'yeeky ja Jesús. ⁴⁵ Net ja soldaadu windsún jyunañ:

—Tuy'ajttun. Tu 'yo'knu.

Ta ja Pilatu t'anmaa ja Josee:

—Mbaat xyajkruuzjunáky.

⁴⁶ Net ja Josee tjuuy tu'ugu saabunu oybyu es dyajkruuzjunajky ja Jesusu ñini'x. Ta t'abijty mut ja saabunu. Ta tpujtáky ma tu'ugu o'kpu jut di'ibu naty yu'u tu dyajtsajtsjuty dyajpa'ajutyaty tsawiiñ, es oj t'agu'uy mut tu'ugu majpu tsaá. ⁴⁷ Ja Mariu Magdalenu esu Mariu, ja Josee tyaak, yu'u 'yijxtu ma naty tu tpujta'aky.

16

Jesús jyikyppeky

¹ Ko ja saabudu xuu ñajxy, ja Mariiu Magdalenu, Salomee esu Mariiu, ja Santya'agu tyaak, tjuudyu ja pa'ak xu'kpu es ttukjaaxa'añ ja Jesusu ñini'x. ² Ta jantsy jépyur, xuuñubnu naty ma ja domingu xuu, jyajttu jam ma ja o'kpu jut. ³ Es jam tu'am ñayajttuudu ak yu'ujaty:

— ZPun xyjüdi'imxum ja muj tsaa es xya'awátsxum ja jut?

⁴ Es ko jyajttu, ta t'ijxtu ko tu naty yajjadimy ja tsaa es ja jut awa'adsu naty 'yijnü. ⁵ Ta tyujkudu jutoty, es jam t'ijxtu 'yu'uñu aga'añgyu'u tu'ugu ana'k di'ibu xóxyuty mat tu'ugu poop wit yeñ. Es yu'ujaty jyantsysyu'kudu. ⁶ Es ja'a 'yanmaayudu ja toxytyujkaty:

— Katu mdsu'ugudu. M'axtaaydyur ja Jesús nazarenu di'ibu tu dyajkruuzpáttu. Pes tu jyikyppeky. Kyaj ñakyyaaty. Ixtu ja lugaar ma naty tu tpujta'akta. ⁷ Nujxtu es xy'awánudat ja 'yuxpajkpty es ja Peedru: “Jawyiin ja'a ñejxy Galileeu. Japts xy'ixtat éxtam oj m'anu'amxudu.”

⁸ Net ja toxytyujkaty tso'ondu ma ja jut aa jantsy pojün es ñajxnudu puye'együ mat ko naty tso'u'ugudu. Es ni pun wi'ix tka'anmaaydyu, ja'a ko jyantsysyu'ugudu.

Jesús kyuxe'eky ma Mariiu Magdalenu

⁹ Ko Jesusu naty tu jyikyppeky móñum domingu xuu, jayjyr kyuxe'eky ma ja Mariiu Magdalenu di'ibu Jesús tñayur tyukmastut jaxtujk ja ka'óbyuty. ¹⁰ Ta ja Mariiu oj ñejxy ma ja Jesusu 'yuxpajkpty di'ibu wu'amdu jotmaymyuat es jap jy'u'y y'a'axtu naty. ¹¹ Es ko yu'ujaty tmüoddu ko Mariiu 'yawánudu ko ja Jesús tu jyikyppeky es ko tu t'ixy, kyaj tmübjktu.

Jesús kyuxe'eky ma nimajtsku 'yuxpajkpty

¹² Oknum ja Jesús kyuxe'eky tu'aay müdu wiink kuxu'kun ma tyu'uyo'oydu nimajtskpu di'ibu tso'ondu tekyye'epy Jerusalén. ¹³ Ta yu'ujaty jyümbijttu Jerusalén es t'awa'anudu ja Jesusu 'yuxpajkpty; per nan yu'ujaty kyaj yajkajxymübjktu.

Di'ibu Jesús tyuknipejky ja 'yuxpajkpty

¹⁴ Oknum ja Jesús kyuxe'eky ma ja majk tu'ukpu 'yuxpajkpty di'ibu naty meesu windum kaaydyur, es t'oodu mat ko kyujuun'átyuty es kyaj tmübjktu ja di'ibu naty tu t'ixtu jiiky. ¹⁵ Ta t'anmaaydyu:

— Nujxtu miidsuty ma nidugekyu naxwíñudu ja'ay es xytyuk'uxpúktut ja oybyu ayuk.

¹⁶ Di'ibátyuts uj xy'axájur es nubajttur, nitso'ogur. Per púnats xykya'axájur, ja'a nujxur ma ja tudyu'ununu winu xuu winu tiempu. ¹⁷ Es di'ibáty xy'axájurts es xymyubúktats, yu'uts nmo'oydyur es ttúndat yu tyadu ixxw'umun: Müdadsu nxuu-gyujxm dyajpdsúmdat ja ka'óbyuty di'ibu ja'ay myudajttur; kyajxtur wiingátyryu ayuk; ¹⁸ wyijtsu'uktur ja awa'andsa'añ; pun 'yuuktur ja venenu, kyaj ti jyátudat; es ko ja kyu'u ttuknikónat ja di'ibu pujkur, net dya'aguda'aktur.

Jesús tsyajpéty

¹⁹ Ko ja Nindsun'ajtam Jesús du'un jyunaandaay, ta ja Dios yajpatujku tsajpótm es 'yu'uñu aga'añdsyoo ma Dios. ²⁰ Oknum ja uxpajkpty tso'ondu tkajxwa'xy ja oybyu ayuk majaty ja ja'ayuty. Es ja Nindsun'ajtam Jesús pyudákudu yu'ujaty, es müdu muj ixxw'umunuty ttuk'ixtu ja ja'ayuty ko tuj'ajtanu'u di'ibu myadyáktur.

Oybyн Ayuk Di'ibн Lukus Jyaay

¹ Məgu'uk Tyófiln, may ja ja'ay tа tјatseky es tјaja'aya'añ yajxónu tyadn madya'aky di'ibn jajtа mаt uudsuty yaa. Yа'ujuty yajtuundu tyadn madya'aky di'ibn tа tyuñ tа jyátyuty mаt uudsuty. ² Xytyukmumadyáktuts ja uxрјukрtutјk di'ibn naty jap mаt ja Jesús extа jawyíñp es tkajxwá'xtа ja Diosu 'yayuk. Yа'ujuty 'yijxtа tugekyu di'ibn tuun jajtа es tmadyaky óknum wi'ix tyuun jyajtа taadu tugekyu. ³ Es uј nandu'un, nbayo'oyuts yajxón tugekyu extа mа tsyondaky, es uј tyam mij nduknijayn yu tyadn madya'aky éxtam tymjajtа nidu'uk nidu'uk, ⁴ es du'un xyñijáwut es tų'ajtanu'u di'ibn tа myajtuk'uxpéky.

Tu'ugu anklus t'awanu ko Fwank Yajnubajtrp myina'añ jya'ta'añ

⁵ Ko ja Erodus 'yijty rey jap Judee, net tsynaay tu'ugu teety di'ibn xyu'ajityp Zakariius es ja'a Abiis ja'ay. Es ja Zakariiusu ñndo'oxy tхu'ajty Elisabet, es yu'u tyuamp 'yaats ja Arón, teedywyindsungópk. ⁶ Esu Zakariius esu Elisabet tmumodoodu ja Diosu 'yana'amn. Es yu'u jiky'ajttap tų'ajtan maut es ni pún mbaat kyapek'yíxudu. ⁷ Es kyaj ijty ja 'yu'unk, ja'a ko yu Elisabet kyajpyam 'yu'unkpаaty es yu'ujuty nimajtsk tа jyantsymyija'aynu.

⁸ Tu'ugu хuу ko Zakariius es ja myuudeedyuty di'ibáty maut tmudundu ja Dios mа muj tsajptujk, ⁹ net tyukka'aju ja Zakariius es tyákut muj tsajptugóty yajpoomjojkpа, éxtam jaayum ja teetyujk ttundu tа 'yity. ¹⁰ Nidugekyu ja'ay wyu'umdu taja'p es kyajxtáktu ko ja Zakariius dyajjéky ja poom. ¹¹ Net kyaxe'ky tu'ugu Diosu 'yanklus aga'añdsyoo mа ja artal mа dyajjéky ja poom. ¹² Ko ja Zakariius t'ijxy ja anklus, jyantsysy'u'ku es kyaj tnija'aju wi'ix jyuna'anat. ¹³ Net 'yanmaayu ja anklus:

—Zakariius, katu mdsu'ugu. Dios oj tmudoy ja mgajxtákn, es ja mndo'oxy Elisabet yu'u pyaadaampy tu'ugu u'unk di'ibn mduksu'áttap Fwank. ¹⁴ Mmudáttap ja jotkujk'ajtan, es may ja ja'ay xyonda'agut ko jya'tut naxwiñ. ¹⁵ Tadu m'u'unk yu'u itaamp muj mа Diosn. Kyaj t'uuga'añ yu vinu es ni muk nuu es tmudátut ja Espírítu Santu extа mа kyajnum jya'ty naxwiñ. ¹⁶ Es yu'u yajjodambittap may israelitu ja'ay mа yu Nindsun'ajtam Dios. ¹⁷ Es ja tyadu Fwank yu'u nujxup jawyiin mа ja Nindsun'ajtam es tmudátut ja winma'añ es ja muk'ajtan éxtam tmudajty yu Diosu kyugajxpu Eliius, es trujta'agut es amumdu'uk jot 'yíttat ja u'unkteetyujk mаt ja 'yu'unk 'yuna'k es ttuk'uxpúktu di'ibn kyaj Dios tmumudoy, es du'un t'uxkúktu ja ja'ay es t'axájut ja Kristu.

¹⁸ Net ja Zakariius dyajttuy ja anklus:

—¿Wi'ixats nnijáwut pún tų'ajtan? Uј tats nmujja'aynu es ja nudo'oxyats nandu'un.

¹⁹ Es ja anklus 'yadsoojumbjity:

—Uјtsu du'un Gabryel es nmudúñts ja Dios mа 'yity. Yа'uts tа xkyexy mа mijtsun es n'anuumadu tyadu oybyu ayuk. ²⁰ Per ja'a ko kyaj xmyubeky, tyam mwu'umut uum es nat extа ko ja m'u'unk jya'tut naxwiñ. Es tų'ajtan ko tyadu n'ayúkats yajkuudyúnut ko ja tiempu tpaadat.

²¹ Es ja ja'ay 'yawijxtа jap taja'p es ñayajttuujudu ti ko ja Zakariius jyantsyjeke jap tsajptugóty. ²² Es ko pyudsuumnu ja Zakariius, kyaj mbaat 'yokkajxnu, je'eyu 'yaa kyu'u dyaj'lyi'xy. Net ja ja'ayuty jyandu ko Zakariius tа 'yijxma'aty jap muj tsajptugóty.

²³ Es ko oj kya'pxy ja di'ibn naty tyiimpy, ta ja Zakariius ñujxnu mа tyujk. ²⁴ Es net ja Elisabet oj wye'emy u'unkmaut es kyaj mа ñejxy, 'yijty mugoxk po'o tyugoty. Es ja'a jyunañ: ²⁵ “Dios yu'uts xmyo'oyaamp yu u'unk es kudiibats ja ja'ay xyñak'uxtijut.”

Tu'ugu anklus t'awanu ko Jesús myina'añ jya'ta'añ

²⁶ Es ko 'yijty tudujk po'o mа Gabryel tmugajxy ja Zakariius, net ja Dios tkejxy ja Gabryel wiink tsoo mа ja Nazaret kajpn, Galilee ñaxóty. ²⁷ Es ja Gabryel yajkejxy es tmugajxut ja kixyudo'oxy di'ibn xyu'ajityp Mariu. Es ja Mariu, ja'a naty nijamyu't'ajtat

tu'ugu yedyujk di'ibu xya'ajtypy Josee, ja rey Davitu tyuamp 'yaats, es tu naty ja Mariiu ya'amdoy es muet pyukat. ²⁸ Es ja Gabryel tyujku ma ja Mariiu tyujk, es tkajxpe'xy:

—Dios maygyepyuty Mariiu. Ni'igu mij ja Nindsun'ajtum mdsékýaty, Dios 'yity mut mijts.

²⁹ Es ko Mariiu tmadooy tyadu ayuk, ta oj jyotmay'eeky es jyuna'añ jyodoty wyin-ma'añoty: “¿Ti 'yandijpyu tyadu kajxpo'xun?”

³⁰ Net ja Gabryel 'yanmaay:

—Mariiu, katu mdsu'ugu. Dios mduna'anxup tu'ugu muj may'ajtan. ³¹ Mijts tu'ugu u'unk myajmín myajja'tup ya naxwiiñ di'ibu mduku'átup Jesús. ³² Yu'u itup jantsy muj es yajtjút Dios Tsajpótmudu 'yU'unk, es ja Dios myo'oyudut ja kutujkun éxtum 'yapteety Davitu kyutujkun, ³³ es t'ana'amut ma naxwiiñdu Israel es 'yítut winu xuu winu tiempu. Ni na'a kyakúxut yu 'yana'amun.

³⁴ Net ja Mariiu dyajtuuy ja anklus:

—¿Wi'ixu taadu du'un jyátat? Kyajpats nmudaty ja n'u'unk nña'ayuts.

³⁵ Es ja anklus 'yadsoojumbijty:

—Mínup ja Espiritu Santu ma mijts es ja Dios Tsajpótmudu myajnitúkudup mut ja myuk'ajtan éxtum tu'ugu yoots. Paadyu tadu u'unk di'ibu ja'taamp naxwiiñ, yu'u Diosu 'yU'unk es kyaj tmudaty ja pojpu. ³⁶ Yu mmagu'uk Elisabet yu'u nandu'un pyadaampy tu'ugu u'unk, oyja'ijty tu jyamujja'ayunu. Es oy ja ja'ay jyjuna'andu ko kyaj mbaat ja Elisabet 'yu'unkpaaty, tyam 'yity tudujk po'o u'unkmuut. ³⁷ Mut ja Dios kyaj ñimjaaty es ti ttúnat.

³⁸ Net ja Mariiu t'anmaay ja anklus:

—Ujtsu du'un Dios muduumbu. Wa'ants ja Dios xytyuktúñ éxtumts mij tu xy'anuumu. Mut ja tyaadu oj ja anklus ñijxnu.

Mariiu oj tku'ixy ja Elisabet

³⁹ Es ma tadu tiempu, net ja Mariiu oj ñejxy jottugoy ma tu'ugu kajpn di'ibu ijtp Judeeu tunoty kokoty. ⁴⁰ Es net jyajty ma ja Zakariisu tyujk es tkajxpe'xy ja Elisabet. ⁴¹ Es ko ja Elisabet tmadooy ja kyajxpo'xun, net ja 'yu'unk yi'xy jyodoty. Es ja Elisabet ja Espiritu Santu oj myo'oyaty ja winma'añ esu muk'ajtan es ttúnat di'ibu Dios tsyejpy. ⁴² Net jyantjyunañ muk ja Elisabet:

—Dios tu mguni'xyaty mijts es ni tu'uk da'un ja toxytyujk, es tu tkuni'xyu tadu m'U'unk. ⁴³ Yu'u tu'ugu may'ajtan jantsy muj di'ibu ja Nindsun'ajtum tyaaak myumiimpy es xykyu'ixa'añuts! ⁴⁴ Mut kots tu nmudoyu tadu mgajxpo'xun, yu n'u'unguts tu yi'xy mut ja xondakun njodotyuts. ⁴⁵ Tu ja Dios mguni'xyaty ko mij tu xymyubeky, es yu'u kyuydyúnup éxtum tu mya'anuumu.

⁴⁶ Net jyunañ yu Mariiu:

N'awdajtypyuts ja Nindsun'ajtum Dios

⁴⁷ es njotkujk'átyuts mududsu nYajmitsókp.

⁴⁸ Tats ja Diósuts xyñ'i'ijxe'eky,

yu'ujjuts xytyuumbu'ajtp,

paaty nidugekyu ja'ay winu xuu winu tiempu jyuna'andut kots uj nguni'xyaty.

⁴⁹ Dios di'ibu tugekyu muk'ajtan myudajtypy,

tu tu'uk tpujta'aky ja muj'ajtan ma ujtsun.

⁵⁰ Winu xuu winu tiempu Dios tmudaty yu pa'ayo'on mut di'ibu yu'a awdajtudup.

⁵¹ Dios tu ja myuk'ajtan dya'ixyaty,

es tu dyajtugoodya'ay yu wyinma'añ ja ja'ay di'ibu naymyujpajtakup.

⁵² Tu tpujku ja 'yana'amun di'ibu ijttup yajkutujkpu,

es tu tmo'oy ja di'ibu tuda'agyaty.

⁵³ Tu tmo'oy ja oy'ajtan ja di'ibu tugoy'ajtxup es di'ibu yu'o'kadup,

es kyaj tmooy ni tii di'ibu mukja'ay.

⁵⁴ Tu tpudaku ja israelitu ja'ayaty,

es kyaj tja'aydyugóy éxtum jyunañ

es ttuk'ixa'añ ja pa'ayo'on,

⁵⁵ da'un éxtam oj ttukwandaky ja n'aptajk'ajtam Abraan, Isaa esu Jakoob.

⁵⁶ Mariiu oj wye'emy ma Elisabet tuguk po'o, es nétnam oj ñejxy ma ja tyujk.

Fwank Yajwabajtrp myiñ jya'ty

⁵⁷ Es ko tpaty ja xuu ma 'yu'unk tpaada'añ ja Elisabet, net tu'ugu u'unk dyajajjaty yedyujk.

⁵⁸ Es ja myudajkpa'ajuty es ja myugu'uktujk tmadoodu ko Dios tu ttuñ ja muj may'ajtam ma Elisabet, es myiindu kyajxpo'xudu es ttukxondaktu. ⁵⁹ Es ko tyuktujkxubejty, net yajtsuka'añ ja Elisabetu 'yu'unk waanu ma ja yedyujk'ajtam*. Net tjamo'oyandu ja u'unk xuu éxtam ja tyeety Zakariius xyuu. ⁶⁰ Es ja Elisabet jyunáñ:

—Kyaj. Du'un txu'átut Fwank.

⁶¹ Es 'yanmaayudu:

—¿Per tii? Kyaj ni púnú mmugu'uk di'ibu da'un xyu'ajtypy.

⁶² Net dyajtuudu ja Zakariius mut ja ijxwu'amun wi'ix txu'átut ja 'yu'unk. ⁶³ Es ja Zakariius ttuk'ixy mut ja ijxwu'amun es yajmo'oyut tii ma kyuxja'ayut. Es net tkuxjaay: “Fwank txu'átut.” Es net jyotmay'o'ktu nidugekyu. ⁶⁴ Es net ja Zakariius kyajxe'ky jatugok es t'awdajttsondáky ja Dios. ⁶⁵ Paaty nidugekyu ja myudajkpa'ajuty du'uuñ wya'umudyaadyu, es ma tugekyu Judeeu ñax tmadyaktu ja'ay éxtam tu jyátyuty. ⁶⁶ Es nidugekyu ja'ayuty jyotmay'o'ktu ko tmadoodu es ñayajtuujudu nixim niyam: “¿Ti tyunaambyu tadu u'unk?”, mut ko tuy'ajtam ko Dios tu tkuni'xy tadu u'unk.

Zakariius tja'aygyuda'aky ja Dios

⁶⁷ Es ja Espiritu Santu dyajkajxy ja Zakariius du'un:

⁶⁸ Awdattu ja Nindsun'ajtam, ja Israelu Dyios,

ja'a ko tu myiñ ma udsajtam es xyajniitso'oga'anum.

⁶⁹ Tu xymyo'oyum tu'ugu yajpojpuñiwátspu ma Davitu tyuump 'yaats,

⁷⁰ éxtam ja Dios jyunáñ ko kyajxy ja kyugajxpu jékyur.

⁷¹ Es jyunáñ es xyajtsókum mut ja muk'ajtam

mut udsajtamú nmudsip'ajtam es tugekyu di'ibu xy'axuk'ijxum.

⁷² Es du'un xytyuk'ijxum ja pya'ayo'on mut udsajtamú n'aptajk'ajtam, ko kyaj yajja'aydyugóy ja wya'ats kajxy'átypy.

⁷³ Dios tyukwandak ja n'aptajk'ajtam Abraan

⁷⁴ ko kyaj ndsu'k nja'am

es kyaj wi'ix xytyu'unum nmudsip'ajtam,

es nmudu'unum

⁷⁵ ja Dios myuj'ajtungyujxm es madu tay'ajtam,

njiky'ajtam ma 'yity tugekyu njiky'ajtam'ajtam.

⁷⁶ Es ja Zakariius 'yakjunáñ:

Es mijts, u'unk, mijts Dios Tsajpótmudu kyugajxpu

es nujx xy'awánudu ja ja'ayuty

ko myina'añ ja Nindsun'ajtam,

⁷⁷ es dyajmina'añ ja nitsokun,

es tma'xa'añ ja ja'ayuy pyojpu.

⁷⁸ Yu'u jatánubu taadu ko yu Dios tmudaty ja pa'ayo'on mut udsajtam

es dyajjuga'agut ma udsajtam ja njotmay'ajtam'ajtam,

es xymyo'oyum ja xondakun,

⁷⁹ es wyij kyajtut púnuty tsunagydyur ma koots'át,

éxtam mbaat njuna'anum 'yawaxu o'kun,

es xytyu'umo'oyum ma ja jotkujk'ajtam.

* 1:59 Ko Dios tu'ugu kajxy'átypy ttuñ madu Abraan, net t'ane'emy esu Abraan madu tyuump 'yaats di'ibu yedyujk miin jajtup, yajjutsujktu'ududu ja yedyujk'ajtamú kyopk, du'unu ijxwu'amun wya'umut ko tkupaktu ja kajxy'átypy di'ibu Dios tyuun madu Abraan. IX Génesis 17:9-14.

Du'ən tkajxtaay ja Zakariius.

⁸⁰ Es ja Fwank ye'ky pyejty esu Espiritu Santu myuk'ajtunmooyu es ttūnut di'ibu Dios tsyejpy, es jyiky'ajty aamyoty pejyoty extu ko jyajty ja xuu es dyajtsondaky es ixy nide'xy tmuğajxtu ja isralitu ja'ayuty.

2

Jesús myiñ jya'ty

¹ Ma tadu tiempu yu yajkutujkpu kopk, ja Sésur Augustu, dyajkutíkyu naty es ja ja'ayuty tugekyu yajkuja'ayudya'ayut. ² Tyaadu tim jawyiin tsyondaky ja sensu ko 'yijty gobernador yu Kiriño ma Siryu ñaxwiñudu, ³ es ja ja'ay nidugekyu ñujxta'ayut es yajkujáyut majaty kyugajpnuty. ⁴ Paaty tadu Josee tso'o'oiñ ma tadu Nazaret kajpn ma Galileeu ñax, es ñejxy ma Judeeu ñax ma Belén kajpn, mut ko jap myiñ jyajty naxwiñ ja Davit. Es ja Josee yu'ü ijty 'yaptujk'ajty yu rey Davit. ⁵ Net oj ñejxy Belén mut ja ñudo'oxy Mariiu, di'ibu u'unkmudu naty, es yajkujáyut. ⁶ Es ko 'yijttu jap Belén, net tpaty ja xuu ma dyajmina'añ ja maxu'unk. ⁷ Es jap tpaty ja 'yu'unk ka'axkóp, es t'abijty mut ja 'yuxpit es oj tke'eky ma juyuj tsajkaa jye'xy, mut ko yu'ujaty kyaj tpatu ja jajtákn.

Anklus esu borreegu kywentu'ajtputy

⁸ Es Belén kajpnba'ay jap ja ja'ay mya'adu aamyoty di'ibu byorreegu kywentu'ajttup. ⁹ Net ti'in t'ijxpaty tu'ugu Dios ja 'yanklus, es ja Diosu myuj'ajtun tyu'xwa'xy ma yu'ujaty, es jyantsyñay'adsu'kudu. ¹⁰ Es ja anklus 'yanmaayy:

—Katu mdsu'ugudu. Yu'uts uj nyajmiimpy ja oybyu ayuk es di'ibu yajjotkujk'áttup nidugekyu ja'ayuty. ¹¹ Ko tyam tu myiñ jya'ty naxwiñ ma Davitu kyugajpnuty tu'ugu Ya-jnitsókpu mut miidsuty, di'ibu du'ən Nindsun'ajtm, ja Kristu. ¹² Du'ən mduk'uxkáptabu tadu u'unk: Jap xpyaattut 'yabítyuty es kyo'knu ma juyuj tsajka ja'xtákn.

¹³ Es ti'in t'ijxkojkpu jantsy mayu anklus ma ja tu'ukpu anklus, esu Dios t'awdattu es jyuna'andu:

¹⁴ Awdattu ja Dios di'ibu jam tsajpótm, es 'yittat agujk jotkujk ja ja'ayuty di'ibu Dios tsyejpy.

¹⁵ Net ko ja anklus ñujxtaayñu tsajpótm, ja borreegu kwentu'ajtpu ñay'anmaayudu nidu'uk nidu'uk:

—Jo'om jap Belén es n'ijxamu tadu di'ibu tu jyátyuty, éxtum ja Dios tu xy'awa'anum.

¹⁶ Net ñujxtu jottugoy es tpatu Mariiu es ja Josee, es ja maxu'unk kyo'knu ma juyuj tsajka ja'xtákn. ¹⁷ Ko t'ijxtu, net tmdyakwa'xtu ja u'unk éxtum ja anklus 'yanmaayy. ¹⁸ Es nidugekyuty di'ibu myudoodu, du'ñu wyu'umadyaadyu éxtum 'yanmaayudu. ¹⁹ Per ja Mariiu tpujke'ky jap jyodoty tugekyu tyaadu es twinmaay mut yu'ü. ²⁰ Es ja borreegu kwentu'ajtpu ñujxudu ma ja byorreegaty es tmujjáwudu es t'awdattu ja Dios ma tugekyu di'ibu yu'ü tu tmudowdu es tu t'ixtu, éxtum 'yanmaayy ja anklus.

Jesús yajmumíñ ma ja maj tsajptajk

²¹ Es ko tyuktujkxubejty, net yajtsijky waanu ja u'unk ma ja yedyujk'ajtun es tmooy ja xyuu Jesús, éxtum ja anklus 'yanmaayy ja Mariiu ko kyajnumu naty 'yu'unkmudaty.

²² Es ko Mariiu oj kya'pxy ja xuu ma ñayyajwa'adsudat éxtum ja ana'amun di'ibu Dios mooyu ja Moisés, net tmunujxtu ja Jesús Jerusalén ma ja maj tsajptajk es ja Dios yajtuk'ixa'añ. ²³ Tyaadu ttuundu du'ən éxtum ja Diosu 'yana'amun jyuna'añ: “Ja jawyiimba yedyujk di'ibu tu myaxu'unk'áty, yu'ü tyukwinguwa'agup ja Dios.” ²⁴ Paaty ñujxtu es tpujka'taga'andu windsu'kan éxtum ja Diosu 'yana'amun jyuna'añ: majtsk ja tsaybyiibu o majtsk ja pak dyajnjxut.

²⁵ Es jap Jerusalén tsyunaay tu'ugu yedyujk di'ibu xyu'ajty Simeon, tu'ugu ja'ay di'ibu jiky'ajt tuj'ajtun muut es t'awdaty ja Dios es t'awixy es ja Dios myo'oyudat ja jotkujk'ajtun ma ja Israel ja'ayuty. Myudajty ja Simeon ja Espiritu Santu, ²⁶ es tyuknija'aju ko kyaj ña'oogut extu ko t'ixat jawyiin ja Diosu Kyristu di'ibu kyaxaampy.

²⁷ Es ja Espiritu Santu yu'ü yajnjxu maj tsajptajk ñabotsoty. Es japu naty yu'ü ko Mariiu

es ja Josee dyajmiin ja Jesús es ttuna'andu wi'ixu Diosu 'yana'amun jyuna'añ. ²⁸ Net ja Simeonk t'axaju ja Jesús es tsa'andsooy, es t'awdajty ja Dios, es jyunañ:

²⁹ Dios, tyam mbaadudsu net n'eeke jotkujk ko tyam tu xkyuydyuñ di'ibuts oj xywyanda'aky,

³⁰ ja'a ko tats n'ixy ja Yajmitsókpu

³¹ di'ibu tu xkyexy ma nidugekyu naxwíñudu ja'ay,

³² es yu'u mayjya'ay tyuknijawyaampy yu tuj'ajtun ma tugekyu naxwíñudu, es nandu'un 'yítut ja myuj'ajtun ja m'israelitu ja'ayuty.

³³ Josee es ja Mariiu du'uñ wyu'umdu éxtum jyunañ ja Simeonk. ³⁴ Net ja Simeonk tkuni'xy yu'ujuty, es t'anmaay ja Mariiu, ja Jesusu tyaak:

—Dios tu tpujta'agyu tyadu m'u'unk di'ibu yajtagóyup mayu israelitu ja'ayuty di'ibu ñibi'tskajxup es kyaj 'yaxájuty éxtum ja Kristu. Es di'ibu 'yaxájup éxtum ja Kristu, yu'u yajjotkujk'ataampy es tkunu'xa'añ. ³⁵ Es du'un yajnijáwut ti ja'ay myudajttup wyinma'añóty. Es mut mij, du'una tyadu xyjáwut éxtumxyup ja mja'ajun ttuknaxy tu'ugu espaadu.

Du'un jyunaandaay ja Simeonk.

³⁶ Es jap nandu'un tu'ugu toxytyujk di'ibu xyu'ajtypy Anu. Yu'u ijty Diosu kyugajxpu, Fanwelu ñux es ja Aseru tyuump 'yaats. Tu jyantsymuyija'ayunu. Juxtujk jumujt tmattsunaay ja ña'ay, ³⁷ es tu 'yijnu ku'eeke majta'px majtáx jumujt. Es 'yijty ma ja muj tsajptujk es tmuduñ ja Dios xuuñ koots, 'yayu'ajty es kyajxtáky. ³⁸ Es ko kyajxtaay ja Simeonk, net jyajty ja Anu es tja'aygyudáky ja Dios es ñimadyak ja Jesús ja'ay wyinduuyuty di'ibu naty 'yawijxtup ja tiempu ko ñitso'oktat ja Jerusalén ja'ay.

Ñujxtu jatugok Nazaret

³⁹ Es ko tkiyduuñ tugekyu éxtum ja Diosu 'yana'amun jyuna'añ, net ja Josee es ja Mariiu jyumbijnudu mut ja Jesús jap Nazaret ma Galileu ñax. ⁴⁰ Es ja Jesús ye'ky pyejty muk es kyuwimma'añuty, es ja Dios kyunu'xu oy.

Jesusu'unk yajpaaty ma muj tsajptujk

⁴¹ Es jumujt jumujt ja Josee es ja Mariiu ñujxtu xu'ajtpu Jerusalén ma ja pasku xuu. ⁴² Es ko ja Jesús dya'abejty majmajts jumujt, net ñujxtu nidugekyu Jerusalén es dyajnaxa'añ ja xuu éxtum jumujt jumujt ttuundu. ⁴³ Es ko ja xuu ñajxnu, net ja Josee es ja Mariiu jyumbijnudu ma kyajpn. Kyaj wyinma'añbyáttu pan tu Jesús wye'emy Jerusalén. ⁴⁴ Yu'u jyunandu ko Jesús myiñ mut ja myugu'uktujk o ma ja mayjya'ay di'ibu oj tu xyu'attu. Es du'un oj yo'oydyu tuk xuu. Es ko oj tsyu'ujunu, net t'uxtaaydyu ma myugu'uktujk esu myatnaymyaayubuty, ⁴⁵ es kyaj ma tpattu. Net jyumbijttu Jerusalén es t'uxta'aya'andu jap.

⁴⁶ Es ko tyugakxubejty, net tpattu muj tsajptujk ñabotsoty. Jap 'yu'uñ ma ja tsajptujk ya'uxpukpu es tmadoo'ity es dyajty. ⁴⁷ Es nidugekyu di'ibu myuoodu du'uñ wyu'umduyaadyu mut ja wyijy'ajtun es ja 'yadsoojumbijttun di'ibu yajkupy. ⁴⁸ Es du'uñ wyu'umduyaadyu ja tyaak tyeety ko 'yijxudu. Es ja tyaak 'yanmaaynu:

—Nitu, ¿ti ko du'unuts tu xytyuñ? Ujts es ja mdeety tats njotmay'ooktu es tu n'uxta'aydyu.

⁴⁹ Net ja Jesús 'yanmaaynu:

—¿Ti kots xy'uxta'aydyu? ¿Ti kyaj xyñijawu ko uj koonumts n'ita'añ ma ja nDeedyats ja tyujk?

⁵⁰ Per yu'ujuty kyaj tjaygyujkudu éxtum 'yanmaaynu.

⁵¹ Net ja Jesús ñujxnu mut yu'ujuty jap Nazaret es tmumudooy ja tyaak tyeety. Es ja tyaak tpujke'ky tugekyu ma jyot wyinma'añ. ⁵² Es ja Jesús ye'ky pyejty es wyimbejty ja wyinma'añ, es ja Dios es nandu'unu ja'ay jyotkujk'ajtu.

3

Fwank Yajnbajtpu tkajxwa'xy ja Diosu 'yayuk ma muj it

¹ Es ko ja Sésur Tibeerya naty tu 'yane'emy Roma majmólkx jumajt, net ja Ponsyu Pilatu 'yijty gobernador jap Judee, Eroodus 'yijty gobernador Galileu, Felipe myuga'axu Eroodus 'yijty gobernador Ituurya esu Trakonitu, Lisañus 'yijty gobernador Abiliñu, ² es ja Anás es ja Kaifás 'yijttu teedywyindsungópkytu.

Ma tadu tiempu ja Dios dyajky tu'ugu ayuk ma Fwank, ja Zakariiusu 'yu'un, jap ma ja muj it. ³ Es ja Fwank oj ñejxy ma tugekyu ja nax myuwingón ja Jordán mujnuu, es tkajxwa'xy ma ja ja'ayuty es t'anmaaadyu es jyodumbittut, tmastu'uttut ja pyekey es ñubátut. Du'un ttúndut ja'agyujxm esu Dios mya'xudut ja pyojpu. ⁴ Tyaadu ja'a du'un tyuun jyajtu éxtum jyunán ja Diosu kyugajxpu Isaiu ko jékyup jyaay: Mudowdu. Jap ma muj it yajmudóy ko tu'ugu ja'ay kyajxy muk,

es jyuna'añ:

“Úxkúkudu ja Nindsun'ajtama tyu'u.

Tajtáwdu, yajkijxyudu ja tu'u ma ñaxa'añ.

⁵ Yajtuktúktu yu aguk tukkukpu, es yajkijxyadya'aydyu ja tun kopk.

Es ma ja tu'u wiity xugety, yajtáwdu,

es ma kyaj kyijxyuty, yajkijxyudu.

⁶ Es tugekyu naxwiñudu t'ixut ja Yajnitsókpú di'ibu Dios kyaxaampy.”

⁷ Mayjya'ay tsoy'ondú ma ja kajpn es myiindú ma ja Fwank jam muj ittum es yu'u yajñubátudut. Es ja Fwank myugajxu du'un:

—Miidsuty du'un éxtumu awa'andsa'añun. Es éxtumu tsa'añuty tkuga'aktú ja juun kudiibu tyóyut, miits mjúnándup xytyijy ko mnitso'oktat mut ja mnubajtun es ko du'un ja Dios kyaj mdudyúnudut éxtumu pojpu ja'ayuty. ⁸ ¡Kyaj tyu'ajtnuty! Jawyiin xytyuk'ixut mut ja mjiky'ajtn ko tuj'ajtn tu mjodumbity, es kyaj mnayjyuna'anudut: “Údsajtum ja Abraan tyuump 'yaats.” Tuj'ajtn n'anuumudu ko Dios mbaadu tyadu tsaajuty dyajjumbity ja Abraan tyuump 'yaadsuty. ⁹ Es ja Diosu tyuudyu'unun tim wingoom mut ja pojpu ja'ayuty, éxtum ko mut ja jatsyu ndukpo'ta'kum yu kepy di'ibu kyaj 'yóyuty. Paaty tugekyu kepy di'ibu kyaj tyuump'áty oy, yajpo'ta'ugup es yajpujta'agut juunóty.

¹⁰ Net ja ja'ay dyajtuudu ja Fwank:

—¿Tiits ndúndup?

¹¹ Es ja Fwank 'yadsooy:

—Pun myudajtypy majts yu ñixuy, myo'oyup tu'uk di'ibu kyaju ñixuy. Es di'ibu jap ja tyojx, myo'oyup ja di'ibu kyaj tmudaty.

¹² Es nandu'un ñimiinudu Fwank ja yajkugubajtputy es dyajñubátut. Es yu'ujuty dyajtuujumbijttu:

—Ya'uxpujkrú, es uudsuty, ¿tiits ndúndup?

¹³ Es ja Fwank 'yadsooy:

—Katu myajkugubéty ni'igu pun kyaju du'un jyuna'añ ja ana'amun.

¹⁴ Nandu'unuty ja soldaaduty yajtuujudu:

—Es uudsuty, ¿tiits ndúndup?

Es ja Fwank 'yadsooy:

—Katu xpyujkudu adsip yu ja'ayu myeeñ. Katu xyñiwaambáttu ni pún nanatukukuyxm es tukjotkuda'aktú ja mnaju'uñuty.

¹⁵ Es nidagekyu ja'ayuty tjantsyujp'ijxtu ja Kristu. Paaty jyunandu:

—¿Ti tadu Fwank, wa'anú da jya'adyu Kristu?

¹⁶ Es ja Fwank jyunán es tkajxe'xy mayjya'ayóty:

—Új tyámats nyajñubéty mut ja nuu. Per miimp jatu'uk di'ibu myudajtypy ni'igu ja muk'ajtn es kyajts ndu'unuty uj. Es kyajts uj xyñituku, ni je'eyu yu kyuk'uk nga'agájudut éxtumxyupts uj n'ityats tyuumbun. Per yu'u di'ibu miimp myajñubátudup mut ja Espiritu Santu esu juun. ¹⁷ Es yu'u kyuhjóty tmudaty ja tyuumbajn es dyajwa'adsa'añ ja triigu, es

yajpuk'u'ugut ja triigu mā ja tsya'x es ja triigu pyosta'ak yajno'ogut mut ja jūun di'ibū ni na'a kya'eeky.

¹⁸ Es dū'un ja Fwank tkajxwijy ja ja'ay kanak nax es ttukmūdoodū ja oybyū ayuk. ¹⁹ Es ja Fwank ttuk'ooy ja Erodus ko ja Erodiius dyajnejxy éxtam ja tyoxytyūjkun, ja űado'oxy yū myuga'axū Felipū, es mut kanak nax ja tyuundugo'oyūn. ²⁰ Paaty ja Erodus tsiimy ja Fwank es dū'un ni'igū ja pyojpū myayū.

Jesús űubety

²¹ Kyajnūmū naty yajtsímy ko Fwank dyajnūbéty ja ja'ay, myiīn nandū'un ja Jesús es oj űubety. Es ko naty kyajxta'aky, net ja tsajp 'yawatsy, ²² es ja Espíritū Santū kyudaky mā ya'ūn éxtam tu'ugu pak, es net ja Dios kyajxy mā ja tsajpūn:

—Ūjts mij n'U'unk'ajtypy di'ibūts ndsejpy es jantsy jotkujkūts mut mijts.

Jesukristū 'yaptūjkūty

²³ Jesús i'px māj k jūmjūty naty tmūdaty ko oga'an tkajxwa'xy mayjya'ayóty. Es ja ja'ayūty jyūnandū ko Jesús u'unk'ajtū Josee. Ja Josee ja'a u'unk'ajtū ja Elii, ²⁴ Elii u'unk'ajtū Matat, Matat u'unk'ajtū Leví, Leví u'unk'ajtū Melki, Melki u'unk'ajtū Janay, Janay u'unk'ajtū Josee, ²⁵ Josee u'unk'ajtū Matatiius, Matatiius u'unk'ajtū Amós, Amós u'unk'ajtū Na'um, Na'um u'unk'ajtū Eslīi, Eslīi u'unk'ajtū Nagay, ²⁶ Nagay u'unk'ajtū Maat, Maat u'unk'ajtū Matatiius, Matatiius u'unk'ajtū Semey, Semey u'unk'ajtū Josee, Josee u'unk'ajtū Judaa, ²⁷ Judaa u'unk'ajtū Joanán, Joanán u'unk'ajtū Resū, Resū u'unk'ajtū Zorobabel, Zorobabel u'unk'ajtū Salatyel, Salatyel u'unk'ajtū Neeri, ²⁸ Neeri u'unk'ajtū Melki, Melki u'unk'ajtū Adii, Adii u'unk'ajtū Kosam, Kosam u'unk'ajtū Elmodam, Elmodam u'unk'ajtū Eer, ²⁹ Eer u'unk'ajtū Joswee, Joswee u'unk'ajtū Elyzeer, Elyzeer u'unk'ajtū Jorim, Jorim u'unk'ajtū Matat, ³⁰ Matat u'unk'ajtū Leví, Leví u'unk'ajtū Simeonk, Simeonk u'unk'ajtū Judaa, Judaa u'unk'ajtū Josee, Josee u'unk'ajtū Jonam, Jonam u'unk'ajtū Elyakim, ³¹ Elyakim u'unk'ajtū Meleēū, Meleēū u'unk'ajtū Mayñān, Mayñān u'unk'ajtū Matatu, Matatu u'unk'ajtū Natán, ³² Natán u'unk'ajtū ja rey Davit, ja rey Davit u'unk'ajtū Isā'ii, Isā'ii u'unk'ajtū Obeed, Obeed u'unk'ajtū Booz, Booz u'unk'ajtū Salmón, Salmón u'unk'ajtū Naasón, ³³ Naasón u'unk'ajtū Aminadap, Aminadap u'unk'ajtū Admín, Admín u'unk'ajtū Arnii, Arnii u'unk'ajtū Esrom, Esrom u'unk'ajtū Fares, Fares u'unk'ajtū Judaa, ³⁴ Judaa u'unk'ajtū Jakoob, Jakoob u'unk'ajtū Isaa, Isaa u'unk'ajtū Abraan, Abraan u'unk'ajtū Taree, Taree u'unk'ajtū Nakoor, ³⁵ Nakoor u'unk'ajtū Seruk, Seruk u'unk'ajtū Ragau, Ragau u'unk'ajtū Falek, Falek u'unk'ajtū Eeber, Eeber u'unk'ajtū Salū, ³⁶ Salū u'unk'ajtū Kaynán, Kaynán u'unk'ajtū Arfaksat, Arfaksat u'unk'ajtū Sem, Sem u'unk'ajtū No'ee, No'ee u'unk'ajtū Lamek, ³⁷ Lamek u'unk'ajtū Matusalén, Matusalén u'unk'ajtū Enok, Enok u'unk'ajtū Jareed, Jareed u'unk'ajtū Malalel, Malalel u'unk'ajtū Kaynán, ³⁸ Kaynán u'unk'ajtū Enós, Enós u'unk'ajtū Set, Set u'unk'ajtū Adán, di'ibū Dios kū'ūm yajkoj. Paaty mbaat njūna'ānūm ko Adán ya'ūdyū Dios ja myaank.

4

Mājku'ugópk tjatūñ wi'ixū Jesús pyekytyūnūt

¹ Es ja Espíritū Santū dyajky ja muk'ajtūn mā ja Jesús, es yajts'o'onū mā ja Jordán mājnūū es yajnjūxū mā ja māj it. ² Es jap 'yijty justyikxyxūū. Es ja mājku'ugópk tjatūñ es ja Jesús pyekytyūnūt. Es ja Jesús 'yayū'ajty justyikxyxūū, net yu'o'kū. ³ Net ja mājku'ugópk jyūnāñ:

—Pūn mijtsū dū'un ja Dios m'U'unk'ajtūp, yajjūmbítū tyadū tsaa tsajkaaky.

⁴ Es ja Jesús 'yadsoojūmbijty:

—Yū Diosū jyaaybyajtūn dū'un jyūna'añ: “Kyaj jyatyim'ya'ūyūdyū tsajkaaky mūūt jyjy'aty ja ja'ay.”

⁵ Net ja mājku'ugópk dyajnejxy ja Jesús mā tu'ugu kopk di'ibū kajxm es tyuk'ijxū tuk pojūn tūgekyū it naxwīñūdū. ⁶ Es ja mājku'ugópk jyūnāñ:

—Ūjts mij nmo'oyap ja kutujkun esu muj'ajtun ma tugekyu naxwīnudu di'ibu nduk'i-jxy. Ūjts tugekyu nyajmooy, es mbaadats nmo'oy di'ibats uj ndsejpy. ⁷ Es paaty pən mnaygoxtnaaydyákup nwinduuyats es xy'awdatadats, nmo'oyap tugekyu.

⁸ Es ja Jesús 'yadsooy:

—Yu Diosu jyaabyajtun du'un jyuna'añ: “Awdat ja mWindsún Dios, es mudún yu'u naydyu'uk.”

⁹ Oknum ja mujku'ugórk oj dyajnejxy ja Jesús ma ja Jerusalén kajpn es dyajpejty ma muj tsajptujk kopk es 'yanmaayy:

—Pun mijtsu du'un ja Dios m'U'unk'ajtəp, nayyajkunáxudu yap naxkujxy, ¹⁰ ja'a ko ja Diosu jyaabyajtun jyuna'añ:

Dios t'ane'emy yu anklus es mgwentu'átudat,

¹¹ es myajpudu'ugudat mut ja ky'u

kudiibu tsayútut ja mdeky mut ja tsaa.

¹² Net ja Jesús 'yadsooy:

—Nandu'un jyuna'añ ja Diosu jyaabyajtun: “Katú xy'amdoy es ttúnat ja mWindsún Dios di'ibu kyaj 'yóyuty.”

¹³ Es du'un ko ja mujku'ugórk kyaj tpaty ja wiinkpu winma'añ es ja Jesús ñaygyuyákudat mut yu'u, net oj ñajxna tuk tiempu.

Jesús tkajxwa'xtso'oñ ja Diosu 'yayuk

¹⁴ Ta ja Jesús jyumbijty jatugok Galileeu es ja Espírítu Santu myooyu muk'ajtun. Es ma tugekyu ja Galileeu ñax ja ja'ayuty tmadyaktu di'ibu tyuun kyajx ja Jesús. ¹⁵ Es kajpngajpn ja Jesusu ja'ay dya'uxpejty ma ja tsajptujk, es nidugekyu ja'ay di'ibu myudoodu jyunandu ko oy di'ibu kyajx.

Jesús jap Nazaret

¹⁶ Net ja Jesús oj ñejxy Nazaret, ma naty tu yeeky tu pyety. Es ma ja saabudu xuu tyujku ma ja tsajptujk, éxtam jaayam ttuunk'áty, es tyunaaye'ky es tkajxa'añ ja Diosu jyaabyajtun. ¹⁷ Es myooyudu Diosu kyugajxpu Isaiiu ñeky. Ta Jesús tnaktuu ja neky es tkajxy du'un:

¹⁸ Nmudajtypyats uj ja Diosu Jya'ajun,

es tats xymyo'oy ja tuunk

esuts ngajxwa'xut ja oybyu ayuk ma ja ayoobu ja'ay.

Es tats xkyexy esuts n'awánat

es ja tsimyjya'ay es ja po'oduumbu yajnasmaťsút,

esuts nmo'oyut yu 'yijxun di'ibu wiints,

¹⁹ esuts n'awánadats ko tu jya'ty ja xuu

ko Dios ttúnat ja myay'ajtun ja ja'ay.

²⁰ Net ja Jesús t'axaatsy ja neky es tmooy ja ja'ay es ñaxwe'tsy. Es jamu naty ja ja'ay nidugekyu ma ja tsajptujk ni'igu 'yijxudu. ²¹ Es ja Jesús jyunañ:

—Tyam yajkuydyúñ tyadu Diosu jyaabyajtun ma miidsuty.

²² Es nidugekyu ja'ayuty jyotkuj'ajty mut yu'u es wuy'umdaaydyu ja 'yuxpukun es ñay'anmaayudu:

—Tyadu, ¿kyaj yu'udyu Josee ja 'yu'unk?

²³ Es ja Jesús 'yanmaayy:

—Tuy'ajtun miits mjuna'ana'andu éxtam ja kajxy jyunañ: “Kudsooy, nayyajtsoy-byátudu mijts ku'am.” Es net nandu'un mjuna'anat: “Tun nandu'un ja yaa ma mgajpnuty tugekyu éxtamts tu nmudoy ko tu xytyuñ jap Kafarnaúm.” ²⁴ Es tuy'ajtun n'anuumats miidsuty ko ni tu'ugu Diosu kyugajxy ya'axaju yajxon ma kyajpnuty. ²⁵ Tuy'ajtnats njuna'añ, may 'yijty ja ku'ekyty'oxy ma ja Israelu ñaxwīnudu ko 'yijty ja Diosu kyugajxpu Eliius, ma kyaj oj tyu'uy téguk jamujt jakujm. Es net ja ja'ay jyantsy'ayu'ajttu ma tugekyu ñaxwīnudu Israel. ²⁶ Peru Dios kyaj tkejxy yu Eliius ma yu israelitu ku'ekyty'oxyuty, je'eyu tkejxy ma tu'ugu ku'ekyty'oxy ma Sareptu kajpn, ja'a di'ibu wingón ma Sidón.

²⁷ Es nandu'ūn 'yijty jap Israel may ja ja'ay di'ibu myudajtypy ja lepru pa'am ma 'yijty ja Diosu kyugajxpu Eliseeu. Per ni tu'uk kya''agudaky, yu'u je'eyu Naamán di'ibu tso'omp jagam Siryu ņaaxóty.

²⁸ Es ko taadu tmūdoodu di'ibu naty jap ma tsajptujk, net jyot'ambujktaaydyu, ²⁹ es pyudu'ktu es dyajpudsūmdu ja Jesús jap kajpnóty es dyajnjxtu ma kopk aa, ja kopk ma ja kajpn yajkojy, es tjakuūbijnaxánda jam. ³⁰ Es ja Jesús ņajxy jap mayjya'ayóty es tyu'uyo'oy.

Jesús dyajpudsémy ja ka'oybyu ma tu'ugu ja'ay

³¹ Net ja Jesús jyajptáky Kafarnaúm ma Galileeu ņax, es jap dya'uxpejky ja ja'ay saabudu xuu. ³² Net ja ja'ay du'ūnu wyu'umūdyaydyu ko yu Jesús ya'uxpeky mut ja muk'ajtun es ja kutujkun.

³³ Es ma tu'ugu xuu, net jyajty ma ja tsajptujk tu'ugu yedyujk di'ibu ka'oybyu myudajtypy. Es ja ka'oybyu yaj'yaxkák ja yedyujk:

³⁴ —¿Ti ko yaa mmiñ mij ma uudsuty, Jesús, Nazaret ja'ay? ¿Ti mijts min xyajkutugoy-a'andu? Uj n'ixy'ajtypyuts mij ko mDios'u'unguty.

³⁵ Ta Jesús oj t'ooj ja ka'oybyu:

—¡Amoñu! ¡Mastu'udu tada ja'ay!

Net ja ka'oybyu yajkudaaju ja yedyujk es myastuta, ni wi'ix tkatuūñ. ³⁶ Nidugekyu ja'ay du'ūnu wyu'umūdyaydyu, es ņayjyuanánda nidu'uk nidu'uk:

—¡Mut ja kutujkun esu muk'ajtun tyáada t'ane'emy yu ka'oybyuty es myumúdyuty, es tmastu'uty ja ja'ay!

³⁷ Es ja ja'ay tmadyaktu ma tugekyu kajpn éxtam ja Jesús tu ttuñ.

Jesús dya''aguda'aky ja Peedru myu't toxytyujk

³⁸ Netu Jesús tsoyo'ōñ ma ja tsajptujk es ņejxy ma ja Simongu tyujk. Es ja Simongu myu't toxytyujk, ja'a naty jantsy juumba'ambujkup, es tmūnu'xtáktu ja Jesús es dya''aguda'agut yu'u. ³⁹ Es ja Jesús myujwa'ky ma ja ja'ay kyo'knu es t'anmaay ja juumba'am:

—Ka'ak jam.

Ta ja juumba'am jyugaktaay. Netyu pyudu'knu ja toxytyujk es yajkaay ya'úkudu.

Jesús dya''aguda'aky may ja puma'ayuty

⁴⁰ Es ko ja xuu kyudaknu, nidugekyu ja'ayuty di'ibu myudajt ja puma'ay, di'ibu kanak nax myudajtypy ja puñkun, dyajmiindu ma Jesús. Es ja Jesús trujtáky ja kyu'u ma yu'ujuty nidu'uk nidu'uk es du'ūn dya''agudaktaaydyu. ⁴¹ Nandu'ūn ja ka'oybyu tmastutta ja ja'ay yax jojkp:

—Mijts Diosu 'yU'unk.

Net ja Jesús tmakmugajxy ja ka'oybyu es kyaj t'ok'yajkajxnut ko Jesús yu'udyu Kristu, ja'a ko yu'ujuty ņija'adup yajxón ko tyu'ajtanuty.

Jesús ja Diosu 'yayuk tkajxwa'xy Galileeu

⁴² Es ko oj xyuūñ jakumbom, ja Jesús tsoyo'ōñ jap kajpnóty es oj ņejxy ma tu'ugu it jagam. Es ja ja'ayuty 'yaxtaayudu, es jyajttu ma naty ja Jesús, es ttsojktu es wyu'umut, kudiibu ņujxat. ⁴³ Per ja Jesús jyuanáñ:

—Tsojkup nandu'ūn uj nñujxut ma wiinkpu kajpn es n'awánudats ja oybyu ayuk di'ibu ņigajxypp ja Diosu kyutujkun, ja'a ko paadyuts ja Dios tu xkyexy.

⁴⁴ Es du'ūn ja Jesús jyudijty kajpngajpn es tkajxwa'xy ma ja Galileeu tsyajptujkuty.

5

Jesús twoy nimajtáku ajkxmajtspūty

¹ Tu'ugu xuu ko Jesús 'yijty Jenesaret Meyejñbyu'am* mmut ja mayjya'ay di'ibu jantsy-tyukmujkudu ko tmūdowa'andu ja Diosu 'yayuk, ² net t'ijxy ko jam 'yity wingón majtsku barku. Ta naty ja ajkxmajtspu pyudsūmdu barkoty es trujtu ja 'yajkxmajtsn. ³ Net ja Jesús

* 5:1 Jenesaret Meyejñ yu'u nandu'ūn xyu'ajtypy Galileeu Meyejñ.

ttuktujku tu'ugu barku di'ibu Simonk jya'a'ajtypy, es t'anmaay es jawaanu t'ak'yajnujxut mejyńoty. Net ja Jesús ñaxwe'tsy barkoty, es dyajtsondáky ttuk'ixa'añ ja ja'ayuty. ⁴Es ko ja Jesús kyajxtaay, net ja Simonk t'anmaay:

—Yajnujxu mbarku mejyńgyjky, es kujubijpnáxu m'ajkxmajtsn es m'ajkxmátsut.

⁵Esu Simonk 'yadsooy:

—Ya'uxpukpu, tuk tsu'umáts uudsuty tu njatundu es ni tu'uguts tu ngamatstu. Per tyámuts nbujta'agut ja ajkxmajtsn yu'ugyujxm ko mij mjuna'añ.

⁶Es ko ja ajkxmajtsn tkujubijpnajxy, net tjantsymyajtstu may'ajkx, extu ku'tstsondák ja ajkxmajtsn. ⁷Net ttuk'ijxtu ja ijxwu'umun ja myugu'uguty ma ja wiinkpu barku es min pyudúkadu. Es myiindu yu'ujuty, es dya'ujtstu may ja majtskpu barku extu kyinañ ja byarku. ⁸Es ko ja Simonk Peedru t'ijxy ja may'ajkx, net ñaygyoxtnaaydyáku ma ja Jesús es jyunañ:

—Windsún, mastútkuts, jujts pojpu ja'ay!

⁹Du'un jyunañ ja Simonk, ja'a ko yu'u ñay'adsu'kudu mut ko tmajtstu ja may'ajkx. ¹⁰Es nandu'un ñay'adsu'kudu ja Simongu myugu'uguty Santya'agu es ja Fwank, 'yu'unguty ja Zebedeeu. Esu Jesús t'anmaay ja Simonk:

—Katu mdsu'ugu. Tyam oga'an ngaxa'añuts mij es xy'uxta'ayut ja ja'ay di'ibuts ujju n'uxpukpu pyadúndu.

¹¹Es ko dyajmiindu ja barku jam pu'ujótm, net tnikaktu tugekyu es ñujxtu mut ja Jesús.

Jesús dya'aguda'aky ja ja'ay di'ibu myudajtypy ja lepru pa'am

¹²Es ko Jesús 'yjity ma tu'ugu kajpn, net ñimiinu tu'ugu yedyujk di'ibu myudajtypy ja lepru pa'am. Es ko tadu yedyujk t'ijxy ja Jesús, net ñaygyoxtnaaydyáku es ñaxku'ijxu es tmunu'xtáky du'un:

—Windsún, pún mdsejpy, mbaaduts xya'aguda'aky.

¹³Net ja Jesús ja kyu'u tpujtáky es ttoon es t'anmaay:

—Ndsejpyuts es nya'aguda'agut.

Es netu myastutu ja lepru pa'am es 'yagudaky. ¹⁴Net ja Jesús 'yana'amu:

—Katu xy'awanu ni pún. Nujx ma yu teety es xytyuk'ixut ko tu mmastu'udyuty ja lepru pa'am. Es munujx ja windsu'kun di'ibu kyajxypy ja Moisés es ñayaywa'adsudut di'ibu tu myastu'udyuty ja lepru pa'am. Es du'un ja ja'ay xytyuk'ixtat ko kyaj xyñakmyudaty tu tadu lepru pa'am.

¹⁵Per ja ja'ayuty tmadyaktu ma tugekyu kajpn wi'ix ja Jesús ttuun mut ja myuj'ajtun, es mayu ja'ay myiindu ma ja Jesús es tmudowa'andu es ya'aguda'agudut. ¹⁶Es ja Jesús oj ñejxy kajxtákpú adukutuuy.

Jesús dya'aguda'aky tu'ugu xux ja'ay

¹⁷Tu'ugu xuu ko Jesusu naty ya'uxpeky, jamu naty 'yu'uñudu ja fariseeuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpuktu. Es yu'ujuty tsoy'ondu majaty kyajpn'u'ungu Galileeu, Judeeu, es nandu'unu ma Jerusalén kajpn, es tmudoo'ittu es t'ixtu éxtam ja Jesús jyuna'añ es ttuñ. Esu Dios myuk'ajtungyujxm ja Jesús dya'agudaky ja puma'ay. ¹⁸Net jyajty ja ja'ayuty tku'udyu tu'ugu mabajnu'unk ma kyo'knu tu'ugu yedyujk di'ibu xux. Es tjajajtukyandu tugoty es tpujta'agandu ma ja Jesús. ¹⁹Per kyaj mbaat oj dyajtáku, ja'a ko naty mayjya'ay. Net pyajtu ma tujkni'x es tnikuudyúttu es tktuuyñajxtu ja xux ja'ay mut ja myabajnu'unk jap Jesús winduuy mayjya'ay agijky.

²⁰Ko Jesús t'ijxy ko taadaty myubjukadu, net t'anmaay ja xux ja'ay:

—Mugu'uk, nme'xypyuts yu mbojpu.

²¹Net ja fariseeuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpuktu ñay'anmaayudu wyinma'ańoty: “Tyadu yedyujk kyaj tmu'ixy ja Dios ko du'un kyajxy, ja'a ko yu'u naydu'ugu Dios ku'um mbaat tme'xy yu pojpu.”

²²Esu Jesús ñija'ap éxtam ja ja'ay jyunañ wyinma'ańoty, es t'anmaay:

—¿Ti ko mwinma'añ xyajjuna'andu ko uj kyajts nwindu'ugu Dios? ²³Miits mjunańdup kots uj kyaj nmudaty ja kutujkun esuts uj nma'xut yu pojpu. Es mjunańamp kots uj kyaj

mbaat nya'aguda'agyū tyadu yedyujk esuts nyaj'yo'oyu'ugut. Paaty miits mjuna'andu ko kyaj nīmūjaaty esuts ūj dū'ūn njuna'anut: "Ūjts mij nbojūma'xup." Es jantsy nīmūjaa es ūj njuna'anuduts: "Pudu'uk es myo'oyut", ūkudii? ²⁴ Es tyāmuts miidsuty nduk'ixa'añ ja nūmū'ajitūn esuts ūj, ja Naxwīñudu Ja'ayūdyū Kyudūnaabyū, nya'aguda'aga'añ tadū yedyujk es dū'ūn miidsuty nduk'ixut kots ūj nmadaty ja kutujkūn esuts nma'xut ja pojūn.

Net ja Jesús t'anmaay ja xux ja'ay:

—Pudu'uk, yajmūk ja mmabajnu'unek es nūjx mā mdujk.

²⁵ Netyū ja yedyujk pyude'ky es dyajmujkūn ja mabajnu'unek es nūjxūn mā tyujk es t'awdajty ja Dios. ²⁶ Es nidugekyū ja'ay dū'ūn wuy'umūdyaydyū es t'awdajttū ja Dios, es ni'igu tsyū'kudu es ñay'anmaayudu nidu'uk nidu'uk:

—Tyam tū n'ijxam di'ibaty jantsy māj.

Jesús twoy ja Matewū

²⁷ Ko ja Jesús tsoy'onūn mā ja kajpn, net t'ijxy jap kajpnbu'ajp tu'ugu yajkugūbajtpū 'yu'ūnū mā yajkugūbēty, es ja'a txu'aty Levī. Net ja Jesús 'yanmaayū:

—Pamiinguts mij éxtūmsū n'uxpūjkū.

²⁸ Net ja Levī pyude'ky, es tmastuty tugekyū ja tyuunk es tpanejxy ja Jesús.

²⁹ Es ókūm ja Levī ttuūñ tu'ugu māj xūn mā ja tyujk mut yu'ūgyūjxūm Jesús. Es jamū naty may ja yajkugūbajtpū esū wiinkpū ja'ayuty 'yu'ūñudu mā ja meesū es kyaydyū mut ja Jesús es ja di'ibu ya'uxpejkyū. ³⁰ Es ja fariseeuty es ja di'ibuty tsajptūgōty ya'uxpūjktūp tni'o'o tniyāxudu ja Jesusū 'yuxpūjkrūty:

—ŪTi ko dū'ūn mgay m'uuktū miidsuty mut ja yajkugūbajtpūty es mut ja pekyjya'ayuty?

³¹ Net ja Jesús 'yadsooy:

—Kyaj dyajtūgoy'āty yū kudsooy di'ibu muk'ajt oy'ajtp, yū'ūyū di'ibu pūjkrū. ³² Tūts nmiñ es nyāxūts yū pekyjya'aydyujk es jyodūmbittūt. Pūñ jūnāamp: "Ūj kyajts mbekyjya'ayuty", ūyū tadū ja'ayuty wi'ix mbaat jyodūmbittū?

Jesús dyajtūwdū ti ko kya'ayu'aty

³³ Net t'anmaaydyū ja Jesús:

—Yū Fwangu 'yuxpūjkrū kanak ok 'yayu'attū es kyajxtā'aktū. Es ja fariseeūdyū 'yuxpūjkrū nandū'ūn ttundu. ŪEs ti ko mij m'uxpūjkrū dū'ūñūm kyay 'yuuuktū?

³⁴ Es ja Jesús 'yadsoojūdū:

—ŪTi mbaat miits xya'ayu'attū yū myūtnaymyaayūbū tadū pūjkrū ko meerū ijt xondakūn tyūñūty es ko tadū pūjkrū 'yak'ittū mut ja myūtnaymyaayūbūtyūj? ³⁵ Per pyaadūp ja tiempū ko ja pūjkrū yajpūjktū, net 'yayu'āttūt.

³⁶ Es nandū'ūn ja Jesús tpujāky majtskū ijpajtūn es ttuk'uxpejky ko kyaj mbaat ñaydyuktūkaty yū tukpū winmā'añ mut ja jembyū. Es jyūnāñ:

—Kyaj pūñ tpukeepy tuk pedazu jembyū wit es yajtuk'abātsat tu'ugu vestiidū tukpū. Ja'a ko dū'ūn yajtūnūt, nūmūjkrū ja jembyū wit es kyūūdsat ja vestiidū tukpū es kyaj ja jemywyit kyūxū'ūgūt yajxón mā ja tuk wit.

³⁷ Es nan kyaj ya'adamū yū vinū jembyū mā yū tukpū nūū'abutsūnbyo'o. Pes ko jap yajpūjtā'agūt, tū naty tyūgoy ja jembyū vinū ko kyūūdsat ja tukpū nūū'abutsūnbyo'o.

³⁸ Paaty 'yōyaty yajpūjtā'agūt yū vinū jembyū mā yū po'oju jembyū es dū'ūn kyaj ti wyīndūgōyūt. ³⁹ Es pūñ 'yikyry ja vinū di'ibu tū tsyāgmūn, kyaj tnakysyky yū vinū jembyū, ja'a ko jyūnā'añ: "Di'ibu tū tsyāgmūn ni'igu 'yōyaty."

6

Jesús 'yuxpūjkrūty tkutūjtū ja triigu saabūdu xūn

¹ Mā tu'ugu saabūdu xūn ja Jesús mut ja 'yuxpūjkrūty ñajxtū triigu kamoty. Es ja 'yuxpūjkrūtyūj tkutūjtū ja triigu es twinxatstū es tju'xtū ja pyajk. ² Net nija'ajuty ja fariseeuty dyajtūdu:

—ŪTi ko dū'ūn xtyyundū miidsuty mā saabūdu xūn di'ibu kyaj ñigut'kyūty?

³ Es ja Jesús 'yadsooy:

—Es miidsuty, ģti kyajnum xy'uxpuktā di'ibu tyuun ja Davit ko yu'u es ja jyamyuuduty tmudajttu ja yuu? ⁴Tyujku ja Davit mā Diosu tyujk es tju'ty ja tsajkaaky di'ibu kuni'xy es tkāay yu'u es nandu'un tmoodydu ja jyamyuuduty. Es kyaj jyanigutikynty es yu'u tkāydyut, yu'u je'eyu ja teedyuty mbaat tkaydyu tadu tsajkaaky.

⁵Es nandu'un jyūnāñ ja Jesús:

—Es ūj nmudajtypyuts yu kutujkun nandu'un mā saabudu xuu.

Yedyujk di'ibu myudajtypy ja kyū'u tuk adu'um tu'uts

⁶Es mā jatu'ugu saabudu xuu Jesús tyujku mā ja tsajptujk es dya'uxpejky ja ja'ayuty. Japu naty tu'ugu yedyujk di'ibu myudajtypy ja 'yaga'aigyū'u tu'uts. ⁷Es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpuktup es ja fariseeuty tpaždijttu ja Jesús es t'ix'a'āñ pūn ya'agudakypy ja ja'ay mā ja saabudu xuu, es du'un ttuundu ja anuu es tpekymyo'oya'andu. ⁸Peru Jesús űija'ap di'ibu wyinmaaydyap es t'anmaay ja yedyujk di'ibu kyū'u myudajtypy tu'uts:

—Pudu'uk es mdānut yāa kujk'aay.

Es ja yedyujk pyude'ky es tyūnaay jap kujk'ajp. ⁹Net ja Jesús t'anmaay ja wiinkpu ja'ayuty:

—Tyāmuts ūj miits nyajtawā'andu: ģTi mbaat ndu'unum mā ja saabudu xuu, ja oybyu o axuukpu? ģNyajtsókum o nya'o'kumu?

¹⁰Net ja Jesús t'ijxtāay nidugekyu di'ibu naty tu tyukwā'kmfkyuty, es t'anmaay ja yedyujk:

—Xajtūw.

Es ko xyajttuy, 'yagudaktaay. ¹¹Es ja fariseeuty es ja myūgu'uguty 'yajkudu muk es űay'anmaayudu ak yu'ujuty pūn wi'ix mbaat yajtūñ ja Jesús.

Jesús twin'ixy nimajmajtsku 'yapóstulaty

¹²Es ko waanu jyejky, ta ja Jesús oj űejxy kajxtákrū mā tu'ugu kopk. Jam ja tsuu dyajnajxy kyajxta'aky. ¹³Es ko oj xyūūñ, net dyaxu di'ibuty ya'uxpejky, es twin'ijxy nimajmajtsk di'ibu 'yapostulā'áttup. ¹⁴Yu'u xyūūjuty: Simonk di'ibu Jesús yajxubajt Peedru, Andrés, ja Simongu myūga'ax, Santya'agu, Fwank, Felipu, Bartolomee, ¹⁵Matewu, Tomás, Santya'agu, ja Alfeeu 'yu'unlk, Simonk ja kananeu ja'ay, ¹⁶Juudus yu Santya'agu 'yu'unlk, esu Juudus Iskariyotā di'ibu óknūm kyūyajk ja Jesús.

Jesusu mayjya'ay dya'uxpeky

¹⁷Netu Jesús jyūnajky mā ja kopk māt yu'ujuty es jyajty mā tu'ugu joy it. Es japu mayjya'ay űaymyujkudu di'ibu tso'ondup Judeeu, Jerusalén es mā myejyñbya'aju Tīru esu Sidón. ¹⁸Tyaaduty tu naty jya'ttu es tmudowā'andu ja Jesusu 'yuxpūjkūn es nandu'un 'yagudā'aktūt di'ibu pūjkudup. Es di'ibu mūjku'ya'ayooyup, nandu'un ja Jesús dya'agudaky. ¹⁹Es nidugekyu ja mayjya'ay ttonandu ja Jesús, ja'a ko mādū myuk'ajtūn ja Jesús dya'agudaky nidugekyu ja pa'am ja'ay.

Pūnuty kuni'xyuty

²⁰Net ja Jesús t'ijxtu ja di'ibu ya'uxpejky, es t'anmaay:

—Kuni'xy miidsuty di'ibu ayoodup, pes m'íttup mā Diosu kyutujkun.

²¹Kuni'xy miidsuty di'ibu tyam ayu'ajttup, pes mjotkūda'áttup.

'Kuni'xy miidsuty di'ibu tyam jūy yáxtup, pes óknūm mxi'ik mxóndut.

²²Kuni'xy miidsuty ko ja'ayuty mga'oy'ixudu, mga'oy'axájudu, mya'axuk'ixtu es jyūnā'andu wi'ixáty māt miidsuty ja'a kots miits xyryanūjxtup, ūj, ja Naxwīñudu ja'ayudyu Kyudūnaabyu. ²³Agujk'át jotkujk'áttu es xonda'aktu mā tadu xuu, pes, tsajpótmu Dios mūj wiin mgumáyudut. Nandu'un tadu ja'ayudyu 'yartūjkuty t'axuktundu ja Diosu kyugajxpruty.

²⁴'Per pūroobu miits mukja'aydyujkuty! Tyamyu mjotkujk'áttu, per óknūm m'ayówdut.

²⁵'Pūroobu miidsuty di'ibu tyam kāay úktup, pes óknūm m'ayu'áttut! 'Pūroobu miidsuty di'ibu tyam xik xóndup, pes óknūm mjotmay'ooogut es mju'adyut!

²⁶ 'Ĵarooḃa miidsuty ko nidugekyu ja'ayuty m'axájuty oy, ja'a ko du'un ja 'yaptukuty m'axájuda di'ibu jékyup andakp jyuna'andu ko yu'u Diosu kyugajxpu!

Tsokta ja mmúdsip

²⁷ 'Per ūj n'anmaadyup miits di'ibu xymyadoo'ijttap, ko mdsóktap ja mmúdsip es xytyúnut yajxón mut di'ibu mga'oy'ijxap, ²⁸ es mgunu'xtap di'ibu mgajxpojkuḃap es ni'amdow nibujktsówa mā Dios di'ibu m'axuktuunudap. ²⁹ Es pūn mgojxap tuk adu'um mā m'amá'atsy, mo'oy jatuk adu'um. Es pūn ja pūn mbujkuty yū mdsyamarrū, jan ja mnixuy es wa'an nandu'un dyajnejxy. ³⁰ Es pūn m'amdooyap di'ibu mmúdjatpy, mo'oy, es pūn ta ti mbujkuty, katū xy'amdoy es dyajjumbítut. ³¹ Es tundu miidsuty mut nidugekyu ja'ay éxtam xytsyokta es yu'ujuty ttúndut nandu'un mut miidsuty.

³² 'Pūn miits mdsoktap yu'uyū di'ibu miits mdsokkudap, ĵti oy'ajtūn mduundap di'ibu kyatuundap ja wiinkpūty? Pes tyuundap yu'u nandu'un di'ibu 'yandijtap pekyjya'ay. ³³ Es pūn miits mduundap oy yu'uyū di'ibu miits mdsokkudap, ĵti oy'ajtūn mduundap di'ibu kyatuundap ja wiinkpūty? Pes tyuundap yu'u nandu'un di'ibu 'yandijtap pekyjya'ay. ³⁴ Es pūn miidsuty mduk'ani'xyyū ja meeñ yu'uyū ja'ay di'ibu m'a'ijxap es mmūgubátudut jatugok, ĵti oy'ajtūn mduundap di'ibu kyatuundap ja wiinkpūty? Pes nandu'un di'ibu 'yandijtap pekyjya'ay tmo'oydyū yū myeeñ ani'xy yū ja'ay di'ibu mūgubátudap. ³⁵ Tsokta es tundu ja oybyū mādū mmúdsip, tuk'anu'x ja mmeēñ nandu'un yū ja'ay es kyaj xyjūjp'íxut es mmūgubátudut, du'un xytyuk'íxut ko miidsuty Dios Tsajpótmādū 'yu'unguty. Ja'a ko Dios nandu'un tyiimpy yū oybyū extū mut yū pekyjya'ay es pūnuty kyaj jya'aygyūda'agyuty. Es di'ibu dan tyiimpy, Dios mūj myay'ata'āñuty. ³⁶ Pa'ayowdu ja ja'ay éxtam ja mDeedyū tsajpótmādū mba'ayóyuty.

Kyaj wiinkpūty nūgoo nbayo'oyūm

³⁷ 'Katū xpyyayo'oy ja wiinkpū, es ja Dios nan kyaj miits mbayo'oyudut. Katū xpyyekymyo'oy ja wiinkpū, es ja Dios nan kyaj mbekymyo'oyudut miidsuty. Pa'ayowdu, es ja Dios nandu'un mba'ayówudut. ³⁸ Mo'oy ja wiinkpū, es ja Dios mmo'oyudut nandu'un, oyū kijxn, ta'tspéky, winxity es ku'ujts. Es pūn oy xkyijxū ja wiinkpū ja jya'a, nandu'un myajkijxtut.

³⁹ 'Jesús yu'u pyujtáku tyadu'ijxajtūn:

—ĵTi mbaat tu'ugu wiints twijts'yo'oy ja myūwiints? ĵTi kyaj kyudáwut nimajtsk mā tu'ugu jut? ⁴⁰ Ni tu'ugu ūxpxūjkpū di'ibu myūbaadap ja wyindsún, per ko oy dyajkéxy ja 'yūxpxūjkūn, du'un jya'tut éxtam ja wyindsún.

⁴¹ 'ĵTi ko xy'ixy tu'uk ja kepywyayu'unĵ di'ibu jap mmūgu'uk wyiinóty, es kyaj mij xytyuūñ kwentū ja mūj kepy di'ibu jap mwiinóty? ⁴² ĵEs wi'ix mjuna'āñ: "Mūgu'uk, n'okju'tamū tadū kepywyayu'unĵ di'ibu jap mmúdjatpy mwiinóty", es kyaj mnayjyáwuty ko mij xymyudaty ja mūj kepy jap mwiinóty? Mnaydyjūp ko mjiky'aty tūy'ajtūn mūut. Yajpūdsūm jawyiina tadū mūj kepy di'ibu jap mwiinóty, es du'un mbaat xy'ixy yajxón es xyjuudut tadū kepywyayu'unĵ di'ibu jap mmūgu'uk wyiinóty.

Jya'ay'ajtūn ja ja'ay yajtuk'ūxkajp

⁴³ 'Ni tu'ugu kepyū oybyū di'ibu tūūmp'ajtp axūuk, es nan ni yū kepy di'ibu kyaj 'yóyuty es tūūmp'áty oy. ⁴⁴ Tu'uk tu'ugu kepy ya'ūxkajp mut ja tūūmp. Kyaj yajtíky yū iigu mā roop apyñ. Es nan kyaj yajtíky yū uuvū mā yū tume'eñky. ⁴⁵ Ja ja'ayū ojyja'aybyū tsuj kyajxy myadya'aky mut ko ijtp jyodoty ja oybyū, es ja axūk ja'aybyū myadyakpy ja tsaatskyūbétypyū mut ko ijtp jyodoty ja axūk'ajtūn.

⁴⁶ 'ĵTi ko miits xy'anūmūdats: "Windsún, Windsún", es kyaj xytyundu éxtamts njūna'āñūn? ⁴⁷ Ja ja'ay di'ibuts xyñiimiimp es tmūdoy yū n'ūxpxūjkūnats es tkuydyūñ, ⁴⁸ yu'u du'un éxtam ja yedyujk di'ibu kyoj ja tyujk. Es jawyiin tnidaju kāk es tpxj'táky yū pyotsy ūjx tsaade'ekykyūjxy. Es ko ja nūū kyeemy es txijty ja tujk amūjaa, kyaj wi'ix jyajty, ja'a ko ta'tspéky oy pyojtse'egyuty mā ja tsaade'eky. ⁴⁹ Es pūn myūdeebysūts ūj ja n'ūxpxūjkūn es kyaj tkuydyūñ, yu'u du'un éxtam tu'ugu yedyujk di'ibu kyoj ja tyujk nax wingujxy es

kyaj tnidaju mat ja tsaabótsy. Ko ja nuu kyeemy, ja nugom txijty ja tujk amujaa, net jyijty es tyugooy tugekyu tugekyu.

7

Jesús dya''aguda'aky tu'ugu soldaada windsunu tyumba

¹ Ko ja Jesús kyajxtaay ma ja ja'ayuty, net ñujxna Kafarnaúm. ² Jap tu'ugu soldaada windsún di'ibu myudajtypy tu'ugu tyuumba di'ibu jyantsyseyjpy. Es yu'u naty pujkap es tim oogánup. ³ Ko ja soldaada windsún tmudooy ko Jesús tu jyumbity, net tkejxy nija'ajuty ja israelita mujja'aydyujk es ttúnut ja may'ajtun es myínut ja Jesús es dya''aguda'agut ja puma'ay. ⁴ Yu'ujuty tmawingoonda ja Jesús es tpujktsooda may'ajtun:

—Tadu soldaada windsún nitujkap es xypyudákut, ⁵ ja'a ko yu'u tseyjpy ja nmaxwiñuda'ajtam, es yu'u oj dyajkojyuty ja ndsajptujk'ajtam.

⁶ Net ja Jesús ñejxy mat ja mujja'aydyujk. Es ko wyingoonu ma ja soldaada windsunu tyujk, net tkejxy nija'adyu myutnaymaayabu es t'anuumut ja Jesús:

—Windsún, kyajts uj xyñitaku es mij mdákut madsu ndujkun. ⁷ Paadyuts kyaj ni je'eyu nganayjyawuty es nninujxat es n'amdówat ja may'ajtun. Je'eyu mjuna'anut es ja nduumbuts 'yaguda'agut. ⁸ Uj ku'um nmudajtypyuts ja nwindún di'ibuts xy'ana'amp, es nandu'un nmudátyuts ja soldaadyuty di'ibuts n'ane'empy. Es kots n'anuumu yu'ujuty nidu'uk: “Nujx”, ñujxp; es kots n'anuumu jat'u'uk: “Min”, miimp; es kots nduk'ane'emy yu nduumbuts ti ttúnut, tyiimpy.

⁹ Es ko tmudooya taada Jesús, net du'uñu wyu'umu, es tni'ixumbijty ja ja'ay di'ibu pamiinudap es t'anmaay:

—Tuy'ajtun ko ni tu'ugu Israel ja'ay kyajts nbaaty di'ibuts xymyubujk éxtum tyadu soldaada windsún.

¹⁰ Es ko jyajttu jatugok ma ja soldaada windsunu tyujk, tu naty 'yaguda'aky ja puma'ay.

Jesús dyajikypyéky tu'ugu o'krú jap Naín

¹¹ Es óknam yu Jesús ñejxy ma tu'ugu kajpn di'ibu xyu'ajtypy Naín. Es jyamyadátudu ja 'yuxpujkrú es ja mayjya'ay. ¹² Es ko jyajty kajpnbu'aay, net t'ijxy ko tmamíñ es dyajnaxtukuya'andu tu'ugu o'krú. Es ja o'krú yu'u ijty tukpajkyu maank'ajtup yu tyaak di'ibu naty ku'eeky. Es mayjya'ay ja o'krú tpanejxy. ¹³ Ko t'ijxy ja Jesús, net tpa''ayooy ja ku'ekytoy'oxy es t'anmaay:

—Katu mju'uy.

¹⁴ Net ja Jesús tmawingoón es ttoón ja o'krú ku'uyun, es ja di'ibu naty kyiipy wya'k'a'adu. Es ja Jesús t'anmaay ja o'krú:

—Mexy, ujts mij n'anmaapy: ¡Pudu'uk!

¹⁵ Net di'ibu naty tu 'yeeky oj wya'tskujku es kyajxe'ky, es ja Jesús ttukudujku ja tyaak.

¹⁶ Es ko taadu t'ijxtu, nidugekyu tsyu'kadyaadyu es t'awdajttu ja Dios es jyunandu:

—Tu'ugu Diosu myuj kugajxpu tu kyuxe'eky ma udsajtam.

Es nandu'un ñayjyunánudu:

—Dios tu myiñ es tpu dukuya'añ ja kyajpn.

¹⁷ Net ja madya'aky jyudijty ma Judeeu ñax es di'ibu myuwingon'ajtypy.

Fwank Yajnuajtrú kyexy'ebyuty

¹⁸ Net ja Fwangu 'yuxpujkrú tyukmumadyákuu tugekyu éxtum tu jyátyuty. Net nimajtsk dyaxu yu'ujuty, ¹⁹ es tkejxy ma ja Jesús es dyajtawa'añ:

—¿Ti mij mdaj'ajtun ja Kristu di'ibu naty minaamp, o n'awixtupts ja wiinkru?

²⁰ Es di'ibu Fwank kyajx tmawingoonda ja Jesús es t'anmaadyu:

—Ja Fwank Yajnuajtrúts tu xykyxy esuts mij nyajtáwat pan mijtsa du'un ja Kristu di'ibu minaamp, o pan n'awixtupts ja wiinkru.

²¹ Netyu ko jyajttu, ja Jesús dya''agudaky ja mayjya'ay di'ibu pujkudup es dyajpudsémy ja ka'oybyu di'ibu ja'ay myudajttup, es nandu'un tmooy yu ixxun mayu wiindsaty. ²² Es ja Jesús t'anmaay ja Fwangu 'yuxpujkrúty:

—Di'ibū miits tū xy'ixtū es tū xymyūdowdū, nūjxtū es xytyukmūmadya'aktut ja Fwank ko yū wiints ijxp, yū ūxneybyū ye'epy, di'ibū myūdajtypy ja leprū pā'am tū 'yaguda'aky, yū natpū mūdooop, di'ibū o'kṛ jikyṛyujkṛ es di'ibū ayoop ya'awānūdūp ja oybyū ayuk, ²⁵ es jotkujk yū'ū pūn kyaj jyot dyajtgōy mūt ūjts.

²⁴ Ko oj nūjxnu di'ibū Fwank kyajx, net ja Jesús tnmadyaky ja Fwank es t'anmaaydyū ja ja'ay:

—ĶTi dān miidsaty oj xyīnūjxtū es xy'ixā'andū mā māj itūn? ĶTu'ugu tsajkāpyñ di'ibū wyinxijtypy ja poj? ²⁵ Es pūn kyaj, Ķti dān oj xyīnūjxtū es xy'ixā'andū? ĶTu'ugu yedyujk oy xyoxyṛyū? Miits mnija'adūp ko di'ibū dū'un nayxyojxudūp jam 'yittū mā réyūdyū tyujkūty. ²⁶ ĶPer ti dān oj xyīnūjxtū es xy'ixā'andū? ĶTu'ugu Diosū kyugajxṛū? Yū'ū dū'un. Yū'ū tu'uk di'ibū waanū ni'igū tmūdaty ja māj'ajtūn kudiināmū wiinkṛty ja Diosū kyugajxṛū. ²⁷ Fwank yū'ū dū'un di'ibū ja Diosū jyaaybyajtūn myadyakypy mā jyūnā'añ: Ngejxyṛyūts jawyiin ja n'ayuk kajxwā'xṛūts es mya'awātsxudū yū mnu'ū mdu'ū.

²⁸ Tūy'ajtnūts njūnā'añ: Kyaj pūn nidu'ugu ja'ay di'ibū waanū ni'igū tmūdaty ja māj'ajtūn es kudiināmū ja Fwank Yajnūbajtpṛ. Per waanū tmūdaty ja māj'ajtūn oytyim di'ibūty pūnūty ijttūp mā Diosū kyutujkūn.

²⁹ Ko ja yajkugūbajtpṛty es ja nimajya'ay tmūdoodū ja Fwank, ta oj tkupūktū di'ibū Dios tyiimpy, ja'agyujxm oj űayajnūbajtūdu mūt ja Fwank. ³⁰ Per ja fariseeuty es di'ibūty tsajtgōty ya'ūxṛujktūp kyaj tkupūjktū di'ibū Dios tyiimpy, ja'agyujxm kyaj tkupūjktū es ja Fwank yajnūbātūdu.

³¹ Esū Jesús 'yākjunāñ:

—ĶTits mūut mbaat n'ijxkijxyū ja ja'ayūty di'ibūty tyam jyiky'ajttūp, o wi'ix dya'ixyūty ja wyinmā'añ? ³² Kūxu'ktūp éxtūmū unā'ku'ungūn di'ibū ūnāaydyūp es kyuyattu māyōty es ya'ax jyoktū mūt ja myutkuyajtpṛty: “Tūts njaxu'ūxy di'ibū ya'ajtsṛ es kyaj tū m'atstū; es tū nja'ūyūts di'ibū mūut ja o'kṛū űaxtaku, es kyaj tū mju'ūdyū.”

³³ Es ja Jesús 'yākjunāñ:

—Dū'unū tyāadū tyam di'ibū kyaj t'axājudū ko 'yōyūty di'ibū Dios tyiimpy. Mūt ko kyaj ja Fwank Yajnūbajtpṛ tkay ja tsajkaaky es kyaj t'iiky ja vinū, es miits mjūnā'andū ko yū'ū myūdajtypy ja ka'oybyū. ³⁴ Es ūj, ja Naxwīnūdu Ja'ayūdyū Kyudūnāabyū, ngaabyūts ja tsajkaaky es n'i'kyṛyūts ja vinū, es miits mjūnā'andū: “Kax es amū'uuk, es myūtnaymyaayṛ ja pekyjya'ayūty esū yajkugūbajtpṛty.” ³⁵ Per di'ibū tū t'axājudū yū oybyū ūxṛujkūn di'ibū Dios jya'a'ajtypy, tadū ja'ay dya'ixūdu ko 'yōyūty di'ibū Dios tyiimpy.

Jesús mā tu'ugu fariseeū tyujk

³⁶ Es ko waanū 'yijty, net tu'ugu fariseeū wyoojū ja Jesús es nūjx kyay. Es ja Jesús oj tpanejxy es űaxwe'tsy mā ja meesū. ³⁷ Tu'ugu pojṛū toxytyujk di'ibū jiky'ajtp jap kajpnōty, ko tñija'ajū ko tū Jesús űejxy kaabyū mā ja fariseeū Simongū tyujk, netū tadū toxytyujk dyajmīñ tuk alabastrū limetū ūjts mūt ja pā'ak xū'kṛū, es tyujkū es űaygyoxtnāaydyāku Jesús tyeky'ūjxy. ³⁸ Ta tyujkū jiiṛyū extū ko dyajxe'ky ja Jesusū tyeky, es dyajtūtsy mūt ja wyaay es ttsū'xū ja tyeky es tṛajtāky ja pā'ak xū'kṛū mā Jesusū tyeky. ³⁹ Es ko t'ijxy tadū fariseeū pūnū naty tū twoy yū Jesús, net jyūnāñ wyinmā'añōty: “Pūn tūy'ajtnū tyādū yedyujk yū'ū tu'ugu Diosū kyugajxṛū, myūwinmā'añbyāadūp pūn yū'ū toonṛp es wi'ixū tadū pojṛū toxytyujk jyiky'aty.”

⁴⁰ Net ja Jesús t'anmaayū tadū fariseeū:

—Simonk, tyāmūts mij nūmūgajxā'añ waanū.

Es ja fariseeū 'yadsooy:

—Ya'ūxṛujkṛū, anmaagyūts.

⁴¹ Esū Jesús jyūnāñ:

—Majtskū yedyujk tmūni'xy'āty mūt ja meeñ. Tu'uk tmūni'xyūty mūgoxk mūgo'pṛ denaryū meeñ, es jatu'uk justyikxymyāj. ⁴² Ko kyaj mbaat myūgūbētyūty, ja yajnu'xṛū mya'x ja myūni'xy nimajtsk. Es tyam anmaagyūts, Ķpūn ni'igū tseyjpy yū yajnu'xṛū?

⁴³ Es ja Simonk 'lyadsooy:

—Pes ʉj njana'añats ko yu'u di'ibu mya'x ja myuni'xy kajaa.

Net ja Jesús 'yanmaayy:

—Mmudajtypy ja tʉy'ajtʉn.

⁴⁴ Net ja Jesús twin'ijxpejty ja toxytyujk es t'anmaay ja Simonk:

—ʉM'ijxpyy tyadu toxytyujk? Kots ʉj ndujka ma mdujk, kyajts miju nuu tu xymyo'oy es ʉju ndékyuts nbújʉt, esu tyadu toxytyujk tats yu ndeky tpujy mut yu wyinnuu es dyajtʉ'utsy mut ja wyaay. ⁴⁵ Mij kyajts tu xytyujtaku madsu ngubajk ja aseytu oliivu éxtum jaayu ja'ay ttundu, esu tadu toxytyujk tu tpujta'aky yu pa'ak xu'kpu madsu ndeky. ⁴⁷ Paaty tʉy'ajtʉn n'anuumu, tyadu toxytyujk tats nma'xu yu myujpéky, ja'a ko yu'u dya'ixyuty kots xytyekey muj. Ja'a ko yu ja'ay di'ibu junaamp ko kyaju pyekey es ʉjts nma'xʉp, tadu ja'ay xytyuk'ijxpuʉts ko je'eyu waanu xytyékyuts.

⁴⁸ Net ja Jesús t'anmaay ja toxytyujk:

—Yu mbojpu tu yajma'xta'ay.

⁴⁹ Net jyotjunandu di'ibáty tu yajwówdʉ ma meesu mut ja Jesús:

—ʉPán ja'ayu tyaadu?, ko extu pojpu mye'xyry.

⁵⁰ Es ja Jesús t'anmaay ja toxytyujk:

—Tʉts xymyubeky, es paadyuts mij tu nyajnitse'eky. Nuʉx jotkujk.

8

Toxytyujkuty di'ibu pyudujkudʉp ja Jesús

¹ Oknuu ja Jesús jyudijty kajpngajpn es tkajxwa'xy ja oybyu ayuk di'ibu ñigajxpyry ja Diosu kyutujkun. Es nimajmajtsku 'yuxpukpu jyamyudátyuty. ² Es nandu'un jyamyudajtudu nija'ajuty ja toxytyujk di'ibu naty ja Jesús tu dya'aguda'aky es nija'ajuty di'ibu tu ttukmastu'uty ja ka'oybyu. Es nidu'uk yu'ujuty txu'aty Mariu Magdalenu, di'ibu Jesús tyukmastut jaxtujk ja ka'óybyuty, ³ es jatu'uk txu'aty Fwanu, ñado'oxy ja Kuzu, Eroodusu tyuumbu wyindsún, es jatu'uk txu'aty Susanu, es may ja wiinkpu toxytyujk di'ibu muut jyudijty ja Jesús es ja 'yuxpukpuʉty es pyudúkaty.

Triiguwujpu éxtumu ijxrajtʉn

⁴ Mayja'ay tsoy'ondʉ ma tugekyu kajpn es tnimiin ja Jesús. Es ko myaymyijky ja ja'ay, net ja Jesús tpujtáky tu'ugu ijxrajtʉn es jyunañ:

⁵ —Tu'ugu triiguwujpu 'yojtsy wujpu. Es ma oj twujy, oj nandu'un kya'ay ja tyuumt ma padu'u, es ja ja'ay ttukta'andu, es ja joon tpiidu nandu'un. ⁶ Es nandu'un kya'ay ja tyuumt tsaade'ekykyujxm ma kyaj kyúkaty ja nax. Paaty ko tadu triigu myujxy, net tyuʉty, ja'a ko tim waanu nik'ajtʉn. ⁷ Es nandu'un ja tuumt kya'ay apyñoty. Ja triigu tuumt myujxy ma apyñ. Ta yajtʉtsu. ⁸ Es di'ibu ja tuumt ka'a ma oybyu nax, yooñ yajxon, es tyuump'ajty mugop'x ok di'ibu wuj.

Es ko du'un jyunañ ja Jesús, net jantsy muk t'anmaay:

—Di'ibu mudoodʉp, wa'an tjaygyúkudu.

Ti ko ja Jesús ya'uxpeky mudu ijxrajtʉn

⁹ Net ja Jesusu 'yuxpukpuʉty yajtuujudu wi'ix dyajjuna'añ mut ja 'yijxrajtʉn. ¹⁰ Es ja Jesús jyunañ:

—Dios yu'u mduknijáwudʉp miidsuty di'ibu kyaj yajnijáwu ijty wi'ix yu'u yajkútky. Per ʉjts n'awa'anʉp ja wiingátypyu ja'ay mut ja ijxrajtʉn mut ko yu'ujuty t'ixtʉt es kyaj tñajwudat, es ko yu'u tmudówdʉt es kyaj tjaygyúkudat.

Jesús tkajxte'xy ja triiguwujpu éxtumu ijxrajtʉn

¹¹ Tyaadu 'yandijpy yu ijxrajtʉn: Yu tuumt yu'u 'yandijpy ja Diosu 'yayuk. ¹² Es di'ibu ka'a ja tuumt ma padu'ujʉn, yu'u 'yandijpy yu ja'ayuty di'ibu myudoodʉp ja Diosu 'yayuk, es net myiin yu mujku'ugópok es pyujkxu ja Diosu 'yayuk ma jyot wyinma'añ es kudiibu tmubúktʉt es du'un kyaj yajnitso'ogudat. ¹³ Esu tuumt di'ibu ka'a tsaade'ekykyujxy, yu'u

'yandijpy ja ja'ayuty di'ibu myūdooduþ ja Diosu 'yayuk es tmūbuktū mut ja xondakun. Per ko du'an 'yittu éxtum ja triigu di'ibu 'yaats kyaj kyuktaku, mabujktar tuk tiempu, per ko myiñ ja ayo'on, kyaj tnakmyūbuktū. ¹⁴Es di'ibu ka'a ja tuumt ma ja apyñ, yu'u 'yandijpy yu ja'ayuty di'ibu myūdoodu, per ja'a ko tpujta'aky ja wyinma'añ wi'ix myukja'ay'áttut es xyi'ik xyónut, paaty tmastu'uttu di'ibu myūdoodu es kyaj ttundu di'ibu Dios tsyejpy. Paaty du'an yu'ujuty éxtum di'ibu tuumt tu jyi'xy es kyaj tu ñakywyindu.

¹⁵Es di'ibu ka'a ja tuumt ma oñax, yu'u 'yandijpy ja ja'ayuty di'ibu 'yaxájudu mut tugekyu jyot, tmūdowdu es ttundu es tranujxtu Diosu 'yayuk. Es du'an yajxon wyindúwat ja ruyjta'aky.

Lampru éxtumu ijxrajtan

¹⁶'Ni pún yu lyampru tkayajtoye'eky es netyu tkujiitsy mut ja tu'ts o tpujta'aky mabajnbatku'p. Jam ja ja'ay tpujta'aky kujxm es yajxon jyájut tugoty, es ko pún tyákt, wa'ats 'yixut. ¹⁷Es ni tii di'ibu ijtr ayu'udsyu es óknum kyawu'umut ijxnide'xy, es kyaj jyaadyu ayu'udsyubu di'ibu kyaj yajnijáwut. ¹⁸Paaty mūdowdu yajxon. Di'ibu 'yaxájuduþ ja tpy'ajtan, Dios yákuþ ni'igu winma'añ esu jaygyujkun, per ja ja'ayuty di'ibu myūdoodu ja Diosu 'yayuk es kyaj tkuydyundu, Dios pujkudup ja wyinma'añ es ja jaygyujkun di'ibu yu'ujuty myudajttar.

Jesusu tyaak esu myuga'axuty

¹⁹Ja Jesusu tyaak es ja myuga'axuty jyajttu es kyaj mbaat twinguwa'agudu yu'u, ja'a ko mayjya'ayu naty. ²⁰Es ja ja'ayuty oj 'yawánudu:

—Tu mdaak jya'ty mut ja m'útsyuty tap taja'p, es yu'u m'ixánuduþ.

²¹Es ja Jesús 'yadsooy:

—Nidugekyu di'ibu Dios ja 'yayuk myudeepy es pyadiimpy, yu'u du'an n'axájupts éxtumdsu ndaagun es éxtumdsu nmuga'axun.

Jesús dyajmo'oty ja poj es dyajtamijtku ja mejyñ

²²Tu'ugu nuu ja Jesús tyujkudu mut ja 'yuxpujkrū ma ja barku, es 'yanmaayudu:

—Jo'om jam mejyñ ñinaxy.

Es ñujxtu. ²³Es ko naty ñujxtu kujk'am, Jesús oj myanajxnu. Es net ti'in myiñ ja muk poj es dya'ujtsta'aya'añ ja barku mut ja nuu es kyínut. ²⁴Net ja xpujkrūtyuk dyujxtu ja Jesús es t'anmaaydyu:

—¡Windsún, Windsún! ¡Tyam ngupa'tsta'ayunu!

Net ja Jesús pyude'ky es ja poj es ja mejyñ tmugajxy. Ta oj wu'u'umdyaya'ay amoñ es tamijtku. ²⁵Net ja Jesús t'anmaay ja 'yuxpujkrūty:

—¿Ti tu jyátyuty ja mmubujkun?

Es yu'ujuty du'ññ wu'u'umdyayadyu es ñay'adsu'kudu es ñayujtūjudu nidu'uk nidu'uk:

—¿Pánu du'anu tyadu ja'ay?, ko yu'u t'ane'emy ja poj es ja mejyñ, es myumadóyuty.

Gadaru ja'ay di'ibu myudajtypy ja ka'óybyuty

²⁶Net jyajttu mejyñbyu'ajp ma Gadaru ñax, di'ibu ijtr Galileeu wyinduuy. ²⁷Ko Jesús pyudseemy ma ja barku, net ñimiinu tu'ugu ja'ay di'ibu ka'oybu myudajtypy es jékyuþ kya'oktsunaayñ tugoty. Jam tsunaay ma o'krū jutun es jyiky'aty niwa'ats uxwa'ats. ²⁸Es ko t'ijxy ja Jesús, net ñaygyoxtnaaydyáku wyindum es yaxkeky:

—¿Ti mdunaampy mut ujts?, mij Jesús, Dios Tsajpótmudu 'yU'unk. Tunu may'ajtan, kátuts xy'adsipy.

²⁹Du'ñ jyunán ja'a ko Jesús tu kyéxyuty es pyudsúmut ja ka'oybyu ma tadu yedyujk. Kanak ok yu ka'oybyu tu tyuktákyty, es ja ja'ayuty kyuwunudu ma ky'u es ja tyeky mut ja kadenu. Es yu ka'oybyu yu'u tukpojtar ja kadenu es myuñjxyuty ma muj itun. ³⁰Es ja Jesús dyajttu:

—¿Ti mxu'ajtypy?

Es yu'u 'yadsooy:

—Ujts nxu'ajtypy Lejyonk*.

Du'un 'yadsooju, ja'a ko may ja ka'oybyu tu tyuku ma yu'a. ³¹ Es yu tadu mujku'u ya'amdooy ja Jesus es kyaj dyajnujxat ma ayoodakn. ³² Es jap wingon 'yijty yu udsam may es jye'xy ma ja kopk wiin. Es ja ka'oybyu trujktssooy ja may'ajtan ma Jesus es dyaky ja kutujkun es tyakudat ma udsaman. Net ja Jesus tmooy ja kutujkun. ³³ Ja ka'oybyu pyudsuumdu ma ja ja'ayun es tyujkudu ma udsaman. Netu tadu udsam nujxtu jantsy puye'együ nax jujp'am. Ta kyurpuu'knajxtu mejynoty, es jap jyi'xtaaydyu.

³⁴ Es di'ibu kywentu'ajttap ja may udsam, ko t'ijxtu ti tu jyatyuty, net oj pyu'u'ktsoonda mut ja tsu'ugu es oj tmadya'aktu ma ja kajpn es ma ja'ayuty di'ibu kamoty. ³⁵ Es ja ja'ayuty tsoy'ondü es t'ixa'andu di'ibu tu jyatyuty. Es ko jyajttu ma ja Jesus, net trattu jam ja yedyujk di'ibu tu niwa'adsyuty ja ka'oybyu, es 'yu'uñu Jesus wyinduuy yajxon es wjy kejy es wixu. Es tsyu'kudyaadyu ja ja'ayuty. ³⁶ Es di'ibu naty tu t'ixtu, net tmadyaktu wi'ix tu niwa'adsyudyu tadu yedyujk di'ibu naty myudajtypy ja ka'oybyu. ³⁷ Es mudu tyaadu nidugekyu ja'ay ma Gadaru kajpn tmunu'xtaktu ja Jesus es tsoy'onnut jap, ja'a ko yu'ujaty tsyu'kudu muk. Net ja Jesus tyujku ma ja barku es nujxnu. ³⁸ Ja yedyujk di'ibu tu myastu'udyuty ja ka'oybyu, net tmunu'xtaky ja Jesus es nujxat mut yu'a. Per ja Jesus tyuknirujku es wyu'umut, es 'yanmaayu:

³⁹ —Jumbit. Nujx ma mdujk es xymyadya'agut tugekyu di'ibu Dios tu ttuñ mut mijts.

Es ja yedyujk nujxnu es tmadyaky ma tugekyu kajpn éxtam ja Jesus ttuñ mut yu'a.

Jayru nuux es ja toxytyujk di'ibu Jesusu wyit tyoon

⁴⁰ Ko Jesus jyajty ma jatu'ugu mejynbya'a, net ja ja'ayuty oj jujrp'yo'oyudu mut ja xondakun, ja'a ko nidugekyu ja'ayuty 'yawixtu naty. ⁴¹ Net myiin tu'ugu yedyujk di'ibu xyu'ajtypy Jayru, di'ibu ijtp windsun ma ja tsajptujk. Tadu yedyujk naygyoxtnaaydyaku Jesus tyek'ujxy es tmunu'xtaky es nujxat ma ja tyujk, ⁴² ja'a ko tmudaty tu'uk je'eyu nuux di'ibu majmajtsk jumajt, es tamu naty tyim'ooganna. Es ko Jesus oj nejxy, net muut nujxtu mayja'ay es jantsy adjimiky.

⁴³ Es ma tadu mayja'ay jap tu'ugu toxytyujk di'ibu myudajtypy ja windaxyu pa'am es tu 'yayoyu naty majmajtsk jumajt, es tu yajmeeñdyun ma kudsooyun tugekyu di'ibu naty myudajtypy, es ni pun kyaya'agudaku. ⁴⁴ Es yu'a niwingoon ukku'p tsoo ja Jesus es najdyukpatu ja wyit, es netyu 'yagudaky.

⁴⁵ Net ja Jesus dyajtuuy:

—¿Punats tu xytyon?

Es nidugekyu 'yanmaayudu:

—Kyaj 'yujtsuty.

Net ja Peedru jyunan:

—M'ijxy py ko mayja'ay m'adimikyaty, es xyajtay pun tu mdonaty.

⁴⁶ Net ja Jesus jyunan:

—Tats xytyondu ja'ay nidu'uk. Nijja'abats, ja'a ko yu nmuk'ajtanats tu ya'aguda'agyuty.

⁴⁷ Es ko ja toxytyujk tnija'aju ko Jesus nija'ap, net myiin tsuyiipy es najgyoxtnaaydyaku Jesus wyinduuy es t'awa'anu mayja'ay wyinduuy ti ko oj ttoñ, es netyu 'yagudaky. ⁴⁸ Net ja Jesus 'yanmaayu:

—Tu m'aguda'aky mut ko tu xymyubeky. Tyam nujxu net jotkujk.

⁴⁹ Tamnumu naty 'yakkajxy ja Jesus ko jyajty nidu'ugu ja'ay di'ibu tso'omp ma tyujku Jayru di'ibu ijtp windsun ma ja tsajptujk, es ya'anmaay ja Jayru:

—Tu m'u'unk 'yo'knu. Kudii xynakyne'emy yu Windsun.

⁵⁰ Es ko ja Jesus tmudooy, net t'anmaay ja Jayru:

—Katu mjotmay'eeky. Mubujkats je'eyu esu m'u'unk tsoy'ogut.

⁵¹ Es ko jyajttu ma ja Jayru tyujk, ni pun tkayajtuku ja Jesus, yu'uyu Peedru es ja Fwank es yu Santya'agu es ja tyaak tyeety ja kixyu'unk o'kpu. ⁵² Es nidugekyu ja'ayuty jyantsyju'u'uy jyantsyya'axtu mut ko ja kixyu'unk tu 'yeeky. Es ja Jesus jyunan:

* 8:30 1x Markus 5:9.

—Katú mnakyjyú'uydyu. Yú kixyu'un'k kyaj tu 'yeeky. Maa'p jap.

⁵³ Es ja ja'ayuty je'eyu ttukxiky ja Jesús, ja'a ko ñija'adup ko tu 'yeeky. ⁵⁴ Net ja Jesús tku'umumajtsu ja o'kpu es t'anmaay muk:

—Kixyu'un'k, puda'ak.

⁵⁵ Es ja kixyu'un'k jyikypyejky jatugok es netyu pyude'ky. Es ja Jesús jyunañ es yajmo'oyut ja kyaaky. ⁵⁶ Es ja tyaak tyeety du'añu wyu'umudyaadyu. Per ja Jesús tyuknipjuk es kadiibu pán t'awánut éxtum tu jyaty.

9

Jesús tkexy ja 'yuxpukputujk es tkajxwa'xtat ja Diosu 'yayuk

¹ Ta ja Jesús dyajnamyujku nimajmajtsku 'yapóstuluty, es tmooy ja muk'ajtan es yu kutujkun es dyajjuga'agut nidugekyu ka'oybyu di'ibu ja'ay myudajtypy es dya''aguda'agut di'ibu pujkadup. ² Es tkejxy es tkajxwa'xtat wi'ix ja Diosu kyutujkun. Es nandu'un tkejxy es dya''aguda'agut yu puma'ayuty. ³ Es ja Jesús jyunañ:

—Ni ti xkyayajnujxtat di'ibu mnidu'uyo'oydyu. Ni mdajk, ni mmorral, ni mgaayñajxuk es kyajpu mmeen xymyunnjxtat. Es yu'ayu mwit mmunnjxtup di'ibu mnikujxy es kyaj wiinkpu ja tukni'x xymyunnjxtat. ⁴ Ko mja'agut ma tu'ugu tujk, kyaj mdsounat es mnujxat wiink tsoo, wu'umdu extu ko mnujxat ma wiinkpu kajpn. ⁵ Es ma kyajpu ja'ay myajajtta'agyuty, net mdsounat ma tadu kajpn es xywyinxftat ja naxjok ma ja mgu'ak éxtumu i'xwu'umun ko du'an wyu'umdu pojpu muut.

⁶ Ko Jesús kyajxtaay, net tsoy'ondu yu'ujuty es ñujxtu kajpnagajpn es tkajxwa'xy ja oybyu ayuk éxtum ja Jesús tu jyuna'añ, es dya''aguda'aktu ja puma'ay nidugekyu majaty kajpn.

Fwank Yajnubajtpu 'yeeky

⁷ Es ja gobernador Eroodus tmudooy tijaty ja Jesús tyiimpy, es kyaj tñijawu wi'ix dya'ítut, ja'a ko jamu ja'ay jyuna'andu ko yu'u Fwank Yajnubajtpu ko tu jyikypyekey. ⁸ Es nija'ajuty jyuna'andu ko yu'u Elius ja Diosu kyugajxpu, ko tu kyuxe'eky jatugok. Esu wiinkpu jyuna'añ:

—Ja'a tu'ugu Diosu kyugajxpu di'ibu jékyu, ko tu jyikypyekey jatugok.

⁹ Per ja Eroodus jyunañ:

—Ujts oj nni'ana'amú es yajnibúxudu tadu Fwangu kyubajk, ¿es púnú tadu di'ibu tyiimpy tugekyu di'ibuts uj tyam nmudeepy?

Es ja Eroodus jyottugooy wi'ix t'íxut.

Jesús dyajkáy nimugoxk mil naxy ja ja'ay

¹⁰ Ko jyumbijttu ja apóstuluty, net ttukmumadyakta ja Jesús di'ibáty tu ttundu. Es net ja Jesús yajnujxudu ma tu'ugu it di'ibu myuwingon'ajtypy ja Betsaydu. ¹¹ Es ko ja mayjya'ay tñija'adu, net tranujxtu. Es ja Jesús 'yaxájudu es tmugajxtu wi'ix ja Diosu kyutujkun es dya''agudaky ja puma'aydyujk.

¹² Es ko tsoy'ujunú, ta ñiimiina nimajmajtsku 'yuxpukputy es 'yanmaayudu Jesús:

—Nayjyugajxudu muut ja ja'ayuty es ñujxnut po'xpu es t'uxta'ayut yu kyaaky majaty tujk es jap kajpnóty di'ibáty wingónuty, ja'a ko yaa ma n'ijtam kyaj tii.

¹³ Es ja Jesús jyunañ:

—Mo'oydyu miidsuty ja kyaaky.

Es yu'ujuty jyunnandu:

—Kyajts ti nmudaty, je'eyu mugoxku tsajkaaky es majtsku ajkx. ¿O mdsejpy es uudsuty najx njúdyuts di'ibu jy'xtubu tyadu mayjya'ay?

¹⁴ Ja'a ja'ayuty nimugoxk mil. Es ja Jesús t'anmaaydyu ja 'yuxpukputujk:

—Yajnaxwaastu ja'ayuty nijustyikxymyajkátyuty.

¹⁵ Es du'an ttuundu es ñaxwa'tstaaydyu nidugekyu. ¹⁶ Net ja Jesús t'axaju tadu mugoxku tsajkaaky es majtsku ajkx, es pyat'ijxy tsajwínm es tkuni'xy es ttujkwa'xy es tmooydyu ja 'yuxpukputujk es dyajwa'xat ma ja ja'ayuty. ¹⁷ Nidugekyu kyaaydyadyu jotkuda'aky, es ñadujku majmajtsk katsy ja kaydyuk.

Peedru tñigajxy ko Jesús ja'a ja Kristu

¹⁸ Es ma tu'ugu xuu ja Jesús kyajxtáky anaydyu'uk mut ak yu'udyu 'yuxpųjkrų. Esu Jesús yajtuųjjudu:

— ĺWi'ix ja ja'ayuty jyuna'añ ko púnuts ųj?

¹⁹ Es ja 'yuxpųjkrųtųjk 'yadsoodu:

— Nija'ajuty jyuna'andu ko mįjts Fwank Yajnųbajtrų, es wiinkų junándųp ko mįjts Eliius, es wiinkų 'yaktimjuna'andu ko mįjtsu du'an tu'ugu Diosu kyugajxų jėkyubu di'ibu tu jyikypeky.

²⁰ Net ja Jesús dyajtuųy:

— Es miidsaty, ĺwi'ix mjuna'andu púnuts ųj?

Es ja Peedru jyunañ:

— Mįjtsu du'an ja Kristu di'ibu Dios wyin'įjx es tkejxy.

Jesús tñigajxy ja 'yo'kun

²¹ Es ja Jesús tyukniųjk mųkta'aky es kadiibu pún t'awánut. ²² Es 'yak'anmaųy:

— Tuų'ajtuų ųj, ja Naxwíndu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, n'ayowa'añuts mųk es ųj xy'uxtija'anduts ja mįjja'aydyųjkuty esu teedywyindsúnuty es ja di'ibu tsajptųgųty ja'ųxpųjktųp, esu ja'ayuts xya'oogut es tųgųkųbajtr jatųgok njikyųyųkųduts.

²³ Oknum t'anmaųy nidųgekyu ja'ayuty:

— Pųn jaats pún xyryanųjxa'añ, tsojkrųp es tmastu'udut ja kyų'am winma'añ es bom bom jyiky'átut ęxtųm tu'ugu ja'ay di'ibu kyruuz pyagiųpy ko 'yo'kun tñinejxy, esųts xypatsoonut. ²⁴ Ja'a ko di'ibu tsyejpy es jyiky'átut ęxtųm kyų'am winma'añ o ja kyų'amdsojkun, du'ambu ja'ay nayıajtųgųyudųp mut ja jyiky'ajtuų. Es pún tsyejpy es jyiky'átut ęxtųm ųj ndukni'ixu, du'ambu ja'ay kyaj ñayıajtųgųyudut mut ja jyiky'ajtuų.

²⁵ ĺEs ti tyimpatųpy oytyim di'ibu ja'ayuty oy tjaniwindsųn'ajtrų tųgekyu naxwíndu, pųn nayıajtųgooyųp ku'am mut ja jyiky'ajtuų ma ja Dios? ²⁶ Pųn púnuts xytyuktsoydyuump es ttuktsoydyųñ ja n'ayųkųts ya naxwíñ pojųp ja'ay wyinduųy, ųj, ja Naxwíndu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nan nduktsoydyųnųpts kots nmínut jatųgok mųdu myųj'ajtuųn nDeedyųts esu nDeedyųts ja 'yánkųsudyu myųj'ajtuų. ²⁷ Es n'anųmų tuų'ajtuų ko nija'ajuty di'ibu ja yaa kyaj 'yooktat pųn kyajnųm t'ixy ja Diosu kyutųjkan.

Jesús tyųgatsy

²⁸ Es ko tyuktųjkrųbejty, net ja Jesús pyatųjkrų ma tu'ugu kopk es kyajxta'aga'añ. Es twooy ja Peedru, Santųy'agu esu Fwank. ²⁹ Es ko ja Jesús jam kyajxta'aky, net ja wyiın jyųj tyųgajtsy es ja wyit jyųmbįjty jantsy wa'ats poop es jyantsytye'xy. ³⁰ Net kyųxe'ky nımajtsku yedyųjk myadya'aky mut ja Jesús. Yu'udyu tadų Moisés esu Eliius. ³¹ Es jyantsyųyay jyantsytye'xy juwųdity ma Jesús esu Moisés esu Eliius, es tmadya'aktu ja 'yo'kunu Jesús ęxtųm 'yayowa'añ jap Jerusalén. ³² Es ni'įgu ja Peedru mut ja jyamyųut jyantsyųyama'aja'andų. Net t'įjxtu ja myųj'ajtuų ja Jesús es ja nımajtskrų ja'ayuty di'ibu naty mut ja Jesús. ³³ Es ko ja nımajtskrų ja'ay jyagamgáknųdu ma ja Jesús, ta ja Peedru jyunañ:

— Windsún, oy ko tyam n'įjtųm ja yaa. Es ngųjųduts tųgųgų ųkųda'ak tųjk: tu'uk mut mij es tu'uk mut ja Moisés es jatų'uk mut ja Eliius.

Es ja Peedru kyaj tñįawu di'ibu kyajxyųy.

³⁴ Es ko Peedru naty kyajxy, net myiñ ja yoots di'ibu abįjtųdu, es tsyų'kųdu ko ñay'įjxųdu yoodsųty. ³⁵ Net tmųdoodu kyajxy ja yoodsųty di'ibu junán:

— Tyaađu ųjtsu n'U'unk di'ibuts njantsytsyejpy. Mųmųdowdu yu'a.

³⁶ Es ko du'an kyajxtaųy, net t'įjxy ko Jesús jam naydyu'uk. Es ni pún wi'ix tka'anmaųy-dų ęxtųm naty tu t'ixtu.

Jesús dya'agųda'aky tu'ugu mixy di'ibu ka'oybyu myųdajtyųpy

³⁷ Es jakumbom ko jyunaįktų jam kopkųjxm, mayjya'ay tsyo'ondu es oj jyųj'yo'oyųdu.

³⁸ Ta tu'ugu yedyųjk myiñ es t'anmaųy mųk ja Jesús:

—Windsún, tunu may'ajtan. Ixudsu n'u'unk, ja'a ko yu'uyuts tu'uk nmudajtypy. ³⁹ Ko yu ka'oybyu tyuktákuty, ta yaj'ya'axyuty, wyijtsxityuty, ya''a'eebyuty, kyujy jyubipyuty es kyaj ñiwa'adsa'añuty. ⁴⁰ Tuts njamunu'xta'aky yu m'uxpükpüty es ttukniwa'adsudu tadu ka'oybyu, per kyaj tü tmamada'aky.

⁴¹ Esu Jesús 'yadsooy:

—¡Ay miidsuty, ja'ayuty di'ibu kyaj jyiky'attu madu tüy'ajtan es kyaj Dios tmubaktal ¿Extu nu'unudsu du'un n'aktim'itüt müt miidsuty es nmudánudat? Yajmín ja m'u'unk.

⁴² Es ko ja mixy myujwa'ky, net ja ka'oybyu ñaxkujubijpu es wyijtsxijta muk. Per ja Jesús t'ooy ja ka'oybyu es dya''agudaky tadu mixy es ttukkudujku ja tyeety. ⁴³ Es nidugekyu ja'ayuty du'uñ wyu'amüdyayadyu müt ja Dios ja myuj'ajtan.

Jesús tnigajxy myumajtsk ok ja 'yo'kun

Es ko yu'ujuty du'uñ wyu'amüdyayadyu müt di'ibu naty tyiimpy ja Jesús, ta yu'u t'anmaaydyu ja 'yuxpükpüty:

⁴⁴ —Mudowdu yajxon es jaygyúkudu es katü xyja'aydyugódyu tyadu ayuk. Ujts, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nyajküyaka'añuts ma ja mayjya'ay.

⁴⁵ Es ja 'yuxpükpütüj kyaj tjaygyükudu éxtum ya''anmaay es tjajpts'kudu es dya-jtáwüt éxtum tü jyuna'añ.

Pún waanu muj

⁴⁶ Net ja 'yuxpükpütüj ñayyajtaajudu oga'an pún ma yu'ujuty ni'igu muj. ⁴⁷ Peru Jesús ñija'ap di'ibu naty ja ja'ay wyinmaaydyu, es net tsa'ane'ky tu'ugu una'ku'unk es tpujtáky kujk'aay ma yu'ujuty. ⁴⁸ Ta 'yanmaayudu:

—Pún 'yaxájubu tyadu una'ku'unk müt ujtskyujxm, nanda'unuts xy'axaju. Es púnuts uj xy'axájup, nanda'un xy'axájudu púnuts uj xykyajx. Yu'u pún naybyujtáku ni'igu mutsk ma miidsuty, yu'u ítup muj.

Di'ibu kyaj xyñi'o'o xyñiyáxum, yu'u du'un ijtp müt udsajtüm

⁴⁹ Net ja Fwank jyunáñ:

—Windsún, tuts n'ixtu tu'ugu yedyujk di'ibu müt mijtsu mxuu dyajpüdsémy yu ka'oybyu di'ibu ja'ay myudajtypy. Es nyajkubojktüpts müt ko kyaj jyudity müt udsajtüm.

⁵⁰ Es ja Jesús jyunáñ:

—Katü xyajkubókta, ja'a ko di'ibu kyaj xymyüdsip'ajtüm, yu'u ijtp ti'igyu müt udsajtüm.

Jesús tjajpkugajxu ja Santya'agu esu Fwank

⁵¹ Es ja tiempu wingoombu naty ma ja Jesús ñujxánu tsajpótm. Net tpujtáky ja wyinma'añ muk es ñujxa'añ Jerusalén. ⁵² Es tkejxy jayujp ja kugajxy es tjajp'ixut ma tu'ugu samaritanu kajpn, es t'uxtá'ayut yu jajtákn. ⁵³ Es ja samaritanu ja'ayuty kyaj t'axajuyandu, ja'a ko t'ixtu ko ja Jesús ñejxy Jerusalén.

⁵⁴ Es ko ja 'yuxpükpüty, yu Santya'agu es ja Fwank, tnija'adu tyaadu, net t'anmaaydyu ja Jesús:

—Windsún, ¿mdsejpy es nyajnaxkadákum yu junya'ank jam tsajwínm es kyutugóyut tadu ja'ayuty?

⁵⁵ Net ja Jesús 'yijxumbijty es t'oodu es tmugajxtu:

—Miits kyaj xyñijáwudu ti ja'ajun mmudajttap. ⁵⁶ Ujts, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, kyajts tü nmiñ es nyajtugóyuduts ja ja'ayuty, ja'ats tü nnimín esuts nyajnitso'oga'añ.

Net oj ñujxtu wiink kajpn.

Púnuty pyatsoonándup ja Jesús

⁵⁷ Es ko oj ñujxtu tu'am, ta tu'ugu yedyujk 'yanmaayy ja Jesús:

—Windsún, uj ndsejpyuts mbanujxa'añ mij ma mjantsytyimnejxy.

⁵⁸ Esu Jesús 'yadsooy:

—Yu wax myudajtypy ja 'yaank, es yu juyujk di'ibu kaagudijtp myudajtypy ja pya'an, per uj, ja Naxwínadu Ja'ayadya Kyudunaabyu, kyajts nmudaty mats je'eya ngubajk nbujta'agut.

⁵⁹ Esu Jesús t'anmaay jatu'uk:

—Pamiingats.

Es ja ja'ay jyunáñ:

—Windsún, nasmajtsugats es nwu'umdats mudu ndeedyats extu ko 'yoogat es nyaj-naxtúkduts, es net nbanujxat.

⁶⁰ Es ja Jesús t'adsooy:

—Mij nujx kajxwa'x wi'ix ja Diosu kyutujkun. Nika'ak yu o'kputy. Wa'anu wiink ja'ayuty dyajnaxtúkdú. Tyaadu yu'u tyiimpy di'ibu kyaj jyotmaydyúñuty yu Diosu 'yana'amun.

⁶¹ Net 'yanmaay jatu'ugu ja'ay:

—Windsún, nbanujxapts mij, per nnejxyats jawyiin n'oknayjyugajxyuty madsu ndujk.

⁶² Esu Jesús t'adsooy:

—Pún yajtsajkayup, tuyu tpujta'agut ja 'yijxan. Kyaj mbaat 'yijxambity pun tsyejpy ja syurku tuyu ñujxat. Es nandu'un púnuts xpyanujxaamp, yu'u myastutta'ayup tugekyu otyim tiity. Es pún kyaj tmastu'uda'añ tugekyu yu jyiky'ajtun es xpyanujxudats, kyaj tuyu ma ja Diosu kyutujkun.

10

Jesús tkexy nidugu'px majmajtsku 'yuxpukputy

¹ Es óknun ja Windsún Jesús twin'ijxy nandu'un nidugu'px majmajtsk ja ja'ay, es tkejxy nimajtskátyuty es ñujxat jawyiin ma tugekyu kajpn ma Jesús ñujxa'añ. ² Ta ja Jesús t'anmaaydyu:

—May ja ja'ay di'ibu kyajnum t'amudoonáxtu ja oybyu ayuk. Du'un ja'ajuty éxtum ja triigu tuumt di'ibu yajpukmujkp, per waanu ja tuumbu. Paaty amdowndu ja Kugam es tkáxtu ja tuumbu esu ja'ay ttuknijáwudat ja oybyu ayuk.

³ Tyámats miits ngaxa'añ es nujx xkyajxwa'xy. Es ixtu yajxon ko du'un éxtum ja bor-reegu 'lyity tsipoty ma ja waxka'ukun, miidsuty nandu'un xpyaada'andu ja ja'ayuty di'ibu kyaj m'axajya'anudu oy. ⁴ Katu xymyunujxtu mbijñ, ni mmeeñdyujk, ni mgaayñajxuk es ni wiinkpu mge'uk. Katu mwa'k'áwudu es xkyajxpe'xy ja ja'ayuty di'ibu mbáttup tu'aay.

⁵ Es ko mdúkat ma mmo'oyuty ja ja'ay yu jajttákn ma tu'ugu tujk, jawyiin xy'anuumut: “Jotkujk ma tyadu tujk.” ⁶ Es pun ja kudujk m'axájup yajxon, Dios kunu'xudap. Es pun kyaj, katu xy'amdoy ja Dios es kyunu'xudat. ⁷ Ma m'axájuty yajxon, wu'andu ma tadu tujk es kay uuktu di'ibu mmooyudap, mut ko púnuty kyajxwa'xy yu n'uxpuknats, nandu'un pyaadyuty ja ka'ay ukun éxtum juna'añ ja ayuk: “Yu tuumbu páttup ja myuju'uñ.” Katu mjúdyty tujkmdujkm. ⁸ Es ko mja'tut ma tu'ugu kajpn ma m'axájudu, ju'xtu di'ibu myajmoodyup. ⁹ Ya'aguda'aktu di'ibu pujkup jap, es anuumu: “Tu wyingón ja Diosu kyutujkun ma miidsuty.” ¹⁰ Es ko mja'tut ma tu'ugu kajpn ma kyajpu ja'ay m'axájudu, púdsundu tu'aay es anuumudu: ¹¹ “Extu naxjok di'ibu yaa ma mgajpn tu pyety madsu ndekyun, nwinxitapts. Per nijáwudu ko wyingón ja Diosu kyutujkun.”

¹² Es ja Jesús t'anmaaydyu ja 'yuxpukputy:

—N'anuumudu miidsuty ko ja tiempu tpaadat ma ja ja'ay yajpayo'oydyut, ja Dios yakaampy ni'igu ja tudyu'unun ma tadu kajpn kúdiinun ma Sodomu ja'ayuty.

Kajpn di'ibu kyaj jyodumbittu

¹³ Puroobu mijts Korazín kajpn, es puroobu mijts Betsaydu kajpn, ja'a ko pun ujtsxyup nbujtákyup ma Tiru kajpn esu Sidón kajpn yu muj'ajtun éxtum ma miidsuty, tadu kajpn jékyurxyup dya'lxuty ja jyotmay mut ja pyojpukyujxm es jyodumbijtxyup mut ja Dios.

¹⁴ Paaty ko tpaadat ja tiempu ma ja ja'ay yajpayo'oydyut, miidsuty m'axájup tu'ugu tudyu'unun waanu muk es kúdiinun dyu'wnuty ma Tiru es ma Sidón. ¹⁵ Es mij Kafarnaúm kajpn, di'ibu naybuyta'agánup muj kajxm extu ma tsajpun, Dios yu'u mbujta'agudup ma ayoodákn.

¹⁶Net ja Jesūs t'anmaay ja 'yuxpajkputajk:

—Pun myubejkyry ja ja'ayuty éxtam miits xykyajxwa'xtu, uj xymyubajkputs nandu'un. Es pun kyaj m'axajuty miidsuty, nan kyajts uj xy'axaju es nan ni ja'a púnats xykyajx.

Jyambittu ja niduga'px majmajtsku xrpajkputy

¹⁷Oknum ko ja niduga'px majkpu xrpajkpu jyambijnudu, jyantsyxyondaktu es t'awa'ganudu ja Jesūs:

—Windsun, extu ja ka'óybyuty tu xymyumudówdats mut mijtskyujxm.

¹⁸Netu Jesūs t'anmaaydyu:

—Uj tats n'ixy ja mujku'ugópk Satanás kya'ay tsajwinnm éxtamu judsukan. ¹⁹Uj tats nyaky yu mak'ajtun mut miidsuty es oy xytyuktaanut yu tsa'añ es yu jaybyu'uk es xymyumada'agut ja mudsip Satanás mut tugekyu ja myujaa, es kyaj mbaat wi'ix mdúñuty.

²⁰Per katu mxonda'aktu je'eyu ko yu ka'oybyu tu mmumudówdudu, ni'igu xonda'aktu mut ko yajkuja'ayun ja mxujuty jam tsajpótm.

Jesús xyonda'aky

²¹Es netyu ja Jesūs jyantsygotkujkudyaay mut ja Espírítu Santu es kyajxtáky:

—Tatu, n'awdajtypyuts mijts di'ibu Windsun'ajtp tsajpótm es ya naxwiin, ja'a ko ja ja'ay di'ibu ijttap éxtamu u'unuk una'kuty tu xytyuk'ixy xytyuknijawa di'ibu mdukwinguyu'ts di'ibu junándap ko yu'ujuty wiy kejuryu. Es jantsy oy, Tatu, ko du'un tu xytyuñ éxtam mij xytsykyun.

²²Es ko du'un kyajxtaktaay, net t'anmaay ja 'yuxpajkputajk:

—Yu nDeedyuts tu xmyoodya'ayuts tugekyu. Ni pún tka'ixy'aty ja nDeedyuts, ujts je'eyu, ja'a 'yu'unuk. Es ni púnats uj xykyu'ixy'aty, yu'uydsu nDeety es ja ja'ayuty di'ibuts uj tu mnyadyuk'ixyuty ma yu'ujuty.

²³Net ja Jesūs twin'ijxpajttu ja 'yuxpajkputajk es t'anmaay ak yu'ujuty:

—Kuni'xy miidsuty di'ibu ijttap tugekyu tyaadu. ²⁴Ja'a ko may ja Diosu kyugajxpu es ja réyuty di'ibu jékyup, jya'ixandu di'ibu miits tyam m'ijxtap, es kyaj t'ijxtu, es nandu'un tjamudowandu di'ibu miits tyam mmudoodup, es yu'ujuty kyaj tmudoodu.

Samaritanu oyjya'ay

²⁵Tu'ugu di'ibu tsajptugóty ya'uxpajkpu pyude'ky es oj tmugajxy ja Jesūs es dyajka'ajja'añ. Ta dyajtuuy:

—Ya'uxpajkpu, ¿tits ndúnup esuts nbaadut ja njiky'ajtanuts winu xuu winu tiempu?

²⁶Net ja Jesūs 'yadsooy:

—¿Ti jap ijtp kuxja'ay ma ja Moisesu 'yana'amun? ¿Wi'ix xykyajxy?

²⁷Es ja di'ibu tsajptugóty ya'uxpajkpu 'yadsooy:

—Mdsókup yu mWindsun Dios mut tugekyu mjot mja'ajun, mut tugekyu m'anmujja'an, mut tugekyu mmujaa, mut tugekyu mwinma'añ, es nandu'un mdsókup ja mmudajkpa'a éxtam mij ku'am mnyadsyékyuty.

²⁸Net ja Jesūs jyunáñ:

—Tu yajxon m'adsoy. Pun mdiimpy du'un, mmudátup ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu.

²⁹Ta ja di'ibu tsajptugóty ya'uxpajkpu naypyujta'agánup éxtam ja'ay di'ibu jiky'ajtp tuj'ajtan muut, es dyajtuuy:

—¿Púnats uj nmudajkpa'a'ajtypy?

³⁰Net ja Jesūs 'yadsooj:

—Tu'ugu yedyujk winjunajkp ma ja tu'ujan di'ibu najxp Jerusalén extu kyuda'aky Jerikoo. Es myajtsudu ma'tspu es pyujkudyaayudu tugekyu di'ibu naty myudajtypy, es extu yu wyit, es yajkepywejepy, es ñikákuu éxtamu o'kpu. ³¹Es net tu'ugu teety ñajxy ma tada tu'u. Es ko oj 'yixyuty, net ñayo'oyu. ³²Oknum myiñ tu'ugu levitu di'ibu myudiimpy ja teety es ñajxy ma tada tu'u, es ko oj t'ixy, net nandu'un trayo'oy. ³³Per oknum myiñ tu'ugu samaritanu ja'ay di'ibu jidijtp ma nandu'unu tada tu'u. Es ko t'ijxy, net mak tja'aju es tpa'ayooy. ³⁴Net tmawingooñ ja yedyujk es dyajtsoybyejty ja tsyayut mut ja aseytu

oliivu es ja vinu, es t'adsiimy. Net dyajpejty mā kyū'am juyujk di'ibu naty tyuk'uñaaapy, es dyajjajty mā tu'ugu jajttákn es jap tkwentu'ajty yajxon.

³⁵ Es jakumbom ko ja samaritanu ja'ay tsoyo'onnu, ta tju'ty majtsku myeeñ es tmooy ja kudujk di'ibu mā jajttákn es t'anmaay: "Kwentu'atū tyadu yedyujk, es pūn m'ak'ya-jmeēdyuump, hjs mij nmūgabátap kots njūmbítat."

³⁶ Net ja Jesús dyajtuuy ja di'ibu tsajptūgóty ya'uxpūjkr:

—ǂPūnu tyadu nidūguukru mjūnāamp ko yū'u tmūdūjkpa'ajty di'ibu majtsu tadu ma'tspū?

³⁷ Ta ja di'ibu tsajptūgóty ya'uxpūjkr 'yadsooy:

—Ja di'ibu myūdajty ja pa'ayo'on mūt yū'u.

Net ja Jesús jyunāñ:

—Nūjx mij es xytyúnūt nandū'an.

Jesús mā tyujku Martu esu Mariiu

³⁸ Es ja Jesús dyaj'yo'oy ja tyu'u es jyajty mā tu'ugu kajpn. Es jap tu'ugu toxytyujk di'ibu xyū'ajtypy Martu, es 'yaxaju mā tyujk. ³⁹ Martu tmūdaty tu'ugu myūga'ax di'ibu xyū'ajtypy Mariiu. Es yū Mariiu ñaxwe'tsy Jesús tyeky'ujxy es tmūdool'ijty éxtam jyunā'āñ. ⁴⁰ Es ja Martu kya''awaādsūty mūt ja tyuunk tniimiñ ja Jesús es t'anmaay:

—Windsūn, ǂkyaj xy'ixy ko yū Mariiu xytyukmū'ixūts naydyu'ugu tyadu tuunk tūgekyū? Anūmū esuts xypyūdákut.

⁴¹ Es ja Jesús 'yadsooy:

—Martu, Martu, nūgoo m'oktuunnu jottūgoy mūt mayu mduunk. ⁴² Je'eyu tu'uk mdūgoy'ajtxuty. Yū Mariiu tū twin'ixy yū oybyu, es kyaj pūn pyujkxūdat.

11

Kajxtákūn

¹ Tūgok ja Jesús kyajxtáky mā tu'ugu it. Es ko kyajxtaktaay, net tu'uk 'yanmaayū ja 'yūxpūjkrū:

—Windsūn, tukni'ijxūgūts wi'ixūts ngajxta'āgūt, dū'an éxtam ja Fwank ttukni'ijxū ja 'yūxpūjkrūty.

² Esu Jesús jyunāñ:

—Ko mgajxta'aktūt, dū'an mjūna'andūt:

Tatitu'unĸ, wa'an nidūgekyū ja'ay mwindsū'ūgūdu es m'awdátūdu.

Min mijts es myajkutúkut ja yā naxwiiñ.

³ Es dū'ūñmūts xymyo'oydyūt di'ibūts nju'xtap.

⁴ Es xymya'xūduūts ūdsūdyū nbojkrūty, éxtamūts ūdsūty nandū'an nma'xtū di'ibūts axūuk tū xytyūndū.

Es kūdii xyajkutíky es ja ka'oybyū t'ixūt wi'ixūts xyajpekytyúnūt.

⁵ Jesús nandū'an jyunāñ:

—Pūn nidu'uk miidsūty myūdajtypy tu'ugu mūtnaymyaayūbū, es tsu'pūn ñejxy mā tyujk es t'anūmū: "Mūgu'uk, tuk'anu'xkūts tūgūgū mgaaky. ⁶ Yū'u tū ja'yty tu'ugūts ja nmūtnaymyaayūbū di'ibu vyajtūuump, es kyajts nmūdaty tūts ndukju'xūp." ⁷ Es 'yadsoy di'ibu tūgoty: "Kátūts xyñ'emy. Tūdsū ndūjk nya''adujkū es n'u'ungūts tyāmūts mūūt nma'ādū. Kyajts mbaāt nbūde'eky es nmo'oyūt tii."

⁸ Esu Jesús t'anūmūdu ja 'yūxpūjkrūtyjkr:

—Njūnā'āñūts ko oy ja'ijty kyapūdu'ūga'āñ mūt ko tmūtnaymyaayūbūty, extū ko pyūdu'ūgūt es tmo'oyūt tūgekyū di'ibu tsyejpy kūdiibu 'yak'yajna'amūt. ⁹ Es dū'an éxtamūts njūnā'āñ: Amdowdu Dios, es mmo'oyūdu; ūxta'āydyū, es xypyaattūt; kugajxūdu mā tūjk āā, es mya''awātsxūdu. ¹⁰ Ja'a ko di'ibu 'yamdeepy, 'yaxájūp; es pūn 'yūxtaapy, pyatypy; es pūn kugajxūp, ya''awātsxūp ja tūjk āā.

¹¹ Es miits u'unĸteedyūty, ǂtū mmo'oydyūp ja tsa'āñ ja m'u'unĸ ko m'amdōwūdu tū ajkx?, ¹² o ǂtū mmo'oydyūp tu'ugu jaybyu'uk ko m'amdōwūdu tū tuttsāā? Kyaj, kūdii.

¹³ Miidsuty oy mbojpu ja'ayuty, mnija'adap di'ibu oy es xymyo'oyut yu m'u'unguty. Es nik ni'igu ja mDeedyu tsajpótmadu tuknigáxadap yu Espírítu Santu di'ibu amdoojudap.

Jesús yajniqajxy ko dyajtún ja mujku'ugópkú kyutujkún

¹⁴ Es óknúm ja Jesús dyajpdseemy tu'ugu ka'oybyu di'ibu naty yu ja'ay ya'ijitypy uum. Es ko ja ka'oybyu tmatuty ja ja'ay, net oj kyajxe'eky. Es ja ja'ayuty du'úñ wyu'umudyayadyu mada taada. ¹⁵ Es nija'ajuty ja ja'ay jyunandu:

—Tyadu ja'ay yajpdseemy ja ka'oybyuty mut ja myuk'ajtan ja mujku'ugópk Belzebuu.

¹⁶ Es nija'ajuty di'ibu 'yixándap t'amdoodu ja ijxwu'umunu mujpu di'ibu tsajpótm. ¹⁷ Es ja Jesús nija'ap di'ibu naty ja ja'ay wyinmaadyuyap, net t'anmaay:

—Oytyim di'ibuty yu kutujkún di'ibu naywya'xup es tsyiptundu tuk mugu'uk, du'ún ñayyajkutugóyudu. Es pun tu'ugu jiiky mugu'uk ñaywya'xudu es tsyiptundu ak tukka'axuty, nandu'ún ñayyajkutugóyudu. ¹⁸ Es nandu'ún pun naywya'xup ja mujku'ugópk Satanás esu myumujku'ujaty majtsk peky, ¿wi'ix mbaat jyeky yu kyutujkún? ¿Es wi'ix mbaat miits mjuna'andu kots ej nyajpdsémy ja ka'oybyu mut ja Belzebuu kyutujkún? ¹⁹ Es pun tuy'ajtan éxtam mjuna'andu kots ej nyajpdsémy ja ka'oybyuty mut ja Belzebuu kyutujkún, ¿ti kutujkún myudajttap miidsu m'uxpjkpúty es dyajpdsámdu yu ka'oybyu? Paaty ku'um yu m'uxpjkpúty dya'ixyuty ko miits mgajxtugóyudu. ²⁰ Per pun ujts mut ja Diosu myuk'ajtan nyajpdsémyuts ja ka'oybyuty, tu naty ya'ixy ko tu jya'ty ja Diosu kyutujkún ma miidsuty.

²¹ Ko tu'ugu yedyujkú mukpu 'yity kudsu'ugu es tkwenta'aty ja tyujk, kyaj wi'ix jyátut ja pyujke'eky. ²² Es pun miimp jatu'uk waanu mukpu di'ibu yu'u mamada'agudap, pujkadya'ayudap tugekyu di'ibu tyukkuwaampy es tyukjotkuj'ajitypy, es dyajwa'xat di'ibu tu pyujkúty.

²³ Di'ibu kyaj 'yity mut ej, yu'udsu naty xymyudsip'ajtp, es di'ibu kyaj dyajmiky mut ujun, yu'u naty 'yuxka'tsypy.

Ka'oybyu di'ibu jatugok jumbijtp

²⁴ Ko tu'ugu ka'oybyu pyudsemy ma tu'ugu ja'ay, net jyudity ma muj itun es t'uxta'ay ma pyo'xat. Es ko kyaj tpaaty, net jyuna'añ: “N'okjumbityuts jatugok es nduktúkudats ma tadu ja'ay.” ²⁵ Es ko jyumbity, ta t'ixy ja ja'ay éxtam tu'ugu tajkún oydyúñ. ²⁶ Net dyajmiñ janijuxtujkpu myuga'oybyuty waanu axuukpu, es mut yu'u tyuku es tsyuanu ma tadu ja'ay. Du'ún tadu ja'ay oj wye'emy waanu axuuk es kyaj éxtamu naty.

²⁷ Es ma ja Jesús du'ún jyunán, tu'ugu toxytyujk ma ja ja'ayuty yaxkeky:

—¡Kuni'xy di'ibu tu myajja'tyuty es myajtsi'tsu!

²⁸ Es ja Jesús jyunán:

—Ni'igu jyotkujkuty di'ibu myudoodap éxtam ja Dios jyun'añ es myumudoodap.

Jesús ya'amdoy es dya'ixudat tu'ugu muj'ajtan

²⁹ Es ko ja ja'ayuty 'yaknaymyúkudu ma Jesús, net ja Jesús jyunán:

—Yu ja'ayuty di'ibu tyam jiky'ajttap, yu'u axuk ja'ayuty es t'amdowdu yu ijxwu'umun di'ibu myudajitypy ja muj'ajtan. Per kyaj yajmo'oyut ja wiinkpu ijxwu'umun, je'eyu éxtam 'yijty ja Jonás, Diosu kyugajxpu. ³⁰ Paaty du'ún éxtam ja Jonás oj ya'ixy es yajnija'aju mut ja ja'ayuty di'ibu jittu jap Nínive, nandu'ún ej, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, n'ita'añats éxtam tu'ugu ijxwu'umun mut ja ja'ayuty di'ibu tyam jiky'ajttap. ³¹ Es ko ja'ay yajpayo'odyut, yu toxytyujk di'ibu jékyur yajkutujk ma jumboj myiñ, jikyuyukaamp ti'igyu mut ja ja'ayuty di'ibu tyam jiky'ajttap es yu'u dyajniqaxu'ugut ko pekymyunt di'ibu tyam jiky'ajttap, ja'a ko yu'u jagam tsooñ es tmudowa'añ ja rey Salomonk ja kyajxwájun. Es taa ja yaa tu'uk di'ibu myudajitypy ni'igu ja muj'ajtan kudiinam ja rey Salomonk. ³² Es ko ja ja'ay yajpayo'odyut, ja ja'ayuty di'ibu jékyur jittu jap Nínive kajpn, nandu'ún jyikyryáktat ti'igyu mut di'ibu tyam jiky'ajttap, es yu'ujuty nandu'ún dyajniqaxu'ugudat ko pekymyunt ja ja'ay di'ibu tyam jiky'ajttap, ja'a ko yu Nínive ja'ay tmudoo'ittu ja Jonás ja 'yayuk es jyodumbijttu. Es taa ja yaa tu'uk di'ibu myudajitypy ni'igu ja muj'ajtan kudiinam ja Jonás.

Lampru  xtum  jxrajtun

³³ Ni p n tkayajtoye'eky tu'ugu lampru es tkuiidsat. Yu'u yajrajt k  jxm es jy jt m k jap t goty es di'ibu tujkup wa'ats 'yixut. ³⁴ Es p n ja  xrajkun di'ibu m'axájup oy yu'u, yajwa'adsap tugekyu mjot mwinma'a n  xtum ja oybyu lampru tkude'xy tugekyu ja tujk es wyu'umut wa'ats. Per p n ja  xrajkun di'ibu m'axájup axuuk yu'u, ya''axuugap tugekyu mjot mwinma'a n  xtum tu'ugu lampru axuukpu di'ibu kyaj mbaat yajxon kyude'xy. ³⁵ Paaty  kum es kudiibu tadu  xrajkun di'ibu m'ax jup jy tat  xtum ja lampru axuukpu es ma'at. ³⁶ Wa'an twe'emy  xtum ja lampru di'ibu wa'ats es oy, mut ko du'un yu mwinma'a n wyu'umda'ayut wa'ats es oy,  xtum ko ja oybyu lampru tkude'xy tugekyu ja tujk es kyaj wye'emy ni ti kugoots.

Jes s tnigajxy ja fariseeuty es di'ibu tsajptugoty ya' xrajktap

³⁷ Es ko ja Jes s tmugajxtaay, net tu'ugu fariseeu wyooju kaabyu, esu Jes s tyujku jap tūgoty es  axwe'tsy meesu winduuy. ³⁸ Es ja fariseeu m k tja'aju ko t'ijxy ko Jes s kyaj tkuyduun ja fariseeu kyostumbru ko kyaydyu koonum wa'ats wa'ats kyubutu. ³⁹ Es ja Winds n Jes s jyun n:

—Miits fariseeuty xyajwa'atstu wingujxy yu mvasu es yu mdexy. Es nandu'un miits mdsi'i mxatstu es mnaywyitadu yajxon es du'un mgxu'uktu mnikujxy tsuj. Per mjodoty mnaywyinnaxuja'ap es mmaadsaamp esu axuukpu mwinma'a n xymyudattu. ⁴⁰  Kujuunuty miidsuty!  Kyaj xy nijawudu ko di'ibu tu dyajkoj wingujxy nandu'un jodoty dyajkoj? ⁴¹ Mudundu miidsuty yu Dios mut winu mjot, es du'un tugekyu wyu'umda'ayut wa'ats.

⁴² Puroobu miits fariseeuty, ja'a ko miits myojxtap yu xu'uk es yu ruudu es tugekyu aay ujts, es kyaj xkyuydyundu  xtum tyuy'ajtnuty es nan kyaj xytsyoktu ja Dios. Jawyiin tsoktu Dios es xkyuydyunut di'ibu yajngutujkup es oy nandu'un xytyukwinyoxtat.

⁴³ Puroobu miits fariseeuty, ja'a ko m'u' nyu'andu jap tsajptugoty ma oybyu u aay-byajin, es myajkaxpo'xa'andu tu'aay mut ja windsu'kun. ⁴⁴ Puroobu miidsuty, ja'a ko du'un m'ittu  xtum ma tu'ugu o'kpu tu  naxtuku es kyaj ya'ijxwu'umdu, es ja ja'ay  naxtu nikujxy es ni tkanijawudu ko jap ja o'kpu.

⁴⁵ Net 'yadsooy tu'ugu ja'ay di'ibu tsajptugoty ya' xrajktap:

—Ya' xrajktap, ko du'un tu mjuna'a n, xywyingajxrajtput nandu'un uudsuty.

⁴⁶ Es ja Jes s jyun n:

—Puroobu nandu'un miits di'ibuty tsajptugoty ya' xrajktap, ja'a ko xytyuksu'uktu tsemy ja ja'ay di'ibu kyaj tmamadagut, es miidsuty ni je'eyu mguwa'xyry xkyu-atukpuduku. ⁴⁷ Puroobu miidsuty, ja'a ko myajkojtap ja o'kpu kyupotsy ma yajnaxtaku ja Diosu kyugajxpu di'ibu m'aptujk ya'o'ktu. ⁴⁸ Du'un yajjaygyuku ko miidsuty ti'igyu mut di'ibu tyuundu ja m'aptujkuty. Yu'ujuty dya'o'ktu ja Diosu kyugajxputy es miits xya'oyudu yu kyupotsy. ⁴⁹ Paaty ja Dios tu jyuna'a n mut ja wyijy'ajtn: "Ng xupts ja ngugajxyuts es yu n'apostuluty, es nija'ajuty xyryajudittat es nija'ajuty xya'oogut." ⁵⁰ Es ja ja'ay di'ibu tyam jiky'ajttap, ja Dios 'yamdeepy es xkyubattat ja  e'py n ja Diosu kyugajxpu di'ibu ya'o'ktu extu ma naxw nudu tsyondaky, ⁵¹ extu Abelu  e'py n extu jabaat ma Zakariius di'ibu ya'o'ktu muj tsajptujk winduuy es artal  kku'ay. Paaty nandu'un n'anuumu ko ja Dios ttukumadowa'anut yu ja'ay di'ibu tyam jiky'ajttap nidugekyu ja Diosu kyugajxpu di'ibu ya'o'ktu.

⁵² Puroobu miits di'ibuty tsajptugoty ya' xrajktap, ja'a ko tu xyja'abeky ja awatsn di'ibu ya'awatsypy ma ja'ay tmumadowdu ja Diosu 'yayuk. Ni miits mgatukudu es xya'aduktu p nuty jatukuy ndup.

⁵³ Ko ja Jesús tso'onnu, net ja fariseeuty es ja di'ibuty tsajptugoty ya' xrajktap jyantsyjoyot'ambujktu waanu ni'igu mut yu'u, es oymyaaty dyajtnuy kanak nax, ⁵⁴ es t'uxta'ay ja winma'a n wi'ix dyajka'ajut es tni'annut.

12

¹ Es waanu ni'igu ja'ay jyantsyñaymyujkadu kanak mil es jyantsyñay'adijmujkanudu es ñaydyukta'anunudu. Es ja Jesús t'anmaay jawyiin ja 'yuxpukputy:

—Naygywentu'átudu miidsuty es kudiibu mnaydyuk'ya"axuugudut mut ja fariseedyu lyevaluuru, di'ibu 'yandijpy ja wyinma'añ éxtamu ja'ay di'ibu nay'andjmadup jyiky'attu tuy'ajtun muut. ² Tugekyu di'ibu ijtr yu'utsy tyam, óknam yajpaadat. ³ Es di'ibu tu xykyajxy ayu'udsyu koots, yajnija'adyaapy xuuñ ma nidugekyu ja'ayuty.

Pán yajtsu'ugup

⁴ 'Miits mugu'uktujkuty, tyam n'anuumudu ko kyaj xytsyu'ugudut di'ibu nini'x ya'e'kypy es óknam kyaj mbaat ti tnaktyúñ. ⁵ N'anuumudu di'ibu mdsu'ugudup: tsu'ugudu Dios di'ibu ko tu tpujka ja ja'ayu jyiky'ajtun, myudajtr ja kutujkan es pyujta'agut ma ja ayoodákn. Tuy'ajtun, tsu'ugudu yu'a.

⁶ 'Tyo'ktup ja ja'ay mugeokx ja joonu'unk mut majtsku meeñu'unk, ¿kudii? Es ja Dios kyaj tja'aydyugóy ni tu'uk yu taaduty. ⁷ Katu miits mdsu'ugudu. Dios ni'igu miits mdsókudu kudiinam mayu joonu'unguty. Pes extu mwaay Dios ya'ijtypy madsyoy.

Pánuty ja Jesús 'yuxkajptup mayja'ayóty

⁸ 'Es n'anuumudu ko nidugekyu ja'ayuty di'ibuts xy'axajup éxtamu wyindsunen ya mayja'ayóty, ujts, ja Naxwiñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nandu'unuts n'axaju yu'ujuty ma ja Dios 'yity mut ja 'yanklus. ⁹ Es di'ibuts kyaj xy'axaju mayja'ayóty ya naxwiñ, uj kyajts n'axaju nandu'un ma ja Dios 'yity mut ja 'yánklusuty. ¹⁰ Es oytym pánuty di'ibuts uj, ja Naxwiñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, xykyajxpatr axuuk, mbaat yu'a yajme'xy. Per di'ibu myu"udugeepy myugajxtugeepy ja Espiritu Santu, yu'a mut ñaybyekytyúkadut es ni na'a Dios kyapojpuma'xudut.

¹¹ 'Es ko ja ja'ayuty myajñjxudut ma ja teedyuty, o ma ja justísuty, o ma ja di'ibu ni'igu myújuty ja kyutujkun, katu mnaydyukjotmaydyúñuty wi'ix m'adsówat o wi'ix mjuna'anut, ¹² ja'a ko yu Espiritu Santu yu'a mmo'oyudup ja ayuk wi'ix mjuna'anut.

Kudsu'ugu ja mukja'ay'át

¹³ Net tu'ugu ja'ay t'anmaay ja Jesús:

—Ya'uxpukpup, anuumuts ja nmuga'ax es dyajwa'xut ja kuma'añ esuts xymyo'oyut di'ibuts uj xpyatp.

¹⁴ Es ja Jesús 'yadsoojm:

—Mexy, ¿púnats uj tu xpyujta'aky éxtamu fwezun o di'ibu yajwa'xup ja kuma'añ?

¹⁵ Nandu'un ja Jesús t'ak'anmaaydyu ja ja'ayuty:

—Ixtu es naygywentu'átudu miidsuty es katu xy'adsoktu ni tii, ja'a ko kyaj ja'ay yu'ayu ttimtukjiky'aty ko mayu pyujta'aky tmudaty.

¹⁶ Net ja Jesús tpujtáky tu'ugu ijxrajtun:

—Tu'ugu yedyujk mukja'ay 'yijty. Yu pyujta'aky jantsy wyinduu. ¹⁷ Ta ja mukja'ay ja wyinma'añ dyaj'yo'oy: “¿Tits ndúnup? Kyajts nmudaty mats nbujku'ugudu tyadu puja'taky.” ¹⁸ Es dyaj'yo'oy ja wyinma'añ, ta jyunáñ: “Tats nnijawu tits ndúnup. N'ok'yajpude'egyudsu tyadu ndsa'xuts es ngójudats waanu muj. Es jápats nbujku'k-ta'ayut tugekyu di'ibuts tyam tu nyajpude'eky es tugekyu di'ibuts nmudajtypy. ¹⁹ Nétats nmay'anuumudut: Mmudajtypy may puje'eky di'ibu myajtúnup kanak jumajt. Po'x. Kay uuk. Jotkuj'át.” ²⁰ Peru Dios 'yanmaayu: “¿Winma'añdyúk! Tyadu ux m'ooga'añ, es di'ibu mmudajtypy puje'eky, ¿pán myuwa'umap?”

²¹ Es ja Jesús 'yakjunañ:

—Es du'un jyátut ja ja'ayuty nidugekyu di'ibu pyujta'aky ñipukrajttup ky'um oy'ajtungyujxm, per kyaj tniupukpáttu ja oy'ajtun ma Dios.

²² Óknam ja Jesús t'anmaay ja 'yuxpukputy:

—Paaty n'anuumudu miidsuty, katu xywyinmaydyu di'ibu mju'xtup es di'ibu mwit'át-tup. ²³ Pes mut yu'ayu yu mjiky'ajtun es yu mnini'x di'ibu Dios tu mdukmay'átyuty, yu'a du'un ni'igu oy kudiinam ja mje'xy mbeky esu mwit mnijam. ²⁴ Ixtu jeeky. Kyaj ñi'iptu es

kyaj tsyiktū es kyaj tmūdattu tsya'x es wi'ix ja Dios myo'oyaty ja jye'xy. 1Es miidsuty ni'igu mjantsyyajtsóktu kudiinumu jeegyuty! 25 Ni pún miidsuty mbaat kyaj ñayyajjiky'átyuty waanu jeky, oy muk mjanayjyotmaydyuunabu. 26 Es pún kyaj mbaat xytyundu tadu di'ibu waanu, žti ko mnayjyotmaydyúnudu mut ja wiinkpu?

27 1xta wi'ix yoñ ja puju. Kyaj tyundu es kyaj tya'aktu. Per n'anuumu ko ni ja rey Salomonk mut tugekyu tsuy'ajtan, kyaj dyu'anuty éxtam yu'u. 28 Es punu Dios yajpijpy yu puju di'ibu pi'tsp pojan es jakumbom yajno'knū, žti ko kyaj xymyubaktu es udsajtam yu'u xywyítxum? 29 Ti ko miidsuty je'eyu waanu xymyubaktu? 29 Katu mjotmay'ooktu es katu xy'axta'aydyu ti mju'xtup es ti m'uuktup. 30 Tsy'ajtan ko yu ja'ayaty di'ibu kyaj tmūdūñ ja Dios, yu'ayū sitay naydyukjotmaydyuunap tugekyu tyaadu. Per miidsuty katu du'un xytyundu, ja'a ko Dios Teety yu'u mDeety'ajttup es yu'u ñija'ap ko mdugoy'ajtxubu tyaadu. 31 Naydyukjotmaydyúnudu miidsuty es mjiky'áttat éxtam ja Dios dyajkutiky, es net yu'u mmo'oyudat tugekyu di'ibu mdugoy'ajtxup.

32 Katu mdsu'ugudu. 32 Hjšts miits ngwentu'áttup éxtam ja borreegu kwentu'ajtrpu tkwentu'aty ja byorreegu. Nandu'un yu Dios Teety 'yoyjya'ap es myajnajxadut ma yu'u yajkutiky.

Pajku'aktū ja m'oy'ajtan tsajpótm

33 Tooktu di'ibu mmūdajttup, es mo'oydyu di'ibu tugeoy'ajtxup; tukjottugeoydyu abujkun di'ibu ni wi'ix kyajátat, ja oy'ajtan jam tsajpótm, ma kyaj tyáktat ja ma'tspu es ni tii di'ibu yajwindugóyup. 34 Mut ko ma xymyudaty pujke'eky yu m'oy'ajtan, nan japu mjot mwinma'añ 'yity.

35 Nayjyup'ixudu mut ja mlampru es xyajtóyut. 36 Du'un éxtamu po'oduumbu di'ibu 'yawixyxy yu wyindsún ko jyumbítat ma tu 'yotsy pujkpu nigaabyu, es netyu dya''awa'ad-sut ja tujk aa ko kyugajxut. 37 Jotkujk yu po'oduumbu di'ibu ja wyindsún páttup wiyj ko jya'tut. Tsy'ajtan n'anuumudu ko ja wyindsún dyajnaxwaadsut ma ja meesu es twingu'uyut es dyajkáyut. 38 Es oy jya'tut tsu'pūn, o kajamóñum es yajpaadut wiyj, jotkujk tadu po'oduumbu. 39 Es mnija'adup miidsuty kooxyup yu kudujk tñijawu ti oorū jya'tut yu ma'tspu, nétxyup 'yity wiyj es kyajxyup ja toombu tyuku. 40 Miidsuty nandu'un nayjyup'ixudu, ja'a ko kyaj xyñijawudu na'a uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nja'tuduts.

Odyuumbu es di'ibu kyaj

41 Net ja Peedru dyajtuuy:

—Windsún, žti tu xypujta'agyu tyadu ixpajtan je'eyu mut udsuty, o mut nidugekyu ja'ay?

42 Es ja Jesús jyunáñ:

—N'okpəjtákum tu'ugu kudujk tmudaty tu'ugu tyuumbu di'ibu kuwiyj es tyiimpj ti wyindsún tsyeyj. Ta ttukmanikaagu ja tyujk es dyajkáy dyaj'uugat ja po'oduumbuty di'ibu jam. 43 Jotkujk ja tuumbu ko ja wyindsún jya'tut es pyaadudut tkuydyūñ di'ibu tu yajtuknipéky. 44 Tsy'ajtan n'anuumudu ko yu windsún ttuknipúkudup tugekyu di'ibu myudajtypy. 45 Per punu tadu po'oduumbu jotjanaamp: “Yu nwindsúnuts kyaj tsyokja'ta'añ”, es net axuuk ttuūñ ja wiinkputy ja po'oduumbu, es yu'u je'eyu kyaay 'yuknu es myúknu. 46 Ko ja wyindsún jya'tut ja oorū ma yu'u kyaj tjuj'ixy, net tyukkumadówdut jants muk es yajpujta'agut ma ja ja'ay di'ibu kyaj tkuydyundu 'yayuk.

47 Ja'a ko yu po'oduumbu di'ibu ñija'ap wi'ix yu wyindsún tjaseky es kyaj du'un tkuydyūñ es kyaj tmamudoy, nandu'un yajtukumadówdut muj. 48 Per ja po'oduumbu di'ibu kyaj tñijawu wi'ix ttseky ja wyindsún es ttuūñ di'ibu nitajkup ja tudyu'unun, je'eyu waanu yajtukumadówdut. Ja'a ko di'ibu wyindsún tu myo'oyaty yu kyutujkun, yu'u ana'amudup muk ja wyindsún, es di'ibu ni'igu yu kyutujkun tu myo'oyaty yu wyindsún, nan ni'igu 'yana'amudut.

Jesuskuyxmu ja'ay yajtsiptákudu

⁴⁹ Tuts nmiñ naxwiin es nyajmiiñuts ja juun. Es njantsytsyékyuts esxyup tyam tyoy. ⁵⁰ Koonumts n'ayówadats, es njotmay'oogadats extu ko yajkyudyúnut. ⁵¹ ¿Tii mjúnándup miidsuty kots uj tu nmumín yu jotkujk'ajtun ya naxwiin? ¡Kyaj dyu'annuty! Je'eyu jotmay nyajmiiñuts. ⁵² Tyam ñaywya'xa'anudu ja'ay di'ibu nimugoxk ijttap ma tu'ugu tujk. Nidugauk tmúdsip'aty ja nimajtskpu, es ja nimajtskpu tmúdsip'aty nidugaukpu. ⁵³ Ja teety ttuk'ak'aty ja myaank, es ja maank ttuk'ak'aty ja tyeety; es ja taak ttuk'ak'aty ja ñuux, es ja nuux ttuk'ak'aty ja tyaa; es ja xekxy naydyuk'ak'ajtudup ak ja'ajuty.

⁵⁴ Jesús nandu'un t'anmaay ja ja'ay:

—Ko miits xy'ixtu yu yaak pyude'eky ma xuu tsiy'ity, net mjuna'andu: “Tu'ujaamp”, es net tyu'uy. ⁵⁵ Es ko jumbojy, net mjuna'andu ko 'yana'an, es net 'yañ. ⁵⁶ Miidsuty di'ibu nay'andijudup es jyiky'attu tay'ajtun muut, mnija'adup w'ix jyata'an ko pyojy es ko yaak pyude'eky, ¿ti ko xykanyjwudu di'ibu Dios tyiimpy tyam ma miidsuty? ⁵⁷ ¿Es ti ko miidsuty ku'am xykapyo'oyduy éxtum pyaadyu?

⁵⁸ Ko pun mni'annudat es mnujxtu nimajtsk ma ja kuduunk, nik oy ko mut mnayya'óyudut tu'am, kudiibu mnaymyanujxudat ma fwezun, ja'a ko yu fwez mgayakudup ma polusiü, es mbujta'agudat pujxndugóty. ⁵⁹ N'anuumats mij, ko jap mdúkut, nétnum mbudsámut koonum xykyubajtta'ayut tugekyu.

13

Tsojkup es njodambijtam

¹ Net ja ja'ay niimiindu ja Jesús es ttukmumadyaktu éxtumu Pilatu 'yadu'utsy ko dya'eeky Galileeu ja'ayuty ma ja artal ko Dios twindsu'ugudu. ² Es ja Jesús jyunañ:

—¿Mjúnándup xytyijy miidsuty ko ni'igu pyekyjya'ayudyu tyadu Galileeu ja'ayuty di'ibu o'ktu es kyaj dyu'annuty ja wiinkpu Galileeu ja'ayuty? ³ Kyaj tyu'ajtunuty. Per pun kyaj miits mjodumbittu, nandu'un mdugoodya'aydyut. ⁴ Es maanum yu potsyu kujxmbu di'ibu xyu'ajtypy Silo'ee jyity es dya'e'ky nimajmóxx tuguuk ja ja'ay, ¿mjúnándup xytyijy miidsuty ko ni'igu yu'a pyekyjya'ayuty es kyaj ja wiinkpu ja'ay di'ibu Jerusalén es kyaj 'yo'ktu? ¡Kyaj tyu'ajtunuty! ⁵ Per pun miidsuty kyaj mjodambittu, nandu'un mdugoodya'aydyut.

Iigu kepy éxtumu ijxrajtun

⁶ Net ja Jesús tpejtáky tu'ugu ijxrajtun:

—Tu'ugu yedyujk tmúdaty tu'ugu iigu kepy ma ja kyam, es oj ñejxy es t'ixa'an pun jamu iigu tsa'am. Es ni ti tkapaty. ⁷ Net t'anmaay ja ja'ay di'ibu kywentu'ajtypy ja iigu: “Ix. Tyámuts téguk jumujt kujk nmiñ es n'uxta'ayudsu tyuumbu tadu iigu es kyajts ti nbaaty. Tim po'tu'uk. Kudiibu je'eyu 'yadsíput.” ⁸ Es ja ja'ay di'ibu kywentu'ajtypy ja kam 'yadsooy: “Windsún, wa'an t'ak'ity jatuk jumujt. Tyámuts ja nax ndaj'yúngut es mbujta'agudats ja abu'udu. ⁹ Es kots du'un ndúnut, net n'ijxmu kooxyup nyajtuamp'átut ma tadu jumujt myiñ. Es pun kyaj, ta xyryo'tu'ugut.”

Jesús dya'aguda'aky tu'ugu toxytyujk judsuguty

¹⁰ Es ma tu'ugu saabudu xuu ja Jesús ya'uxpeky ma ja tsajptujk, ¹¹ es ta tu'ugu toxytyujk di'ibu pujkup majmóxx téguk jumujt. Yu ka'oybyu tu yajwu'umunu judsuguty, es kyaj mbaat ñakutyuy. ¹² Es ko ja Jesús 'yijxu, net oj dyaxu es 'yanmaayy:

—Ujts tyam mij nya'aguda'agup.

¹³ Es net ja ky'u ttuknikoon ja toxytyujk, es net ja ñini'x tyuudaay. Ta ja toxytyujk t'awdajty ja Dios. ¹⁴ Es jyot'ambejky ja di'ibu ijtp windsún ma ja tsajptujk, ja'a ko Jesús tu dya'aguda'aky ma saabudu xuu tadu toxytyujk. Es ja tsajptujku ñuwindsún t'anmaay ja ja'ayuty:

—Tu'uk tu'ugu sanaan tudujk xuu mbaat mmindu es m'aguda'aktut, per saabudu xuu kyaj mbaat.

¹⁵ Net ja Jesús 'yadsooy:

—Miidsaty di'ibu nay'andjūdap es jyiky'attu tūy'ajtun muut, žti kyaj miidsaty saabudu xuu xymyugajudu mburru es ja mdsajkaa es xyajnujxtu nu'ukpu? ¹⁶ Es tyadu toxytyujk ya'u Abraanu tyuump 'yaats, es ja mujku'ugopk Satanās tu ya'fityaty mudu tadu pa'am majmóxk tūgak jumujt, žti ko kyaj 'yaguda'agudu tyadu toxytyujk saabudu xuu?

¹⁷ Es ko du'un ja Jesús jyunān, nidugekyu myudsip tsoyodyuundaadydu, es ja ja'ayuty di'ibu tu tmudoy xyondaktaadydu mut ja muj'ajtun di'ibu Jesús tu ttuñ.

Mortás tuamt éxtamu ijxpajtun

¹⁸ Net ja Jesús jyunān:

—ŽWi'ix ya'ixy ja Diosu kyutujkun, es tits mbaat muut nyajkixxyu? ¹⁹ Du'un éxtam tu'ugu mortás tuamt di'ibu tu'ugu yedyujk tu twujy es yajnijeepy mudu nax, es yoi éxtam tu'ugu kepyun es ja joonaty tpujta'aktu pya'an ma tadu xye'entsy.

Levaduuru éxtamu ijxpajtun

²⁰ Es 'yajakjūnān ja Jesús:

—ŽTi mbaat mut kyijxyu ja Diosu kyutujkun? ²¹ Du'un ya'u éxtam ja levaduuru di'ibu tu'ugu toxytyujk pyujtakyu ma mayu arinu es ttuktij'yo'oy koonam ņaydyuk-tujkada'ayuty.

Tujk aa xu'utspu

²² Es ja Jesús dyaj'yo'oy ja tyu'u, ņejxy Jerusalén es ņaxy kajpŋgajpn es ya'uxpeky. ²³ Es nidu'uk yajtūujū:

—Windsún, žje'eyu niwaanu di'ibu nitsokp?

Es ja Jesús 'yadsooy:

²⁴ —Jottugoydyu es mdúkudut ma tujk aa xu'utspu, ja'a ko may ja ja'ay tyukuya'andu, es kyaj mbaat tyúkudu. ²⁵ Es ko ja kudujk pyudu'ugut es dya''adúkut ja tujk aa, net miidsaty di'ibu jap tujja'p kyóxtup ja tujk aa, es mjuna'andut: “Windsún, ya''awa'ats ja mdujk esuts ndúkudut.” Es ja kudujk 'yadsówt: “Kyajts nnijawu mbun miidsaty es ma mdsoundu.”

²⁶ Es miidsaty xy'anuumut: “Udsajtun oj n'okka'ayumbu ti'igyu, es mijts xy'a'uxpūjk ŋgajpnótyuts.” ²⁷ Es yu kudujk m'adsówdut: “Tu n'anuumudu ko kyajts nnijawu ma mdsoundu. jūga'aktu ja yaa nidugekyu miidsaty pojpu tuumbūty!” ²⁸ Jam ma ja'ay jyu'uy ya'axtat es ņaydyutskaadudut mut ja ayo'on, jam nandu'un miits m'fittut ko xy'ixtat yu Abraan, Isaa esu Jakoob es nidugekyu Diosu kyugajxpu ma Diosu kyutujkun, es miits myaj'yojkrpudsmándup tujja'p. ²⁹ Es ja ja'ay myina'andu jagam ma xuu pyudsemy es ma xuu tsyi'ity es ma jumboj es ma yukpoj, es ņaxwaatstat es kyádydyut ma Diosu kyutujkun.

³⁰ Es ta di'ibu tyam ux'ok, yu'u nujxtup jawyiin; es di'ibu tyam jawyiin, yu'u fttup ux'ok.

Jesús tniya'axy ja jerusaléngudu ja'ayuty

³¹ Es net jyajttu nija'ajuty ja fariseeuty, es t'anmaadydu ja Jesús:

—Tsoon ja yaa, ja'a ko ja Erodus mya'oogánup.

³² Ta ja Jesús 'yadsooy:

—Nūx anuumudu tadu wax kots ŋj njuna'añ: “Ujts nyajpudsumaambyuts yu ka'oy-byu es nya''aguda'agudats yu puma'ay, es nyajkuxa'añats yu nduungats extu ko Dios jyunā'anutnum.” ³³ Es mbaaduts nyaj'yo'oyudats ja ndu'u extu koonams nja'tudats Jerusalén. Mut ko kyaj mbaat tu'ugu Diosu kyugajxpu 'yeeky pūn kyaj jyápty Jerusalén.

³⁴ Es ja Jesús 'yajakjūnān:

—Miits Jerusalén ja'ayuty, miits mya'o'ktup yu Diosu kyugajxpty es xykyuka'atstu ja di'ibu Dios kyejxpy. Kanak ok miidsaty njayajmuka'añ éxtamu tuttaak dyajmiky ja tyutku'unguty kyaknbatku'p, per kyaj xykyupujktu. ³⁵ M'ixtup miidsaty ko yu mdujk wyu'uma'añ kubak. Es n'anuumudu ko kyajts xyŋaky'ixtat extu ko tpaadut ja xuu es miits mjuna'andut: “Dios kyunu'xup ja di'ibu miimp Nindsun'ajtamgyujxm.”

¹ Mā tu'ugu saabūdu xuu ja Jesús űejxy kaabyu mā tu'ugu windsūn fariseeu tyujk, es támdam pya'ixyaty yu wiinkpū fariseeuty. ² Es jam Jesús wyinduuy tu'ugu puma'ay di'ibu myudajtypy ja ki'ix. ³ Net ja Jesús dyajtūy ja fariseeuty es di'ibaty tsajptūgōty ja'uxpūjktūp:

—ĶTi ja ana'amūn yajkutijky, es nya''agudākum ja puma'ay mā saabūdu xuu, o kyaju?
⁴ Es yu'ujaty wu'umdaaydyu amōñ. Net ja Jesús tku'unitooñ ja puma'ay es dya''agudaky, es t'anmaay es űujxūt. ⁵ Net ja Jesús t'anmaay ja fariseeuty:

—Pūn miidsaty yu m'u'unk o mdsajkaa kunajxp mā tu'ugu nūdajñ, Ķti kyaj mij xyjuudat rōjūnū, oy jyatimsaabūxūjaty?

⁶ Es kyaj 'yadsoojumbijttū ni wi'ix.

Yajwōy mā pūjk ukūn

⁷ Es ko t'ijxy ja Jesús yu ja'ayaty di'ibu tū yajwōy ko twin'ixtū yu űūaaybyajn di'ibu windsu'kun mūut mā meesu, net myooyūdu tadū kajxwījūn:

⁸—Ko pūn mwōwūdu mā tu'ugu xuu mā ja'ay pyūka'āñ, katū m'u'ūñ mā ja űūaaybyajn ja jūjp'āmū. Mbaat myiñū wiinkpū ja'ay di'ibu ni'igu mūj ijtp es kūdii mij, ⁹ es ja kudūjk m'anūmūdu: “Wa'tsu'uk jaa es yu ja'ay 'yu'ūñ.” Es mij mūjxūt mūt ja tsoydyu'un extū jam ű'ām, es m'u'ūñ. ¹⁰ Tyam ngajxwījy es ko myajwōwūt, u'ūñ jam ű'ām. Es ko myiñūt di'ibu tū mwōyaty, net m'anūmūdu: “Mūtnaymyaayūbū, nax yamdsōo mā űūaaybyajn di'ibu myudajtypy ja windsu'kun.” Es dū'ūn xy'axājūt ja windsu'kun mā ja ja'ay 'yu'ūñūdu mūt mij mā ja meesu. ¹¹ Di'ibu naymyūjpūjtākūp, yu'ū Dios puwījtsūp; es di'ibu naybyūjtākūp yuunk naxypūy, yu'ū Dios ya'itūp mūj.

¹² Es ja Jesús t'anmaay nandū'ūn ja kudūjk di'ibu tū twōy:

—Ko xywōwūt ja ja'ay kaabyu, katū xywyowdū yu mmutnaymyaayūbū es ja mūgū'uktūjk, o mūdūjkpa'a, o mūkjā'aydyūjk, di'ibu ōknūm mij mwōwūdu nandū'ūn. ¹³ Kyaj dyū'ūnūty. Ko ja'ay xywōwūt mā xūu xtyyuna'āñty, mwōwūp yu ayoobū ja'ay, yu űxneybyu es yu wiintsūp. ¹⁴ Pūn mdiimbyu dū'ūn, mgunū'xūdup ja Dios, ja'a ko yu'ujaty kyaj mbaat dyajjūmbittū. Dios myajjūmbijtxūdup mā naty jyikyryky ja ja'ayaty di'ibu jiky'ajttūp tū'ajttūn mūut.

Di'ibu rey tyuun ko 'yu'unk pyejky

¹⁵ Es ko tmūdooy yu tyādu, tu'ugu di'ibu naty jam űūaapy mā ja meesu t'anmaay ja Jesús:

—Jotkujk di'ibu kaapy mā ja Diosū kyutujkan!

¹⁶ Net ja Jesús jyūnāñ:

—Tu'ugu kudūjk ttūnā'āñ tu'ugu mūj xūu. Net twooy may ja ja'ayaty. ¹⁷ Es ōknūm mā ja ooru tpaty mā 'ya'ux'atā'andū, tkejxy tu'ugu tyuumbū es t'anūmūt ja ja'ayaty: “Mūndū. Tū net yajpūjtakta'ay tūgekyu.” ¹⁸ Es nidūgekyu di'ibu tū twōy jyūnandū: “Dū'ūn xy'oknama'xūt.” Tu'uk jyūnāñ: “Ja'a ko tyāmūts tū njuy tu'ugu nax, es yu'ūts nūjx n'ixā'āñ. Tūnū may'ajttūn, dū'ūn xy'oknama'xūt.” ¹⁹ Es jatū'uk jyūnāñ: “Yu'ūts tū njuy mūgōxk mankwernū yuubū, es yu'ūts nūjx n'ijxmatsā'āñ pūn yuup. Tūn may'ajttūn, dū'ūn xy'oknama'xūt.” ²⁰ Es jatū'uk jyūnāñ: “Tyāmūts ndimpūjktā'ay. Kyajts mbaat nnejxy.” ²¹ Es ko ja tuumbū jyūmbijty, net ja wyindsūn t'anmaay tūgekyu. Net ja wyindsūn 'yajkū, es t'anmaay ja tyuumbū: “Nūjx tyamyu woomūk yu ja'ayaty di'ibaty mūj tu'aay mutsk tu'aay, es xyajmīnūt ja yāā nidūgekyu ayoobū ja'ayaty esū űxneybyu esū wiintsūp.” ²² Es ōknūm ja tuumbū t'anmaay ja wyindsūn: “Tūts ndūñ ēxtūm tū mjūnā'āñ, es tāpūnūm 'yak'awā'adsaty yu lugaar.” ²³ Es ja wyindsūn t'anmaay ja tyuumbū: “Nūjx, ak'ix mā kajpnba'a es mā padu'u, es myiñūt yu ja'ay esuts yu ndūjk 'yūsūt. ²⁴ Ja'a ko di'ibats tū njawoy jawyūn es kyaj myiñū, tyam kyajts nnakymyō'oyat es kyāyūt.”

²⁵ Es mā tyimnejxy ja Jesús, pyanejxyty ja mayja'ay. Ta ja Jesús 'yijxūmbijty es jyūnāñ:

²⁶—Pūn xyñīmīnūmbūts ēxtūmts yu n'uxpūjkpū, jawyūnūts xytsyōkūt űj es ōknūm yu mdeety mdaak esū mūdō'oxy es yu m'u'unk es yu mūgū'axaty, es mij kū'ūm. Es pūn kyaju dū'ūn xytsyky, kyaj mbaat m'ity ēxtūmdu n'uxpūjkpū. ²⁷ Es kyaj mbaat

n'uxpūjkpū'áty pūn kyajts xypyaadsoōñ es mjiky'átut éxtum tu'ugu ja'ay di'ibu pyagiipy ja kyruuz ko 'yo'kan tninejxy.

²⁸ Pūn miits nidu'uk mgojaampy tu'ugu potsy kūjxm, ŷkyaj jawyiin xy'oktūnūt ja mgwentū es xy'ixut wi'ix xya"abaadūt? ²⁹ Es pūn je'eyū tū xyñidaju ja mbotsy es kyaj mbaat xyñakyya"abety, nidugekyū ja'ayuty mij mdukxi'igadūt ³⁰ es jyuna'andūt: "Tadu ja'ay je'eyū tū tpojtse'egyū es kyaj t'ok'ya"abajnu."

³¹ O pūn tu'ugu rey mut majk mil yū syoldaadu tsiyptunā'añ mut jatu'ugu rey di'ibu myudajtypy i'px mil yū syoldaadu, ŷkyaj jawyiin tniwinmayū pūn mada'agup o kyaj? ³² Es pūn kyaj, netyū tkexy tu'ugu kyugajxy ko naty jagámnum myiñ ja myudsp es t'anūmūt ko wa'an tme'xy es dū'ūñ 'yítut.

³³ Nan nidu'uguty miidsuty, pūn kyaj xymyastu'uty tugekyū di'ibu mmudajtypy, kyaj mbaat m'ity éxtumts ŷj ja n'uxpūjkpū.

Kaān tyūgooyñū ja tya'amts'át

³⁴ Yū kaān oy. Per pūn tūgooyñūp ja tya'amts'át, ŷwi'ix mbaat ñakytuñ? ³⁵ Kyaj ñaky'óyuty, ni mā nax es ni mā ja abu'udu 'yity niko'obéty. Je'eyū dū'ūñ ñatūgooyñū. Di'ibu mudoodūp, wa'an tjaygyúkuđu.

15

Borreegū di'ibu tūgoy éxtumū ixpajtūn

¹ Es ja yajkugubajtpūtkj es pūnuty 'yandjtpū pekyjya'ayuty tniūmjwa'ktū ja Jesús es tmūdowa'andū ja 'yūxpūjkūn. ² Paaty yū fariseeuty es ja di'ibuty tsajptūgóty ya'uxpūjktūp ñay'anmaayūdu:

—Tyadu ja'ay 'yaxájūp ja pekyjya'ayuty es kyaydyū mūut.

³ Net ja Jesús tūpjáky tu'ugu ixpajtūn:

⁴ —Pūn miidsuty nidu'uk mmudajtypy tuk mūgo'pxū mborreegū es tu'uk tyūgoy, ŷti kyaj xyajwū'umūdu tadū majta'px majmókk majtáxkpū jam aamyóty es nūjx xy'uxta'ay di'ibu tū tyūgoy extū ko xypyaadūt? ⁵ Es ko xypyaadūt, xypyūjta'agut mgejkykyūjxy es mxondā'agut. ⁶ Es ko mja'tut mā mdūjk, xy'anūmūdu mmūtnaymyaayūbu es ja mmūdajkpa'a: "Xondā'aktū mut ŷj, ko tūts nbaaty ja nborreegūts di'ibu naty tū tyūgoy." ⁷ Tūy'ajtūn n'anūmūdu ko nandū'ūn tam ni'igu ijt xondakūn tsajpótm mut tu'ugu pekyjya'ay jyodambity es kyaj mut ja nimajta'px majmókk majtáxkpū ja'ay di'ibu nayjya'adūp ko jyiky'attu tūy'ajtūn mūut es kyaj jyodambittū.

Toxytūjk tpaaty ja myeeñ éxtumū ixpajtūn

⁸ O pūn tu'ugu toxytūjk myudajtypy majk ja meeñ es dyajtūgóty tu'uk, ŷti kyaj dyajtoye'eky ja jyūn es tyúkt padū'kpū jap tūgoty es t'uxta'ayut odyā'agyū extū ko tpaadūt? ⁹ Es ko tpaadūt, net dyajnyūmyúkadūt ja myūgu'uktūjk es ja myudajkpa'a, es t'anūmūt: "Xondā'aktū mut ŷj, ja'a ko tūts nbaaty ja nmeēñ di'ibudsū naty tū nyajtūgóty."

¹⁰ Es ja Jesús jyūna'añ nandū'ūn:

—N'anūmū miidsuty, ta yū ijt xondakūn mā Dios ja 'yánklusuty mut tu'ugu pekyjya'ay ko jyodambity.

Mixy di'ibu axūuk jiky'ajt

¹¹ Net ja Jesús tūpjáky jatu'ugu ixpajtūn:

—Tu'ugu yedyūjk tmūdajty majtskū myaank. ¹² Es ja mutskpū t'anmaay ja tyeety: "Tatū, xymy'oūpūts ja nguma'añūts di'ibuts ŷj xypyatp." Net ja tyeety dyajwa'xy ja kuma'añ es tmooy. ¹³ Es ko waanū 'yijty, net ja 'yu'unū ja mutskpū dyajmujktaay ja kyuma'añ, es oj ñjxñū jagam mā wiink naxwíñūdu. Es jam dyajkūjxtaay ja myeeñ mut ja axūukpū jyiky'ajtūn. ¹⁴ Es ko ja myeeñ oj dyajkūjxtaayñū tugekyū, net myiñ ja muk yū mā tadū naxwíñūdu, es 'yayū'ajñū. ¹⁵ Net t'uxtaay ja tyuunk mā tu'ugu yedyūjk di'ibu jap kugajpn. Net kyajxū kyamoty es tkwenta'átut ja ŷdsūm. ¹⁶ Esū tadū mixy jantsy yu'o'kūp. Kyaj ti mūut ja jyot dya'útsut, extū jyaju'xáñnū di'ibu dū'ūn kuxū'kp éxtumū tsejtsyūn, di'ibu ŷdsūm jyū'xtūp, es ni ti pūn kyamo'oyuty.

¹⁷ Net jyotmay'e'ky es jyunáñ: “¿Nu'undsü ndeety tmudaty yu tuumbu ma tyujk es tmo'oy ja kya'ay 'yukun nanaduku es uj ja yaa n'ayóyuts mut ja yuu! ¹⁸ N'oknujxnuts madsü ndeety, es n'anuumuduts: Tatu, tats nduundugóy mut ja Dios es mut mij. ¹⁹ Kyajts xyñakyñituku es mjuna'anut kots mij xy'u'unguty. Axájuguts éxtam tu'ugu mduumbu.” ²⁰ Net tyu'udujku es ñejxy ma ja tyeedy tyujk. Es ko naty myññam jagam, yu tyeety 'yijxu es pya'ayooju, es ñejxy oj jyujp'yo'oyuty, es 'yaxaju es myunaanu es tsyu'xu.

²¹ Net ja 'yu'unck 'yanmaayy: “Tatitu'unck, tats nduundugóy ma Dios es mut mij. Kyajts xyñakyñituku es mjuna'anut kots mij xy'u'unguty.” ²² Ta ja tyeety t'anmaay ja pyo'oduumbaty: “Juuttu pojun yu wit ja oybyu es tukpajta'aktu. Es mo'oydyu nandu'un tu'ugu kyujits es yu kyu'uk, ²³ es yajmíndu ja tsajkaa ja ni'xpu es xya'ooogut es nga'ay n'úkum es ja xuu ndu'unam. ²⁴ Ja'a ko tyadu n'u'unguts du'un éxtam tu 'yo'knu, es tu jya'ty jatugok. Es tu naty tyugooynü, es tyam tu nbaadyuts jatugok.” Net ja xuu ttuundu.

²⁵ Es ja 'yu'unck ja ka'axkópk japu naty kamoty tyuñ. Es ko jyajty tujk wingón, net tmudooy ko ja'ay xyu'uxy es 'yatsta. ²⁶ Net dyaxu tu'ugu tuumbu es dyajtuuy: “¿Ti tuun jajtup?” ²⁷ Es ja tuumbu 'yadsooy: “Yu m'utsy tu jya'ty esu mdeety tu tni'ana'amu es 'yoogut ja tsajka ni'x mut ko tu jya'ty oy muk.” ²⁸ Es ja ka'axkópk jyot'ambejky. Kyaj jap tyuknyáñ. Net ja tyeety pyudseemy es 'yanmaayy: “Tuku.” ²⁹ Es yu'u t'anmaay ja tyeety: “Mnija'ap naak jumjitsats mij tu nmudúñ, es kyajts mij nmudugoy ni na'a, es ni je'eyuts xykamo'oy tu'ugu tsyibu'unck es ndúnuduts yu nxuu mudadsu nmütñaymyaayybu. ³⁰ Es tyam tu jya'ty tada m'u'unck di'ibu mmeen axuuk tu ttuñ mut ja kujeñdyo'oxyuty, es tu xya'eeky yu tsajka ni'x mut ko tu jyumbity.”

³¹ Net ja tyeety jyunáñ: “Nitu, mij du'añam m'ity mut ujts, es tugekyu di'ibats uj nmudajtypy, mijtsu mja'a. ³² Es tyam oy ndu'unam tyadu xuu es nxondákum, mut ko tyadu m'utsy du'un éxtam ko tu 'yo'knu naty, es tyam tu jyumbity jiiky. Tu naty tyugooynü, es tyam tu nbátam jatugok.”

16

Tuumbu di'ibu axuuk myundiimpy ja wyindsún éxtamu ijsxajtun

¹ Nandu'un ja Jesús t'anmaay ja 'yuxpajkrutajk:

—Jaa tu'uk ijtyu windsún mukja'ay es myudajtypy tu'ugu tyuumbu di'ibu kywentu'ajtypy ja jyiky'ajtun. Es ja mukja'ay ya'awa'anu ko yu tyuumbu ttuñ axuuk ja jyiky'ajtun.

² Net ja wyindsún myujwooyu es yajtuuy: “¿Tii dunu tyaadu éxtam jyuna'andu mut mijts? N'okwijtsam yu kwentu éxtam tu mduñ, ja'a ko kyaj nnakyajtuna'añ.” ³ Net ja tuumbu ñayjyunanu ka'um: “¿Titsu net ndúnur tyam? Yu nwindúnuts xpyujkyuayambuts yu nduunguts. Kyajts nmudaty yu mujaa esuts nnaxtúnut, es tsoydyumbuts nandu'un esuts n'amdówat yu limosnu.” ⁴ Net ñayjyunanu wyinma'añóty: “Tats nnijawu wi'ixats ndúnut es nmudátuduts púnuts xy'axájur ma tyujk kots uj kyaj nduunk nbaadut.” ⁵ Net tmugajxy nidu'uk nidu'uk di'ibu myuni'xy'ajtypy ja wyindsún. Ja jawyiinu du'un dyajtuuy: “¿Nu'un xymyuni'xy'áty ja nwindúnuts?” ⁶ Es ja'a 'yadsooy: “Ja'ats nmuni'xyuty tugok mil litru yu aseytu oliivu.” Net ja di'ibu kywentu'ajtypy 'yanmaayy: “Tyaag mneky. U'uñu pojun es yajkoj jatuk'uk es xpyujta'agut mil jakujm je'eyu.” ⁷ Es óknum dyajtuuy jatuk'uk: “¿Nu'un mij xymyuni'xyuty yu nwindúnuts?” Es ja'a 'yanmaayy: “I'px tuktuujk mil kilu yu triigu.” Es ja di'ibu kywentu'ajtypy 'yanmaayy: “Tyaag mneky. Yajkoj ja wiinkpu es xyákut je'eyu i'px majtsk mil.” ⁸ Es ko ja wyindsún tnija'aju, net ñigajxu oyu tada tuumbu, ja'a ko kuwiy mut tada wyinma'añ.

Es ja Jesús jyunáñ:

—Ya naxwiin, ta mayja'ay di'ibu jiky'ajtp je'eyu meen ttsoktu es dyajnipata'andu es mukja'ay'ata'añ mut ja jyiky'ajtun. Es tada adsojkrpu kyuwijyuty wi'ix tyónut ma ja wyindsún es tsyókudat ja myugu'uktajk. Per ja ja'ayuty di'ibu tyunándap éxtam ja Dios ttsekyan, kyaj du'un 'yadu'atsta.

⁹ D'u'ənats miits n'anuumudu ko ja pu'jta'aky ya naxwiiñ ma ja ja'ay di'ibáty tyuundup ja axuk'ajtun, yajtúnda ya pu'jta'aky pan wi'ix ja ja'ay muut mnaymyáyudat es ko naty kyexy, net myajkupúktat ma ja winu xuu winu tiempu tsunaagydyák.

¹⁰ Es pún kyuydyiimpy mut ja waanubu di'ibu ja wyindsún tukma'ijxup, nandu'ən tkuydyúñ mut ja maybyu. Es pún toomp waana, nandu'ən tyoñ mut ja kajaabu. ¹¹ Paaty pún kyaj tkuydyúñ di'ibu wyindsún tukma'ijxup ya naxwiiñ, Dios nan kyaj myo'oyudat ja jotkujk'ajtun jam tsajpótm. ¹² Es pan miidsuty kyaj yajxon kyuydyuundú di'ibu yu mwindsún jya'a'ajitypy, ¿wi'ix xytsyeky es myajmo'oyut di'ibu mij mja'a'átup?

¹³ Ni pún po'oduumbu mbaat tkamodúñ majtsku wyindsún. Ja'a ko pan tuump yajxon ma ja wyindsún ja jawyiimbu, kyaj mbaat ñaktyuñ yajxon ma ja myumajtskpu. Es pan ja myumajtskpu wyindsún tsyejpy ni'igu es tyuñ yajxon mut yu'č, kyaj mbaat ja jawyiimbu tnakymyudúñ. Paaty n'anuumu miidsuty ko kyaj mbaat xymyudúñ yu Dios pan mbajtákypy ja mwinma'añ ma ja meeñ.

¹⁴ Es ja fariseeuty di'ibu 'yadsojktup ja meeñ tmadoo'ittu tugekyu es ja Jesús ttukxi'iktú.

¹⁵ Net ja Jesús t'anmaaydyu ja fariseeuty:

—Miits mnayyajnaxudu éxtun di'ibu jiky'ajtp tuj'ajtun muut ma ja mayjya'ayuty. Per ja Dios kyaj mbaat xywyin'uundú, ja'a ko yu'č ñija'ap ja mjot mwinma'añ. Es pún naybyajtákup muj, Dios 'yuxtijpy.

Moisesu 'yana'amun esu Diosu kyutujkun

¹⁶ Extu ma jyiky'ajty ja Fwank Yajnubajtpu 'yjity ja Moisesu 'yana'amun es ja Diosu kyugajxpu ja 'yuxpukun. Per óknun ma yu Fwank es tyambaat yajkajxwa'xy ja oybyu ayuk di'ibu ñigajxpy ja Diosu kyutujkun, es mayjya'ay 'yuxtaaydyup wi'ix agwanu tyúkadut ma Diosu kyutujkun.

¹⁷ Pan kyaj 'yoktuunnu ni tuk peky ja letru di'ibu jyaa'ajitypy ja Moisesu 'yana'amun, jawyiin kyutugóyut ja tsajp esu nax.

Kasqadu ja'ayuty ñaymyastu'ududu

¹⁸ Pan tu'ugu yedyujk myastutypy ja ñudo'oxy es pyeky mut ja wiinkpu, yajtugeepy ja pu'jk úkun wyindsu'kun. Es di'ibu pu'jk mut tu'ugu toxtyujk di'ibu tu ñaymyastu'udyuty, nandu'ən yajtugeepy ja pu'jk úkun wyindsu'kun.

Makja'ay esu Lázaru

¹⁹ Es nandu'ən jatu'uk tmadya'aky ja Jesús:

—Jaa tu'uk ijty ja makja'ay es ja wyit tpu'jta'aky ak oybyu. Es bom bom jyantsykyay jyantsy'iiky éxtun ja ja'ay xyudúñ. ²⁰ Es jam tu'uk ijty nandu'ən ja yedyujk jantsy ayoop es txu'aty Lázaru, di'ibu naty ja nini'x tugekyu ak pu'uts. Es jam yajmastúty ma makja'ayu tyujk aa. ²¹ Tyadu ayooobu ja'ay, yu'č jyanayya'utsanu mut ja di'ibu ka'ap ma ja makja'ayu myeesu. Es ja uk ñiwéyuty majaty ja pyu'uts.

²² Es net 'yo'knú ja Lázaru, es ja anklus yajnjxu ma ja Abraan 'yity. Net ja makja'ay 'ye'ky nandu'ən, es dyajnaxtukadu, ²³ es ñejxy ayoodaknoty. Net 'lyix'e'ky es t'ijxy ja Abraan esu Lázaru. ²⁴ Ta yaxkeky: “¡Apteety Abraan, pa'ayooguts! Kax yu Lázaru es dyajxoogut yu kyu'č hujp mut yu nuñ es min dyajxeemy yu nya'anats, ja'a ko ñugoots n'ok'ayoonu muk ma tyadu juun.”

²⁵ Es ja Abraan 'yanmaayu: “Nitu, jamyats ko mij tu m'ity oy ko tu mjiky'aty, es yu Lázaru tu 'yayoy. Yu'č tyam jotkujk'ajtp, es mij m'ayoy. ²⁶ Nandu'ən ja Dios tu tpu'jta'aky tu'ugu muj wok di'ibu abeky xya'ijtm, es kyaj pún mbaat ñejxy jamdsoo es ni pún yadsoo mbaat kyamiñ.”

²⁷ Net ja makja'ay jynáñ: “Tunu may'ajtun, apteety Abraan, kax yu Lázaru madsu ndeety yu tyujk ²⁸ mats nmudaty nimogoxktsu n'utsy, es t'anuumut kudiibu yaa myínut nandu'ən ma tyadu ayoodákn.”

²⁹ Es ja Abraan jynáñ: “Yu'čajty myudajttup di'ibu Moisés es ja Diosu kyugajxpu kyuxjaaydyu. ¡Wa'an tpadundu!”

³⁰ Es ja mukja'ay 'yadsooy: "Tuy'ajtun, apteety Abraan. Per pun nidu'uk yu o'krü jykypyákut es ñajxut ma yu'ujuty, yu'u yajtagajtsxup yu wyinma'añ."

³¹ Es ja Abraan 'yanmaayü: "Pun kyaj tpadún ja Moisesü 'yana'amun es di'ibu jyaadyu ja Diosü kyugajxru, nan kyajum tmábúkut oy jyajikyryujkrü tu'ugu o'krü."

17

Puroobuty ko pekyoty nyajka'am ja wiink ja'ay

¹ Jesús t'anuumu ja 'yuxrükpüty:

—Taa di'ibu ja ja'ay yajpekytyimpy. ¿Per puroobu tadu ja'ay di'ibu yu myugu'uk yajtugeery! ² Nik oy es yajrujta'agut mejyñóty mut tu'ugu paan yajtuk'yo'ktáyut es kyaj ko yu myugu'uk dyajtuundugóy.

³ Mnaogywentu'átudap mijts. Es pun yu m'utsy mmadugoooyur, kajxwij. Es pun jodambijtp, pojruma'x. ⁴ Oy mmadugóyudut mij juxtuk ok tu'ukrü xuu es juxtuk ok myínut es jyuna'anut: "Ma'xkuts", pes mma'xur.

Mabükun muk'ajtun muut

⁵ Es ja apóstulaty t'anmaaydyu ja Jesús:

—Windsún, tukmabükuts waanu ni'igu.

⁶ Es ja Jesús 'yadsooy:

—Oyxuup je'eyu waanu xymyudaty ja mabükun éxtam tu'ugu mutsk mortás pajk, mbaatxuup xy'anuumu yu muj kepy: "Nujx m'ity jap mejyñóty", es mmamudówadap.

Maduumba tyu'unun

⁷ Pun mmadajtypy miidsuty tu'ugu mduumba es tsu'pun ja tuumba jyumbijnu ma mdük, tu oj yu'uy kamoty o tu tkwenta'aty ja mborreegu, m'anuumur: "Nax tugoty. U'uñu es mgáyut." ⁸ Kyaj, ¿küdi? Ni'igu t'anuumu: "Ya'abaaduts ja n'a'ux esuts uj n'a'ux'átut. Oknum mbaat mij mja'a xya'abaadu es m'a'ux'átut." ⁹ Es ko tkuydyún éxtam tyuk'ane'emyuty ja wyindsún, ¿ti mbaat ja wyindsún jyuna'añ: "Dios kujúyubu?" Kyaj, ¿küdi? ¹⁰ Nandu'un miidsuty ko xkyuydyuunda'ay tugekyu di'ibu Dios tu mduk'ane'emyuty, mjuna'andap: "Tu ndu'unum je'eyu di'ibu tu nyajtuk'ana'amun."

Jesús dya'aguda'aky nimajkrü ja'ay di'ibu myudajttap ja lepru pa'am

¹¹ Es ja Jesús tyu'uyo'oy es ñejxy Jerusalén. Jam ñajxy ma ñaybyaadyuty yu Samaaryu mut ja Galilee. ¹² Es ko jyajty ma tu'ugu kajpn, net tpatu majk ja yedyujk di'ibu myudajttap ja lepru pa'am. Jagam ja tyánudu éxtam jyuna'añ ja Diosü 'yana'amun, ¹³ es yaxkaktu:

—Jesús, Windsún, pa'ayooguts uudsuty.

¹⁴ Es ko Jesús 'yijxu, net 'yanmaayü:

—Nujxtu ma ja teety es m'ixudut.

Es ko oj ñujxtu, net 'yagudaktaadyu. ¹⁵ Net tu'uk ko t'ijxy es tu 'yaguda'aky, jyumbijty es ya'axy jyeky t'awdajty ja Dios. ¹⁶ Es net tnimiin ja Jesús es ñaygyoxtunaadyáku es ñayjyujp naxkujxy es tja'agyudáky. Esu tadu yedyujk yu'u samaritanu ja'ay. ¹⁷ Net ja Jesús jyunañ:

—¿Tii kyaj tu 'yaguda'aktu nimajk? ¿Ma net ja nidajtukrü? ¹⁸ ¿Tii yu'uy naydyi'igyü tyadu samaritanu ja'ay tu jyumbity es t'awdaty ja Dios?

¹⁹ Net ja Jesús t'anmaay ja ja'ay:

—Pudu'uk es nujx. Tu m'aguda'aky mut ko tu xymyubeky.

Wi'ix myínut ja Diosü kyutükun

²⁰ Es ja fariseety dyajtuudu ja Jesús:

—¿Na'a du'un ja Dios yajkutuka'añ?

Es ja Jesús 'yadsooy:

—Ko yu Dios myínat es yajkutuka'añ, kyaj ya'íxat ko jya'ty éxtam yu naxwíñadu ja'ay ja ryeeyu. ²¹ Paaty kyaj mbaat njuna'anum: “Yaa net”, o “Tam xim”, mut ko yu Dios yajkutujkp ma miidsaty.

²² Net ja Jesús t'anmaay ja 'yuxpjkpnty:

—Ja'tap ja tiempu ko miits xyjatsóktat es oy tu'ugun ja xuu m'ítat ma uj, ja Naxwíñadu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, es kyajts uj xy'íxtat. ²³ Es ko miits m'anu'umxudat ja ja'ayuty: “Tyamu net”, o “Tuxim ja'a”, kyaj mnuxxtat es xy'uxta'ayudats. ²⁴ Ja'a ko uj, ja Naxwíñadu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, du'unuts nguxu'uga'añ éxtam ko jyudsikyun tyukjajudya'ayat tugekyu tsajp. ²⁵ Per jayujp n'ayówudats muk es ja ja'ayuty di'ibu tyam jiky'ajttap kyajts xy'axájudats.

Wi'ix jyambítat ja Naxwíñadu Ja'ayudyu Kyudunaabyu

²⁶ Extam jyajtu jékyup ko ja No'ee jiky'ajty, nandu'un jyata'añ kots uj, ja Naxwíñadu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nmínat jatugok. ²⁷ Ko No'ee jiky'ajty, ja ja'ayuty kyay 'yuuktá es dyajpáktu ja 'yu'unx extu ko tyujku ja No'ee ma ja arku, es netyu myiinnu ja ayo'onduu es ja ja'ay jyi'xtaaydyu. ²⁸ Es nandu'un jyajtu ko jiky'ajty ja Lot. Ja ja'ayuty kyay 'yuuktá, tyook yaktá, ñi'ip kyojtu es ja tyujk tkojtu. ²⁹ Es ko ja Lot tsyo'oñ ma ja Sodomu kajpn, netyu myiín ja juanduu es yu azufra juun di'ibu ka'a tsajwínm, es ja ja'ay 'yo'ktaaydyu. ³⁰ Es du'un ya'íxat kots uj, ja Naxwíñadu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nguxu'ugat jatugok.

³¹ Es ma tadu xuu, pún jam pajtp tujk nikujxy, kyaj jyunákut es tyúkat tugoty es tjuudat di'ibu jap tyugoty. Es púnudyu naty jap kamoty, kyaj jya'ttat ma ja tyujk. ³² Jamyatstu wi'ix jyajtu mut ja Lotu ñudo'oxy. ³³ Mut ko di'ibu jiky'ataamp mut ja kyu'am winma'añ, du'ambu ja'ay yajtugeepy ja jiky'ajtan, es di'ibu jiky'ataamp éxtamts uj ndukni'ixu, du'ambu ja'ay kyaj dyajtugóy ja jiky'ajtan.

³⁴ Es n'anuumu nandu'un ko netu naty ja ja'ay mya'adu nimajts ti'igyu mabajn, tu'uk yajmunujxat es tu'uk wyu'umut. ³⁵ Es nimajtsku toxytyujk jyutstu ti'igyu, tu'uk yajmunujxat es tu'uk wyu'umut. ³⁶ Es nandu'un nimajtsku yedyujk di'ibu naty jap kamoty, tu'uk yajmunujxat es tu'uk wyu'umut.

³⁷ Es ja Jesusu 'yuxpjkpnty yajtaju:

—Windsún, ¿ma tyaadu du'un jyata'añaty?

Es ja Jesús 'yadsooy:

—Ma ja o'kpu 'yity, jamu naty ja kus ñaymyíkyaty.

18

Toxytyujk di'ibu myu'i'impny tu'ugu fwez

¹ Jesús tpajtáky tu'ugu ixpajtan es ttuk'íxat ko ja'ay du'uum kyajxta'aktat es kyaj jytmay'ooktat. ² Du'un jyunán:

—Ma tu'ugu kajpn jaa ijty tu'ugu fwez di'ibu kyaj twindsu'ugu Dios es ni pún tkatuñu kwenta. ³ Es ma tadu kajpn nan jam tu'ugu ku'ekytyo'oxy di'ibu tyimmuye'ebyu tadu fwez es t'amdooy es ja myudsip yajpayo'oyut mut ja tuj'ajtan. ⁴ Es jeky dya'ijtyu tadu fwez, kyaj tkudyuñ. Per óknam ja wyinma'añ dyaj'yo'oy: “Oyats ngawindsu'ugu ja Dios es ni púnuts ngamuj'ixy, ⁵ peru tyadu ku'ekytyo'oxy nugoots xy'okna'amnu, paaty tyámudsu tuj'ajtan nduunut es kadiibu ñakymyínat es xy'akyaña'amudats.”

⁶ Es ja Jesús jyunán:

—Jaygyuku di'ibu kyajx ja fwez axuk ja'ay. ⁷ ¿Ti kyaj ttuunut ja Diosu tuj'ajtan pánuty wyin'ixxadu es tmunu'xta'agadu xuan koots es yajpudákudat? ⁸ Du'unuts miits n'anuumadu es kyaj jyákut esu Dios pyudákadu. Per kots uj, ja Naxwíñadu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nmínat jatugok ya naxwíñ, ¿tii nbaadapts ja ja'ay pún myubujktap ja Dios?

Fariseeu esu yajkugubajtpu

⁹ Es ja Jesús tpajtáky jat'u'ugu ixpajtan mut ja ja'ayuty di'ibu nayjya'adap jiky'aty tuj'ajtan muut es t'axuk'ixy oytym pánuty. Du'un jyunán:

¹⁰—Majtsk ja yedyjtk tu 'yotsy mā ja māj tsajptujk kajxtákrū. Tu'uk yu'u fariseeu, es jat'u'uk yajkugubajtrū. ¹¹Es ja fariseeu tanū, du'un kyajxta'aky: “Dios, nja'aygyudákypryuts mij, ja'a ko ū kyajts ndu'unuty éxtam ja wiinkrū ja'ay di'ibu ma'tsp, di'ibu pekytyuump, di'ibu yajtugeery ja pūjk úkunū wyindsu'kun es ni ngadu'unudyuts éxtamū tyadu yajkugubajtrū. ¹²Ūj n'ayu'átyuts majtsk ok ja sumaān es nyákyuts tuk peky ko wya'xy majk peky tūgekyu di'ibats ūj nbatypy.”

¹³Per ja yajkugubajtrū wye'emy jagam, es ni je'eyū kyakooje'eky es pyat'ixut tsajwínm, je'eyū kyaatsy tkoxy es du'un űu'xta'aky: “;Dios, pa''ayooguts ūj, kots ūj nbekyjya'ayuty!”

¹⁴Net ja Jesús jyūnāñ:

—N'anūmū ko yū tyadu yajkugubajtrū űūjxnu mā tyūjk es oj wye'emy oy mudū Dios, es ja fariseeu kyaj. Ja'a ko pūn naymyujpūjtákrū, Dios puwijsup, es di'ibu naybyujtákrū ayoobū es mutsk, Dios yu'u ya'ijtar māj.

Jesús tkuni'xy ja űnā'ku'ungaty

¹⁵Ta ja ja'ayuty dyajmiindu 'yūnā'ku'ungaty mā ja Jesús es yajkunu'xut. Es ko ja Jesusu 'yuxpūjkpūty t'ijxtū taadu, net t'oodū ja di'ibu yajmiindup ja 'yūnā'ku'unk. ¹⁶Es ja Jesús dyaxū es t'anmaāy:

—Mastu'uttū, wa'andsū űnā'ku'ungaty xyñimínduts, es katū xyajjambítū, mut ko ja Diosu kyutujkun yu'u jya'a'ajtypy di'ibu du'un éxtam yu'ūjuty. ¹⁷Es tūy'ajtūn n'anūmū, pūn kyaj t'axajū ja Diosu kyutujkun éxtam tu'ugu űnā'ku'unk, ni nā'a kyatúkat jam.

Makja'ay tmūmadya'aky ja Jesús

¹⁸Es tu'ugu ana'ambu dyajtūy ja Jesús:

—Oy windsūn, űtits mbaāt nduñ esats nbaādat yū njiky'ajtanuts winū xūū winū tiempū?

¹⁹Ta ja Jesús 'yanmaāyū:

—űTi ko mjūnā'añ kots ūj n'óyuty? űTi mjūnāamp xytyijy kots ūj nDiósty? Yū'ūyū Dios naydyi'igyū oy. ²⁰Mij mnija'ap di'ibu Dios 'yana'amūn'ajtypy: “Katū xyajtūgúy ja pūjk úkunū wyindsu'kun; katū myajja'ay'eeky; katū mdoñ mmeetsy; katū pūn xywyngajxpéty; mwindsu'ūgūp ja mdaak mdeety.”

²¹Ja ana'ambu jyūnāñ:

—Tūgekyū tyāadu tūts nguyduunda'ay extū kots nmutsk'ajty.

²²Es ko taadu tmudooy ja Jesús, net t'anmaāy:

—Mdagoy'ajtxp tu'uk. To'kta'ay tūgekyū mjiky'ajtūn es xymyo'oyut yū ayoobū ja'ay-dyujk es du'un xypyaādat ja oy'ajtūn tsajpótū. Es óknūm mmínut es xypyanūjxudūts.

²³Es ko tyāadu tmudooy ja ana'ambu, net muk jyotmay'e'ky, ja'a ko jyantsymūk-ja'ayuty. ²⁴Ko ja Jesús t'ijxy ko tadū makja'ay jyotmay'e'ky, net jyūnāñ:

—űTsip nimūjāā esū makja'ay tyúkūdat mā Diosu kyutujkun! ²⁵Tūy'ajtūn n'anūmū ko waanū pojun es tu'ugu kameyū nāxat xū'uñjyutóty es űimūjāaty es tu'ugu makja'ay tyúkūat mā Diosu kyutujkun.

²⁶Es ja tyadu ja'ayuty di'ibu myūdoodū jyūnandū:

—űEs pūnū du'un, pūn mbaāt űitse'eky?

²⁷Es ja Jesús jyūnāñ:

—Di'ibu ja'ayuty kyaj mbaāt ttundū, yū Dios mbaāt ttūñ.

²⁸Es ja Peedrū 'yanmaāyū:

—Windsūn, űudsuty tūts nmastu'uttū di'ibats nmūdajttūp es mij mbanejxy.

²⁹Es ja Jesús 'yadsooy:

—Tūy'ajtūn, oytym pūnuty di'ibu myastutypy ja tyūjk, ja tyāak tyeety, o ja myūgu'uguty, o ja űūdo'oxy, o ja 'yu'unk, es xypyanūjxudūts ūj, ³⁰Dios mo'oyūdap waanū ni'igu mā tyadu naxwīñudū, es mā ja naxwīñudū di'ibu miimp, 'yaxájūp ja jiky'ajtūn winū xūū winū tiempū.

Jesús tnigajxy myūdūguk ok ja 'yo'kun

³¹Net ja Jesús dyajnejxy wiink tsoo ja nimajmajtskrū 'yuxpūjkrū, es t'anmaāy:

—Тyam njo'omam Jerusalén ma yajkuydyuna'añ tugekyu di'ibu ja Diosu kyugajxpu kyuxjaadyu, wi'ix uj, ja Naxwiñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, njata'añats. ³² Pes xykyuayaka'anduts ma ja romanu ja'ay, es xytyukxi'iga'anduts, axuuk xytyuna'anduts es xywyindsuju'uga'anduts. ³³ Xywyopa'añats es óknam xya'ooga'añats; per kyumdugek xuu njikyryuka'añats.

³⁴ Es ja 'yuxpujkrutujk kyaj tjagyujkudu éxtam jynáñ ja Jesús es kyaj tñjáwudu ti kyajxpyu.

Jesús dya'ijxpeky tu'ugu wiints

³⁵ Ko ja Jesús jya'táñ ma ja Jerikoo kajpn, tu'ugu wiints 'yu'uñ tu'aay t'amdoy ja limosnu. ³⁶ Es ko tmadooy ko ñaxy ja mayjya'ay, net ja wiints dyajtauy ti tu jyátyuty. ³⁷ Es jynandú ja mayjya'ay:

—Yu Jesús nazarenu najxp yadsoo.

³⁸ Net ja wiints yaxkeky:

—Jesús, Davitu tyuump 'yaats, jpa''ayooguts uj!

³⁹ Es ja di'ibu nujxtup jawyiin 'yooju es 'yamónut. Per ja wiints ni'igu jyantsyya'axy:

—Davitu tyuump 'yaats, jpa''ayooguts!

⁴⁰ Net ja Jesús wya'k'a'aju es tñgajxu es myínut. Es ko ja wiints myiñ wingón, net ja Jesús dyajtauy:

⁴¹ —¿Ti mdsejpy es mij ndukmudúnut?

Es ja wiints 'yadsooy:

—Windsún, yu'ats ndsejpy esuts n'ijxpákut.

⁴² Jesús jynáñ:

—Axaju ja m'ijxun, tu m'agudaky ja'a ko tu xymyubeky.

⁴³ Es netyu ja wiints oj 'yijxwa'xy, es tpanejxy ja Jesús es t'awdaty ja Dios. Es nidugekyu ja'ayuty di'ibu 'yijxtu tyáadu, nandu'un t'awdajty ja Dios.

19

Jesús esu Zakeeu

¹ Net ja Jesús jyajty ma Jerikoo kajpn es ñaxy jap kajpnóty. ² Es jap tsyuuu tu'ugu mukja'ay di'ibu xyu'ajtypy Zakeeu. Yu'u ijty yajkugubajtpu windsún. ³ Tadu Zakeeu t'ixa'añ ja Jesús. Per kyaj mbaat, ja'a ko yu'u xxnaku'unk es jantsy mayjya'ay jap. ⁴ Net ja Zakeeu ñejxy puye'egyú jawyiin es kyuxpejty ma tu'ugu iigu kepy es t'ixa'añ ja Jesús.

⁵ Es ko ja Jesús jyajty ma yu'u jam, net pyat'ijxy es 'yanmaay:

—Zakeeu, junak pojun, ja'a ko koonmuts tyam nwa'uma'añ ma mdujk.

⁶ Net ja Zakeeu jynajky pojun, es t'axaju ja Jesús mut ja oyjyot.

⁷ Es ko ja ja'ayuty t'ijxtu, net ñay'anmaayudu:

—Tu ñejxy jajttákrpu ma tu'ugu pekyjya'ay ja tyujk.

⁸ Net ja Zakeeu tyunaaye'ky es t'anmaay ja Jesús:

—Windsún, tyámuts nmo'oya'añ ja ayoobu ja'aydyujk ja njiky'ajtanuts kujkwa'xy. Es pun tats ndoñ pán mut ja anuu, tyámuts nyajjumbítut taxk du'unun.

⁹ Es ja Jesús 'yanmaay:

—Tyam tu jya'ty ja nitsokun ma tyadu tujk, ko yu tyadu yedyujk yu'u nandu'unu Abraanu tyuump 'yaats. ¹⁰ Es uj, ja Naxwiñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, tu nmíñuts es n'uxta'ayuts es nyajnitso'oga'añats pán tu tyuundugóy.

Meeñ éxtam ijxpajtun

¹¹ Tyamu naty ja ja'ay tmadowdu, net ja Jesús tpujta'agyú tadu ijxpajtun ja'agyujxm ko wyingoomp Jerusalén es ko yu'ujty wyinmaydyu ko netyu ja Kristu t'axajuya'añ ja kyutujkun éxtam ja reyun. ¹² Es jynáñ:

—Jaa ijty tu'ugu mukja'ay di'ibu oj ñejxy jagam wiink naxwiñudu es t'axajuya'añ ja kyutujkun éxtam ja rey es óknam jyumbítut. ¹³ Es ko tsoonáñ, net twoodsooy nimajk ja tyuumba es tmooydyu nidu'uk nidu'uk kujktu'ugu meeñ di'ibu jantsy tsooxu, es t'anmaaydyu: “Yajtúndu tadu meeñ extu kots uj njumbítut.” ¹⁴ Es ja ja'ayuty di'ibu yu'u

myugugajpn'ajitypy kyaj tsyékuty, es tyukpagajxu ja wiinkpu kugajxy es ya¹⁵annumut: "Kyajts ndsoktu esu tadu yedyujk ryey'átat yaa."

¹⁵ Per oj tyuku rey, es jyumbijty ma ja ñaxwíñadu. Es ko jyajty, ta tñigajxadyaay ja tyuumba di'ibu ta tmo'oy ja meen. Es dyajtuuy nu'un tu gyanaraty nidu'uk nidu'uk. ¹⁶ Ja jawyiimba myujwa'ky es jyunañ: "Windsún, majku du'anun tu gyanaraty ja mmeen." ¹⁷ Es ja rey 'yadsooy: "Oy. Mij yajxon tu mduñ. Es ko tats xymyadúñ yajxon mut waanu, tyam nbujta'aky es xyajkutúkut majku kajpn." ¹⁸ Es jatu'uk myiñ es jyunañ: "Windsún, ja mmeen tu gyanaraty mugoxk du'anun." ¹⁹ Es nandu'un ja rey 'yadsooy: "Mij myajkutúkup mugoxku kajpn." ²⁰ Net jatu'uk myiñ es jyunañ: "Windsún, tyaa ja mmeen. Tats nbujke'eky ma tu'ugu payu. ²¹ Ndsu'kupts mij, ja'a ko mij mbye'epy di'ibu kyaj ta xyaky es mdsijkypp di'ibu kyaj ta xyni'ipy." ²² Net ja rey jyunañ: "Mij, kyaj oy tu mduñ. Mut ja mgu'am ayuk nguyákut. Pun mnija'ap kots uj nyajmiky di'ibuts kyaj nbujta'aky es ndsíkyuts di'ibuts kyaj ta nni'ipy, ²³ ¿ti ko tu xykyapujta'aky yu nmeenuts ma yu banku?, es kots uj nja'tut n'axájudats nandu'un yu 'yajuydyuk." ²⁴ Es t'anmaay di'ibu naty jamuty: "Pujku tadu meen es xymyo'oyut di'ibu myudajtypp majk." ²⁵ Es yu'ujjuty jyunandu: "Windsún, ¿tam tmudaty majk ja meen!" ²⁶ Es ja rey 'yadsooy: "Tuy'ajtun n'anumu miidsuty, di'ibu myudajtypp, ni'igu 'yak'yajmo'oy, es pun waanu tmudaty, yajpujku di'ibu myudajtypp waanu. ²⁷ Es punuty xymyadsip'ajtputs es kyaj tseky esuts uj n'ítat rey, yajmín ja yaa es ya'ooktu ya nwinduuyuts."

Jesús tyuku Jerusalén éxtam tu'ugu rey

²⁸ Es ko oj jyunaanda'ay du'un, ja Jesús 'yaknejxy Jerusalén. ²⁹ Es ko wyingoonu ma ja kajpnuty Betfajee es Betañu, ma ja Oliivus Kopk, jam ja Jesús tkejxy nimajtsku 'yuxpujkrpu, ³⁰ es t'anmaay:

—Nujxtu jap kajpnóty tu nwingo'onam. Ko jap mja'ttut, jap xypyaadut tu'ugu burru kuwuuñ di'ibu ni punnum tkatuk'u'uñu. Xymyugájut es xyajmínut. ³¹ Es ko pún myajjtáwudut ti ko xymyugaju, xy'anumut: "Ja Windsún tsyejpy."

³² Es ja 'yuxpujkruty oj ñujxtu es tpattu du'un éxtam ja Jesús 'yanmaayu. ³³ Es ko naty tmugaju ja burru, net ja ñiwindsún yajtuuju:

—¿Ti ko xymyugájudu tadu burru?

³⁴ Es yu'ujjuty 'yadsoodú:

—Ja'a ko yu'u Windsún tsyejpy.

³⁵ Es dyajñujxtu ma ja Jesús es tpujtáktu ja wyit jam burru ñikujxy es ja Jesús ttukpejty. ³⁶ Es ko ja Jesús tyu'uyo'oy, ja ja'ayuty dya'aptu wyit tu'aay ma ñaxa'añ. ³⁷ Es ko wyingooñ ma wyinjúnaky ja tu'u ma ja Oliivus Kopk, nidugekyu ja mayjya'ayuty xyondaktu es t'awdajttu ja Dios mut ja'aguyjxm di'ibu ta t'ixtu, ³⁸ es jyunandu muk:

—¡Dios kyunu'xubu tadu rey di'ibu miimp ja Nindsun'ajtamgyujxm! ¡Wa'an t'ity ja xondakun jam tsajpótum! ¡Muj kujxm 'yítat ja Dios!

³⁹ Net nija'ajuty ja fariseeuty di'ibu naty jap mayjya'ayóty t'anmaaydyu ja Jesús:

—Ya 'uxpujkrpu, oo yu m'uxpujkrputjxk es 'yamóndat.

⁴⁰ Es ja Jesús 'yadsooy:

—N'anumudu pun yu'ujjuty amoondup, extu yu tsaá yaxka'aktup.

⁴¹ Es ko jyajty wingón ma t'ijxy ja Jerusalén kajpn, ta ja Jesús tñijuy ja kajpn, ⁴² es jyunañ: —Jerusalén ja'ayuty, pun m'oknija'aduxyup ma tyamu mxuu wi'ix xypyaattut ja jotkujk'ajtun. Per tyam ayu'udsyu 'yity ma miidsuty. ⁴³ Es ja'tup ja xuu ma mmúdsiputy jya'ttut es dyajkojtup mudu tsaá, nax, o tijátyuty ma ñaygyuwa'anudat, es tugekyu myajnadujkta'ayudut ootyim madsooty ⁴⁴ es dyajtagóyut ja mgajpn es dya'oogut ja mja'ayuty, es kyaj dyajwu'amat ni tu'ugu tsaá nikauybyéty ma ja mbotsy. Tugekyu tyaadu tyun jyátat ja'a ko kyaj ta xynijáwudu ko yu Dios ta mmimínadu.

Jesús dyajpudsémy di'ibu juuy to'ktup ma ja muj tsajptujk

⁴⁵ Net ja Jesús jyajty ma ja muj tsajptujk es dyajpudseemy di'ibu naty to'ktup es juuydyup jap, ⁴⁶ es t'anmaaydyu:

—Yü Diosu jyaabyajytun jyuna'añ: “Yü ndujkuts yu'u du'un ma ja'ay kyajxta'aky”, es miits xyajwa'andü ma'tsprü aank.

⁴⁷ Es bom bom ja Jesús ya'uxpeky ma ja muj tsajptujk. Es ja teedywyindsünuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpujktap es nandu'un ja mujja'aydyujk t'uxta'aydyu ja winma'añ wi'ix ja Jesús 'yoogut. ⁴⁸ Per kyaj tpattu wi'ix ttúnat, ja'a ko nidugekyu ja ja'ay tam yajxón tmədoo'íttü.

20

Jesús kyutujkän

¹ Tu'ugu xuu Jesús dya'uxpeky ja ja'ayuty es tkajxwa'xy ja oybyu ayuk muj tsajptujk ñabotsoty, net jyjattu ja teedywyindsünuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpujktap es ja mujja'aydyujk, ² es jyunnandü:

—Anmaagyats, ¿ti kutujkän müet xytyuñü tyaađu es pün tü mmo'oyudyu tadu kutujkän?

³ Net ja Jesús jyunáñ:

—Üj nandu'un nyajtuwaambyuts tu'ugu ayuk miidsuty, es xy'adsoojumbíttut. ⁴ ¿Pün mooyu yu kutujkän ja Fwank es yajñubátut, yu'u Diosu, o ja'ayü?

⁵ Es yu'ujuty ñajjyunánandü:

—Ko n'anma'ayüm: “Yu'u Dios mooyu yu kutujkän, yu'u xy'anma'ayüm: ¿Es ti ko xykyamabükü? ⁶ Es pün n'anma'ayüm: Yu'u wyinma'añudyu ja'ay, pojün nidugekyu yu ja'ay xykyuka'tsta'ayüm, ja'a ko yu ja'ayuty myubujktap ko ja Fwank yu'u Diosu kyugajxpu.”

⁷ Paaty t'anmaaydyu ko kyaj tñijawü.

⁸ Net ja Jesús jyunáñ:

—Üj nan kyajts miits n'anuumadu ti kutujkänüts uj nmudajtypy.

Axak kamgwentü'ajtpaty ijxpajtun

⁹ Net ja Jesús tyujku madyakpu müet ja ja'ayuty, es tpujtákyu tadu ijxpajtun:

—Jaa ijty tu'ugu yedyujk di'ibu kyoj yu uuvü kam ma ja ñax. Es óknüm ttukmijky ja uuvü kam müdu wiink ja'ayuty es tso'o'onnü ja kugam, ñujxnu jeky.

¹⁰ Es ko tpaty yu tiempü ma ja uuvü yajtúkat, net ja kugam tkejxy tu'ugu tyuumbu es t'amdówat ja ja'ayuty di'ibu ja kugam pátap. Es ja ja'ayuty kyaj ti dyajky, je'eyu tkepywyojptü es dyajjumbijttü. ¹¹ Net ja kugam tkejxy ja wiinkpu tyuumbu. Es nandu'un axuuk ttuundu, tkepywyojptü es dyajjumbijttü. Ni ti tkamoodyu. ¹² Net ja kugam tkejxy jawiinkpu tyuumbu, es ja ja'ayuty dyajtsayujttü es dyajkáktü.

¹³ Es tim óknüm ja kugam jyunáñ: “¿Tits ndúnüp? N'okkéxyudsü n'u'unk di'ibüts njantsytsyejpy. Ko yu'u t'ixtat, wa'an twindsü'ugudüt.” ¹⁴ Es ja ja'ayuty di'ibu jam kywentü'ajttap ja uuvü kam, ko t'ijxtü, net ñay'anmaayudu: “Tyaađu yu'u myuwü'amyaambyu tadu kam éxtümü kuma'añ. N'ok'ya'o'kam es udsajttam nja'a'ajttam yu tyaađu.” ¹⁵ Net dyajpudsuumdu jap kamoty es dya'o'ktü.

Net ja Jesús dyajtuuy:

—¿Ti tyúnüp müet yu'ujuty ja kugam? ¹⁶ Míñüp es dya'o'kta'ayudu tadu axak ja'aydyujk, es tmo'oyüt ja wiinkpu 'yuuvü kam.

Es ko ja ja'ay tmədoodü taadu, ta jyunnandü:

—¿Ni tkatsókat ja Dios!

¹⁷ Per ja Jesús wyin'ijxudu, es jyunáñ:

—¿Es ti myaydya'agaampy di'ibu jap ma ja Diosu jyaabyajytun ma kuxja'ay 'lyity?:

Yu tsaa di'ibu ja pojtsputujk myastutü, tü tpaaty ja lyugaar ma ja tujk t'ujx'áty.

¹⁸ Es pün jam kuxjubijp ma tadu tsaa, kanak pedazu jam wya'xut. Es pün tadu tsaa nitimpajttap pünuty, tukwa'ayudya'ayudüp.

¹⁹ Es ja teedywyindsúnuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpajktup netyu tjamatsandu ja Jesús, ja'a ko yu'u níja'adup ko ja Jesús tu tpejta'agya tadu iixpajtan mut ya'ujuty. Per kyaj tmajtstu, ja'a ko ja ja'ay ttsu'uguda.

Jesús tmadya'aky ja kugubajtan

²⁰ Net tkajxtu ja kugajxyuty di'ibu nay'andjjudup jyiky'attu tny'ajtan muut, es t'uxtaagydyu ja winma'añ wi'ix dyajka'adut es tkayaka'andu ma ja gobernador. ²¹ Es t'anmaagydyu ja Jesús:

—Ya'uxpajkpu, nnija'adupts ko mduk'uxpeky di'ibu tny'ajtan es kyaj xyajtgútsy ja m'uxpajkpu, ti'igyu mgajpxy oypyúnuty muut, es mya'uxpeky mut ja tny'ajtan ma ja Diosu tyu'u. ²² Anmaagyuts, ¿tii mbaaduts uj ngugubattu ma ja yajkutujkpu kopk Sésur, o kyaju?

²³ Es ja Jesús níja'ap ja ja'ayuty 'yaxuk winma'añ es t'anmaagy:

²⁴ —Tuk'ijxkuts tu'ugu meñ. ¿Pán jam kuxkojy ja wyiin jyujp es pán ja xyuu kuxja'ay?

Es ja ja'ayuty 'yadsooy:

—Yu'u yajkutujkpu kopk.

²⁵ Net ja Jesús jyunañ:

—Pes mo'oy ja yajkutujkpu kopk di'ibu yu'u jya'a'ajtypy, es mo'oy ja Dios nandu'un di'ibu yu'u jya'a'ajtypy.

²⁶ Es ja ja'ayuty níja'adup ko Jesús wyijyuty mut ja 'yayuk éxtam tu 'yadsoy. Es kyaj mbaat dyajka'adu wi'ix ko yu'u ya'uxpeky mut ja mayjya'ay, es net ya'ujuty 'yamoondaagydyu.

Ja'ay dyajtáwdu pán jikyryúktup ja o'kputy

²⁷ Es óknem níja'ajuty ja saduseeuty myiindu ma ja Jesús. Ja saduseeuty jyuna'andu ko kyajp jyikyryuka'añ ja o'kputy. Paaty t'anmaagydyu ja Jesús:

²⁸ —Ya'uxpajkpu, ja Moisés tkuxjaay pán tu'ugu yedyujk o'kp es tku'oogut ja ñudo'oxy es kyaj tu 'yu'unkpaaty ni tu'uk, ja o'kpu 'yutsy pyákup ja ku'ekyty'o'oxy. Es ko tpaadat ja 'yu'unk yedyujk, yu'u tyunikujxm'átup ja jamyii. ²⁹ N'ixy'ajtats ja ja'ayuty di'ibu níjxutujk tukka'ax. Es ja ka'axkópk pyejky, es 'ye'ky, es kyaj dya'u'unkpáty ja ñudo'oxy. ³⁰ Ta ja myumajtskpu tpejky ja ku'ekyty'o'oxy es nandu'un jyajty. ³¹ Es ja myudugaukpu nandu'un jyajty. Extu ko 'yabudseemy níjxutujk, es ni pán tkatukpattu 'yu'unk. ³² Es ko tyaadu du'un tugekyu ñajxy, ta nandu'un ja toxytyujk 'yo'knú. ³³ Es yu'uts nyajtwaampy. Ko jyikyryúktat, ¿pánuk yu'u nidu'uk ñudo'oxy'ajtypy?, ja'a ko yu'u tpejk'abudsuumdaagydyu tadu toxytyujk níjxutujkuty.

³⁴ Net ja Jesús 'yadsooy:

—Ma tyadu naxwíñudu, pujktup ja ja'ayuty, ³⁵ per di'ibáty nitujkup es jya'ttut ma tadu jiky'ajtan es jyikyryúktat, kyaj ñakypýúktat, ³⁶ ja'a ko kyaj mbaat ñaky'ooktu. Pes du'un 'yittat éxtam ja ánkusaty, Dios 'yu'unk'átudut, mut ko tu jyikyryúktu. ³⁷ Ma yajmadya'aky ja kepy tyoy, ku'am ja Moisés xtyuknijja'am ko yu o'kpu jyikyryúktu. Es jap tkuxjaay ko Dios 'yanmaagy: “Újts Dios di'ibu ja m'aptujkuty xyDyios'ajtupts. Újtsu du'un ja Abraanu Dyios, Isaa esu Jakoob.” ³⁸ Dios, kyaj yu'u Dyios'aty mut ja eekyryu. Yu'u 'yity Dios mut ja jikyryu. Es mut yu'u tugekyu jyiky'ajtta'aydu.

³⁹ Net naaguty ja di'ibu tsajptugóty ya'uxpajktup jyunandu:

—Oy tu xy'adsoy.

⁴⁰ Es kyaj pán 'yoknaydyuk'a'ijxunu es tii tnakyajtáwdu.

Pánu tyuump 'yaats ja Kristu

⁴¹ Net ja Jesús dyajtuudu ja'ajuty:

—¿Es wi'ix mjuna'andu ko ja Kristu yu'u Davit ja tyuump 'yaats? ⁴² Davit ku'am jyuna'añ ma ja Salmu neky:

Yu Nindsun'ajtam Dios t'anuumu újtsu nWindsún:

“U'uñu yaa aga'añdsyoo ma ujun

⁴³ extu kots uj nyajtgótyut tugekyu mij ja mmúdsip.”

⁴⁴ ¿Es wi'ix mbaat yu Kristu tyuump'áty 'yaats'átyuty yu Davit?, ja'a ko Davit ku'um jyunañ: "NWindsúnuts."

Jesús tnigajxy ja di'ibu tsajptugóty ya'uxpukjtup

⁴⁵ Es ja ja'ayuty nidugekyu tmudoo'ity ko Jesús t'anuumu ja 'yuxpukjtuty:

⁴⁶ —Naygywentu'átudu miidsuty muut ja di'ibuty ya'uxpukjtup tsajptugóty. Yu'u pyujtáktup ja witu yembyu, es ttsokta es ja ja'ayuty 'yubo'x kyajxpo'xudut tu'aay mudu windsu'kun es t'uxta'aydu uñaaybyajn ja oybyu ma ja tsajptujk es ma ja xuu tyúñuty, ⁴⁷ es tpujkudu ja tyujkuty yu ku'ekytyo'oxyuty, es kyajxta'aktu jeky es du'un twin'uuna'andu ja ja'ayuty, es ñay'andjudu jyiky'attu tuy'ajtun muut. Paaty pátudup ni'igu ja tudyu'unun.

21

Ku'ekytyo'oxy ja myeeñ dyoxy

¹ Es ma ja muj tsajptujku 'yalkansiü ja Jesús t'ijxy ko ja mukja'aydyujk tpujta'aktu ja meeñ. ² Es nandu'un t'ijxy ko tu'ugu ku'ekytyo'oxy ayoobu tpujta'aky nandu'un majtsku mutsk meeñ'un. ³ Es ja Jesús t'anmaay ja 'yuxpukjtujk:

—Tuy'ajtun n'anuumu ko tyadu ku'ekytyo'oxy di'ibu ayoop tu dyaky ni'igu es kadiinun ja mukja'ayuty, ⁴ ja'a ko yu'ujuty tu dyaktu di'ibu yajnadujkup, peru tyadu ku'ekytyo'oxy tu dyaky tugekyu ja myeeñ di'ibu tukjiky'ajtun.

Jesús tnigajxy ko ja muj tsajptujk tyugoya'añ

⁵ Es nija'ajuty jyuna'andu ko ja muj tsajptujk 'yóyuty tsyújuty ya'ixy mut ja tsaa ja oyatypyu es mut di'ibu ja ja'ay tu tnayaktu éxtum ja windsu'kun. Net ja Jesús jyunañ:

⁶ —Ja'tup ja xuu ko tugekyu tyaaadu di'ibu miits m'ijxtup jyijtta'ayut es ni kyawu'amut ni tu'ugu tsaa nikuubybyéty.

Ijxwu'umun ko ja naxwíñudu tyugoya'añ

⁷ Es ja 'yuxpukjtujk dyajtuudu ja Jesús:

—Windsún, ¿na'a tyaaadu jyata'añ du'un es wi'ix ja ijxwu'umun ko tyaaadu du'un jyata'añ?

⁸ Es ja Jesús jyunañ:

—Naygywentu'átudu, kúdiibu myajwin'uundut, ja'a ko may myina'añ di'ibu juna'a-naamp: "Ujtsu du'un ja Kristu." Es juna'anaamp: "Tu jya'ty ja tiempu." Katu xypanyjxtu. ⁹ Ko xymyudówdut es jyuna'andu ja'ay ko myina'andu soldaadu es tsyiptuna'andu, kyaj mnay'adsu'ugudut. Dios tyuknibujtaku es yu'u tyun jyátut jawyiin, per kyajnum tpaaty ma ja naxwíñudu tyugóyut.

¹⁰ Tu'ugu naxwíñudu tsyiptúnat mut ja wiinkpu naxwíñudu esu ana'ambu mut ja wiink ana'ambu. ¹¹ Es myínat ja muk ujx, es majatyu nax kajpn myínat ja yuu es ja muk pa'am, es jam tsajwínm ya'ixut ja ijxwu'umun di'ibu naxwíñudu ja'ay tsyu'ugudup.

¹² Es kyajnumu naty tyuñ jya'tyuty tugekyu taadu, miits myajmátstut, myajtsúmut es myajtsaatsytyúnut, myajmunujxup ma ja kumdatujk es ma gobernadoor es ma réyuty, ja'a ko miits xypanyjxtupts. ¹³ Es du'un miidsuty xykyajxut ujtsu nja'a ma ja ja'ayuty. ¹⁴ Katu mjotmay'ooktu miidsuty wi'ix mnayñikajxtu'ududut, ¹⁵ ja'a ko ujts nyákup ja ayuk es ja winma'añ di'ibu ni pún ja mmudsip kyamada'agut es mjajpkugajxudut. ¹⁶ Es n'awanu miidsuty ko extu mdaak mdeedyuty es ja mmuga'axuty es yu mmut-naymaayubuty mguyákudup, es mya'oogudut nidu'uguty miidsuty. ¹⁷ Es nidugekyu ja'ayuty m'axuk'íxudut ja'a ko miits xypanyjxtupts. ¹⁸ Per ko du'un ja ayo'on jya'tut, kyaj mjuna'anut ko Dios tu mja'aydyugooyuu. Dios mgwentu'ajtudup oy, extu mwaay di'ibu mgubajkkujxm myudajypy madsyoy. ¹⁹ Amuk jotmuk mnaybyujta'agudut es xyryaadut ja nitsokun.

²⁰ Ko xy'ixtut ja Jerusalén kajpn ñadujkta'ayut mut ja soldaaduty, tu naty tpaaty ma kyutugoya'añ. ²¹ Es miidsuty di'ibu ijttup Judeeu, nujxtu jagam yugoty; es púnuty ijttup Jerusalén, pudsumdu nandu'un netyu, es púnuty ijttup kamoty, kyaj jyumbíttat kajpnóty, ²² ja'a ko ayo'on jatánup es yajkuydyuna'añ éxtum ja Diosu jyaaybyajtan

juuna'añ. ²³ Puroobu yu toxytyujkuty di'ibu u'unkmuduty es di'ibu ya'u'unktsi'tsp ko du'un jyátut, ja'a ko muk ayo'on náxut ma ja nax, y ni'igu jyátut tsaatsy kyubety ma tyadu ja'ayuty. ²⁴ Nija'adyu ja'ay ya'oogudut ja soldaaduty. Es nija'ajuty yajmunajxut tsimy majatyu wiink naxwíñudu. Es ja wiink ja'ayuty di'ibu kyaj 'yisraelítuty 'yana'amu ma ja Jerusalén kajpn extu ko kya'pxut ja tiempu di'ibu Dios tu trajta'aky.

Wi'ix jyumbítut ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu

²⁵ Es ya'ixa'añ ja ixxw'umun di'ibu Dios tyunaampy ma xu'u es ma po'o es ma mudsa'a. Es ja naxwíñudu ja'ay kyaj tnijáwudu ti tunánup es nay'adsu'ugudup muk ko tmudówut pyumimy yu jikymyejyñ es jyantsypyudu'ugut. ²⁶ Es ja ja'ayuty extu o'ktso'ogup mut ja tsu'ugu ko t'ixut di'ibu jatánup ya naxwíñ, ja'a ko extu yu mudsa'a yu'xa'añ. ²⁷ Net t'ixtut ko uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nmínudats ya naxwíñ yoodsóty mut ja muk'ajtun es ni'igu muj'ajtun. ²⁸ Es ko oga'an tsyonda'agut tyadu ayo'on, jotkujkadu es kooju'uktu, ja'a ko pojun myínut ja mnitsokun.

²⁹ Es ja Jesús nandu'un trajtáky ja ixxpajtun:

—Ixtu yu iigu kepy es oytym di'ibu képyuty. ³⁰ Ko xy'ixtut xumimy yu 'yaay, miits mnija'adup ko tu wyingón ja ambu. ³¹ Es nandu'un ko xy'ixtut jyátudu tadu di'ibu tu n'anuumu, mnijáwudup ko tu wyingón ja Diosu kyutujkun.

³² T'uy'ajtun n'anuumudu ko tugekyu tyadu jyata'añuty maanumu naty ja ja'ayuty di'ibu tyam kyaj 'yo'kta'ayduunum. ³³ Ja tsajp es ja naxwíñudu náxup, per ja n'ayúkatu ni na'a kyakexy kyanaxy.

³⁴ Mnagywenty'átudup miidsuty. Katu mnaymastu'ududu es nugoog mgay mmu'uuk-tut es xymyumu xymudajtut di'ibu ya naxwíñ, esu tadu xu'u ajotkumiigyu ti'in myajtukja'ttut éxtum ko ja juyujkuty yajnáky. ³⁵ Es du'un jyátut nidugekyu naxwíñudu ja'ay kots uj nujx nmiñ. ³⁶ Awix jujp'ixtu es du'unum mgajxta'aktut es du'un mnits'oktut ko jyátut tadu ayo'on es muk aa muk jot xywynguwa'agudats, uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu.

³⁷ Xuññ ja Jesús ya'uxpeky ma ja muj tsajptujk, esu tsu'um jam dyajnáky ma Oliivus Kopk.

³⁸ Es nidugekyu ja'ayuty jyajttu jépyup jap ma ja muj tsajptujk es tmudoo'ita'añ ja Jesús.

22

Tkajxy'áttu pñn wi'ixu Jesús yajmátsut

¹ Es ja pasku wyingoñu naty ma yajkáy ja tsajkaaky di'ibu kyaj tmudaty ja levaduuru. ² Es ja teedywyindsúnuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpajktup t'uxta'aydyu ja winma'añ wi'ix 'yoogat ja Jesús, per ttsu'ugudu ja ja'ayuty.

Juudus tkuyaka'añ ja Jesús

³ Net ja mujku'ugópk Satanás tmooy ja winma'añ yu Juudus Iskaryotu di'ibu ijtp nidu'uk ma ja nimajmajtskpu Jesusu 'yuxpajkpu, ⁴ es oj ñejxy ma ja teedywyindsúnuty es di'ibuty yu muj tsajptujk kywenty'ajttup, es myadyaky mut yu'ujuty wi'ix tkuyaka'añ ja Jesús. ⁵ Es ja ja'ayuty xyondaktu es t'anmaadyu ja Juudus ko tmo'oya'andu ja meeñ. ⁶ Es ja Juudus tkupejky es t'uxtaay ja winma'añ wi'ix tkuyáku ja Jesús ko kyaju naty nu'unu ja'ay.

Nindsun'ajtum 'ya'ux

⁷ Es ma ja pasku ko ja ja'ayuty dya'ooktu ja byorreegu, ⁸ net ja Jesús tkejxy yu Peedru mut ja Fwank es t'anmaay:

—Nujx ya'abaadudu ja pasku a'ux.

⁹ Es yu'ujuty dyajtuudu:

—¿Ma xytsyegy es nya'abaadudats?

¹⁰ Es ja Jesús 'yadsooy:

—Ko miits mgajpndúkadut, net xypaadut tu'ugu yedyujk di'ibu myñejxypy tuk tsiyu nuu, es xypañjxut extu ma tyujktúku. ¹¹ Es xy'anuumut ja kuduujk: “Ja Windsún yu'u myajtuujp: ¿Ma ja kwartu ma mbaat n'a'ux'áttudats mududsu n'uxpajkpu'tujk tyam ja

pasku?" ¹² Net mduk'ixudat tu'ugu muj kwartu es oydyuñ ma ja tukniku'uybyu tujk. Es xy'uxkúkat ja a'ux jam.

¹³ Es yu'ujuty ñajxta es tpattu tugekyu éxtum 'yanmaay ja Jesús, es dya'abátadu ja pasku a'ux.

¹⁴ Es ko oorú oj tpatnu esu ja'ay 'y'a'ux'áttat, ta ja Jesús es ja 'yuxpújkpútyk ñaxwa't-staaydyu meesu winduuy. ¹⁵ Net ja Jesús jyunáñ:

—Njantsytsyékyuts es nduna'añuts mut miits yu tyadu pasku a'ux ma kyajnumts n'eeke.

¹⁶ Ja'a ko n'anuumudu ko kyajts nnakykyávyt ja pasku a'ux extu ko yajkuudyúnat ma ja Diosu kyutujkun.

¹⁷ Net tkone'ky tuk vasu vinu es tja'aygyudáky ja Dios es t'anmaay ja 'yuxpújkpúty:

—Matstú es xyajwa'xtat miidsuty. ¹⁸ N'anuumudu ko kyajts nnaky'luugudats ja vinu extu ko myínat ja Diosu kyutujkun.

¹⁹ Es óknun tkone'ky ja tsajkaaky es tja'aygyudáky ja Dios, net ttujkwa'xy es tmoodydyu ja 'yuxpújkpúty es t'anmaay:

—Yu'u tyaadu ujtsu nnini'x di'ibu yajkyakaamp mut miidsuty. Tundu du'un esuts xyjamátstat.

²⁰ Es nandu'un ttuun mut ja vasu vinu ko kyaaydyay ma ja a'ux es jyunáñ:

—Tyadu vinu, yu'uts ja nne'pyñ di'ibu yajtamaamp yaj'yokaamp kots n'oogut miidsuty m'oy'ajtunguyjxmuty es yu'uguyjxm ja Dios mmo'oyudat ja jembyu kajxy'átyruu.

²¹ Es ja yedyujk di'ibuts xykyuyakaamp, ta tyam 'yity mut uudsuty ma tyadu meesu. ²² Es tuy'ajtan ko uj, ja Naxwíñudu ja'ayudyu Kyudanaabyu, nyo'oyuts ma ja o'kun ja tyu'u, éxtum ja Dios tu trájta'aky. Per puroobu ja yedyujk di'ibuts xykyuyakaamp.

²³ Net ja 'yuxpújkpúty ñayyajtuujudu ak yu'ujuty púnú da kuyakánu.

Pún waanu muj

²⁴ Net ak yu'ujuty ñajjyunánudu púnú da ni'igu muj ijtp. ²⁵ Es ja Jesús 'yanmaayudu:

—Ja naxwíñudu ja'ayu ryéyuty esu gobernadooruty ñaymyujpájta'agudu, es ttsoktu es ja ja'ayuty jyuna'andut ko yu'u jyiky'attu tuy'ajtan muut. ²⁶ Per miidsuty kyaj du'un xytyúndat. Ko muj m'ita'anut ma Dios, kyaj mnaymyujpájta'agudat. Naybyujta'agudu éxtum di'ibu waanu mutskpu, es di'ibu ana'amp, yu'u naybyujtáku éxtum tu'ugu tuumbu. ²⁷ ¿Es pún ni'igu muj? ¿Di'ibu uñaapy ma ja meesu es kyay, o ja tuumbu di'ibu wingiipy? Ja'a pún uñaapy es kyay, ¿kudii? Per uj tyámuts ma miidsuty éxtum di'ibu wingiipy.

²⁸ Es miidsuty tu xyjamudáttats es tu nandu'un m'ayowdu mut uj. ²⁹ Paaty éxtum yu nDeedyuts tu xymyo'oyuts ja kutujkun, uj nmo'oya'añuts miidsuty nandu'un ja kutujkun ³⁰ es mgay m'uuktat mut ujts mats ja nmeesu kots uj nmínat yajkutujkpu, es nbujta'aktat miidsuty éxtuma gobernadooruty es m'ana'amut ma ja majmajtskpu Israelu myaangudyu tyuump 'yaats.

Jesús tnigajxy ko Peedru 'yuxtijja'añuty

³¹ Es ja Jesús t'anmaay ja Peedru:

—Simonk, ja mujku'ugóp Satanás tu t'andoy yu kutujkun ma Dios es miits myajwi-jtsxita'andu éxtum ja triigu yajwinxíty. Ja'adsu tyaadu n'andijpy, íxup wi'ix myajpeky-tyúnadu. ³² Per uj tats nmanu'xta'aky ja Dios kudibu mmubajkan tyugoy'átat. Es ko mij mjodumbítat, xypyudúkat ja mmugu'uguty es kyajts uj xymyastu'uttat.

³³ Es ja Peedru t'anmaay ja Jesús:

—Windsún, uj nbanujxaambyuts mij oy mdimnájxt pújxndugóty, es extu óyuts ndim'oogut mut mij.

³⁴ Ta ja Jesús 'yadsooy:

—Peedru, n'anuumu ko tyamyu, ko kyajnumu naty ja tugaak 'yuy, mjuna'anut tuguk ok ko kyajts mij xy'ixy'aty.

³⁵ Net ja Jesús dyajtuudu ja 'yuxpújkpúty:

—Kots mij ngajxta n'ayuk kajxwa'xpu es kyaj xymyunájxta ja mmorral mut ja mdu'u-gaayuk es ni mneeñdyujk es ni mgu'ugu ni'igubu, ¿tii mdugoy'ajtxu oynu'anun?

Es yu'ujuty jyunanda:

—Ni tii.

³⁶Net ja Jesūs jyunāñ:

—Pes tyam n'anuumu, pūn myudajtypy ja myorral es ja myeeñdyujk, wa'an dyajnejxy. Es pūn kyaj tmudaty yu espaadu, wa'an tteeky ja wyit es tjūyut. ³⁷Es n'anuumu koonum yajkyudyūnut mut uj éxtum ja Diosu jyaaybyajtun jyunāñ: “Yajtúnur éxtumu axuk ja'ayun.” Pes, tugekyu di'ibu jaaybyéty ijtp mut uj, koonumu du'un tyuñ jyátudut.

³⁸Es ja 'yuxpūjkpūty 'yanmaayudu:

—Windsún, tyam majtsku espaadu.

Es ja Jesūs 'yadsooy:

—Mut yu'ayun.

Jesūs kyajxta'aky Jetsemanii

³⁹Net ja Jesūs tso'oñ es ñejxy mā ja Oliivus Kopk, éxtum jaayum ñejxy. Es ja 'yuxpūjkpūtyjk ryanujxudu. ⁴⁰Es ko jyajtū jam, net ja Jesūs jyunāñ:

—Kajxta'aktu es kudibu mbekytyūndut.

⁴¹Net ja Jesūs ñejxy abeky tuk ka'tske'egyun, es ñaygyoxotunaydyákū es kyajxtáky, ⁴²es jyunāñ:

—Tata, pūn mdsejpy, yajjuga'agu tyadu vasu. Per kyaj tyūnut éxtamts uj ndseky, tun éxtum mij xytsyky.

⁴³Es net ñimiina tu'ugu anklus di'ibu tsajpótū es jyotmukmooyu. ⁴⁴Es ko jam jyantsy'ayooy muk, net kyajxtáky mut tugekyu myujaa, es pyuxykyuty es xye'xy éxtumu ne'pyñ di'ibu ka'ap naxkujxy.

⁴⁵Es ko pyude'ky mā naty kyajxta'aky, ta ñejxy mā ja 'yuxpūjkpūtyjk, es tpattū ak maadur, mut ko jyotmay'ooktu. ⁴⁶Net ja Jesūs jyunāñ:

—¿Ti ko mma'adu? Pudu'uktū es mgajxta'aktūt, kudibu mbekytyūndut.

Jesūs yajmátsy

⁴⁷Támmam naty ja Jesūs 'yakkajxy ko myiindu mayjya'ay es ja Juudas twinyo'oyudu, ja di'ibu ijtp mā nimajmajtskū uxpūjkū. Es ja Juudas tnimiñ ja Jesūs es ttsu'xa'añ. ⁴⁸Net ja Jesūs t'anmaay ja Juudas:

—Juudas, ¿du'unuts xkyuyaka'añ mut tu'ugu tsi'xyu?, uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu.

⁴⁹Es ko ja 'yuxpūjkpūtyjk t'ixtu di'ibu jajtū, net dyajtūdu ja Jesūs:

—Windsún, ¿n'ok'yajtu'unum yu espaadu?

⁵⁰Es nidu'uk yu'ujuty dyajtsayujtu tu'ugu teedywyindsungópku tyuumbū es tnibo'tu ja 'ya'oydyatsk.

⁵¹Net ja Jesūs jyunāñ:

—¡Mastu'ut! ¡Tu net!

Es net ja tyatsk ttoonū, es dya'agudaku. ⁵²Es netu Jesūs t'anmaay ja teedywyindsúnuty es di'ibu muj tsajptūjk kywentu'ajttū es ja mūjja'aydyujkuty di'ibu naty yajñxándur:

—¿Ti ko mmindu mut ja espaadu es ja kepy, éxtumxyupts uj nma'tspūty? ⁵³Es kots uj n'ijty bom bom muj tsajptūjk ñabotsoty, ni je'eyuts miits xkykatoondū. Per tyamū net tu tpaaty ja oorū mā miidsaty mmađ'agut es ja ka'óbyuty.

Peedru t'uxtijy ja Jesūs

⁵⁴Net tmajtsū ja Jesūs es dyajñjxtū mā ja teedywyindsungópku tyujk, es ja Peedru tpanejxy jagam jawu. ⁵⁵Es ja ja'ayuty dyajmájudu juun mā ja taja'a, es 'yu'uñudu xyamdu; es ja Peedru ñaxwe'tsy nandu'un mā ja ja'ayuty. ⁵⁶Net tu'ugu kiixy po'oduumbū t'ijxy ja Peedru 'yu'uñū jam juumbū'ám. Es tūyū 'yijxu es jyunāñ:

—Tyadu yedyujk, yu'u naty mut ja Jesūs jyūdyty.

⁵⁷Net ja Peedru jyunāñ:

—Nitū, kyajts n'ixy'aty.

⁵⁸Es ko waanū 'yijty, jatu'ugu ja'ay 'yijxu ja Peedru es 'yanmaayū:

—Mij mut yu'u mjüdity nandu'un.

Net ja Peedru jyunañ:

—Kyaj 'yujtsuty.

⁵⁹ Es ko 'yijty éxtum tuk oorun, net jatu'uk 'yanmaay:

—Tuy'ajtun ko tyadu yedyujk mut ja Jesús, ko Galileea ja'ay yu'u.

⁶⁰ Net ja Peedru jyunañ:

—Kyajts nrijawu ti mij mgajxyry.

Es ko ja Peedru du'un jyunañ, netyu ja tugaak oj 'yuy. ⁶¹ Es ja Jesús kyoo'awdijty es twin'ijxy ja Peedru. Net ja Peedru tjamyejtsy éxtum 'yanmaay ja Jesús: “Kyajnumu naty ja tugaak 'yuy ko mij mjuna'anut tuguk ok ko kyajts xy'ixy'aty.” ⁶² Es net ja Peedru pyudseemy es kuwepy kuka'atsy jyuy.

⁶³ Es ja ja'ayuty di'ibu kywentu'ajttap ja Jesús ttukxiktu, twojptu, ⁶⁴ twingudsu'umudu, es t'anuumudu:

—May pán tu mgóxyuty.

Jesús, wyinduuyuty di'ibu ana'amdap muj tsajptugóty

⁶⁵ Es t'anmaaydyu wi'ixátyuty es kyaj tmuj'ijxtu.

⁶⁶ Es ko oj xyuñu, net ñaymyujkudu ja mujja'aydyujk es ja teedywyindsúnuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpjkta, es dyajnujxtu ja Jesús ma di'ibu ana'amdap muj tsajptugóty. Es jap dyajtuudu:

⁶⁷ —Anmaagyuts, ¿mijtsu du'un mGristu?

Esu Jesús 'yadsooy:

—Pun n'anmaapy ko du'un, kyaj xymyubúktut, ⁶⁸ es pun nyajtiibyuts oytyiiti, kyajts xy'adsówdut. ⁶⁹ Es tyam es extu wina xuu tiempu, uj ja Naxwíñudu ja'ayudyu Kyudunaabyu, n'u'uñudats ma 'yaga'añgyu'u Dios di'ibu tugekyu muk'ajttun myudajtyry.

⁷⁰ Net nidugekyu ja'ajuty dyajtuudu ja Jesús:

—¿Tii mjuna'anaamp ko mij Dios m'U'unk'átyuty?

Esu Jesús 'yadsooy:

—Tuy'ajtun, ujtsu du'un.

⁷¹ Net ja ja'ayuty ñay'anmaayudu:

—¿Ti nyajwa'anum ja testiigu? Tu nmudo'om tugekyu udsajttum di'ibu yu'u ku'um kyajxyry ko yu'u Dios 'yU'unk'átyuty.

23

Jesús, Pilatu wyinduuy

¹ Ta nidugekyu ja ja'ayuty jam juntoty pyudu'ktaaydyu, es dyajnujxtu ja Jesús ma Pilatu.

² Es jap tni'u'unudu es jyunandu:

—Tuts nbaattu ko tyadu yedyujk ni'igu dyajnaymyúk dyajnaydya'adsudu ja nja'ay'ajttum es jyuna'añ ko kyaj ngugubajttum ma yu jajkutujkpu kopk, es nandu'un jyuna'añ ko yu'u Kyrístuty, tu'ugu rey.

³ Net ja Pilatu dyajtuuy ja Jesús:

—¿Mijtsu du'un ja israelítadyu ryeey?

Ta ja Jesús 'yadsooy:

—Tuy'ajtun, ujtsu du'un.

⁴ Net ja Pilatu t'anmaay ja teedywyindsúnuty es ja mayja'ayuty:

—Kyajts nbatu ti pyojpu tyadu yedyujk.

⁵ Es ja ja'ayuty ni'igu jyunandu waanu muk:

—Yu'u ni'igu dyajnaymyúk dyajnaydya'adsudu ja ja'ayuty, dyajtsondáky jap Galileea, es extu yaa Judeea.

Jesús, Eroodus wyinduuy

⁶ Es ko ja Pilatū tmūdooyū taadu, net dyajtuuy pūn Galileeu ja'ay yū'ū. ⁷ Es ko t'anmaaydyū ko du'ūn, net tkejxy ja Jesús mā Eroodus di'ibu ijtp gobernadoor Galileeu es tū naty myiñ Jerusalén paskuxū'ajtpū.

⁸ Es ko Eroodus t'ijxy ja Jesús, net jyantsyxyondaky, ja'a ko tuuyup tja'ixy'atāñ ko tmūdooy'ajty di'ibu Jesús tyiimpy. Es yū'ū t'ixā'añ ko Jesús ttūnat ja maj'ajtan. ⁹ Es dyajtuuy may ja ayuk. Peru Jesús kyaj t'adsooy ni di'ibu.

¹⁰ Es nandu'ūn jap myiindū ja teedywyindsūnūty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpūjktap, es ñi'ūunūdu mukta'aky. ¹¹ Net ja Eroodus es ja syoldaadutūjk kyaj t'agupūjktū. Ta ttukxiktū. Net ttukpūjtáktū ja wyit éxtamū reydyūjk es net tkejxy ja Jesús jatugok mā ja Pilatū. ¹² Ja Pilatū mut ja Eroodus naymyūdsip'ajtudūba naty es ko tadū xūū ñaymyaabyūjkūdu jatugok.

Jesús ñidukū es 'yoogut

¹³ Es net ja Pilatū dyajnaymyūjkū ja teedywyindsūnūty es ja justisutūjk es ja ja'ayūty, ¹⁴ es t'anmaay:

—Miidsūty tū xyajmīndū tyādū yedyūjk es mjūnā'andū ko dyajpūdu'uktū ja'ayūty, es uj tūts nyajtūy es nbayo'oyūts, es kyajts nbatū ni ti pyeky éxtam miits xūñi'ūunūdu. ¹⁵ Es nandu'ūn ja Eroodus kyaj ti tpatū ja pyojpū. Paaty tū tkajxūmbity jatugok mā ujtsūn. Es mut yū'ū, ni ti tkatūñ di'ibu tukpaadūdap ja o'kūn. ¹⁶ Paaty ndsaatsytyūnūpts es óknūmts nasmátsūt.

¹⁷ Paskū paskū ja Pilatū koonūm tasmatsu tu'ugū tsimyjya'ay di'ibu ja'ay tsyojktap.

¹⁸ Net ja mayjya'ayūty yaxkaktāydyū muk:

—¡Kyaj! ¡Kyajts yū'ū ndsoktū! ¡Nasmatsu Barrabás!

¹⁹ Es yū Barrabás yū'ū naty tsimy ijtp mut ko tū naty tñibūde'eky ja yajkutūjkpū jap kajpnóty es yajja'ay'eeky.

²⁰ Es ja Pilatū ja'a jyatsojk es tjanasmátsut ja Jesús, paaty jatugokū Pilatū tjatukjay-gyukuyāñ. ²¹ Per ja ja'ayūty 'yak'ya'ax 'yajakktū muk:

—¡Yajkruuzpát, yajkruuzpát!

²² Es myūdugak ok ja Pilatū t'anūmūdu:

—¿Per ti dūn tū ttuundūgóy? Ūj kyajts nbaaty ni ti pyojpū di'ibu kyu'oogup, wi'ix mbaat 'yeeky. N'oktsaatsytyūñūts es nasmátsudūts.

²³ Es ja ja'ayūty ni'igū jyūnandū jantsy muk:

—¡Wa'an tkruuzpéty! ¡Wa'an tkruuzpéty!

Es ja'a ko muk yax jyojktū, net yajtuūñ ti tsyojktap. ²⁴ Net ja Pilatū tkuydyūñ éxtam yū'ujūty ttsojktū. ²⁵ Es ko twin'ijxtū Barrabás, ta dyajpūdsūmūdu jap pūjxndūgóty mut ko tū naty tñibūde'eky ja yajkutūjkpū es yajja'ay'eeky. Net tasmajtsūdu. Es ja Pilatū tkuyajky ja Jesús éxtam ja ja'ayūty ttsojktū.

Jesús kyruuzpéty

²⁶ Es ko ja Jesús yajmūnūjxū kruuzpajtpū, net tu'ugū yedyūjk tmajtstū tu'aay di'ibu xū'ajtpy Simonk es kyugajpnūty Sirene. Kyamotyū naty tū 'yotsy. Es ja soldaadutūjk 'yanmaayū es tkajpat agwanū yū Jesusū kyruuz.

²⁷ Es jyantsypanyūxūdu mayjya'ay, es ja'a mūut mayū toxytyūjk di'ibu jantsyjuuyū jantsyáxtap mut ja jotmay ko ja Jesús dyajkruuzpatā'andū. ²⁸ Es ja Jesús tñi'ijxūmbijty es t'anmaay:

—Miits toxytyūjkūty di'ibu tsūnāydyūp Jerusalén, kátūts mij xūñijū'ūdyū. Nayñi-jū'ūyūdu miidsūty kū'ūm es yū m'u'unk m'ūnā'kūty, ²⁹ ja'a ko mínūp ja tiempū ko mnayjyūnā'ānūdat: “Jotkujk di'ibu kyaj mbaat 'yū'unkraattū, di'ibu kyaj tyim'u'unkpáttū es di'ibu kyaj ya'u'unksiti'stū.” ³⁰ Net ja ja'ayūty jyūnā'āndat: “Kopk, nijijtpajtkūts ūdsūty”, es ja tun t'anūmūm: “Yajnitūgeegyūts.”

³¹ Es t'ak'anūmūdu Jesús:

—Ūj kyajts ni ti axūkūpū ndūñūm es xyajkruuzpatāndūpts. ¿Ti mjūnāamp xytyijy es jyáttat ja Jerusalén ja'ayūty di'ibu ni'igū pyojpū ja'ayūty?, es yū'ujūty pátap ja muk tūdyū'unūn.

³²Es ja soldaadtujk dyajnujxtu nandu'un majtsku axuk ja'ay es dyajkruuzpata'andu mut ja Jesu's ti'igyu. ³³Es ko tmujajttu ma ja lugaar txu'aty Kalaveeru, net dyajkruuzpajttu ja Jesu's. Es pu'aaybu'aay ja majtskpu axuk ja'ay. ³⁴Es ko jam dyajkruuzpajttu, ja Jesu's jynan':

—Tatu, pojpu'ma'xtu, ja'a ko kyaj tnijawudu di'ibu tyuundup.

Es ja soldaadtujk ttuundu ja rifu es dyajwa'xut ja Jesusu wyit. ³⁵Es ja mayjya'ayuty t'ijxtu jam, es extu ja justisutujk ttukxiktu ja Jesu's es jynandu:

—Wiink ja'ay tu dyajtse'eky. Wa'an ku'um tnayyajtse'egyuty pun tuj'ajtun ko yu'u Kyrístaty, ja di'ibu Dios tu twin'ixy.

³⁶Net ja soldaadtujk nandu'un tnixik ttukxiktu ja Jesu's es t'awa'anudu ja vinu ta'am, ³⁷es jynandu:

—Pun tuj'ajtun mij ja israelitu ryey, nayyajnitso'ogudu mij ku'um.

³⁸Es 'yity jam kyubajm kuxja'ay grieeгу es latin es ebreu di'ibu junaamp: “Tyadu yu israelítuty ja ryey.”

³⁹Es tu'ugu axuk ja'ay di'ibu jam kuduy ijtp kruuzkujxy nandu'un jynan' axuuk:

—Pun mij mGristu, nayyajnitso'ogudu ku'um es uudsuty xyajtso'oktudats nandu'un.

⁴⁰Es jatuk t'ooy ja myugu'uk es t'anuumu:

—¿Kyaj xytsyu'ugu ja Dios ko mij nandu'un myajtuydyun? ⁴¹Udsajtum mut ja tuj'ajtun tyam n'ayo'om, ja'a ko udsajtum ngumado'om di'ibu tu ndu'unum. Peru tyadu yedyujk ni tii tu tkatuundugóy.

⁴²Net jynan':

—Jesu's, xyjamyátsupts ko mja'tut ma myajkutuka'an.

⁴³Net ja Jesu's 'yadsooy:

—Tuj'ajtun n'anuumu ko tyamyu nmunujxt tsajpótm es m'ítut mut uj.

Jesu's 'yeeky

⁴⁴Jaa naty kijkyxyu, net tugekyu naxwíndu kyoodsudyaay es 'yijty tuguk ooru wingoots, ⁴⁵ja'a ko ja xuu wyindujktaay. Es net ja aduy di'ibu muj tsajptugóty kyutswa'xy kujkkujm. ⁴⁶Net ja Jesu's yaxkeky:

—Tatitu'unk, axájugats ja n'anmujja'an.

Es ko du'un jynan', ta 'yo'knu. ⁴⁷Es ko ja soldaadu windsun t'ijxy éxtum jyajtu, net ja Dios t'awdajty es jynan':

—Tuj'ajtuna tyadu yedyujk kyaj ti ttuundugóy.

⁴⁸Es nidugekyu ja mayjya'ayuty di'ibu 'yijxtu jap éxtum jyajtu, net tsoy'onnuu jap es tkojxtu ja kyaatsy mut ja jotmay. ⁴⁹Es nidugekyu ja ja'ay di'ibu 'yixy'ajttap ja Jesu's, mut ja toxytuykuty di'ibu padso'onu Galilee, wu'umdu jagam es t'ijxtu éxtum jyajtu.

Jesu's ñaxtuka

⁵⁰Es tu'ugu yedyujk di'ibu xyu'ajtypy Josee es jyiky'aty tuj'ajtun muut es kyugajpnuaty Arimatee, Judee ñaxóty. Es ja Josee nandu'un yu'u nidu'uk di'ibu ana'amp muj tsajptugóty. ⁵¹Tadu Josee t'awixy nandu'un ko myínut ja Diosu kyutujkun es kyaj ti'igyu mut 'yity ja ja'ayuty di'ibu jynandu esu Jesu's 'yoogut. ⁵²Net tninejxy ja Pilatu es t'amdooy ja Jesusu ñini'x. ⁵³Es ko dyajjunajktu kyruuzkujxy, net t'abijttu mut tu'ugu muj wit es trujtáktu ma tu'ugu o'kpu jut di'ibu naty yu'u tu dyajtsajtsjuty dyajpa'ajutyuty tsawíin es ma kyajnum ja o'kpu ñaxtuka. ⁵⁴Esu naty ñayjyujp'ixudu ko ja saabudu xuu dyajtsonda'aga'andu.

⁵⁵Es ja toxytuykuty di'ibu naty tu tsoy'ondu mut ja Jesu's jap Galilee, tranujxtu ja Josee es t'ijxtu ja o'kpu jut es wi'ix yajpujtáky ja Jesusu ñini'x. ⁵⁶Es ñujxnuu ma tyujk es dya'uyuydyu ja pa'ak xu'kpu es ja ingwéntaty. Es net pyo'xtu ma ja saabudu xuu éxtum ja ana'amun jynana'an.

¹ Es domingu xuu tsejkyu ja toxytyujkuty tmunujxtu ja pa'ak xu'kpu di'ibu naty tu dya'oyuda. Jam dyajnujxtu ma ja Jesus tu naxtuku. ² Ko jyajttu jam, net tpattu wiink tsoo ja tsaq di'ibu naty 'yagu'uy'ajtypy ja jut. ³ Es ko tyujkudu jap, kyaj tpattu ja Jesusu nini'x. ⁴ Es kyaj tmawinma'anbyattu ti tu jyatyuty. Netyu kyuxe'ky majtsku yedyujk di'ibu wyit jantsy tu'xp. ⁵ Net ja toxytyujkuty tsyn'kudu es naxku'ijxudu, es ja yedyujk 'yanmaayudu:

—¿Ti ko miits xy'exta'aydyu yaa ma o'kpu ty di'ibu jiky'ajtp? "Kyaj ja yaa. Tu jyikyppyky. Jamyatstu wi'ix m'anmaayu ko nattyum 'yity jap Galilee: "Uj, ja Naxw'itudu Ja'ayadyu Kyudunaabyu, nyajkyaka'anuts ma ja pekyjya'aydyujk es xyajkruuzpatudats. Es ko 'yitat tuguk xuu, njikyppykudats jatugok."

⁸ Net ja toxytyujkuty tjamyajttu extum ja Jesus jyunañ. ⁹ Es ko jyajndu jatugok jap kajpnoty, net ttukmamadyaktu nidugekyu ja nimajk tu'ukpu xprujkpu es nidugekyu di'ibu jap ak'ijttap. ¹⁰ Esu tadu toxytyujkuty 'yijttu Mariiu Magdalena, Fwanu, Mariiu di'ibu Santya'agu tyaa'ajtypy, es ja wiinkpu toxytyujkuty. ¹¹ Per ja xprujkpu'ujk kyaj tmubujktu, es jyunandu ko loku di'ibu kyajttap.

¹² Net ja Peedru tsoyo'on es nejxy pnye'egyua ma ja o'kpu jut es kyu'ijxu jap ogajp. Je'eyu jap ja wit 'yity di'ibu muut ja Jesus ya'abijty. Es net ja Peedru jyumbijnu jotmaymyuut.

Jesus kyuxe'eky Emaus tu'aay

¹³ Es net nimajtsku xprujkpu tsooindu Jerusalen es nujxtu ma ja Emaus kajpn, di'ibu jagam majk tuk mil metræn, ¹⁴ es kyajx myadya'aktu tugekyu di'ibu naty tu jyatyuty. ¹⁵ Es ko yu'ujuty du'un kyajx myadya'aktu esu Jesus ku'am niwingoonu es tyu'uyo'oydyu muut. ¹⁶ Per ja Dios kyaj tyuk'xkajpn ko yu'ujuty ja Jesus. ¹⁷ Net ja Jesus dyajttuay:

—¿Ti mmadyaktap tu'aay?

Es net yu'ujuty wya'k'a'adu jotmaymyuut. ¹⁸ Net yu'u nidu'uk di'ibu xyu'ajtypy Kleofus 'yadsooy:

—Tugekyu ja'ayuty tniyawudu di'ibu tu jyatyuty Jerusalen ma pasku xuu. ¿Tii mij naydyu'uk mjabye'xy'ajtp Jerusalen es kyaj xunijawu ti jam tu tyuu tu jyatyuty?

¹⁹ Net ja Jesus dyajttuay:

—¿Ti jap tu jyatyuty?

Es yu'ujuty jyunandu:

—Extum tu ttundu ja Jesus nazarenu. Yu'u tu 'yity Diosu kyugajxpu di'ibu tyiimpy ja muj'ajttun es ya'uxpeky mut ja Diosu kyutujkun, es nidugekyu ja'ayuty myu'ixudu. ²⁰ Per ja teedywyindsunuty es ja njutisu'ajttun tu tkuyaktu ma ja Pilatu es dyajkruuzpatut. ²¹ Es uudsuty njuna'andu ko yu'u yajnitso'ogap ja israelituty. Es tyam tyugukxuar ma dya'ooktu es dyajnaxtukudu. ²² Nandu'un uudsudyu nmugu'uguty toxytyujk tats du'auñ xyajwua'mudu. Aambyu jepy tu 'yotstu ma ja o'kpu jut, ²³ per kyaj ja Jesusu nini'x tu tpaattu. Net tu jyumbijndu es xytyukmamadya'aktats ko tu t'ixtu nimajtsku anklus di'ibu tu 'yanuumudu ko Jesus taa jyiky'aty. ²⁴ Es net tu 'yotstu nija'ajuty uudsudyu nmugu'uk es tu tpaattu extumu toxytyujk jyuna'andu, per ja Jesus kyaj tu t'ixtu.

²⁵ Net ja Jesus jyunañ:

—¿Ti ko mgujuunuty miidsuty? ¿Ti ko kyaj xymyubaktu tugekyu di'ibu Diosu kyugajxpu kyuxjaay? ²⁶ Yu'ujuty oj tkuxja'aydyu wa'ats ko yu Kristu 'yayowa'an es 'yooga'an es oknum yajkutukat mut ja muj'ajttun.

²⁷ Ta ja Jesus oj 'yawa'anxudu ja Diosu 'yayuk ma ku'am yajnimadya'aky, tyimtsonda'aky di'ibu Moises jyaay es tugekyu nu'un ja Diosu kyugajxpu tkuxjaaydyu.

²⁸ Es ko jyajttu ma Emaus kajpn, ja Jesus extum jyawu tyu'unaxañ. ²⁹ Per yu'ujuty dyajwua'mandu es t'anmaaydyu:

—Wu'am mut uudsuty ja yaa. Tu tsyu'ujjuna.

Net ja Jesus wye'emy es tyujku mut yu'ujuty. ³⁰ Es ko jam 'yu'uñ niduguk ma ja meesu es 'ya'ux'ata'andu, net ja Jesus tkone'ky ja tsajkaaky, es tkuni'xy. Net ttujkwa'xy es tmoodyu ja nimajtskpu. ³¹ Es netyu t'xkajptu ko yu'adyu Jesus. Netu Jesus pojnu tyugooy. ³² Es yu'ujuty ñajjyunañdu:

—Paadyumū dū'ən xyjatukja'am ja oy'ajtun ko mut tū ndu'uyo'oyum es nmadyákum es xytyuk'awa'anum ti ja Diosū jyaabyajytun 'yandijpy.

³³ Es netyū tso'ondu es ņūjxtū jap Jerusalén. Es jap tū naty ņaymyúkuđu ja nimajk tu'ukpū xpxjkrpūty mut ja jyamyūduťy. ³⁴ Es yu'ujyťy t'awa'anudu ja nimajtkpū:

—Tūy'ajytun ko ja Jesús tū jyikyppyky. Simonk tū t'ixy.

³⁵ Net ja Kleofas mut ja myagu'uk tmadyaktu éxtum tū jyáťyťy tu'aay es wi'ix tū t'xkaptū ja Jesús ko ja tsajkaaky tū ttujkwa'xy.

Di'ibu Jesús tyuknipejky py ja 'yuxpxjkrpūty

³⁶ Es yu'ujyťy t'akmadya'aktu tadū ayuk ko ti'in kyuxe'ky ja Jesús mā yu'ujyťy es kyajxpo'xudu, 'yanmaayū:

—Agujk'át jotkujk'áttū miidsťy.

³⁷ Ta jyantsyťy'kudu. Dū'ən jyūnandu ko ijxma'ttūp. ³⁸ Es ja Jesús 'yanmaayudu:

—¿Ti ko mjotmay'ooktū? ¿Ti ko kyaj xymyubakta ko ujťsu dū'ən? ³⁹ Ixtats ja ngu'u es ja ndékyats ko ujťsu dū'ən ku'am. Toonguts es ixtū ko tūy'ajytun. Yu ijxma'tun kyaj tmudaty yu xyxy es ja pyajk éxtum miits xy'ixťats űj nmudaty.

⁴⁰ Es ko dū'ən 'yanmaayū, tyuk'ijxu ja kyū'u es ja tyeky. ⁴¹ Es yu'ujyťy kyajpyum tmubeky mut ja xondakun es dū'ñū wyu'umudyaydyū. Net ja Jesús 'yanmaayū:

—¿Kyaj ti xymyudattū di'ibu ņū'xum?

⁴² Net myooyudu tuk pedazu ajkx ts'a'ayu'unĵ. ⁴³ Es ja Jesús tje'xy yu'ujyťy wyinduuy. ⁴⁴ Es net 'yanmaayū:

—Kots miidsťy mūat n'ijťy, n'anmaaydyū ko yajkuudyuna'añ di'ibu Moisés es ja Diosū kyugajxpū kyuxjaaydyū es di'ibu mā Salmū neky di'ibats űj xyñigajxp.

⁴⁵ Net ja Jesús tyukjagyujkudu ja Diosū jyaabyajytun, es jyūnāñ:

—Dū'ən 'yity kuxja'ay ko koonum yū Kristū 'yoogut, es kumdugak xū jyikyppyákt.

⁴⁷ Es mut yu'ugyūjxm yajkajxwa'xut mā tugekyū naxwīñudu, tsyonda'agut Jerusalén, ko yū ja'ayuty dyajtugáťtat yū wyinma'añuty, net ja Dios pyojpuma'xudut. ⁴⁸ Es miits m'ijťtūp testiĵū mā tyāadu tugekyū. ⁴⁹ Mūdowdu. űjťs ngáxp mā miidsťy di'ibats ja nDeety tū twānda'aky. Per miits wū'umdu yāā Jerusalén extū ko xy'axájut ja muk'ajytun di'ibu Dios kyaxaampy.

Jesús tsyajpéty

⁵⁰ Net ja Jesús yajtso'onudu jap Jerusalén es yajņjxudu Betañ, es dyajpude'ky ja kyū'u es kyūnu'xudu. ⁵¹ Es ko kyūnu'xtaayū, net tsyajpajū es ņūjxū tsajrótm. ⁵² Net yu'ujyťy t'awdattū Dios es jyūmbijťtaayñū, jantsy jotkujk jyajñudu Jerusalén. ⁵³ Es tim jap'ajťtūp mā ja māj tsajptūj es t'awdattū ja Dios.

Oyby Ayuk Di'ibu Fwank Jyaay

Diosu 'yU'unk jyambity ja'ay

¹Ko di'ibáty tsondaky, taa natyñu ja'a di'ibu yajtijp Ayuk. Es yu Ayuk yu'u nandu'unu Dios, es mudumu naty ja Dios Teety. ²Yu'u naty 'yity jawyiin mudu Dios. ³Ja Ayuk ja'a muut Dios dyajkojy tugekyu di'ibu jaa'ajtp. Tugekyu di'ibu yajkoj, kyaj oj ti kyojy pun kyaj ja'a muut. ⁴Ja'a di'ibu yajtijp Ayuk, ja'a yajk ja jiky'ajtan nidugekyu di'ibu jiky'ajttap, es yu'u du'un ja jajun di'ibu nu'umooy tyu'umooy nidugekyu ja'ayaty ya naxwiiñ. ⁵Esu tadu jajun, yu'u dun jajp ma kyoodsuty, es kyaj yu koots'at mbaat dyajtugoyu tadu jajun.

⁶Dios tkejxy tu'ugu ja'ay, Fwank'ajtp. ⁷Ja'a oj myiñ es tnikajxpátat di'ibu ijtp éxtam ja jajun, esu du'un nidugekyu ja ja'ayaty myubákudat. ⁸Ja Fwank, kyaj yu'ujaty ja jajun, je'euy yu'u tnikajxpétyu tadu jajun. ⁹Ja jajun tuy'ajtanbu di'ibu kyujajpy kyute'xyry nidugekyu ja ja'ay, ja'a miin ya naxwiiñ.

¹⁰Ijtp naty ja ya naxwiiñ. Oyu natyu Dios ja'a muut tu tjajajkojy ja naxwiiñdu, kyaj 'yuxkajpudu ja ja'ayaty. ¹¹Ja'a oj tjanimiñ di'ibu jya'a'ajtypy, es kyaj oj kyupákudu. ¹²Per nidugekyu di'ibuty kupukudu es myubukudu, dyajnitutujku es yu'ujaty 'yu'unk'átudat ja Dios. ¹³Yu'ujaty kyaj Dios 'yu'unk'átyuty mat ko ja'ay yajmiin yajjajtadu, es ni mat ko du'unu ja'ay ttseky, Dios axájudap mat ko ku'umu du'un ttseky.

¹⁴Di'ibu yajtijp Ayuk, ja'a jumbijt ja'ay es jyiky'ajty ma uudsuty. Es uudsuty tats n'ixtu ja myuj'ajtan, ja kyum muj'ajtan di'ibu tu'ugu Dios 'yU'unk'ajtypy, es tmudaty ak tim tuy'ajtan es ak tim kunu'xun. ¹⁵Es ja Fwank ñikajxpejtypy éxtamu tyeistiigu es jyunañ:

—Tyaadu du'un di'ibuts n'andijpy kots njunañ ko di'ibu miimp óknum es jawyiin uj, yu'u du'un jawyiin, ja'a ko taayumu naty jékyap kots uj nmiiñ.

¹⁶Tu Jesukristu xkyunu'xum kanak nipat. ¹⁷Myooy ja Dios ja Moisesu 'yana'amun, per ja tsojkun es ja tuy'ajtan yajmiin ja Jesukristu. ¹⁸Ni na'anum pun tka'ixy ja Dios Teety, per yu Diosu 'yU'unk di'ibu jam mat ti'igyu 'yity ja Dios Teety, yu'ujaty tu xytyuk'ijx xytyuknija'am wi'ixu dun ja Dios Teety.

Fwank Yajnuabajtpu tnigajxy ja Jesús

¹⁹Yu Jerusalén israelítaty tkajxtu ja teedyaty esu levitu ja'ayaty di'ibu myuduundur ja teety, es dyajtwa'andu ja Fwank:

—¿Mbúnu dun mij?

²⁰Fwank 'yadsooyu tuy'ajtan:

—Uj kyajts nGrístaty di'ibu Dios wyandak tkajxa'añ.

²¹Ta yajtuujumbijtadu jatugok:

—¿Mbúnxu dun mij? ¿Tii mijtsu du'un ja Diosu kyugajxpu Eliiusu?

Ta Fwank 'yadsooy:

—Kyajts uj n'Eliiusuty.

Ta yajtuujumbijtkójubu:

—Pes, ¿tii mijtsu du'un ja Diosu kyugajxpu di'ibu minagambu?

Ta 'yadsooy:

—Kyaj.

²²Ta yajtuujumbijtadu jatugok:

—Pes, ¿mbúnu dun mij? Uj nmunujxándupts ja tuy'ajtan ma ja di'ibuts tu xkyaxtu.

Paaty, ¿ti ayúkats xymyeepey esuts nmunujxat?

²³Ta 'yadsooy ja Fwank:

—Ujtsu dun miimp kugajxy muj ittum es n'anuumudats miidsuty: “Yajtáwdu ja tu'u ma myina'añ ja Windsún” —du'un éxtam jyuna'añ ja Diosu kyugajxpu Isaiiu.

²⁴Es nandu'un myiindu di'ibu fariseeu ja'ayaty kyajxtu. ²⁵Net yajtuujudu ja Fwank:

—¿Ti ko myajnuabéty pun kyaj mij nGrístaty, o m'Eliiusuty, o tadu Diosu kyugajxpu?

²⁶ Es ja Fwank 'yadsooy:

— Үҗ яјнубајтрүтс мүт ја нүү, пер ма миідсүтү та ту'ук ди'ибү миідсүтү кыј хы'ixy'attү,
²⁷ es yu'u miimp óknum. Es kyajts ыј хыиitүкү, ni je'eyu yu kyu'uk nga'agájjudat éxtámxyүртс ыј n'ityүts tyuumbän.

²⁸ Tyaadu tyuun jyajtu ma ja naxwíndu di'ibu ху'ajтырү Betañu, Jordán мајнүү awiiñ, ma ja Fwank dyajñubéty ja ja'ayuty.

Jesús, ja Diosu wyindsu'kun

²⁹ Jakumbom ja Fwank t'ijxy ja Jesús ko муwíngóñty. Ta jyunáñ:

— ¡Ixtu! Tyaadu du'an ja Diosu Byorreegu'unk di'ibu wu'amp éxtamu windsu'kun es yajpojpnitugóyut ya naxwiiñ. ³⁰ Tyaadudsu dän nmadyak kots njunáñ: “Oknum myiñ ma ыј tu'ugu yedyүjk di'ibu du'an jawyiin küdiinam ыј, ja'a ko taayumu natyñu jékyүp kots ыј nmiin.” ³¹ Kyajts ыј kü'am nnija'aju púnu dän yu'u. Per nmíñts ыј es nyajñubétyүts мүт ја нүү, es t'uxkáptüt yu israelitu ja'ayuty.

³² Fwank nandu'an jyunáñ:

— Үҗ нан түтс n'ixy tsajwínm kyüda'aky yu Espiritu Santu du'an éxtam tu'ugu paku'unk, es kyuxke'eky ma ja Jesús. ³³ Үҗ kyajñumdsu naty nandu'an nnijawu pún'u. Per kodsu Dios хыкыејхү nyajñubátüt мүт ја нүү, ja'ats хы'anmaay: “Ko yu Espiritu Santu хы'ixüt jyunaky es kya'at ma ja yedyүjk, yu'u du'an di'ibu yajñubátүp мүт ја Espiritu Santu.” ³⁴ Tudsu net n'ixy, es ыјtsu du'an nnikajxpejtyrү ko yu'udyu Diosu 'yU'unk.

Jesusu 'yuxpükpü jawyiimbu

³⁵ Jakumbom tapu naty jatүgok ja Fwank мүт nimajtsk di'ibu panүjxүdүp. ³⁶ Ko Fwank t'ijxnajxy ja Jesús, ta jyunáñ:

— ¡Ok'ixtu! Tyaа du'an ja Diosu Byorreegu'unk.

³⁷ Ja nimajtskpü Fwangu 'yuxpükpü tmүdoodu ko du'an jyunáñ. Ta tranүjxtu ja Jesús.

³⁸ Es net ja Jesús ñayjyu'ijxu. Ta t'ijxy ko pyanүjxүdү. Ta t'anmaay:

— ¿Ti dän m'uxtaaydyүp?

Es ja'ajuty 'yadsoodü:

— Ya'uxpükpü, ¿ma mij mdsunü?

³⁹ Esu Jesús 'yadsoojumbijtүdү:

— Min хы'ixtu.

Ta oj ñүjxtu ma dän tsunü. Es jam oj kyudsu'ujunü, ja'a ko ma taxk yaxpünü naty.

⁴⁰ Es nidu'uk di'ibu Fwank panүjxүdүp, ta oj tranејхү ja Jesús, ja'a yu Andrés, myuga'axu Simonk Peedrү. ⁴¹ Kyajnumu naty ti tyuñ jyátyuty es ja Andrés oj t'uxta'ay ja myuga'ax Simonk. Ta t'anmaay:

— Tü net nbátum ja Kristu di'ibu Dios wyin'ijx.

⁴² Ta ja Andrés oj tmünejxy ja myuga'ax Simonk ma naty ja Jesús. Es ko ja Jesús t'ijxy, ta 'yanmaay:

— Mijtsu du'an Simonk, Jonasu 'yu'unk. Es mij mxu'átүp Sefus (di'ibu yaj'andijp Peedrү).*

Jesús dyaxu ja Felipü esu Natanael

⁴³ Jakumbom ja Jesús tsoonáñ ñүjxa'añ Galileu. Net tpaty ja Felipü es t'anmaay: — Pamiinguts.

⁴⁴ Yu Felipü, Betsaydu kyugajpnuty, ma nandu'an 'yittu Andrés esu Peedrү. ⁴⁵ Ta ja Felipü tsyo'oñ, oj t'uxta'ay yu Natanael. Ta t'anmaay:

— Tүts n'ixtu ja yedyүjk di'ibu Moisés es di'ibu Diosu kyugajxpty jyaaydyu ma ja Diosu jyaaybyajtün. Yu'u Jesús, 'yu'ungu Josee, di'ibu kugajpn Nazaret.

⁴⁶ Net ja Natanael jyunáñ:

— ¿Tii wa'an da mbaat pyүdsemy Nazaret di'ibu oy?

Felipü 'yadsoojü:

* 1:42 Peedrү yu'u grieeгу kyajxy di'ibu yajpүdsuump tsaa.

—Min xy'ixy.

⁴⁷ Ko Jesús t'ijxy myuwíngónuty yu Natanael, ta jyúnáñ:

—Tyaá tu'uk myiñ ja israelitá ja'ay di'ibu kyaj 'yanda'aky.

⁴⁸ Net ja Natanael yajtuujú:

—¿Wi'ixáts mij xy'ix'aty?

Jesús 'yadsoojú:

—Új mij n'ixy'ajtyúts kyajnumá natyá Felipá mwóyuty ko naty m'u'uñ iigu patku'ay.

⁴⁹ Net 'yadsooy ja Natanael:

—Ya'uxpújkpá, ¡mijtsá du'un Dios m'U'unk'ajtáp, mijtsá du'un ja israelítadya ryey!

⁵⁰ Jesús 'yadsoojú:

—¿Xymuubújkpáts új mij ja'a ko tú n'anuumá kots mij n'ijxy iigu patku'ay? Pes tyam xy'ixut di'ibúty ni'igu muj.

⁵¹ Nanda'un jyúnáñ ja Jesús:

—Jantsy túy'ajtanúts miits n'anuumádu ko m'ixtáp awa'ats ja tsajp es xy'ixtut ja Diosu 'yanklus pyat jyúnáktut má új, ja Naxwíñúdu Ja'ayúdu Kyudúnaabya.

2

Pújk ukán jap Kanaa

¹ Kyumdúguk xuu tu'uk ja pújk ukán 'yity jam Kanaa, ñaxwíñúdu Galileea. Tamá naty nanda'un yu Jesús tyáak. ² Es ja Jesús mut ja 'yuxpújkpúty oj ñijxta má ja ja'ay pyeky ko yajwoodu. ³ Ko oj ja viná kyexy, ta ja Jesús tyáak 'yanmaayá:

—Kyajnáp ja viná.

⁴ Ta ja Jesús t'adsooy ja tyáak:

—Nanitu'unk, ¿ti kots du'un xy'anuumá? Kyajnumts új xyñapaaty.

⁵ Net ja Mariu t'anmaaydu ja di'ibu naty jam winguaydyu:

—Kuydyundu tugekyu di'ibu mduk'ana'amá.

⁶ Tamá naty tudújkú nuudújk di'ibu ak tim tsaa, di'ibu israelítaty yajtuundúp ko ñayyáwa'adsúdu. Es tu'uk tu'ugu nuudújk mugo'px litrun tyaku núu. ⁷ Jesús t'anmaaydu ja wingiibyuty:

—Ya'utsta múdu núu tyadu nuudújk.

Ta dya'ujtsta. ⁸ Net ja Jesús t'anmaaydu:

—Jaaptu net waanu es munújxta má xuduumba.

Es du'un ttuundu. ⁹ Es ja xuduumba t'ukmajtsy ja núu di'ibu naty tú jyumbity vinu. Ni tkanijawu má myiñ, ja'ayu ja wingiibyuty ñija'adúp má tsooñ, ja'a ko yu'adyu naty tú tjuutta ja núu. Ta ja xuduumba tmuj'yáxu ja pújkpá yedyújk. ¹⁰ Ta t'anmaayá:

—Jawyiin t'uuktá nidúgekyu ja vinu waanu oybyu, es ko ja jabye'xyuty tú t'úknúdu naty, nétnam yajmooydu ja vinu di'ibu kyaj nágoo 'yóyuty. Es mij jumbit xytyuñ. Oknum xyaky ja vinu waanu oybyu di'ibu naty mya'ijtypy pújke'eky.

¹¹ Yu ijxwu'umun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtán di'ibu Jesús tyuun jap Kanaa, Galileea ñaxóty, ja'a yu'u ja jawyiyimbu ijxwu'umun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtán di'ibu Jesús tyuun. Esu du'un dya'ijxu ja myuj'ajtán es ja 'yuxpújkpúty myuubújkúdu.

¹² Ko tyadu xuu ñajxy, net ja Jesús jyujptákna Kafarnaúm mut ja tyáak esu myuga'axuty esu 'yuxpújkpúty. Jap 'yijttá majtsk táguk xuu.

Jesús dyajpúdsémy di'ibu juuy to'ktáp má ja muj tsajptújk

¹³ Es kom wingoombu naty ja israelitá pyasku xuu, ta Jesús pyatújku Jerusalén. ¹⁴ Jap muj tsajptújk ñabotsoty tpaty di'ibu tye'kyry éxtamu windsu'kun: tsajkaa, borreegu esu pak, es jap di'ibáty wyin'uñaaaydu ja tyeeky di'ibu ja'ayúdu myeeñ wyingugoonúdu es du'un tñipak tñitundu. ¹⁵ Ko tyadu Jesús t'ijxy, ta tu'ugu wyojpn dya'o'oyu ak tim po'o. Net twojppúdsuumdaaydu di'ibátyu naty jap tye'kyry ja borreegu esu tsajkaa. Es tñaswéjudu ja myeeñ di'ibu wyingugoonúdu ja meeñ es dyajjumbijty ja myeesu. ¹⁶ Es ja di'ibu tye'kyry ja pak t'anmaayá:

—Ĵajrpudsúmda tyaadu ja yaa! Ĵkátudsu nDeedyu tyujk xyajwa'añ maadydyujk!

¹⁷Net ja 'yuxpukpúty tjamyajtsta ja Diosu jyaabyajtun ma jyuna'añ: “Ndsojk'e'kypúts ja mdújk.”

¹⁸Net myiindu ja israelitu wyindsúnaty es yajtuujudu:

—ĴTi ixxwú'amun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtun mij xytyuk'ijxtap ko mij xymyudaty ja kutujkun es da'un xytyúnat yu tyaadu?

¹⁹Esu Jesús 'yadsooju:

—Ĵitu tyadu muj tsajptujk, es tuguk xuuts ngójudats jatugok.

²⁰Ta ja israelítaty 'yanmaayudu:

—Ĵustykxytyudujk jamujt 'yity es 'yabejty, Ĵes mij tuguk xuu xykyoja'añ?

²¹Per ja Jesús ko tmadyaky ja muj tsajptujk, ja'a da'un myadyakypy ja kyú'am nini'x.

²²Paaty ko Jesús 'ye'ky es jyikypyejky, ja 'yuxpukpúty tjamyajtsta ko da'un Jesús jyunañ, es tmubujkta di'ibu ijtp jaabybéty ma Diosu jyaabyajtun es di'ibátyu natyu Jesús tu 'yanu'amxaty.

Ñija'ap ja Jesús ja ja'ay ja jyot wyinma'añ

²³Ko naty ja Jesús 'yity Jerusalén ko pasku xuu, may ja ja'ay myubujkudu ko t'ijxtu ja ixxwú'amun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtun di'ibu Jesús tyuun. ²⁴Per ja Jesús kyaj ñaygyujaku ti'igyu mut yu'ujaty, ja'a ko 'yixy'ajttaadyup nidugekyu. ²⁵Es ja Jesús kyaj t'awijxy esu wiingátypy ja'ay tyukmumadya'agudut wi'ixu ja'ay ja jyot wyinma'añ, yu'u ka'um ñija'abu naty wi'ixu wyinma'añ ja ja'ayaty.

3

Jesús esu Nikodemu

¹Nidu'uk di'ibu ana'amp muj tsajptugóty, fariseeu ja'ay, es ja'a txu'aty Nikodemu, ²ja'a ñimiin ja Jesús koots, es t'anmaay:

—Ya 'uxpukpú, nnija'adúpts ko Dios tu mgéxyuty es xya'uxpúktudats, ja'a ko ni pún mbaat tkaya'íxyuty yu ixxwú'amun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtun éxtum mij xya'íxyuty, pún kyajpu Dios pyudúkaty.

³Es ja Jesús 'yadsoojumbijta:

—Jantsy tuj'ajtanúts mij n'anuumu, di'ibu kyaj jatugok myiñ jya'ty jemy, kyaj mbaat t'ixy ja Diosu kyutujkun.

⁴Net ja Nikodemu dyajtuuy:

—ĴPer wi'ix mbaat tu'ugu ja'ay muj'una'knu myiñ jya'ty myumajtsk ok? ĴWi'ix mbaat tyuku tyaak jyodoty es jya'tut ya naxwiñ jatugok?

⁵Jesús 'yadsoojumbijta:

—Jantsy tuj'ajtanúts mij n'anuumu, pún kyaj jatugok myiñ jya'ty jemy mut ja'aguyjxm ja nuu es ja'aguyjxm ja Diosu Jya'ajun, kyaj mbaat tyuku ma Diosu kyutujkun. ⁶Pánu toxytyujk yajmiin yajjajtap, ja'ay yu'u; es pún ja Diosu Jya'ajun yajmiin yajjajtap, ja'ajun yu'u. ⁷Katu da'uñu mwa'umu kots mij tu n'anuumu es tsojkup jatugok mmin mja'ttat jemy. ⁸Yu poj, pojpu'u oytym maaty, es mmudeepy ko pyoju, per kyaj xyñijawu ma tsyooñ es ni xykanyawu ma ñejxy. Es nanda'unu dunu tyaadu tugekyu di'ibu ja Espíritu Santu yajmiimpy yajjajtypy jemy.

⁹Ta ja Nikodemu dyajtuujumbijty ja Jesús:

—ĴPer wi'ix mbaadu tyaadu da'un tyuñ?

¹⁰Jesús 'yadsooju:

—Mijtsu da'un tu'ugu israelítadyu wyindsún, Ĵes kyaj mij xyñijawu tyaadu? ¹¹Jantsy tuj'ajtanúts mij n'anuumu, n'anmaabyuts di'ibuts nnija'ap. Es tugekyu di'ibu tu ndukmumadya'aktu, yu'u dun di'ibuts tu n'ixy. Per miidsuty kyaj xymyubúktu di'ibuts uj miits njatukmumadya'aktap. ¹²Es pún kyaj xymyubúktu di'ibuts uj miidsuty nja'awa'anap di'ibu ja ya naxwiñ ijtp, Ĵwi'ix xymyubúktat kots ndukmumadya'aktat di'ibu ijtp tsajpótum?

¹³ Ni púnám kyapatáku tsajpótm, ǂjtsu dá'un je'eyu, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, es ya naxwíñ nguda'agyats. ¹⁴ Es éxtam ja Moisés tkudúy ja tsá'ǂñ di'ibu ak bronsu, nanda'un ǂj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nyajpǂjta'aga'ǂñats kujxm. ¹⁵ Es nidúgekyu di'ibuts xymyubǂjkrpts ǂj, jiky'átap winu xuu winu tiempu.

Dios tsyejpy ja naxwíñudu ja'ay

¹⁶ Ja'a ko yu Dios nǂgoo oj t'oktsojknú ja naxwíñudu ja'ayuty, paaty ttuknigejxy ja tyu'uk'U'unk, es púnaty myubǂjktap jiky'átap winu xuu winu tiempu es kyaj kyutugóydyut. ¹⁷ Ja'a ko Diosu 'yU'unk tkejxy es dyajnitso'oktut ja naxwíñudu ja'ayuty, kyaj tkejxy esu ja'ay ǂjxat má ja tǂydyu'unun winu xuu winu tiempu.

¹⁸ Di'ibu myubǂjkyu ja Diosu 'yU'unk, kyaj yu'u ǂjxat má ja tǂydyu'unun winu xuu winu tiempu, per di'ibu kyaj myubékyuty, yu'u ǂjxap má ja tǂydyu'unun winu xuu winu tiempu mat ko kyaj tmábeky ja Dios ja tyu'uk'U'unk. ¹⁹ Di'ibáty kyaj tmábektu ja Diosu 'yU'unk, ja'a ǂjxat má ja tǂydyu'unun winu xuu winu tiempu, mat ko ja jajun myiñ ya naxwíñ, es ni'igu oj tsoktu ja koots'át kúdiinum ja jajun, mat ko axuuk 'yadu'atstu. ²⁰ Nidúgekyu di'ibáty axuuk adátstap, kyaj tsoktu ja jajun, es kyaj tmáwingón ja jajun kúdiibu ǂyayǂnida'xadut di'ibu naty axuuk tyiimpy. ²¹ Per di'ibu jiky'ǂjttap mádu tǂy'ǂjtan, myuwingeempy ja jajun es dá'un dya'íxyuty ko yu'u oy tmádún ja Dios.

Fwank Yajnubajtpu tnigajxy ja Jesús

²² Es ko waanu 'yijttu es dyajnubáttu ja ja'ayuty. ²³ Nanda'un ja Fwank Yajnubajtpu yajnubétyu naty jam Enón di'ibu myuwingon'ǂjtypy ja Salim, ja'a ko jamu naty ja kom nuu, es ja ja'ayuty ǂjxat es ǂnubáttut. ²⁴ Tyaadu dá'un tyuun jyǂjtu kyajnumu naty yu Fwank yajpǂjta'aky pujxndúgóty.

²⁵ Es di'ibu naty ja Fwank Yajnubajtpu 'yuxpǂjkrpty ǂygyajxudu mat tu'ugu israelítaty pún wi'ixu ja'ay ǂyayǂwa'adsudu. ²⁶ Net oj tǂnǂjxat ja Fwank es t'anmaaydyu:

—Ya'uxpǂjkrpu, ok'ix. Di'ibu naty mat mij má Jordán mǂjnú awinm, di'ibuts mij xytyukmumadyak, tam tyam yajnubéty, es nidúgekyu ja'ayuty ak yu'u panǂjxap.

²⁷ Net ja Fwank 'yadsooy:

—Ni pún tii mbaat tkamudaty pún kyajpu Dios tu myo'oyuty. ²⁸ Miidsuty ka'um xymyudoodu kots miits n'anmaaydyu: “Tǂy'ǂjtan ko kyajts ǂj nGrístaty, je'eyuts ǂj nyajkéxy jawyiin má yu Kristu.” ²⁹ Má tu'ugu ja'ay pyekyún, ja pǂjkrpu yedyujk ja'a mat ti'igyu ja di'ibu pyejkyu. Es ja pǂjkrpu yedyujk ja myutnaymyaayubu ni'igu xyonda'aky ko jam maat 'yity má yajmǂjtún ja myutnaymyaayubu es tmudoo'ity ja kyajxy myadya'aky. Es nanda'un ǂj, xondákrpts jotkúda'aky ko yu ja'ayuty tǂnǂjxat ja Jesús. ³⁰ Jesús yu'u ni'igu myuǂwiindujku'adu'utsy, es ǂj waanu ni'iguts n'awaan n'amutsku.

Di'ibu tso'omp jam tsajpótm

³¹ Mat ko Jesús tsoyo'ón tsajpótm, paaty ni'igu myǂjuty kúdiinum ja naxwíñudu ja'ay. ǂjtsu dá'unu naxwíñudu ja'ay. Paaty ǂj je'eyuts ǂjyawu di'ibu ja ya naxwíñ. Per di'ibu kudakp tsajpótm, yu'u ǂjgopk'ǂjtypy tugekyu. ³² Paaty yu'u myadyakyp di'ibu tu t'ixy es tmúoy, per ni pún tkamúbeky di'ibu yu'u myadyakyp. ³³ Ja ja'ay di'ibu kyupejkyu ja ayuk di'ibu yu'u kyajxypy, nigaxu'kp ko tǂy'ǂjtan di'ibu Dios kyajxypy. ³⁴ Pánu Dios tu kyéxyuty, Diosu 'yayuk myadyakyp. Esu Dios tmooy ja Jesús yu Espírítu Santu tugekyu. ³⁵ Ja Dios Teety jyantsytsyejpy ja 'yU'unk, es tugekyu ttukkúdjkdya'ay di'ibu jaa'ǂjtp. ³⁶ Di'ibu myubǂjkyu ja Diosu 'yU'unk, myudǂjtypy yu jiky'ǂjtan winu xuu winu tiempu; per di'ibu kyaj tmábeka'ǂñ yu Diosu 'yU'unk, kyaj tmudaty ja jiky'ǂjtan winu xuu winu tiempu, yu'ayú 'yaxǂjap ja muk tǂydyu'unun di'ibu Dios mo'oyudap.

¹ Myūdoodu ja fariseeu ja'ayuty ko ni'igu naty dyajmáyu ja 'yuxpükpüty es yajnubéty ni'igu küdiinum ja Fwank Yajnúbajtrü. ² Oy kyaj ja Jesús kü'am yajnubejty, yu 'yuxpükpüty yu'ajuty yajnubajttu ja ja'ayuty. ³ Ko Jesús tnija'aju tyaadu, net tsoyo'õn Judeeu es jyumbijnü Galileeu.

⁴ Ko tyu'uyo'oy, koonum ñaxy samaritanü ñaaxóty. ⁵ Jyajtta jap ma kajpn di'ibu xyu'ajtypy Sikar, di'ibu naty japyu myuwingón yu Jakoobu ñax di'ibu 'yu'unk Josee tyukkumaay ja ñax. ⁶ Es jap tu'ugu nudajñ di'ibu Jakoob ñudajñ'ajt jékyur. Es ko jyajty jap nudajñ agu'p ja Jesús, ja'a ko anu'xubü naty mut ko tu yo'oy, ta ñaxwe'tsy nudajñbyu'aa. Kijkyxuu natyñu. ⁷ Net myiñ ma ja nudajñ tu'ugu samaritanü toxytyujk es tjuuda'añ ja nuu. Net ja Jesús t'anmaay:

—Meegyuts waanu mnü, tunu may'ajtun.

⁸ Tu naty ñujxtu ja 'yuxpükpüty kajpnóty es tjuya'andu di'ibu 'yagijxyu'áttur.

⁹ Es ja toxytyujk 'yadsooju:

—Mij m'israelitü, es uj samaritanü. ¿Wi'ixuts mij xy'amdoy ja nuu es nyajnu'uugut? (Yu israelítuty kyaj mut ti'igyu 'yity ja samaritanü ja'ayuty.)

¹⁰ Jesús 'yadsooju:

—Kooxyur xy'oknijawu ja may'ajtun di'ibu Dios yajkypy es púnuts uj di'ibu nuu m'amdoojur, t'ajtunxyufts mij xy'amdoy yu nuu, es ujxyufts mij nmeery yu nuu di'ibu yajjiky'ajtypy ja ja'ayuty.

¹¹ Ja toxytyujk 'yadsooju:

—Windsün, ni xykyamudaty je'eyu di'ibu mut ja nuu xyjuudut. Ja'a ko jantsy kuk yu nudajñ, ¿wi'ixuts mij xymyo'oyut yu jiikypy nuu? ¹² Ja n'apteety'ajtum Jakoob xytyukmüw'uamümu tyadu nudajñ, ma yu'u ijty ñu'uuktu mut ja 'yu'unk 'yuna'kuty esu jyuyujk tsyajkaa. ¿Tii wa'anü da mij ni'igu májuty küdiinum ja'a?

¹³ Esu Jesús 'yadsooju:

—Nidugekyu di'ibu yaa nu'úktur, paadudur jatugok yu tüdsu, ¹⁴ per di'ibu 'yikyppy ja nuu di'ibuts uj nmeery, ni na'a tüdsu kyanakypyaadudut. Ja'a ko di'ibuts uj nuu nmeery, jap myujxtawut jyodoty es myo'oyudut ja jiky'ajtun di'ibu winu xuu winu tiempu.

¹⁵ Net ja toxytyujk t'adsooy ja Jesús:

—Windsün, meegyudsu tadu nuu es küdiibuts xyñakypyaadut yu tüdsu es ni nganakymyínduts ma tyadu nudajñ es njuududuts ja nuu.

¹⁶ Jesús 'yadsooy:

—Nujx wow yu mña'ay es müüt mmíndut ja yaa.

¹⁷ Ja toxytyujk 'yadsooy:

—Kyajts nmudaty ja nña'ay.

Jesús 'yadsooju:

—Mmudajtypy ja t'ajtun ko mjuna'añ kyaj xymyudaty ja mña'ay, ¹⁸ ja'a ko nimugoxk tu xy'okmudajtrü mña'ay, es di'ibu jam tyam mmudajtypy jatu'ugu myedyujk, kyaj yu'u xyña'ayuty. Paaty t'ajtun éxtum mjuna'añ.

¹⁹ Ko ja toxytyujk tmudooy, net t'anmaay ja Jesús:

—Windsün, n'ijxyruuts ko mij ja Diosu kyugajxru. ²⁰ Ja n'aptükuty di'ibu jékyur jyiky'ajttu, ja'a 'yawdajttu ja Dios yaa ma tyadu kopk. Per miits israelítuty mjuna'andu ko jaayu Jerusalén ja it lugaar ma n'awdajtum.

²¹ Jesús t'adsooy ja toxytyujk:

—Mubujkkats mij, miimp ja xuu ja oorü ma miits xy'awdátut ja Dios, es ni mgamíndut ma tyadu kopk es ni mganujxtut Jerusalén. ²² Miits samaritanü ja'ayuty, kyaj xyñijáwudu ti m'awdajttur, per uudsuty israelítuty, nnija'adupts tits n'awdajttur, ja'a ko tsooñ ja nitsokun ma ja israelítuty. ²³ Per minaaamp ja tiempu, es tyamu du'un, ko ja ja'ayuty di'ibu sitüy y'awdajttur ja Dios, t'awdátut mut winu jyot jya'ajan es mudu t'ajtun, mut ko du'unü dun ttseky ja Dios es 'yawdátudut ja ja'ayuty. ²⁴ Dios yu'u du'un ja ja'ajan, es di'ibu 'yawdajttur ja Dios, 'yawdátut mut winu jyot jya'ajan es mudu t'ajtun.

²⁵ Net ja toxytyujk t'anmaay ja Jesús:

—Ūj nniija'abuts ko mínur ja Kristu di'ibu Dios wyin'ijx. Ko myínut ja'a, yu'u xy'awa'ánudya'ayam tugekyu.

²⁶ Net ja Jesús t'adsooy ja toxytyujk:

—Ūjtsu du'un Kristu di'ibu mmugajxur.

²⁷ Es net jyajtu ja 'yuxpukpudy. Es ko t'ijxta ja Wyindsún myadya'aky mut tu'ugu toxytyujk, du'uñ wu'umudyaadyu. Per ni pún oj tkayajtáy: “¿Ti mdsejpy?” o “¿Ti ko xymyutmadya'aky yu toxytyujk?”

²⁸ Net ja toxytyujk tnaswijsu tsyiy es oj ñejxy kajpnóty es oj t'awánuda ja kugajpn es t'anuumudu:

²⁹ —Min xy'ok'ixtu tyápudu ja'ay di'ibuts tu xy'awanu tugekyu di'ibuts tu nduñ. ¿Kyaju du'un jya'adyu tyáadu ja Kristu?

³⁰ Net ja ja'ayuty tso'ondú jap kajpnóty es tniujxtu mut ja toxytyujk ja Jesús.

³¹ Ko naty ja toxytyujk tu ñejxy kajpnóty, net ja Jesusu 'yuxpukpudy 'yanmaayn:

—Ya'uxpukpuy, kay oynu'unun.

³² Ta ja Jesús 'yadsooy:

—Tyapts ja je'xy nmudaty di'ibu miidsuty ni xykyanijáwudu.

³³ Net ja 'yuxpukpudy ak ja'ajuty ñayajtuujudu:

—¿Tu da pún dyajmín di'ibu kyáyur?

³⁴ Esu Jesús t'anmaaydyu ja 'yuxpukpudy:

—Kots aj nduñ di'ibu tsyejpy púnats tu xykyexy, ujts jotkadákrats éxtam jyawa ngay n'liigyuts.

³⁵ Miits m'ayuk'ajttaba du'un: “Ko tyugoy'aty taxk po'o es nyajpudu'kam ja puja'taky.” Per ujts miits n'anmaaydyur: “¡Ixtu kam! Tu puja'taky tyutsnu es tu praaty ja timpu es pyudu'ugut.”*

³⁶ Di'ibu yajpude'kypy ja puja'taky, 'yaxájur ja myuju'uñ; esu puja'taky di'ibu yajpude'kypy, ja'a du'un ítur winu xuu winu timpu. Es du'un di'ibu wyijpy ja triigu es di'ibu yajpude'kypy, nimajtsk xyonda'aktu. ³⁷ Es du'un dya'xyuty ko tyuy'ajtanuty di'ibu 'yayuk'ajttap éxtamu tyáadu: “Wiinkpu wyijpy ja triigu es wiinkpu yajpude'kypy.”

³⁸ Ūjts miidsuty tu ngaxtu es xyajpudu'aktat ja di'ibu kyaj tu xyñiduungudu. Wiingátyryu tu tniiduungudu, es miidsudyu net myajpudu'ktur.

³⁹ May ja samaritanu ja'ayuty di'ibu tso'ondur kajpnóty tmabujktu ja Jesús, ja'a ko ja toxytyujk tu naty 'yanu'umxudu: “Tadu yedyujk xy'anmaayuts tugekyu di'ibuts tu nduñ.”

⁴⁰ Es ko myiindu ma Jesús, net tmunu'xtáktu es wu'umut mut yu'ujuty. Es ja Jesús oj wye'emy ma ja kajpn majtsk xuu mut yu'ujuty.

⁴¹ Ko ja kugajpnuty tmudoodu ja 'yuxpukpuy ja Jesús, ni'igu mayjya'ay oj t'akmabuktu ja Jesús. ⁴² Net ja toxytyujk t'anmaaydyu:

—Nmabujknupts uudsuty tyam, kudiinum je'eyu ko mij tu xyñigajxy, ja'a ko nandu'un uudsuty ku'am tu nmudóyuts. Nniija'adapts tyam ko tay'ajtan ko yu'u Kyristaty di'ibu yajpojpnitugoyaampy yu naxwíñudu ja'ay.

Jesús dyajtse'eky tu'ugu yajkutujkpu tyuumba

⁴³ Ja kyumdugak xuu ja Jesús tsoyo'ñ Sikar es oj ñejxy Galileu. ⁴⁴ Ku'am naty jayajp tu jyuna'añ yu Jesús: “Ni tu'ugu Diosu kyugajxpu kya'ity windsu'ugu mut ja myugugajpn.”

⁴⁵ Es ko ja Jesús jyajty Galileu, ja ja'ayuty oj 'yaxájudu tsuj, ja'a ko nimayn naty di'ibu oj tu pyaskuxu'attu Jerusalén. Jap t'ijxta ti Jesús tyuun tugekyu.

⁴⁶ Net ja Jesús jyajty Kanaa, Galileu ñaaxóty, ma naty ja nuu tu dyajjumbity vinu. Es net tu'uk jyajty ja yajkutujkpu tyuumba di'ibu muju kyutujkun. Jam ja'a tsyunnu Kafarnaúm es ja 'yu'unktamu naty tu pya'ambéty jantsy muk. ⁴⁷ Ko tadu ja'ay tmudooy ko Jesús tu jyumbity Judeu es ko tu naty myiñ Galileu, ta tnimiñ es tmunu'xtáky es jyujpta'agut, es nujx ja 'yu'unuk ya'agudáxuty, ja'a ko tim oogánbu naty. ⁴⁸ Ta ja Jesús t'anmaay ja ja'ay:

* 4:35 Ja'a taadu 'yandijpy ko tu net ja timpu jya'ty ma ja ja'ayuty 'yaxájudat éxtamu Kristu.

—Pæn kyaj xy'ixtu ijxwæ'umæn di'ibu myudajtypy ja mæj'ajtæn, kyaj miidsaty ej xymyubáktat.

⁴⁹Net ja yajkutujkræ tyuumbæ 'yadsooy:

—Windsún, jo'omdu tsojk, tunæ may'ajtæn, naam kyajnaemts ja n'u'unk 'yeeky.

⁵⁰Ta Jesús 'yanmaayæ:

—Næjx mæ mdæjk. Ja m'u'unk tæ 'yaguda'aky.

Ta ja ja'ay tmæbejky éxtæm ja Jesús tæ 'yanu'umxæty. Ta jyumbijty mæ tyæjk. ⁵¹Es ko naty tyu'uyo'oy, oj jyujpkubaadaty ja tyuumbæ di'ibu naty tso'ondæp mæ ja puma'ayæn. Ta 'yanmaayæ:

—Ja m'u'unk tæ 'yaguda'aky!

⁵²Ta ja yajkutujkræ tyuumbæ 'yadsooy:

—¿Ti ooræ oga'an tæ myubaadu?

Es ja'ajaty 'yadsoodæ:

—Extæm junakxyuæ æxu'æy xyeemy ja jyuæn.

⁵³Net ja u'unkteety tjamyejtsy ko nan janakxyuæ naty tæ 'yanu'umxæty ja Jesús: “Ja m'u'unk tæ 'yaguda'aky.”

Net ja ja'ay es nidugeky di'ibu tsyunaaydyæp mæ jyuæn tyæjk tmæbæjktæ ja Jesús.

⁵⁴Tyaadu dæ'an ja myumajtskræ ijxwæ'umæn di'ibu myudajtypy ja mæj'ajtæn di'ibu Jesús tyuun ko jyumbity Judeæ es ñejxy Galileæ.

5

Jesús dyajtse'eky tu'ugu puma'ay pilæ pa'ay

¹Ko waanu 'yijty ja israelítaty tu'ugu naty ja xææ ttundu jap Jerusalén, es ja Jesús jap oj ñejxy xæ'ajtræ.

²Mæ tadæ kajpn myæwingón ja kajpndæjk ææ di'ibu tyijtæp Borreegæ Tæjk Aæ, jap tu'ugu mæj pilæ mæ ja'ay tsyi'idæ. Mægoxkæ tyæjk wiin tmædaty esu israelitu ja'ay ttijtu Betesdu.

³Japæ naty ja ja'ay may pya'amgo'knædu naxkæjxy. Tapæ wiints, æxneybyæ, xux, di'ibu kyaj mbaat yi'xy. Jap 'yawixtu pilæ pa'ay es ja nææ yu'xæ.* ⁵Japæ naty tu'ugu yedyæjk kyo'knæ di'ibu i'px mæjmóxx tægæk jumæjt kujk pya'am 'lyity. ⁶Ko ja Jesús t'ijxy ja puma'ay kyo'knæ, ñija'abæ naty ko jeky tæ 'yayooneæ, net t'anmaay:

—¿M'aguda'agaambæ?

⁷Ja puma'ay 'yadsooy:

—Windsún, kyaj pæn pænæts xypyjta'agæp yap piloty ko jyayi'xy tyadu nææ. Tægok tægókæts njatukæya'añ, wiinkræ jawyiin'ajtkojp.

⁸Jesús t'anmaay:

—Pædu'æk, yajmúk ja mmabajn es næjx mæ mdæjkæn.

⁹Netyæ ja puma'ay 'yagudaktaay. Ta dyajpæde'ky ja myabajn es yo'oydsyo'oñ. Es kom saabædu naty mæ ja israelítaty dyajniगतúku es t'amaay'áttæt, ¹⁰yu'æjaty t'anmaaydyæ ja di'ibu naty tæ 'yaguda'aky:

—Po'xænxæ tyam. Kyaj ñikutíkyæty es xytsyuæmædíttæt yæ mmabajn.

¹¹Net ja yedyæjk 'yadsooy:

—Yu di'ibæts tæ xya'aguda'aky, yu'æts tæ xy'anææmæ: “Yajmúk yæ mmabajn es næjx.”

¹²Net yajttæjæduæ:

—¿Pænæ dæ'an tæ m'anu'umxæty es xyajmúkæt yæ mmabajn es mnæjxæt?

¹³Es ja yedyæjk kyaj tnijawæ pænæ dæn ja'a di'ibu tæ ya'aguda'agyæty, ja'a ko mæ ja lugaaræn mayæ naty ja ja'ayæty es ja'a ko ja Jesús tæ naty ñæjxnæ wiink tsoo. ¹⁴Oknæm jatægokæ Jesús tpaty mæ ja mæj tsajptæjk. Net ja Jesús 'yanmaayæ:

—Ix jaygyukæ. Tyamæ net tæ m'aguda'aky. Katæ mnakypyekytyúñ kudiibu mjátæt o'ktáy.

* ^{5:3} Ja ja'ayæty di'ibu jap myæbæjktæp ijty ko winna'agana'aty jyænaky tsajpótæm tu'ugu ænkæus es ja nææ dyaj'yi'xy, es di'ibu ja puma'ay jawyiin tæjkræp mæ ja pilæ, ja'a agudakp otyyim di'ibu pa'amædyæ naty tmædaty.

¹⁵ Ta ja yedyujk jyumbijty es oj t'awanu ja israelítaty ko di'ibu tu ya'aguda'agyuty, yu'u du'un ja Jesús. ¹⁶ Paaty ja israelítaty tpajudijttso'ondú ja Jesús, mut ko ja puma'ayuty dya'agudaky saabudu xuu.

¹⁷ Es ja Jesús t'anmaay ja israelítaty:

—Yu nDeedyats tuumpnum tyambaat, es uj nandu'un tuumbats.

¹⁸ Paaty yu'ujuty ni'igu oj 'yákudu, es paaty tjaya'oogándu mut ko ja Jesús kyaj tmay'aty twindsu'ugu ja po'xunxuu es mut ko nandu'unu Jesús jyunañ ko Dios yu'u teety'ajtypy, ja'a ko du'un ñaybyujta'agyuty nandu'un Dios.

Diosu 'yU'ungu kyutujkun

¹⁹ Net ja Jesús t'anmaaydyu:

—Jantsy tuj'ajtunats miits n'anuumadu ko uj, Dios ja 'yU'unk, kyajts mbaat ti nduñ ngu'am winma'añats. Ndiimbyats je'eyu di'ibats ni'jxpy ttuñ yu nDeedyats. Tugekyu di'ibudsu nDeety tyiimpy, nandu'un uj, Dios ja 'yU'unk, nduñats.

²⁰ Pes ja nDeedyats xytsyojkpats uj es xytyuk'ijxpts tugekyu di'ibu yu'u tyiimpy. Es xytyuk'ixaambats waanu oyjyatyru. Es ko xy'ixtat, du'unu mwu'amudya'aydyut. ²¹ Es éxtamu Dios Teety dyajjikypyéky ja o'kpaty, nandu'un uj, ja 'yU'unk, nyajjikypyákupts di'ibats ndsejpy. ²² Yu Dios Teety ni pún tkapayo'oy. Uj, ja 'yU'unk, tu xymyo'oyats tugekyu ja kutujkun es nbayo'oyudats, ²³ es du'unats uj tugekyu xywyindsu'ugudat, ja Diosu 'yU'unk, éxtam twindsu'ugudu ja Dios Teety. Di'ibats kyaj xywyindsu'ugu uj, nan kyaj twindsu'ugu ja Dios Teety di'ibats tu xykyexy.

²⁴ Jantsy tuj'ajtunats miits n'anuumadu, di'ibu myadoo'ijtypy di'ibats uj ngajxypy es tmabeky ja di'ibats tu xykyexy, uj nmo'oyaambyats ja jiky'ajtun winu xuu winu tiempu, es kyaj ñujxut ma tudyu'unun winu xuu winu tiempu, ja'a ko tats njo'tsu pyojpu es tats nmo'oy ja jiky'ajtun winu xuu winu tiempu. ²⁵ Jantsy tuj'ajtunats miits n'anuumadu, minaaamp ja tiempu, es tyamu du'un, ko ja o'kpaty tmudówdut di'ibu ngajxypyats uj, Dios ja 'yU'unk. Es pánaty kyudyiimpy éxtamts uj n'anuumu, yu'u nmo'oyaampy ja jiky'ajtun winu xuu winu tiempu. ²⁶ Du'un éxtam ja Dios Teety tmudaty ja jiky'ajtun, nandu'unats uj tu xymyo'oy esuts nmudátat ja jiky'ajtun. ²⁷ Es ja Dios Teety tats nandu'un xymyo'oy yu kutujkun es nbayo'oyudats ja naxwiñudu ja'ayuty, ja'a ko ujtsu du'un ja Naxwiñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu. ²⁸ Katu tyagadu du'unu mdu'uwu'amadu, ja'a ko ja'taamp ja tiempu ma ja o'kpaty di'ibu tu ñaxtákuu myudówup kots uj ngajxut, ²⁹ es di'ibu oy tu jyiky'aty ya naxwiñ, yu'u jiky'ayukup es ñujxut ma ja jiky'ajtun winu xuu winu tiempu, per di'ibu tu jyiky'aty axuuk ya naxwiñ, jyiky'ayukup es ñujxut ma ja tudyu'unun.

Di'ibu ñikajxpejtypy ko Jesús Diosu 'yU'unk

³⁰ Uj kyajts ti mbaat ku'am nduñats. Uj nbaye'ebuyats éxtamdsu nDeety xytyuk'ane'emy. Pátup wi'ixats nbayo'oy, ja'a ko kyajts uj ngu'am winma'añ nyajtúñ, ja'ats ndiimpy di'ibu tseyjpy ja Dios Teety di'ibats tu xykyexy. ³¹ Pún ujts naydyu'uk ku'am junaamp ko ujtsu du'un ja Diosu 'yU'unk, kyajts mij xymyubáktat. ³² Per taa jatu'uk di'ibu nandu'un jyuna'añ, es di'ibu yu'u junaamp, tuj'ajtunu'u. ³³ Miidsuty ku'am oj xyajtáwdu ja Fwank Yajnuabajtpe, es m'adsoojudu ko ujtsu du'un ja Diosu 'yU'unk. ³⁴ Uj kyajts ndukmada'aky kots pún xyñikajxpátat. Je'eyuts miits ndukjamyatstu ko ja Fwank jyunañ du'un ko miits mniitso'oktat. ³⁵ Mut ko Fwank Yajnuabajtpe, du'un yu'u 'yijty éxtam tu'ugu kudu'xn di'ibu xykyudu'xum ma mbaat nyo'oyum, es waanu tiempu mjotkujkudu miidsuty mada kudu'xn. ³⁶ Es uj nmudajtypyats tu'ugu testiigu di'ibu ni'igu muj yu muj'ajtun tmudaty kudiinam yu Fwank. Di'ibats uj ndiimpy, Dios Teedyats xymyoos es ndúnat es nyajkugúxut. Es ja tuunk di'ibats ndiimpy, yu'u yajnuuxe'kypy ko Dios Teedyats uj tu xykyexy. ³⁷ Nandu'un ja Dios Teety di'ibats tu xykyexy, pyujtákyu ja'a ko tuj'ajtun di'ibats ngajxypy. Ni na'anum xykyamudoogajxtu es ni je'eyunum xykyaxta. ³⁸ Kyaj ja Diosu 'yayuk 'yity ma miidsuty, mut ko kyaj xymyubaktu kots miits nja'anuumadu ko ujtsu du'un ja kugajxy di'ibu Dios Teety tu tkexy. ³⁹ M'uxpajktap

miidsuty di'ibu Moisés es ja Diosu kyugajxputy jyaadyu, ja'a ko miits mjuna'andu ko mut yu'u xytyjy ta xygyanaraty yu mjiky'ajtan winu xuu winu tiempu. Moisés es ja Diosu kyugajxputy, ja'a jyaadyu di'ibuts uj nnastu'un nnaskajxu, ⁴⁰per miidsuty kyajts xy'axajyua'andu éxtumu Yajnitsókpu esxyupts miits nmo'oy yu jiky'ajtan winu xuu winu tiempu.

⁴¹Kyajts nyajtún ja muj'ajtan di'ibu ja'ay yajktup. ⁴²Yajxonuts nnijawu ko miidsuty kyajpu Dios xy'awdattu. ⁴³Uj ta nmínuts yu'ugyujxmudsu nDeedyuts, es miidsuty kyajts xy'axajyudu. Per kooxyup myiñ ja wiink yedyujk mut ja kyu'um winma'añ, yu'u situy m'axajyudap. ⁴⁴¿Wi'ixuts miits xymyubáktudats pun m'uxtaadyup yu ja'ayuty es mwindsu'ugudut, es kyaj xy'uxta'aydu esu Dios jyuna'anut ko miits m'oyjya'ay'átyuty? ⁴⁵Katu mjuna'andu kots uj miits xytyjy nni'uumyua'andu nDeedyuts wyinduuy. Moisés yu'u du'an nni'uumyánudap, di'ibu miits mjot'ajttup. ⁴⁶Mni'uumyánudap mut ko miits kyaj xymyubaktu di'ibu yu'u jyaawyua'um ma uj. ⁴⁷Es pun kyaj miits xymyubaktu di'ibu Moisés kyuxjaay, ¿wi'ix miits xymyubáktut di'ibuts uj miits n'anmaadyup?

6

Jesús dyajkáy nimugoxk mil naxy ja ja'ay

¹Ko tyaadu du'an tyuun jyajtu, net ja Jesús oj 'yawinnaxy ma ja Galileu Myejyñ di'ibu nandu'un xyu'ajtypy Tibeeryas Myejyñ. ²May ja ja'ay ryanujxudu mut ko ta naty t'ixy ja ijxwa'umun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtan di'ibu Jesús tyuun ko ja puma'ay dyajmabaadu. ³Ta pyatujku ja Jesús ma tu'ugu kopk, es ñaxwa'tstu mut ja 'yuxpajkputy. ⁴Pyátunbu naty ja israelítuty ja pyasku xuu. ⁵Ko Jesús t'ijxy ko may ja ja'ayuty ryanujxudu, net dyajtuuy ja Felipu:

—¿Ma net nju'uyum yu je'xy di'ibu nmo'oyum yu tyadu mayjya'ay?

⁶Jesús jyunañ du'an es t'ok'ixa'añ wi'ix jyuna'añ yu Felipu, ja'a ko ñija'abu naty Jesús ku'um ti naty tyunaampy. ⁷Net ja Felipu 'yadsooy:

—Majtsk mugopx xuu nidún kyaj tpaadut es kujkwaanu nmo'oyum nidu'uk nidu'uk.

⁸Net ja Andrés, ja myuga'axu Simonk Peedru, nan yu'u naty ja Jesusu 'yuxpajkpu, jyunañ:

⁹—Tyam tu'ugu mixyu'unk di'ibu myudajtypy mugokku tsajkaagyu'unk es majtsku ajkxu'unk, peru tyaadu waanu yu'u. Kyaj tpaadut mut ko myajjya'ayuty.

¹⁰Jesús t'anmaay ja 'yuxpajkputy:

—Yajnaxwaatstu nidugekyu.

Net ñaxwa'tstu mugoxk mil ja yedyujkuty, es kyaj yajmadsyóy ja toxytyujkuty es ja uná'ku'unguty. ¹¹Net ja Jesús tkone'ky ja tsajkaagyu'unk es tja'aygyudáky ja Dios. Net ttujkwa'xy es tmooy ja 'yuxpajkputy es ja 'yuxpajkputy tmooydu ja mayjya'ay di'ibu naty ta ñaxwaatstu. Es nandu'un ttuun mut ja ajkxu'unk, tmooydu ja ja'ayuty mabaat 'yuts jyotkuda'aktat. ¹²Es ko naty ta jyotkuda'aktat, ja Jesús t'anmaaydu ja 'yuxpajkputy:

—Yajmujkta'aydu tugekyu yu tsajkaaky tyuktuka di'ibu ta ñaduka, kudiiu ti wyindugóyut.

¹³Net ja 'yuxpajkputy dyajmujktaaydu majmajtsk muj katsy di'ibu nadujku ma ja mugoxkpu ja tsajkaagyu'ungun. ¹⁴Es ko ja ja'ayuty t'ijxtu ja ijxwa'umun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtan di'ibu Jesús tyuun, net ñayjyunañadu:

—Jantsy tny'ajtandumu du'an ko yu tyaadu yu'udyu Diosu kyugajxpu di'ibu minamp yu naxwiñ.

¹⁵Per kom ja Jesús ñija'aju ko jyamunujxa'anudu agwanu es pyujta'aga'anudu rey, paaty ja Jesús abeky ñaybyujtaku es pyatujku ma ja kopk es ita'an naydu'uk.

Jesús yo'oy nuu wyingujxm

¹⁶Es ko tsyu'ujnuu, net ja 'yuxpajkputy jyunaajktu ma ja mejyñbya'a. ¹⁷Ta tyujkudu ma tu'ugu barku es 'yawinnaxa'andu Kafarnaúm. Tu naty wyingoodsunu es kyajnumu naty ja Jesús jyumbity, ¹⁸net jyantsymyiñ ja muk poj es ja mejyñ jyantsyñikapy. ¹⁹Es ko ta naty

tyu'uyo'oydu éxtum mǝgokx o tǝdujk mil metrǝn, net t'ijxta ko myǝwingǝnǝty ja Jesús ma ja byarku, nǝu wingujxy yo'oy. Net tsyǝ'kudyaadydu. ²⁰Ta ja Jesús myǝgajxu:

—Éjtsǝ dǝ'ǝn. Katǝ mdsǝ'ǝgǝdu.

²¹Net ja'ajǝty jyantsyxyondaktǝ es t'axǝjǝdu ja Jesús ma ja byarku. Es waanu 'yak'ijty, ta jyajttǝ ma naty ñǝjxtǝ.

Ja'ay t'axta'aydu ja Jesús

²²Jakumbom ja mayja'ay tnija'adu pǝnǝty wǝ'ǝmdǝ jam mejyñ awinm, ko yǝ'ǝyǝty ja Jesusǝ 'yǝxpǝjkrǝty ttukǝjxtǝ ja barku di'ibu naty ti'igyǝ, es ko kyaj ja Jesús jap tyǝjku mǝnt ja 'yǝxpǝjkrǝty. ²³Net naǝgǝty ja barku di'ibu tso'ondǝp ma Tibeeryǝs kajpn, jyajttǝ mǝwingǝn ma naty ja tsajkaaky tǝ tkaydu ko ja Nindsǝn'ajtmǝ naty jawyǝin ja Dios tǝ tja'aygyǝda'aky. ²⁴Es ko ja ja'ay trǝjktǝ kwentǝ ko ni ja Jesús es ni ja 'yǝxpǝjkrǝty naty kyanakyjǝpǝty, ta tyǝjkǝdu barkoty es ñǝjxtǝ Kafarnaǝm es t'axta'ayǝ'andǝ ja Jesús.

Jesús yajkyppya ja jiky'ajtmǝ winu xǝu winu tiempǝ

²⁵Es ko jyajttǝ jamdsoo mejyñ awinm, ta tpattǝ ja Jesús es t'anmaǝadydu:

—Ya'ǝxpǝjkrǝ, ¿na'ǝxu mja'ty yǝa?

²⁶Net ja Jesús t'adsooy:

—Jantsy tǝy'ajtmǝnts miits n'anǝmǝdu, xy'ǝxtǝadyǝpts mǝt ko mǝǝadyǝ, yǝjxǝn m'ujts mjotkudaktǝ. Kyajts mij xy'ǝxtǝ'aydu mǝt ko xyjǝgyǝkǝdu oy ja ijxwǝ'ǝmǝn di'ibu myǝdajtyppya ja mǝj'ajtmǝ di'ibuts ndiimpy. ²⁷Katǝ mdundǝ mǝt ja mǝǝ'ay m'ukǝn di'ibu kyaj 'yiiky. Tundǝ mǝt ja mǝǝ'ay m'ukǝn di'ibu iigǝp es mmo'oyǝdǝt ja jiky'ajtmǝ winu xǝu winu tiempǝ. Tyǝadu dǝ'ǝn ja ka'ay ukǝn di'ibuts ǝj, ja Naxwǝnǝdu ja'aydudu Kyudǝnaabyǝ, nmo'oyǝambyǝts, mǝt ko Dios Teety dǝ'ǝn tǝ xymyo'oyǝts ja kutujkǝn.

²⁸Net ja ja'ayǝty jyǝnandǝ:

—¿Tits ndǝndǝp esǝts nguydyǝnǝt di'ibu Dios tsyeyjy?

²⁹Ta ja Jesús 'yadsoojǝmbijty:

—Di'ibu Dios tsyeyjy, yǝ'ǝ es xymyǝbǝktǝt ja di'ibu yǝ'ǝ tǝ tkexy yǝ naxwǝiñ.

³⁰Ja ja'ayǝty t'anmaǝadydu ja Jesús:

—¿Ti ijxwǝ'ǝmǝn xytyuk'ixtǝpts di'ibu myǝdajtyppya ja mǝj'ajtmǝ esǝts mij nmǝbǝk-tǝdǝts? ¿Tii dǝn mij mdiimpy? ³¹Ja n'aptǝj'ajtmǝ kyaadyǝ ja manaa* jam ma mǝj itun, dǝ'ǝn éxtum ja Diosǝ jyaabyajtmǝ jyǝna'añ: “Yǝ'ǝ yǝj yǝ tsajkaaky di'ibu kudakp tsajpǝtm.”

³²Ta ja Jesús t'anmaǝadydu:

—Jantsy tǝy'ajtmǝnts miits n'anǝmǝdu, kyaj ja Moisés mmooyǝdu ja tsajkaaky di'ibu kudakp tsajpǝtm, yǝ'ǝ dǝ'ǝn nDeedyts di'ibu mmooyǝdǝp ja ka'ay ukǝn di'ibu kudakp tsajpǝtm. ³³Ja'a ko tadǝ ka'ay ukǝn di'ibu Dios tǝ mmo'oyǝty, yǝ'ǝ dǝ'ǝn di'ibu tǝ kyǝda'aky tsajpǝtm es tmo'oy ja jiky'ajtmǝ ja naxwǝnǝdu ja'ay.

³⁴Net t'adsoodǝ:

—Windsǝn, dǝ'ǝñmǝts xymyo'oydyǝt tadǝ ka'ay ukǝn.

³⁵Ta ja Jesús t'anmaǝadydu:

—Éjtsǝ dǝ'ǝn ja ka'ay ukǝn di'ibu yajkyppya ja jiky'ajtmǝ, es di'ibuts xyñiimip, di'ibuts ǝj xymyǝbǝjkr, ni na'a yǝu kyǝpaadǝdǝt es ni na'a tǝudsǝ kyǝpaadǝdǝt. ³⁶Per tǝts miits n'anǝmǝdu, kyaj xymyǝbǝktǝ óyǝts miits tǝ xyja'ixtǝ. ³⁷Di'ibuts ja nDeety tǝ xymyo'oy, nidǝgekǝy myiñ ma ǝjǝn. Es di'ibuts xyñiimip, kyajts n'ǝxtǝjǝt. ³⁸Ja'a ko ǝj tǝ ngǝda'agyǝts tsajpǝtm es ndǝnǝdǝts di'ibu ja Dios tsyeyjy, es kyaj di'ibuts ǝj ndsejpy. ³⁹Esǝ Dios tsyeyjy es kyajts nyajtmǝgǝyǝt ni tu'uk yǝ naxwǝnǝdu ja'ay di'ibuts tǝ xymyo'oy. Nyajjikypǝkǝpts ma ja xǝu di'ibu tim ǝx'okpǝ. ⁴⁰Es di'ibu Dios tsyeyjy, yǝ'ǝ di'ibuts xy'ijxp es xymyǝbǝkyǝts éxtum ja 'yU'unk, nmo'oyǝpts ja jiky'ajtmǝ winu xǝu winu tiempǝ es nyajjikypǝkǝpts ma ja xǝu di'ibu tim ǝx'okpǝ.

* 6:31 Ix Éxodo 16:13-16, 31.

⁴¹ Es mædu tyaaðu ko du'un tmuðoodaaydyu ja israelítuty, ta tni'o'o tniyáxudu mut ko naty tu jyuna'añ ko yu'u du'un ja ka'ay ukun di'ibu tu kyuda'aky tsajpótm. ⁴² Ta ñay'anmaayudu:

—¿Tii kyaj jya'ajudyu tyadu Jesús, ja 'yu'ungu Josee? N'ixy'ajtmuts udsajtam yu tyaaak tyeety. ¿Wi'ix jyuna'añ ko yu'u tu kyuda'aky tsajpótm?

⁴³ Net ja Jesús 'yanmaayudu:

—Katu mni'ow mniyaaxudu. ⁴⁴ Ni pún mbaat kyamiñ ma'ejun pæn kyaj dyajmiñ yu Dios Teety di'ibuts ej xykyajx. Es di'ibuts xypyanujxp, yu'u du'un nyajikyryyákupts ma' ja xuu di'ibu tim ux'okpu. ⁴⁵ Es du'un éxtum ja Diosu kyugajxpty dyajwe'emy jaaybyéty ma' jyuna'añ: “Dios tyuk'uxpukaampy nidugekyu.” Es du'un nidugekyu di'ibuty myumdeepy ja Dios Teety es tkuydyúñ ja 'yana'amun, yu'u du'un mínup ma' ejun.

⁴⁶ Kyaj jaa pæn jatu'uk t'ixy ja Dios Teety. Ujtsu du'un je'eyu tu n'ixy, es yu'udsu du'un tu xykyexy ya naxwiñ. ⁴⁷ Jantsy tuj'ajtmuts miits n'anuumudu, di'ibuts xymyubujkp, myudajtypy ja jiky'ajtm winu xuu winu tiempu. ⁴⁸ Ujtsu du'un ja ka'ay ukun di'ibu yajkyry ja jiky'ajtm. ⁴⁹ Ja m'apteedyty kyaaydyu ja manaa ma' ja muj it, es nan o'ktaaydyu, ⁵⁰ per ja ka'ay ukun di'ibu kudakp tsajpótm, ko pún tkay, kyaj ni na'a kya'ooktat. ⁵¹ Ujtsu du'unu tadu ka'ay ukunu jikyryy di'ibu kudak tsajpótm. Ko di'ibu kyaary 'yikyry tyadu ka'ay ukun, jiky'átup winu xuu winu tiempu. Ja'a ko tyadu ka'ay ukun di'ibuts ej nyakaampy, yu'u du'un ja nnini'xuts di'ibu nyakaamyuts es ja naxwiñudu ja'ayuty tmuðáttat ja jiky'ajtm.

⁵² Net ja israelítuty t'umujk tkajxmujktu es ñayjyunañudu:

—¿Wi'ixu tyaaðu xymyo'oya'anam nju'xam yu kyu'um nini'x?

⁵³ Ta ja Jesús t'anmaaydyu:

—Jantsy tuj'ajtmuts miits n'anuumudu, pæn kyaj xy'axaju éxtumu ka'ay ukun yu nnini'xuts, di'ibu ej, ja Naxwiñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nmo'oyaamyuts, es yu nne'pyñuts di'ibuts ndamaampy nyokaampy, kyaj xymyudáttat ja jiky'ajtm. ⁵⁴ Di'ibu 'yaxájup éxtumu ka'ay ukun yu nnini'xuts esu nne'pyñuts, jiky'átup winu xuu winu tiempu es ujts nyajikyryyákupt ma' ja xuu di'ibu tim ux'okpu. ⁵⁵ Mut ko yu nnini'xuts esu nne'pyñuts, yu'u du'un éxtum ja ka'ay ukun. ⁵⁶ Di'ibu 'yaxájup yu nnini'xuts esu nne'pyñuts éxtumu kya'ay 'yukun, yu'u du'un jiky'átup mut ej, es ej mut yu'u. ⁵⁷ Ja nDeedyuts di'ibuts xykyajxp, myudajtypy ja jiky'ajtm, es ej njiky'átyuts mut yu'ugyujxm. Es nandu'unu tyaaðu di'ibu 'yaxájup yu nnini'xuts esu nne'pyñuts éxtumu kya'ay 'yukun, ujtskyujxm jyiky'átut. ⁵⁸ Ja'ats nmadyakypy ja tsajkaaky di'ibu kudak tsajpótm. Tyadu tsajkaaky kyaj dyu'unuty éxtum ja manaa di'ibu kyaaydyu ja m'apteedyty es óknam 'yo'ktu. Di'ibu kyaary ja tsajkaaky di'ibuts ej nyajkyry, jiky'átup winu xuu winu tiempu.

⁵⁹ Jap Kafarnaum ma' ja tsajptujk ya'uxpejky ja Jesús tugekyu tyaaðu.

Mayja'ay tmastu'utta Jesús

⁶⁰ Ko tmuðoodu yu uxpujkan di'ibu Jesús yajkyry, nimaj ja ja'ayuty di'ibáty panujxudu ñay'anmaayudu:

—Tyaaðu di'ibu myadyakypy, nimajaa oy es ngupujkam. ¿Pún tyunaambyu kwentu?

⁶¹ Net ja Jesús t'ijxy ko ñi'oojudu ja ja'ayuty. Ta t'anmaaydyu:

—¿Tii nyajot'ambujktup miidsaty mædu tyaaðu? ⁶² ¿Wi'ixu da mjattá ko xy'ixut ej, ja Naxwiñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nbatujkunut ma' naty jékyup n'ityuts tsajpótm? ⁶³ Yu'uyy ja Diosu Jya'ajan di'ibu yajkyry ja jiky'ajtm. Kyaj ti tsooty ni ti di'ibu ja'ay tyunándup. Di'ibuts ej tu nmadya'aky, jam tsooñ ma' ja Ja'ajun di'ibu yajkyry ja jiky'ajtm. ⁶⁴ Per taanam nidu'uguty ma' miidsaty di'ibuts kyaj xymyubakta.

Du'un jyunañ ja Jesús mut ko tsondaky ñija'aju pánudyu naty kyaj myubékyuty es pánu naty kuyakánup. ⁶⁵ Es jyunañ:

—Paadyuts njuna'añ ko ni pún mbaat xykyanimiñuts pæn ja Dios Teety kyajts xytyuknimíñ.

⁶⁶ Net may ja ja'ayuty di'ibu naty panujxup ja Jesús myastútuudu es kyaj mut 'yokjudiñudu. ⁶⁷ Net ja Jesús t'anmaay ja nimajmajtskpu 'yuxpujkraty:

—¿Tii mn̄jxándəp miidsuty nandə'ən?

⁶⁸ Es ja Simonk Peedru 'yadsoojə:

—Windsún, ¿púnats nbanujxtəp? Mij naydyi'igyə mmədəjtypy ja ayuk di'ibu myadyakypy ja jiky'ajtən di'ibu winə xəə winə timpə. ⁶⁹ Өədsuty tats nməbuktə es nnija'ədəpts ko mij mGrístəty, Dios ja 'yU'unk.

⁷⁰ Jesús t'adsooy ja 'yəxpəjkrəty:

—Nimajmajtskəts miits tə nwin'ixy, per nidu'uk pyədsəmy məjku'u mūdūmbə.

⁷¹ Ko tyadə Jesús də'ən jyənáñ, ja'a naty 'yandijpy ja Juudəs, Simonk Iskaryotə myaənk, mət ko Juudəs yə'u naty kəyakánəp oy jyaja'ajəty tu'uk di'ibu nimajmajtskrə 'yəxpəjkrəty.

7

Kyaj Jesusə myəga'axəty myəbúkudə

¹ Ko tyadə tyuun jyajtə, japə naty jyədity ja Jesús yə'əxpekə Galileə. Kyaj ñəjxáñ Judeə mət ko yə israelitə ja'əyətə jyaya'oogánudə.

² Es tyimpátənbə naty ja xe'emdyəjk xəə di'ibu myəjtuundəp ja israelitəty jap Jerusalén, ³ net ja Jesusə myəga'axəty 'yanməəyə:

—Pədsəm ja yəə. Nəjx Judeə es nandə'ənə m'əxpəjkrəty di'ibu jápəty t'ixtə ja məj'ajtən di'ibə mdiimpə. ⁴ Kyaj pún ti ayu'udsyə ttuñ pən tsyejpy es ja ja'əy tñijəwət. Mət ko mij xytyuñ tyadə, tuk'ixə net nidəgekyə ja'əy.

⁵ Es də'ən 'yanməəyədə ja myəga'axəty mət ko nan kyaj tməbəjktə ko yə'u də'ən ja Diosə 'yU'unk. ⁶ Net ja Jesús t'anməəydyə ja myəga'axəty:

—Kyajnmə jyə'ty ja n'oorəts. Pəədyəts əj kyajts nməjxtə mət miidsuty. Nəjx miidsuty, mət ko mət miidsuty oy yə'u otyim di'ibə oorəty. ⁷ Miidsuty kyaj mduk'ak'átudə púnədyə naxwíñudə winmə'añ ja'a'ajtədəp. Per əj sitəy xytyuk'ak'ajttəpts mət kots əj n'awanə ko axəuk yə'u di'ibə tyuundəp. ⁸ Nəjx miits mxə'attə. Əj kyajts miits nməətnəjxtə mət ko kyajnmə trəəty ja n'oorəts məts əj nməjxtə.

⁹ Es ko də'ən jyənəəndəəy, ta oj wye'emy ja Jesús Galileə.

Jesús ñəjxy Jerusalén mə xe'emdyəjk xəə

¹⁰ Ko waənə 'yijty ko naty ja myəga'axəty tə tsoondə, net ja Jesús tsoy'oñ es ñəjxy xə'ajtrə, oy kyanidə'xyəty, abekyə ja'a ñəjxy es kyaj mudə mayjə'ay.

¹¹ Ja israelitəty 'yəxtəəyədə jap xəəjótə es jyənə'əndə:

—¿Məə da netə tadə ja'əy?

¹² Es mə mayjə'ayəty tmədyə'əktə ja Jesús, tap nəək di'ibə jənəndəp:

—Oy ja'əy yə'u.

Es wiingətypyə jənəndəp:

—Kyaj 'yoyjə'ayəty, mət ko twin'əñ ja ja'əyətə.

¹³ Per ni pún kyamədyə'əktə mayjə'ayótə, je'eyə ayu'udsyə, mət ko ttsə'əgudə ja teedywindsúnəty.

¹⁴ Es ko kyajkwə'xy ja məj xəə, net ja Jesús jyajty Jerusalén. Ta tyəjkə məj tsajtrəjk ñəbətəty es tyəjkə yə'əxpəjkrə. ¹⁵ Es ja israelitəty də'əñə wyə'amədyəəydyə ko tmədoo'ijttə éxtə ja Jesús yə'əxpekə. Net ñəyjunánudə:

—¿Es wi'ixə tyadə otyiity tñijawə?, es ni je'eyə kyə'əxpəkəty.

¹⁶ Jesús t'anməəydyə:

—Di'ibəts əj nduk'əxpəjktəp, kyaj yə'u myiñ mēdədsə ngu'am winmə'añ, Dios yə'əts tə xykyexy es nduk'əxpəkədəts éxtəmts nduñ. ¹⁷ Pən ja pún ttunə'añ di'ibə Dios ñi'ana'aməp, yə'u də'ən ñijəwədəp ko əj yə n'əxpəjknəts Diósəts xymyeyə. Kyaj yə'əjəty mət ja ngu'am winmə'añəts nduñ. ¹⁸ Di'ibə kəjxp mət ja kyə'am winmə'añ, nəyajməjpdəsmənp kə'am, per ja di'ibə yəjməjpdəsməəmp ja di'ibə tə tyuk'əne'e-myəty, yə'u dən kəjxp təy'ajtən es ni wi'ix tsow kyaj jyiky'aty axəuk.

¹⁹ Moisés yu'u dən mmooyudu ja ana'amən, es ni tu'uk miits xykyamumudowdu es xykyakyudyundu ja 'yana'amən. ¿Es ti kots miits xya'ooga'andu?

²⁰ Net ja ja'ayuty 'yadsoodu:

— ¡Mujku'u mij mbajudijtup! Tə mloku. ¿Pənu dən mij mya'oogənp?

²¹ Jesús 'yadsooy:

— Mət ko saabudu xuu tu'ugu yedyujk nya''agudəkyəts, paaty du'əñu mwə'əmodya'ay-dyu. ²² Mjəna'andu ko Moisés yu'u də'ən mduk'ana'amudu es xytsyuktət waanu mə ja yedyujk'ajtən yə mmaəngu'unguty*, oy də'ən ja m'aptujkuty di'ibu yajtsondək éxtəm jaayəm yajtūñ, kyaj yu'ədyu Moisés. ²³ Miits mdsujktəp yə mmaəngu'unguty oy syaabudəty éxtəm jyəna'añ ja Moisés 'yana'amən. ¿Es ti ko mjot'ambuktə mət kots tu'ugu yedyujk nya''agudəktəy saabudu xuu? ²⁴ Miits mjənəndəp ko 'yoyuty pən saabudu xuu mduundəp di'ibu Moisés mduk'ana'amudu. Per kots əj nya''agudə'aky saabudu xuu tu'ugu ja'ay, miits mjənəndəp: “¡Kyaj 'yoyuty!” Es də'ən ya'ixy ko kyaj 'yoyuty di'ibu mbay'oydyəp.

Jesús tnigajxy pən mə tsooñ

²⁵ Net nidu'uguty ja ja'ayuty di'ibəty tsənaədyəp jap Jerusalén ñayyajtəujdu:

— ¿Ti kyaj jya'ajədyu tyəadu di'ibu 'yəxtədyəp es tɾajudittə es dya'ooga'andu? ²⁶ Pəs təxim mayja'ayoty kyajxy, es ni pən wi'ix kya''anə'əmxdə. ¿Ti wa'anə justisətkəty tməbuktə ko tyəadu tyə'ajtənəty ko yu'ədyu Kristu?

²⁷ Es wiingətypyə jyənəndə:

— Kyaj. Kyaj mbaət, ja'a ko ɬdsajtəm nidəgekəy nnija'am mə kyugəjpnədyu tyəadu. Ko myinət ja Kristu, ni pən tkanijəwət mə tsooñ.

²⁸ Ko naty ya'əxpekəy mɿ tsajptəjk ñabotsoty, net jyənəñ mək:

— Byeen xy'oknija'anudu miidsəty pəndsə də'ən əj es məts ndsooñ. Per əj kyajts ngə'əm winmə'añ nmíəts. Ja'a di'ibu tɿ'ajtənduump xykyajxəts. Miits kyaj xy'ixy'attə. ²⁹ Əj sitəy ni'ixy'ajtypyəts, mət ko jəməts ndsooñ mə yu'ə, es yu'əts tə xykyexy.

³⁰ Net tjamətsəndə es tɾəpəjtə'agəndə pujxndəgoty. Per ni pən tkamajtsy, mət ko kyajjnəmə naty tɾəaty ja xuu 'yoorə. ³¹ May ja ja'ayuty di'ibu myəbujktə ja Jesús ñajjyənə'anudu:

— Tyəadu də'ən ja Kristu di'ibu minəəmp, mət ko ni pən mbaət xykyatuk'ijxəm yə ijxwə'əmən di'ibu myədajtypyə ja mɿ'ajtən di'ibu tyiimpə es tə xytyuk'ijxəm.

Fariseəty tmətsə'andu ja Jesús

³² Ja fariseətkəty tmədoodə ko ja ja'ayuty də'ən jyənə'andu. Paaty yu'əjuty es ja teedywyindsəndəjk ttuk'ane'emy ja mɿ tsajptəjk kwentə'ajtpəty es tməttət ja Jesús.

³³ Net ja Jesús jyənəñ:

— Waanəts ni'itə'añ yə mət miidsəty, es óknəmts njumbitə'añ mə di'ibəts tə xykyexy.

³⁴ Xy'əxtə'aydyəpəts miidsəty es kyajts xypəəttət. Kyaj mbaət mnəjxtə məts əj nnejxy.

³⁵ Net ja israləttəty ñajjyənəndə ak yu'əjuty:

— ¿Məə da ñəjxə'añ tyəadu ko kyaj nbəttəm? ¿Wa'anə da ñəjxə'añ mə ja nməgəjəp-n'ajtəm di'ibu ijtəp grieeɡu ñəəxoty es dya'əxpəkə'añ nandə'ən ja grieeɡu ja'ayuty? ³⁶ ¿Ti dən yə taadə myədyəkyəpy di'ibə tə xy'anmə'ayəm ko jyənə'añ?: “Xy'əxtə'aydyəpəts, per kyajts xypəəttət. Kyaj mbaət mnəjxtə məts əj nnejxy.”

Jiky'ajtən kyaj kyexy ñəxy di'ibu Jesús yajkyəpy

³⁷ Mə ja mɿ xuu kyugəjxənə, net ja Jesús tyənəəy'ky es jyənəñ jantsy mək:

— Pən ja pən tyəədsə, wa'ants xyñimíñ; es di'ibətyəts xymyəbujkp, wa'an tənə'iiky.

³⁸ Də'ən éxtəm ja Diosu jyaəbyajtən jyənə'añ, di'ibəts xymyəbujkp, də'ən ja'a éxtəm myúxət jyodoty ja kom nəə di'ibu yajjiky'ajtp.

* 7:22 lx LukHS 1:59.

³⁹ Es müt yu'u ja Jesús 'yandijpy ko di'ibu mubujkxur, di'ibu panujxur, yu'u du'un ja Dios mo'oyudur ja Espiritu Santu. Per kyajnumu naty jya'ty ya naxwiin ja Espiritu Santu, ja'a ko Jesús kyajnumu naty jyumbity tsajpótm.

⁴⁰ Es ko ja ja'ayuty tmudoodu tyaadu, tap naaguty di'ibu junandu:

—Jantsy tuy'ajtandumu du'un ko tyaadu du'un ja Diosu kyugajxpu di'ibu minaamp.

Ja'ay ñaybyujkwa'xudu

⁴¹ Wiingátypyu ja'ayuty jyunandu:

—Tyaadu du'un ja Kristu.

Es ja wiingátypyu jyunandu:

—Kyaj, ja'a ko kyaj ja Kristu jámup tsoona'añ Galileu ñaxóty. ⁴² Du'un ja Diosu jyaaybyajtun jyuña'añ ko yu Kristu yu'u tyuump 'yaats ja rey Davit es Belén kyugajpn'átut, ma myiin jyajty yu rey Davit.

⁴³ Es du'un ja ja'ayuty ñaywya'xudu majtsk peky. ⁴⁴ Wiinkputy jyatsojk esxyur jaytsímy, per ni pán du'un tkatuun.

Fariseeuty esu teedywyindsúnuty kyaj tmubaktu ja Jesús

⁴⁵ Net ja muj tsajptujk kwentu'ajtputy jyumbijttu ma ja fariseeuty es ja teedywyindsúnuty. Ta yajtuujudu:

—¿Ti ko tu xykyayajmíndu?

⁴⁶ Net ja polusiuty 'yadsoojudu:

—jNi pánu du'un kyakajxyñum éxtamu tyadu ja'ay!

⁴⁷ Net ja fariseeuty t'anmaay ja polusiuty:

—¿Tii nan tu mnayyákudu es tu mwin'uñuty? ⁴⁸ ¿Ma mij xy'ok'ijxpu ko nidu'ugu njustisu'ajtam o nidu'ugu farisee ja'ayuty tmabeky? ⁴⁹ Es yu ja'ayuty di'ibu kyanija'adur wi'ix ja Diosu jyaaybyajtun jyuña'añ, kajxpéky ja'a 'yittu.

⁵⁰ Nikodemu di'ibu naty koots tu tni'otsy ja Jesús, tapu naty nandu'un. Ta yu'u jyunán:

⁵¹ —Extum xytyuk'ijxum ja n'ana'amun'ajtam ko kyaj mbaat nduydu'unum pán di'ibu kyaj jawyiin nmudo'om es n'ijxum ti dun yu'u tyiimpy axuuk.

⁵² Di'ibu naty jáputy 'yadsoojumbijttudu:

—¿Tii mij nan mgalileeja'ayty? Xxpuuk ja Diosu jyaaybyajtun es xy'ixut ko ni tu'ugu Diosu kyugajxpu kyamín Galilee.

⁵³ Net ja ja'ayuty yo'oywya'xtu es nidu'uk nidu'uk ñujxtaadyu ma ja tyujkuty.

8

Toxytyujk di'ibu yajtugeepy ja pujk úkunu wyindsu'kun

¹ Es ja Jesús pyatujku ma ja Oliivus Kopk.

² Jakumbom ko xyuñu ja Jesús tyujku jatugok muj tsajptujk ñabotsoty. Ta myiindu ja ja'ayuty es ttuknabikudu ja Jesús, es ja Jesús ñaxwe'tsy es dyajtsondáky ja 'yu'xpujku.

³ Net ja fariseeuty es di'ibuty tsajptugóty ya'uxpujktur dyajmiindu tu'ugu toxytyujk di'ibu tu yajkubaadu ko dyajtgóty ja pujk úkunu wyindsu'kun. Ta tpujtáktu kuj'ám ma ja ja'ayuty. ⁴ Ta t'anmaadyu ja Jesús:

—Ya'uxpujku, tyadu toxytyujk tu yajkubaadu ko dyajtgóty ja pujk úkunu wyindsu'kun. ⁵ Yu Moisesu 'yana'amun xytyuk'ana'amdupts es nguka'adsudats es 'yoogat yu du'ambu toxytyujkuty. ¿O wi'ix mij m'okjunaambu?

⁶ Du'un jyunandu es tpujta'aktu ja pyeky es du'un mbaat tni'uunudu. Ta Jesús wyindaky es jyaay naxkujxy müt tu'ugu kyawa'xyry. ⁷ Es ko yajtuujumbijttudu, ta Jesús kyujku jatugok es t'anmaadyu:

—Miidsuty nidu'uk di'ibu kyajpu pyojpu, wa'an tu'ugu tsaa ttukka'atsy jawyiinu tyadu toxytyujk.

⁸ Ta wyindaky jatugok ja Jesús es 'yakjaay naxkujxy. ⁹ Es ja'ajuty ko tyaadu tmudoodu, net ñayja'adu éxtum ñayni'uunudu ka'am. Net pyudsuumdu nidu'uk nidu'uk, tsondaky

mut ja waanu m'ijja'aybyu es ttukkugujxu mut ja waanu una'kpu. Es ko oj pyudsuumda'ay-dyu, net ja Jesús oj wye'emy nimajtsk mut ja toxytyujk. ¹⁰Net ja Jesús wya'kkujku jatugok es t'ijxy ko kyaju naty ma pún, ja'ayu ja toxytyujk naydu'uk. Net ja Jesús t'anmaay ja toxytyujk:

—Nitu, ¿ma net ja di'ibu mni'u'unudap? ¿Ni pán tu mgatukkumadóyaty?

¹¹Ta ja toxytyujk 'yadsooy:

—Windsún, ni pún.

Net ja Jesús t'anmaay ja toxytyujk:

—Es ni ujts mij ngatukkumadówut. Nujxnu tyam es katú mnakypyekytyúñ.

Jesús éxtamu jajun ma naxwíñudu

¹²Jesús óknam jatugok t'anmaay ja ja'ayuty:

—Ujtsu da'un éxtam tu'ugu jajun di'ibu nu'umeepy tyu'umeepy nidugekyu naxwíñudu ja'ay. Tugekyu di'ibuts xyryaduump es xyryanu'jxp, da'un yu'ujuty éxtam di'ibu júdijttap nu'am tu'am mut ja jajun, es kyaj kyunap kyuja'pxat éxtam ja di'ibu júdijtp kubi'its ku'ook.

¹³Net ja fariseeuty 'yadsoodu:

—Mij ku'umu m'ayuk xyñikajxpéty, da'un kyaj tyuñ.

¹⁴Net ja Jesús 'yadsooy:

—Oyuts uj n'ayuk nnikajxpéty, tuump ja'a, mut ko uj nnija'abuts mats ndsooñ es mats nnejxy. ¹⁵Miits xyryayo'oyduypts éxtam kyaxe'ekey. Kyaj xyryayo'oyduy éxtam tyu'ajtanuty. Uj ni pánuts ngapayo'oy. ¹⁶Per kots uj pán nbayo'oy, mut ja tui'ajtants uj n'anumu, mut ko uj kyajts naydu'uk ti nbayo'oy, ujtsu da'un mudúsu nDeety. Paaty nimajtskuts uúdsuty. ¹⁷Ma miits ja m'ana'amunuty jaaybyéty 'yity: “Pun ja nimajtskpu ja testiigu ti'igyu kyajxtu, yu'u dan nmubujkum.” ¹⁸Pes ujtsu da'un ku'um nayñidestiigu'ajtup, esu nDeedyuts di'ibuts xkyajx, yu'u dan jatu'ugu testiigu.

¹⁹Net ja ja'ayuty yajtuujudu:

—¿Maá dan net ja mDeety?

Jesús 'yadsooy:

—Kyajts miits xy'ixy'attu, es nan ni nDeedyuts xkyax'ixy'attu. Kooxyupts miits xy'ixy'attu, nan m'ixy'ajttapxyu'pts yu nDeedyuts.

²⁰Tyaádu oj tkajxy ja Jesús ko naty ya'uxpeky ma ja muj tsajptujk ma jap 'yity ja limosnu abujkun. Es ni pún kyamajtsadu esxyup yajnejxyuty pujxndugóty, mut ko kyajnumu naty tpaaty ja xyuu 'yooru.

“Mats uj nnujxa'añ, kyaj miidsuty mbaat mnujxtu”

²¹Net ja Jesús t'anmaaydyu jatugok:

—Uj nujxnu'pts, es miits xy'uxta'ayduypts, es m'ooktup mut ja mbojputy. Kyaj mbaat mnujxtu mats uj nnejxy.

²²Net ja israelítuty ñayjyunánudu:

—¿Wa'anu da ñayya'ooga'añuty? ¿Paaty jyuna'añ ko kyaj mbaat njo'omum ma yu'u ñejxy?

²³Jesús t'anmaaydyu ja ja'ayuty:

—Miidsudyu da'un di'ibu ya naxwíñ tu mmin tu mja'ttu, per ujtsu da'un di'ibu tsajpótum kudakp. ²⁴Paaty miits n'anuumudu ko m'ooktup pekymu'ut, ja'a ko pun kyaj xymyubaktu es ujy da'un éxtamts njuna'añ, m'ooktup pekymu'ut.

²⁵Net yajtuujudu:

—¿Mbúnxu dan mij?

Jesús 'yadsooy:

—Jawyíñu'pts miits tu n'anuumudu. ²⁶Máyñumts ngakajxy es ngapayo'oyñumts miidsuty. Per ja di'ibuts tu xkyéxyuts, ja'a da'un junaamp tui'ajtun, es di'ibuts uj n'anmaapy ja ja'ayuty, yu'u di'ibuts tu nmúdoj tkajxy ja di'ibuts tu xkyéxyuts.

²⁷Per ja israelítuty kyaj tjaygyúkadu ko ja Jesús jya'anu'umxudu ko yu'u da'un U'unk'ajtup ja Dios. ²⁸Paaty ja Jesús t'anmaaydyu jatugok:

—Kots miits xpyyujta'aktat kujxm, nétuts miits xy'uxkáptudats ko ujtsu du'un éxtamts miits nja'anuumudu ko uj kyajts ti nduñ mat ja ngu'am winma'añats. Ndiimbyuts ja'ayu di'ibats ja nDeedyuts ta xtyyukni'ixu. ²⁹ Di'ibats xykyajx, du'ñum 'yity mat uj. NDeedyuts kyajts naydyu'uk xyñas'ixu, ja'a kots du'ñum nduñ di'ibu yu'u tsyejpy.

³⁰ Ko tyaađu du'un jyanañ ja Jesús, may di'ibu myubajktu.

Diosu 'yu'unguty esu mujku'ugópku 'yu'unguty

³¹ Net ja Jesús t'anmaadyu ja israelítaty di'ibu mubajktu:

—Pun mbadiimpy éxtamts miits n'anuumudu, n'uxpajkpu'átupts miidsuty, ³² es m'ixy'áttup ja tui'ajtan, es yu tui'ajtan yu'u myajwa'umudup awa'atstuuu.

³³ Net ja fariseeuty 'yadsoodu:

—Ujtsu du'unaty ja tyuamp 'yaađsuty ja Abraan, es ni na'anumts pun xykyatuumba'áty. ¿Wi'ix mij mjuna'añ ko xyajwa'umut awa'atstuuu?

³⁴ Jesús t'adsooy:

—Jantsy tui'ajtanats miits n'anuumudu, pun tu'ugu ja'ay naygyuyajkup jyiky'átut mat ja pyeky, pes tuu du'un myumada'agyuty ja pojpu es du'un 'yity éxtam njuna'anum ja pojpu tyuumba juybyu. ³⁵ Es yu tuumba juybyu, kyaj yu'u 'yity éxtam ja windsunu 'yu'unk. Ja u'unk ja'a du'un winu xuu winu tiempu wu'amp éxtam ja tyaađ tyeedyu 'yu'unk.

³⁶ Paaty pun ja Diosu 'yU'unk myajwa'umudu awa'atstuuu, tui'ajtan ko awa'atstuuu myajwa'umudu. ³⁷ Tuts nnijawu ko Abraan miits m'ok'átudu. Per xya'oogándupts mat ko kyaj xykyupáktu éxtamts miits nja'anuumudu. ³⁸ Uj yu'uts ngajxpy di'ibadsu nDeety ta xtyyuk'ixy. Es miits xtyyundu nandu'un éxtam ja mdeedyuty tu m'ann'umxudu.

³⁹ Net ja israelítaty 'yadsoodu:

—Ujtsu du'un Abraan ndeety'ajtup.

Es ja Jesús 'yadsooju:

—Kooxyup miits m'u'unk'átudu Abraan, yu'uxyup mduundup di'ibu yu'u tyuun. ⁴⁰ Oyats miits ta nja'anuumudu ja tui'ajtan di'ibats uj nmudoo ma Dios, xya'oogándupts miidsuty. Abraan ni na'a du'un kya'adatsy. ⁴¹ Miidsuty nandu'un m'adu'atstu éxtam ja mdeety 'yadu'atsy.

Ta 'yadsoodu:

—Uadsuty nmudajttupts ja nDeety ti'igyu, yu'u Dios. Kyajts uadsuty nbaxky'attu.

⁴² Jesús t'adsoojumbijty:

—Kooxyup tyui'ajtanuty ko Dios miits xyTyeeuty'áttu, pes xytsyojktupxyupts miidsuty, mat ko uj nmiñats mat yu Dioskyujxm. Kyajts ta nmiñ mat ja ngu'am winma'añats. Mat ko ja Dios ta xykyéxyuts, paadyuts ta nmiñ.

⁴³ ¿Ti ko xykyajgyúkdudu di'ibats miits nja'anmaadyup? Ja'a ko kyaj xymyudowa'andu di'ibats uj ngajxwa'xypy. ⁴⁴ Miidsuty mujku'ugópk mdeety'ajttup es yu'u miits mja'a'ajtudup, es ja'a miits mduundup di'ibu yu'u tsyejpy. Yajja'ay'o'krum'u jawyíñup es kyaj ti ttuñ di'ibu tui'ajtan. Ni na'a kyakajxy mat ja tui'ajtan. Ko 'yanda'aky, kyu'um ja'a yu'u kyajxpy, ja'a ko andakp yu'u, es yu'u yajtsondák ja andakan. ⁴⁵ Es mat ko tui'ajtan miits n'anuumudu, paaty kyaj xymyubáktuts. ⁴⁶ ¿Pún miidsuty nidu'uk dyajniguxu'ugut kots uj nmudaty ja nbojpu? Es pun tui'ajtan di'ibats uj ngajxpy, ¿ti ko xykyamubáktu? ⁴⁷ Di'ibu ja'a'ajtup ja Dios, myudoo'ijtypy ja Diosu 'yayuk. Per kom miidsuty kyaj mja'a'átudu ja Dios, paaty kyaj xymyudoo'ita'andu.

Taayumu naty ja Kristu ko kyajnum ja Abraan

⁴⁸ Net ja israelítaty jyanandu:

—Tui'ajtan éxtamts mij n'anuumudu ko mij msamaritanuty es mmudajtypy ja ka'oybyu.

⁴⁹ Esu Jesús 'yadsooy:

—Kyajts uj nmudaty ja ka'oybyu. Di'ibats ndiimpy, yu'u yajniguxe'kypy ko nwind-su'kupts ja nDeedyuts, es miits kyajts xywyindsu'ugudats. ⁵⁰ Uj kyajts n'axta'ay púnats xywyindsu'ugup. Jaa'ajtp pun tsyejpy esuts windsu'ugu n'ítut, yu'u du'unats xpyyaye'epy.

⁵¹Jantsy tų'ajtanats miits n'anuumudu ko di'ibu pyadiimpy éxtamts n'anuumu, ni na'a kya'oogut.

⁵²Ta ja israelítuty 'yadsooda:

—Tyam tų'ajtan uudsuty njuna'añ ko mij mmudajtypy ja ka'oybyu. Abraan es ja Diosu kyugajxputy nidugekyu 'yo'ktaadyu, es mij mjuna'añ: “Di'ibu pyadiimpy éxtamts n'anuumu, ni na'a kya'oogut.” ⁵³¿Tii wa'anu da mij waanu ni'igu mmájuty es kudiinumsu ndeety Abraan? Yu'u o'k, es ja Diosu kyugajxputy nandu'un 'yo'ktu. ¿Narúnu du'un mij mnaybyujta'agyuty?

⁵⁴Ta Jesús 'yadsooy:

—Pun ujts ku'am naymyujpjtákup, kyaj ti tsooty. Per di'ibats tu xymyo'oy ja muj'ajtan, yu'u nDeedyats di'ibu miits nandu'un mjúnándup ko yu'u xyDyios'attu. ⁵⁵Per miits kyaj xy'ixy'attu. Új situy n'ixy'ajtypyats. Kooxyuats új njuna'añ kots kyaj n'ixy'aty, nugooxuypts új n'okpi'tskajxnu éxtam miidsuty. Per új situy n'ixy'ajtypyats, es nguuydiimbyats éxtam yu'u dyajnigutúku.

⁵⁶Ja m'aptujk Abraan 'yixán ja timpu mats új nmiin ya naxwiin. Nugoo oj 'yokxon-daknu ko oj t'ixy.

⁵⁷Net ja israelítuty t'anmaadyu ja Jesús:

—Ni justyikxmyajk jumujnum kykyamudaty, ¿es mjuna'añ ko tu xy'ixy ja Abraan?

⁵⁸Jesús 'yadsooy:

—Jantsy tų'ajtanats miits n'anuumudu, taayumsu naty új ko yu Abraan myiin jyajty.

⁵⁹Net tkonu'ktu ja tsaa es tjatukka'adsándu ja Jesús. Per ja Jesús ñayyu'tsu es tso'oñ ma ja muj tsajptujk, mayjya'ayóty ñajxy es ñajxnu.

9

Jesús dya'ijxpéky di'ibu wiints jajt naxwiin

¹Ko ja Jesús ñajxy ma tu'ugu lugaar, japu naty tu'ugu yedyujk di'ibu tu myiin tu jya'ty ja naxwiin wiints. ²Net ja Jesusu 'yuxpjkrpty yajtuujudu:

—Windsún, ¿ti ko du'un jyajty ya naxwiin tyadu yedyujk wiints? ¿Wa'anu da yu'ujuty mut ja tyaak tyeety ja pyojpu, o mut ja kyu'umbojpu?

³Esu Jesús 'yadsoojn:

—Kyaj yu'ujuty mut ko pyojpu ku'am tmudaty es ni kyaj yu'ujuty mut ko tyaak tyeety pyojpu ja'ayuty, ja'a taadu es ya'ixut di'ibu ja Dios tyiimpy. ⁴Ko 'yakxunumty, mbaadats n'aktún ja tyuunk di'ibats xykyajx. Miimp ja koots it ma kyaj mbaat pun tyuñ. ⁵Kots új n'ak'ityñum ya naxwiin, ujtsu du'un di'ibu kyude'xypy ja naxwínudu ja'ayuty.

⁶Ko tyaadu du'unu Jesús jyunnán, net ñastsuju naxkujxy es dya'e'ky waanu mo'onts mudu tsuyy. Ta ttukwingutse'ky ja wiints. ⁷Net ja Jesús 'yanmaayn:

—Nujx mwimbuju ma yu Silo'ee pilu (di'ibu ayuk wimbudsump Tu Yajkéxy).

Ta ja wiints oj wyimbuju. Net oj 'yijxpéky es ñejxy ma tyujk. ⁸Net ja di'ibu ijty wiints ja myudujkra'ajuty es ja di'ibu naty tu 'yixadu ñayjunnánudu:

—¿Ti kyaj jya'ajudy tyadu yedyujk di'ibu tu 'lyity naxwa'tsp es t'amdoy yu limosnu?

⁹Nidu'uguty jyunnandu:

—Ja'adsu tyaadu.

Wiinkpety jyunnandu:

—Kyaj jya'ajuty, nandu'un kyuxe'eky.

Per ja yedyujk ku'am 'yadsooy:

—Újtsu du'un.

¹⁰Net dyajtuudu:

—¿Wi'ix tyam mbaat m'ixy?

¹¹Ta ja di'ibu naty wiints 'yadsooy:

—Ja yedyujk di'ibu xyu'ajtypy Jesús, yu'u waanu mo'onsu'unu tu dya'eeky es tu xytyukwingutse'egyats, es tu xy'anuumats: “Nujx ma yu Silo'ee pilu es mwimbújat.” Tats oj nnejxy es tu nwimbujuats. Nétuts tu n'ijxpéky.

¹²Net ja ja'ayuty 'yanmaayudu:

—¿Maaxu net ja yedyujk?

Ta 'yadsooy ja di'ibu tu 'yijxpéky:

—Kyajts nnijawu.

Fariseeuty dyajtáw dyajtuda'aktu ja ja'ay di'ibu wiints tu 'yity

¹³Net tmanujxtu ja di'ibu naty tu 'yijxpéky ma fariseeuty, ¹⁴ja'a ko ja Jesús dya'e'ky ja mo'onds'u'unk ma ja israelítuty ja pyo'xunxuu es dya'ijxwa'xy ja wiints. ¹⁵Net ja fariseeuty dyajtáw ja yedyujk, ja di'ibu naty tu 'yijxpéky:

—¿Wi'ixu du'un ko tyam mbaat m'ixy?

Ta 'yadsooy ja di'ibu naty wiints:

—Yu'uts waanu mo'onds'u'unk tu xytyukwingutse'egyuts, oj nwiibuju, es tyam n'ijx-puuts.

¹⁶Nidu'ugudyu fariseeuty jyunandu:

—Tyadu yedyujk di'ibu du'un tu ttuñ, kyajpu Dios jya'a'átyuty, mut ko kyaj tu twindsu'ugu ja po'xunxuu.

Es wiingátypyu jyunandu:

—¿Wi'ix mbaat ttuñ ja ijxwu'umun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtan di'ibu tyiimpy pun ya'u pekyjya'ay?

Esu du'un kyaj ti'igyu winma'añ tmudattu.

¹⁷Net jatugok dyajtuudu ja di'ibu naty wiints:

—Es mij, ¿wi'ix nandu'un m'okjunaamba mudu tadu yedyujk di'ibu tu mmo'oyuty yu m'ijxun?

Net ja'a 'yadsooy:

—Pes uj junaambuts ko yu'adyu Diosu kyugajxpu.

¹⁸Per ja israelítuty kyaj tmubukandu ko naty ja ja'ay tu 'yity wiints es ko tuu 'yijxpéky. Net oj twowdu ja tyaak tyeety ja di'ibu naty wiints. ¹⁹Net dyajtuudu:

—¿Mijtsu tyadu m'u'unk di'ibu mjanándap ko jyajty naxwiiñ wiints? ¿Wi'ixu du'un 'yixyuty ko tyam mbaat 'yixy?

²⁰Net ja u'unkteety u'unktaak 'yadsoodu:

—Tuy'ajtan ko uudsudyu tyadu n'u'unk di'ibu miin jajt wiints. ²¹Per uudsuty kyajts nnijawudu wi'ixu du'un ko tyam mbaat 'yixy es ni nganjawuduts punu du'un tu ya'ijxpékyuty. Yajtáwdu yu'u. Muj ja'ay muj uná'k yu'u. Wa'an mdukmamadya'agyuty yu'u.

²²Ja tyaak tyeety jyunandu du'un mut ko ja teedywyindsunuty ttsu'ugudu, ja'a ko tu naty nandu'un ñaygyaxudu ko kudiibu ñakykyupékudat tsajptugóty otyyim púnuty di'ibu junaamp ko yu Jesús yu'u ja Kristu. ²³Paaty ja tyaak tyeety jyunandu: “Yajtáwdu yu'u. Mujja'ay muj uná'k yu'u.”

²⁴Net ja israelítuty tnigajxu jatugok ja yedyujk di'ibu naty wiints. Ta t'anmaaydyu:

—Kajx tuy'ajtan, mut ko uudsuty nnija'adapts ko tadu yedyujk pyojpuja'ayuty.

²⁵Ta 'yadsooy di'ibu naty wiints:

—Kyajts uj nnijawu pun pekyjya'ay o kapekyjya'ay yu'u. Di'ibuts oy nnijawu, ja'a kots uj tu n'ity wiints es tyam ijxpuuts.

²⁶Net ja fariseeuty t'anmaaydyu:

—¿Wi'ix tu mdúntuty? ¿Wi'ix tu mmo'oyuty ja m'ijxun?

²⁷Ta 'yadsooy ja yedyujk:

—Tuts miits nja'anuumudu es kyaj xytyundu kwentu. ¿Ti ko miits xytsyoktu es uj jatugok nnikajxpátudats? ¿Wa'anu da miidsuty nandu'un xypyanujxa'andu?

²⁸Net ja israelítuty t'oodu es t'anmaaydyu:

—Mij mbanejxpyu tadu yedyujk. ¿Uudsuty kyaj! Uudsuty yu'uts mbanujxtup yu Moisés. ²⁹Uudsuty nnija'adap ko yu Moisés myugajxu Dios. Kyajts nnijawudu ma tadu yedyujk tsooñ.

³⁰Ta 'yadsooy ja di'ibu naty wiints:

—J Tim tũgatsy mūt ko mjuna'andu miidsuty ko kyaj xñijawudu mā tyadu yedyujk tsooñ di'ibuts ʋj tũ xmyo'oy yu n'ijxunuts! ³¹Nnija'am yajxon ko Dios kyaj tmudoo'fty ja pekyjya'ayuty, ja'ayu myudoo'ijtypy ja di'ibu awdajttup es tkuudyundu ja di'ibu Dios tsyejpy. ³²Ni na'anum pũn tkamadya'aky ko jyaaty di'ibu myeepy yu 'yijxun tu'ugu ja'ay di'ibu wiints yā naxwiin tũ myiin tũ jya'ty. ³³Kooxyubu tyadu yedyujk tũ kyamiñ Dioskyajxm, kyajxyup mbaat ttuñ ni tii.

³⁴Net ja israelituty 'yadsoodu:

—J Wi'ixuts ʋj mij xya'uxpuka'andu?, di'ibu tũ mmiñ naxwiin amej pojpu ja'ay. Net kyaj t'okkupujknudu tsajptũgoty.

Pũnuty ijttup ẽxtamu wiints

³⁵Myudoo Jesús ko kyaj t'okkupujknudu mā ja tsajptujk ja di'ibu naty wiints. Es ko Jesús mūt ñaybyatu di'ibu naty wiints, ta dyajtuuy:

—J Mmubejkyry mij ja Naxwiñudu ja'ayudyu Kyudunaabyu?

³⁶Net ja ja'ay 'yadsooy:

—Windsũn, anmaagyuts pũnũ dũn yu'u, esuts nmũbũkũt yu'u.

³⁷Jesús 'yadsooy:

—Ujtsu du'un. Tũ xy'ixy es tyam nmũmadya'aky.

³⁸Net ja ja'ay ñaygyoxtnaagydyaku Jesús wyinduuy, es jyunãn:

—Windsũn, nmũbejkyryuts mij.

³⁹Netũ Jesús 'yadsooy:

—Ujts tũ nmiñ esuts ʋj ja ja'ay nbayo'oydyut, es nmo'oya'añuts ja 'yijxun ja wiindsuty es nyajjũmbũtũduts wiints ja di'ibu jũnãndũp ko yu'u 'yixtu.

⁴⁰Nidu'uguty ja fariseeuty di'ibu naty mũt jap ko tyadu tmudoodu, net jyunandu:

—J Wa'anũ da uũdsuty nandu'un nwiints'ãttu?

⁴¹Jesús 'yadsooy:

—Kooxyup miits mwiints'ãttu, kyajxyup miits ja peky xymyudattu. Per kom mjũnãndũp ko m'ixtu, pes mmũdajttup ja peky.

10

Borreegu kwentu'ajtpu mudu byorreeguty

¹Jantsy tũy'ajtnũts miits n'anũũmudu, di'ibu kyaj tyuku mā korral aãn es pyuty wiink tsoo, yu'u du'un ja ma'tspũ. ²Per di'ibu tũjkup mā korral aãn, yu'u du'un ja borreegu kwentu'ajtpu. ³Ja korral aã adunaabyu ya'awãtsxup ja borreegu kwentu'ajtpu, es ja borreegu kwentu'ajtpu dyaxu mūt ja xyuu ja byorreegu, esu borreegu pyũdsũmdu jap korraloty, ja'a ko dyo'kmũdõy di'ibu kwentu'ajtpu. ⁴Es ko naty tũ dyajpũdsũmdu'ay tũgekyu, ta twinyo'oyu, es ja byorreegu pyanũjxudu mūt ko yo'kmũdõyuty. ⁵Per tu'uk di'ibu kyaj t'ixy'aty, ni'igu tkuge'eky, mūt ko kyaj dyo'kmũdõy ja di'ibu kyaj t'ixy'aty.

⁶Du'un jyunãn ja Jesús, per kyaj tjagyujkudu ja ja'ayuty di'ibu ja Jesús 'yandijpy mā ja myadya'aky.

Jesús ẽxtamu oybyu borreegu kwentu'ajtpu

⁷Paaty ja Jesús jyunãn jatũgok:

—Jantsy tũy'ajtnũts miits n'anũũmudu ko ʋjtsu du'un ẽxtam ja korral aã mā ñaxtu ja borreegu. ⁸Nidũgekyu di'ibu jawyiin miindu es jyunandu ko yu'u Dios kyẽxyuty, ma'tspũty yu'u. Per ja ja'ayuty di'ibuts ʋj nborreegu'ajtypy kyaj tyuunudu kwentu. ⁹Ujtsu du'un ja korral aã. Di'ibu tũjkup mā ʋj, yu'u nitso'ogũp ẽxtam ja borreegu ko tyuku tsuu mā kyorral es pyũdsemy ja'xpu jẽpyup. ¹⁰Yu ma'tspũty myindu je'eyu es myaadsa'andu es ya'ooga'andu es yajkutũgoya'andu, per ʋj tũ nmiñuts es ja ja'ayuty tmũdãttat ja jiky'ajtnũ, es tmũdãttat ja jiky'ajtnũ mũj wiin kaja.

¹¹Ujtsu du'un ja oybyu borreegu kwentu'ajtpu. Yu oybyorreegu kwentu'ajtpu kyu'oogup ja byorreeguty. ¹²Yu mũduumba ja'ayu je'eyu wyinma'añ'ajtypy ja myaju'uũ. Ko kyaj yu'ũjuty ja borreegu kwentu'ajtpu es kyaj tja'a'aty ja borreegu, paaty ko t'ixy

myiñ ja waxka'uk, netyu kye'eky. Net ja waxka'uk tmatsy ja borreegu nidu'uk es nidugekyu dya'agakwa'xta'aydyu mut ja tsu'ugu. ¹³Paadyu tadu muduumba kye'eky, ja'a ko myajuydyuñ, es kyaj tkwéntaty ja borreegaty.

¹⁴Ujtsu da'un ja oybyu borreegu kwenta'ajtpu. Uj n'ixy'ajtypyuts ja nborreeguts es nan xy'ixy'ajttupts yu'ujaty, ¹⁵éxtam ja nDeedyuts xy'ixy'átyuts es uj nandu'un n'ixy'átyuts. Nyajkypyuts ja njiky'ajtun mut yu'ugyuxmu nborreeguts. ¹⁶Nmudajtypyuts ja wiinkputy ja nborreeguts mats jatu'ugu ngorral, es nyajmínupts nandu'un ma tyaadaty. Xymyudówdupts uj yu'u, es tuk kajpu'uk 'yítat yu borreegu es ti'igyu ja kwenta'ajtpu.

¹⁷Dios, yu nDeedyuts, xytsyokpúts uj mut ko nyaka'añuts ja njiky'ajtun es n'ax-ajyaya'añuts jatugok. ¹⁸Kyajts púnu njiky'ajtun xpyujkut pún kyajts uj nyaka'añ. Nmu-dajtypyuts ja muk'ajtun es nyákudats ja njiky'ajtun es n'axájudats jatugok. Tyaadu yu'uts xytyuk'ana'am yu nDeedyuts.

¹⁹Ko ja israelítaty tmudoodu tyadu Jesús ja 'yayuk, net oj ak ja'ajuty ñaygyajxytsyiigudu.

²⁰May di'ibu junandu:

—Myudajtypy ja ka'oybyu es loku yu'u. ¿Ti ko xytyundu kwentu?

²¹Peru wiinkputy junandu:

—Ni pún di'ibu myudajtypy ja ka'oybyu es kyajxut da'un. ¿Tii wa'anu da tu'uk di'ibu myudajtypy ja ka'oybyu tmo'oyut yu 'lyixun yu wiindsuty?

Israelítaty kyaj tmubaktu ja Jesús

²²Ja'a naty ja disyembru po'lo ma ja ja'ayuty xyudundu ma yajmujtún ko yajkuni'xy ja muj tsajptujk jap Jerusalén. ²³Ja Jesús japu naty jyudity ma ja muj tsajptujk ma txu'aty Salomongu Tyujk Wiin. ²⁴Net ja israelítaty dyajnbikudu ja Jesús es t'anuumudu:

—jNugoots njantsywyinmaydyu! ¿Ti kots tyam xykyadiim'anuumudu wa'ats pún mijtsu da'un mGristu, o kyaj?

²⁵Net ja Jesús 'yadsooy:

—Tuts njajuna'añ, es kyaj xymyubaktu. Di'ibuts uj ndiimpy mut ja kutujkun di'ibudsu nDeety tu xymyo'oyuts, yu'u yajnixuxe'kypy yajxon es púndsu dan uj. ²⁶Per miidsuty kyaj xymyubaktu mut ko kyajts miits nborreegu'áttu. Extumts miits tu n'ok'anmaabyudu, ²⁷yu nborreeguts xyo'kmudoodupts, es yu'ujaty n'ixy'ajttupts es xpyanujxtupts. ²⁸Uj nmeebyuts yu jiky'ajtun winu xuu winu tiempu, es ni na'a kyatugódyut; ni púnats yu'u xykyarujkut. ²⁹Yu'uts tu xymyo'oy ja nDeedyuts di'ibu waanu ni'igu muj'ajtun tmudaty, es ni pún mbaat kyarujxkuty di'ibu myudajtypy kya'ujóty. ³⁰Dios Teety es uj, ti'igyu je'eyu uudsuty.

³¹Net ja israelítaty tkonu'ktu ja tsaa jatugok es tjakuka'adsandu.

³²Ta Jesús jyunañ:

—Tuts may nduñ óyuty mwinduuy mut ja myuk'ajtanudsu nDeedyuts. ¿Di'ibu tyaadu miits xytyukkuka'adsándupts?

³³Ta ja israelítaty 'yadsooda:

—Kyajts mij ndukkuka'adsa'andu mut ko ti oy tu xytyuñ, yu'u da'un mut ko tu xykyawindsu'ugu Dios mut ja m'ayuk. Mja'ay mij, es Dios mnaybyujta'agyuty.

³⁴Net ja Jesús jyunañ:

—¿Ti kyaj jyaabyétyuty ma ja Diosu jyaabyajtun ko Dios jyunañ?: “Miidsudyu da'un diósuty.” ³⁵Es da'un ja Diosu jyaabyajtun jyunañ ko diósuty púnuty ja Diosu naty tu tkexy ja 'yayuk. Es niija'am ko yu Diosu jyaabyajtun yu'u da'un tay'ajtun túnur. ³⁶Pes oy. Ujtsu da'un xywyin'ijx ja Dios es xykyejxyuts ya naxwiiñ éxtamu kyudanaabyu. ¿Es wi'ix mbaat miits mjuna'andu kots uj Dios kyajts nwindsu'ugu mut yu'uyu kots njunañ ko ujtsu da'un ja Diosu 'yu'unk? ³⁷Pún kyajpúts nduñ ja di'ibudsu nDeety tyiimpy, kyajts miits xymyubáktut. ³⁸Per pún tay'ajtun kots uj nduñ ja di'ibuts ja nDeety tyiimpy, oy xykyamubuka'andu ja n'ayúkats, mubaktu ja di'ibuts uj ndiimpy, mut ko di'ibuts uj ndiimpy, yu'u mdukjagyúkudap wa'ats ko ti'igyuts uj mut ja nDeedyuts, es yu'u ti'igyu mut uj.

³⁹Net jatugok ja israelítaty tjamatsandu ja Jesús, per oj ja Jesús yo'oydyugóy.

⁴⁰ Net ja Jesús oj 'yawinnajxnü mā Jordán mājññ. Jap waanu 'yijty mā ja lugaar mā ja Fwangu naty tu yajñabéty tuuyur. ⁴¹ May ja ja'ayaty oj ñijxtü mā ja Jesusün, es ñay'anü'umxüda:

—Oy ja Fwank Yajñabajtrü tü tkatüñ ja ijxwü'umün di'ibu myudajtypy ja muj'ajtün, tüy'ajtün di'ibu myadyak müda tyadu ja'ay.

⁴² May ja ja'ayaty di'ibu mā tadu lugaar tmübjktü ja Jesús.

11

Lázarü 'yeekey

¹ Mā ja Betañü kajpn, jap tu'ugu yedyujku naty pyékyuty di'ibu xyü'ajty Lázarü. Majtsku myuga'ax toxytyujk di'ibu xyü'ajttap Martü esü Mariiü. ² Tyadu Mariiü yu'u óknüm tyukñitaam ja Jesusü tyeky ja aseytu di'ibu pa'ak xu'kp, es dyajtátsy müť ja wyaay.

³ Net ja Martü esü Mariiü kyajxykyajxtü mā Jesús es t'anmaaydu:

—Windsün, yu di'ibu müť oy mnaymyáuty müjta'aky pyékyuty.

⁴ Ko tyadu Jesús tmüdooy, net ja 'yuxpüjkrüty t'anmaaydyu:

—Yu pyá'amü Lázarü kyaj yajkutugoya'añuty müť ja o'kun. Dios tyunaampy dü'un es ja ja'ayuty myuj'ixudüt es t'awdátüt ja Dios es üj, ja 'yU'unlk.

⁵ Oyü naty ja Jesús tjantsytsyoktü ja Martü esü Mariiü esü Lázarü, ⁶ ko yu Jesús ya'anmaay ko Lázarü müjta'aky pyékyuty, jamajtsk xüü oj 'yakwe'emy mā ja lugaar mā naty 'yityün. ⁷ Net t'anmaaydyu ja 'yuxpüjkrüty:

—Jo'om jatugok Judeeü.

⁸ Ja 'yuxpüjkrüty 'yadsooyüda:

—Ya'uxpüjkrü, kyajñüm jyeky mā jap ja israelítaty mjakuka'adsánüda. ¿Tii mnüjxaamp jatugok jam?

⁹ Jesús 'yadsooy:

—¿Ti kyaj tyü'ajtünaty ko yu xüü tmüdaty majmajtsk oorü? Pes ko pün jyüdüty xüñ, kyaj kyunápat, müť ko kyude'xyuty ja jajün di'ibu ja yá naxwiñ. ¹⁰ Per ko jyüdüty koots, kunajpür müť ko tugoy'ajtr ja jajün.

¹¹ Oknüm jyünáñ ja Jesús:

—Ja nmütñaymyaayü'ajtüm Lázarü tü myanaxy. Per nejxyüts n'ok'yuxy.

¹² Net ja 'yuxpüjkrüty 'yanmaayüdu:

—Windsün, pün tü myanaxy, mübaadübu dü'unü'u.

¹³ Es ja Jesús ja'a jyamadyakypy ko naty ja Lázarü tü 'yo'knü, per ja 'yuxpüjkrüty, ja'a düñ ttijy myadyakypy ja Jesús ja ma'ay. ¹⁴ Net ja Jesús ttim'anmaaydyu ja 'yuxpüjkrüty wa'ats:

—Lázarü tü 'yo'knü. ¹⁵ Xondákpüts müť ko kyajtsu naty jap, müť ko dü'un ni'igu 'yóyuty es miits xymyübüktüt. Per jo'om n'ok'ijxüm.

¹⁶ Net ja Tomás di'ibu tyijpy Xeeñu'unlk, t'anmaaydyu ja myü'uxpüjkrüty:

—Jo'omdu nandü'un üdsajtüm es n'ok'üm ti'igyü müť yu'u.

Jesús yajjikypyujk es yajkypy ja jiky'ajtün

¹⁷ Ko jyajty ja Jesús Betañü, taxk xüü naty tmüdaty mā ñaxtuku Lázarü.

¹⁸ Betañü kajpn tmüwingon'aty ja Jerusalén tuguk mil metrün. ¹⁹ Mayü naty ja israelítaty tü ñijxtü mā ja Martü esü Mariiü es tpumaya'añ tputájyua'añ müť ko tü 'yeekey ja myuga'ax.

²⁰ Ko Martü tmüdooy ko Jesusü naty wyingón, net tñidso'oñ es oj tñüj'yo'oy, per ja Mariiü oj wye'emy mā ja tyujk. ²¹ Martü t'anmaay ja Jesús:

—Windsün, kooxyur mijü naty mjaaty yaa, kyajxyur tü 'yeekey ja nmüga'axüts. ²² Per üj mnija'abüts ko Dios mmooyur tugekyu di'ibu mij m'amdeepy.

²³ Jesús 'yadsooy:

—Yu mmüga'ax jikypyúkup jatugok.

²⁴ Martü t'adsooy:

—Üj nnija'abüts ko jikypyúkup mā ja tiempü mā ja o'krüty jyikypyúktüt.

²⁵ Jesús t'adsooy:

—Ejtsu du'un ja jikypuykən es ja jiky'ajtan. Di'ibuts xymyubujkp, oy 'yoogat, jikypuykəp. ²⁶ Es nidugekyu di'ibu jiky'ajttəp es xymyubúktəts, kyaj 'yooktat ni na'a. ¿Mmubejkypyu tyaađu?

²⁷ Net ja Martu 'yadsooy:

—Ti ko kudii. Nmubejkypyəts ko mij mGrístəty, ja Diosu 'yU'unlk di'ibu minán ja naxwiin.

Jesús jy'u'uy mə Lázaru naxtaku

²⁸ Es ko tyaađu Martu du'un jyunán, net jyumbijty es oj tway ja 'yutsy Mariiu, es t'anmaay ayu'udsyu:

—Ja ya 'əxpəjkəp tə jya'ty. Yu'u mnigəjxəp.

²⁹ Ko Mariiu tmudooyu taadu, pojən wya'tse'ky es oj tneijxy ja Jesús. ³⁰ Jesús kyajnumu naty tyuku kajpnóty, támmumu naty mə ja lugaar mə Martu pyatu. ³¹ Ko ja israelítaty t'ijxtə wya'tse'ky ja Mariiu es pyudseemy pojən, net jyunandu ko yu Mariiu nējxy juy yəxpə mə naty tə naxtaku ja Lázaru, es oj tranəjxtə.

³² Es ko ja Mariiu jyajty mə naty ja Jesús, net nəygyoxtonaədyáku Jesús tyeky'ujxm es t'anuumu:

—Windsún, kooxyəp mijə naty mjaaty yaa, kyajxyəpts tə 'yeeky ja nmuga'ax.

³³ Ko Jesús t'ijxy jy'u'uy yaxtu ja Mariiu es ja israelítaty di'ibu mət myiindu, net ja Jesús nəyjya'aju jotmaymyuət es 'yamutsk'ajty. ³⁴ Ta yajtuujy:

—¿Mə tə xyajnaxtəkudu?

Tə 'yanmaayudu:

—Windsún, min xy'ixy.

³⁵ Jesús juyy.

³⁶ Net ja israelítaty jyunandu:

—¡Ok'ixtu! Nəgoodumu naty t'oktojknə.

³⁷ Per nidu'ugaty jyunandu:

—Ja'a tyaađu di'ibu ja wiints myooy ja 'yijxən, ¿tii kyajxyəbu da oynə'unən ti tə ttuñ es kyajxyəp ja Lázaru tə 'yeegyə?

Lázaru jyikypyeky

³⁸ Jesús nəyjya'aju jatəgok jotmaymyuət es tməwingooñ mə naty tə naxtaku. Ja'a dən tu'ugu aənk di'ibu tsaa 'yagu'uy'ajtypy. ³⁹ Net ja Jesús jyunán:

—Yajjuga'aktə tadə tsaa.

Martu jyunán:

—Windsún, xu'knəp yə'u, ja'a ko tə 'yijnə taxk xəu mə 'yeeky.

⁴⁰ Es ja Jesús 'yadsooy:

—¿Ti kyajts mij tə n'anuumu ko xymyubúktə, m'ixəp ja Diosu myuj'ajtan?

⁴¹ Net ja tsaa dyajjəgəktə. Es ja Jesús pyat'ijxy tsajpótm es jyunán:

—Tətə, nja'əgyudəkypyəts mij ko tə xymyudóyts. ⁴² Wa'adsəts nnijawə kots mij du'unəm xymyudoo'ityəts. Du'unəts njunə'əñ mət yu'əgyəjxmə tyadə ja'əyaty di'ibu yam, es tməbúktə ko ejtsə du'un mij tə xykyexy.

⁴³ Ko du'un jyunaandaay, net jyunán jantsy mək:

—¡Lázaru, pədsəm jap!

⁴⁴ Net ja o'kpə pyudseemy, abity ja kyə'u tyeky es ja wyiin jyəjp mət ja wyit. Tə Jesús jyunán:

—Nikajtu'uttə es wa'an tnejxy.

Tkajxy'əttə esu Jesús 'yoogat

⁴⁵ Es mudə tyaađu, net ja israelítaty di'ibu pyanəjx ja Mariiu tməbujktə ko t'ijxtə di'ibu Jesús tyuun. ⁴⁶ Per nidu'ugaty ja israelítaty ko t'ijxy yu tyaađu, net oj tneijxy ja fariseəty es ttukməadyəktə di'ibu naty tə ttuñ ja Jesús. ⁴⁷ Net ja fariseəty es ja teedywyindsənəty nəymyujkədu mət di'ibu ana'amdəp məj tsajptəgóty, es jyunandu:

—¿Ti net ndu'unam mudu tyadu yedyujk di'ibu nugo t'oktuunnu ja ijxwu'amun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtan? ⁴⁸ Pæn nna'ijxum du'uñu, nidugekyu myubúkudat ja ja'ayuty. Netu romanu soldaduty myíndat es tjtítat yu nmuj tsajptujk'ajtam es dyajkutagóyut yu nnaxwiñudu'ajtam.

⁴⁹ Net nidu'uguty di'ibu xyu'ajtypy Kaifás, yu'u naty teedywyindsungópik ma ja jumujt, ja'a junán:

—Miidsuty ni ti xykanyijáwudu, ⁵⁰ ni xykanyijáwudu ko ni'igu 'yóyuty es tu'uk je'eyu ja'ay tku'oogut ja nja'ay'ajtam es kyaj wyindugóyut ja nnaxwiñudu'ajtam.

⁵¹ Tyadu Kaifás kyaj du'un jyunán mut ja kyu'am winma'añ. Kom yu'u naty ijtp teedywyindsungópik ma ja jumujt, Dios mooyu ja winma'añ es jyuna'anut ko Jesús 'yooga'añ mut yu'ugyujxmu israelítaty, ⁵² es kyaj je'eyu tku'oogut ja israelítaty, per nandu'un dyajmujkta'aya'añ ja Diosu 'yu'unguty ma 'yittu majaty naxwiñudu. ⁵³ Net ja israelitu justisuty t'xtaaydyu ja winma'añ wi'ix ja Jesús 'yoogut.

⁵⁴ Paaty ja Jesús kyaj ñakyjyudijty nide'xy ma Judeu, tim tso'on jap Judeu es oj ñejoy ma myuwingón ja muj it di'ibu ja kajpnu'unuk xyu'ajtypy Efraín. Jap wya'umdu mut ja 'yuxpukpúty.

⁵⁵ Ko naty waanu 'yaktugoy'aty ja pasku xuu, net may ja ja'ayuty tsoy'ondú majatyu kajpn es ñujxtu Jerusalén es ñayyajwa'adsa'añuty es tjuj'ixa'andu ja pasku xuu. ⁵⁶ Jap tja'xtaaydyu ja Jesús. Es ko jyajttu ma ja muj tsajptujk, net ñayyajtuju ak ja'ayuty ayu'udsyu:

—¿Wi'ix mij mjana'añ? ¿Minúbu daa xu'ajtpu o kyaju? ⁵⁷ Ja fariseeuty es ja teedywyindsúnuty tu naty dyajniugutúku ko ma Jesús t'ixtat, net tniqajxtat es yajmátsat.

12

Mariiu ttukkuutsy ja Jesusu wa'ats nardu aseytu

¹ Tdujuk xunnum naty tkapaaty ja pasku xuu, Jesús oj ñejoy Betañ ma naty tsyunnu Lázaru di'ibu natyu Jesús tu dyajikypyéky ko 'ye'ky. ² Es jap t'uxkujkudu tu'ugu a'ux es ja Jesús 'ya'ux'átat; ja Martu ja'a wingiipy es ja Lázaru mut ja Jesús kyaydyu ma ja meesu. ³ Net ja Mariiu dyajmiñ tuk limetu ja wa'ats nardu aseytu di'ibu pa'akxu'kp jantsy muk es jantsy tsoox. Net ttukku'tsy ja tyekyu Jesús es dyajitátsy mut ja wyaay. Tugekyu ja tugot jyantsywe'emy mut ja pa'ak xu'kun. ⁴ Ja Juudus Iskaryotu, di'ibu naty uxpukpú'ajtpu ja Jesús es nandu'un kyayaka'añuty, jyunán:

⁵ —¿Ti ko tu kyayajteeky yu tyadu pa'ak xu'kun tuguk mugopx xuu nidún esxuyu yajtukpudúku yu ayoobu ja'ayuty?

⁶ Per ja Juudus kyaj du'un jyunán mut ko tpa'ayoy ja ayoobu ja'ayuty, ja'a yu'u ko mya'tspúty. Yu'u naty ijtp meeñnikoombajtrú ma ja Jesusu 'yuxpukpúty es tpukóñ ja meeñ di'ibu yu'u ñikoombajtrú.

⁷ Net ja Jesús 'yanmaayy:

—¡Mastu'ut! ¡Katu xy'ooy! Du'unuts tu xytyuñ éxtum ja ja'ayuty ttukkuutstu ja o'kpú ko ñaxtukuya'añ. ⁸ Yu ayoobu ja'ayuty kyaj tyugoy'ata'añ, per uj kyajts du'uñum n'ita'añ mut miidsuty.

Tkajxy'áttu esu Lázaru 'yoogut

⁹ Ko ja israelítaty tnija'adu ko Jesús jyápydyu naty Betañ, net oj tniñjxtu t'ixa'andu es nandu'un ja Lázaru di'ibu naty ja Jesús tu dyajikypyéky ko 'ye'ky. ¹⁰ Net ja teedywyindsúnuty dyajiti'igyudu 'yayuk es wi'ix nandu'un 'yoogut ja Lázaru, ¹¹ mut ko mut yu'ugyujxmu Lázaru may ja israelítaty tmastuttu ja teedywyindsúnuty es tpanujxtu ja Jesús.

Jesús tyuku Jerusalén éxtum tu'ugu rey

¹² May ja ja'ayudyu naty tu ñujxtu paskuxu'ajtpu Jerusalén. Jakumbom ja ja'ayuty tmadoodu ko Jesús jyá'ta'añ. ¹³ Net oj tmanujxtu tuuxy aay es du'un t'axajuyá'andu ja Jesús. Ta jyunandu muk:

—¡Awdattu Dios! ¡Kuni'xy di'ibu miimp éxtum ja Diosu Kyudunaabyu! ¡Kuni'xy ja Israelitu Ryey!

¹⁴ Jesús tpaty tu'ugu burru'unk es ttukpejty, da'un éxtum jyuna'añ ma ja Diosu jyaaybyajtun:

¹⁵ Katu mdsu'ugudu miidsuty,

ja'ayuty di'ibu tsunaaydyur ma Syon kajpn.

Ix, tyaa myiñ ja mreyy ttuk'u'uñ tu'ugu burru'unk.

¹⁶ Ma ja xuu ko jyajty ja Jesús es ko tyaadu da'un ttuñ, kyaj ja 'yuxpajkpty tjaagyukdu. Per óknun ko Jesús jyikpyejty es ñujxnu tsajpótm, net tjamajtstu ko yu tyaadu tugekyu 'yity kaxja'ay ma ja Diosu jyaaybyajtun es da'unu naty tu yajkuudyuñ mut ja Jesús.

¹⁷ Ja ja'ayuty di'ibu naty jap Betañu ko ja Jesús dyajjikpyejty ja Lázaru ko naty tu 'yeeky, tmadyakmiin tmadyakxajptu di'ibu naty tu t'ixtu. ¹⁸ Paaty waanu may ja ja'ayuty tso'ondu es ja Jesús tujp'yo'oya'andu mut ko tmudoodu ko naty ja tadu ixxw'uamun tu ttuñ di'ibu myudajtyty ja muj'ajtn. ¹⁹ Ko ja fariseeuty t'ijxtu ko Jesús ja ja'ay ak ja'a panujxur, net ñajjyunánudu ak ja'ajuty:

—Ta xy'ixtu. Kyaj mbaat ti ndu'unun. ¡Nidugekyu ja ja'ayuty ak ja'a pyanujxtabu tadu ja'ay!

Grieequ ja'ay t'uxta'aydyu ja Jesús

²⁰ Es ma ja ja'ayuty di'ibu naty tu ñujxtu Jerusalén es t'awdata'andu ja Dios ma ja xuu tyuñuty, tapu naty nidu'uguty ja grieequ ja'ayuty. ²¹ Tyaadyty ja'a ñinujxtu ja Felipu di'ibu kugajpn'ajtp Betsaydu, Galileeu ñaaxóty, es t'anmaaydyu:

—Windsún, yu'uts nja'ixándur ja Jesús es njamutmadya'aga'andats.

²² Felipu oj tñinejxy ja Andrés es t'awa'anu. Net nimajtsk oj ñujxtu ma ja Jesús es tmumadyaktu. ²³ Net ja Jesús jyunañ:

—Tu net ja oorú tpaaty ma ja Diósuts uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, xymyo'oya'añuts waanu ni'igu muj'ajtn.

²⁴ Tuj'ajtn miits n'anuumudu ko tu'ugu triigu pajk kyaka'ay ñaaxkujxy es kyaj myuxy, da'uñu ja tuumt tu'uk je'eyu 'yity, per ko kya'ay ñaaxkujxy es tyugoy ja'agyujxm ko myuxy, may ja tyuum dyaky. ²⁵ Pán nayaajiky'ajtnur ku'um ya naxwiiñ, da'un éxtum ja ja'ayuty di'ibu pyujke'kypy ja triigu tuumt extu ko wyojka'ayuty, net tyugoodya'ay. Per di'ibu jiky'ajtp éxtumts uj n'anuumu, da'un éxtum ja tuumt di'ibu mujxp es tyuumpl'áty may. ²⁶ Ja'a ko púnuty jiky'ajtnur éxtumts uj n'anuumu es xymudúñuts, ñujxur nandu'án mats uj ñnejxy, es nDeedyuts may'átudur nidugekyu di'ibátyuts xypyanyjxtur.

Jesús tñigajxy ja 'yo'kun

²⁷ Tyam ñugoots n'okjotmaymyuut'ajnu. ¿Wi'ixuts njuna'anut? ¿Ti njuna'anupts?: “Tatu, yajtsókuts kudiibuts n'ayówat ma tyadu o'kun.” Per da'unuts tu nmiñ naxwiiñ esuts n'oogut. ²⁸ Net 'yakjunañ: “Tatu, tun da'un es ja ja'ayuty m'awdatudat.”

Net yajmudooy kyajxy tsajpótm:

—Tuts da'un nduñ, es ndunaambyuts jatugok.

²⁹ Ja ja'ayuty di'ibu jap myudoodu ñajjyunánudu ko anaa yaxp. Es wiinkpty ñajjyunánudu:

—Tu'ugu anklus tu myugajxyuty.

³⁰ Net ja Jesús t'anmaaydyu:

—Kyajpu tyaadu tu yajmudóy mut ujtskyujxm, mut miitskyujxmudyu da'un. ³¹ Tyamu net ja tiempu tu jya'ty ma yu naxwíñudu ja'ay yajpayo'oya'añ, es tyamu net yajku-tujkñjuudat di'ibu ya naxwiiñ ana'amp. ³² Es kots uj nyajpajta'agut kujxm, nétats xyñimiinda'aydyudats ja ja'ayuty.

³³ Es mudu tyaadu Jesús yajjagyujku wi'ixu naty 'yooga'añ.

³⁴ Es ja ja'ayuty 'yadsoojudu:

—Tuts nmadowdu ma ja Diosu jyaabyajtun ko ya Kristu jiky'ataamp winu xuu winu tiempu. ¿Wi'ix mij mjuna'añ ko ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu jajpujta'aga'añ kajxm? ¿Púnu dnuu tadu Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu?

³⁵Net ja Jesús jyunáñ:

—Ak'ijtp ja jajun mut miidsuty, per waanu tiempu je'eyu. Yo'oygyojtu mut ko m'akmudajttabu tyadu jajun kudiibu mgugoodsudat. Mut ko di'ibu tu'luye'epy kugoots, kyaj tnijawu ma ñejxy. ³⁶Ujtsu da'unu tyadu jajun. Naam n'ak'ijtpnamts mut miidsuty, axájudugats miidsuty es da'un miits mja'ay'átudat ja jajun es tkudu'xa'añ ja wiingátypuu.

Ko tyaadu da'un Jesús jyunandaay, net oj ñujxnu adakutuuy.

Ja'a ko israelítaty kyaj tmubaktu Jesús

³⁷Oyu naty ja Jesús tu tjantsyjyaya'fxuuty ja ijxwu'umun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtun ja'ay wyinduuyaty, kyaj myubujkudu. ³⁸Es da'un yajkuudyuun tyaadu di'ibu ja Diosu kyugajxpu Isaiiu kyuxjaay ma jyunáñ:

Nindsun'ajtam, ¿pún tu tmubeky di'ibuts uj tu ngajxwa'xy?

¿Pún tyuk'ijx ja Nindsun'ajtam myuk'ajtun?

³⁹Es da'un kyaj mbaat oj tmubaktu. Pes nan kyuxjaay ja Isaiiu:

⁴⁰Dios da'un jyunáñ:

“Tyadu ja'ay tu ñayajwiindsudu es dyajjuun ja jyot wyinma'añ, es kudiibu t'ixtat mada wyiinuty,

es ni tkajaygyúkadat mut ja jyot wyinma'añ,

es ni kyajumbíttat ma uj esuts nya'agada'agat.”

⁴¹Isaiiu jyunáñ da'un mut ko tu naty t'ixy ja myuj'ajtunu Jesús, es ya'u dnuu tyaadu ñimadyak.

⁴²Oy may ja israelítaty tjamubaktu Jesús, es ja'a mut naaguty ja wyindsúnuty, kyaj jyunandu mayja'ayoty mut ko ttsu'ugudu ja fariseeuty kudiibu ñakykupákadat tsajp-tugoty. ⁴³Ja'a ko ya'ujuty ni'igu ttsoktu ko ja ja'ay yajmuj'átudu es kudiinum ja Dios yajmuj'átudat.

Jesús 'yayuk tyukpaye'epy ja ja'ay

⁴⁴Myiñ jatugok ja Jesús es jyunáñ jantsy muk:

—Di'ibuts uj xymyubujkp, myubejkyu nandu'un di'ibuts tu xykyexy. ⁴⁵Es di'ibuts tyam xy'ijxp, ya'u naty nandu'un 'yijxypy di'ibuts uj xykyajx. ⁴⁶Ujtsu da'un ja jajun. Tu ngada'agyuts ya naxwiñ es di'ibuts xymyubujkp kyaj wu'umut kugoots. ⁴⁷Uj kyajts ndukkumudoy di'ibu tu tjamudoy ya n'ayúkats es kyaj ttuñu kwentu, mut ko uj kyajts tu nmiñ ya naxwiñ esuts ndukkumudówat ja ja'ayuty, nyajnitso'ogupts sitay. ⁴⁸Di'ibuts xy'uxtjip es kyaj ttuñu kwentu n'ayúkats, tam ya'u 'yawíxyuty pún tukkumudówadup. Yu tyadu ayuk di'ibu uj tu ngajxyuts, ya'u da'un niguxu'ugup ko pekymuut ja ja'ay ja xuu ko ja'ay yajpayo'oydyat. ⁴⁹Mut ko uj kyajts ngajxy mududsu ngu'um winma'añ, ja nDeedyuts di'ibuts xykyajx, ya'uts tu xytyuk'ane'emy di'ibuts ngajxup es di'ibuts nduk'uxpákur. ⁵⁰Es nnija'abuts ya nDeedyudsu 'yana'amun, ya'u da'un wi'ix yajpaaty ja jiky'ajtun winu xuu winu tiempu. Pes di'ibuts uj ngajxypy, ngajxypyuts éxtumts ja nDeedyun tu xytyuk'ane'emy.

13

Jesús tpujy ja 'yuxpákpütajku tyeky

¹Tu naty ttimpatnu ja pasku a'ux. Jesús ñija'abu naty ko ja ooru tu tpatnu es tmastu'udánnu ja naxwíñudu es ñujxánnu ma Dios Teety. Ja'a da'uñnu naty ttseky ja jya'ayuty di'ibu naty ya naxwiñ, es tyam dyajniğuxe'eky mabaat jyantsysoyoktu.

²A'ux'atándabu naty, es tu naty ja mujku'ugópk tyuku jyodoty wyinma'añoty ja Juudas, Simonk Iskaryotu myaank, es tkuyákut ja Jesús. ³Jesús ñija'abu naty ko ya'u tsoyo'oiñ ma Dios Teedyun es jyumbita'añ nandu'un jatugok ma ja Dios Teety, es nan ñija'abu naty ko Dios Teedyu naty tu myo'oyuty tugekyu ja kutujkun, ⁴net wya'tse'ky ja Jesús

meesu winduuy es ñaydyuknijaandútu ja ñikujxyudu wit es ñaydyukmoxmwu'uunu tu'ugu twayu. ⁵ Net tpuj'táky ja nuu ma agubujun. Ta ñaxwe'tsy es tpuju ja tyékyaty ja 'yaxpujkruty es dyajtútsy mut ja twayu di'ibu naty ta ñaydyukmoxmwu'ñuty.

⁶ Ko naty tpujanna Simonk Peedru tyeky, netu Simonk jyunáñ:

—Windsún, ¿mij mbujaambyats ja ndeky?

⁷ Jesús t'adsooy:

—Tyam kyaj xyjaygyuku di'ibuts ndiimpy, per óknem xyñijáwut.

⁸ Es ja Peedru 'yadsooy:

—¿'Uj ni na'ats mij ndeky xykyapújut!

Jesús 'yanmaay:

—Pun kyajts mij yu mdeky nbujy, kyajts mij n'axpujkrú'átat.

⁹ Simonk Peedru 'yadsooy:

—Windsún, kyaj yu'uyaty je'eyu ndékyats, nandu'un pujtsu ngu'u esu ngubajkuts.

¹⁰ Es ja Jesús 'yadsooy:

—Di'ibu ta tsiida'ay, kyaj jyatyimnigutíkyaty tsi'i't tugekyu, yu'uyu je'eyu tyeky, mut ko wa'adsu'u tugekyu. Es wa'ats miidsuty, oy mgadimni'amúkaty.

¹¹ Mut ko ñija'abu naty pánu naty kuyakánur, paadyu du'un jyunáñ: “Es wa'ats miidsuty, oy mgadimni'amúkaty.”

¹² Ko ja Jesús tpujtaayudu ja 'yaxpujkruty ja tyékyaty, net jatagok ttuktajku ja ñikujxyudu wit. Net ñaxwe'tsy jatagok meesu winduuy es jyunáñ:

—¿Mjaygyujkadur miidsuty yu tyaadu di'ibudsu du'un ta nduñ? ¹³ Miits xytyijtup Ya'axpujkrú es Windsún. Mmudajttar ja tui'ajtan, mut ko ujtsu du'un. ¹⁴ Es pun uj, miidsu mYa'axpujkrú esu mWindsún, tuts nbujy miidsuty ja mdékyaty, nandu'unu dan miits mnaybyujxudat nixim niyam. ¹⁵ Ujts miits ta nmo'oydyu tu'ugu ijxwu'umun es miits xytyúndat nandu'un éxtumts uj ta nduñ. ¹⁶ Jantsy tui'ajtanuts miits n'anuumudu, ni tu'ugu po'oduumba di'ibu ni'liga maj kadiinama wyindsún, es ni tu'ugu di'ibu miimp kexy kyamájuty es kadiinum ja di'ibu kajxur. ¹⁷ Pun mjaygyujkadubu tyaadu es pun mbaduundur, m'ittar agujk jotkujk.

¹⁸ 'Kyajts miits n'anuumudu nidugekyu. Uj ñija'abuts pánatys ta nwinwitsy. Per koonum yajkuydyuna'añ éxtumu Diosu jyaaybyajtan jyunáñ: “Di'ibu kaay ukr ti'igyu mut uj, yu'u du'un ta jyumbity nmudsíputs.” ¹⁹ Tyam miits n'anuumudu naam kyajnumu du'un tyaadu tyuñ jyátyuty, es ko yu tyaadu du'un tyun jyátudat, net xymyubúktat ko ujtsu du'un pánu du'un uj. ²⁰ Jantsy tui'ajtanuts miits n'anuumudu, di'ibu 'yaxájur di'ibuts uj ngejxypy, xy'axájurtsu naty uj, es di'ibuts uj xy'axájur, 'yaxájur di'ibuts uj xykajx.

Jesús tnigajxy esu Juudas kyayaka'añuty

²¹ Ko du'un jyunandaay ja Jesús, net ñayjya'aju jotmaymyuat es 'yamutsk'ajty, es oj ttimkajxte'xy:

—Jantsy tui'ajtanuts miits n'anuumudu ko miidsuty nidu'uk xykyayakaambuts.

²² Net ja 'yaxpujkruty ak je'eyu ñaywyin'ixudu, ni tkanijáwudu pánu du'un 'yandijpy.

²³ Tu'ugu Jesusu 'yaxpujkrú di'ibu ni'liga ijty tseyjpy*, jamyu pyu'am naty mut 'ya'ux'aty.

²⁴ Simonk Peedru tyuk'ijxu tu'ugu ijxwu'umun es dyajtuuy pánu du'unu taadu. ²⁵ Net ja tu'ukru 'yaxpujkrú ñimujwa'tsu ja Jesús es dyajtuuy:

—Windsún, ¿pánxu du'unu taadu?

²⁶ Jesús 'yadsooy:

—Mints n'ok'yajxeeky tuk pedazu tsajkaaky, es di'ibuts nmeepy, yu'u du'un.

Es du'un dyajxe'ky ja tsajkaaky es tmooy ja Juudas Iskaryotu, Simongu myaank. ²⁷ Ta Juudas t'axaju ja tsajkaaky tuk pedazu es tkaay. Net ja mujku'ugópk Satanás tyuktajku ja Juudas. Net ja Jesús jyunáñ:

* 13:23 Fwank yu neky jyaay es yu'u ku'um nay'andjpur ko jyunáñ ja axpujkrú di'ibu Jesús ni'liga ijty tseyjpy.

—Di'ibü mdunaampy, tuungóju dá'un pojün.

²⁸ Per ni pún di'ibü naty jam a'ux'ajttap tkajaygyujku ti ko dá'un jyuna'añ ja Jesús.

²⁹ Kom ja Juudus yu'u naty ñikoombejtypy ja meeñ ma ja Jesusu 'yuxpajkputy, nidu'uguty twinmaaydyu ko Jesús ja'a 'yandiipy esxyup ti waanu yajjüy di'ibü yajtündup ma ja xuu, o tmo'oyxup oynu'annan ja ayooob ja'ayuty. ³⁰ Ko Juudus t'axaju ja tsajkaaky, ta pyudseemy. Tü naty kyoodsuna.

Jesús tmo'oy ja jembyu ana'amun

³¹ Ko naty tü pyudseemy ja Juudus, net ja Jesús jyuna'ñ:

—Tyamu net ya'ixut ja nmuj'ajtanuts uj, ja Naxwíñdu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, esuts nya'ixadut ja myuj'ajtanu Dios. ³² Es kots uj nya'ixadut ja myuj'ajtanu Dios, netu Dios xymyo'oya'añuts ja di'ibü yu'u myuj'ajtan'ajtypy. ³³ Mugu'uguty, kyajts jeky nnaky'ita'añ mut miidsuty. Xy'uxta'ayándupts miidsuty, es dá'un éxtamts n'anmaaydyu ja israelítuty, n'anuumaduts miits tyam: Kyaj mbaat mnuxtu mats uj nnejxy. ³⁴ Tyaaduts miits nmooydyup yu jembyu ana'amun: Naydsyókudu nixim niyam. Dá'un éxtamts miits ndsoktu, nandu'un mnaydsyókudut nixim niyam. ³⁵ Pün mnaydsyokudup miidsuty nixim niyam, net nidugekyu ja ja'ay tnijáwudut kots uj miits n'uxpajkpu'attu.

Jesús tnigajxy ko Peedru 'yuxtija'añuty

³⁶ Simonk Peedru dyajtuny ja Jesús:

—Windsún, ¿ma mnejxy?

Jesús 'yadsoojü:

—Mats uj nnejxy, kyajts mbaat xypyanejxy tyam. Per xypyanejxupts óknam.

³⁷ Net ja Peedru t'anmaay:

—Windsún, ¿Ti ko kyaj mbaat nbanejxy tyam? Uj ngu'oogupts mij.

³⁸ Jesús 'yadsoojü:

—¿Tii tüy'ajtan kots mij xkyu'oogupts? Tyam ndim'anuumu tüy'ajtan, kyajnumu naty tugaak 'yuy ko mij mjuna'ana'añ tugaak ok ko kyajts xy'ixy'aty.

14

Jesuskuyxmu ja'ay jya'ty ma Dios Teety

¹ Net ja Jesús t'anmaaydyu 'yuxpajkputy:

—Katu miits mjotmay'ooktu. Pujta'aktü til'igyü mjot mwinma'añ ma Dios es nandu'un ma uj. ² Madu nDeety 'yity, may jam ja tsanaaydyákn. Pün kyajxyubu dá'un, tüxxyupts uj miits n'anuumudu. Nnejxyuts uj n'ok'uxkuku ma miits m'ittut. ³ Es nétats nmínut jatugok es nyajnjxtuduts miits es mjiky'áttut mut uj. ⁴ Miits mnija'adup mats nnejxy es mnija'adup ja tu'u.

⁵ Tomás 'yadsoojü:

—Windsún, kyajts udsuty nnijáwudu ma mij mnejxy. ¿Wi'ixuts uj mbaat nnijáwudu tadu tu'u?

⁶ Jesús 'yadsooy:

—Ujtsu dá'un éxtam tu'ugu tu'u, ujtskuyxmu ja'ay jya'ttu ma Dios Teety, ujtskuyxmu ja'ay tnijáwudu ja tüy'ajtan, ujtskuyxmu ja'ay jyiky'attu. Ni pün kyaja'ty ma Dios Teety pün kyajts uj xymyubeky. ⁷ Kooxyup miits xy'ixy'áttuts uj, nandu'unxyup xy'ixy'attu ja nDeedyuts. Es tü net xy'ixy'attu tyam, ja'a ko tü xy'ixtu.

⁸ Net ja Filipu 'yanmaayü:

—Windsún, tuk'ijxtuguts ja Dios Teety, es mut yu'uyu.

⁹ Jesús t'adsooy ja Filipu:

—Filipü, jékyats kujk n'ittu mut miidsuty, ¿es kyajnumts mij xy'ixy'aty? Di'ibats uj xy'ixy'ajtp, 'yixy'ajtypy nandu'un ja Dios Teety. ¿Ti kots mij xy'anuumu kots uj mij nduk'ixut ja Dios Teety? ¹⁰ ¿Ti kyajts xymyubekyuts ko uj ijtpumts mut ja Dios Teety, esu Dios Teety nandu'un ijtpumu dá'un mut uj? Di'ibats miits n'anmaaydyup, kyaj yu'ujuty je'eyu ngu'um winma'añuts. Dios Teety yu'u ijtp mut uj, es yu'u dun xymyeebyuts di'ibats

ndúnur es di'ibuts ngajxur tugekyu. ¹¹ Mubujktuguts kots uj n'ity mut ja Dios Teety, es ja Dios Teety ijtramu'a mut uj. Mubujktuguts mut kots da'un njuna'añ, o mubujktuguts mut ko di'ibuts ndiimpy ya'ijxp ko tuy'ajtanuty di'ibuts miits n'anmaaydyur.

¹² Jantsy tuy'ajtan n'anuumudu ko di'ibuts xymyubujktur, tyúndur nandu'un di'ibuts uj ndiimpy. Es tyúndur waanu majutyru mut ko uj nujxnurts ma Dios Teety. ¹³ Uj ndúnurpts di'ibuts miits xy'amdoodur mut ko xymyubuktuts, es da'un nya'ixudurts ja myuj'ajtanu Dios Teety. ¹⁴ Paadyuts miits n'anuumudu, ndúnurpts uj pun tits xy'amdoodur ujtskyujxm.

Jesús tnigajxy ko Espíritu Santa tkaxa'añ

¹⁵ Pun xytsyojkturpts miidsuty, mgyudyúndurpts ja n'ana'amun. ¹⁶ Ujts ja Dios Teety n'amdowur es mduknigaxudut jat'uuk di'ibu mbudákudur, yu Espíritu Santa di'ibu mdukl'ixudur ja tuy'ajtan es 'yítut mut miidsuty winu xuu winu tiempu. ¹⁷ Es pánudyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudur, nan kyaj mbaat t'axájudu ja Espíritu Santa, mut ko kyaj t'ixtu es ni tka'ixy'attu. Per miits m'ixy'ajttur mut ko taa mut miidsuty es wu'amp winu xuu winu tiempu mut miidsuty. ¹⁸ Kyajts miits nnika'aga'andu. Jumbitaambuts es n'ita'añuts mut miidsuty. ¹⁹ Ko waanu 'yítut, kyajts xyñaky'ixtut pánudyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudur, per miits m'ixtut, es mjiky'áttur miidsuty mut ko uj njiky'átyuts. ²⁰ Es ma tadu xuu xpyúktudu kwentu ko támudsu naty uj madsu nDeety, es miidsuty mut uj, es uj mut miidsuty. ²¹ Pán ñija'ap es tpadún yu n'ana'amunuts, ya'ijxur kots xytsyeyu. Esu nDeedyuts tsojkur di'ibuts uj xytsyojkr, es ujts nandu'un ndsókurpts, es nduk'ixurpts yu'a.

²² Jat'uugu 'yuxpukru di'ibu nandu'un xy'ajtyru Juudus, per kyaj jya'ajty di'ibu kuyakánur, ja'a junán:

—Windsún, ¿ti kots mij xytyuk'ixa'anduts udsuty es kyaj pánudyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudur?

²³ Jesús 'yadsooy:

—Di'ibuts xytsyojkr, pyadiimpy di'ibuts uj ngajxyru; esu nDeedyuts tsókudur; es uj esu nDeedyuts, míndurpts es njiky'átuduts mut yu'a. ²⁴ Per di'ibu kyajts xytsyeyu, kyaj tkuyduñ di'ibuts uj ngajxyru. Tyadu kajxwíjun di'ibu miits yam mdoodur, kyajts uj nja'ajty, ya'ayu jya'aju nDeedyuts di'ibuts tu xkyexy.

²⁵ Miits n'ak'anuumudu tyadu kots n'ak'yámmumuty mut miidsuty. ²⁶ Per ja Espíritu Santa di'ibu ja nDeedyuts kyaxaampy ujtskyujxm, ja'a mbudákudur, mdukl'ixpúkurpts tugekyu es mdukjamyátsudur tugekyu di'ibuts uj miits tu n'anuumudu.

²⁷ Nnayjyugajxurpts mut miidsuty jotkujk. Es nmoodyurpts miits yu njotkujk'ajtanuts. Per kyajts nyaky ja jotkujk'ajtan éxtum dyaktu pánudyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudur. Katu mjotmay'ooktu es ni xkyamudáttut ja tsu'ugu. ²⁸ Tu xymyudowdu kots tu njuna'añ: “Nujxnurpts, es mínurpts jatugok es n'ítuduts mut miidsuty.” Pun tuy'ajtanuts miits xytsyojktu, mxondákturxyur ko xyñijáwudu kots uj nnejxy ma Dios Teety, mut ko yu'a da'un ni'igu muj kúdiinam uj.

²⁹ N'anmaaydyurpts miidsu tyadu ko kyajnumu da'un tyuñ jyátyuty, mut ko nuj tyuñ jyátyuty, net xymyubuktut. ³⁰ Kyajts nnakykyajxa'añ may mut miidsuty, mut ko miimp ja di'ibu ana'amp pánudyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudur, oy ni ti madakun tkamudaty mut uj. ³¹ Per da'un yajkuydyuna'añ éxtamu Dios Teety xytyuk'ane'emy es tnijáwudut ja naxwíñudu ja'ayuty ko uj ja nDeedyuts ndsejpyuts es nguydiimbyuts di'ibuts yu'a xytyuk'ana'amp. Wa'tsu'uktu. Jo'omdu.

—Ujtsu da'un éxtam tu'ugu uuvu aats, es ja nDeedyuts da'un éxtam di'ibu kywen-tá'ajtypy ja uuvu aats. ² Kyupo'typy otyim di'ibuty ja nxe'endsyuts di'ibu kyaj tyuum-p'áty, per wyindijpy es dyajwa'atsy yajxón di'ibu tuump'ajtp, es ni'igu 'yaktuum'átut. ³ Miidsuty wa'ats m'ittu mut ja n'axpajkunuts ko ta nmo'oydyu. ⁴ Ittu ti'igyu mut uj, éxtam uj da'uñumts n'ity ti'igyu mut miidsaty. Tu'ugu xe'entsy kyaj mbaat tyuum'áty pun kyaj 'yity ti'igyu mut ja ni'aats, es nandu'un jajtpu dnu tyaadu, miidsuty kyaj mbaat mduump'áttu pun kyaj ti'igyu m'ittu mut uj.

⁵ Ujtsu da'un ja ni'aats, es miidsudyu da'un ja xye'entsy. Di'ibu da'uñum 'yity mut uj, es uj n'ityuts mut yu'ujuty, may tyuum'átut; pes kyaj mbaat ti xytyundu pun kyajpúts uj. ⁶ Di'ibu kyaj da'uñum 'yity ti'igyu mut uj, da'un yu'u éxtam ja xe'entsy di'ibu ya'o'xpudsuum p es tyu'udsut es ya'o'xmúkat es yajnino'ogut.

⁷ Pun miits m'ijttubum ti'igyu mut uj, es xykyudyundu ja n'ana'amunuts, amdowdu di'ibu mdsoktup es myajmo'oydyup. ⁸ Yu nDeedyuts ya'ijxup yu myuj'ajtan ko miits mduump'áttu oy, es da'un ttuk'ixy ja ja'ayuty ko ujts miits n'axpajkpu'ajttup. ⁹ Uj ndsojktupts miidsuty éxtumts ja nDeedyuts xytsyékyuts uj. Padúnduts ja ndsojknuts di'ibuts uj nmudajtypy mut miidsuty. ¹⁰ Pun mguyduundup ja n'ana'amunuts, mbadúndubu tyadu tsojkn di'ibuts uj nmudajtypy mut miidsuty, éxtumts uj nguydyúnuts ja nDeedyudsu 'yana'amun es mbadúnuts ja tsojkn di'ibu yu'u myudajtypy mut uj. ¹¹ Ujts miits n'anmaaydyup es mxonda'aktut mut uj es da'un jotkuda'aky m'it mxóndut. ¹² Yu n'ana'amunuts yu'u tyaadu: Naydsyókudu nixim niyam, éxtumts uj miits ndsoktu. ¹³ Di'ibu kyuo'ogup ja myatnaymyaayubuty, yu'u da'un ya'ijxup ko myújuty ja tsojkn tmudaty. ¹⁴ Miidsudyu da'un ja nmotnaymyaayubuty pun mduundup di'ibuts miits nduk'ana'amdap. ¹⁵ Kyajts miits nnaktyijttup mduumbu, mut ko ja mduumbu kyaj tnijawu ti ja wyindsún tyiimpy. Miidsuty ndijtu mutnaymyaayubuty, mut ko ta nduk'ixtu tugekyu di'ibuts ja nDeety uj ta xytyuk'ixy. ¹⁶ Kyajts miidsuty xywyin'ijxtu. Ujtsu da'un miits nwin'ijxtu es nduknipajktup es m'ittut éxtumu xe'entsy di'ibu tuump'ajtp ni'igu, es itup winu xuu winu tiempu, es da'un ja nDeedyuts mmo'oyudup tugekyu di'ibu m'amdoodup mut kots xymyubuktá. ¹⁷ Pesu tyaaduts miits nduk'ana'amdap: Naydsyókudu nixim niyam.

Di'ibu naxwiñudu winma'añ ja'a'ajttudup kyaj tseky ja Jesús esu 'yaxpajkputy

¹⁸ Pun kyaj miits mdsókudu púnudyu naxwiñudu winma'añ ja'a'ajttudup, jamyatstu ko uj jawyiinuts kyaj xytsyoktuts. ¹⁹ Kooxyup miidsuty ja naxwiñudu winma'añ m'ok-ja'a'átadu, mdsokpuxyup éxtam ja jya'ajuty. Per ujts miits ta nwinwitsta es kyaj m'ok-ja'a'ajttanut ja naxwiñudu winma'añ, paaty kyaj mdsókudu. ²⁰ Jamyatstu yajxón éxtam ta n'anuumudu. Tu'ugu po'oduumbu kyaj ni'igu myújuty es kúdiinum ja wyindsún. Pun ja ja'ayuty xypyajudijttuts uj, nandu'un miits myajpajudita'andu. Kom kyaj tkuyduundu ja n'axpajkunuts ja ja'ayuty, nan kyaj tkuyduúndut ja m'axpajkan. ²¹ Es da'un tugekyu tyaadu myajtuktuna'andu mut ko miits n'axpajkpu'áttu es mut ko nan kyaj ttsoktu di'ibuts xkyajax.

²² Kooxyupts uj ngamiñ es nmugajxtu, kyajxyup tmudattu ja pojpu. Per tyam kyaj mbaat ti ñaydyukkugajxudu. ²³ Di'ibuts kyaj xytsyoktu uj, kyajpu da'un nandu'un ttsoktu ja nDeedyuts. ²⁴ Kooxyupts ta ngaya'ixyuty yu muj'ajtan éxtam ni pún wiink ja'ay tkatúñ, kyajxyup tmudattu ja pyeky ko tkakuyduundu. Per ta t'ixtu ja muj'ajtan di'ibuts ta nduñ, es kyajpym xytsyóktuts, es nandu'un ja nDeedyuts kyaj ttsoktu. ²⁵ Da'un yajkuyduñ yu tyaadu di'ibu ijtp jaabyéty ma ja Diosu jyaabyajtan: “Nanatúkuts uj xymyudsip'ajttudu.”

²⁶ Paaty ko myínut ja Kajxwijpu, ja Espírítu Santu di'ibu ja tuj'ajtan tyiimpy kyajxyup, ja'a yákap ja tuj'ajtan ujtskyujxm. ²⁷ Es nandu'un miits xyáktut ja tuj'ajtan ujtskyujxm, mut ko jawyiñup es tyambaat miits ta m'ittu mut uj.

16

¹ N'anmaaydyupts miits yu tyaadu kudiibu xymyastu'uttaduts. ² Kyaj ja ja'ayuty m'okkupjukunut tsajptugoty, es ja'taamp ja tiempu ma ja ja'ayuty mya'ooga'anudu. Ja'ajuty oyu dun ttijy ttundu di'ibu Dios tsyejpy. ³ Tugekyu du'un yu tyaadu ttuna'andu mut ko kyajts xy'ixy'attu es ni ja nDeedyuts. ⁴ Per tuu n'awanudu ko du'un mduna'anudu. Es ko du'un mdunudut, net miits xyjamyatstututs kots mij tu nja'anuumudu.

Di'ibu Espiritu Santu tyiimpy

⁵ Kyajts miits yu tyaadu tu ndukmumadya'aktu mut kodsu naty n'ity mut miidsuty. ⁶ Per nujxanupts jam ma punuts xykyajx, es ni tu'uguty miits xykyayajtuwduduts: "¿Ma mnejxy?" ⁷ Es miits mjetmaymuyuduty tyam, mut ko tu n'anuumudu ko uj nujxnupts. ⁸ Tuj'ajtanuts miits n'anuumudu ko oy ni'igu mut miidsuty kots uj nnejxy. Ja'a ko pun kyajts uj nnejxy, kyaj myina'añ ja Kajxwipru, per kots uj nujxnut, net nduknigaxtat. ⁹ Es ko yu'u myinut, yu'u tyuknijawuyandup ko pyekymuyuduty punudyu naxwiñudu winma'añ ja'a'ajtudup, es wi'ixu ja'ay oy wye'emy mudu Dios, es ko Dios pyayo'oy mudu tuj'ajtun. ¹⁰ Yu Kajxwipru yakaampy es ja ja'ayuty tnijawudut ko pyekymuyut'attu, ja'a ko kyaj xymyubuktuts, ¹¹ es ttuknijawuya'andu wi'ix oy wyu'umdu mudu Dios, mut ko nujxnupts ma Dios Teety es kyajts miits xy'ok'ijxnudut, ¹² es mut ko Dios pyayo'oy tuj'ajtun muut, ja'a ko tu yajtuknibujtaagu es tyuydyunudut ja mujku'ugorp di'ibu 'yane'empy punudyu naxwiñudu winma'añ ja'a'ajtudup.

¹³ Máynumts miits ngatukmumadya'aktu, per kyajru miits mbaat xyjaygyukudu tyam. ¹⁴ Per ko myinut ja Espiritu Santu di'ibu muut ja tuj'ajtun, yu'u mduknii'ixudup tugekyu ja tuj'ajtun, mut ko kyaj jyuña'ana'añ mut ja kyu'um winma'añ. Ja'a myadya'agaampy tugekyu di'ibu tu tmudoy, es mduknijawuyandup di'ibu tunán jatánup. ¹⁵ Es yu'uts xyajmuj'ixánup uj, mut ko 'yaxajuyaampy ujtsu nja'ajuty es mduknijawuya'andu miidsuty. ¹⁶ Tugekyu di'ibudsu nDeety myudajtyry, ujtsu nja'a. Nan paadyuts njunán ko yu Espiritu Santu 'yaxájup di'ibuts uj nja'a'ajtyry es mduknijawuya'andu miidsuty.

¹⁷ Ko waanu tiempu 'yak'ítut, kyajts miits xyñaky'ixtat. Es ko waanu nujx 'ity, nétuts jatugok xy'ixtat.

Amay jotmay jyuumbity xondakun

¹⁸ Net nja'ajuty ja 'yuxpukpudy ñayajtuujudu:

—¿Ti da du'un yu tyaadu myadyakypy ko jyuña'añ ko waanu tiempu 'yak'ítut kyaj nnaky'ijxum, es kum'ónnum n'ijxum jatugok, es jatu'uk ko jyuña'añ: "Nujxnupts ma Dios Teety?" ¹⁹ ¿Ti myadya'agaampy mut jawaanubu tiempu? Kyaj nmwwinma'añbyátum ti dunu taadu myadyakypy.

²⁰ Net ja Jesús t'ijxy ja 'yuxpukpudy éxtum yajtuwa'andu. Net t'anmaaydyu:

—Uj tu n'anuumuduts miits ko waanu 'yítut kyajts xyñaky'ixtat, es óknum xy'ixtat jatugok. ¿Tyaadu du'un mnayajtuudup ak miidsuty? ²¹ Jantsy tuj'ajtan miits n'anuumudu, ko miits mju'uydyup es mjetmay'ooktup maanumu naty ja ja'ay xyonda'aktu punudyu naxwiñudu winma'añ ja'a'ajtudup. Per óknum yu mjetmay jumbitup xondakun. ²² Ko ja toxytyujk 'yu'ungu'unk tpaada'añ, jotmaydyuktujkup, ja'a mut ko tu tpaaty ja ooru ma pyuka'añuty. Per óknum ko naty tu jya'ty naxwiñ ja u'ungu'unk, ni tkanakyjyamyetsy ja pujkan di'ibu tu dyajnaxy mut ko xyonda'aky ko tu'ugu mixyu'unk tu dyajmiñ dyajja'ty ya naxwiñ. ²³ Es nandu'un dun miits mjetmay'o'ktup tyam, per nniminándupts miidsuty, es net ja m'aa mjet xyonda'aga'añ tu'ugu xondakun di'ibu kyaj mbaat ni pun mgarujkxudu.

²⁴ Es ma tadu naty ja xuu, kyajts ti xyñaky'amdowut. Jantsy tuj'ajtanuts miits n'anuumudu ko yu nDeedyuts mmo'oyudup tugekyu di'ibu m'amdeepy mut ko xymyubuktuts. ²⁵ Tyambaat miidsuty kyajnum xy'amdowdu ni tii mut ujtskyujxm. Amdowdu, es xy'axájudut, es jotkuda'aky mxonda'aktut.

Tsyepjy ja Dios Teety ja uxpujkrutujk

²⁶ Tuts miits nduk'uxpaktu tyaadu mudu ijxpajtun. Per minup ja tiempu kots miidsuty wa'ats ndukmumadya'agut ja nDeedyuts. ²⁷ Es ma naty tadu xuu, miits xy'amdowdwt

ja Dios Teety mat ʔjtskyujxm. Es kyajts ʔj njatyim'anuumudats ja nDeedyats es mmo'oyudat di'ibu miits m'amdoodap, ²⁷ mat ko yu Dios Teety mdsokudap, mat kots ʔj miits xytsyoktats es tu xymyubuktats kots ʔj ndso'oñats ma Dios. ²⁸ ʔj ndso'oñats ma ja Dios Teety es nmiinʔts ya naxwiin, es tyam nmastutnats ja naxwiinudu es nnujxnats jatagok ma Dios Teety.

²⁹ Net ja 'yuxpukpury 'yanmaayudu:

—Tyam sitay xy'anmaaydupts tʔy'ajtʔn es ni xykyanakyyajtʔn ja ijxpajtʔn. ³⁰ Es tyamudsu net n'ixtu ko tugekyu mij xyñija'adya'ay, es kyaj jyatyimtsékuty pʔn mya-jtʔwudat, mat ko nmubujktupts ko mij tu mdsoon ma Dios.

³¹ Jesús t'adsooda ja 'yuxpukpury:

—Pes, ʔtyamu net nmubujktʔ? ³² Miimba net ja tiempu, es tyamu du'un, ko miits m'agakwa'xtat nidu'uk nidu'uk kujknu'u kujktu'u es xymyastu'uda'andats, es nwa'u-ma'añats naydu'u'uk. Per ʔj kyajts nwe'emy naydu'u'uk mat ko ja nDeedyats 'yity mat ʔj. ³³ N'anuumudu tyadu es xypyaattut ja jotkujk'ajtʔn mat ko ti'igyu m'ittu mat ʔj. Ya naxwiin miits m'ayówdap, per katʔ mjotmay'ooktu, mat ko ʔj, tats nmamada'aky ja mjuku'ugópk di'ibu yajkutujk pʔnudyu naxwiinudu winma'añ ja'a'ajtʔdap.

17

Jesús tnigajxtaagu ja 'yuxpukpuryk

¹ Ko tyadu du'un ja Jesús jyunaandaay, net pyat'ijxy tsajpótm es jyunañ:

—Tatitu'unk, tu net tpaaty ja oorʔ. Yajmuj'ijxuguts ʔj, es ʔjts mij nyajmuj'ixudap. ² Pes mijts tu xymyo'oyats ja kutujkʔn mat nidugekyu ja'ayuty es nmo'oyudats ja jiky'ajtʔn winu xuu winu tiempu tugekyu di'ibuts mij tu xymyo'oy. ³ Esu tyadu jiky'ajtʔn winu xuu winu tiempu, ja'a yu'u ko ja'ay mij, ti'igyu Dios, m'ixy'átudu es xy'axájudats ʔj éxtam ja Kristu es tmubuktat ko mij xykyajxats ya naxwiin. ⁴ Tats mij nmuj'ixy mat ko tats nguudyunda'ay tugekyu di'ibuts mij xytyuk'ana'am es ndúnudats ya naxwiin. ⁵ Meegyudsu net tyam ja muj'ajtʔn di'ibudsu naty nmudajtypy kodsu naty n'ity mat mij ko naty kyajnum ja naxwiinudu kyojy.

⁶ Es ja ja'ayuty di'ibuts mij xymyooyats ya naxwiin, tats nduknijawudu wi'ixu dun mij. Mijtsu naty mja'a'ajtʔ, es xymyooyats ʔj mij. Tu tpadundu ja m'ayuk. ⁷ Ñija'adap ko mijts tu xymyo'oyats tugekyu di'ibuts ʔj nmudajtypy, ⁸ mat ko ʔj tu nmo'oydats ja ayuk di'ibuts mij xytyukmugajxu, es yu'ujuty 'yaxájudu es ñija'adap kots ʔj nmiin éxtamu mGudanaabyu, esuts xymyubuktʔ ko mijtsuts xykyajx ya naxwiin.

⁹ ʔjts mij n'amdeepy mat yu'ujuty. Kyajts n'amdoy mat pʔnudyu naxwiinudu ja'a'ajtʔdap, ja'ayu je'eyu di'ibuts mij xymyooy, mat ko xyja'ajuty. ¹⁰ Tugekyu di'ibuts ʔj nja'a'ajtypy, mja'ayu nandu'un, éxtam nandu'un nja'adsu'un di'ibu tugekyu mja'a'ajtypy. Es yu'ujuty yajniguxu'kudap ja nmuj'ajtʔnats.

¹¹ Jumbijnupts tyam ma mijʔn. Kyajts nnaky'ita'añ ya naxwiin, per yu'ujuty ijttap ya naxwiin. Tatitu'unk, aguduk axajtʔk mat mij ja mmuk'ajtʔn es tun es ti'igyu 'yittat ja wyinma'añaty, éxtam udsajtam n'ijtam ti'igyu. ¹² Kots n'ak'ijty mat yu'ujuty, tats n'agudiky n'axajitky mat ja muk'ajtʔn di'ibuts mij xymyooy. Es ni tu'uk tu kyatagoy, ja'ayu du'un di'ibu naty tu tyugoy es du'un yajkyudyúnat éxtam ja mjaaybyajtʔn jyuna'añ.

¹³ Tyámuts njambitanu ma mij. Es du'unats yu tyadu njuna'añ kots n'ak'ity ya naxwiin esudsu n'uxpukpury xyonda'aktat mat ja xondakun di'ibuts ʔj nmudajtypy.

¹⁴ Tudsu du'un n'anuumudu di'ibuts xytyuk'ana'am, es n'ak'anuumayándapts. Kyaj t'ixa'añ pʔnudyu naxwiinudu winma'añ ja'a'ajtʔdap, mat ko kyaj tyi'igyuty mat ja'ajuty, du'un éxtam kyajts ndi'igyuty mat pʔnudyu naxwiinudu winma'añ ja'a'ajtʔdap. ¹⁵ Kyajts mij n'amdoy es xyajpudsúmat ya naxwiin. Di'ibuts mij n'amdeepy es m'agu'udúk m'axajitkúp es kudiiyu ja mjuku'ugópk myumada'agudat. ¹⁶ Kyaj yu'ujuty ja naxwiinudu winma'añ jya'a'átudu, du'un éxtamts ʔj kyajts ja naxwiinudu winma'añ xyja'a'áty. ¹⁷ Yu m'uxpukpury ja'a du'un ja tʔy'ajtʔn. Es mij mdukkudyúnap yu m'ayuk es jyiky'áttat

éxtam mijä m'u'unk m'una'k. ¹⁸ Tuts nduknigexy ja naxwíñudu ja'ay, éxtamts mij xytyuknigexy ja ja'ay ya naxwíñ. ¹⁹ Paadyats uj nnaagyuyákyaty tugekyu es ndúnudats éxtam mij xytsyeky. Es nandu'un yu'ujaty ñagyuyákudat tugekyu es xytyúndat nandu'un éxtam mij xytsyeky.

²⁰ Kyajts n'amdoj je'eyu mat yu'ujaty, n'amdeebys nandu'un mat nidagekyu di'ibuts óknam xy'axájudapts éxtamu Yajnitsókpá ko tmudówdat ja 'yuxpájkunaty ja n'axpájkpats. ²¹ N'amdeebys es tu'ugu wyinma'añ je'eyu 'yíttat. Tatitu'unk, yajti'igyudu jyot wyinma'añ nixim niyam, éxtam ndi'igyu'ajtam, es du'un ja ja'ayaty tamabáktat ko mijts tu xykyexy. ²² Tuts nmo'oy ja muj'ajtam di'ibuts mij xymyooy es yu'ujaty nandu'un 'yíttat ti'igyu, éxtam udsajtam n'ijtam. ²³ Uj n'ityats ti'igyu mat yu'ujaty, es mij m'ity ti'igyu mat uj, es du'un kexy ka'pxy 'yíttat ti'igyu ja wyinma'añaty éxtam udsajtam n'ijtam, es du'un ja naxwíñudu ja'ayaty t'ixtat kots mij xykyexy, es ko mij nandu'un xytsyoktu yu n'axpájkpáty éxtamts uj mij xytsyeky.

²⁴ Tatitu'unk, ndsejpyats esu n'axpájkpats nájx 'yitta mats uj n'ita'añ es t'ixtat ja nmuj'ajtamats di'ibuts mij xymyooy, mat ko tuts mij xytsyeky exta má kyajnuma naty ja naxwíñudu kyojy. ²⁵ Tatitu'unk, mdiimpy ja tuj'ajtam. Kyaj m'ixy'átudu púnadyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudap. Per uj sitay n'ixy'ajtypyats mij, es yu n'axpájkpats ñija'adap kots mij xykyexy. ²⁶ Tuts n'awánudu éxtam mij ja mjet mwinma'añ, es nduk'ijxyppíñamts, mat ko n'ita'añats mat yu'ujaty, es ja mdsokun di'ibuts mij xymyeepy 'yítat nandu'un mat yu'ujaty.

18

Jesús yajmátsy

¹ Ko tyaadu du'un ja Jesús jyunáñ, net oj 'yawinnaxtu mat ja 'yuxpájkpáty má ja lugaar di'ibu xyu'ajtypy Sedrón Nuwok. Jap tu'ugu nugam má 'yityu je'xykyépy. Jap ja Jesús tyujkudu mat ja 'yuxpájkpáty. ² Esu Juudas di'ibu naty kyuyakaampy yu Jesús, nan 'lyixy'ajtypyu natyu tadu nugam, mat ko kanak oku naty tu ñaymyúkdud jap mat ja 'yuxpájkpáty ja Jesús. ³ Netu Juudas jyajttu nugamóty muut ja maysoldaaduty esu polusiity di'ibu kyajxta ja teedywyindsúnaty esu fariseeuty. Es tmunajxtu lyampru, tsyinwaty, pujxn esu kepy. ⁴ Es kom ja Jesús ñija'abu naty ti naty jatánur, ta tñinajxtu es dyajtuuy di'ibu naty pajudijttudap:

—¿Pún m'uxtaaydyur?

⁵ Net ja'ajaty 'yadsoojudu:

—Yu Jesús nazarenu.

Jesús 'yadsooy:

—Ujtsu du'un.

Juudas di'ibu naty kuyakánur, tapu naty mat ja di'ibudyu naty pajudijttap ja Jesús. ⁶ Es ko ja Jesús t'anmaaydyu: “Ujtsu du'un”, net 'yuxtukawa'ktu es kyudaadu naxkujy. ⁷ Net ja Jesús jatugok dyajtuujambijttu:

—¿Pún m'uxtaaydyur?

Net 'yadsoodu:

—Yu Jesús nazarenu.

⁸ Jesús t'anmaaydyu:

—Tuts mij n'anumudu ko ujtsu du'un. Pún ujts miits xy'uxtaaydyur, na'ixtu, wa'an tñujxtu tyadu nja'ayats.

⁹ Du'un jyunáñ ja Jesús es yajkuydyúnat di'ibu yu'u ku'um junán: “Tatitu'unk, ni tu'uk tu kyatugoy di'ibuts mij xymyooy.”

¹⁰ Net ja Simonk Peedrú tju'ty ja 'yespaadu es tñibo'tu ja 'yaga'añdyátsk tu'uk di'ibu xyu'ajtypy Malku, tyuumbu ja teedywyindsungóp. ¹¹ Esu Jesús t'anmaay ja Peedrú:

—Pujta'ak jatugok yu m'espaadu má xya'ity. Koonumts n'ayówut éxtam ja Dios Teety tu xytyuknibujtaagu es uj n'ayówudats.

Jesús, Anás wyindum

¹² Net ja soldaady es mut ja soldaady windsungopk esu israelítuty ja pyolusiuty tmajtsta ja Jesús es dyajnujxtu katsimy. ¹³ Net jayujp dyajnujxtu ma yu Anasu tyujk. Yu Anas yu'u myu't'ajtypy ja Kaifás di'ibu ma tadu jumujt teedywindsungopk'ajtp. ¹⁴ Tyadu Kaifás yu'u naty tu t'ok'anmaabyudu ja israelítuty ko waanu oy es 'yoogut yu'uyu Jesús es kadii ko wyindugóyut ja israelítudyu ñax kyajpn.

Peedru t'uxtijy ja Jesús

¹⁵ Simonk Peedru es jatu'uk ja uxpujkrú* t'akpanujxtu ja Jesús. Yu 'yuxpujkrú icy'ajtabu naty ja teedywindsungóp. Paaty tyujku mut ja Jesús ma ja tyuja'a ja windsún.

¹⁶ Per ja Peedru jap oj wye'emý kemý'agu'p. Paaty pyudseemy ja uxpujkrú di'ibu icy'ajtabu naty ja teedywindsungóp es oj t'anuumu ja kemý'aa adunaabyu es tyúkat yu Peedru.

¹⁷ Net ja kemý'aa adunaabyu dyajtuuy ja Peedru:

—¿Tii kyaj mij m'uxpujkrú'átyuty nanda'unu tadu ja'ay?

Peedru 'yadsooy:

—Kyaj 'yujtsuty.

¹⁸ Es kom xujxpu naty, ja teedywindsungópku tyuumbuty di'ibu jap es ja polusiuty tu naty juun dyajmájudu, es tamu naty tanu xyamdu. Esu Peedru nan tapu naty muiduty ñayyajokxpákudu ma ja juun.

Teedywindsungóp dyajtúy dyajtuda'aky ja Jesús

¹⁹ Ta ja teedywindsungóp dyajtuudsondáktu ja Jesús:

—¿Pánuty m'uxpujkrú'ajtypy es ti danu tadu di'ibu mduk'uxpujktap?

²⁰ Jesús t'adsooy:

—Ixnode'xyuts tu ngajxy mayya'ayóty. Taayumts nduk'ixtu tsajptugóty es ma ja Jerusalengu myuj tsajptujk, ma ñaymyúkudu ja israelítuty. Kyajts ti tu ngajxy ayu'udsyu.

²¹ ¿Ti kots uj mij xyajtúy? Yajtáwdu di'ibu tu tmudowdu n'uxpujkanuts, es yu'u m'awánadup tits uj tu ngajxy. Yu'ujuty yajxon tñijáwudu wi'ixuts tu nya'uxpeky.

²² Ko Jesús juunaañdaay da'un, net ja tsajptujk polusiuty tu'uk di'ibu naty jap twimbojse'ky ja Jesús es t'anmaay:

—¿Ti ko da'un xy'adsoy yu teedywindsungóp?

²³ Jesús 'yadsooj:

—Pun tats ngajxtugóy, tuk'ixtu wi'ix tsoodsu da'un tu ngajxtugóy. Es pun t'ajtunuts ngajxy, ¿ti kots mij xykyoxy?

²⁴ Net ja Anás tkajxnajxy ja Jesús katsimy ma ja Kaifás, teedywindsungóp.

Peedru t'uxtijy myumajtsk ok ja Jesús

²⁵ Ja Simonk Peedru ñayyajokxpékyudyu naty ma ja juun, es 'yanmaayudu:

—¿Ti kyaj mij m'uxpujkrú'átyudyu tyadu ja'ay?

Ta ja Peedru t'uxtijy, juunáñ:

—Kyaj 'yujtsuty.

²⁶ Net jatugok yajtuujy ja teedywindsungópku tyuumbu, pyamagu'ugu di'ibu Peedru naty tu ttatskpo'ttu'uty:

—¿Tii kyajts mij n'ijxy jap nugamóty mut yu'u?

²⁷ Peedru t'uxtijy jatugok ja Jesús, es netyu ja tugaak 'yuuu.

Jesús, Pilatu wyindum

²⁸ Net tmudsol'ondú ja Jesús ma ja Kaifasu tyujk es tmunujxtu ma gobernadooru pyalasyu. Es kom xunúdyáknubu naty, ja israelítuty kyaj tyujkudu ma ja palasyu, mut ko éxtum ja kyostúmbruty tmudattu, pun tujkup, kyaj mbaat 'ya'ux'aty ma ja pasku. ²⁹ Paaty ja Pilatu pyudseemy es oj tmugajxtu:

—¿Wi'ix tsoo tyadu ja'ay xunú'uumudu?

³⁰ Net ja'ajuty 'yadsoodu:

* 18:15 Fwank yu neky jyaay es yu'u ku'am nay'andijup ko juuna'añ jatu'uk ja uxpujkrú.

—Kooxyup kyay'uujuty tu'ugu axuk ja'ay, kyajxyupts mij tu ndukkadúkadu.

³¹ Net ja Pilatu jyunáñ:

—Yajnujxtu miidsuty, es payo'oydyu éxtum miits ja mgn'um ana'amun.

Ja israelítuty 'yadsoodu:

—Per uadsuty, israelítuty, kyajts nmudattu kutujkan es nya'ooktaduts pán.

³² Es du'un yajkuudyuun éxtum ja Jesusu naty tu jyuná'añ wi'ixu naty 'yooga'añ.

³³ Pilatu tyujku jatugok ma ja palasyu es tmujwooy ja Jesús es dyajtuuy:

—¿Ti mijtsu du'un ja israelita ryey?

³⁴ Jesús 'yadsooy:

—¿Taadu mij myajtiipy mut ja mgn'um winma'añ, o mut ko wiinkpity tu mdukma-madya'agudu?

³⁵ Pilatu t'adsooy ja Jesús:

—¿Wa'andsu da uj n'israelítuty? Yu mja'ayuty es yu teedywyindsúnuty, ja'ats uj tu xtyukkadúkadu mij. ¿Ti mij tu xtyuundugóy?

³⁶ Net ja Jesús t'adsooy:

—Kyajts uj nyajkutíky éxtum ja naxwíñudu ja'ay ja ryéyuty. Kooxyupts uj n'ok'ya-jkutíky ma tyadu naxwíñudu ja'ay, yu nja'ayudyts tuxyup tsiyptundu es kyajxyupts tu xmyatstu ja israelítuty. Per kyajts uj nréyuty éxtumu naxwíñudu ja'ayudyu ryey.

³⁷ Net ja Pilatu 'yadsooy:

—Pes, ¿mijtsu du'un rey?

Jesús 'yadsooy:

—Ujtsu du'un rey, éxtum mij mjuna'añ. Paadyuts tu nmiñ naxwiñ esuts n'anuumut ja ja'ayuty di'ibu dan tuy'ajtun. Nidugekyu di'ibu tsoyoktup ja tuy'ajtun, myudoodup yu'ujuty di'ibuts uj ngajxyry.

³⁸ Ta Pilatu 'yadsooy:

—¿Pán mbaat tnijawu di'ibu dan tuy'ajtun?

Jesús ñiduku es 'yoogut

Ko Pilatu dyajtuudaayy tyaadu, ta pyudseemy jatugok es oj tmugajxy ja israelítuty, es t'anmaay:

—Uj kyajts ti pyojpu nbatu tyadu ja'ay. ³⁹ Per du'ñum jaayum yajtúñ tu'uk tu'ugu pasku xuu yajnasmátsu tu'ugu tsimyja'ay di'ibu miits mjúnándup. ¿Pes mdsoktup es nasmátsuduts ja mrey?

⁴⁰ Net jatugok yaxkaktu:

—¡Taadu kyaj! ¡Nasmatsu Barrabás!

Yu tyadu Barrabás yu'u naty tu tnibude'eky ja yajkutujkpu.

19

¹ Net ja Pilatu tni'ana'amú es ja Jesús yajwópút. ² Ja soldaaduty txugajttu ja apyñ éxtum tu'ugu koronú es tpujítakudu kyubajkkujxm es ttukpujítaktu tu'ugu tsu'unk wit. ³ Ta tmawingoonda es t'anuumudu:

—¡Muj kujxm mij israelítudyu ryey!

Es ta twimbojtsu'ktu.

⁴ Pilatu pyudseemy jatugok es t'anmaaydyu ja israelítuty:

—¡Ok'ixtu! Tyaats nyajpúdsémy yaa es xy'ixtut ko kyajts ni ti pyojpu ngapatu.

⁵ Ta Jesús pyudseemy mut ja 'yapyñgyoronu ma ja kyubajk es mut ja tsyu'unk wit. Net ja Pilatu t'anmaaydyu ja israelítuty:

—¡Tya net ja tyadu yedyujk!

⁶ Ko t'ijxtu ja teedywyindsúnuty es ja polusiuty, ta yaxkaktu:

—¡Yajkruuzpát! ¡Yajkruuzpát!

Pilatu jyunáñ:

—Pes yajnujxtu miidsuty, mut ko uj kyajts nbatu pyekyu tyadu yedyujk.

⁷ Es ja israelítuty t'adsoodu ja Pilatu:

—Hudsuty nmudajttupts tu'ugu ana'amun es 'yoogut éxtumu tyaadu, mut ko ñaybyuj-ta'agyuty Diosu 'yU'unk.

⁸ Ko tyaadu Pilatu tmudooy, net tsyu'ku ni'igu. ⁹ Ta tyujku jatugok ma ja palasya es dyajttuy ja Jesús:

—¿Ma mij mdsoon?

Peru Jesús kyaj 'yadsoojumbijtu ni wi'ix.

¹⁰ Net ja Pilatu jyunañ:

—¿Uj mij kyajts xy'adsowa'añ? ¿Kyaj xyñijawu ko uj nmudajtypyuts ja kutujkun es nyajkruuzpátut, es nan nmudajtypyuts yu kutujkun es nasmátsut?

¹¹ Jesús 'yadsooy:

—Ni ti kutujkunxyur mij xkyamudaty mut uj kooxyur ja Dios tu mgamo'oyuty. Paaty di'ibuts uj tu xkyuayaky ma mij, yu'u ni'igu myudajtypy ja peky es kudiinam mij.

¹² Net ja Pilatu tja'uxtaay ja winma'añ es tasmatsuyañ ja Jesús, per ja israelítuty myuyaxkákuda:

—¡Pun mnamajtsur, kyaj mmut mnamyáuty yu yajkutujkpu kokp! ¡Otyim púnuty di'ibu naybyujtáku éxtumu rey, yu'u ja yajkutujkpu kokpu myúdsip!

¹³ Net ja Pilatu, ko tmudooy tyaadu, tni'ana'amu es pyúdsimut ja Jesús. Ta Pilatu nandu'un pyudseemy es ñaxwe'tsy ma yajkutíky, ma ja lugaar di'ibu ja ebreu tyukxu'ajtu Gabata, es 'yayukwimbúdsemy Tsaá Winwaabu. ¹⁴ Es éxtum kikyxyu ma ja pasku xu, net ja Pilatu t'anmaaydu ja israelítuty:

—¡Tya net ja mrey!

¹⁵ Per ja'ajuty 'yadsoodu muk:

—¡Wa'an t'eeeky! ¡Wa'an t'eeeky! ¡Yajkruuzpát!

Ta Pilatu jyunañ:

—¿Tii ujts nyajkruuzpátur ja mrey?

Per ja teedywyindsúnuty 'yadsoodu muk:

—Hudsuty kyajts nmudattu wiinkpu rey, yu'uyu du'unu yajkutujkpu kokp.

¹⁶ Es mudu tyaadu Pilatu ttukkudajkudu ja israelítuty es ja Jesús kyruuzpátut. Net ja soldaadaty oj myunujkudu.

Jesús kyruuzpéty

¹⁷ Ta Jesús pyudseemy mut ja kyruuz es ñejxy ma ja lugaar di'ibu xyu'ajtypy Kalaveeru, di'ibu ebreu ja'ayuty tyukxu'ajttur Gólgota. ¹⁸ Jap dyajkruuzpajttu mut nimajtsku wiingátypu ja'ay, tu'uk anajndsyooy es jatu'uk aga'añdsyooy es ja Jesús kujk'am. ¹⁹ Pilatu tni'ana'amu tu'ugu jaaybyajtun yajkxu'ajyut Jesús kyubajky di'ibu junaamp: “Jesús nazarenu, yu israelítudy ryey.”

²⁰ May ja israelítuty t'ijxtu ja jaaybyajtun es tkajxtu, ja'a ko mywingón ja Jerusalengu tadu lugaar ma dyajkruuzpajttu Jesús, es ja jaaybyajtun kanak naxu naty tu tkxu'ajyadyu, du'un ja ebreu, griegu esu latín. ²¹ Paaty ja teedywyindsúnuty t'anmaaydu Pilatu:

—Katu xkyuxja'ay israelítudy ryey. Kuxja'ay tugatsy. Pujta'ak ko jyunañ ko yu'u israelítudy ryey.

²² Per ja Pilatu t'adsoodu:

—Di'ibuts tu ngxja'ay, du'un wyu'amut.

²³ Ko ja soldaadatujkaty dyajkruuzpajttaaydu ja Jesús, ta ja wyit dyajwa'xudu taxk peky kujktu'uk. Per ja kyapu kyaj xyuymykyuty, du'unu je'eyu ti'igyu kyojyuty. ²⁴ Ja soldaadaty ñayjyunañdu:

—Kyaj ngu'tswa'xum yu tyadu wit. Nik net n'oktu'unam tu'ugu rifu es pún myudajtypy ja swertu, yu'u yajñuxur.

Tyaadu du'un tyuun jyajtu es yajkyudyúnut ja Diosu jyaaybyajtun ma jyuna'añ: “Dyajwa'xtats ja nwit ma ja'ajuty, es trifutundu mut ja ngápats.”

Es du'un ttuundu ja soldaadaty.

²⁵ Ma ja Jesusu kyruuz tamu naty ja tyaagu'unk, ja tyaagu'ungu myuga'ax, Mariiu ja nado'oxyu Kleofus, esu Mariiu Magdalena. ²⁶ Ko Jesus t'ijxy ja tyaagu'unk tyanu mut ja 'yuxpajkpu di'ibu Jesus ni'igu tsoyok*, net ja Jesus t'anmaay ja tyaagu'unk:

—Nanitu'unk, tyaag net ja mmaank.

²⁷ Net t'anmaay ja 'yuxpajkpu:

—Ta net ja mdaagu'unk.

Net ja 'yuxpajkpu t'axaju ma ja tyujk.

Jesus 'yeeky

²⁸ Ko naty tyaadu du'un tu tyun tu jyatyuty, Jesus nija'abu naty ko tugekyu tu yajkuudyun, es tkuudyunat extam ja Diosu jyaabyajtan, ta jynanai:

—Tatsupts.

²⁹ Japu naty tuk jarru xun vinu. Net dyajxo'ktu tu'uk yuunkpanaanu es tpujaktu ma tu'ugu mats jujpu'unk es ttuk'adijadu. ³⁰ Jesus tmi'ky ja xun vinu. Net jynanai:

—Tu net tugekyu yajkuudyuunda'ay.

Net wyindaknu es oj 'yo'knu.

Tu'ugu soldaadu tkaatsymyugumu Jesus

³¹ Pyatnubu naty ja pasku xuu, es ja israelituty kyaj ttsoktu es ja nini'xuty wyu'amut kruuzkujxy ma ja po'xunxuu, ja'a ko nugo 'yokmujxu'ajnu. Paaty mada tyaadu t'anmaaydyu ja Pilatu es tni'ana'amut es najx yajtekytyjtu di'ibu jam kruuzkujxy es pojnu 'yooktat es dyajjanakut ja nini'x kruuzkujxy. ³² Net ja soldaadutujkuty oj najxtu es ttujadu ja tyeky ja nimajtkpu di'ibu Jesusu naty muut 'yity kruuzkujxy. ³³ Per ko twinguwa'kudu ja Jesus, ta t'ijxtu ko tu naty 'yo'knu. Paaty kyaj oj ttujadu ja tyeky. ³⁴ Es oy tja'ijxtu du'un, tu'ugu soldaadu ja lyanzu ttukkaatsymyugu'umu ja Jesus. Ta ja ne'pyu pyudseemy es nandu'un pyudseemy extam jawu nuu.

³⁵ Tats uj yu'u n'ixy, es tuj'ajtant njuna'an es uj nnija'abuts ko tuj'ajtan di'ibuts nga-jxy es ngxja'ayuts es miidsuty nandu'un xymyubaktut. ³⁶ Tyaadu du'un tyuun jyajtu es yajkuudyunat extam ja Diosu jyaabyajtan jynanai: "Kyaj ttujadu ni tu'ugu pyajk."

³⁷ Es jatuk pekyu jaabyajtan jynanai: "Yixtup ja di'ibu lanzu tukkaatsymyugu'umu."

Jesus naxtaku

³⁸ Ko tyaadu du'un jyajtu, Josee di'ibu kugajpn'ajtp Arimateeu es pyanejxy ja Jesus, oy ayu'udsyu mut ko tsa'u'ugu ja teedywyindsunaty, ta yu'u t'amdooy ja kutujkun ma Pilatu es dyajnjaxa'an ja Jesusu nini'x. Pilatu dyajky ja kutujkun. Ta Josee tmunejxy ja Jesusu nini'x. ³⁹ Nandu'unu Nikodemu di'ibu tuuyup oj tmugajxy ja Jesus koots, tmunejxy i'px majk kilu ja pa'ak xu'kpu di'ibu ya'o'oyudup mada mirru kepy esu alwes aay. ⁴⁰ Es du'un ja Josee es ja Nikodemu t'axajadu ja Jesusu nini'x. Ta ttuknipijtu tu'ugu mantu wit mut ja pa'ak xu'kpu, extam ja israelituty jaayam ttundu ko dyajnaxtakudu o'kruty.

⁴¹ Ma tadu lugaar ma dyajkruuzpajtu Jesus, japu naty wingon tu'ugu nugam, es ma tadu nugam japu naty tu'ugu o'kpu jut jembyu ma kyajnum pan o'kpu naxtaku. ⁴² Jap tpujaktu ja Jesusu nini'x, mut ko tadu o'kpu jut wingonu naty es mut ko tsonda'aganubu naty ja israelituty ja myuj xuu.

20

Jesus jyikpyeeky

¹ Dominga, ni nganay'axkajpumnun, Mariiu Magdalena oj nejxy ma naty tu naxtaku Jesus. Es ko jyajty jam, net t'ijxy ko ja tsa' di'ibu naty 'yagu'ay'ajtyty ja jut, kyaj nakdyu'anaty extam yajpujaky. ² Net jyumbijty pue'egy es oj nejxy ma Simonk Peedru es ja xupajkpu di'ibu Jesus ni'igu jyantsysoyok*, es t'anmaaydyu:

* 19:26 Fwank yu neky jyaay es yu'u ku'am nay'andijup ko jynanai ja 'yuxpajkpu di'ibu Jesus ni'igu tsoyok. * 20:2 Fwank yu neky jyaay es yu'u ku'am nay'andijup ko jynanai ja xupajkpu di'ibu Jesus ni'igu jyantsysoyok.

—¡Tu dyajpudsámdu ja Nindsun'ajtam ja ñini'x es kyaj nnija'am maá dun tu tpujta'akta!
³ Net ja Peedru es jatu'uk ja uxpujkrpu tsoy'ondu es oj ñujxtu ma ja jut aa. ⁴ Nimajtsk tsoy'ondu puye'egyú, per jatu'uk ja uxpujkrpu waanu muk puyue'eky kudiinun ja Peedru es ja'a jawyiin jajt. ⁵ Ta kyu'ijxu jap jutoty, es t'ijxy ja wit di'ibu ja Jesús tu naty yajtuk'abity, per kyaj tyujku. ⁶ Oknumu Simonk Peedru pyajajtu, es ja'a tujku jap jutoty es t'ijxy ja wit, ⁷ es nan 'yijx ko ja payu di'ibu yajtukkupijt ja Jesús ja kyubajk, kyaj naty ti'igyú 'yity mut ja di'ibu yajtuk'abijt ja Jesusu ñini'x. ⁸ Net jatu'uk ja uxpujkrpu di'ibu jajt jawyiin ma jut, nandu'un tyujku jap jutoty es t'ijxy éxtumu naty tu jyátyuty. Ta tmubejky ko Jesusu naty tu jyikyryeky. ⁹ Pes kyajnumu naty tjagyúúkadu éxtum ja Diosu jyaabyajtun jyuna'añ ko yu'u jikyryukaamp jatugok. ¹⁰ Netu tadu 'yuxpujkrpúty ñujxndu ma ja tyujk.

Jesús ñaydyuk'ixyuty ja Mariiu Magdalenu

¹¹ Per ja Mariiu ko jyajty jatugok, net wye'emy jap jut agu'p jyú'uy. Jiibyu naty ko kyu'ijxu jap jutoty. ¹² Ta t'ijxy majtsku anklus, ak poobu wyit, 'yu'uñudu ma naty ja Jesusu ñini'x tu yajpujta'aky. Tu'ugu naty 'yu'uñu kyubajky ja Jesús es jatu'uk tyeky ux'am.

¹³ Net ja Mariiu yajtuujudu ja anklus:

—¿Ti ko mju'uy?

Ta Mariiu 'yadsooy:

—Mut ko tu dyajnujxtu ja nWindsúnudsu ñini'x, es kyajts nnijawu ma tu tpujta'akta.

¹⁴ Je'eyunumu naty du'un jyuna'añ ko 'yijxumbijty. Net t'ijxy ja Jesús, per ja'a kyaj tnijawu pun ja'a du'un ja Jesús, ¹⁵ ja'a dun ttijy ja nugam'ijxpu.

Net ja Jesús yajtuujú:

—¿Ti ko mju'uy? ¿Pún m'uxtaapy?

Ja Mariiu 'yadsooy:

—Windsún, pun mij tu xymyunejxy ja o'krpu ñini'x, anmaagyuts ma tu xuryujta'aky esuts uj nyajnujxtu.

¹⁶ Net ja Jesús t'anmaay:

—¡Mariiu!

Ja Mariiu wya'kumbijty es t'anmaay mut ja ebreeu ayuk:

—¡Raboni (di'ibu ayuk wimbudsuump Ya'uxpujkrpu)!

¹⁷ Net ja Jesús t'anmaay ja Mariiu:

—Nasmajtsuguts, ja'a ko kyajnumts nbatuku madsu nDeedyun. Per ñijx annumudu nmagu'uguty ko uj patujkunupts madsu nDeety di'ibu miidsuty nandu'un mDeety'ajttar, ujtsu nDios es miidsuty ja mDios.

¹⁸ Net ja Mariiu Magdalenu oj ñejxy ma ja Jesusu 'yuxpujkrpúty es t'awa'anudu ko tu t'ixy ja Jesús es ko yu'u naty tu 'yanu'umxadyu du'un.

Di'ibu Jesús tyuknipejkyry ja 'yuxpujkrpúty

¹⁹ Nan ja xuu domingu koots, ja uxpujkrpúty tu naty ñaymyujta'ayudu ni'agagy tugoty mut ko ttsu'ugudu teedywyindsúnuty. Netu Jesús tyujku es ñaybyujtáku kujk'am. Ta kyajxpo'xudu es 'yanmaayudu:

—Jotkujk'áttu miidsuty.

²⁰ Ko Jesusu du'un jyunaandaay, net tuk'ijxtu ja kyuu ma tu tyuku ja klaavus es ja kyaatsy ma tu yajtukkímy ja lanzu. Es ja 'yuxpujkrpúty jyantsxyondaktu ko t'ixtu ja Nindsun'ajtam.

²¹ Netu Jesús jyunañ jatugok:

—Jotkujk'áttu miidsuty. Uj ngajxtupts miidsuty, du'un éxtumts uj ja nDeedyuts xkyejxy.

²² Net tnapixu poju'unk ma ja 'yuxpujkrpúty, es t'anmaaydyu:

—Axájudu ja Espírítu Santu. ²³ Pún mbojruma'xtar, me'xy wyu'umut; es pún kyaj mbojruma'xtu, nan kyaj me'xy wyu'umut.

Tomás t'ixy ja Nindsun'ajtam ko tu jyikyryeky

²⁴ Esu Tomás, tu'ugu Jesusu 'yuxpükpu di'ibu tyijtup Xeeñu'unk, kyaju naty jap ko myiñ yu Jesús. ²⁵ Net ja myugu'uguty 'yanmaayudu:

—Tuts n'ixtu ja Nindsun'ajtum.

Per ja Tomás 'yadsooy:

—Pun kyajts n'ixy ja kyua ma tu tsyayuty ma ja klaavus tu tyuku, es ngudijudsu nguwa'xyry ma ja klaavus tu tyuku, es ngudijudsu nguwa'xyry ma ja kyaatsy tu tsyayuty, kyajts nmubukat.

²⁶ Kyumduktujk xubu naty ñaymyukudu ja xupükpüty jatugok. Tapu naty ja Tomás. Oyu naty 'yagajuty ja tujk, Jesús tujku es ñaybyujtaku kujk'aay es tkajxpe'xy ja 'yuxpükpüty, oj t'anuumudu:

—Jotkujk'ättu miidsuty.

²⁷ Netu Tomás t'anmaay:

—Tomás, kudiju nguwa'xyry madsu ngu'u tsyayuty mut ja klaavus, es pujta'ak ja ngu'u ma tsyayuty ja ngaadsyuts mut ja lanzu. ¡Kyaj xkyamubukat, mubak!

²⁸ Net ja Tomás 'yadsooy:

—Windsun, mij nDios'ajtypy.

²⁹ Jesús 'yadsooj:

—Tomás, mmubekyapy tyam mut ko tuts mij xy'ixy. Kuni'xy di'ibats xmyubujktup oyudsu naty xyka'ixtu.

Ti ko Fwank tja'ay yu neky

³⁰ Ni'igu may ja ijxwumun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtun di'ibu Jesús tyuun 'yuxpükpütujk wyinduuyuty di'ibats kyaj nguxjaay ma tyadu neky. ³¹ Peru tyaadudsu du'un tu nguxja'ay yaa es miits xmyubúktut ko yu Jesús yu'u du'un ja Kristu, Diosu 'yU'unk, es ko xmyubúktut, mmudattup ja jiky'ajtun winu xuu winu tiempu.

21

Jesús ñayyajuxe'egyuty ma nijxutujkpu 'yuxpükpu

¹ Oknum kyaxe'ky ja Jesús jatugok ma 'yuxpükpüty ma ja Tibeeryus Myejyñbya'a, Galileeu it. Es du'un ya'ijxy: ² Tukmuku naty jam ja Simonk Peedru esu Tomás di'ibu tyijtup Xeeñu'unk, Natanael di'ibu kugajpn Kanaa, Galileeu ñaaxóty, ja 'yuna'kuty ja Zebedeu es janimajtskpu wiinkpu 'yuxpükpu Jesús. ³ Simonk Peedru t'anmaaydyu ya'ujuty:

—Nejts n'ok'ajkxmátsy.

Ta 'yadsooda:

—Ñajxándupts udsuty nandu'un mut mij.

Ta ñujxtu ma tu'ugu barku. Es tu'ugu tsu'um ñajxy, kyaj ni tu'uk tkamajtstu ja ajkx. ⁴ Xuuñdyáknubu naty ko Jesús kyaxe'ky mejyñbyu'aay, per ja 'yuxpükpüty kyaj tñijáwudu pún ja'a dun ja Jesús. ⁵ Net ja Jesús dyajtmudu:

—Mugu'uguty, ¿tu xymyatstu oynu'unun?

Es ja'ajuty 'yadsooda:

—Ni nu'un.

⁶ Net ja Jesús t'anmaaydyu:

—Kujubipudu ja m'ajkxmajtsn aga'añdsyoo ma yu barku, es m'ajkxmátstut.

Ta tkujubijpudu, es óknun kyaj mbaat t'okju'tnudu ja 'yajkxmajtsn jap nujoty, mut ko mayu naty ja ajkx tu tyuku. ⁷ Net ja xupükpu di'ibu Jesús jyantsysyejpy*, t'anmaay ja Peedru:

—Ja'a tyaadu ja Nindsun'ajtum!

Ko tmudoodaay ja Simonk Peedru ko jya'ajuty ja Nindsun'ajtum, ta jatugok ttuktujku ja ñikujxyudu wit di'ibu naty tu tjeñ. Ta kyupujpnajxy nujoty es ñejxy mejyñbyu'am ma ja Jesusu naty. ⁸ Es ja myugu'uguty jyajttu mejyñbyu'am mut ja byarku es mudu 'yajkxmajtsn tpawits tpajudottu, mut ko ujtsu naty mut ja ajkx. Wingonu naty ma ja 'yajkxmátstut

* 21:7 Fwank yu neky jyaay es yu'u ku'am nay'andijup ko jyuna'añ ja xupükpu di'ibu Jesús jyantsysyejpy.

éxtam mugo'px metrún. ⁹Ko wyindu'utspódsuumdu, net tpatu juunu'unlk di'ibu ja Jesús tã dyajméja naty es ttsaay tu'ugu ajkx, es tamã naty nandu'unu tsajkaaky.

¹⁰Net ja Jesús t'anmaaydyu:

—Yajmíndu majtsk tuguuğu m'ajkx di'ibu tã xymyatstã.

¹¹Simonk Peedru tyajku barkoty es dyajnejxy extã pu'ujótm ja 'yajkxmajtsn ujts mut ja maj ajkx mugo'px jajustyikxymyajak tuguuğ. Oyũ naty jyantsymyáyuty, ja 'yajkxmajtsn kyaj kyũ'tsy.

¹²Net ja Jesús t'anmaaydyu ja 'yuxpajkpaty:

—Min m'armusal'attu.

Es ni pũn tka'anmaaydyu: “¿Mbũn dũn mij?”, mut ko ñija'adabũ naty ko ja'a ja Nindsũn'ajtũm.

¹³Netũ Jesús myujwa'ky es tkone'ky ja tsajkaaky es tmooydyu ja 'yuxpajkpaty. Es nandu'un ttuuñ mut ja ajkx.

¹⁴Ja'a tyaadu ja myuduguk ok nibadu'uk mã tpaattu ja 'yuxpajkpaty ko naty tã jyikpyekey mã 'ye'ky.

Jesús mudũ Peedru ñaygyajxudu

¹⁵Ko 'yarmusal'ajttaaydyu, net ja Jesús dyajtuuy ja Simonk Peedru:

—Simonk, Jonasu myaank, ¿xytsyojkpats ni'igu es kadiinũm yũ mmũ'uxpajkpaty?

Peedru 'yadsooy:

—Windsũn, mij mnija'ap kots ẽj mij ndseky.

Ta Jesús jyunãñ:

—Extũm ja borreegu kwentu'ajtpũ dyajje'xy ja byorreegu'ungaty, nandu'un mij awãnudu ja'ayuty ja n'uxpajkunuts.

¹⁶Dyajtuujumbijty ja myumajtsk ok ja Jesús:

—Simonk, Jonasu myaank, ¿xytsyojkpats mij?

Peedru 'yadsooy:

—Mij mnija'ap kots ẽj mij ndseky.

Ta Jesús 'yadsooy:

—Extũm ja borreegu kwentu'ajtpũ dyajje'xy ja byorreegu'ungaty, nandu'un mij awãnudu ja'ayuty ja n'uxpajkunuts.

¹⁷Myuduguk ok jyunãñ ja Jesús:

—Simonk, Jonasu myaank, ¿xytsyojkpats mij?

Peedru jyotmaydyuktajku mut ko yajtuuju tuguk ok pũn tsyejpy ja Jesús, es t'anmaay:

—Windsũn, mij mnija'ap tugekyũ. Mnija'ap kots ẽj mij ndseky.

Jesús 'yadsooy:

—Extũm ja borreegu kwentu'ajtpũ dyajje'xy ja byorreegu'ungaty, nandu'un mij awãnudu ja'ayuty ja n'uxpajkunuts. ¹⁸Jantsy tũy'ajtanuts mij n'anũũmũ ko ijty m'ũnã'k'áty, mduktajkup ijty ja mwit es mnejxy mã mij xytsyeyky. Es óknũm ko mij mmũjja'ayut, mxajwa'xup es wiinkpũ mwit mdukpũjta'agudũp, es mmũnjxudut mã mij kyaj xytsyeyky mmũjja'ãñ.

¹⁹Es mudũ tyaadu Jesús ttuknijawũ wi'ix 'yoogãñ ja Peedru es ja Dios tmũj'ixut. Net 'yanmaay:

—Pamiinguts.

Fwank, ja uxpajkpa di'ibu Jesús ni'igu tsyejpy

²⁰Ko Peedru 'lijxumbijty, net t'ijxy pyanejxyuty ja uxpajkpa di'ibu Jesús jyantsytsyojk†, di'ibu naty nandu'un mã 'ya'ux'aty pyũ'am ja Jesús, di'ibu yajtuuju: “Windsũn, ¿pãnu dũnũ tadũ di'ibu mgũyakãnu?” ²¹Ko Peedru t'ijxy, net dyajtuuy ja Jesús:

—Windsũn, esũ tyaadu, ¿ti jatãnu?

²²Jesús 'yadsooy:

† 21:20 Fwank yũ neky jyaay es yũ'ũ kũ'ũm nay'andjũp ko jyũna'ãñ ja uxpajkpa di'ibu Jesús jyantsytsyojk.

—Pun ujts ndsejpy es jyiky'átut extu kots uj njumbítut, ¿ti mij xykywéntaty? Pami-inguts mij.

²³Net ja myu"uxpajkputy ñayjyunánudu ko yu xrpajkpu kyaj 'yooga'añ. Peru Jesús kyaj da'un jyunáñ, di'ibu sitay junán: “Pun ujtsuts ndsejpy esu tyaadu jyiky'átut extu kots uj njumbítut, ¿ti mij xykywéntaty?”

²⁴Uj tuts nmadoy es tuts n'ixy tugekyu tyaadu, es tugekyu di'ibuts uj tu ngaxja'ay, ja'a da'un tuj'ajtun.

²⁵May ja wiinkpu di'ibu Jesús tyuun. Коохуэр уажкxjaaydyaay nidu'uk nidu'uk tugekyu di'ibu Jesús tyuun, kyaju da ñibaadut ja naxwíñudu mut ja mayñeky.

Di'ibu Ja Apóstulaty Tyuun Es Ya'uxprijk

Jesús jyuna'añ ko mínup ja Espírítu Santu

¹Tyófilu, kots mij jayujp nnija'ayu, n'awa'anu di'ibu Jesús tyuun es ya'uxprijk, di'ibu tim jawyini extu ko jyumbijty jam tsajpótm.

²Kyajnumu naty tsyajpéty ja Jesús, es Espírítu Santukuyjxm tmooydyu ja apóstulaty di'ibu wyin'ijx ti tyunan kyajxándup. ³Ko oj 'yeekey es jyikyryejky, ta kanak ok wa'ats dya'ijxu ko ta jyiky'aty jatugok, es ja Jesús kyaxe'ky ma yu'ujaty justyikxyxu, es t'awa'anu es ttuk'ixy wi'ix ja Diosu kyutujkun.

⁴Tugok ko Jesusu 'yapóstulaty ñaymyujkudu, es t'anmaaydyu:

—Kyaj mbudsúmdat miidsuty ya Jerusalén. M'awixtup yaa extu ko ja nDeedyats ttúnat éxtum tu twanda'ak, di'ibu tu ndukmumadya'aktu. ⁵Tyujtun ko Fwank Yajnuabajtpu yajnuabejty mut ja nuu, per jawaanu 'yaktugoy'aty ma mnubáttut mut ja Espírítu Santa.

Jesús tsyajpéty

⁶Ko oj jatugok ñaybyatta'ayudu Jesús mut ja 'yuxprijkruty, ta dyajtudu Jesús:

—Windsún, ¿tyamu net xyajkutuka'añ esu israelitu ja'ay ñay'ana'amudu?

⁷Jesús 'yadsooy:

—Kyaj miits mbaadudu es xyñijawudat na'a ja Dios Teety ti ttuna'añ. ⁸Per ko ja Espírítu Santu mnimínudat, mmo'oyadup miidsuty ja muk'ajtun es net miits xypyjta'aktut ja tyujtun ujtskuyjxm Jerusalén, nu'unu Judeeu ñax, Samaaryu ñax es tugekyu naxwíñudu.

⁹Ko Jesús kyajxtaay, ta pyatjku. Netu yoots myiñ es yu'tsu, es kyaj oj mbaat ñaky'ixudu ja 'yuxprijkruty. ¹⁰Tamu naty tyu 'yakpat'ixtu, ta ñiguxu'ktu ma ja'ajuty majtsku anklus, ak poobu wyit, ¹¹di'ibu anmaayudu:

—Galileeu ja'ayuty, ¿ti ko mbat'ixtu tsajpótm? Pyaadup ja tiempu ma yu Jesús di'ibu tu pyatuku tsajpótm, yu'u ku'um kuda'agup ya naxwiiñ nandu'un éxtum tu xy'ixtu pyatuku.

Matius yajwin'ixy

¹²Net oj jyumbijttu ja apóstulaty jam ma ja Oliivus Kopk es jyajttu Jerusalén, di'ibu je'euy tuk mil metrún jyagámuty. ¹³Ko jyajttu Jerusalén, ta pyajttu myumajtsk nik'u'uy ma ja jyajttáknuty. Es ja apóstulaty ja'a txu'attu: Peedru, Fwank, Santya'agu, Andrés, Felipu, Tomás, Bartolomee, Matewu, Santya'agu ja Alfeeu myaank, Simonk ja kananeeu ja'ay, esu Juudus ja Santya'agu myaank. ¹⁴Es ja apóstulaty nidugekyu ijty ñaymyúkdudu es kyajxta'aktu mut ja Jesusu myuga'axuty, mudu Mariu ja Jesusu tyaaak, es mudu wiingátypyu toxytyujk.

¹⁵Ko waanu 'yijty, ta ñaybyattaayudu nidugekyu mugo'px ja'i'pxu ja'ay. Ta yu Peedru tyunaaye'ky, es t'anmaaydyu:

¹⁶—Mugu'uktujkuty, koonum tsyékyuty es yajkyudyúnut di'ibu Dios oj jyuna'añ jékyur. Yu Espírítu Santu dyajky ja Davit es t'anmaaydyu jékyur di'ibu oj jyátyuty mut ja Juudus di'ibu wyinyo'oyu ja ja'ayuty di'ibu pyajudijttu ja Jesús, es tmajtstu. ¹⁷Udsajttumu naty nmütjudijttam yu Juudus, es 'yapostulu'aty nandu'un. ¹⁸Juudus yajmooy ja meeñ esu Jesús tkuyákt. Net oj kyubajk ttukka'ay es oj pyujwa'xy esu tugekyu tyiints pyudsuumdaay. Es mudu tadu meeñ tukjuudyu tu'ugu nax. ¹⁹Nidugekyu ja'ay di'ibu Jerusalén tsunaaydyur tnija'adu tyaadu. Ta dyajnuabejty ja lugaar Aséldumu (di'ibu andijpy Ne'pyññax).

²⁰Peedru 'yakjunáñ:

Davit oj jya'ay ma yu Salmu:

Wa'an twe'emý ja tyujk tukwa'ats,

es ni pún kyatsuumut jam.

Es nandu'un junáñ:

Wa'anu wiinkru ttu'unxaty yu tyuunk.

²¹ Peedru 'yakjunán: “Weenu. Tyaa wiinkpu yedyujk di'ibuts mut njudijttu ko n'ijttuts mut ja Nindsun'ajtam Jesús, ²² ko oj Jesús yajnabétyaty ja Fwank es extu ko oj ñujxnu tsajpótm. Koonum tsyékyaty es tu'uk wya'umut testiigu mut uudsuty ko Jesús jyikpyeiky jatugok.”

²³ Net yajwin'ijxy majtsku ja'ay: tu'uk txu'aty Josee Justu, Barsabasu myaank es jatu'uk Matiius. ²⁴ Es ta kyajxtáktu du'un:

—Windsún Dios, mij m'ixy'ajtypy ja ja'ayu jyot wyinma'añ. Tuk'ijxkuts nidu'uk di'ibu tyadu nimajtskpu mij tu xywyin'ixy ²⁵ es ttúnat ja tuunk di'ibu Juudus tu tnike'eky es ñejxy ma pyaadyuty.

²⁶ Net ttuundu rifu es tnijáwut pún nigákup, es ñigaku Matiius. Net trujtáktu til'igyu mut ja nimajk tu'ukpu apóstulaty.

2

Espírita Santu myiñ

¹ Ko ja muj xuu tpaty di'ibu xyu'ajtypy Pentakostés xuu, jaa naty ja mubujkrutujk ñaymyúkudu tugoty, ² es ti'in tmudoodu ñojkta'aky tsajpótm es tyukwandsudyaay ja tujk éxtum tu'ugu muk poj. ³ Ta oj t'ixpaattu éxtumu junya'ank, es jam oj wye'emy kujktu'ugu junya'ank ma kyubajkaty. ⁴ Ta ja Espírita Santu myooyudu ja myuk'ajtam nidugekyu ni nu'unu naty jápúty. Ta tkajxta wiingátypyu ayuk wi'ix yu Espírita Santu myooyudu ja ayuk es tkajxtat.

⁵ May myiñ yu israelítaty jap Jerusalén esu Dios t'awdátut, es may nu'un ja ja'ay naxwiiñ dyajnajxtu jap ja xuu. ⁶ Ko yu'ujaty tmudoodu jam tsajwínm ñojkta'aky, ta ñaymyúkudu mayja'ay. Kyaj tnijawu ti tu jyátyuty ko nidugekyu oj tmudowdu ja apóstulaty mut ja myugu'uktajkaty tkajxta wiingátypyu ayuk éxtum ja ja'ay di'ibu jagam tso'omp. ⁷ Ta di'ibu miindu xu'ajtpu du'uñu wya'umudyaadyu, es ñay'anmaayudu nidu'ugáty:

—Galileeu ja'ayu tyaadu di'ibu kajxtup, ¿kudii? ⁸ Pes, ¿wi'ixu tyaadu nmudo'om kyajxtu éxtum udsajtamú n'ayuk'ajtam? ⁹ ¿Udsajtam nmi'inam ma wiingátypyu naxwíñudu! Ta yu ja'ay di'ibu tso'omp Partyu, Meedyu, Elam, Mesopotamyu, Judeeu, Kapadosyu, Pontu, Asyu, ¹⁰ Frijyu, Panfilyu, Ejiptu, Áfrikú di'ibu myuwingonu Sirene, es nandu'unu xu'ajtpu di'ibu tso'omp Romu. Nija'adyu ja'ay di'ibu jajtp israelítaty es nija'ajuty di'ibu tyuktujku ja wyinma'añ ja israelítaty. ¹¹ Ta nandu'unu di'ibu tso'omp Kretu es Araabyu. ¿Es udsajtam nidugekyu tyam nmudo'omu tyadu ja'ayuty tnigajxtu ja muj'ajtam di'ibu Dios tyiimpuy es muk yajjáwu, du'un kyajxtu éxtum udsajtam ngajxum!

¹² Nidugekyu ja'ay du'uñu wya'umudyaadyu es kyaj tnijawu ti tyúnup es ñay'anmaayudu nidu'uk nidu'uk:

—¿Ti tyaadu 'yandijpy?

¹³ Esu wiink ja'ay je'eyu oj ttukxi'iktú, es jyuna'andu:

—Ja'a ko múkudup.

Peedru kyama'añ

¹⁴ Ta yu Peedru mut ja myu'apóstulaty tyunaayuktu, esu Peedru oj kyajxy muk:

—Miits israelitu ja'ayuty es nidugekyu di'ibáty ijttup Jerusalén, mudoo'ittu yajxon di'ibuts ngajxaampy. Tyam n'awanaya'añ di'ibu tu jyátyuty. ¹⁵ Ja nmugu'uk'ajtam kyaj myi'iguty, éxtum miits mjuna'andu. Kyaj myu'ugudu ja'ayuty mut ko je'eyu ja yamu xuu waanu pyétyñum. ¹⁶ Tyaadu di'ibu miits yam m'ijxtup es mmudoodup, yu'u di'ibu junán ja Diosu kyugajxpu Joel:

¹⁷ Dios junán: “Ko naty ja naxwíñudu tyugoyannu,

nmo'oyupts ja nJa'ajun ma nidugekyu ja'ayuty,

es miidsuty ja m'u'unguty, yedyujk toxytyujkaty, tkajxtat ja n'ayúkuts.

'Yijxtup ja ijxma'tun ja m'una'ktujk,

es ja mmujja'aydyujkaty kyuma'aja'añ di'ibu Dios tyunaampy.

¹⁸ Es nandu'an di'ibats xymyuduump, yedyujk esu toxytyujk, nmo'oya'añuts ja nja'ajunuts, es tkajxudu n'ayúkuts.

¹⁹ Ndunaambyuts ja muj'ajtun jam tsajwínm, esu ijaxw'umun nyajw'uma'añuts naxwiiñ, ja ne'pyñ esu juun jok.

²⁰ Kyaj ja xuu ñaky'ana'añ, du'ũn wyingoodsuya'añ, es tyagatsa'añ ja po'o tsáptsam éxtumu ne'pyñ.

Tagekyu tyaadu nduna'añuts kyajnumu naty jya'ty ja Diosu myuj xuu ma yajpayo'oya'añ ja ja'ayuty.

Tadu xuu jantsy muj 'lyita'añ es mut ni'igu ja muj'ajtun.

²¹ Es nidagekyu di'ibu munu'xtákudup éxtumu Nindsun'ajtam, nitso'oktup."

Ja'a du'ũn tyaadu di'ibu kyuxjaay ja Diosu kyugajxpu Joel.

²² Net ja Peedru 'yakjunáñ:

—Mudowdu oy, mugu'uktujkuty israelítuty, di'ibu yam n'anuumyándup Jesús nazarenukyjxm. Extum miits xyñijáwudu ko Dios twin'ijxy ja Jesús, du'an dyajnguxe'ky miits mwinduuyuty ko Jesuskynjxm ttuun ja muj'ajtun, ijaxw'umun es di'ibu ja'ay du'ũn muut wu'umudya'aydu. ²³ Miits xkyuyajktu ja Jesús ma ja romanu ja'ay es dyajkruuzpáttut es dya'ooktut. Du'an xytyuundu éxtumu Dios ttuknibujtáku es jawyiin tnija'aju. ²⁴ Peru Dios dyajjikypyejky ja Jesús es dyajpudseemy ma oj ñaxtuku, mut ko kyaj mbaat myumada'agyuty ja o'kun. ²⁵ Es ja rey Davit tnimadyaky ja Kristu ko oj jya'ay jékyup: Taayumts n'ixy ja Dios nwinduuyuts.

Tama'a n'aga'añdsyoo, kyajts tii ndsu'uga.

²⁶ Paaty jyotkujk'áty yu n'anmujja'anuts, es paadyuts ngajxy ja alabanzu ko Dios myújuty. Po'xaptsu nnini'x mut ja jotkujk'ajtun,

²⁷ mut ko mij kyaj xyña'ixut yu n'anmujja'anuts ma 'lyity ja o'krutujkuty, es nan kyaj xyña'ixut wyindugóyut ja mWa'ats Muduumba.

²⁸ Tuts mij xytyukni'ixu ja nu'u tu'u di'ibats xyajja'tup ma ja jiky'ajtun, es xymyo'oyaambuts ja xondakun ma mij m'ity.

Du'an jékyup tkuxjaay yu Davit.

²⁹ Es ja Peedru 'yakjunáñ:

—Mugu'uktujkuty, ndukmu'awdajtabuts ko miits n'anuumudu ja n'apteety'ajtam Davit tu 'yeeky es tu ñaxtuku, es tam ja kyupotsy 'yity tyambaat. ³⁰ Davit yu'u Diosu kyugajxpu, es kyaj du'an jyunáñ mut yu kyum winma'añ, Dios yu'u wyandak es trujta'aga'añ nandu'an éxtumu reyun tu'ugu tyuump 'yaats ja Davit. ³¹ Du'an éxtum 'lyixy, paaty ja Davit jyunáñ ko jikyppyukup ja Kristu es ko yu ñini'x kyaj wyindugóyut. ³² Es jantsy tuj'ajtanu Dios dyajjikypyejky ja Jesús, es ma taadu nidagekyu udsuty ndestiigu'áttu.

³³ Dios dyajjikypyejky ja Jesús es trujtáky pyu'agy aga'añdsyoo es tmooy ja Espiritu Santu, du'an éxtum tu twanda'aky. Es tyam ja Jesús tu dyaky ja Espiritu Santu ma udsuty. Es paaty du'an jyaty di'ibu miits m'ijxtup es mmudoodup. ³⁴ Yu Davit kyaj tsyajpejty, du'an éxtum ja Davit jyunáñ:

Yu Dios t'anmaay ujsu nWindsún:

"U'ũnup nbu'aa'yuts aga'añdsyoo

³⁵ extu kots uj nyajtugóyut tagekyu miju mmadsip."

³⁶ Esu Peedru 'yakjunáñ:

Jaygúkudu miidsuty nidagekyu israelítuty. Jesús di'ibu miits myajkruuzpajttu, Dios oj trujta'aky éxtumu Windsún esu Kristu.

³⁷ Ko oj ja ja'ayuty tmudowdu di'ibu kyajx ja Peedru, net jyotmay'o'ktu es dyajtuudu ja Peedru es ni nu'ũn apóstuluty:

—Mugu'uktujkuty, es udsuty, ¿tits ndúndup?

³⁸ Esu Peedru 'yadsooy:

—Ja'adyugóydyu mgu'um winma'añuty es xy'axájúduť ja Diosu wyinma'añ. Net mnubáttut Jesukristu xyugyujxm, es ja Dios tma'xut miidsuty ja mbeky, es du'an xy'axájúduť ja Espírítu Santu. ³⁹Miidsuty yu Dios tu mdukmawandaagudu mat yu m'u'unk m'nuna'kuty, es nidugekyu ja ja'ayuty di'ibu jagam tsunaaydyur; nidugekyu di'ibáty ja Nindsun'ajtum Dios wyinwitsaampy.

⁴⁰Du'annu Peedru oj kyajxy jeky, es wyinma'añmyooyu:

—Mubuktu ko ja Jesús yu'u du'an ja Kristu, kadiibu Dios mdukkumódowudut mat ja pekyjya'ayuty.

⁴¹Púnuty myubujktu wi'ixu Peedru jynáñ, ja'a oj ñubattu. Janituguk milun ja ja'ay di'ibu myubujktur ja Jesús ja xuu. ⁴²Es ja mubujkputujk jyotmoodyur tuguky di'ibu ja apóstuluty tuk'uxpukudur, ñayajti'igyudu mudu myumubujkputy, kyajxtáktu es ñaymyujkudu, es ttujkwa'xtu ja tsajkaaky éxtumu Jesús ttuun ko jatim okpu tkaay mudu 'yuxpukputujk.

Wi'ix jyiky'attu ja jawyimbú mubujkputy

⁴³Esu apóstuluty ttuundu mayu muj'ajtun esu ijxwú'umun di'ibu du'añu ya-jwu'amúdyadyu ja ja'ayuty. ⁴⁴Nidugekyu di'ibu myubujktu ti'igyú 'yittu es dyajwa'xtu di'ibu naty myudajttur. ⁴⁵Púnuty ti myudajttur, tyo'ktur ja'a, es ja ñimeeñ dyajwa'xtu wi'ix pún tyugoy'ajtxuty, ⁴⁶es ñaymyujkudu muj tsajptujk ñabotsoty bom bom. Es majatyu tujkuty kyaay 'yuktu ti'igyuty mat ja xondakun es mat ja oyjyot es t'awdajttu ja Dios. ⁴⁷Es nidugekyu ja'ayuty jynandu ko jyiky'attu tay'ajtan mat. Es bom bom wyimbejty yu'ajuty di'ibu kyupujktur ja Jesukristu.

3

Tekypyuma'ay yo'oye'eky

¹Tu'ugu xuu ja Peedru es ja Fwank pyatujkudu ma ja muj tsajptujk éxtum tuguk yaxp xuu, di'ibu israelítuty myudajttur ja ooru es kyajxta'aktu. ²Es jap tu'ugu yedyujk tu'udsu tyeky, kyaj mbaat yo'oy. Du'annu dnu tyaak tyim'yajmiin tyim'yajajtu naxwiiñ. Es bom bom ja myugu'uktujk myunejxyuty ma muj tsajptujk aa di'ibu xyu'ajtypy Ja Tsujpu, es t'amdowdu limosnu yu ja'ayuty di'ibáty tujkudur muj tsajptujk ñabotsoty. ³Ko oj t'ixy ja tekypyuma'ay ja Peedru es ja Fwank, net t'amdoodu ja limosnu. ⁴Net ja Peedru es ja Fwank 'yijxudu, esu Peedru t'anmaay ja tekypyuma'ay:

—Win'ijxtuguts.

⁵Es ja tekypyuma'ay twin'ijxy, es t'awijxy ja limosnu. ⁶Net ja Peedru 'yanmaayy:

—Kyajtsu nmeeñ nmudaty, per tyam nmo'oyut di'ibuts nmudajtypy. Ja Jesukristu, nazarenu ja'ay, ja'a xyugyujxm uj mij n'anmaapy: Pudu'uk es yo'oyu'uk.

⁷Net ja Peedru twijitse'ky ja tekypyuma'ay ma 'yaga'añgyu'u es tpudujku dyajtunaay-gyujku, es netyu ja tyeky oj wye'emy muk es yaxón. ⁸Es ja tekypyuma'ay pyujte'ky es tyunaay'eky es yo'oydsyo'ón. Net tujku mudu Peedru es mudu Fwank muj tsajptujk ñabotsoty, ye'epy es pyuty ñepy es t'awdaty ja Dios.

⁹Nidugekyu ja'ay t'ijxtu ko yo'oy es t'awdaty ja Dios, ¹⁰es t'uxkajptu ko jya'adyu di'ibu naty limosnu 'yamdeepy ja ja'ayuty ma ja muj tsajptujk aa di'ibu xyu'ajtypy Ja Tsujpu. Ta du'añu jyantsywyu'umúdyadyu.

Peedru tmadya'aky wi'ix ja tekypyuma'ay tsye'eky

¹¹Ja tekypyuma'ay di'ibu naty tyeky tu 'yakuda'aky, kyaj nasmatu ja Peedru es ja Fwank. Es nidugekyu ja'ay jyantsywyu'umúdyadyu du'añu, es puyukn ñajxtaaydyu ma muj tsajptujk pa'a di'ibu xyu'ajtypy Salomongu Tyujk Wiin. ¹²Ko Peedru t'ijxy ja mayjya'ay, ta t'anmaay:

—Miits israelítuty, ¿ti ko du'añu mwu'umúdyadyu ko xy'ixy yo'oy di'ibu naty tekypyuma'ay? ¿Es ti ko miits xy'ixtuts nandu'an údsuty? ¿Tii miits mjnándur ko ngu'amgutujkanuts tu ndúñuts es yo'oye'egyu tadu yedyujk? ¿Ti mjnaamp miidsuty ko ni'igu wa'ats ja'ay es paaty údsuty nmudátyuts ja kutujkan es ndúnuduts ja muj'ajtan?

¹³ Kyaj dy'ānuty! Kyajts tū nduīn mūt ja ngu'āmgutujkūnāts. Ja Dios di'ibu awdajitūdu ja n'apteety'ajtm, ja Abraan, Isaa esu Jakooob, tpujtākyu tyadu māj'ajtm es nmāj'ijxm ja 'yU'unk Jesūs. N'anmaapy yu'ā ja Jesūs di'ibu miits mguyajktū mūt ja romanustajk. Ko ja Pilatū tjanasmatsyān, miidsuty kyaj xykyupujktū. ¹⁴ Jesūs, wa'ats ja'ay es jiky'ajty tūy'ajtm mūt, per miidsuty kyaj xykyupujktū. Es miits m'amdoodu ja Pilatū tnamātsut tu'ugu yajja'ay'o'kpu. ¹⁵ Du'ān miits xya'o'ktū ja Jesūs di'ibu yajkypy ja jiky'ajtm. Peru Dios dyajjikypyejky mā naxtūjku. Es āudsuty n'ijxtats es n'awa'anūdap ko tū jyikypyejky ja Jesūs. ¹⁶ Ja'a ko ja Jesūs yajmubēky, ja'agyujxm yu yedyujk di'ibu m'ijxtap es xy'ixy'attu, tū Jesūs tpujta'aky muk ja tyeky es oy tū dyaj'yo'oye'eky.

¹⁷ Mugu'uktujkaty, tats niijawū ko miidsuty esu mwindsūnuty oj xya'ooktū ja Jesūs, kyaj xynijāwudu ko yu'ā Diosu 'yU'unk di'ibu mya'o'ktū. ¹⁸ Per du'ān ja Dios ttuū'ēxtam jēkyup t'anmaay ja kyugajxptujk ko yu Kristū koonū 'yayōwat. ¹⁹ Paaty yajtgātstū mwinnā'ān es yajjumbittū mjoj mūt ja Dios esu mbojpu yajma'xat, ²⁰ net ja Dios tkāxut ja oy'ajtm ko mduknigāxudat jatagok ja Jesūs di'ibu pyajtāk Kristū. ²¹ Per koonūm tsyēkyuty esu Jesūs wyu'āmut jam tsajpōtm extū ko Dios dya'ōyat tugekyū, du'ān ēxtam twāndaky jēkyup mūt ja kyugajxptū.

²² Moisés du'ān t'anmaay ja n'aptujk'ajtm: "Miidsudy mWindsūn Dios kyaxaampy mūt miidsuty nidu'uk ja mduūp m'āadsuty ēxtamū kyugajxpu, ēxtamts uj tū xykyexy. Koonūm tsyēkyuty es xymyūdōwdat miidsuty tugekyū di'ibu tadū Diosū kyugajxpu kyajxtap. ²³ Ja'a ko ja ja'ay di'ibu kyaj tmūdowā'ān di'ibu tadū kyugajxpu kyajxypy, kyaj 'yittat mudū Diosū ja'ay."

²⁴ Nandu'ān ja Diosū kyugajxpu Samwel es nidūgēkyudy Diosū kyugajxptujk di'ibu ōknūm kyajxtū ja Diosū 'yayuk, t'awa'anūdu di'ibu jatānup tyam du'ān. ²⁵ Miits mbātūdap ja wāndakūn di'ibu Dios myajwā'mxudu mūt ja kyugajxptū, nandu'ān mbātūdap ja kajxy'ātypy di'ibu Dios tyuun mūt ja n'aptujk'ajtm. Du'ān ēxtamū Abraan t'anmaay: "Ujts ngunū'xaampy nidūgēkyū naxwīnudu ja'ay mūt tu'ugu mduūp m'aats."

²⁶ Ko Dios dyajjikypyejky ja Jesūs di'ibu oy mduūnū, net tkejxy jawyiin mūt miidsuty es mgunū'xudat es nidūgēkyū miits xymyastu'tttat tadū mbēkyuty.

4

Peedru esu Fwank, wyinduuyty di'ibu ana'āmdap māj tsajptūgōty

¹ Tambaatnūmū naty ja Peedru es ja Fwank kyajxy ko myiindū ja teetytyujkaty esu saduseeuty es yu windsūn di'ibu kywentū'ajitypy ja māj tsajptujk. ² Ta jyot'ambujktū ko yu Peedru es ja Fwank t'anmaay ja ja'ay ko tū Jesūs jyikypyejky es paaty ja o'kpuujk jyikyppykā'andū nandu'ān. ³ Net tmajstū ja Peedru esu Fwank, es tpujtāktū pujnūdgōty es jap 'yūtū jakumbōbaat, ja'a ko tū naty tsyū'ujūnū. ⁴ Es mayjya'ay tūmūbjktū di'ibu kyajxtū ja Peedru esu Fwank. Es du'ān nīmūgōxk mīlan nāybyatū ja yedyujkaty di'ibu mūbjktūp, abeky ja toxytyujk es u'unk unā'katy.

⁵ Jakumbom nāmyujkudu jap Jerusalēn ja israelitū ja'ayudy wyindsūn, ja mūjja'ay-dyujkaty es ja di'ibūty tsajptūgōty ya'xpujktūp. ⁶ Es tamū natyū Anās di'ibu ijtp teedywyindsūngōpk, ja Kaifās, Fwank, Alejandru es nidūgēkyuty ja teedywyindsūngōpkū myūgu'ugaty.

⁷ Net oj yajwōy ja Peedru esu Fwank. Ta tpujtāktū kujkjōty, es dyajtmūdū:

—ĶPūn ja mūk'ajtm tū mmo'oyudu, o pūn xyūgyujxm tū xya'agudā'aktū tadū teekypyumā'ay?

⁸ Net yu Espīritū Santū wyinnā'ānmyooyū ja Peedru, es t'adsooy:

—Kugajpn justisū es mūjja'aydyujkaty, ⁹ miidsuty tyam xyajtāwdū w'ix tū 'yaguda'agyū tadū ja'ay di'ibu ijty teekypyumā'ay. ¹⁰ Pes tyāmūts nnigajxtū mūt miidsuty es tnijāwūdū nidūgēkyū israelitūty ko tyadu yedyujk di'ibu tyam miits mwinduuyaty, yu'ā 'yagūdaky ja Jesūs nazarenū xyūgyujxm, yu Kristū di'ibu miits myajkrūzpjajttū esu Dios yajjikyryujk jatagok. ¹¹ Es yu Diosū jyaaybyajtm tkajxy ja Jesūs mā jyūnā'ān: "Yū tsāā di'ibu miidsuty pojtsptujk xy'ūxtijty, yu tyadu tsāā tyamū net nūjxa'ān mā ja tujk t'ūjx'ātāt." ¹² Kyaj ni

pán mbaada wiinkpə xyajnutsókum, mut ko mā tugekyu naxwīnudu je'eyu ja Jesús ti'igyu mbaat xyajnutsókum.

¹³ Ko di'ibu ana'amdap muj tsajptugóty t'ijxtu ko amuk jotmuk yu Peedru esu Fwank 'yadsoodu, esu Peedru esu Fwank du'un yu'ujuty éxtum oytyim pán yedyujkuty, kyaj tmudattu ja xprajkun, net du'ūna wyu'amudyaadyu, es tməwinma'añbyáttu ko yu'ujuty muut jyudijttu Jesús. ¹⁴ Es ja'a ko tamu naty tyanu ja'a muut ja di'ibu naty tekypyuma'ay, paaty di'ibu ana'amdap muj tsajptugóty kyaj mbaat wi'ix 'yokjunanna. ¹⁵ Net tkajxprədsuudu taja'p yu Peedru esu Fwank. ¹⁶ Net ñay'anmaayudu:

—*ǀ*Ti net ndu'unum mudu tyadu ja'ay? Pes nidugekyu di'ibu tsunaayduw Jerusalem tu tñijawudu ko yu'u tyuundap ja ijxwu'amun esu muj'ajtun. Kyaj mbaat n'anma'ayum ko kyaj. ¹⁷ Es kadiibu wyá'xtut yu ayuk, wa'an n'ok'anma'ayum ko kyaj ni pán tnakyñigajxtut ja Jesús.

¹⁸ Net tmujwoodu jatugok ja Peedru esu Fwank es t'anmaaydu ko ni na'a jatugok tkakajxtut es ni tkatuk'ixtat ja Jesusu jya'a. ¹⁹ Es ja Peedru es ja Fwank 'yadsoodu:

—*ǀ*una'andu miidsaty ko pátap yajkuudyunut di'ibu miits mgajxtap, o pátap yajkuudyunut di'ibu Dios 'yane'empy. ²⁰ Kyaj mbaat nmastu'udyuts es n'awánuduts di'ibuts tu n'ixy es tu nmudóyats.

²¹ Net yu di'ibu ana'amdap muj tsajptugóty muk tmugajxtu ja Peedru esu Fwank es kadi'ibu du'un ñaky'adu'utstat. Ta net tasmajtsudu. Kyaj tpattu ja winma'añ wi'ix mbaat ttukkumudoy, mut ko nidugekyu ja'ay t'awdattu Dios mut ja myuj'ajtun. ²² Ko ja tekypyuma'ay 'yagudaky, ja'a naty tmudatu ja jyumujt justyikxy.

Məbujkputəjk t'amdowdu jotmuk'ajtun

²³ Ko yajnasmajtsudu yu Peedru esu Fwank, net oj ñijxtu mā naty yu myugu'uktəjkuty es t'awa'anudu nidugekyuty wi'ix yu mujja'aydujkyuty es ja teedywyindsunuty 'yanmaayudu. ²⁴ Ko t'awa'anudyaay nidugekyu tukmuku, net kyajxtaktu:

—*ǀ*Windsún, di'ibu tugekyu muk'ajtun myudajtypy, mij tu xypyajta'aky yu tsajp, naxwīnudu, jikymyeyñ es tugekyu di'ibaty ijtp mā yu'un. ²⁵ Mij oj mgajxy Espiritu Santakyujxm esu n'apteety Davitkyuxm ko mjənán:

*ǀ*Ti ko yu wiinkpə naxwīnudu jyot'ambuktu es yu israelitu ja'ayuty nugoobu du'un wyinma'añbyaaty?

²⁶ Ja naxwīnudu réyuty pyudu'ktu esu israelitaty ja jyustisətkuty ñaymyujkudu es tmədsiptso'ondu ja Nindsun'ajtam Dios es ja Kristu. Du'un jyənán ja Davit.

²⁷ Təy'ajtun yu'u ko yaa Jerusalem ñaymyujkudu Eroodus, Ponsyu Pilatu mudu israelitaty es pánuty kyaj 'yisraelitaty, es tmədsip'ajttu mijə m'U'unk Jesús, di'ibu mij mbujtək éxtum Kristu. ²⁸ Du'un yu'u ttuundu tugekyu di'ibu mijə naty tu xtyuknibujtaagu jyátudət. ²⁹ Tyam, Windsún Dios, ok'ix wi'ix jyot'ambuktu, es meegyats ja muk'ajtun es kadiibu uudsuty ndsu'ugudu esuts ngajxwa'xtut mijə m'ayuk. ³⁰ Es mut mijə mmuk'ajtun ndúñuts nya''aguda'agyuts yu puma'ayuty es ndúnduts yu ijxwu'amun esu muj'ajtun mut ja mwə'ats muduumbu Jesús xyəgyujxm.

³¹ Ko kyajxtaktaaydu, ta ja tujk oj yi'xy mā naty jap tu ñaymyúkudu. Net ja Espiritu Santu myooyu muk'ajtun, es tkajxtaaydu mut ja mujə yu Diosu 'yayuk.

Wi'ix ja jawyiimbu məbujkpu ñaybyudúkadu nixim niyam

³² Ja ja'ay di'ibaty 'yaxájudu Jesús myudajttu nidugekyu ti'igyu ja winma'añ es oy ñaydsyojkudu nidu'uk nidu'uk. Ni pán kyajunán "əjtsu nja'a" di'ibu naty myudajttap. Nidugekyu twinmaaydu ko tugekyu di'ibu naty myudajttap, yu'u nandu'un dyajtundət nidugekyuty. ³³ Es ja apóstaluty tñikajxpajt'adu'utstu mut ja muk'ajtun ko Jesús təy'ajtun jyikyppyeky, es ja Dios tñantsykyuni'xy nidugekyuty di'ibu myəbujkta. ³⁴ Kyaj ni pánu naty mā yu'ujuty di'ibu təgoy'ajtxap. Ja'a ko pánuty myudajttap ja ñaxaty o tyujk, tyo'ktu, ³⁵ net dyajmiindu ja meen es tkəyajktu mā ja apóstaluty. Net oj dyajwa'xtu

nidu'ugátyuty nu'un pún dyajtagoy'áty. ³⁶ Du'un ttuun yu Josee, ja di'ibu apóstuluty yajxubajttu Bernabee, di'ibu tyijpy Yajjotkujk'ajtrú. Bernabee, ja'a yu'u Leví tyuamp 'yaats es jap jyajty naxwiin má txu'aty Tsyipre. ³⁷ Yu'u tte'ky tu'ugu kyam nax di'ibu myudajtypy, es dyajmiin ja meen es tkuyajky má ja apóstuluty.

5

Ananius esu Safiiru

¹ Peru wiinkru yedyujk di'ibu xyu'ajtypy Ananius, yu'u mut ja ñudo'oxy Safiiru tto'ktu nandu'un tu'ugu ñax, ² es trujku'ktu waanu ja meen. Es ja meen di'ibu nadujku, Ananius oj dyajnejxy má ja apóstuluty éxtum jyawu ka'pxy ja nax tsoo. Es ja ñudo'oxy ñija'ap tugekyu.

³ Netu Peedru 'yanmaay:

—Ananius, ¿ti ko tu xytyu'umo'oy es tyúkat ja mujku'ugórk Satanás má mwinma'añ es xyjawan'uuna'añ ja Espíritu Santu, es xyajwu'uma'añ oynu'unun ja meen di'ibu tu yajkujúy ja mnax? ⁴ Ja nax mijtsu mja'a ijty. Es ko xytye'ky, ja meen nandu'un mijts mja'a. ¿Ti ko tu xywyinmay xytyuna'añ yu tyaadu? Tu xyjawan'uuna'añ yu Dios, kyaj jya'ajty ja naxwiinudu ja'ay.

⁵ Ko tmadooy yu'u Ananius, ta oj kya'ay eeky. Es tsyu'kudyaaydu pánuty myudoodu di'ibu jajtu. ⁶ Net myiindu una'ktujkuty, es t'abijttu Ananius ja ñini'x es oj dyajnaxtukudu.

⁷ Ko 'ijty tuguk ooru, tyujku Ananius ñudo'oxy, ni tkanijawu ko tu 'yeeky ja ña'ay. ⁸ Ta Peedru yajtuaju:

—Anmaagyuts, ¿tu xtyooktu ja mnax éxtum tu dyajmín ja meen?

Esu Safiiru jyunañ:

—Du'anuts tu ndeeky.

⁹ Netu Peedru 'yanmaay:

—¿Ti ko miidsuty ti'igy mwinma'añ tu xpyujta'aktu? ¿Ti ko tu xyjawan'uuna'andu ja Nindsun'ajtamú Jya'ajun? Jap tujá'p myindu di'ibu oj tu dyajnaxtukudu ja mña'ay, es tyam mijts nandu'un myajnaxtukuya'anudu.

¹⁰ Netyu ja Safiiru kyudaay es 'ye'ky jam tyeky'ujxmu Peedru. Ko tyujkudu ja una'kuty, net trattu eeky. Ta dyajpudsumdu es dyajnaxtukudu ña'aybyu'am.

¹¹ Jyantsytsyu'kudyaaydu pánuty myubujkta Jesús es nidugekyu ja'ay di'ibáty myudoodu tadu di'ibu jajtudu yu Ananius esu Safiiru.

May ja muj'ajtan yajtúin

¹² Es ja apóstuluty ttuundu may ja ixxwu'umun esu muj'ajtan. Es nidugekyu mubujkputujk ñaymyujktaayudu má txu'aty Salomongu Tyujk Wiin. ¹³ Tsu'kudup ja ja'ay di'ibu kyamubujkta ja Jesús es ñaymyúkadut muut ja mubujkputujk, oy tmujja'adu.

¹⁴ Net tmubujkta ja Nindsun'ajtamú Jesús mayjya'ay, yedyujk toxytyujkuty. ¹⁵ Es extu dyajpudsumdu ja puma'ayuty myabajngujxy jap tu'ajp, es ko ñaxut ja Peedru, oyjye'eyu 'yawax kya'at má ja puma'ay. ¹⁶ Es ja ja'ayuty di'ibu Jerusalén kajpn myuwingón, nandu'un dyajmiindu ja pyuma'ayuty es di'ibu mujku'u ya'ayoojudup, es nidugekyu 'yagudaktaaydu.

Apóstuluty yajtsúmdu

¹⁷ Net ja teedywyindsungórk es ja saduseu ja'ay di'ibátyu naty jap tjantsyñay-wyinnaxujawudu, ¹⁸ tmajtstu ja apóstuluty es trujtáktu pujxndugóty. ¹⁹ Per tu'ugu Nindsun'ajtamú 'yanklus myiin es dya'awatsy ja pujxndujk koots es dyajpudseemy, es t'anmaay:

²⁰—Nujxtu muj tsajptujk ñabotsoty, es awánudu ja'ay ja ayuk di'ibu yu jembyu jiky'ajtan.

²¹ Ko oj xyuun, net tyujkudu tsejkyu muj tsajptujk ñabotsoty. Ta ya'uxpajktsundáktu.

Es ja teedywyindsungórk es di'ibáty jap dyajnaymyujkudu nidugekyu israelítuty ja myujja'aydyujk di'ibáty naymyujkudup má di'ibu ana'amdup muj tsajptugóty, net t'anmaaydu ja polsiinty es dyajmíndut ja apóstuluty di'ibu jap pujxndugóty.

²² Per ko oj jya'ttu ja polusiiuty ma pujxndujk, kyaj jap pún tpattu ja apóstuluty. Ta jyaumbijttu jatugok, ²³ es t'anmaaydyu:

—Adiky tu nbaadyuts ja pujxndujk jantsy yajxón es mut ja soldaaduty jap ma tujk aa tkwentu'attu, per kots tu nya'awa'atsta, ni púnuts jap tu ngapaattu pujxndugóty.

²⁴ Ko tmudoodu ja teedywyindsánuty esu muj tsajptujk kwentu'ajtpu wyindsún, net ñayajttuujadu ak yu'ujuty wi'ixu tyaadu kyuguxya'añ. ²⁵ Es ko waanu 'yijty, ta jyajty tu'ugu yedyujk di'ibu anmaayy:

—Tadu yedyujkuty di'ibu xuxu'uy mbujtáktu pujxndugóty, tap dya'uxpáktu ja ja'ay muj tsajptujk ñabotsoty.

²⁶ Net ja muj tsajptujk kwentu'ajtpu wyindsún oj ñejxy mut ja tyuumbatujkuty, es dyajmiindu yajxón ja apóstuluty, ja'agyujxm ko tsyu'ugudu ko tsyaaga'adsudat ja ja'ay.

²⁷ Ko dyajmiindu, ta dyajnajxtu ma di'ibu ana'amdap muj tsajptugóty, es ja teedywyindsangópik 'yanmaayy:

²⁸ —Tuts miits nyajkubóktu es kyaj xyñakyya'uxpáktut ja ja'ayuty mut ja Jesusu 'yuxpájkun. ¿Es ti tu xytyundu? Tu ja'ay xya'uxpájkta'aydyu miidsuty ya Jerusalén, es uudsuty xytyunikujxm'ata'andu ko 'ye'kyu tadu ja'ay.

²⁹ Net ja Peedru mut ja apóstuluty 'yadsoodu:

—Koonam tsyékyuty es nmumudo'om ja Dios es kudiniim ja ja'ayuty. ³⁰ Dios di'ibu 'yawdajt ja n'aptujk'ajtam, yu'u yajjikypyujk ja Jesús di'ibu miits mya'o'ktu es xkyuduu'dyu kruuzkujxm. ³¹ Es ja Dios dyajtsajpejty es tpejtáktu ma 'yaga'añgyu'u, es dya'ity Yajniitsókpá es Ana'ambu, es ja israelitu ja'ayuty jyodambittat es yajma'xat ja pyojru. ³² Es uudsuty n'ijxtats es n'awánuts di'ibuts n'ijx nmudoo, es nandu'un yu táy'ajtun t'awanu ja Espírítu Santu di'ibu Dios tu dyaky di'ibu myumadeepy.

³³ Ko tmudoodu tyadu ayuk, ta jyot'ambujktu es tyim'ya'oogándu. ³⁴ Per ma di'ibu ana'amdap muj tsajptugótyu naty, jap tu'ugu fariseeu txu'aty Gamalyel, di'ibu yajxón ñija'ap ja tsajptujku 'yuxpájkun es di'ibu ja'ay wyindsu'kup muj. Ta tyunaaye'ky es tni'ana'amú es dyajpúdsámdat ja apóstalu. ³⁵ Net t'anmaay di'ibu ana'amdap muj tsajptugóty:

—Miits israelítaty, naygywentu'átadu oy di'ibu mdunaampy madu tyadu ja'ayuty.

³⁶ Jamyatsta miidsuty ko kyaj jyékyubyuty pyude'ky yu Teudus di'ibu janán: “Ujts yaa ijtp muj.” Es tranajxtu taxk mugó'pxu yedyujk. Per dya'o'ktu Teudus, es nidugekyu di'ibu panujxudu tyugoodyaay. Es jap oj kyujxta'ay. ³⁷ Ko waanu 'yijty ko yajkuja'ayu sensu, net pyude'ky ja Juudus, Galileeu ja'ay, es mayjya'ay nandu'un pyanujxudu. Es nandu'un dya'o'ktu Juudus, es nidugekyu di'ibu panujxubu naty ñaywya'xtaayudu.

³⁸ Paaty n'anamu, mastu'uttu tyadu yedyujkuty. Wa'an t'ixtu. Ja'a ko tyadu xrpájkun, pún yu'u ja'ayu jya'a, naxaambu'u, ³⁹ per pún ja Diosu 'yuxpájkun, kyaj mbaat miits xyajtugódyu. Mnaygywentu'átadup, mut ko tsojk nujx mdsiptundu mut ja Dios.

⁴⁰ Nidugekyu tmudoodaaydyu. Net dyajmiindu ja apóstuluty. Ta twojptu kanak ok es jatugok dyajkubojktu muk ko Jesusu 'yuxpájkun tpaduunnu. Net tnasmajtsudu.

⁴¹ Net ja apóstuluty tsyo'ondú jap es jyotkujkadyaaydyu ko 'yayoodu es tsyoyduundu Jesuskyujxm. ⁴² Es kyaj tmastuttu esu ja'ay dya'uxpáktu, es tkajxwa'xtu ja oybyu ayuk ko Jesús ja'a du'un ja Kristu. Du'un ttuundu bom bom muj tsajptujk ñabotsoty es nandu'un dya'uxpejky tujkm tujkm.

6

Nijxutujku yajje'xywya'xpu

¹ Ja tiempu ñimayú'adutsta ja ja'ay di'ibuty myubujktup ja Jesukristu. Net di'ibáty kyajxtup ja grieeegu dyajtsondáktu ja u'unun wi'ix dyajwa'xy ja je'xy bom bom. Du'un jyunandu ko kyaj yajxón yajkádyu ja ku'ekyty'o'oxy di'ibáty kyajxtup ja grieeegu. ² Net ja nimajmajtskpu apóstalu dyajnaymyujktaayudu nidugekyu di'ibu myubujktu, es t'anmaaydyu:

—Kyaj 'yóyuty kots uudsuty nmastu'uttat ja Diosu 'yayuk ngajxwa'xtat es nya-jwa'xudats ja je'xy. ³Paaty miits mugu'uktujkuty, axta'aydyu nijuxtujku yedyujk di'ibu myudajtypy ja oyjyot es di'ibu jyaygyujkup, di'ibu tu myo'oyuty ja Espírítu Santu myuk'ajtun es ttun tkajxta di'ibu Dios tsyejpy, es tuknipuku tyadu tuunk. ⁴Es uudsuty, apóstulaty, nyajnejxypyuts ja Diosu 'yuxpajkun esu kajxtákan.

⁵Nidugekyu ja ja'ayuty t'oyjya'adu éxtam ja apóstulaty oj twinma'añmyo'oydyu. Es net twin'ijxta Esteebu, di'ibu ni'igu ja Dios tmubejky es ja Espírítu Santu mooyu muk'ajtun es winma'añ es ttúnat di'ibu Dios tsyejpy. Es nandu'un twin'ijxta Filipu, Prókoru, Nikanoor, Timón, Parmenus esu Nikolás, Antyokiü ja'ay di'ibu tuuyup kyupujk ja israelítadyu myubujkun. ⁶Net dyajmiindu ma ja apóstulaty, di'ibu kajxtáktu es tku'unikoonda.

⁷Es ja Diosu 'yayuk myujtjuky'adátsy es ñimayu'adatsy ja mubujkputujk jam Jerusalén, es exta nimay ja teetytjukuty tmubujkta ja Jesús.

Esteebu yajmátsy

⁸Esu Esteebu myooyu Dios ja kunu'xan esu muk'ajtun es ttúnat ja muj ijxwu'amun esu muj'ajtun ma ja ja'ayuty. ⁹Nan tamu naty ja ja'ay naaguty di'ibu yo'oydyup ma yajtijy Awa'atstuuyudu ja'ayu Tsyajptujk. Tamu naty di'ibu tso'ondup Sirene ñaxóty, Alejandriü, Silisyu esu Asyu, es dyajpudu'ktu tsip es t'anmaaydyu wi'ixáty ja Esteebu. ¹⁰Per kyaj mbaat tmumada'aktu, mut ko yu Espírítu Santu mooyup ja winma'añ ja Esteebu.

¹¹Net ja Esteebu myudsip tmujuuydyu andákruty di'ibu juna'andup ko tu tmudoy ja Esteebu myugajxtugóyuty ja Moisés es ja Dios. ¹²Mudu tyadu anuu dyajpudu'ktu ja mayjya'ay esu mujja'aydyujkuty es ja di'ibuty tsajptugóty ya'uxpajktup. Es nidugekyu tmajstta ja Esteebu es dyajnjxta ma di'ibu ana'amdap muj tsajptugóty. ¹³Es dyajmiindu ja andákruty di'ibu janán:

—Tyadu ja'ay du'añum tmugajxtugóty tyadu wa'ats lugaar es nandu'unu Moisesu 'yana'amun. ¹⁴Tuts nmudoy ko jyuna'añ ko yu Jesús nazarenu, yu'u yajkutugoyaambyu tyadu muj tsajptujk es kyaj n'okpadu'ununu di'ibu Moisés xytyukmanikákam.

¹⁵Net nidugekyu di'ibu naty jap ana'amdap muj tsajptugóty, t'ijxta tayu Esteebu wyiin juyup éxtam tu'ugu anklus.

7

Esteebu, wyinduuyuty di'ibu ana'amdap muj tsajptugóty

¹Net ja teedywyindsungópk dyajtuuy ja Esteebu:

—¿Tii tuy'ajtun tugekyu tyaadu?

²Net 'yadsooy ja Esteebu:

—Miits mugu'uktujkuty, mujja'aydyujkuty, mudoo'ittu. Ja Dios di'ibu muj'ajtun myudajtypy, kaxu'k ma ja n'apteety'ajtam Abraan ko naty jap tsyuanu Mesopotamyu, ma kyajnumu naty tsyooñ es tsyuanut jap ma kajpn txu'aty Arán. ³Es ja Dios t'anmaay ja Abraan: “Pudsun yaa mgajpnóty es mastu'ut ja mmugu'uktujkuty. Nujx mats mij ngexy wiink nax di'ibuts mij ndukni'ixuyaampy.” ⁴Netu Abraan tso'oñ ma ja Kaldeeu ñax es ñejxy tsunaabyu jap Arán. Netu tyeety 'ye'ky, es ja Dios dyajmiin yu Abraan ma tyadu nax, ma tyam ndsuná'yum. ⁵Per kyaj yajmooy ja ñax, ni kujm metru. Per Dios tyukmawandaku: “Nmeebyuts mij tyadu nax esu m'u'unk m'ok.” Peru Abraan kyajnumu naty ja 'yu'unk, ⁶es ja Dios 'yanmaay: “Yu mduump m'aats jap tsyuanut ma wiink nax, es jap tyúnat muk éxtamu mduumbu, es axuuk jyátat taxk mugo'px jumajt. ⁷Per ujts nandu'un ndukkumudowaambyuts yu tadu naxwíndu, es óknum pyudsámdet jap miidsu mduump m'aats es myíndat yaa es xy'awdátudats.” ⁸Dios kyajxy'ajt mut ja Abraan es trujtáky éxtamu ijxwu'amun es ja 'yu'unk yajtsukat waanu ma ja yedyujk'ajtun*. Paaty ko jyajty naxwiin yu 'yu'unk Isaa, ko tyuktujkubejty Abraan tsiijky yu Isaa waanu ma ja yedyujk'ajtun. Es ja Isaa nandu'un ttuun mut ja myaank Jakoob, esu Jakoob

* 7:8 lx Lukás 1:59.

nandu'un ttuun mut majmajtsk ja myaanguty, di'ibu tyuamp 'yaats ja majmajtskpu israelitu ñaxwiñada.

⁹ Tyadu Jakoobu myaanguty di'ibu udsajtum n'apteety'ajtum, kyaj ttukmuj'ijxu ja myuga'ax Josee es ttukmude'ky éxtumu muduumba ma yu Ejiptu ñax. Peru Dios yu'u kywentu'ajtypyu naty ja Josee, ¹⁰ es dyajpudseemy ma naty 'yity ayo'onóty. Esu Dios tyuun esu Josee 'yagupúkadut ja faraón, Ejiptu ryey. Es ja rey pyujták yu Josee éxtumu gobernadoor Ejiptu es nandu'un ma ja reyu tyujk.

¹¹ Net myiñ ja muk yuu, esu muk ayo'on 'yijty ma tugekyu Ejiptu ñax es Kanán, esu n'aptujk'ajtum kyaj tpattu ti jyu'xtap. ¹² Es ko Jakoob tmudoy'ajty ko japu triigu ma Ejiptu, ta tkejxy ja myaanguty, udsajtum n'aptujk'ajtum, es tjúyut ja triigu. Net tim jawyiin oj ñujxtu ja n'aptujk'ajtum. ¹³ Es ko myumajtsk ok ñujxtu, netu Josee t'anmaaydyu ja myuga'axuty: "Új Josee, miits xymyuga'ax'ajttap." Net ja Ejiptu ryey tnija'aju ko yu Josee yu'u israelitu. ¹⁴ Net ja Josee tniagajxu tyeety Jakoob es nidugekyu myugu'uktujk, di'ibu nidugu'px majmókx ja ja'ay wyínuty. ¹⁵ Du'un jyajty ja Jakoob es tsyunaaydyaknbejky jap Ejiptu. Oknum 'ye'ky, es nandu'un 'yo'ktaaydyu myaanguty. ¹⁶ Es du'un oj yajmunejxy ja Jakoobu ñini'x jap Sikem, es dyajnaxtujka ma ja aank di'ibu Abraan jyuuy ma yu Amooru myaank.

¹⁷ Es kumjékuyñum jyata'añuty di'ibu Dios tyukmúwandaku Abraan, yu israelitu ja 'ayuty tu myayu jap Ejiptu. ¹⁸ Net jap Ejiptu oj ryey'aty di'ibu naty kyaj t'ixy'aty ja Josee. ¹⁹ Tadu rey yajtuun ja axuk winma'añ es muk dyajmuduun nidugekyu ja n'aptujk'ajtum. Es t'anmaay yu u'unktaak u'unkteedyuty ko agwanu ja myaank di'ibu maxu'unk'ajtp, tnika'aktut es 'yooktat. ²⁰ Net ja Moisés jyajty naxwiñ. Es jantsy tsuj ijty ja u'unk, es ja tyeety tyaak pyujku'ku tuguk po'o. ²¹ Net ko tnikaktu, ja reyu ñuux dyajpude'ky es dyaj'ye'ky éxtumu 'yu'ungun. ²² Paaty ja Moisés ya'uxpújkadu tugekyu di'ibu ñija'ap Ejiptu. Ja'a ijty muj di'ibu myadyakpy es di'ibu tyiimpy.

²³ Ko tmudajty justyikxy jumujt yu Moisés, ta jyunán tku'ixa'añ ja israelitu myugu'uguty. ²⁴ Ko jyajty ja Moisés, ta t'ijxy tu'ugu Ejiptu ja'ay ko axuk ttuñ tu'ugu israelitu. Net ja Moisés tniwaandúty yu myugu'uk es dya'e'ky ja Ejiptu ja'ay. ²⁵ Es yu Moisés tmúwinma'añbyáty ko yu israelitu myugu'uktujk tu tjaygyúkadu ko yu Dios dyajts'o'oga'añ ja israelítuty es tpujta'aga'añ yu Moisés éxtumu yajntsóokpu. Per yu'ajuty kyaj tjaygyúkadu.

²⁶ Jakumbom ja Moisés tpaty nimajtsk ja israelítuty di'ibu naty jap naydsyi'kup, es ja Moisés dyajkuxañ ja tsip. Ta t'anmaay: "Miits mnaymyugu'uk'ajttadup. ¿Ti ko mnaydsyi-igadu?" ²⁷ Net di'ibu naty jyantsytsyi'kypy tnas'yojkadu ja Moisés, es t'anmaay: "¿Pún tu mbujta'agyuty éxtumu windsun o justisun mut uudsuty? ²⁸ ¿Ti xya'oogaambuts, éxtum uxu'ay xya'e'ky ja Ejiptu ja'ay?" ²⁹ Ko tmudooyu tyaadu, netu Moisés kyeky es ñejxy ma Madyanu ñax. Jap tsyunaay éxtumu jagam ja'ay es pyejky. Net tpattu majtsku myaank.

³⁰ Ko ñajxy justyikxy jumujt, japu naty muj ittum myúwingonu Sina'i Kopk, net kyuxe'ky tu'ugu anklus ma tyoy tu'ugu apyñgyepy. ³¹ Ko Moisés t'ijxy, ta du'ñuñ oj wu'ñum. Es ko tmúwingoon es t'ijx'oyuñ, net tmudooy ko Dios 'yanmaay: ³² "Újts Dios di'ibu Wyindsun'ajtypyu ja m'aptujk Abraan, Isaa esu Jakoob." Net ja Moisés tyujku tsuyiibyu mdu tsu'ugu, kyaj ñaydyuk'a'ijxu es t'ixut. ³³ Es ja Dios 'yanmaay: "Yajjunák ja mgu'uk mdekykujxy, mut ko wa'ats ja it lugaar ma mdanu. ³⁴ Tuts n'ixy wi'ix 'yayowdu ja nja'ayuty jap Ejiptu, es tuts nmudoy jyu'ay ya'axtu. Es paadyuts tu njanaky es nyajts'o'oga'añats. Pes min es ngáxut Ejipta."

³⁵ Oyjya'ijxma'tadu Moisés es 'yanmaayudu: "¿Pún tu mbujta'agyuty éxtumu windsun o justisun?", óknum Dios kyajxu tyadu Moisés éxtumu windsun es dyajpudsámut jap Ejiptu, ja anklus di'ibu kuxu'k ma ja apyñgyepy tpudujku ja Moisés. ³⁶ Moisés dyajpudseemy jap Ejiptu n'aptujk'ajtum es ttuun yu muj'ajtn esu ijxwu'ñum jap Ejiptu es ma Tsapts Jikymyejñ, es nandu'un ko justyikxy jumujta naty 'yity muj ittum. ³⁷ Tyadu Moisés t'anmaay ja israelítuty: "Dios kyaxaampy tu'uk miidsu mmugu'uk éxtumu kyugajxpu, éxtamts uj ta xykyxy. Es xymyubáktut yu'a."

³⁸ Esu Esteebu 'yak'anmaayyu:

—Nan ja'a ja Moisés, jamu naty muut ma ja muj it, ma ja anklas myugajxu ma ja Sina'ii Kopk. Ja'a yajmooy ja ayuk di'ibu tuknija'ap wi'ix ja jiky'ajtan es dyajnáxut ma udsajtum. ³⁹ Peru n'aptujk'ajtam kyaj tmumudowandu ja Moisés, es t'uxtjtu es jyjumbitandu jatugok jap Ejiptu. ⁴⁰ Net t'anmaaydyu ja Arón: “Ndsojktupts es xyajkójut ja ndiósuts di'ibu udsuty xywyinyo'oyudap. Kyajts nnijawudu ti jajtu tadu Moisés di'ibu tu xyajpudsu'amam ma Ejiptu ñax.” ⁴¹ Net ja Arón oj dya'agojwinnáxy tu'ugu tooru'unl ak ooru. Es net dya'o'ktu ja byorreegaty es ttukwindsu'kudu ja tooru'ungu 'yagojwinnáx. Net tmujtuundu ja xuu es xyondaktu mut di'ibu tu dyajkojtu. ⁴² Net ja Dios ñikákudu yu'ujty es tmastuttu es t'awdátut ja madsa'a di'ibu jam tsajpótm. Pes du'un éxtam jap 'yity kuxja'ay ma yu Diosu kyugajxpu ñeky:

Miits israelítuty, ¿ti ojts xya'ooktu ja mborreegu,
es ojts xytyukwindsu'kuduts

ko m'ijty justyikxy jumujt ma ja muj it?

⁴³ Kyaj dyu'unuty, mbaguaydyu ja tujk ma 'yity ja Molok di'ibu miits m'awdajttup, es nandu'un mbaguaydyu ma 'yity ja Renfanu myudsá'a, di'ibu nandu'un m'awdajttup.

Es ja Molok es ja Renfán,

ku'um miits xya'awingojnajxtu es xy'awdata'andu.

Paadyuts uj miits nyajpudsuma'andu ma mgajpnuty es ma mnáxuty,

es ngaxa'áñuts éxtamu mduumba waanu jagam ma Babiloñ ñax.

⁴⁴ Esu Esteebu 'yajaknañ:

—Ma ja muj it, jam ja n'aptujk'ajtam tmudajttu tu'ugu wit tsajptujk ma ja Dios t'awdajttu. Dios ja Moisés tyuk'ijxu wi'ix tkójut. ⁴⁵ Es ja n'aptujk'ajtam t'axájudu yu tyadu wit tsajptujk éxtamu kuma'añ. Esu tyadu Joswee es di'ibu muut myiñ, dyajmiñ ja wit tsajptujk ko Dios dyajpudseemy yaa ja jekyjya'ay es tmooy ja ñax ja israelítuty. Es du'un 'yijttu ma ja Davitu timpu. ⁴⁶ Es yu Davit pyat ja may'ajtan Dios wyindum, es 'yamdooy es dyajkójut tu'ugu tujk ma tsyunnat ja Dios di'ibu Jakoob 'yawdajit. ⁴⁷ Per ja Salomonk, Davitu myaank, yu'u kyoj ja Diosu tyujk. ⁴⁸ Per kyaj ja Dios Tsajpótmudu tsyunnu ma ja tsajptujk di'ibu ja'ay kyejpy. Extam jyanañ ja Diosu kyugajxpu:

⁴⁹ Du'un ja Dios jyuna'añ:

“Yu tsajp yu'uts n'uñaydyakn'ajitypy,

es ja naxwíñudu yu'u madsu ndeky nbujta'aky.

¿Di'ibu dunu tujk mgojándup esuts uj jap ndsunnat,

o ja lugaar mats uj nbo'xut?

⁵⁰ Pes ujts ku'um tu nbujta'aky tugekyu yu'u.”

⁵¹ Es ja Esteebu ni'igu t'ak'anmaaydyu:

—Miidsuty kyaj 'yóyuty ja mwinma'áñuty, paaty kyaj xymyudowa'andu. Tuk nax ti'igyuty miidsuty mut ja m'aptujkuty, taayum miidsuty nandu'un xymyudsip'attu ja Espiritu Santu. ⁵² Ja'a ko yu'ujty 'yaxaktuundu nidugekyu Diosu kyugajxpu es extu dya'o'ktu di'ibu jékyup kyajx ko myina'añ ja di'ibu jiky'ajt tuj'ajtan muut. Es ko oj myiñ, miits mgyajktu es 'yoogut. ⁵³ Miidsuty di'ibu tu t'axájudu ja Diosu 'yana'amun di'ibu ja'agyujxmu anklas myajmoodyu, kyaj tu xymyudowadu!

Esteebu 'yeeky

⁵⁴ Ko yu di'ibu ana'amdap muj tsajptugóty tmudoodu yu tyadu ayuk, ta jyot'ambujktu es ñaydyutskatudu ja'agyujxm ja Esteebu. ⁵⁵ Peru Esteebu, mooyu ja Espiritu Santu ja muk'ajtan esu winma'añ es ttun tkajxut di'ibu Dios tsyejpy, es pyat'ijxy jam tsajpótm es t'ijxy ja Diosu myuj'ajtan, es ja Jesús tyanu aga'áñdsyoo ma Diosun. ⁵⁶ Net 'yanmaayudu ja Esteebu:

—¡Ixtu! N'ijxypyuts ja tsajp awa'ats, es ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudanaabyu pyu'ayy aga'áñdsyoo ja Dios.

⁵⁷ Es di'ibu ana'amdap muj tsajptugóty t'amajtstu tyatsk kudiibu tnakymyudówdut. Ta yaxkaktu jantsy muk es tmudsipso'ondú ni'igu ja Esteebu es dya'ooga'andu. ⁵⁸ Net

dyajpudsumdu jap Jerusalén es tkuka'tsta. Es di'ibu tyuundu, ja di'ibu ni'u'anudu, tkuyajkta ja nikujxyudu wit es ttukkudajkada tu'ugu ma'k di'ibu xyu'ajtypy Saulu. ⁵⁹ Es ko jam tsaaga'tsta ja Esteebu, net ja Esteebu kyajxta'aky:

—Windsún Jesús, axájuts ja n'anmuja'an.

⁶⁰ Net ñaygyoxtnaaydyáku ja Esteebu es yaxkeky muk:

—Windsún Jesús, katu xpyujta'aky nikujxm yu tyadu peky.

Es ko da'un jynán, net oj 'yo'knu.

8

Saulu trajudity ja mubujkrutajk

¹ Es ja Saulu yu'u muut ñaybyujkudu di'ibu ya'o'ku Esteebu.

Nan ja xuu oga'an trajudijttáktu mukta'aky ja mubujkrutajkuty di'ibu jap Jerusalén. Es nidugekyu ja mubujkra pyudsumdu jap Jerusalén es ñaywya'xtaayudu ma ñaxudyu Judeeu esu Samaaryu. Yu'uyu apóstuluty oj wya'umdu jap Jerusalén. ² Es nija'ajuty di'ibu Dios 'yawdajttap, dyajntaxtjukudu ja Esteebu es tniujuu tniyaxta. ³ Per ja Saulu tpadu'udajka ja ja'ayuty nidugekyu di'ibáty ja Jesús pyanajxtap, tujkm tujkm tju'ttu yedyujk toxytyujk, tprawijts trajudojttu es ttsuumdu.

Kristu yajnimadya'aky ma Samaaryu

⁴ Es di'ibáty pudsumdu jap Jerusalén tkajxwa'xtu ja Diosu 'yayuk es ja ñitsokun oymyaty ñujxta. ⁵ Da'anu Felipu ttuun es ñejxy ma tu'ugu Samaaryu kajpn. Es net dyajtsondáky tkajxwa'xy ko Jesús yu'u Kyrístuty di'ibu Dios tu tkexy. ⁶ Es ja ja'ay ñaymyujkudu nidugekyu, es tmudoo'ijttu yajxon di'ibu ja Felipu kyajxypy, es t'ijxtu nandu'un ja ijxwu'umun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtun di'ibu Felipu tyuun. ⁷ Es may ja ka'oybyu t'uxkejxy ja Felipu, es ya'axtu ja ka'oybyu ko pyudsemy. Es mayu xux ja'ayduujk es ja tekyma'atru 'yagudaktu. ⁸ Paaty nidugekyu ja'ay ma ja kajpn wya'umdaaydyu jotkujk.

⁹ Jap tsyunaay tu'ugu yedyujk di'ibu xu'ajtypy Simonk. Es ja'a ijty bruju es twin'uun ja ja'ay jap ma tugekyu Samaaryu ñax es t'anuumudu ko yu'u muj 'yity. ¹⁰ Nidugekyu ja'ay muj mutsk tmubujkta es t'anmaaydyu:

—Tyadu Simonk tuj'ajtun ko Diosu myuk'ajtun tmudaty.

¹¹ Paaty tmubejky ja ja'ayuty ko jeky tu twin'uun mat ko byurjuty. ¹² Es ko Felipu tyuk'uxrjuk ja oybyu ayuk di'ibu ñigajxypy ja Diosu kyutujkun, es tu tkexy ja Jesús éxtum ja Kristu, net tmubujkta ja ja'ayuty es ñabajttu, yedyujk toxytyujkuty. ¹³ Nandu'unu Simonk tmubejky es ñubejty. Net dyajtsondáky es tjamyudajty ja Felipu. Es ko t'ijxyu tyadu ijxwu'umun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtun di'ibu tyuun ja Felipu, net da'uun wya'umdu ja Simonk.

¹⁴ Ko ja apóstuluty japu naty Jerusalén tmudoodu ko yu Samaaryu ja'ayuty tu tkupuktu ja Diosu 'yayuk, net tkajxtu Peedru es ja Fwank. ¹⁵ Ko jyajttu jap Samaaryu, net kyajxtáktu es t'amdoodu ja Dios es tmo'oyat yu Espírítu Santu di'ibáty myubajkta, ¹⁶ ja'a ko kyajnumu naty jya'ty ja Espírítu Santu ma yu'ujuty, je'eyu naty tu ñubattu mat ja Nindsun'ajtum Jesusu xyuu. ¹⁷ Es ko kyajxtaktaaydyu, net ja Peedru esu Fwank tku'unikoondu ja ja'ayuty, es da'un oj t'axájudu ja Espírítu Santu.

¹⁸ Ko ja Simonk t'ijxy ko ja Espírítu Santu tu myiñ ko ja apóstuluty tku'unikoondu ja ja'ayuty, net t'awa'anu meen, ¹⁹ es t'anmaay:

—Meegyats uj nandu'unu tadu muk'ajtun, es kots uj ngu'unikónudats ja ja'ayuty oytym púnaty, 'yaxájudap ja Espírítu Santu.

²⁰ Net ja Peedru 'yanmaay:

—Oyu tadu mmeen tyimtagóyut mat mij. ¿Tii mjunaamp xytyijy ko di'ibu Dios ñayajkupy, mbaat xytyijy yajjúy mat ja meen? ²¹ Kyaj mbaat xytyuñ mat uudsuty ja Diosu tyuunk, ja'a ko mwinma'an kyaj wya'adsuty mudu Dios. ²² Mastu'udu tadu m'axk

winma'añ. Mānu'xta'agu Dios es mbojprma'xudut. ²³Nnija'abuts ko naywyinnaxu xyjawu es ja peky mya'ijtup éxtumxyup tsimy m'ity.

²⁴Net ja Simonk 'yadsooy:

—Mānu'xta'aktu miidsudu Nindsun'ajtum Jesús es kyajts uj dū'an njátut éxtum tu mjana'añ.

²⁵Ko Peedru es ja Fwank t'awa'anudu yu Nindsun'ajtum Jesús 'yuxpukun, net tkajxwa'xtu ja oybyu ayuk mā mayu samaritanu kajpn. Oknam jyumbijttu Jerusalén jatgok.

Felipu esu Etyopiiu ja'ay

²⁶Es ko 'lyijtyu tyaadu, tu'ugu Diosu 'yanklus myiñ mā Felipu es 'yanmaayu:

—Pudsum yaa. Nujx mā muj tu'u kujanak di'ibu nujxp Jerusalén extu mā Gazu kajpn es űaxy mā ja muj it.

²⁷Felipu tso'oñ es űejoy. Es jap tpaty tu'ugu yedyujk, Etyopiiu ja'ay. Ja'a ijtp tesoreeru mā ja toxytyujk Kandasu, Etyopiiu reynu. Tu 'yotsy jap Jerusalén es t'awdaty ja Dios.

²⁸Jumbijnabu naty mā ja kyajpn, ttuk'u'uñu ja kyarru es t'ixy ja Diosu kyugajxpu Isaiiu űekey. ²⁹Net ja Espiritu Santu 'yanmaayu ja Felipu:

—Mawingón es naybyaadudu mudu tadu karru.

³⁰Es ko tmawingooñ ja Felipu, net tmadooy ko tkajxy ja tesoreeru ja Isaiiu űekey. Esu Felipu dyajttuy:

—¿Ti mnija'ap di'ibu jam mgajxyppy?

³¹Es ja tesoreeru 'yadsooy:

—¿Wi'ixuts nnijawut pun kyajts pun xy'awanu?

Es t'amdooy ja Felipu es pyátut mā jam 'yu'uñu. ³²Mā jamu jaaybyajttun di'ibu naty kyajxy, ja ijty yu tyaadu:

Oj tmunejxy mā 'ye'ky éxtum ja borreegun.

Es dū'an éxtum ja borreegu ko ja'ay tnikeepy wye'emy uum, nan kyaj oj ja 'yaa dyajwa'xy.

³³Es mā 'yayo'on'ajty,

kyaj yajttuuñ ja ja'ay tū'ajttun maut.

¿Es pūn mbaat jyuna'añ ko yu'u ttuump t'aadsuty?,

ja'a ko ja jyiky'ajttun oj yajpukju ya naxwiñ.

³⁴Net ja tesoreeru dyajttuy ja Felipu:

—Anmaagyuts, tunu may'ajttun, ¿pūnu dū'an űimadyakypy yu Diosu kyugajxpu? ¿Yu'u ku'um nayűimadyakup, o wiink ja'ayu?

³⁵Net ja Felipu tmadyaage'ky ja jaaybyajttun di'ibu tu tkajxy, es t'awa'anu ja oybyu ayuk di'ibu Jesús űigajxy. ³⁶Es ko űajxtu mā tu'ugu nuu, ta ja tesoreeru jyunañ:

—Yaa ta ja nuu. ¿Kyajts mbaat xyajnabétyu?

³⁷Es ja Felipu 'yadsooy:

—Pun mmabejky mūt winu mjot, mbaat.

Es ja tesoreeru 'yadsooy:

—Nmabejkyppyts ko yu Jesukristu yu'ujty ja Diosu 'yu'unk.

³⁸Net t'anmaay es dyajwa'k'áwut ja kyarru. Ta jyunaajktu nimajtsk mā ja nuu. Ta ja Felipu dyajnabejty ja tesoreeru. ³⁹Ko pyudsuumdu mā ja nuu, yu Nindsun'ajttumu Jy'ajun yu'u myunujx ja Felipu, es ja tesoreeru kyaj űaky'ijxu. Ta ja tyu'u dyaj'yo'oyñ jantsy xondakp.

⁴⁰Es ja Felipu jyajty mā Azotu kajpn, es űajxy kajpngajpn es tkajxwa'xy ja oybyu ayuk, ja nitsokan di'ibu Jesús yajmiimpy, extu ko jyajty Sesareeu kajpn.

9

Saulu jyodumbity

¹Ja Saulu kyaj tmastu'uty es tkajxykyopk'átut mā ja ja'ay di'ibáty 'yaxájudu ja Jesús éxtum ja Kristu. Paaty oj űejoy mā ja teedywindsungópok, ²es t'amdooy yu űekey es űujxa'añ mā ja tsajptujk jap Damasku, es t'uxta'aya'añ ja ja'ay, yedyujk toxytyujkuty,

di'ibu pyanujxtap ja Jesús éxtam ja Kristu, es tsumañ es dyajmina'añ Jerusalén. ³Es ko ñejxyu naty tu'am, timja'tánubu naty Damasku kajpnóty, net oj ñimíñaty muk tu'ugu jajun di'ibu tso'omp tsajpótm es jya'ty ma yu'u. ⁴Net ja Saulu kyuday naxkujxy, es tmudooy ko yajmugajxy:

—Saulu, Saulu, ¿ti kots xypyajudity?

⁵Net ja Saulu dyajtuy:

—¿Mbún mijts, Windsán?

Es 'yadsooy:

—Éjtsuts Jesús di'ibu mij mbajudity. Ku'am mnayajtsayútyaty éxtamu yuubu ko tnepy yu kepyjyajptséty. ⁶Pudu'uk. Nujx kajpnóty. Jap mya'anuumat ti mdúnar.

⁷Es ja yedyujkuty di'ibu mudu naty jyudity ja Saulu, du'ñu wya'umudyaadyu ko tmudoodu tu'uk kyajxy es kyaj pán t'ijxy. ⁸Net ja Saulu pyude'ky naxkujxy, per ko oj 'yijxwa'xy, kyaj mbaat 'yok'ijxnu. Es du'ñu oj myunajxudu witsy jap Damasku. ⁹Es jap 'yijty tuguk xu wiints, es kyaj kyay 'yiiky.

¹⁰Jap Damasku tsyunaay tu'ugu ja'ay di'ibu xyu'ajt Ananius, di'ibu pyaduun ja Jesús. Ta ja Jesús 'yanmaay ijmá'tungyujxm:

—¡Ananius!

Ta 'yadsooy ja Ananius:

—Nindsun'ajtam, tyajjuts.

¹¹Net ja Jesús 'yanmaay:

—Nujx ma tu'u di'ibu xyu'ajtypy Tudyu'u. Ma Juudusu tyujk xyajtáwut tu'ugu yedyujk, Tarsu ja'ay di'ibu xyu'ajtypy Saulu. Kajxtákr yu'u. ¹²Tats nduk'ixy ijmá'tungyujxm ko mij mduku ma 'yity es xkyu'unikón. Ta 'yijxpejky jatugok.

¹³Es ko tmudooy tyadu, net ja Ananius 'yadsooy:

—Per Windsán, may ja ja'ay tu xy'anuumats wi'ix tu ttuñ axuuk di'ibu mij mja'ay'ajttap Jerusalén. ¹⁴Es tyam myiñ yaa nandu'un mut ja ñeky di'ibu tu myo'oyuty yu teedywyindsánuty, es tsumañ tmtsá'añ yu ja'ay nidugekyu di'ibu yaa m'awdajttap.

¹⁵Jesús 'yanmaay:

—Nujx, ja'a ko tats nwin'ixy yu ja'ay es yu'ats ngaxaampy es tkajxwa'xut ujtsu nja'a ma wiinkpu naxwíñudu, ma ryeyuty, es nandu'un ma israelitu ja'ayuty. ¹⁶Es nduk'ixupts wi'ix muk 'yayówut ujtskyujxm.

¹⁷Net ñejxy ja Ananius es tyujku tugoty ma 'yity ja Saulu, es tku'unikooñ es t'anmaay:

—Mugu'uk Saulu, yu'ats xkyajxp ja Nindsun'ajtam Jesús di'ibu kuxa'k jap tu'ajp ma naty mmiñ. Xykyéxyuts es m'ijxwa'xut jatugok es ja Espiritu Santu mmo'oyudat ja muk'ajtan esu winmá'añ es xytyun xkyajxut di'ibu Dios tsyeyjy.

¹⁸Netyñ oj kya'ay Saulu wyiínóty éxtamu ajkx nimeeñ, es 'yijxpejky jatugok. Net ja Saulu oj ñubety. ¹⁹Ta kyaay 'yiky es tpejky ja myujaa jatugok, es oj 'yakwa'umu waanu mudu Jesusu 'yuxpjkpu di'ibu tsunaadyup Damasku.

Saulu tkajxwa'xy ja Diosu 'yayuk jap Damasku

²⁰Net ja Saulu dyajtsondáky tkajxwa'xy ma ja israelítudyu tsyajptujk ko Jesús yu'u Dios ja 'yU'unk, ja Kristu. ²¹Nidugekyu ja'ay di'ibu myudoodu, net du'ñu wya'umudyaadyu, es ñay'anmaayudu:

—¿Tii kyaju tyadu yu'ujuty ja ja'ay di'ibu pyajudity es tmajtsy ja ja'ay di'ibu myujja'ap ja Jesús jap Jerusalén? ¿Tii kyaj tyadu yu'adyu di'ibu yaa tu jya'ty es tmátstat pánuty kyupjktap ja Jesusu 'yuxpjkun es dyajnujxtat ma ja teedywyindsánuty?

²²Esu Saulu tkajxwa'xy mut waanu ni'igu ja muk'ajtan es dya'ixyuty ko Jesús yu'u Kristu. Es kyaj tmawinma'añbyaattu wi'ix 'yadsoojumbíttat ja israelítuty di'ibu tsunaadyup Damasku.

Saulu kye'eky

²³Es ko jeky 'yijty, net ja israelítuty ñaygyajxudu es dya'ooga'andu Saulu, ²⁴per ja Saulu ja'awa'andu. Xuñ koots ja israelítuty 'yadnaay ma kyajpndáku es dya'ooga'andu,

²⁵ per ja mubujkrutujk trujtáktu ma tu'ugu muj katsy es dyajjunajktu mut ja tejxyñ, tktuuyñajxtu koots ma ja kajpn nabots. Es da'un dyajáktu Saulu.

Saulu jya'ty Jerusalén

²⁶ Ko Saulu jyajty Jerusalén, net ñaybyuwa'ku mut ja di'ibu Jesús 'yawdajttap. Per ja ja'ay di'ibu jap ijttap, tsu'kudu es wyinmaaydu ko Saulu nugoo 'yanda'aky ko tu tmubeky ja Jesús. ²⁷ Per ja Bernabee yu'u oj dyajnejxy es tkuyajky ma ja apóstulaty es tmadyaky wi'ix yu Saulu tu t'ixy ja Jesús tu'ay es wi'ixu 'yanmaay. Nandu'un tmadyaky wi'ix ja Saulu tkajxwa'xy muk aa muk jot jap Damasku ko Jesús yu'u Kyrístuty. ²⁸ Net ja Saulu oj wye'emy mut yu'ujuty, es ja'a muut ñaxy tyuku Jerusalén, ²⁹ es myadya'aktu es ñaygyajxytyiigudu mut ja israelítuty di'ibu kajxp grieeгу. Per tadu ja'ayuty ya'oogándup ja Saulu. ³⁰ Es ko ja Saulu ja myugu'uktujk tñija'adu, net tmunujxtu ma Sesareeu kajpn. Ko jap tso'oñ, ta ñajxnu ma kyugajpnaty jap Tarsu.

³¹ Agujk jotkujk tsyunaaydu ja mubujkrutujk jam Judeeu ñaxóty, Galileeu es Samaaryu, es myujwiinudu ja myubujkun. Du'ñum ja Nindsun'ajtum twindsu'ugudu, es mut ja Espírítu Santu pyudujkun ñimay'adu'utstu.

Eneeus 'yaguda'aky

³² Es ko Peedru tku'ixy ja myumubujkruty, nandu'un oj ñejxy ma Liidu kajpn tku'ixa'añ di'ibu Dios jya'ay'ajttap jap. ³³ Es tpaty tu'ugu yedyujk di'ibu xyu'ajtypy Eneeus, di'ibu naty tu kyo'knaayñ tuktujk jumajt es tu 'yijnu xux. ³⁴ Esu Peedru 'yanmaay:

—Eneeus, Jesukristu mya'agudákap. Pudu'uk. Winya'abu mmabajn.

Net ja Eneeus pyude'ky ko ya'anmaay. ³⁵ Es nidugekyu ja'ayuty di'ibu tsunaayduup Liidu es Sarón t'ijxtaaydu ko 'yaguda'aky ja Eneeus. Ta tmastutta ja jyeky winma'añuty, es tpanujxtu ja Jesusu 'yuxrujukun.

Dorkus jyikypyeky

³⁶ Ma ja Jope kajpn, jaa tu'ugu toxytyujk tsyunaay di'ibu Jesús 'yawdajtypy. Ja'a xyu'ajtypy Tabitu, di'ibu ayuk wimbudsuump grieeгу Dorkus. Tyadu toxytyujk tim tuump yajxon es tpuuku ja ja'ay di'ibu ayoodup. ³⁷ Net pya'ambejty ja Dorkus es 'ye'ky. Net yajpujy ja ñini'x es trujtáku ma tu'ugu kwartu tuk niku'uybyu. ³⁸ Jope yu'u myawingón ja Liidu. Es ja'a ko di'ibu 'yawdajttap ja Jesús tñijawudu ko Peedru naty 'yity Liidu, net tkajxtu majtsku myugu'uk es t'anuumudat ja Peedru:

—Jottugoy, jo'om Jope.

³⁹ Net ja Peedru oj ñejxy mut ja ja'ayuty. Es ko jyajty, ta yajmunejxy ma ja kwartu ma 'yity ja o'krn Dorkus. Es nidugekyu ku'ekytyo'oxyuty jy'u'y ya'axtu, es ttuk'ijxtu Peedru ja witu jembyu esu wiingátypy wit di'ibu Dorkus yajkojy ko jyiky'ajty. ⁴⁰ Net ja Peedru t'anmaay yu ja'ay es pyudsuumda'ayut nidugekyu. Net ja Peedru ñaygyoxtnaaydyaku es kyajxtáky, tñaxmu'ijxu ja o'krn Dorkus es t'anmaay:

—Tabitu, pdu'uk.

Net ja Dorkus dyajwa'xy ja wyiin. Es ko t'ijxy ja Peedru, ta wya'tskujku. ⁴¹ Net ja Peedru tñajtsy kyua'ugujxy es dyajpude'ky. Net tmagajxy ja Dorkusu myugu'uk esu ku'ekytyo'oxyuty, es ttukudujku jiiky. ⁴² Es nidugekyu ja'ay tñija'adyaaydu jap Jope ko Dorkus tu jyikypyeky, es may tmubujktu ja Jesús éxtumu Wyindsún. ⁴³ Peedru oj wye'emy kanañ xuu Jope ma ja po'ogo'tspu Simongu tyujk.

10

Peedru esu Kornelyu

¹ Jap Sesareeu kajpnóty tsyunaay tu'ugu yedyujk di'ibu xyu'ajt Kornelyu. Ja'a ijty soldadu windsun ma ja Batayonk Italyanu. ² Pes ja Kornelyu es pánuty muut tsunaayduup ma jyunn tyujk, t'igyu t'awdattu Dios es twindsu'ugudu. Nandu'un tmooy ni'igu limosnu es tpuuku ja israelítuty, es du'ñum t'awdaty ja Dios. ³ Tu'ugu xuu, éxtum tuguk yaxrun, net t'ijxy jantsy wa'ats ijmá'tungyujxm tu'ugu Diosu 'yanklus tyuku ma yu'u naty es 'yanmaay:

—ĶKornelyu!

⁴ Es ja Kornelyu t'ixy ja anklus mut ja tsu'ugu. Net dyajtuuy:

—Anmaagyuts, Windsun. ĶTi mdsejpy?

Net ja anklus 'yanmaayy:

—Dios tu tmdoy ko mgajxta'aky es nija'ap wi'ix xpyuduku ja ja'ay di'ibu tu-goy'ajtxap. ⁵ Kax ja ja'ay jap Jope es yajwówut ja ja'ay di'ibu xyu'ajtpty Simonk, di'ibu nandu'un xyu'ajtp Peedru. ⁶ Jap tsuunū ja myuunū Simonk, po'ogo'tspu di'ibu tsunaapy mejnybyu'aay.

⁷ Ko ja anklus oj nūjxnū, net ja Kornelyu tmugajxy majtsku tyuumbū es tu'ugu syoldaadu di'ibu tyukmajotkujk'ajtpty otyiity es y'awdajtpty ja Dios. ⁸ Ko ttukmumadyaktaay, net tnigajxu Peedru jap Jope.

⁹ Jakumbom niduguk tyu'uyo'oydu. Ko kyjkyxyu'ajna, tmawingoonū Jope kajpn, net ja Peedru pyejty tujk nikujxy es kyajxta'aga'añ. ¹⁰ Es nūgoo naty 'yok'yu'o'kunū, abátupnū naty ja kyaaky tyojx es kyaya'añ, net ja Dios ttuk'ijxy ja Peedru ¹¹ ko ja tsajp 'yawa'atsy es ko kyuda'aky naxwiñ di'ibu kuxu'kp éxtam tu'ugu muj wit 'yamajts'ity taxk eskinū. ¹² Japu naty may juyujk di'ibu taxku tyeky, di'ibu kaagudijtp esu tsā'añ. ¹³ Netu Peedru tmdooy kyajxy tsajwinm, es 'yanmaayy:

—Pudu'uk, Peedru. Ya'ook es xytsyu'udsat.

¹⁴ Esu Peedru 'yadsooy:

—Kyaj Windsun. Kyajts nje'xyñam di'ibu ja'ay ya'axu'kup o yajpekyka'ap.

¹⁵ Net jatugok tmdooy tsajwinm kyajxy, es 'yanmaayy:

—Di'ibu Dios tu dyajwa'atsy, katu mij xy'andijy di'ibu ya'axu'kup o yajpekyka'ap.

¹⁶ Ja'a jyajtu tuguk ok, es net jatugok jyumbijty di'ibu kuxu'k éxtam ja muj wit tsajwinm.

¹⁷ Ta ja Peedru jyotmay'e'ky ti myadyakpyu tyadu ixxma'tun. Net jyajtu ja Kornelyu ja jya'ayuty mā ja Simongu tyujk āa, es dyajtūdu pūn yu'u tyujk. ¹⁸ Net dyajtūdu:

—ĶJapu Simonk, di'ibu nandu'un xyu'ajtp Peedru, mā tyadu tujku?

¹⁹ Es ja Peedru tamū naty tujkkūxm jyotmay'ee'ky ko ti 'yandijpy di'ibu tu t'ixy naty. Es ja Espiritū Santū 'yanmaayy:

—Ta ja'ay niduguk m'extā'ayuty. ²⁰ Pudu'uk, junak es nūjx mūdū tadū ja'ayuty. Kyaj xyujjāwūt. Ūjts tu ngexy.

²¹ Net ja Peedru jyūnajky mā naty jap 'yawixyuty ja Kornelyu ja jya'ayuty, es t'anmaayy:

—Ūjtsu dū'un di'ibu m'extāaydyup. ĶTi mnimiindup?

²² Ta 'yadsoodū:

—Yu'uts xykyajxp ja soldaadu windsun Kornelyu, tu'ugu yedyujk di'ibu jiky'ajtp tūy'ajtūn mūut es di'ibu wyindsu'kup ja Dios, es tsojkudūp nidugekyu ja israelitūty. Es tu'ugu Diosu 'yanklus 'yanmaayy es mij myajwówut es mnūjxut mā ja Kornelyu tyujk. Es ja Kornelyu tmdowa'añ di'ibu mij mgajxpy.

²³ Net ja Peedru dyajtūjk, es wye'emy mut yu'u tuk tsuu. Ta jakumbom ja Peedru jyamyudajtūdu ja Jope ja'ayuty di'ibu 'yawdajttūp ja Jesús.

²⁴ Ta jakumbom jyajtu jap Sesareeū mā ja Kornelyu 'yawixyuty mut ja myūgu'uktūjk esu myūtnaymyaayūbūty di'ibu tu twoy. ²⁵ Ko Peedru jyajty mā ja Kornelyu tyujk, net pyudseemy ja Kornelyu. Ta nūgyoxtnaaydyāku Peedru wyinduuy es twindsū'ugaya'añ.

²⁶ Ta Peedru wyijtsu'ku, es 'yanmaayy:

—Tanū. Ūj nandu'unūts nja'ayuty éxtam mijūn.

²⁷ Es tmugajxy tyujkudū tugoty. Jap tpaty ja Peedru mayjya'ay tu nūaymy'kyuty. ²⁸ Net ja Peedru jyūnāñ:

—Miits mnija'adūp ko yu israelitūty jyūnā'andū ko pyekyka'at ja israelitū ja'ayuty ko nūaymyūkdūt mut ja wiink ja'ayuty o tyūkut mā wiink ja'ayū tyujk. Peru Dios tats xytyuknijawū kyajts njūnā'anūt ko 'yaxukja'ayuty pūn. ²⁹ Paaty kots oj xywyowdū, nétyuts mbadso'oñ, ni wi'ixuts nga'anmaay. Tyam awa'anūgūts tits ko oj tu xywyoy.

³⁰ Net ja Kornelyu 'yadsooy:

—Tyam myajtaxkxəup, éxtəmu tyadə ooru, tyadəsu naty əj ndugótyuts n'ayu'aty es ngajxta'agyuts. Net kyəxe'ky tu'ugu yedyujk es ja wyit jantsy tu'xp. ³¹Nétats xy'anmaay: “Kornelyu, Dios tə tmudoy ko mgajxta'aky es nija'ap wi'ix tə xypyuduku di'ibáty təgoj'ajtxədəp. ³²Nigaxu jap Jope tadə ja'ay di'ibu xyu'ajtypy Simonk, di'ibu nandə'un xyu'ajtp Peedru. Jap 'yity ma po'ogo'tspu Simonk di'ibu tsunaapy mejyñbyu'aay.” ³³Nətyuts mij nngajxu es mya'əxtə'ayut, es tə xytyuñu may'ajtən es tə mmiñ. Paaty nidugekyu n'ijtəm tyam mə ja Dios, es nmədowə'añuts di'ibu Nindsən'ajtəm tə tkexy es xy'awánudəts.

³⁴Net ja Peedru t'anmaay:

—Tyáməts njaygyuku ko təy'ajtən ja Dios nidugekyu ja'ay ttsojktə'ay, ³⁵es tkupəjktə'ay oytym pən ja'ayuty di'ibu windsu'kədəp es tmudúñ. ³⁶Dios t'anmaay ja israelitə ja'ay es t'awa'anu ja ayuk di'ibu yajjotkujk'átədəp Jesukristəkyujxm, di'ibu tugekyu ñiwindsən'ajttaapy. ³⁷Miits mnija'ədəp nandə'un di'ibu tə tyuñ tə jyátyuty mə ja israelitədyu ñax, tsyondaky Galileeu ko tə Fwank tkəjxwə'xy es ñubátut ja ja'ayuty. ³⁸Mnija'ədəp nandə'un ko Dios yu'u myooy ja Jesús nazarenu ja myuk'ajtən es ja Espírítu Santu. Es ja Jesús ttuñ yajxón es dya'agudaky nidugekyu di'ibu mət ja məjku'ugópok ja myuk'ajtən 'yayoodəp. Tyadəu Jesús tyuun mət ko Dios munt 'yity. ³⁹Es uədsəty, apóstuləty, testiğuts nidugekyuty di'ibu Jesús tyuun mə ja Judeeu ñax es nandə'un mə ja Jerusalén kajpn. Oknum dya'o'ktə, tkuduədyu kruuzkujxy. ⁴⁰Peru Dios yu'u yajjikpyyujk ko tyugəxəbejty, es dyəjkəxe'ky mə uədsəty. ⁴¹Kyaj kyəxe'ky ja Jesús mə ja'ay nidugekyu, je'eyu kyəxe'ky mə uədsəty di'ibu Dios xywyin'ijxtəts jəyəp éxtəmu testiğə. Uədsəty kaay úktəpts mət ja Jesús ko Dios tə dyajjikpyyéky. ⁴²Esu Dios tə xykyéxyuts esəts ngəjxwə'xut mət ja ja'ayuty es n'awánudəts ko Dios təy'ajtən tə tpujta'aky ja Jesús éxtəmu fwezən mət ja jikypyu es mət ja eekypyu. ⁴³Nandə'un jékyup nidugekyu Diosu kyugəjxpu tməgəjxtə ja Jesús, es t'anmaaydyu ko nidugekyu di'ibu myəbujktəp es t'axəjədu Jesús, yu'u yajmə'xtəp ja pyojpu.

Espírítu Santu myiñ mə di'ibu kyaj 'yisraelitəty

⁴⁴Peedru tambaədu naty kyəjxy ko ja Espírítu Santu myiñ mə nidugekyu di'ibu myədoo'ijttəp éxtəmu Peedru jyuna'añ. ⁴⁵Net ja israelitəty di'ibu myəbujktə Jesús es mət ja Peedru myiñdu, də'uñ wyu'amədyədyu ko Dios tkejxy ja Espírítu Santu nandə'un mə ja'ay di'ibu kyaj 'yisraelitəty, ⁴⁶ja'a ko tmədooy ja ja'ay kyəjxtə wiingəty ja ayuk es t'awdaty ja Dios. ⁴⁷Net ja Peedru jyunəñ:

—Məgu'uktəjk, çpən nidu'uguty miidsəty kyaj ttseky esu tyadu ja'ay ñubátut?, ja'a ko Dios tə tkexy ja Espírítu Santu mə yu'əjty éxtəm nandə'un uədsəjtəm.

⁴⁸Net ja Peedru 'yanmaayə es ñubátut mət ja Jesukristə xyəgyujxm. Ko ñəbejty, net ja Peedru t'anmaaydyu es 'yakwə'amət məjtsk tğuk xəu mət yu'əjty.

11

Peedru t'awanə ti ko ñəjxy mə kyaj 'yisraelitəty

¹Es ja apóstuləty es ja myəgu'uguty di'ibu jap Judeeu myəbujktə Jesús, tmədoodu ko nandə'un yu Sesareeu ja'ayuty di'ibu kyaj 'yisraelitəty tkupəjktə Diosu 'yayuk. ²Es ko Peedru jyumbijty jap Jerusalén, ja israelitəty di'ibu pyaduundəp ja tsiky'ajtən es tməbuktu Jesús, net oj t'oodu Peedru də'un:

³—ÇTi ko oj tə xykyu'ixy di'ibu kyaj 'yisraelitəty, es tə xymyətəky?

⁴Net ja Peedru tmədyəky extə mə tsyondaky tugekyu di'ibu naty tə jyátyuty, es t'anmaay:

⁵—Əj tápədsu naty mə Jope kajpn. Es kədsu naty ngəjxtə'aky, nétəts n'ijxy tu'ugu ijxmə'tən. Es də'unəts n'ijxy éxtəm tu'ugu məj wit kyədə'aky tsəjwínm, yəjməjts'ity taxk eskinu es jyajty mədsu naty ngəjxtə'aky. ⁶Es kəts n'ijxy yəjxón ti naty jap mə witən, nétəts n'ijxy ja jəyujk di'ibu taxku tyeky, tsə'añ es di'ibu kaəgədjtp. ⁷Es nmədooəyəts kyəjxy tsəjwínm, es xy'anəməts: “Pədu'ək, Peedru. Yə'ook es xytsyu'udsət.” ⁸Es njunəñəts: “Kyaj Windsən. Kyajts nje'xyñəm di'ibu yə'a'axə'kəp o ja'ay yəjpekyə'a'ap.”

⁹Nétuts xymyugajxy tsajwínm, es xy'anuumuts jatugok: "Di'ibu Dios tū dyajwa'atsy, katu mij xy'andijāt di'ibu ya'axu'kūp o yajpekyka'ap." ¹⁰Tuguk ókuts oj xymyugajxy, es jyumbijty pyatūjkū tsajwínm ja māj wit. ¹¹Madsū taadū n'ijxy, net jyajty nidugūgu kugajxyaty madsū naty njajtta'aky. Ja ja'ay jap tso'oñ Sesaree es xyñimiiñuts. ¹²Nétuts ja Espírítu Santu xykyejxy mut ja ja'ayaty esuts xy'anmaay ko ni wi'ixuts ngawinmáyat kots nganūxat. Es nandū'un oj ñejxy mut ūj nidūdujk yū nmāgu'uguts. Nidūgēkyuts ndūjkūdyaydyū mā ja ja'ayū tyūjk. ¹³Net ja Kornelyū xytyukmūmadyákuts ko kyūxe'ky tu'ugu anklus ko ta naty tyanū es 'yanmaayū: "Kax ja ja'ay jap Jope es xywyówat ja Simonk, di'ibu nandū'un xyu'ajtp Peedru, ¹⁴es yū'u m'anuumūdup wi'ix mnitso'ogut, mij mut nidūgēkyū di'ibáty tšyūnāydyūp mā ja mjūūn mdūjk."

¹⁵Kots nyajtsondāky nmūgajxyuts, ja Espírítu Santu net myiñ mā naty jam 'yity ja ja'ayaty. Extu ūdsajtum oj n'axājum jawyiin, nandū'un yū'u oj t'axājūdu. ¹⁶Nétuts njamyejtsy éxtūmdu naty yū Nindsūn'ajtum Jesús tū xy'anuumū: "Tūy'ajtum ko Fwank yū'u mut ja nū yajnūbejty, per miits mnubáttut mut ja Espírítu Santu." ¹⁷Es pūn yajk ja Dios nandū'un yū Espírítu Santu mut yū'ūjty, éxtum ūdsajtum ko nmūbjkūm ja Nindsūn'ajtum Jesukristu, ħpánuts ūj esuts ndsiptúnut mūdu Dios?

¹⁸Es ko ja myūgu'uktūjk jam Jerusalén tmūdoodū tyādū ayuk, net 'yamoondaaydyū es t'awdajttū ja Dios, es jyūnandū:

—Tūy'ajtum ko Dios tū dyaky nandū'un mut di'ibu kyaj 'yisraelítuty es dyajtūgátstut ja wyinmā'añ es yajpojpmā'xut es jyiky'áttut winū xūū winū timpū.

Kristu yajmubéky jap Antyokiū

¹⁹Net di'ibu ya'o'ktu Esteebū tpajudijttū nandū'un nidūgēkyū di'ibu 'yaxājūdup ja Jesús éxtumū Kristū. Es nija'ajty di'ibu kaktu jyajttū Fenisyū, Tsyipre es Antyokiū. Jap oj tkajxwa'xy ja Diosū kyajxy mut ja israelítuty je'eyū es kyaj mut ja wiink ja'ayaty. ²⁰Per nija'ajty di'ibu myūbjk es di'ibu tso'ondū Tsyipre es Sirene, jyajttū mā Antyokiū kajpn es tmūgajxtū nandū'un di'ibu kyaj 'yisraelítuty, es dyajty ja ayuk ko yū Nindsūn'ajtum Jesús yajnitso'ogūdup. ²¹Es ja Jesusu myuk'ajtum pyudūjka yū'ūjty. Es may ja ja'ay tmastuttū ja jyekywyinmā'añuty es tmūbjktū Jesús.

²²Ko tyādū ayuk tmūdoodū di'ibu jap Jerusalén myūbjktū, net tkajxtū Bernabee jam Antyokiū. ²³Ko jyajty ja Bernabee, net t'ijxy éxtum ja Dios tū kyuni'xyaty, es jyantsxyondaky es myooyū kajxwíjūn es mut ja 'yoyjyot tpanūjxtat ja Jesús. ²⁴Ja Bernabee oyjya'ay es mūdu Espírítu Santu, tpanejxy ja Jesús. Es dū'un ja Bernabee ttukpanejxy ja Jesús ja mayjya'ay.

²⁵Ko timpū ñaxy, net ja Bernabee oj ñejxy t'ūxta'aya'añ ja Saulū jap Tarsū. ²⁶Es ko tpaty, ta tmūnejxy Antyokiū. Jap oj wyū'ūmdu Bernabee es ja Saulū tuk jūmūjt, dya'ūxpūjktū mayjya'ay es t'axājūt ja Jesús. Jap Antyokiū tim jayūjp tmooy ja xyūū kristyanū pūnaty myūbjktūp ja Kristū.

²⁷Mā tadū timpū tso'ondū nija'ajty ja Diosū kyugajxpu jap Jerusalén es jyūptáktū Antyokiū. ²⁸Nidū'uk tšū'aty Agaabū. Es ko ja mūbjkputūjk ñaymyūjkūdu Antyokiū, net jyūnāñ yū Agaabū, éxtum yū Espírítu Santu tū 'yanū'ūmxyty, ko myina'añ ja muk yūū mā tūgēkyū naxwíñūdu. Es tūy'ajtum jyajty ko Klaudyū tnigopk'ajty ja kutūjkūn. ²⁹Net ja mūbjkputūjk di'ibu Antyokiū ttuknibūjtákdū es ttuknigaxa'andū ja naybyudūku ja myūgu'uktūjk di'ibu jap Judeeū tšūnāydyūp, es tkáxat nū'un mbaat nidū'uk nidū'uk ti tmūdaty. ³⁰Es dū'un ttuundū, ja Bernabee mūdu Saulū tmūnūjxtū ja pudūjkūn, es tmoodyū ja mūjja'aydyūjk jam Judeeū.

12

Santya'agu 'yeeky esū Peedru yajtsímū

¹Es mā tadū timpū yū Eroodū di'ibu rey'ajt Judeeū, tpadso'oñ es tmatsāñ pūnaty myūbjktūp ja Jesús éxtumū Kristū, ²es dya'e'ky mut ja espaadū yū Santya'agu, Fwangu myūga'ax. ³Ko t'ijxy es ttsojktū ja israelítuty, net t'ane'emy es yajtsūmūt ja Peedru

nandu'ūn. Tyaadu jyajtu mā ja pasku xuu, mā ja tsajkaaky yajkáy di'ibu kyaj tmudaty ja levaduuru. ⁴Ko yajmajtsy ja Peedru, net yajpūjtáky pujxndugóty es kywentu'átyuty taxk peky ja soldaady. Ja wyinaty nidugekyu nimajmócx tu'uk di'ibu kwentu'ajtadup majtaxkáty. Eroodus yu'u jyuudaampy ja Peedru ko ja pasku xuu űáxut. ⁵Es du'ūn ja Peedru 'yijty pujxndugóty jantsykywentu'aty, per ja mubujkputujk jyantsykyajxtáktu es ja Dios dyajtso'ogut ja Peedru.

Peedru pyudsemy pujxndugóty

⁶Es ja ux ko kyajnumu naty xyuūñ mā ja Eroodus dyajpudsuma'añ ja Peedru mayja'ay wyinduuy es dya'ooga'añ, tap 'yity ja Peedru kuwūñ mut ja kadenu mā nimajtsku soldaadu, es jamajtsk jap pujxndujk agu'p tkwentu'aty. ⁷Net ti'in tu'ugu Diosu 'yanklus kyudaky mā ja pujxndujk, es jyantsyuykajutyay. Net ja anklus oj ttij'y'i'xy ja Peedru mā kyejky es oj dyajjotwijy. Net ja anklus 'yanmaayū:

—j'pudu'uk pojūn!

Netyu ja kadenu kya'adaay mā Peedru ky'u'u, ⁸es ja anklus 'yanmaayū:

—Naywyūnudu es tuktuku mgu'uk.

Ko Peedru du'ūn ttuūñ, net ja anklus 'yanmaayū:

—Pujta'ak ja mgaru es pamiinguts.

⁹Net ja Peedru tpanejxy ja anklus, ni tkanijawu pūn tūy'ajtan di'ibu anklus tyiimpy, du'ūn wyinmaay ko ijxma'tp. ¹⁰Net űajxtu mā jawyiimbu soldaadu. Ta ja myumajtskpu. Ko jyajtu mā pujxndujk aa, net ja mūj pujxndujk aa 'yawatsy ka'um. Ta pyudsumudu tu'ajp ja Peedru mut ja anklus es yo'oydu tuk adujy. Net myastutu ja anklus es wu'uamnu Peedru naydu'uk. ¹¹Net ja Peedru wyinma'añbyáty, es űajjyūnanu:

—Jantsy tūy'ajtan ko Dios tu tkexy ja 'yanklus kadiibuts xya'oogut ja Eroodus esuts kyaj njátut éxtum tagekyu di'ibu ja israelítuty tsojktup es xytyūnudu.

¹²Peedru twinmaay yu tyaadu, es oj űejxy mā ja Mariū tyujk, yu tyaagu Fwank di'ibu nandu'ūn xyu'ajtypy Markus. Mayja'ay űaymyujku es kyajxta'aktu jap. ¹³Es ko tmudoodu yajkóxy ja tujk agaj, net pyudsemy tu'ugu kixyudo'oxy di'ibu xyu'ajtypy Roode, es t'ixa'añ pūn yu'u. ¹⁴Es ko tmudooy kyajxy ja Peedru, xondakungyūxm kyaj ja tujk dya'awatsy. Net oj űejxy pyue'egyū jap tūgoty es t'awa'anudu ko Peedru tap tyanu tūja'p.

¹⁵Net 'yadsooju yu myugu'uk:

—Tu mloku.

Es ja kixyudo'oxy jyūnāñ ko jantsy tūy'ajtan. Per yu'ujaty je'eyu jyūnandu:

—Kyaj yu'udyu Peedru. Yu'u da 'yanklus.

¹⁶Esu Peedru t'akkoxy yu tujk agaj. Net dya'awatstu. Es ko t'ijxtu Peedru, net du'ūñ wu'uamduyaadyu. ¹⁷Esu Peedru tyuk'ijxu ky'u'u kadiibu űakymyadya'agut. Net ttukmumadyaktu wi'ix ja Nindsun'ajtan tu jyuudyuty pujxndugóty. Es 'yanmaayudu:

—Tukmumadya'ak yu Santya'agu esu nmugu'uk'ajtan.

Net pyudsemy ja Peedru es oj űejxy wiink tsoo.

¹⁸Es ko oj xyuūñ, net jyantsyjoyotmay'o'ktu ja soldaadytujk ko ti tu jyátyuty ja Peedru.

¹⁹Netu Eroodus tkejxy ja soldaadu es t'uxta'ayut yu Peedru. Es ko kyaj mā yajpáty, ta yajwoodu ja pujxndujk kywentu'ajtpu es t'nigajxut wi'ixu Peedru naty tu pyudsemy. Net oj tni'ane'emy es 'yooktat ja pujxndujk kwentu'ajtpaty. Netu Eroodus tso'oñ Judee es oj űejxy tsūnaabyu Sesaree.

Eroodus 'yeeky

²⁰Eroodus ttukjot'ambejky ja ja'ayuty di'ibu tsūnaadydyp jap Tiru es Sidón. Es yu'u űaygyajxudu mut ja Eroodusu 'yofisyal di'ibu xyu'ajtypy Blastu, es tmooy ja meeñ es t'amdooy ja jotkujk'ajtan es űáxut ja tsip. Es du'ūn ttuundu mut ko yu'ujaty t'axájudu ja jye'xy mā ja rey Eroodusu űax. ²¹Ko tpaty ja xuu di'ibu Eroodus tyuknibujtáku, net tpujtáky ja rey wyit, es űaxwe'tsy mā ja uñaabyajū, es oj kyajxy. ²²Ko kyajxtaay, net ja ja'ay yaxkaktu:

—jTyaadu di'ibu ja yam kajxp, kyaj jya'ayuty! jDios yu'u! ²³Netyu tu'ugu Diosu 'yanklus myiñ ma Eroodus es dyajpa'ambejty mut ko kyaj yu'u Dios tmooy ja muj'ajtun. Net ja tñuñk jy'u'xu es taanum 'ye'ky. ²⁴Es ja Diosu 'yayuk oj yajkajxwa'xy oymyaaty.

²⁵Ko Bernabee esu Saulu dyajkujxtu tyuunk, net tsoyo'нду Jerusalén mut ja Fwank di'ibu nandu'ñ xyu'ajtypy Markus.

13

Bernabee esu Saulu tsoyodu Diosu 'yayuk kajxwa'xpñ

¹Ma ja mubujkputujk ñaymyúkudu Antyokiiu, tam ja Diosu kyugajxputy esu ya'ux-pujkputy. Yu'u xyu'ajttup: Bernabee, Simonk (di'ibu yajtjip Nijeer), Lusuñ (di'ibu Sirene kugajpn'ajtp), Saulu esu Manaén (di'ibu muut ya'ktu Eroodus, ja Galileeu gobernadoor).

²Tu'ugu xuu ko naty yu'ujuty t'awdattu Nindsun'ajttam Dios es 'yayu'ajttu, net ja Espiritu Santu 'yanmaayu:

—Abeky pujta'aktu yu Bernabee esu Saulu es ttúndut di'ibuts uj tu ndukniwówudu.

³Es ko kyajxtaktaaydyu es 'yayu'ajttu, net tku'unikoondu ja Bernabee esu Saulu es ñayjyugajxudu. Ta oj tsoyo'onnu ñimajtsk.

Bernabee esu Saulu jap Tsyipre

⁴Ko ja Espiritu Santu kyajxudu Bernabee esu Saulu, ta ñujxtu Seleusyu. Net tyujkudu barkoty es ñujxtu ma Tsyipre islu. ⁵Ko jyajttu jikymeyjñ agu'ay ma ja Salaminu kajpn, net dyajtsondáktu tkajxwa'xudu ja Diosu 'yayuk ma ja israelitadyu tsyajptujk. Es mut ñejxy ja Fwank éxtumu pyudujkubu. ⁶Net jyudjittu ma tugekyu kajpn es jyajttu ma ja Pafus kajpn. Es jap tpattu tu'ugu israelitu di'ibu xyu'ajtypy Barjesús. Ja'a ijty xumaabyu es 'yanda'aky ko yu'u Diosu kyugajxpñ. ⁷Tyadu xumaabyu japu naty mut ja gobernadoor Serjyu Paablu, di'ibu wijy yedyujk. Net ja gobernadoor tñigajxu Bernabee es ja Saulu es tmudowa'añ ja Diosu 'yayuk. ⁸Per ja xumaabyu di'ibu grieegu ayuk xyu'ajtypy Elimus myúdsiptso'on ja Bernabee esu Paablu, es t'agajxu ja gobernadoor kúdiibu tmubúkut yu Diosu 'yayuk. ⁹Net ja Saulu, di'ibu nandu'ñ xyu'ajtypy Paablu, ja Espiritu Santu mooy winma'añ esu muk'ajttun es ttúnut di'ibu Dios tsyepjy, es twin'ijxy muk ja xumaabyu, ¹⁰es t'anmaay:

—jWin'u'umbu, mujku'ugópku 'yu'unk, mij du'ññam xymyúdsip'aty tugekyu di'ibu oy! ¿Ti ko je'eyu xyajma'ada'añ ja Diosu tyu'u? ¹¹Paaty tyamu Nindsun'ajttam Dios mdukkumudowa'añuty es myajwu'uma'añuty wiints, jeky kyaj xy'ixut ja xuu jyajy.

Netyu oj wye'emy wiints es wyingoodsadyaay. Net myajtsy xyajy es t'uxtaay di'ibu wítsudup. ¹²Es ko ja gobernadoor t'ijxy yu tyaaðu, net tmabejky es du'añu wyu'amu mut ja Nindsun'ajttamu 'yuxpukun.

Paablu esu Bernabee jap Antyokiiu, Pisiidyu ñaxóty

¹³Net ja Paablu esu jyamyúdu tyujkudu barkoty jap Pafus es jyajttu Perju, ma ja Panfilyu ñax. Esu Fwank tnikaknu ja jyamyúdu tyu es jyumbijnu Jerusalén. ¹⁴Netu Paablu mudu Bernabee tsoyo'нду Perju es jyajttu Antyokiiu, jap ma ja Pisiidyu ñax. Es saabudu xuu tyujkudu tsajptugóty es jap 'yu'uñudu. ¹⁵Ko ja tsajptujku ñiwindsunuty tkajxtaaydyu di'ibu Moisés kyuxjaay es ja Diosu kyugajxputujkuty, net tkajxyñigajxudu du'ñu Paablu esu Bernabee:

—Mugu'uktujkuty, pun mmudajttup oynu'ññuñ kajxwijn mut uudsuty, awa'anuguts.

¹⁶Net ja Paablu tyuñay'e'ky es ja kyu'u ttuk'ijxy es 'yamónut. Net t'anmaay:

—Mudowdu, miits israelituty es di'ibu Dios wyindsu'kudup. ¹⁷Dios yu'u wyin'ijx udsajttamu n'aptujk'ajttam es dyajmúju ja Israelu ñaxwíñudu ko 'yijttu éxtumu jagam ja'ay ma ja Ejiptu ñax. Es ok dyajpúdeemy mut ja myuk'ajttun jap Ejiptu. ¹⁸Esu Dios tmu-ma'xtijky ja mayjya'ay justyikxy jumujt ma ja muj itun, ¹⁹es ja Dios dyajtugoooy juxtujku naxwíñudu di'ibu tsuñaydyu ma Kananu ñaxy, es tmooy ja ñax ja n'aptujk'ajttam. ²⁰Net ja Dios dyajky ja kyutujkan taxk mugop'px jakujm jumujt mut ja fwézaty extu ko jyiky'ajty ja Diosu kyugajxpñ Samwel. ²¹Net ja Israel ja'ay t'amdoodu tu'ugu rey di'ibu yajkutúkup. Es ja Dios myooyu ja Kisu myaank Saúl es t'rey'átat justyikxy jumujt. Yu'u Benjamingu

tyuump 'yaats. ²²Es óknám ja Dios dyajjúgéký ja Saúl es dyajrey'ajty ja Davit, es jyunáñ: "Táts nbaaty ja Davit, ja Isá'ii 'yu'unĸ, tu'ugá yedyujĸ di'ibu ndsejpyats. Yu'u tyúnáŋ tugekyu di'ibúts ęj ndsejpy."

²³Esu nidu'uk ja Davitu tyuump 'yaats yu'u dá'un ja Jesús, di'ibu Dios pyųjták es dyajnitso'ogut ja israelitu ja'ayuty éxtám twándaky. ²⁴Es ko kyajnum ya'axpeky ja Jesús, net ja Fwank Yajnábjtę tkajxwa'xy mat nidugekyu israelitu ja'ayuty es t'anmaay dyajtęgátstut yu jyot wyinma'añ, ņubáttut. ²⁵Es ko wyingón ja tiempu ma Fwank dyajĸjxtaay ja tyuunĸ, net t'anmaay: "Ęj kyajpęts nGrístaty. Yu'u miimp óknám. Es ęj kyajts xyñituká, ni je'eyu yu kyu'uk nga'agájudut éxtámxyupts ęj n'ityats tyuumbun."

²⁶Esu Paablu 'yakjúnáñ:

—Męgu'uktųjĸuty, miidsuty ja Abraanu tyuump 'yaats es miidsuty di'ibu kyaj 'yisraelítuty es nandu'unu Dios xywyindsu'ugudu, ja Dios tu tĸexy yu 'yayuk es nnija'am wi'ix mbaat nniťsókum. ²⁷Es di'ibu tsunaaydyuŋ jap Jerusalén es ja wyindsúnuty, kyaj oy tnija'adu pánu dá'un Kristu, es ni tkajaygyujĸu wi'ix jyunáñ ja Diosu kyugajĸpęty di'ibu 'yuxpųjĸtęŋ ma ja tsajptųjĸ saabudu saabudu. Es ja mųjja'aydyujĸ yu'u oj ttuknibųjtaagudu esu Jesús 'yoogut, es dá'un tĸuydyuundu di'ibu ja Diosu kyugajĸpęty jyaadyu. ²⁸Es oy tĸapattu Jesús ni ti pyeĸy, yu'u 'yanmaaydyu Pilatu es dya'oogut. ²⁹Es ko dá'un ttuundu tugekyu éxtám jyunáñ di'ibu Diosu kyugajĸpęŋ yajwu'umdu jaaybyéty, net dyajjunaĸjĸtu kruuzĸjxy es dyajnaxtųjĸudu. ³⁰Peru Dios dyajjikyĸpęjĸy jatęgok, ³¹es kanak ok kyaxe'ky ja Jesús ma ja myęgu'uktųjĸ di'ibu muut jyudjittu ko tso'ondu Galileeu es ņųjxtu Jerusalén, es yu'ųjuty 'yawa'anudęŋ ja ja'ayuty ko Jesús yu'u dá'un ja Kristu.

³²Paaty ędsuty tyam n'awánudu tadu oybyu ayuk di'ibu Dios jėkyuŋ wyandak mat ja n'aptųjĸ'ajtám. ³³Es tyam ja Dios tĸuydyún ma ędsajtám, ja'a tyuump 'yaats, éxtám jyunáñ mat ko tu dyajjikyĸpęky ja Jesús, éxtám 'yity ĸaxja'ay ma ja myumajtsĸpę Salmu ma Dios jyunáñ: "Ęjts mij xyTyeety'ajtp. Tyámęts ngaxu'ugut kots mij n'U'unĸ'áty."

³⁴Es ko Dios dyajjikyĸpęjĸy ja Jesús es kudiibu ņini'x mya'adut, dá'un tĸuydyuun éxtám jyuná'añ ja Diosu jyaaybjtęŋ: "Mij nmo'oyuŋ yu ĸunu'xun di'ibúts nwandak ja Davit."

³⁵Paaty jyuná'añ nandu'un ma jatų'ugu Salmu: "ĸatu xyña'ixy ja mduumbu ņini'x mya'adut ko 'yoogut." ³⁶Tųy'ajtęŋ ko ja Davit jyiky'ajty, kyuydyuun di'ibu Dios tsyejpy, net 'ye'ky es nandu'un ņaxtųjĸu, dá'un éxtám ņaxtųjĸu 'yaptųjĸ, es ja Davit ņini'x mya'ttaay.

³⁷Per ko Jesús 'ye'ky, netu Dios yajjikyĸpęjĸu, es kyaj mya'ty ja ņini'x. ³⁸Męgu'uktųjĸuty, nijáwudu ko Jesús mye'xyŋy ja pojpu. ³⁹Es pún 'yaxájęŋ ja Jesús éxtám Yajnitso'ęŋ, yajtĸnima'xŋ tugekyu di'ibu kyaj mbaat yajme'xy ja'a di'ibu pyanųjĸudęŋ ja Moisesu 'yana'amun. ⁴⁰Nagywentu'átudu kudiibu jyátudut mat miidsuty di'ibu jyaadyu ja Diosu kyugajĸpę:

⁴¹Miidsuty di'ibáty tųĸxíĸtęŋ,

dá'unu wu'umudu es mgutęgýdyut,

ja'a ko ęj Dios, ndunaambyuts di'ibuty jantsy mųj,

di'ibu kyaj xmyuębuktę oy ja ja'ay mĸatĸmumadya'agudu.

Es dá'un myadyaktaay yu Paablu.

⁴²Ko ņaywya'xtaayudu ja ja'ay ma ja tsajptųjĸ, netu Paablu esu Bernabee tso'ondu. Es ja ja'ay di'ibu kyaj 'yisraelítuty t'amdoodu ko jatų'ugu saabudu 'yawánudut nandu'un yu ĸajxwįun. ⁴³Es ko pyędsuamdu tsajptęgýty, may ja israelítuty es ja wiink ja'ayuty di'ibu kyupųjĸtu ja israelítudyu wyinma'añ, tpanųjĸtu Paablu es ja Bernabee. Es yu'ųjuty ĸajxwįudu es ņayya'ítudut Diosu kyunu'xun muut.

⁴⁴Es ko jatų'ugu saabudu ņaymyujĸu jawaanu kyaj nidųgėkyudyu ja'ay jap ĸajpnóty es tmędowa'andu ja Diosu 'yayuk. ⁴⁵Per ko ja israelítuty t'įjxtu ja mayja'ay, net axuęk ņayja'adu es t'anmaaydyu Paablu ko kyaj tųy'ajtęŋuty éxtám jyuná'añ, es wyingajĸpajtędu. ⁴⁶Net ja Paablu es ja Bernabee tmęgajĸtu męk aa męk jot:

—Dios tu xkykýxyuts es n'anuamudats jawyiin miits israelítuty, ko Dios myajnitso'oga'añuty mat ja Jesukristu. Per miits kyaj xmyuębuka'andu es kyaj xy'axajųya'andu

Jesús éxtamú mYajniitsókrú, paaty tyam ngajxwa'xyuts ja Diosu 'yayuk mut di'ibu kyaj 'yisraelítuty. ⁴⁷ Du'un tu xytyuk'ane'emyuts ja Nindsun'ajtam ko jyunáñ:

Tats nbajta'aky éxtamú jaj tu'xun má nidugekyu naxwíñudu ja'ayuty, es dyajnitso'ogut.

⁴⁸ Ko tmúdoodu ja ja'ay di'ibu kyaj 'yisraelítuty, net xyondaktu es jyunandu ko ja Diosu 'yayuk 'yóyuty. Es tmúbajktaaydu nidugekyu di'ibu yajmiin ja Espíritu Santu es jyiky'átut winu xuu winu tiempu. ⁴⁹ Es du'un oj tkajxwa'xy ja Diosu 'yayuk tugekyu kajpn. ⁵⁰ Per yu israelítuty ñaygyajxudu mut ja myujja'aydyujk di'ibu jam kugajpnuty, es nandu'un mut ja toxytyujkuty di'ibu Dios 'yawdajttup es windsu'ugu 'yittu, ta tmúdsipt-so'ondú Paablu esu Bernabee. ⁵¹ Netu Paablu esu Silus twinxijttu ja kyu'uk es dyajjunajktu naxjok éxtamú ijxwá'umun ko kya'óyuty ko tkakupaktu ja Diosu 'yayuk. Es net oj ñujxtu má Ikoñu kajpn. ⁵² Es di'ibu myúbajktu jap Antyokiin, net wya'umdu jyantsyxyondaktu mut ja Espíritu Santu.

14

Paablu esu Bernabee jap Ikoñu

¹ Má ja Ikoñu kajpn ja Paablu es ja Bernabee tyujkudu israelítu tsyajptugóty, esu Diosu 'yayuk tkajxwa'xudu. Es may tmúbajktu, israelítuty es nandu'un di'ibu kyaj 'yisraelítuty. ² Per ja israelítuty di'ibu kyaj tmúbajktu, ttukjot'ambujktu di'ibu kyaj 'yisraelítuty, es tmúdsiptso'ondú ja di'ibáty 'yaxájudu ja Jesús. ³ Oy du'un jayjty, ja Paablu es ja Bernabee ijttu jeky es tkajxtu mut ja muk'ajtun ja Diosu 'yayuk; es ja Nindsun'ajtam mooyu ja muk'ajtun es ttúnut yu muj'ajtun esu ijxwá'umun di'ibu tyuk'ijxtu ja ja'ay ko tyuy'ajtnuty ja namay'ajtun di'ibu Dios tyiimpy má ja'ayun. ⁴ Es ja ja'ayuty ñaywya'xudu majtsk peky: tuk peky di'ibu mut ja israelítuty kyaj t'axájudu ja Jesús, es jatuk peky di'ibu mut ja nimajtsku apóstulu. ⁵ Net ja israelítuty es jatuk pekyru di'ibu kyaj 'yisraelítuty, ñaybyujtákuu ti'igyú mut ja justisutájk es tni'u'unudu ja Paablu esu Bernabee es tkuká'adsándu. ⁶ Per ko Paablu esu Bernabee tnija'adu, ta kyaktu es ñujxtu má Listru kajpn esu Derbe kajpn, Likaonú ñaxóty, es má tadu kajpnuty ja ñaxwíñudu. ⁷ Es jap nandu'un tkajxwa'xy ja oybyu ayuk.

Paablu yajkuka'atsy jap Listru

⁸ Jap Listru 'yijty tu'ugu yedyujk di'ibu jajt naxwiiñ tekymya'at es ni na'anum kyaj yo'oy. Jap yajpáty 'yu'uñu. ⁹ Tyadu yedyujk tmúdoó'ity éxtam ja Paablu jyuna'añ. Es ko ja Paablu t'ijxy ja tekymya'at, ñija'ap ko yu'u myubejkyru ja Dios es yu'uguyjxm myubaadut es 'yaguda'agut. ¹⁰ Net ja Paablu t'anmaay muk ja tekymya'at:

—¡Tanaay'u'uk!

Net ja tekymya'at pyujte'ky, es yo'oydsyo'oñ. ¹¹ Ko ja mayjya'ayuty t'ijxtu ko ja tekymya'at yo'oydsyo'oñ, net yaxkaktu mut ja Likaonú 'yayuk, jyunandu:

—¡Yu diósutu mut ja ja'ayu ñini'x tu jyunaktu má udsajtam!

¹² Ñayjyunánudu ko Bernabee yu'u dios Júpiter, esu Paablu yu'u dios Merkuuryu, ja'a ko Paablu yu'u kyajxwa'xyru. ¹³ Jap má tu'u kyajpndúku, jap 'yity ja Júpiter tsyajptujk. Di'ibu jap teety'ajtp dyajmiin ja tsajkaajuty nixoxy mut ja puju, es mut ja mayjya'ayuty tja'awdatandu ja Paablu esu Bernabee, es ta tjaya'oogándu ja tsajkaajuty es tjabatwindsu'uguyándu. ¹⁴ Per ko ja apóstulaty Bernabee esu Paablu tmúdoodu ko du'un ttuna'andu, net ñayñiku'tsudu. Ja'a du'un ya'ijxup ko kyaj 'yóyuty di'ibu tyunándup. Es tniñujxtu má ja mayjya'ay, es yaxkaktu:

¹⁵ —Mugu'uguty, kátuts du'un xytyundu. Udsuty nandu'unuts nja'ayuty éxtam miidsuty, es tu nmíñuts es n'anuumya'añ ja oybyu ayuk es xymyastu'uttut yu tyagadu di'ibu ni nu'un mgatu'unxuty, es xypadúndut ja Dios, ja'a ko yu'u pyujtáku yu tsajp, naxwíñudu, jikymyejñ es tugekyu di'ibu ijtp naxwiiñ es má jikymyejñ. ¹⁶ Jékypup nidugekyu naxwíñudu ja'ay tnikaktu Dios es jyiky'ajttu éxtamú kyá'um wyinma'añ.

¹⁷ Peru Dios oj dya'ixyuty ja 'yoy'ajtun, ja'a ko yu'u tkexy ja tuu es dyaky ja puja'taky oy, es du'un ja ja'ay jyotkujk'attut es xyonda'aktut.

¹⁸ Du'un jyunandu Paablu esu Bernabee, es apenu ja'ayuty tkupujktu es kyaj du'un ttukwindsu'ugudut.

¹⁹ Net jyajttu israelituty di'ibu tso'ondup Antyokiiu es Ikoñu, es t'anmaaydyu ja ja'ay es tkuka'atstut yu Paablu. Es ko twinmaaydyu ko tu 'yeeky, ta tpajudojttu tmunajxtu kajpnbu'ajp. ²⁰ Es ko ñaymyujkudu di'ibaty myubujktu Jesús jam Paablu pyu'aay, net tyunaaye'ky yu Paablu jatugok es tyujku kajpnóty. Es jakumbom tsoyo'oñ mut ja Bernabee, ñajxtu Derbe. ²¹ Es jap tkajxwa'xtu ja oybyu ayuk, es may ja ja'ay tmubujktu. Net ñajxtu jatugok kajpngajpn, Listru, Ikoñu es Antyokiiu. ²² Es dyajmujwiinudu myubujkun púnuty 'yaxájudu Jesús éxtamu Kristu, es tjotmakmoodyu es ni'igu yaxón tpadúndut ja Dios. Ta t'anmaaydyu: "Pun njo'oma'anum ma Dios, jawyiin nyajnaxum kanak pekyu ayo'on."

²³ Es ko kyajxtaktaay es 'yayu'ajttaaydyu, net twin'ixtu di'ibaty muija'ay'ajttup ma mubujkputujk ñaymyúkadu. Net ja Paablu esu Bernabee ttukkudujkudu ja Nindsun'ajtam ja ja'ayuty di'ibu myubujktu.

Paablu esu Bernabee jyumbittu jap Antyokiiu ma Siryu ñax

²⁴ Oknum ñajxtu Paablu esu Bernabee ma Pisiidyu ñax, es jyajty ma Panfilyu ñax. ²⁵ Ta tkajxwa'xtu ja Diosu 'yayuk ma ja Perju kajpn. Net oj ñajxtu ma ja Ataliiu kajpn. ²⁶ Ja'a ko tyam ja tuunk tu kyexy, ta tyujkudu barkoty es ñajxtu ma Antyokiiu kajpn, ma ja Dios myay'ajtungyujxm tu yajtukkadukudu ja tuunk di'ibu naty tu ttuundá'aydyu. ²⁷ Es ko jyajttu Antyokiiu, net ñaymyujkudu ja mubujkputujk es ñaydukumadákudu tugekyu di'ibu Dios tu ttuñ es tpuja'taky mut yu'ujaty, es wi'ix nandu'anu Nindsun'ajtam Dios t'axaju di'ibu kyaj 'yisraelituty ko tmubuktu. ²⁸ Esu Paablu esu Bernabee jeky 'yijttu jam muut ja ja'ayuty di'ibu myubujktu Jesús.

15

Mubujkputujk ñaymyúkadu jap Jerusalén

¹ Ma tadu timpu, jam 'yijttu ja'ayuty di'ibu tso'ondup Judeeu es jyajttu Antyokiiu. Net yu'ujaty dyajtsondákutu ya'uxpaktu di'ibu tu tmubeky ja Jesús, es t'anmaay:

—Pun mdsoktup es ja Dios myajnitso'ogudut, yu'u mdúnup éxtamu Moisés jyunán, ja yedyujk yajtsúkup waanu ma ja yedyujk'ajtun.

² Es ja Paablu esu Bernabee muk ñaygyajxytsyi'kudu mut di'ibu naty du'un ya'uxpajktup. Net ja mubujkputujk di'ibu 'yawdajttu Jesús tpujaktu es yu Paablu esu Bernabee es wiingátypyu ja'ay ñajxtut Jerusalén, es tkajxmuka'andu tyadu uxpujken mut ja apóstaluty es ja muija'aydyujkuty.

³ Es ja mubujkputujk jap Antyokiiu oj yajkajxtsoonda ja Paablu esu Bernabee es di'ibu muut ñajxtu. Ko ñajxtu kajpngajpn ma Fenisyu ñax esu Samaaryu ñax, net tmumadyaktu ko tu ja ja'ay di'ibu kyaj 'yisraelituty tja'aydyugooyñu ja jyekywyinma'añ es tranajxtu ja Dios. Es nidugekyu ja myugu'uktujk jyotkujkadyaaydyu mudu tyadu ayuk.

⁴ Ko Paablu esu Bernabee jyajttu Jerusalén, net ñaymyujkudu ja mubujkputujkuty mut ja apóstaluty esu muija'aydyujkuty. Ta ja Paablu esu Bernabee ttukmumadyaktaaydyu tugekyu di'ibu Dios tu ttuñ mut yu'ugyujxmuty. ⁵ Es japu naty di'ibu tuuyup ijtp fariseeuty es t'axaju ja Jesusu 'yayuk, es net naaguty tyunaayuktu es jyunandu:

—Nidugekyu di'ibu kyaj 'yisraelituty es tmubeky ja Jesús, jup'ám mbaat yajtsíky ma ja yedyujk'ajtun éxtamu Moisés xytyuk'ana'amum, es nandu'un yajpanujxut tugekyu Moisesu 'yana'amun.

⁶ Net ñaymyujkudu ja apóstaluty mut ja muija'aydyujkuty es t'uxpaka'andu yu tyadu winma'añ. "Ko jeky ñaygyajxudu, netu Peedru pyude'ky, es t'anmaaydyu:

—Mugu'uktujkuty, miits mnija'adup ko tuuyupts ja Dios xpyujtáky esuts ngajxwa'xuduts ja oybyu ayuk mut di'ibu kyaj 'yisraelituty, es tmubúktut yu'ujaty. ⁸ Dios ñija'ap pun wi'ixu ja'ay jyot wyinma'añ tu'uk tu'uk. Pes nandu'un ja Dios tyuknigajx ja

Espírītu Santu mut yu'ujuty, éxtam ūdsajtam oj xytyuknigajxum. ⁹ Dios dā'un ttuūn mut yu'ujuty éxtam ūdsajtam, es dyajwātsu nandū'un ja jyot ko tu t'axaju Jesús. ¹⁰ ĶMiidsuty ti ko kyaj xy'axaju di'ibu Dios tu t'pajta'aky? ĶTi ko miits xytyukkuwanūya'andū tyaadūty di'ibu myūbūjktū Kristū es ttsūmū'uktūt tu'ugu tsemy jantsy jemtsy, di'ibu ni ūdsajtam es ni n'aptajk'ajtam tkamūmadaktū ttsūmū'ugūt? ¹¹ Ja'a ko ūdsajtam nmūbūjktū ko Dios tu xymyo'oyūm ja namay'ajttūn nitsokūn mut yu'ugyūjxūm Nindsūn'ajttūm Jesús, nandū'un éxtam mut yu'ujuty.

¹² Net nidūgekyū 'yamoondaaydyū es tmūdooljittū ko yū Bernabee esū Paablū ttukmūmadya'aky yū iixwū'umūn esū mūj'ajttūn di'ibu Dios tu ttuūn mut yu'ugyūjxūmūty mā di'ibu kyaj 'yisraelītūty. ¹³ Es ko kyajxtaaydyū, net ja Santya'agu jūnān:

—Mūgu'ugūty, mūdowdū. ¹⁴ Simonk Peedrū tu xytyukmūmadyākūm wi'ix ja Dios tim jaywiin may'ajttūn tyu'unxūda di'ibu kyaj 'yisraelītūty, es twin'ixy mā yū'un di'ibu ja'ay'ātūdāp. ¹⁵ Tyaadū dū'un jyajttū éxtam ja Diosū kyugajxpty tkūxjāy mā Diosū jyaaybyajttūn, ko Dios jūnān:

¹⁶ Dū'un ja Davit tyūmp 'yāats

éxtam tu'ugu tūjk di'ibu tu jyity,

per jūmbītūbūts es ngōjudūts jatūgok,

¹⁷ es ja israelitū ja'ay t'ūxtā'aydyūt ja Nindsūn'ajttūm, nandū'un nidūgekyū ūjtsū njā'ay di'ibu kyaj 'yisraelītūty.

¹⁸ Dū'un jūnān ja Nindsūn'ajttūm,

di'ibu tūgekyū tyaadū yajnija'ajū extū jēkyūp.

¹⁹ Esū Santya'agu 'yakjūnān:

—Paadyūts njūnā'n ko kyaj nyajkujo'pūm ja di'ibu kyaj 'yisraelītūty ko tmastū'udat ja jyēky winmā'añ es t'panūjttū ja Dios. ²⁰ Ngūxja'ayūm je'eyū ko kyaj ttsū'utstat yū jūyūjk di'ibu tu ttukwindsū'ugū yū agojwinnāxūty, es kyaj t'jū'xtat ja ne'pyñ esū tsū'utsy di'ibu kyaj wā'ats tu wyindajxtā'ay, es nandū'un n'anmā'ayūm ko kyaj myū'indūndūt.

²¹ Ja'a ko extū jēkyūp tsyondaky yajkajxwā'xy ja Moisesū 'yana'amūn mā tūgekyū kajpn, es nandū'un yajkajxy mājaty ja tsajptūjk saābūdū saābūdū.

Nēky yajkajxp mā di'ibu kyaj 'yisraelītūty

²² Net ja apostulūty esū mūjja'aydyūjkyūty es nidūgekyū mūbūjktūty twīn'ixtū ja'ayūty es tkaxā'andū Antyokiūū mut ja Paablū esū Bernabee. Es tkajxtū Juudus di'ibu nandū'un xyū'ajtpty Barsabās, esū Silus, nimajtsk di'ibu jittūp mūj mā mūbūjktūty. ²³ Es mut yu'ujuty oj űūjxtū űēky di'ibu jūnāmp: “Ūdsūty, apōstulūty, mūjja'aydyūjkyūty esū nmūgu'uk'ajttūm, ngajxpo'xtā'ayūts miidsūty, mūgu'uktūj di'ibu kyaj 'yisraelītūty, di'ibu tsūnāaydyūp Antyokiūū, Siryū űāaxōty, nandū'un ja wiinkpūty di'ibu tsūnāaydyūp Siryū űāaxōty es Silisyū űāaxōty. ²⁴ Tūts nmūdoy ko tu tsyooñ yāa ja ja'ayūty di'ibu kyaj ngāxtūts, es tu jap jya'ty dyajttūgōy miidsū mjotkūjk'ajttūn, ya'ūxpūjktūp es di'ibu myūbūjktūp ja Jesús nandū'un t'panūjttū ja Moisesū 'yana'amūn es yajtsūkūt waanū mā ja yedyūjk'ajttūn. ²⁵ Paadyūts nnay'aw űāygyajxūdu es oy ko yajnikajxpātūtu nidū'ugūty di'ibu mā ūdsūty es nūjx mgu'ixūdu miidsūty ti'igūyū mut ja nmūgu'uk'ajttūm Bernabee esū Paablū, di'ibu njantsytsyojkūm ²⁶ es di'ibu tu t'pajta'aky ja jyiky'ajttūn es tyūnāt mut ja Nindsūn'ajttūm Jesukristū. ²⁷ Dū'un ngajxūm yū Juudus mut ja Silus es yū'ujuty kyajxtū kū'am mut miidsūty es m'awānūdat tūgekyū tyaadū. ²⁸ Ja Espírītu Santū es nandū'un ūdsūty n'oyjya'adūpts es kyajts nmo'oydyūt wiinkpū ūxpūjkūn, ²⁹ yū'ūyū tyaadū: Kyaj xyjū'xtat ja jūyūjk di'ibu tu yajttukwindsū'ugū agojwinnāx, kyaj xyjū'xtat ja ne'pyñ es ja tsū'utsy di'ibu kyaj wā'ats tu wyindajxtā'ay, es nandū'un kyaj mūmū'indūndūt. Es ko tyaadū dū'un xytyūndūt, oyū dū'unū naty xytyundū. Wū'ūmdu mūdū Dios.”

³⁰ Net tsy'oondū yū Juudus mūdū Silus, Bernabee esū Paablū, es űūjxtū Antyokiūū. Ko jyajttū, net űāymyūjkūdu ja mūbūjktūty es tkūyajktū ja neky. ³¹ Es ko ja'ay yajttukwingūgajxūdu ja neky, net jyantsyxyondaktū ko tmūdoodū jotkūjk'ajttūn. ³² Esū Juudus mut ja Silus, yū Diosū kyugajxy, ni'igu t'jotmūkmūoodyū es dyajmūjwiinūdu

myubujkun ja mubujkputujk. ³³ Es ko 'yijty jeky, net ja mugu'uktujk juygajxudu mudu jotkujk'ajtangvajxy, es jyambijnat jap Jerusalén. ³⁴ Peru Silus oj wye'emy. ³⁵ Paablu esu Bernabee wya'umdu nandu'un Antyokiia. Jam mut nimayu wiingátypyu ya'uxpuktu es tkajxwa'xtu ja Nindsun'ajtam Diosu 'yayuk.

Paablu tsooñ myumajtsk ok Dios ayuk kajxwa'xpu

³⁶ Es ko waanu 'yijty, net ja Paablu t'anmaay ja Bernabee:

—Jo'om n'okku'ijxum ja nmugu'uk'ajtam ma tugekyu kajpn ma oj ngajxwa'xum ja Jesusu 'yayuk, es n'ijxum wi'ix jam 'yittu.

³⁷ Bernabee jyawowan yu Fwank di'ibu xyu'ajtypy Markus. ³⁸ Peru Paablu kyaj twowan yu Fwank, ja'a ko tu naty n'ike'egyuty jam Panfilyu es kyaj 'yokpudujkun ma ya'uxpuktu.

³⁹ Kyaj tkajx'o'oyudu, paaty yo'oywya'xtu. Bernabee mut ja Markus tyujkudu barkoty es n'ajxtu Tsyipre, ⁴⁰ per Paablu twin'ijxy ja Silus es muut n'ajxtu. Es ko ja myugu'uk ninu'xtakudu esu Dios myaj'ajtam tyu'unxudu, net tso'ondu, ⁴¹ es n'ajxtu Siryu es Silisyu, es dyajmujwiinudu myubujkun ja mubujkputujk majaty n'aymyukudu.

16

Timotee tjamyudaty ja Paablu esu Silus

¹ Esu Paablu mudu Silus jyajttu ma Derbe kajpn esu Listru kajpn. Jap tpattu tu'ugu mubujkpu di'ibu 'yawdajtypy yu Jesusu. Ja'a txu'aty Timotee. Yu'u tyaak'ajtypy ja israelitu es nan 'yawdajtypy ja Jesusu. Esu tyeety yu'u grieeгу. ² Es ja ja'ay di'ibu 'yawdajttap ja Jesusu ma ja Listru kajpn esu Ikoñu kajpn jynan'andu ko Timotee jyiky'aty tuj'ajtam muut. ³ Paablu wyowaampy yu Timotee es tjamyut'ata'añ. Net dyajtsujku waanu ma ja yedyujk'ajtam kudiibu tyuk'ak'atudat yu israelitaty di'ibu tsunaaydyap ma tadu nax, ja'a ko nidugekyu tnija'adyaadyu ko Timotee tteety'aty ja grieeгу ja'ay.

⁴ Tugekyu kajpn ma n'ajxtu, jam t'awa'anudu myugu'uktujk ja xpujukun di'ibu tu dyaky ja apostulaty esu mujja'adyujkuty di'ibu ijttap Jerusalén. ⁵ Es du'un yu mubujkputujk mujwiinudu myubujkun es bom bom tmubujktu waanu may ja ja'ayuty.

Paablu yajtuk'ixy ja Masedoñu yedyujk

⁶ Esu Paablu mudu jyamyudaty jyakajxwa'xandu ja Diosu 'yayuk ma naxwiñudu Asyu, per ja Espiritu Santu kyaj tkupejky. Net n'ajxtu ma naxwiñudu Frijyu esu Galasyu, ⁷ es jyajttu ma tsiyab'an ja Misyu. Esu Paablu twinmaay es tyukuya'añ ma naxwiñudu Bitiñu, per ja Jesusu Jya'ajun kyaj tkupejky. ⁸ Net n'ajxtu kajaa Misyu n'axóty, es jynajktu ma Trous kajpn di'ibu mejnybyu'aay. ⁹ Es ja koots ja Paablu 'yijxma'ty, es t'ijxy tu'ugu Masedoñu yedyujk tyanu es myunu'xta'agyuty:

—Tunu may'ajtam, min Masedoñu es xpyudakudats.

¹⁰ Ko Paablu t'ijxyu tadu ijxma'tun, net uudsaty ndso'oñuts es oj nnejxyuts Masedoñu, ja'a ko nnijawuts es ja Dios xymyugajxyuts es ngajxwa'xudats ja oybyu ayuk jam Masedoñu.

Paablu esu Silus jap Filipus

¹¹ Nétats ndujkudu barkoty ma Trous, es oj nnujxtats taju ma ja Samotrasyu islu, es jakumbom njajttats mejnybyu'aay ma Neápolus kajpn. ¹² Japts ndso'ondu esuts nnujxtu ma Filipus, di'ibu ni'igu myéjuty jap Masedoñu. Ja yajkutujkpu kopk tni'ana'amu ko ja ja'ay di'ibu tsunaaydyap Filipus nandu'un tmudattu tuj'ajtam éxtamu ja'ayuty di'ibu tsunaaydyap Romu. Es jap n'ijttats majtsk tugak xuu.

¹³ Es ma tu'ugu saabudu, net nnujxtats kajpnbu'ajp mujnuubu'aay. Jap tu'ugu lugaar ma yu ja'ay n'ajxtu kajxtákrpu. Es japuts n'uñaaadyuts ngajxwa'xtuts mut ja toxytyujk di'ibu oj n'aymyukudu. ¹⁴ Es nidu'ugu toxytyujk txu'aty Lidyu, di'ibu kugajpn'ajtr Tyatiru. Lidyu tye'kypy ja oybyu tsu'unk wit es 'yawdajtypy ja Dios. Ko tmudoo'ity di'ibu Paablu kyajxpy, Dios tyukmubujku. ¹⁵ Net ja Lidyu n'ubejty mut nidugekyu di'ibáty tsunaaydyap ma jyun tyujk, es óknams x'anmaaydyuts:

—Pūn miits mjunándup kots uj tuj'ajtūn nmūbeky ja Jesús, tunū may'ajtūn es mmíndut mādsū ndūjk. —Mukta'aky jyunāñ es nūw'ūmduts.

¹⁶ Es mā tu'ugū xūū nnūjxtuts mā ja'ay kyajxtā'aktū, nētuts oj nbaattū tu'ugū kiixy di'ibū juybyū mūduumba. Ja'a myūdajt ja mūjku'u wyinmā'añ es yū'u mūt xyūmay. Es ko xyūmay, net may ja meēñ tganaraty ja wyindsūn. ¹⁷ Tyādū kiixy xyryanūjxtupts mādū Paablū, yū'u yaxkeky:

—Tyādū yedyujkuty myūduundūp ja Dios Tsajpótmodū, es tkājxwa'xy ja nitsokūn mūt miidsuty.

¹⁸ Es dū'un 'yadatsy tadū kiixy kanāk xūū. Netū Paablū jyotmay'e'ky, es wya'kumbijty es t'anmaay ja ka'oybyū:

—Mūt ja Jesukristū xyūū n'ane'emy es mbūdsūmūt mā tadū kiixyū jyot.

Ta ja ka'oybyū myastutū pojūn.

¹⁹ Ko ja kiixyū wyindsūn t'ijxtū ko kyaj mbaat 'yokxūmaayūū es kyaj mbaat 'yokganarajūū ja xūmaabyū, net ja Paablū es ja Silus tmajtstū es dyajūjxtū mā justisutūjk mā mūj māay. ²⁰ Es dyajmiindū mā fwezūn, es 'yanmaayūdū:

—Tyādū israelitū ja'ayutū ni'igu tñibūdū'uktū ja ngajpn'ajtm, ²¹ es ya'ūxpūktū mādū wyinmā'añ di'ibū ūdsajtm kyaj n'axájūm es nyajtu'unūm, ja'a ko ūdsajtm nromanū-ja'ay'ajtm.

²² Net ja ja'ay mūt ja fwézuty jyot'ambūjktū, es jyunandū esū wyit jyunákut ja Paablū esū Silus es twóptat mūt ja pejkyepy. ²³ Es ko twojptaay, ta tmūnjxtū pujxndūgóty, es ttuk'ana'amūdū ja pujxndūjk ja'ay kywentū'ajtrū es mūk t'ixy'it tkwentū'áttat. ²⁴ Es ko oj t'axajū kyutūjkūn ja pujxndūjk ja'ay kywentū'ajtrū, net ja Paablū esū Silus oj yajmūnejxy pujxndūjk ogam es yū tyeky yajñima'tpejty mā moriyū di'ibū tukpā'adu'uty es kadiibū kyā'agut.

²⁵ Es ko oj tsyū'pū, net ja Paablū mūt ja Silus kyajxtáktū es t'ūūdū Diosū 'yalabanzū, es ja tsimyja'ayutū tmūdoo'ijttū. ²⁶ Net myiīñ ja mūk ujx, es tmūxijtydyay ja potsy ūx'ajp paat. Es net 'yawatstaay tūgekyū pujxndūjk aa, es jyunajktaay ja kadenu tūgekyū mā pujxndūjk ja'ayū tyeky esū kyū'u. ²⁷ Es ja pujxndūjk ja'ay kywentū'ajtrū oj jyotwijy. Es ko t'ijxy ja pujxndūjk aa tū 'yawatsta'ay, netū 'yespaadu tju'ty es ñayya'oogānū. Tū ttijy ja tsimyja'ay kyaktā'ay. ²⁸ Net ja Paablū yaxkeky:

—jKatū wi'ix mnaydyūñty! Tyáputš ūdsuty nidūgékuty.

²⁹ Net ja pujxndūjk ja'ay kywentū'ajtrū t'amdooy ja jūūn, es tyūjku pūye'egyū jyantsyt-syūyīpy mūt ja tsū'ūgū. Net ñaygyoxtnaaydyákū mā Paablū esū Silusū tyeky. ³⁰ Net dyajpūdsūmūdū Paablū mūt ja Silus, es dyajtmūy:

—¿Tits ndūnūp esuts nñitso'ogut?

³¹ Esū Paablū mūt ja Silus 'yadsoodū:

—Mmūbákūp ja Nindsūn'ajtm Jesukristū, es mñitso'ogut. Es pūnaty tsūnaaydyūp mā mjūūn mđūjk, pūn nandū'un myūbūjktūp, nitso'oktūp.

³² Net ja Paablū esū Silus tkājxwa'xy ja Jesusū 'yayuk mūt nidūgekyū nū'unūn tsyūūnūdū mā ja pujxndūjk ja'ay kywentū'ajtrū tyūjk. ³³ Nan ja koots ja pujxndūjk ja'ay kywentū'ajtrū oj tmūnejxy ja Paablū esū Silus mā ja tyūjk. Netyū ja koots ñūbajttaaydyū niduk jūūn niduk tūjk. ³⁴ Net twooy ja Paablū esū Silus mā tyūjk, es dyajkaaydyū, es ja pujxndūjk ja'ay kywentū'ajtrū mādū pūnaty tsyūnaaydyūp mā jūūn tyūjk jyotkūjkadyaydyū mūt ko naty tmūbūktū ja Dios.

³⁵ Jakūmbom ja justisū tkejxy ja polūsiū mā ja pujxndūjk ja'ay kywentū'ajtrū, es tñasmátsut ja Paablū esū Silus. ³⁶ Net ja pujxndūjk ja'ay kywentū'ajtrū t'anmaay ja Paablū:

—Yū justisū tū kyajxykyéxy es miits nñasmátsūdūt. Es tyam mñūjxtūt jotkūjk.

³⁷ Peru Paablū t'anmaaydyū ja polūsiūty:

—Ūdsuty romanū ja'ayutū. Es tūts xywyoptū mayja'ayóty es kyajñmmts xyajjustisū-paattūts, es tū xyryujtā'aktūts pujxndūgóty. ¿Es tii, tyámūdsū net xyñasmatsyū'andū ayū'ūdsyū? ¡Pes kyaj! Wa'an kū'ūm tñiñ es xyajpūdsūmūduts.

Tyaadu jynán ko Paablu tkajxwa'xy ja ayuk ko ja Jesús jyikypyejky es ja'agyujxmu ja'ay jyikypyáktat nandu'un. ¹⁹Netu Paablu dyajnujxta ma tu'ugu it txu'aty Areópagu, ma ñaymyúkudu es ñaywyinma'añmyo'oyudu. Jap t'anmaaydyu Paablu:

—¿Ti xprjukun myajmiimpy tyamu jembyu? Udsaty nnijawuyándupts. ²⁰Paadyats nyajtúy ko xymyadya'aky yu wiinkpu. Yu'ats nnijawuyaambyuts ti 'yandijpy.

²¹Paaty jynanda mut ko nidugekyu Atenus ja'ay es nandu'una wiink ja'ay di'ibu tsunaay jap, yu'u myndowaampy ja jembyu xprjukun es tmadya'aga'añ ja jembyu ayuk.

²²Netu Paablu tyunaaye'ky ma jam ja ja'ayuty Areópagu, es t'anmaay:

—Miits Atenus ja'ayuty, tats n'ixy oymyaaty ko miits xyjantsy'awdattu di'ibu mwind-su'kudup. ²³Es kots tu njudity kajpnóty, tats n'ixy ma tu'ugu m'artáluty 'yity kuxja'ay: “Yaa n'awdajtam ja Dios di'ibu kyaj n'ixy'ajtam.” Pes oy. Ja di'ibu miits m'awdajttap, oy xykya'ix'attu, ja'ats miits ndukmugajxándup.

²⁴Ja Dios di'ibu yajkoj ja tsajp esu nax es nu'un ya naxwiiñ 'yity, yu'u windsun'ajtp ma tsajp es naxwiiñ. Kyaj ja'a tsyuuu tsajptugóty di'ibu ja'ay kyojtap, ²⁵nan kyaj tyugoy'ajtxuty es ja ja'ay pyudékudat, ja'a ko yu'u nidugekyu xyajxájum, es xymyo'oyum ja njiky'ajtan'ajtam es tugekyu di'ibu nmudajtam.

²⁶Yu'u tugekyu tu dyajkoj ja naxwiiñudu ja'ay mut je'eyu ti'igyu ne'pyñ, es tu dyaky ja lugaar esu tiempu ma tsyuuñudat nidugekyu naxwiiñudu ja'ay. ²⁷Es ja Dios tu tpujta'aky tugekyu es ja ja'ay 'yuxta'ayudat es pyaadudat, mut ko tuy'ajtan kyaj jagam 'yity ja Dios. Taa ja'a ma udsajtam nidu'uk nidu'uk. ²⁸Ja'a ko Dioskyujxm njiky'ajtam, nyu'xum es n'ijtam. Extam nandu'un jynán nidu'uguty miidsu mjaabyuty: “Udsajtam xy'u'unk'ajtam ja Dios.”

²⁹Ko udsajtam xy'u'unk'ajtam ja Dios, kyaj njuna'anum ko Dios yu'u éxtamu awinnaxu ooru, platu o tsaa, di'ibu ja'ay kyejpy éxtamu ky'um winma'añ. ³⁰Dios kyaj ttukkumudooy yu ja'ayuty ko kyaj 'yawdátuty ma naty kyajnum tnijáwudu. Per tyam 'yane'empy mut nidugekyu naxwiiñudu ja'ay es dyajtugátstut ja wyinma'añ es t'awdátut ja Dios.

³¹Paaty ja Dios tpujtáky tu'ugu xuu ma tpayo'oya'añ yu naxwiiñudu ja'ay mut ja tuy'ajtan mut ja'agyujxm ja ja'ay di'ibu tu twin'ixy; es twinma'añ'ixy nidugekyu ja'ayuty mut ko dyajjikypyejky tadu ja'ay.

³²Ko tmudoodu Atenus ja'ay ma jyikypyejky ja o'kpruty, tam ja ja'ayuty di'ibu tyukxiktu, esu wiinkpu jynanda:

—Jaadsu tadu nmudoo'ittut ko jatugok mgajxut.

³³Net ja Paablu tso'oñ. ³⁴Es nija'ajuty di'ibu myndoodu tmubujktu es tranujxtu Paablu. Es tu'uk txu'aty Dyónis, di'ibu ijtp justisu jap Areópagu, es nandu'un tu'ugu toxytuyjk di'ibu xyu'ajtypy Dámarus, es nandu'unu wiingátypyu ja'ayuty myubujktu.

18

Paablu jap Korintu

¹Netu Paablu tso'oñ Atenus es ñejxy ma Korintu kajpn. ²Es jap tpayu tu'ugu israelitu di'ibu xyu'ajtypy Akilu, jap kyugajpnyty ma Pontu ñax es naannumu naty tsooñ Italyu mut ja ñudo'oxy Prisilu, es jyajty Korintu, ja'a ko ja yajkutujkpu kopk Klaudyu tni'ana'amu es nidugekyu israelítuty tsoondat Romu. Netu Paablu ñejxy tku'ixa'añ ja Akilu esu ñudo'oxy Prisilu, ³es mut ko yu'ujuty nandu'un ya'o'oyudup yu wit tujk éxtamu Paablu dya'oyu, paadyu Paablu oj wye'emy mut yu'ujuty, es tmuttuummijky. ⁴Es saabudu saabudu Paablu ñejxy ma tsajptujk es t'anuumu israelítuty es di'ibu kyaj 'yisraelítuty, ko Jesús yu'u du'un ja Kristu es tmubúktut.

⁵Tso'oñdu Masedoñu yu Silus mut ja Timotee es jyajty Korintu. Net ja Paablu tmastuty ja wyit tujk tuunk es tkajxwa'xnu mut ja israelítuty ko tuy'ajtanu Jesús yu'u du'un ja Kristu di'ibu yu'ujuty 'yawijxtap. ⁶Per ja israelítuty net jyot'ambujktu es t'anmaaydyu wi'ixáty ja Paablu. Netu wyit twinxijty ja Paablu éxtamu ijaxw'umun ko kyajpa israelítuty tmubuka'añ, es t'anmaay:

—Miidsuty ku'um mmudajttup ja peky mut ko kyaj xytsyky ja nitsokun. Es uj kyajtsu peky nmudaty. Es tyam nujx ngajxwa'xa'añats ma ja'ay di'ibu kyaj 'yisraelítuty.

⁷ Net ja Paablu tso'oñ ma tsajptujk es ñejxy ma tyujku Tisyu Justu di'ibu Dios 'yawdajtypy, di'ibu tsyunaapy jap tsajptujk pu'aay. ⁸ Esu Krispu yu'u naty windsún ijtp ma ja tsajptujk, es mut nidugekyu di'ibu naty tsunaaydyur ma ja jyuun tyujk myubujktu ja Nindsun'ajtum Jesús ko tmudoodu di'ibu Paablu kyajx, es nandu'un may ja Korintu ja'ay tmubujktu ja Jesús es ñubajttu. ⁹ Net ja Nindsun'ajtum Jesús t'anmaay ja Paablu koots ma tu'ugu iixma'tan, es jyuñañ:

—Katu mdsu'ugu. Kajxwa'xadu'uts. Katu m'amón. ¹⁰ Ujts mij mut n'ity. Ni pún wi'ix mgatúnudut. Taa may ja ja'ay di'ibuts uj xymyubukándup ma tyadu kajpn.

¹¹ Net ja Paablu wye'emy Korintu tuk jumujt jakujm, es dya'uxpeky ja ja'ay mut ja Diosu 'yayuk.

¹² Es óknam 'yijty gobernador yu Galyón ma Akayu ñax. Es net ja israelítuty ñaymyukadu es tmudisptso'ondu Paablu, es dyajnujxtu ma justisutujk. ¹³ Es t'anmaaydyu gobernador:

—Tyadu ja'ay yu'u 'yanmaapy ja ja'ayuty ko t'awdátut ja Dios es kudii éxtum jyuñañ ja n'ana'amun'ajtum.

¹⁴ Paablu myugajxaambyu naty ja gobernador ko ja gobernador t'anmaay ja israelítuty:

—Punu tyadu ja'ay ta tyuundugóy o pun maju pyekey, tyámuts nmudówat yajxón es ndúnut ja justisu mut miits israelítuty; ¹⁵ per ja'a ko kyaj dyu'unuty, miidsuty tyam m'uundu mut je'eyu ayuk es ja'ay xyuujuty es miidsu m'ana'amunuty, paaty ixtu ku'um miidsuty. Uj, kyajts n'ity fwez mudu tadu winma'añ.

¹⁶ Es net dyajpudseemy ma jap ja justisutujk. ¹⁷ Net nidugekyu grieguty tmajtsu ja Sóstanus di'ibu ijtp windsún ma ja tsajptujk, es twojptu justisutujk wyinduuy ma ja gobernador Galyón. Per ja Galyón kyaj ttuñu kwentu yu tyadu.

Paablu jya'ty jatugok Antyokiui es tsooñ myuduguk ok Dios 'yayuk kajxwa'xpu

¹⁸ Paablu wye'emy kanak xuu jap Korintu. Es net ñayjyugajxu mut ja myugu'uktujk. Taa tyujkunu barkoty es ñujxtu mut ja Akilu esu Prisilu ma Siryu ñax. Ko kyajnum tyuku barkoty jap Senkreer, Paablu ñaygyuka'ptaayu es tkudyúnut éxtum twandaky. ¹⁹ Es ko jyajty ma Éfesu kajpn, netu Paablu tnikeyu ja Prisilu esu Akilu es ñejxy ma tsajptujk, es myadya'aga'añ mut ja israelítuty di'ibu jap naymyukadup. ²⁰ Es ja israelítuty myunu'xtáku es waanu 'yakwu'umut, peru Paablu kyaj t'a'ijxu. ²¹ Net ñayjyugajxu mut yu'ujuty, es t'anmaay:

—Ja'a kots n'ita'añ Jerusalén es nduna'añats ja xuu di'ibu wingoomp. Per minupts jatugok pun junaamp ja Dios.

Net tso'oñ Éfesu es ñujxnu barkoty. ²² Ko jyajty Sesaree, ta ja Paablu pyatujku Jerusalén es tkajxpe'xy ja mubujkputujk di'ibáty naymyukadup jam. Es net jyujtáky Antyokiui. ²³ Jap wye'emy jekyjawa. Net tso'oñ jatugok es tku'ijxy kajpnajpn ma Galasyu ñax es Frijyu ñax, es dyajmujwiinadu myubujkun nidugekyu pánaty 'yaxájudu Jesús éxtamu Krista.

Apolus jap Éfesu

²⁴ Es ma tadu tiempu jyajty jap Éfesu tu'ugu israelitu di'ibu xyu'ajtypy Apolus. Jap kyugajpnaty Alejandrii. Es jantsy oy tkajxwa'xy, es ñija'ap yajxón ja Diosu jyaabyajtn.

²⁵ Tu tjaty ja Nindsun'ajtum Jesusu 'yuxpukun es tsuj es wa'ats tkajxwa'xy ja Jesusu jya'a, oy yu'uyu je'eyu tñijawu di'ibu Fwank Yajnuajtrpu tyuk'uxpuk ja ja'ayuty. ²⁶ Netu Apolus muk aq muk jot tkajxwa'xy ma ja tsajptujk. Es ko tmudoodu Prisilu esu Akilu, net yajwooy abekey es ya'uxpuknudu waanu oy mut ja Jesusu 'yuxpukun esu ñitsokun.

²⁷ Ko Apolus ñujxáñ ma Akayu ñax, ja myugu'uktujk di'ibu myubujktu jap Éfesu tjaaydyu tu'ugu neky mut di'ibu myubujktup jap Akayu, es t'axájut yajxón yu Apolus. Ko Apolus jyajty Akayu, net tpudujkadu ja'ayuty di'ibu ta t'axájudu Jesús éxtamu Yajniisókpú mut

ja Diosu myay'ajtan. ²⁸ Es mayja'ayóty ja Apolus oj ttukkutaku israelitu ja'ayuty ko tpujtáky yajxón ja ñiwiin ñidu'u, es ttuk'ixy ma Diosu jyaabyajtan jyuna'añ ko Jesús yu'u Kristu di'ibu Dios wyin'ijx es tkejxy. Es kyaj mbaat ja israelítuty ñakyjyuna'andu ko kyaj tuj'ajtan.

19

Paablu jap Éfesu

¹ Es ko Apolus 'yijty Korintu, netu Paablu tñinajxnu tun kopk. Ta jyjaty Éfesu ma tpaty naagudyu ja'ay di'ibu myubujktup. ² Esu Paablu dyajtuuy:

—¿Tu xy'axájudu miidsaty ja Espírítu Santu ko xymyubujktu?

Net 'yadsoodu:

—Ni je'eyuts tu ngamudoy ko jyaadyu Espírítu Santu.

³ Netu Paablu dyajtuuy:

—¿Di'ibu nubajtan muut tu mnubety miidsaty?

Es 'yadsoodu:

—Extum ja Fwank Yajñubajtpe oj yajñubéty.

⁴ Esu Paablu 'yanmaay:

—Fwank oj dyajñubéty ja ja'ay di'ibu naty tu jyodumbittu, es t'anuumudu es tmubúktut di'ibu ja miimp óknun, ja'a 'yandijpy ja Jesús.

⁵ Es ko tmudoodu tyaadu, net ñubajttaaydyu mut ja Nindsun'ajtam Jesusu xyuu. ⁶ Es ko ja Paablu tku'unikooñ ja ja'ayuty, net ja Espírítu Santu ñimiinudu, es ja ja'ayuty tkajxtu wiingátypyu ayuk es tkajxwa'xtu ja Diosu 'yayuk. ⁷ Nimajmajtskun ja yedyujk wyínuty.

⁸ Tuguk po'o Paablu oj yo'oy ma ja tsajptujk, es ni nu'un kyaja'aw kyats'u'ku tmugajxy ja ja'ay es tmubúktut wi'ix ja Diosu kyutujkun. ⁹ Per tap ja ja'ayuty di'ibu kyaj tmubujktu di'ibu Paablu kyajxy, es kyajxtu axuuk mut ko yu'u tpanujxtu ja Jesús éxtum ja Kristu. Net ja Paablu tso'o'ón ma ja tsajptujk es tmonejxy ja di'ibu myubujk ma Tiranu 'yeskwelu, es jap muut ñaygyaxudu bom bom. ¹⁰ Du'un ya'uxpejky majtsk jumujt, paaty nidugekyu ja ja'ay ojts tñiáwudu ja Jesusu 'yayuk jam Asyu ñaaxóty, du'un di'ibu israelítuty es nandu'un di'ibu kyaj 'yisraelítuty. ¹¹ Es ja Dios ttuun jantsy muj ja muj'ajtan mut ja Paablu. ¹² Esu ja'ay ttuknimiindu Paablu yu payu esu wit, esu Paablu je'eyu yajtukpáty ja wit, es yajtuknijnjxtu ja puma'ay es 'yagudaktaaydyu. Es púnu ka'oybyu myudajttup, nandu'un pyudsuumda'ay.

¹³ Es jap nija'ajuty ja israelítuty di'ibu judijttup kajpñgajpn es dyajpudsúmdu ja ka'óybyuty di'ibu ja'ay myudajttup. Ta tjayajpudsumandu ja ka'óybyuty mut ja xyuu ja Nindsun'ajtam Jesús, es t'anmaaydyu ja ka'óybyuty:

—Ujts mij n'ane'empy Jesús xyugyujxm di'ibu Paablu kyajxwa'xy, ipudsúmdu!

¹⁴ Es du'un tyuundu nijxujtk tukka'ax yu Eseevu, israelitu teedywyindsúnu myaanguty.

¹⁵ Es tugok ko du'un ttunandu, ja ja'ay di'ibu ka'oybyu myudajtypyu net 'yadsooja:

—N'ixy'ajtupyuts ja Jesús, es nnija'abats pún ja Paablu, per miidsaty, ¿mbánu du'un miidsaty?

¹⁶ Esu tyadu yedyujk di'ibu myudajtypy ja ka'oybyu, net kyuxpuyty ja'ay ñikujxy es axuuk ttuun nidugekyu, yajwojptaaydyu tugoty, es dyajkaktaaydyu niwa'ats uxwa'ats es tsyayujttaaydyu. ¹⁷ Es ko tñija'adu nidugekyu di'ibu tsunaaydyup jap Éfesu, israelítuty es di'ibu kyaj, net tsyu'kadyaadyu es twindsu'kudu ja Nindsun'ajtam Jesús.

¹⁸ Nandu'un may di'ibu myubujktu myiindu mayja'ayóty es tñigajxtu ja pyeku di'ibu tu ttundu, ¹⁹ es may yu ja'ayuty di'ibu tu ttuñ yu bruju winma'añ, dyajmiindu ñeky es tñino'ktu mayja'ay wyinduuy. Es ko twijsttu ja kywentu nu'un ja ñekyu tsoo, ja'a twijtspudsúmdu justyikxymyujk milu platu meen, es tu'ukpu platu du'un éxtum tuk xuu yajmujúy yu tuumbu. ²⁰ Es du'un oj ñejxy ja Diosu 'yayuk oymyaaty es dya'ijxu myuk'ajtan.

²¹ Es ko tyaadu ñajxy, net ja Paablu jyunañ ñujxa'añ Jerusalén, es ñaxa'añ Masedoñu es Akayu. Nandu'un jyunañ ko tsoonut Jerusalén, ta ñujxa'añ Romu. ²² Net tkejxy jap

Masedoňn nimajtsku pyudujkuba, Timotee mudu Erastu, esu Paablu 'yakwe'emy ma Asyu ñax.

Mayjya'ay ñayya'ax ñayjyókudu Éfesu

²³ Es ma tadu timpu ja ja'ay ni'igu ttuk'ya'ax ttukjoktu jam Éfesu mat ja'agyujxm pánuty pyanajxtup ja Jesús éxtam ja Kristu. ²⁴ Tamu naty tu'ugu plateeru di'ibu xyu'ajtypy Demetru. Tadu Demetru ya'agojwinnajxypy mudu platu ja tsajptujk ma t'awdattu Dyanu, es net tteeky ja tsajptujku'unk. Ni'igu myeeñyáattu ja Demetru es pánuty muut tyundu. ²⁵ Paadyu Demetru dyajnaymyujkudu ja ja'ay di'ibu tyuunk'ajttubu tadu tuunk, es t'anmaadyu:

—Mugu'uktujk, miits mnija'adup ko tyadu tuunk, yu'u muut ja jiky'ajtan ñaxy yajxon.

²⁶ Per miits m'ijxtup es mmudoodup ko tadu Paablu jyuna'añ ko yu dios di'ibu yedyujk kyoj ya'o'oyudup, kyaj yu'u Dyiósuty. Es du'unu mayjya'ay ttukmubeky, kyaj yaayty Éfesu, nandu'un ma tugekyu Asyu ñaxwíñudu. ²⁷ Nūgoo tyaadu t'okkudsu'ugu'ajnu, kyaj yu'u je'eyu ko nduunk'ajtam kyutugóyut, nandu'un tsojk nujx kyutugooñu ja myuj'ajtan yu ndaak'ajtam Dyanu, di'ibu tyam 'yawdajtypy ja ja'ay ya Asyu es tugekyu naxwíñudu.

²⁸ Ko tmudoodu tyaadu ja ja'ayuty, net jyot'ambujktaaydyu es yax jyojktu:

—jMuj kujxm yu Dyanu di'ibu Éfesu ja'ay wyindsu'kudup!

²⁹ Es du'un ja ja'ayu wyinma'añ jyo'ptaaydyu ma tugekyu kajpn. Es net tmajtstu ja Paablu jyamyuut di'ibu xyu'ajtypy Gayu esu Aristarku, nimajtsku tadu yedyujk jap kyujajpnuty Masedoňn, es dyajnujxtu tpawijts tpajudojttu ma ja kyumdattujk, ma ñaymyujkudu mayjya'ay. ³⁰ Net ja Paablu nandu'un jyatukuyáñ jap es tjamugajxáñ ja mayjya'ay, per ja di'ibu myubujktu kyaj ñasmajtsu. ³¹ Es nandu'un naagaty ja Paablu myntnaymyaayubu di'ibu kuduunk'ajttup Asyu, 'yanmaayy ko kyaj tyáktu jap. ³² Es ma ja mayjya'ayu naty jap ni'igu jyantsyya'ax jyantsyjyoktu, tam tuk peky di'ibu wiink júnándup, es jatuk peky nan wiink. Ni kyayajjagyúku ti dun kyajxtup o ti dun ko ñaymyúku. ³³ Es nija'ajuty di'ibu jap ttukmumadyaktu yajxon ja Alejandru wi'ixu naty 'yadu'utstu. Es ja israelítuty tsojoktu esu Alejandru ñiwa'kpudsámudut ma ja mayjya'ayun. Net t'adijwa'xtu ja ja'ayuty es dya'awatstu ja tu'u es tmunujxtu ja Alejandru mayjya'ay wyindum. Es yu'u ttuk'ijxy ja ky'u'u es 'yamóndut es jyakajxáñ mat yu'ujuty.

³⁴ Per ko tñija'adu ko yu'u 'yisraelítuty, net yax jyojktu nidugekyu oy majtsk oorun:

—jMuj kujxm yu Dyanu di'ibu Éfesu ja'ay wyindsu'kudup!

³⁵ Net ja Éfesu uskribaan dya'amooñ ja ja'ayuty, es t'anmaay:

—Mugu'uktujk, Éfesu ja'ayuty, nidugekyu naxwíñudu ja'ay ñija'adup ko tyadu Éfesu kajpn yu'u 'yawdajtypy yu Dyanu es tkwentu'attu yu Dyanu 'yawinnax di'ibu kudak tsajpótm. ³⁶ Es kyaj mbaat pún jyuna'añ ko kyaj tyu'ajtanuty. Paaty amondu es winmaydyu yajxon pún ti mdunándup. ³⁷ Yu tadu yedyujkuty di'ibu miits tu xyajmíndu, kyaj tu tmaatstu tiity jap tsajptugóty es kyaj wi'ix jyuna'andu axuuk mudu ndios'ajtam Dyanu. ³⁸ Es punu Demetru esu di'ibu muut tyundu myudajtypy ja tuj'ajtan, es pún ñi'unnuyaaumpy, pes ta u yu fwez es ta u yu justisutujk. Jam mbaat t'awanu es tkayáktu ja tyu'ajtan nidu'uk nidu'uk. ³⁹ Es pún miits mmudajttup jatu'ugu u'annu, pes mugajxtu justisutujk ko ja'ay yajnaymyúku esu juntu xytyúndut yajxon. ⁴⁰ Ja'a ko pún yu'u gobyeerna tñijawut di'ibu tyam mduundup, mbaat xypyekymyo'oyum éxtamu tsiptuumbu, mat ko kyaj mbaat nmo'oyum yu tuj'ajtan di'ibu tyam mduundup.

⁴¹ Es ko tyaadu du'un jyunañ, net t'anmaay ja ja'ay es ñijxtaayñut.

20

Paablu jyudity Masedoňn es Gresyu

¹ Es ko ñajxy ma ja'ay ya'ax jyojktu, net ja Paablu dyajnaymyujku ja di'ibu tu tñubeky ja Jesús, es tmoodyu ja kajxwíñun. Net ñaymyastuttaayudu. Ta ñe'jxy Masedoňn, ² es tku'ijxy kajpnajpn, es ni'igu tjojmukwingajxudu ja myugu'uktujk mat ja 'layuk, es óknum jyajty

Gresyū. ³Jap wye'emy tūguk po'o. Es ko jap tsoonān es ņūjxānū barkoty Siryū, net tmūdooy ko ja israelītaty tyuna'añuty axūuk. Paaty ja Paablu jyunān ko jyumbītut tekykyū'um es ņāxut jatūgok Masedoñ. ⁴Net jyamyūt'ajtudū ja Sópatri, myaangu Pirru, di'ibu kugajpn Bereeū, ja Aristarkū mut ja Segundū di'ibuty kugajpn Tesalóniku, ja Gayū di'ibu kugajpn Derbe, ja Timotee, es nandu'unū Tíkikū mut ja Trófimū di'ibu tso'ondap mā Asyū ņax. ⁵Tyadu mugu'uktujk tū ņajxtū jawyiin es tū xy'awixtats mā Trouš kajpn. ⁶Es űudsuty n'awijxyuts ja paskū xūū, es óknūm ndso'oñuts Filipūš barkoty. Ja kyummūgoxk xūū nnaybyáttuts mut ja nmūgu'uktujkats jap Trouš, es jap nwu'umats juxtujk xūū.

Paablu mūdu mūbūjkrūtūjk jap Trouš

⁷Es mā ja domingu xūū, net űudsuty nnaymyujkudū mut ja mūbūjkrūtūjk, es ja tsajkaaky yajtūjkwa'xut éxtumū Nindsun'ajtum Jesús tnastu'unū. Paablu yū'u ya'ux-pūjkudū tsu'p paat, mut ko tsoona'añū naty jakumbom. ⁸Es tapū naty tū ņaymyúkdū mā tu'ugū kwartū kūjxmbū, mā naty mayū lamprū tyoy. ⁹Es tu'ugū űna'k di'ibu xyū'ajtypy Eutikū, tamū naty 'yu'uñū ventanū agu'uy. Ko Paablu jantsy jeky kyajxy, ta ja Eutikū ja tsuū pyátunū. Ko myanajxy, ta kyumaanajxy mā tūguk niku'uyū tūjk. Ko oj dyajpudū'uktū, tū naty 'yo'knū. ¹⁰Net ja Paablu jyunajky mā ja Eutikū es tmūneeñ, es t'anmaay ja myūgu'uktujk:

—Katu mjotmay'ooktu. Jiigyū'u.

¹¹Net ja Paablu pyejty jatūgok es dyajwa'xy ja tsajkaaky, es kyaaydyū. Es net tmūgajxtū extū ko xyūñū. Ta tsoyo'ñ. ¹²Ja ja'ay di'ibu jam dyajnjxtū ja Eutikū jiiky, ni'igū ja'a wū'umdaaydyū jotkujk.

Paablu ņejxy Miletū

¹³Es ko Paablu ņūjxa'añ tekykyū'um, net jyunān ko űudsuty nūjxtūpts jawyiin barkoty es nnaybyādūduts Asū. ¹⁴Es ko nnaybyátūduts mut ja Paablu jap Asū, ta yū'u tyūjku barkoty mā űudsuty, es oj nūjxtuts mā Mitilene. ¹⁵Es ndso'oñuts jap jakumbom es nnajxtuts Kiū. Ja kyumduguk xūū njajttuts mā Samos. Ja kyummajtaxxūū nbe'xyuts waanū jap Trojilyū. Taanūm njajttuts Miletū. ¹⁶Es kom ja Paablu kyaj mayū tiempū tmūdaty Asyū, kyaj ņūjxāñ Éfesū, ja'a ko tsejkyū jya'ta'añ jap Jerusalén es dyajnaxa'añ ja Pentūkostés xūū.

Paablu tmūgajxy ja Éfesū mūbūjkrūtūjk

¹⁷Es ko 'ijjty jap Miletū, net tnīgajxy ja mūjja'aydyujk di'ibu ijttap mā mūbūjkrūtūjk ņaymyúkdū jam Éfesū. ¹⁸Es ko myiīndū, net ja Paablu t'anmaay:

—Miits mnija'adūp wi'ixuts űj nnayjyagyépyuty extū mā nmiīñ jawyiin mā yū Asyū ņaxwīñudū. ¹⁹Tūgekyū ja tiempū mats n'ijjty mut miīdsuty, nmūduuñuts ja Nindsun'ajtum Jesús yuunk naxypy, es nya'axyuts mūdu winnūū, es kanak peky di'ibuts tsip nyajñajx ja'agyūjxm kots axūuk xytyuundū ja israelitū ja'ayuty. ²⁰Ngajxwa'xyuts tūgekyū di'ibu oy mut miīdsuty, es nya'uxpūjktū tsajptūgóty es mā mdujkyty. ²¹Es tūts n'anūmū ja israelītaty es di'ibu kyaj 'yisraelītaty, es jyumbītut mā Dios es tmūbūktū ja Nindsun'ajtum Jesukristū. ²²Tyámuts nnejxy Jerusalén, es xykyéxyuts yū Espíritū Santū, ni nganjáwūts wi'ixuts jap njátut. ²³Je'eyūts nnijawū ko majatyū kajpn mats nnaxy, yū Espíritū Santū xy'anūmūts kots ndúktū pūjxndūgóty es n'ayówūduts. ²⁴Per mūdu tyāadū kyajts ndsu'ūgu. Esū njiky'ajtanūts kyaj ti tsooty mut űj, ko je'eyū nyajkūxut yū nduungūts di'ibats tū xymyo'oy yū Nindsun'ajtum Jesús es n'anūmū mut ja oybyū ayuk ko Dios tsyejpy yū naxwīñudū ja'ay.

²⁵Es tyam nnija'abats tūy'ajtan ko ni pūn miīdsuty di'ibu tū nya'uxpékyūts wi'ix ja Dios yajkutiky, kyajts xyñakywiyin'ixtū. ²⁶Paaty tyam n'anūmūya'andū ko kyajts űj miits xypyeky'ixtū ko m'ooktū pekyoty, ²⁷mut ko tū n'awanū tūgekyū yū Dios ja 'yayuk es kudūibū myajtūgóyudat. ²⁸Naygywentū'átudū, es nandu'un kwentū'attu ja mūbūjkrūtūjk mā yū Espíritū Santū tū mbūjta'agyuty es xykywentū'áttut nidūgekyū ja ja'ay di'ibu pyojpūty tū tkūbajxtaty yū Nindsun'ajtum Jesukristū mut ja kyū'um ne'pyñ kruuzkūjxm.

²⁹ Es nniija'abuts kots nnūjxut, net myínat wiink ja'ay di'ibu yajtagoaaampy yu di'ibu myubajktap ja Kristu, éxtamū waxka'uk di'ibu awa'an es dyajtagóy yu borreegū.

³⁰ Nandu'un nija'ajuty miidsuty ku'am pyudu'uga'añ, es mmo'oya'anudu yu wiinkpu xpxujkun di'ibu kyaj tyu'ajtanuty, es ttukpanuxa'añ di'ibu tyam myubejkyry ja Jesús.

³¹ Paaty mnaygywentu'átudap. Jamyatsta ko taguk jumajt, xuañ es koots, jibuts ko nmo'oy yu kajxwíjūn nidu'uk nidu'uk miidsuty.

³² Məgu'uktujkuty, tyam n'anūmudu ko wu'umdu mut ja Dios es kuydyundu ja ayuk di'ibu 'yawa'anup wi'ixu Dios xytyu'unxum ja may'ajtan. Tadu ayuk tmdaty ja muk'ajtan es xyajmak'ajtam nidagekyu es xykyupujkum tsajpótm es n'ijtam mut yu'u di'ibáty myubajktap ja Jesús. ³³ Kyajts uj ni na'a tu ndseky ni pūnu myeeñuty o ja wyítuty. ³⁴ Yajxón xyñijáwudu ko tats nduñ mdats ngu'umgu'u es tu nbaadyats di'ibu naty uj kykya'ijtxap es di'ibu ka'ijtxap ja njamyūndudyats. ³⁵ Tats miidsuty nya'uxpeky es tu nduk'ixtu ko xytyúndut es xpyudákudut di'ibu tagoy'ajtxap, es xyjamyátstut ja Nindsun'ajtam Jesusu 'yuxpxujkun ko jyunañ: "Ni'igu njotkuj'ajtam ko wiink ja'ay nbudajkum es kyaj ko wiink ja'ay xpyudajkum."

³⁶ Ko du'ūnu Paablu jyunañ, net ņaygyoxtnaadyáku es kyajxtáky mut yu'ujuty. ³⁷ Nidagekyu jyūdyaaadyu, es ņaymyunánudu es ttsu'xtu ja Paablu. ³⁸ Es ta wu'ūm-daaadyu jotmaymyūt, ja'a ko 'yanmaayū ko kyaj tnaky'ixtut. Es net oj tnaswówudu extu mā ja barku.

21

Paablu ņejxy Jerusalén

¹ Es ko nmastuttaayuts ja nməgu'uktujkuts, ndujkuts barkoty, es ja barku ņejxy tūyū es jya'ty mā ja Kos kajpn, es jakumbom nnejxyats Roodus. Nétuts jap ndso'ondū esuts nnujxtu Pátaru. ² Jap Pátaru mbáttuts tu'ugu barku di'ibu nujxp Fenisyu, es ndujkudats es oj nnujxtuts. ³ Najxtuts aga'añdsyoo mā Tsyipre es oj nnujxtuts extu Siryu. Esu kapitangu byarku, yu'u myūnejxyry ja temy Tiru, paaty ja barku oj ņejxy jap.

⁴ Jap nbáttuts di'ibu myubajktu ja Jesús, es n'ijttuts juxtujk xūū mut yu'ujuty, es yu'ujuty Espiritu Santukyujxm t'anmaadyu kudiibu Paablu ņujxut Jerusalén. ⁵ Es ko ņajxy juxtujk xūū, net ndso'onduts. Es nidagekyu nməgu'uktujkuts oj xyñaswówudats, yedyujk toxytuykuty es mut ja uná'kunguty, es ņujxtaadyu kajpnba'am jam pu'ujótm, es nnay-gyoxtnaadyákudats es ngajxtáktuts. ⁶ Nétuts nnayjyugajxudu es nnaymyunánudats es ņudsuty nnujxtuts barkoty, es yu'ujuty jyūmbijnudu mā tyujk.

⁷ Nyajkugujxudats ja nvyaju mā jikymyejyñ Tiru es extu Tolemaydyu. Es jap ngajxpox-tuts yu nməgu'uktujkuts es nwu'umdats mut yu'ujuty tuk xūū. ⁸ Es jakumbomu Paablu es ņudsuty di'ibuts mut yu'u ndso'ondū, njajttuts mā Sesareeū kajpn. Es nnujxtuts mā Felipu di'ibu Jesús ja 'yayuk kyajxwá'xap. Tadu Felipu yu'u tu'uk di'ibu mā yu nijxutujkpu yedyujk win'ijxudu di'ibu myubajktap ja Jesús, es yu'ujuty tpudákut ja ku'ekytyo'oxyuty di'ibaty ayoodap. Es jap nwu'umdats mut ja Felipu.

⁹ Ja Felipu japū ņūux nimajtáxk di'ibu kyaj tu pyaktu es di'ibu jittu Diosu kyugajxpu. ¹⁰ Ko jap n'ijttuts waanu jeky, net jyajty tu'ugu ja'ay di'ibu xyu'ajtyry Agaabu, di'ibu tso'omp Judeeū. ¹¹ Ta oj xyñimíñats es twijtse'ky ja pyo'owūnu Paablu, es ņaydyukkawū'an ņaydyuktekywyu'ūnu, es jyunañ:

—Yu Espiritu Santa du'un jyuna'añ: "Jap Jerusalén yu israelítuty du'un tkwūnut yu tadu po'owūnu ņiwindsún es tkuyákut mut ja romanu ja'ay."

¹² Kots nmūdoodu tyaadu es mut ja Sesareeū ja'ay, nétuts nmūnu'xtáktu Paablu kudiibu ņujxut Jerusalén. ¹³ Peru Paablu 'yadsooy:

—¿Ti ko mju'uy mya'axtu? ¿Tits ko miits xyajjotmay'ooktu? Nayjya'abuts kyaj je'eyu nyajkutsūm nyajtekytyūmut, extu nayjya'abuts es ngu'oogudats ja Nindsun'ajtam Jesús jam Jerusalén.

¹⁴ Kom kyaju Paablu wyinmaadyugatsáñ, nétuts nju'andu:

—Wa'n ajtūñ éxtamū Nindsun'ajtam Jesús tseky.

¹⁵ Net nnaajyujp'ijxudats es oj nnaajxtats Jerusalén. ¹⁶ Es xyjamyudajttats nija'ajuty ja Sesareea ja'ay di'ibu myubujktu Jesús, es xymyunaajxtu ma ja tyujku Mnasón, tu'ugu yedyujk di'ibu tso'omp Tsyipre es jeky tu 'yijnu tmabeky ja Jesús, es yu'ats xymy-
o'oyándap ja jajtákn jap Jerusalén.

Paablu ñaygyajxudu mut ja Santya'agu

¹⁷ Kots njajttu Jerusalén, nétudsu nmugu'uktujkuts xy'axájudu jantsy yajxón. ¹⁸ Jakumbom nnaajxtats mut ja Paablu ngu'ixtu yu Santya'agu, es tamu naty mayu mujja'aydyujk di'ibáty ja Jesús myubujktup. ¹⁹ Net ja Paablu tkajxpo'xtaay, es tmumadyaktaay ti ja Dios tu ttuñ Paablukuyjxm ma ja'ay di'ibu kyaj 'yisraelítuty. ²⁰ Ko tmudoodu tyadu ayuk, net t'awdajttu Dios es 'yanmaayudu Paablu:

—Weenu, mugu'uk. Tu xy'ixy ko kanak mil yu israelítuty tu tmabeky yu Jesús es nidugekyu yu'ujuty tranujxtu ja Moisesu 'yana'amun, ²¹ es tu jyuna'añ ja ja'ay ko mij mya'uxpeky mut nidugekyu israelítuty di'ibu tsunaaydyup ma ja ja'ay di'ibu kyaj 'yisraelítuty, es kyaj tranujxut ja Moisesu 'yana'amun es kyaj jaysúkut yu 'yu'unguty waanu ma ja yedyujk'ajtan, es nan kyaj tranujxut di'ibu jaayam ndu'unam. ²² ¿Ti ndu'unam? Ñijawudubu net yu ja'ay ko tu mja'ty. ²³ Nik oy ko du'un xytyúnat. Tyaa nimajtáku yedyujk di'ibu pyadunaampy yu wandakun. ²⁴ Nujx muut es mnayajwa'adsudat mut yu'ujuty, es mij mgujyubu tadu gastu tugekyu. Es ko ñaxudu tadu wandakun, net yu mwaay xykyaaptat mut yu'ujuty es net nidugekyu ja'ay tmuwimma'añbyaadat ko kyaj tyu'ajtanuty éxtum tu jyuna'añ mut mij, es ko mij nandu'un oy xypyanexy yu Moisesu 'yana'amun. ²⁵ Es mut di'ibu kyaj 'yisraelítuty es tmabuktu Jesús, tu nja'ayum wi'ix ngajxmujkam ko kyaj tju'xtat yu tsu'utsy di'ibu tu jajtukwindsu'ugu agojwinnax, kyaj tju'xtat ja ne'pyñ o tsu'utsy di'ibu kyaj wa'ats tu wyindajxta'ay, es nandu'un kyaj mya'indúndat.

Paablu yajmátsy ma muj tsajptujk

²⁶ Net ja Paablu tmunejy ja majtáxkpu yedyujk, es jakumbom ñayyajwátsudu nidugekyu. Netu Paablu jyajty ma ja muj tsajptujk es t'awánat ja teetyujk na'a dyajjupkaxut ja wandakun es na'a dyajmínut ja windsu'kun.

²⁷ Ma kyajnum kyexy ja juxtujk xubw wandakun, nija'ajuty yu israelítuty di'ibu tso'omp ma Asyu ñax, t'ijxtu ja Paablu ma ja muj tsajptujk taja'a es ma yu'uyuty ja israelitu ja'ayuty mbaat tyúkudu. Net ni'igu yax jyojktu ja ja'ayuty, es tmajtstu Paablu, ²⁸ es muk tmugajxtu ja ja'ayuty:

—¡Miits israelitu mugu'uguty, pudujkuguts! Tyaadu du'un ja yedyujk di'ibu judijtp oytym di'ibu kajpnuty, es ttuk'uxpeky tugekyu naxwínudu es kyaj twindsu'ugudu nmu-gunax'ajt nmugugajpn'ajtam, ni ja Moisesu 'yana'amun es ni yu nmuj tsajptujk'ajtam. Es nandu'un tu tmuduku ma tyadu muj tsajptujk ja grieeгу ja'ayuty, es du'un kyaj tmaj'ixyu tyadu wa'ats lugaar.

²⁹ Du'un jyuna'añu tyadu israelítuty ko tu t'ixy ma Jerusalén kajpn yu Paablu mut ja Trófimu di'ibu Éfesu kugajpn. Paaty jyunandu ko Paablu tu tmuduku ma muj tsajptujk taja'a yu Trófimu di'ibu grieeгу ja'ay.

³⁰ Tugekyu kajpn tnijawayandu ti tuun jajtup, es ja ja'ay myiñ puye'egy. Net tmajtstu Paablu es pawitsy pajudoty dyajpudsuumdu ma ja muj tsajptujk, es netyu dya'adujktaaydyu ja muj tsajptujk'aa. ³¹ Tamu naty tim ya'ooганudu ja Paablu ko oj ya'awanu ja soldaadu windsungopk ko nidugekyu Jerusalén ja'ay ya'ax jyojktu. ³² Net ja soldaadu windsungopk dyajnaymyujku ja syoldaadatujk es ja soldaadu windsúnuty, es jyajttu puye'egy ma mayjya'ayuty. Es ko ja ja'ayuty t'ijxtu ja soldaadu windsungopk mut ja soldaadatujk, net ja Paablu tasmajtsudu es kyaj tnakywojptu. ³³ Net ja soldaadu windsungopk tnimiñ ja Paablu es tmajtsy. Ta dyajnejxy kawuuñ mut majtsku kadenu. Es ko waanu 'yijty, net dyajttuy ja soldaadu windsungopk:

—¿Mbán mijts, es ti tu xytyuñ?

³⁴ Peru ja'ayuty yaxkaktū wiingátyuty éxtum kyaj mbaat yū soldaadu windsungopk tmudoogúku di'ibu dūn tūy'ajtūn. Es net ja Paablu yajmunejxy mā kwartel. ³⁵ Ko jyajty mā ja kwartelū 'yeskaleeru, net ja soldaadtūjk kyūy'ku es yajmunejxy ja Paablu, ³⁶ ja'a ko pyamīntū ja mayjya'ay pyaya'axy pyajékūty:

—jYa'ookta!

Paablu kyama'añ mā nimayjya'ay

³⁷ Es ko Paablu dyajtukuyāndū mā kwartel, net t'anmaay ja soldaadu windsungopk di'ibu ijtp mā ja batayonk:

—¿Tits mbaat nngajxy?

Es ja soldaadu windsungopk 'yadsooy:

—¿Mij mjajtypy mgajxut grieeḡ? ³⁸ ¿Tii mij kyaj m'ejiptūja'ayuty di'ibu tūnyūp mut syiptuūñ yū yajkutūjkpū es dyajpudseemy mā māj ittum taxk mil yū yajja'ay'o'kpyty?

³⁹ Net ja Paablu 'yadsooy:

—jKyaj! Israelitū ja'ayuts ūj, jápūts ngugajpnūty Tarsū, di'ibu ijtp māj mā Silisyū ñax, romanū ja'ayuts ūj. Tunū may'ajtūn, meegyūts ja timpū esuts ja ja'ay nmūgajxut.

⁴⁰ Es ja soldaadu windsungopk tmooy ja timpū. Netū Paablu tūnaaye'ky mā ja eskaleeru es ja kyū'u ttuk'ijxy ja ja'ay es 'yamóndat. Es ko 'yamoondaaydyū ja ja'ay, net oj tmūgajxy mut ja ebreerū ayuk, es t'anmaay:

22

¹—Miits mūjja'aydyūjkūty es miits mūḡu'uktūjkūty, mūdowdū wi'ixūts nnayñikajxtu'u-da'añūdyūts.

² Ko tmūdoodū tkajxy ja ebreerū ayuk, net ni'igū 'yamoondaaydyū. Es ja Paablu 'yanmaayūdū:

³—Ūj israelitūts, japts nmaxu'unk'ajty Tarsū, Silisyū ñāaxóty, es yaats nye'ky Jerusalén es Gamalyélūts xya'uxpūjk. Yajtuk'ijxūts oy ja n'aptūjk'ajtamū 'yana'amūn es amumdu'uk jótūts nmūdūñ ja Dios, éxtum miidsūty nidūgekyū tyam xytyundū. ⁴Ūjts tūnyūp nmūdsip'ajtūts yū di'ibu pyanejxyty ja Jesuū 'yūxpūjkūn, extū nya'oogānūts es nyajnejxyūts tsim yedyūjk toxytyūjk, mbūjta'aga'añūts pujxndūgóty. ⁵ Es ja teedywyindsungópok es nidūgekyū di'ibu ana'amdūp māj tsajptūgóty ñija'adūp ko yū'ūjuty dyajktū neky mut ja nmū'israelitū'ajtm di'ibu Damaskū tsūnaaydyūp. Nūjxpūdsū naty jam, n'uxta'aya'añūts di'ibu myūbūjktūp ja Jesús, es nyajminā'añūts yā Jerusalén es ndukkumūdowā'añūts.

⁶ Ko nja'tānūts Damaskū, éxtum kijkyxyū, nētūts n'ijxy jyajy nikūjxmūts tu'ugū mūk jajūn di'ibu tsajpótū tso'omp, ⁷ es ngūdaayūts. Nētūts nmūdoooy tu'ugū ayuk ko jyūna'añ: “Saulū, Saulū, ¿Tits ko xypyajūdyty?” ⁸ Nētūts nyajtūny: “¿Mbūn mijts?, Windsún.” Es xy'anmaayūts: “Ūjtsuts Jesús nazarenū di'ibu mij mbajūdjtyty.” ⁹ Ja njamyūūdūts t'ijxtū ja jajūn, per kyaj tjaigyūjkūdū ja ayuk di'ibūts ūj xymyūgajx. ¹⁰ Nētūts ūj n'anmaay: “¿Tits ndūnūp?, Windsún.” Nētūts xy'anmaay ja Nindsūn'ajtm: “Pūdū'uk es nūjx jap Damaskū es jap m'anūmūdūttū tūgekyū ti mdūnūp.”

¹¹ Es ko ja jajūn oj xyajwiindsūts, nētūts ja njamyūūdūts xyajnejxy witsy extū njajtyūts Damaskū.

¹² Jap tu'ugū yedyūjk di'ibu xyū'ajtyty Ananiū. Yū'u jyantsy'awdajtyty ja Dios es tkūydyūñ ja Moisesū 'yana'amūn, es nidūgekyū israelitūty di'ibu tsūnaaydyū Damaskū yajxón mūtt 'ijty yū'u. ¹³ Es ja Ananiū xyniimiñūts es xy'anmaayūts: “Mūḡu'uk Saulū, ijxwā'x jatūgok.” Es netyū jatūgok oj n'ijxwā'xyūts es net n'ijxyūts ja Ananiū. ¹⁴ Nētūts xy'anmaay: “Yū Dios di'ibu n'aptūjk'ajtm wyindsū'kūdū jékūyūp, tū mwin'ixyūty es xy'ixy'átūtt di'ibu yū'u tsyejpy, es xy'ixūtt ja Di'ibu Jiky'ajtp Tūy'ajtm mūtt es xymyūdōwāt di'ibu yū'u kyajxyty. ¹⁵ Esū Dios mbūjta'agānūp es xykyajxūtt ja 'yayuk mā nidūgekyū naxwīnūdū ja'ay, es xytyukmūmadyā'agūtt di'ibu tū xy'ixy es di'ibu tū xymyūdooy. ¹⁶ Es tyamyū, katū m'ak'awix. Pūdū'uk es mnūbātūtt, es mnūn'xtā'ak ja Dios esū mbeky mniwā'ādsūdtū.”

¹⁷ Kots nĵumbijty Jerusalén, tats nnejxy mā muj tsajptujk es ngajxtákyuats. Nétuats n'ijxma'ty. ¹⁸ N'ijxyuats ja Nindsun'ajtam Jesús, es xy'anmaayuts: "Jottugoy es mbudsámat ya Jerusalén, mut ko kyaj tyadu ja'ay tmubuka'añ kots uĵ nGristaty."

¹⁹ Nétuats uĵ n'anmaay: "Windsún, yu'ujaty ņija'adup nidugekyu kots uĵ nnejxyuats mā tsajptujk es nmunejxyuats pujxndugóty di'ibu myubejkyu ko mij mGristaty, es uĵ tū nyajwépyudyuats. ²⁰ Es ko ja ja'ay dya'e'ky ja Esteeba, mij ja mduumba di'ibu pyujtáky ja tūy'ajtan mijtskyujxm, támudsū naty mut n'ity ko dya'e'ky, extū ngwentū'ajtats ja wyit."

²¹ Es xy'anmaayuts ja Nindsun'ajtam: "Nuĵx. Uĵts mij ngaxaampy jagam mā ja'ay kyaj 'yisraelítaty."

Paablu 'ijity soldaadu windsungopk kyū'ujóty

²² Tmūdoo'ijty ja ja'ay yaabaat ko jyunáñ ko ņuĵxa'añ mā ja'ay di'ibu kyaj 'yisraelítaty. Net ja ja'ayuty yaxkaktu:

—ĵYa'ook tadū ja'ay! ĵKyaj pyaadyuty jyiky'átat!

²³ Es maanum ja ja'ayuty ni'igu ttuk'ya'ax ttukjoktu, tjandū wyítaty es t'axĵubiptū, es ja naxway tjantsywyujū'uktū, ²⁴ net ja soldaadu windsungopk tni'ana'amū es ja *Paablu* yajmunujxat mā kwartel, es yajwópat es tnigajxat ti ko ja'ay ya'axy jyeky mut yu'ū. ²⁵ Es ko two'ondūnū es twopandū yū *Paablu*, net yū *Paablu* dyajtūy ja soldaadu windsún di'ibu naty jam:

—ĵMmūdajty py miidsū kutujkūn es xywyópat tu'ugū romanū ja'ay, es kyajnum yajpay-o'oyū?

²⁶ Es ko tmūdoo yū soldaadu windsún, net oj t'awanū ja wyindsún, ja soldaadu windsungopk, es t'anmaay:

—Mnaygywenta'átudup mut di'ibu mdunaampy. Tyadu yedyujk, romanū ja'ay yu'ū.

²⁷ Net ja soldaadu windsungopk tni'anjwa'ky ja *Paablu*, es dyajtūy:

—ĵTūy'ajtan ko mij mromanūja'ayudyū?

Es ja *Paablu* 'yadsooy:

—Tūy'ajtan.

²⁸ Es ja soldaadu windsungopk 'yanmaayū:

—Uĵts kajaats xytsyoobátxū kots uĵ nromanūja'ayuty.

Es ja *Paablu* 'yanmaayū:

—Per uĵts romanū ja'ayuts na'abuts nmiin njajty ya naxwiin.

²⁹ Es yū soldaadu di'ibu naty woránup yū *Paablu*, net ņikaktaayudu, es yu'ūbaat ja soldaadu windsungopk tsyu'ku ko yū *Paablu* tū tkūwūñ es romanū ja'ay yu'ū.

Paablu tmūgajxy di'ibu ana'amdap muj tsajptugóty

³⁰ Es jakumbom yū soldaadu windsungopk tni'anjwūyáñ ti ko *Paablu* ņi'ūnūty yū israelítaty. Net tni'ana'amū es jyunákut ja kadenu di'ibu *Paablu* kyū'ūwū'ūn'ajty, es dyajnyamyujkū yū teedywyindsūnūty es nidugekyu di'ibu ana'amdap muj tsajptugóty. Netū *Paablu* dyajpudsūmdu es tṛĵtáktū mayja'ay wyinduuy di'ibu naty tū ņaymyúkdū.

23

¹ *Paablu* tni'ijxe'ky di'ibu ana'amdap muj tsajptugóty, es t'anmaay:

—Mūgu'uktujkaty, tats njiky'aty extū tyambaat wi'ixūts kyaj nbekyjjawū mā ja Dios.

² Net ja Ananius di'ibu ijtp teedywyindsungópky, t'anmaay ja ja'ay di'ibu tūnaapy jap *Paablu* pya'ay es t'aboĵtsu'ugut ja *Paablu*. ³ Es ja *Paablu* t'anmaay:

—Dios yu'ū mwórdup, mnay'andijyaty éxtūmū ja'ay di'ibu jiky'ajtp tūy'ajtan mūnt.

ĵTi ko yā m'u'ūñ esuts xyṛyayo'oyut éxtūmū ja Moisesū 'yana'amūn jyunā'añ, es mijts kū'ūm kyaj xykyudyūñ ja Moisesū 'yana'amūn ko mjūnā'añ esuts nya''aboĵtsu'ugut?

⁴ Es ja ja'ayuty 'yanmaayudu:

—ĵTii dū'ūn xywyingajxpéty yū teedywyindsungópky?

⁵ Es ja *Paablu* t'anmaay:

—Mūgu'uktujk, kyajts nniĵawū pūn yu'ū teedywyindsungópky. Pes dū'ūn ja Diosū jyaaybyajtan jyunā'añ: "Katū xykyajxpéky di'ibu ana'amp mgajpnóty."

⁶ Ņija'ap ja Paablu ko tamū saduseeu ja'ayuty esu fariseeu ja'ayuty, es t'anmaay muk:

—Mūgu'uktūjkuty, ūj nandu'un fariseeu esu n'aptūjkuts nandu'un fariseeuty, es tyámuts xyajjustisūpaaty kots nmabeky es n'awixyuts ja jyiikyryūjkun di'ibu tu 'yeeky.

⁷ Es ko dū'unū Paablu jyūnān, net ja ja'ay űaygyajxytsyi'kudu ak yū'ūjuty di'ibu naty tu űaymyūkudu, ta űaybyūjtākudu abekyū fariseeuty es abekyū saduseeuty, ⁸ mat ko yū saduseeuty jyūnā'andu ko di'ibu tu 'yeeky kyaj űakyyiikyryūky, ko kyaj jyaadyū anklus es kyaj jyaadyū anmūja'an. Per yū fariseeuty myūbejkyry ko yū o'kpu jyiikyryūky jatūgok, ko jyaaty yū anklus es jyaaty ja anmūja'an. ⁹ Es di'ibu ana'amdap māj tsajptūgōty nidūgekyū űay'oojudu ak yū'ūjuty. Es pyudu'ktū nija'ajuty ja fariseeuty di'ibuty tsajptūgōty ya'ūxpūjktūp, es t'anmaaydyū:

—Tyadu yedyūjk kyaj pyeky nbátum. Yū'u da tu'ugū anklus o tu'ugū anmūja'an tu myūgajxyuty.

¹⁰ Es ni'igu jyantsymyūjwindūku ko ja'ay űay'oo űayya'axudu ak yū'ūjuty. Ta ja soldaadu windsūgopk jyotmay'e'ky ko yū Paablu ja'ay ya'oogudat. Net ja soldaadūtk tkejxy es űajx ja Paablu dyajtsoondū es dyajmīnut jatūgok mā kwartel.

¹¹ Ja ux ja Nindsūn'ajtūm Jesús kyūxe'ky mā Paablu, es 'yanmaayū:

—Paablu, jotmuk műaybyūjta'agudat. Extūm tu xkyajxy ja tūy'ajtūn mat ūj ja yaa Jerusalēn, nandu'un xkyajxūt ja tūy'ajtūn ūjtskyūjxm jap Romū.

Tkajxy'áttū pūn wi'ixū Paablu 'yoogūt

¹² Es jakumbom nija'ajuty ja isralēlūty űaygyajxudu es dya'ooga'ān ja Paablu, es jyūnandu:

—Wa'an ja Dios xytyukkumūdo'om pūn ka'ay ūkūm mā kyajnūm nya'o'kūm ja Paablu.

¹³ Di'ibu dū'un tyunāndūbu naty naxy nijustyikxy ja yedyūjkuty. ¹⁴ Net űūjxtū mā ja teedywindsūnūty es ja mūjja'adyūjkuty, es jyūnandu:

—Ūdsūty tats nűaygyajxudu es Diōsūts xytyukkūmūdōwdat kots ngáyut pūn kyajnūmts nya'ooktū Paablu. ¹⁵ Tyam miidsūty es di'ibu ana'amdap māj tsajptūgōty, amdowdū tadū soldaadu windsūgopk es bom dyajmīnudu tadū ja'ay mā miidsūty, es xywyin'ūnūnt ko miits xyűijawūya'andu yajxōn ja pyeky. Es ūdsūty, tāmuts n'awixtū esūts nya'oogut mā kyajnūmū naty jya'ty.

¹⁶ Es ja Paablu ja tsyojmaank myūdoo ti tyunāndūp, net űejxy mā ja kwartel es t'awa'anū ja Paablu. ¹⁷ Net ja Paablu tmūgajxy tu'ugū soldaadu windsūn, es t'anmaay:

—Mūnūjxu tyadu mixy mā ja soldaadu windsūgopk, ja'a ko myadya'aga'ān waanū mat yū'u.

¹⁸ Es ja soldaadu windsūn tmūnejxy ja Paablu tsyojmaank mā soldaadu windsūgopk, es t'anmaay:

—Tadu Paablu yū'ūts tu xy'amdoy esūts nyajmīnut ja yaa tyadu mixy. Yū'ūk madya'a-gaamp waanū mat mij.

¹⁹ Es ja soldaadu windsūgopk tkū'ūmūmajtsū ja mixy, es dyajnejxy wiink tsoo, es dyajtūny:

—¿Tits xy'awanūyaaamp?

²⁰ Net ja mixy t'anmaay:

—Yū isralēlūty tu űaygyajxudu es bom m'amdowa'ānūty es xyajnūjxūt ja Paablu mā di'ibu ana'amdap māj tsajptūgōty, es 'yandā'aga'andu es ttseky es xpyayo'oyūt. ²¹ Kyaj mij xmyūbākūt, ja'a ko nijustyikxyűaxy ja jya'ayuty di'ibu awijxp ayu'udsyū, es tu jyūnā'andu ko Dios tyukkūmūdōwdat pūn kaadyūp es kyajnūm dya'ooktū Paablu; es tyam tap t'awixtū na'ā xyajmīn.

²² Net ja soldaadu windsūgopk űayjyūgajxu mat ja mixy es kyaj pūn ya'awánūt éxtūm tu yajmūmadya'aky.

Paablu yajkéxy mā gobernadoor Felus

²³ Ta ja soldaadu windsūgopk tmūgajxy majtskū soldaadu windsūn, es t'anmaay:

—Anūmūdu majtsk mūgo'pxū msoldaadu es űay'ūxkūkūdat, es tūgū'px māj di'ibu kwaaygyūjxy, es majtsk mūgo'pxū di'ibu mat ja lyanzū, es űūjxūt Sesareeu tyam māj koots.

²⁴Es nandu'ən űay'uxkūkudət yu Paablu es ttukpátut ja kwaay, es yajkwentū'áttut kudiibu ti jyátudut es yajkwýákut mā ja gobernadoor Felus.

²⁵Es ja soldaadutjkaty yu'u tmunujxtu ja neky mā jyuna'añ: ²⁶“Ujts Klaudyu Lisyus, ngéxyuts tu'ugu neky mut mij, gobernadoor Felus, es ngajxpo'xa'añ. ²⁷Yu israelituty tu tmatstu tadu yedyujk es dya'ooga'añ, per kots ęj nnija'aju ko yu'udya romana ja'ay, nėtuts dij'ibu ana'amdęp muj tsajptęgóty, mut kots nnijawęy'añ ti ko tu tni'uunudu. ²⁹Muj ja pyeky tųjtákudu mut ku'um ja 'yana'amun; per kyaj tmudaty yu peky es dya'oogat o dya'ítut puęxndęgóty. ³⁰Kots ęj nnija'aju ko yu israelituty ttukniwinmayu dya'ooga'añu tadu ja'ay, paaty tyámuts ngexy mā mijts; es nandu'ən tuts n'anuumu ja di'ibu ni'č'uņęp es nųjx dyaky yu tyųy'ajtan mā mijun. Ja nnaybyátum.”

³¹Net ja soldaadutjkaty dyajnujxtu ja Paablu ęxtum tu ya'lanuumudu, es dyajnujxtu koots extu Antipátrus. ³²Jakumbom jyumbijttu ja soldaadu ye'ebyu mā ja kwartel, es ja kwaaygyųjxpyru t'akpanujxtu ja Paablu. ³³Ko jyajty Sesareeu, ta tkųyajktu ja Paablu es ja neky mā ja gobernadoor. ³⁴Es ko t'ijxy ja neky ja gobernadoor, net dyajtuųy ja Paablu:

—¿Madsou m'it mlugaar?

Es ja Paablu 'yadsooy:

—Silisyu ja'ayuts ęj.

³⁵Net ja gobernadoor Felus 'yanmaay:

—Tyámuts n'awixut ko kyuda'agut ja ja'ay di'ibu tu mni'uunuty, esuts nmudówut wi'ix jyuna'añ.

Es ja Paablu yajųjtáky mā ja tųjk di'ibu Erodus pyalasyu'ajt, es kywentu'átudu ja soldaaduty.

24

Paablu, ja gobernadoor Felus wyinduuy

¹Kyummęgoxk xuu kyudaky Sesareeu ja Ananius di'ibu ijtp teedywyindsungópk, mut ja mujja'aydyujk es tu'ugu wingajxpu di'ibu xyu'ajtypy Tértulu. Tyaadu twinguwa'ku ja gobernadoor Felus es tųjapųjtá'agáñ ja pyeky ja Paablu. ²Es ko ja gobernadoor dyajmiiñ ja Paablu, net ja Tértulu tni'u'unu ja Paablu, es t'anmaay ja gobernadoor Felus:

—Nja'aygyudákypyuts mā mij, windsun gobernadoor, ko mijtskyųjxm jyaadyu oy'ajtan mā tyadu naxwíñudu, es mij m'ane'emy yajxon mut ja oybyu mwinma'añ. Paaty kyaj mā tsip mut udsuty. ³Es mij ta xytyuñ yajxon tųgekyu mā tyadu israelituty ja űaxwíñudu. Nja'aygyudákypyuts mijts, gobernadoor Felus. ⁴Per kudiibuts mij nęgoo ja mdiempu nyajtęgóyut, tunu may'ajtan es xymyudoo'ítut di'ibuts ęj ngajxaampy. ⁵Tyadu yedyujk yu'u axuk ja'ay, es űejxy oytyim maaty es dyajtsiptuñ yu israelituty; es nandu'ən yu'u űigopk'ajtypy ja ja'ayuty di'ibu yajtjip nazarenu ja'ayuty. ⁶Nandu'ən tmudęjku wiink ja'ay mā muj tsajptųjk. Paadyuts nmajtstu es ndędyunánduts ęxtamdsu n'ana'amun jyuna'añ. ⁷Net ja soldaadu windsungopk Lisyus myiiñ es tyųjku amujaa, es dyajnejxy ja Paablu, ⁸es xy'anmaaydyuts udsuty di'ibu u'undęp nmíndut mā mij. Es tyam mijts ku'um xyñjájwut ja tųy'ajtan nidęgekyu ti kots nni'uunudu.

⁹Esu isralitu ja'ayuty di'ibu naty jáputy, nandu'ən jyunandu ko tyųy'ajtanuty.

¹⁰Net ja gobernadoor ja ky'u' ttuk'ijxy ja Paablu es kyajxtu. Ta Paablu jyunañ:

—Tyam ęj jotkųjkęts nnayjájwuty es nnayñikajxtu'uda'añudyuts mā mij, mut ko nni-ja'abuts ko mij tyam m'ity jeky es myajkutiky mā tyadu naxwíñudu. ¹¹Mijts ku'um mbaat xpyayo'oy ko je'eyunum majmajtsk xuu kots n'ojtsy Jerusalén esuts n'awdata'añ ja Dios.

¹²Es kyaj tyųy'ajtanuty kots xpyaattu nnay'oojudęts, es kyajts pún nyajnyñibudu'ku, ni mā muj tsajptųjk es ni mā justisutjkaty, es ni di'ibu kajpnęts pún muut ngatsiptuñ.

¹³Tyadu ja'ayuty kyaj mbaat dyajtydyákudu tits xytyukni'u'unędęp. ¹⁴Di'ibu tųy'ajtan, nbanejxpyųts ja Jesús ęxtamu Kristu, di'ibu yu'u tyjttęp anuu uxųjkan. Nmudiimbyuts ja Dios ęxtamdsu n'aptųjk tmuduñ. Nmubejkyųts tųgekyu Moisesu 'yana'amun es tųgekyu di'ibu Diosu kyugajxpu kyajxtu. ¹⁵Es ęj nmubejkyųts ęxtam yu'ęjaty nandu'ən

ko yu Dios dyajikyryuka'añ tugekyu o'kpu di'ibu ijt oyjya'ay es nandu'un di'ibu ijt ka'oyjya'ay. ¹⁶ Es paadyuts du'uñm nduna'añ di'ibu oy Dios winduuy es nandu'un ja'ay winduuy.

¹⁷ Es kanaĳ jumujtats njuđijty wiink nax wiink kajpn, es njuđbijtyuts mađsu nnaĳu ngajpn es nyaka'añuts yu limosnu es ja windsu'kun. ¹⁸ Es jawyiinats nnayyajwađsu. Japudsu naty maj tsajptujĳ ñabotsoty es mbujta'aga'añuts yu limosnu es ja windsu'kun, es kyaj mut ja mayjya'ay es ni nganayñibudu'ugudats ni pún muut. Es jap tsajptugoty xypyátuts ja israelítuty di'ibu tso'omp ma ñaxwiñudu Asyu. ¹⁹ Es japts xypyatta ja israelítuty di'ibu tso'omp ma ñaxwiñudu Asyu, ¿Ti ko ku'um tu kyamindu ja yaa es xyñi'uuñudats ma mij, pun tuy'ajtan myudajttap ma u'unan? ²⁰ Mut ko yu'ujty kyaj myindu di'ibu tyam juñandap ja yaa, wa'an yu'ujty tuy'ajtan tjuna'andu pun ti peky tu xypyaattats ko nwindunaay wyinduuyuty di'ibu ana'amdup maj tsajptugóty. ²¹ Je'eyu pun yu'ujty xyñi'uuñyaambuts ko njanáñuts muk jap ma di'ibu ana'amdup maj tsajptugóty: "Miidsuty tyam xypyekymyoodyuaps kots uĳ nmubeky ko yu o'kpuťy jykypyuka'andu."

²² Ja Felus oy tnija'aju wi'ix tmabuktu di'ibu pyanuĳxtap ja Jesús éxtam ja Kristu, paaty ko tmudooy yu taada, net juñanā:

—Ko myinat ja soldaada windsungopk Lisyus, n'akmadówuaps miju m'u'unan.

²³ Es net ja Felus t'anmaay ja soldaada windsún es ja Paablu 'yítut tsimy, per tmo'oyut nandu'un yu awa'ats'ajtan es dyajtáktut yu myutnaymyaayubutujĳ es kyu'ixudat.

²⁴ Es ko 'yijty kanaĳ xuu, ta jyajty jatugok ja Felus mut ja ñudo'oxy Drusilu, di'ibu israelitu ja'ay. Ta tnigajxu ja Paablu es myínut. Es tmudooy ko Paablu myugajxudu wi'ix ja jiky'ajtan ko Jesukristu yajmabéky. ²⁵ Es ko ja Paablu 'yawa'anu es ja ja'ay jyiky'átut tuy'ajtan muut es ñay'aguwítsudat ku'um, es ko ja'ay jajpayo'oydyut, net ja Felus ñay'adsu'ku es t'anmaay ja Paablu:

—Winwa'ktútkuts tyam. Kots ja tiempu nmudátut, net nnigáxut.

²⁶ Es ja Felus yu'u jyatsojk es ja Paablu myo'oyudut ja meeñ es tasmátsut; paaty janaamuty tnigaxu. ²⁷ Du'un tyuun jyajtu majtsk jumujt. Net ja Felus pyudsuumnu gobernadoor, es tyujku ja jembyu di'ibu xyu'ajtypy Porsyu Festu. Es ko ja Felus wyu'amáñ oy mut ja israelítuty, paaty dyajwe'emy ja Paablu tsimy puĳxndugóty.

25

Paablu, ja gobernadoor Festu wyinduuy

¹ Ko ja Festu jyajty es oj t'axaju ja kyutujkun es 'yítut gobernadoor, kyumduguk xuu tso'oiñ Sesareeu es pyatujku Jerusalén. ² Es net ñimiinudu ja teedywyindsúnuty es ja israelítuty ja myujja'aydyujĳ, es tni'u'umbajttu ja Paablu, ³ t'amdooy ja may'ajtan es tnigaxut ja Paablu es dyajmínut Jerusalén. Du'un t'amdooy ko tu naty ñaygyajxudu ja israelítuty es dya'ooga'andu tu'aay. ⁴ Per ja Festu 'yadsooy ko Paablu tap 'yity tsimy Sesareeu, es yu'u ku'um jujpta'agaamp jap. ⁵ Es juñanā:

—Miits nidu'ugaty di'ibu myudajttap ja kutujkun, mnujxtap Sesareeu kots uĳ mnujxt, es punu tadu yedyujĳ jamu pyeky, mbaat xyñi'u'umbáttu.

⁶ Festu je'eyu jap 'yijty Jerusalén tuktujĳ majk xuu es ta net juñanjky jatugok Sesareeu. Es jakumbom t'axaju ja 'yuñaaybyajn ma 'yana'amā'añ. Ta tnigajxu ja Paablu. ⁷ Ko Paablu tyujku, net yajnadujkudu ja israelítuty di'ibu tu tsoyoondu Jerusalén, es tpujtáktudu pyeky kanaĳ nax, per kyaj tyuy'ajtandujku. ⁸ Es net ja Paablu ñayñikajxtútu:

—Uĳ, ni tits tu ngatuundugóy mut ja israelítuty ja 'yana'amun, ni mut ja maj tsyajptujĳ es ni mut ja yajkutujkpu kopk.

⁹ Per ja'a ko yu Festu wu'umaamp oy mut ja israelítuty, paaty ja Paablu t'anmaay:

—¿Tii mnujxaamp Jerusalén es jámats ndúnut ja tuy'ajtan?

¹⁰ Net ja Paablu 'yadsooy:

—Tyámats n'ity ma yajkutujkpu kopku kyutujkun, ma mbaadats ja nduy'ajtan yajtún. Mnija'ap oy ko kyajts uĳ ti tu nduundugóy mut ja israelítuty. ¹¹ Es pun tuy'ajtan ko tats ti nduundugóy di'ibuts ngumadówup es xya'oogudats, wa'ants xya'ooktu; per pun kyaj

ti tyu'ajtunaty di'ibu xytyukni'u'ānup, kyaj pēn ja kutujkūn tmūdaty esuts xykyu'yákut mā yu israēlītaty. Paāty n'amdōyuts esuts xyajnujxudats mā ja yajkutujkū kopk es yu'u kū'mm xypyayo'o'yūdats.

¹²Ko naty ja Festū tu maadya'aky mūt ja jya'ayuty, ta t'anmaāy ja Paāblū:

—Mūt ko tū xy'amdoy es nyajnujxūt mā yajkutujkū kopk es yu'u jyustisatūnūt, oy nyajnujxūt.

Rey Agripū jya'ty es tku'ixy ja Festū

¹³Ko 'lyijty majtsk tūguk xūū, net jyajty jap Sesareeu ja rey Agripū mūt ja toxytyujk di'ibu xyu'ajtypy Berenise, es tkajxpo'xa'añ ja gobernadoor Festū. ¹⁴Es kom kanak xūū jap 'lyijttū, ta ja Festū tmūmadyaky ja rey wi'ixū Paāblū 'lyity tsimy, es t'anmaāy:

—Tyap tu'ugu yedyujk 'lyity puixndūgōty di'ibu Felus tū dyajwe'emy. ¹⁵Kots n'ijty Jerusalēn, net ja teedywyindsūnūty esū israēlītaty ja myūjja'aydyujk tni'u'ānūdu tadū yedyujk, es xy'amdooyuts es ūj njūnā'anūdats ko peky tmūdaty es wa'an dya'ooktū. ¹⁶Es ūj n'adsooyuts ko yū romanu 'yana'amūn kyaj űigutifyuts es nya'o'kūm ja ja'ay pūn kyajnumū tyu'ajtūn dyaky es űaywyindānūdāt mūt ja di'ibu ū'ūmp, es űayűikajx-tu'udūdāt. ¹⁷Paāty ko yu'ūjūty myiīndū ja yāa, netyū jakumbom naxwe'tsy mā ūnāaybyajū mats n'ane'emy, es nētūts nūigajxū tadū yedyujk. ¹⁸Ja israēlītaty kyaj o'j 'yūnūdu ēxtamts ūj tū n'okwinmay. ¹⁹Yu'u je'eyū o'j ttukni'ūnūdu ēxtamū israēlītaty myūbuktū, es mūūt ja Jesūs di'ibu o'k; per ja Paāblū jyūnāñ ko yū Jesūs jyiky'aty. ²⁰Es kom kyajts nmūwinmā'añbyaaty wi'ixuts ja tūy'ajtūn ndūnūt, nētūts ja Paāblū nyajtuūy pūn nūjxaamp Jerusalēn es jāpūts ja tūy'ajtūn ndūnūdats. ²¹Per ja'a ko yu'u 'yamdoō es ja yajkutujkū kopk Augustū ttūnūt ja tūy'ajtūn, paāty ūj nya'ityuts tsimy extū kots ūj mbaāt ngexy.

²²Net ja Agripū t'anmaāy yū Festū:

—Ūj nandū'ūn nmūdowaambyuts wi'ix jyūna'añū tadū ja'ay.

Es ja Festū 'yadsooy:

—Bom xymyūdōwat.

²³Jakumbomū Agripū es ja Berenise jyajttū es ni'igū dyajni'gūxū'ktū ja myūj'ajtūn, es tyūjkdū mā ja kumoűdyujk mūt ja soldāādū windsūngōpkūty es mūt ja Sesareeu myūjja'aydyujk. Net yū Festū tni'gajxū yū Paāblū. ²⁴Net ja Festū t'anmaāy yū Agripū:

—Rey Agripū es miidsūty nidūgekyū di'ibu tū űaymyūkdū mūt ūjūty, tyāa ja yedyujk. Mayū israēlītaty tū xy'anūmūts mūt yū ja'ay jap Jerusalēn es yāa nandū'ūn Sesareeu, es dū'ūn jyūnā'andū esuts nya'oogāt. ²⁵Per ni wi'ix tsoots ngapatū pyo'jū es 'yoogāt. Es kom yu'u kū'mm tū t'amdoy es ja jyustisū yajtūnūt mā yū yajkutujkū kopk Augustū, paāty tūts njūnā'añ kots ngaxa'añ jam. ²⁶Es kyajts nūijawū wi'ixuts nūijāyūt yū nwindūnūn yajkutujkū kopk mūt yu'u. Paāty tyaāts nyajmūñ mā miits nidūgekyū, es waanū ni'igū mā mij, yajkutujkū Agripū. Tundū may'ajtūn, yajtāwdū tyādū ja'ay esuts xy'awānūt wi'ix mbaāt nja'ayuts, ²⁷ja'a ko kyajts njawū tyu'ajtūnūty esuts ngāxūt mā ja yajkutujkū kopk pūn kyajts n'awanū wi'ixū 'yu'ūnūn.

26

Paāblū, ja rey Agripū wyinduūy

¹Net ja Agripū t'anmaāy yū Paāblū:

—Mbaāt mij xyaky ja mduy'ajtūn.

Ta ja Paāblū ttuk'ixy ja kyū'u es 'yamōndūt, es jyūnāñ:

²—Jotkujkūts nnyajyāwūty esuts ngajxūt mūt mij, rey Agripū, esūts nnyajni'gajx-tu'udūdats nidūgekyū di'ibu israēlītaty tū xytyukni'ūnūts, ³es waanū ni'igū ja'agyūjxūm ko mij mūijā'ap tūgekyū wi'ixuts jaayūm tii ndundū, ūdsūty israēlitū ja'ayuty, es mjaygyujkūp di'ibūts nmadyakypy. Paāty tunū may'ajtūn, mūdōo'it yajxōn.

⁴Yu' israēlītaty nidūgekyū tūijawū wi'ixuts n'ijty mūt yu'ūjūty madsū ngajpū es nandū'ūn Jerusalēn, kots nmūtsk'ajty es extū tyambaāt. ⁵Es yu'ūjūty nandū'ūn űija'adūp, es pūn tsoyoktūp jyūnā'andū tūy'ajtūn, kots ūj n'ūnā'l'ajty fariseeu ja'ayuty. ⁶Es

tyam xyajmīnūts es xyīn'ūnūts kots ūj nmūbēkyūts ko Dios dyajjikypyrūkā'āñ yū o'kprū éxtam wyandaky mut ūdsadyū n'aptūjkaty. ⁷Nidūgekyū israelītaty 'yawijxtūp ko Dios tkuydyūnūt di'ibū wyandak, es ja'agyūjxm t'awdattū Dios xūñ koots. Mij rey Agripū, yū'ūgyūjxmū tadū israelitū ja'ay xyīn'ūnūdu kots ūj dū'ūn njujpr'ixy. ⁸¿Ti kyaj miits xymyobuktū ko Dios dyajjikypyrūkā'āñ ja o'kprū?

⁹Ūjts kū'ūm nwinmaāyūts tūnyūp kots ūj ndunā'āñ mayū winmā'āñ es nmūd-sip'átūdūts di'ibū pyanejxyry yū Jesús nazarenū. ¹⁰Es dū'ūnūts nduūñ kots n'ijty Jerusalén. Ja teedywyindsūnūty xymyoodyūts ja kutujkun esūts ūj nbujtā'agut pu-jxndūgōty ni nū'ūn di'ibū myūbejkypy yū Jesús; es ko dya'o'ktū, ūj tūdsū naty nny-gyajxūdu mut ja teedywyindsūnūty. ¹¹Kanāk ókūts ūj ndūdyūuūñ es agwanū tmastū'udat yū myūbejkūn. Dū'ūn tū ndūñūts tu'uk tu'ugu tsajtūjk. Njantsytyukmūdsip'ajtyūts yū'ūjty es nbanūxūts extū wiink kajpn.

¹²Es kots ūjū naty nnejxy mā Damaskū, yū teedywyindsūnūty tū xymyo'oyūts yū kutujkun esūts nūjx nmatsy di'ibū myūbejktūp ja Jesús. ¹³Rey Agripū, kotsū naty nnejxy, net jam tu'am n'ijxyūts kijkyxyū tu'ugu jajūn di'ibū miimp tsajwīnm. Jantsy muk jyajy es kyaj dyū'ūnūty yū xūñ jyajy. Tadū jajūn jyajty māts ūj nbū'aay es mādsū njaymyūūdyūty. ¹⁴Net ūdsūty nidūgekyū ngūdādaaydyūts, es nmūdooyūts kots xymyūgajxy mut ja ebreeū ayuk, es jyūnā'āñ: “Saulū, Saulū, ¿tits ko xypyaūdity? Kū'ūm mnayajtsayūtyūty, éxtamū yuubū ko tnepy yū kepyjyūjptséty.” ¹⁵Nétūts ūj n'anmaay: “¿Mbūn mij?, Windsūn.” Esūts xy'adsooy: “Ūjtsūts Jesús, di'ibū mij mbajūdipty. ¹⁶Padū'ūk es mdānūt. Tū nīmīñ es mij nmūgajxā'āñ es ngajxā'āñ esū ja'ay xy'awānūt di'ibū tyam tū xy'ixy es di'ibū m'ixūp óknūm. ¹⁷Es ūjts mij nyajtso'ogūp mā israelītaty es nandū'ūn mā kyaj 'yisraelītaty. Es tyam ngexy es mnūjxūt ¹⁸mā ja'ajūty es xya'ijxwā'xūt ja ja'ayūty es kyaj űakyyo'oydyūt mā ja koots it, wa'an dyo'oydyū mā ja xūñ it, kudiibū 'yok'ijūndūt Satanás kyūjoty, Dios kyū'ūjōty 'yīttūt; esū dū'ūnūts xymyūbūktūt es yajtuknima'kxtūt ja pyekey es yajmo'oydyūt ja kumā'āñ mut pūnūty ijttūp ja Diosū jya'ayūty.” Dū'ūnūts xy'anmaay ja Nindsūn'ajttūm Jesús.

¹⁹Paāty, rey Agripū, nmūmūdooyūts di'ibūts ja Jesús xytyuk'ijx tsajwīnm es di'ibūts xy'anmaay. ²⁰Jayūjpts ngajxwā'xy ja oybyū ayuk mā ja'ayūty di'ibāty jap Damaskū, ta net di'ibāty Jerusalén es mā tūgekyū Judeeū űax, es nandū'ūn mā di'ibū kyaj 'yisraelītaty; es n'anmaayūts nidūgekyū es dyajtgātstūt yū wyinmā'āñūty es jyūmbūttūt mā Dios es ttūnūt éxtam ja Dios jyūnā'āñ. ²¹Paādyūts xymyajtstū ja israelītaty māj tsajtūjk űabotsoty esūts xyjaya'oogāndū. ²²Perū Dios xypyaūdūjktūts es tyambāadūts ngajxwā'xy ja 'yayuk mut nidūgekyū ja'ayūty ko yū Jesús yū'ū dū'ūn ja Kristū. Es je'eyū njūnā'āñūts di'ibū nandū'ūnū Moisés es ja Diosū kyugajxprū kyūxjaaydyū. ²³Yū'ūjty jyūnandū ko koonūm yū Kristū 'yayōwāt es taanūm 'yoogūt; es ko 'yoogūt, yū'ū tim jayūjprū jikyryūkūp jatūgok es dyākūt ja nitsokūn mut di'ibū israelītaty es di'ibū kyaj 'yisraelītaty.

²⁴Es ko dū'ūn jyūnāñ yū Paāblū, net ja Festū yaxkeky:

—ĶTū mlokū, Paāblū! Mut mayū m'ūxprūjkūn tū mjūmbity lokū.

²⁵Per ja Paāblū 'yadsooy:

—Kyajts nlokū, gobernadoor Festū. Tūgekyū di'ibūts ngajxyry, tūy'ajttūn yū'ū. ²⁶Esū tyādū rey Agripū myūdajtyry ja tūy'ajttūn di'ibūts ngajxyry, paadyūts nmigajxtā'ay yajxōn mā yū'ūn, mut ko kyaj tyādū tyūn jyajtū ayū'ūdsyū. ²⁷Mij, rey Agripū, ¿tīi mmūbejkū éxtam jyūnāñ yū Diosū kyugajxprūty? Nnija'ābūts ko mmūbejkypy.

²⁸Net ja Agripū jyūnāñ:

—Mut waanūbū mij yū m'ayuk xytsyēky es nbanūxūdyūts yū Jesukristū, dū'ūn, ¿kādīi?

²⁹Net ja Paāblū jyūnāñ:

—Pes mut jawaanūbū o mut jamaybyū, Dios tsyējpy ko mij, rey Agripū, es nidūgekyū ja'ayūty di'ibūts yam xymyūdoo'ijttūp, nandū'ūnxyūp mij nūjx m'ittū éxtam ūj, je'eyū ko kyaj mūdū kadēnū.

³⁰Net ja rey Agripū pyūde'ky, es nandū'ūnū Festū esū Berenise, es nidūgekyū di'ibū naty jap ūnāaydyūp, ³¹es űūjxtū wiink tsoo, es űayjyūnānūdu:

—Tyādā ja'ay ni ti tū tkatūñ di'ibū pátap tku'oogut o 'lyítut pujxndugóty.

³²Net ja Agripū t'anmaāy ja Festū:

—Tūxuyūp yajnasmaťsu tyādā ja'ay kooxyūp ku'um tū tka'amdoy esū yajkutujkū kopk pyayo'oyūdūt.

27

Paāblū yajmūnejxy barkoty Romū tsoo

¹Ko twinmaāydyū xyajnūjxā'andūts jap Italyū, net ja Festū tkūyajky ja Paāblū esū wiingátypyū tsimyjya'ay mā ja soldaādū windsún Julyū, di'ibū jap ijtp mā byatayongū Augustū. ²Nétūts ndūjkūdū mā tu'ugū barkū di'ibū naty tsoonaāmp Adramityū es űūjxā'añ Asyū. Yū Aristárkūts mūēt nnūjxtū, yū'u jap kyugajpñuty Tesalóniku, Masedoñū űaxwíñūdū. ³Jakumbom njajtūts Sidón. Es jap yū soldaādū windsún Julyū tmūdajty yū oyjyot es tnasmaťsū Paāblū es nūjx tku'ixy yū myatnaymyaayūbuty. ⁴Kots ndso'ondū Sidón, nūjxtūts agā'añdūsoo mā Tsyipre, mūt ko muk jyantsypyoyy es kyaj mbaat tūyū nnejxyūts. ⁵Es nnūjxtūts ajkxnāx tsoo Silisyū pyū'aay esū Panfilyū, es njajtūts Miirū, Lisyū űaxwíñūdū.

⁶Jap yū soldaādū windsún tpaty jatū'ugū barkū di'ibū tso'omp Alejandriiū es űūjxā'añ Italyū. Nétūts xyajtūkjū es nnūjxtūts. ⁷Es kanak xūūjūts ndū'uyo'oydyū odyā'agyū, es jantsy nimūjā njajtūts wyinduuyū Gniidū. Es nandū'ūnū naty jyantsypyoyy. Nétūts nnajxtū wyinduuyū Salmón es n'awdiťtūts mā Kretū, ⁸es nnūjxtūts nimūjāā mejyñbyū'aay extū njajtūts mā tu'ugū it di'ibū xyū'ajtypy Oybyū Jyikymyeyñ'āā, Laseeū kajpn wīgón.

⁹Es dyajtūgooydyū tiempū kanak xūū es kudū'ugū kots n'aknūjxtū mūt ko wyingoōnū ja xux po'o. Net ja Paāblū dyajky ja kajxwíjūn, ¹⁰es t'anmaāy:

—Mūgu'ugūty, ni'igu 'yaxūūgūty yū tiempū. Pān n'aknūjxūm, n'ayo'ombátūmū net es nyajtūgo'oyūmū net ja barkū esū tsemū, es extū njiky'ajtūn'ajtūm.

¹¹Per yū soldaādū windsún yū'u pyanūjx éxtūmū wyinmā'añ yū barkū űiwindsún es yū barkū űigapitank, kyaj ja Paāblū kyajxwíjūn tmūdoōjū. ¹²Es kom nik oy jatū'ugū kajpn di'ibū xyū'ajtypy Fenise mā ja islū, es jap tu'ugū jikymyeyñ'āā madsoo xūū pyūdsemy, ja'agyūjxm may twinmaāydyū waanū oy ko űūjxtū jap, es jap dyajnāxūť ja xux po'o.

¹³Ko tyūgajtsy ja poj es myiñ naje'eyū yū jumboj, net űay'anmaāyūdū:

—Oy njo'omām.

Ta űūjxtū mā myūwīgón ja Kretū myeyñbyā'a. ¹⁴Per ko waanū 'yijty, net tyūgajtsy ja poj es myiñ jantsy muk tuboj, ¹⁵es dyajnejxy ja barkū wiink tsoo. Es kom muk pyoyy, kyajts mbaat nnūjxtū éxtūmūts nnūjxā'andū. Nétūts nmatstuttū ja barkū es ja poj myūnūjxūdūt madsoo myūnūjxā'añūty. ¹⁶Nétūts nnajxtū pyū'aay mā tu'ugū mutsk islū di'ibū xyū'ajtypy Kaudū, mā waanū poj myoōñ. Es jantsy nimūjāā nyajtūjkūts mā barkū ja barkū'unk di'ibūdsū naty tū nwoōndū. ¹⁷Kots nyajtūjkūdū ja barkū'unk, nétūts nwo'onda'tstū ja mūj barkū mūt kanaāgu tejxyñ kudiibū jyaanwā'xut. Es ndsū'kudūts ko űējxy ja barkū pu'ujótm mā txū'aty Sirte. Es net nyajjūnajtūts ja barkū wit es yū poj yajnejxyūťy dū'ūñū. ¹⁸Jakumbom kyajpū muk poj myoōñ. Net ja barkū tsyemy űūgūjūbjiptsondāky. ¹⁹Es ja myūdūguk xūū uūdsūty nyajpūdsūmūdsū di'ibū mūdū barkū tyū'uyo'oy. ²⁰Kanak xūū kyajpū xūū 'yok'ya'ijxūnū, es ni mūdsā'a, ja'a ko ja poj es ja tuū muk jyantsywyepy. Nja'aydyūgooydyāyñūts tūgekyū wi'ixūts nniťso'ogut.

²¹Es ko jeky 'yijñū, kyajts n'okkaayñūdū, net ja Paāblū jyūnāñ:

—Mūgu'ugūty, tūxuyūp xymyūdooģūkūdū es kudiibūxyūp tū ndso'onām Kretū es kyajxyūp dū'ūn n'ayo'om. ²²Per tyam katū mjotmay'ooktū, ni pān kya'ooogut, oy tyādū barkū wyindūgóyūt. ²³Pes tsū'uy tu'ugū Diosū 'yanklūn n'ijxyūts, ²⁴es xy'anmaāyūts: “Katū mdsū'ūgū Paāblū, mja'tūp mā ja yajkutujkū kopk. Nandū'ūnū Diosū may'ajtūn mdu'unxū es nidūgekyū di'ibāty mij mmaūdūty barkoty, kudiibū pān 'yoogut.” ²⁵Paāty mūgu'ugūty, jotkūj'áttū. Ūj nmūbejkypyūts éxtūm ja Dios jyūnā'añ. ²⁶Per yū jikymyeyñ yū'u net xyajnūjxūm mā tu'ugū islū.

²⁷ Es ko 'yijty majtsk sūmaān māts ndu'uyo'oydyu, net koots jāpūdsu naty Adriyatiku jikymyejyñoty es ja muk poj xyajnejxyuats anajñ aga'añ. Es tsu'pūn yu marineeraty wyinmaaydyu ko tpaada'andu nax. ²⁸ Net tkijxtu nu'unun kyūkaty ja jikymyejyñ, es t'ijxtu ko je'eyu i'px majmōkx tu'uk metru. Es waanu n'aknūjxtuats, net tkijxkojkpu jatugok. Je'eyu i'px jāxtujk metru. ²⁹ Es tsyu'kudu ko nūjx kyota mā jamu tsaa nūjoty. Net dyajjūnjktu taxku pujn ajo'kn ūkku'p tsoo es t'awixtu jotmaymyuut wi'ix xyuññuut.

³⁰ Es ja marineeraty twinmaaydyu, net dyajjūnjktu ja barku'unk es kya'aga'andu. Nūgoobu jyunandu ko dyajjūnakā'andu pujn ajo'kn mā barku kopk. ³¹ Es ja Paablu t'awa'anudu ja soldaadu windsūn es yu syoldaadutujk, es t'anmaay:

—Pūnu tyaadu kyaj wyu'umdu barkoty, kyaj ndsōkum.

³² Net ja soldaadutujk tssujktujktu ja barku'ungu tyejxyñ es dyajkunajxtu mejyñoty.

³³ Es kajamōñumu Paablu t'anmaaydyu nidugekyu:

—Tyam majtsk sūmaān midsuty kyaj mma'adu es kyaj mgaydyu. ³⁴ Tyam nmūnu'x-tāktup es mgādyut oynu'unun es xymyudātut ja mūjāa es m'akjiky'āttut. Ni tu'uk pūn kya'ooga'añ.

³⁵ Es ko du'un ja Paablu jyunāñ, ta tkone'ky tu'ugu tsajkaaky, es tja'aygyudāky ja Dios mā 'yittu nidugekyu. Net dyajwa'xy ja tsajkaaky es kyaay. ³⁶ Net nidugekyu jyotkujkudyaydyu es kyaaydyu nandu'un. ³⁷ Ja'a naty ūdsuty nidugekyu majtsk mūgo'px jatugu'px majmōkx tu'uk. ³⁸ Es ko kyaaydaaydyu, net tkujūbjpnajxtaaydyu yu triigu mejyñoty es ja barku waanu tyo'tykyut.

Barku wyindugoy

³⁹ Ko xyuññu yu marineeraty kyaj t'ixy'attu ja nax, per t'ijxtu tu'ugu pu'u jot es jyunandu pūn mbaat űejxy ja barku jam. ⁴⁰ Es tmūdsujkudyaydyu ja tejxyñ di'ibu wyiint'ajitypy ja pujn ajo'kn, es wyu'umdaay jap mejyñoty. Es dyaj'yuungudu ja kepy di'ibu ja barku tu'umooyup. Net tpujtāky jatugok ja barku wyit es ja poj pyudākudut űūjxtat mā pu'u űipety. ⁴¹ Ja barku oj űejxy. Esu net ja barku kyopk tyā'tspejky pu'ujōtm es kyaj mbaat űakyyi'xy, es ja jikymyejyñ myūjwojppety jam barku ūx'am es tsya'pxtso'ōñ ja barku. ⁴² Net ja soldaadutujk tjaya'oogāndu nidugekyu tsimjyja'ay kudūbu kya'agut nūgyaary. ⁴³ Per ja soldaadu windsūn yu'u yajtso'ogaampy ja Paablu es kyaj dyajky yu kutujkun es ja syoldaadutujk dya'oogut ja ja'ay. Net dyajktijky di'ibu jyajitypy űūwoonut es űūjxtat jawyiin es tpaadut ja nax. ⁴⁴ Di'ibu kyaj tjattu űūwoonut, ta tmajtsu taablu pedazu di'ibu ja barku tu tyuktūjyda'ay, es du'un pyūdsūmdaaydyu nidugekyu jikymyejyñoty, es jyajittu mā nax.

28

Paablu jap Malta

¹ Ko nbūdsūmdaaydyuats nidugekyu mā jikymyejyñun, nētats nnija'adu ko ja islu tku'aty Malta. ² Es ja ja'ayaty di'ibu jap kugajpnaty jantsy oyjya'ayaty, oj dyajmūjūdu jūn, ja'a ko xyuxy es tyu'uyy naty, es xywyoodaaydyuats nidugekyu es njokxpūkuduts. ³ Net ja Paablu dyajmūiñ yu ja'axyu tu'utspu es tpujtāky mā jūnnun. Es tu'ugu awa'andsa'añ pyūdseemy mā ja ja'axyun, ja jūnnu naty kyugekypy, ta tkūmūdsu'tsu ja Paablu, es jamu oj wyu'ūmu kyū'ugūjxm. ⁴ Es ko t'ijxtu ja ja'ayaty di'ibu jam kugajpn ko Paablu tu tsyu'udsyuty yu tsā'añ es tam tyūūyñ kyū'ugūjxy, net űay'anmaayy ak yu'ūjaty:

—Paaty du'un tu jyaty tyadu yedyujk ko tūy'ajtan axuk ja'ay yu'u. Oy tu jyatse'eky jikymyejyñoty, peru Dios kyaj tu pyujta'agyuty es jyiky'ātut.

⁵ Peru Paablu je'eyu twinxijty ja tsā'añ jūnōty es kyaj ti jyajtu. ⁶ Ja ja'ayaty nidugekyu t'awixtu na'a ja Paablu kyū'u kyixe'eky o pojūn 'yoogat. Es ko jeky 'yijty es kyaj ti jyatyty ja Paablu, net dyajtūgajtsu wyinma'añ es jyunandu ko Paablu yu'u tu'ugu dios.

⁷ Es wingōn mā ja it, tam tu'ugu yuudāknu ja'ay di'ibu xyu'ajitypy Publyu, es ana'amp mā tadu islu. Yu'uts xymyoooy yu jajttākn es xyajkaaydyuats jantsy oy tūguk xūu. ⁸ Es ja Publyu tyeety tap kyo'knu mat ja ne'pyñbya'am esu jūn. Net ja Paablu oj tku'ixy ja puma'ay, es

kyajxtáky es ja ky'u trujtáky mā ja pumá'ay. Es net 'yagudaky. ⁹ Net dyajmiindaaydyu yu pyumá'ay di'ibu jap tsunaaydyur mā islu, es 'yagudaktaaydyu nidugekyu. ¹⁰ Es xyjantsywyindsa'kudats, es ok kots ndujku mā jatu'ugu barku, xymyoodyaayats tugekyu di'ibuts nnidu'uyo'oyap.

Paablu jya'ty Romu

¹¹ Es ko n'ijttats tугuk po'o jap Malta, taats ndujku mā tu'ugu Alejandrii byarku di'ibu jap yajnajx yu xuxpo'o es tmudaty kuxtsetsy di'ibu yu'u dyios'ajttap, di'ibu tyukxu'ajtypy dios xeeñ, Kástor esu Póluku. ¹² Nétats uudsuty njajttu Sirakusu. Es jáputs nwu'umdu tугuk xuu. ¹³ Jáputs ndso'ondū es ndu'uyo'oyats mā tugekyu mejyñbya'a extu njajtyuats Rejyu. Es jakumbom ndso'ondats, es kom jumbojp, myumajtsk xuu njajttats Puteoli. ¹⁴ Es jáputs nbattū nija'adyu nmūgu'uktujkats di'ibuts xyajwu'umdu tuk sūmaān, es óknūmts njá'ttu Romu.

¹⁵ Ko ja nmūgu'uktujkats jap Romu tu tmudowdu ko uudsuty nnujxtu, net tso'ondū es xyujp'yo'oya'andats tu'aay. Jamts nnaybyátadu mā txu'aty Apyu Maay. Es óknūmts nnaybyátadu mut ja wiinkpū nmūgu'uktujkuty mā txu'aty Tugūgu Jajttákn. Ko Paablu t'ijxy, net jyotkujku es tja'aygyudáky ja Dios.

¹⁶ Kots nja'ttu Romu, net ja Paablu yajmooy yu kutujkan es abeky tsuūnūnū mut tu'ugu soldaadu di'ibu kwentū'átadup.

Paablu Diosu 'yayuk tkajxwa'xy jap Romu

¹⁷ Es ko 'yijty tугuk xuu, Paablu tnigajxu ja israelítadyu myujja'aydyujk di'ibu ijttap Romu. Es ko ñaymyujkudu, net t'anmaay:

—Mūgu'uktujkuty, ni ti tsípats ngatūñ mut ja nmū'israelítuty es ni ja'a di'ibu jaayum tyuundup ja n'aptujkadyuts. Per ja nja'ay'ajttam di'ibu Jerusalén xymyajtstats es xykyuayajkyuats mā romanu ja'ay. ¹⁸ Es ko xyajtaudaayats yu'ujuty, net jyūnandu ko kyajtsu nbeky wi'ixuts n'oogut. Es nétats xyjanasmatsuyándats. ¹⁹ Peru nja'ay'ajttam kyaj tsojktu esuts nyajnasmatst. Paadyuts uj n'amdooy esuts nmínūnū ya Romu es yu yajkutujkpu kopk ttúnat yu njustsuts, óyats ni tits wi'ix ngatukni'ūnū ngu'um ja'ay'ajttam. ²⁰ Paaty tu nyaxudya'aydyu es nnay'ijx nnaybyátam es nmūgajxut. Kadenu ku'xótsyats uj n'ity ja'agyujxm di'ibu njūp'ijxum, udsajttam israelitu ja'ayuty.

²¹ Net jyūnandu ja israelítadyu mūjja'aydyujk:

—Udsuty kyajnūmts n'axaju ni tu'ugu neky mijtskyujxm di'ibu tso'omp Judeu, es ni pūn nmūgu'uk'ajttam israelítuty di'ibu jajtp kyaj jyūna'añ ko axuuk mij tu mduñ.

²² Udsuty nmūdowaambyuts di'ibu mij mwinnūmaapy es di'ibu mij mgajxaampy, ja'a ko nnija'abuts ko oytym maaty ja ja'ay jyūna'andu ko kyaj 'yóyuty nmūbujkam ko Jesús yu'u Kyristuty.

²³ Net trujtáktu tu'ugu xuu es jyajttu may ja ja'ay mā yu Paablu. Es jépyur tsondaky es extu kyudsu'uju Paablu tnigajxy ja Diosu kyutujkan, es du'ūn ttuk'ijxtu ja ja'ay pūn wi'ix jyūnandu yu Moisés es ja Dios kyugajxputy es ja ja'ay ttukmūbúktat ko yu Jesús yu'u du'ūn ja Kristu. ²⁴ Es nija'ajuty tkupujktu éxtum ja Paablu jyūnañ, per yu wiinkpū kyaj tmūbujktu.

²⁵ Es ko kyaj ti'igyū tu ñaygyajxudu, net tso'onnudu oga'an, tu ja Paablu jyūna'añ:

—Oy tu jyūna'añ yu Espiritu Santu mut ja n'aptujk'ajttam éxtum ya'anūmū yu Diosu kyugajxpu Isaii:

²⁶ Nūjx anūmū tadū ja'ay:

Oy miidsuty xyjamudowdu,

ni na'a xykyajaygyúkudat;

oy xyja'ijxpudu,

ni na'a xykyamūwinmā añbyaattat.

²⁷ Mut ko tadū ja'aydyu jyot tu jyūmbittu juun,

kyaj mudowdu

es tu ja wyiin dyajpi'itstū,

du'ūn tka'ixtat mut ja wyiin

es tkamudówut mut ja tyatsk,
es kyaj t'jaygyúkudut mut ja jyot,
es kyajts ʉj xyñimíndut esuts nyajnitso'ogut.

²⁸ Esu Paablu 'yakjúnáñ:

—Jaygyúkudu miidsaty ko tyam Dios t'awanuya'añu tyadu nitsokun mut di'ibu kyaj 'yisraelítuty, es yu'ujuty myudowándup.

²⁹ Ko Paablu du'ən jyunáñ, net ja israelítuty ñaygyajxudu ak yu'ujuty es ñujxtu.

³⁰ Es ja Paablu 'yijty majtsk jumujt ka'pxy ma tyujk ajuudyiky es t'axaju nidugekyu di'ibu nimiinup, ³¹ es tkajxwa'xy wi'ix ja Diosu kyutujkun. Es ttuk'uxpaktu nandu'ən mut yu'ugyujxm ja Nindsun'ajtum Jesukristu. Ni pán kya''adsípyuty.

Neky Di'ibū Paablu Tyuknigajxta Ja Romanus Ja'ayuty

¹ Ūj Paablu, Jesukristu myuduumbu. Diósuts xywyin'ijx es xyrujítákyuts éxtumū 'yapóstulu esuts ngajxwá'xut yu oybyu 'yayuk.

² Tyadu oybyu ayuk Dios wyandak dyakán extu jékyur mut ja kyugajxpaty, es yu'ujuty kyuxjaaydyu mā ja Diosu jyaaybyajtun. ³ Yu'u du'un ja ayuk mā yajmadya'aky ja Nindsun'ajtum Jesukristu, ja Diosu 'yU'unk di'ibu jya'ay'ajtungyujxm ijty ja rey Davit tyuump 'yaats, ⁴ es nandu'un nīguxe'eky ko Diosu 'yU'unk ko Espírítu Santukyujxm es mudu Diosu myuk'ajtum jyikyppyeky mā 'ye'ky. ⁵ Yu Jesukristu myay'ajtungyujxm tu xyrujita'agyuts éxtumū 'yapóstuluty, esuts ngajxwá'xut ja 'yayuk mā tugekyu naxwíñudu, es ndukmumudówuduts es ndukmubáktuduts. ⁶ Es nandu'un jam mā yu'ujuty Dios tu mwin'ixudu es mja'ay'átudut ja Jesukristu.

⁷ Nduknigajxtuptsu tyadu neky miidsuty nidugekyu di'ibáty jittap Romu, di'ibáty Dios tsojkudap es tu wyin'ixudu es dyajnajxtut tu'ugu jiky'ajtum wa'atspū. Wa'anu nDios Teety'ajtum esu Nindsun'ajtum Jesukristu mgunu'xudu es mmo'oyudu ja agujk'ajit jotkujk'ajtum.

Paablu nūjxá'añ Romu

⁸ Tim jawyiin, mut yu'ugyujxmu Jesukristu, nja'agyudákypyuts ja Dios mut nidugekyuty miidsuty mut ko yajmadya'aky'áty ja mmubujkunuty oytyim maaty mā tugekyu naxwíñudu. ⁹ Ja Dios di'ibuts nmūdiimpy amumdu'uk jot es ngajxwá'xyuts ja oybyu ayuk di'ibu nímadyakypy ja 'yU'unk, yu'u du'un nija'ap wi'ixuts du'ñum njamyatstu miidsuty mats ti n'amdoy nbujktsóy kots ngajxta'aky. ¹⁰ Ja'ats n'amdeepy nbujktsēbyuts ja Dios es xyajmada'agut, pūnu du'un yajkutíky, esuts nujx miits ngu'ixtu, ¹¹ mut ko nwin'ixándap es ūjtskyujxmu Espírítu Santu myadakun mmo'oyudut, es du'un myajmujwiinxudu ja mmubujkun. ¹² Ja'ats ūj n'andijpy es ndsejpyuts kodsu naty n'ity mut miidsuty, nnayya'ijit nnayyaxo'onum nigijxy mudu tyadu mubujkun di'ibu nmudajtum.

¹³ Māgu'ugítuty, ndsejpyuts es xyñijáwudut ko kanak ok tu njaninūjxá'andu. Tu njantsyjjaku'ixá'andu es ūjtskyujxm oy mwu'umdat mudu Dios, du'un éxtum tu ndúñuts mā yu wiinkpū naxwíñudu. ¹⁴ Pes xypyátpūts ngajxwá'xuduts ja Diosu 'yayuk, du'un mā yu di'ibu griēeguty es nandu'un di'ibu kyaj gyriēeguty, mā di'ibu ūwijy kajxwíjyuty es éxtum nandu'un di'ibu kyaj 'yūwijy kyajxwíjyuty. ¹⁵ Paadyuts njantsytsyēky es ngajxwá'xá'áñuts ja oybyu ayuk mā miits m'ittu jap Romu.

Oybyu ayuku myuk'ajtum

¹⁶ Pes kyajts ūj nduktsodydún ja oybyu ayuk, mut ko yu'u du'un ja myuk'ajtum Dios es nītso'oktat nidugekyuty di'ibu myubujktap, tim jawyiin mut ja di'ibu israelítuty, per nandu'un mut ja di'ibu kyaj 'yisraelítuty. ¹⁷ Ja'a ko mut yu oybyu ayuk n'ixy'ajtum ko ja'ay je'eyu oy wyu'umdu mut ja Dios ko myubákudu, éxtum ja Diosu jyaaybyajtum jyuna'añ: "Di'ibu myubujkungyujxm oy wu'amp mut ja Dios, yu'u du'un jiky'átap."

Naxwíñudu ja'ayu pyēky

¹⁸ Nnija'am ko Dios tkexy extu tsajpótmu myuj tūdyu'unun mut nidugekyu axuk ja'ayuty, ja'a ko mut ja 'yaxuk'ajtum t'uxtijty ja tūy'ajtum. ¹⁹ Nija'adap yajxón di'ibu mbaat yajnijáwu wi'ixu du'un ja Dios, mut ko Diosu du'un tu tyuknijáwudu yu'ujuty. ²⁰ Na'abu Dios dyajkojy ja naxwíñudu es extu tyambaat, tugekyu tyaadu mbaat xtyukjajgyujkum wi'ix yu'u ja Dyios'ajtum, es ko Dios mbaat ttuñ otyiity winu xuu winu tiempū. Paaty ni pūn tkanime'xy oy jyajuna'andu ko kyaj tnijáwudu. ²¹ Pes oy tja'ixy'ajtpudu du'un ja Dios, kyaj tu twindsu'ugudu éxtum ja Dios es ni je'eyu tu tkaja'agyuda'aktu ja Dios, nik ni'igu tu dyajjūptugódyu. Ja'ayu wyinma'añ'ajttap di'ibu kyaj ti ttsooty esu jyot wyinma'añ tpujta'aky jantsy juun. Paaty tu wye'emy kubi'its ku'ook. ²² Oy jyanayñigajxudu ko kyuwijy'átyuty, per nūgoō jyantsylyoku'attu. ²³ Ja'a ko tu dyajtagátstu ja myuj'ajtum Dios

di'ibu kyaj tyuogoy, mut ja 'yawinnax ja ja'ayuty di'ibu o'ktup, es extu ya'agojwinnajxtup ja joon juyujkuty, tsa'añuty esu añimal di'ibu taxku kyu'u tyeky.

²⁴Paadyu Dios tu tna'ixy mut ja axuukpu winma'añ di'ibu yu'ujuty myudajttup, es du'un tu ttundu di'ibu tsoydu'un muut nidu'uk nidu'uk. ²⁵Mut ko kyaj tu tmubaktu ja tuy'ajtan, ja'ayu ja andakun, es tu twindsu'ugadu es t'awdattu di'ibu Dios yajkoj es kyaj t'awdattu ku'umu Dios di'ibu may'ajt windsu'kup winu xuu winu tiempu. Wa'an du'unuty.

²⁶Paadyu Dios tyukma'ixuty yu wyinma'añ ja tsoydu'un muutpu. Pes extu yu toxytyujkuty tugatsy 'yadu'utstu es kudiinam éxtum jyapaadyuty. ²⁷Es nandu'unu du'unu yedyujkuty kyaj ttundu mut ja toxytyujk, yu'uyu wyinma'añajttup 'yadu'uds'a'andu kujkkaknáxy. Yu yedyujkuty ttundu tsoydu'un muutpu ak yu'ujuty, paaty dyajnáxtu ja ayo'on esu tudyu'unun ma ja kyu'um nini'x, éxtum ñitákadu.

²⁸Es éxtum yu'ujuty kyaj twindsu'ugaya'andu Dios, pes ja Dios tu 'yaxtjuna mut ja axuukpu winma'añuty, es du'un ttúndat di'ibu kyaj jyapaadyuty ttúndat. ²⁹Yu'uyu jyot'ajt wyinma'añajttup tugekyu axuk winma'añ, mu'induunk, adsojk, axukja'ay'ajtan, naywyinnaxuja'ak, yajja'ay'o'ktup, tsip ja'ayuty, win'u'undup, ak jumbit ti t'ixtu, pi't-skajxtup, ³⁰ñigajx ñimadyáktup axuuk ja myugu'uguty, myudsip'ajttup ja Dios, axuk kajxtup, muj pátdup, muj ñaydyjuda, myuwinma'añbyat'adúttup axuuk, kyaju tyaak tyejty tmumudowdu, ³¹kyaj ti tjaygyukaya'andu, kyaj tkuydyundu 'yayuk, kyaj tmúdtu tsojkan, ni ti pa'ayo'on tkamadaty. ³²Yu'ujuty ñija'adup yajxon wi'ix ja Dios tu dyajngitúku. Nija'adup ko di'ibáty tyuundubu tyaadu du'umba, yu'u nitujkup ja o'kun; per du'uum t'aktunda, es extu tyukxondáktup ko wiinkputy nandu'un ttundu.

2

Du'unu Diosu tyudyu'unun tpayo'oy éxtum pyaadyuty

¹Paaty mij di'ibu wiinkpu mbeky'ijxypy, kyaj mij xymyudaty ja nayñima'xu oy mdimpu'ajtup, ja'a ko wiinkpu xypyky'ixy, ku'am mij mnaydyuknikajxpétyuty, mut ko yu'u mdimtiimpy di'ibu yu'u nandu'un tyiimpy. ²Yajxon ñija'am ko Dios tyukkumadowaampy nidugekyu pojpu tuumbu es ko Dios pyayo'oyaampy nidugekyu tuknáxuty du'un éxtum tyu'ajtanuty. ³Es mij ko xypyayo'oy ja wiinkputy es nandu'un m'adu'utsy éxtum yu'u'n, ¿ti mjnaamp xytyjy ko mnitso'ogut ko ja Dios dyaka'añ ja tudyu'unun? ⁴¿O kyaj xymyujpajta'aky ja tsojkan es ja mya'xtujkan ja Dios, ni xkyapekyu kwentu ko ja'a du'un jyatiimpy esxyp mjodambityu? ⁵Nugoo mjantsykyujuunuty es kyaj xyajtugátsy ja mjot mwinma'añ, es paaty mdukmujkunu ja tudyu'unun ku'am es xkyumudowut ko Dios tpayo'oyut ja naxwíndu ja'ayuty tuy'ajtan muut. ⁶Tuy'ajtan ko Dios myo'oyaampy nidu'uk nidu'uk éxtum pyaadadu. ⁷Myo'oyaampy ja jyiky'ajtan winu xuu winu tiempu ja di'ibu mada ma'xtujkan tyuundup ja oybyu es pyanujxtup ja oy'ajtan es ja windsu'kun es di'ibu yajtukjiky'átup winu xuu winu tiempu; ⁸per mut ja 'yaku tyudyunaampy ja nugoo kuxkoobuty es di'ibu kyaj tkuydyuna'añ ja tuy'ajtan, di'ibu ja'ayu pyanejxypy ja axuk'ajtan. ⁹Minaamp ja ayo'on es ja muk xaj ok xajun mut nidugekyu taaduty di'ibu tyuundup ja axuukpu, tim jawyiin mut ja di'ibu israelítuty, per nandu'un mut ja di'ibu kyaj 'yisraelítuty. ¹⁰Per ni'igu Dios myo'oyaampy ja muj'ajtan, windsu'kun es agujk'ajt jotkujk'ajtan nidugekyu di'ibáty tyuundup ja oybyu, tim jawyiin mut ja di'ibu israelítuty, per nandu'un mut ja di'ibu kyaj 'yisraelítuty.

¹¹Mut ko ja Dios kyaj tu'ugu ja'ay ttseky es jatu'uk kyaj. ¹²Pes di'ibáty kyaj 'yisraelítuty, kyaj tmúdtu tadu Moisesu 'yana'amun. Paaty ko pyekyundu, yajtukmudówdup, per kyaj éxtumxyp tñjáwudu wi'ix ja Dios t'ane'emy. Per ja israelítuty myudajttubu tadu ana'amun. Paaty ko tkamumudowdu ja ana'amun es pyojpútúndu, yajtukmudówdup éxtum ja ana'amun jyuna'añ. ¹³Ja ja'ay di'ibu jyamudoo'ijitypy ja Diosu 'yana'amun es kyaj tkuydyundu, kyaj yu'ujuty oy wya'umdu mut ja Dios, yu'uyu du'un oy wu'umdup mut ja Dios di'ibu kyuydyuundup éxtum ja 'yana'amun jyuna'añ. ¹⁴Pes du'un, ko yu di'ibu kyaj 'yisraelítuty ttundu éxtum ja ana'amun jyuna'añ, oy yu'ujuty tkamadajtpudu ja Moisesu 'yana'amun, ¹⁵ya'ijxadup ko Dios tu pyujtáxudu 'yana'amun ma yu wyinma'añ,

esu jyot wyinma'añ nandū'ən dyakūxe'egyū tyādū ana'amūn, mut ko yū wyinma'añuty yajnidū'xəp ko peky yū'a di'ibu tyuundəp es ya'oybyudsūmūp ko ttundū ja oybyū.¹⁶ Dū'ən tyuna'añ jyata'añuty ja xūū ko Dios Jesukristūkyujxm tpayo'oya'añ ja ja'ayū ayu'udsyūbū jyot wyinma'añ, éxtūm jyūna'añ ja oybyū ayuk di'ibuts ngajxwa'xypy.

Israelitū ja'ayuty esu Diosu 'yana'amūn

¹⁷ Per mij mjūnaāmp ko m'israelitūty, es xytyukmada'aky ja Moisesū 'yana'amūn, es xytyukmūj xytyukpāda ko mij mja'a'ātyuty ja Dios. ¹⁸ Mnija'ap ja Diosū tsojkn es xywyin'ixut ja oybyū, mut ko ja Dios 'yana'amūnū dū'ən tū mdukni'ixuty. ¹⁹ Mnayjya'ap ko tūy'ajtūn xyñijawū wi'ixū wiints xyñū'umo'oy xytyu'umo'oyut es wi'ix xykyujaj xykyudū'xut ja di'ibu jədijtp kubi'its ku'look, ²⁰ es wi'ix xy'uwij xykyajxwījat ja di'ibu kyaj tjaigyūkudū, es wi'ix xya'əxpəkūt ja ūnā'ku'unk mut ko xymyudaty ja tūy'ajtūn es ja wijy'ajtūn mā Diosū 'yana'amūn. ²¹ Pes éxtūm mij mya'əxpejkyry ja wiinkpūty, ŷti ko mganayya'əxpėkyuty mij ku'um? Mij mjūnaāmp ko kyaj nma'tsum, ŷes mma'tsp mij? ²² Dū'ən mjūna'añ ko kyaj nyajtūgo'oyum ja pūjk ūkūnū wyindsū'kūn, ŷes myajtgēepry mij? Mij m'əxtijpy ja agojwinnāx, ŷes tii, mme'tsypy ja oorū es ja platū di'ibu ijtp agojwinnāx tsyajtūgōtyū? ²³ Mdukūmūj mdukpātūp ko xymyudaty ja Diosū 'yana'amūn, per kyaj xykyuudyūñ, es dū'ən kyaj xywyindsū'ūgū Dios. ²⁴ Pes ja Diosū jyaaybyajtūn dū'ən jyūna'añ: "Di'ibu kyaj 'yisraelitūty myudūgoodyūp ja Dios mut miitskyujxmūty israelitūty."

²⁵ Tūy'ajtūnū'a ko myajtsiky waanū mā ja myedyujk'ajtūn*, mdu'unxəp oynū'ənūn pūn mguydyiimpy ja Moisesū 'yana'amūn. Per pūn kyaj xykyuudyūñ, dū'ən éxtūmxyūp mgadim'yajtsujkpu waanū. ²⁶ Es pūn di'ibu kyaj 'yisraelitūty es kyaj tsyikyuty waanū, es pūn kyuydyiimpy ja Diosū 'yana'amūn, dū'ən ja Dios pyajta'agyuty éxtūmxyūp tū yajtsiky. ²⁷ Di'ibu pyadiimpy ja Diosū 'yana'amūn oyu naty kyatsikyuty waanū mā yū yedyujk'ajtūn, ja'a nūjx dyajnigūxe'eky ko pekymyūut mij ja'agyujxm ko kyaj xykyuudyūñ ja ana'amūn oy xyjamudajtpū kuxja'ay es mjaatsiky'ajtpū waanū. ²⁸ Kyaj nikūjxy ja ja'ay 'yisraelitū'attu ko yajtsiky waanū mā yū yedyujk'ajtūn esu ixxwū'əmūn wyū'əmut mā nini'x, ²⁹ ja'agyujxm ja ja'ay tūy'ajtūn 'yisraelitū'attu pūn wi'ix ja 'yaa jyōtūty, pūnū ixxwū'əmūn myudajttūp di'ibu ja Espiritū Santū pūjtāxkūdūp, kyaj tyimja'agyujxmūty wi'ix ja ana'amūn jyūna'añ. Pūn pūn myudajtpy ja ixxwū'əmūn 'yaaājōty jyodoty, yū'a dū'ən ja Dios myujja'ap, kyaj yū'ədyū ja'ayuty.

3

¹ Pes, ŷti mūj'ajtūn myudajtpy ko n'israelitū'ajtm? ŷMyudajtpy ja Dios waanū ni'igūbū kunū'xūn mut yū'əjuty? ŷTii myudajtpy ja mūj'ajtūn ko nyajtsujkūm waanū? ² Ja'a. Oytyim wi'ix tsooty. Pes ja jawyiimbu, Dios tyukmū'awdajta mut ja israelitū ja'ayuty es myoodyū ja Diosū kyū'ūm ayuk. ³ Tūy'ajtūn ko nimay yū'əjuty kyaj tkuydyūndū. ŷTii mbaat njūna'anūm ko mut yū'a ja Dios kyaj tnakykyuudyūna'añ di'ibu kyajx? ⁴ ŷNi wi'ix tsoo dū'ən ngawinmā'añbyātūm! Oy nidūgekyū ja ja'ayuty jya'andākpādū, Dios ni nā'a dū'ən tkatūñ. Extūm jyūna'añ ja Diosū jyaaybyajtūn:

ŷija'adūp ja ja'ayuty ko 'yawa'kūp di'ibu mgajxpy, kyaj pūn jyūna'anūty ko kyaj xypyayo'oy tūy'ajtūn mūut.

⁵ Per pūn yū n'axk'ajtūn'ajtm nya'ijxūm ko Dios tyiimpy ja tūy'ajtūn, ŷwi'ix njūna'anūm? ŷTii mbaat njūna'anūm ko kyaj Dios ttūñ di'ibu kyaj pyaadyuty ko xytyukkumūdo'omū? (Dū'ənūts ngajxy éxtūm nāaguty kyajxtū.) ⁶ Ni wi'ix tsoo mbaat dū'ən ngajūna'anūm. Ja'a ko pūn ja Dios kyaj ttūñ éxtūm pyaadyuty, ŷwi'ix mbaat ttukkumūdoy ja naxwīnūdu ja'ayuty?

⁷ Pūn ŷjtsū dū'ən andakp es ŷiigūxū'ūgūty ko Dios tyiimpy kyajxpy ja tūy'ajtūn esu dū'ənū ja'ay ni'igu oy ja Dios t'awdātūty, ŷwi'ix mbaadū Dios xytyuudyūñūts éxtūmū pojpu ja'ayūn? ⁸ ŷTi ko ngajūna'anūm?: "N'oktu'unūm ja axūkpu es dū'ən pyūdsūmūty oy." Tam

* 2:25 ix LukŪS 1:59.

naagudyu ja'ay xyñiwaambétyuts nanatuku kots nduk'uxpekyu tyaadu. ¡Wa'an ja Dios ttuydyúñaty éxtum ñitákuty!

Nidugekyu udsajtum ja peky xytyukka'am

⁹Pes, ¿ti mbaat njuna'anum ko n'israelit'ajtum? ¿Mbaat n'oybyudsu'amum mut ja Dios kudiniim ja di'ibu kyaj 'yisraelituty? ¡Ni wi'ix tsoo! Pes tu nduk'ixtu ko di'ibáty israelituty es di'ibáty kyaj 'yisraelituty, nimajtsk pékyuty xymuamadákum ja pojpu. ¹⁰Tyaadu du'an di'ibu myadyakypy ja Diosu jyaaybyajtum ko jyuna'añ:

Kyaj jaa ni tu'ugu ja'ay di'ibu jiky'ajtp tuj'ajtum muut,

¹¹kyaj jaa di'ibu wyinma'añ'ajtypy ja Dios es tkuydyuna'añ di'ibu tsyejpy ja Dios.

¹²Nidugekyu ja'ayuty jyudittu wiink nu'u wiink tu'u es tu ñayajtagóyudu.

Kyaj jaa pán di'ibu tyiimpy ja oybyu,
ni je'eyu tu'uk.

¹³Ma yo'kjútuty pyudsemy ja axuk ayuk,

éxtum pyudsemy ja xu'kun axukpu ma yu o'kpu

di'ibu tu mya'tnu ko nya'awátsum ma 'yity,

muu ya'anuty 'yanda'aktu.

Yu 'yayuk du'an éxtum ja awa'andsa'añ xuwat.

¹⁴Yu 'yaa ujts mut ja ko'oygyajxy tsatsykyubétypuu.

¹⁵Kyaj tpekyjyáwudu ko yajja'ay'ooktu;

¹⁶es otyim maaty ñujxtu,

yajka'adap ja ayo'on esu tago'oyan mut ja wiinkpuy,

¹⁷es je'eyu t'uxta'aydyu ja tsip.

¹⁸Kyaj Dios ttsu'ugudu.

¹⁹Magu'ugítuty, tugekyu di'ibu wu'amp jaaybyéty ma ja Diosu jyaaybyajtum, myadyakypy pánuty jittap ana'amun patka'uy, es du'an amon 'yittat nidugekyu ja'ay ko Dios pyayo'oyudat ja'agyujxm ko tijaty ttuun tkajxtu. ²⁰Paaty ni pán kyawe'emy oy mut ja Dios mut ko tjakuydyuna'añ ja 'yana'amun. Pes ja Diosu 'yana'amun ja'a tyiimpy es xyajnidu'xum ko udsajtum sitay pojpuja'ay'ajtum.

Mubjuknguyjxm yajpaada'añ ja nitsokun

²¹Per tyamu Dios tu xytyuk'ijxum wi'ix oy nwu'amum mut ja Dios kyaj ana'amunguyjxm. Níkajxpejtypy yu'u ja Moisesu 'yana'amun es ja Diosu kyugajxputy,

²²mut ko oy wu'umdu mut ja Dios nidugekyu di'ibáty myubujktap ja Jesukristu éxtumu Yajnitsókrpu. Kyaj win'ixy wingexy tkupeky. Oy yu'ujuty ja israelituty o kyaj yu'ujuty,

²³ti'igy yu'u, mut ko nidugekyu tu pyektyundu es du'an tu tmujagamga'aktu ja Dios.

²⁴Peru Dios, ma yu myuj may'ajtum di'ibu ja'ay tu'unxap, ñayajk ja Jesukristu éxtumu windsu'kun es oy nwu'amum mut ja Dios. ²⁵Pes ja Dios yajk ja Jesukristu es ttam dyókat ja ñe'pyñ ma ja kruuzun es du'an tkubat tkumadówat nidugekyu ja naxwíñadu ja'ayudyu pyojpu. Es ko n'axájum ja Jesukristu éxtumu Yajnitsókrpu, Dios jyo'odsap ja nbojpu'ajtum.

Yu Jesukristu wyindsu'kun ya'ijxap ko Dios ttuñ mut ja tuj'ajtum ko oy nwu'amum ja'a muut. Ma'xtujkun muut xytyukninajxum ja pojpu di'ibu naty tu ndu'unum. ²⁶Dios yajnade'xypy es tyiimpy mut ja tuj'ajtum ko oy wye'emy mut ja ja'ay di'ibu myubujktap ja Jesús.

²⁷Pán du'an, ¿ma net ja ja'ayudyu myuj pyáttun? ¡Ni ma! ¿Tigyujxm? Ja'agyujxm ko ja'ay wu'umdu oy mut ja Dios ko tmubaktu ja Jesukristu, es kyaj ja'agyujxm ko tkuydyundu ja ana'amun. ²⁸Du'an yajnijáwu ko mubjuknguyjxm ja ja'ay oy wu'umdu mut ja Dios es kyaj jya'agyujxmuty wi'ix ja ana'amun jyuna'añ.

²⁹¿Ti israelit ja'ayudyu je'eyu ja Dios ja'ay'ajtp? ¿Ti kyaj nandu'an ja Dios tja'ay'áty pánuty kyaj 'yisraelituty? Nandu'an di'ibu kyaj 'yisraelituty. ³⁰Pes ta ti'igyu je'eyu Dios, es yu'u myatwe'empy oy mut yu israelituty di'ibáty myubujktap ja Jesukristu, es nandu'an oy wye'emy mut ja di'ibáty kyaj 'yisraelituty di'ibáty nandu'an myubujktap ja Jesukristu.

³¹ Pann du'un, ¿njo'tsum ja ana'amun ko n'axájum ja Jesukristu? ¿Ni wi'ix tsoo! Ni'igu du'un n'aktimnikajxpajtum ko oy ja ana'amun.

4

Di'ibu Abraan oj dyaky éxtumu iixpajtum

¹ ¿Wi'ixu du'un ko yu n'apteety'ajtum Abraan oj wye'emy oy mut ja Dios? ² Pann oy wye'emy mut yu'ugyujxm yu oybyu tyu'unun, pes myudajtypy wi'ix tsoo myuj pyaadut. Per tim tuj'ajtum ko kyaj tmudaty ti muut myuj pyaadut Dios wyindum. ³ Pes ja Diosu jyaaybyajtum jyuna'añ: "Abraan myubujk ja Dios, es paaty oj oy wye'emy mut ja Dios."

⁴ Nnija'am ko yu tuumbu pátur ja myuju'un di'ibu tu tnidún, kyaj du'un yajmo'oy éxtumu may'ajtum. ⁵ Ni'igu, ja ja'ay di'ibu ja Dios myubujktur, ja Dios di'ibu kyaj tpekyryajta'aky ja pekyjya'ayuty, Dios oy wye'emy mut tadu ja'ayuty ja'agyujxm ko myubúkadu. ⁶ Tyaadu du'un di'ibu Davit junán ko jotkujk ja ja'ay pán oy wu'amp madu Dios myubujkungyujxm es kyaj jya'agyujxmty di'ibu ja ja'ay tyiimpy. ⁷ Du'unu Davit jyunáñ:

Jotkujk di'ibátu Dios tu mya'xuty ja pyojpu,

di'ibátu yajninajxp ja pyeky,

⁸ jotkujk di'ibátu ja Dios kyaj pyujta'agyuty éxtumu pojpu ja'ayun.

⁹ ¿Tii yu tyadu jotkujk'ajtum yu'ayu yajmo'oyaamp ja di'ibátu tu yajtsúktu waanu ma yu yedyujk'ajtum, o nandu'un yajmo'oyándur di'ibátu kyaj tsyikyuty? Pes nan yajmo'oyándur di'ibátu myubujktur ja Dios oy kyatsiky'ajtrudu. Mut ko tu n'ok-madyakambu éxtum ja Diosu jyaaybyajtum jyuna'añ ko mut ko Abraan tmubejky ja Dios, paaty oj oy wye'emy mut ja Dios. ¹⁰ ¿Per na'a du'unu Abraan oj wye'emy oy mut ja Dios? ¿Tii ma naty tu yajtsíkyu, o ma naty kyajnum? Kyaj 'yókaty, jaa ma naty kyajnum yajtsíky. ¹¹ Pes jawyiinu Abraan tmubejky ko Dios tkuydyuna'añ di'ibu naty tu twanda'aky, paadyu Abraan oy wye'emy mut ja Dios. Es extu óknumu du'un ja Dios t'anmaay ja Abraan es yajtsúkat waanu éxtumu iixwu'umun ko Abraanu naty oy oj wye'emy mut ja Dios. Paaty mbaat njuna'anum ko yu Abraan yu'u du'unu 'yaptujkuty nidugekyu di'ibátu myubujktur ja Dios oy naty kyayajtsujkpu. ¹² Esu Abraan nandu'un 'yaptujk'átadu nidugekyu israelítaty di'ibátu naty tu yajtsúktu waanu es nandu'un myubujktur ja Dios éxtumu Abraan tmubejky ma naty kyayajtsíkyum.

Mubujkungyujxm kya'pxy ja wandakun

¹³ Pes ja Dios tyukwandak ja Abraan es ja tyu'amp 'yaadsuty ja naxwínudu di'ibu yajmo'oyándur éxtumu kyuma'añuty. Pes du'unu tyaadu yajwandaky kyaj jya'ajuty mut ko Abraanu naty tu tkuydyún ja ana'amun, ja'a du'un mut ko tmubejky ja Dios. Paaty oj wye'emy oy mut ja Dios. ¹⁴ Pes pan ja Dios tu naty twanda'aky ja kyunu'xan yu'ayu mut di'ibátu kyuydyuundur ja 'yana'amun, pes ja Diosu wandakun ni tiixyur tkatsooty, mut ko ni pán mbaat tkakuydyún, es nanugoobu nmubujkumxyur. ¹⁵ Pes ja di'ibátu kyaj tkuydyundu ja ana'amun, pátur ja tyuydu'unun Dios; es ma kyaj jyaaty ja ana'amun, kyaj mbaat yajpekymo'oydu ja'agyujxm ko tkakuydyundu.

¹⁶ Es du'un xytyuk'ixum ko nmudajtum ja wandakun di'ibu Dios myooy ja Abraan ja'agyujxm ko nmubujkum ja Dios éxtumu Abraan tmubejky. Dios xkyunu'xum namay'ajtum, kyaj yu'uyuty je'eyu di'ibu yajmooydu ja ana'amun. Paaty mbaat njuna'anum ko Abraan yu'u du'un aptujk ma nidugekyu di'ibátu myubujktur ja Dios. ¹⁷ Tyaadu du'un di'ibu myadyakypy ja Diosu jyaaybyajtum: "¿Jtsuts mij tu nbujta'aky éxtumu u'unkteety ma may ja naxwínudu." Esu tyadu wandakun tsobatp mut ko Dios ku'am pyujták, ja Dios di'ibu yajjikypyejky ja o'kputy es tkojy di'ibu kyajnum 'yity.

¹⁸ Es oy kyuxe'ky ko kyaj mbyaaduty, Abraan myubujk ja Dios es du'un 'yaptujk'átadu maynaxwínudu. Du'un éxtum ja Diosu naty tu 'yana'umxuty: "Yu mdu'amp m'aadsuty jyantsymyáyt." ¹⁹ Abraan myubujk ko Diosu naty tkuydyuna'añ yu wyandakun oy ja Abraanu naty tmudajnu mug'o'px jumujtum es jya'ajunur ko kyaj 'yok'u'unkpátnut, mut ko muija'ayñ ni'igu mut ja ñudo'oxy Saaru. ²⁰ Abraan kyaj oj tmu'amajtsk tmujotmajtsku

di'ibu Dios wyandak, waanu ni'igu t'aktimmubejky es oj ja Dios tmujjawa. ²¹ Pesu Abraan tim tuj'ajtanu naty tmudaty ko mut ja myak'ajtanu Dios kyuydyunaambyu naty di'ibu wyandak. ²² Paadyu Dios oj oy wye'emy mut ja Abraan ja'agyujxm ko tmubejky.

²³ Ko ja Diosu jyaabyajtan jyuna'aa: "Abraan myubujk ja Dios, es paaty oj oy wye'emy mut ja Dios", tyaadu kyaj oj yajkuxja'ay mut yu'uyu Abraan; ²⁴ yajkuxjaay nandu'un mut udsajtamgyujxm di'ibu nmubujkam ja Dios di'ibu yajikyryujk ja Nindsun'ajtam Jesukistu ko 'ye'ky. Paaty nandu'un udsajtam nwu'umum oy mut ja Dios. ²⁵ Jesus yajkyujk es 'yoogut mut udsajtam nbojpu'ajtam, es oknam jyikyryejky es du'un oy nwu'umum mut ja Dios.

5

¹ Es mut ko oy nwu'umum mut ja Dios ja'agyujxm ko nmubujkam, agujk jotkujk n'ijtam mut ja Dios Jesukistakyujxm. ² Es madu tyadu myaj'ajtanu Jesukistu oy xyajpudsu'amum mut ja Dios mut ko n'axajum extumu Yajnitsokpu, nxondakum tyam mut ko Jesukistu xymyutnaxa'anum es n'ijtam Dios wyindum. ³ Es kyaj yu'ujaty je'eyu ndukxondakum, nandu'un ndukxondakum ko n'ayo'om njottugo'oyum, mut ko nnija'am ko nmamadakum ja ayo'on, yu'u xymyo'oyum ja ma'xtujkan; ⁴ es ko nmamadakum ja ayo'on mut ja ma'xtujkan, nwu'umum oy mut ja Dios; es ko nwu'umum oy mut ja Dios, jotkujk n'awijx njajp'ijxum ja xuu ko Kristu myinut; ⁵ es ko jotkujk n'awijx njajp'ijxum ko Kristu myinut, nnija'am ko kyaju Dios xywyin'u'unum, ja'a ko Espiritu Santakyujxm ja tsyokun tpujtaky ma njot'ajt nwinma'aa'ajtam.

⁶ Pes ma naty tu nmitago'oyanu mut ja pojpu es ni wi'ix tsoo mbaat nganayajnitsokum udsajtam ku'amuty, net ja Jesukistu 'ye'ky mut ja'agyujxmu pojpu ja'ayuty ko myiin jyjaty ja tiempu di'ibu Dios tu tpujta'aky. ⁷ Du'un jajtp ko tu'ugu ja'ay tku'eeky jatu'ugu ja'ay di'ibu jiky'ajtp tuj'ajtan muut. Wa'anu da es jantys apenu yajpaadat pun tku'oogut tu'ugu ojyja'aybyu. ⁸ Peru Dios xytyuk'ijxum ko ni'igu xytsyojkan, mut ko Jesukistu oj xykyu'o'kum maanumu naty nbojpuja'ay'ajtam. ⁹ Es mut ko Jesus tteemy dyejky ja ne'pyu ma ja kruuz esu du'un oy tu nwu'umum mut ja Dios, waanu ni'igu xyajnitso'oga'anum ma ja tudyu'unun di'ibu Dios myo'oyaampy ja pojpu ja'ayuty. ¹⁰ Ja'a ko maanumu naty nnaymyudsip'ajtam madu Dios, Dios xypyujtakum agujk jotkujk mut yu'u ku'am mut ko 'ye'ky ja 'yU'unk Jesukistu, waanu ni'igu tyam xyajnitso'oga'anum mut ko Jesus jyiky'aty es tyam n'ijtam agujk jotkujk mut yu'u. ¹¹ Per kyaj yu'uyudyu tyaadu je'eyu, nandu'un n'ijtam xi'iky xoñ mut ko Dios xypyujtakum extumu myutnaymyaayabu mut ja'agyujxm di'ibu ja Nindsun'ajtam Jesukistu tu ttuñ mut udsajtamgyujxm.

Adán esu Kristu

¹² Du'un extam tu'uk je'eyu ja ja'ay kyaj tmumudooy ja Dios es madu tyaadu pojpu'ujxm tsyondaky ja o'kun, paaty nidugekyu ja ja'ayuty 'yooktu, mut ko nidugekyu pyojpauundu. ¹³ Mut ko kyajnum ja Moisés t'axaju ja Diosu 'yana'amun, taa natyu pojputy ya naxwiin. Per kyaju ja'ay tkakuyduundu ja ana'amun ma ana'amun kya'ity. ¹⁴ Per oy jyadu'unuty, o'ktu ja ja'ay ko Adán jyiky'ajty extu ko ja Moisés t'axaju ja ana'amun, oy tkakuyduundu tu'ugu ana'amun extam ja ana'amun di'ibu yajmooy ja Adán, di'ibu yajtkumu'ijxkijxyu ja di'ibu minamp.

¹⁵ Per kyaj tyi'igyuty, mut ko ja may'ajtan di'ibu Diosu ja'ay tyuunup, kyaj dyu'unuty extam ja peky di'ibu ja Adán tyuun, per ni'igu myujaty ja may'ajtan di'ibu Dios tyuun Jesukistakyujxm esu du'un mayja'ay ttuk'oyudat. ¹⁶ Jatuk peky wi'ix ko kyaj tyi'igyuty ja may'ajtan di'ibu Dios tyiimpy madu ja'ayuty es ja peky di'ibu Adán tyuun. Mut ko tu'ugu ja'ay pyekyky'ay, nidugekyu ja'ay wyu'umdu pekyoty; es ko mayja'ay ni'igu pyekytyuundu, net jatu'ugu yedyujk myiin di'ibu mut ja'agyujxmu ja'ay oy wyu'umdu mut ja Dios. ¹⁷ Nidugekyu ja'ay 'yooktu mut ko tu'ugu yedyujk pyekytyuun, per ni'igu muj ja may'ajtan di'ibu Dios tyiimpy madu ja'ayuty, namay'ajtungyujxm wyu'umdu oy mut ja Dios es tmudatu ja jiky'ajtanu wina xuu wina tiempu mut yu'uyu tu'ugu ja'ay, Jesukistu.

¹⁸ Pes éxtamū Dios tpekymyooy nidūgekyu ja'ay ja'agyujxm ko tu'ugu yedyujk pyeky-tyuuñ, nandū'ūn ko jatu'ugu yedyujk tūy'ajtūn ttuuñ, dū'ūn mbaat ja ja'ay oy wu'ūmdu mut ja Dios es tmūdātūt ja jiky'ajtūn winū xūū winū timpū. ¹⁹ Mut ko éxtamū mayjya'ay pyekytyundū ja'agyujxm ko tu'ugu ja'ay ja Dios tkakajxykyupejky, nandū'ūnū mayjya'ay wu'ūmdu oy mut ja Dios ja'agyujxm ko jatu'ugu yedyujk ja Dios tkajxykyupejky.

²⁰ Ko Dios tmooy ja Moisés ja ana'amūn, ni'igu ja'ay ttunandū ja pojpu. Es ko oj myuj myayū ja pojpu, ni'igu oj myuj myayū ja may'ajtūn di'ibu Dios tyiimpū mut ja ja'ayuty. ²¹ Es dū'ūn éxtamū pojpujyujxmū ja'ay 'yooktu, nandū'ūn myujtak'adu'utsy ja Diosū myay'ajtūn ko ja'ay oy wye'emy mut ja Dios es yajmo'oydyut ja jiky'ajtūn winū xūū winū timpū Nindsūn'ajtūm Jesukristūkyujxm.

6

Ekky mā ja peky; jiiiky mā ja Kristū

¹ Pes, ģti net ndu'unam? ģTii n'akpojputu'unam es dū'ūn ja Dios xytyu'unxam waanū ni'igu ja may'ajtūnū? ² ģNi wi'ix tsoo! Dū'ūn n'ijtamū éxtamū o'kpu mā ja peky. Pes, ģwi'ix mbaat yū o'kpu pyojputūn? ³ ģTi kyaj xyñijāwudu miidsuty ko ndi'igyūm mut ja Jesukristū ko nnabajtam, nandū'ūn ndi'igyūm ja'a mūat ko 'ye'ky? ⁴ Ko nnabajtam, dū'ūn n'ijtamū éxtamū ti'igyū n'o'kum mūdū Kristū es ti'igyū mut nnaxtūjkūm, es dū'ūn éxtamū Kristū jyikyppyeky Dios Teety myuj'ajtungyujxm, nandū'ūn njiky'ata'anūm wā'ats, kyaj n'okjiky'ajtūnāt axūuk éxtamū ijtyūn.

⁵ Mut ko pūn tū n'o'kum ti'igyū mut yū'u, ti'igyū mut yū'u njikyppyūjkūm. ⁶ Es ko n'ijtamū éxtamū n'o'kum ti'igyū mut ja Jesukristū mā ja kruuz, ja'agyujxmū dū'ūn n'ijtamū es nganakypyekytyu'unūm, kyaj ja pojpu nnakymyūdu'unūm éxtamū ja ja'ayū wyindsūn tmūdūñ. ⁷ Ja'a ko mā pūn 'yeeky, ta tnike'eky ja pojpu. ⁸ Es mut ko tū n'o'kum ti'igyū mut ja Jesukristū, n'okmūbjūkmū ko nandū'ūn njiky'ajtūm mut yū'u ti'igyū. ⁹ Nnija'am ko Jesukristū tū jyikyppyeky, ni nā'a kyanaky'ooga'añ, kyaj ja o'kun ja muk'ajtūn t'okmūdajnu es myumada'agūdāt. ¹⁰ Pes Jesukristū 'ye'ky je'eyū tūgekyū winū xūū winū timpū es tkūbejty tkumūdooy tūgekyū ja naxwīnūdu ja'ayūdyū pyojputy, es tyam jyiky'aty ja Dios 'yoy'ajtungyujxm. ¹¹ Nandū'ūn nayjāwudu miits éxtamū o'kputy mā ja pojpu, es dū'ūn éxtamū tū mjikyppyūktū ti'igyū mut ja Jesukristū es xymyūdūndāt ja Dios.

¹² Katū miits mnayyākūdu es ja pojpu m'awindumbūkūdu es mdukmūnūjxūdu ja jiky'ajtūnū axūukpu. ¹³ Katū xyajtūndū yū mnini'x mgūbjūkyū éxtamū tyuumbajū ja ka'oybyū es dū'ūn mduktūnūdu ja pojpu. Nik oy naygyūyākūdu amūndū'uk jot mā Dios éxtamū di'ibāty tū jyikyppyūktū, es yajtūndū mnini'x mgūbjūkyū éxtamū ja Diosū tyuumbajū, es dū'ūn mduktūnūdu di'ibu yū'u tsyejpy. ¹⁴ Mut ko ja pojpu kyaj xywindsūn'āttāt miidsuty, mut ko miidsuty kyajpū ana'amūn myā'ītūdu, yū'u sitūy ja Diosū myay'ajtūn.

Pūnaty myūduundūp ja ka'oybyū

¹⁵ Pes mut ko tyam n'ijtamū mūdū Diosū myay'ajtūn es kyajpū ana'amūn xyñākyya'ijtamū, ģti net n'aktu'unam? ģTii n'akpojputu'unam? ģNi wi'ix tsoo! ¹⁶ Pes jaygyūkūdu miidsuty. N'okpūjtākūm éxtamū tu'ugu ixpajtūn. Ko pūn ņayyākūdu tmūdūnūt jatu'ugu ja'ay, pes tuumbū'ajtūbū tadū ja'ay. Nandū'ūnū dū'ūn miidsuty, pūn mbanūjxtūp ja pojpu éxtamū ja ka'oybyū ttseky, pes yū'u mduumbū'ajtdūp ja ka'oybyū. Per pūn mduundūp miidsuty di'ibu ja Dios tsyejpy, mDiosmūduundūp miidsuty. Pūn mmūduundūp ja ka'oybyū, mbātūdup ja o'kun. Per pūn mmūduundūp ja Dios, mjiky'āttūp tūy'ajtūn mūat. ¹⁷ Per yajjā'aygyūdākp ja Dios, mut ko oy miidsuty tūyūp mduumbū'ātūdu ja ka'oybyū es xytyuundū ja peky, tyam tū xy'axājūdu ja xpujūkūn di'ibu myajmooydyū es mgyūdyūndūp mut winū mjot éxtamū ja Diosū myūduumbūty. ¹⁸ Mbaat ņjānā'anūm ko mā miidsuty oj myajpekymyā'xtū, net oj mnaybyūjtā'agūdu Diosū myūduumbūty es dū'ūn mjiky'āttāt tūy'ajtūn mūat. ¹⁹ Kajxpūdsū dū'ūn wā'ats esuts otyyim pūnaty xyjaygyūkūdu. Tūyūp miits mnaygyūyājkūdu mā ja axuk'ajtūn es ja pojpu éxtamū

ka'oybyu myuduumbū, es mjiky'ajttu axuuk; per tyam nayyākudu amumdu'uk jot mā Dios éxtamū myuduumbūty, es mjiky'áttat tūy'ajtan mūat, dū'un éxtamū Dios ttseky.

²⁰ Ko miidsaty ijty mduumbū'átadu ka'oybyu es mduktúnudu ja axuukpū, ni xkyyatu- undū kwentū di'ibū naty oy. ²¹ Pes, ģti mbujk mbattū mā tadū jiky'ajtanū axuukpū?, ko extā mdsodyuundap ko xyjamyatstū. Pesū tyāadu dū'amba jiky'ajtan yajmiimpy ja o'kun. ²² Per tū miits myajpekymya'xtu es tū myajpūjta'aktū Dios mduumbūty. Es mut ko tū mnayyākudu amumdu'uk jot es mjiky'áttat éxtam ja Dios ttseky, yū'u mmo'oyūdap ja jiky'ajtanū winū xūū winū tiempū. ²³ Pes yū pojpu sitūy yajkypy ja mūju'uñ, esū tadū mūju'uñ yū'u dū'un ja o'kun; per Dios nadū'uñ dyaky ja jiky'ajtanū winū xūū winū tiempū mut ja'agyujxm Nindsūn'ajtam Jesukristū.

7

Kasaadu ja'ayaty éxtamū ijxpajtan

¹ Mūgu'ugítaty, miidsaty yajxon xūñjāwudu ja Diosū 'yana'amūn. Mnija'adap ko ja ana'amūn je'eyū dyajkutīky mā ja'ayūn maanūm jyiky'aty ja ja'ay.

² N'okpūjtākūm, dū'un ja ana'amūn jyūna'añ ko tu'ugu kasaadu toxytyujk ti'igyū 'yity mudū ña'ay maanūm ja ña'ay 'yakjiky'aty; per pūn o'kp ja ña'ay, wū'amp awā'atstūm ja toxytyujk es tū'akūt ja wiinkpū yedyujk. ³ Paaty, pūnū tyadū toxytyujk nayyajkūp mut jatū'ugu wiinkpū yedyujk maanūm 'yakjiky'aty ja ña'ay, yajtūgeepy ja pūjk ūkanū wyindsū'kan; per pūn o'kp ja ña'ay, kyaj dyajtagōy ja pūjk ūkanū wyindsū'kan ko wiinkpū yedyujk tpeky.

⁴ Nandū'un miits mūgu'ugítaty, dū'un miits m'ittū éxtamxyup m'ooktū mā ja ana'amūn es mdi'igyūdāt mut jatū'ukpū, ja'a njūna'anūm mudū Kristū di'ibū jikyppyujk ko 'yok'e'ky. Dū'un ttuūñ es njiky'ajtam dū'un éxtamū Dios ttseky. ⁵ Mut ko maanūmū naty ndū'unūm di'ibū nnini'x'ajt ngubajk'ajtam tsyejpy, net ja ana'amūn oj xyjot'yujxūm ko pojpu yū'u di'ibū naty ndū'unūm, es ana'amūngyujxm ja pojpu je'eyū ni'igu oj xy'aktuktunā'anūm ja axuukpū es xytyuknimi'inūm ja o'kun mut ko dū'un n'adūtsum. ⁶ Per tyam, mut ko tū n'o'kūm mut ja Jesukristū es tū n'awā'atpūdsū'amūnū mā tadū ana'amūn, kyaj nnakymyūdu'unūm ja Dios mut yū'ūyū ko nguudyūnā'anūm ja ana'amūn jaybyety, nūm- dū'unūm ja Dios mut ja njot'ajt nwinmā'añ'ajtam éxtam ja Espīritū Santū xytyukni'ijxūm.

Peky di'ibū ijtp mā ūjūn

⁷ Pes, ģmbaāt njūna'anūm ko ja ana'amūn yū'ūjūty ja pojpu? ģNi wi'ix tsoo! Tadū ana'amūndū dū'un tū xytyuknijawū ti dūn pojpu'ajtp. Kooxyūbū tadū ana'amūn tū kyajūna'añ: "Katū xy'adseky di'ibū wiinkpū jya'a'ajtypy", kyajxyūpts ūj tū nnijawū ko dū'un pyojpūty ko ndsojkm di'ibū wiinkpūty myūdajttap. ⁸ Per kots tū nnijawū ja ana'amūn, ja pojpu ts tū xymyo'oy tūgekyū otyim di'ibū axuk winmā'añūty. Pes ko ja ana'amūn kya'ity, kyaj ja pojpu ti muk'ajtan tmudaty. ⁹ Ijt tu'ugu tiempū ma ts njiky'ajty ni nganija'ajuts ja ana'amūn. Per kots oj nnijawū ja ana'amūn, net ja peky xytyuk'adsejkyūts ja axuk'ajtan esūts xyajwe'emy éxtamxyūpts n'eeky. ¹⁰ Ja ana'amūn di'ibū Dios yajwū'ūm es ūj nnijawūt wi'ixūts njiky'átāt winū xūū winū tiempū, mut ja'agyujxm ja ana'amūn ūj nyajpūjta'agyūts esūts nbaādāt ja tyūdyū'unūnū Dios. ¹¹ Mut ja'agyujxm ja ana'amūn ja pojpu tpaty wi'ixūts xywyin'ūnūnt esūts ūj xyajwe'emy éxtamxyūpts eekey n'ity.

¹² Tyāadu dū'un xytyuk'ijxūm ko tyādū ana'amūn tyūy'ajtanūty, wyā'adsūty es 'yōyūty. ¹³ ģPer tii, kyaj dū'un jyaty ko di'ibū dū'un oy tū tyūgatsy axuuk es tūts xya'eekey? ģNi wi'ix tsoo! Ja pojpu dū'un di'ibūts tū xya'eekey, es mut yū ana'amūn xytyuknija'ajuts ti dūn ja pojpu, mut ko mā yū ana'amūn yajnijawū ko jyantsy'axūūgūdyū tadū pojpu.

¹⁴ Nnija'am ko tadū ana'amūn yū'u yajk ja Dios, per pekyjya'ayūts ūj, dū'unūts ūj n'ity pekyoty éxtam tu'ugu ja'ay di'ibū niteeky 'yity. ¹⁵ Kyajts nnijawū pūn tūts xyajtp; kyajts ndūñ di'ibūts ndsejpy, ni'igūts ndūñ di'ibūts kyaj njatunā'añ. ¹⁶ Per pūn ndiimbyūts ja di'ibūts kyaj njatunā'añ, n'ūxkajpyūts ko yū tadū ana'amūn 'yōyūty. ¹⁷ Es dū'un kyaj nnaky'ūjtsūty di'ibū kyaj tmūmūdoj ja Diosū 'yana'amūn, ja'a dū'un ja pojpu di'ibū dūn

ijtp mā ūjūn. ¹⁸ Nnija'abuts yajxon ko mā ūjūn, pojpu ja'ay, kyaj ni ti di'ibu oy, ja'a ko njatunaambyuts di'ibu dūn oy, per kyajts nmumada'aky. ¹⁹ Maaxyup jyapaadyuty ndūnudats ja oybyu extamts njadsekyan, ni'ligats n'aktūñ ja axuukpu di'ibuts kyaja'ijty njatuna'añ. ²⁰ Paaty kyaju dūn 'yujtsuty di'ibu dūn tyiimpy ja axuukpu, yu pojpu dūn di'ibu ijtp mā ūjūn, yu'u dūn tyiimpy ja axuukpu.

²¹ Di'ibuts xyjajtp, ko njatuna'añuts di'ibu oy, per jam ja pojpu mats ūj. ²² Yu njot nwinma'añuts kyupejkypy amumdu'uk jot ko 'yóyuty ko ja Diosu 'yana'amun jyuna'añ di'ibuts ndūnup, ²³ per taa maṣts ūj n'ity tu'uk di'ibuts xymyudsip'ajtp. Yu pojpu yu'uts xytyuknimiimp ja axuk winma'añ, esu tyaadu tsyiptundu di'ibuts ūj nnija'ap di'ibu oy, es du'ūnats xymyudaty extamu tsimyjya'ayun, es xytyukmūdūñats agwanu ja pojpu.

²⁴ Puroobu ūj mat yu'ūgyujxm tugekyu tyaadu. ĶPants xyajnos'ogup mā tyadu nini'x di'ibu tu jaytknikajxepety ja o'kun? ²⁵ Yajja'aygyudák ja Dios ko jyaaty ja nitsokun mat yu'ūgyujxm Nindsun'ajtam Jesukristu. Pes du'ūnats ūj n'ity: Nwinma'añgyujxmts ūj njatseky es ūj ndūnat di'ibu Dios 'yoyjya'ap, per ja pojpu di'ibu ijtp mats ūja nnini'x, ja'ats ūj xyajpekytuump.

8

Jiky'ajtan Espiritu Santukyujxm

¹ Pes du'ūn di'ibáty ja'a'ajtudap ja Jesukristu, kyaj 'yawijxuty ni ti tūdyu'unun, ² mat ko ja Espiritu Santa di'ibu yajkypy ja jiky'ajtan ja'agyujxm ko ti'igyū n'ijtam mada Jesukristu, tu xyajnutsókum es kyaj nnaky'ijtam mā ja pojpu es ja o'kun. ³ Tu ja Dios ttuñ di'ibu ja ana'amun kyaj mbaat oj ttuñ, ja'a ko naty ja myuk'ajtan kyujunákuty ko ja ja'ay ttundu di'ibu ñini'x kyubajk tsyojktap. Paaty ja Diosu 'yU'unk tkejxy es ja'ixy extamu pekyjya'ay es twindsu'kun'átat ja ja'ay pyojpakyujxm, es du'ūn dyajtugooy ja pojpu myuk'ajtan di'ibu naty mā ūdsajtam.

⁴ Es mat ko du'ūn ttuūñ, oj tkuydyūñ mat ūdsajtamgyujxm tugekyu di'ibu ja ana'amun xytyuk'ana'amun, es tyam njiky'ajtam extam ja Espiritu Santa xytyukni'ijxam, kyaj nnakyjyiky'ajtam extam tseky ja nnini'x'ajtam ngubajk'ajtam.

⁵ Pes di'ibáty naysajkudap mat ja di'ibu ñini'x kyubajk tsyejpy, yu'u je'eyu wyinmaay-dyap di'ibu ñini'x kyubajk tsyejpy; per di'ibu naysajkudap mā Espiritu Santa, yu'u je'eyu wyinmaaydyap di'ibu Espiritu Santa tsyejpy. ⁶ Di'ibáty naysajkudap mat ja di'ibu ñini'x kyubajk tsyejpy, tyadu ja'ayuty pátudap ja o'kun. Per di'ibáty naysajkudap mā yu Espiritu Santa, tyadu ja'ayuty pátudap ja jotkujk'ajtan es ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu. ⁷ Di'ibu naysajkudap mā yu di'ibu ñini'x kyubajk tsyejpy, myudsip'ajttap ja Dios, mat ko ni tkatsokta es ni mbaat tkapadundu ja Diosu 'yana'amun. ⁸ Paaty di'ibu jiky'ajttap extam ttsoкта ja ñini'x kyubajkuty, ni na'a mbaat kyatukjokkuda'agudu Dios.

⁹ Per kom ja Espiritu Santa ijtp mā miidsuty, kyaj mnakyjyiky'attu ti'igyū mat ja Diosu Jya'ajun. Pes di'ibáty kyaj tmadattu ja Jesukristu Jya'ajun, kyaj yu'u jya'a'átadu Jesukristu. ¹⁰ Pūn m'ijttap ti'igyū mat ja Kristu, oy 'yoogut ja mnini'xuty pekykyujxm, jiky'ajttap ja mja'ajunuty ja'agyujxm ko oy mwu'umdu mat ja Dios. ¹¹ Es kom mā miidsuty ijtp ja Diosu Jya'ajun di'ibu yajjikyppyujk ja Jesukristu mā 'ye'ky, nandu'ūn ja Dios yajjikyppyakup yu mnini'xuty.

¹² Pes mugu'ugítaty, tam di'ibu tsojkup es ndu'unun, per kyaj jya'ajuty es njiky'ajtam extam ja nini'x kubajk ja tsyojkan. ¹³ Mat ko pūn mjiky'ajttap extam tseky ja nini'x kubajkan, m'ooktap pekymyūt; per pūn ja'agyujxm ja Espiritu Santa myajtugoodyap ja mnini'x mgubajku tsyojkan, net ja Dios mmo'oyudat ja jiky'ajtanu winu xuu winu tiempu.

¹⁴ Mat ko nidugekyu di'ibu naysajkudap es ñu'umo'oy tyu'umo'oyudat ja Diosu Jya'ajun, tyaadadyu du'ūn di'ibu Dios 'yaxájup extamu 'yu'ungun. ¹⁵ Pesu tyadu Espiritu Santa di'ibu n'axájum, kyaj xyajtsu'k xyajja'am extamu tuumbu di'ibu kyaj tkuydyūñ, yu'u du'ūn xytyuktsojkan ja Dios extamu 'yu'ungun. Es ja'agyujxm Espiritu Santa n'anma'ayam: "Tatitu'unk." ¹⁶ Ja Espiritu Santa tyi'igyū mā yu n'anmaja'an'ajtam, es xytyuknija'am ko xy'u'unk'ajtam ja Dios. ¹⁷ Es ko ūdsajtam yu'u xy'u'unk'ajtam, nandu'ūn mada Kristu

xypyaada'anum ja kuma'añ; mut ko pan nbu'ayo'om ja Kristu, nandu'un xypyátum es n'ijtum ma myuj'ajtum.

Muj'ajtum di'ibu miimp

¹⁸ Paaty kyajts ngwentapujta'aky ja ayo'on di'ibu tyam nyajkujx nyajnaxum. Pes kyaj mbaat ndukma'ijxkijxyum tadu muj'ajtum di'ibu nbaada'anum ok. ¹⁹ Pes tugekyu di'ibu Dios yajkoj 'yawijx jyujp'ijxtup es t'ixa'andu ja xuu tiempu ko Dios dyajniguxu'ugut di'ibáty 'yu'unk'ajttup. ²⁰ Ja'a ko ma ja Adán pyekytuusuñ, tugekyu di'ibu ya naxwiiñ ijtp 'yayoy nandu'un mut ja'agyuxmu pyojpu; kyaj 'yayoy mut ko yu'u ku'um ttsejky, Diosu da'un pyujták. Per kyaj wyu'umut da'ñum, mut ko tugekyu di'ibu Dios pyujták 'yawijxtup ²¹ ko kyaj 'yokkutagoyánnudu es páttup ja muj'ajtum, ja awa'atstuuy'ajtum es ja kunu'xun di'ibu pyaattup ja Diosu 'yu'unguty. ²² Nnija'am ko extu tyam tugekyu di'ibu Dios pyujták moon tujkp éxtum tu'ugu toxytyujk dyajnaxy ja pujk ado'onun ko tpaada'añ ja maxu'ungu'unk. ²³ Es kyaj ya'ujty je'eyu 'yayowdu mut ja pujk ado'onun, nandu'un udsajtum di'ibu nmudajtum ja Espírítu Santu di'ibu Dios tu xymyo'oydsyondákum éxtumu taump di'ibu jawyiin taump'ajtp, es njujp'ijxum ko Dios xymyo'oyum tugekyu di'ibu xypyátum mut ko xu'unk'ajtum, ja'a yu'u ko nmudajtum ja jembyu nini'x. ²⁴ Paaty udsuty ja nitso'ok'ajtum tu nbátum ko da'un njujp'ijxum. Ko ja'ay tu t'ijxnu di'ibu naty tu tujp'íxy, kyaj ja'a 'yok'yajtjnu ko tujp'íxy. Pes kooxyup ja'ay tu t'axájudu, kyajxyup tnakyjyup'ixy. ²⁵ Per ma kyajnum ti nmudajtum, pes n'ok'awijxum mudu ma'xtujkun.

²⁶ Nandu'un jajtpu da'un, ja Espírítu Santu xypyudajkum ma n'ijtum ya'ayow ya'a-ma'at, mut ko kyaj nnija'am wi'ix ngajxtákum éxtum pyaadyuty, per ja Espírítu Santu xyñinu'xtákum mut udsajtum, mut ko yu'u myudeepy ko ngujx ndujkum di'ibu kyaj mbaat ngajxpudsu'umum. ²⁷ Es komu Dios ñija'adyaapy tugekyu ja ja'ay jyot wyinma'añuty, ñija'ap yajxón di'ibu ja Espírítu Santu 'yamdowaampy, mut ko yu'u 'yamdeepy ja Diosu jya'ayuty éxtum ja Dios ttseky.

Nmadákum Kristukyujxm

²⁸ Nnija'am ko Dios yu'u tyuknibujtáku tugekyu es ttuk'oy'áttut di'ibáty tsojkudap, di'ibáty yu'u tu twoy, éxtum tu ttuknibujtaagu. ²⁹ Mut ko Dios tnija'aju ja jya'ay tim ux'ajp, es yu'ujty twin'ijxy es 'lyítut éxtumu 'yU'unk Jesukristu, es da'unu Jesukristu kya'axkopk'átut ma mayu myuga'axuty. ³⁰ Es pánudyu Dios tyuknibujtáku ux'ajp es t'u'unk'áttut, ja'a twooy; es pánuty wyoo, ja'a oy maat wye'emy; es pánuty oy maat wye'emy, ja'a pyujták es tmudáttut ja muj'ajtum.

³¹ Es mut ko tu nnija'am tugekyu tyaadu, ¿ti dun mbaat n'aktimkajxum? Mut ko Dios xypyudajkum udsajtum, ¿pán xymyudsip'ajtum? ³² Mut ko Dios kyaj oj tkuyu'utsy ja kyu'um U'unk, ni'igu oj tkuyaky es 'yoogut udsajtumgyujxm, ¿wi'ix tsoo net kykyamo'oyum tugekyu mudu 'yU'unk? ³³ ¿Pán mbaat tpekymyo'oy di'ibu Dios tu twin'ixy?, mut ko Dios ku'um oy dyajwe'emy mut yu'u. ³⁴ ¿Pán mbaat jyuna'añ: "Pekyjya'ayu tyaaduty?" Jesukristu ku'o'kudu, es kyaj je'eyu kyuo'kudu, nandu'un jyikyppyeky jatugok es tam 'yity aga'añdsyoo ma Dios es xyñinu'xtákum. ³⁵ ¿Pán mbaat xypyujkum ja Kristu tsojokum? ¿Tii mbaat xypyujkum ja ayo'on, o ja jotmay, o mut ko nyajpajudjítum, o ja yuu, o mut ko kyajpu nwit'ajtum, o mut ko xya'ooga'anum mut ja espaadu? ³⁶ Pes éxtum jyuna'añ ja Diosu jyaabyajtan:

Mut mijskyujxm udsuty n'ittu o'kun jujp'am;

da'unuts udsuty n'ittu éxtum ja borreegu di'ibu yajmunujxtup ma ja o'kun.

³⁷ Ni di'ibudsu taadu xykyatukmastu'udut ja Kristu. Pes yu'u da'un di'ibuts xytyukmu-madap tugekyu tyaadu, mut ko yu'u xytsyojkum. ³⁸ Paadyuts nmudaty ja tuy'ajtum ko ni ja o'kun es ni ja jiky'ajtum, ni ja áklusuty, ni ja ka'óybyuty, ni ja tyambu, ni ja di'ibu miimp kudákrnum, ³⁹ ni di'ibu tsajwínm, ni di'ibu ayoodaknóty es ni di'ibu Dios yajkoj, kyaj ni ti mbaat xykyatukmastútum ja tsojokum ja Dios di'ibu myudajtypy mut udsajtum ma yu Nindsun'ajtum Jesukristu.

9

Wynwijsypy ja Dios pánuty tsyejpy

¹ Extumá myúduumba Kristu, ngajxyúdsu tšy'ajtan es kyajts n'anda'aky. Ja Espírítu Santu ana'amp mádsu nwinmá'añun es tšy'ajtanúts njuná'añ. ² Ndimmúdjittiibyúts ja amay jotmay. ³ Oyxúpts njatseky es kajxpéky ndim'ítut es kyajts n'ok'ijnat ti'igyu mudu Kristu pán o'oyupxyup es ttuk'oy'áttut ja nmugu'uk'ajtam, ja israelítu ja'ayuty, ⁴ ja Israelu tyúmp 'yaats dá'un éxtum új. Dios kyupéjkadu éxtumu 'yu'unguty es tyuk'ijxudu ja myúj'ajtan es ttuúñ ja kajxy'átypyu mút yu'u, es tmooydyu ja 'yana'amun esu wyandakun es wi'ix twindsu'ugudat ja Dios. ⁵ Nan yu'udyu dá'un ja tyúmp 'yaats ja Abraan, Isaa esu Jakooob, es nandú'un jya'ay'ajtangyújxm 'yijty tadu tyúmp 'yaats ja Kristu, oy ja'ijty jyaDíótsuty di'ibu ana'amp má di'ibu jaa'ajtp tugekyu. ¡Wa'an dya'awdaty má tugekyu it naxwíñudu winu xuu winu tiempu! Wa'an dá'unuty.

⁶ ¡Per kyaj mbaat njuná'anum ko Dios tu dyajtgúátsy ja wyandakun! Ja'a ko kyaj nidúgekyu yu israelítuty oj wyin'ixudu Dios éxtumu jya'ayun. ⁷ Es nan ni yu'u Dios tkaja'ay'áty nidúgekyu ja Abraanu tyúmp 'yaadsuty, mút ko Dios t'anmaay ja Abraan: "Yu'uyú dá'unu tyúmp 'yaats ja Isaa yajkwentúpjita'agup éxtum mja'ajun." ⁸ Tyáadu xytyuknija'am ko kyaj ja ja'ay Dios 'yu'unk'átyuty punu wi'ix pún ja tyúmp 'yaats ttukmíñ ttukajtu, ja'a ja ja'ay Dios u'unk'ajttup di'ibu miin jajttu má ja Dios tkuydyúñ ja wyandakun, ⁹ mút ko dá'un wyandaky: "Jumbítupts má ja tiempu tpaadut esu Saaru tu naty dyajmín dyajja'ty tu'ugu u'ungu'unk."

¹⁰ Es kyaj yu'uyuty, nandú'un ja Rebeku 'yu'unk majtskpu, ti'igyu tteety'ajttu ja Isaa, údsajtam n'apteety'ajtam. ¹¹ Oyu dá'un, kyajnum natyu tyadu majtskpu u'unk myíñ jya'ty es ni tkatúnumu naty tii, ni yu oyybyu es ni yu axuukpu, ja'a ko tyúñuty di'ibu Dios tsyok ko twin'ijxy di'ibu yu'u kyupejkyu éxtumu jya'ayun, ¹² kyaj ja'agyújxm ko tu'uk tu'uk tii ttuñ tkatúñ, es ja Rebeku ya'anmaay: "Yu mga'axkóp k yu'u tuumbu'átudup ja mutskpu." ¹³ Dú'un éxtum ja Diosu jyaaybyajtan jyuna'añ: "Ndsejpyuts ja Jakooob, peru Esa'uu kyaj."

¹⁴ ¿Tii mudu tyáadu mbaat njuná'anum ko kyaju Dios ttuñ ja tšy'ajtan? ¡Ni wi'ix tsool! ¹⁵ Mút ko Dios t'anmaay ja Moisés: "Új nmudátupts ja pa'ayo'on mút ja di'ibuts új nba'ay-owaampy, es nmudátupts ja ma'xtujkun mút ja di'ibuts új nmuma'xtukaampy." ¹⁶ Es dá'un kyuxe'eky ko di'ibu Dios ttiimpy, dá'un ttuñ mút ko yu'u kú'am pya'ayowaampy, kyaj mút ko ja ja'ayuty dá'un tšoktu es ni mút ko ti oynu'unun tu ttundu. ¹⁷ Mút ko ja Diosu jyaaybyajtan jyuna'añ ko Dios t'anmaay ja Ejiptu ryey: "Paaty tu nbujta'aky éxtumu rey es nya'ixuduts má mijun ja nmuk'ajtanúts es dá'un ya'ixut ja nmuj'ajtanúts má nidúgekyu naxwíñudu ja'ayuty." ¹⁸ Tyáadu xytyuknija'am ko Dios ya'ijxup ja pya'ayo'on má di'ibu yu'u tsyejpy, es nandú'un dyajkujuunda'aky di'ibu yu'u yajkujuunda'agaampy.

¹⁹ Jaa da pánúts xy'anuumup: "Pán dá'unu dá'un, ¿wi'ix mbaat ja Dios xpyekymy-o'oyum oynu'unun pán kyaj mbaat pún tšujpkuwa'agu di'ibu Dios tsyejpy?" ²⁰ Esuts új n'adsoy: ¿Es mbánu dan mij ko dá'un xyñi'ow xyñiyáaxu Dios? ¿Tii wa'anu tu'ts t'anuumu di'ibu yajkójup: "Ti kots mij dá'un tu xpyotsy?" ²¹ Pes ja tu'ts pojtspu yajkejpy ja tyexy tyazu éxtum yu'u kú'am tšeky. Yu'u pákup dyajtúnat kujkwa'xy ja mo'onts es tpótsat tu'ugu jantsy oyybyu di'ibu myu'úñaapy ja pújy, es jakujkwa'xy mbaat dya'oyu tu'uk di'ibu oywy'ix yajtún. Pes ja mo'onts jya'a'ajtypy yu'u.

²² Nandú'un jajtpu dá'un, ja Dios pákup ttúnat di'ibu yu'u tsyejpy. Yakaampy tu'ugu ijxpajtan wi'ix ja tšydyu'unun dyaky es dya'ixa'añuty ja 'yajkun es myumadak mút ja mya'xtujkunu tadu ja'ayuty di'ibu yu'u tyuknibújtaku es ñajxtut ayoodaknóty.

²³ Nandú'un pákup es dya'ixudat yu myúj'ajtan mút ja ja'ayuty di'ibu yu'u myudajtypy mút ja pa'ayo'on, mút ko jawyíñubu naty yu'u tu ttuknibujtaagu es n'ijtam má myúj'ajtan,

²⁴ údsajtam, di'ibátyu Dios wyoo es tpa'ayooy, kyaj jye'eyuty ja israelítuty, per nandú'un di'ibuty kyaj 'yisraelítuty. ²⁵ Extum jyuna'añ má ja Diosu kyugajxpu Osees tkaxjaay:

Di'ibátyúdsu naty kyaj nja'ay'átyúts,
yu'uts nja'ay'áttup,
es di'ibátyúdsu naty kyaj ndseky,

njuna'anupts ko yu'uts ndsojktap.

²⁶ Es nan jam jyunān:

“Kyajts miits nja'ay'āttu,

nan jamyu n'axájudat miidsuty éxtamts ja n'u'ungun”,

du'un jyuna'añ ja Dios di'ibu jiky'ajtp.

²⁷ Es mut ja israelítuty, ja Diosu kyugajxpu Isaiiu jyunān: “Oy ja israelitu ja'ayuty jyamay'ajtpudu ja tyuunp 'yaadsuty éxtam ja pu'u jikymyejyñbyu'aay, je'eyu waanu yu'ujuty ñitso'oktat. ²⁸ Mut ko yu Nindsun'ajtam Dios tsojk es kexy ka'pxy tkuydyuun-da'aya'añ yu 'yayuk mā tugekyu ja naxwíñudu.” ²⁹ Es éxtam nandu'un ja Isaiiu jyunān jawyñup:

Kooxyabu Dios di'ibu tugekyu muk'ajtan myudajtypy,

oj xykyatukmunikákum waandi'knu ja'ay,

tuuxyup ndimkutugo'oyum tugekyu,

éxtam jyajty ja Sodomu kajpn esu Gomorru kajpn.

Israelitu ja'ayuty es ja oybyu ayuk

³⁰ ¿Ti xytyukjaygyujkum tugekyu tyaadu? Pes xytyukjaygyujkum ko yu di'ibu kyaj 'yisraelítuty myubajkungyujxm oy wyu'umdu mut ja Dios oy tka'uxtaaydyu es du'un 'yíttat mut ja Dios, ³¹ es ja israelítuty situy jyatunandu éxtam ja Dios t'ane'emy es du'unxyup oy wyu'umdu mut ja Dios, per yu'ujuty kyaj ttuk'oybyudsuumdu. ³² ¿Es ti ko tkatuk'oybyudsuumdu? Ja'a ko jyamada'agandu es ja Dios yajnitso'ogudat mut ja di'ibu yu'ujuty ku'am tyuundap es kyaj mut ja'agyujxm ko ja'ay t'axájudu Jesús éxtamu Yajñitsókrpu, mbaat njuna'anum ko yu'u tyukkunajpudu. ³³ Du'un jyajty mudu israelítuty éxtam jyuna'añ ja Dios mā ja jyaaybyajtan:

Nbajta'agupts mā Syon kajpn,

tu'uk di'ibu éxtamu tsaa yajtukkunápup

es kyudáwdut ja ja'ayuty;

es di'ibáty myubejkypy yu'u,

ni na'a tkamudáttut ja tsoydu'un.

10

¹ Mugu'ugítuty, di'ibuts situy njantsytsyejpy amumdu'uk jot es n'amdoy nbujktsóyuts ja Dios, ja'a du'un es ja israelítuty ñitso'oktat. ² Ku'umts uj n'awanu ko yu'u sitáuty 'yaw-datándup ja Dios, per kyaj tjajgyúkadu ti Dios tsyejpy. ³ Pes kyaj tjajgyúkadu wi'ixu ja'ay oy wyu'umdu mut ja Dios, ja'a tyunándup es tpayo'oya'andu kyum winma'añgyujxm wi'ix oy wyu'umdu mut ja Dios, kyaj tkupaktu wi'ix ja Dios jyuna'añ es oy wyu'umdu mut ja'a muut. ⁴ Jabaat ja Moisesu 'yana'amun tyuun ko myiñ ja Kristu, es du'un nidagekyu oy wyu'umdu mut ja Dios ko Kristu tmubaktu.

⁵ Moisés ñigajx wi'ixu ja'ay oy wyu'umdu mut ja Dios ana'amungyujxm ko jyunān: “Di'ibu kyuydyiimpy tugekyu tugekyu di'ibu tadu ana'amun ñi'ana'amup, tadu ja'ay 'yaxájup ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu.” ⁶ Per ko ja'ay wyu'umdu oy mut ja Dios mubajkungyujxm, du'un jyunān: “Katu mjuna'añ mjodoty mwinma'añóty: ¿Pánu da patákup tsajpótm?” (Ja'a du'un es dyajjunákut ja Kristu.) ⁷ Ni mgajuna'anut: “¿Pánu da kudu'agup ayoodaknóty?” (Ja'a du'un es ja Kristu dyajjikypyúkat.) ⁸ Pes du'un ja Diosu jyaaybyajtan jyuna'añ: “Wingu'uy agu'uy es aajóty jodoty ja ayuk xymudattu.” Yu'u ja ayuk di'ibuts uj ngajxwa'xypy. ⁹ Pun mut ja m'aa mjuna'añ: “Ngupejkypyuts mij, Jesús, éxtamdsu nWindsun”, es pun mmubejkypy mut ja mjot mwinma'añ ko Dios yajjikypyujk ja Jesús ko 'ye'ky, net mñitso'ogut. ¹⁰ Mut ko mudu njot'ajt nwinma'añ'ajtam mubajkum ja Dios es net nwu'umum oy mut ja Dios, es mut ja n'aa'ajtam njuna'anum ko Jesukristu Nindsun'ajtam, es yu'u du'un xytyukpátam ja nitsokun.

¹¹ Pes ja Diosu jyaaybyajtan jyuna'añ: “Pán myubejkypy yu'u, ni na'a kyatsoydu'un-ga'adut.” ¹² Tyaadu xytyuknija'am ko Dios kyaj t'ijxkijxyu di'ibu israelitu o di'ibu kyaj

'yisraelítuty, mut ko yá'u ká'um ja Jesús Nindsun'ajtun'ajtp má tugekyu, es yá'u kyu-ni'xypy muj wiin kajaa nidugékyuty di'ibu manu'xtákudap. ¹³ Mut ko ja Diosu jyaabyajtun jyuna'añ: "Nidugekyu di'ibu manu'xtákudap éxtumu Nindsun'ajtum, nitso'oktup." ¹⁴ ¿Per wi'ix mbaat t'awdaty éxtumu Nindsun'ajtum tu'uk maanum kyaj tmubeky? ¿Es wi'ix mbaat tmubeky pun kyaj tmudoy yajmadya'aky? ¿Es wi'ix mbaat tmudowdu yá'ujá 'yayuk pun kyaj ni pún kyatukmumadya'agudu? ¹⁵ ¿Es wi'ix mbaat yajtukmumadya'aky ja Diosu 'yayuk pun kyaj pún tyuknigéxyuty? Du'un éxtumu Diosu jyaabyajtun tmadya'aky ja di'ibu kyajxwa'xtup ja Diosu 'yayuk má jyuna'añ: "Jyantsytsyújuty ko jya'ttu di'ibu xytyuknimi'inum ja oybyu ayuk!"

¹⁶ Per kyaj nidugékyuty ja israelítu ja'ayuty tmubaktu yá ayuk, du'un éxtum jyunañ ja Diosu kyugajxpu Isaiiu: "Windsún, ¿pún tu tmubeky ja di'ibats uadsuty ngajxwa'xypy?"

¹⁷ Paaty, myabujktup ja ja'ay ja Dios ko t'amadoonáxta ja ayuk, es di'ibu 'yamadoonajxtup, Kristu yá'u nímadyakypy.

¹⁸ ¿Per tii, kyaj tu tmudowdu ja israelítuty ja Diosu 'yayuka? ¿Ti ko kadii! Ja Diosu jyaabyajtun jyuna'añ:

Ja ayuk tu yajkajxwa'xy es tu yajnijáwu má tugekyu naxwíñudu,

es ja 'yayuk tu jya'ty extu má naxwíñudu kyuguxu.

¹⁹ ¿Per tii, kyaj ja israelítuty tu tjaygyúkuu ja Diosu 'yayuk? ¿Ti ko kadii! Pes jawyiinu Moisés jyunañ ko Dios 'yawa'anu:

Nyajnaywynnaxujáwudupts miidsuty mut di'ibats may'ajtunguyjxm ndúnup má di'ibu kyajts nja'ayuty,

ujtsats miits nyajjot'ambúktup mut ja'agyujxm ja ja'ayuty di'ibu kyaj tjaygyukya'andu.

²⁰ Es nandu'un Diosu kyugajxpu Isaiiu jotmuk'ajtun mut jyunañ ko Dios y'awa'anu:

Di'ibats kyaj xy'axtaaydyu, ojts xypyaattu;

tats mnyadyuk'ixyuty ja di'ibátyu naty kyajts xyajnidúwudu.

²¹ Isaiiu t'anmaaydyu nandu'un ko Dios tmadyaky ja israelítu ja'ayuty má jyunañ: "Tuk xudugóy tu n'awíxyuts es tu nja'axajyua'andu majtsk adu'umgu'uty es xyíimínudats di'ibu kyajts xymyudowdu es kujjuunuty."

11

Israelitu winwitsypyu

¹ Tyam nyajtáyu: ¿Ti tuu Dios ttim'uxtijta'ay ja israelítu ja'ayuty? ¿Ni wi'ix tsool Pes uj ká'um israelítu ja'ayuts, tyuump 'yaats ja Abraan esu Benjamink. ² Kyaj ja Dios t'uxtij ja jya'ay di'ibu extu jékuyup nijawu éxtumu jya'ayuty. ¿Tii kyaj miits xyñijáwudu éxtum jyuna'añ ja Diosu jyaabyajtun má yajmadya'aky éxtum ja Diosu kyugajxpu Eliiis tmu'u'áñ ja Dios mut yá'uguyjxmu israelítuty? Du'un jyunañ: ³ "Windsún, tu dya'ooktu ja mgugajxpyty es tu dyajkutugóydyu yá m'artal; ujts naydyi'igyu tu nwe'emy, es extu uj nandu'unats xya'ooga'andu." ⁴ ¿Per wi'ix ja Dios 'yadsoojumbijtu? Du'un jyunañ: "Juxtujk mílnum ja ja'ayuty xy'akwa'umxudats di'ibu kyajnum twingoxtánudu ja Baalu 'yagojwinnáx." ⁵ Nandu'un jajtup du'un 'yakwe'emy tyam waanu ja ja'ay di'ibu mut ja Diosu myaj'ajtunguyjxm yajwin'ijxy. ⁶ Es pun Dios may'ajtunguyjxm wyin'ijxudu, kyaj mbaat njuna'anum ko yá'u jya'ay'átudu Dios mut ko ká'um ti ttundu. Mut ko di'ibu yajpátp ja'aguyjxm ko ti ndu'unum, kyaj yá'u yajtijy ko may'ajtunguyjxm yajpaaty.

⁷ ¿Wi'ixu du'un? Kyaj ja israelítu ja'ay oj tpaattu di'ibu jya'axtaaydyup, per pyattu ja ja'ay di'ibáty ja Dios wyin'ijxudu. Es punaty Dios kyaj wyin'ijxyu, ju'undaaydyu jyot wyinma'añuty. ⁸ Yá'u du'un di'ibu ja Diosu jyaabyajtun myadyakypy má 'yity kuxja'ay: "Dios myooyu juun jyot wyinma'añuty es yá wyiin kadiibu 'yixtat esu tyatsk kadiibu myudówdut. Es du'unnum du'un tyambaat." ⁹ Es ja rey Davit 'yamdoo pyujktsoo ja Dios du'un:

Wa'an ja myuj xuu jyumbitu éxtumu trampu esu tu'uyun,

éxtumu tsaa di'ibu tyukkunápudap

esu du'un yajtydyúndut.

¹⁰ Wa'anā wyiin twindsu'u twingoodsu kūdiibu 'yixtūt; wa'an dā'nām 'yity ja jyubajk uutsy.

Nitsokun pānaty kyaj 'yisraelitū

¹¹ Pes nyajtāwdū: ģTii kunajpudā kūdāgdā ja israelitūty es kyutūgooydyū tūgekyū tūgekyū? ģNi wi'ix tsool! Mūt ko yu'ujaty pyojputuundā, ta ja nitsokun tū myiī mā di'ibu kyaj 'yisraelitūty, es dā'un nāydyukwinnaxujāwudūt di'ibu israelitū, es ttsōktūt nandū'un di'ibu Dios tū tmo'oydyū di'ibu 'yaxajū Jesukristā. ¹² Mūt ko pyekytuundā ja israelitūty es paadyū dā'un dyajtūgooydyū ja kyunu'xanuty, Dios tū tkuni'xy kanāg nipat ja di'ibu kyaj 'yisraelitūty. Pes waanū kajaa yajkunu'xtūt nidūgekyū naxwīnūdā ja'ayuty ko Dios tkunu'xtā'ayūt nandū'un ja israelitūty.

¹³ Nmūgajxtūpts miits di'ibāty kyaj m'israelitū'attū. Tūy'ajtanū'u ko Diōsats xkykajx esuts miits xy'apōstūlū'āttūt. Paadyūts mnaygyūākyuty amumdu'uk esuts nguydyūnūt tyādū tu'unūn. ¹⁴ Es dā'unūts ndūn esudsū njā'ay xytyuk'adsōktūt ja nitsokun di'ibu miits mmūdājttūp, es dā'un nandū'un nāaguty ja israelitūty 'yaxājūdūp ja Jesūs. ¹⁵ Ko yu'ujaty kyaj tkupajktū ja nitsokun di'ibu Dios jamo'oyānū, net ja Dios 'yuxtijū es jyūnān mmo'oya'anūdū ja nitsokun miits di'ibu kyaj 'yisraelitū'attū. Es ko yu'ujaty nāyayjtūgātsūdūt, dā'un 'yitūt ēxtūmxyūp tū jyikyryūktū mā tū 'yooktū. ¹⁶ Ko ja Dios yajtkumay'āty ja jawyimbū tsajkaaky di'ibu miimp mā ja jembyū pūjtā'aky, nandū'un yajtkumay'āty tūgekyū tyādū pūjtā'aky. Es pūn ja Dios yajtkumay'āty ja kepy'āats, nandū'un yajtkumay'āty ja 'yaay xye'entsy.

¹⁷ Mbaat njūnā'anūm ko ja israelitūty dā'un ēxtūm ja 'yaay xye'entsy tu'ugū oliivus kepy di'ibu kuyu'uy kudajy. Naagdyūy tyādū kepxye'entsy tū yajkupoottū. Pes miidsūty di'ibu kyaj 'yisraelitū'attū, di'ibu dā'un ēxtūm ja kepxye'entsy aamyōty ujtsoōtyryū, tū myā'agojmūktū mūt ja oliivus kepy di'ibu ijtp kuyu'uy kudajy, es dā'un miidsūty tū xy'axājūdū mjiky'ajtan mūt yu'ūgyūjxmū tadū oliivus kepyū kuyu'uy kudajryū. ¹⁸ Paaty katū mnayjyāwūty waanū oy es kūdiinūm ja oliivus kepyū 'yaay xye'entsy kū'am. Pūn mnayjyāwūyānūp waanū oy, jamyats ko mij kyaj xymyo'oy ja jiky'ajtanū tadū kepy'āats. Nik yū'u dā'un ja kepy'āats mij myajjiky'ajttūp.

¹⁹ Wa'anū da mjūnā'añ: "Ja'agyūjxm tpo'ttu ja oliivus kepxye'entsy esuts xytyukūjpkōjyū'āndū ūj." ²⁰ Tūy'ajtanū'u ko ja oliivus kepxye'entsy oj yajpooty nāaguty mūt ko kyaj naty tmūbūktū Dios, es dā'un yu'ujaty ēxtūm tū tyū'udsyan. Es nandū'un tūy'ajtanū'u ko miits myajtkūjpkōjūdū mūt ko xymyūbūktū Dios. Es katū mmūj mbaadū mūt yu'ūgyūjxm. Nik ni'igū naybyūjtā'agūdū yuunk naxypy. ²¹ Ja'a ko Dios kyaj oj tme'xy ja israelitūty mā kyaj tmūdowdū, oy yu'ujaty dā'un ēxtūm ja oliivus kepxye'entsy kū'am, ģtii mjūnāamp xytyijy ko myajma'xtūt miidsūty di'ibu dā'un ēxtūmū xye'endsyū oliivus kepy aamyōty? ²² Jaygyūkūdū ko ja oliivus kepy mūt ja kyū'amxe'entsy esū xye'endsyū oliivus kepy aamyōty ujtsoōtyryū, dā'un yu'ū ēxtūm tu'ugū ijxpajtan di'ibu xytyuk'ijxūm ja tsojkkūnū Dios es nandū'un yū tyūdyū'unūn. Pes ja tūdyū'unūn tmooy ja israelitūty ko tpo'ty ēxtūm ja xye'endsyū tū'atstūp, es mā miidsūty dya'ixyuty ja tsojkkūn. Per pūn kyaj mnayyā'ityaty mūdū Diosū myay'ajtan, nandū'un miidsūty nūjx m'ittū ēxtūmū kepxye'entsy di'ibu yajkupo'ttu. ²³ Es ja israelitūty, pūn yajjūmbijttūp ja jyot wyinmā'añ es nāybyūjtā'agūdūt Dios kyū'ujōty, yū'ūdyū dā'un yajpūjtā'aktūp jatūgok mā naty 'yity, mūt ko Dios mbaat jam pyūjtā'agyūty jatūgok. ²⁴ Ja jā'ay di'ibu kyuyiipy kyudajpy ja oliivus kepy, kyaj ttukūjpkōjū mūt ja xye'endsyū oliivus kepy di'ibu miimp aamyōty pejyōty. Per ja Diosū dā'un ttuūn mūt miidsūty di'ibu kyaj 'yisraelitū'attū, ēxtūm ja kepxye'entsy di'ibu kyuyiipy kyudajpy ja oliivus kepy. Ko Dios tū mbūjktā'agūdū mūt ja'a, kyaj tsiyūpty es tpyūktā'agūt jatūgok ja israelitū jā'ayuty mūt ja'a, di'ibu ijttūp ēxtūm ja oliivus kepy kyū'amxe'endsyūty.

Israelitū jā'ay nītso'oktū

²⁵ Mugu'ugítaty, Diósuts tu xytyuknijawu di'ibu ijty kyajajnijáwu, es kúdiibu mi-its mnayjyáwudut muj kuwiyj. Tuk peky ja israelitaty wu'umdap kujuun extu 'ya-mukadya'adyut es kya'pxut ja di'ibu kyaj 'yisraelitaty di'ibáty 'yajajuyándap ja Jesús.

²⁶ Ko du'un tyun jyátudut, net nidugekyu ja israelit ja 'ayuty nitso'oktat, éxtam ja Dios jyuna'añ ma ja jyaabyajtun:

Ma Syon pyúdsúmut ja Yajnitso'kpu

di'ibu yajpojpu'niwa'adsap ja 'yu'un'k 'yuna'kudyu Jakoob.

²⁷ Esu tyáadu du'un ja kajxy'átypyu di'ibuts ndunaampy mut yu'ujuty

kots nyajjuga'agánudu ja pyojputy.

²⁸ Mut ko ja israelitaty 'yuxtijtup ja oybyu ayuk ma yajmadya'aky ja Jesukristu, Dios pajtákap éxtamu myúdsipun es xytyuk'oy'áttut miidsuty di'ibu kyaj 'yisraelitaty. Peru Dios wyin'ijx ja israelitaty es tjá'ay'atá'añ es tpujta'aky éxtamu myutnaymyaayubu ja agyujxm ko t'aptujk'áttu ja Abraan, Isaá esu Jakoob. ²⁹ Di'ibu Dios yajkypu, kyaj dya-jjuge'eky; es ko twin'ixy, nan kyaj tnakypuyjku. ³⁰ Miidsuty di'ibu kyaj 'yisraelitaty, kyaj xymyumdoodu ja Dios, per mut ko tyam ja israelitaty t'uxtijtu ja Dios, mba''ayooyudap miidsuty. ³¹ Es du'un éxtam yu'u t'uxtijtu ja Dios es miidsuty tu xy'axájudu, nandu'un du'un tu jyaty esu Dios tpa''ayówdut ja israelitaty, du'un éxtam miits mba''ayówdud. ³² Pes Dios ni'amuku ja ja'ay tpekymyo'oydya'ay mut ko kyaj myumudóyuty, es du'un ni'amuku ja ja'ayuty yajpa''ayówdut.

³³ Ja Diosu 'yoy'ajtun, wyijy'ajtun esu jyagyujkun kyaj tmudaty ja kyugujxun, wyin-najxnup éxtam mbaat njajagyujkum! ¿Pán mbaat tmúwinma'añbyaaty di'ibu Dios tu ttuknibujtaagu o di'ibu tyunaampy? ³⁴ Éxtam jyuna'añ ja Diosu jyaabyajtun: “¿Pán tu tjagyuku ja Nindsun'ajtam ja wyinma'añ?, ¿pán tu myo'oyuty ja kajxwijn? ³⁵ ¿Pán oynu'unun jawyiin tu tmo'oy ja Dios es du'un óknem mbaat myugubétyuty?” ³⁶ Ja'a ko Dios tugekyu dyajkojtaay, es tsyoknguyjxm es myuj'ajtunguyjxm tugekyu 'yity. ¡Muj'ajtam muut ja Dios winu xuu winu tiempu! Wa'an du'unuty.

12

¹ Paaty mugu'ugítaty, n'amdoo nbujksoodpys miidsuty mut yu'uguyjxm ja Diosu pya''ayo'on, nayaakudu miidsuty ma yu'un éxtamu jiiikypyu windsu'kun, wa'ats es di'ibu Dios 'yoyjya'ap. Tyáadu du'un situy muut ya''awdaty ja Dios éxtam mbyaaduty. ² Es katu miits xymyudattu ja winma'añ éxtam púnudyu naxwínudu winma'añ ja'a'ajtudap, nik ni'igu nayaakudu es ja Dios dyajtugátsut ja mjot mwinma'añuty es du'un xyjagyúkudat di'ibu Dios tsyejpy, di'ibu 'yoyjya'ap, di'ibu oy es di'ibu wa'ats.

³ Mut ja'agyujxm kots ja Dios tu xytyu'unxu ja may'ajtun, paadyats miits n'anuumudu es katu mnayjyáwudu waanu muj kujxm es kúdiinum éxtam mbaadudu. Nik oy nayjyáwudu kútam éxtam pyaadyuty ja mubajkun di'ibu Dios tu mmo'oyudu. ⁴ Tu'ugu nini'x kabajk myudajtypy yu'u 'yaguxk 'yaxe'entsy. Tamu kyu'u, tamu tyeky, nan tam wiingátypyu, es nidu'uk nidu'uk myudajtypy ja kyu'umduunk. ⁵ Nandu'unu du'un mut udsajtam, oy njanimay'ajtam, tu'uk je'eyu nini'x n'ijtam mut ja Kristu, es nidu'uk nidu'uk ti'igyu 'yity mut yu wiinkpety nidugekyu éxtam kanak peky ja nniini'x'ajtam.

⁶ Es ja Dios mut ja tsyokun tu xymo'oyum nidu'uk nidu'ugu madakun. Pün ja Dios tu mmo'oyu ja madakun es xykajxut ja 'yayuk, madya'ak ja ayuk éxtam ja mubajkun di'ibu mmudajtypy. ⁷ Pün ja Dios tu mmo'oyuty ja madakun es xypyudákut ja wiinkpety, kuydyún yajxon. Pün ja Dios tu mmo'oyuty ja madakun es wiinkpety xya'uxpákut, ya'uxpaktu yajxon. ⁸ Pün ja Dios tu mmo'oyuty ja madakun es xyjotmukwingajxut ja wiinkpety, jotmukwingajxu. Di'ibu yajwa'xypy di'ibu myudajty jyagyeyjpy mut ja di'ibu tugoy'ajtxup, tun yajxon. Es di'ibu pátap yajkutúkat, wa'an dyajkutiky es tyúnut xonda'aky'aa xonda'akyjyót. Es di'ibu pyudajkup púnuty ayoodup, wa'an tpu'dakudu mut ja oyjyotkyujxm es mut ja tsojkan.

Di'ibu tyuundap púnuty myubajktup ja Kristu

⁹ Naydsyókudū amumdu'uk jot. Өxtijta ja axuukpu es padundu ja oybyu.
¹⁰ Mnaydsyókudap nixim niyam éxtam tukka'axpən. Windsu'ugudu wiingátypyu ni'igu es kyaj mij ku'əm.

¹¹ Yajmujwiinudu ja oybyu tuunk. Katu mnuux'áttu. Mədundu Dios amumdu'uk jot.

¹² Jiky'attu xonda'aky'aa xonda'akyjyót mut ko xyjamyatstu di'ibu Dios tu mwandáxxtu. Kupuk yajnáxtu mudu ma'xtujkan ja m'ayo'on mjotmáxytu es kyaj xymyastu'uttat ja mgajxtákan.

¹³ Yajwa'xtu miidsuty di'ibu mmədajttap mut ja mməməbujkputy di'ibáty tu goy'ajtxudap. Axájudu yajxón pánuty miin jajttap ma mdujk.

¹⁴ Amdow pujktsówdu Dios es tkunu'xət ja di'ibu mduunudap axuuk miidsuty. Du'an sitay xy'amdow xypyujktsówut es yajkunu'xtat, kyaj xykyajxpóktat.

¹⁵ Xonda'áktu mut ja di'ibu xondáktap. Pujay puyaaxu di'ibu juuy yáxtap.

¹⁶ Jiky'attu yuunk naxypy nixim niyam. Katu mmuj mbaadudu, nik ni'igu mjiky'áttat tuda'aky yuunk naxypy. Katu mnayjyáwudu miits ko mguwijy'áttu.

¹⁷ Pən ja pən mdúñuty axuuk, katu xytyuunəmbíty axuuk. Yu'əy mdúnur di'ibu dən tugekyu pyujtáktap oy. ¹⁸ Өxta'aydyu wi'ix miits mjiky'áttat ti'igyu mut nidugekyu ja'ayuty. ¹⁹ Məgu'ugítuty, ni na'a miidsuty axuuk xykyatuunəmbíttat ko axuuk mya-jtúndut, ni'igu oy wa'an ja Dios ttukkuməduoy ja ja'ay; mut ko Dios junaamp ma ja jyaaybya-jtən: “Əjtsəts ndukkuməduowaamp; əjtsəts nmo'oyup éxtam pyaadyuty.” ²⁰ Nandu'an xytyuk'ana'amə: “Pən yu mmədsip yu'o'kup, yajkáy. Pən tətəp, yajna'uuk. Pən mdiimbyu tyaađu, yu mmədsip myədátap ja tsoydyu'un mut ko axuuk tu mdúñuty.”

²¹ Katu mnaydyukməmada'agyuty ja axuk'ajtən, nik ni'igu məmada'áktu ja axuk'ajtən mut ko xytyúndut ja oy'ajtən.

13

¹ Tsojkup es miidsuty nidugekyu xymyəmədówdut ja justisutajkuty es pánuty yajkutujktap, mut ko tugekyu kutujkan myiñ ma Diosən, es ja Diosu du'an di'ibu tu tpujta'aky nidugekyu justísuty. ² Paaty di'ibáty kyamuj'ijxypy ja justísuty, yu'a du'an kyamuj'ijxypy di'ibu Dios tu tni'ana'amə es du'an tkupúkat ja Diosu tyədyu'unən. ³ Mut ko ja justisutajkuty kyaj jyaa'áty esu ja'ay t'ajaw t'adsu'əgudat di'ibu ti oy tyuundap, ja'a du'an di'ibu axuuk adátəp. ⁴ Mjiky'ataamp es ni xykyatsu'ugudu justisutajku? Tun di'ibu dən oy, es extu yu justisutajkuty mya'ítudap kumay, ⁴ mut ko ja justisutajkuty Diosu du'an tu pyujta'agudu es xy'ijx'ijx' xykywentu'ajtam. Per pən m'adatsp axuuk, mdsu'əgup mjáwup, mut ko kyaj nanəgoobu tšəmədúty ja 'yespaadu, Diosu du'an tu pyujta'agyuty es ttukkumədówdut éxtam niitákytu ja di'ibu axuuk adátəp. ⁵ Paaty koonum xymyəmədówdut ja justisutajkuty, kyaj jye'eyuty mut ko xytsyu'ugudu ko axuuk mdúnədat, ja'a du'an mut ko du'an xytyuñ mut ko xynijawu ko du'an ja Dios dya-jnigutúku. ⁶ Es paadyu du'an xyaktu ja mgugubety di'ibu pyujtáktap ja justisutajkuty, mut ko tyundu ma Dios tu pyujta'agudu. ⁷ Pes miits mgubáttap di'ibu mbátudap. Mgubáttap ma ja yajkugubajtpə, es ja mgugubety di'ibu myajktap ma justísuty; may'at windsu'ugudu yajxón di'ibu mbátudap xymyay'at xywyindsu'ugudət. ⁸ Katu pən xymyəni'xy'áttu, je'eju ja tsojkan di'ibu mnaydyukninu'xadap nidu'uk nidu'uk. Mut ko di'ibu tszejpy ja myəgu'uk, tyaađu tu tkuydyuunda'ay ja Diosu 'yana'amən. ⁹ Ja Diosu 'yana'amən ju-na'an: “Katu xyajtəgóy ja pujk úkəny wyindsu'kən, katu myajja'ay'eeky, katu mmeetsy, katu m'adseky.” Tugekyu tyadu ana'amən mbaat ya"awijtsmíky ma tyadu ayúkytu: “Mdsókup ja mmədujkpa'ajuty éxtam mij ku'əm mnaydsyékuty.” ¹⁰ Di'ibu tszejpy ja myədujkpa'a, ni na'a kya'adu'ətsut axuuk. Es du'an mut ja tsojkan yajkuyduundaapy tugekyu tugekyu ja Diosu 'yana'amən.

¹¹ Es du'an miits mjiky'áttat, nijáwudu wi'ixu du'an ja tiempu 'yíxyuty ma njiky'ajtam. Kyaj n'ok'ijtam éxtam pánuty maadap, wjy n'ijtam, mut ko waanu ni'igu xymyəwingo'onəm ja nnitso'ok'ajtən'ajtam kadiinum ma tim jawyiin oj n'axájum ja Jesukristu. ¹² Ja koots'át tən dən tim najxnəp es tu dən tim xəñəp, paaty n'ok'əxtíjum

ja di'ibu dūn kubi'its ku'ook, es n'oknay'uxkujkūm éxtūmū soldaādū ñay'uxkūkūty ko ñajxā'añ tsiptuumbu. ¹³ Njiky'ajtam tuda'aky, éxtam ko n'ijtam xūñū ixnide'xy mā tugekyū. Kyaj nguga'ay ngu'úkūm, kyaj nmū'indu'unūm es kyaj ndu'unūm di'ibáty axūuk. Kyaj nnaydsyip'ijxūm es kyaj pān ti ngatukmā'ijxūm. ¹⁴ Nik ni'igū nnayajtūgajtsūm éxtamxyūpū Jesukristū nwi't'ajt nnijam'ajtam, es katū miits xymyūdu'udákūdu es xytyūndūt ja axūukpū di'ibu ja mnini'x mgūbjk tseyjpy.

14

Kyaj mmūgu'uk xpye'ky'ixūt

¹ Axájūdu miits éxtamū mmūga'axuty ja di'ibu tū t'axájūdu ja Nindsūn'ajtam Jesukristū, oy ja myūbūjkūnuty yū'ujty kyamūjwiinaty. Katū xymyūdsipkajxtū. ² Naagūdyū ja'ay jūnā'andū ko mbaat tje'xy oytym tiity, esū wiinkpūty di'ibu kyaj myūjwiinaty ja myūbūjkūn, jū'xtūp yē'ayū aay ujts. ³ Di'ibu jye'xypy oytym tiity, tsojkūp es kyaj t'uxtijāt di'ibu kyaj dū'ūn nandū'ūn ttūñ; es ja di'ibu je'eyū jye'xypy ja aay ujts, tsojkūp es kyaj tni'ow tniyāaxūt di'ibu jye'xypy otyiity, mūt ko Dios tū 'yaxájūty nimajtsk. ⁴ Mbānū dūn mij es xñi'ow xñi'yāaxūt di'ibu myūdiimpū ja wiinkpū? Es pūn wū'ūmp oy o axūuk, kyaj mij mbaadyūty es xy'anūmūt. Yū'ū pātūp ja wyindsūn, ja'a njūnā'anūm ja Dios. Es wū'ūmpū yajxōn, mūt ko yū Nindsūn'ajtam mbaat yajwe'emyūty yajxōn.

⁵ Ta naagūdyū ja'ay di'ibu 'yijxtūp tū'ugū xūū amāay kūdiinūm di'ibáty tū ñaxy mā ja sūmāanūn, es ta yū wiinkpūty di'ibu jūnāndūp ko tugekyū yū xūū ti'igūyū 'yamaayūty. Wā'an nidū'uk nidū'ugū ja'ayūty ttuknibūjtaagū éxtam ja Dios tū wyinmā'añmyo'oyūdu. ⁶ Di'ibu 'yamaay'ajtyyū naagū xūū, dū'ūn ttūñ mūt ko dū'ūnū dūn ttijy ja Dios t'oyjyawū. Ja'a di'ibu jye'xypy otyiity, ja'a dū'ūn ttūñ es twindsū'ugūt ja Nindsūn'ajtam, es tja'aygūda'aky ja Dios; es ja'a di'ibu kyaj tje'xy otyiity, nandū'ūn ttūñ es twindsū'ugūt ja Nindsūn'ajtam, es tja'aygūda'aky ja Dios.

⁷ Kyaj n'oy'ajtungyūjxm njiky'ajtam es kyaj n'oy'ajtungyūjxm n'o'kūm. ⁸ Pūn njiky'ajtam, Nindsūn'ajtam 'yoy'ajtungyūjxm njiky'ajtam; es pūn n'o'kūm, Nindsūn'ajtam 'yoy'ajtungyūjxm n'o'kūm. Mā njiky'ajtam es nandū'ūn mā naty tū n'o'kūm, xyja'a'ajtam ja Nindsūn'ajtam. ⁹ Paadyū Kristū 'ye'ky es jyiiky'pyejky es dū'ūn yajWind-sūn'ātāt, dū'ūn di'ibu tū 'yookty es nandū'ūn di'ibu jiky'ajttūp.

¹⁰ Pes mij di'ibu kyaj ttsu'utsy ja tsu'utsy, ŷti ko xñi'ow xñi'yāaxū mmūmūbjkūp di'ibu tsyū'tsyypū ja tsu'utsy? Es mij di'ibu tsyū'tsyypū ja tsu'utsy, ŷti ko xy'uxtijy ja mmūmūbjkūp di'ibu kyaj ttsu'utsy ja tsu'utsy? Nidūgekyū ŷdsajtam nwingūwā'agūyā'anūm ja Dios, es yū'ū xpyayō'oyūm. ¹¹ Mūt ko yū Diosū jyaaybyajtan jūnā'añ:

Dū'ūn ja Nindsūn'ajtam jūnā'añ:

Dū'ūn éxtamū tūy'ajtan kots njiky'aty,
nidūgekyū ja'ayūty xywyngoxtanūdats,
nidūgekyūts xy'awdāttūdats,
dū'ūn jūnāñ ja Dios.

¹² Dū'ūn ŷdsajtam nidū'uk nidū'uk nyajkūm ja tūy'ajtan mā Dios éxtam tū njiky'ajtam es tū n'adūtsum.

Kyaj ndsiptū'unūm mūt ja nmūgu'uk'ajtam

¹³ Paaty kyaj n'oknayñi'o'o n'oknayñi'yāxūnūm nixim niyam. Nik ni'igū xytyūndūt kūdiibū pye'kykyā'adūt ja mmūgu'ugūty o di'ibu kyaj tsiptāxūdūt mā ja myūbūjkūn.

¹⁴ Mūt ko ti'igyūts n'ity mūt ja Nindsūn'ajtam Jesukristū, nmūdajtypyūts ja tūy'ajtan ko kyaj ti je'xy di'ibu kyaj wyā'adsūty. Per ja ja'ay di'ibu nājyūnānūp ko taa yū je'xy di'ibu kyaj wyā'adsūty, mūt ja'a kyaj wyā'adsūty. ¹⁵ Es pūn mij kyaj xytyūñ kwentū éxtamū mmūgu'uk ñayjyāwūty mā ja myūbūjkūn, es mūt ja di'ibu mje'xypy xyajmā'aty yū myūbūjkūn, kyajpū dū'ūn xytyūñ mūt ja tsojkūn. Paaty katū xytyūñ es xyje'xy di'ibu yajpekytūnūp ja mmūgu'uk di'ibu Kristū kyū'o'kū. ¹⁶ Katū xytyūñ di'ibu ja'ay mbaat mūt tkajxūdīty tmadyāagūdīty ja mjiky'ajtan éxtamū axūukpūn. ¹⁷ Mūt ko pūn ja Dios

tū xypujtākum éxtamū 'yu'ungun, kyaj jya'ajuty mut di'ibu nju'xum o n'úkum, ja'a du'an mut ko njiky'ajtum éxtamū Dios tseky, es mut ja ti'igyu'át esu xondakun di'ibu Espírítu Santu xymyo'oyum. ¹⁸ Di'ibu myádiimbya du'an ja Kristu, 'yoyjyáwup ja Dios es oybyudsámup mā yu ja'ayuty.

¹⁹ Du'an n'aktu'unum di'ibu xytyuknimi'inum ja agujk'ajt jotkujk'ajtan, di'ibu xypudajkum es nyajmajwiin nyajkajaajum ja nmubujkun'ajtum nixim niyam. ²⁰ Katu xyajtugóy ja Diosu tyuunk mut ja'agyujxm di'ibu mje'xy mbejkypy. Tūy'ajtanu'u ko tugekyu yu je'xy peky, wá'adsu'u es oy, per axuugū'u ko nju'xum pūn nnija'am ko mudu tyaadu jajpekyky'a'apy ja wiinkputy. ²¹ Nik oy ko ngadimjū'xum ja tsu'utsy es ngadim'úkum ja viñu, o ndu'unum oytyim di'ibuty di'ibu mbaat maut nyajpekyky'a'am ja nmumubujkpu'ajtam. ²² Pūn mjunaamp ko tugekyu je'xy peky 'yóyuty es ko mbaat xyje'xy tugekyu, du'añumu du'an m'ítut Dios windum. Jotkujk ja ja'ay di'ibu kyaj tuñ di'ibu pyekyjya'ap. ²³ Per ja di'ibu ti jye'xypy es twinmay ko peky di'ibu tyiimpy, tyadu ja'ay pekytyuump ko tje'xy ja'agyujxm ko kyaj mubujkungyujxm tu tuñ.

15

Nidu'uk nidu'uk xypyátum es nyajjotkudákum ja nmumubujkpu'ajtam

¹ Kom udsajtum pūnuty nmudajtum muj wiin kajaa ja nmubujkun'ajtum, n'okmudu-na'ayum mut ja ma'xtujkun ja di'ibu dūn kyaj tmudaty muj wiin kajaa ja myubujkun, es kyaj njiky'ajtum éxtamū dūn je'eyu ja ndsojkan'ajtum jya'ty. ² Nidu'uk nidu'uk xypyátum es nyajjotkudákum ja nmumubujkpu'ajtam es du'an nyajmajwiin nyajkajaajum ja myubujkun. ³ Mut ko kyaj ja Kristu ku'am ñaydyukjotkudaku, du'an jyajtu éxtum jyuna'añ ja Diosu jyaabyajtan: "Ja di'ibu myajwingajxpajt, ujsuts tu xytyukka'ay." ⁴ Mut ko tugekyu di'ibu wu'ump mā ja Diosu jyaabyajtan, yajku'xjaay es nnyadyukni'ijxum es nmudajtum ja ma'xtujkun es jotkujk n'awijx nju'p'ijxum di'ibu minaamp. ⁵ Wa'an ja Dios di'ibu xymyo'oyum ja jotkujk'ajtan esu ma'xtujkun, mmo'oyudu miits ja ti'igyu'ajtan es nidugekyu xypadúndut ja 'lyjxpajtanu Jesukristu, ⁶ es du'an ti'igyu xy'awdattut ja Dios, ja Nindsun'ajtam Jesukristu Tyeety.

Oybyu ayuk yajkaxwa'xy mā kyaj 'yisraelítuty

⁷ Nay'axájudu nidu'uk nidu'uk éxtum nandu'an oj m'axájudu ja Kristu miidsuty, es du'anu Dios 'yítut awdaty. ⁸ Mut ko n'awánudu ko yu Kristu myiñ es tpu'dékut ja israelítuty es tkuydyúnut di'ibu Dios jékyup tyukmūwandak ja 'yaptujkuty, es du'an ya'ixannu ko tyiimpy ja Dios éxtum wyandaky. ⁹ Nandu'an myiñ mā ja di'ibu kyaj 'yisraelítuty es tja'aygyuda'aktut ja Dios mut ko yu'ujuty tu pya'ayówudu. Tyaadu du'an di'ibu myadyakypy ja Diosu jyaabyajtan:

Paaty n'awdataampy mā yu di'ibu kyaj 'yisraelítuty, es nguy'úwupts ja mmuj'ajtan.

¹⁰ Es jatuk peky ja Diosu jyaabyajjn jyuna'añ:

Xonda'aktu miidsuty di'ibu kyaj 'yisraelítuty ti'igyu mudu Diosu jya'ayuty, ja israelítuty.

¹¹ Nandu'an jyuna'añ jatuk peky:

Awdattu Nindsun'ajtam nidugekyu miidsuty di'ibu kyaj 'yisraelítuty.

Wa'an nidugekyuty ja naxwíñudu ja'ayuty t'awdattu Dios.

¹² Nandu'an ja Diosu kyugajxpu Isaiu jyuna'añ mā jatuk peky:

Minaamp tu'ugu tyuump 'yaats ja Jesee,

es yu'u yajkutukaamp majaty naxwíñudu,

es yu'ujuty 'yawix jyu'p'ixtup es ñayákudut mā yu Jesee tyuump 'yaats.

¹³ Wa'an ja Dios di'ibu xymyo'oyum ja awijxun, myajxonda'agudu miidsuty es mmo'oyudu ti'igyu'át mā yu nmubujkun mut yu'agyujxmu myuk'ajtan ja Espírítu Santu, es myujwiin kyajaat ja mmubujkun.

¹⁴ Mugu'ugítuty, nmubekypyats tūy'ajtan ko miits ni'igu xymyudattu ja tsojkan es ja nija'ajan, es nandu'an mja'jtup wi'ix xkyajxwjtut nixim niyam. ¹⁵ Per tu nnijáudu muk

aa muk jot ma tuk pekyu tyadu neky, ja'a ndukjamyajtstap di'ibu naak mjajttap es kyaj xyjatyugódyut. Du'anuts tu nduñ mat kots myay'ajtangyujxmu Dios tu xkykyexy ¹⁶ esuts nmudúnut ja Jesukristu es tuk'oy'áttat di'ibu kyaj 'yisraelítaty. Ja'a ujts ndukmudiimpy ja Jesukristu esuts uj ngajpxwa'xut ja oybyu ayuk di'ibu tso'on ma Diosan. Du'anuts nduñ es 'lyittat pánaty kyaj 'yisraelítaty éxtam ja windsu'kun di'ibu Dios 'yoyjya'ap, pánaty Espírita Santukyujxm tu wy'a'atsjáttu.

¹⁷ Mut ko ti'igyuts n'ity mudu Jesukristu, xondákrputs es uj ja Dios nmudúñuts.

¹⁸ Nmadya'agupts yu'uyu di'ibu Kristu ku'am tu ttuñ mat uj, esuts nduk'axájjudat di'ibu kyaj 'yisraelítaty ja Kristu, es tmumúdwódat. Pes ja Kristu du'an tu ttuñ mat ujtskyujxmudsu n'ayuk es di'ibuts ndiimpy, ¹⁹ es mat yu'ugyujxmu ijxwu'amun esu mu'ajtun di'ibuts ja Espírita Santu xymyooyuts ja muk'ajtun esuts ndúnat, es du'anuts tu ngajxwa'xy tugekyu ja oybyu ayuk extu Jerusalén es extu Iliryu ñaaxóty.

²⁰ Du'ññamts uj ndseky es ngajxwa'xut ja oybyu ayuk majaty kyajnum yajnigajxy ja Kristu, es du'an, mbaat njuna'anum, kyajts ja potsy nyajpéty ma ja wiinkpu tu tpojtse'eky ja 'lyujx.

²¹ Nguudyunaamyuts éxtam jyuna'an ja Diosu jyaabyajtun:

'Yíxtubu taadaty di'ibu ja ja'ay kyaj oj yajnimadya'aky,

jyaygyúkaduba taadaty di'ibu kyaj tmudoo'ijttu.

Paqbla ttukniwinmayn es ñujxa'añ Romu

²² Paatykyujxmats miidsuty kyaj nninujxtu, óyuts uj kanak ok miidsuty tu njan-
inujxa'andu. ²³ Per tyam, tats nya'abaada ja nduunguts ja yaa, es mat ko jumujt
jumujt tu njaninujxa'andu miidsuty, ²⁴ tyam situy nuujxaambuts. Nuujxaambuts España
es nnaxa'añuts jawyiin Romu es ngu'ixtat. Es kodsu naty tu n'okxonda'aky waanu
mat miidsuty, mbaaduts xypyudúkadu esuts uj n'aknujxut mats tu nnidsoonn. ²⁵ Per
maannum ngaku'ixtu, nuujxaambuts jawyiin Jerusalén es nyajnujxa'añuts tu'ugu nay-
byudaku ma yu nmugu'uk'ajtun jam. ²⁶ Mut ko yu nmugu'uk'ajtun jam Masedonu es yaa
Akayu ttuknibujtaagudu es dyajmuka'andu meen es ttuknigaxa'andu ja nmugu'uk'ajtun
di'ibu tógoy'ajtxudap jap Jerusalén. ²⁷ Yu'u ku'am tyuknibujtákadu ttuna'andu mat ja
kyu'umdsokun, es pátap es du'an ttúndut, mat ko ja israelitu ja'aygyujxmuty ja Dios
kyunu'xudu, es paaty oyu du'an ko yu'ujaty dyajwa'xtu di'ibu myudajt jyaygyajptap
mat ja nmugu'uk'ajtun jam Jerusalén. ²⁸ Es kodsu naty tu ngayakya tadu meen es tu
nguydyúndusu naty tyaadu di'ibuts tu nyajtuknipéky, taats ndsoona'an jam Jerusalén
es nnujxnudats España, es ngu'ixtat miidsuty kots uj jam nnáxut. ²⁹ Es nmudajtypyuts ja
tuy'ajtun ko ma nujx ngu'ixtu, nujxupts mat tugekyu ja Kristu kyunu'xun.

³⁰ Mugu'ugítaty, es tyam n'amoodo nbujksoodap miidsuty ma yu Nindsun'ajtun Je-
sukristu es mat ja Espírita Santu tsojokun di'ibu xymyo'oyum, ³¹ es xyñigajxtaagudats
esudsu Dios xkykuwa'anat ma yu israelítaty jam Judee di'ibu kyaj tmudundu ja Kristu.
N'amdeebuyts ja Dios nandu'an esu nmugu'uk'ajtun jap Jerusalén t'axájjudat mat ja
ja'aygyudákon ja naybyudaku di'ibuts ndukninujxtupts. ³² Es du'anuts xonda'aky'aa
xonda'akyjyót nujx ngu'ixtat miidsuty, pun junaamp ja Dios, esuts nxonda'agut kots
nbo'xut mat miidsuty. ³³ Wa'an ja Dios di'ibu xymyo'oyum ja agujk'ajt jotkujk'ajtun, t'ity
mat nidugekyu miidsuty. Wa'an du'anuty.

16

Kajxpo'xun

¹ Ndukniujktap yu nmumubujkpu'ajtun Febe. Yu'u oy Dios muduump ma ja
mubujkputujk ñaymyúkadu Senkreeu. ² Tunu may'ajtun, axaju yajxon mat ja xyu-
gyujxmu Nindsun'ajtun, éxtam ñitákuty ja Diosu jya'ayuty. Pudákudu mat ti ta-
goy'ajtxup, mat ko yu'u tu tpu'dákudu mayjya'ay, nandu'unuts uj tu xypyudaku.

³ Tunu may'ajtun mayDios xy'anuumudu Prisila esu Akila, yu nmumuduumbudyuts
ma yu Jesukristu ñ'u'u tyu'u. ⁴ Yu'ujaty pyujtáktu ayo'on jujp'ámu jiky'ajtun nugoo kots
uj xyajtse'eky. Nja'aygyudákypryuts yu'u, es kyaj 'lyujtsuty je'eyu, nandu'an nidugekyu

ja n̄m̄m̄m̄bujkpu'ajtam di'ibu kyaj 'yisraelituty. ⁵ Nduknigéxyudsu Dioskajxy nandu'ən nidugekyu n̄m̄gu'uk'ajtam di'ibu naymyujkudap es t'awdattu Dios ma yu tyujku Prisku esu Akilu. MayDios xy'anuumudu n̄m̄tnaymyaayubuts Epenetu di'ibats njantsytsyejpy, di'ibu jawyiin jap Asyu 'yaxaju Jesukristu. ⁶ MayDios xy'anuumudat yu Mariiu, di'ibu jantsy tuun mat miitskyujxmaty. ⁷ MayDios xy'anuumudu Andróniku esu Juniius, di'ibats m̄m̄t ndsimdsyunaay, yu'ujuty 'yaxájudu Kristu tim jawyiin maan̄m̄tsu naty uj kyajnam n'axaju; es yu'ujuty yajmay'áty yajwindsu'ugu ma yu apóstaluty.

⁸ MayDios xy'anuumudu Amplyatus, di'ibats uj njantsytsyejpy ma yu Nindsun'ajtam. ⁹ MayDios xy'anuumudu Urbanu, di'ibats m̄m̄t nm̄dūñ ja Kristu. Nandu'ən mayDios xy'anuumudu Estakyu di'ibats njantsytsyejpy. ¹⁰ MayDios xy'anuumudu Apelus, di'ibu ta tm̄m̄mada'aky ja ayon ma ta tm̄dūñ ja Kristu. Nandu'ən mayDios xy'anuumudat yu n̄m̄gu'uk'ajtam di'ibaty tsyunaaydyup ma Aristobalu jyun tyujk. ¹¹ MayDios xy'anuumudats ja n̄m̄gugajpn Erodyón, es nandu'ən ja di'ibu tsyunaaydyup ma ja Narsisu jyun tyujk. ¹² MayDios xy'anuumudat yu Trifenu esu Trifosu, yu toxytyujkuty myuduundap ja Nindsun'ajtam. Es nandu'ən mayDios xy'anuumudu n̄m̄gu'uk'ajtam Pérsidu, di'ibu jantsytyuun ma yu Nindsun'ajtam. ¹³ MayDios xy'anuumudu Rufu, di'ibu ta dya'ixyuty yajxon ko tm̄dūñ ja Nindsun'ajtam. MayDios xy'anuumudat yu Rufu tyaa'gunk, di'ibats tu xymyudaty éxtamu 'lyu'ungun. ¹⁴ MayDios xy'anuumudat ja Asínkritu, Flegontu, Ermus, Patroobus, Ermes esu n̄m̄gu'uk'ajtam di'ibu jam m̄m̄t 'yittu. ¹⁵ MayDios xy'anuumudu Filólugu, Julyu, Nereeu esu myuga'ax toxytyujk, Olimpyu es nidugekyu ja Diosu jya'ayuty di'ibu jttap mat yu'ujuty.

¹⁶ MayDios m̄n̄ay'anu'umxudat nixim niyam es m̄n̄aymyunánudat tsojkan m̄m̄t. Nidugekyu yu n̄m̄gu'uk'ajtam di'ibu yam ma ja m̄bujkputujk yo'oymyúktu, m̄dukniǵaxudu Dioskajxy.

¹⁷ M̄gu'ugítuty, n'amdoo nbujksoodap es m̄n̄aygywentu'átudat miidsuty ma tadu ja'ayuty di'ibu je'eyu t'uxkuku yajnaywya'xu es t̄p̄jta'aktu ja tsip, mat ko ya'uxpaktu wiingu uxpujkan ma yu di'ibu miits tu xy'axájudu. Mastu'uttu yu'ujuty, ¹⁸ mat ko tyaadu da'amba ja'ay kyaj tm̄dunda Nindsun'ajtam Jesukristu, yu'uyu pyaduundap ja kyu'am winma'añ es jeky kyaj myadya'aktu es da'ən kaxa'kp ko 'yóyuty, da'ən twinwepy twinjaaxy es twin'ūñ di'ibu kyaj n̄aygywentu'átyuty. ¹⁹ Nidugekyu ta tm̄dowdu ko miits mguydyuundap ja Kristu 'yuxpujkan, es xondákp̄ts ko da'ən xytyunda. Ndejjp̄yats es miits mwijy'áttat es xytyúndat ja oybyu es xy'uxtijtat di'ibu kyaj 'yóyuty. ²⁰ Dios di'ibu xymyo'oyum ja agujk'ajt jotkujk'ajtun, tsojk tta'annakuya'añ yu Satanás m̄dekyp̄y- atku'p̄uty. Wa'an̄u Nindsun'ajtam Jesukristu m̄gunu'xudu miidsuty.

²¹ M̄dukniǵaxudu Dioskajxy ja Timotee, di'ibats mat nduñ, es nandu'ən yu n̄ja'ayuts, ja Lusu, Jasón esu Sosípater.

²² Ūjtsuts Tersyu, di'ibu tyadu neky yam jyaapy di'ibu Paablu ñaskajxap, ndukniǵaxtu Dioskajxy ma yu Nindsun'ajtam.

²³ MayDiosuk da'ən juna'añ ja Gayu. Yu'uts yam xyajjattákp es dyaky ja tyujk ma ñaymyúkadu ja m̄bujkputujk. Nandu'ən m̄dukniǵaxudu Dioskajxy ja Erastu di'ibu Korintu tesoreer'ajtp, esu n̄m̄gu'uk'ajtam Kwartus.

²⁴ Wa'an̄u Nindsun'ajtam Jesukristu m̄gunu'xudu.

Dios ya'awdaty

²⁵ Es tyam, ittu mudu Dios di'ibu m̄baat waanu ni'igu myajm̄kta'agudu mat yu'ugyujxm ja oybyu ayuk di'ibu Jesukristu yajmiin es di'ibats ngajxwa'xypy. Tyadu oybyu ayuk ya'ijxap di'ibu Dios ta ttuknibujtaagu, di'ibu ijty kyayajniǵawu maan̄mu naty kyakoju ja naxwíñudu, ²⁶ es tyam ta yajniǵawu ma tniǵajxtu ja Diosu kyugajxputy ma Diosu jyaaybya- jtun, da'ən éxtamu Dios di'ibu winu xuu winu tiempu ijtp, t'ane'emy es yajkajxwa'xat ma tugekyu naxwíñudu es da'ən yu'ujuty tm̄búktat es tkuydyúndat.

²⁷ Ja Dios di'ibu je'eyu Dios'ajtp es tim wyijy'ajtun m̄m̄t, wa'an ja'a Jesukristakyujxm tm̄dátat ja m̄j'ajtun winu xuu winu tiempu. Wa'an da'ənuty.

Myutu'ukpu Nedy Di'ibu Paablu Tyuknigajxtu Ja Korintu Ja'ayuty

¹ Ɔj Paablu. Diósuts tu xpyujta'aky esuts xy'apostulu'átut ja Jesukristu. Ɔj mut ja nmũgu'uk'ajtam Sóstunus ² nduknigajxtudsu tyadu neky ja Diosu jya'ayuty di'ibáty naymyujkudup jam Korintu, di'ibáty ijtp ti'igyũ mut ja Jesukristu. Dios tu tyukniwówuty es dyajnujxut tu'ugu jiky'ajtanu wa'atspu, ti'igyũ mut nidugekyũ di'ibu oytyim maaty wyindsu'kudup ja Nindsun'ajtam Jesukristu, di'ibu du'un Wyindsun'ajttup yu'ujuty es nandu'un udsajtam. ³ Wa'anu nDios Teety'ajtam esu Nindsun'ajtam Jesukristu mgunu'xudu es mmo'oyudu ja agujk'ajit jotkujk'ajtam.

Wi'ixu kunu'xan yajpaaty Jesukristukyujxm

⁴ Du'añmũts nja'aygyuda'aky ja Dios mut miitskyujxmuty, ja'a ko ja Dios tu mgunu'xudu mut yu'ugyujxmu Jesukristu. ⁵ Es ja'a ko m'ity ti'igyũ mut ja Jesukristu, Dios tu mmo'oyuty tugekyũ oytyim di'ibuty ja oy'ajtan ma m'anmũja'an, du'un ma tugekyũ m'aw mgajxtu es du'un ma oytyiity xyjattu, ⁶ es mudu tyaadu ya'ixy ko di'ibuts ngajxwa'x ma miidsuty Jesukristukyujxm, ja'a du'un ja tu'y'ajtan. ⁷ Pes ni di'ibu Espiritu Santu myadakun mgatugoy'ajtxuty es mjiky'átat ẽxtam ja Dios ttsey maanum xy'ak'awixnyũm ma myina'añ yu Nindsun'ajtam Jesukristu. ⁸ Yu'u myajmak'át mya'oy'átudup es mbudũkudup kudiibu miits xmyudáttut ni ti pojpu ko myinut jatugok. ⁹ Dios kyuydyimbyum di'ibu wyandakypy, es ya'u du'un di'ibu mduknwoodup es mjiky'átat ti'igyũ mut ja 'yU'unk Jesukristu, yu Nindsun'ajtam.

Mubujkputujk ñaybyujkwa'xudu

¹⁰ Mũgu'ugituty, n'amdeepy nbujktseebyuts miidsuty Nindsun'ajtam Jesukristukyujxm, es mnayajti'igyudut es kyaj mnaybyujkwa'xudut. Jiky'attu mut ti'igyũ jot winma'añ. ¹¹ Njuna'añudsu tyaadu, mũgu'ugituty, mut ko ja di'ibu tsunaaydyup ma ja Klo'ee jyũun tyujk tu xytyuknijáwuts ko ak miits mnaydyij mnayyókudu. ¹² Mudu tyaadu, ja'ats n'andijpy ko nidu'uk nidu'uk miidsuty ak wiink jyuna'andu. Tu'uk jyuna'añ: “Ɔj, Paablats xy'uxpũjkpu'ajtp” es jatu'uk jyuna'añ: “Ɔj yu'u Apolus” es ja wiinkputy jyuna'andu: “Ɔj yu'u Peedru” es jatuk peky jyuna'andu: “Ɔj yu'u Jesukristuts xy'uxpũjkpu'ajtp.” ¹³ ¿Per tii, tuu ja Jesukristu ñaywya'xyuty kanak pekyu?, o Ɔj Paablu, ¿kruuzpajtuts mut miitskyujxmuty, o mnabajttu miits Ɔj nxũugyujxmu? ¹⁴ Nja'aygyudákypyuts ja Dios kots kyaj nyajnũbejty nidu'uk miidsuty, tim yu'ayu Krispu esu Gayu. ¹⁵ Es du'un ni tu'uk pũn mbaat kyajuna'añ ko ñũbejty mududsu nxũugyujxm. ¹⁶ Aa, per nandu'undsuga nyajnũbejty ja di'ibu tsunaaydyup ma ja Estefunusu jyũun tyujk, es kyajts nnakyjyamyetsy ja wiinkpu jatu'uk pũn tats nyajnũbety. ¹⁷ Pesu Jesukristu kyajts xykyejxy esuts nyajnũbátut ja ja'ayuty, xykyajxuts esuts ngajxwa'xut ja oybyu ayuk, es kyaj mut ja ayuk di'ibu ja ja'ayuty ku'am wya'ptup mut ja wyinma'añuty. Du'unuts nduñ es kudiibu tyugóyat ja muk'ajtan di'ibu yajmudajtp ko Kristu 'ye'ky kruuzkũjxy.

Kristu myudajtypy ja Diosu myuk'ajtan esu wyiy'ajtan

¹⁸ Ja Jesukristu 'yo'kun kruuzkũjxy nanũgoobu jyawu kyuxe'eky mut ja di'ibáty nujxtup ma ja ayoodákn, peru di'ibáty udsajtam nniitsókum es njo'omum tsajpótm, ja'a tyaadu ja Diosu myuk'ajtan. ¹⁹ Es du'un jyuna'añ ja Dios ma ja jyaabyajtan: Nyajkutugóyupts ja kuwinma'añbyu wyiy'ajtan, es nyajjũgákupts ja jyaygyujkan di'ibu jaygyujkũp.

²⁰ Pũnu du'un, ¿ma net ja kuwiyjya'ay, o ja ya'uxpũjkputy, o ja di'ibu kyajxy myadyakypy di'ibu yajpátp naxwiin? Pes ja naxwiĩudu wijy'ajtanuty, tu Dios dyajkũx-e'eky ko loku yu'u. ²¹ Dios niija'ap di'ibu tyiimpy, es ña'ijxypy es kudiibu ja naxwiĩudu ja'ayuty 'yixy'átudut mut yu'ugyujxm ja wyinma'añuty, ja'ayu du'un yajnitso'ogaampy ja di'ibu jotmooyup mut yu'ugyujxm di'ibu yajkajxwa'xp, oyu tyadu ayuk kyuxe'eky loku winma'añũn.

²² Pesu israelítuty 'yixándap ja ijxwá'umun di'ibu myúdjatypy ja muj'ajtan, esu griegaty 'yuxtaaydyap ja wiyj'ajtan, ²³ peru údsajtam ngajxwá'xum ja Kristu ko kyru-uzpejty. Yu israelítuty kyo'oyjya'adabu tyadu kajxwá'xun, es di'ibu kyaj 'yisraelítuty pyujtáktap éxtamu loku winma'añ, ²⁴ per di'ibu Dios tu twoy, oy yu'adyu israelítuty o griegaty, Kristu da'un ja Diosu myuk'ajtan esu wiyj'ajtan. ²⁵ Pes ja di'ibu ja'ayuty jya'adap éxtam ja Diosu lyoku winma'añ, kuwinma'añ'u kudiinum ja kuwinma'añbyu di'ibu ya naxwiiñ; es di'ibu jya'adap kyaj tmúdaty ja Diosu myuk'ajtan, yu'u da'un waanu muk kudiinum ja naxwíñadu ja'ayadyu myújaa. ²⁶ Jamyatstu mugu'ugítaty, ko Dios tu mwówudu es mja'ay'ata'anudu, oy mganimay'ajtpudu miidsuty di'ibu da'un kuwinma'añ, es oy mganimay'ajtpudu di'ibu myúdjatypy ja kutujkan, es oy mganimay'ajtpudu di'ibu jotjuk ja'ayuty. ²⁷ Peru Dios tu twin'ixy ja ja'ayuty di'ibu naxwíñadu ja'ayuty pyujtáktap éxtamu kulókaty, es da'un Dios dyajtsodydu'unga'ay ja di'ibu naxwíñadu ja'ay pyujtáktap éxtamu kuwijjyuan. Ja Dios tu twin'ixy ja ja'ayuty di'ibu ja naxwíñadu ja'ayuty pyujtáktap éxtamu di'ibu kyaj tmúdaty ni ti mujaa, es da'un ja Dios dyajtsodydu'unga'ay ja di'ibu ja naxwíñadu ja'ayuty pyujtáktap éxtamu di'ibu myúdjatypy ja mujaa. ²⁸ Dios tu twin'ixy ja ja'ayuty di'ibu ja naxwíñadu ja'ayuty 'yuxtijtup éxtam di'ibu kyaj ti tsooty, es dyajkutagóyat ja di'ibáty ja naxwíñadu ja'ayuty pyujtáktap éxtamu muj kajxmbun, ²⁹ es da'un kyaj pún mbaat ñayjyáwdudat muj kajxm Dios windum. ³⁰ Peru Dios tu mayjti'igyudu miidsuty mut ja Jesukristu es mut yu'ugyujxm Jesukristu nnija'am ti Dios tsyejpy, oy nwa'umun mut ja Dios, wa'ats n'ijtam es mniisókam. ³¹ Pes da'un éxtam jyuna'añ ja Diosu jyaabyajtan: "Pun ja pún ti ttukxonda'aky, wa'an ttukxonda'aky di'ibu Dios tu ttuñ."

2

Yajmadya'aky ja Kristu di'ibu tu 'yeeky kruuzkujy

¹ Mugu'ugítaty, kots uj nmiiñ ma miidsuty es ndukmumadyaktu ja Diosu 'yuxpukun, kyajts nyajtuuñ ja muj kajxmbu ayuk es ni yu wyinma'añ di'ibu tsip nimujaa. ² Pes kots n'ijty ma miidsuty, kyajts nwinma'añ'atán jat'u'ugu wiinkpu, yu'uyu Jesukristu esu 'yo'kan kruuzkujxmbu. ³ Ya'ayow ya'ama'adats njam'ajty ma miidsuty, ni nmujaats es exta tsuyiibysut mut ja tsu'kan, ⁴ es ko ndukmumadyaktu ja Diosu 'yuxpukun, kyaj ndukmudijyandu ja kuwijjya'aybyu 'yayuk, ni'igu oj ndukmudijudu mut yu'ugyujxm ja Espírítu Santu es ja Diosu myuk'ajtan. ⁵ Paaty ja mmubujkan kyaxuty ma yu Diosu myuk'ajtan es kyaj ma yu ja'ayadyu kyuwijj'ajtan.

Espírítu Santukujxm ja Dios ñayyajniguxe'egyuty

⁶ Di'ibu tu kyutákuty oy oy tugekyu ja Diosu 'yuxpukun, mut yu'uts situy nya'ux-púkuduts mut ja kuwijj'ajtan, es kyaj mut ja naxwíñadu ja'ayadyu wiyj'ajtan nya'ux-púkuduts, es ni mut ja wiyj'ajtan di'ibu yajtuundap di'ibu yajkutujktap naxwiiñ. Pesu tyadu yajkutujkpuady wiyj'ajtan, kugáxup yu'u. ⁷ Ja wiyj'ajtan di'ibuts uj tuk'ux-pujkp, yu'u da'un ja wiyj'ajtan di'ibu yu'uts ijtp es di'ibu Diosu naty tu ttuknibujtaagu nmuj'ajtan'ajtamgyujxm. ⁸ Ja yajkutujkpu tyu yu naxwíñadu kyaj tjagyujkudu; ja'a kooxyup yu'ujaty tjagyujkudu, kyajxyup dyajkruuzpajtu ja Nindsun'ajtam Jesukristu. ⁹ Per tim da'un jyjaty éxtam jyuna'añ ja Diosu jyaabyajtan:

Dios tu t'axkuku madu di'ibáty tsojkudap,

di'ibu ni pánam tka'ixy es tkamudoy

es ni kyaja'ty wyinma'añóty.

¹⁰ Tyaadu da'un tugekyu di'ibu Dios tu xytyuknija'am mut yu'ugyujxm ja Espírítu Santu, ja'a ko yu Espírítu Santu tyuk'ijxup tugekyu, es exta ja kukpu nimujaabu wyinma'añ ja Dios.

¹¹ Ma ak ja'ayuty, ¿pún mbaat tnijawu wi'ix ja jyot wyinma'añ tu'ugu ja'ay? Yu'uyu da'un ja 'yanmaja'an ka'um, ¿kudi? Nandu'un jajtpu da'un ko yu Diosu Jya'ajun, yu'uyu da'un ñija'ap wi'ixu da'un ja Dios. ¹² Es údsajtam kyaj tu n'axájum ja winma'añ di'ibu ya naxwiiñ, yu'uyu situy ja winma'añ di'ibu yajkypy ja Espírítu Santu di'ibu tso'omp ma Dios, es da'un njagyujkam tugekyu di'ibu Dios xyñamo'oyum. ¹³ Pes da'unuts midsuty

nmadya'aky mut ja ayuk di'ibu ja Espiritu Santu xytyuk'uxpuktu, es kyaj ya'ujuty di'ibu miimp ma ngu'am winma'añ; ja'ats ja'ay nduk'ijxp ja tuj'ajtan di'ibu ja Espiritu Santu jaykypy es tjaygyukudu púnuty tu'umooyudap ja Espiritu Santu.

¹⁴Mut ko ja ja'ayuty di'ibu kyaj tmadattu ja Espiritu Santu, kyaj mbaat t'axájudu di'ibu ja Espiritu Santu jaykypy. Pesu tyadu ja'ayuty kyaj tjaygyukudu di'ibu Dios myeepy es junándap: "Loku winma'añ ya'u." Yu'uyu dan je'eyu di'ibu myudajttap ja Espiritu Santu mbaat tnijawu di'ibu Diosu ja'ay myeepy. ¹⁵Di'ibu myudajttap ja Espiritu Santu, mbaat ya'ujuty tpayo'oy tugekyu, es ni pán wiinkpu mbaat kyaj pyayo'oyuty. ¹⁶Ja'a ko ja Diosu jyaabyajtan jyuna'añ: "¿Pún tu t'okwinma'añ'ijxpu ja Nindsun'ajtam? ¿Pún mbaat dya'uxpeky ja Nindsun'ajtam Dios?" Per udsajtam situy nmudajtam ja Jesukristu wyinma'añ.

3

Paablu esu Apolus, Diosu myuduumbuty

¹Mugu'ugítuty, kots ijty ma miidsuty nya'uxpaktu, kyaj oj mbaat nya'uxpeky éxtam ja ja'ayuty di'ibu nu'ujujwijts tu'ujujwijtsup ja Espiritu Santu, ja'a oj nya'uxpeky éxtam pánudyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudap o éxtam púnuty jemy tu t'axájudu Jesukristu. ²Pes éxtam mbaat njuna'anum, extu koonum nmooy ja letsyu ma jyapaadyuty nmo'oyat ja kudu'utspu je'xy, mut ko nan kyajnum mbaat xyje'xy ja kudu'utspu je'xy, es extu tyambaat kyajnum mmadá'aktu es xyja'xtut ja kudu'utspu je'xy, ³mut ko du'ñum m'akjiky'attu éxtam pánudyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudap. Jam di'ibu miits mnyadyukmúdsip'ajtudap nixim niyam es mdsiptún mdsipkajxtu nixim niyam, es du'ñ xya'ixudu ko ja'ayum mbanujxtap ja wyinma'añ di'ibu kyaj myiñ ma ya Nindsun'ajtam Jesukristu. ⁴Ja'a ko miits nidu'uguty mjuna'andu: "Uj Paablats xy'uxpukpu'ajtp" esu wiinkpu jyuna'andu: "Uj Apólusats xy'uxpukpu'ajtp", es du'ñ mnyagyójudu éxtam ja ja'ayuty di'ibu kyaj tpadundu ja Jesukristu.

⁵Pes anmaagyuts, ¿pún du'ñ Apolus?, es ¿pún du'ñ uj, Paablu? Udsuty je'eyu Diosu myuduumbu di'ibu oj mduk'uxpukudu es xymyubúktut ja Dios, es nidu'uk nidu'uk udsuty ndundu ja tuunk di'ibu Nindsun'ajtam oj xymyo'oydyuts. ⁶Mbaat njuna'anum ko ujts nrip ja tuumt, Apolus tyax, peru Diosu du'ñ di'ibu yajmujx ja tuumt es yaj'ya'k yajpajt. ⁷Di'ibu nip es di'ibu ta'xp, ni ti ya'ujuty, Diosu du'ñ tugekyu, mut ko ya'u yaj'yeempy yajpejtypy ja di'ibu yajnip o yajta'xp. ⁸Di'ibu nip es di'ibu ta'xp, ya'ujuty je'eyu tyuumbu'átudu Dios, esu Dios mujúyudap nidu'uk nidu'uk éxtam tkuydyundu ja tyuunk. ⁹Udsuty nmúduundap ja Dios, es miidsuty du'ñ éxtamu Diosu ñax es nandu'ñ éxtamu Diosu tyujk. ¹⁰May'ajtungyujxm ja Diósats tu xpyujta'aky éxtamu pojtspu esuts nbojtsu'ugat ja potsy ujx, esu tyam wiinkpu pojtspu yajkajxmup ja potsy. Per nidu'uk nidu'uk ya'ixup wi'ix pyotsy, ¹¹mut ko Dios tu tpujta'aky ja Jesukristu éxtam ya'uyu pyotsy'ujx'áty, es kyaj mbaat pún tpujta'aky jat'u'ugu wiinkpu. ¹²Pun jaa pán ttukjpu ooru, platu, tsujjátypyu tsaa, kepy, mnyu o waaxk aay ma tyadu tuunk tu tso'onda'aky, ¹³ya'ixup ja tuunk ko ja'ay yajpayo'oydyut, ja'a ko jajno'kmátsup mut ja juun. ¹⁴Pánudyu naty oy tu pyotstu es ja potsy kyaj ja juun yajtóyut, Dios kumáyudap; ¹⁵per di'ibu tu pyotstu es myamada'agyuty ja juun, yajtugóyup ja tyuunk tugekyu, oy ya'u ku'um jyanisókrpat éxtam naak ñitse'eky ma ja juna'ank.

¹⁶¿Kyaj xyñijawudu ko miidsudyu du'ñ Diosu tyujk es ko ya Diosu Jya'ajun 'yity ti'igyu miidsuty? ¹⁷Pun ja pán dyajkutugóyu tadu Diosu tyujk, Dios yajkutugóyubu tadu ja'ay, mut ko tadu Diosu tyujk, wá'adsu'u. Es tadu tyujk, miidsudyu du'ñ ku'um.

¹⁸Exkam pán ñaywyin'uuñuty. Pun ja pán ñayjyawuty kuwiyj éxtam ja naxwíñudu ja'ayuty ja wyinma'añ, nayyajmbítudu éxtam tu'uk di'ibu kyaj ti tjaty, es du'ñ jya'tut éxtam tu'ugu kuwinma'añbyun. ¹⁹Pesu tyadu naxwíñudu ja'ayudyu wyij'ajtan, ya'u dan tu'ugu loku winma'añ tpujta'aky ja Dios. Ja Diosu jyaabyajtan jyuna'añ: "Dios ya'anuguga'ap ja kuwiyjpyuty mut ja kyu'um wijj'ajtan." ²⁰Nandu'ñ jyuna'añ jatuk peky: "Yu Nindsun'ajtam ñija'ap ko ya kuwiyjya'ayudyu wyinma'añuty ni ti tkatsooty."

²¹Paaty ni pán kyanayjyáwuty muj kujxm mut ko tpanujxa'anut tu'ugu ja'ay. Pes tugekyu oytyim tiity, miits mja'a'ajttap, ²²extu uj, Paabla, yu Apolus, yu Peedru, ja naxwíñudu, ja jiky'ajtun, ja o'kun, ja tyambu, ja óknumbu. Miidsuty tugekyu mja'a'ajttap, ²³es miits mja'a'átudu Jesukristu, esu Jesukristu jya'a'átyuty ja Dios.

4

Apóstalu tyuunguty

¹Miits mbátudap es xpyujta'aktudats éxtamu Jesukristu pyudujkuba, es ko yu'ats tu xytyuknipúktats esats nya'xprákut ja di'ibu Dios tu ttuknibujtaagu. ²Di'ibu yajtsojkr ma di'ibu tu tii yajtuknipéky, yu'u es tkuudyúnut yajxón éxtamu wyindsún tu tyuknipékyuty. ³Es mut uj, kyajts nmujpajta'aky óyats miits xpyayo'oydyut ja ndu'unanats, o wiinkru ja'ayadyats nanda'un xpyayo'oydyudats. Uj kyajts ku'am nnaybyayo'oyuty. ⁴Oyats nganayjyáwuty pekymuut, tyaadu kyaj muut ya'ixy kots uj kyajts nbekyjya'ayuty; yu Nindsun'ajtam yu'u du'un xpyayae'ebuyats. ⁵Paaty ngajxwija kadiibu pán xpyayo'oyut ja tyu'unanaty maanum kyamíñum ja Nindsun'ajtam. Es ko yu'u myínut, yu'u ya'ixudap di'ibu tyam ijtp ayu'udsyu, extu ya'ixudap w'ix ja ja'ayuty nidu'uk nidu'ugu jyot wyinma'añ, esu Dios 'yanuumudat ko oyu du'un tu ttundu.

⁶Mugu'ugítuty, nduknumadya'aktu tyaadu es xytyuk'oy'áttat miidsuty. Nbujtákm éxtamu ijxpajtan ja Apolus es uj. Di'ibuts nmadyakypy, ja'a mut yu'agyujxmu n'ijxpajtanats miits xy'ijxnagúkudat kadiibu xywyinwa'knáxtat di'ibu ijtp kuxja'ay, es kadiibu pán ñayjyáwudat muj kujxm es t'uxtíjút jatu'uk. ⁷¿Tii dun muut mmuj mgajxmu kadiinum ja mmagu'uguty? ¿Tii dun mmudajttap di'ibu kyaj tu xy'axaju? Es pun tu xy'axaju, ¿ti ko mnaybyujta'agyuty muj kujxm, éxtam ku'am tu xygyanaraty?

⁸Tu mmakja'aydyáknudu miidsuty es mmudajttap tugekyu di'ibu mdsojktap. Mnayja'adap éxtamu reyun, es kyaj ti m'oktagoy'ajtxundu mut uudsuty. ¡Kooxyubu da m'okréyuty esats uudsuty nanda'unxyup nrey'attu mut miidsuty! ⁹Per mut uudsuty, apóstalaty, du'un uudsuty éxtamdu Dios tu xpyujta'aktu ux'am. Du'un uudsuty éxtam ja ja'ay di'ibu tu yajtuknikajxpéty es 'yoogut. Du'un uudsuty éxtam ya'ixypyudsambun ko nidugekyu ja'ayuty xy'ixudats es nanda'unu ánklasuty. ¹⁰Loku uudsuty ja'ay xytyijta, mut kotsu Kristu nmudundu; ¡miidsuty du'unaty Kristakyujxm m'itta kuwinma'añbyuty! Udsudyu du'un ya'ayow ya'ama'atpu, es miits mnaybyujta'agudu oy muk. Ja ja'ayuty xytyuknugoo xytyukkukooobuts uudsuty, es miits myajwindsu'ugudu. ¹¹Extu tyambaat tats n'ayowdu mudu yuu esu nuduudsu, nipatsy xupatsy uudsuty es axuugudsu ja'ayuty xytyundu. Kyajts nmudaty ja ndujkuty. ¹²Anu'xudats mats ndundu mududsu ngu'u. Xykyajxpóktats ja ja'ayuty, per ngunu'xtupts yu'ujuty. Xpyajudijttupts, per nyajkujx nyajnajtupts. ¹³Xyñi'o'o xyñiyáxudupts, per n'adsoojambijttupts yajxón. Extu tyambaat du'unats xpyujta'aktu éxtamu naxwíñudu pyosta'ak es éxtam di'ibu ja'ayuty pyawa'ku'ktap.

¹⁴Kyaj nnijáyudu du'un mut ko nyajtsoydyu'unga'aja'andu, ja'a du'un n'uwiijpy ngajxwipy éxtamdu n'u'unk n'una'kun. ¹⁵Oxyup miits xymudajttapdu majk milu ja'ayuty di'ibu mmooyudap ja Kristu 'yuxpukun, ujtsu du'un di'ibu mduk'axájudu Jesukristu ko miits n'awa'anudu ja oybyu ayuk. N'okpajtakum ko ujtsu du'un éxtamu mdeedyun ma yu mjiky'ajtan mut ja Jesukristu. ¹⁶Mut yu'agyujxmts miits nmunu'xta'aktu es xpyadúndat di'ibuts uj tu nnastunu.

¹⁷Mudu tyaadukuyjxm nduknigaxtu Timotee, di'ibuts njantsytsyejpy es njáwats éxtamdu n'u'unk ma Jesukristu. Oy tmudún ja Nindsun'ajtam. Yu'u mdukjamyátsudap éxtams uj njiky'aty éxtamu Jesukristu myubujkr, du'un éxtam nduk'xpejky ma oytym maaty ja mubujkpatujk ñaymyúkudu.

¹⁸Nija'ajuty miidsuty di'ibu muj pátudap, junándap xytyijy ko kyajts mij nninujxa'añ. ¹⁹Per tim tsojkr nujx ngu'ixa'andu pun junaamp ja Nindsun'ajtam, nétats ndukni'ixudu taadu di'ibu muj pátudap, ja di'ibu dun mbaat ttuñ o je'eya du'un kyu'ayuk'aty'atta. ²⁰Ja'a ko ja Diosu kyutujkun, kyaj jyaayuty ma ja kajxy ayuk, ja'a du'un ma ja muk'ajtan. ²¹Pes,

¿di'ibū dūn mdsojktūp, kots mij nūjx ndukkumədowdū kots nnūjxut, o ko nūjx ngu'ixtu mut ja tsojkuŋ es ja oyjyot?

5

Mū'induumbū mā mūbūjkrūty űaymyūkūdu

¹Tyam, dū'un ja'ay jyūnə'andū ko jamū ja'ay di'ibū myū'induump mā miidsūty, jam nidu'uk di'ibū myuttsūnaapy ja kyudaak. Tyaadū dū'umbū dū'un jantsy mūj peky, es ni je'eyū kyayajpaaty tadū dū'umbū mā yū di'ibū kyaj t'awdattu Dios. ²Mā miidsūty mmūj mbaadūdu, mā jyapaadyūty mmay mdajttū. Yū dū'umbū ja'ay di'ibū dū'un adūtsp, koonūm tsyēkyūty es xy'əxwojppūdsūmdū mā miidsūty. ³Oyūts jagam n'ity mut miidsūty, jāmutš njoť nja'ajūn mā miidsūty, es tūts nbayo'oy yū tadū ja'ay di'ibū tu ttuű ja mūj peky. Dū'ūnūts tu ndūű əxtūmxyūpts űj njāmūty mā miidsūty. ⁴Pes naymyūkūdu mūdu Nindsūn'ajttūm Jesukristū kyutūjkūn, njam'ātūpts njoť nja'ajūn mā miidsūty, es nandū'un jyam'ātūť ja Nindsūn'ajttūm Jesukristū ja myūk'ajttūn, ⁵es tukkūdūkūdu tadū ja'ay ja mūjku'ugōpk Satanās es tyūdyū'unxūduť ja űiűi'x. Tundū miidsū tyāadū es dū'un jyodambūttūť esū 'yanmūja'an űiťso'ogūť ko myūnūť ja Nindsūn'ajttūm Jesukristū.

⁶Miidsūty, katu xytyukmūj xytyukpaadūdu mūdu tyāadū di'ibū mduundūp. Mnija'adūp wi'ix jyūnə'an űi'ugū ayuk: "Mūť waanūbū levaduuru pyude'eky tūgekyū tūgekyū ja tsajkakyjūťsy." ⁷Yajka'aktū tūgekyū di'ibū myajmā'tadūp, di'ibū ijtp əxtūmū levaduuru di'ibū tu űajxūn, dū'un m'ittūť əxtūm ja jembyū tsajkaaky di'ibū kyaj ti levaduuru tmūdaty, əxtūm tyam m'ittūť, ja'a ko Kristū 'ye'ky űdsajttūmgyūjxm. Yū'u dū'un űdsajttūm nbaskū borreegu'ajttūm. ⁸N'oktu'unūm ja paskū xūu mut ja tsajkaaky di'ibū kyaj tmūdaty ja levaduuru. Ja'a njūnə'anūm kyaj ti peky, ja'ayū mut ja tūy'ajttūn es ja wə'ats'ajttūn.

⁹Tū ndukni jāyūdu ko katu mnyayūyūdu mut ja di'ibāty mū'induundūp. ¹⁰Kyajts njajūnə'anāű es xmyastū'tuttūť tūgekyū di'ibāty kyaj jya'a'ātyūty ja Dios, əxtūm di'ibāty mū'induundūp, o di'ibū adsojktūp, o di'ibū toon ma'tstūp, o di'ibū 'yawdajttūp di'ibū kyaj Dyioťsūty. Kooxyūbū dū'un, mdimpūdsūm dūpxyūp yā naxwiűi. ¹¹Di'ibūts n'andijpy mā ja neky di'ibūts ngajx, pūn jam tu'ugū ja'ay űayűigajxyūty ko yū'u tpadūű ja Jesukristū es dū'ūnūm myū'indūű, o 'yadseky, o t'awdaty di'ibū kyaj Dyioťsūty, o 'yabi'tsūty, o 'yami'ikyja'ayūty, o mya'tspūty, esū dū'umbū ja'ayūty kyaj mūť mda'anmūk mwə'k-mūkūť. Pes dū'umbū ja'ay ni je'eyū mūť mgakaaymyūktūť. ¹²Per űj kyajts xpyyaaty nbayo'oyūduť ja di'ibū kyaj tmūduű ja Jesukristū. Miits mbātūduť xpyyayo'oyūť di'ibāty mūť mnyaymyūkūdu. ¹³Dios pyayo'oyūbū taadūty di'ibū kyaj tmūdundū Jesukristū. Paaty əxwojppūdsūm dū tadū pekytyuumbū mā miidsūty.

6

Mūbūjkrūťūj 'yūndū mā fwez di'ibū kyaj Dyiosmūduumbūty

¹Ko nidu'ugūty miits xmyūdāttūť tu'ugū ű'unūn mut tu'ugū mmūmūbūjkrū, ¿wi'ix ko mnejxy ű'ūmbū mā yū fwez di'ibū kyaj Dyiosmūduumbūty, mā jyapaadyūty xmyū'ūnūdu mā Diosū jya'ayūty? ²¿Tii kyaj xyűi jāwūdu ko Diosū myūduumbūty 'yana'amāndūp nidūgekyū ja naxwiűūdu ja'ay? Es pūn miidsūty mbaadānūp xy'ana'amūť ja naxwiűūdu ja'ayūty, ¿wi'ix ko kyaj mbaat xya'oyū tadū ű'unūn di'ibū tim yi'in tim waanū? ³¿Tii kyaj xyűi jāwūdu ko űdsajttūm n'ana'amā'anūm exťū ānkłsūty? Es ko dū'un, űū'ūn ngapayo'oyūm di'ibū xpyyātūm mā tyādu jiky'ajttūn! ⁴Pūn ti tsip mmūdajttūp mā tyādu jiky'ajttūn, ¿ti ko xykyawin'ixťū di'ibū kyaj myū'ajūť ja kyutūjkūn mā miidsūty, es yū'u mbayo'oyūduť? ⁵Njūnə'aűūts dū'un es mdsoydyūndūť miidsūty. ¿Tii ni tu'uk jam mā miidsūty di'ibū mbaat dyajxeemy ja tsip akū mā Dios mūduumbūty, es mgajxwījūduť? ⁶Es miits mnyāűi'ū'ūnūduť nixim niyam, űes jabaat ja'ay wyinduuy di'ibū kyaj Dyiosmūduumbūty!

⁷Oytyim wi'ix tsooty mdūgooyūndūp ak miits ko kyūxe'eky ja tsip mā miidsūty. Nik waanū oy ko xmyūdānūduť ko mdūnūduť axūk o mdimmaadsūduť. ⁸Pes miidsūty axūk xytyūndū es xmyaātstū, ja'abaat ja mmūgu'uktūjūkyty.

⁹ ¿Tii kyaj xyñijáwudu miidsuty ko di'ibu dá'un adátstap kyaj t'ixtat ni ná'a ja Diosu kyutujkun? Katu mnaywyin'uunudu. Pes ni ná'a tka'ixtat ja Diosu kyutujkun di'ibáty mu'induundap, di'ibáty yajtugeepy ja pújk úkunu wyindsu'kun, ni yu di'ibu 'lawdajttap di'ibu kyaj Dyíósuty, ni yu di'ibu pekytyuundap tsoydyu'un muut ak yedyujk, ni yu di'ibu dá'un pyekytyundu ak toxytyujk, ¹⁰ ni yu ma'tspaty, ni yu di'ibu adsojktap, ni yu ami'ikyja'ayaty, ni yu pi'tskajxpaty, ni yu di'ibu ja'ay wyin'u'undap es tpijkađu myeef. ¹¹ Dá'un ijty nidu'uguty miidsuty; per tu myajwa'adsyaty, tu oy mwa'umdu mut ja Dios mut ja'agyujxm ja Nindsun'ajtam Jesukristu es mut ja'agyujxm ja nDios'ajtama Jya'ajun.

Kyaj mu'indu'unum

¹² Nidu'uguty miits mjuna'andu: "Uj éxtamu Jesukristu myuduumbu, awa'atstuuyats n'ity esuts ndúnat di'ibuts ndsejpy." Uj n'adsóyats miidsuty: Oyats awa'atstuuy uj n'ity es ndúnat tugekyu di'ibuts ndsejpy, kyaj tugekyu 'yóyaty esuts uj ndúnat. Oyats tugekyu mbaat njatuumbu, kyajts nnayyákadut esuts xy'ana'amut oytyi winma'añuty. ¹³ Wiingátypyu mjuna'andu: "Yu je'xy nigoju es jodoty ñujxat, esu jot nigoju es t'axájut ja je'xy." Per újts mij n'anmaaydyur ko Dios yajminaampy ja tiempu ma kyaj nnakyujatuna'anum ja jot es ni ja je'xy. Per ni wi'ix tsoo mbaat mgajuna'andu ko yu nnini'x'ajtam tu yajpajta'aky es mu'indu'unum, pes ja nnini'x'ajtam yu'u dá'un Nindsun'ajtam 'yoy'ajtunguyjxm, esu Nindsun'ajtam yu'u dá'un nnini'x'ajtam 'yoy'ajtunguyjxm. ¹⁴ Es éxtam ja Dios dyajjikypyejky ja Nindsun'ajtam Jesukristu, xyajjikypyejka'anum udsajtam nandu'un mut ja myak'ajtam.

¹⁵ Miits mnija'adap ko ma n'axájum ja Jesukristu, yu nnini'x'ajtam dá'un wye'emy nidu'uk nidu'uk éxtam tuk pekyjaty ja Jesukristu ñini'x. ¿Tii nbujkaps tuk peky ja Jesukristu ñini'x es nyajnaybyaadudats mut tu'ugu kujeñdyo'oxy es dá'un wyu'umut ti'igyu mut yu'u? ¡Ni wi'ix tsoo! ¹⁶ ¿O tii, kyaj xyñijáwudu ko di'ibu naybyuwa'kup mut tu'ugu kujeñdyo'oxy, nimajtsk ti'igyu 'yittu? Pes ja Diosu jyaabyajtam jyuna'añ: "Ko tu'ugu yedyujk ñaybyuwa'aguty mut tu'ugu toxytyujk, dá'un wyu'umdu nimajtsk éxtam tu'uk je'eyu nini'x." ¹⁷ Per ko n'axájum ja Nindsun'ajtam, ti'igyu 'yity ja njot nja'ajun'ajtam mut yu'u.

¹⁸ Kuga'aktu ja mu'induunk. Oytyim di'ibu wiinkpaty ja peky di'ibu ja'ay tyiimpy, kyaj dyajnbaxutáku ja ñini'x. Per ja di'ibu mu'induump, myudageepy ja kyu'um nini'x. ¹⁹ ¿Tii kyaj xyñijáwudu ko yu nnini'x yu'u tsyunaaydyáknu Espiritu Santu, di'ibu Dios mmooyudu, es ko ja Espiritu Santu 'yity ma miidsuty? Paatykyujxm miits kyaj mnayñiwindsun'átudu ku'um, Diosu dá'un nWindsun'ajtam, ²⁰ mut ko yu'u kyubajt ja di'ibu udsajtam oj xyjapátam. Dá'un mbaat njuna'anum ko oj xyju'uyum es dá'un xyja'ay'ajtam. Paaty udsajtam nyajtu'unum ja nnini'x'ajtam éxtamu Dios tseky.

7

Kajxwíjun wi'ixu kasaadutujk jyiky'áttat

¹ Tyam n'adsoojumbítyats di'ibuts miits xyajtuudap. Tui'ajtanu'u ko oy es kyaj ja'ay pyuktu. ² Per kom ta nimay di'ibu mu'induundap, paaty nidu'uk nidu'ugu yedyujkuty myudátap ja kyu'um nudo'oxy, es nandu'un nidu'uk nidu'ugu toxytyujkuty myudátap ja kyu'um ña'ay. ³ Yu kasaadu yedyujk kyuydyúnup di'ibu pátur ttúnat mudu ñudo'oxy es nandu'un ja kasaadu toxytyujk kyuydyúnup di'ibu pátur ttúnat mudu ña'ay. ⁴ Yu kasaadu toxytyujk kyaj yu'u je'eyu natyu'uk tja'a'áty ja kyu'um nini'x, muut ja ña'ay tja'a'áttu. Es nandu'unu dá'un ja kasaadu yedyujk kyaj yu'u je'eyu natyu'uk tja'a'áty ja kyu'um nini'x, muut ja ñudo'oxy tja'a'áttu. ⁵ Katu mnayjyujkugajxudu nixim niyam, ni ja yedyujk es ni ja toxytyujk. Pæn mnay'u mnaygyajxudu es mnaymyastu'uda'anudu tuk tiempu es mgajxta'aktat es ok mnaybyuwa'agudat jatugok, mbaat dá'un xytyundu ko tu xy'agajxtúktu pæn naak xu mnaymyastu'uda'anudu. Per ko tpaadut ja tiempu, net jatugok mnaybyuwa'agudat, kadiibu ja mju'ku'ugóp Satanás myajpekytyúnudat mut ja wiinkpu ko m'awa'xy'ittu.

⁶ Dios kyajts xytyuknipejky es n'anuumudu tyaadu, je'eyudsu da'un njuna'an éxtam tu'ugu ngajxwíjanuts. ⁷ Új jajunaambats es da'unxyup nidugekyu mjiky'attu naydyu'uk éxtam új. Per wi'ixum ja Dios mmo'oyudu nidu'uk nidu'uk ja madakun, da'un mjiky'áttat naydyu'uk o kasaadu.

⁸ Új n'anuumudu miidsuty naydyu'uk ana'kuty, kixyudo'oxyuty esu ku'ekytyo'oxyuty, oy ja'ijty ko kyaj mbuktu, éxtam újan. ⁹ Per pun kyaj mmada'aga'andu m'íttat naydyi'igyuty, waanu oy es mdimpúktat, kudiibu mnayajtyóyudat mudu tsojken.

¹⁰ Per ja di'ibáty tu pyuktu, nduk'ana'amdepts es kyaj ñaymyastu'ududut. Tyadu ana'amun tny'ajtanu'u. Kyajts új n'ana'amunuty, ja Nindsun'ajtam da'un ja 'yana'amun. ¹¹ Es pun ja pun tmastu'uty ja ña'ay, naydyi'igyu da'un 'yítaty, o nik oy ttimnijodambítut ja ña'ay. Nandu'unu yedyujkuty kyaj tmastu'udut ja ñudo'oxy.

¹² Yu wiinkpáty n'anmaabyats mudádsu ngu'um winma'añ. Ko pun jaa yu nmumubajkpu'ajtam ñudo'oxy'áty tu'uk di'ibu kyaj nmumubajkpu'ajtam es 'ya'ijxup tsyuanut mudu ña'ay, yu nmumubajkpu'ajtam kyaj tmastu'udut ja ñudo'oxy. ¹³ Es pun yu nmumubajkpu toxytyujk myudajtypy tu'ugu ña'ay di'ibu kyaj nmumubajkpu'ajtam, pun 'ya'ijxup tsyuanut mudu ñudo'oxy, kyaj tmastu'udut ja ña'ay. ¹⁴ Mut ko ja kasaadu yedyujk di'ibu kyaj Dios tmudún es 'yakjiky'aty mudu ñudo'oxy di'ibu Diosmuduump, 'yaxájup ja Diosu kyunu'xun mut yu'ugyujxm ja ñudo'oxy. Es ja kasaadu toxytyujk di'ibu kyaj Dios tmudún es 'yakjiky'aty mudu ña'ay di'ibu myudiimpy ja Dios, 'yaxájup ja Diosu kyunu'xun mut yu'ugyujxm ja ña'ay. Paaty ja 'yu'unk 'yuna'kuty kyaj dyu'anuty éxtamu di'ibu kyaj Dios tmudún. Ni'igu t'axaju ja Diosu kyunu'xun mut yu'ugyujxm ja tyak o tyeety di'ibu Diosmuduump.

¹⁵ Pun ja di'ibu kyaj tmudún ja Jesukristu tmastu'uda'añ ja ñudo'oxy o ña'ay mut ko tmudún ja Jesukristu, na'ix wa'an tnejxy. Pun da'un ttseky, ja kasaadu yedyujk o ja toxytyujk di'ibu myudiimpy ja Jesukristu, kyaj jyatyimnigutíkyuty es kyaj ñaywya'xadut, ja'a ko mut ko kyanaywya'xadut, ta nujx dyajtákudu tsipkajxy. Es ja Dios tu mdukníwówudu es mjiky'áttat agujk jotkujk. ¹⁶ Mut ko mij toxytyujk, Jesukristu myubajkpu, kyaj xyñijawu pun mijskyujxm ja mña'ay di'ibu kyaj yu'adyu Jesukristu myubajkpu tmabúkat ja Jesukristu es ñitso'ogut. Es mij yedyujk, myubajkpu Jesukristu, kyaj xyñijawu pun mijskyujxm ja mnaudo'oxy di'ibu kyaj yu'adyu Jesukristu myubajkpu tmabúkat ja Jesukristu es ñitso'ogut.

¹⁷ Oytyim wi'ix tsooty, nidu'uk nidu'uk mjiky'áttap da'un éxtam ja Dios myajmada'agudu, es da'un éxtamu naty m'ittu ko ja Dios mwoojudu. Da'unuts nyajnigutúku majaty ja mubajkputujk ñaymyúkudu. ¹⁸ Pun ja Dios wyeepy nidu'uk di'ibu tu yajtsíky waanu*, wa'anu tyaadu twe'emy da'ñu. Es pun wyeepy tu'uk di'ibu kyaj tsyíkyuty waanu, wa'an kyaj dyajtsíky. ¹⁹ Oy tu yajtsíky o kyayajtsujkpu, ni ti tkatsooty. Di'ibu situy nigutiky es nguydyu'unum, ja'a es ndu'unum éxtam ja Dios dyajnigutúku. ²⁰ Nidu'uk nidu'ugu ja'ayuty wyu'umut éxtamu naty ko ja Dios wyooju. ²¹ Pun juyn naty m'ity ko Dios mwoojú, katú ti xyjawu mut yu'u. Per pun mmo'oyánudap ja m'awa'atstum'ajtan, axájudu. ²² Pes di'ibu naty juyn ijtpe ko Dios wyooju es tmabúkat ja Nindsun'ajtam, tyam awa'atstum ma Nindsun'ajtam; es nandu'un jajtpe da'un ja ja'ay di'ibu naty ijtpe awa'atstum ko Dios wyooju, tyam 'yity juypyun ma yu Jesukristu. ²³ Dios tu mjúyudu tsobaaty. Katu mnayyákudu éxtam juypyun ma yu ja'ayuty. ²⁴ Pes da'un, mugu'ugítaty, wa'an da'ñum nidu'uk nidu'uk t'ity éxtam ko ja Dios wyooju.

²⁵ Tyam n'adsoojambítyats di'ibats xyajtaudap pun mbaat pyuktu m'u'ungu kixyudo'oxyutypyu, o kyaj. Yu Nindsun'ajtam Jesukristu kyaj oj xytyukmúnikaaguts ni ti kajxwíjan mudu tyaadu da'umba; per nwinma'añmyoodyuapts új, éxtam tu'uk di'ibu mbaat xymyubaktu ja'agyujxm ko Nindsun'ajtam tats xypya'ayoy. ²⁶ Mut ko tyam nyaj-najxunu nimujaa ja tiempu, paaty újtsumu ngu'um winma'añ nik oy ko ja ja'ayuty 'yak'ittu da'ñu. ²⁷ Pun jamu mnaudo'oxy, kyaj xymyastu'udut; es pun kyaj pun, kyaj xy'uxta'ayut.

* 7:18 1x LukHS 1:59.

²⁸ Es pūn mbujktup, kyaj yu'u pyojpūty. Per di'ibáty pūjktup, tyimmudatándup ja 'yamay jyotmávyty mā tyadu jiky'ajtan, es uj kyajtsu tyaadu njatseky.

²⁹ Mūgu'ugitaty, di'ibuts nja'andijpy, yu'u tyaadu ko waanu je'eyu n'akmudajtam ja tiempu. Aya bom ja di'ibáty kasaadaty dū'un 'yakjiky'áttut éxtumxyup tu kyadimpaktu.

³⁰ Di'ibu ijtup jotmaymyūt, dū'un 'y'ítut éxtum kyadimmay kyadimtajtu. Di'ibáty ijt xoondup, naybyujta'agudup éxtum kyadimxonda'aktu. Es di'ibáty ti tu tjuudyu, jiky'áttup éxtum tkadimja'ajuty di'ibu naty tu tjuy. ³¹ Di'ibu ya naxwiin mduk'ijt mdukxoondup, myajtúndup ja'ajan muūt, ni xkyadimtukmaj xkyadimtukpaadut, mut ko najx kujxp di'ibu ijt naxwiin.

³² Ndsejpyūts es miits kyaj ti mnaydyukmay mnaydyuktájudut. Yu naydyu'uk ũn'aktujk yu'u 'yaa'ajty jyot'ajtypy wi'ix mbaat tmūjjáwu Nindsun'ajtam. ³³ Per ko pyujknudū, yu'u myaay wyijtsypy di'ibu ya naxwiin es wi'ix mbaat dyajxonda'aky ja ũdu'oxy. ³⁴ Nan tūgatsyu'u yu kasaadu toxytyujk mudū di'ibu kyaj kyasaaduty. Ja di'ibu kyaj kyasaaduty wyinma'añ'ajtypy di'ibu jya'a'ajtypy ja Nindsun'ajtam es dū'un 'y'ítut wá'ats mā Dios, dū'un ja ũni'x es dū'un ja 'yanmaja'an. Per ja kasaadu toxytyujk myaay wyijtsypy ja di'ibu ijt naxwiin es wi'ix dyajxonda'agut ja ũa'ay. ³⁵ Tyaadu n'anūmūdu ja'a es xytyuk'oy'áttut es kyaj mut kots nyajkubéky ko pūn pyeky. Ndukmdsojktup tu'ugu obybu jiky'ajtan di'ibu muūt mnaygyyákudut amumdu'uk mā yu Nindsun'ajtam.

³⁶ Es pūn jaa ũaak jyūna'añ ja u'unkteety ko waanu oy esū ũūx pyákut, ja'a ko yu jyūmūjt wimbajt'adútsp, es pūn 'yijxypy ko ja 'yu'unk kyaj t'a'ixu 'y'ítut naydyu'uk, dū'unū dūn mbaat ttuñ éxtum 'yoybyūdsū'umxūdu. Mbaat dyajpéky. Taadu kyajpū pyojpūty. ³⁷ Es pūn yu u'unkteety kyaj dyajpūka'añ ja ũūx, mut ko t'ixy ko myūdánup 'y'ítut naydy'i'gyu, es pūnū tadū u'unkteety jūnaamp es 'y'ítut kixyudo'oxy mā yu tyeedyu tyujk, pes oyu dū'un ttuñ. ³⁸ Pes dū'un yu jawyiimbu u'unkteety oyu dū'un ttuñ ko yu 'yu'unk dyaky es pyákut, per ja myūmajtskpu u'unkteety waanu oy ttuñ ko kyaj dyaky ja 'yu'unk es pyákut.

³⁹ Nigutiky es tu'ugu kasaadu toxytyujk 'y'ítut yu'ūyū mut ja ũa'ay maanum 'yakjiky'aty; per ko ja yedyujk 'yo'knūt, niwa'ats kuwa'ats wye'emy tadū ku'ekytyo'oxy es pyákut mut di'ibu yu'u tsyejpy, yu'ūyū di'ibu sitūy nandū'un myubejkypy ja Jesukristu. ⁴⁰ Per uj njajūna'añūts ko waanu oy es kyaj jatugok pyákut, es uj jūnaambūts ko nmūdajtypyūts ja Diosu Jya'ajan kodsū dū'un njūna'añ.

8

Je'xy di'ibu jyatukwindsu'kup ja agojwinnáx

¹ Tyandsū net n'adsoojūmbūty ja di'ibuts xyajtūdup yu'ūgyujxm ja je'xy di'ibu tu yajtukwindsu'ūgu agojwinnáx. Nnija'am ko nidūgekyū nmūdajtam ja jaygyujkūn. Yu jaygyujkūn yu'u dū'un yajmūj yajpátup ja ja'ayuty, per ja tsojkūn yu'u dū'un yajmūjwiin yajkajaajup ja ja'ayū myūbjkūn. ² Pūn ja pūn ũaymyujkuya'axyty ko yu'u tñijawū oynu'unūn, kyaj tñijawū éxtum dūn pyaadyuty tñijawūt. ³ Per di'ibu tsyejpy ja Dios, ixy'ajtup ja Dios.

⁴ N'okmadyákūm ja je'xy di'ibu tu yajtukwindsu'ūgu agojwinnáx. Tūy'ajtanū'u ko ni tu'ugu agojwinnáx kyaj ti ttsooty, es tūy'ajtanū'u ko ti'igyu je'eyu Dios, kyajpū wiinkpū.

⁵ Oy nija'ajuty jyūna'andū ko ta nimayu dios esū windsūnty tsajpótūm es naxwiin, 'ūdsajtam nnija'am ko ta ti'igyu Dios di'ibu nmūdu'unūm es mā tūgekyū tsyondaky di'ibu jaa'ajtp; es nan nnija'am ko ta ti'igyu Windsūn, yu Nindsun'ajtam Jesukristu di'ibu mut tūgekyū oj yajkojy es di'ibu xyajjiky'ajtam.

⁷ Per kyaj nidūgekyū tñijawūdu tyadu dū'ūmbū winma'añ. Naaguty dū'ūnūm t'awdajttu agojwinnáx, ku'ūm tjāwūdu ko pyojpūty pūn jyu'xtup ja je'xy di'ibu tu ũejxy windsu'kūn mā agojwinnáx. ⁸ Tūy'ajtanū ko di'ibu nju'xūm, kyaj yu'ūgyujxmūty xy'axájūm ja Dios; pes kyaj nduk'oybyūdsū'ūmūm pūn nju'xūm es ni ngajajtam axūk pūn kyaj nju'xūm.

⁹ Naygywentū'átadu ko ti xytyundū. Oy miidsuty ti xytyúndut es kyaj xypyekyjyāwūdu, kyaju dū'un xytyúndut pūn ja'agyujxm xyajpekykya'adu ja mmūgu'uk. ¹⁰ Ja'a ko pūn

tu'ugu mmagu'uk myubejkypy ko kyaj 'yóyaty ko ja'ay tju'xtu ja tsu'utsy di'ibu tu yajtukwindsu'ugudu agojwinnáxaty, es m'ijxap ko mgay m'iiky ma agojwinnáxaty ya-jwindsu'ugudu, žyaja da xyonda'agut es tju'xtut ja tsu'utsy di'ibu tu yajtukwindsu'ugudu agojwinnáxaty? ¹¹ Es du'un mut ja'agyujxm di'ibu mij mnija'ap xyajtugóy ja mmagu'uk, es mut yu'egyujxm nandu'un 'ye'ky ja Jesukristu. ¹² Es ko du'un xyajpojpatúnat ja mmagu'uk di'ibu jya'ap ko kyaj 'yóyaty ko ja'ay tju'xtu tadu tsu'utsy, extu mbojputuump nandu'un mij ma yu Jesukristu. ¹³ Paadyuts uj njuna'añ ko ni na'ats nganakyju'xat jatugoku tsu'utsy pun mut yu'egyujxm nyajtugóyuts uj ja mmagu'uk'ajtam.

9

Wi'ix ja Paablu dyajtuñ ja 'yawa'atstuuy'ajtan

¹ ŽTii kyajts uj xytyijj mbaat nduñ di'ibuts ndsejpyu? ŽTii kyajts uj tu n'ixy ja Nindsun'ajtam Jesukristu? ŽTii kyaj miits xy'axájudu Jesukristu mut ko n'awa'anudu ko yu'u xyajnitsókumu? ² Wa'anu da wiinkpu xyky'a'xkápats kots uj n'apóstaluty; per tuj'ajtan kots miidsu du'un xy'axkaptu, ja'a ko xymyubaktu Nindsun'ajtam ja'agyujxm ko n'awa'anudu jya'a es ja'agyujxm tyu'ajtandúku kots uj n'apóstaluty.

³ Du'unuts n'adsoojumbíty di'ibátyuts xyñi'o'o xyñiyáxudup. ⁴ Ko uj nandu'un xypyáptuts es n'axájut di'ibuts xymyoodyup esuts ngay n'uuguduts, ⁵ es nan mbaaduts nnu-do'oxy'áty tu'uk di'ibu Diosmuduump, du'un éxtam ttundu ja wiinkpu apóstaluty es ja Nindsun'ajtam Jesusu myuga'axaty esu Peedru. ⁶ ŽO mjanándup miidsuty xytyijj ko uj esu Bernabee, je'eyuts nimajtskuty kyaj mbaat nmastu'uttu ja ngu'mduunk esuts ngajxwa'xtut ja Diosu 'yayuk? ⁷ ŽTii, di'ibu soldaadu'ajtr ku'am ñayñigástadyu? ŽEs tii, di'ibu kyuyiipy kyudajpy ja uuvu kam kyaj mbaat tje'xyu? ŽEs tii, di'ibu borreegukwent'ajtr kyaj mbaat t'iiky ja letsyu di'ibu mya'tsypyu? ⁸ Es éxkum mjunaambudu ko uj njuna'añudsu du'un mudedsu ngu'm winma'añ, per nandu'un tmadya'aky ja Moisesu 'yana'amun. ⁹ Pes du'un jyuna'añ: “Katú xy'ajiitsy ja noviiu ma twindeej ja triigu.” Tuj'ajtanu'u ko Dios kyaj du'un jyuna'añ mut ko tpa''ayoy ja yuubu, ¹⁰ udsajtamgyujxmuty du'un jyuna'añ; mut ko udsajtam n'oy'ajtungyujxm Moisesu 'yana'amun jyuna'añ es ja yaj'yuubu es nandu'un ja triigu winda'ambu tyundu es t'ajot'attu es n'axájudut di'ibu pátur ma ja puja'taky pyude'eky. ¹¹ Nandu'un jajtrp du'un, ja'a ko udsuty, tuts miits nadu'uñu nduk'xpraktu ja Diosu 'yayuk, xyjapátrpats oynu'unun n'axájuduts miidsu mbudujkun. ¹² Pes punu wiinkputy 'yawijxtup es miits xypyudúkadut, udsuty waanu ni'iguts xyjapaattu.

Tuj'ajtanu'u ko kyajts nyajtuundu di'ibuts xyjapáttap. Nik ni'iguts tu nmudánudu óyuts ti xyjatugoy'ajtxubudu. Du'unuts ndundu kadiibuts nyajtu'adúktat ko yajkajxwa'xy ja oybyu ayuk di'ibu Jesukristu ñimadyakypy.

¹³ Miits mnija'adup ko di'ibátyu jap tuundup ma muj tsajptujk, yu'u ñijiky'ajttap di'ibu jap ma muj tsajptujk. Ja'a njuna'anum di'ibu jap ma ja artal tuundup ma yajpuja'taky ja windsu'kun, es yu'ujuty pátdup tju'xtut oynu'unun ja tsu'utsy di'ibu jap yaj'yajkp windsu'kun. ¹⁴ Nandu'unu du'un yu Nindsun'ajtam tyuknibujtaku ko yu di'ibátyu kyajxwa'xtup ja oybyu ayuk, tadu tyuunk tyukjiky'áttap. ¹⁵ Per uj ni na'anumts ngayajtuñ di'ibuts xyjapatp, ni je'eyuts miits ngatuknijyudu tyaadu esuts ti oynu'unun xymyo'oydyuduts. Nik óyuts ndim'oogut maanumts xykypujkadu tyadu jotkuj'ajtan di'ibuts nmudajtypy kots nadu'uñu ngajxwa'xy ja oybyu ayuk.

¹⁶ Uj kyajts mbaat ndukmuj ndukpaadu mats ngajxwa'xy ja oybyu ayuk, mut ko yu'udsu du'unu Nindsun'ajtam tu xytyuknipeky esuts ndúnut. ŽPaaty, puroobu uj pun kyajts nguydyúñ! ¹⁷ Kooxyupts uj ku'am tu n'okwin'ixy ngajxwa'xa'añuts ja nitsokun éxtumts ndukganarata'añ, n'axájupxyupts ja nmuju'uñuts; per uj kyajts nwin'ijxy ku'umu tyadu tuunk, Diódsu du'un xywyin'ijx es xymyoodyudu tyadu tuunk. ¹⁸ Pes, žti mju'uñuts n'axájup? Yu'u je'eyu tyaadu kots ngajxwa'xy ja oybyu ayuk namay'ajtan es ni nga''amdóyuts esu ja'ay xypyudúkadut éxtumts xyjapaaty kots uj n'apóstaluty.

¹⁹ Kyajts ʉj tʉ nyajtukmudeeky pʉn; per dʉ'unuts nnyagyoyjuty ʉxtʉmʉ tuumbʉ juybyʉ mʉ nidʉgekyʉ ja'ʉyuty, es dʉ'un nduk'axʉjudats ja ja'ʉyuty ja Jesukristʉ nʉ'unuts nmada'aky. ²⁰ Paaty kots n'ity mʉ yʉ israelitʉty, dʉ'unuts n'ity ʉxtʉm yʉ'ʉjuty, es dʉ'un t'axʉjudat ja Jesukristʉ; es mut ja di'ibu pʉanʉjxtʉp ja Moisesʉ 'yana'amʉn, ʉyʉts ʉj tʉdʉ ana'amʉn patkʉ'ʉy nga'ity, ijtpʉts ʉxtʉm tu'uk di'ibu pʉanejxyppʉ tʉdʉ ana'amʉn es dʉ'un t'axʉjudat ja Jesukristʉ. ²¹ Nandu'un jajtʉp dʉ'un mut ja di'ibu kyaj 'yisraelitʉty di'ibu kyaj tmʉdaty ja Moisesʉ 'yana'amʉn, ijtpʉts nandu'un ʉxtʉm di'ibu kyaj 'yisraelitʉty, ja'a dʉ'un es t'axʉjudat nandu'un ja Jesukristʉ. Kyajts njʉna'añ ko kyajts nguydyʉñ ja Diosʉ 'yana'amʉn; pes Jesukristʉ 'yana'amʉnuts xyajkutujkp. ²² Kots n'ijty mut ja di'ibu kyaj tmʉdaty mʉj wiin kajaa ja myʉbʉjkan, nandu'unuts nnybyʉjtʉkʉ ʉxtʉm di'ibu dʉn kyaj tmʉdaty mʉj wiin kajaa ja myʉbʉjkan. Kots n'ijty mut oytym di'ibu ja'ʉyuty, nandu'unuts nnybyʉjta'agyuty ʉxtʉm yʉ'ʉjuty, es dʉ'un naagaty ñits'oktʉt. ²³ Ndʉñʉts dʉ'un tʉgekyʉ tyʉadu mut yʉ'ʉgyjxm ja oybyʉ ayuk, es dʉ'un di'ibu myʉdoodʉp pʉʉadʉdʉt ti'igyʉ mut ʉj ja nitsokʉn.

²⁴ Tʉ xyñijʉwʉdʉ miidsʉty ko mʉ tu'ugʉ pʉyʉ'kkijxyuk, nidʉgekyʉ ja pʉyʉ'kʉpʉ pʉyʉy'uktʉ, per je'eyʉ ti'igyʉ di'ibu 'yaxʉjʉp ja may'aty. Pes ʉxtʉmʉ ja'ʉy di'ibu pʉyʉ'kkijxyʉp yajmay'ʉty, nandu'un miits xy'ixtʉt wi'ixʉ Dios ttseky es mjiky'ʉttʉt, es dʉ'un mmay'ʉtʉdʉt. ²⁵ Nidʉgekyʉ di'ibu pʉyʉ'kkijxyuyʉndʉp, nayjyʉj'ijxʉdʉp es nayjyʉjwjtʉmbijʉtʉdʉp oytym di'ibʉty mʉut. Dʉ'un ttundʉ es tganarʉttʉt ja koronʉ ak ujts ʉʉybyʉ di'ibu pojʉn ñi'xy; per ʉdsajʉm nnyjyʉj'ijxʉm es nmʉmʉdo'om ja Dios es dʉ'un yʉ'ʉ xymyʉ'ajʉm mut tu'ugʉ koronʉ di'ibu ni na'a kyani'xy. ²⁶ Paaty ʉjtsʉ dʉ'un ʉxtʉm ja oybyʉ pʉyʉ'kʉpʉ di'ibu pʉyʉ'kʉp tʉyʉ mʉ pʉyʉy'kja'ta'añ. O mbaat njʉna'anʉm ko kyajts ʉj dʉ'un ʉxtʉm tu'ugʉ ja'ʉy di'ibu koxaamp es tugok tugok tñixaje'eky, kyaj jya'ty ja kyoxy. ²⁷ ʉj ndukkumʉdeebʉyʉts ja nnini'xʉts es njʉjwjtʉmbifʉyʉts yajxʉn, kʉdiibʉts ʉj ñjx nwe'emy ʉxkumʉy ʉyʉts ja'ijty njakajxwa'xy ja oybyʉ ayuk.

10

Kajxwʉñ es kyaj n'awdajʉm di'ibu kyaj Dyioʉsty

¹ Ndsejpyʉts es miits xyñijʉwʉdʉ mʉgu'ugʉtʉty, ko yʉ n'aptʉjk'ajʉm 'yijʉttʉ nidʉgekyʉ yoots patkʉ'ʉy, es nidʉgekyʉ ttuknajxʉtʉ ja Tsapʉts Jikymeyjʉñ. ² Es dʉ'un mbaat njʉna'anʉm ko nidʉgekyʉ ja'ajʉty oj ñʉbajʉttʉ'ʉydyʉ yoodsʉty es mʉ ja jikymeyjʉñ ko ñaygyʉyajkʉdʉ mʉ Moisés. ³ Es nandu'un nidʉgekyʉ tʉj'xtʉ ja je'xy di'ibu Dios mooyʉdʉ, ⁴ es nidʉgekyʉ t'uktʉ ja nʉu di'ibu Dios yajk, ja nʉu di'ibu jajpʉdsʉum tsagaadsʉty; esʉ tʉdʉ tsagaats yʉ'ʉ dʉ'un kyudʉnaapy ja Jesukristʉ di'ibu naty ñjxp mut yʉ'ʉjuty. ⁵ Oy yʉ'ʉjuty nidʉgekyʉ oj jyamo'oyʉdʉ tyʉdʉ Diosʉ kyunu'xʉn, jatim jawaanʉ kyadim'o'ktaʉydyʉ mʉj ittʉm mut ko tkamʉmʉdoodʉ Dios.

⁶ Tʉgekyʉ tyʉadu dʉ'un tyuun jyajʉ ʉxtʉm tu'ugʉ ijxpajʉn mut ʉdsajʉm, kʉdiibu nbadu'unʉm di'ibu kyaj 'yʉyʉty, ʉxtʉm yʉ'ʉjuty 'yadʉtʉtʉ. ⁷ Paaty miidsʉty katʉ xymyʉ'at xywyindsʉ'ʉgʉdʉ agojwinnʉxʉty, ʉxtʉm yʉ'ʉjuty nimay 'yadʉtʉtʉ, ʉxtʉm jyʉna'añ ja Diosʉ jyaabyajʉn: “Ja ja'ʉyuty ñaxwa'tʉtʉ kaay ukʉp, es pyʉdʉ'uktʉ ajʉts xondakʉp.” ⁸ Kyaj nmʉ'indu'unʉm, ʉxtʉm yʉ'ʉjuty nimay 'yadʉtʉtʉ, es 'yo'ktʉ i'px tʉgʉk mil mʉ tu'ukʉp je'eyʉ xʉu. ⁹ Es nan kyaj nmʉ'ʉdʉgo'oy nmʉgajxtʉgo'oyʉm ja Nindsʉn'ajʉm Dios, ʉxtʉm naagaty yʉ'ʉjuty ttuundʉ, es paaty 'yo'ktʉ ko tsyʉ'tsʉdʉ awʉ'andsʉ'añʉty. ¹⁰ Es kyaj nduk'ak'ajʉm ja Dios, ʉxtʉm yʉ'ʉjuty nija'ajʉty ttuk'ak'ajʉttʉ, es paaty ya'o'kʉdʉ ja anklus di'ibu Dios kyajx.

¹¹ Tʉgekyʉ tyʉadu dʉ'un jyajʉ mʉ n'aptʉjk'ajʉm es jajpʉjtʉky jaabyʉty mʉ Diosʉ jyaabyajʉn ʉxtʉm tu'ugʉ ijxpajʉn, es nnydyuk'ʉwij nnydyukkajxwʉñʉm, ʉdsajʉm di'ibʉty jiky'ajʉm mʉ yʉ Nindsʉn'ajʉm Jesukristʉ tyimminannʉ. ¹² Paaty di'ibu nayjya'ap yajxʉn 'yity mʉdʉ Dios, naygywentʉ'ʉtʉdʉp kʉdiibu pyekyky'a't. ¹³ Ko ti myajpekytʉyuna'anʉdʉ, ti'igyʉ yʉ'ʉ ʉxtʉm di'ibu kyʉ'ijx kyubʉtʉdʉp nidʉgekyʉ ja'ʉyuty. Ja Dios yʉ'ʉ mbudʉkʉdʉp miidsʉty, pes yʉ'ʉ kyaj mna'ixʉdʉt es mbekyʉyʉndʉt pʉn

kyaj mbaat xymyamadaktu; nik ni'igu ko myajpekytyuna'anadu, net ja Dios mya'awát-sxadut es myajnáxadut wiink tsow.

¹⁴ Paaty mugu'ugítuty, katú xymyay'at xywyinds'ugudu agojwinnáxuty. ¹⁵ N'anámudu du'an, éxtam ja ja'ayuty di'ibu ayjaygyujk kajxyjaygyujkudap, es miidsuty ku'am mbaat xypyayo'oydu di'ibu yam n'anmaaydyap. ¹⁶ Ko n'úkum ja vinu ma ja kálaz, ya'ugyujxm nja'aygyudákum ja Dios, es paaty ti'igyu n'ijtam mut ja Kristu ñe'pyñgyujxm; es ko ndujkwa'xum ja tsajkaaky es nga'ayum, paaty ti'igyu n'ijtam ja Kristu ñini'xkyujxm. ¹⁷ Pes kom tu'uk je'eyu ja tsajkaaky di'ibu ndujkwa'xum es nga'ayum; oy njanimay'ajtam, nyajti'igyum ja nini'x tu'uk.

¹⁸ Paktú kwentu ma yu israelitu ja'ayuty. Pánuty jyu'xtap ja je'xy di'ibu tu jajpajta'aky windsu'kun ma ja artal, nayyajti'igudap mudu myagu'uktajk es Dios t'awdattu ma ja windsu'kun. ¹⁹ Kyajts njuna'añ ko yu agojwinnáx es ja tsu'utsy tmudaty ja muk'ajtam. Oy ja tsu'utsy tu jyanejxy windsu'kun ma agojwinnáx, ni wi'ix tsoo kyatugatsy. ²⁰ Yu'uts n'andijpy ko di'ibáty kyaj t'ixy'attu Dios es vojxtap ti oynu'anun, ya'ujuty tyukmuyojxtap ja mujku'ujuty, es kyaj ya'udyu Dios, es kyajts ndseky es miits xypyutaan xpyuwa'aktut ja mujku'ujuty. ²¹ Kyaj mbaat xytyuk'uugudu ja Nindsun'ajtamu kyáliz es xytyuk'uugudu ja mujku'ujudyu kyáliz, es ni mbaat mgakay ma ja Nindsun'ajtamu myeesu es nandu'an mgádyut ma ja mujku'ujudyu myeesu. ²² ¿O yu'u du'an es nyajot'ambujkam ja Nindsun'ajtam? ¿Tii wa'anu da udsajtam nmudajtam waanu ni'igu muk'ajtam kadiinam ya'ujtu?

N'oktu'unam di'ibu jajmujwiin jajkajaajap ja ja'ayu myubujkun

²³ Du'an jyuna'andu: "Nigutiky esuts oytyiity ndúnat di'ibuts ndsejpy"; per kyaj tugekyu ttuk'oy'átut, es nan kyaj tugekyu tpuðaku ja ja'ay es jyiky'áttut éxtamu Dios ttseky. ²⁴ Ni pán je'eyu tka'uxta'ayut di'ibu yu'u ku'am tyuk'oy'átut, per nandu'an t'uxta'ayut esu wiinkputy ttuk'oy'áttut.

²⁵ Mbaat xyjuudyu es xyju'x xpyúktut di'ibu to'kup maayóty, katú xyajtáy ma tsooñ es kyaj jajpekyjyáwut; ²⁶ mut ko tugekyu di'ibu naxwiñ jajpátp, Nindsun'ajtam Diosu jya'ajtypy.

²⁷ O pán jaa naak di'ibu kyaj ya'udyu Dios muduumbu es mrowudut kaay ukpu, es pán miits mnajxándap, ju'x tugekyu di'ibu mmooyudap. Kyaj xyajtáwut ma tpeky es kyaj jajpekyjyáwut. ²⁸ Per pán nidu'uguty mdukumadyákudap: "Tyadu tsu'utsy yu'u tu jajpajta'aky windsu'kun ma yu agojwinnáxuty", katú xyje'xy, kudiibu tpekyjyáwut di'ibu tu m'ana'umxaty. ²⁹ Yu'uts nmadyakypy es kyaj ja wiinkpu tpekyjyáwut, kyaj ya'ujuty es xpyekyjyáwut. Naak mbaat dyajtáy: "¿Ti ko jajpayo'oy kots nduñ di'ibu wiink ja'ay jya'ap peky? ³⁰ Es pán uj nja'aygyudákypyuts ja Dios mut ja di'ibuts ngaay n'i'kypy, ¿ti kots xyñi'ow xyñiyaaxu kots ngay n'iiky esu Dios nja'aygyuda'aky?" ³¹ Pes oytyiity di'ibu mdiimpy, pán mgaay m'úktap, o mduundap oytyiity, tugekyu xytyúndat es du'an ja ja'ayuty tmuj'ix tmujjáwut ja Dios. ³² Katú ni pán xykyajaynibaxutáku mut ja di'ibu mdiimpy, oyyu'ujuty ja di'ibu israelitu o kyaj 'yisraelítuty, o di'ibu Nindsun'ajtam Jesukristu myuduumbu. ³³ Pes uj, di'ibuts ndiimpy, ja'a es nidugekyu ja'ay t'oyjyáwut; kyajts uj n'uxta'ay wi'ixuts ku'am nduk'oy'átut, ja'ats n'uxtaapy esu mayjya'ay ttuk'oy'áttut es du'an t'axájudat ja nitsokan.

11

Wi'ix jya'ay'áttut ja toxytyujkuty ma mubujkputujk ñaymyúkuðu

¹ Paaty padundu ja ngajxwíjunats, éxtamts uj nandu'an nbadúñ ja kyajxwíjuna Nindsun'ajtam Jesukristu.

² Mugu'ugítuty, ngumaaydyap mut ko byeenuts miits xyjamyatstu es ko xpyanujxtu ja uxpujkan di'ibu tu nmo'oydu. ³ Ndsejpyuts es xyjaygyúkdut ko yu Jesukristu yu'u du'an ñigubajk'ajtypy nidu'uk nidu'ugu yedyujk, esu kasaadu yedyujk yu'u du'an ñigubajk'ajtypy ja ñudo'oxy, du'an éxtam ja Dios tñigubajk'áty yu Jesukristu. ⁴ Pán tu'ugu yedyujk kyajxta'aky o tkajxwa'xy ja Diosu 'layuk kupxu, yu'u du'an kyawindsu'kup ja Jesukristu

di'ibu nigubajk'ajtp; ⁵ per pun tu'ugu toxytyujk kyajxta'aky o tkajxwa'xy ja Diosu 'yayuk es kyaj ñaygyupe'eñuty, yu'u du'un kyawindsu'kup ja ña'ay di'ibu nigopk'ajtp. Ko du'un 'yadu'utsy, ñapatypy éxtum tu'ugu toxytyujk di'ibu tu ñaygyukeebuty. ⁶ Pun kyaj ñaygyupe'eñuty ja toxytyujk, nik wa'an ja wyaay tka'pta'ay. Per kom tsoydyu'unu'u mut tu'ugu toxytyujk ko ñaygyuka'pxudat, pes nik wa'an tñaygyupe'eñuty; ⁷ per yu yedyujk kyaj ñaygyupa'anudat, mut ko Diosu du'un ñayyajnikojtútu es dya'ixudat ja Diosu myuj'ajtun. Ja toxytyujk, Diosu du'un nandu'un pyujták es dya'ixudat ja yedyujku myuj'ajtun, ⁸ es ko Dios dyajkojy ja yedyujk es ja toxytyujk, kyaj ja yedyujk oj pyudsemy ma ja toxytyujku ñini'x, ja toxytyujk oj pyudsemy ma ja yedyujku ñini'x. ⁹ Ja toxytyujk oj kyojy 'yabaadu mut yu'uguyjxmu yedyujk. Kyaj yu'ujuty ja yedyujk oj kyojy 'yabaadu mut yu'uguyjxmu toxytyujk. ¹⁰ Paaty ja toxytyujk ñaygyupa'anudat mut yu'uguyjxmu ja ánklsuty, es du'un dya'ixudat ko yu'u ja ña'ay ñaydukkudúkaty. ¹¹ Per ma yu Dios awdajtk, kyaj ja yedyujk 'yity pun kyaj pun toxytyujk, es nandu'un kyaj ja toxytyujk 'yity pun kyaj pun yedyujk. ¹² Ja'a ko ja jawyiimba toxytyujk oj pyudsemy ma ja yedyujku ñini'x, pes extu jaa tsyondaky nidugekyu ja yedyujk yajmiin yajajitun ja toxytyujk; es tugekyu di'ibu jaa ijtp, Dios pyujták.

¹³ Miidsaty ku'am xyjaygyukudat. ¿Tii oy es tu'ugu toxytyujk kyajxta'agut majya'ayoty kuwa'adsu? Kyaj 'yóyuty, ¿kudii? ¹⁴ Pes ja ja'ay di'ibu jaayum tyuundap xytyuk'ijxum ko tsoydyu'unu'u ko yu yedyujk dyaj'yón ja wyaay; ¹⁵ per kyaj dyu'unuty ja toxytyujk, tyukmuj'ajtpty ko wyaay dyaj'yón, mut ko Diosu du'un tu myo'oyuty ja wyaay yeñ es dyajnitúkat ja kyubajk. ¹⁶ Pun jaa naak di'ibu kyaj 'taxajuya'añu tyadu xpxujkun, ñijáwudap ko nidugekyu uudsuty, apóstuluty, nya'xpxúktats du'un, es ja'a du'un éxtum jaayum ttundu oytym maadyu mabujkpatujk ñaymyúkudu.

Kyaj 'yóyuty ko ja mabujkpatujk tkamuj'ixtu ja Nindsun'ajtamú 'ya'ux

¹⁷ Per jatuk peky di'ibu nduknija'ayudap, kyaj mbaat ngumaydyu, pes du'un kyuxe'eky ko ma mnaymyúkudu esu Dios xy'awdátut, axuuk mnaydyúnudu ma jyapaadyuty yajxon. ¹⁸ Pes tim jawyiin, du'unuts xytyukmumadya'aktu ko ma mnaymyúkudu es xy'awdata'andu Dios, mnaywya'xudap miidsuty. Es tuj'ajtun jyawu tyaadu. ¹⁹ Pes du'un jyaty es ya'ixut wa'atsti'knu púnudyu du'un myudiimpy ja Dios. ²⁰ Ko miits mnaymyúkudu es m'a'ux'ata'andu ni'amuku, kyaj 'yokja'a'ajnu ja Nindsun'ajtamú 'ya'ux. ²¹ Mut ko ma mgaya'andu, nidu'uk nidu'uk jyawyin'aty tnixaju kya'ay 'yukun maanum naaguty 'yakwu'umdu mudu yuu, es naaguty extu nayyajmúkunap. ²² ¿Tii kyaj miits xymyudattu mjum mdujk ma mgay m'uuktú, es du'un kyaj xywyindsu'ugudu ja Diosu jya'ay es xyajtsoydyúndu ja di'ibu kyaj ti tmudaty tjaygyepy? ¿Wi'ix n'anuumudut? ¿Tii njuna'anupts ko oy di'ibu mduundap? ¡Mudu tyaadu, ni wi'ix tsoo mbaat!

Nindsun'ajtamú 'ya'ux

²³ Mut ko yu Nindsun'ajtam Jesukristu xymyooydsu tyadu xpxujkun di'ibu tu nmo'oydyu. Nan ja koots ma ja Nindsun'ajtam Jesukristu oj yajkuyakánnu, ta tkone'ky ja tsajkaaky, ²⁴ es ko tja'aygyudáky ja Dios, ta oj ttujkwa'xy es jyunán: "Tyadu nnini'xuts yu'u du'un es xytyuk'oy'áttut miidsuty. Tundu du'un éxtumdsu njamyajtsun." ²⁵ Es nandu'un ma 'ya'ux'ajttaay, ta tkone'ky ja káluz mudu vinu es jyunán: "Tyadu vinu yu'u du'un ja nne'pyñ di'ibu yajnaxkudákypy ja jembyu kajxy'átypyu. Tugok tugok xy'uuktú, tundu du'un éxtumdsu njamyajtsun." ²⁶ Pes du'un tugok tugok xkyádydyut tyadu tsajkaaky es xy'uuktú ja tyadu vinu, ja'a du'un mnigajxtap ja Nindsun'ajtamú 'yo'kun extu ko myinutnum.

Wi'ix yajtúnut ja Nindsun'ajtamú 'ya'ux

²⁷ Paaty oytym pánuty di'ibu kyaabyu tadu Nindsun'ajtamú tsajkaaky es t'iigyú tadu Nindsun'ajtamú vynu éxtum oytym di'ibu ka'ay úkunuty, kyamuj'ijxypyu du'unu Dios es tmudugoy ja Nindsun'ajtam Jesukristu ñe'pyñ esu ñini'x. ²⁸ Paaty ma xñixajuya'anut ja tsajkaaky es ja vinu, nidu'uk nidu'uk jawyiin mnaybyawinmáyudu pun tu xymyastu'uttu ja mbeky, taanum xñixájjudat ja tsajkaaky es xkyádydyut es xy'uuktú ja vinu. ²⁹ Mut

ko pūn kyaj nbawinma'ayum ti 'yandijpy ja Nindsun'ajtumū ņini'x ko nga'ayum ja tsajkaaky es n'úkum ja vinu, mā yu'unu du'un myiñ ja tūdyu'unun di'ibu Dios yajkypy. ³⁰ Paaty nimay miits mbúkudu es mbaǵi'ixtu, es niganaaguty tū 'yooktu. ³¹ Per pūn udsajtum jawyiin nnyabyawinma'ayum ku'am, kyaj n'axájum ja Diosu tyūdyu'unun. ³² Ko yu Nindsun'ajtum xytyukkumudo'om, ja'a du'un es xyjujwijsumbijtum, kadiibu ja tūdyu'unun xypyátum ti'igyū mut pūnudyu naxwiñudu winma'añ ja'a'ajtudap.

³³ Pes du'un mūgu'ugituty, ko mnaymyúkudut mā m'a'ux'ata'andu tukmuku, nay'awixudu es m'amukūdyu'aydyut, net m'a'ux'áttut. ³⁴ Es pūn ja pūn yu'o'kunū, wa'an tkay mā tyūjkun, es du'undsoo kyaj pyaadudut ja tūdyu'unun mā mnaymyúkudu. Es ko nūjx ngu'ixtu, net n'ak'awánudut wiinkpū di'ibáty myajtūdap.

12

Madakun di'ibu ja Espírítu Santu yajkypy

¹ Mūgu'ugituty, ndsejpyuts es xyñijáwudut mut ja madakun di'ibu ja Espírítu Santu yajkypy.

² Mnija'adup ko maanumū naty kyaj mDiosmūdudu, mnaydyukwooma'tudu agojwin-nax uum. ³ Paaty ndsejpyuts es tyam xyjaygyúkudut ko ni pūn di'ibu ja Diosu Jya'ajun mooyudap ja winma'añ es jyuna'anut: "Kajxpéky ja Jesús." Es ni pūn mbaat kyajuna'añ: "Jesús yu'u du'unu Nindsun'ajtum", pūn kyaj ja winma'añ myo'oyuty ja Espírítu Santu.

⁴ Taa kanak nax ja madakun, per naydyi'igyū ja Espírítu Santu di'ibu madakun yajkypy. ⁵ Taa kanak nax wi'ix nmūdu'unum ja Nindsun'ajtum, per ti'igyū du'un je'eyu Nindsun'ajtum di'ibu nmūdu'unum. ⁶ Taa kanak naxu tuunk di'ibu mūk'ajtum mut yajtūñ, per ti'igyū ja Dios di'ibu mūdu myuk'ajtum yajtūñ tugekyu tugekyu. ⁷ Ja madakun di'ibu Espírítu Santu xymyo'oyum nidu'uk nidu'uk, ja'a du'un es nduk'oy'ajtum ni'amuku. ⁸ Naaguty myo'oyudu ja Espírítu Santu ja wiyj'ajtum, esu naaguty myo'oyudu ja Espírítu Santu es kyajxtut mūdu jaygyujkun. ⁹ Nan yu Espírítu Santu mooyup naaguty ja mūbujkun, es nan yu'u naaguty mooyudap ja madakun esu puma'ay dya'agūda'áktut, ¹⁰ es nan yu Espírítu Santu mooyudap naaguty ja madakun es dya'ixudut ja myuj'ajtum, es yu'u du'un nandu'un myeepy naaguty ja madakun es tmadya'agut ja Diosu 'yayuk di'ibu tu t'axajū, naaguty yajmo'oydyu ja madakun es t'uxkáput di'ibu ka'oybyu jya'a'ajtytu es di'ibu jya'a'ajtypy ja Dios, esu naaguty yajmo'oydyu ja madakun es tkajxtut wiinkpū ayuk es naagutypyū yajmo'oydyu ja madakun es tkajxtuda'agut ti dun yajmadyákp mā tadu ayuk. ¹¹ Per tugekyu tyadu madakun, yu'u du'un yajkypy ja Espírítu Santu es yu'u du'un nandu'un yajwa'xypy ja myadakun mā nidu'uk nidu'uk éxtum yu'u ttseky.

Du'un n'ijtum mūdu Kristu éxtum tu'ugu nini'x

¹² Yu nini'x kanak peky tmūdaty. Tam ja ku'u, tam ja teky es tam ja wiingátypyū, per ti'igyū ņini'x'áty. Nandu'un jajtp ja Kristu mut ja jya'ay. ¹³ Es mut ko tu udsajtum nidugekyu nūbajtum mut ja Espírítu Santu es n'ijtum éxtum je'eyu tu'ugu nini'x, oy n'israelitu'ajtum o ngrieegu'ajtum, oy kujuybyun o éxtum awa'atstuuybyun, nidugekyu nūbajtum ko Dios tu xymyo'oyum ja Espírítu Santu, ja'a njuna'anum ko Dios xyajtu'uk-mujkum mūdu Jesukristu éxtum tu'uk je'eyu nini'x.

¹⁴ Tu'ugu nini'x kyaj tyi'igyuty je'eyu tuk peky, kanak peky yu'u. ¹⁵ N'okpūjtákum kooxyup ja teky jyuna'añ: "Mut ko kyajts uj ngu'ujuty, paaty kyajts uj nyu'ujuty ja nini'x", du'unum wye'emy es jya'a'átyuty ja nini'x. ¹⁶ O ja tátskxyup jyuna'añ: "Mut ko kyajts uj nwiinuty, paaty kyajts uj nyu'ujuty ja nini'x", oytyim wi'ix tsooty wu'umbum jya'a'átyuty ja nini'x. ¹⁷ Pes pūn yu nini'x ijtp amuum ak wiin, ŷwi'ix mbaat myūdooy? O pūn yu nini'x ijtp amuum ak tatsk, ŷwi'ix mbaat ti txiigyuty? ¹⁸ Peru Dios tu tpujta'aky nidu'uk nidu'uk éxtum pyadyuty mā yu nini'x éxtum yu'u ttsejky. ¹⁹ Kooxyup yu'uyū 'yity ja wiin, o tatsk, o yu ku'u, kyajxyup ņaymyíkyuty yu nini'x. ²⁰ Paaty tsojkup kanak peky es tyu'ukmúkat tu'ugu nini'x.

²¹Paaty kyaj mbaat ja wiin t'anuumu yu ku'u: "Kyajts mij xytyu'unxuty." Es ni yu kubajk mbaat tka'anuumu yu teky: "Kyajts mij xytyu'unxuty."²² Kyaj mbaat du'un njuna'anam, mut ko yu yi'in waanubu di'ibu ijtpr nini'xkyujxm, yu'u nik ni'igu tyuñ; ²³es ma nnini'x kyaj nmujpjtakum, ngu'uy nyu'tsum tsuj. Es di'ibu kyaj mbaat 'yity iix nide'xy, yajnipa'amp mudu wit. ²⁴Per di'ibu nnasja'am iix nide'xy, kyaj du'un tsy'ekyaty es yaj'yu'udsut o yajnipa'anut. Pesu Diosu du'un pyajtak ja nnini'x'ajtam es nmujpjtakum di'ibu ngu'uy nyu'tsum yajxon, ²⁵es du'un kyaj kyuxu'ugudu tsip ma yu nini'x. N'okpjtakum, yu teky kyaj tsyiptun mut ja ku'u, o wiin mut ja tatsk. Pes tugekyu tyaadaty naybyudujkadup nixim niyam. ²⁶Ko nidu'uguty yu'ujtyu 'yayowdu, nidugekyu wiinkpity 'yayooda'aydyu nandu'un. Ko kyaxe'eky ko tuk peky tsuj, nidugekyu jyotkuj'ajtta'aydyu.

²⁷Pes miidsudyu du'un ja Kristu nini'x, es mbaat njuna'anam ko nidu'ugaty du'un extum ja kanak naxpu di'ibu tump ma tyadu nini'x. ²⁸Du'un ja Dios tu tprjta'aky ma ja mubujkputujkuty nidu'uk nidu'uk mut ja tyuunk extum pyaadyuty. Tim jawyiin tprjtaky ja apostaluty; ja myumajtskpu tprjtaky ja di'ibaty kyajxwa'xtup ja Diosu 'yayuk; ja myudugukpu tprjtaky di'ibu Dios ja 'yayuk tyuk'uxpjtak; oknum tprjtaky di'ibu tyuundup ja muj'ajtan, ja di'ibu ya'agudaktup ja puma'ay, ja di'ibu pyudujkadup ja di'ibu tugoy'ajtxup, ja di'ibu winma'anmyoodyup o ja di'ibu kyajxtup wiinkpu ayuk.

²⁹¿Tii apostaluty ni'amuku? ¿Tii ni'amuku tkajxwa'xtu Diosu 'yayuk? ¿Tii tuk'uxpjtak-tup ni'amuku ja Diosu 'yayuk?, zo tyuundup ni'amuku ja muj'ajtan? ³⁰¿Tii myudajttup ni'amuku ja madakan es dya'aguda'aktat ja puma'ayuty? ¿Tii kyajxtup ni'amuku ja wiinkpu ayuk? ¿Tii kyajxtudaktup ni'amuku di'ibu 'yandijpyu tadu ayuk? Kyaj, ¿kadii?

³¹Mujjottugodyu es xy'axajjudat ja Espiritu Santu myadakan di'ibu waanu ni'igu 'yoyuty, es n'aktukni'ixyuyandubu tadu nu'u tu'u di'ibu ni'igu 'yoyuty.

13

Tsojkun

¹Koocyupts uj ngajxy ja ayuk kanak nax, es extu anklus ja 'yayuk, es kyajts nmudaty ja tsojkun mut oytym panuty, du'unxyupts uj extum tu'ugu tambooran o tu'ugu platiyu di'ibu je'eyu nugoo ñe'emy. ²Es pun ngajxwa'xyuptyts ja Diosu 'yayuk, es pun njajaygyu-jkudyaabyuts pun ti ja'ay ñija'a kyanija'adup, es pun nmudajtyuptyts kajaa ja mubujkun, es extu xymyumuudoobuts ja tun kopk koocyupts n'anuumu: "Nuxj wiink tsoo", per pun kyajts nmudaty ja tsojkun mut oytym panuty, ni tiixyupts uj ngatsooty. ³Pun nyajwa'xyuptyts uj tugekyu di'ibuts uj nmudajtyu njaygyejpy, es pun extu ngu'yajkyuptyts ja nnini'x es yajno'ogut extumu windsu'kun, per pun kyajts nmudaty ja tsojkun mut ja wiinkpity, ni madsoots xykayatu'unxuty.

⁴Di'ibu myudajtyu ja tsojkun, myudajtyu ja ma'xtujkun es oyjya'ay'aty, kyaj ti ñaywyinnaxujawu, kyaj myuj pyadu, kyaj jyoramyuty, ⁵kyaj 'yago'oygyajxuty, kyaj t'ux-ta'ay di'ibu yu'uy tyuk'oy'atup ku'am, kyaj wyin'akuty, kyaj ti tyukwin'ixy tyukjajp'ixy, ⁶kyaj xyonda'aky ko yu wiinkpity pyektyundu, yu'uy je'eyu tyukxondakypy ja tuj'ajtan. ⁷Di'ibu myudajtyu ja tsojkun, du'unum ttuñ ja oybyu, du'unum myubeky, du'unum jyjajp'ixy es du'unum myuma'xtiky. ⁸Yu tsojkun ni na'a kyakuguxat; per najxpu'u ko ja'ay tkajxwa'xtu ja Diosu 'yayuk, ko ja'ay tkajxtu kanak naxpu ayuk, es extum ti tyam nnija'am. ⁹Mut ko di'ibu nnija'am, waandi'knu yu'u; es di'ibu ngajxwa'xum ja Diosu 'yayuk, je'eyu yu'u waanu ma yu tadu tuj'ajtanu ka'pxyru; ¹⁰per ko n'ixy'ajtam extumu du'un kya'pxyuty, net di'ibu dun waanu tyimtagoodya'ayut.

¹¹Kots uj n'una'ku'unk'ajty, kajxuts es winmaayuts extumu una'ku'ungun; per kots tu nya'knu muj'u'unk, taats tu nmastutnu una'ku'unk'at. ¹²Nandu'un jajtpr du'un tyam, n'ijxum extum tii wiix wooxpun, extumu ijxnu wingootspr, per oknum n'ixa'anum wa'ats. Tyam je'eyuts nnijawu waanu, per nnija'adya'ayaambyuts tugekyu, du'un extumu Dios tnija'adya'ay wi'ixuts n'ity. ¹³Pes du'un yu mubujkun, yu jajp'ijxun esu tsojkun ijttup; peru di'ibu du'un jawyiin ma tyadu tugukpu, yu'u du'un ja tsojkun.

Wiink ayuk yajkajxy

¹ Ʋxta'aydyu ja winma'añ wi'ix du'uñam mjiky'áttut mut ja tsojkan, es nandu'un es xymyudáttut ja madakan kanak peky, per waanu ni'igu es xkyajxwa'xut ja Diosu 'yayuk. ² Ko naaguty miits xmyadya'aktu wiinkpu ayuk, Diosu du'un je'eyu mjaygyujkxudap, mut ko ni tu'uk miits xkyajaygyúkudu, oy ja m'anmaja'an kyajxtap di'ibu kyaj ja'ay yajnijáwu. ³ Nik ni'igu di'ibu kyajxypy ja kyua'm ayuk es tkajxwa'xy di'ibu Dios tuknija'ap, tyaadu sitay kyajxwa'xypy ma ja di'ibu myudoodap, es yajmujwiinap ja myubujkan, jyot-mukmeery es yajjotkujkap. ⁴ Di'ibu kyajxypy yu wiinkpu ayuk, yajmujwiinap ja kyua'm mubujkan. Ja di'ibu kyajxwa'xypy ja Diosu 'yayuk, yajmujwiinap ja myubujkanuty pánuty mudoo'ijtadap.

⁵ Ʋj jajunaambuts kooxyap nidugekyu miits xymyudattu ja madakan es xkyajxtuxyup ja ayuku wiinkpu. Per waanu ni'iguts njatseky esxyup xkyajxwa'xtu ja Diosu 'yayuk es du'un di'ibáty myudoodap ma mnaymyúkudu dyajmujwiinadu myubujkan. Pes waanu ni'igu 'yóydyu tyaadu kudiinam ko ngajxum ja ayuku wiinkpu ma ni ngadimnija'am ti dun 'yandijpy ma tadu ayuk. ⁶ Paaty mugu'ugítuty, pun ngu'ijxtap miits es nmogajxtat mut ja ayuk di'ibu kyaj xjyaygyúkudu, ni madsoo mgatu'unxudat miidsuty. Miits mdu'unxudap je'eyu ko n'awánudat mut ja mgu'am ayuk di'ibu Diósuts Ʋj xtyuknija'ap, o pun nmeery ja Diosu 'yuxhujkan esu kyajxwíjún.

⁷ N'okrajtákan yu xuxn o yu kow, éxtamu tsajkapyñxyúxn o yu arpu, pun kyaj xyuxtugatsy kyoodugátsy, kyaj mbaat yajmwinma'añbyaaty ti dun yajxúrp o yajkoop. ⁸ Es ma yu soldaadu tsiptuna'andu, pun ja trompetu kyaj yajtukxu'uxy wa'ats, ni pán kyanayjyujp'ixudat es tsiptuna'anut. ⁹ Du'un jajtpe du'un mut miidsuty ko xkyajxtu ja ayuk di'ibu kyaj pún tjaygyuku di'ibáty myudoodap, ¿wi'ixu ja'ay tnijáwudat ti miits mgajxtu? ¡Pes nūgoo mna'uxkajxtal!

¹⁰ Ta mayñaxu ayuk naxwiin di'ibu ja'ayuty 'yayuk'ajttap, es tugekyu tmadaty ja ñiwiin ñidu'lu. ¹¹ Per pun Ʋj kyajts njaygyuku ja ja'ayu 'yayuk di'ibuts xyjamugajxp, du'un ñaxyu tadu ja'ay mut Ʋj éxtam di'ibu miimp wiink naxwiñudu, es Ʋj nandu'unuts nnyagojyuty mut yu'u éxtamu di'ibu miimp nan wiink naxwiñudu. ¹² Paaty éxtam miits xyjantsytsyoktu xy'axajyua'andu ja Espiritu Santu myadakun, amdown pujktsów yu Dios es mmo'oyudat tadu madakan di'ibu maut xpyudúkudat ja mmamubujkpty es xyajmujwiinudat ja myubujkan. ¹³ Paaty pun miidsuty nidu'uk mgajxtap ja tūgatsypy ayuk, m'andow mbujktsówup ja Dios es mmo'oyudat ja madakan es xkyajxtuda'agut di'ibu dun mgajxypy ma tadu m'ayuk. ¹⁴ Pun kajxtákpsts mut tu'ugu wiinkpu ayuk, kajxtákpsts mudadsu n'anmaja'an, per kyajts njaygyuku ti dun ngajxypyuts. ¹⁵ ¿Tits ndúnup? Kajxtákpsts mut ja n'anmaja'anuts, per nandu'un mut ja nwinma'añuts. N'úwupts ja Diosu 'yalabanu mut ja n'anmaja'anuts, per nandu'un mut ja nwinma'añuts. ¹⁶ Mut ko pun mij m'awdajtypy ja Dios je'eyu mut ja m'anmaja'an mut ja wiinkpu ayuk, ¿wi'ix mbaat ja ja'ay di'ibu kyaj tjaygyuku juna'añ "wa'an du'unuty" ko mgajxtakta'ay, o wi'ix mbaat mgajxtakmiky mut yu'u pun kyadimnija'ap ti dun mgajxypy? ¹⁷ Oy jyantsytsyújuty ko mij Dios xyja'aygyuda'aky, ni ti pudujkan xkyamo'oy yu mmamubujkpty, ja'a ko kyaj mjaygyujkxuty. ¹⁸ Nja'aygyudákpypys ja Dios ko Ʋj ngajxypyuts ja ayuku wiinkpu ni'igu kudiinam nidugekyuty miidsuty. ¹⁹ Per mats nnaymyíkyuty n'awdata'andats ja Dios, nik óyats ngajxut mugokku n'ayúkuts mut ja njaygyujkanats di'ibu ja'ayuty jyaygyúkudap es pyudúkudat, kudiinam kots ngajxut majk milu ayuk di'ibu kyaj jajyaygyúku di'ibu 'yamudoonajxtap.

²⁰ Mugu'ugítuty, katu mwinmaydyu éxtamu uná'ku'ungun, je'eyu ko xkya'oyñijáwudu wi'ix xtyúndat di'ibu axuuk. Per ittu éxtamu ja'ay di'ibu tu yeeky tu pyety ko oy xpyayo'oydyut. ²¹ Pes du'un juna'añ ja Dios ma jyaabyajtun: "Wiink ja'ay es wiink ayúkats Ʋj nyajtúnup, ndukkajxnáxupts Ʋj ja n'ayúkats ja jagam ja'ayuty ma tyadu nax kajpn, per ni du'unuts ja n'ayuk tkamabuktu", du'un juna'añ ja Nindsun'ajtam. ²² Tyaadu

ya'u xytyukjaygyujkam ko Dios xymo'oyum ja madakun es ngajxumä wiinkputy ja ayuk éxtumä ijxwä'umun mä yu di'ibu kyaj yu'adyu Diosu myuduumba, per vajkypy ja madakun es ngajxwä'xum di'ibu xytyuknija'am es nduk'oy'ajtam di'ibáty myubujktap, kyaj jya'agyujxmuty púnuty kyaj Dios tmábukta. ²³Oyu dá'un, n'okpajtákam pún miidsuty tá mnaymyúkuda, es tyúkudat naak di'ibu kyaj yu'adyu mamubujkpu o kyaj ti tnijáwudu ja Diosu 'yayuk, es mbaadudat nidugekyu mmadya'aky mut ja wiinkpu ayuk, ztii kyaj jyuna'andut ko miits tá mlókuda? ²⁴Per pún myajpáttap xykyajxwä'xtu Diosu 'yayuk es tyúkat naak di'ibu kyaj yu'adyu mamubujkpu o kyaj ti tnijáwudu ja Diosu 'yayuk, es ko tjaygyúkuda mgajxyuty, ta nujx tjaygyuku ja pyojpu es ku'am nujx dyaj'yo'oy ja wyinma'añ ko tmúdówt tugekyu di'ibu miits mmadyáktap, ²⁵es dá'un nídu'xut di'ibu jyot'ajty wyinma'añ'ajtypy. Ta ñavyoxtnaaydyá'agudat es t'awdátut ja Dios, es jyuna'anut ko jyantsy'ity ja Dios mä miidsuty.

Tundu tugekyu tuda'aky es éxtum pyaadyuty

²⁶Mägu'ugítuty, di'ibats uj n'andijpy, ya'u tyaadu: Ko mnaymyúkudat es xy'aw-data'andut ja Dios, tam di'ibu áwdap, tam di'ibu kyajxwä'xtap ja Diosu 'yayuk o di'ibu Dios tuknijáwudap, tam di'ibu kyajxtap ja ayuk di'ibu kyaj jajjaygyúku, o di'ibu kyajxtuda'aktap di'ibu ja wiinkputy tá tkajxtu; es tugekyu tyaadu, dá'un xytyúndut es dyajmájiin dyajkajaadu myubujkun púnuty myubujktap ja Jesús éxtumä Kristu. ²⁷Ko pún tkajxut ja wiink ayuk, wa'an je'eyu nimajtsk o nidugáuk tkajxy, es nidu'ugáty kyajxut, esu wiinkpu tkajxtuda'aktat di'ibu mmadyáktap. ²⁸Pún kyaj jap pún di'ibu mbaat tkajxtuda'aky, kyaj pún tkajxut ja wiinkpu ayuk mä mnaymyúkuda, ku'am xymyugajxtat ja Dios mä anaydu'uk m'ittu. ²⁹Wa'an tkajxy majtsk o tugaak di'ibu 'yaxájudap ja Diosu 'yayuk, esu wiinkputy wa'an tmúdo'ittu es tprawimádydyut pún oy o kyaj 'yódyuty di'ibu tyaaduty myadyáktap. ³⁰Es pún jam nidu'uk 'yu'uñu tmúdo'ítty 'yaxájup nandu'un tu'ugu Diosu 'yayuk, wa'an t'awixy di'ibu jam kajxp, es 'yokkajxut ya'u. ³¹Mut ko nidugékyuty miidsuty mbaat xytyuknijáwudu ja ayuk di'ibu Dios tá mmo'oyudu, nidu'uk nidu'uk sitay. Net nidugekyu tjáttut es jyotmæk'áttut. ³²Yu Espírítu Santu myadakun pyatku'uy 'yity mut ja di'ibáty 'yaxájudu, ³³mut ko Dios vajkypy ja agujk'ajit jotkujk'ajtan, kyaj oywyi'ixuty ti ttuñ.

³⁴Éxtum oytyim maaty ja Diosu jya'ayuty ñaymyúkuda, yu toxytyujkaty amoondap. Kyaj pyaadyuty tyukkajxudat. Wa'an tñaydyukkudúkuda ja ña'ayuty, dá'un éxtum jyuna'añ mä yu Diosu jyaaybyajtan. ³⁵Pún ñijawuyaampy ti oynu'unun, wa'an dyajtéy ja ña'ay mä yu tyujk. Mut ko kyaj oy kyaxe'eky ko tu'ugu toxytyujk tyukkajxu mä ja mubujkputajk ñaymyúkuda. ³⁶Byeen xtyimpáktudu kwentu ko yu Diosu 'yayuk kyaj tsyondaky mut miidsuty, es ni miidsudyu dun je'eyu xyky'a'axájudu.

³⁷Pún ja naak ñayjyáwuty tmúdaty ja madakun es tkajxwä'xut ja Diosu 'yayuk, o tmúdaty ja wiinkpu Espírítu Santu myadakun, wa'an tjaygyuku ko di'ibu yam miits nduknija'ayudap, ya'u dá'un tu'ugu Nindsun'ajtamä 'yana'amun. ³⁸Pún kyaj tmujpaj-ta'aky, kyaj nandu'un yajmujpajta'agut.

³⁹Pes dá'un mägu'ugítuty, xta'aydyu ja winma'añ wi'ix myajmada'agudat es xykyajxwä'xut ja Diosu 'yayuk, per katu xyajkubéky pún jaa naaguty tkajxwä'xy mut ja wiinkpu ayuk. ⁴⁰Tundu tugekyu tuda'akytyi'knu es éxtum pyaadyuty.

15

Tay'ajtan ko Kristu jiykypyeky

¹Mägu'ugítuty, n'aktukjamyajstap ja oybyu ayuk di'ibu tá n'awánudu, di'ibu miits m'axájudu es di'ibu muut amumdu'uk xymyubuktu yu Nindsun'ajtam. ²Nandu'un mut yu'ugyujxmu tyadu ayuk miits mnitso'oktat pún m'akpaduundup di'ibu tá n'awánudu; es pún kyaj xy'okpaduunnu, nanugoobu tu xymyubuktu.

³Di'ibu tim jujp'am oj n'axajy es miits nduknijáwudu, ja'a ko Jesukristu 'ye'ky mut udsajtamä nbojpu'ajtam, éxtum jyuna'añ mä ja Diosu jyaaybyajtan; ⁴es ko dyajnax-tujkudu, es ko jiykypyeky ja kyumdaguk xuu, éxtum jyuna'añ ja Diosu jyaaybyajtan,

⁵ es ko kyaxe'ky ma ja Peedru es óknam ma ja apóstaluty, ⁶ óknam kyaxe'ky nimugoxk mugop'x naxy ja nmugu'uk'ajtam wyinduuy. Mayu tadu nmugu'uk'ajtam 'yakjiky'attu, es tam di'ibu tu 'yo'knadu. ⁷ Oknam kyaxe'ky ma yu Santya'agu, es nan net ma nidugekyu apóstaluty.

⁸ Tim óknam ko tyaadu, nandu'un n'ijxyats uj, éxtamxyuats uj jawyiin o óknam nmiin nja'tyats ya naxwiin. ⁹ Ujtsu da'un éxtam tim ux'okpu ma yu tadu apóstaluty, es ni je'eyats xkyanitaku esuts xy'anuumat apóstalu, ja'a kots uj nbajudijtyats yu Diosu jya'ayuty. ¹⁰ Peru Dios tats xymyay'aty xkyuni'xy esuts xpyujtáky éxtamu apóstalu. Per kyaj tu ñejxy nanugooobu, pes nik tats nduñ ni'igu kudiinum yu'u nidugekyuty; óyats oj ngatúñ mādudsu ngu'um mājaa, mut ja myay'ajtungyujxm ja Dios tu xpyuduku. ¹¹ Kyaj ti tsyékuty, oy uj o yu'ujuty tu tkajxwá'xtu, ti'igyu yu'u di'ibu yajkajxwá'xp, esu tyaadu da'un di'ibu miits mmubujktup.

Jyikpyyaktu ja o'kpu

¹² Pes mut ko uadsuty, apóstaluty, tu ngajxwá'xtats ko yu Jesukristu jyikpyeiky ko 'ye'ky, ¿wi'ix ko naaguty miits mjuna'andu ko yu o'kputy kyaj jyikpyyaktu? ¹³ Pes pun kyajpu jyikpyujkun ma yu o'kun, nan kyajpu da'un ja Jesukristu jyikpyeiky. ¹⁴ Es pun kyajpu Jesukristu jyikpyeiky, kyaj tyuñ di'ibu ngajxwá'xum, es nan kyaj tyuñ di'ibu nmubujkam. ¹⁵ Es pun da'unu da'un, uadsuty, ja apóstaluty, ka'adupts éxtamu andákruty, ja'a ko tats n'okjanaambudu ko yu Dios yajjikyuyj ja Jesukristu; es pun andakun ja'a ko Kristu jyikpyeiky, nan andakun ja'a ko ja o'kputy jyikpyyaktu, ¹⁶ mut ko pun kyaj yu o'kputy jyikpyyaktu, pes nan kyaj yu Dios tu dyajikyueky ja Jesukristu. ¹⁷ Es pun ja Kristu kyaj jyikpyeiky, kyaj tyuñ di'ibu miits mmubujktup, es pekyoty m'ak'ittu, ¹⁸ es nandu'un tyugooydu nidugekyu ko 'yo'ktu di'ibu pyaduundu Jesukristu. ¹⁹ Pun yaayu ma tyadu jiky'ajtun ya naxwiin nyajtu'unum ja Jesukristu myubujkun, di'ibáty kyaj tmūdundu Jesukristu mbaat jyuna'andu mut ja tya'ajtun: “Puroobu taaduty.”

²⁰ Per di'ibu tim tya'ajtun, ja'a da'un ko yu Jesukristu jyikpyeiky ko 'ye'ky. Da'un ja'a éxtam ja pujta'aky di'ibu jawyiin tuamp'ajtp. Paadyu da'un mut yu'u xtyuknija'am ko yu di'ibáty tu 'yo'knadu jikyuyáktup. ²¹ Pes da'un éxtam tu'ugu yedyujk dyajtsondáky ja o'kun naxwiin, nandu'un tu'ugu yedyujk dyajtsondáky es ja o'kputy jyikpyuyáktut. ²² Di'ibats nmadyakypy, ja'a da'un ko nidugekyu ja'ayuty 'yooktu mut ko tuamp'át 'yaats'átudu Adán, es nandu'un di'ibáty 'yaxájudup ja Jesukristu éxtamu Yajnitsókrpu, Dios yajjikyuyákdudup. ²³ Per nidu'uk nidu'uk éxtam pyaadudu: Jesukristu da'un jikyuyj tim jawyiin; es óknam ko yu Jesukristu myinut, di'ibáty yu'u jya'a'ajtyty nandu'un jyikpyuyáktut. ²⁴ Ta jya'tat ja tiempu ma ja Jesukristu ttukku'adúkat ja Dios Teety ja kyutujkun ma naty tu dyajkutugóy nidugekyu wiinkpadyu ana'ambuty, kutujkunaty es pánadyu madakun myudajttup. ²⁵ Ja'a ko yu Kristu koonum yajkutúkat extu ko 'yana'amun patku'ay trujta'agut ja myudsip. ²⁶ Es ja okpu mudsip di'ibu Dios yajkutugoyaampy, yu'u ja o'kun. ²⁷ Mut ko ja Diosu jyaaybyajtun jyuna'añ ko Dios tu trujta'aky ja Jesukristu 'yana'amun patku'ay oytyim di'ibaty. Kyaj ndukmawjtsun ja Dios, mut ko Diosu da'un pyujták tugekyu Kristu 'yana'amun patku'ay. ²⁸ Es ko tyaadu tugekyu yajpujtaaktaay Jesukristu 'yana'amun patku'ay, net ku'umu Jesukristu, ja Diosu 'yU'unk, ñaayákdut ma Dios, di'ibu pyujtáky tugekyu Kristu 'yana'amun patku'ay, es da'un ja Dios tmudajtta'ayut tugekyu 'yana'amun patku'ay oytyim di'ibaty.

²⁹ Es pun tya'ajtun ko yu o'kputy kyajikyuyyaktu, ¿ti ko ja'ayuty tkunabátudu di'ibáty o'ktu jañbety? ³⁰ ¿Es ti ko uadsuty da'unum nnay'ayo'onmo'oyudu kots nmūdúñ ja Jesukristu? ³¹ Bom bómats n'ity o'kun jup'ám. Tya'ajtanu tyaadu, mugu'ugítaty, éxtamts nandu'un tya'ajtanu'a kots ndukjotkada'aky kots miits nbujta'akta éxtamu myubujkpu Nindsun'ajtam Jesukristu. ³² ¿Tits uj nbuk nbaadut ya naxwiin kots ndisptuñ ya Efesu mut ja di'ibu da'un éxtamu awa'an juyujkun? Pes kooxyur tya'ajtanuty ko yu o'kputy kyaj jyikpyeiky, nik oyxur njuna'anum éxtam naaguty jyuna'andu: “N'okka'ay n'ok'úkum je'eyu. Aya bom n'okkam.”

³³ Kata mnayyákyuty myajwin'áunút. Táy'ajtun éxtum jyuna'añ tu'ugu ayuk: “Yú axuukpu jamyuut yajma'tyyp ja oyjya'ay'át.” ³⁴ Yajjumbíttu miidsu mjiky'ajtan táy'ajtan muut, es katu mnakypyekyutyundu, pes naaguty miidsuty kyaj xy'ixy'attu ja Dios. Tu'ugu dá'un amatsoydu'un kodsú dá'un miits n'anuumádu.

Wi'ix ja o'kpú jyikyryuktu

³⁵ Per jaa da naak xyajtáwduts: “¿Wi'ix jyikyryúktut ja o'kputy? ¿Wi'ixu ñini'x 'yíxyuty di'ibu myudáttup?” ³⁶ Nūgoo m'okkujuun'ajnúdu mut ja di'ibu xyajtaudápts! ¿Tii kyaj xyñijáwádu ko tu'ugu tuumt yajni'ipy, koonum tyugatsy jap naaxóty es tyuk'yoonduty, es yeeky pyety? ³⁷ Ja'a ko di'ibu mujxp es pyudsemy nax wingújxm, kyaj dyu'únaty éxtum 'yíxyuty ko tá yajni'ipy o yajwújy, oy yu'udyu triigu o wiinkpu tuumt. ³⁸ Oknum ja Dios tmo'oy ja tuump yu 'yijxun éxtum yu'u ttseky, es nidu'uk nidu'ugu tuump yajmo'oy ja 'yaay kyepy éxtum pyaadádu. ³⁹ Es nandá'un jajtpu dá'un ko kyaj tugekyu yu nini'x tyi'igyuty; yu ja'ayudyu ñini'x, tuk naxu'u, esu juyujk añimalu ñini'xuty, wiingu'u, esu joon juyujkuty, nan wiingu'u, esu ajkx ku'xmuty, nan wiingu'u. ⁴⁰ Nan taa di'ibu ijtp má tsajp es má naxwíñádu, per ak tугatsyu'u. Wiingu tsyuj'ajtan ja tsajpótmádu es wiingu tsyuj'ajtan di'ibu naxwíñ ijttup. ⁴¹ Yu xuu jyaj tyu'xun, wiingu'u, es wiingu po'o es nan wiingu madsa'ajudyu jyaj tyu'xun, es extu ak madsa'ajuty tyugatsy ja jyaj tyu'xun ak wiink. ⁴² Nandá'un jyaty mut ja o'kputy ko jikyryuktu. Yajtáju ja naxni'x di'ibu windugeepy, es jyikyryujknu ja nini'x di'ibu kyaj ñaky'oogut. ⁴³ Yajtáju ja naxni'x di'ibu kyaj 'yóyuty, es jyikyryujknu ja nini'x mádu muj'ajtan. Yajtáju naxni'x di'ibu pag'i'ix, es jyikyryujknu ja nini'x muk oy. ⁴⁴ Yajtáju éxtumu oytym di'ibu ja'ayudyu ñaxni'x naxwíñádu, es jyikyryujknu ja nini'x éxtum 'yity tsajpótm. Pén jaa ja naxwíñádu nini'x, nan taa ja tsajpótmádu nini'x.

⁴⁵ Dá'unu dá'un jyuna'añ ja Diosu jyaabyajtan: “Yu jawyimbú yedyujk, Adán, oj t'axaju ja jiky'ajtan.” Per ja óknambu Adán, ja'a njuna'anum ja Nindsun'ajtam Jesukristu, ja'a Ja'ajun di'ibu yajkypy ja jiky'ajtan. ⁴⁶ Jawyiin yajmudáty ja naxwíñádu nini'x, es oknum di'ibu tsajpótmádu nini'x. ⁴⁷ Ja jawyimbú yedyujk, ja'a di'ibu Dios yajkoj mut ja nax; ja myumajtskpu yedyujk, ja'a di'ibu tsajpótmádu. ⁴⁸ Di'ibáty yá naxwíñ njiky'ajtam, nmudajtam ja nini'x éxtum di'ibu muut ja Dios dyajkojy ja Adán. Ko njiky'ajtam tsajpótm, nmudajtam ja nini'x éxtum tmudaty ja Nindsun'ajtam Jesukristu tsajpótm. ⁴⁹ Dá'un éxtum udsajtam nguxu'kum kyojyuty ja Adán yá naxwíñ, nandá'un nujx nguxu'kum éxtumu Jesukristu di'ibu tsajpótm.

⁵⁰ Di'ibu n'anuumuyándup mugu'ugítuty, yu'u tyáadu ko kyaj mbaat ndujkum tsajpótm mut ja ndsu'utsy'ajt nbajk'ajtam. Ja'a ko di'ibu o'kp, kyaj mbaat tyaku tsajpótm mádu ñaxni'x. ⁵¹ Múdwádu, n'anuumuyándup di'ibu ijty kyaj yajni'jawa. Kyaj nidugekyu n'o'kum, per nidugekyu ndugatsa'ayñum ⁵² tuk pojun, dá'un éxtum ko nwimbi'tsum es n'ijxwá'xam jatugok, ko yajmadówt yajtukxu'uxy ja trompetu óknambu. Yajtukxu'uxap ja trompetu, es ja o'kputy jyikyryúktut, es ni na'a kyanaky'ooktat, es nidugekyu ndugajtsum di'ibáty akjiky'ajtam. ⁵³ Mut ko yu njiky'ajtan'ajtam di'ibu o'kp, koonum yu'u tyugátsut mut ja jiky'ajtan di'ibu ni na'a kya'oogut. ⁵⁴ Es ko yu njiky'ajtan'ajtam di'ibu o'kp tyugátsut mut ja di'ibu ni na'a kya'eeky, net yajkudyúntut éxtum jyuna'añ ja Diosu jyaabyajtan: “Ja jikyryujknu ja'a tá dyajkutugóy ja o'kun.” ⁵⁵ Es jatuk peky má jyuna'añ: “O'kun, ¿má net tyam ja di'ibu muut tá mjaya'ayowa'añ?, ¿má net ja mdsaatyuty'unun?” ⁵⁶ Di'ibu yajkypy ja o'kun ja myadakan es xya'ayo'om, ja'a dá'un ja pojpu, es ja pojpu myudajtyyp ja muk'ajtan mut ja ana'amun di'ibu Dios yajk. ⁵⁷ ¡Per yajja'aygyada'aky ja Dios ko xymyo'oyum ja madakan mut yu'ugyujxm Nindsun'ajtam Jesukristu!

⁵⁸ Paaty mugu'ugítuty, panujxtu yajxón es dá'unum xytyúndut waanu ni'igu ja Nindsun'ajtamu tyuunk, mut ko miits mnija'adup ko kyaj ñanugoobaty yu tadu tuunk di'ibu mduundup ti'igyú mut ja Nindsun'ajtam.

16

Naybyudaku myiky

¹Tyámuts n'adsoojumbíty di'ibuts xyajtuudap wi'ix xyajmúktut ja naybyudakakyujxm es nbutajkam ja Diosu jya'ayuty di'ibu jap Judeeu ayoo jottuogoodyap. Tundu da'un éxtam ndukni'ijxudu majatyu mubajkputajk ñaymyúkudu jap ma Galasyu ñaxwíñudu. ²Domingu domingu miidsaty nidu'uk nidu'uk xykyoonwu'umdat wi'ixum pún tpaaty, es xyñikoombátut tadu naybyudaku mut ja'agyujxm nmu'uguk'ajtam, es kudiibu jaanum mnaydyukjotmaydyúnudut tadu naybyudaku kots nja'tut. ³Kots nja'tut ma miidsaty, ta xpyujta'aktut ja ja'ay di'ibu miits mdsoktup esuts uj jap Jerusalén ngáxuduts mut ja neky di'ibuts nmo'oyup, es yajnijáwut pún da'unaty, es min dyajtsooñ ja naybyudaku di'ibu miits mgajxtup. ⁴Es pún waanu oy pyudsemy kots uj nandu'un nnujxut, nujxtup yu'ujuty mut uj.

Paabla tñigajxy majaty jyudita'añ

⁵Kots nnujxut, koonumts nnaa'añ ma Masedoñ ñax, taanumts nja'tut Korintu. ⁶Wa'andsu da nwu'umut waanu mut miits jap, o wa'andsu da ndim'yajnajxta'ayut tugekyu jap yu xux po'o; es nétats miits mbaat xpyudékudu mats n'aknájxa'añ óknem. ⁷Ja'a ko kyajts je'eyu nnujxa'añ pajt kapajtp, wu'umaambudsu da'un es n'ita'añ waanu mut miidsaty, pún jnnaamp ja Nindsun'ajtam Dios. ⁸Per wu'umaambuts ya Éfesu extu ko Pentakostés xuu ñáxut, ⁹mut ko nmudajtypyuts tu'ugu tu'u es 'yoybyudsámut ja Nindsun'ajtamu tyuunk, es taa may di'ibuts xytyukmúdsip'ajttup.

¹⁰Pún jajtp ja Timotee ma miidsaty, katú ti xtyuktukjotmaydyundu. Wa'an t'ity jotkujk, mut ko yu'u ttuñ ja Nindsun'ajtamu tyuunk, da'un éxtam uj. ¹¹Paaty katú miits xy'extijty; ni'igu xpyudékudut es dyaj'yo'oyut ja ñu'u tyu'u aguik jotkujk, esuts min xkyu'ixy, mut ko tyámuts n'awixy ti'igyú mut ja wiinkpadyu nmu'uguk'ajtam.

¹²Yu nmu'uguk'ajtam Apolus, tats njantsyja"anumtu esxyup oj mdimku'ixudu ti'igyú mut ja nmu'uguk'ajtam, per kyaj ñujxáñ tyam. Nujxup ko ja tiempu 'yawátsuñumut.

Kajxwíjan esu kajxpo'xun

¹³Wijy m'ittut miidsaty. Da'unum amumdu'uk jot xy'akmúbáktut ja Dios. Muk mnaybyujta'agudut. Katú mjotmutsk'attu. ¹⁴Tundu mut ja tsojkan tugekyu di'ibu mduundap.

¹⁵Ix, mugu'ugítaty, miits mnija'adap ko ja di'ibu tsunaaydyup ma ja Estéfanus jyuan tyujk, yu'u dan tim jawyiin Akayu ñaaxóty di'ibu 'yaxájudu ja Jesukristu, es yu'ujuty tu tpu'dékudu ja nmumubajkpu'ajtam. ¹⁶Es ndsejpyuts es miits xymyúmdówdut yu'ujuty, es nidugekyu di'ibáty nandu'un pudujkudap mudu tyadu tuunk. ¹⁷Xondákrats ko tu myindu Estéfanus, Fortunatu esu Akayku. Yu'ujuty tu ttundu di'ibu kyaj miits oj mbaat xytyundu mut ko m'ittu jagam, ¹⁸yu'ujuty tu dyajxonda'aktuts ja n'anmúja'an, es nandu'un miidsu m'anmúja'anuty. May'at windsu'ugudu da'ambu ja'ayuty.

¹⁹Majatyu mubajkputajk ñaymyúkudu Asyu ñaaxóty mduknigáxudu Dioskajxy. Akilu esu Prisilu, es nidugekyu di'ibáty naymyujkudap ma yu'u tyujkuty, mduknigajxudap ja Dioskajxy ja Nindsun'ajtamgyujxm. ²⁰Axájudu Dioskajxy di'ibu nidugekyu nmu'uguk-tujk'ajtam mduknigajxudap. Naymyunánudu nixim niyam kujktugok.

²¹Uj Paabla, nduknijáyuduts miidsaty yu kajxpo'xun mududsu ngu'am letu.

²²Di'ibu kyaj tsoktu Nindsun'ajtam Jesukristu, wa'an t'itu kajxpéky.

¡Min tsojk, Nindsun'ajtam!

²³Wa'anu Nindsun'ajtam Jesukristu mgunu'xudu miits nidugekyu. ²⁴Nidugekyuty miits nduknigaxtu ndsojkanuts mut ja Jesukristakyujxm.

Myumajtskrū Neky Di'ibu Paablu Tyuknigajxtū Ja Korintū Ja'ayuty

¹ Ūj Paablu. Dios tsyojkungyujxm xy'apostulū'átyuts ja Jesukristū, ja'a njūnā'anum ko tū xykyéxyuts. Ti'igyu mut ja nmūgu'uk'ajtam Timotee nduknigáxtudsu tyadu neky ja mubujkputujk di'ibu naymyujkadup mā ja Korintū kajpn, es nidugekyu ja Diosu jya'ayuty mā ja Akayu űax.

² Wa'anū Dios Teety es ja Nindsun'ajtam Jesukristū mgunu'xudu es mmo'oyudu ja agujk'ajt jotkujk'ajtam.

Paablu 'ayayo'on

³ N'ok'awdajtam ja Dios, yū Nindsun'ajtam Jesukristū Tyeety. Yū'u dū'un ja nDeety'ajtam di'ibu myudajtypy ja pa'ayo'on es xyajjotkujk'ajtam pūn ti xyajjotkykyūba-jitam. ⁴ Dios xyajjotkujk'ajtam mā tūgekyu n'ayo'on'ajtam, es dū'un mbaat ūdsajtam nyajjotkujk'ajtam nandū'un di'ibáty ayoodup, es nmo'oyum nandū'un ja jotkujk'ajtam di'ibu Dios ūdsajtam tū xymyo'oyum. ⁵ Mut ko dū'un nbu'ayo'om mudū Jesukristū, nandū'un mut yū'ugyujxmu Jesukristū n'axájumu waanu mujpu jotkujk'ajtam. ⁶ Paaty pūn ūdsaty ayoodups, ja'a dū'un es miits xymyudátut ja jotkujk'ajtam esu nitsokun; es pūn ja Dios xyajjotkujk'ajtpūts, ja'a dū'un es nandū'un miits xyajjotkujk'ajtpūdat es dū'un xymyudánudut mut ja ma'xtujkun ja dū'umbū ayo'on, éxtamts ūdsaty ngu'ix ngubaadūda. ⁷ Nmūdajtypyuts ja tūy'ajtam, ko éxtam m'ayowdū tyam ti'igyu éxtam ūdsaty, nandū'un ja Dios nūjx mmo'oyudu ja jotkujk'ajtam éxtamts ūdsaty xymyo'oydyū.

⁸ Mūgu'ugitaty, ndsejpyuts es xyñijáwudut nū'nūts tū n'ayoy mā yū Asyū űax. Byeen jyantsymyujwiin jyantsykyajajuty tū n'ayóyuts, ni nmūjaats kyanakykye'ty esuts nmūdánut, es extū jūnánuts ko kyajts nbūdsūmut mūdūdsū njiky'ajtam. ⁹ Nayjya'ajuts éxtam di'ibáty yajtūdyunāamp mut ja o'kun. Peru tyāadū dū'un jyajty esuts njijáwut wi'ixuts nbadūnūt amumdu'uk jot ja Dios di'ibu yajjikypyejkypy ja o'kputy, es kyajts njūnā'anut ko ūj kū'um nmūmadā'agūpts ja ayo'on. ¹⁰ Diódsūsu dū'un xy'agu'ūdujk xy'axajtujkp mā kudsu'ugūbū o'kun jūjp'ām, es ndukm'awdajtypyuts ko yū'u dū'unuts xy'akkuwa'ana'āñ ¹¹ ko miits xypudūkūdat mut ja mgajxtākun. Pūn mayjya'ayuts xyñigajxtaagu, nandū'un mayjya'ay ja Dios tja'aygyudā'aktut ja'agyujxm ko Diótsūts ja mūj may'ajtam tū xytyuunū.

Ti ko Paablu kya'oitsy Korintū

¹² Taa dūn tu'uk di'ibuts xymyeepey ja jotkujk'ajtam, ja'a dū'un kodsū nwinmā'āñ xymy'i'inxū ko tūts n'ity tuda'aky es wā'ats yā naxwiñ, es waanu ni'igu mā miidsuty. Diódsūsu dū'un tū xypudūku mut ja tsyojkun es njiky'átuduts dū'un. Kyajts tū njiky'aty mudū ja'ayu wyijj'ajtam. ¹³ Tū nduknijáyudu jantsy yū'ūyū di'ibu mbaat kyajajxtat es xyjaygyúkūdat. Es ndsejpyuts es xyjaygyúkūdat yajxón, ¹⁴ dū'un éxtam waanūnūm kujkūts miits xyjaygyúkūda. Ja'a tyāadū ko mā ja xūū mā myina'āñ ja Nindsun'ajtam Jesukristū, miits nandū'un mxondā'aktut mut ūjtskyujxm, es ūj nxondā'agūdat nandū'un mut miitskyujxmty.

¹⁵ Mut kots ndukm'awdatū tyāadū, tūdsū naty n'oktuknibujtākubū es nūjxā'āñuts jawyūin mā miidsuty, es nmo'oya'andū ja xondakūn ko ngu'ixtū majtsk ok. ¹⁶ Dū'unuts nduknibujtākū ngu'ixā'andū kots nūjxā'āñ Masedoñū, es óknūm ngu'ixtūtat jatūgok kots njūmbūtāt Masedoñū, es dū'unuts miits mbaat xypudūkūda es n'aknūjxūdūts Judeeū. ¹⁷ ŪTii kyajts nduknibujtākū yajxón kots njūnāñ ndūnā'āñūdsū tyāadū? ŪO mjūnāndūp xytyijy miidsuty ko ūj ndukniwāabūts éxtamū ja'ayuty di'ibu ūgyujajt kajxkuyajtp? ¹⁸ Diosū dū'un űija'ap ko ūj kyajts n'ūgyuyaty ngajxkuyáty. ¹⁹ Mut ko Jesukristū, Diosū 'yU'unk, ja'a jya'a di'ibu Silvanū, Timotee esuts ūj ngajxwā'xtūp, mā Jesukristū winū xūū winū tiempū pyūdsemy di'ibu oy es ni na'a di'ibu kyaj 'yóyuty. ²⁰ Pes mā yū'un yajkuydyūñ tūgekyū di'ibu Dios wyandak. Paaty ko n'awdajtam ja Dios njūnā'anūm "wā'an dū'unūty" mut yū'ūgyujxmu Jesukristū. ²¹ Diosū dū'un di'ibu ūdsajtam tū xybyujtākūm es tyam

amumdu'uk jot n'ijtm ti'igyu mudu Kristu. ²² Tu xy'ijxwu'umam, mut ko tu tpujta'aky njodoty'ajtam ja Espirita Santu extamu ijxwu'umun ko tuj'ajtm di'ibu n'axajya'anam.

²³ Diosu du'un nija'ap wi'ixudsu njot nwinma'añ, es wa'ants yu'u xytyukkumudoy pun kyajts ngajxy tuj'ajtm. Tyambaatnams nganejxy Korintu mut ko nga'ooja'andu es ngayajotmayduktakuya'andu. ²⁴ Pes kyajts uj nu'ixxa'añ es miits xywyindsun'attudats ma yu mmubujkunuty; ja'a du'un sitay ndsejpyats nbudukaya'andu es xymyudattat ni'igu jotkujk'ajtm esu xondakun, mut ko amumdu'uk jot xymyubuktu yu Nindsun'ajtm.

2

¹ Paadyats uj njunan es kyaj jatugok ngu'ixtat jotmaymyuat. ² Mut ko pun ujts miits nbujtáktup jotmaymyuat, žpúnats uj nu'ix xyajxonda'aky?, pun kyaj miidsuty, di'ibuts tu nyajjotmay'ooktu. ³ Paaty nduknigajxtu tadu neky mut ko kyajts nu'ixxa'añ ma miits es nyajjotmay'ooktat, miidsuty di'ibuts xymyoodyup ja jotkujk'ajtm; mut ko junánats kots uj nxonda'aky, nidugekyuty miidsuty nandu'un mxonda'aktu. ⁴ Kots miits nduknigajxtu tadu neky, byeenudsu naty nnajyáwaty amaymyuat jotmaymyuat, extu juuyats. Kyaj nnija'ayudu es mjomay'ooktat, ja'a du'un es xyjáwudat ko byeen jyantsymyjwiinaty ja tsojkan di'ibuts nmudajityp mut miidsuty.

Ma'xun di'ibu tu pyekytyún

⁵ Ko nduknija'ayudu tadu ja'ay di'ibuts uj nu'igoo oj xyajmáxy xyajtajy, es waanu ni'igu miidsuty nidugekyu oj myajmáxy myajtájudu, ⁶ kyajts ni'igu nnaktytyudyuna'añ. Tu byeen yajtukkumudoonu mut ko nidugekyu miidsuty tu xy'uxtijtu ma mnaymyúudu. ⁷ Di'ibu mbátudap es xtyuúndat, ja'a es xymya'xnat es xyajjotkujkudat, ja'a ko pun n'ak'yajjotmay'o'kam, tsojkan nu'ix tkanakymyudún ja Dios. ⁸ Paaty nmunu'xtáktu es xtyuk'ixtat jatugoku mdsokun di'ibu nmudajittup mut yu'u. ⁹ Es di'ibu nduknija'ayudu ma di'ibuts ngajx ja neky, ja'a du'un nnijawnyaaabyats pun mbadúndap di'ibu oj n'anumudu. ¹⁰ Pun mmuma'xtujktup miidsudyu tyadu ja'ay, nme'xypyats uj nandu'un. Es pun nme'xypyats tii, pun jam ti yajma'xa'añ, miits m'oy'ajtungvyjxm ndúnats du'un Jesukristu wyinduuy. ¹¹ Du'un ndu'unam kadiibu xy'awindumbujkam ja mujku'ugópkan Satanás, ja'a ko byeen nnija'am ja 'yaxak winma'añ.

Paqbla kyaj jyotkujk'áty jap Trouis

¹² N'awánudu nandu'un kots njajty ma Trouis kajpn esuts ngajxwa'xa'añ ja oybyu ayuk di'ibu Jesukristu nímadyakypy, taa tu'uk kyuxe'ky ja nduunguts madsu Nindsun'ajtmu naty tu dya'awa'atsy ja nnu'u ndu'ujats. ¹³ Peru n'aa njótats kyaj tpaty ja pyo'xtákn mut ko kyajts nbaty ja nmugu'uk'ajtm Titu. Paadyats oj jap ndsoón es oj nnejxy Masedoónu ñaxóty.

Kristakvyjxm nmadákm

¹⁴ Per yajja'agyudákp ja Dios, di'ibuts du'unam nduk'oybyudseempy ti'igyu mut ja Kristu, es uatskyujxmuty ja Dios dyajnijáwaty ja Kristu jya'a, di'ibu du'un extam tu'uk di'ibu muk pa'akxu'kp es oymyaaty ñaspoju. ¹⁵ Du'un uudsuty extam ja pa'ak xu'kun di'ibu Jesukristu tyukwinjekypy ja Dios es 'yabojwa'xy, du'un extu ma di'ibáty nitsóktup es extu ma nandu'un di'ibáty tugoodyup. ¹⁶ Mudu di'ibáty tugoodyup, du'un uudsuty extam di'ibu tok xu'kp; per mudu di'ibáty nitsóktup, du'un uudsuty extam tu'ugu pa'ak xu'kun. ¿Es pún du'un madá'agup es ttúnudu tyadu tuunk? ¹⁷ Oytyim maadyats nnejxy, ngajxwa'xypyats ja Diosu 'yayuk. Per kyaj extam may 'yadu'utstu ttukganarattu extamu ajuuy ado'kputy, amumdu'uk jot es ti'igyu mut ja Jesukristu ngajxwa'xyats uj Dios windum.

3

Jembyu kajxy'átyryu

¹ Ko du'unu tyadu nduknijáyudu, žti mjanándubu du'un xtyijy esuts nnayajmjupud-sama'añaty ku'umá, o nigutiky du'un nya'ixudats ja neky mats ja'ayaty xya'ity kumay,

o n'amdówdat miidsuty ja neky mats ęj xya'ittu kumay?, ęxtam ttundu na'aguty. ² Pes miidsadya da'un ku'am ęxtama tadu neky jaaybyęty ma ya njot nwinma'ańuts, ja neky di'ibu mbaat tkajxy es dya¹¹ayukwimbudsemy oytyim pńnuty. ³ Miidsadya da'un mya'ljxadap ko m'ljttap ęxtam tu'ugu neky di'ibu Kristu jyaay ja'agyujxm di'ibuts nduun ma miidsuty. Tyadu neky kyaj jya'ayuty mat ja tinta, ya'u jya'ayuty ma m'aag mjótuty mat ja jiikyppya Diosu Jya'ajun.

⁴ Ndukma'awdajtaptas ja Dios Kristakyujxm ko da'un m'ittu. ⁵ Mat ko ęj, kyajts ti madakun nmudaty esuts oyna'unun ti ndúnaduts ja Diosu tyuunk, Diósudsu da'un xmyeepy ja madakun esuts ndúnut. ⁶ Pesu Diósudsu da'un tu xmyo'oy ja muk'ajtan es ngajxwa'xyuts ma nidęgekyu ja'ayuty ya jembyu kajxy'átypyu. Kyaj n'anumadu ko koonum tkuydyúndut ja ja'ayuty ya jaaybyętyppya ana'amun, net nits'o'oktat. Kom kyaj ni pńn mbaat tkuydyún tyadu ana'amun, paaty xy'o'kunwingajxum nidęgekyu, per ya Diosu Jya'ajun xmyo'oyum ja jiky'ajtan.

⁷ Ja ana'amun di'ibu Moisés yajmooy es yajkuxjaay tsaagujxy, myińń mat tu'ugu jajun, es kyaj ja israelitu ja'ayuty mbaat t'ljxtu ja Moisesu wyiin jyjup mat ko muk tye'xy, oyu tadu jajun tamu naty pyi'tstsondáknu waanaty. ⁸ Mat ko myińń mat ja muj'ajtanu tadu ana'amun di'ibu 'yawa'anup ja o'kun ko kyaj yajkuydyún, waanu ni'igu ja muj'ajtan tu myińń ko ja Espírítu Santu ja jiky'ajtan dyaky. ⁹ N'okjuna'anum ko muj'ajtan muat ja ana'amun oj tyuń di'ibu ja o'kun 'yawa'anup ko ngakuydyu'unum, jwaanu ni'igu muj'ajtan muat ja jembyu kajxy'átypyu ko xy'axájum ja Dios es oy nwa'umdu ja'a muat! ¹⁰ Ja muj'ajtan di'ibu tu'x ma ja wyiin jyjup ja Moisés, ni ti tkatsooty ko ndukma'ljxkijxyum mat ja myu'ajtanu tyadu jembyu kajxy'átypyu. ¹¹ Es ja'a ko awaanup di'ibu muj'ajtan muat jity, ęwi'ix waanu ni'igu muj'ajtan tkamudátut di'ibu wa'amp winu xuu winu tiempu?

¹² Ja'agyujxm ko nnija'amu tyaadu, paaty ngajxwa'xum yajxon muk aa muk jot. ¹³ Kyaj nnywyitwinguwjtsam ęxtamu Moisés ńaywyitwinguwjtsu kudiibu ja israelitu ja'ayuty t'ixtat ja jajun di'ibu yungup es di'ibu kyaj jyeky. ¹⁴ Per ja israelitu ja'ayuty myudajttu ya jyot wyinma'ańuty kubi'its ku'ook, es tyambaat kyaj tjagyúkadu ko ya tadu jękyabu kajxy'átypyu tu'unajxp naty, da'un ęxtam ja Moisesu wyiin jyjup jajun, mat ko da'un ya'ujuty 'yity ęxtam ja ja'ayu winguwunubun, di'ibu ni ti tka'ixtu. ¹⁵ Es da'unumu da'un tyambaat kyajpyum tjagyujkadu ko tkajxtu ja Moisesu 'yana'amun. ¹⁶ Per ya wyinwun jajjuga'aktap ko tyi'igyudut mat ja Jesukristu. ¹⁷ Ja Nindsun'ajtam, ja'ajun ya'u, es ma 'yity ja Nindsun'ajtamu Jya'ajun, awa'atstúm ja ja'ay 'yittu. ¹⁸ Paaty di'ibáty nmudu'unum ja Jesukristu, kyaj nwinguwun'ajtam, ni ngamudajtam ja jot winma'ań kubi'its ku'ook, da'un udsajtam ęxtam ja ijxnu wa'atspu di'ibu ńijajpy yajxon ja myu'ajtanu Nindsun'ajtam, es nan mat ya'ęgyujxmu tadu myu'ajtan ya Nindsun'ajtamu Jya'ajun xyajtęajts'adútsam waanu ni'igu pńn wi'ix ja tiempu ńaxy.

4

¹ Paaty ni na'ats ngatsipke'exy, mat ko Diósuts tu xytyuknipeky mat ja pya'ayo'onu tyadu tuunk. ² Tuts n'axtijy di'ibu yajtuump ayu'udsy, ęxtamxyupts ęj ti nduń tsoydyu'un muat. Kyajts ęj n'axta'ay wi'ixudsu ja'ay nwin'undut, es kyajts ęj nyajtęátsy ja Diosu 'yayuk; ja'a je'eyuts ęj ngajxypy esu ja'ay tńijawudut ja tuj'ajtan, es Dios wyinduuyuts da'un nduń. ³ Es pńn kyaj yajńjáwu ja oybyu ayuk di'ibu ngajxwa'xtaputs, pńn yu'utsy 'yity ęxtamu ja'ay wyiin jyjup ko ńaywyingujuuxyuty, ya'u da'un jya'a'ajttabu taadu di'ibáty tęoodyyap. ⁴ Kyaj tmabuktu ko ya Jesús ya'u da'un ja Kristu, mat ko ja mujku'u di'ibu ya naxwińń ana'amp, ya'u yajkujuundákup. Ya'u kyaj ńa'ixyuty es kyudu'x kyujájudut ja oybyu ayuku jyajun di'ibu ńimadyakypy ja myu'ajtanu Jesukristu, di'ibu dun ti'igy ęxtamu Dios. ⁵ Kots ngajxwa'xy ja Diosu 'yayuk, kyajtsu da'un ęj ku'am nnyyajmjupdsuma'ańuty. Di'ibu dun situy, ngajxwa'xyyuts oytyim maaty ko ya Jesukristu ya'u da'unu Nindsun'ajtam, es ęj je'eyuts nnyyajńide'xyuty ęxtam miidsadya mbudajkaba esu Kristu muj 'lyítat. ⁶ Da'unuts ngajxwa'xy mat ko Diosu da'un di'ibu junán: "Wa'an tjajy tte'xy ma ja koots'át", ya'u da'un yajjajpy yajte'xyy mađsu njot nwinma'ań,

es mada tade jajun mbaat n'ixy'atyuts tade jaj tu'xun di'ibu ijtp ma yu Jesukristu wyiin juyjrun.

Jiky'ajtam mabujkungyujxm

⁷ Mut ko Diosadsu du'un tu xytyukmay'atyuts tade oy'ajtan ma nnini'x, oydyu'unuty éxtamu naxpotsyту'sun, du'un ya'ixut ko Dioskyujxm yu tade muk'ajtan jyantsymuywiin jyantsykyajaaty, es kyajts uj nja'ajuty. ⁸ Xyniimiubts ja ayo'on oytyim di'ibuty kanak peky, per kyajts ndsipke'exy; nmu'amaybyaty nmu'otmaybyatypyuts, per kyajts ndim'amutsk'aty; ⁹ jayajpajudijtputs, per kyajts nyajna'ixy; xyjayajkudaabuts, per kyajts xymyamadak'aktu. ¹⁰ Pes oytyim maadyuts uj nnejxy, o'kun jajp'amuts uj n'ity éxtamu Jesús o'kun jajp'am 'yijty. Ja'agyujxm udsuty du'un xyjaty es kyaxu'ugut oy ko 'yity ja Jesús ma nnini'xuts. ¹¹ O'kun jajp'amuts du'unum n'ittu mut yu'ugyujxm kots nmudundu ja Jesús es nigaxu'ugut oy ko jyiky'aty yu Jesús ma nnini'xuts di'ibu oogap. ¹² Es du'unu du'un ja o'kun tyuñ ma udsuty, es ja jiky'ajtan tyuñ ma miidsuty.

¹³ Di'ibuts ngajxwa'xyry, yu'u du'un di'ibuts uj ku'm nmubejkyry, du'un éxtam jyun'añ ja Diosu jyaabyajtan: "Nmubujkuts, es paadyuts oj ngajxwa'xy." ¹⁴ Nnija'abuts ko Dios di'ibu yajikyryujk ja Nindsun'ajtam Jesukristu ko naty tu 'yeeky, xyajikyryuka'anum udsajtam es xyajnyxa'anum ni'amuku ma yu'u 'yity. ¹⁵ Tugekyu di'ibuts tu xyjaty tu xykyubétyuts, ja'a du'un es xytyuk'oy'áttut miidsuty, es du'un ko may di'ibu 'yaxajudap ja Diosu kyunu'xun, nandu'un myáuty di'ibu 'yawdatándap ja Dios es tja'aygyuda'aga'andu.

¹⁶ Paaty kyajts ndsipke'exy. Oyudsu nnini'x ngubajk jya'anuxunu, bom bómadsu n'anmaja'an myukta'aky. ¹⁷ Ja'a ko di'ibu n'ayo'om ya naxwiñ, pojnu'u ñaxy es waanu yu'u; per xytyukpátam waanu muj ja muj'ajtan di'ibu miimp muj wiin kyajaa es ijtp winu xuu winu tiempu. ¹⁸ Mut ko kyaj nmuj'ijxum di'ibu ya'ijxp, ja'a du'un di'ibu kyaj ya'ixy; ja'a ko di'ibu n'ijxum, najxp yu'u, per di'ibu kyaj ya'ixy, winu xuu winu tiempu 'yity.

5

¹ Ja'a ko nnija'am ko pyudu'ugut ja wit tujk ma n'ijtam ya naxwiñ, ja'a njuna'anum ja nnini'x'ajtam, xy'awijxam tsajpótm nidu'uk nidu'uga wiinkpu nini'x di'ibu itap winu xuu winu tiempu. Diosu du'un xytyuknibujtákuu tyadu wit tujk, kyaj yu'ujty ja ja'ay. ² Ma n'akjiky'ajtam ya naxwiñ, nmukxaj n'okxájam, ja'a ndsojkm es njiky'ajtam ma ja nnini'x'ajtam di'ibu nmudajtam tsajpótm, ³ du'un nujx nmudajtam yu nini'x, es kyaj dyu'unuty éxtam tu'ugu ja'ay niwa'ats uxwa'atspu. ⁴ Ko n'akjiky'ajtam yaa mada tyadu nini'x, nmukxaj n'okxájam mut ko kyaj n'ita'anam éxtamu ja'ay di'ibu niwa'ats uxwa'ats, ja'a nmadata'anum ja nnini'x'ajtamu tsajpótmadu, es du'un di'ibu o'ktap tugátstap mut ja di'ibu ni na'a kya'ooktat. ⁵ Esu Diosu du'un tu ttuknibujtaagu es du'un tyun jyátudut mut udsajtam, es xymyo'oyum ja Espiritu Santu es yajnijáwut ko xypyátam ja oy'ajtan di'ibu miimp.

⁶ Paaty ko du'un, du'unum nmudajtam ja muk aa muk jot. Nnija'am ko maanum n'akjiky'ajtam ma tyadu nnini'x'ajtam, kyaj n'ijtam ma Dios. ⁷ Mubujkungyujxm njiky'ajtam ya naxwiñ, es kyaj mut ko ti n'ijxum; ⁸ pes n'oktukmu'awdajtam, per ja'a ndsojkm es ndukpudsámmu tyadu nini'x es jo'om n'ijtam ti'igyu mut ja Nindsun'ajtam. ⁹ Paaty jaayum ndsojkm es njiky'ajtam yajxon éxtamu Nindsun'ajtam ttseky, oy nja'ijtambu ma tyadu nini'x, o ma yu Nindsun'ajtam tsajpótm. ¹⁰ Mut ko koonum nidugekyu nwinguwa'aguya'anum ja Jesukristu es trayo'oyut ja nbojpu'ajtam, es nidu'uk nidu'uk n'axájam éxtam xypyátam, éxtam ja oybyu o ja axuakpu di'ibu tu ndu'unam ma tu n'ijtam mada tyadu nini'x.

Aguj'ajit jotkujk'ajtan yajnimadya'aky

¹¹ Mut ko udsuty ndsu'uk njáwuduts ja Nindsun'ajtam es nnijáwuts ja myaj'ajit wyindsu'kun, paaty n'oktukmudjuts ja ja'ayuty nandu'un. Dios ñija'ap wi'ixuts uj nmuduñ amumdu'uk jot, es ndsejpyuts es miidsuty nandu'un xynijáwudut. ¹² Kyajts uj ku'm nnayya'obyudsémyuty ma miidsuty, ja'a du'un es miidsuty waanu m'otkujk'áttut

mut ujtskyujxm, es da'un mbaat xy'adsowdu tadu ja'ayuty di'ibu tyukmaj tyukpátudup di'ibu kaxu'kp nikujxm, es kyaj di'ibu ijtp ma ja'ay jyot wyinma'añ.

¹³ Pún ja pún jyuna'añ kots uj nlókaty, ja'a da'un kots nmadún ja Dios; es pún kyaj tyu'ajtanuty kots uj nlókaty, ja'a da'un es xytyuk'oy'áttat miidsuty. ¹⁴ Ja'a kots ti ndún, yu Jesukristu tsojkan xytyukmadíjupts. Mut ko nmudajtypyuts ja tui'ajtan ko yu'u 'ye'ky mut yu'ugyujxm nidagekyu ja'ay, paaty nidagekyu ja'ay 'yittu o'kun patka'uy. ¹⁵ Jesukristu 'ye'ky mut yu'ugyujxm ja ja'ayuty nidagekyu, es da'un kyaj nnakyjyiky'ajtam éxtamu ngu'am winma'añ'ajtam, ja'a da'un éxtam ttseky ja Jesukristu di'ibu oj xykyu'o'kam es oj jyikypyeky mut udsajtamgyujxm. ¹⁶ Kyajts nnaky'ixy nnakytyúñ ni pún éxtam púnudyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudup. Oy tuuyup nbayo'oyuts ja Jesús éxtam púnudyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudup, kyajtsu da'un nnakytyúñ. ¹⁷ Esu da'un ko ja'ay tyi'igyu mut yu Jesukristu, myudajtypy ja jembyu jyot wyinma'añ. Ta tyugooñu ja tuuyubu jyot wyinma'añ. Kyaj 'yok'ijnu éxtamu naty ijty, tim jemy tugekyu ta wyu'amnu.

¹⁸ Tyaadu tyiimpy tugekyu ja Dios, di'ibu ijty nmudsip'ajtam; per mut ja'agyujxmu Kristu Dios xyajtugajtsam, es tyam nmaymyaayubu'ajtam mudu Dios, es tu xymyo'oyum ja tuunk es nyajmútnaymyáyudut ja Dios majaty ja wiinkpudyu ja'ayuty nandu'un. ¹⁹ Paadyuts uj ngajxwa'xy ko yu'ugyujxmu Jesukristu ja Dios dyajti'igyu'añ ma yu'un ja naxwíñudu ja'ayuty es tjo'tsnut da'un ja pyojpu. Tyaadu da'un ja oybyu ayuk di'ibuts ngajxwa'xy. Diótsuts xymyooy esudsu da'un ndúnut. ²⁰ Udsadyu da'un ja Kristu kyudunaabyu, da'un éxtamxyubu Dios ku'am mdukmanu'xta'agudu miidsuty mut uatskyujxm, nmunu'xtáktup mut yu'ugyujxmu Jesukristu, katu xymyudsip'attu Dios, nik ni'igu axájudu ja ti'igyu'ajtan mut yu'u di'ibu Jesukristu xymyo'oya'anam. ²¹ Oy ja Jesukristu ni na'a kyapojputuun, Dios tyukkubajt tyukkumadooju kruuzkujxm tugekyu udsajtam ja nbojpu'ajtam, es da'un oy nwu'umam mut ja Dios mut ko n'ijtam ti'igyu mut ja Kristu.

6

¹ Es da'un éxtam udsajtam nmadu'unum ja Dios, n'amdoo nbujktsoodup es kadiibu nanugoobu xykyupáktut ja Diosu myay'ajtan. ² Ja'a ko da'un jyuna'añ ja Dios ma ja jyaabyajtan:

Kots uj ja'ay nduunu ja may'ajtan, nmudoots mij m'aa myo'kn;

kots uj ja'ay nyajnitse'eky, nbudujkuts mij.

Pes jaygyukudu. Tyamu da'un txuujuty ma Dios mduna'anxyuty ja may'ajtan, tyamu da'un txuujuty ma mbaat nmitse'eky.

³ Jiky'ajtpsts tui'ajtan muut, kadiibuts pún nyajtu'udugóyut ja jyiky'ajtan es kadiibu pún tkajxadit tmadyaagudítut axuuk di'ibuts ndiimpy. 'Nik ni'iguts nya'ixa'añuty ma tugekyu otyim tiity éxtamu Diosu myuduumbu, pún tits uj xyjajt xykyubajtp, kots nmudanu ja ayo'on jotmay ma'xtujkun muut, kots ti xykya'ijtxu, kots muk tsaatsy ja jiky'ajtan nyajnáxy, ⁵ kots nyajwépy, kots nyajtsímy, kots nyajribude'eky, kots ndún muk, kots ngama'ay es kots nyajnáxy ja muk yuu. ⁶ Nya'ijxupts nandu'un mududsu njiky'ajtanu wa'atspu, mut ja jaygyujkun, mut ja tsojkan tuda'akypyu, mut ja ma'xtujkun, mut ja Espírítu Santu, ⁷ mut ja ayuk di'ibu tui'ajtan es mut ja Diosu myuk'ajtan. Da'un éxtam ja soldaadu di'ibu yajtiimpy ja 'yespaadu es dyajkutugoya'añ ja myudsip, es dyajtuñ ja di'ibu nayduyukkuwánup ko ja myudsip yajkutugoya'añuty, nandu'unuts uj nyajtuñ ja tui'ajtan es nyajkutugoya'añuts ja axuk'ajtan, es nyajtiimbyuts nandu'un ja tui'ajtan esu ja'ay ti'ixy'áttat ja Dios. ⁸ Na'aty nyajwindsu'uguts, es na'aty nyajmugajxtugóyuts; na'aty xyñi'o'lo xyñiyáxudupts, es na'aty xyñimadyáktupts tsuj; na'aty xyajnajxtupts éxtamu pi'tsajxpu, es na'aty xy'ijxtupts éxtamu tui'ajtan muutpu; ⁹ na'aty xy'ijxtupts éxtamu di'ibu kyaj ti'ixy'áttat, es na'aty xyajnajxtupts éxtamu wyin'ixyun; oyuts xy'ixtu je'eyuts nga'o'knu, per akjiky'ajtpnams oy muk; yajtydyuumbats, per kyajts xytyim'ya'ooktu;

¹⁰ óyats nmay ndajyats, per du'ñnams njotkujk'áty; ayoo jottageebyats, per nyajjotkujk'ajtypyats nimay; oyats xy'ixtu ko kyajts tii nmudaty, per nmudajtypyats tugekyu.

¹¹ Korintu mugu'uguty, tu nmugajxtu muk aa muk jot mut ko tats miits nduk'ixtu njot nwinma'añats. ¹² Ndsoktupts miidsuty mut winats njot; miidsuty kyajtsu du'an xytsyoktu nandu'an uj. ¹³ Nmunu'xtáktup éxtam tu'ugu u'unkteety tmugajxy ja 'yu'unguty, éxtam nmo'oydyu ja n'aa njótats, nandu'an xymyo'oydyudats miidsuty.

Udsajtumú du'an ja Diosu tsyunaaydyákn

¹⁴ Kata mnaymyúkadu mut ja ja'ayuty di'ibu kyaj tmabaktu Jesukristu, éxtamxyap muut m'ittu ja ja'ayuty ma tu'ugu kukapu. Ja'a ko du'an mguxu'uktat éxtam ja yuubu di'ibu kyaj tyuknáxuty. ¿Tii mbaat ñaymyíkyuty ja oy'ajtan mut ja axuk'ajtanu? ¿Tii mbaat nandu'an 'yity ja jajun mut ja koots'átu?, ¹⁵ o ¿wa'an mbaat ja Jesukristu tyi'igy'áty mut ja ka'oybyu?, o ¿wi'ix mbaat ja di'ibu myúdiimpy ja Jesukristu tyi'igy'áty mut ja di'ibu kyaj tmudúñ ja Kristu? ¹⁶ Kyaj ni nu'an kyatuknáxyuty ja Diosu tyujk mudu agojwinnáx. Pes udsajtumú du'an ja Diosu tyujk, éxtam ja Dios jynán ma yu jyaabyajtan:

Jiky'átupts es judítupts mut yu'ujuty.

Ujtsu du'an xyDyios'áttup

es yu'udyudsu du'an nja'ay'áttup.

¹⁷ Paaty nandu'an ja Dios t'anuumu jya'ayuty:

Tukpudsuumdu'uttu es kata mnaymyáyudu mut ja axuk ja'ayuty,

katu m'adu'utstu éxtam ja 'yaxuk winma'añ,

nétats miits n'axájudut.

¹⁸ Ujts miits xytyeety'áttup,

es miidsuty n'u'un'k'át n'una'k'áttup.

Du'an jynana'añ ja Dios di'ibu tugekyu muk'ajtan myudajtypy.

7

Wi'ixu Korintu ja'ay jyodumbittu

¹ Mugu'ugítuty, ja'a ko Diosu du'an xymuwandákum, paaty nnayya'ijtam wa'ats ma yu di'ibu mbaat xya'axu'kum, du'an éxtam nnini'xkyujxm es éxtam nandu'anu n'anmuja'an'ajtam. N'oktu'unum wi'ix n'ijtam wa'ats wa'ats ja'agyujxm ko Dios ndsu'kum.

² Aa'ajit jot'ajttugats. Kyajts pan wi'ix nduñ. Ni pánats ngawin'uañ es ni pánats ngayajinibaxutákuts. ³ Kyaj du'an n'anuumudu es miits ngajxpaattat, éxtam tu n'ok'anmaabyudu, miits m'ijttup njodoty nwinma'añótyuts, ti'igyu n'ijtam oy jiiky es oy eeky.

⁴ Nügoots miits n'oktukm'awdajtanu es ndukjotkudákypputs miidsuty majátyuts n'ayoy, xondákypputs es byeenats n'okjotkujk'ajnu.

⁵ Na'abuts njajty Masedoñu, kyajts ni nu'an ngape'xy, nik ni'iguts tu n'amaybyaaty njotmaybyaaty otyim maaty. Ak tsip xidsoo yadsoo es tsu'kubuts jodoty winma'añóty,

⁶ peru Dios, di'ibu yajjotkujkup ja maay tajpety, yu'uts xyajjotkujku ko jyajty ja Titu.

⁷ Kyaj jya'ayuty je'eyu mut ko jyajty, ja'a du'an mut ko byeenu naty xyonda'aky mut miitskyujxmaty. Yu'uts xy'anmaay ko byeenats miits xywyin'ixa'andats, es xytyukmumadyákuts wi'ix miits xyñimay xyñidajtats es mnayjotmaydyúndu mut uj. Mudu tyaaduts oj ni'igu nxonda'agyuts.

⁸ Oy ja jawyiimbu neky di'ibu nduknigajxtu oj myajmáy myajtájudu, kyajts tyam nnakyjyawu. Es pan nja'ajts jawyíñup kots njaygyujku ko tadu neky myajjotmay'o'kudu waanu, ⁹ tyam xondáknupts, kyaj mut ko tu njotmay'ooktu, ja'a du'an mut ko tu tadu ayo'on jotmay dyajtagátsy ja mwinma'añaty. Miidsuty myajnájx myajkujxtu ja ayo'on jotmay éxtam ja Dios t'oyjyawu esu du'an kyaj miidsuty tii mjajtadu axuuk ujtskyujxm.

¹⁰ Ja amay jotmay di'ibu miimp ma Dios, yu'u xyajjodumbijtam es xymyo'oyum ja po'xtákn, es mut yu'u kyaj mbaat nugo nja'am. Peru tadu wiinkpu amay jotmay di'ibu naxwiíñudu jya'a'ajtypy, ja'a xytyukpátum ja o'kan.

¹¹ Miidsuty myajnajx myajkujxtu ja amay jotmay éxtum ja Dios t'oyjyawu. ¡Es ixtu tyamu net wi'ix tu 'yabudsemy! Mdukjaygyujukudu tuda'aky yu tyaadu es xykyajxtuda'agut di'ibu naty tu xytyundu, myajjotma'tudu es nandu'un myajtsu'kudu, nétuts byeen xywyin'ixánduts miidsuty, es mdukkumúdoodu di'ibu naty tu ttuñ ja axuukpu. Es ma tugekyu tyaadu, miits tu xya'ixudu ko kyaj xymudattu ja pojpu ma tyaadu. Paadyu du'un tu xytyukkumúdoodu. ¹² Mnija'adup miits ko nduknigajxtu ja neky, kyaj ja'agyujxmup nduknigajxtu di'ibu tuundugoooy es ni di'ibu yajmudugoooy, ja'a du'un es nduk'ixtu Dios windum ko byeenats nnayjyotmaydyúntu mat miidsuty. ¹³ Paaty mada tyaadu tats miits xyajjotkujkudu.

Per mada tyaadu di'ibuts tu n'axaju yu jotkujk'ajtun, waanu ni'iguts tu nxonda'aky kots tu n'ixy ja Titu Nantsyjjotkujkuty; pes nidagékyuty miidsuty tu xypyudúkadu xyajkujkudu 'yaa jyot. ¹⁴ Kyajts n'anuguga'aju mats n'anmaay ja Titu kots nnayjyáwuty jotkujk mat miidsuty. Es kom tugekyu di'ibu tu n'anuumadu miidsuty, tuj'ajtanu'u, nandu'un pyudseemy tuj'ajtan di'ibuts tu n'anuumu ja Titu kots njotkujk'áty mat miitskyujxmty. ¹⁵ Es yu'u waanu ni'igu mdsókudu ko tjamyetsy wi'ix miits xymyumúdoodu di'ibu yu'u mduknipujkudu es wi'ix xyajjajttaktu mat ja tuda'aky'át esu may'ajt windsu'kun. ¹⁶ Ijt xoombuts ja'agyujxm kots kexy ka'pxy ndukmu'awdatu es xytyúndut di'ibu Dios tsyeyju.

8

Oyjya'ay'ajtan

¹ Tyam, mugu'ugítuty, nduknijawuya'andu wi'ix ja Dios tu dya'ixyuty ja 'yoy'ajtan ma-jaty ja mubujkputajk di'ibu naymyujkudup Masedoñ. ² Oy tu dyajnáx dyajkúxtu ja ayo'on jantsy muj wiin kajaabu, byeen jyantsyjjotkujk'aty'áttu. Oy jya'ayoop jyajottugeebyudu, tu dyaktu ja naybyuduku éxtumxup myukja'ay'áttu. ³ Nduknija'adupts miidsuty ko yu'ujuty tu dyaktu naybyuduku xonda'aky'aa xonda'akyyjót tugekyu éxtum tu tpaáttu, o waanu ni'igu. ⁴ Pes extu xymyunu'xtáktuts es dyáktut ma myiky ja naybyuduku di'ibu yajtukpudúkadut ja Diosu jya'ayuty. ⁵ Waanu ni'igu dyajktu ja naybyuduku kadiinam éxtams njawinmaay es dyáktut. Pes ñaygyuyajkudu yu'ujuty ku'am jawyiin ma yu Nindsun'ajtam, es net ma udsajtam, du'un éxtamu Dios tteky. ⁶ Paaty tats n'anuumu ja Titu es t'ak'yajmujkta'ayut ma miidsudyu tyaadu tsojkungyujxmbu naybyuduku di'ibu yu'u yajmujktsondák tuuyup. ⁷ Pes miidsudyu du'un mwa'kpuudsuumdup ma tugekyu oytyim tiity: ma yu mmubujkun, ma xytyuk'uxpaktu Dioskajx, ma oyjyot xymudattu esu tsojkan mat uj. Es tyam, niwa'kpuudsúmdu nandu'un ma tyadu naybyuduku tsojkungyujxmbu.

⁸ Mada tyaadu, kyajts jayam miits n'ana'andu, yu'uyu du'un es xyñijáwadut wi'ix ja wiinkputy nandu'un pyudúkadu, net miits nandu'un xya'ixudut ja muj wiimbu mdsokunuty ma yu nmumubujkpu'ajtam. ⁹ Mat ko miits mnija'adup ja Nindsun'ajtam Jesukristu tsojkan, myudajt muj wiin kyajaa ja muj'ajtan, per ñaybyujtáku éxtum tu'ugu ayooobu ja'ay mat ja'agyujxm ko xytsyojkam es nbátam ja jotkujk'ajtan.

¹⁰ Ngajxypyuts du'un éxtamu kajwíjün di'ibu mdukjotkadáktup. Junktuy mat ja mdsokungyujxm xyajtsondáktu jawyiin ja naybyuduku xyajmúktu. ¹¹ Pes tyam, aktundu di'ibu myajtsondáktu junktuy extu xyajkugúxut. Mat ja du'ñumbu tsojkan di'ibu mmudajttu, yaktu éxtam ja Dios mmo'oyudu. ¹² Mat ko pun tu'ugu ja'ay yakaampy ja windsu'kun ma Dios, Dios kyupejkyu nu'un je'eyu dyaka'añ, es kyaj t'amdoy di'ibu kyaj mmudajtam.

¹³ Kyaj uudsuty ndseky es miits mdugoy'ajtxudut ko tu xy'okpuduku ja wiinkputy, ja'a du'un es jyaa'átut ja ti'igyu'át. ¹⁴ Tyam miits mmudajttup mat di'ibu mbaat xypyudúkadu di'ibáty tógoy'ajtxudup. Ko na'a yu'ujuty tmudáttut di'ibu mbaat mdukpudúkadu, mmo'oyudup miidsuty ko naty nandu'un mdugoy'ajtxudu, es du'un jyaaty ja ti'igyu'át. ¹⁵ Extum jyuna'añ ja Diosu jyaabyajtan: "Di'ibu pyuják yajpudu'k may, kyaj oj ni'igu tmudattu; es di'ibu yajpudu'k waanu, kyaj oj tyugoy'ajtxuty."

Titu esu jyamyuudaty

¹⁶ Nja'aygyudákyryudsu Dios ko tpejtáky yu amay jotmay Titu jyodoty wyinma'añoŧy, éxtámŧs  j nmajotmaybyaty miidsuty. ¹⁷ Mut ko yu Titu kyupujk di'ibuts n'anmaay, es kom yu'u ku'am byeen mnijotmay'ooguda, tyam nujx mgu'ixa'anuda mut ja kyu'umdsojkun.

¹⁸ Ti'igya mut ja Titu ngéxyuŧs jat'u'ugu nmugu'uk'ajtam di'ibu byeen yajmadya'aky'áty majaty ja mbujkputujk ñaymyúkuŧu, mut yu'egyujxm ko jyantsy'óyuty ja tyuunk ma ja oybyu ayuk yajpaduñ. ¹⁹ Es kyaj yu'udyu tyadu, nandu'un mut ko majaty ja mbujkputujk ñaymyúkuŧu yajwin'ijxyu tyadu nmugu'uk'ajtam di'ibu juŧijtp mut uŧdsuty, es nbudákuŧat ma nyajmujkumu tyadu naybyuduku di'ibu yam nduundapŧs, es du'un yajwindsu'ugut ja Nindsun'ajtam es ya'ixut ko nbudakuya'anum nixim niyam. ²⁰ Ndsoktaptŧs es kuŧiibuts ni p n xyñi'oo xyñiyaaxudat mut yu'egyujxmu tyadu naybyuduku di'ibuts nyajmijkyry, ²¹ ndunaambyuŧs éxtam pyaadyaty, kyaj jye'eyuty Nindsun'ajtam windum, nandu'unu du'un mayjya'ayóty.

²² Paadyuŧs jat'u'ugu nmugu'uk'ajtam ngexy nandu'un mut yu'u, di'ibuts tu xytyuk'ixy ja tsojkuŧ kanak nax, es tyam waanu ni'igu mut ko mdukm'a'wdátadu miidsuty. ²³ P n ja p n dyajtáty ja Titu ti tyuunk'ajtyry, anuumadu ko  jtsu nm Dios m duumbu es xykyudánuŧs, es tyuñ mut  j es du'un xytyuk'oy'áttu miidsuty. O p n yajtuudapŧs ja wiinkpu nmugu'uk'ajtam ko ti tyuunk'ajttap, anuumadu ko yu' juty kyugajxy'áttu majaty ja mbujkputujk ñaymyúkuŧu es twindsu'uguda Jesukristu. ²⁴ Ya'ixudu ko xyjantsytsyoktu yu tyadu kugajxyuty, es du'un xytyuknijáwudat tuŧekyu yu nmumubujkpu'ajtam majaty ja mbujkputujk ñaymyúkuŧu, wi'ix miidsuty ja tsojkuŧ xmyudattu es nandu'un miits xya'ixudat ko tyu'ajtanaty tuŧekyu tyadu oybyu di'ibuts  j tu nmadya'aktu mut miitskyujxmaty.

9

Naybyudaku myiky

¹ Ja naybyudaku di'ibu miits mmo'oyándap tsojkungyujxm ja nmumubujkpu'ajtam jam Jerusal n, kyaj tyimts kyuty es nduknijáyudat, ² mut ko nnija'abuts yu m'oyjyóty. Byeenumŧs ngumaydu di'ibáty ijttap Masedo n ñaaxóty, ko miidsuty, Akayu ja'ayuty, m'awijx mjujp'ijxtap xryyudakuya'andu extu junktu'uyup, es mayu Masedo n ja'ayuty es twukxonda'aktu miidsudyu m'oyjyóty. ³ Paadyuŧs ngexy tyadu nmugu'uk'ajtam kuŧiibuts n'anuguga'aduts mut ja di'ibu tu miitskyujxmaty nnimadya'agyuŧs oy. Ja'a njuna'anum es mjantsyñayjuyj'ixudat éxtámŧs tu njuna'añ. ⁴ Es p n xymyatnájxtapŧs nidu'uguty ja Masedo n ja'ay es nbaaduduts miits ma kyaj xy'awix xyujp'ixtu, taadu xymyo'oyuŧs ja tsoydu'un maŧsu naty miits byeen tu ndukm'a'wdatu; ja'a du'un kuŧiibuts ndimjuna'anut ko miidsudyu du'un mdsodyu'un'ajttap. ⁵ Paatykyujxmuŧs  j nwinmaay ko tyadu nmugu'uk'ajtam nujx mgu'ixudu jawy n es mbudákuŧat xya-jka'pxtat ja naybyudaku di'ibu miits mwandaktu junktu'uyup es xyáktat; es du'un ja naybyudaku di'ibu miits mya'awijxtap, du'un ya'ixy ko tsojkungyujxm yaj'yáky es kyaj éxtámŧs  j p n ndukuwana.

⁶ Mjamyátstap ko di'ibu nip waanu, nan waanu dyajpude'eky ja pyujta'aky; es ja di'ibu nip kaja, nan may dyajpude'eky ja pyujta'aky. ⁷ Nidu'uk nidu'uguty miits xyáktat ja mbudákuŧu éxtamu naty tu xytyukniwinmáyuŧu, kyaj majtsk aa majtsk jot es kyaj agwánubu, mut ko Dios tsyejpy ko ti yaj'yáky xonda'aky'aa xonda'akyjyóŧ. ⁸ Dios mbaat miidsuty mdukm'amuŧunu'xaty tuŧekyu otyim tiity es du'un kyaj ti mduŧoy'ajtxudat, extu mbaat miits waanu ni'igu xryyudákuŧu ja di'ibáty tuŧoy'ajtxudap. ⁹ Du'un éxtam jyuna'añ ja Diosu jyaabyajtan:

Ja oyjya'aybyu majtsk adu'umgu'u tmo'oy ja ayoobu ja'ayuty;

es ni na'a Dios kyaja'ayduŧo'oyxyudat ja 'loyjya'ay'ajtan.

¹⁰ Dios, di'ibu yajkyry ja tuumt di'ibu yajniŧ yajkojp es di'ibu yajkyry ja je'xy peky, mgunu'xa'anxudap ja mbujta'agyuty di'ibu naty mnip mgojtap, es miits ja puja'aky may xrypaattat, es myuj myáyut ja oy'ajtan di'ibu mduundap. ¹¹ Du'un miits xmyudáttu

tugekyu ja namyudunu es xymyo'oydyut muj may púnuty tii tugoy'ajtxudap. Es di'ibu miits myajktap mat ujtskyujxm oybyudsumaamp, mat ko ja nməgu'uktujk'ajtum tja'aygyuda'aktut ja Dios ko miits xykyaxtu ja pudujkun. ¹² Mat ko yajpuduku ja nməgu'uk'ajtum, kyaj jye'eyuty ti oyna'unun nmo'oyum di'ibu tugoy'ajtxap, ja'a du'un es nanda'unu ja'ay muj wiin kajaabu tja'aygyuda'aktut ja Dios. ¹³ Yu'ujuty 'yawdattap ja Dios, pes mudu tyadu naybyudaku mduk'ijxtap ko miits xykyuyduunda ja oybyu ayuk di'ibu Jesukristu nımadyakypy, nandu'un yu'ujuty myay'at wyindsu'ugudap ja Dios mat ja oyjyotkyujxmbu ja naybyudaku di'ibu miits mduknigajxtap yu'ujuty, ¹⁴ es 'yamdown pyajtsówdap ja Dios mat miitskyujxmuty mat winu jyot, mat ko Dios muj wiin kajaa tu kyuni'xyuty mat miitskyujxmuty. ¹⁵ Yajja'aygyuda'aky ja Dios mat ko tu xyjantsykyunu'xum muj wiin kajaa, di'ibu kyaj mbaat nnasja'am.

10

Paablu kyutujkun ko 'yapostala'aty

¹ Ma tyadu neky, uj Paablu, n'amdoo nbujktsoodap mat ja yuunk'ajit naxypy'ajtan es ja Jesukristu tsojokun, oy jam naaguty miidsuty di'ibu janandap ko muk ayuk nduknigajxtu neky'am, per yuunk náxypyuts n'ity ko miits nməgajxy wiin jupj. ² N'amdeepy nbujtseebyuts ja may'ajtan, ko miits nujkx ngu'ixtu, kudiibu miits xytyuk'agwánudu es awa'an nməgajxtut púnuty xyñi'u'unudubuts es jyuna'andu esuts ti nduñ mat ko uj n'ity éxtum púnuty myudajttap ja naxwínudu winma'añ, pes nnayjya'abuts es muk aa muk jot nməgajxadats yu'ujuty. ³ Tay'ajtan ko ja'ay uudsuty, per kyajyam uudsuty ndsiptuñ éxtum ja ja'ay púnuty ja naxwínudu winma'añ ja'a'ajtudap. ⁴ Yu soldaadu di'ibu ya naxwiñ, yu'u yajtuundap ja espaadu ma tsiptunda; per uudsuty, kyaj uudsudy tyaadu nyajtúnda, nyajkutageebyuts ja axuk'ajtan. Diósuts xymyoodyup di'ibats muut nyajtu'adiky tyadu axuk'ajtan es nyajkutagódyuts di'ibu mujku'u tyiimpy. ⁵ Nyajtugeebyuts oydyi'ibu winma'añ di'ibu ya'adjikypy es ya'ixy'átut ja Dios. Tugekyu winma'añuty ndukmudjupts es tmadówdat ja Kristu. ⁶ Ko miits xykyuyduunda'aydyut, net sitay n'awixyuts es ndukmudadówdat di'ibáty kyaj tkuyduunda.

⁷ Katu miidsuty yu'uyy xy'ixtu wingujxypyu. Pan ja pún nidu'uguty ñayjávudu ko ya'u Jesukristu jya'ay'átyuty, paktu kwentu ko ujtsu du'un nanda'unu Jesukristu jya'ayuty. ⁸ Oyuts uj njatukmaj njatukpaadu ja kutujkun di'ibats nmədajtypy, kyajts nduktsoyduñ; pes ja'agyujxm ja Nindsun'ajtamts tu xymyo'oy yu kutujkun es myuj wiin kyajaat ja mməbujkanuty es kyaj esuts miits nyajkutagódyut. ⁹ Kyajtsu du'un uj miits n'adsu'uguya'andu mududsu nneky, ¹⁰ éxtum naak jyuna'andu: "Tyadu Paablu nekykyujxyu du'un je'eyu xymyugajxum muk, per ko mat nnaywyinguwa'kum, yuunk náxypyup es ni ti tkatsooty ja 'yayuk." ¹¹ Per di'ibu dan janandap pyáktabu kwentu ko nanda'un éxtumts winmuk jotmuk nməgajxy mats nnijayu kots jagam n'ity, nanda'andsu du'un winmuk jotmuk ngajxtut kots muut ku'am awingujk nnaybyaadudat.

¹² Kyajts nnaydyukmu'ijxkijxyuya'añudyu tadu di'ibu ku'am naygyumaayup. Nugooyu'ujuty lyoku'attu ko ku'am ñayyajkiyxubudu o ko ñay'ijxkiyxubudu nixim niyam. ¹³ Uj, kyajts nməjya'añ nbaaduya'añ mat ja di'ibats kyaj xypyaaty. Diosu du'un di'ibu pyajtákyu yu ndsiba'anats mats nduñ, es jambaadats xymyooy esuts ndúnat ma miidsuty. ¹⁴ Paaty kyajts ndukpudsemy yu ndsiba'anats, éxtumxyupts kyaj n'ityñum tuuyup mat miidsuty. Ujtsu du'un jayujp'ajtp ndukninujxtu miidsuty ja oybyu ayuk di'ibu nımadyakypy ja Jesukristu. ¹⁵ Kyajts ndukmaj ndukpaadu ja tuunk di'ibu wiinkpúty tu ttunda, éxtumxyupts uj nja'ajuty. Nik ni'iguts n'awixy ko myuj wiin kyajaat ja mməbujkanuty, es mbaat n'aktúñts ni'igu ma miidsuty, ¹⁶ es nanda'un n'awánut ja oybyu ayuk waanu jagam ma Korinta, ma kyajnam ja oybyu ayuk yajkajxwa'xy, es du'un kudiibu pún jyuna'anut ko uj ya'uts ndukmujpudsumaampy di'ibu wiink ja'ay tu ttunda.

¹⁷ Éxtum jyuna'añ ja Diosu jyaaybyajtan: "Pan ja pún ti ttukxonda'aky, wa'an ttukxonda'aky di'ibu Dios tu ttuñ." ¹⁸ Tyaadu xytyuk'ijxum ko kyaj ti ttsooty ja di'ibu naymyujpajtákap ku'am; di'ibu sitay tuump ko yu Dios jyuna'anat ko oy di'ibu ndu'unum.

11

Paablu es di'ibu nugoobu ñaydyjjudu apóstaluty

¹Tundu may'ajtan, muma'xtujktuguts mats nugoo ngu'aw ngugajxu.

²N'amú'ajtsy'ajttupts uj miidsuty Dioskyjxm. Miidsuty, Korintu ja'ayuty di'ibáty tu xy'axájjudu Kristu, du'un miidsuty éxtum tu'ugu kixyado'oxy di'ibu tu yajni'adsóy, es ujtsu du'un éxtum ja u'unkteety di'ibu páttap es n'ijx'ít ngwentu'áttat extu ngayákut wa'ats ja'ayun ma Jesukristu, éxtum jyawu xyña'ay'áttu. ³Per du'un éxtum ja ka'oybyu mut ja axuk winma'añ twin'u'ñ ja Eevu, tsu'kupts uj ko miits nujx nandu'un mnyayákudu es myajwin'uundut es xyajtugátstut ja oybyu mwinma'añ di'ibu naty mmudajttap ma Jesukristu. ⁴Pes kyaj mdsipka'axtu miidsuty ko mnimínudu naak es tkajxwa'xtu es miits x'axájjudut jat'u'ugu yajni'adsókpu, es kyaj yu'adyu Jesús di'ibats uj ngajxwa'xyry; o ko ttsóktut es miits xy'axájjudut ja wiinkpu ja'ajun di'ibu kyaj yu'adyu Espírítu Santu di'ibu tu xy'axájjudu; o miits xy'axájjudut ja wiinkpu uxpujkan, es kyaj jya'adyu oybyu ayuk di'ibu ñimadyakypy ja Jesukristu di'ibats uj miits tu n'awanudu. ⁵Pes ni wi'ix tsoots ngawe'emy ux'am mudu tadu andákruty di'ibáty nay'andíjudup apostalukópkuty. ⁶Oyuts uj nyajtíj ko kyajts njaty ja uw kajx, kyajts ja'ijty xyjatugoy'ajtxuty ja wijy'ajtan, du'un éxtum tu nduk'ixtu kanak nax di'ibats tu nduñ.

⁷¿Tii wa'an nduundu axuuk ko n'awa'ánudu ja Diosu 'yayuk ko ni nu'ñ oj mgat-sobátxudu? ¿Es tii, paadyudsu du'un xy'extíjtu es du'un miidsuty muj mbaadudut? ⁸Ngupajkuts ja pudajkun di'ibats xymyoodyu ja mabujkruty di'ibu naymyujkudup ma wiink kajpnuty, esuts miits nmudúndut. Tyaadu du'un tpaty éxtumxyupts yu'ujuty nme'tsyuts. ⁹Es óyuts oj ti xytyugoy'ajtxu, ni tu'uguts miits nga'adsíjpy. Ja nmugu'uk'ajtan di'ibu jittap Masedoñu, yu'uts xymyoodyu di'ibadsu naty xytyugoy'ajtxup. Kyajnumts uj miidsuty ti n'amdoy esuts xypudákudut, es ni na'ats miits nga'amdówdut di'ibats uj nyajtugoy'ajtypy. ¹⁰N'anuumudu du'un mut ja tyu'ajtanu Kristu, es ni pún majatyu ñaxwíñudu Akayu xykyapujkut yu'nxondákumats. ¹¹¿Es tii, mut kots du'un njuna'añ, mjúnándup xytyíjy ko kyaj ndsoktu miidsuty? ¿Diosu du'un ñija'ap kots miits njantsytsyoktu byeen!

¹²Per n'akkajxwa'xupts ja Diosu 'yayuk nan nandu'ñu, es du'unu tadu di'ibu nay'andíjudup apóstaluty ni wi'ix tsoo tkapaattut wi'ix jyuna'andut ko yu'u tmudundu Dios éxtum ujun. ¹³Tim tuy'ajtan ko tadu ja'ayuty kyaj yu'ujuty ja Jesukristu 'yapóstalu. Andakp yu'u es je'eyu n'anuumudu ja ja'ayuty ko yu'u 'yapostulu'átudu Jesukristu. ¹⁴Kyaj muk yajjáwut ko du'un 'yadu'utstu, pes ku'um ja mujku'ugópk Satanás ñayyajtugátsyuty es ñayyajkuxe'egyuty éxtum tu'ugu Dios ja 'yanklus. ¹⁵Paaty kyaj muk yajjáwu ko yu Satanasu myuduumbuty nandu'un ñayyajtugátsudu es ñayyajkuxu'ugudu éxtumu Dios muduumbuty. Per óknun ja Dios tyukkumadowa'añuty éxtum ñitákytu.

Wi'ixu Paablu 'yayo'ombaaty

¹⁶Jatugok n'ak'anuumudu ko kyaj mjuna'andut kots uj nlókytu; per pun du'unuts xy'ixtu, na'ijxtuguts es mínuts n'okkajxy éxtum tu'ugu loku, esuts uj nandu'un waanu nmuj nbaadut. ¹⁷Kyajts ja yamu du'un njuna'añu tyaadu mut ja Nindsun'ajtanu kyutujkan, ja'a du'un xya'adútspts ja nloku'átuts mats nmuj nbaadu. ¹⁸Ja'a ko ta may di'ibu nayjya'adup muj kujxm, mínuts uj nandu'un n'oknayjyáwuty muj kujxm. ¹⁹Mut ko miidsuty nugoo m'okkuwijyaty'ajnúdu, mmuma'xtujktap ja lokutujkuty. ²⁰Pes miidsuty myajnax myajkajxtup ko yu taaduty m'ana'amudu es xymyudúndut, o ko mwin'uunudu, o ko mmaadsudu o extu ko mwimbojtsu'ugudu. ²¹Oyuts ja'ijty njatsoodyuñ kots du'un njuna'añ, jbyeenu'ñ uj ndim'ya''ayow ndim'ya''ama'aduty esuts du'un n'adu'adsut!

Per pun wi'ix ja wiink muk aa muk jot ñayjyáwuty es ñaymyajpajta'agyuty, mínuts uj nandu'un n'oknayjyáwuty, óyuts uj du'un n'uy ngajxy éxtum tu'ugu loku.

²²¿Tii du'un jyuna'andu ko 'yebreeuja'ayuty yu'adyu? Nandu'unuts uj n'ebreeuja'ayuty. ¿Tii du'un jyuna'andu ko yu'ujuty 'yisraelitaja'ayadyu di'ibu Dios wyin'ijxu? Nandu'unuts uj n'israelitaja'ayuty. ¿Tii du'un ñayñigajxudu ko yu'u Abraan tyuump'at 'yaats'átudu?

Pes ūjtsu dū'an nandu'an xytyuump'ajt xy'aats'ajtp ja Abraan. ²³ Ķunándup ko tmūdundu ja Jesukristu? Ūjtsu dū'an situy ni'igu nmūdūnuts ja Jesukristu. Oyuts dū'an n'uy ngajxy lokun, tuts nduñ waanu ni'igu kudiinum yu'ujaty. Tuts xytyujta'aktu puixndugóty kanak ok kudiinum yu'ujaty, es tuts n'ity o'kun jujp'ám kanak ok. ²⁴ Mugoxx ókuts ja israelítuty tu xymyo'oydyu ja i'px majmóxx majtáxx ku'x ja naywyopa. ²⁵ Tuguk ókuts tu nyajkepywépy, tugókuts nyajtsaga'tsy, tuguk ókuts tu njakíñ mut ja barku mađsu naty njúdyty, tuk xuu tuk úxuts ngunaanudijty mejyññikujxy. ²⁶ Tuts kanak ok nnu'uyo'oy ndu'uyo'oy. Tuts n'ity o'kun jujp'ám, mujnujóty, ma yu ma'tspaty, mats xyñu'udán xytyu'udánudu, ma nnu'israelitu ja'ayuty, ma di'ibu kyaj 'yisraelítuty, nu'aay tu'aay, kajpnóty, jikymeyejñóty, es ma yu ja'ayuty di'ibu nay'andíjdup mubujkputujkaty. ²⁷ Tuts njantsytyuñ mut ja amay jotmay. Kanak ókuts tu nyajnáxy ja tsuu ni ngama'ayats. Tuts n'ayu'aty es tuts nyajnáxy ja tudsu, es tuts nyajnáxy ja xux, es waanats ja nwit nnijam.

²⁸ Taanumu wiingátypyu waanu may di'ibuts xytyuunkmeepy, ja'a ko bom bómats nmujotmaybyaaty nidugekyu pánuty 'yaxájudup ja Jesús éxtumu Kristu. ²⁹ Ko pán 'yity ya'ayow ya'ama'at, nandu'unuts n'ity ya'ayow ya'ama'at; es pun ja pán ñayya-jpekyky'a'yuty, ūjts maay tajp es njot'ambékyuts mut ja di'ibu myugu'uk yajpekyky'a'apy. ³⁰ Pán dū'uñumts n'akmuj n'akpaadu, akmuđ akpaadupts mudu tyaaduty es nya'ixuduts ja nya'ama'at'ajtmuts. ³¹ Yu Nindsun'ajtam Jesukristu Tyeety, yu nDios Teety'ajtam di'ibu pátur ja may'ajt windsu'kun winu xuu winu tiempu, yu'u ñija'ap kots ngajxy ja tuj'ajtan. ³² Kots n'ijty Damasku, ja gobernadoo di'ibu naty myediimpy ja rey Aretus, yu'u pyujtáxx ja tujk aa kwentu'ajtpaty ma tadu kajpn, esuts xymyatsánduts es xyajnujánduts tsimy; ³³ per xykyutuuñajxtuts ja mubujkputujk katsyoty ma ja kajpn nabotsu vyentanu, es dū'unuts xykyamajtstū.

12

Yajmunujx ja Paablu tsajpótm

¹ Oy ni tits ngaganaraty kots nmaymujkumáyuty, koonumts tyam ndukmumadya'aky ja ixxma'tun es di'ibuts ūj Nindsun'ajtam tu xytyuk'ixy. ² Majmajkts jamujtup nyajmunejxyuts jam tsajpótm. Kyajts nnijawu pán ojtsudsu dū'an mudats nnini'x ngubajk, o yu'ayudsu n'anmuj'a'an. Dios ñija'ap. ³ Per di'ibuts ūj situy tuj'ajtan nnijawu (pán ojtsudsu dū'an mudats nnini'x ngubajkuts o kyaj, ñija'abu Dios) ⁴ ko jam tsajpótmts nmadooy di'ibu kyaj pán tmawinma'añbyaaty o ñigutlkyuty yajniğajxt. ⁵ Mbaaduts ūj njamuj njapaadu mudu tyaadu, per kyajtsu dū'an nduna'añ; mujpaadupts mut éxtumts nya'ayow nya'ama'aduty. ⁶ Koohyupts ūj nmujyua'añ nbaaduya'añ, kyajxyubu taadu lyokawinma'añuty; óxyyubu dū'an kots nmuj nbaadu, yu'uts nmadyakypy di'ibu tuj'ajtan.

⁷ Nūgoo 'yokmuj'ajnu di'ibuts n'ijx. Paadyu Dios dyajkutíky es ja mujku'ugópk, ja Satanás, xya'ayówat mut tu'ugu pujkunu mukpu kudiibuts ūj nnaybyujta'agudat muj kujxm. ⁸ Tuguk ókuts nja'amdooy njabujktssooy ja Nindsun'ajtam esxyupts xytyukniwa'adsyu tyadu pujkun. ⁹ Per yu'u xy'adsooyuts: "Yu nmay'ajtanuts yu'u mdukmu-mada'agudubu tadu pujkun. Ko mij mya'ayow mya'ama'aduty, ya'ijxp ko ūjtsu dū'an di'ibu mmooyup ja mujaa." Es mut kots dū'an xy'anmaay ja Nindsun'ajtam, mbaaduts ndukmuj ndukpaadu kots nya'ayow nya'ama'aduty, mut ko dū'an ya'ixy ja Jesukristu myuk'ajtan. ¹⁰ Paaty jotkujkts nnayjyáwuty óyuts nya'ayow nya'ama'aduty, óyats xy-jani'o'o xyjaniyáxubuduts, óyats xyjapajudijtpudu, es óyats xya'ayówduts mut ja ayo'on jotmay mut yu'uguyxmu Jesukristu. Mut ko óyats njaya'ayow'ajt njaya'ama'at'ajtpu, Jesukristats xymujjaameepy.

Paablu tmumay tmudajy ja mubujkputujk di'ibu Korintu

¹¹ Nūgoots tu nloku'aty kodsu dū'an tu nmaymujpajta'agyuty, per miidsadyu dū'an tu xytyuktundu agwanu. Mut ko miidsadyu dū'an tu mjapaadudu xyajmujpudsúmduts, pes pán miits m'ijxkijxyudubu tadu di'ibu 'yandijtup apóstalu kópkaty mut ūj, m'ixtup

ko ni wi'ix tsoo ya'ujuty waanu oy tmūdundu ja Dios es kudiinam uj. ¹² Pes kots n'lijty mut miidsuty, nya'ijxats kots njantsy'apóstulaty, ja'a ko mut ja ma'xtujkanats nduuñ kanak naxa ijxwa'umun, muj'ajtun es di'ibu ja'ay du'añu muut wyu'amadya'aydyu. ¹³ Du'añamts uj miits nbudajkadu éxtamts nbudajkadu ja mubajkputajk di'ibu wiink tsoo naymyujkadap; di'ibu du'an tu'uk muat tyugatsy, ja'a du'an mut ko miits kyaj ti pudujkan xmyoodyu. Da'un xy'oknama'xtat pun tu nmūdugodyu mut ko kyaj tu n'amdowdu.

¹⁴ Tyámats njup'ixy es nujx ngu'ixa'andu myuduguk okpu, es kyaj n'adsipa'andu. Kyajts nbajadity di'ibu miits mmudajt mjaygyajptap, miidsudyu dun ku'am n'uxtaaydyu; pes yu u'unkteedyuty yu'u dun pátudap t'uxta'aydyut es t'ixtadu 'yu'unk 'yuna'kuty, es kyaj ya'ujuty ja u'unk ana'k di'ibu 'yixtup ja tyaak tyeedyuty. ¹⁵ Mut tu'ugu oyjyot nyajtúnadats tugekyu di'ibuts nmudajtypy, es mut tugekyuts ja nmujaa nbudákudat miidsuty. ¿Tii xytsyojktupts miidsuty waanu pun nduk'ijxtup miidsuty ko njantsytsyoktu byeen?

¹⁶ Ni na'a ti tu nga'amdowdu mudadsu ngu'am gastu, oy jyadu'anuty, taa di'ibu junándap: "Tyadu Paablu byeen pye'tyipyuty es tu xylyoku'ijxum, es oytyim wi'ixaty tuu yu'u dyajpudsémy ja meeñ es t'gastu'aty." ¹⁷ ¿Per wi'ix tsoots tu nyajpudsémy ja mmeñ? ¿Tii mut ja di'ibuts ngajx éxtamtsu ngudunaabyu? ¹⁸ Kots nduknipejky ja Titu es nujx ngu'ixudu, ngejxyuts yu'u mut jat'u'ugu nmūgu'uk'ajtm. ¿Tii yajpudsamdu ma miidsuty oyna'ununu gyanaratyu? Kyaj, ¿kudii? Nmudajktupts ti'igyu jot winma'añ. Ti'igyuts oytyiity ndundu.

¹⁹ ¿Tii mjunándap miidsuty ko mada tyadu neky, ja'ats ndiimpy es nnayyajwu'u-ma'añadyuts yajxon mut miidsu? ¿Kyaj dyu'anuty! Di'ibuts tu nmadya'aky, du'anats njuna'añ éxtamu Jesukristu kyudunaabyu es Dios testiigu. Mūgu'ugítaty, tugekyu di'ibuts ndiimpy, ja'a du'an es xyajmujwiin xyajkajaajudat ja mmubajkunaty. ²⁰ Mut ko nja'abuts ko nujx ngu'ixtu, wa'anu da nga'okpátmut éxtamts uj ndseky, es nandu'an miidsuty kyajts xypyaattat éxtamts miits xyjapaada'andu. Njupja'abuts ko kyuxu'ugut ja tsip, nayñi'o'o nayñiyáxak, aka, joramayu, pi'ts uy pi'ts kajxy, naybyat'ijx nayjyuanak'ijxun, muj patun. ²¹ Jupja'apts kots nujx ngu'ixtu, yu nDiosuts xytyukjáuupts di'ibuts uj ndsoydyu'un'átup, es kots miits nimay nniju'uy nniya'axtat ko miits tu mbekyundyu es kyajnum xymyastu'uttu ja axak'ajtm, ja mu'induunk es ja ka'oybyu winma'añ di'ibu mbaduundap.

13

Kajxwíjñ esu kajxpo'xun

¹ Tyadu du'an ja myuduguk okpu ngu'ixa'andu. Pun jaa di'ibu u'anun tyuda'aga'añ, koonum tsyékuty majtsk o tugeuk di'ibu ñikajxpáttup, éxtam jyuna'añ ja Diosu jyaay-byajtm. ² Ko ja myumajtsk okpu ngu'ixtu, ndukjagyujkadats di'ibu naty pekytyundap, es tyam n'aktukjagyúkadats ya'ujuty esu wiinkputy. Kots n'akninujxtat jatugok, kyajts nnakyñima'xtat, ³ es du'an nduk'ixtat ko ujts ngudunaapy ja Jesukristu. Pes jaygyúkadu ko yu Jesukristu, kyaj yu'u ya''ayow ya''ama'adaty, muk'ajtmu du'an sitay myudajtypy di'ibu yajtiimpy ma miidsuty. ⁴ Tuj'ajtmu'u ko 'ye'ky kruuzkujxm éxtamu ya''ayow ya''ama'atpñ, per tyam jiky'ajtp mut ja Diosu myak'ajtm. Es nandu'unats uj n'ity ya''ayow ya''ama'at es ti'igyu mut ja Kristu njiky'áttadats, es Dios myak'ajtungyujxmats miits nbudákudat.

⁵ Naywynma'añ'ixadu miidsuty ku'am, es xy'ixtat pun mmubajktap ja Jesukristu. ¿Tii kyaj xypykta kwentu ko Jesukristu 'yity ma miidsuty pun mjantsymubajktap? ⁶ Ndukmu'awdajktupts es miits xyñijawudat kots uj nmudúñ ja Nindsun'ajtm. ⁷ Kajxtákpats es mjiky'áttat yajxon. Kyaj ya'ujuty esuts uj miits xyajwu'umdat oy, ja'a du'an es oy m'íttat mada Dios, oy jyakuxe'eky kyaj 'yóyuty di'ibuts nduun ngajx ma miidsuty. ⁸ Kyajts mbaat ndsiptúñ mut ja tuj'ajtm, yu'udsu du'an je'eyu mbaat nduñ ja tuj'ajtm. ⁹ Xondákpats ko miits m'oy'at mmak'attu, óyats uj nya''ayow nya''ama'adaty; es akkajxtákpats es m'íttat éxtamu Dios tseky. ¹⁰ Paaty maanum ngaku'ixtu, nja'ayuts

mā tyādā neky es miits mnayjyujwjtšambītādāt ku'amaty, es kyaj jyatyimtsékyaty es uj miits ndukkumədōwdāt kots uj nnujxat; māt ko ja Nindsun'ajtamts tū xymo'oy yū kutujkūn es myuj wiin kyajaat ja mmūbūjkūnaty, es kyaj esuts miits nyajkutəgōdydyt.

¹¹ Məgu'ugītaty, mātš ngajxtaayñā, ndukmūdsojktap es mjiky'ättāt agujk jotkujk. Өx-tə'aydyū di'ibu myajwū'amədəp wə'ats mā ja mjiky'ajtūn. Nayyajjotkujkadū es jyiky'attu ti'igyū agujk jotkujk. Pən mduundəbū dū'an, netū Dios, di'ibu yajkypy ja tsojkūn esū agujk'ajt jotkujk'ajtūn, 'yītāt mā miidsaty. ¹² Naymyats naymyūnānādū nixim niyam Jesukristakuyəxm. ¹³ MayDiósak dū'an jyūnā'andū nidəgekyū nmūmūbūjkpə'ajtām.

¹⁴ Wa'anū Nindsun'ajtām Jesukristū mgunu'xādū es ja Dios mmo'oyudū tsojkūn esū Espīritū Santū mmūt'ītādū nidəgekyū miidsaty.

Neky Di'ibu Paablu Tyuknigajxtu Ja Galasyu Ja'ayuty

¹Ūj Paablu, 'yapóstulu Jesukristu, es kyaj mut yu'ugyujxmuty ja naxwíndu ja'ayudyu kyutujkun, es nan ni tu'ugudsu ja'ay tu xkyapujta'aky, yu'uts xypyujtáktu ja Jesukristu ku'am esu Dios Teety di'ibu Kristu yajikyppyujk. ²Ūj mut nidugekyu yu nmugu'uk'ajtam di'ibu yam ijtup mut ūj, nduknigáxtudsu tyadu neky ja mabujkputujk di'ibáty naymyujkudup Galasyu. ³Wa'anu nDios Teety'ajtam esu Nindsun'ajtam Jesukristu mgunu'xudu es mmo'oyudu ja agujk'ajt jotkujk'ajtan, 'ja Jesukristu di'ibu nayyajku éxtumu windsu'kun es xyajpojpnitugo'oyum es kudiibu nbadu'unum ja axuk'ajtan di'ibu ya naxwiin, es madu tyaadu Jesukristu tkudyuun di'ibu Dios Teety tsyojk es ttúnut. ⁵Pes n'ok'awdajtam ja Dios di'ibu myudajtypy ja muj'ajtan winu xuu winu tiempu. Wa'an du'anuty.

Kyaj ma wiink obybu ayuk

⁶Megu'ugítuty, du'ánuts xyajwu'amu ko jantsy tim tsojk miits xymyastu'uttu ja Dios, di'ibu mwin'ijxudu es xy'axájut ja Kristu nítokun, es tyam mbanujxándup ja wiinkpu di'ibu tyijtup obybu ayuk. ⁷Per kyaj ti wiinkpu obybu ayuk. Di'ibu dun sitay tim tuj'ajtan, tam naagudyu ja'ay di'ibu mwin'uanánudup mut ko tsyojktup dyajtagatsa'andu ja obybu ayuk di'ibu Kristu nímadyakupy. ⁸Per pun ja pún mduk'uxpáku wiinkpu uxpujkan es kudiinam ja obybu ayuk di'ibuts miits tu nduk'uxpáku, wa'an yajkajxpéky winu xuu winu tiempu, oy tyim'ujtsuty, o tu'ugu anklus di'ibu miimp tsajpótm. ⁹Nnikajxpejtypyuts jatugok. Pún ja pún mduk'uxpáku wiinkpu uxpujkan es kudiinam ja obybu ayuk di'ibu tu xy'axájudu, wa'an yajkajxpéky winu xuu winu tiempu.

¹⁰Es kots du'un njuna'añ, t'ii mjunaamp xytyjy kots du'un njuna'añ, ja'a du'un esuts ja ja'ayuty xy'oy'ixut? Kyaju du'un. Ndsejpyuts je'eyu esudsu Dios xy'oy'ixut. Kooxyuups ūj ndseky nwa'uma'añ yajxon mut ja ja'ayuty, kyajxyuups ūj nmudún ja Kristu.

Paablu tyuku apóstulu

¹¹Megu'ugítuty, jaygyúku miidsuty, ja obybu ayuk di'ibu tu nduk'uxpáku, kyaj yu'ujuty ja ja'ayudyu wyinma'añ. ¹²Kyaju ja'ayuts xytyukmumadyaky es ni tu'ugu ja'uxpujkan xkyatukni'ijxu, ku'amu Jesukristu xytyuknija'ajuts.

¹³Tu xymyudowdu wi'ixuts ūj njiky'ajty tuuyup kots ūj ijty nbadún ja israelítuty ja kyostumbrú, es wi'ixuts ūj ijty njantsypyajudity ja di'ibu pyanujxtup ja Kristu es nyajkutugoyáñuts. ¹⁴Ūjts ijty waanu ni'igu nbadiimpy ja israelítudyu 'yuxpujkan kudiinums ja nmaduknáxuty, ni'igu ijty nbadúnuts di'ibu ja 'yaptajk jaayam tyuundú.

¹⁵Peru Dios tudsu naty xywyin'ixy madsu naty kyajnum nmiin nja'tyuts. Pes mut ja myay'ajtunguyxm xywyooyuts esuts nmudúnut, ¹⁶esuts xytyuk'ijxy xytyuknija'ajuts ja 'yU'unk, esuts ūj ngajxwa'xut ja 'yU'unk jya'a ma di'ibu kyaj 'yisraelítuty. Pes kyajts ūj n'amdooy ja kajxwíjun mut ni pún. ¹⁷Es ni ngapatujkuts Jerusalén esuts pún xya'uxpákuuds di'ibu naty apóstulu'ajttup ma naty ūj kyajnum, nik ni'iguts oj nnejxy ma ja Araabyu muj it, es óknums njumbijty jatugok ma Damasku kajpn.

¹⁸Extu ko ñajxy taguk jumujt, nétuts oj nnejxy Jerusalén es ngu'ijxyuts ja Peedru. Es majmóxk xuuts nwe'emy jap mut yu'u. ¹⁹Es kyajts jam n'ijxy ja wiinkpu apóstulu, yu'uyuts n'ijx ja Santya'agu, ja Nindsun'ajtam myuga'ax. ²⁰Nmudajtypyuts ja tuj'ajtan ko di'ibu n'anmaadyup, yu'u du'un ja tuj'ajtan. Nija'ap ja Dios ko kyajts n'anda'aky.

²¹Oknumts nnejxy ma yu Siryu ñax esu Silisyu ñax. ²²Kyajts xy'ixy'ajttu púnuty myubujktup ja Kristu jam Judeu, ²³je'eyu sitay tmudoo juna'andu: "Ja di'ibu tuuyup xypyajudjytam, tyam jyudity tkajxwa'xy nandu'un ko Jesús yu'ujuty ja Kristu di'ibu Dios kyajx es xyajnitso'oga'anum." ²⁴Es t'awdattú Dios mut ujtskyujxm.

¹ Ko ñajxy majmajkts jəmujt, nnejxyuts jatugok Jerusalén mut ja Bernabee, es nmünejxyuts ja Titu. ² Nnejxyuts jap mut ko Diósudsu naty tu xymyo'oy ja winma'añ esuts jap nnujxat. Jáputs nnaymyujkudu mut pánudyu mabujkputujk ñigopk'ajttap, es ndukmumadyákyuts ak ja'ajuty wi'ixuts ngajxwa'xy ja oybyu ayuk majaty kyaj 'yisraelítuty. Du'unuts nduun kadiibu tyugóyut di'ibudsu naty tu nduñ es ndiimpyñamts. ³ Per oy ja Titu jyayuhdyu grieebu ja'ay, kyaj amujaa t'anmaaydyu es yajtsúkat waanu ma yu yedyujk'ajttan*. ⁴ Jam ja ja'ay naaguty di'ibu tujkudu es jyunnandu mut ja andakungyujxm ko yu'ujuty tpanujxtu Kristu. Yu'ujuty je'eyu myindu ijxu'k ijxtákpü wi'ix ti yajttún ko n'ijttam awa'adstúm yu'ugyujxm Kristu. Tadu ja'ayuty xyja'anamuyánuts es agwanu nbadu'unam ja ana'amun. ⁵ Per udsuty kyajts ngupujktu tadu xpujkan, ni je'eyu tuk poján, es du'un ja tujajttan di'ibu yajpátr ma ja oybyu ayuk wyu'umut ma ñi miidsuty.

⁶ Kyajts xymyoodyu jembyu kajxwíjün ja ja'ay di'ibuty kaxu'ktap ko ñigopk'ajttap ma ja mabujkputujkuty. Kyajts uj nduñu kwentu pün pün yu'ujuty, ja'a ko Dios kyaj tpayo'oy wingu'uy agu'uy éxtam ñayyajkuxe'egyuty. ⁷ Kyajts uj wiink kajxwíjün xymyoodyu, yu'ujuty ko Diósudsu naty tu xytyuknipeky ja tuunk esuts ngajxwa'xat ja oybyu ayuk ma di'ibu kyaj 'yisraelítuty, du'un éxtam ttuknipejky ja Peedru ja tuunk ma ja israelítuty. ⁸ Es du'un éxtam ja Dios tkejxy ja Peedru éxtamu apóstulu ma yu israelítuty, nandu'unuts uj xykyjxy éxtamu apóstulu ma di'ibu kyaj 'yisraelítuty.

⁹ Paaty ja Santya'agu, Peedru es ja Fwank, di'ibu naty ijttap éxtam tñigopk'attu ja mabujkputujkuty, tmawinma'añbyáttu kots Diosu naty tu xymyo'oyu tyadu tuunk, es xykyumajtsyuts uj esu Bernabee. Du'un ttuundu tyaadu éxtam naymyayukyujxm, es du'unuts nnayyajti'igyudu esuts udsuty ndúndut ma di'ibu kyaj 'yisraelítuty, es yu'ujuty 'yaktúndut ma yu israelítuty. ¹⁰ Je'eyuts xy'amdoo xpyujktsoodu es du'unñamts nbudúkudut ja ayooabutujkuty di'ibu ijttap Judeeu, di'ibuts ni'iga ndunaampy.

Paablu twingugajxu ja Peedru

¹¹ Es ko Peedru oj ñejxy Antyokiü kajpnóty, ojts n'oooy mayjya'ayóty, ja'a ko wa'ats yajnjáwu ko pyekytyuñ. ¹² Ja'a ko jawyiin tmátkaaydyu di'ibu kyaj 'yisraelítuty, extu ko naaguty jyajttu ja israelítuty di'ibu tso'onda ma Santya'agu; net oga'an tmatuty ja Peedru kyáyut mut di'ibu kyaj 'yisraelítuty, mut ko tšu'ku éxtam jyuna'andu ja israelítuty. ¹³ Es ko yu'u t'ijxtu ja wiingátypyu israelitu di'ibu nandu'un ja Kristu pyanujxtap, ta tpaduundu ja Peedru 'yaxuk winma'añ, es extu Bernabee pyadu'udujku nandu'un. ¹⁴ Per kots n'ijxy ko kyaj dyajtu'uyo'oydyu éxtam ja oybyu ayuk, nétuts n'anmaay ja Peedru mayjya'ayóty: "Mij m'israelitu, es kyaj xykyuydyuñ ja israelítudyu kyostumbra, pes, ¿ti ko xytyukkuwánudu ja di'ibu kyaj 'yisraelítuty es tkuydyúnut ja israelítudyu kyostumbra?"

Di'ibáty oy wa'umdup mut ja Dios

¹⁵ Udsajttam apóstulu'ajttam, israelitu ja'ayuty udsajttam mut ko jap nmaxu'unk'ajttam, es kyaj udsajttam nya'andjjam pekyjya'ay éxtam di'ibu kyaj 'yisraelítuty, ¹⁶ nniija'am ko kyaj pán oy wye'emy mut ja Dios mut ko tpadúñ ja Moisesu 'yana'amun, yu'uy di'ibu myubejkypy ja Kristu. Paaty udsajttam nandu'un nmabujkam ja Kristu éxtamu nYajnitsokp'ajttam es oy nwa'umam mut ja Dios, es kyaj mut ko nguydyu'unam ja Moisesu 'yana'amun, mut ko ni pán oy kyawe'emy mut ja Dios ko tpadúñ ja Moisesu 'yana'amun.

¹⁷ Pün n'ijxta'ayam wi'ix oy nwa'umam mut ja Dios mut ja Kristakyujxm, nya'ijxam ko nbojpuja'ay'ajttam, du'un éxtamu di'ibu kyaj 'yisraelítuty. ¿Ti yu'u 'yandijpy ko Kristu xyajpekytyu'unamu? ¡Ni wi'ix tsoo! ¹⁸ Pes pün tyam nya'o'oyápts di'ibuts tu n'okjijtrü, pes nya'ijxupts kots uj tu waanu nduundugóy. ¹⁹ Mut ko kyajts uj ja ana'amun n'okpaduunnu, du'un tpaaty éxtamts uj tu n'o'knu, du'unuts uj njiky'aty éxtamu Diosu myuduumbu, ²⁰ es mut ko Kristu ñayyajku windsu'kun mut ujtskyujxm jam kruuzkujxm, mbaat njuna'anam ko du'un éxtamxyupts tu n'eeey kruuzkujxm mut ja'a. Paaty kyaj 'yok'ujts'ajnu di'ibu jiky'ajtr madsu nnini'x, yu'u dun ja Kristu di'ibu jiky'ajtr ma hün,

* 2:3 Ix Lukus 1:59.

es tyam nya'ixyudyuts ko njiky'átyuts nmədúñats ja Kristu éxtumdsu nYajnutsókpu, mut ko yu'ats xytsojok es ñayyajku windsu'kun mut ujtskyujxm. ²¹Kyajts n'axtijy ja may'ajtən di'ibu Dios tyiimpy ujtskyujxm, pes kooxyur mbaadu ja'ay 'yokwe'emy oy mut ja Dios ana'amungyujxm, kyajxyur jyatyimnigutikyuty es ja Kristu 'yeekxyur.

3

Ana'amun esu mubujkan

¹¡Ay Galasyu ja'ayuty! Nūgoo mdimkujuun'aty'ajnadu miidsuty. ¿Pán tu mni-banáxudu? Tuts kexy ka'pxy ngajxwa'xy miits mwinduuyuty éxtamu Jesukristu oj kyruuzpéty, du'un éxtam ku'amxyur x'ijxtu.

²Anmaagyuts, ¿tu xy'axájudu miidsuty ja Diosu Jya'ajun mut ko tu xkyuyudyundu ja Moisesu 'yana'amun, o mut ko tu xymyubaktu di'ibu tu xymyudowdu? ³¡Mjantskyujuunadyu du'un! Ja'a ko tu mdsonda'aktu mut ja Espiritu Santu, ¿wi'ix tyamu net xyajkuguxaya'andu mudu mgu'am winma'añaty? ⁴¿Tii ni nu'an tu mgatu'unxudu éxtam tugekyu tu mjátudu mut ko tu xy'axaju Jesukristu? Uj junaambuts ko tu mdu'unxudu oynu'unun. ⁵Pes yaj'yo'oydyu mwinma'añ. Ko Dios mmo'oyudu yu Jya'ajun es ttuñ ja muj'ajtən ma miidsuty, ¿ti paadyu du'un ttuñ mut ko miidsuty tu xkyuyudyundu ja Moisesu 'yana'amun? Kyaj dyu'unuty, du'un ttuñ mut ko miits xy'axájudu ja Jesukristu éxtamu Yajnutsókpu.

⁶Tim du'un yajty éxtamu n'aptujk'ajtamu Abraan, pes ja Diosu jyaabyajtən jyuna'añ: "Abraan myubujk ja Dios, es paaty oj oy wye'emy mut ja Dios." ⁷Esu tyaadu yu'u xytuuknija'am yajxón ko di'ibáty myubujktap ja Dios, yu'u du'un tyuump'ajt 'yaats'ajttap ja Abraan. ⁸Jékuyur ja Diosu jyaabyajtən ñigajx ko Dios oy wye'umut mut ja ja'ayuty di'ibu kyaj 'yisraelítuty ko myubúkadu, es ja Abraan ya'awa'anu ja oybyu ayuk ko Dios 'yanmaay: "Mut mijtskyujxm ngunu'xupts nidugekyu naxwíñadu ja'ayuty." ⁹Pánuty ja Dios myubujktap, ja'a Dios kunu'xánudup mudu Abraan, di'ibu nandu'un mubujk.

¹⁰Di'ibu jiky'atándup éxtam ja Moisesu 'yana'amun jyuna'añ, ja'a 'yawijxtap ja Diosu tyudyu'unun, mut ko ja Diosu jyaabyajtən jyuna'añ: "Kajxpéky 'lyítut di'ibu kyaj tugekyu tugekyu tkuydyuñ di'ibu ijtp kujayu ma yu ana'amun." ¹¹Ja Diosu jyaabyajtən xytuuknija'am yajxón ko kyaj ni pán oy kyawe'emy mut ja Dios ko tpadúñ ja ana'amun. Mut ko Diosu jyaabyajtən jyuna'añ: "Di'ibu myubujkungyujxm oy wu'amp mut ja Diosu, yu'u du'un jiky'átap." ¹²Per ja ana'amun kyaj ti tmadya'aky ko Dios nmubujkam; di'ibu sity junaamp ja Diosu jyaabyajtən, yu'u tyaadu: "Di'ibu pyadiimpy tugekyu éxtam yu ana'amun jyuna'añ, tadu du'umbu jiky'átap winu xuu winu tiempu."

¹³Kristu yajnax ja tudyu'unun di'ibu udsajtam oj xyjapátam, es du'un xyajnutsókam ma ja tudyu'unun di'ibu pátap nidugekyu di'ibu kyaj tkuydyuñ ja ana'amun, mut ko Diosu jyaabyajtən jyuna'añ: "Di'ibu o'kp kuduy ma tu'ugu kepy, Diosu du'un tu kyajxpékyuty." ¹⁴Es du'un ko yu di'ibu kyaj 'yisraelítuty t'axájudu ja Jesukristu éxtamu Yajnutsókpu, Dios kunu'xadup éxtam jékuyur wyandaky ja Abraan. Es du'un ko nmubujkam ja Kristu, n'axájaju ja Espiritu Santu di'ibu Dios wyandak.

Ana'amun esu wandakun

¹⁵Mūgu'ugítuty, min n'ok'yajtu'unun éxtamu ijxpajtən di'ibu udsajtam nidugekyu tu n'ijxam oynu'unun ma njiky'ajtən'ajtam. Ko tu'ugu ja'ay dyajti'igyudu 'yayuk o ttuñ ja kajxy'átyypyu es tfirmaraty yajxón, ni pán mbaat tkapuwitsy es ni mbaat tkayajmáju.

¹⁶Nandu'unu du'un ja Dios tmooy ja wyandakun ja Abraan es ja tyuump 'yaats. Ja Diosu jyaabyajtən kyaj jyuna'añ: "Yu mduump m'aadsuty", éxtamxyur jyuna'añ may ja Abraanu tyuump 'yaadsuty. Byeen yajxón jyuna'añ: "Yu mduump m'aats", di'ibu 'yandijpy je'eyu tu'uk. Yu'u dun 'yandijpy ja Kristu. ¹⁷Dios tu'ugu kajxy'átypyu ttuñ mut ja Abraan, es óknam ja Moisesu 'yana'amun oj myiñ taxk mūgo'px ja'l'px majk jumujt. Paaty kyaj mbaat ja ana'amun dyajwe'emy éxtam kyaj t'oktuunnat di'ibu Dios wyandak mut ja Abraan. ¹⁸Kooxyur udsajtam ja Dios xymyo'oya'anam ja kuma'añ mut yu'ūgyujxm

ko nguydyu'unum ja Moisesu 'yana'amun, kyajxyup wandakungyujxm nyajmo'oyum ja kuma'añ. Per ja Dios wyandak ja Abraan ko tmo'oya'añ nadu'uñ ja kuma'añ.

¹⁹Pes, žwi'ixu dun tyuñ ja Moisesu 'yana'amun? Dios yajk es dya'ixyuty di'ibu du'un ja pojru. Tadu ana'amun yu'u jatunán je'eyu extu ko myínut ja Abraan tyuamp 'yaats di'ibu yajwandák. Dios myooy ja ánkłusudyu tadu ana'amun, es tmo'oyudu Moisés éxtamu Diosu kyudnaabyu ma naxwiñudu ja'ay. ²⁰Per ko Dios ja wandakan dyajwe'emy mut ja Abraan, ku'um twandaky, kyaj jyatyimtsékyuty ja kudnaabyu es yajkajxnáxut wi'ixu Dios jyuña'añ.

Di'ibu tyiimpy ja Moisesu 'yana'amun

²¹Pes, žwi'ix njuna'anum? ŽTii ja ana'amun yajtugajtsypy ja Diosu wyandakun? ŽNi wi'ix tsoo mbaat! Kooxyup ja Moisesu 'yana'amun t'ok'yaky ja jiky'ajtan, ja'axyup je'eyu ja ja'ay wya'umdu oy mut ja Dios Moisés 'yana'amungyujxm. ²²Ja Diosu jyaaybyajtan myadyakypy ko nidugekyu yu naxwiñudu ja'ayuty tu myumada'agudu ja pojru, es du'un yu'nyuty di'ibu yaxájudap ja Kristu éxtamu Yajnitsókrpu, yaxájudap di'ibu Dios wyandak.

²³Ja ana'amun yu'u du'un éxtam ja pujxndujk kwentu'ajtrpu ko oj xymyudajtam ni'agajy extu ko Kristu myiiñ, es ko Kristu myiiñ, taanum oj xyñasmajtsum ko n'axájum éxtamu Yajnitsókrpu. ²⁴O mbaat njuna'anum ko yu ana'amun du'un éxtamu u'un'lijxpu, xykywentu'ajtam yajxon extu ko Kristu myiiñ es nwa'umut oy mut ja Dios mabujkungyujxm. ²⁵Per kom tu Kristu myiñ es tu n'axájum éxtamu Yajnitsókrpu, tadu u'un'lijxpu, ja'a njuna'anum ja ana'amun, kyaj xy'ok'ana'amun.

²⁶Mut ko miidsuty tu xy'axájudu ja Kristu, m'ijttap ti'igyu mudu Kristu es ja Dios mbujtákap éxtamu 'yu'unguty, ²⁷mut ko nidugekyu udsajtam di'ibáty tu nnubajtam es n'ijtam ti'igyu mudu Kristu, du'un yu'u muut n'ijtam éxtumxyup tu'ugu wit di'ibu nduktujkam. ²⁸Dios kyaj t'ijxkijxyu punu du'un isralitu o punu du'un kyaj, punu du'un tuumbu o punu du'un windsán, punu du'un yedyujk o punu du'un toxytyujk, ja'a ko ti'igyu miidsuty éxtamu ja'ay tu'ukpu ja'agyujxm ko ti'igyu mut ja Kristu Jesús m'ittu. ²⁹Es pun miits m'ijttap ti'igyu mudu Kristu, du'un miidsuty éxtamu Abraanu tyuamp 'yaats es m'axájudap di'ibu Dios tyukmewandak ja Abraan.

4

¹N'ak'anuumyaampy jatu'ugu ijxpajtan: N'okpujtákum ko ja ja'ayu 'yu'un'k mut-skátyñum di'ibu ja kuma'añ 'yaxajyaaampy, oy ja kuma'añ tugekyu tjaja'a'ajtta'aya'añ di'ibu tyeety myudajtypy, du'un ja'a éxtamu tuumbun. ²Ja u'un'kteety myudajtypy ja u'un'lijxpu di'ibu kywentu'ajttap ja 'yu'un'k, extu ko tpaadut ja tiempu ma ja tyeety tu ttuknibujtaagu. ³Du'un nandu'un udsajtam di'ibu xy'u'un'k'ajtam ja Dios: ko ijty nmutsk'ajtam, ja'a njuna'anum ma kyajnum myiñ ja Jesús, koonum nmamudo'om éxtam xy'ana'amun ja di'ibu xykywentu'ajtam, ja'a njuna'anum ja Moisesu 'yana'amun. ⁴Per ko tu tpaaty ja tiempu di'ibu Dios tu ttuknibujtaagu, net ja Dios tkejxy ja 'yU'un'k Jesús, tu'ugu toxytyujk yajmiin yajjajtu, es jyiky'ajty Moisesu 'yana'amun patku'ay, ⁵es du'un kyaj xykyu'um'ajtam tadu ana'amun. Es ko n'axájum ja Jesús éxtamu Yajnitsókrpu, tu tpaaty ja tiempu ma Dios xy'axájum éxtamu 'yu'un'k.

⁶Es paadyu Dios tu tpujta'aky ja 'yU'ungu Jya'ajun njodoty'ajtam nwinma'añoty'ajtam ma jyuña'añ: "Tatitu'un'k." ⁷Es du'un kyaj mnaky'itat éxtamu tuumbun, tyam ja Dios m'u'un'k'ajtudap; es ja'agyujxm ko m'u'un'k'átadu, m'axájudap ja kuma'añ di'ibu Dios mmo'oyánudap.

Paabla tmumay tmudajy ja Gálatu mabujkputujk

⁸Ko naty kyaj xy'ixy'attu ja Dios, mmuduundu ja di'ibu kyaj yu'udyu Dios. ⁹Per tyam, ja'a ko xy'ixy'attu Dios, o ni'igu oy njuna'anum, Dios m'axájudap éxtamu 'yu'un'k, žwi'ix xymyudundu jatugok di'ibu kyaj ti wya'añ es ya'ama'at? ŽTi mdsojktap jatugok es yu'u xymyudúndat éxtamu tuumbu juybyun? ¹⁰Mmajtuundap ja xuu, ja po'o es ja jumajt.

¹¹Jotmaymyudats mut ko wa'anxyup tu tyugoy ja nduunguts ma miidsuty.

¹² Məgu'ugítuty, nmənu'xtáktəp es mjiky'átut éxtəm xy'íxyuts əj njiky'aty, ja'a ko təts njumbity éxtəm miidsuty. Kyajts ja yam miits xymyəpekytyúnduts. ¹³ Pes yajxón xyjamyátstət miidsuty ko tim jawyiin nduk'əxpəjktə ja oybyu ayuk, ja'a kots əj jam n'ljty miits muət mət kots nba'ambejty. ¹⁴ Es oy xyja''ayo'on'ajttə ja nba'aməts kots xypya'am'ljxtə, əj kə'əmts nnikəxpəty ko kyajts oj xy'əxtijtə, n'íguts xy'axájudə ja n'əxpəjktənts es xy'axájudəts jantsy tsuj éxtəmxypə tu'ugu Diosu 'yanklus o éxtəmxypə Jesukristu kə'əm. ¹⁵ ¿Wi'ix ko tə xy'əxtijtə yə n'əxpəjktənts tyam? Təəypə nəgoots xyjantsypya''ayoodə, ko extə mjajuudándə ja mwiinuty es xyjanamo'oyándəts. ¹⁶ ¿Wi'ix kots tyam xy'íxtəts miits éxtəmə mmədsipən, mət je'eyə ko tə ndukməmadyə'əktə ja təy'ajtən?

¹⁷ Di'ibə mdukmədjədup miidsuty es xypadúndət ja israelitədyə 'yana'amən, kyaj ttundə es miits xytyuk'oy'áttə, ja'a tyuundəp esəts miits xy'əxtijtəduəts, ja'a tyuundəp es miits xy'axájudət yə'əjuty éxtəm yə'əjuty je'eyə xymyənəmyəayəbə'áttə. ¹⁸ Byeen 'yóyuty ko də'əñəm ndu'unəmə kwentə ja wiingətypyə; per je'eyə ko amumdu'uk jot muət, kyaj yə'əyuty kots miits muət n'ittə. ¹⁹ Nitítuty, tyáməts jatəgok n'ayoy mət miits éxtəm ko ja u'unktaək dyajmín dyajja'ty ja 'yu'unk. Də'unəts n'ayoy extə koonəmts n'ixy ko Kristu jiky'aty mə miidsə mjot mwinmə'əñuty. ²⁰ Tyáməts njantsyjatsekə n'itə'əñəts mət miidsuty esxyəp nmadyəkəmə kə'əm es ngəjxwijxyəp éxtəm miits mnyajyáwəduə, mət ko nekykyəjxy kyajts nnijawə wi'ix ngəjxwijtə, pes, kyajts nnijawə wi'ixəts nwin-máyət mət miidsuty.

Agar esə Saaru 'yijxpəjtən

²¹ Anmaagyədsə tyəədə miidsuty di'ibə pyanəjxtəp ja Moisés 'yana'amən, ¿Tii kyaj xyjaygyúkədu di'ibə Moisés xytyukmənikəkəmə jəəybyéty? ²² Pes də'un xy'anmə'əyüm ko Abraən myədəjt məjtsku 'yu'unk: tu'uk mət ja Agar, ja pyo'oduumbə, es jatə'uk mət ja ĩudo'oxy Saaru. ²³ Isma'el myiñ jyajty éxtəmə Abraən 'yu'unk esə Agar. Perə Saaru kyajpə naty 'yu'unkepətyñəm, net ja Dios wyəndəku yə'u es dyajmín dyajja'tət tu'ugu 'yu'unk. Paaty ja Saaru dyajmiñ dyajjajty ja Isə éxtəm ja Dios twəndəky ja Abraən. ²⁴ Nbujtəkypəyts yə'u éxtəmə ijxpəjtən. Ja toxytyəjkə nimajtskəpə, məjtsk ja kajxy'átypyə tkudəndə: ja kajxy'átypyə di'ibə ja Moisés yajmooy mə ja Sina'ii Kopk, ja'a yə'u ja Agar kyudənaəpy. Pənuty tyuk'ljtəduə tyədə kajxy'átypyə, də'un ja 'yu'unk 'yənə'k myində jya'ttə es 'yíttə éxtəm ja məduumbə juybyə. ²⁵ Ja Agar kyudənaəpy ja Sina'ii Kopk jam Araəbyə, myətnəybyátəp ja Jerusalén, mə tyam ja ana'amən tpadundə mət ja 'yu'unk 'yənə'kəty éxtəm ja məduumbə juybyə. ²⁶ Per ja Saaru ja'a 'yandijpy ja Jerusalén kajpə di'ibə tsəjpətm. Yə'u də'un ndəək'ajtəm ədsəjtəm di'ibəty n'axájəm ja Jesukristə. ²⁷ Pes ja Diosu jyaəybyəjtən jyənə'añ:

Xondə'ək mij, toxytyəjk di'ibə ni nə'ə m'u'unk tə xykyəpaəty;

xi'ik xon mij ko ni nə'ə tə xykyəyajnəxy ja pəjk adə'onən ko u'unk yajpəaty.

Mət ko ja toxytyəjk di'ibə kyaj 'yu'unkepəty,

waanə mayə 'yu'unk tmədatə'əñ

es kədiinəm ja wiink toxytyəjkəty.

²⁸ Məgu'ugítuty, ədsəjtəmdyə də'un éxtəm ja Isə, ədsəjtəmə də'un ja u'unk ənə'k di'ibə Dios wyəndək dyəkə'əñ mə ja Saaru. ²⁹ Es də'un éxtəm jékyəp ja po'oduumbə 'yu'unk ttukxiky di'ibə miin jəjt nəxwiñ Espiritu Santu myək'ajtungəjxm, də'un tyam di'ibə pyanəjxtəp ja israelitədyə 'yana'amən xymyədsip'ajtəm ədsəjtəm mət ko mbanəjxəmə ja Jesukristə. ³⁰ Ja Diosu jyaəybyəjtən ja'a xytyuknija'am ko Dios t'anməəy ja Abraən: "Əxwop ja po'oduumbə esə 'yu'unk, mət ko kyaj dyəjwə'xət ja mjiky'ajtən mət ja mnudo'oxyə 'yu'unk." ³¹ Pes də'un, məgu'ugítuty, ədsəjtəm kyaj xy'u'unk'ajtəm ja po'oduumbə, di'ibə 'yandijpy ko ədsəjtəm kyaj nbadu'unəm ja israelitədyə 'yana'amən. Ədsəjtəm yə'u xy'u'unk'ajtəm ja toxytyəjk di'ibə awə'atstuuy, di'ibə 'yandijpy ko tə n'axájəm ja Jesukristə es pəaty xy'u'unk'ajtəm ja Dios.

5

Awa'atstuuy'át Kristukyujxm

¹ Kristu xyajniťsókum es n'ljtım awa'atstuuy es kudiibu nnakyjyky'ajťm ęxtım ja ana'amun dyajitu'uyo'oy, paaty yu'aguyjxm ittı amumdu'uk jot mıt ja Kristı es kyaj xkykupáktat es pán amujaa mdukkuydyúnudat ja ana'amun.

² Jajgyujkuduguts es madowdu! ıj Paabla, anmaaydyupts mij ko pın miits mgupujk-ťp es myajťsúktat waanu ma myedyujk'ajťm, mıt yu'u tu xy'ıxtjıtu ja Kristı, kyaj ni madsoo ja Kristı mgatu'unxudat. ³ Akjuna'anıpts jatugok. Ko di'ibu nayyajkp es yajťsúktat waanu ma yedyujk'ajťm, mıt yu'ıy taadu koonım tkuydyúnıt tugekyu ja ana'amun. ⁴ Es miits pınıty mgyudyunándıp ja ana'amun es mıt ja'aguyjxm xy'ıx-ťa'aydyu es oy mwu'ımdat mıdu Dios, tu xymyastu'ıttu ja Kristı es xy'ıxtjıtu ja Diosu kyunu'ıxun. ⁵ Per Espıritu Santukyjxm nmıbjkım ko oy nıwu'ımım mıdu Dios. ⁶ Mıt ko n'ljtım ti'ıgyu mıt ja Jesukristu, kyaj tyuń ko ja'ay yajťsıky waanu o kyaj yajťsıky ma yedyujk'ajťm; di'ibu sıtuy tuump ko nmıbjkım, ja'a ko nnaydsyokım nıxım nıyam ja'aguyjxm ko nmıdajťm yu mıbjkım.

⁷ Oyu naty miits mdu'ıyo'oydyu. ıPın tu myajtu'adúkadı es kudiibu xkyuydyúnıt ja tu'ajťm? ⁸ Kyaj yu'ıdyu Dios, mıt ko Diosu du'un di'ibu tu mwóıty es xpyradúnıt ja Jesukristu. ⁹ Katu xyja'aydyugódyu ko mıt waanıbu levaduuru dyajpıde'ıky tugekyu tsajkakyjıty. ¹⁰ ıj ndukmu'awdajťıpts ja Nındsın'ajťm ko miıdsıty kyaj mwinmaaydyugátstıt. Dios tyukkumıdowaambyu tadı ja'ay di'ibu myajwinma'andıyugoyánıdıp, wa'an tim pınıty.

¹¹ Mıgu'ugıtıty, jajgyúkıdu di'ibu yam n'anımıyaaıpy. Kooxyıp ıj n'akkajxwa'ıxy es miits myajťsúktat waanu ma myedyujk'ajťm, ęxtım naagıty jyına'andı, ıti kots xpyıadıttı ja isralıťıty? Ja'a ko xpyıadıťıpts yu'u, tyaadı nıgxı'kp ko ngajxwa'ıxyıty ko ja'ay je'ıy nıťso'oktu ja'aguyjxm ko Kristı 'ıe'ky kruuzkajxm. ¹² Ma'amı da tyaadıty wooma't wıťsma'tpıty kyajıyıp nıaydsyúkıdu waanu je'ıy ma yu yedyujk'ajťm, wa'an ttımınsujkta'ay tugekyu ja yedyujk'ajťm.

¹³ Mıgu'ugıtıty, Dios mwoojıdu miıdsıty es kudiibu tadı ana'amun xtyuktıkıdu, per kyaj es miits xtyuk'ıbat xtyukkajxpáttıt ęxtım ja mgu'ım winma'andı es ja mgu'ımdso-ıjım. Naydsyókıdu es nayıyudıkıdu nıxım nıyam. ¹⁴ Tugekyu tadı ana'amun 'ıawıťsmı-ıjıpyı tyaadı: "Mdsókıp ja mıduıjka'ı ęxtım mij ku'ım mnaydsyėkyıty." ¹⁵ Per pın miits mnaygyaay mnaydsıy'ťsıdıp ęxtımu ańımalın nıxım nıyam, naygywentı'átıdu es kyaj mnayajkıxıduť ak miıdsıty.

Njiky'ajťm ęxtım ja Espıritu Santu tťseky

¹⁶ Ngajxwıjťp es mjiky'áttıt ęxtım ja Espıritu Santı mdu'ıxıdu, es du'un kyaj mjiky'áttıt mıt ja di'ibu nıni'ı kyıbjk wyınma'andı'ajťpy. ¹⁷ Mıt ko ja'ay ttındı di'ibu nıni'ı kyıbjk wyınma'andı'ajťpy, myıdsıp'ajťťp ja Espıritu Santı, es ja Espıritu Santı myıdsıp'ajťpy ja pınıty tyuındıp di'ibu nıni'ı kyıbjk wyınma'andı'ajťpy. Paaty miıdsıty kyaj xtyıundı di'ibu mjatunándıp. ¹⁸ Pes pın ja Espıritu Santı mdu'ımooyıdıp, kyaj myajkutıkıdu tadı ana'amun.

¹⁹ Wa'ats nııja'am ıı'ıx jıky'ıttı pınıty tyuındıp di'ibu nıni'ı kyıbjk wyınma'andı'ajťťp: mı'ındıundıp, tyuındıp kyajťp ja axık'ajťm, 'ıadsojktıp, ²⁰ 'ıawdajťťp ja agoıwınnaxıty, byıruıja'ajťťp, naymyıdsıp'ajťıdıp, naywyınıııp naywyıngojťıdıp, amı'ajťsy'ajťťp, jot'ambıjktıp mıt waanu tıı, je'ıy nıaymyııpıta'aga'anıdu, naywıya'ıxıdıp kanak peky, naymyıdsıp'ajťıdıp, ²¹ naywıınnaxıja'ıdıp, amı'ıkyjya'ay'ajťťp, kuıı'ıxpı'ajťťp es pınıty tyuındıp tııty ęxtım yu axık tu'unın. Tu n'anımıdu, es n'ak'anmaaydyıp, ko pınıdyu du'un axıkjky'ajťťp, kyaj 'ııťıt mı Diosu kyıtıjkan.

²² Per ja Espıritu Santı xyajjıky'ajťm waanu wıınk, mıt ko dyajmıń ja tsojkan, xon-đakın, ti'ıgyu'át, ma'ıxtıjkan, oyjya'ay'át, kajxykyıpıjkan, ²³ tuda'aky'ajťm es nayıııwı-ıťsımbıjťm ku'ım. Tyadı jıky'ajťm kyaj tmıdsıp'ıty ni tu'ıgu ana'amun. ²⁴ Es ıdsajťm

di'ibáty xyja'a'ajtam ja Jesukristu, da'an nyajtu'unum éxtumxyup tu nyajkruuzpajtam di'ibu nnini'x'ajt ngubajk'ajtam wyinma'añ'ajtypy. ²⁵ Mut ko njiky'ajtam mut ja Espírítu Santu, n'oknaygyayajkam es xywyijts'yo'oyum ja Espírítu Santu.

²⁶ Kyaj ti ndukmuj'ajtam, kyaj ti ndu'unum es n'ijxum mabaat ja'ay tkupeky, es kyaj ti nnaywyinnaxuja'am ma a'udsajtam.

6

Naybyudákuda nixim niyam

¹ Mugu'ugítuty, pñ mbáttup miidsuty di'ibu tu pyekykya'ay, miidsuty di'ibu jiky'ajttup éxtum ja Dios t'oyjyawu, mgajxwijtup ja di'ibu tu pyekykya'ay es jyiky'átat éxtum ja Dios ttseky. Per tun yajxón es naygywentu'átuda miidsuty ku'am kudiibu mmumada'agudat ja pojpu. ² Naybyudákuda nixim niyam pñ ti mdsiptáxxudap, es da'an xykyuydyúndat ja Kristu 'yana'amun.

³ Pñ naak nayjya'adup muj kujxm, es kyaj da'an 'yity, ku'am ñaywyin'uañaty. ⁴ Wa'an ku'am nidu'uk nidu'uk tñaygywentu'átyuty éxtum ja Dios ttseky, net mbaat oy ñayjyáwut ko ti ttuñ es kyaj ñaydyukmú'ijxkijxyut mut ja wiinkpety. ⁵ Kujkja'a ja tuunk ayo'on nyajkux nyajnaxum.

⁶ Xyryátum nyajwa'xum di'ibu nmudajtam mut ja di'ibu xytyuk'uxpajkam ja Diosu 'yayuk.

⁷ Exkam mnaywyin'uañudu miidsuty: ni pñ mbaat tkatukxi'iky ja Dios. Ja nippu yajpude'kyu ja pyajta'aky di'ibu tu tni'ipy. ⁸ Pñ ñipy éxtum ja di'ibu ñini'x kyubajk wyinma'añ'ajtypy, yajpuda'ugup ja o'kun; per pñ ñipy éxtum Espírítu Santu ttseky, 'yaxájup ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu. ⁹ Kyaj nmə'anuxum es ndu'unum ja oybyu; mut ko pyaadup ja tiempu ma Dios xymyay'ajtam. ¹⁰ Paaty pñ xyajmadakum ja Dios, wa'an nmay'ajtandu'unum mut oytyim pñaty nidugekyuty, es waanu ni'igu nmay'ajtandu'unum mut ja nmumubajkpu'ajtam.

Kajxwíjan esu kajxpo'xun

¹¹ Mududu ngu'amgu'u nnijáyudu tyam es mut mujjátyudyu letu. ¹² Taaduty di'ibu mdukuwa'anudap es myajtsúktat waanu, tyuundubu da'an mut ko yajxón ñayyajwu'ua'ma'anud mut ja israelítuty, kyaj ttsokta ko 'yayówdut ja'agyujxm ko ja'ay t'awanu ko Kristu xykyu'o'kum kruuzkujxm. ¹³ Per yu'ujaty ku'am kyaj tkuydyundu ja Moisesu ana'amun, je'eyu ttsokta es miits myajtsúktat waanu es da'an jyuna'andut ko nandu'un miits xykyupujkta es myajtsúktat waanu. ¹⁴ N'amdeebuyts ja Dios es ni na'ats uj ngamuj ngapaadut. Ndeejpyuts je'eyu es nmuduna'añuts ja Nindsun'ajtam Jesukristu mut ko 'ye'ky kruuzkujxm mut ujtskyujxm. Kots uj oj n'axaju Jesukristu, da'unuts uj éxtumxyupts uj nandu'un n'e'ky kruuzkujxm. Mut yu'u di'ibu jya'a'ajtypy ja naxwíñudu, kyajts ndimnakymyujpajta'aky. ¹⁵ Mut ko n'ijtam ti'igyu mudu Kristu, kyaj ti ttsooty pñ tu myajtsíky waanu o kyaj. Di'ibu sitay tsobatp ko Jesús tu xyajtugajtsam es xytyukjiky'ajtam tu'ugu jiky'ajtanu jembyu es wa'atspu. ¹⁶ Wa'an ja Dios mguni'xyuty es mba'ayóyuty nidugekyu di'ibu dun jiky'ajttup éxtumts uj tu njuna'añ, es nandu'un tkunu'xut es tpa'ayóyut nidugekyu di'ibáty ijttup ja Diosu jya'ay.

¹⁷ Aya bom kyajts ndseky esuts pñ xytyipmugajxut mudu tyadu da'ambu winma'añ. Pes uj nmudajtypyuts madsu nnini'x ja tay mats xywyojpta yu'gyujxm kots nmudún ja Jesús.

¹⁸ Mugu'ugítuty, wa'an Nindsun'ajtam Jesukristu mgunu'xudu ni'amuku miidsuty. Wa'an da'unaty.

Neky Di'ibū Paqblū Tyuknigajxtū Ja Éfesū Ja'ayuty

¹Ūj Paqblū, mut ja'agyujxm ja Diosu tsojkkun xy'apostulū'átyuats ja Jesukristū, ja'a njuna'anum kots tū xykyéxyuats. Nduknigajxtuatsu tyadu neky ja Diosu jya'ayuty di'ibáty naysuyjukadup mā Éfesū kajpn es di'ibátyu Dios myuduundup oy es ti'igyu 'yittū mut ja Jesukristū.

²Wa'anū nDios Teety'ajtam esū Nindsun'ajtam Jesukristū mgunu'xudu es mmo'oyudu ja agujk'ajt jotkujk'ajtan.

Kunu'xun mudū Kristū

³N'ok'awdajtam ja Dios, ja Nindsun'ajtam Jesukristū Tyeety, mut ko tū xymyo'oyum tugekyū kunu'xun di'ibū ijtp tsajpótm mut yū'ugyujxm ko ti'igyu n'ijtam mudū Nindsun'ajtam Jesukristū. ⁴Jékyup mā naty kyajnamū naxwíñudu kyojy, Dios tū naty xywyin'ijxm es xy'u'unk'ata'anum ja'agyujxm ko n'ijtam ti'igyu mut ja Kristū, es du'un n'ijtam mā Dios wa'ats es kyajpū nbojpr'ajtam. ⁵Mut ja tsojkkungyujxm oj xytyuknibujtākū extū jékyup, es xy'axájūm éxtamū 'yu'ungaty mut yū'ugyujxmū Jesukristū. ⁶Paaty mudū tyadu, du'ñūm n'awdajtam ja Dios mut ja muj may'ajtan di'ibū xytyu'unum mut ja'agyujxm ja 'yU'unk Jesús, di'ibū jyantsytsyejpy. ⁷Mut ko Dios xytsyokūm ni'igū, paaty oj xyajtsókūm ja'agyujxm ko 'ye'ky ja Jesukristū, es du'un tme'xy ja nbojpr'ajtam, ⁸es du'un ja Dios xytyuk'nijawudats yū tsojkkun jantsy muj, kots tū xymyo'oydyū tugekyū wjy'ajtan esū jaygyujkun, ⁹es tū xytyuknijawudats di'ibū ijty kyajajnijawū di'ibū yū'u tsyejpy, es tū ttuknibujtaagū nwinmā'añóty di'ibū yū'u tyunaampy. ¹⁰Yū'u du'un di'ibū tyuknibujtākū ko Kristū t'ana'amut tugekyū di'ibū ijtp tsajpótm es di'ibáty ijtp naxwiin. Dios yū'u du'un tyuknibujtākū es yajkuydyúnat ko tpaadat ja timpū.

¹¹Ja'agyujxm ko ti'igyu n'ijtam mudū Kristū, paaty ja Dios oj xywyin'ijxm jékyup es tpujtāky es n'ijtam ja'a muut, di'ibū tyiimpy tugekyū éxtam t'oyjyawū. ¹²Du'un ttuūñ ko udsuty, di'ibū jawyiin ja Kristū myubujktū, njiky'áttat wi'ixū Dios awdaty 'lyitat ko tmudaty ja muj'ajtan. ¹³Nandu'un ja Dios ttuūñ mut miidsuty. Ko miits xymyūdoodū ja oybyū ayuk di'ibū ñimadyakypy ja nitsokūn, pes net xymyubujktū ja Kristū, es ja Dios m'axájūdu éxtamū jya'ay es mmooyudu miidsuty ja Espírítū Santū di'ibū naty tū twānda'aky. ¹⁴Es mut ko Dios mmooyudu ja Espírítū Santū, yū'u muut ya'ixy ko miits mja'ay'ajtudup ja Dios. Pes ja Espírítū Santū yū'u du'un éxtam tu'igū ijxwū'mumūn jawyiimbū, es du'un tyūdyuku ko Dios tkuydyuna'añ di'ibáty tū twānda'aky, es du'un awdaty 'lyitat ko du'ñūm tmudaty ja muj'ajtan.

Paqblū kyajxta'aky es tjā'aygyūda'aky ja Dios

¹⁵Paaty kots oj nnijawū ko miits tū xy'axájūdu ja Kristū es ko xytsyoktū ja di'ibátyu Dios jya'ay'ajtypy, ¹⁶du'ñūmams njā'aygyūda'aky ja Dios miitskyujxmūty, njamyejtsypuats miits kots ngajxta'aky. ¹⁷N'amdeebuyats ja Nwindsun'ajtam Jesukristū Dyios, ja Dios Teety di'ibū ni'igū muj'ajtan myudajtypy, es mmo'oyudat ja Espírítū Santū di'ibū yajkypy ja wjy'ajtan esū ja'ay dyajtuknijāwut ja tūy'ajtan, du'un miits ni'igū oy xy'ixy'áttat ja Dios Teety. ¹⁸N'amdeebuyats ja Dios nandu'un es tkujaj tkudu'xut yū mjoť mwinmā'añūty, es mduknijāwudat di'ibū dun mbátudup ko yū'u tū mwówudu es mja'ay'ata'anudu. Wa'an mduknijāwudu ja kuma'añū mujpū es oy di'ibū Dios pyujke'kypy mut ja di'ibáty 'yaxájūdup ja Jesús. ¹⁹Wa'an yū'u mdukjaygyúkudu ko yū Diosū myuk'ajtan kyaj tmudaty ja kyugujxūn, ja'a ko yū'u yajtiimpy tugekyū tyadu muk'ajtan mā udsajtam ko nmūbujkūm ja Jesukristū, ²⁰es nan ja'ayumu tadū muk'ajtan di'ibū ya'ijxu ko Jesukristū dyajjikyppejky jatugok es dyajnaxwe'tsy 'yaga'añdsyoo tsajpótm. ²¹Dios pyujtāk ja Jesús es tni'Wind-sun'áttat tugekyū yū muk'ajtan, kutujkun esū madakūn, es ja Jesús du'un 'yana'amut kyaj jyatyimtyámyaty, nandu'un winū xūu winū timpū. ²²Pes du'un ja Dios tmooy ja kyutujkun ja Kristū mā tugekyū di'ibū ijtp oymyaaty, es nandu'un tpujtāky ja Kristū es

tnigopk'átut ja mabujkputujk. ²³ N'okpütákum ko yu Kristu du'un éxtum ja kubajk di'ibu wyijts'ye'epy ja nini'x, es du'un ja mabujkputujk éxtum ja nini'x. Myudajtypy ja Kristu nidugekyu ja mabujkputujk es ijtp ma tugekyu it lugaar.

2

Dios myay'ajtungyujxmu ja'ay ñitse'eky

¹ Du'un miidsadyu naty éxtamu o'kputy mut yu'ugyujxm ko kyaj ja Dios xymyama-doodu es mbojputuundu, ² xpyyaduundu naxwínudu ja'ayu wyinma'añuty es xpyyanujxtu ñu'u tyu'u ja mäjku'u di'ibu 'yane'empy nidugekyu di'ibu kyajpyum tmamudoy ja Dios. ³ Nidugekyu udsajtam nandu'un tuuyup njiky'ajtam éxtamu taadaty, es oj njiky'ajtam extam jyunandu ja ngu'am winma'añ es ndu'unum di'ibu tsojktap ja nnini'x'ajt ngubajk'ajtam. Nja'amili'n nja'ajajtam es xyñitajkum yu tadyu'unun di'ibu Dios yajkypy, ti'igyü müdu taadaty. ⁴ Per ja Dios jyantsymyudajtypy ja muj pa'ayo'on es nugoo oj xyjantsysojokum, ⁵ paaty, oyu naty nja'ijtambu éxtamu o'kpu mut yu'ugyujxmu nbojpu'ajtam, xymyo'oyum ja njiky'ajtan'ajtam ti'igyü mut ja Kristu. Pes mut ja tsojkungyujxm esu pya'ayo'on ja Dios tu myajnitso'ogudu. ⁶ Es ko n'axájum ja Kristu éxtamu nYajnitso'ajtam, Dios pyujtáypy éxtam xyajikyppyujkum ti'igyü mut ja Kristu es xya'ijtam muat tsajpótm. ⁷ Tyaadu ttuun es dya'ixyuty winu xuu winu tiempu ko nugoo xyjantsysojokum mut ko dyaky ja 'yoyjyot mut yu'ugyujxmu Jesukristu. ⁸ Ja'a ko Dios may'ajtan mdu'unxudu, paaty mnitso'oktu mabujkungyujxm, kyaj ja'agyujxm di'ibu mduundu o mwinmaaydyu, Dios namay'ajtungyujxmu'u du'un. ⁹ Paaty kyaj ni wi'ix tsoo mbaat ngamuj ngarátum, mut ko ja nitsokan kyaj nmudajtam ja'agyujxm ko tii udsajtam ndu'unum, yu'u taadu ñayajkypy ja Dios. ¹⁰ Mut ko Dios yu'u du'un oj xyajkójum es yu'u du'un tyuknibujtaku ko udsajtam, ti'igyü mut ja Kristu, njiky'ajtam tu'ugu jiky'ajtan ja oybyu, du'un éxtamu Dios tu xytyuknibujtáku.

Aguk'ajt jotkujk'ajtan Kristukyujxm

¹¹ Miits pánuty kyaj 'yisraelítaty, “kyaj tsíkyuty” mdíjudu pánuty naydyjüduwep “tsíkyuty”, pánuty yajtsujktap waanu ma ja yedyujk'ajtan*. ¹² Jamyatstu ko tuuyup mga'ijttu Kristu muat, kyaj 'yity mbaadudu ja kajxy'átypyu ko Dios ja wandakan dya-jwe'emy müdu israelítaty. Du'un ijty miidsuty ya naxwiin, kyaj ijty ja Dios xy'ixy'attu es ni ti ijty xykyajup'ixtu. ¹³ Miidsuty di'ibu naty mujagam'ajttup ja Dios, tyam m'ittu ti'igyü müdu Jesukristu; ja Kristu, mut ja ñe'pyñgyujxm tu myajmínudu wingón ma Dios. ¹⁴ Kristu yu'u du'un yajti'igyü di'ibu israelitu es di'ibu kyaj 'yisraelítaty, es du'un tyam n'ijtam tuk kajpn je'eyu. Mut ja kyu'am nini'x Kristu yajjügák ja naymyüdsip'ajtak di'ibu naty nmudajtam. ¹⁵ Kristu yajkugajxu tugekyu ja israelitu 'yana'aman es ja kyubojkun. Du'un ttuun es ja majtsk naxpu ja'ayuty tyi'igat mut yu'u ku'am, es du'un dyajxeemy ja naymyüdsip'ajtak. ¹⁶ Mut ko Kristu 'ye'ky kruuzkújy, ja'a oj dyajkéxy dyajnaxy ja tsip, es dyajnaymyu'oybyujkadu di'ibu israelítaty es di'ibu kyaj 'yisraelítaty.

¹⁷ Du'un ja Kristu dyajmiinu tyadu oybyu ayuk ma yu ti'igyü'ajtan ma miidsuty di'ibu naty mujagam'ajttup ja Dios, es nandu'un uudsuty, israelítaty di'ibu ijttabu naty wingón ma ja Dios. ¹⁸ Es tyam nidugekyu udsajtam, du'un éxtam di'ibu kyaj 'yisraelítaty es di'ibu israelitu, nmudajtam ja Espiritu Santu es mbaat njo'omum Dios Teety wyindum mut ko n'ijtam ti'igyü müdu Kristu. ¹⁹ Pes mut yu'u tyam miits mganakyjyagam'ittu ma Dios, ti'igyü m'ittu mut ja Diosu jya'ayuty éxtam pánuty tsanaaydyup tuk juun tuk tajk. ²⁰ Du'un miidsuty éxtam tu'ugu tajk di'ibu yajpoitsu'kp ma yu apóstalaty esu Diosu kyugajxpu ñikujxmuty, du'un yu'ujuty éxtam ja potsy'ujxan, es ja Jesukristu yu'u du'un éxtam ja muj tsaa di'ibu myajts'ijttaapy tugekyu ja potsy. ²¹ Pesu Jesukristu yu'u du'un di'ibu myudunaapy ja potsy extu ko ja potsy 'yabátut tu'ugu tajk di'ibu wa'ats es ma ja Dios tsyuanu. ²² Paaty mbaat njuna'anum es n'okpütákum tu'ugu ijxrajtan. Ko miits m'ittu

* 2:11 lx LukHS 1:59.

ti'igyu mut ja Kristu, du'un miidsuty éxtum ja tsaá di'ibu ja Kristu yajtiimpy ma ja tujk tkojy ma Dios tsyuunu Espírítu Santakyujxm.

3

Paablu tyuunk ma ja mubujkputujk

¹Paatykyujxm uj Paablu, n'ityuts tsimy mut yu'ugyujxmu Jesukristu, es xytyuk'oy'áttut miidsuty di'ibu kyaj 'yisraelítuty.

²Pes tay'ajtnuts njawu ko tu xymyudowdu ko Diósuts ja may'ajtn xytyu'unxu esuts tu xytyuknipeky es miits n'awánudut ja Diosu 'yayuk. ³Dios ya'ijxu di'ibu tyuknibujtáku di'ibu ijty kyayajnijáwu esu Diósuts xytyuknija'ajuts uj, éxtum waanu tu n'awánudu ya nekykyujxm, ⁴es ko xykyajxtut, mbaat xpyuktá kwentu kots uj nnijawu ja Kristu jya'a di'ibu ijty kyaj yajnijáwu. ⁵Es di'ibu ijty kyayajnijáwu, naamnun ja Espírítu Santu tu ttuk'ixtu ja Kristu 'yapóstaluty esu kyugajxputy. ⁶Yu'u du'unu tyaadu: ko mut yu'ugyujxmu tadu oybyu ayuk ja ja'ay kyaj 'yisraelítuty di'ibáty 'yaxájudup ja Kristu, 'yaxájudup nandu'umbu ja kuma'añ éxtum ja di'ibu israelítuty. Es mut nidagekyu di'ibu 'yaxájudup ja Kristu, Dios tu pyujta'agadu nandu'un éxtum tuk pedazu ja Kristu ñini'x, ja'a njuna'anum ko Dios tu yajti'igyuty mut ja Kristu. Paaty nandu'un yajwa'xtup mut ja israelítuty ja kuma'añ di'ibu Dios wyandak mut ja Kristu.

⁷Diósuts xytyuk'ana'am esuts ngajxwa'xudu tyadu oybyu ayuk, es xymyooyuts ja madakan esuts ndúnut. ⁸Es óyuts uj ni ti ngatsoo'ajtpu mut otyim púnuty di'ibu pyanujxtup ja Kristu, Diósuts tu xytyukkuduku esuts ngajxwa'xut ma yu di'ibu kyaj 'yisraelítuty, ja di'ibu ni pún mbaat tkanija'adya'ay. ⁹Diósuts xytyuknija'adup es nduk-jaygyúkuduts wa'ats nidagekyuty ja ja'ayudyu tadu di'ibu ijty kyayajnijáwu, di'ibu myudajtypy pujke'eky ma naty kyajnum kyojy ja naxwíndu, es extu tyam yajnija'adsyooñ. ¹⁰Es ko Dios du'un ttuun, mbaat mubujkputujkkyujxm tñijáwudu púnuty myudajttup ja madakan es ja kutujkun tsajpótm, ko Dios myudajtypy mayñax ja wiy'ajtn ma tugekyu di'ibu ijtp. ¹¹Du'un ja Dios tkuyduuñ ma yu Nindsun'ajtam Jesukristu, di'ibu naty tu ttuknibujtáagu ma naty kyajnum naxwíndu kyojy. ¹²Ja'a ko nmubujkam ja Jesukristu es xyja'ay'ajtam, mbaat nmwingo'onum ja Dios amumdu'uk jot. ¹³Nmunu'xtáktup es kudiibu miits mdsipka'axtat mut kots uj yam n'ayoy ja'agyujxm kots ngajxwa'xy ja oybyu ayuk ma yu di'ibu kyaj 'yisraelítuty. Mbátudup miidsuty es mjotkujk'áttut, ja'a kots uj n'ayoy es oy mwa'umdu tadu Dios.

Kristu tsojkan

¹⁴Paadyuts nnaygyoxtnaaydyu'agyuty Dios Teety wyinduuy, ¹⁵di'ibu yajkoj tugekyu di'ibu ijtp tsajpótm es naxwiin. ¹⁶N'amdeebuyts ja Dios Teety es mut ja muj'ajtn di'ibu ni'igu myudajtypy, es Jya'ajungyujxm mmo'oyudut ja muk'ajtn, ¹⁷es mut ko miidsuty tu xy'axájudu ja Kristu éxtumu Yajnitsókpu, n'amdeebuyts es ja Kristu 'yítut winu xuu winu tiempu mjodoty winma'añótyuty. Du'un miits xymyudáttut ja tsojkan, éxtum ti tukjijpyu 'yity, kyaj yi'xy. ¹⁸N'amdeepy nbujktseebyuts es miidsuty, ti'igyu mut nidagekyu ja Diosu jya'ayaty, mbaat xynijáwudu di'ibu du'un yeñ, wooñ, kujxm es kuk ja Kristu tsojkan, ¹⁹es xynijáwudut tadu tsojkan, di'ibu byeen ni'igu myújuty es kyaj mbaat njaygyujkuty'a'ayum, es du'un Dios kexy ka'pxy jiky'átut ma miidsuty.

²⁰Ja Dios, di'ibu myudajtypy ja muk'ajtn es ttúnut waanu ni'igu kudiinam di'ibu udsajtam n'amdo'om es nwinma'ayum, du'un ttúnut mut ja myuk'ajtn di'ibu tuump ma udsajtam. ²¹Wa'an ja'a mubujkputujkkyujxm esu Kristu Jesuskyujxm 'yity mujáwu junujx najtsnájxu es winu xuu winu tiempu. Wa'an du'unuty.

4

Ti'igyu nnayya'ijtam Espírítu Santakyujxm

¹Kom uj tsimyja'ay'ajtpats mut yu'ugyujxm kots nmadún ja Nindsun'ajtam, uj mnunu'xtáktupts miits es mjily'áttut éxtum ja Dios tseky, mut ko Dios tu myáxudu

es mjiky'áttat da'un. ² Tuda'aky'áttu es oyjya'ay'áttu, es mudattu ma'xtujkun mat ja wiinkpáty. Naybyudákada nixim niyam mat ja oyjyotkyujxm. ³ Úxta'aydyu es xymyudáttat ja ti'igyu'ajtun di'ibu ja Espiritu Santu yajkypy, es jiky'attu jotkujk nixim niyam. ⁴ Ti'igyu nnini'x'ajtam mudu Kristu es ti'igyu je'eyu yu Espiritu Santu, da'un éxtam ti'igyu ja awijx jujp'ijxun di'ibu Dios xytyukniwo'om, ⁵ ti'igyu Nindsun'ajtam, ti'igyu nubajtan, ti'igyu mubajkun, es ⁶ ti'igyu Dios Teety di'ibu nWindsun'ajtam nidugekyu udsajtam es tyuñ ma nidugekyu udsajtam, es jyiky'aty ma udsajtam nidu'uk nidu'uk.

⁷ Tu Kristu xymyo'oyum nidu'uk nidu'uk ja madakun éxtam ttseky. ⁸ Paaty jyuna'an ja Diosu jyaabyajtan:

Ko pyatujku tsajpótm, tmünejxy di'ibu naty da'un éxtamu tsyimyjya'ay, es tmooy ja madakun ja ja'ayuty.

⁹ Mbaat nnayajtu'um: "¿Ti 'yandijpyu tadu ayuk tsyajpajnu?" Pes ja'a xytyukjaygyujkam ko jawyiinu naty tu kyuda'aky. ¹⁰ Es tadu di'ibu kudak, ya'u nandu'un di'ibu óknun patujku tim kujxm jam tsajpótm es 'yítat ma tugekyu di'ibu ijtp. ¹¹ Kristu ku'um di'ibu myooyu tyadu madakun yu tyadu ja'ayuty, tmooy naak es 'yapostolu'áttat, wiinkpu di'ibu kyajxwa'xtup ja Diosu 'yayuk, wiinkpu di'ibu nu'umoo tyu'umooydyup ja ja'ayuty, wiinkpu di'ibu ja mubajkputujk 'yix'ijtp kywentu'ajttup es dya'uxpáktu. ¹² Da'un ttuñ es Kristu t'uxkujkadya'ayut nidugekyu ja Diosu jya'ayuty, es da'un yajxon tmadúnat di'ibu ti'igyu ijttup mat ja Kristu, ¹³ es da'un udsajtam nwu'umum ti'igyu ma ja nmubajkun'ajtam es n'ixy'ajtam yajxon ja Diosu 'yU'unk, es nmáyújum es nmadu'unum ja Dios éxtam ja Kristu ttuñ. ¹⁴ Kyaj nnakyñaybyujtákm una'ku'ungun di'ibu janaam jatsojk yajtgajtsypy ja wyinma'an mat ja wiinkpu xpujkan. Pes di'ibu da'un tyuundup, da'un éxtamu posta'agun di'ibu ja poj yajnujxup oytyim maaty, mat ko ñayákyuty esu tadu andákraty tyuk'uxpákdut éxtam oy tsujpu di'ibu kyaj tyu'ajtanuty. ¹⁵ Nik ni'igu udsajtam nnaydyojkam nixim niyam, nmadyákm yu'uyu ja tuj'ajtan es nyaj'yakum ja nmubajkun'ajtam ko n'ijtam ti'igyu mudu Kristu di'ibu ijtp éxtam ja nini'xu kyubajk. ¹⁶ Kristukyujxm ñaybyudákada ja mubajkputujk es ti'igyu 'yitta éxtam tu'uk amuum nini'x; es ko ja mubajkputujk tyunda di'ibu oy, net myujpujta'agada mubajkungyujxm es dyajmujtákdada ja naydsyoku.

Jembyu jiky'ajtan ko Kristu muut n'ijtam

¹⁷ Nduk'uxpáktu es nduk'ana'amdu es oy xykyudyúndut di'ibu yam n'anmaaydyup. Kyaj xyñakypyanujxtat ja kyostúmbraty es ja wyinma'añadyu taadaty di'ibu kyajpu Dios tmadún, mat ko ni ti tkatsooty tadu di'ibu jaayum tyuundup. ¹⁸ Di'ibáty kuydyu'unxudup kubi'its ku'ook yu tadu winma'añuty, tadu ja'ayuty nugoo 'yokjantsykyujuun'áty'ajnúdu, kyaj kyajxyyaygyúkdada es kyaj ttuktákdada tadu jiky'ajtan di'ibu Dios yajkypy, ¹⁹ nugoo 'yokjantsysooydyu'unduk'ajnúdu es oytyiity t'aduunwinnáxtu, ttunda oytyim tiity di'ibu kyaj 'yóyuty, es kyaj ñay'aguwítsuty. ²⁰ Per ja Kristu kyaj mduk'uxpákdada es da'un mjiky'áttat, ²¹ pes miits mmadoodu di'ibu yu'u tyuk'uxpájk, es da'un xyjaygyujkdada wi'ixu da'un ja tuj'ajtan ma Jesús. ²² Paaty, éxtam ja ja'ay ñayñijéñuty es tnasjubipu wyita pu'utypy o di'ibu kyaj ñakytyúñ, mastu'utta miidsuty wi'ix tu mjiky'attu mudu m'axuk adsojkanuty di'ibu nnaydyukwin'u'unudu, pes myajtugooyunubu natyu m'axuk kostumbru. ²³ Nayyákada es ja Dios mmo'oyudut ja jembyu jot winma'añ, ²⁴ es éxtam ja ja'ay ko tsiida'ay es ttuktaku ja wyita jembyu es wa'ats, nandu'un padu'udákada ja jembyu jiky'ajtan di'ibu Dios yajko ko ñayajnikojtútu, es ya'ixudu yu jembyu jiky'ajtan ja agyujxm ko mjiky'attu wa'ats es tuj'ajtan muut.

²⁵ Katu mnaky'anda'áktu, nik madya'áktu tuj'ajtan nixim niyam, mat ko nidugekyu nyajti'igyum, éxtam mbaat njuna'anum tu'uk je'eyu nini'x di'ibu Kristu ñigubajk'ajtupy.

²⁶ Pun myajot'ambujkudup, éxkm mat yu'u mbekykya'a. Katu xunaxy m'ákada. ²⁷ Katu xylyugaarmo'oy yu mjuku'ugópok es mmamada'agudut.

²⁸ Di'ibu ma'tsp, kyaj 'yokma'tsnat, wa'an oy ttuñ es tmadátat tii es tpudákt di'ibu jam tugoy'ajtxudup.

²⁹ Katu mgo'oy'áw mgo'oygyajxtu, je'eyu kajxmadya'aktu di'ibu yajmujwiin yajkajaajup ja myubujkun púnaty myudoodup, es ttuk'oy'átut. ³⁰ Kyaj xyajmájy xyajtajtut ja Diosu 'yEspírítu Santu, pes ja Dios tu trájta'aky má miidsuty éxtamu syeyu es m'ijxwá'umudut éxtam mja'a'átuda, es dá'un myajtu'ukmujkta'ayudut nidugekyu di'ibáty jya'a'ajtypy ma naty mmo'oya'anadu tukmuku ja nitsokun.

³¹ Yajjuga'aktu tugekyu m'aku, tugekyu mjotma'tun, tugekyu mni'o'on es tugekyu oytyim di'ibudyu axuk'ajtan. ³² Oyjya'ay'áttu es naymyuma'xtúkudu nixim niyam. Naybojkruma'xudu nixim niyam, dá'un éxtam ja Dios oj mbojkruma'xudu miits mut yu'ugyujxm ja Kristu.

5

Wi'ix jyiky'áttut ja Diosu 'yu'unguty

¹ Mut ko miits m'u'unk'átuda Dios, jiky'attu éxtam yu'u tseky. ² Naydyókudu nixim niyam, dá'un éxtam ja Kristu oj xytsyokkam es ñayyajku adsajtmgyujxm éxtam tu'ugu borreegu'unk yaj'yáky windsu'kun má Dios, es mut yu'u xyajpojpanitugo'oyum.

³ Ja'a ko miidsuty ja Dios mja'ay'átuda, éxkam ko pún mmimadya'agudu táy'ajtan ko ta miidsuty nidu'uk di'ibu má'induundup, o wiingátypy axuk'ajtan, o ko miits m'adsojktap. ⁴ Katu mgo'oygyajxtu o mgyuxy'i'iktu axuuk, ni'igu mbaadu Dios xy'awdattu es xyja'aygyuda'aktut miidsuty, mut ko tu mdukniwa'adsudu es kyaj mdu'un'áttu éxtamu tyadu tugekyu peky. ⁵ Mut ko miidsuty byeen yajxon xyñijáwudu ko di'ibu má'induump, di'ibu axuukpu tyiimpy o di'ibu meen'adsojkr (ja'a ko meen'adsojkr, dá'un yu'u éxtam ya'awdaty di'ibu kyaj Dyíósuty), kyaj pyaadyuty 'yíttat má yajkutúktu ja Kristu es ja Dios. ⁶ Paaty éxkam ko pún mwin'uunudu mut ja lyoku winma'añ, jyuna'anat ko Dios kyaj tyukkumadowa'añ mut ko ndu'unumu tyadu axuk'ajtan, pes yu'ugyujxmu tyadu axuk'ajtan Dios tyukkumadowaampy jantsy tsaatsy nidugekyu di'ibu kyaj myamadóyaty. ⁷ Paaty katu muut mda'anmiky mwa'kmiky mudu tyadu dá'umbu ja'ayuty.

⁸ Nandu'un miits m'ijttu kubi'its ku'ook, per mut ko m'ittu ti'igyu mudu Nindsun'ajtam, m'ijttap tyam má ja jajun. Jiky'attu éxtamu púnaty yo'oydyup má ja jajun, ⁹ pes púnaty yo'oydyup má ja jajun, oyjya'ayuty yu'u, wa'ats es táy'ajtan jyiky'attu. ¹⁰ Naybayo'oydyu es miits mjiky'áttut éxtam ja Dios tseky. ¹¹ Katu xytyundu di'ibu kyaj tyuñ, di'ibu tyuundup púnaty ja Kristu kyaj tmubaktu, ja'a mdúndup wi'ix xyajniguxu'uktat ko kyaj 'yóyaty di'ibu yu'u tyuundup. ¹² Pes extu tsoydyu'unum nmadyákum di'ibu ya'ujjuty tyuundup ayu'udsyu; ¹³ per pun yajnide'xypy tii ja jajun, ja'a xytyuk'ijxum wi'ix yu'u, ¹⁴ ja'a ko ja jajun tugekyu dyajniguxu'kta'ay. Paaty jyuna'andu:

Jotwij, mij di'ibu maap,

pudu'uk, katu m'ity éxtamu o'kpu,

es ja Kristu mgudu'x mgujájudut.

¹⁵ Paaty nduknipaktu miits ko mnayjyujwijsumbitadup. Katu mjiky'attu éxtamu kujuunuty; ittu éxtamu di'ibu wijy keju. ¹⁶ Tundu miidsuty byeen maanumu naty m'awaadsudut, mut ko 'yaxuuguty yu tiempu. ¹⁷ Katu miits mjumbittu kujuun. Jaygyúkudu wi'ixu Nindsun'ajtam tseky es njiky'ajtam. ¹⁸ Katu mmu'uuktu, mut ko taadu myajtugooyudup, nik oy ko mdu'umo'oyudut ja Espírítu Santu. ¹⁹ Nayyajxonda'agudu nixim niyam mut ja Salmu esu uy di'ibu muut ja Dios yajmujjáwu, yajnaxtu uy esu Salmu mwinma'añoty Nindsun'ajtam myuj'ajtmgyujxm. ²⁰ Du'añum xyja'aygyuda'aktut ja Dios Teety mut tugekyu ja Nindsun'ajtam Jesukristu xyuugyujxm.

Wi'ix ja mubajkrutajk jyiky'áttut má jyuan tyujk

²¹ Es mut ko nmay'ajt nwindu'kam ja Kristu, nayjaygyúkudu nixim niyam.

²² Miits kasaadu toxytyujkuty, naygyubúkudu es windsu'ugudu yu m'u'unk mña'ayuty, dá'un éxtamxyup mnaydyukkudákudu ja Nindsun'ajtam. ²³ Pes yu kasaadu yedyujk myudajtypy ja kutujkun má yu ñado'oxy dá'un éxtam yu Kristu myudajtypy ja kutujkun má yu mubajkrutajk, es éxtam tu'ugu nini'x ti'igyu 'lyity mut ja kyubajk, nandu'un ja

mubujkputujk 'yity mut ja Yajnutsókpu. ²⁴ Per kom ja mubujkputujk naygyubujkudap ma ja Kristu, nandu'un ja kasaadu toxytyujk naygyubujkudap ma ja 'yu'unk ña'ay.

²⁵ Es miidsuty kasaadu yedyujkuty, mdsóktap yu m'u'unk mnudo'oxyuty. Nandu'un jajtpe du'un ko ja Kristu ttsejky pánaty myubujktap es ñayyajku windsu'kun es yajnit-so'ogudat. ²⁶ Du'un ttuun es xytyukmastútum ja axuk'ajtan, mut ko tu naty xyajwátsum mut ja Diosu 'yayuk, du'un éxtum madu wa'ats nuu, ²⁷ es du'un ku'am ñaydyuk-winguwa'agudat ja mubujkputujk, muj'ajtan muut, wa'ats, ni kyaxoodsuty, ni di'ibu axuk'ajtan tkamudaty. ²⁸ Nandu'un nidugekyu yedyujkuty ttsóktat ja 'yu'unk ñudo'oxyuty éxtum ñaydsyékyuty ku'am. Di'ibu tsyejpy ja ñudo'oxy, naydsyojkuabu du'un ku'am. ²⁹ Ni na'anum pán tkamudsip'aty ja kyu'am nini'x, nik ni'igu tmo'oy ja jye'xyryéky es tkwenta'aty yajxon, du'un éxtum ja Kristu ttuun mut adsajtam di'ibu ndu'ukmujkam mut ja'a, ³⁰ mut ko ndu'un'ajtam éxtum mbaat njuna'anum nan xyiini'x'ajtam. ³¹ Pes ja Diosu jyaabyajtan jyuna'an: "Paaty ja yedyujk 'yabekyu ma yu tyaak tyedyuty es 'yítut yu'ayu mut ja ñudo'oxy, es du'un yu'ujaty 'yítut ti'igyu éxtum jyawa tu'uk." ³² Xytyuk'ijxum yu'u wi'ix ni'igu tyimmújuty di'ibu ijty kyayajni'awu. Ja'ats n'andijpy ja Kristu es ja jya'ayuty. ³³ Yu'u du'un jajp'am es miits xytsóktat yu mnudo'oxy éxtum mij ku'am, es yu kasaadu toxytyujk twindsu'ugudat yu ña'ay.

6

¹ Miits u'unk ana'kuty, mämudowdu mdaak mdeety yajxon ja'agyujxm ko mja'a'ajtudap ja Nindsun'ajtam, mut ko tyaadu du'un pyaadyuty. ² Ja jawyiimbu ana'amun ma Dios wandakan trujtáky, du'un jyuna'an: "Mwindsu'ugap ja mdaak mdeety ³ es ja Dios mmo'oyudat tu'ugu jiky'ajtan ja oybyu es yeñ ya naxwiin."

⁴ Es miits u'unkteedyuty, katu nugoo xy'oodu es xytyundu m'u'unguty éxtum je'eyu xyajtot'ambuka'andu, jujwijtsumbitta ni'igu yajxon es tuk'ixta wi'ixu du'un ja Kristu ttseky es njiky'ajtam.

⁵ Miits mmuduumbuty, mämudowdup ja mwindsun mwindájuty ya naxwiin. Tundu madu oy'aa oyjyot, éxtum jyawa xymyudun ja Kristu.

⁶ Mudundu yajxon, kadii jaayu ko m'ixadu es oy mut mwu'umdat. Pes tundu miidsuty xonda'aky'aa xonda'akyjyót éxtumxyap xymyudundu Kristu, mut ko du'unu dan ttseky ja Dios. ⁷ Tundu tsuj yajxon, éxtumu Nindsun'ajtam Jesukristu myuduumbu, es kadii extumu ja'ayu myuduumbu. ⁸ Pes mnija'adap ko nidu'uk nidu'uk, oyuy'adyu muduumbu, o yu windaj o windsun, 'yaxájup ma yu Nindsun'ajtam Jesukristu éxtumu naty ja oybyu tu ttuun.

⁹ Es miidsuty windsun windájuty, nandu'un xytyundat mut ja mduumbuty, es katu xy'adsu'uk xy'ajáwudu. Jamyatsta miidsuty ko yu Nindsun'ajtam Jesukristu di'ibu ijtp tsajpótm, mniWindsun'ajtudap miidsuty ti'igyu mut ja mduumbuty, es yu'u kyaj t'ixy pánu du'un windsun windaj o pánu du'un muduumbu, madu tay'ajtan trayo'oydya'ay tugekyu.

Di'ibu madsip'ajttap ja mubujkputy

¹⁰ Məgu'ugítuty, éxtum tim okpu ngajxwijnuts n'anumudu ko muk mnaybyuj-ta'agudat ti'igyu'ajtnguyujxm ma Nindsun'ajtam, di'ibu ni'igu muk'ajtan myudajtyry. ¹¹ Extumu soldaaduty ñayxyóxudu mut ja pujxn éxtumu wit es ñaygyuwa'anudat ma ñejxy tsiptuumbu, nayxyóxudu miidsuty mut di'ibu Dios myeepy ja jya'ayuty, es du'un mbaat xymyamadá'aktat di'ibu mut ja mujku'ugópk mwin'u'ana'anudu. ¹² Mut ko yu nmudsip'ajtam, kyaj yu'u jya'ayuty. Di'ibu adsajtam nmamadá'aga'anum, yu'u taadu nidugekyadyu mujku'u esu ka'oybyu di'ibu ana'amdap es yajkutujktap kubi'its ku'ook ya naxwiin es pánaty jam tsajpótm di'ibu kyaj tmämudowdu Dios. ¹³ Paaty, éxtum tu'ugu soldaadu ta'tspéky ñaybyujta'agyuty, nandu'un miits ta'tspéky mnaybyujta'agudat mut tugekyu di'ibu Dios yajkyry, es du'un xymyamadá'aktat miidsuty ko ja mujku'u muut md-siptundat ko naty myiin ja ay'o'onxuu. Es ko naty tu xyajkántu miits ja mdsiptu'ununuty, nayya'ítadu amumdu'uk jot ma Dios. ¹⁴ Pes du'unum du'un mnayya'ítadut. Tim jawyiin, pujta'aktat ja tay'ajtan éxtumu mwannan, es net xyryujta'aktat ja mwá'ats jiky'ajtan

éxtamu mǵaatsywyuunñn, es yu'u mmut mnayguwa'anudut; ¹⁵ es naygyu'ugudu mut ja ayuk esu xykyajxwa'xtat ja ayuk di'ibu yajmiimp ja jotkujk'ajtñ, ¹⁶ es éxtamu soldaadu tmudaty ja 'yeskuudu, mubuktu miidsuty ja Jesukristu, mut ko mudu tadu mubujkun mbaat xya'aduktu ja juundi'pxn di'ibu ja ka'oybyu ñasmajtsup ma miidsuty. ¹⁷ Es éxtamu soldaadu tpujta'aky ja pyujxngup es dyajtse'egyu kyubajk, pujta'aktu miidsuty ja nitsokun, es yajtundu ja Diosu 'yayuk éxtam ja espaadu di'ibu ja Espiritu Santu yajkypy. ¹⁸ Katu xmyyastu'uttu ja kajxtákun; du'uññam amdow pujskówdu ja Dios éxtam ja Espiritu Santu mnu'umo'oy mdu'umo'oyudu. Nayya'ítudu wijy keju, katu mmudsipka'axtu, es ninu'xta'aktu nidugekyu Diosu jya'ayuty. ¹⁹ Xyñigajxtaagudut uj nandu'an, esudsu Dios xpyudákut es ngajxudats, es muk aa muk jot nya'uxpukudats wa'atsti'knu di'ibu ijty kyayajnijáwu, du'an éxtam ja oybyu ayuk jyana'añ. ²⁰ Tyaadu du'an di'ibudsu Dios xytyuk'ana'am esats ndúnut, es tyámuts ngutsimdsyuuñn mut kodsu tyaadu nduñ. Kajxta'aktu esu Diósuts xmyuñjajamo'oyut esats uj ngajxtuda'agudut ni nu'an tsu'k ja'ajun, du'an éxtam pyaadyuty ngajxat.

Kajxpo'xun

²¹ Yu nmugu'uk'ajtam Tfikiñ, di'ibu ni'igñ ndsojkam es di'ibuts uj tyam oy xpyudajkup mut ja Nindsun'ajtam tuuunk, yu'u mdukmamadya'agudup pun wi'ixuts uj tyam n'ity es pun wi'ixuts uj tyam nduñ. ²² Paaty miits nduknigaxtu es mdukmamadya'agudut pun wi'ixuts uudsuty tyam n'ity, es mjotkujkadut.

²³ Wa'an ja Dios, yu nDeety'ajtam, esu Nindsun'ajtam Jesukristu, tmo'oyudu ja ti'i-gyu'át, ja naydsyoku es ja mubujkun, nidugekyu ja nmugu'uk'ajtam di'ibu pyanujxtup ja Nindsun'ajtam, ²⁴ esu Dios kunu'xadup nidugekyu di'ibu 'yawdajttup ja Nindsun'ajtam Jesukristu amumdu'uk jot winu xuu winu tiempu.

Neky Di'ibu Paabla Tyuknigajxtu Ja Filipus Ja'ayuty

¹ Uj Paabla, tukmuku mut ja nmagu'uk'ajtam Timotee, Jesukristu myaduumbaty. Nduknigajxtuptsu tyadu neky nidugekyu ja Diosu jya'ayuty di'ibu ijttap Filipus kajpnóty es di'ibuty kywentu'ajttap ja mubujkputajk mada pyudujkubaty. ² Wa'an ja nDios Teety'ajtam es ja Nindsun'ajtam Jesukristu mgunu'xudu es mmo'oyudat ja agujk'ajt jotkujk'ajtam.

Paabla tnikajxtaagu ja Filipus mubujkputy

³ Tugok tugokuts miits njamyatstu, nja'aygyudakypuuts ja Dios mut miidsuty. ⁴ Kots miits nngajxtaagudu, da'uñum xyonda'aky ja n'aa njot ⁵ mut ko tim jawyiin ko xy'amudoonajxtu ja oybyu ayuk es extu tyambaat, ti'igyu ndu'unum es yajkajxwa'xut ja oybyu ayuk. ⁶ Paaty ndukmu'awdajttap ko Dios 'yaktunaambyum ma miidsu tyadu oybyu tuunk di'ibu tu dyajtsonda'aky, es ya'abatadya'ayaampy extu ko yu Nindsun'ajtam Jesukristu jyumbítut. ⁷ Mut ko xypyátputs esuts da'un nnyajyáwuty es njamyatstu mut ko njantsytsyoktu, mut ko miidsuty da'uñum xyajwa'xtu mut uj di'ibu Dios mmooyudap, da'un éxtam kots ndsimdsyunnu o kots ngajxwa'xyuts ja Kristu ñitsokun es nyajtydyúku ja oybyu ayuk. ⁸ Pesu Dios ñija'ap yajxon nã'unuts miits njantsytsyoktu nidugekyu mut ja Jesukristu tsyojkan, ⁹ es n'amdeepy nbujktseebyuts ja Dios es dyajmujwindúkut ni'igu yu mdsojkan nixim niyam, es mduknijáwudat wa'atsti'knu wi'ixu da'un ja Dios tseky es njiky'ajtam, ¹⁰ es xywyin'ixtat miits di'ibu da'un oy, es da'un mjiky'áttut wa'ats, es kyaj xymyudáttut ja pojpu extu ko Kristu myínut, ¹¹ es da'uñumu mjiky'ajtanuty dya'ixudat ko Kristu mdukmudajttap ja oybyu mjet mwimma'añuty, es ko xymyay'at xywyindsu'ugudu ja Dios, es da'unu ja'ayuty tmay'at twindsu'ugudat es t'awdáttut ja Dios.

Xondakp ja Paabla ko Kristu 'yayuk yajkajxwa'xy

¹² Magu'ugitaty, ndsejpyuts es xyñijáwudat éxtamts uj tu njaty tu ngabety, tu myujwindada'aky ja oybyu ayuku kyajxwa'xun. ¹³ Pes da'un nidugekyu ja soldaaduty ma ja Sésur pyalasyu esu wiingátypyu oytym madsoty ñija'adap kots uj n'ity tsimy mut kots nmudún ja Kristu. ¹⁴ Es ko t'ijxtu ja nmagu'uk'ajtam ndsimdsyunnuts, may xyonda'aktu es tkajxwa'xtu ja Diosu 'yayuk, es ni ti tkajáwudu, ni'igu tjomto'oydyu ja Nindsun'ajtam.

¹⁵ Tuy'ajtan ko naaguty tnimadya'aktu Kristu tsipkyujxm es naywyinnaxujawugyujxm, es tama wiingátypyu tnimadya'aktu mut ja oyjyotkyujxm. ¹⁶ Púnuty ñimadyáktap ja Kristu mut ja oyjyotkyujxm, da'un ttundu mut ko xytsyóktuts es tnijáwudu ko tyaaats uj esuts nnitánut ja oybyu ayuk; ¹⁷ es ta púnuty ñimadyáktap ja Kristu mut ko ñayajmujpudsuma'anudu ku'um, es kyaj amumdu'uk jot, je'eyu da'un ttundu esuts ndsipjáwut ya pujxndugóty. ¹⁸ Per oy mut oyjyotkyujxm ko kyaj myut'oyjyotkujxmuty, kyajxwa'xtubum ja Kristu 'yayuk; esu tyaadudsu da'un xyajjotkujkup es waanu ni'iguts xy'aktim'yajxonda'aky, ¹⁹ mut ko nnija'abuts ko pudsumaambuts uj pujxndugóty mut ko miits xyñigajxta'aktuduts es kots xypyuduku ja Kristu Jya'ajun. ²⁰ Pes n'awijxpyuuts amumdu'uk jot es ni na'ats ndsootyúnut, per amuk jotmákuts ti ndun ngajxut es da'uñum yaj'ixut ma uj ja Kristu myuj'ajtam, óyuts njiky'aty o óyuts n'eeke. ²¹ Mut uj, pun akjiky'ajtputs, n'akmudúnupts ja Kristu; es pun o'kputs, mut uj waanu ni'igu 'yóyuty. ²² Es pun mut kots n'akjiky'aty, mbaadudsu da'un ni'igu nmudún ja Kristu. Kyajts nnijawu di'ibats njotmo'oyap. ²³ Da'unuts uj éxtam tu'lugu ja'ay 'yity adijmiky anajñ aga'añ: njatsejpyuts esuts uj n'oogut esxyupts n'ity mut ja Kristu. Waanu ni'igu 'yóyuty mut uj, ²⁴ per mut miidsuty, waanu ni'igu 'yóyuty esuts n'akjiky'áttut ya naxwiin. ²⁵ Kots da'un ndukmu'awdaty, nnija'abuts uj ko akjiky'ataambuts ya naxwiin es nbudákdut miidsuty es ndukmudúndut ja Jesús, es myuj myáyat ja it xo'onun di'ibu mmudajttap mubujkangyujxm, ²⁶ es da'un kots n'ítat jatugok mut miits, mmudáttap wi'ix tsoo waanu ni'igu m'it mxóndut mut yu'ugyujxmu Jesukristu.

²⁷ Per wa'ants xyjaty tits xyjajtp: nayya'ítudu du'ũñum éxtam ja oybyu ayuk di'ibu Kristu ñimadyakypy, es du'ũn óyats xyjanasmajtsuba es ñujx ngu'ixtu, o óyats n'aktim'ijtpu tsimy esuts pũn xyñimĩnũt es xytyukmumadya'agudats wi'ix miits mjattu, nnijawũyaambyuts ko miits ti'igyu mnayya'ítudu muk aa muk jot ja mubũjkungyũjxm di'ibu yajpãtp ma ja oybyu ayuk, m'aktundu ma xytyuk'uxpũktu ja oybyu ayuk, ²⁸ es ni na'a mganayyãkudũt ma yu mmũdsĩpũty es m'adsu'ũgudũt oynu'ũnũn. Tyaadu ya'ijxup wa'atsti'knu ko tyũgoya'andũ yu'ũjũty es ko miits mnits'o'oga'andũ. Diosu du'ũn ku'ũm di'ibu mmooyadũba tadu nitsokũn. ²⁹ Pes mut yu'ũgyũjxm ja Kristu Dios tu mmo'oyudu ja may'ajtan kyaj jye'eyũty ko xymyũbeky ja Kristu, nandu'ũn m'ayoy mut yu'ũgyũjxm ³⁰ es xytyũnũt nandu'ũmbũ ja tuunk di'ibu éxtam tũũyup xy'ixtu ndũñũts kots ỹj ndsĩptuũñ mut ja ka'oybyu, es xymyũdowdu ko du'ũñũmts n'aktũñ.

2

Kristu yujy'ajtan esũ myũj'ajtan

¹ Pũn mjotmũkmooyũdũp ja Kristu, pũn myajjotkujk'ajtudũp ja agyũjxm ko mdsókudu, pũn ja Espĩritu Santu mũnt m'ittu, es pũn mba'ayoodũp ja ja'ayũty, ² mdũndũp wi'ixũts ỹj n'it nxõnũt jotkuda'aky ja agyũjxm ko ti'igyu ja winma'ãñ xymyũdattũ, ti'igyu mnaydsyókudu nixim niyam, ti'igyu mnayjyãwudu es ti'igyu mjot mja'ajũnũty. ³ Di'ibu mdũndũp miidsũty ma mjiky'attu, ni ti xykyatũndũt di'ibu je'eyu ku'ũm xytyuk'oy'ãttũt o mnaymyũjũpũta'agudũt mut ja wiingãtypyũ, naybyũjta'agudu yuunk naxypy, es xyjãwũt ko myũjũty ja wiingãtypyũ es kudiinũm miidsũty ku'ũm. ⁴ Wa'an nidu'uk nidu'uk miits t'uxta'aydyu ja di'ibu tyuk'oy'ãttũp ja wiinkpũty, kyaj je'eyu di'ibu ku'ũm mdũk'oy'ãttũp.

⁵ Wa'an nidu'uk nidu'uk miits xymyũdãttũt ja mjot mwĩnma'ãñ éxtam tmũdajty ja Nĩndsũn'ajtam Jesukristu. ⁶ Oy yu'u du'ũñũm Dyiõsũty, kyaj jyũnãñ agwanũ es dyajtũnũt ja kyutujkũn di'ibu myũdajty, ⁷ es ñaydyukniwatsũ di'ibu jya'a'ajtypy, es ñaybyũjtãku éxtam tu'ũgũ mdũũmbũ, es myiĩĩ jyajty naxwĩĩĩ éxtamũ ja'ay. ⁸ Es ko jya'ay'ajty, waanu ni'igu ñaybyũjtãku yuunk naxypyũ, es tmũmũdooy ja Dios Teety, extũ tkupejky ja o'kũn kruuzkũjxy. ⁹ Paãdyũ Dios tu myo'oyũty tũgekyũ mũj'ajtan esũ ana'amũn, es pyũjtãku éxtamũ Wyĩndsũn nidũgekyũ ãnkũsũty es ja ja'ayũty di'ibu jaa, ¹⁰ du'ũn nidũgekyũ yu'ũjũty oytym maaty, oytysajpõtmũty, oyñaxwĩĩũty es oyñax patkũ'pũty, nidũgekyũ yu'ũjũty ñaygyoxtnãgydyã'agudũt ¹¹ es t'uxkãptũt ko Jesusũ du'ũn Wĩndsũn ma tũgekyũ. Du'ũnũ tadu yajtũnũt Dios Teety myũj'ajtungyũjxm.

Du'ũn ja mubũjkpũty éxtam ja mũdsã'a

¹² Mũgu'ũgĩtũty, du'ũn éxtamts miits du'ũñũm xymyũdoodũ, es kyaj jyaayũty je'eyu kots n'ijty ma miidsũty, es tyam waanu ni'igu kots n'ity jagam ma miidsũty, tundu wi'ix oy mwũ'ũmdũt mut ja Dios, es mmũdãttũp ja tsu'ũgu ko du'ũn xykyatũndũt, ¹³ ja'a ko Dios du'ũn tyiĩmpy ma miits m'ãã mjõtũty, ja'a mwĩnma'ãñmyooyũdũp es xytsyõktũt ko xytyũndũt di'ibu yu'u tseyjpy.

¹⁴ Tundu tũgekyũ, ni mga'ãkudũt es ni mganaygyũgãjxudũt, ¹⁵ es du'ũn xya'ixudũt ko m'u'ũnk'ãtudu Dios es ko mjiky'attũ wa'ats, es kyajpũ mbojũpũ. Du'ũn mjiky'ãttũt ma tadu axũk ja'ayũty esũ kũjuũndũjkũty yã naxwĩĩĩ, du'ũn m'ĩttũt ma yu'ũjũty éxtamũ mũdsã'a ko jyajy tye'xy ma koots itũn. ¹⁶ Pũn mdũũndũba du'ũn miidsũty, nmũdajtypyũts wi'ix tsoots n'it nxõnũt ko myĩnũt ja Kristu, mut ko ya'ixũt ja ndũungũts ko kyaj tu ñapa'aty. ¹⁷ Oyũts n'oogũt éxtamũ wĩndsũ'kũn esũdsũ nne'pyñ tyam yõkũt éxtam di'ibu yajtuknitaambũ wĩndsũ'kũn, xondãkũpts ja agyũjxm ko miits oy xymyũdũndũ ja Jesukristu mmũbũjkungyũjxm. Xondãkũpts mut miidsũty, ¹⁸ es ndsejpyũts es nandu'ũn mxonã'ãktũt mut ỹj.

Timotee esũ Epãfrodĩtu

¹⁹ Ko Dios jyũnã'ãnũt, ngaxaambyũts tsojku Timotee es min xy'awãnũts wi'ix m'ittũ miidsũty, es du'ũn xyajjotkujkũdũts. ²⁰ Pes kyãjũts pũn nmũdũty ja wiĩnkũpũ di'ibũts mũnt tyi'igyu ja n'ãã njõtũts, es mnĩmay mnĩdãjũdu wi'ix m'ĩttũt yajxõn miidsũty.

²¹ Nidugekyu yu wiingátypyu, yu'u je'eyu wyinma'añ'ajtypy di'ibu ku'am tyuk'oy'átup es kyaj tkajxwa'xa'añ ja Jesukristu 'yuxpajkan. ²² Per miidsuty byeen yajxon xñijáwudu ko éxtum tu'ugu u'unk una'k tpuđuku ja tyeety, du'unuts ja Timotee tu xypyuduku kots ngajxwa'xy ja oybyu ayuk. ²³ Paaty jantsy je'eyuts uj nnijáwut wi'ix tyu'u'witsy yu njotmáyuts, ndu'unuts njajuna'añ es nduknigaxa'añ ja Timotee. ²⁴ Ndukma'awdajtupts ja Dios ko tsojkuts uj nanda'un nnujxut.

²⁵ Du'unuts tu nwinmay ko ngaxumbítut yu Epafroditu, di'ibuts uj muut ti'igyu nduñ esuts muut nyajajptugóy ja axuk'ajtun, ja'a di'ibu miits xytyuknigajxta esuts xypyudákut mats ndsimdsyuuu. ²⁶ Pes yu'u byeen mjawin'ixa'anudu jatugok nidugekyu miidsuty es amaymyuut jotmaymyuut ko miidsuty tu xymyudowdu ko tu pyékyuty. ²⁷ Es tui'ajtuna'u ko tu pyékyuty, pes jatim jawaana tu jya'eeky; peru Dios tu pya'ayóyuty, es nanda'un uj, kudiibuts njátut ni'igu o'ktáy. ²⁸ Paaty byeen njantsytyuknigaxandu miidsuty es mxonda'aktut jatugok ko xy'ixtut, es xonda'agupts mut miidsuty mut ko Epafroditu jya'tat oy muk ma miidsuty. ²⁹ Axájudu xonda'aky'aa xonda'akyjyót éxtumu nmamuduumba'ajtum ma yu Nindsun'ajtum, es tsoktu byeen nidugekyu di'ibu du'un éxtum yu'un. ³⁰ Pesu Epafroditu jawaana tu kya'eeky ko tmuduñ ja Kristu, es ñaybyujtáku ma kyudsu'uguty kots xypyudajku ma miidsuty kyaj mbaat xypyudajkudu.

3

Tsobatp ko Kristu ya'axaju éxtumu Yajnutsókpá

¹ Mugu'ugítuty, xonda'aktu Nindsun'ajtumgyujxm. N'anmaayumbijttap di'ibu tu n'ok'anmaabyudu. Kyajts ni ti nay'adsjpan ngajawu es n'anuumut janaam jatsojk yu ngajwíjjanuts, mut ko du'un miits kyaj xyja'aydyugódyut.

² Naygywenta'átudu es kyaj mwin'uanudut di'ibu mduk'uxpakanudup di'ibu kyaj tyu'ajtanuty, es mdukudijayánudup es myajtsúktut waanu ma yu myedyujk'ajtan*.

³ Per udsajtum du'un meeru ja ijxwa'amun nmudajtum di'ibu myudajttap ja Diosu jya'ayuty, n'awdajtum ja Diosu Jya'ajun muut es nxondákum mut ko xyja'a'ajtum ja Nindsun'ajtum Jesukristu, es kyaj n'ajot'ajtum ja nikujxyudu. ⁴ Ta may ja ja'ayuty di'ibu naymyujprijtákuđup mut ko tu tkuyduñu tadu kostumbru. Mut kooxyup yu'uyu ko nguydu'unum ja kostumbru es tsyobátxyup oyn'unun, uj nanda'un mbaatxyuups nmaymyujpajta'agyuty waanu ni'igu kudiinuma wiinkputy. ⁵ Nyajtsijkyuuts uj ko tyuktujkxubejty madsu naty tu nmiñ tu nja'ty naxwiiñ, israelitu ja'ayuts uj, Benjamingu tyuump 'yaats, ebreu ja'ayuts uj, ebreu ja'ay 'y'u'unk, es éxtumu Moisesu 'yana'amun yajpaduñ, fariseeuts 'yijty; ⁶ es di'ibuts ni'igu nduun, njantsypyajudjttákuts ja di'ibu myubujktu Jesús éxtum ja Kristu, es nguyduuñuts ja Moisesu 'yana'amun éxtumts ni pun mbaat xykyani'uumu mut ti peky. ⁷ Per mut yu'ugyujxm Jesukristu, tugekyu tyadu di'ibuts uj ijty nmujprijtákyu, tyam nbajtákyuuts éxtum ni ti tkatsooty; ⁸ kyajts uj ti nnekyjyawu ko yajtukma'ijxkijxyu ja oy'ajtan di'ibu yajmudajtp ko Jesukristu ya'ix'áty, uj nYajnutsókpá. Kristukyujxm tugekyuuts tu nmastu'utta'ay. Posta'agan njáwuts tugekyu tyadu esuts nganarátut ja Kristu, ⁹ esudsu naty tu nwe'emy ti'igyu mut yu'u. Kyajts uj n'uxta'ay esuts nwa'umut oy mut ja Dios ja'agyujxm kots njakuydyuna'añ ja ana'amun, ja'ats n'uxtaapy wi'ixuts oy nwa'umut mut ja Dios mut ko Dios oy tmatwe'emy ja ja'ay ja'agyujxm ko tmabuktu Kristu. ¹⁰ Ja'ats ndsejpy es uj n'ixy'átut yajxon yu Jesukristu, es yu'u tyúnut mats ja njiky'ajtan mut ja myuk'ajtan di'ibu myudajit ko jyikypyejky. Ndsejpyuts es nmunax nyajnáxut ja ayo'on éxtum oj jyaty, es du'un n'itudats éxtum yu'u ko 'ye'ky, ¹¹ es oy tyimwi'ix tsooty ndúnupts esuts njikyppyákut kots n'oogut.

¹² Kyajts uj n'andijy kots tu tugekyu yu'u nbattaayñu o kots uj kexy ka'pxy n'óyuty éxtumu Dios ttseky, per nmujjaats ndiimpy mabaadats nmada'aky esuts nguyduñut ja winma'añ di'ibu Jesukristu myudajit ko dyajtsondáky esuts xyja'a'áty. ¹³ Mugu'ugítuty, uj kyajts njuna'añ ko tats nganaraty ja may'aty. Ta tu'uk di'ibuts tui'ajtan ndiimpy. N'okja'aydyugóyuts di'ibu tu ñajxnu, esu nmujjaa nyajtún mabaadats nmada'aky es

* 3:2 1x Lukus 1:59.

nmamuda'agudat di'ibu miimpnəm. ¹⁴ Du'unats ɛj ɛxtəm ja'ay di'ibu muk pəy'u'kp es jawyiin ja'ta'añ mǎ kyugəxu ja pəy'u'kn, esu Dios xymyo'oyudats ja may'aty di'ibu Jesukristukuyəxm xytyukniwowu esuts njiky'átat jam tsajpótəm.

¹⁵ Nidugekyu ɔdsajtəm di'ibátyu Dios tǎ ttukjaygyuku yajxón di'ibu yu'u tsyejpy, du'un njiky'ajtəm. Es pən jaa ti oynə'unən xywyinmaydyu miidsaty mat ja wiink winmǎ'añ, wa'an ja Dios mmo'oyudu jaygyujkan es xyjaygyúkudat di'ibu du'un tǎy'ajtən. ¹⁶ N'okjiky'ajtəm ɛxtəm Dios tǎ xytyuknija'am.

¹⁷ Məgu'ugítaty, jiky'attu ɛxtəmts xy'ixy njiky'átyuts ɛj. Nandu'un xypya'íxtat di'ibáty nandu'un jiky'ajttap ɛxtəmts ɛj njiky'aty. ¹⁸ Ja'a ko ta may di'ibu jiky'ajttap ɛxtəm tǎ n'ok'anmaabyudu kanak ok nibudu'uk, es tyam extǎ jiihyuts n'anmaayumbíttu ko myud-sip'ajttap ja Kristǎ, kyaj tsookta es ya'anəmudat ko Kristǎ 'ye'ky kruuzkajxm, ¹⁹ paaty páttap ñujxat mǎ ayoodákn. Jam ja wyinmǎ'añ tpujta'aktǎ mǎ ja kaaky je'xy es tyukmuj tyukpátudap di'ibu tsoydyu'un mǎut. Yu'əy je'eyu wyinmaaydyup di'ibu yǎ naxwiiñ. ²⁰ Per ɔdsajtəm, tsajpótmodu ja'ay'ajtəm, es n'awijx njuj'ijxum es jam kyuda'agat yu n'Yajnitsokpu'ajtəm, yu Nindsun'ajtəm Jesukristǎ. ²¹ Yu'u yajtəgátsap ja nnini'x'ajtəm di'ibu ayoop, es du'un kyəxu'ugut ɛxtəm kyə'əm nini'x di'ibu jyantsymyudajtypy ja mǎy'ajtən; du'un ttúnat mat ja myuk'ajtən esu kyutujkan di'ibu mǎut 'yane'emy mǎ tugekyu di'ibu jaa ijtp.

4

Ijtp nxondákum mǎ Kristǎ

¹ Paaty mǎgu'ugítaty, di'ibáty njantsytsyojktap es njantsy'ixǎ'andǎ, xytyukxondák-tǎpts ɛj miidsaty. Akpanujxtǎ Nindsun'ajtəm amumdu'uk jot.

² Nmǎnu'xtákyu mij Ewoodǎ, es nandu'un mij Síntikǎ, es xymyastu'uttat yu mdsip tuunk winmǎ'añaty, es yajkúx yajnáxtǎ oytym tii tyimwi'ixaty, ɛxtəm tukka'axpən mǎ yu Nindsun'ajtəm. ³ Es mij Sísigǎ, di'ibuts oy xypyudǎjku ko nmədu'unəm ja Nindsun'ajtəm, n'amdeepy nbujktseepy es xypyudákut waanu tyǎdu nimajtskpu toxtyujk. Yu'əts xypyudǎkudǎ es ngajxwa'xyuts ja oybyu ayuk, ti'igyu mat ja Klementǎ es yu wiinkpədyu nməməduumbuty di'ibudyu xyu jaaybyéty ijtp nekykyujy, ja xyuujty pánaty myudajttap ja jiky'ajtən winu xuu winu tiempu.

⁴ Du'əñum mxonda'aktat mǎ yu Nindsun'ajtəm. N'ak'anmaayumbijttap es m'it mxóndut. ⁵ Wa'an nidugekyu tñijǎwudu ko miits xyñasjǎwudu mat ja ja'ayaty. Wingoomp ja Nindsun'ajtəm Jesukristǎ.

⁶ Katǎ mmay mdajtu, nik oy, pən ti tuun jajtǎp, kajxtǎ'aktǎ es amdow pujktsówdǎ Dios, es xyja'aygyuda'aktat nandu'un. ⁷ Netǎ Dios mmo'oyudat yu 'yagujk'ajt jyotkujk'ajtən, di'ibu waanu ni'igu myéjaty kudiinam di'ibu ja'ay mbaat tǎygyuku. Esu tyadu agujk'ajt jotkujk'ajtən kyuwǎ'anap ja mjot mwinnmǎ'añ ti'igyu mat ja Jesukristǎ.

May wistǎ mǎ tugekyu di'ibu oy

⁸ Es tim ok, mǎgu'ugítaty, may wistǎ mǎ tugekyu yu'u: tugekyu di'ibu dǎn tǎy'ajtən, tugekyu di'ibu nitǎjku ja may'ajt windsu'kan, tugekyu di'ibu tǎy'ajtən mǎut, tugekyu wa'ats'ajtən, tugekyu di'ibu oybyudsəmp, es tugekyu di'ibu ya'oyñigajxp. May wistǎ mǎ tugekyu di'ibu dǎn oy es di'ibu nitǎjkup ja may'ajt windsu'kan.

⁹ Tuunda'aktǎ di'ibu tǎ nduk'uxpeky, di'ibu tǎ ndukni'ixudu, di'ibu tǎ xymyudowdu njuna'añats, es di'ibu tǎ xy'ixtǎ ndúñats. Tunda du'un, es yu Dios di'ibu xymyo'oyəm ja agujk'ajt jotkujk'ajtən, ítap mat miidsaty.

Filipus ja'ay tmo'oydyu pudǎjkan ja Paablu

¹⁰ Xondákpts byeen mǎ yu Nindsun'ajtəm ko miits xyjamyátstuts jatəgok. Kyajts njuna'añ ko tǎdsu naty xy'okja'aydyugeebyudats, ja'a du'un mat ko kyaj tǎ m'awaadsu'áttu esuts xypyudákudat. ¹¹ Kyajts njuna'añ mat ko tǎ n'ítyuts mat ja n'amay njotmátyuts, pes mǎyaak məbatu yu'u es ngonformaráttyuts mat di'ibuts nmədəjtypy. ¹² Nnija'abats wi'ix njiky'átat ko ti kye'ty es ko ti kyake'ty. Tǎts nməyujy esuts njotkujk'átat pən tits xyjajtp

xykyubajtp, kots njothkuda'aky o kots nyu'eegyū, ko ti yajmūdāty yajjaygyépy may o ni tii. ¹³ Mbaadūts oytyim tiity nwinguwa'agu, mut ko ja Kristū yu'ats xymyūjaameepy. ¹⁴ Per miits mduundū oy kots xpyudūjkūdu mats n'amay njothmay.

¹⁵ Miits Filipūs ja'ayuty, byeen tsuj xyñijāwūdu kots ndso'oñ Masedoñ es nūjx ngajxwa'xa'añats ja oybyū ayuk, kyajpū wiinkpū mubūjkputūjk di'ibūts xpyudūjkūduats.

¹⁶ Kanāk ok nibūdu'ugūts miits xtyuknigajxtū naybyudūku kodsū naty ūj n'ity Tesalóniku.

¹⁷ Kyajts jayam n'anūmūdu dū'ūn esūts xy'aktuknigāxtūduats ni'igu may'aty, ja'ats ndsejpy esū Dios mgunu'xūduat ja'agyūjxm ko dū'ūn xtyyūundū. ¹⁸ Tūts n'axājūdyā'ay tūgekyū, es tyam nmūdajtypyūts extū nan ni'igu, mut ko Epafroditū tūts xtyyukkūduku ja mmay'aty. Dū'ūn yū'ū éxtūmū pā'ak xū'kpū di'ibū yajtukwindsū'kūp ja Dios, di'ibū kyupe-

jkypy es t'oyjyawū. ¹⁹ Pāadyū Dios mmo'oyūdu p miidsūty tūgekyū di'ibū myajtgoy'ajttūp, dū'ūn éxtūm ni'igu oy'ajttūn tmūdaty tjaygyepy mā Jesukristū. ²⁰ N'ok'awdajttūm ja nDios Teety'ajttūm winū xūū winū tiempū. Wa'an dū'ūnūty.

Kajxpo'xūn

²¹ Yajnāxts ja nDioskajxy nidu'uk nidu'uk di'ibāty Dios ja'a'ajttūdu. Yū nmūgu'uk'ajttūm di'ibūts jayam mūtt n'ity, nandū'ūn mduknigāxūdu Dioskajxy. ²² Nidūgekyū Diosū jya'ayuty mduknigāxūdu Dioskajxy, es waanū ni'igu di'ibāty ijttūp mā yū yajkutūjkpū kopk ja tyūjk, mduknigāxūdu Dioskajxy.

²³ Wa'anū Nindsūn'ajttūm Jesukristū mgunu'xūdu nidūgekyū miidsūty.

Neky Di'ibu Paabla Tyuknigajxtu Ja Kolosu Ja'ayuty

¹Ūj Paabla, mut ja Dios tsyokungyujxmuts xy'apostalu'átyuts ja Jesukristu, ja'a nja-na'anum ko tu xykyéxyuts. Tukmuku mut ja nmugu'uk'ajtum Timotee, ²nduknigáxtadsu tyadu neky ja nmugu'uguty, ja Diosu jya'ayuty di'ibu oy muduunap es ti'igyu 'lyittu mut ja Kristu es jyiky'attu Kolosu kajpnóty.

Paabla tnigajxtaagu ja Kolosu mabujkputy

Wa'anu nDios Teety'ajtum mgunu'xudu es mmo'oyudu ja agujk'ajt jotkujk'ajtan. ³Du'añumts nja'aygyuda'aky ja Dios, ja Nindsun'ajtum Jesukristu Tyeety, kots miits nngajxtaagudu, ⁴pes nmudoodu ko xymyubaktu Jesukristu es ko xytsyoktu nidugekyu di'ibáty ja'a'ajtudap ja Dios. ⁵Du'un xytyundu mut ko m'awijx mjəjp'ijxtap ja kuma'añ di'ibu Dios xytyuknibajku'kum tsajpótm, du'un éxtum jyuna'añ ja oybyu ayuk, ja tų'ajtan di'ibu tu xymyudowdu. ⁶Tam yajkajxwa'xy yu tyadu oybyu ayuk ma tugekyu naxwiñudu, es yajmiimpj ja madakun mut di'ibáty kyurujktap, du'un éxtum jyajty mut miidsuty extu ma xytyimmudoodu es xymyubajktu ko Dios xyajnišókum myaj'ajtungyujxm. ⁷Mduk'uxpujkudu tyadu tų'ajtan yu Epafras, yu nmugu'uk'ajtum di'ibu ndsojkum es xpyudujkum es nandu'un oy tmuduñ ja Kristu ma miidsuty. ⁸Es yu'udsu du'un xytyukmumadyak miidsu mdu'ununaty es ko xymyudattu ja tsojkan di'ibu ja Espiritu Santu tu mmo'oyudu.

⁹Paaty extum ma ja xwats nmudoodu ko xymyubaktu Jesukristu, du'añumts ngajxta'aky esu Dios kexy ka'pxy mduknijawadat di'ibu tsyejpy, es Espiritu Santakyujxm mmo'oyudat tugekyu wijy'ajtan esu jaygyujkun. ¹⁰Du'unnts ngajxta'aky es mjiky'áttat éxtum ttseky ja Nindsun'ajtum Jesukristu, es du'añum xytyundat di'ibu yu'u 'yoyjya'ap, esu mjiky'ajtanaty dya'ixudat tugekyu oytyim di'ibaty ja oybyu mduunk, es xy'ixy'átat waanu oy ja Dios. ¹¹Nbajktseebuyts ja Dios es yu'u myajmujwiin myajkajaaxudap ja mmabujkun mut ni'igu ja myuk'ajtan, es du'un xymyumada'aktat tugekyu mut ja ma'xtujkun esu xondakun, ¹²es mja'aygyuda'aktap ja Dios mut ko tu mduknibajtaaguty es m'axajudat éxtumu kuma'añ es m'ittat ma ja jaj tu'xun mut ja di'ibáty yu'u ja'a'ajtudap. ¹³Dios tu xy'a'awa'atspudsu'umum ma ja agoots'át, ja'a njuna'anum ma yajkutiky ja mjuku'ugópok, es xpyujtáakum ma yajkutiky ja 'yU'unk di'ibu jyantsytsyejpy, ¹⁴di'ibu o'k mut ušajtamgyujxm es du'un oy xyajnišókum es oj tme'xy ja nbojpu'ajtam.

Kristakyujxm nmudajtam ja agujk'ajt jotkujk'ajtan

¹⁵Ti'igyu Jesukristu éxtum ja Dios Teety. Di'ibu tu t'ixy ja Kristu, nandu'un tu t'ixy ja Dios Teety di'ibu kyaj ya'ixy; es taa naty ja Kristu ma kyajnumu naty ti kyojy. ¹⁶Mudu Kristu yajkoj tugekyu di'ibu jam tsajpótm es ya naxwiñ. Yu'u muut yajkoj di'ibu ya'ijxp es di'ibu kyaj ya'ixy, púnaty yajkutujktap, ana'amdap es kuduunk'ajttap. Kristu muut es Kristu 'yoy'ajtungyujxm tugekyu yajkoj. ¹⁷Kristu taayumu naty 'yity ma kyajnumu naty oytyiity kyojyñum, es yu'u du'un di'ibu ya'ijtypy tugekyu ma yu lyugaaruty. ¹⁸Kristu tnigubajk'áty yu jya'ayuty di'ibu ijttap éxtum ja ñini'x. Taayum ja Kristu 'yity jawyñup, es yu'u jayujp jikyppyujk, es tnikubajk'átat tugekyu oytyim tiity. ¹⁹Pesu Diosu du'un tsyokj esu Jesukristu 'yítat éxtama Dios ku'am, ²⁰es mut yu'egyujxmu Jesukristu, Dios pyujta'agán ja agujk'ajt jotkujk'ajtan mut yu'u ku'am, du'un tugekyu di'ibáty ijtp tsajpótm es nandu'un di'ibu ya naxwiñ. Dios pyujtáku tyadu agujk'ajt jotkujk'ajtan mut yu'egyujxmu Jesukristu ko tteemy dyejky ja ñe'pyñ kruuzkujxm.

²¹Miidsuty ijty kyajpu Dios mja'ay'átudu, pes yu mjiky'ajtanu axuukpu ya'ijxu ko miits mmušip'ajttap ja Dios; ²²per tyamu Jesukristu tu tpujta'aky ja mdi'igy'ajtan mut ja Dios, mut ko tu 'yeeky kruuzkujxm es myajnjxudat Dios windum, es xywyinguwa'agudat wa'ats, ni tiiju mbojpu. ²³Esu tyadu du'un sitay tyunaampy pun miits mbaduundap es mjiky'ajttap éxtum ja Kristu ya'uxpejky, es kyaj xymyastu'uttu es xymyubáktat yu

oybyu ayuk di'ibu miits mgupjktu ko xymyudoodu. Nan yu'uyumu tyadu oybyu ayuk yajkajxwa'xy tyam ya naxwiin oytym maaty, es yu'u danu tyadu oybyu ayuk di'ibu Kristu oj xytyukmugaxuts es ngajxwa'xudats.

Xondakp ja Paqblu oy tsyimdsyuuuu

²⁴ Es tyam xondakpats kots miits ngu'ayowadu, esu du'anuts nyajka'pxy di'ibu ta-goy'ajtp ja Kristu 'layo'ojan ja'agyuxm punaty myubjktup, di'ibu ijttup extamu Kristu niini'x. ²⁵ Diósuts tu xpyujta'aky esuts nbudákut nidagekyu yu jya'ayuty, es xykyejxyuts es ngajxwa'xudats tugekyu tugekyu yu 'yayuk, ²⁶ ja'a yu'u di'ibu ijty kyayajnijawu extu tim jékuyup, per tyam ja Dios tu ttuknijawadu ja jya'ayuty. ²⁷ Tu Dios ttuknijawu jya'ayuty ja maj oy'ajtan di'ibu ijty kyayajnijawu, es ttuknibujtaagu ma nidagekyu naxwíñadu ja'ayuty. Esu tadu di'ibu kyaj yajnijawu extu timjékuyup, yu'u du'una Kristu di'ibu ijtp ma miidsuty, di'ibu m'awijxtup es mdukupadudat ja maj'ajtan.

²⁸ Es ja Kristu, ja'a du'un di'ibuts uj ngajxwa'xypy. N'awa'anupts es nduk'axpejkypyuts nidagekyu ja'ayuty es tjaygyúkadut yu'ujuty yajxon, es ndukwinguwa'agudats ja Dios, ti'igyu 'yittat mut ja Kristu, oy es wa'ats. ²⁹ Paadyuts nduñ amajaa di'ibudsu Kristu xymyepy, mut ko yu'u du'un di'ibu jiky'ajtp ma ujñ.

2

¹ Ndsejpyuts es xyñijawudut ko ndúñuts mut wínudsu njot mut miidsuty, es mut nandu'un di'ibu myuduundup ja Jesukristu ma yu Laodiseu kajpn, es mut nidagekyu wiingátypy di'ibuts kyaj xy'ixtats wingujxm. ² Ndúñudsu du'un es nyajxonda'agudats ja 'yaa jyótaty yu'ujuty, es nandu'un 'yittat ti'igyu ma ja tsojkan. Ndsejpyuts es tugekyu tugekyu tjaygyúkadut di'ibu Dios tyuknibujtáku es kyaj yajnijawu ijty, es yu'u du'un ku'am ja Kristu. ³ Pes ma yu'un yajpaaty tugekyu tugekyu ja wijy'ajtan esu jaygyujkan. ⁴ Pes n'anuumadu tyaadu kúdiibu pún mwin'un mwinxájudut mut ko tsuj yajmudóy. ⁵ Oyxyuputs n'ity jagam mut miidsuty, jámuts njot nja'ajun ma miidsuty, es xondakpats kots nñijawu ko tsuj yajxon ti xytyundu es xymyubaktu amumdu'uk jot ja Nindsun'ajtam Jesukristu.

Jembyu jiky'ajtan ma Kristu

⁶ Paaty du'un éxtam miits oj xy'axájudu Jesukristu éxtamu Nindsun'ajtam, du'un mjiky'áttat éxtam yu'u jiky'ajty. ⁷ Extam tu'ugu kepy muku 'yaats ya'ityaty, nandu'un miidsuty ti'igyu muk muut m'íttat ja Jesukristu. Yajwimbajt'adu'utstu ja mmubujkanuty, du'un éxtam myajtukni'ijxudu, es du'unam xyja'aygyuda'aktut ja Dios.

⁸ Exkam pún mwin'unadu mut jatu'ugu wiinkpu xprujkan, di'ibu yu'u tyu'unun'ajttup ja ja'ayuty, oj mdukanajxa'anadu ja xprujkan o ja tyu'ununuty ja jekyjya'ayuty, es mduk'awdátudat ja ánklyuty ma jyapaadyuty xy'awdátut ja Kristu.

⁹ Mut ko ma yu Jesukristu, jam 'yity tugekyu ja Dios'ajtan, ¹⁰ es miits m'ijttup ti'igyu mut ja Jesukristu, di'ibu ñigopk'ajtypy nidagekyu yajkutujkpty es ana'ambuty. ¹¹ Es ja'a ko m'ijttup ti'igyu mudu Kristu, tu miidsuty nandu'un myajpajta'aktut ja ijxwu'amun es du'un kyaj xyajtundat di'ibu mnini'x mgubajk tsojktup, es kyaj dyu'unuty yu ijxwu'amun éxtamu israelítaty tpujta'aktut ko ja'ay yajtsíky waana ma yedyujk'ajtan*. ¹² Ko miits mnubajttu, oj mduktáku mudu Kristu, es nandu'un muut mjikyryujktu, mut ko xymyubjktu ko myudajtypy ja muk'ajtan ja Dios di'ibu yajjikyryujku. ¹³ Tuuyubu ma naty kyajnum miits xy'axájudu Jesukristu, Dios m'ijxudu miits éxtamu o'kpty, mut ko naty mbekyjya'ay'áttu; peru Dios tu myajjikyryúkadu ti'igyu mut ja Kristu. Dios tu mma'xadu tugekyu mbojpty. ¹⁴ Pesu Kristu kyupujk yajnax ja tudyu'unun di'ibu udsajtam oj xyjapátam mut yu'uguyxm mbojpu'ajtam. Mbaat njuna'anam ko du'un éxtam yu'u dyajnejxy kuxja'ay tugekyu ja mbojpu'ajtam es yajkuxwejpy kyubajky ma ja kruuz, éxtamxyup ja kyu'ambojpu tkumudoy. Es mut ko 'ye'ky, Kristu tkubejty tkumudooy

* 2:11 lx LukHS 1:59.

ja nbeky'ajtam. ¹⁵ Dios oj tpujku ja muk'ajtam es ja kutujkan pánaty myudajttap, es oj dya'amutsk'aty iixnide'xy mayjya'ay wyindum es t'ixtat ko tu tyugoydu.

Mujjotmay'ookta di'ibu tsajpótm

¹⁶ Es mut ko nnija'am tugekyu tyaadu, katu mnayyákuđu miits es pán mbayo'oyudat di'ibu mju'xtap, o di'ibu m'u'ktap, o ti xuu m'amaay'ajttap, o ti po'o 'yaane'eky, o ma ja po'xunxuu. ¹⁷ Tugekyu tyaadu yu'u je'eyu éxtumu awax di'ibu jaminán; peru Kristu du'un ja tuy'ajtam. ¹⁸ Exkam mbujkxudu yu may'atyu taaduty di'ibu nayyajnajxudap muj tuda'aky es ja'a 'yawdajttap ja ánkusaty. Yu'ujuty jyuna'andu ko tu t'ixtu iixma'tun, es paaty ñaybyujta'agudu muj kujxm. ¹⁹ Peru du'umbu ja'ayuty kyaj 'yittu ti'igyu mudu Kristu. Esu Kristu, du'un yu'u éxtum ja nini'x kubajk, es ja di'ibáty n'axájum éxtumu nYajnitokpu'ajtam, du'un n'ijtam éxtum ja ñini'x. Esu ja'a ko n'ijtam ti'igyu mudu Kristu, nmudajtam ja jiky'ajtam esu mujaa, es maktákp ja n'anmujá'an'ajtam éxtum ja Dios ttseky.

²⁰ Mut ko miits tu m'ookta mut ja Kristu, mnaydyukniwa'adsudu ja naxwíñudu ja'ayuty ja wyinma'añuty esu tyuunguty. ¿Es ti ko m'aktimjiky'attu éxtum pánudyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudap?, ¿ti ko m'aktimnaydyukudákuđu ja 'yana'amunuty?, éxtum jyuna'andu: ²¹ "Katu xytyoñ. Katu xyje'xy yu tuxiudu. Katu xykylene'eky." ²² Tugekyu tyadu ana'amun yu'u myadyakypu di'ibu je'eyu ya naxwíñ kyexy ko nju'xum o ko nya-jtu'unum, es tugekyu tyadu ana'amun yu'u yu'aju naxwíñudu ja'ay. ²³ Tadu ana'amun mbaat kyaxe'eky éxtumu wijj'ajtam, mut ko dyajkaxe'eky es ni'igu Dios ndsojkum, es n'ijtam yuunk naxypu, es njujwijtsumbijtam ja nnini'x'ajtam; per ni madsu kyatuñ es nayjyujwijtsumbijtam di'ibu ja nini'x kubajk tsyejpy.

3

¹ Pes éxtum miits tu mjikykyuktu mut ja Kristu, ja'a mbayo'oyduap di'ibu tso'omp tsajpótm, ma yu Kristu 'yu'uñu ma 'yaga'añdsyoo ja Dios. ² Winma'añ'áttu di'ibáty miimp tsajpótm, katu xywyinma'añ'áty di'ibu ijtp naxwíñ. ³ Pes miits m'o'ktu mut ja Kristu, es tyam xymudattu mjiky'ajtam pujke'eky mut ja Jesukristu ma Dios. ⁴ Kristu du'un ja njiky'ajtam'ajtam. Es ko yu'u kyuda'agut jatugok, mguxu'uktap miidsuty nandu'un mut yu'u ma ja myuj'ajtam.

Jiky'ajtam di'ibu tu ñaxy, esu jembyu

⁵ Pes yajkutugóy ja mwinma'añ ja axuukpu di'ibu mmudajttap, mut ko naxwíñudu jya'aju taadu. Katu mnayyákuđu es mmumada'agudat tyadu axuukpu winma'añ: ja mu'induunk, ko ja'ay kyaj ñay'aguwits ñayjyujpkuwitsudu, ko kyaj ti ñaydyukm'ixudu ti pán myudajtypu, ko 'yadsoktu, mut ko Dios pyujtákyryu tyadu adsojkun éxtumxyup n'awdajtam di'ibu kyaj Dyíósuty, ⁶ es ja Dios tyudyunaampy jantsy tsaatsy tugekyu di'ibáty tyuundubu tyadu axuugátypyu. ⁷ Miits mduudu tyaaduty maanumu naty kyaj xy'axájudu Jesukristu. ⁸ Per tyam, ja'a ko mja'a'ajtudap ja Kristu, mastu'uttu tugekyu tyaaduty: ajk to'oyun, naymyujkajxuk winma'añ, nay'o'o nayyaxun esu tsaatsykyubé-tyryu ayuk. ⁹ Kyaj mnaywyin'uun mnaywyinxájudat nixim niyam, mut ko miidsuty tu xymyastu'uttu ja mjekyjiy'ajtam axuukpu. ¹⁰ Jiky'attu ja jiky'ajtam jembyu, mut ko Dios du'un di'ibu oj xymyo'oyum yu tyadu jiky'ajtam es tyugajts'adu'atsy extu ko Dios n'ixy'ajtam yajxón. ¹¹ Ko n'axájum ja Jesukristu, Dios xkywentupujtákm éxtumu jya'ayun, oy n'israelituj'ay'ajtam o di'ibu kyaj 'yisraelítaty, di'ibu naty tu yajtsúktu o di'ibu kyaj yajtsúktu, di'ibu jagam ja'ay o kukajpn ja'ay, di'ibu windsún o muduumbu. Di'ibu sitay nigutiky, ja'a es xyja'a'ajtam ja Kristu, es ja Kristu yu'u du'un ijtp ma tugekyu di'ibu ijtp.

¹² Dios mdsokudap miits es tu mwin'ixudu es yu'u mja'a'átudap. Paaty jiky'attu éxtum ja Dios ttseky, es mudattu pa'ayo'on, oyjyot, tuda'aky'át, yuunk naxypu esu ma'xtujkan.

¹³ Naymyuma'xtúkuđu nixim niyam es naymyaxudu pán ja pán ñaymyudugóyuty mut ja wiinkpu. Du'un éxtum ja Kristu oj mma'xudu, du'un xytyúndat nandu'un miidsuty.

¹⁴ Di'ibu ni'igu tsojkup, ja'a du'un ja tsojkun, es ja tsojkun yajmujktaapy kexy ka'pxy

tugekyu tugekyu. ¹⁵ Wa'an ja agujk'ajt jotkujk'ajtun di'ibu Kristu yajkypy, tnu'umo'oy ttu'umo'oy ja mjot mwinma'añuty es mjiky'attat éxtam ja Dios ttseky. Ja'a ko mada tyaadu da'un ja Dios mwoojudu es tukmuk m'ittat, éxtam tu'uk je'eyu nini'x. Es ja'aygyuda'aktu.

¹⁶ Wa'an ja Kristu 'yayuk t'ity ma yu mjot mwinma'añuty, es yu'u mnaydyukni'ixudap nixim niyam ja oybyu kajxwíjun. Mada ja'aygyudákan ma Dios, wdu Salmu, Diosu 'yalabanzu, es di'ibu Dios 'yoyjya'ap. ¹⁷ Pes tugekyu di'ibu mduun mgajxtap, tundu Nindsun'ajtam Jesús xyuugyujxm, es ja'aygyuda'aktu Dios Teety Jesukristakyujxm.

Wi'ix ja jembyu jiky'ajtam

¹⁸ Miits kasaadu toxytyujkuty, naygyubákudu ma mña'ayuty, mut ko da'un ñigutkyuty mdsuunudat éxtamu Nindsun'ajtam Jesukristu ttseky. ¹⁹ Es nandu'un miidsuty kasaadu yedyujkuty, mdsóktap yajxonu m'u'unk mnado'oxyuty es katu a'ak jot'aku muut mdsuunudu. ²⁰ Es miidsuty u'unk una'kuty, mamadowdu ja mdaak mdeety, mut ko tyaadu da'un 'yoyjya'ap ja Nindsun'ajtam. ²¹ Es miits u'unkteedyuty, katu nandu'unu m'u'unk xyajjot'ambáktu es kudiibu tsyipka'axtat. ²² Es miits mduumbuty, mamadowdu ja mwindsun mwindajuty ya naxwiin. Katu da'un xytyuñ je'eyu ko m'ijxtúndu es da'un mnayajpudsémyuty wa'ats mut yu'ujuty, tundu mada oy'aa oyjyot, éxtam jyawu xmyudúñ ja Nindsun'ajtam. ²³ Oytyim tiity di'ibu mduundap, tundu yajxon xonda'aky'aa xonda'akyjyót, éxtam xmyudundu Nindsun'ajtam es kyaj éxtam xmyudundu ja'ay. ²⁴ Pes mnija'adap ko yu Nindsun'ajtam mmo'oyánudap éxtam ja may'aty ja kuma'añ, mut ko miits xmyudundu yu Kristu di'ibu dan mWindsun'ajttap. ²⁵ Ja di'ibu adástap axuuk, 'yaxájur ja tadyu'unun éxtam pyaadyuty, ja'a ko Dios kyaj pan trayo'oy win'ixy wíngexy.

4

¹ Es miidsuty windsun windajuty, yajtundu ja mduumbuty éxtam pyaadyuty. Nasjawa ko nandu'un miits mmadajttap tu'ugu mWindsun jam tsajpótm.

² Mugu'ugítuty, du'uñam mgajxta'aktat, wíjy m'ittat es xyja'aygyuda'aktat ja Dios. ³ Nandu'un kajxta'aktu es amdow pujksówdu Dios esats uj xypyudákat esats ngajxwa'xat ja oybyu ayuk, esadsu ja'ay nduknijáwut di'ibu ijty kyaj yajnijáwu, pes ja'agyujxmats ndsimdsyuanu. ⁴ Amdow pujksówdu mut ujtskyujxm, wa'andsu Dios xypyudaku esats yajxon wa'ats ngajxwa'xudats éxtamts xypyaaty ndúnut.

⁵ Es miits, jiky'attu wíjy kejy mut ja di'ibu kyaj t'axaju ja Jesukristu. Tundu ma tugekyu tiempo xmyudaty esu ja'ay xytyuknijáwut ko Jesukristu yajmitsókp. ⁶ Wa'anu mgajx mmadyakan da'uñam 'lyity tsujit'knu, es mjátap wi'ix miits xy'adsówdat nidu'uk nidu'uk.

Kajxo'xun

⁷ Yu nmugu'uk'ajtam Tíkiku di'ibu ndsojkam, óyats xypyudaku kots nmudundu ja Nindsun'ajtam, yu'u mdukmumadya'agudap wi'ixats ja yam n'ity es mjotkujk'attat.

⁸ Paaty nduknigaxtu miidsuty es m'anu'umxudat wi'ixats ja yam, es mmo'oyudat ja jotkujk'ajtam. ⁹ Muat nandu'un ñejxy yu nmugu'uk'ajtam Onésimu, di'ibu ndsojkam es oy tmadúñ Nindsun'ajtam, miidsuty ja mmugugajpn. Yu'ujuty mdukmumadya'agudap tugekyu wi'ix ja yam jyaty.

¹⁰ Aristarku, yu nmudsimsyunaabyuts, mduknigáxudu Dioskajxy; es nandu'unu Markus, yu myugu'ugu Bernabee, jyuna'añ mayDios. Pan mminujxudap ja Markus mgu'ix-a'anadu, axájudu yajxon. ¹¹ Nandu'un mduknigáxudu Dioskajxy ja Jesús di'ibu yajtijp Justu. Tyaadudyu da'un yu'uyuty nidugauk ja israelítuty di'ibu myubujktap ja Jesús es ttundu mut uj ja Diosu tyuunk, es yu'uts xmyeepy ja jotkujk'ajtam. ¹² Mduknigáxudu Dioskajxy Epafrus, Kristu myuduumbu, es yu'u nandu'un mmugugajpn'ajttap. Du'uñam t'amdoy tpujksóy ja Dios ma kyajxta'aky, es mak m'ittat ti'igyu mada Jesukristu, es amumdu'uk jot mjiky'attat éxtamu Dios ttseky. ¹³ Mut ko uj testiigats wi'ixu Epafrus ñaydyukjotmaydyúñuty mut miitskyujxmuty es nandu'un yu Kristu myuduumbuty di'ibu

tsənaədyur mə yə Laodiseeə kajpn es mə yə Yerápolus kajpn. ¹⁴Yə kudsooy Lukus, di'ibə njantsytsyojkəm, mduknigáxədə Dioskajxy, es nandə'ənnə Demus.

¹⁵MayDios xy'anəmmət ja nməgu'uk'ajtəm di'ibə ijtp Laodiseeə, es nandə'ənnə yə Nifus xymyo'oyədyət ja Dioskajxy, esə məbəjkpətəjk di'ibáty naymyujkədəp mə yə tyəjk.

¹⁶Ko xykəjxtə'ədyət tyədə neky mə miidsəty, net xykəxtət mə ja məbəjkpətəjk di'ibáty naymyujkədəp Laodiseeə, es jap yəjkəxtət nandə'ənnə; es miits xykəjxtət nandə'ənnə ja neky di'ibəts ngejxypy Laodiseeə. ¹⁷Tunə may'ajtən, anəmmə Arkipə: “Kuydyún yəjxón ja tuunk di'ibə ja Nindsən'ajtəm tə mmo'oyəty es xymyədúnət.”

¹⁸Məgu'ugítəty, əj Paablə, nduknijəyədəts miidsəty yə kəjxpə'xən mudədsə ngu'əm letə. Mənu'xtə'aktə Dios mət əjtskyəjxm. Kátəts xyjə'ədyəgədyə kəts n'ity ja yam tsimə. Wə'anə Dios mgunu'xədə miidsəty.

Mytu'ukpū Neky Di'ibu Paablu Tyuknigajxtu Ja Tesalónikū Ja'ayuty

Tesalónikū ja'ay tnaštúnudū wi'ixū Dios yajmubékū

¹ ʔj Paablu, mut ja Silvanū esū Timotee, nduknigajxtūtsū tyādū neky ja mubūjkrūtūjk di'ibū ijtūp ti'igyū mut ja Dios Teety esū Nindsūn'ajtm Jesukristū, es űaymyúkadū mā ja Tesalónikū kajpn. Wa'an ja Dios mgunu'xūdū es mmo'oyūdū ja agujk'ajt jotkujk'ajtm.

² Dū'ūñūmts nja'aygyūda'aky ja Dios mut miidsuty, es njamyajtstūp kots ngajxtā'aktū. ³ Es ndukjamyejtsypūdsū nDios Teety'ajtm wyindum wi'ix miits xymyūdattu ja mubūjkūn, éxtūm miits mundū mut ja tsojkūn, es éxtūm miits dū'ūñūm 'yawix xyjūjp'ixtū Nindsūn'ajtm Jesukristū ko jyūmbitā'āñ. ⁴ Mūgu'ugítaty, Dios mdsokūdūp miits, es nnija'abūts ko yū'ū tū mwin'ixūdū. ⁵ Kots miidsuty oj n'awānūdū ja oybyū ayuk, kyaj jye'eyuty ja ayuk ngajxyūts, ja Espírítū Sántūts xypūdujku es ngajxūdūts muk'ajtm mūnt, es ja'agyūjxm kots ʔj nnijawū ko tyū'ajtmūdyū tyādū ayuk. Wā'ats xyñijāwūdū wi'ixūts oj nja'ay'áty mā miidsuty, es xytyuk'oybyūdsūmūt.

⁶ Mbāduūdū miidsuty di'ibū űdsuty es ja Nindsūn'ajtm tū nnaštūnūdsūts, es m'axājūdū ja ayuk mut tu'ugū xondakūn di'ibū ja Espírítū Santū mmooyū, oy xyajnājxtū byeen ja ayo'on. ⁷ Es mūdū tyāādū xyajktū ja ixxwū'ūmūn mā nidūgekyū yū Diosū myūbūjkrūtū jam Masedoñū es Akayū. ⁸ Mut ko mā miidsuty tsoyo'ñ ja Nindsūn'ajtm ja 'yayuk es tū yajkajxwā'xy kyaj jye'eyuty Masedoñū es Akayū, per nandū'ūn oytym māaty yajnjāwū wi'ix miits xymyūbūktū ja Dios, es mūdū tyāādū kyaj űakypyaadyuty ngajxtūdsūts tii. ⁹ Nik yū'ū kū'ūmūty tmadyā'aktū wi'ix ko oj ngu'ixtū, miits xy'axājūdsūts yajxón es wi'ix tū xymyastu'uttū ja agojwinnāx es xyryanūjxtū es xymyūduūdsōndāknūdū ja jiikypū Dios. ¹⁰ Tyukmūmadyaktū nandū'ūn ko miidsuty m'awijx mjūjp'ijxtūp ko kyūda'agut tsajpótm ja Diosū 'yU'unk, ja Nindsūn'ajtm Jesús di'ibū Dios yajjikypūyūjk mā 'ye'ky. Yū'ū dū'ūn di'ibū xyajnišókūm mā ja mūj tūdyū'ūnūn di'ibū miimp.

2

Paablu tyuunk jap Tesalónikū

¹ Pes miidsuty kū'ūm nnija'ādūp mūgu'ugítaty, ko éxtūmts miits oj ngu'ixtū, kyajts nanūgoobū ngu'ixtū. ² Oyūts naty wi'ix tū nyajtūñ es tū nyajwingajxpētūty jam Filipus, éxtūm xyñijāwūdū, peru Dios tūts xypūduku esūts ngajxwā'xūt amumdu'uk jot yū oybyū ayuk mā miidsuty, oy jyakūxe'eky ja adsijpū. ³ Mut ko ni wi'ix tsoots nga'ānūguga'aju mā di'ibūdsū naty ngajxwā'xypy, ni ngamadya'agyūdsū natyū axuk kajxy es ni ngawin'ūnū'āñūts pūn. ⁴ Ni'igūdsū Dios xywyinmā'āñ'ijxy es xytyuknipejkyūts ja oybyū ayuk. ʔj kyajts ngajxy wi'ixū ja'ayūts xy'oyjāwūt, Diosū dū'ūn sityū, di'ibū tyuk'ijxūdyāpy ja njot'ajt nwinmā'āñ'ajtm. ⁵ Extmū miits xyñijāwūdū, ni nā'ats pūn ngawinwepy ngawinjāxy mut ja tsujti'knūbū ayuk, es ni tits ngatuk'ūbety ngatukkajxpētū mut kots nganarātā'āñ ja meēñ. Diosū tyāādū űija'ap. ⁶ Kyajts ni nā'a ngā'uxtā'aydyū ja'ayuty esūts xymyūjāwūt, oy tyimmiits'ajtrū es oytym wiingaty'ajtrū. ⁷ Oyūts mbaat njanaybyujta'agyūdyūts éxtūmū kutujkūn mūntpū, mut kots xy'apostulū'attu ja Kristū, kyajts ʔj dū'ūn nduūñ. Naybyujtākūts tudā'aky éxtūm tu'ugū u'unktāq t'ijx'ity tkwēntū'aty ja 'yu'unk jantsy tsuj. ⁸ Byeenūts miits ndsoktū, ja'agyūjxmūts ʔj nnyajya'aju es kyaj jye'eyuty nduknījāwūdū ja oybyū ayuk, es extū nandū'ūn es miits ngu'oogūdsū. ⁹ Mūgu'ugítaty, miits mjamyajtstūp wi'ixūts tū ndūdū xūñ koots es kudībū miits n'adsīptū mā naty jam nduknījāwūdū ja oybyū ayuk di'ibū Dios kyajx.

¹⁰ Miits nnija'ādūp, es nandū'ūn ja Dios, wi'ix űdsuty dyajnūjxtū tu'ugū jiky'ajtmū wā'atpū, tudā'akypū es ni pūn mbaat xkyapēky'ixyuty kots n'ijtm mā miidsuty di'ibū nandū'ūn myūbūjktūp ja Dios. ¹¹ Nandū'ūn xyñijāwūdū wi'ix tū nyal'it nyajxōndū es wi'ix tū nbumay nbutājūda nidu'uk nidu'uk miidsuty, dū'ūn éxtūm ttūñ ja u'unkteety mut ja 'yu'unk 'yūnā'k. ¹² Pes tū nyajxōndā'aktū es tū nyajjotkujk'āttū, es extū tū nduknipaktū es

mjiky'áttat éxtum pyaadyuty pánuty ja'a'ajtudap ja Dios, di'ibu mwoojudap es nujx muut m'ittu ma yajkutíky mut ja muj'ajtan.

¹³ Paaty nja'aygyudaktiibuts ja Dios ko miits xymyudoodu ja Diosu 'yayuk di'ibuts oj ngajxwa'xy, m'axájudu éxtum ja Diosu 'yayuk, es kyaj xy'axájudu éxtumu ja'ayn 'yayuk. Es tui'ajtanu'u ko Dios t'ayúkaty di'ibu mujwiinap ma miidsuty di'ibáty myubajktap. ¹⁴ Mugu'ugítaty, ko miits m'ayoodu ma mbajudjttadu mmugugajpnaty, nandu'un m'ajttu éxtum jyajttu jam Judeeu ja Diosu jya'ay di'ibu ijtup ti'igyu mudu Jesukristu. Pes yu'ujuty nandu'un pajudjttadu myugugajpnaty, ja israelítaty. ¹⁵ Tyadu israelítaty yu'u ya'o'ktu nandu'unu Nindsun'ajtam Jesús, éxtumu naty nandu'un tu dya'ooktu ja myugugajpn di'ibu Dioskugajxpu'ajttu, es nandu'unuts uudsuty ojts xy'uxkaxtu. Kyaj jyiky'attu éxtum ja Dios tseky, es aknaysyudsip'ajttudap mut nidagekyu ja'ayaty, ¹⁶ pes extu jyajajkubokánda kots ngajxwa'xy ja Diosu 'yayuk ma di'ibu kyaj 'yisraelítaty, es nandu'un nitso'oktat. Es mut yu'u t'aktim'yaj'ya'k'adu'tsypy ni'igu ja pyojputy. Paaty óknem ja Dios moyo'oya'anudu ja muk tadydu'unan di'ibu miimp ma yu'ujuty.

Paablu jyanujxa'añ Tesalóniku

¹⁷ Mugu'ugítaty, kots miits nmastutta waana, oy nganay'ijxum, du'uñamts miits nmu-dattu njodoty nwinma'añótyuts, es byeenuts njajumbita'añ es nujx nwin'ixtu. ¹⁸ Uj Paablu, tats njanujxa'añ kanak ok, per ja mujku'ugóp Satanás yu'uts oj xya'adiky. ¹⁹ Pes ¿tits uj n'awijx nujp'ijxtap?, ¿tits uj n'ijtan'ajtxo'onun'ajttap?, ¿tits uj ndukjotkuj'ajttap?, es ¿tits uj ndukwingudak ndukjotkadáktap ko naty n'ijtam ma ja Nindsun'ajtam Jesukristu ko myínut? Pes miidsadyu du'un. ²⁰ Miitskyujxmuty nwinguda'aky njotkuda'aky es nxonda'agyuts.

3

¹ Pes kom kyajtsu naty n'okmumada'agánnu, nétuts nnaygyajxudu esuts nwa'umduuts Atenus, ² es ngaxa'añuts ja nmugu'uk'ajtam Timotee es mgu'ixudut, mut ko yu'u du'un nandu'un Dios muduumba es tu tyuñ mut uj es wya'xut ja oybyu ayuk di'ibu Jesukristu ñimadyakypy. Es ngejxypyuts yu'u es dyajmujwiinut ja mmubajkanuty es mjotmuk-mo'oyudut mmubajkungyujxm, ³ kudiibu ni pán kyatsipka'axut mudu tyaaadu. Pes miits mnija'adap ko tu nyajtuknibajttakum es n'ayowa'anum. ⁴ Pes mats n'ijty mut miidsuty, n'anmaaydyu ko nyajnaxa'anum ja ayo'on jotmay, du'un éxtum tu jyaty. Mnija'adubu'u. ⁵ Paaty kom kyajtsu naty uj n'okmudanayannu, tats ngejxy ja Timotee es tnijáwut wi'ixu naty xyajtu'uyo'oydyu ja mmubajkan, pes tsu'kubu naty ko wa'anxyup ja ka'oybyu tu myajpekyu'adu es ni ti tkatsooty di'ibuts nduun ma miidsuty.

⁶ Per tyam tu jya'ty ja Timotee ko tu tsyooñ ma miidsuty, es yajmiimpj ja oybyu ayuk mut ja mmubajkan es ja mdsokun di'ibu miits mmudajttap. Du'un jyuna'añ ko miits du'uñum xyjamyátstuts mut ja tsojkan, es byeenuts xyjawin'ixa'andu, du'un éxtumts miits nwin'ixa'andu. ⁷ Paaty mugu'ugítaty, oy nja'ayo'ombát njajotmaybyátputs, tats nbeky ja jotkuj'ajtan mut yu'ugyujxmu mmubajkanuty. ⁸ Mut uudsuty du'un éxtumu jembyu jiky'ajtan kots nnijáwudu ko miits amumdu'uk m'ittu ma yu Nindsun'ajtam. ⁹ Pes ¿wi'ix mbaat muj wiin kaja nja'aygyada'agyuts ja Dios mut miidsuty, es mut ja muj xondakun esu jotkuj'ajtan di'ibuts tu xymyo'oy Dios windum? ¹⁰ Xuuñ koots n'amdóyuts ja Dios es nujx ngu'ixtu es n'aktuk'uxpúktut ni'igu di'ibu kyajnum oy xyjagyúkadu.

¹¹ Wa'an ja Dios Teety ku'am, esu Nindsun'ajtam Jesukristu, dya'awa'atsy ja nu'u tu'u es nujx ngu'ixtu. ¹² Wa'anu Nindsun'ajtam dyajmaj dyajmáya yu mdsokun waanu ni'igu es mnaysyókudut nixim niyam es mut otyim pánuty, du'un éxtumts miits ndsoktu. ¹³ Wa'anu mjet mwinma'añ yajmo'oy ja jotmuk'ajtan es m'ittut wa'ats, es ni ti mbojpu jam nDios Teety'ajtam wyindum ko myínut ja Nindsun'ajtam Jesukristu mut nidagekyu di'ibu Dios jya'a'ajttap. Wa'an du'unuty.

4

Jiky'ajtan di'ibu Dios tyukjotkadakypy

¹ Məgu'ugítaty, maanum kyakejxñum n'ak'awanuyándap nandu'unu wiingátypyu. Ko oj ngu'ixtu, ngajxwjtə wi'ix miits mjiky'áttat éxtəm ja Dios tteky, es tyámats n'amdoj es waanu ni'igu du'un m'akjiky'áttat. ² Mət ko miits mnija'adap yajxon ko yu'uyats əj tə nya'uxpeky di'ibudsə Nindsun'ajtam Jesukristu tə xytyuknipeky. ³ Pes ja Dios tsyejpy es miits nidu'uk nidu'uk mnayya'ítudət wə'ats; kyaj pən myə'indunət. ⁴ Nidu'uk nidu'uguty miits xyjəttət wi'ix xyjəwjtsəmbittət ja mgu'am nini'x es mnayya'ítudət wə'ats es windsu'kən muət, ⁵ kyaj pən ñayyəkudət ja ñini'x tsyokənguyəxm, éxtəm ttundə yə ja'əyaty di'ibu kyaj t'ix'attə ja Dios. ⁶ Exkəm miits nidu'uk mwın'əundə o mbekytyundə mət ja mməgu'ugu ñudo'oxy. Təts miits n'anəumədu es tə n'awənədu ko Dios tyədyunaampy jantsy mək tsəatsy təkəyə di'ibu du'un adətstəp. ⁷ Pes Dios tə xywo'om es xyja'ay'atə'anum es njiky'ajtam tu'ugu jiky'ajtamə wə'atspə; kyaj tə xywo'om es njiky'ajtam ja jiky'ajtamə axuəkpu. ⁸ Paaty pən ja pən di'ibu kyaj tməj'ixyə tyədu əpxəkən, kyaj yu'əjaty t'əxtijy ja naxwíñudə ja'əy, ja'a du'un ja Dios, di'ibu tə mmo'oyudə ja 'yEspírítu Santə.

⁹ Es éxtəm ja tsojkən tukka'əxpən, kyaj jyatyimtsékyaty nniyəudət, mət ko ja Dios tə mduknijəwudə miidsəty kə'əm es mnaydsyókudət nixim niyam. ¹⁰ Pes du'əñəm miits mnaydsyókudə nixim niyam mət nidəgekəyə mməgu'uk'ajtam di'ibu jiky'ajttəp mə təkəkyə Masedoñə ñax. Per nmənu'xtəktəp, məgu'ugítaty, esə mdsojkən xyajməjwin-dək'adə'ədsət waanu ni'igu. ¹¹ Jiky'attə yajxon es xywyits xymyədyət ja mgu'əmduunk mət ja m'əə mgu'ə, éxtəm tə nduk'ana'amdu, ¹² es du'un mwindsu'əgudət di'ibu kyaj Dios tməbuktu, es kədiibu nandu'un ti mdəgoy'ajtxudət.

Wi'ixə Nindsun'ajtam jatəgok myina'əñ

¹³ Məgu'ugítaty, kyajts ndseky es kyaj xyñijəwudət wi'ix jyaty mət ja di'ibu myəbək-təbə naty ja Jesukristu ko 'yo'ktə, kədiibu miits mjotməy'ooctət éxtəm wiingátypyu di'ibu kyaj təcəj'ixtə ko Jesukristu jajjikyppəkaampy di'ibəty jya'a'ajttəp. ¹⁴ Nməbəkəm yajxon ko du'un éxtəmə Jesukristu jyikypəjky mə 'ye'ky, nandu'un nməbəkəm ko Dios jajjikyppəkaampy ja o'kputy di'ibəty tə tməbuktu ja Jesús.

¹⁵ Du'unəts miits n'awənədu éxtəmə Nindsun'ajtam kə'əm jyənəñ, ko di'ibəty ədsajtam əkjiky'ajtam ko jya'tət jatəgokə Nindsun'ajtam, kyaj ədsajtam njo'oməm jawyiin es óknəm ja o'kputy. ¹⁶ Mət ko yə Nindsun'ajtam Jesukristu kə'əm kədə'əgaamp tsəjəpótəm, yəjmədəwəp ko tu'uk mək kyəjə'əñ mət ja kutujkən, kəjəpə ja arkənkłəs es xu'uxəp ja Diosu tyrompetə, net ja di'ibəty myəbəkta ja Kristu ko 'yo'ktə, jikyppəktəp jawyiin; ¹⁷ óknəm di'ibəty tə nwa'uməm jiky'ajtpə nyəjməjo'oməm ti'igəy mət yu'əjaty yoodsótə, es nbətum ja Nindsun'ajtam pojoty, es du'un n'ijtəm mət ja Nindsun'ajtam winə xəw winə tiempə. ¹⁸ Paaty mudə tyədu əyuk nayyajotkəkədə nixim niyam.

5

¹ Məgu'ugítaty, mət ja xəw tiempə, kyaj jyatyimtsékyaty es nduknijəyət. ² Miidsəty yajxon xyñijəwudə ko ja xəw tiempə mə myina'əñ ja Nindsun'ajtam, jaa mə naty nga'əə'ajt ngəjot'ajtam, éxtəm ko ja ma'tspə koots jya'ty. ³ Pes ko ja'əy ñəjyənəñəbudə: "Tyam sitəy əgəjk jotkək ndsənə'əyəm, kyaj ti əməy jotməy", net ti'in myiñ mə yu'əjaty ja kutəgo'oyən, éxtəm dyəjnəxtə ja pək adə'onənə toxtyəykəty ko ja 'yu'ungu'unə ttiempəəđəñnə, mə ni wi'ix tsoo mbaət kyanitse'eky. ⁴ Per miits məgu'ugítaty, kyaj m'ittu kubi'its ku'ook, kyaj ja Nindsun'ajtam mdukjəjtpətudət ti'in éxtəm ja ma'tspən, ja'a ko mnija'adəp wi'ixə du'un myina'əñ jya'tə'əñ. ⁵ Nidəgəkyaty miits mja'a'átudə Dios esə Jesukristu, kyaj mja'a'ətyaty ja kə'oybyu. ⁶ Paaty kyaj n'ijtəm éxtəm pənəty məədəgooy-dyəp, n'ok'ijtəm wijy kejy es nnəjyəkəwjtəsum. ⁷ Pənəty məədəp, koodsə myə'ədu; es pənəty uk məkudəp, koodsə y'uuk myu'ugudə, ⁸ per ədsajtam pənəty xəw'ət ja'a'ajttəp, wijy kejy nnəyja'ijtəm. Du'un n'ijtəm éxtəmə soldədu di'ibu nayxyojəp mət ja pəjxngəatsy, naygywentə'ajtam mət ja məbəkən es ja naydsyokə naymyə'yat; es éxtəmə soldədu ñəgy'ipyəty mudə pəjxngúp, nandu'un nnəyja'ijtəm ja'əgyəxm ko n'awijxəm ja nniitsokən'ajtam. ⁹ Dios kyaj oj xywyin'ijxəm es n'axəjəm ja təydyu'unən, ja'a du'un

es n'axájum ja nitsokan mut yu'ugyujxm Nindsun'ajtum Jesukristu. ¹⁰ Yu'u 'ye'ky mut udsajtamgyujxm es njiky'ata'anam mut ya'u, oy nja'o'kumbu es oy njiky'ajtambu. ¹¹ Paaty nayyajukjudu, es naybyudúkadu nixim niyam es yajmujwiin yajkajaajudu ja mmubujkanuty, du'an éxtum jaayum xtyyundu.

Kajxwíjtan

¹² Məgu'ugítaty, nduknipuktəp es xymyay'at xywyindsu'ugudət ja di'ibáty tuundəp mut miidsuty, es m'uwij mgajxwíjudu mə yu Nindsun'ajtumə tyuunk. ¹³ Oy tsuj xtyyukx-onda'aktət es xysyóktət ja'agyujxm di'ibu tyuundəp. Jiky'attu ti'igyə jotkujk mut oytym púnuty.

¹⁴ Nanda'un nduknipuktə, məgu'ugítaty, es tukmədíjudu ja di'ibáty kyaj ti ttuna'añ. Jotnək wingajxudu di'ibáty maay tajtəp, pudúkudu di'ibáty kyaj oy tnijáwudu ja Diosu 'yayuk, es mudattu ma'xtujkan mut nidugekyə ja'ay.

¹⁵ Exkam miidsuty nidu'uk myajjambit axuək mut ja di'ibáty axuək mduundəp. Ni'igu du'añam xyjattət xtyyúndət ja oybyə nixim niyam mə miidsuty, es oytym púnuty mmut.

¹⁶ Du'añam m'ittət agujk jotkujk. ¹⁷ Kajxtaktáwudu. ¹⁸ Ja'aygyuda'aktə ja Dios oywyi'ix mjat mgubáttət, mut ko tyáadu du'an ja Dios tsyjejy es mdúndət éxtumə Jesukristu myuduumbuty.

¹⁹ Kyaj miits xyjajpkuwa'agudət di'ibu Espírítu Santu mduknija'adəp, es du'an kyaj juun jyambíttət ja mwinma'añuty. ²⁰ Kyaj xy'axukjáwudət ko ja'ay m'awa'anxudu ja ayuk di'ibu Dios winma'añmyooyudu. ²¹ Ijxkijxyudu tugekyə ja xprujkan mut ja Diosu jyaaybyajtən. Axájudu je'eyu di'ibu dan oy. ²² Xtijtə tugekyə di'ibu kyaj 'yóyaty.

²³ Wa'an ja Dios, di'ibu xymyo'oyum ja agujk'ajt jotkujk'ajtən, myajwatstə'ayuty tugekyə tugekyə, es dya'ítət ja mjot, m'anmaja'an esu mnini'x mgubajk, ni ti pyojpə, extə ko myínət ja Nindsun'ajtum Jesukristu. ²⁴ Yu Dios di'ibu mwoojudəp, kyuydyiimpə di'ibu kyajxyp, ja'a kyuydyunaampə tugekyə tyáadu.

Kajxo'xun

²⁵ Məgu'ugítaty, xyñigajxtə'agudəts uədsuty.

²⁶ Mənanədu nidugekyə nməgu'uk'ajtum éxtumxyəp xymyo'oydyə ja mayDios.

²⁷ Nduk'ana'amdəp mut ja Nindsun'ajtumə kyutujkan, es yajtukwingugajxudət tyadu neky nidugekyə ja nməgu'uk'ajtum.

²⁸ Wa'anə Nindsun'ajtum Jesukristu mmay'at mgunu'xudu.

Myumajtskpu Neku Di'ibu Paablu Tyuknigajxtu Ja Tesalóniku Ja'ayuty

¹Uj Paablu, mut ja Silvanu esu Timotee. Nduknigajxtuptsu tyadu neky ja mubujkputajk di'ibu ijttap ti'igyu mut ja Nindsun'ajtam Dios Teety esu Nindsun'ajtam Jesukristu, es ñaymyúkudu ma Tesalóniku kajpn. ²Wa'anu nDios Teety'ajtam esu Nindsun'ajtam Jesukristu mgunu'xudu es mmo'oyudat ja agujk'ajt jotkujk'ajtan.

Yajpayo'oyup ja ja'ay ko Kristu myina'añ

³Megu'ugítuty, oy ko du'ñumts nja'aygyuda'aky ja Dios mut miidsuty, éxtam pyadyuty, mut ko muj wiin kajaa yu mmubujkunuty esu mdsojkanuty di'ibu miits mmudajttap mut ja wiinkputy. ⁴Extam mbaat kots uudsuty n'ity ma Diosu myubujkputajk ñaymyúkudu, nayjya'adupts muj es jotkujk mut ja ma'xtujkun es ja mubujkun di'ibu miits mya'ijxadup, oy ja mmudsiputy mja''awa'ktujkabudu es ja ayo'on jotmay xyajnáxtu. ⁵Tyaadu ya'ijxadup ko Dios tmudaty ja tuj'ajtan éxtam tpayo'oy es du'un mbaadyuty es m'ittat ma kyutujkun, di'ibu miidsuty tyam mgu'ayo'odup.

⁶Pes tuj'ajtan di'ibu Dios tyiimpy; ya'ayówup di'ibu miits mya''ayoojudup, ⁷es mmo'oya'anudu ja mbo'xtáknuty miidsuty di'ibu ayo'on jotmay yajnaxtup, nandu'un éxtam uudsuty. Tyaadu du'un ja xuu ma kyuxu'uga'añ ja Nindsun'ajtam Jesukristu ko kyuda'agut tsajpótm junya'angóty mut ja mukpu 'yanklusuty. ⁸Tyadyunaampy ja di'ibu kyaj t'ix'attu ja Dios es ni tkatundu kwentu ja oybyu ayuk di'ibu ñimadyakypy ja Nindsun'ajtam Jesukristu. ⁹Tyadyuty yajtukumudowándup winu xuu winu tiempu es yajpajta'agut jagam, kudiibu jam 'yíttat ma Nindsun'ajtam es ma ja myuj'ajtan esu myuk'ajtan. ¹⁰Du'un jyátut ko myínut ja Nindsun'ajtam ma tadu xuu, es wyindsu'ugudat ja jya'ayuty es myuj'ixudat nidugekyu ja myubujkputy. Jam miidsuty nandu'un m'ittat mut ko tu xymyubuktu ja tuj'ajtan di'ibu tu nduk'uxpuktu.

¹¹Paadyuts du'ñum ngajxta'aky mut miitskyujxmuty, n'amdeepy nbujtseebyuts ja Dios es mduknitákudat es mja'ay'átudat. Nandu'unuts ngajxta'aky esu Dios myuk'ajtungyujxm kyuydyúnup tugekyu di'ibu oybyu mdunándup ja'agyujxm ko xymyubuktu, ¹²es du'un ja Nindsun'ajtam Jesukristu yajmujjáwup mut yu'ugyujxmu m'oyjyiky'ajtan, es yu'u nandu'un mmo'oyudup es miits myajmujjáwudat ma wiink ja'ayuty.

2

Muj tugoybyekyjya'ay

¹Megu'ugítuty, es wi'ix jyata'añ kyubatá'añ ma ja tiempu ko myínut ja Nindsun'ajtam Jesukristu es xyajnaymyuka'anum mut yu'u, n'andeebyuts ²es kyaj pojun mwinmaay-dyugátstut es katu mya''adsu'ugudu ja'agyujxm ko jamu ja'ay di'ibu junándup ko tu jyaty ja Nindsun'ajtam. Kyaj du'un xymyubúktut pan jyuna'andu ko Dios tyuknija'aju, o junándup ko du'unuts uj tu ngajxy o du'un tu'ugu neky jyuna'añ di'ibutsk uj tu nja'ay. ³Katu mnayyákudu es wi'ix tsoo mwin'uanudat. Pes jawyiin ja ja'ay tñibudu'u-ga'andu Dios es nandu'un kyuxu'ugut ja muj tugoybyekyjya'ay di'ibu tu yajkajxpéky es kyutugóyut. ⁴Tyadu axuk ja'ay naybyujtákap myudsip di'ibu ja ja'ayuty myudajttap éxtamu dyiósuty, es myudsip'ajtypy tugekyu di'ibu ja ja'ayuty 'yawdajttap. Pes extu naxwa'tsp ma Diosu tyujk, es jyuna'añ ko yu'u du'un Dios'ajtp.

⁵Pes jamyatstu kots n'ijty mut miidsuty, n'awa'anudu ko du'un jyata'añ. ⁶Mnija'adup tyam ti ya''adujkup, es du'un ñiguxu'ugut pán ja'a ma ja tiempu di'ibu ja Dios tu ttuknibujtaagu. ⁷Taa ja'anu ja axuk'ajtan di'ibu tadu muj tugoybyekyjya'ay tyunaampy ayu'udsyu. Per di'ibu ya''adujkup tyam, óknem ñujx jyuge'eky. ⁸Es ko jyuga'agut, net yajnijawuya'añ pánu du'un ja muj tugoybyekyjya'ay, di'ibu Nindsun'ajtam Jesukristu ja'oogaampy ko ñibiixudat es dyajtugoya'añ mudu jyaj tyu'xun ko naty myiñ.

⁹ Ko tadu muj tugoybyekyjya'ay myina'añ, pudúkudap ja mäjku'ugópk Satanás. Ni'igu muk'ajtan maat myina'añ es ttuna'añ oytyim di'ibuty ja muk'ajtan, es andakungyujxm ttúnat ja muj'ajtan, ijsxw'umun es di'ibu ja'ay du'añu yajwu'amudyaadyap. ¹⁰ Es myubudsmaampy oytyim di'ibuty ja pojpu 'yandakun es twin'uuna'añ twinxaja'añ di'ibáty najxtap ayoodakno'ty. Tyaadu najxtap ayoodakno'ty mut ko kyaj ta ttsokta es t'axájudat ja tuj'ajtan di'ibuxyup tu yajnitse'egyuty. ¹¹ Ja'agyujxm ko tkamubukta ja tuj'ajtan, paaty ja Dios tpujtáky wi'ix yajwin'uundut, es du'un tmubúktut ja andakun, ¹² es yajpekymyo'oydyut nidugekyu púnaty kyaj tmubukta ja tuj'ajtan, ja'a tsojoktap ja axuukpu.

Ti'igyu ya'ittu ja mubujkun

¹³ Per oy ko udsuty du'añumts nja'aygyuda'aktats ja Dios mut miitskyujxmty, mugu'ugítuty, ko mdsokkadap ja Nindsun'ajtam, mut ko Dios mwin'ijxudu jawyíñap es mnitso'oktat mut ya'ugyujxm ja Espírítu Santu di'ibu mya'ijtadap wa'ats, es ja'agyujxm ko tu xymyubukta ja tuj'ajtan. ¹⁴ Tyaadu du'un mduknwoojudu Dios mut ya'ugyujxm oybyu ayuk di'ibuts udsuty ngajxwa'xtap, es xymyudáttut ja Nindsun'ajtam Jesukristu myuj'ajtan.

¹⁵ Pes du'un mugu'ugítuty, du'añum amumdu'uk jot xymyubúktut ja Kristu es katu xyja'aydyugódyu ja xupujkun di'ibu tu n'anuumadu es tu nduknigaxtu nekykyujxy. ¹⁶ Ja Nindsun'ajtam Jesukristu ku'am, es ja nDios Teety'ajtam, di'ibu xytsyokkam es myaj'ajtungyujxm tu xymyo'oyam ja jotkujk'ajtan winu xuu winu timpu es ja oybyu di'ibu n'awijxum, ¹⁷ wa'an ya'ujjuty mjetmukmo'oyudu es mya'ítudat du'añum es xytyun xykajxtat tugekyu di'ibu oy.

3

Xynigajxta'agudats udsuty

¹ Mugu'ugítuty, ma kyajnumts nyajkugúxu tyadu neky, n'ak'anuumayándap es xyni-gajxta'aktadats es du'un ja Nindsun'ajtam Jesukristu 'yaxpukun wya'xat pojun es ja ja'ayuty t'axájudat mut ja may'ajt windsu'kun, éxtum miits tu xy'axájudu. ² Amdow pujktsówdu nandu'un ja Dios es xyajtso'ogudats ma ja axuk ja'ayuty, mut ko kyaj tyagekyuty ya ja'ayuty tmubukta Diosu 'yayuk. ³ Per kuuydyiimpy ja Dios ja 'yayuk, ya'u myajmujwiin myajkajaaxudap ja mmubujkun es m'agu'adúk m'axajtúkadap es myajtso'ogudap ma ja ka'oybyu. ⁴ Ndukmu'awdajtupts ja Nindsun'ajtam ko miits xytyúndut di'ibu nduk'ana'amdap, es du'añum xy'aktúndut. ⁵ Wa'anu Nindsun'ajtam mbudúkudu es xjávudat ja Diosu tsojokun es xymyudáttut ja Jesukristu mya'xtujkun.

Xypýatam es ndu'unum

⁶ Mugu'ugítuty, nduk'ana'amdap ja Nindsun'ajtam Jesukristu xyuugyujxm, es mnayjyabúkadut ma oytyim di'ibuty ja nmugu'uk'ajtam di'ibu kyaj tyuna'añ es di'ibu kyaj jyiky'aty ti'igyu éxtum ja xupujkun di'ibuts tu nja'awánudu. ⁷ Pes miits mnija'adap wi'ix mjiky'áttut es xypyanujxtat di'ibuts tu nnastúnudu; tuunats uj kots muut miits n'ittu, ⁸ es ni ngakaay nga'úktats nadu'añ. Ni'iguts nduun n'ayooy xuuñ kudiibu nidu'uk mdimpaadudat ja ka'ay ukun miidsuty. ⁹ Oyuts uj mbaat nja'amdowdu esxyu'pts miits xypyudúkudu, nik ni'iguts nduundu es nmo'oydyut tu'ugu nu'u tu'u ja oybyu di'ibu mbadúndap. ¹⁰ Kots n'ijty mut miidsuty, nmooydyu tyadu kajxwíjün: "Di'ibu kyaj tyuna'añ, kyaj kyay 'yuugut." ¹¹ Pes du'un n'anuumadu mut ko tats nnijawu ko nidu'uguty miidsuty nugo m'oknuux'ajnuu, kyaj mnaydyukjotmaydyúnudu mgu'amduunk, je'eyu mwinjün mwindujku xymyadya'aky di'ibu mgadimpátap. ¹² Tadu du'amba ja'ay nduknipejkyu'pts mut ja Nindsun'ajtam Jesukristu kyutujkun, es tmastu'ududu tadu du'amba winma'añ. Wa'an ttuñ t'ayoy yajxón es ñayyajký ñayya'uugudut ku'am.

¹³ Mugu'ugítuty, kyaj m'anuxat es xytyun xykajxtat di'ibu oy. ¹⁴ Pün ja pün kyaj tmudoogukya'añ di'ibuts nmadyakypy ma tyadu neky, m'ixtap pánudyu du'un es katu

ti mēēt xy'umuk xkyajxmúktū, es dē'an tsyoydyu'unga'at. ¹⁵ Per katū xpyųjta'aktū éxtamū mmēdsipān, ni'igū xyñū'umo'oy xytyu'umo'oydyūt éxtamū mmēgu'ugān.

Kajxpo'xūn

¹⁶ Yū Nindsūn'ajtām di'ibū yajkpy ja aguik'ajt jotkujk'ajtān, wa'an yū'ū miits mmo'oyūdū w'ix tsoo ja jotkujk'ajtān winū xūū winū tiempū, es wa'anū Nindsūn'ajtām t'ity mēt nidūgekyū miidsuty.

¹⁷ Ūj Paāblū, nduknijáyūdats miidsuty yū kajxpo'xūn mēdūdsū ngu'ūm letrū. Dē'ūnūts nja'ay mā tūgēkyūdsū nneky. ¹⁸ Wa'anū Nindsūn'ajtām Jesukristū mgunu'xūdū nidūgēkyaty miidsuty.

Myutu'ukpu Neku Di'ibu Paablu Tyuknigajx Ja Timotee

¹ ʘj Paablu, Jesukristu 'yaropstulu, es kéxyuts nmiñ ma Dios ya nYajnitsokpua'ajtum esu Nindsun'ajtum Jesukristu, di'ibu ndukjotkujk'ajtum, ² nduknigejxyuyuts miju tyadu neky, Timotee. Du'unuts mij njawu éxtamdsu n'u'unk, ja'a ko ujts mij tu ndukmabeky ja Kristu. Wa'an ja Dios Teety esu Nindsun'ajtum Jesukristu mguni'xyuty es mmo'oyuty ja pa''ayo'on esu agujk'ajt jotkujk'ajtun.

Kyaj yajkupúkat ja uxpujkun di'ibu kyaj tyuy'ajtunaty

³ Kom tu nduknipeky kots oj nnejxy Masedoñ ñaaxóty, wu'um Éfesu kajpnóty es xy'anuumadu tadu ja'ayuty es kudiibu ya'uxpúkat di'ibu kyaj tyuy'ajtunaty, ⁴ es anuumadu ko kyaj tmujpajta'agut ja 'yaptajku madya'aky esu wiinkpu jekymyadya'aky, mut ko tugekyu tyadu je'eyu dyajtgóy ja tiempu es kyaj xytyu'unxum ni madsou, es ni xykyapudajkam es nguudyu'unum mut ja mubajkun di'ibu ja Dios tu xytyuknipajkam.

⁵ Ja'agyujxmu tyadu ana'amun es nixim niyam nmaydsyojkum mut ja wa'ats aa wa'ats jot es munt ja tuy'ajtunbu mubajkun. ⁶ Naaguty tu tmudu'udugóydyu tyadu uxpujkun es tu ñaygyuyákyuty mut ja nanugoobu kajxy madya'aky. ⁷ Byeen jyatuk'uxpuka'andu ja Diosu 'yana'amun, per ni tkajagyúkudu di'ibu myadyáktap es ni di'ibu tuk'uxpujktap éxtamxyup jyatuy'ajtunmudaty.

⁸ Nnija'am ko oyu tadu ana'amun ko nyajtu'unum éxtum pyaadyuty. ⁹ Nnija'am nandu'un ko ni tu'ugu ana'amun kyayajpajta'aky mut ja di'ibu tyuundap ja oybyu. Tadu ana'amun ja'a du'un mut ja di'ibu niye'epy yujk'ye'epy, di'ibu kyaj 'yuygyupeky kyajxykupéky, di'ibu axuk ja'ayuty, di'ibu pojpu ja'ayuty, di'ibu kyajpu Dios tmuj'ixy, di'ibu kyaj tñuñ kwentu Diosu 'yuxpujkun, di'ibu yajja'ay'o'ktap, es extu di'ibu ya'o'ktap ja tyaak tyedyuty, ¹⁰ di'ibu mu'induundap, di'ibu yedyujkaty tyuundap tsoydu'un muntpu ak ya'ujuty, di'ibu tyo'ktap ja ja'ay, di'ibu andáktap, di'ibu Dios tyukkajxpejtyty mut ja andakungyujxm, es di'ibu oytyiity wiink tyiimpy kudiinam éxtum ja tuy'ajtunbu uxpujkun. ¹¹ Ja'a n'andijpyuts ja oybyu ayuk di'ibu muj'ajtun muntpu esu Diosu kuni'xyryu xytyuknipajkats es ngajxwa'xadats.

Paablu Dios tja'aygyuda'aky ko pya''ayóyuty

¹² Nja'aygyudákyuyuts ja Nindsun'ajtum Jesukristu mut kots tu xymyo'oy ja madakun mudadsu nduunk, es mut kots tu xywyin'ixy es tu xyryujta'agyuts es ndúnudats ja tyuunk, ¹³ es du'unuts tu xytyuknipeky óyuts uj jawyíñup ngamuj'ijxy mudadsu n'ayuk, es óyuts oj njajuna'añ tsaatsykyubéty mut ya'u, es nbajudijtyuts ja jya'ay. Peru Dios myudajit ja pa''ayo'on mut uj, ja'a ko kyajnumdsu naty nmabeky ja Jesukristu es kyajtsu naty nnijawu tiidsu du'un ndiimpy. ¹⁴ Paaty ja Nindsun'ajtumú myay'ajtan oy jyantsymyájuty mut uj, ti'igyu mut ja mubajkun es ja tsojkan di'ibu nandu'un nmudajtam mut ko n'ijtam ti'igyu mudu Jesukristu.

¹⁵ Byeen tyuy'ajtunaty, es nidugekyu tmabúktat, ko Jesukristu myiñ naxwiñ es dyajnitso'oga'añ ja pojpu ja'ayuty, es ma du'umba pyekyjya'ayuty nik ni'igu axuuk uj.

¹⁶ Per paadyu Dios tmudajty ja pa''ayo'on mut uj, esu Jesukristu dya'ixudat ja mya'xtujkun muj wiin ma uj. Es du'unuts xyajtúñuts éxtamu di'ibu ni'igu tmudaty ja pyojpu, éxtamu ijxpajtan mut ja di'ibuty óknamu naty myubukándap ya'u, es tja'a'áttat ja jiky'ajtanu winu xuu winu tiempu. ¹⁷ N'awdajtam ja Dios, rey winu xuu winu tiempu, di'ibu myudajtyty ja windsu'kan esu muj'ajtun, ya'u tu'uk Dios'ajtp, di'ibu kyaj ya'ixy es di'ibu nina'a kya'eeky. Wa'an du'unaty.

¹⁸ U'unk Timotee, di'ibu tyagadu nduknipejkyp, ti'igyu ya'u éxtum ja mugu'uk nmimay-dyákudu ja Diosu jya'a jawyíñup. Paaty mut ya'u mbaat amumdu'uk jot xy'aktimmudúñ ja Dios nu'unu mmujaa. ¹⁹ Mudat du'unam ja mubajkun amumdu'uk jot es mudat ja mjot mwinma'añ wa'ats. Naaguty kyaj trujktajkudu ko ja Dios jyawinma'añmyo'oya'anudu.

Paaty ñayyajwinma'añdyugoooyudu es tmastutta ja mabujkun ma Kristu. ²⁰ Du'an jyajttu ja Imeneu esu Alejandra. Paaty es tñijáwudat jatuk xuu es kyaj tmu'adugoy tmuğajx-tuğoyat ja Dios, ndukkudujkuts ja mäjku'ugópk Satanás.

2

Paablu ttuknipeky ja Timotee es kyajxta'agut

¹ Tim jujp'am nmanu'xtáktap esu ja'ay tni'amdówudat, tñigajxtaagudat nidugekyu ja'ayuty, es tja'aygyuda'aktut ja Dios ja'agyujxmuty, ² nidugekyu réyuty es nidugekyu justísuty, es du'an mbaat njiky'ajtam yajxón es ni pún maat ngatsiptu'unam, es ndu'unam ja oybyu es njiky'ajtam éxtam ja Dios ttseky. ³ Tyaadu du'an oy, es yu'u du'an 'yoyja'ap ja Dios yu nYajnitso'ajtam, ⁴ pes yu'u tseyjpy es nidugekyu yajnitso'ogudat es nandu'an tjaigyúkadut di'ibu dun tuy'ajtan. ⁵ Ja'a ko ta ti'igyu je'eyu Dios, es nan ti'igyu je'eyu di'ibu ádsajtam xykudunaabyu'ajtam ma Dios, yu ja'ay Jesukristu, ⁶ nayyajku ma 'ye'ky, es du'an tkubejty tkumudooy ja ñitsokun nidugekyu naxwíñudu ja'ayuty. Esu tyaadu jaya'ijx ma ja tiempu yajtuknibujtáku. ⁷ Mudu tyaaduts uj oj nyajpujta'aky ja Diosu 'yayuk kajxwa'xpu esu apóstulu, es ndukni'ixudats ja tuy'ajtan es ja mabujkun mut ja di'ibu kyaj 'yisraelítuty. Tuy'ajtanuts njuna'añ, kyajts n'anda'aky.

⁸ Ndejpyuts esu ja'ay oytyim maaty kyajxta'aktut, dyajpu'du'uktut ja kyu'ujuty mut ja wa'ats aa wa'ats jot, kyaj ñayyajjot'ambúkadut es kyaj tsiyptúmat nixim niyam. ⁹ Esu toxytyujk ñaywyitadut yajxón adu'yu, es kyaj ñayñiwook ñaygyuxwoogudat es ñayyajmujpudsúmadut, es ni je'eyu kyanayya'oydyúkadut mut ja ooru o perlu, es ni mut ja wyitu tsooxatypyu. ¹⁰ Wa'an ttundu ja oybyu tuunk di'ibu pátpu ttúndat nidugekyu toxytyujkuty di'ibu myuduundup ja Dios. ¹¹ Wa'an yu toxytyujkuty amonu es yuunk naxyty tmdoo'ity ja uwij kajxwíjun. ¹² Kyajts uj nyajkutíky es ja toxytyujk ya'xpráktu o ja yedyujk t'ana'amut. Wa'an amonu t'amudoonáxy, ¹³ mut ko Dios dyajkojy jawyiin ja Adán es óknumu Eevu. ¹⁴ Yu Adán kyaj oj yajwin'uuñ, ja'a du'an ja ñudo'oxy di'ibu yajwin'u'un, es ko oj yajwin'uuñ, net oj pyekykya'ay. ¹⁵ Per ja toxytyujk jyotkujk'áttut ko tpadundu ja u'unktaak'ajtan, ko tmadattu ja mabujkun, es ko tpadundu yajxón mut ja tsojkan, ja wa'ats'ajtan es ja tuda'aky'ajtan.

3

Wi'ix tyúndat ja mabujkputajku kywentu'ajtpaty

¹ Tuy'ajtanu'u tyadu ayuk: Pún ja pún ttseky es tyúnut ja mabujkputujk kwentu'ajtrpu, oyu tadu tuunk di'ibu tseyjpy. ² Di'ibu kwentu'ajtrp ma mabujkputujk ñaymyúkadu, jiky'átup wa'ats es éxtam kyaj mbaat jajpekymyo'oy, di'ibu myudajtypy ti'igyu ñudo'oxy, di'ibu jiky'ajtrp tuda'aky es ñay'aguwítsuty, di'ibu naymyay'ajit naywyindsu'kup, di'ibu oyña'ajuty 'yaxájup ja ja'ay yajxón ma ja tyujk, di'ibu mbaat ya'axpeky, ³ di'ibu kyaj myu'i-iky, di'ibu kyaj tsiyptujkuty, di'ibu oyjya'ay, di'ibu tuda'aky amumdu'uk jot, di'ibu kyaj myeeñ'ooguty, ⁴ di'ibu yajxón ana'amp ma tyujk es du'an tmo'oyat ja ijxpajtanu 'yu'unk 'yuna'k es myumudówudat es wyindsu'ugudat; ⁵ pes pún tu'uk kyaj tjaty 'yana'amut ma yu kyu'umdu'ujk, ¿wi'ix mbaat tkwentu'aty ja myumabujkputy ma ñaymyúkadu? ⁶ Kyaj tyúnut mabujkputujk kwentu'ajtrpu di'ibu naamnum tmumabujktsuon ja Dios, mut kooxyup du'ambu tsojk nu'x ñapudsemy muj kujxm es tsojk nu'x ñajaty éxtam ja mäjku'ugópk oj yajkaxpeky. ⁷ Nandu'an koonum tseykyuty es ñaywyindsu'ugudat ma yu di'ibu kyaj yu'edyu Diosu myuduumba, kaduibu pún kyawindsu'ugudat es ja mäjku'ugópk jajpekky'adut.

Wi'ix tyúndat di'ibu pyudujkadup ja mabujkputajku kywentu'ajtpaty

⁸ Es nandu'an di'ibáty pyudujkadup ja mabujkputajku kywentu'ajtpaty, yu'u di'ibu naymyay'ajit naywyindsu'kup, di'ibu kyaj kyo'oy'úy kyo'oygyajxy, di'ibu kyaj myu'iiky myumi'igyaty, di'ibu kyaj myeeñ'ooguty. ⁹ Nandu'an koonum tseykyuty es tmu'o'ktáwut ja tuy'ajtan di'ibu Dios tu dya'ixyaty di'ibu nmabujkan, es myudátut wa'ats ja jyot

wyinma'añ, ¹⁰ es jawyiin ya'ijxma'tsy; es pæn kyaj tmædaty ja pyekey, wa'an ttuñ ma ja mæbujkputujk ñaymyúkæda. ¹¹ Es nandæ'un koonam ja ñudo'oxyaty ñaymyay'át ñaywyindsa'ugæda, kyaj 'yabi'ts'áttat, es ægyupuk kyajxykyupúktat. ¹² Pes tu'uk di'ibu pyudujkup ja mæbujkputujku kywentæ'ajtræ, yæ'u túnæp di'ibu myædajtypy tu'uk je'eyæ ñado'oxy es di'ibu jyajtypy t'ana'amut ja 'yu'unk 'yæna'k ma yu jyæun tyujk. ¹³ Mut ko yu pudujkubaty di'ibu yajxón tuundæp, pátædap tu'ugu windsu'kun es da'un amumdu'uk jot tmadya'aktat ja mæbujkan di'ibu myædajtypy ma Jesukrista.

Wi'ixæ Dios dya'ixyaty ja tæy'ajtæn

¹⁴ Tim tsojk næjx ngu'ixa'andæ, per tyam nduknigaxtu ma tyædu neky jaabyéty, ¹⁵ es pæn akwæ'amæpts, mnijáwæp wi'ix mnayya'ityaty ma Diosu jya'ayaty, pænaty myæbujktæp ja Diosu jiikyryæ es dya'ittu ja tæy'ajtæn. Es ja tæy'ajtæn, da'un yæ'u éxtam tu'ugu pilæar di'ibu pyattænaapy ja tujkni'x, es nandæ'un éxtam ma tsonda'aky ja tujk. ¹⁶ Tæy'ajtænæ'u ko ni'igu mæj ja Diosu jya'a di'ibu ijty kyaj yajnijáwæ:

Miin jajt ja Kristu mudu ja'ayæ ñini'x,
ya'ijxu ja Espírítu Santu ko wa'ats yæ'u,
ijxædu ja ánkæusaty,
yajnimaydyák ma naxwiñædu ja'ayaty,
mæbujkædu ja'ay yæ naxwiñ,
ya'axajæ jam tsajpótæ.

4

Di'ibu myatstúttup ja mæbujkan

¹ Per ja Espírítu Santu xtyyuknija'am wa'atsti'knæ ko ma naty ja timpæ ttimpatnæ ma jyæmbita'añ Nindsun'ajtæm, naægaty ñika'agándæp ja myæbujkanaty es tpanujxa'añ ja æprijkan di'ibu miimp ma ja ka'oybyu di'ibu win'u'andæp. ² Ja'a myæmudowándæp ja ja'ay di'ibu nay'andijædap jyiky'attu tæy'ajtæn mæut, di'ibu kyaj tnakyjyáwædu es 'yaxæugaty ko pyektyundæ, éxtæmxyæp tu tyooydyægooyñu jyot wyinma'añ mut tu'ugu pujxnu jantsy ambu. ³ Tyædu win'u'ambu kyaj tkupæktæ es pæn pyæk 'yuugæ, es nandæ'un jyæna'andæ ko taa je'xy di'ibu kyaj yajju'xut, oy ja Dios tjarujtákyu tyædu je'xy es tja'xut ja myæbujkæty es di'ibáty ñija'adæp ja tæy'ajtæn, es tja'aygyudæ'aktat ja Dios. ⁴ Pes tægekyu di'ibu Dios pyujtæk, oy yæ'u es kyaj ædsajtæm n'æxtijæm ni tii pæn n'axájæm es nja'aygyudákæm ja Dios, ⁵ mut ko da'un ja Diosu 'yayuk es ja kajxtákæn pyujtækypy wa'ats.

Jesukristu 'yoymyæduumbæ

⁶ Pæn mduk'æpæjkyryæ tyæadu ja nmægu'uk'ajtæm, mijtsu da'un tu'ugu oybyu myæduumbæ Jesukristu, es m'uts myotkudæ'agæp mut ja mæbujkan es mut ja oybyu æprijkan di'ibu mbadiimpy. ⁷ Per katu xtyyuñu kwentu lyoku winma'añaty es di'ibu jeky myadyák-tæp nan nægoobu. Nik naybyujta'agædu amumdu'uk jot xymyædúnut ja Dios. ⁸ Pes je'eyæ waanu ttuk'oy'aty ja nini'x kabajk ko nyaj'yúngæm, per di'ibu sitæy waanu ni'igu nduk'oy'ajtæm ko n'awdajtæm ja Dios es nmædu'unæm. Taadu da'un tsobatp ma tyædu jiky'ajtæn di'ibu tyam es nandæ'un ma tadu jiky'ajtæn di'ibu miimp. ⁹ Tyæadu da'un jantsy tæy'ajtænæ'u, es nidægekyu tmæbúktat. ¹⁰ Tyæadukyæjxmæ da'un ndu'unæm ja delijensæ es nmæmadákæm, mut ko tu nnaygyæyajkmæ ma Diosu jiikyryæ, di'ibu tu ttuknibujtaagæ ja nitsokæn mut nidægekyu ja'ayaty, es waanu ni'igu di'ibu myæbujktæp.

¹¹ Kajxwæ'x es ya'æpæk tægekyu tyæadu. ¹² Exkæm pæn mduksi'igædu mut ko mwimbu'udsatyñæm; ja'a da'un myákæp ja ijxpajtæn mut ja di'ibáty myæbujktæp ja Jesukristu, éxtæm mij ja m'ayuk, éxtæm mnayya'ityaty mut ja tsojkan, éxtæm mnayya'ityaty ma ja mæbujkan, es exkæm ja mjiky'aty wa'ats. ¹³ Maænæmts æj ngaja'ty, tukwingugajxæda es kajxwæ'x ja Diosu jyaabyajjæn, es xya'æpæktæ. ¹⁴ Yajtún ja madakæn di'ibu Dios mmooyu ko ja mujja'aydyujkæty dyajnáxtæ ja Diosu 'yayuk, tpejttáktæ ja kyæ'u ma mij es mgunu'xu.

¹⁵ Tyam yajtún tægekyu di'ibu Dios mmooyæ, es da'un tægekyu mbaat t'ixtu ko mij xyajmæj xyajmáyu ko xtyyuñ éxtæm ja Dios ttsek. ¹⁶ Kwentu'at ja mjiky'ajtæn es ja

m'axprijkan. Du'añamu du'un xytyúnat, es du'un nuix mnitse'eky es nandu'un di'ibáty mmamadoojadap.

5

Wi'ixu Timotee jya'ay'átut ma ja mubujkputujk

¹ Katu xy'oooy xya'axy ja muija'ay yedyujkaty; ni'igu xkyajxwíjat éxtamxyur yu'u xytyeety'áty. Mudat yajxón yu una'ktujkaty éxtamxyur xymuga'ax'áty. ² Mudat yajxón yu muija'aydyoxytyujkaty éxtamu mdaagu'un, esu una'ktoxytyujkaty éxtamu mmuga'axen, mut winu oyjyot.

³ Pudaku ja ku'ekyto'oxyuty di'ibu dun sitay tugoy'ajtxadap. ⁴ Pun jaa ku'ekyto'oxy di'ibu myudajtypy ja 'yu'un'k o 'yok, tadu u'un'k ok yu'u dun jawyiin pyudákup ja tyaak o ja ñanitu, es du'un tkuydyúnat éxtam pyaadyuty mut nandu'un ja fyamilyu, dya'ixat ko tmay'ajnjáwu tugekyu di'ibu tyaak tyeety tyuundu mut yu'ugyujxmty, mut ko du'unu dun tteky ja Dios. ⁵ Ja ku'ekyto'oxy di'ibu sitay tu wye'emy kujm adu'uk, yu'uyu 'yaa'ajty jyot'ajtypy ja Dios, kyaj tmabe'xy es kyajxta'agut es t'amdow tpujksówat ja Dios xuuñ koots. ⁶ Per ja ku'ekyto'oxy di'ibu winma'añdyugeepy es je'eyu tyaku xik xoombu, du'unu'u éxtamu o'kpu oy jyajiky'átyñum. ⁷ Tuk'ana'am tugekyu tyaadu nandu'un, kudiibu tii yajtukpeky'ixtat. ⁸ Pes pun ja pún kyaj ñaydyukjotmaydyúnty ja myug'u'uktujkaty, o waanu ni'igu yu kyu'am familyu, tuu dun t'uxtiyy ja mubujkan es waanu axuuk yu'u wye'emy kudiinam ja di'ibu kyaj tmabeky, ja'a ko yu'u jotmayduunur ja myugu'ugaty.

⁹ Yu'uyu mgujáyur ja ku'ekyto'oxy di'ibu tu tyagu'pxnajxnu jyumujt es di'ibu tu pyekey tugok je'eyu, ¹⁰ di'ibu oy yajnija'ap ko tu 'yoyjya'ay'áty, ko tu yajxón tnu'umo'oy ttu'umo'oy ja 'yu'un'k 'yuna'k, ko tsuj tu tmudaty ja jyabyaat jyabye'xy ma ja tyujk, ko tu ttekyppyuj ja Diosu jya'ayuty, ko tu tpudaku di'ibu ayoo jottagooydyur, ja'a ko oydyi'ibuty ti tu ttuñ ja oybyu.

¹¹ Per katu xkyupeky yajkujáyut ja ku'ekyto'oxyu kujk una'kpu es dyákat ja naybyudaku. Mut ko wyinma'añ myínat es pyuka'andut jatugok, ta nuix tmastu'uttu wi'ix tmadúnat ja Kristu, ¹² es du'un ñayyajpekyka'adu mut ko kyaj Kristu t'okmudunánadu éxtam tu ñaywyanda'agadu. ¹³ Waanu ni'igu jyaditta wyinjauun wyindujk, otyiity ttuktak ttukkajxudu es nugoo ñakumadyaagudu. Ta jyumbijnadu nuux; es kyaj ñuuxaty je'eyu, nandu'un 'yabi'ts'átta, nugoo otyiity tnamadya'aktu di'ibu kyaj pyaadyuty es tmadya'aktat. ¹⁴ Paaty ndsejpyuts esu ku'ekyto'oxy di'ibu kujk una'kpu pyákat, es tmadáat ja 'yu'un'k 'yuna'kuty, es t'a'u'uñ t'adsuunut ja jyuan tyujk, kudiibu tluagaarmo'oyut ja nmudsip'ajtam es ñibi'ts'úw ñibi'tskajxadut. ¹⁵ Pes naaguty ja ku'ekyto'oxyu du'ambu éxtamu taadu tu wyinma'añdyugódyu. Paaty ñaydyukpawitsy ñaydyukpabo'odyuty ja ka'oybyu.

¹⁶ Pun jaa toxytyujk di'ibu myubejkyppya ja Jesús es tmudaty ma tyujk ku'ekyto'oxy, wa'an ku'am tpudaku, es kyaj tna'ixat es jyatyim'yajpudákut ma ja mubujkputujk; pes du'un mbaat ja mubujkputujk tpudákudu ja ku'ekyto'oxy di'ibu sitay ni tii tkamudaty tkajaygyepy.

¹⁷ Yu muija'ayuty di'ibu tuundur majatyu mubujkputujk ñaymyúkadu, pátur ja windsu'kun esu pudujkan, es waanu ni'igu púnuty kyajxwa'xtur esu ja'ay ttuk'ixtu ja Diosu 'yayuk. ¹⁸ Pes ja Diosu jyaabyajtan jyuna'añ: “Katu xypuyta'aky ja 'yajjidsu noviin ma twindeeñ ja triigu.” Es nandu'un jatuk peky jyuna'añ: “Yu muduumbu pátur yu myuju'uñ.”

¹⁹ Es ja muija'ayuty di'ibu tuundur ma ja mubujkputujk ñaymyúkadu, katu xkyupeky es yajni'unat pun kyaj kyuxe'eky majtsk o tuguuk di'ibu ñikajxpáttur. ²⁰ Per pun tui'ajtan ko tmudaty ja peky oypúnuty, win'oo mayja'ayóty ma mubujkputujk ñaymyúkadu, es du'un ja wiingátypyu tpuktadu kwentu kudiibu du'un nandu'un 'yadu'tstut.

²¹ Yijxyu myudeepy ja Dios esu Nindsun'ajtam Jesukristu mut ja 'yánklusadyu wyinwitsypyu, ko nduknipyeky tyadu xpxujkan es xypyadúnat du'añam mut ja oyjyotkyujxm,

es kyaj win'ixy wingexy. ²² Ko xywyin'ixa'anut naak di'ibu ana'amur ma mubujkrutjik ñaymyúkada, jawyiin xy'ixat wi'ix jyiky'aty, da'un éxtam ngajxwíj, mut ko pún mbujtákyry tu'uk di'ibu axaak jiky'ajtp, nan mmudajtyryu da'un ja peky. Exkam mbekyka'a.

²³ Es mut ko janaam jatsojk mjotpékyuty, kudii xyñaky'uugut yu'uyu wa'ats nuu, uuk nandu'un oyna'ununu vinn éxtama jottsooy.

²⁴ Pes yu ja'ayudyu pyojpu naaguty byeen tyimniguxe'egyuty es ñija'adur ja ja'ay ko yajtukkumodowándur, per naaguty ja ja'ayudyu pyojputy jaanum ya'ixy óknam.

²⁵ Nandu'un oy kyuxe'eky ko ja oybyu yajtún; es di'ibáty kyaj 'yóyuty, kyaj mbaat wye'emy ayu'udsyu.

6

¹ Nidugekyu di'ibu po'oduumba'ajttur, yajxon tmay'at twindsu'ugudat ja wyindsúnuty, kudii bu yajmugoy'úw yajmugogyajxat ja Dios es ja n'axpajkun'ajttam. ² Es pún yu po'oduumba yu'u wyindsun'ajttur ja Dios muduumbuty, ni'igu waana oy tmadúnut mut ko tmamubujkra'attu. Tuk'axpak es kajxwa'xu da'un.

Tuy'ajtanbu namyudunu

³ Pún ja pún dya'axpeky di'ibu kyaj 'yóyuty es kyaj ñejxy ti'igyu mut ja Nindsun'ajttam Jesukrista 'yuxpajkuna oybyu di'ibu ngajxwa'xum, ⁴ taadu naymyujpajtakur es ni ti tjaygyuku. Yu'uyu da'un wyinma'añ'ajtyry tmdya'aga'añ yu axuk winma'añ. Es ma yu tyaadu myiñ ja naywyinnaxaja'ak, naymyudsip'ajtuk, kanaydyukma'ijxuk tii, naydyukwin'ijx naydyukjajp'ijxuk tii, ⁵ esu yajnaydsyi'k yajnaygyojxuk, kyaj jyotxaamdu. Tadu ja'ayuty kyaj 'yóyuty ja jyot wyinma'añ es kyaj tñijawu ja tuy'ajtan, jyuna'andu ko yu n'axpajkun'ajttam yu'u da'un ma yajganaraty ja oy'ajttan. Mastu'udu tadu di'ibu da'unu wyinma'añ. ⁶ Tuy'ajtanu'u ko di'ibu nmubujkam, yu'u da'un yajkyry ja oy'ajttan ko ja'ay ttukjotkuda'aky di'ibu myudajtyry. ⁷ Pes ni ti oj ngamumi'inum naxwiin, es nan ni ti ngamunajxa'anum ko n'o'kam. ⁸ Per pún yaa nmudajttam ja ka'ay ukun es ja wit nijam, mut yu'uyu tyadu njotkujk'ajttam. ⁹ Peru di'ibu wyinma'añ'ajtyry ñayyajmukja'aydya'aga'añuty, kyaj tsyípaty kya'at pekyoty. Ja'a myudajtyry maylyoku winma'añ es di'ibu ja'ay yajpekytyunur, es da'un dyajnujxat es dyajtagóyut. ¹⁰ Ja'a ko ja'ay t'adsoktu meen, yu'u da'un yajmiimpy oytyim di'ibu axuk'ajttanuty; es ta naak, mut ko 'yadsoktu, tu tmastu'uttu ja Nindsun'ajttam Jesukrista es nugoo ñayya'ayówudu ma jyiky'attu.

Timotee ya'anmaay es amumdu'uk jot tpanujxat ja mubujkun

¹¹ Per mij Timotee, Dios m'u'unk'ajttur, kuka'ak tugekyu tyadu axuk'ajttan. Jiky'at mut ja tuy'ajttan es éxtamu Dios ttseky, mudu mubujkun, mudu tsojkan, mudu ma'xtujkan, mudu yuunk'ajtt naxypyu'ajttan. ¹² Panujx tugekyu amumdu'uk jot ja mubujkun, es windumbak ja jiky'ajttanu wina xuu wina tiempu, pesu tyaadu da'un ja Dios mduknii-woojudu es tu mnayyajnide'xyuty mut ja mmubujkun mayja'aywyindum. ¹³ Dios, di'ibu myeepy ja jiky'ajttan tugekyu di'ibu jaa jtp, esu Jesukrista, di'ibu kyajxtudak oy Ponsyú Pilatu wyindum, ja'a ñija'adur ko tyam nduknipeky ¹⁴ es xkyuydyúnut di'ibu nduknipejkyry. Katu xywyijstugátsy es kudii bu myajpeky'ixut, es tun da'un extu ko myínut ja Nindsun'ajttam Jesukrista, ¹⁵ ko da'un jyat kyubátat éxtam ttukniubjta'ku ja Dios, di'ibu ti'igyu kuni'xy Dios'ajtp, Rey'ajtp ma réyuty es Windsun'ajtp ma windsúnuty, ¹⁶ di'ibu tu'uk kyaj 'yeeky, di'ibu jiky'ajtp ma ja jajun ma ni pún mbaat kyamawingónuty, ni tu'ugu ja'ay kya'ixyuty, es ni mbaat tka'ixy. ¡May'ajtt windsu'kun es muk'ajttan mutt ja Dios wina xuu wina tiempu 'yítat! Wa'an da'unuty.

¹⁷ Wuj kajxwíj ja mukja'aydyujkuty ko katu nugoo myuj pyaadudu es kyaj je'eyu tjotmo'oyat ja mukja'ay'át, mut ko kujx najxpu'u. Wa'an ni'igu trajta'aky ja wyinma'añ ma Dios, di'ibu jiky'ajtp es xymyo'oyum tugekyu mujwiin kyajaa es njotkujk'ajttam.

¹⁸ Tuk'ana'amdu es ttúndat di'ibu da'un oy. Wa'an nayyajmukja'aydya'agudu mut ja oybyu

tuunk, es dyajwa'xa'anut di'ibu myudajt jyagyajptap. ¹⁹ Es ko du'un ttúnat, ñapatypy éxtam ttukjuj'ixy ja jyiky'ajtan di'ibu miimp óknam, es du'un 'yaxájur ja jiky'ajtan di'ibu tuy'ajtanba.

²⁰ Timotee, padún ja xpujkun di'ibu ta xy'axaju. Katu xymyudoogúka ya naxwíñudu ja'ayu lyoka winma'añ, ni di'ibu myadyakmujktap di'ibu nugooba tyijtap wijy'ajtan. ²¹ Pes naagaty di'ibu pyanujtuba tyada winma'añ, ta tmastu'utta ja mabujkun.

Wa'an Dios mgunu'xada nidagékyuty.

Мүмәйтскрә Некы Ди'ибә Паабла Тьукнигажх Жа Тимотее

¹Үж Паабла, Јесукристу 'япостәлә, Диосу тьыојкүнгүөјхм үј тә няјкәxy es ngajxwä'xut ја јикү'ajtән ди'ибә wyandak es nmüdajtäm ko n'ijtäm ti'igyu müdu Јесукристу. ²Ndukniğexpyyüdsu tyadu neky mij Timotee. Du'unuts mij njawu éxtämsu n'u'unck. Wa'anu nDios Teety'ajtäm esu Nindsun'ajtäm Јесукристу mguni'xyuty es mmo'oüyty ја pa'ayo'on es ја agujk'ajt jotkujk'ajtän.

Timotee oy yajniğajxy

³Njamејtsypyüts mij kots ngajxta'aky xuuñ koots. Nja'aygyüdükyppüts ја Dios di'ibuts nmüdiimpy müт ја wa'atspu jot winmä'añ, éxtäm ttuundu nandu'un ја n'aptajküts. ⁴Byeenuts njamyetsy ја mwinnuu, es njawin'ixaampy esuts njotkujküdyä'ayut. ⁵Pes njamyејtsypyüts wi'ix mij amumdu'uk jot xymyübeky ја Dios, du'un éxtäm yu mnanitu Loydu esu mdaagu'unck Eunisu, yu'ujaty myudajttu jawyiuu tyadu mübüjkän, es nmüdajtypyüts ја tәy'ajtän ko mij tyam nandu'un xymyüdaty.

⁶Paaty ndukjamyetsy es xyajmüjat ја madakan di'ibu Dios mmooyu kots mij ngu'unikoön. ⁷Pesu Dios kyaj oj xymyo'oyum di'ibu müüt njüjtsu'kum njajpja'am, ја'a oјts xymyo'oyum es njotmaktäkum müт ја tsojkän es müт ја јujwiјtsümbijtän. ⁸Paaty katu mdsöydyüñ es xymyadyä'agut ја Nindsun'ajtäm esu 'yuxpüjkän, es ni müт үј kots yam n'ity tsimy yu'ügyüjxm ја Nindsun'ajtäm, es nik müdanu müт ја Diosu myuk'ajtän ја ayo'on jotmay di'ibu jajpätр ја agyüjxm ја oybyu ayuk. ⁹Dios oj xyajnitsökum es oj xytyukniwo'om es njiky'ajtäm wa'ats, kyaj ko naty ti tu ndu'unum oy, ја'a du'un müт ko du'un ttuknibujtäku, es müт yu'ügyüjxm Kristu oj xytsyöjkum extu mä natyu naxwüñudu kyakoјyñäm. ¹⁰Tu dya'ixyüdyu tyadu tsojkän ko myiiñ jyajty ја nYajnitsokpә'ajtäm Јесукристу, di'ibu myümadak ја o'kän, es yu'ügyüjxm ја oybyu ayuk yajxon yajkajxwa'xy ko yu'u xyajjikyppyka'anum es xymyo'oya'anum ја jiky'ajtänu winu xuu winu tiempu.

¹¹Diösuts xywyin'ijx esuts ngajxwä'xudu tyadu oybyu ayuk, es xykyeјxyüts éxtämu apöstälä esuts nya'xpäkut di'ibu kyaj 'yisraelitaty. ¹²Paatykyüjxmüts ngu'ayowu tügekü tyaadu. Per kyajts ndsöydyüñ, müт ko nnija'abuts mäts tu nbuјta'aky amumdu'uk ја nwinmä'añuts, es nmüdajtypyüts ја tәy'ajtän ko yu Kristu myudajtypy ја muk'ajtän es tkuwa'anät ја tuunk di'ibuts tu xytyuknipeky extu ko myünatnum yu'u.

¹³Padün ја uxpüjkänu oybyu éxtäm tu xymyüdoy mä ujtsun, es jiky'at mä ја mübüjkän es ја tsojkän di'ibu nmüdajtäm ti'igyu müdu Јесукристу. ¹⁴Müt ја Espiritu Santu pyudajkän di'ibu jitr mä udsajtäm, kwenta'at di'ibu Dios tu mduk'amübüjtaagaty.

¹⁵Mnija'ap ko nidagekyu di'ibäty tso'ondap mä yu Asyu ñaxwüñudu xyñikaktuts, es extu yu Fijelä esu Ermójanus. ¹⁶Wa'an ја Dios tmüdaty ја pa'ayo'on mä ја di'ibu tsunaaydyup mä ја Onesifaru јууñ tyüjk, müт ko kanak ökats xyñimiiñ es oj dyajküjku ја n'aa njótats, es kyaj tsyöydyuñ öyüts nja'ijty tsimy. ¹⁷Nik ni'igu ko jyajty Romu, nétats oj xy'extä'ay extu kots xypyaty. ¹⁸Wa'anu Nindsun'ajtäm Јесус myo'oyüty ја pya'ayo'on ko myünat jatügok. Mij mnija'ap yajxon nu'un oj xyjantsypyudajkum jap Efesu.

2

Wi'ixu Timotee tmüdanut ја ayo'on Јесукристүкүјхм

¹Es mij Timotee, di'ibuts n'u'unckniwaampy, müdat ја müjaa kunu'xungyüjxm di'ibu nmüdajtäm ko n'ijtäm ti'igyu müт ја Јесукристу. ²Ја aa ayuk di'ibu tu xymyüdoy ngajxyüts mayjya'ay windum, tuknipük mij yu ја'ayuty di'ibu јunaamp tәy'ajtän es mbaat dya'uxpeky ја wiink ја'ayuty öknüm.

³Du'un éxtäm tu'ugu soldaadu mümada'aky ја ayo'on, nandu'un mij mümada'ak ја ayo'on Јесукристүкүјхм. ⁴Pes ni tu'uk di'ibu soldaadu'ajtr tkatuktaku wiink ја'ayüdyu tyu'unun, tyim'awijxyry es tkuydyünät ја wyindsunu 'yana'amun. ⁵Nandu'un jajtpu du'un yu püyu'kkijxyübu, kyaj t'axaju ја myay'aty pün kyaj tkuydyüñ éxtäm ya'ane'emy.

⁶Nandu'an ja ja'ay di'ibu kamduump myudajtypy ja tyy'ajtan es jayyp trákut ja puja'aky. ⁷Yaj'yo'oy ja mjot mwinma'añ di'ibuts ngajxypy, esu Nindsun'ajtam yu'u mduknijáwudap yajxon tugekyu.

⁸Jamyats ja Jesukristu, di'ibu jikypyuk óknam ko 'ye'ky, es ko yu'u tyuump'ajt 'yaats'ajta ja rey Davit. Tyaadu du'an ja oybyu ayuk di'ibuts uj ngajxa'xypy. ⁹Mut yu'ugyujxmu tyaadu di'ibuts ngajxa'xypy, nyajkejxy nyajnajxypyuts ja ayo'on, extu ijtruts kuwuuñ mut ja kadenu éxtam tu'ugu axuk ja'ay. Per ja Diosu 'yayuk di'ibuts ngajxa'xypy, kyaj 'yity kuwuuñ mut ja kadenu. ¹⁰Paadyuts nyajkéxy nyajnáxyuts tugekyu es ttuk'oy'áttut di'ibáty ja Dios wyin'ijx, es yu'ujuty tmudáttut ja nitsokan di'ibu ja'ay myudajttap ko ti'igyu 'yittu mudu Jesukristu, ja nitsokan di'ibu wina xuu wina tiempu es mat ni'igu muj'ajtan.

¹¹Tyaadu du'an tyy'ajtan:

Pun tu n'o'kum mut yu'u, nandu'an nujx njiky'ajtam mut yu'u.

¹²Pun nmuduna'ayum ja ayo'on, nujx nyajkutujkum nandu'an mut yu'u.

Pun n'uxtíjum yu'u, xy'uxtíjum nandu'an yu'u.

¹³Pun kyaj nguydyu'unum ja n'ayuk'ajtam ma yu Kristu, yu'u situy kyuydyiimpy ja 'yayuk ma udsajtam, ja'a ko kyaj mbaat yu'u tkanitana ja 'yayuk.

Maduumba di'ibu Dios 'yoyjya'ap

¹⁴Tukjamyatsta tyaadu es tuknipaktu Nindsun'ajtamgyujxm, es tmastu'uttat ja naygyajtsyiyiü mudu ayuk di'ibu ni madsu kyatuñ. Yu'u je'eyu yajma'ttap di'ibáty myudoodap. ¹⁵Tun extu mbaat xytyuk'oybyudsemy Dios windum, éxtam tu'ugu oybyu maduumba di'ibu kyaj tii di'ibu tyuktsoydyúnur, di'ibu oy tuk'uxpukp ja ayuk tyy'ajtanbu. ¹⁶Katu xypyagajxy yu ayuk di'ibu kyaj tyuñ, mut ko di'ibu pyagajxtap kya'adu waanu ni'igu ma ja peky ko tiempu ñaxy. ¹⁷Pes ja 'yuxpukunuty kyajaaju éxtam ja pu'utsun kyajaaju. Yu'u du'umbudyu du'an tadu nimajtskputy ja Imeneeu esu Filetu. ¹⁸Tu yu'u tmastu'uttu ja tyy'ajtan. Du'an jyuna'andu ko ja jikypyujkan tu ñaxy, es du'an dyajjit dyajma'attu naaguty ja myubujkun. ¹⁹Per kyaj mbaat dyaj'yu'xtu ja Diosu tyy'ajtan, mut ko Dios tu puja'aky éxtamu potsy ujxu kukpu esu juumba. Mbaat njuna'anam ko Dios kyejpy ja tyujk ma tyadu potsy ujx, es ma tyadu potsy ujx 'yity jaabyéty: "Yu Nindsun'ajtam 'yixy'ajtypy di'ibu yu'u jya'a'ajtypy." Es nan kuxja'ay 'yity: "Di'ibu junándap ko jya'a'átayudyu Nindsun'ajtam, tsojkup es tmastu'uttat ja pojpu."

²⁰Pes ma tu'ugu mukja'ayu tyujk, kyaj jyatyim'yu'uyuty tmudaty ja vasu esu texy di'ibu ooru es di'ibu platu, nan jap'ajtp ja naxtexy esu agujajtsunbyók; naaguty tyuñ windsu'kungyujxm es naaguty kyaj du'an tyuñ. ²¹Di'ibu nayya'ijtadap wa'ats es ñajjyubékyuty ma ja axuk'ajtan, du'an yu'u éxtamu vasu esu texy di'ibu yu Nindsun'ajtam yajtiimpy ma oytyim di'ibaty ja tuungu oybyu.

²²Mastu'ut ja uná'ktukudyu wyinma'añ. Panujx tu'ugu jiky'ajtan éxtam di'ibu Dios tsyejpy, di'ibu mubujkun muutpu, tsojkun muutpu, ti'igyu'ajtan muutpu, mut tugekyu di'ibu wa'adsu 'yaa jyot twindsu'ugudu Nindsun'ajtam. ²³Katu xytyuñ kwentu loku madya'aky di'ibu ni madsu kyatuñ. Mnija'ap ko yu'u yajmiimpy ja tsiptuunk. ²⁴Tu'ugu Nindsun'ajtam myuduumba kyaj 'yítut tsipoty; ni'igu 'yoyjya'ay'átut oypyúnuty muut, di'ibu jyajtypy es ya'uxpúkut, myudátap ja ma'xtujkan ²⁵es tjujwijtsumbitut mut ja tuda'aky'ajtan ja di'ibu nugoo kuxkoop, wa'anxyp ja Dios tnayajjumbijtpat ja wyinma'añ es tjagyúkut ja tyy'ajtan, ²⁶wyij kyajtat, es du'an kya'íttut éxtam mbaat njuna'anam ma ja mujku'ugópk myudátyuty tsimy es tyuktuna'añaty otyiity éxtam yu'u tseky.

3

Wi'ix naty ja ja'ayuty ko ja ayo'onxuu trátnut

¹Nijawu ko ma naty ttimpatnu myina'añ ja Jesukristu, byeen ayo'on muut 'yaknaxa'añ ja xuu tiempu. ²Ja ja'ayuty jyambijnudat adsojkputy, meen'ooguty, muj kujxmaty, nugoo

ñaygyuya'axudu küdiinum pún, kyaj tmumudowdu tyaak tyeedyuty, ni ti tkamujjáwudu, kyaj tmaj'ixtu Dios, ³ kyaj tmudattu ja oyjyot es ni pa'ayo'on, abi'ts, kyaj ñayjujwijt-sambítudu, myúdsip tugekyu di'ibu oy, ⁴ yajja'ay'o'kputy, oytyiity ttuktúku, es muj pátap. Yu'uyu 'yuxta'ayándap ja xik awu'kuk ma jyapaadyuty t'awdátut ja Dios. ⁵ Du'un ñay'andíjadut éxtamxyap myubaktu, per kyaj tkupaktu ja mak'ajtun ko jyiky'áttat éxtama Dios ttseky.

Katu mda'anmúk mwá'kmúktu madu du'ambu ja'ay. ⁶ Mut ko yu'ujuty tyákudu ma yu wiink tujk es t'awindumbuka'añ ja toxytyujku pekymyuatpu, di'ibu pawijts pawo'onup oytyim di'ibu axuukpu winma'añaty, ⁷ es yu'uyum pyajudijttap ja xupjukun, per ni na'a najx tkajaygúkudu ja tuj'ajtun. ⁸ Tyadu yedyujkuty yu'u pyanujxtap ja ñu'u tyu'u ja ejiptu brújuty Janus esu Jambrus, di'ibu myúdsijp'ajtu ja Moisés, es yu'ujuty nandu'un tmúdsip'attu ja tuj'ajtun. Tü wyinma'añdyugódyu ma mubujkun. ⁹ Per kyaj dyajkajaajut, mut ko nidugekyu ja'ayuty tñijáwadut ko yu'u kyulókaty, du'un éxtam jyajtyu tadu nimajtskpu ejiptu brújuty ko tmúdsijptu ja Moisés.

Di'ibu Paqbla 'yaktuknipujk ja Timotee

¹⁰ Per mij mbadiimpy yajxon ja n'xupjukunats, éxtumts njiky'aty, éxtumts tu nduknibuj-taagu, éxtumdsu nmubujkun, éxtumts nma'xtiky, éxtumdsu ndsojkan, éxtumts tii nya-jkexy nyajnáxy, ¹¹ kots nyajpajudity es kots n'ayoy. Mnija'ap yajxon tugekyu éxtumts uj njajty ngubejty ma yu kyajpnu Antyokiiu, lkoñu es Listra, kots ngu'ayo'oju axuuk mats nyajpajudijty. Per ja Nindsun'ajtam xyajtsókuts ma tugekyu tadu ayo'on. ¹² Pes tuj'ajtuna'u ko nidugekyu di'ibáty jiky'atándap wa'ats ma Jesukristu, yajpajuditándap yu'u. ¹³ Peru axuk ja'ayuty esu win'u'ambuty du'añum ñujxtat waanu ni'igu o'ktáy, jya'aywyin'uandut es ñaywyin'uandut ku'am.

¹⁴ Per mij, it yajxon mut ja di'ibu tu xyjaty es mut di'ibu tu xymyubeky. Mij mnija'ap pún tu mdukni'ixuty. ¹⁵ Pes extu tu mdimmutsku'unk'áty tu xñijawu ja Diosu jyaaybyajtan. Yu'u mduknijáwudap es myajnujxudut ma ja nitsokun mut yu'ugyujxmu nmubujkun ma Jesukristu. ¹⁶ Dios wyinma'añmyooy ja jya'ayuty es tkaxja'ayut tugekyu ja Diosu jyaaybyajtan, es tugekyu tadu Diosu jyaaybyajtan tuump oy es nya'xupjukun, nduk'ana'amum, nya'o'oyam, es njujwijtsumbijtam pún éxtam jyiky'átat tuj'ajtun muut, ¹⁷ du'un ja Diosu jya'ay kexy ka'pxy 'yuxpúktut, tñijáwadut es t'úndut tugekyu ja oybyu tsujpu tuunk.

4

¹ Yu Dios esu Nindsun'ajtam Jesukristu 'yijx ñija'adap éxtam n'anuumu. Pes minagamp ja Jesukristu éxtama yajkutujkpu es ttukkumudowa'añ ja jiky'ajtpaty es ja o'kputy éxtam pyaadyuty nidu'uk nidu'uk. ² Kajxwa'x ja Diosu 'yayuk es xytyuknipáktut ja ja'ayuty es tmubáktut, jujwijtsumbít, jotmukwingajxu es ya'xupuk ma'xtujkun myuat. ³ Mut ko pyaadap ja tiempu ma ja ja'ayuty kyaj tnakymyudanuya'andut ja xupjukun oybyu; ja'ayu tyúndap éxtam ja kyujuun winma'añaty, 'yuxta'aydyur may'aampy ja ya'xupjukpuy, per yu'uyu di'ibu yu'ujuty tsojktap tmudoo'ita'andú, ⁴ es kyaj tmudoo'ita'andut ja tuj'ajtan, ja'ayu mudoo'ita'andap oytyim di'ibu jekymyadya'agyuty. ⁵ Per mij, naywyijts'yo'oyudu, wa'an ttimti ttimwi'ixaty. Mudanu ja m'ayo'on. Ijtp xykyajxwa'xut ja oybyu ayuk. Tuk'ix ja ja'ayu Kristu ñu'u tyu'u. Kuydyún yajxon mut ja mduunk éxtam ja Diosu myaduumba.

⁶ Es uj, windsu'kants nmujánnu, tyimpátypyuts ja n'o'kun. ⁷ Tuts nmamada'aky ja tsip. Du'unats uj éxtama ja'ay di'ibu tu pyayu'kja'ty ko pyayu'kkijxyudu. Kyajts uj nmastu'uty ja mubujkun. ⁸ Es tyam xy'awijxpuats ja may'aty ja'agyujxm kots tu njiky'aty tuj'ajtan muut. Ja Nindsun'ajtam di'ibu pyaye'epy éxtam pyaadyuty, ja'ats xymo'oyaamp ja may'aty ja xuu ko myínut. Es kyaj 'yujtsuty je'eyu, nandu'un di'ibáty ijtt xoonap ko myina'añ.

Paqbla ttuk'ane'emy ja Timotee wi'ix tyúnut

⁹Tunə may'ajtən nimiinguts tsojk. ¹⁰Pesə Deməs, ja'a 'yadsejpy di'ibu yajpətp naxwiin, tats xynike'eky es tə ñəjxnə Tesalóniku. Kresentə tə ñəjxnə mə Galasyə ñax, esə Titu tə ñəjxnə mə yə ñaxwínədu Dalmasyu. ¹¹Yə'uəy də'unə Lukəs ak'ijtp ja yam mut əj. Өxtə'ay yə Markus es mmínut muut, mut ko mbaədats xypyudakə mə ja tuunk. ¹²Yə Tikiku tats ngexy mə yə Éfesə kajpn. ¹³Ko mmínut, myajmínəpts ja nnimótsəts di'ibəts nyajwə'əm Trous mə yə Karpə tyəjk; myajmínəp nandə'un ja nnékyəts abity'ambə, es katə xyjaydyəgoy ja njaəybyajtənbə'o'ák.

¹⁴Pujxngə'tspə Alejandrə byeenəts tə xytyuñ axəək. Yə Nindsən'ajtəm tukmədówədup éxtəm tə 'yadə'utsy. ¹⁵Mnaygywentə'átədup mədu tadə Alejandrə, mut ko muk tə tmədsip'aty di'ibə ngəjxwə'xəm.

¹⁶Kots əj tim jawyiin njanayñikəjxtu'udánə mə ja justisətuəjk, ni pənəts xykyapu'u'u xykyapukəjxə. Nidəgékyəts xymyastuttəəydyə. Perə Dios tyúnəp ja may'ajtən es kədiibu tpujktákədu tyəədu. ¹⁷Per ja Nindsən'ajtəm xypyudəjkəts es xymyəjəəmooyəts, éxtəmts mbaət ngəjxwə'xtə'ay təgekyə ja nitsokən es t'ix tmədówdət nidəgekyə ja'əyaty di'ibə kyaj 'yisraelítəty. Es də'unə Nindsən'ajtəm xyajtsékyəts es kyajts ja kəə əj xytsyu'tsy, ¹⁸es yə'uts xy'akkuwə'anəp mut oytyim di'ibə axək'ajtnəty, es xypyəjkə'əgəduəts es xyajnjəxudəts mə yə tsəjpótmədu kyutujkən. Məj'ajtən muut yə'u 'yítut winu xəu winu tiempə. Wa'an də'unəty.

Kəjxpo'xən

¹⁹MayDios xy'anəumədu Prisiłə esə Akilə, es ja di'ibə tsənəəydyəp mə ja Onesífərə jyəən tyəjk. ²⁰Erastə tə wye'emy Korintə; esə Trófimə, mut ko pə'əmbəjt, nnikékyəts Miletə kajpnóty. ²¹Tunə may'ajtən es mmínut nəəm kyajnəm myiñ ja xux tuboj.

MayDiósəkə də'un jyənə'əndə Eubulə, Pudentə, Linə, Klaudyə es nidəgekyə nnəgu'uk'ajtəm.

²²Wa'anə Nindsən'ajtəm Jesukristə t'ity mut mij, es wa'an ja Dios mgunu'xədu nidəgékyəty miidsəty.

Neky Di'ibu Paablu Tyuknigajx Ja Titu

¹ Üj Paablu, Diosu myuduumba esu Jesukristu 'yapóstalu, ja'a njuna'anum kots tu xkyéxyuts es nya'uxpákuť di'ibáty ja Dios tu twin'ixy es t'axájudat ja Jesukristu, du'un tnijáwudat ja tui'ajtan di'ibu nmubájkam, ² es yu tui'ajtangyujxm amumdu'uk tnijáwudu ko tmudattu ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu, mut ko Dios, di'ibu kyaj 'yanda'aky, extu ma kyajnumu naty ja naxwíndu kyojnum xywyandákum tadu jiky'ajtan, ³ es tyam ko tiempu tpaaty, xytyuk'ane'emyuts es tu xytyukniija'am ja 'yaa 'yayuk di'ibuts uj tyam ngajxwa'xyry, di'ibu Dios, ja nYajnitsokpa'ajtam, tu xytyuknipékyuts. ⁴ Mij Titu, ndukniigejxpyru tyadu neky. Du'unuts mij njawu éxtamdsu n'u'unk, ja'a ko ujts mij tu ndukmabeky ja Kristu. Wa'an ja Dios Teety esu nYajnitsokpa'ajtam Jesukristu mguni'xyuty es mmo'oyuty ja agujk'ajt jotkujk'ajtan.

Titu tyuunk jap Kretu

⁵ Kots mij nyajwe'emy jam Kretu, ja'a es xya'abaadut yajxon di'ibu naty ak'abaaduyaaamp, es xywyin'ixut ja mujja'ayuty di'ibu túndap majatyu mubájkputájk námyúkadu tu'uk tu'ugu kajpn, du'un éxtam oj nduknipeky. ⁶ Ja'a mbajta'agur ja mujja'ay yedyujkuty di'ibu kyaj pún mbaat mut ti tyukniwaambétyuty, di'ibu tu'uk je'eyu nudo'oxy, di'ibu 'yu'unk myubejkypy ja Jesukristu, kyaj tmudaty ja axuukpu jyot wyinma'añ, myamudeepy ja tyak tyeedyuty, es di'ibu kyaj ñugoy kyuxkoy. ⁷ Es mut ko ja mubájkputájku kywentu'ajtru di'ibu tu yajtuknipéky ja Diosu tyuunk, koonam tmanujxut wa'adsu jyiky'ajtan, di'ibu kyaj námyujpajta'agyuty, kyaj jyot'ambeky mut waanu tii, kyaj myu'iiky, kyaj tsyip'uxta'ay, kyaj 'yadseky, es kyaj myeetsy; ⁸ nik ni'igu ja'ay dyajajitta'agut oy tsuj ma tyujk, di'ibu tyiimpy yajxon, tui'ajtan, wa'ats ja'aybyu, Dios muduumba, nay'aguwjts nayjyujkuwjtšup, ⁹ di'ibu 'yook'ajtypy es jyiky'aty éxtam ja xprájkana tui'ajtanbu. Pes du'un mut ja oybyu xprájkana mbaat tjomakmo'oydyu ja wiinkpúty es jyiky'átat du'un. Es nandu'un mbaat ttuk'ixy yu tyugo'oyun di'ibáty kyaj tpanujxa'andu ja tui'ajtan.

¹⁰ Mut ko ta mayu ja'ayuty di'ibu kyaj ñay'aguwits ñayjyujkuwítsuty di'ibu ya'xprájkutap andakungyujxm, es waanu ni'igu taaduty di'ibu tyukkuwa'anudap es tkudyúndut ja israelítudyu kyostumbru. ¹¹ Koonam tsyékyuty njujwjtšumbijtšum extu ko nya'amo'onumu taaduty, mut ko wyooma't wyjitsma'ttup mut ja axuukpu xprájkana, di'ibu tsunaadyup tukjuun tuktájk, es tyuk'xprájkutap di'ibu kyaj ñigutikyuty es tganarata'andu ja meen.

¹² Pes tu'ugu Kretu ja'ay di'ibu mut ja kyumgugajpnygyujxm jyunáñ: "Yu Kretu ja'ayuty, du'unum oy'ujuty 'yanda'akta, kyáxuty, nuuxuty es du'un éxtama juyujk añimalun." ¹³ Tui'ajtanu taadu. Paaty jujwjtšumbit amujaa, es du'un wa'ats tmudáttut ja mubájkun. ¹⁴ Wa'an tmastu'uttu ja israelítudyu myadya'agyuty, es nandu'unu tadu ja'ayadyu kyutujkan di'ibu tu ttuk'xpráktu ja ja'ay di'ibu 'yuxtiitap ja tui'ajtan.

¹⁵ Mut ja di'ibáty myudajttup ja jyot wyinma'añ wa'ats, tugekyu yu'u wya'adsuty; per di'ibáty kyaj tmábuktu, kyaj tmudaty ja jyot wyinma'añ wa'ats, es ni tii ma yu'u kyawa'adsuty. Pes extu yu jyot wyinma'añ esu jya'ajun tugekyu 'yaxak'ajtta'ay. ¹⁶ Du'un jyuná'andu ko t'ixy'attu Dios, per di'ibu tyuundap yajiniguxu'kadap ko kyaj tui'ajtanuty; pes kyaya'oyjyáwudu es kyaj kyajxykyupáktu, es kyatimtuundap di'ibu oy.

2

Oybyu esu wa'atspu xprájkana

¹ Per di'ibu mij mya'uxpákuť, ja'a di'ibu nujxp ti'igyru mut ja oybyu xprájkana. ² Tuk'xprákuť ja mujja'ay yedyujk es ñayjyujwjtšumbítudut ku'am, di'ibu naymyay'ajt naywyindsa'kup, oy tnijáwut ja Diosu 'yayuk, esu Dios trádúnut tsojkan muut es ma'xtujkan muut. ³ Tuk'xprákuť nandu'un ja mujja'aydyoxytyujkuty es windsa'kan muut jya'ay'átat, kyaj pyi'ts'úw pyi'tskájxut, kyaj myu'uuk myumu'ugudut, es di'ibu yajktap

ja oybyu jujwjtsumbjtun. ⁴Du'ən mbaat ttukni'ixudu ja kasaadu una'ktoxytyujkuty es ttsóktat ja ña'ay es ja 'yu'un'k 'yana'kuty, ⁵ñayjyujwjtsumbítudat, wa'ats jyiky'áttat, tkwentu'áttat ja jyuun tyujk, ñaygyubákudat ma ña'ay, esu du'ən ni pún tkakajxpádat axuuk ja Diosu 'yayuk.

⁶Tukni'ixudu nandu'ən ja una'ktujkuty es ñayjyujwjtsumbítudat. ⁷Es mo'oy mij ku'um tu'ugu oybyu kajxwjjun esu ixpajtun ma otyim tiity tugekyu. Ko xytyukni'ixut, tun mut tugekyu windsu'kun esu tuda'aky'ajtun. ⁸Pun mdukn'i'ixup ko nidugekyu tjiky'áttat ja jyiky'ajtunu wa'atspu di'ibu kyaj mbaat pún mut ti yajnide'xyuty, pes net ja Kristu jya'ayadyu myudsip tmudáttat ja tsoydyu'un, ja'a ko ni madsu mbaat tkapaaty yu axuk'ajtun ma yu njiky'ajtun'ajtam.

⁹Kajxwjj nandu'ən ja po'oduumbuty es tmamudówdut ma otyim tiity yu wyindsun wyindájuty, a'hw agajx es kyaj ñaygyu'adsówdut. ¹⁰Katu ti ttoñ tmaw'añ. Wa'an t'ity yajxón tuda'aky, es du'ən oypyúnuty i'ixup ja jyiky'ajtun ko ja 'yuxpajkunu Dios, yu nYajnitso'ajtam, byeen jyantsy'oy jyantsy'syúuty.

¹¹Es mut ko Dios dyaka'añ ja ñitsokun ma nidugekyu ja'ayuty, tu xytyuk'ijxum ja 'yoy'ajtun. ¹²Es yu oy'ajtun xytyuk'uxpajkum ko koonum nmastútum ja jiky'ajtunu axuukpu, nnayjyujwjtsumbjtam es njiky'ajtam yaa ma tyadu naxwíñudu wijy keju, tuj'ajtam muut es éxtum ja Dios tteky, ¹³maanum n'awijx njujp'ijxum ja tiempu ko muj'ajtam muut myina'añ ja Jesukristu, ja'a nmujDios'ajtam esu Yajnitso'kpu. ¹⁴Jesukristu ñaygyuyajku ma ja o'kun ma udsajtam xyjapátum, es du'ən oj xyajtsókum ma ja axuk jiky'ajtam, oj xyajwátsum, xyja'a'abujkum, xyja'ay'ajtam es ndu'unum tugekyu di'ibu oy.

¹⁵Tukni'ixu mij tugekyu tyáadu, es jotmukmo'oydyu es jujwjtsumbít mut tugekyu m'ana'amun di'ibáty mmudo'oxup. Katu mnayyákyuty es pún mgamuj'ixudut.

3

Dios mabujkputajk pátudap es tyúndat

¹Tukjamyatstu ko twindsu'ugudat ja yajkutujkpu es myumudówdup ja justisutajkuty, es ttúnut otyim tiity yajxón, ²katu jya'ayñi'ow jya'ayñi'yaaxudu, yuunk naxyry es oyja'ay'áttap, es dya'ixudut ma 'yaa jyot ko tyuda'agyuty mut nidugekyu ja'ayuty.

³Pes udsajtam nandu'ən ijty ngujuun'ajtam es kyaj ijty nmamudo'om ja Dios. Du'ən ijty njudijtam éxtum ja ja'ayun di'ibu tu tyu'udagóy es 'yane'emyuty otyim di'ibu winma'añuty, njiky'ajtam axuuk, nnaywyinnaxuja'am mut tii, ndukmadsip'ajtam tii oypyúnuty es nnaydyuk'ak'ajtam ijty nixim niyam. ⁴Per ko Dios, yu'a nYajnitso'kpu'ajtam, dya'ijxu 'yoy'ajtun esu tsoyokun ma ja naxwíñudu ja'ay, ⁵oj xyajnitso'kum, kyaj mut ko tuxyup oynu'anun ti oy ndu'unum, ja'a du'ən mut ko tmudaty ja pa'ayo'on mut udsajtam, Espiritu Santukyujxm oj xyajwátsum es oj xymyo'oyum ja jembyu jot winma'añ, éxtumxyup jemy xyajmi'inum jiky'ajtpu. ⁶Mut yu'ugyujxmu Jesukristu, nYajnitso'kpu'ajtam, Dios tu xymyo'oyum ja Espiritu Santu, ⁷es myay'ajtungyujxm oy nwa'uma'anum mut ja Dios, es du'ən n'awijx njujp'ijxum ja kuma'añ, ja jiky'ajtunu winu xuu winu tiempu.

⁸Tyaadu du'ən tuj'ajtun, ndsejpyuts es byeen xyñikajxpátut tugekyu tyáadu, ja'a du'ən es di'ibáty myubujktap ja Dios ñaygyuyákudat es ttúnut yu'uyy oybyu. Tyaadu du'ən oy es tuump mut nidugekyuty. ⁹Katu xymyadya'aktu di'ibu ni ma mgatu'unxudu, es ni mganaymyujpajta'aga'anudat nidu'uk nidu'uk wi'ix jyiky'ajtta ja m'aptajkuty, es katu ti mnaydyukwin'ix mnaydyukujp'ixudu o mnaygyajxysyigudu mut ja agyujxmu Moisesu 'yana'amun. Tugekyu taadu ni madsu mgatu'unxudu.

¹⁰Es pun ja pún dyajnaywya'xa'añuty ja mabujkputajk, tukjagyuku tugok, es pun kyaj kyajxykyupéky, tukjagyuku jatugok; es pún kyaj mdimmudóyuty, katu xyñaktyuñu kwenta. ¹¹Pesu tadu du'amba ja'ay kyaj jyiky'aty tuj'ajtun muut, es yu kyu'umbo-pukuyujxm ñaydyugóyuty.

Di'ibu Paqbla tyuknipejkypy ja Titu

¹²Naskaxyaambyuts ja Artemus o ja Tíkiku. Ko jya'tut, tun esuts xyñija'tut Nikópolis kajpnóty, mut ko du'unats ta ndukniwitsu ko nyajnaħa'añats ja xux po'o jap. ¹³Pən mabaat mmada'aky, puduku yu Zenus esu Apolus, es xymo'oyut di'ibu tūgoy'ajtħap, es dyaj-tu'uyo'oyut ja ña'u tyu'u kudiiba ti tyūgoy'ajtħudat. ¹⁴Tukni'ixudu yu nmūgu'uk'ajtam nandu'an es ttúndut ja oybyu es tpuđakudat di'ibu tūgoy'ajtħap, esu jyiky'ajtan tyúnat.

Kajħpo'ħun

¹⁵Nidūgekyu nmūgu'uk'ajtam di'ibats ja yam mūut n'ittu, mduknigáħudu ja Dioskajxy. MayDios xy'anūmudu nmūgu'uktajk'ajtam. Wa'an ja Dios mgunu'ħudu nidūgékyuty miidsuty.

Neky Di'ibü Paablu Tyuknigajx Ja Filemón

¹ Ҳј Paablu. Tsimsdyunaabyuts mut kots ngajxwa'xy ja Jesukristu 'yayuk. Ҳј esu nmögu'uk'ajtam Timotee nduknigáxtudsu tyadu neky mij, mämüduumba, mügu'uk Filemón, ² es yu Jesukristu myüduumbuty di'ibu naymyujkudap ma mdüjk, éxtam nmögu'uk'ajtam Apyu esu Arkipu, di'ibu müüt nmüdu'unum ja Jesukristu. ³ Wa'an ja Dios Teety esu Nindsün'ajtam Jesukristu mgunu'xadu nidügekyu miidsuty, es mmo'oyüdu ja agujk'ajt jotkujk'ajtam.

Filemongu tsoyokun esu myübüjkun

⁴ Kots ngajxta'aky, du'üñumts nja'aygyüda'aky ja Dios mijtskyujxm, ⁵ mut kots tu nmüdooy wi'ix xymyübeky ja Nindsün'ajtam Jesús es ko xytsyegy pünuty Diosu jya'a'ajtypy. ⁶ N'amdeebuty ja Dios es du'üñum x'üxta'ayut wi'ixu ja'ay xytyuknijáwüdu ja di'ibu nmübüjkun, esu du'ün xywyinmüdooda'ayut tügekyu ja oy'ajtan di'ibu nmüdajtam ja'agyujxm ko ti'igyü n'ijtam müdu Kristu. ⁷ Jotkujkuts es xondákrüts mut ja mdsojkun, ja'a ko mut mij mügu'ugítu, ja Diosu jya'ayuty tu 'yagujk jyotkujkudu.

Paablu ja Filemón t'amdooy ja may'ajtan mut ja Onesimükyujxm

⁸ Paaty müdu tyáadu, oy éxtamu Jesukristu 'yapóstulu xypyátrüts es nduk'ana'amut di'ibu mdünup, ⁹ njamünu'xta'agaampy tsojkungyujxm. Ҳј Paablu, müjja'ayñuts es tyámüts ndsimdsyüñu mut kots nmüdüñ ja Jesukristu, ¹⁰ n'amdeepy tu'ugu may'ajtan mut yu'ügyujxmu Onésimü, di'ibuts Ҳј nmüdajtypy éxtamdsu n'u'ungun, ja'a ko üjts ja'a tu ndukmübeky ja Kristu ko oj xykyu'ixy yaa mäts ndsimdsyüñu.

¹¹ Tüüyup yu Onésimü ni ti tu'unun mgamooyu, per tyam mdü'unxüdübu net yajxón, éxtamts Ҳј tu xymyüdüñ ja yam. ¹² Nduknigajxümbijtypy jatügok, oyxyup jyadu'un'ajtrü éxtamdsu ngu'am jotun. Pes axaju yajxón. ¹³ Ҳј tüüxyüpts njajüna'añ esxyup 'yakwe'emy mut Ҳј, esxyup xymyüdüñüts ma mij mjapaadyuty maanumts n'aktsimdsyüñu mut yu'ügyujxm kots ngajxwa'xy ja oybyu ayuk. ¹⁴ Per kyajts njatyimtseky es xyjatyimpudákudüts pün kyaj mij mjüna'añ. Ndsejpyüts esuts xypyudákut mut mij ja mgu'umdsokun, paaty kyajts n'ak'yajwü'müya'añ ja Onésimü ja yam. ¹⁵ Wa'anü da Onésimü oj mmastu'udyuty waanu tiempü, es tyam xymyüdütat winu xuu winu tiempü, ¹⁶ kyaj ñakydyu'unaty éxtam tu'ugu ja'ay juybyu, tyam du'un waanu oy éxtam tu'ugu mügu'uk di'ibu mijantsytsyejpy. Ҳј njantsytsyejpyüts byeen, per mij mbátup es xytsyókat waanu ni'igu, kyajñum éxtamu ja'ay juybyu, per waanu oy éxtam tu'ugu mügu'uk di'ibu jemyñum t'axaju Nindsün'ajtam.

¹⁷ Paaty mügu'ugítu Filemón, pün xy'üxkajrüts éxtam mijü mämüduumba ma yu Nindsün'ajtam Jesukristu, tunu may'ajtan, axaju Onésimü éxtam jyawu Ҳј kü'am xy'axájuts. ¹⁸ Pün tu oynu'unun mmüdügöyuty, o pün jaa wi'ix tsoo xymyüjuy xymyüg-wéntuty, tukkübjtküts Ҳј mij. ¹⁹ Ҳј Paablu, tyáadu nja'ayuts müdüdsu ngu'am letrü: Ҳјts ngubátup. Oy jyambaaduty Ҳј mij ndukjamyetsy ko xymyüni'xy'ajtrüts Ҳј mij müdu mgu'am jiky'ajtan, mut ko üjtsu du'un di'ibu mduknija'aju ja Jesukristu ñitsokun. ²⁰ Mügu'ugítu, tunu tyádu may'ajtan di'ibu n'amdeepy nbüjktseepy mut ja Nindsün'ajtam Jesukristükyujxm, es du'unüts xyajxonda'agut. Tun éxtam tukka'ax'ajtam ma Kristu.

²¹ Nnijayu mut ko ndukmü'awdajtrüts ko mguydüünup, es nnija'abüts ko mdünup waanu ni'igu küdiinam di'ibu yam n'amdeepy. ²² Nandu'un n'amdooy es xy'üxkükdüts ja njajttákn, mut ko njüjp'ijxypyüts ko mut yu'ügyujxmu m'amdo'o mbüjktso'onaty miidsuty, Diósuts xymyo'oyup esuts n'awa'atspüdsámut es nüjx ngu'ixtu.

Kajxo'xun

²³ MayDiósuk jyüna'añ ja Epafrus, yu nmüdsimyjya'ayüts mut yu'ügyujxmu Jesukristu.

²⁴ Nandu'un mduknigáxudu Dioskajxy ja Markus, Aristarku, Demus esu Lukas di'ibüts xypyudüjkudap ma ja tuunk.

²⁵ Wa'an miidsu Nindsün'ajtam Jesukristu mgunu'xadu.

Neky Di'ibū Yajtuknigajxtu Ja Ebreēu Ja'ayuty

Jesukristukyujxmu Dios kyajxy

¹Tim jékyyup kanak ok es kanak naxu Dios ttukmugajxy ja kyugajxputy ja n'aptujk'ajtam, ²per naamnum xytyukmugajxum ja 'yU'unk. Yu 'yU'unk mudu Dios dyajkojy tugekyu di'ibu jaa'ajtp, es tu tmo'oy tugekyu éxtamu kyuma'añ. ³Ja Diosu 'yU'unk yu'u du'un jajp éxtamu Dios Teety, es yu'u du'unu Dios nandu'un éxtamu Dios Teety. Tugekyu di'ibu tsajpótm es yā naxwiin ye'epy es 'yity éxtam t'ane'emy mut ja myuk'ajtan.

Waanu muj ja Jesús kudiinam ja ánkłusuty

Jesukristu yu'u tu xyajpojpnitugo'oyum udsajtam naxwiindu ja'ayuty, es óknam ñaxwe'tsy aga'añdsyoo ma Dios Teety yajkutíky tsajpótm. ⁴Paaty tu ttukja'ty ja Jesús tumudátut ni'igu muj'ajtan kudiinamu ánkłusuty, pes tu t'axaju éxtamu kyuma'añ ja xyuu waanu muj kudiinamu ánkłusuty. ⁵Mut ko Dios ni na'a tka'anmaay ni tu'ugu anklus: Ujts mij xyTeety'ajtp.

Tyámuts nguxu'ugut kots mij n'U'unk'áty.

Es nan kyaju Dios t'anmaay ni tu'ugu anklus:

Ujts mij xyTeety'átup,

es mijts n'U'unk'átup.

⁶Nandu'un ko Dios tkaxa'añ yā naxwiin ja 'Yu'unk di'ibu ijtp éxtamu ka'axkópk, du'un jyuna'añ:

Wa'anu n'ánklusats t'awdátuty.

⁷Es ko Dios xytyuk'ixa'anum wi'ixu du'unu 'yánklusuty, du'un jyuna'añ:

Dios ñaskajxup ja 'yanklus éxtamu poj, es éxtamu junya'angan.

⁸Per ko Dios tnmadya'aky ja 'yU'unk, du'un jyuna'añ:

Mij Dios, winu xuu winu tiempu ja mgutujkun 'yity,

myajkutúkup mut ja tuy'ajtan.

⁹Mut ko tu xytsyky ja tuy'ajtan es tu xy'uxtijy di'ibu axuuk;

paaty tu ni'igu nmo'oy ja xondakun kudiinamu mmugu'uktujkuty.

¹⁰Es nandu'un ja Dios t'anum ja 'yU'unk:

Mij Windsun, tim jékyyup xyajtsone'ky xyajtsondáky ja naxwiindu,

es mij ku'am xyryujtáky ja tsajp.

¹¹Yu'ujuty tugoodya'aydyup,

per mij mwu'amup winu xuu winu tiempu.

Nidugekyu yu'ujuty 'yamujudya'ayut éxtamu wit tyiky;

¹²es du'un xy'adijmúkut éxtamu tuk wit, es xyajtugátsut,

per mij du'uinum m'ity éxtam m'ity,

kyaj mjiky'ajtan kyukúxut.

¹³Dios ni na'a tka'anmaay ni tu'ugu anklus:

U'uñu mats n'aga'añdsyoo,

extu kots nbujta'agut ja mmúdsip mdekypyatku'p.

¹⁴Ja ánkłusuty, ja'ajun yu'ujuty, es yajkéxy es tpu'dákudut ja di'ibáty 'yaxajuyándup ja nitsokun.

2

Waanu ni'igu nbadu'unum ja Diosu 'yuxpújkun

¹Paaty, tim tsojkup es ni'igu nbadu'unum ja Diosu 'yuxpújkun di'ibu nmudo'om, kudiibu ndugo'oyum. ²Ja xupújkun di'ibu yajmoodyu ja n'aptujk'ajtam ankluskyujxmuty, yu'u situy tu ya'ixy ko tuy'ajtanuty, mut ko di'ibáty kyaj tkuyduundu, tyukkumadoo éxtam pyaadyuty. ³Pes, ¿wi'ix mbaat udsajtam nyajnimaxum pñ kyaj ndu'unum kwentu es kyaj n'axájum tadu muj nitsokun? Pesu Nindsun'ajtam Jesukristu ku'am

jawyiin oj tada tkajxwa'xy, es ja 'yapóstuluty di'ibu 'yaxájudu ja 'yuxpújkun, yu'ujuty yajtu'ajtanújkada. ⁴Dios ya'ijxu ko tyu'yajtanuty mut ko tmooy ja myaduumbuty es ttúnat kanaak ja muj'ajtan esu ijxwa'umun, es dyajwa'xy ja Espírítu Santu myadakun éxtam yu'u ttsejky.

Yajpújta'aky ja Jesús éxtamu ja'ay

⁵Dios kyaj tu trújta'aky ja 'yánklusuty es 'yana'amut ma yu jembyu naxwíñudu di'ibu itaamp. ⁶Per jap tu'ugu lugaar ma yu Diosu jyaabyajtan ma jyuna'añ:

Dios, ¿ti tsoy'ajttap ja ja'ayuty,

ti ko xyjamyetsy es xytyuñu kwentu?

⁷Tu tuk tiempu xya'amutsk'aty ja ja'ay kudiinam ja ánkłusuty;

mij tu xypujta'aky es 'yíttut mut ja muj'ajtan esu windsu'kun,

⁸mij tu xypujta'aky es yu'u tniwindsun'átut tugekyu di'ibu ijtp.

Ko trújta'ky esu ja'ay twindsun'átut tugekyu di'ibu ijtp, kyaj ti oj wye'emy di'ibu ana'amudap. Per kyajnam n'ijxum pún mamudoop oytyiity tugekyu. ⁹Per n'ijxum ja Jesús, di'ibu Dios pyújták waanu tiempu esu ánkłusuty muj 'yíttut kudiinamu Jesús, es tyam 'yo'kunguyjxm ko 'yayooy tmudaty éxtamu may'aty ja muj'ajtan esu windsu'kun, es du'un ja Dios myay'ajtunguyjxm Jesús dyajnáx dyajkúxut ja adsu'ux o'kun es nidugekyu ja'ay ttuk'oy'áttut.

¹⁰Tugekyu di'ibu ijtp 'yity mut Dioskyjxm, es yu'agyujxm tugekyu 'yity. Dios jyatsojk dyajnáxa'añ tsajpótm ja ja'ayuty éxtamu 'yu'ungun, paaty tkejxy ja Jesús es 'yayówt ma 'ye'ky, mut ko du'unu dan ja Jesús mbaat dyajpojrunitugódyu ja ja'ayuty es dyajnitso'ogut. ¹¹Es ja di'ibu ja'ay yajnitsekyu es ja ja'ay di'ibuty yajnitso'ogudap, ti'igyu ja Tyeety. Paaty kyaj ja Jesús ttuktsoydyún es jyuna'anut ko tmuga'axuty, ¹²éxtam jyuna'añ ma ja Diosu jyaabyajtan:

Dios, ujsuts mij nduk'ixy'átap ja nmuga'axudyats, es n'áwuduts ja m'alabanzu ma mabujkrutajk ñaymyúkudu.

¹³Es nandu'un jyuna'añ:

Uj nbujtákyuuts ja njot n'anumuts ma Dios.

Es nandu'un jyuna'añ:

Tyaats uj, mut ja u'unguty di'ibudsu Dios xymyooy.

¹⁴Du'un éxtamu ja'ay ja nini'x esu ne'pyñ tmudattu, nandu'un ja Jesús 'yijty éxtamu ja'ayuty, es mut ko 'ye'ky ktutujkúnju'ty di'ibu jajja'ay'o'kp, ja'a njuna'anum ja mujku'ugóp, ¹⁵es du'un dyajnitso'oktat di'ibu tsoy'kudap ja o'kun mabaat jyiky'attu éxtamu tuumbu juybyun. ¹⁶Pes ja Jesús kyaj myiñ es tpudakuyáñ ja ánkłusuty, yu'u situyu ja Abraanu tyuamp 'yaadsuty. ¹⁷Es paadyu Dios trújta'ky éxtamu naxwíñudu ja'ayuty es du'un tra'ayówt ja ja'ay ko Dios tmudún, es du'un, éxtamu teedywyindsungóp tuda'akypyu, trújta'agut ja windsu'kun es ja ja'ay yajpojruma'xut. ¹⁸Es mut ko Jesús ku'um tu 'yayoy ko ja mujku'u jyaaypekytyunánu, paaty mbaat tyam tpudákudu nandu'un nidugekyu di'ibáty ja ka'oybyu tsyejpy es pyektyúnut.

3

Waanu muj ja Jesús kudiinam ja Moisés

¹Mugu'ugítuty, Diosu ja'ayuty, pánuty ja Dios woojudu, pújta'aktu mjot mwinma'añ tugekyu ma Jesús, apóstalu es teedywyindsungóp di'ibu ngajxwa'xum ma ja ja'ayuty.

²Pesu Jesús kyuyduun tugekyu di'ibu Dios tuk'ana'amu ttúnat, du'un éxtamu Moisés nandu'un tkuyduyñ ko Dios pyújtáky es tnigopk'átut nidugekyu ja Diosu ja'ayuty. ³Peru Jesús pátap ni'igu windsu'kun kudiinamu Moisés, du'un éxtam di'ibu kyejpy tu'ugu tujk pátap ni'igu windsu'kun kudiinam ja tujk di'ibu tu tkojy. ⁴Tugekyu tujk, tam di'ibu yajkójup. Nandu'un jajtrp du'unu Dios di'ibu yajkoj nu'un tugekyu jyaajuty.

⁵Moisés, éxtam tu'ugu mduumba, yu'u situy myaduun yajxónu Dios ma ja Diosu ja'ayuty, es t'awa'ánu tii ja Dios kyajxaampy óknam. ⁶Peru Kristu, éxtamu Diosu 'yu'unk,

tyiimpy ja oybyu ma Diosu jya'ayuty, es udsajtam da'un xyja'ay'ajtam pan n'akmubjukam ya'u es amumdu'uk jot n'awijxam di'ibu xytyukwandakam.

Po'xtákn ma Dios

⁷Paaty jyuna'añ ja Espírítu Santu ma ja Salmu neky:

Pan mmudoodap tyam ja Diosu 'yayuk,

⁸katu m'aa mjet xypyujta'aktu juun,

éxtam 'yadatstu ja m'aptujkuty ko tnibadu'ktu ja Dios es twinma'añ'ijxta jam maj ittum.

⁹Es ja Dios jyunañ:

Oy miidsudyu m'aptujk tja'ijxta justyikxy jumajt di'ibuts nduun ma ja muj it, xywyinma'añ'ijxtats ja'a.

¹⁰Paadyuts n'ajku mut ya'ujuty, es njunañuts:

“Da'añumu tadu ja'ayuty wiink tu'ujum yo'oydyu ma jyot wyinma'añ, es kyaj tu tpaduna'andu ja nnu'u ndu'ujuts.”

¹¹Paadyuts oj n'wanda'aky mudadsu n'aku,

esuts njunañ: “Ni na'a taaduty kyatáku dát madsu nbo'xtákn.”

¹²Paaty miits mugu'ugítuty, naygywentu'átudu kadiibu ni tu'uk miits tkamudátat ja jyot wyinma'añ axuuk es t'uxtjudu Nindsun'ajtam Dios. ¹³Ni'igu bom bom mnay'uwij mnaygyajxwíjduut nixim niyam, éxtam ja Diosu 'yayuk jyuna'añ “tyam”, es kadiibu ja pojpu mwin'añudat es myajju'unxudat ja mjet mwinma'añuty. ¹⁴Mut ko mudu Kristu nbátam ja oy'ajtam, ya'ayu ko Dios nmudu'unum mabaat njiky'ajtam, da'uñum nmubjukam éxtam ko oj nmubjukto'onum Kristu.

¹⁵Yu'u 'yandijpy ja Diosu jyaabyajtan ma da'un jyuna'añ:

Pan mmudoogjukdap ja Diosu 'yayuk tyam,

katu juun xymyadattu mjet mwinma'añuty éxtam 'yadatstu ja di'ibáty ñibadu'ktu Dios.

¹⁶¿Es pánadyu duna tyaadu 'yandijpy ja di'ibáty myudoodu es tmadsip'ajttu Dios? Ja'a da'unuty nidugekyu di'ibu natyu Moisés tu dyajpudsúmdu ma Ejiptu ñax. ¹⁷¿Es pánadyu Dios yajot'ambujk justyikxy jumajt? Ja'a da'unuty di'ibáty pekytyuundu es 'yo'ktaadyu jam maj ittum. ¹⁸¿Es pánadyu Dios tyuknibujtáku es twandaky es kyaj tyáku dát ma Diosu pyo'xtákn? Ja'a da'un di'ibu kyaj tmudoodu Dios. ¹⁹Es mut ya'u Dios xytyuk'ijxam ko kyaj oj mbaat tyáku dát ja'agyujxm ko kyaj myubjukadu.

4

¹Paaty naygywentu'ajtam, ja'a ko tyambaadu Dios xywyandakam es mbaat ndujukam ma ya'u pyo'xtákn, éxkam miidsuty nidu'uk mgatáku dát jap, ²mut ko yajtukmugajxam udsajtam nandu'un ja oybyu ayuk, da'un éxtam ja'ajuty; per ni wi'ix kyatu'unxudu ko tmudoodu, mut ko kyaj tmubujktu di'ibu Dios wandáku dát. ³Per udsajtam, di'ibáty nmubjukam, tujkam ma Diosu pyo'xtákn; per di'ibáty kyaj tmubujktu, da'un ya'ujuty éxtam ja Dios jyunañ:

Ajkupts mut ya'ujuty, es tats n'wanda'aky

ko ni na'a taaduty kyatáku dát madsu nbo'xtákn.

Da'un jyunañ oy tjatuundaay tugekyu ko oj dyajkoj ja naxwíñudu, ⁴mut ko ma ja Diosu jyaabyajtan tmadya'aky ma ja myujxutjuk xauba:

Ko tyuunk ttuundaay,

kyumjuxtujk xauba oj pye'xy.

⁵Ma jatuk peky ja Diosu jyaabyajtan jyuna'añ:

Kyaj tyáku dát madsu nbo'xtákn.

⁶Yu'u xytyukjagyujkam ko naaguty 'yaktakya'andunum ma tadu po'xtákn. Pánuty jawyiuin ya'awa'andu ja oybyu ayuk kyajyam oj tyáku dát, ja'agyujxm ko tkamudoodu.

⁷Paaty ja Dios tpujtáky tu'ugu jembyu tiempu, éxtam ja Diosu 'yayuk jyuna'añ “tyam”, éxtamu Davit waanu óknun tmadyaky ma ja Diosu jyaabyajtan:

Pan mmudoogjukdap ja Diosu 'yayuk tyam,

katu juun xymyadattu mjet mwinma'añuty.

⁸ Pes, kooxyur ja Joswee oj dyajnujxtu ja israelítuty es dyajtákuxyur ma yu Diosu pyo'xtákn, kyajxyur ja Dios oj tniğajxy ja wiinkru tiempu. ⁹ Paaty njaygyujkam ko je'eyum wye'emyñum puñke'eky tu'ugu po'xtákn ma pyo'xtat ja Diosu jya'ayuty; ¹⁰ es di'ibu tu tyujkunu ma tyadu po'xtákn es tam pyo'xnu, tu ja tyuunk ttuunda'ay, da'un éxtam ja Dios pye'xy ko tyuunk ttuunda'ay. ¹¹ Pes n'okjottago'oyum es ndujkam ma yu tadu po'xtákn, kadiibu ni tu'uk tkapanujxtat di'ibáty kyaj tmubujktu Dios.

¹² Ja'a ko yu Dios ja 'yayuk myudajtypy ja muk'ajtun es ja'agyujxm jyaaty ja jiky'ajtun. Tyuktajkudyaapy ma ni tu'ugu espaadu di'ibu majtsku 'yaa mbaat kyatuku, tujkup ma ti ja ja'ay wyinmaadyur o tsojktur, yajniğuxe'kypy nidugekyu ja ja'ayu jya'ajjtun. ¹³ Dios niija'adyaapy tugekyu di'ibu ijtp. Mut ja Dios, kyaj ti 'yity ayu'udsyu, tugekyu 'yity iğ nide'xy ma yu'a di'ibu koonum ndukkudakuya'anum ja ngwenta'ajtun.

Jesukristu teedywyindsungopk'ajtp

¹⁴ Es nandu'un nmudajtum yu ndeedywyindsungopk'ajtum jam tsajpótm. Yu'u da'un ja Jesús, Diosu 'yU'unk, di'ibu tu niğxnu tsajpótm. Paadyu da'un n'aktimmubujkam ja Dios mut winu njot'ajtun. ¹⁵ Pes yu ndeedywyindsungopk'ajtum yajxon tniğawu yu n'ayo'on'ajt njotmay'ajtum es ko tyugoy'aty ja nmujaa'ajtum, mut ko Jesús ku'um tmamadaky ja ayo'on jotmay ko ja mju'ku' u jyaajpekytyunánu, éxtam udsajtum nandu'un nyajinjxum. ¹⁶ Paaty n'okniñjxum ja Dios ma yajkutiky, mut ko niija'am ko yu'a xymyo'oya'anum ja pa'ayo'on, es myaj'ajtungyujxm xypyudakuya'anum ma udsajtum xytyugoy'ajtxum.

5

¹ Ya naxwiin yu teedywyindsungópkyt yajtukwijstútp ma yu ja'ayuty, es yajtuknikajx-péty éxtam ja ja'ayuty ja kyudanaabyu ma Dios, es tmay'at twindsu'ugut ja Dios mut ja'agyujxm ja ja'ayudyu pyojpu. ² Es komu tadu teedywyindsungópkyt pojpu ja'ayuty nandu'un, mbaat tmudaty ja pa'ayo'on mut ja tsuudujkuty es di'ibu tuundagooy kajxtu-goodyur, ³ paaty koonum tmo'oyat ja Dios ja windsu'kun mut ja'agyujxm kyu'umbojpu, nandu'un mut ja'agyujxm ja'ayudyu pyojpu.

⁴ Ni pán mbaat kyanaybyujta'agyuty ku'um éxtamu teedywyindsungóp, Dios yu'u da'un di'ibu wyin'ijxy di'ibu yajtukayaampy ma tyadu tuunk, da'un éxtam jékyur twin'ijxy ja Arón. ⁵ Es nan ni yu Kristu kyanaybyujtáku ku'um éxtamu teedywyindsungóp, Dios yu'u da'un di'ibu pyujták ja Kristu, éxtam jyunán ma jyaaybyajtun: Ujts mij xyTyeety'ajtp.

Tyámuts nguxu'ugut kots mij n'U'unk'áty.

⁶ Es nandu'un jaaybyéty 'yity jatuk peky:

Mijtsu da'un mdeety'ajtp winu xuu winu tiempu, da'un éxtamu Melkisedek.

⁷ Ko tyadu Jesús jyiky'ajty ya naxwiin, net kyajxtáky es muk jyuuy, es t'amdooy tpujktsooy ja Dios di'ibu mbaat kyutiky es kyaj ja Jesús ttuknáxat ja o'kun. Amudoonajxu Dios ja'agyujxm ko tmumudooy. ⁸ Es oy jyaDios'u'unguty, jyajt tmamudówat ja Tyeety ja'agyujxm ko 'yayooy; ⁹ es ko ttuunda'ay tugekyu di'ibu Dios tsyjejy, ja'agyujxm dyajnit-séky winu xuu winu tiempu nidugekyu di'ibáty nandu'un msumudojpu, ¹⁰ es ja Dios tu pyujta'agyuty teedywyindsungóp, da'un éxtamu Melkisedek.

Kujotmay ko nmastútum ja mubujkun

¹¹ Taanum may di'ibuts n'aktukjagyukyayaampy, per tsip es ndukni'ixudat miidsuty, mut ko tu mjumbittu kujuun. ¹² Taaxyur miidsuty mjaya'uxpujkn ma wiinkpúty, mut ko tu jyajkn ma miits xy'axájudu Jesús; per mdugoy'ajtxudap pán mduk'uxpúkadap jatugok jemy ja tuj'ajtun di'ibu kyaj tsyípu ma Diosu 'yayuk. Pes miidsuty da'un m'ak'ittu éxtamu maxu'ungun di'ibu kyaj mbaat tje'xy ja kud'u'spu, tsojktur pán yajtsi'idsudap.

¹³ ¿Es wi'ix mbaat tu'ugu maxu'ungu'unk di'ibu tsi'tsp nduk'uxpujkn ja jiky'ajtanu oybyu es di'ibu axuuk? Kyaj mbaat tjagyuku, ¿kudii? ¹⁴ Esu tadu je'xyu tu'utspu, yu'a je'eyu taada pán myudajtypy ja tyuts; es nandu'un ja uxpujkn tsippu, yu'a jyaagyujkup je'eyu ja ja'ay di'ibu mbaat tmuwinnma'añbyaaty yu oybyu esu axuukpu.

6

¹ Nyajtu'uyo'oŷum ja Diosu 'yayuk koonum oy nnija'am di'ibu Dios tsyejpy. Kyaj natim ja'ayum ndu'un ngaxum di'ibu tu nyajtukni'ixum ko Kristu nmubujkto'onum, ja'a ko tãpnũ may di'ibu yajnjawuŷaamp. Kyaj ja'ayum jatugok ndu'un ngaxum wi'ix tseky ko ja'ay tmatstu'uty ja axuk jiky'ajtũ es kyaj jajpaadũt ja ayo'on winũ xũ winũ tiempũ, ko jajmũbéky ja Dios, ² ko ja'ay jajmũbéty, ko ja'ay jajku'ũnixajy, ko ja o'kpu jyiky'pyãktũt es jajpayo'oydyũt, tam di'ibu jajmo'oydyũp ja ayo'on winũ xũ winũ tiempũ es tam di'ibu jajmo'oydyũp ja jiky'ajtũ winũ xũ winũ tiempũ. ³ Ndu'unũmũ dũ'un pũn jũnaũmbu Dios.

⁴ Ja ja'ayaty di'ibu tu tnijãwũdu ja Diosu jya'a, di'ibu tu t'axãjudũ ja Diosu myadakũ, di'ibu tu ja Espĩritu Santu tmũdattũ, ⁵ di'ibu tu t'ixtu ko oy ja Diosu 'yayuk es ja muk'ajtũ di'ibu miimp kudakp, ⁶ ko dũ'ũmbu ja'ay pyekykyã'ãdu es jatugok jyiky'attũ axũũk ýxtũm 'yijty jyiky'attũ, kyaj 'yok'o'oyũũ es jatugok jyumbĩtũ mã Dios. Dũ'un trãaty ýxtũmxyũp ja Diosu 'yũ'ũnk jatugok dyajkruuzpãttũ esũ Diosu jya'a jajnixi'iky jajtukxi'iky. ⁷ Pes yũ'ũ dũ'un ýxtũmũ kam di'ibu 'yuktũtsypy ja nũũ tuu. Pũũ tyãdu kam jajwindiipy ja pyajta'aky di'ibu jajtuunũp, Dios kũnu'xũdũp; ⁸ per pũn je'eyũ 'yapyũbyũdsemy, kyaj tsyobaaty. Tyãdu kam tim tsojk jajkãxpoka'ãũ es jajnino'oga'ãũ.

N'awĩx njũp'ĩjxũm di'ibu ti'igũ xya'ĩjtũm

⁹ Oyuũ miĩdsũdyũ dũ'un njaniã'ayũbũdu, mũgu'ugĩtũty, ndukmũ'awdãjtũpts ko kyaj miĩts xymyastu'uttũ ja Kristu es kyaj xy'ũxtĩjtũt ja niĩsokũ di'ibu yũ'ũ jajkypy. ¹⁰ Dios tyiĩmpy ýxtũm pyaadyũty; kyaj tjã'aydyũgũyũt di'ibu miĩdsũty oy mduũndũp. Dios jyamyãtsũp ko miĩts xya'ĩjxũdu mdsokũn mũt ja jya'ayũty, mũt ko xypyũdujũkũdu es dũ'ũnũm xy'aktĩmpũdũkũdu. ¹¹ Ndsẽjpyũts es miĩts nidu'uk nidu'uk xy'aktĩmmũdũndũt ja Dios mũt winũ m'ãã mjot mabaãt mjiky'attũ, es dũ'un xypyaãttũt ja oy'ajtũn di'ibu m'awĩxtũp. ¹² Kyajts ndseky mjũmbĩtũt nuux, ni'igũ xypyanũjxtũt ja tyu'unũnũty ja di'ibu myũduũndũp ja Dios mũdu ma'xtũjkũn, es dũ'un t'axãjudũ ja kyumã'ãũ di'ibu Dios oj twãnda'aky.

¹³ Es dũ'un jyajty mũt ja Abraãn. Dios wãndakũ es jyũnãũ ko tkũydyũna'ãũ. Pes kom kyaj 'yity ni pũn di'ibu ni'igũ tmũdũty ja mũj'ajtũn pũnxyũp mũũt trũjta'aky ja wãndakũ, ta Dios ñajjyũnanũ kũ'ũm. ¹⁴ Dũ'un jyũnãũ: "Tũy'ajtũn ko njantsykyũnu'xaampy es nmo'oyaampy ja mduũmp m'aãts tũgomyay. Ʋj Dios, nwandãkypyũts." ¹⁵ Abraãn myũbũjk ja Dios ma'xtũjkũn mũũt, pãaty t'axãju di'ibu Dios tukniwãndakũ.

¹⁶ Ko ja ja'ayũty tmo'oya'ãdu ja muk'ajtũn esũ tũy'ajtũn di'ibu kyãjxtũp, net tmo'oydyũ ja muk'ajtũn mũt ko dyajtestiĩgũ'ãty di'ibu mũju kyutũjkũn, es jyũnã'ãndũ: "¡Por tsyos!", es dũ'un dyãjtydyũkũdu ja myadya'aky. ¹⁷ Pãadyũ Dios nãndũ'un tmooy ja muk'ajtũn ja wyãndakũ ko jyũnãũ ko kyũydyũnũp di'ibu wyãndak. Es dũ'un tũũũ es ttũk'ĩxtũt ja di'ibãty kyumayaampy ko kyaj tkakũydyũnũt tũgekyũ di'ibu wyãndak, kyũydyũnaãmyũ'ũ. ¹⁸ Kyaj mbaãdu Dios 'yãnda'aky. Yũ'ũ tu xymyo'oŷum yũ wyãndakũn mũt ja tũy'ajtũn. Yũ'ũ dũ'un xyãjtotkũjkũm nidũgekyũ udsãjtũm di'ibãty ninũjxũdũp es ñĩtso'ogũt, es dũ'un ja Dios tu xymyo'oŷum es nmũdãjtũm tũy'ajtũn ko ndũjkũm tsãjptũm es n'ĩjtũm mũt yũ'ũ. ¹⁹ Ja awĩx jũp'ĩjxũn di'ibu nmũdãjtũm, ja'a ti'igũyũ 'yã'ĩjtypy ja njot'ãjt nwinmã'ãũ'ãjtũm ýxtũm ja pujũn di'ibu ja barkũ wyo'on'ĩjtypy mejyũõty es kyaj mã ñẽjy ja barkũ. Dũ'un udsãjtũm n'ĩjtũm ýxtũmxyũp nnãjxũm mã ja mũj tsãjptũjku 'yãduũdyũk es n'ĩjtũm mũdu Dios mã Waanũ Wã'ats It Wã'ats Lugaar. ²⁰ Jap oj tyũkũ ja Jesũs es ja nũ'ũ tu'u xya'awãtsxũm, esũ dũ'un jyajty es 'yĩtũt teedywyĩndsũngũpũ winũ xũũ winũ tiempũ, dũ'un ýxtũmũ Melkĩsedek.

7

Dũ'unũ Jesũs tyety'ãty ýxtũmũ Melkĩsedek

¹ Tyãdu Melkĩsedek, Salem ryey ijty es teety di'ibu myũduun ja Diosu Tsãjptũmũdu. Ko Abraãn jyũmbĩjty mã oj tu tsyĩptũũn nãty mã tu tmũmãda'aky ja rýũty, tyãdu Melkĩsedek tsyo'oũ es oj tũjũp'yo'oŷy ja Abraãn, es tkũni'xy. ² Netũ Abraãn tmooy ja

Melkisedek tuk peky di'ibu wa'x majk peky di'ibu naty tu tpujku ja réyuty ma tsiyptuun. Yu xuu Melkisedek ja'a 'yandijpy "Rey Tsy'ajtuunduumbu", es nandu'un "Salem ryey" ja'a 'yandijpy "Rey Di'ibu Yajtsipwa'xp." ³ Yu Diosu jyaabyajtun kyaj xytuukmumadyakum pánu dun ijty tyaak'ajtypy es tyeety'ajtypy, es pánu du'un ijty 'yapteety'ajttap; ni kykyatukmumadyakum ko myiin jyajty es ni xykya'anma'ayum ko tu 'yeeky. Ma tyaadu tugekyu du'un kyaxe'eky éxtum ja Diosu 'yU'unlk, es teety'ajtpum winu xuu winu tiempu.

⁴ Pes, jaygyúkuu wi'ix jyantsymyjadyu tyadu Melkisedek. Yu n'apteety'ajtum Abraan tmooy tuk peky di'ibu wa'x majk peky di'ibu naty tu tpujku ja réyuty ma tsiyptuun. ⁵ Du'un ja Moisesu 'yana'amun jyuna'añ ko ja teedyuty di'ibu yu Leví tnuump 'yaadsuty, yu'u yajmo'odyuap tuk peky ko wya'xy majk peky ja myu'israelitu ja'ayuty ja pyujta'agyuty, oyu tyaaduty nandu'un jya'yujuty ja Abraanu tnuump 'yaadsuty. ⁶ Peru Melkisedek, oy kyayu'adyu Leví tnuump 'yaats, yajmooy tuk peky di'ibu majk peky wa'x ma ja Abraan, di'ibu naty tu t'axaju ja Diosu wyandakun, esu Melkisedek kyunu'x ja Abraan. ⁷ Es wa'ats yajnijáwu ko di'ibu kunu'xp, ni'igu myujuty kudiinam di'ibu yajkunu'xp. ⁸ Yu teedyuty di'ibu yajmoodyuap ja puja'taky, ja'ay yu'ujuty es 'yooktu; per ja Diosu jyaabyajtun xytuukmumadyakum ko ja Melkisedek du'un éxtum tu'uk di'ibu jiky'ajtp. ⁹ Es ko ja Abraan oj yoxy ma ja Melkisedek, mbaat njuna'anum ko Leví es nidugekyuty ja wiingátypyu Abraanu tnuump 'yaadsuty nandu'un tmoodyu ja vojxun; ¹⁰ mut ko oy jyatuy'ajtanuty ko Leví kyajnum naty myiin jya'ty, japu naty ja Abraan niini'xóty es ñe'pyñóty tmdajnu di'ibu yajminaampy yajja'taampy ja Leví.

¹¹ Pán tim oy tim wa'ats ja ja'ay wye'emyxyuap ja Moisés 'yana'amungyujxm, kom yu ana'amun 'yawa'anap esu Leví tnuump 'yaadsuty teety'ajttap, ¿ti ko koonum jyaa'átut jatu'ugu teety éxtumu Melkisedek es kudiinam éxtumu Arón? ¹² Es pán kyaj ja Arongu tnuump 'yaats 'yokteety'ajnu, nandu'un tsyékyuty es tyugátsut ja ana'amun di'ibu junaamp punaty teety'áttap. ¹³ Ja Jesukristu, di'ibu tyadu Diosu 'yayuk 'yandijpy es tyeety'átut, kyaj yu'u ja Leví tnuump'áty t'aats'átyuty, 'yutsyu taadu tnuump 'yaats, tuk pekyru ja Israelu tnuump 'yaats di'ibu ni na'a jya'ay kyateety'áty éxtum ja Moisesu 'yana'amun jyuna'añ. ¹⁴ Yajnijá'ap wa'ats ko ja Nindsun'ajtum jam pyudseemy ma Judaa tnuump 'yaats, es kyaj ja Moisés du'un tniagajxy ko jam pyudsúmut ja teety ma Judaa tnuump 'yaats.

¹⁵ Ni'igu wa'ats yajjaygyúku di'ibuts tu nnigajxy ko jyaa'átut ja wiinkpu teety éxtumu Melkisedek, ¹⁶ tu'ugu teety di'ibu kutujkun myudajtypy es tyeety'átut winu xuu winu tiempu, es kyaj ana'amungyujxm di'ibu junaamp pánu tnuump 'yaats tyeety'átut. ¹⁷ Tyaadu du'un jyunañ ja Dios:

Mijtsu du'un teety winu xuu winu tiempu,

du'un éxtumu Melkisedek.

¹⁸ Paaty ja Moisesu 'yana'amun kyutuagooy ko muk'ajtun tkamudáty es kyatúñ, ¹⁹ ja'a ko Moisesu 'yana'amun ni tii kexy ka'pxy wa'ats oj tkayajwe'emy, per ni'igu waanu muj tyam di'ibu njajp'ijxum, es yu'ugyujxm udsajtum nmawingo'onum ja Dios.

²⁰ Dios wyandak ko ja Jesús tyeety'átut. Ja wiink teedyuty kyaj yajnikajxpejty mudu wandakun, ²¹ per ma situy yu Nindsun'ajtum oj tyeety'áty mudu wandakun, mut ko ja Diosu jyaabyajtun jyuna'añ:

Dios tu ñawyanda'agyuty es kyaj dyajtugátsut ja 'yayuk:

"Mijtsu du'un teety winu xuu winu tiempu,

du'un éxtumu Melkisedek."

²² Es du'un ni'ijxum ko mut ja Jesús Dios tu tpuja'taky ja kajxy'átypyu di'ibu waanu oy kudiinam ja jékyubu. ²³ Ja wiinkpu teedyuty nimay 'yjity, ja'a ko 'yo'ktu es tyujkuu wiingátypyu; ²⁴ per mut ko Jesús jyiky'aty winu xuu winu tiempu, winu xuu winu tiempu tyeety'átut. ²⁵ Paadyu Jesús ku'um mbaat dyajnitsokta'ay, tyam es winu xuu winu tiempu, nidugekyu di'ibu miindup ma Dios mut yu'ugyujxm ja Jesús, pesu Jesús du'uñum jyiky'aty es ñikajxtu'udat ma Dios.

²⁶ Paadyu Jesús yu'u du'un ja teedywyindsungópk di'ibu xytyugoy'ajtxum. Yu'u dun wa'ats es kyajpu pyojpu, kyaj dyu'unuty éxtamu pekytuumbu, es yajpujtáky waanu kajxm kudii tsajpótmudu. ²⁷ Ja wiinkpadyu teedywyindsungópkaty niigutiky dyáktut bom bom ja windsu'kun, tim jawyiin mut ja kyu'umbojpu es óknam mudu ja'ayuty ja pyojpu; per ja Jesús tugok je'eyu mut wina xuu wina tiempu dyajky ja windsu'kun mut ja'aguyjxm ja ja'ayudyu pyojpu ko wyindsu'kun'ajty ma ja kruuz. ²⁸ Ja Moisesu 'yana'amun pyujtákyu éxtamu teedywyindsungópk yu pekyjya'ayuty; per óknam ja Dios tpujtáky ja wandakun esu 'yU'unk tyeedywyindsungópk'átut, di'ibu jajt oy wa'ats wina xuu wina tiempu.

8

Jesús nGudnaabyu'ajtum

¹ Di'ibu ni'igu muj di'ibuts uudsuty yam n'un ngajxtur, ja'a ko yu Nindsun'ajtum Jesús, ndeedywyindsungopk'ajtum, 'yu'uñ tsajpótm ma Dios yajkutiky. ² Jam ja Jesús tyeedywyindsungopk'áty ma ja tsajptujk di'ibu Dios yajkoj tsajpótm. Ya naxwiiñ yu wit tsajptujk di'ibu Moisés yajkoj, yu'uy yu'u ya'agojwinnajxu tadu tsajptujk di'ibu tsajpótm. ³ Nidugekyu teedywyindsungópk yajpujtáktu es tmo'oydyut ja yojxun esu windsu'kun ja Dios, paadyu Jesús koonum dyaky ja windsu'kun nandu'un. ⁴ Koxyur ja Jesús jyaaty ya naxwiiñ, ni je'eyuxur kyateety'áty, mut ko taanumu teedyuty di'ibu yajktur ja windsu'kun éxtam dyajniigutíku ja Moisesu 'yana'amun. ⁵ Peru tyadu windsu'kun, yu'uy ñikojtútun di'ibu jam tsajpótm; du'un yu'u éxtam ko Moisés dyajkojñ ja wit tsajptujk, ta Dios 'yanmaay: “Yajkoj meeru éxtam ja iixpajtan di'ibu nduk'ijx ma Sina'ii Kopk.” ⁶ Per ja tuunk di'ibu tyiimpy ja Jesús tsajpótm, yu'u ni'igu tmudaty ja muj'ajtan kadiinam ja tuunk di'ibu pyaduundur ja Moisesu 'yana'amun, mut ko Jesús yu'u du'un nGudnaabyu'ajtum ma yu jembyu kajxy'átyru. Tyadu di'ibu jembyu tu 'yoyu, waanu ni'igum yu'u 'yóyuty es ni'igu oy ja wandakun di'ibu muut kadiinam ja Moisesu 'yana'amun.

⁷ Koxyur yajxon tyuun ja kajxy'átyru di'ibu jawyíñur, kyajxyur tu dyajtugátsy mut ja wiinkpu. ⁸ Peru Dios pyekmyooy ja israelitu ja'ayuty, es junañ:

Ja'taamp ja tiempu es nya'óyuduts ja jembyu kajxy'átyru mut ja israelitu ja'ayuty esu

Judaa ja'ayuty.

⁹ Per kyaj dyu'unuty éxtam di'ibu jékyur nya'uyuyuts mut ja 'yaptujkaty

kots nyajpudsuumdu ma Ejiptu ñax,

éxtamu u'unkteety ko tmatsy ja 'yu'unk kyu'ugujxy es tkwenta'aty dyajtu'uyo'oy;

per yu'ujaty kyaj tkuyduundu ja kajxy'átyru di'ibuts nmudajtta,

paadyuts nmastuty.

¹⁰ Per ja'taamp ja tiempu mats uj ja n'ana'amun nbujta'agut ma yu israelitu jyot wyin-ma'añuty,

éxtamxyur kyuxja'ayuty nekykuyxy.

Ujtsu du'un xyDyios'átur,

es yu'ujaty nja'ay'átupts.

¹¹ Kyaj ni pún ñux ttukni'ixu es ni tka'anuumut yu myugu'uk:

“Ixy'at ja Nindsun'ajtum”,

pes nidugekyuts ñux xy'ixy'attu, myujja'ay myutskja'ayuty.

¹² Nma'xupts uj tugekyu di'ibu tu ttuundugódyu,

es kyajts nnakyjyamyátsut ja pyojputy.

¹³ Ko Dios juna'añ ko dya'oyuna'añ ja jembyu kajxy'átyru, yu'u xytyuknija'am ko tu tyujknu es kyaj ñakutyúñ ja kajxy'átyru di'ibu jékyur o'oyu; es di'ibu jeky tu 'yijnñ, tim tsojk kyutugoyánnu.

9

Naxwíñudu tsajptujk esu tsajpótmudu

¹ Es ma tadu jékyubu kajxy'átyru di'ibu Dios pyujtá mut ja israelítuty, Dios tyuknipujk ja Moisés wi'ix dyajkojút ja wit tsajptujk es wi'ix ja ja'ayuty t'awdátut ja Dios. ² Pes, du'un

ja wit tsajptujk dyajtunaadydyjukdu: Ja jawyiin aduuydyikyryu ja'a txu'ajty Wa'ats It Wa'ats Lugaar. Jap 'yijty ja kandaleeru es ja meesu mut ja tsajkaaky di'ibu tu yajpujta'aky windsu'kun. ³ Myumajtsk aduy uxku'p, jap 'yijty ja myumajtsk aduuydyikyryu. Ja'a txu'ajty Waanu Wa'ats It Wa'ats Lugaar. ⁴ Jap 'yijty ja ooru artal ma yajpoomjoktu, es ja kaaxu ma yajpujke'ky tu'ugu ooru tu'ts mut ja je'xy di'ibu Dios yajk es txu'aty manaa. Jap nandu'un 'yijty ja Arongu tyajk di'ibu Dios yajpuj es yajtuump'ajt, es ja tsaadsetsy ma Dios tkuxjaay yu majkpu mandamyentu. Tyadu kaaxu niwitsyuty jodoty es nikujxy ak tim ooru, ⁵ es kaaxu ajup nikujxy 'yawingojnaxyuty majtsku tsajpotmudu jiky'ajtpaty di'ibu yajtijtup kerubinguty, mut ja kyakn ya'pwa'xy es dya'aniku ma ja Dios dyajpojpnitugooy ja ja'ayuty.

Per tyam kyajts ngajxtu'xa'añdsu tadu wit tsajptujk. ⁶ Ko ijty da'un abaadu 'yity, net ja teedyuty ijty tyukudu jap es ttundu ja tuunk di'ibu Dios tu myo'oyudu. ⁷ Per ma yu myumajtsk aduuydyikyryu, yu'uyu ijty tujkup ja teedywindsungopk tugok ma tu'ukpu jumajt; es ko tyuku, koonum tmajexy ja juyujk tsajkajju ñe'pyñ es ttukwindsu'ugu Dios mut ya'uguyxmu kyu'umbojpu es nandu'un ja ja'ay ja pyojpty. ⁸ Du'un ja Espiritu Santu xytyuknija'am ko ma tadu wit tsajptujk, kyaj ñigutikyuty esu ja'ayuty tyukudat Dios windum. ⁹ Esu tadu wit tsajptujk yu'uyu je'eyu tu'ugu ijxpajtan di'ibu yajpaduump tyamyu, es ja'a 'yandijpy ko ja windsu'kun es di'ibu ja ja'ay yojxtup, kyaj mbaat mut ja aguyxjm ja ja'ayuty wyu'amdu wa'ats ja jyot wyinma'añuty. ¹⁰ Tugekyu tadu ana'amun yajkutijky tyi ja ja'ay kyay 'yuuktup es ñayyajwa'adsdut, es wyitpujtut, es tpujtut ja tsyim tyexy. Du'unumu du'un yajtunudu taadu extu ko Dios dyajtugatsut.

¹¹ Per tu myiñ ja Kristu, es tyam yu'u du'un teedywindsungopk ma oytym tiidyu oybyu di'ibu tu myiñ; es ma yu Kristu teedywindsungopk'aty tsajpotm, yu'u waanu oy es kudiinun di'ibu naxwiñudu ja'ay yajkojtup. ¹² Es jap ja Kristu tyujku ma ja Waanu Wa'ats It Wa'ats Lugaar, ja'a njuna'anum Dios wyindum tsajpotm, es kyaj oj dyajnejxy ja tsiip ñe'pyñ esu tsajkaju'ungu ñe'pyñ éxtumu windsu'kun; yajnujx ja kyu'um ne'pyñ es dyajky ja windsu'kun tugok je'eyu mut winu xuu winu tiempu, es du'un oj xyajniťsókum winu xuu winu tiempu.

¹³ Ko naaguty kyawa'adsuty éxtum jyuna'añ ja Moisesu 'yana'amun, yu teedyuty tyukxijkxadup ja tsiibu ñe'pyñ es ja tooru ñe'pyñ, es mut ja terneeru jyaam di'ibu tu ñejxy windsu'kun. Du'un yajkuyduun ja ana'amun es yajpujta'aky ja ja'ay wa'ats ma ñini'x. ¹⁴ Pün du'un ja ja'ay nikujxy wya'atsy, waanu ni'igu ja Kristu ñe'pyñ tmudaty ja muk'ajtan es dyajwa'adsut ja njot nwinma'añ'ajtum es nmudu'unum ja Diosu jiiikyryu, ja'a ko mut ya'uguyxjm ja Espiritu Santu ja Kristu ñayyajku ma Dios es wyindsu'kun'aty, ni nu'unu axuk'ajtan.

¹⁵ Es paaty ja Jesukristu tujjpkuwa'ku mut ja 'yo'kun es dyajti'igyuya'añ ja Dios mut ja naxwiñudu ja'ayuty mut tu'ugu jembyu kajxy'atypyu, es yajma'xta'ayut tugekyu ja pojpu di'ibu tu yajtun ma ja jawyiimbu kajxy'atypyu. Du'un ttuun es di'ibaty ja Dios oj wyinwitsudu, t'axajudat ja kuma'añ winu xuu winu tiempu di'ibu Dios oj twanda'aky.

¹⁶ Ko yajni'awu ko tu'ugu ja'ay 'yeeky di'ibu tu naty ja ayuk dyajwe'emy, nétnum tyuñ ja ayuk di'ibu tu dyajwe'emy. ¹⁷ Kyaj tyuñ ja ayuk di'ibu tu dyajwe'emy pün jiky'ajtpnum ja ja'ay, jaanum tyuñ ko naty tu 'yo'knu. ¹⁸ Paaty ma ja jawyiimbu kajxy'atypyu, je'eyu tyuñ ko ne'pyñ tsyuñ xye'xy. ¹⁹ Ko Moisés tkajxwa'xy tugekyu ja Diosu 'yana'amun ma nidugekyu ja'ayuty, net twijtse'ky ja lanu tsaptspu es ja isopu kepy, es dyajxe'ky ma ja tsajkaju'ungu ñe'pyñ esu tsiibu ñe'pyñ ttaam'yo'oy mut ja nuu, es ttuknixjixy ja ana'amun neky es nandu'un nidugekyu ja ja'ayuty. ²⁰ Net jyanan ja Moisés: "Tyadu ne'pyñ di'ibuts tu nxijkxy, yu'u ñikajxpejtypy ja kajxy'atypyu di'ibu Dios tu t'ane'emy es xykyudyúndut." ²¹ Moisés nandu'un mut ja ne'pyñ ttukxijkxy ja wit tsajptujk es tugekyu di'ibu jap yajtuundup ko Dios t'awdattu. ²² Pes ja ana'amun yajkutijky es jawaanu kyaj tugekyuty wya'ats'attut mut ja ne'pyñ. Es pün kyaj ja ne'pyñ yajtemy yaj'yéky éxtumu windsu'kun, kyaj yajme'xy ja pojpu.

Kristu 'yayo'onguyxjm ja peky wya'atsy

²³ Du'un wyatsy ja wit tsajptujk es di'ibáty jap tuump. Peru tyaadaty yu'ayy je'eyu tsajpótmudu tsajptujku 'yijxpajtun. Paaty koonum oj wya'atsy ja tsajptujk di'ibam tsajpótm mut ja windsu'kun di'ibu ni'igu tmudaty ja muj'ajtun. ²⁴ Paadyu Kristu kyaj oj tyuku ma tsajptujk di'ibu ja ya naxwiiñ, ja tsajptujk di'ibu je'eyu 'yagojwinnajx'ajtypy ja tsajpótmudu tsajptujk. Kristu tajku tsajpótm es xkyuduna'ayum adsajtam Dios windum. ²⁵ Yu teedywindsungópkytu tajkadup ma ja Waanu Wa'ats It Wa'ats Lugaar jumujt jumujt es dyaktu ja windsu'kun ja ñe'pyñty ja tsiyivun'unk o tsajkaju'unk. Peru Kristu kyaj du'un ñayyajku windsu'kun kanak ok nibudu'uk. ²⁶ Kooxyur 'yokdu'anaty, koonumxyur 'ye'ky kanak ok ko ja naxwiiñdu tsyondaky es tyambaat. Per naamnum yu xuu yu tiempu di'ibu tim óknun, ja Kristu jya'ty naxwiiñ es ñayyákyuty windsu'kun je'eyu tugok mut winu xuu winu tiempu, es tjo'odsánna ja ja'ayudyu pyojputy. ²⁷ Extam ta yajtuk'amubajtaagu es nidagekyu ja'ayuty 'yoogut tugok je'eyu, net yajpayo'oydyut, ²⁸ nandu'un ja Kristu ñayyajku windsu'kun tugok je'eyu es tjo'odsánna ja ja'ayudyu pyojputy. Es ko myínut myumajtsk okpu, kyaj ñakyñayyaka'añaty éxtamu windsu'kun, minaamp es tmunajxa'añ ja di'ibátyu naty tu 'yaxájudu éxtamu Yajnitsókpü es 'yawix juyj'ixudu.

10

¹ Ja ana'amun di'ibu Moisés yajmooy, du'un ja'a éxtamu awax di'ibu yajniguxe'kypy wi'ix 'yity ja oy'ajtun di'ibu miimpnum, ja ana'amun kyaj jya'ajuty ja oy'ajtun ku'um. Paaty ja windsu'kun di'ibu ja'ay yajktup jumujt jumujt, kyaj mbaat ja ja'ay dyajwu'umdat oy wa'ats pánuty Dios myuwingoondup. ² Pes pan tui'ajitunxyur ana'amungyujxm dyajwa'atsy ja ja'ay pyojputy, kyajxyur t'okja'anu ja pekyu es kyajxyur t'ok'yajknu ja windsu'kun. ³ Per ja windsu'kun di'ibu ja ja'ay yajktup jumujt jumujt yajtukjamyajtstap ja ja'ay ko pekyjya'ay ja'ajuty, ⁴ mat ko ja tooru ne'pyñ esu tsiyip ne'pyñ ni na'a mbaat tkayajjuge'eky yu pojpu.

⁵ Paaty ko myiñ ja Kristu, net t'amaay ja Dios:

Kyaj mij xytsyeyky es myajtukwindsu'ugut ja juyuk esu myajmo'oyut ja yojxan, paaty mij tu xymyo'oyuts tu'ugu nini'x.

⁶ Kyaj tu xy'oyjyawu ko ja juyuk ñitooy, ni ja di'ibu ja'ay yojxtup pekykyujxm.

⁷ Tats njanñ: "Tyaats uj, du'un éxtam jaybyety 'yity mut uj ma ja jaaybyajtan, esuts nduna'añ di'ibu mij mdsejpy."

⁸ Jawyiin jyunañ ja Kristu ko Dios kyaj ttseky es yajtukwindsu'ugut ja juyuk es yajtóyut ja yoxy di'ibu ja ja'ay yajktup, oy ja Diosu naty tu tjayaky ja ana'amun di'ibu tyuk'ane'embyu tadu windsu'kun. ⁹ Ta jyunañ: "Tyaats uj, esuts nduna'añ di'ibu mij mdsejpy." Du'un xytyuknija'am ko Dios yajjuge'ekypy tadu jawyiimbu maywindsu'kun es tpujta'aky ja windsu'kun di'ibu ja Kristu yajk. ¹⁰ Xyajwátsum ja Dios mut ko Jesukristu ttuun di'ibu Dios tseyjpy ko ttukwindsu'ku ñini'x tugok je'eyu mut winu xuu winu tiempu.

¹¹ Nidagekyu teetytyujkytu bom bom tpujta'aktu ja windsu'kun nan ja'ayumbu kanak ok, oyu tyadu windsu'kun ni na'a mbaat tkajo'otsy ja pojpu. ¹² Per ko Jesukristu ñayyajku tugok je'eyu éxtamu windsu'kun mut ja pojpu winu xuu winu tiempu, net ñaxwe'tsy Dios Teety 'yaga'añsyoo. ¹³ Jam t'awixy extu ko Dios tyukmumada'agudut yu myudsíputy, ¹⁴ ja'a ko mut yu'egyujxm tadu tugokpu windsu'kun dyajwe'emy tugekyu ak oy winu xuu winu tiempu ja di'ibáty nu'ayo'oy tu'uyo'oydyur es wa'ats jya'ttat. ¹⁵ Yu Espírítu Santu ti'igyu jyuna'añ, mut ko jawyiin tmadya'aky:

¹⁶ Du'un jyuna'añ ja Dios:

Oknumts nbujta'agudats ja jembyu kajxy'átypy mut ja israelítuty.

Nbujta'agupts yu n'ana'amunuty ma jyótuty, es njaaywyu'umudats ma ja wyinma'añuty.

¹⁷ Es jatuk peky jyuna'añ:

Nina'ats ngajamyátsut ja pyojputy es ni ja 'yaxuk'ajtanuty.

¹⁸ Es ko ja pojpu du'un yajme'xy, kyaj ñakytseykyuty ja windsu'kun esu pojpu yajma'xut.

N'okmawingo'onam ja Dios amumdu'uk jot

¹⁹ Məgu'ugftuty, mut ko yə Kristu tteemy dyejky ja ñe'pyñ éxtam windsu'kun mut ja nbojpu'ajtum, paaty mbaat ndujkum amumdu'uk jot mə Dios, ²⁰ mut ko du'un éxtam teedywindsungópky ñajxy mə ja aduaydyúk es jya'ty mə Dios, nandu'unu Kristu ñayyajku windsu'kun es dya''awatsy yə nnu'ajt ndu'ajtum jembyu, di'ibu xytyukpátum ja jiky'ajtum winu xuu winu tiempu es xyajjo'omam mə Dios. ²¹ Mut ko nmudajtum tu'ugu teety mujpu di'ibu kyudanaapy ja Diosu jya'ayuty, ²² paaty n'okmawingo'onam ja Dios amumdu'uk jot, mut ko yaxón nnija'am ko yə njot'ajt nwinma'añ'ajtum tu wyatsta'ay es kyaj ti nbekyja'am, es ko tu yə nniin'x'ajtum wyatsta'ay mut ja wa'atspu nuu. ²³ Min n'akmabujkum ja Jesús amumdu'uk jot, mut ko yu'č tų'ajtum tkuydyuna'añ di'ibu wyandak, ²⁴ es n'ok'uxta'ayum ja winma'añ es nnaybyudujkum nixim niyam es nmudajtum waanu ni'igu tsojkan es ndu'unum di'ibu oy. ²⁵ Naaguty kyaj ñakyñaymyúkadu mut ja myu''axpujkruty. Kyaj n'adsátsum éxtum yu'ujuty, n'oknayjotmakmo'oyum nixim niyam, es waanu ni'igu tyam, mut ko tyimpátņp mə Jesús jyumbita'añ.

²⁶ Pən njanija'am ja tų'ajtum es n'akpekytuun'adátsum, kyaj ñakyjyaaty ja windsu'kun di'ibuxyup nyajkum mə Dios es ja nbeky'ajtum xytyukniwátsum, ²⁷ ja'a dən je'eyu mut ja tsu'k ja'ajun n'awijx njup'ijxum ja Diosu tyudyu'unun es ja juun di'ibu ño'kta'ayaampy ja Diosu myadsíputy. ²⁸ Ko pún kyaj tmuj'ixy ja Moisesu 'yana'amun, kyaj jyaa'ata'añ ja pa'ayo'on, yə ana'amun yajkutijkye es 'yoogut ja pojpu tuumbu pən jaa majtsk o tuguugu testiigu. ²⁹ Pes waanu ni'igu ñitúkuty ja muj tųdyu'unun di'ibu tyukta'an tyuknajptur ja Diosu 'yU'unk, es du'un t'uxtijtu ja kajxy'átypyu di'ibu Dios yajnaxkudák mudu ne'pyñ, es nandu'un kyaj tmuj'ixtu ja Espírítu Santu di'ibu yajmiimpy ja Diosu tsojkan mə ja ja'ayuty. ³⁰ Byeen yaxón nnija'am ko Dios jyunáñ: "Újtsu du'un xypyatp es nbayo'oyudats, es tų'ajtum nmo'oyudats nidu'ugə tųdyu'unun éxtum pyaadyuty." Es nandu'un jyunáñ: "Pyayo'oyaampy ja Dios ja jya'ayuty." ³¹ Muk ayo'onu'č ko nga'ajum mə ja jiikypyu Diosu tyudyu'unun.

³² Jamyatsta ko naty Dios tu mduknijáwadu ja tų'ajtum es xymyamadaktu mut ja ma'x-tujkun ja muj ayo'on ko ja axuk ja'ayuty mbajudijtadu. ³³ Naaguty miidsuty oj myajwingajx myajjupkajxtu es myajtúndu axuuk iixnide'xy, esu wiinkruty mbu'ayo'ojadu di'ibu du'un jajttu. ³⁴ Miits mmudajttu ja pa'ayo'on mut ja di'ibu naty jap ijtp tsimy pujxndugóty, es extu mut ja xondakan xymyamadaktu ko mbujkxadu di'ibu naty mmudajttur, mut ko nnija'adup ko tsajpótm mmudajttur di'ibu waanu ni'igu 'yóyuty es ijtpam winu xuu winu tiempu. ³⁵ Pes, katú xymyastu'uttat ja mmabujkanaty, mut ko óknum ja Dios mmay'ata'anadu. ³⁶ Mudattu miidsuty ja ma'xtujkun es xytyúndut di'ibu Dios tsyjejpy, es du'un xy'axájudut di'ibu yu'č tu twanda'aky. ³⁷ Pes ja Diosu jyaaybyajtum junaamp: Wingoomp ja tiempu, tim tsojk myina'añ jatugok. Kyaj jyaka'añ.

³⁸ Di'ibu myabujkungyujxm oy wa'umut mut ja Dios, yu'č du'un jiky'átur; per pún tu'ujubijtp, kyajts uj ja'a muut njotkujk'átut.

³⁹ Per adsajtum kyaj ndu'un'ajtum éxtum 'yadu'utstu di'ibáty tu'ujumbijttur es wyindu-goydyu, adsajtum nbajo'omam ja Dios, es yu'č nujx xyajnitsókum.

11

Mubujkan

¹ Ko nmabujkum ja Dios, nmudajtum ja tų'ajtum ko yu'č xymyo'oya'anum di'ibu tu xywyandákum, es nnija'am ko Dios tyiimpy di'ibu kyajx oy nga'ijxum. ² Ja n'aptujk'ajtum ja'a situy myubujktu éxtum ja Dios 'yanmaayudu. Paadyu Dios 'yoyjya'adu.

³ Mubujkungyujxm njaygyujkum ko mut ja Diosu 'yayuk, tugekyu di'ibu ya'ijxp yajkoj jėkyup mut di'ibu kyaj oj ya'ixy.

⁴ Mubjukungyujxm ja Abel twindsu'ku ja Dios mut tu'ugu windsu'kun waanu oybyu kadiinum di'ibu yajk ja 'yajtsy Kain, paaty ja Dios tpujtaky ja Abel éxtamu ja'ay di'ibu tyiimpy ja tuj'ajtun es tkupejky ja wyindsu'kun. Oy ja Abel tu jya'o'knu, du'un ja'a éxtamxyur 'yakkajxy, ja'a ko yajmadya'aky wi'ix tmubejky.

⁵ Mubjukungyujxm ja Enoku Dios myunujxu tsajpótm jiiky, es ni pún tkanaky'ijxy, mut ko ja Diosu naty tu mynejxyuty. Du'un ja Diosu jyaaybyajtun tmadya'aky ko Dios jotkujk 'yity mut ja Enok kyajnumu naty tmunejxy. "Kyaj pún mbaat ttukjotkuda'aky ja Dios pún kyaj tmubeky, ja'a ko pún myuwingeempy ja Dios, koonum tmubákut ko jyaaty ja Dios es ko kyuni'xypy di'ibáty 'yuxtaaydyur.

⁷ Ko No'lee Dios 'yawa'anu ko myina'añ ja muk tuu, mubjukungyujxm ja No'lee dyajkojy tu'ugu barku jantsy muj es tsoy'ogut yu'u mudu fyamilyu, oyu naty kyakuxe'eky ko myina'añ ja tuu; es du'un mut ko tmubejky ja Dios, ja No'lee oj wye'emy oy mut ja Dios, es dyajniuxe'eky ko pekymyut ja naxwíndu ja'ayuty.

⁸ Mubjukungyujxm ja Abraan tmumudooy ja Dios ko ya'anmaay es pyudsámut ma ja ñax kyajpn, es ñajxut ma wiink nax di'ibu 'yaxajuyaampy éxtamu kuma'añ, oy tkanijawu ma ñejxy. ⁹ Mubjukungyujxm tsyunaay wit tugoty éxtamu jaybye'xyn ma ja naxwíndu di'ibu naty Dios tu tyukmawandaaguty; es du'un ttuundu ja Isaa es ja Jakoob, di'ibu naty tu t'axájudu nandu'unu tadu wandakun. ¹⁰ Es Abraan tamu naty t'awixy ja kajpn mut ja potsy ujxu mukpu, di'ibu Dios tyuknibujtaku es yajkoj.

¹¹ Mubjukungyujxm ja Abraan t'axaju es 'yu'unkteety'ata'añ oy naty jyamuja'ay'ajnu, esu Saaru kyaj mbaadu naty 'yu'unkmudaty, mut ko Abraan myubujk ja Dios ko kyuy-dyunaampy ja wyandakun; ¹² es du'unu tyadu Abraan, di'ibu oy naty jyamuja'ay'ajnu, tmudajty tugoymyayu tuump 'yaadsuty, jantsy may éxtamu mudsa'a tsajpótm o éxtamu pu'u jikmyejyñbya'ay, di'ibu ni pún mbaat tkamadsoyoy.

¹³ Nidugékyyudy tyadu ja'ayuty 'yo'ktu es kyajyum oj t'axájudu di'ibu Dios oj tyukmawandaagudu; per mubjukungyujxm oj jagam tmuj'ijxpejty xondakun muut, es tjaygyujkudu ko jyabye'xy'áttu ya naxwíni. ¹⁴ Pes di'ibu du'un tyuundur, ja'a yajjaygyujkup wa'ats ko 'yak'uxtaapyñum ma kyugajpn'átut. ¹⁵ Kooxyur ja'a twinma'añ'áttu ja ñax kyajpn ma tu tsooondu, tuuxyur ñajumbijnudu; ¹⁶ per kom ja'a du'un tsoyoktur ja waanu oybyu kajpn, ja'a njana'anum ja di'ibu tsajpótm, paadyu Dios kyaj ttuktsoydyúñ es jyana'añ ko yu'u Dios ja'ay'átudu, pes tam ya'uxkujkudu tu'ugu kyajpn.

¹⁷ Ja Abraan, ko Dios 'yanmaayu es ttukwindsu'ugudut ja 'yu'unlk, myumudoo ja Dios es najx dya'ooga'añ ja 'yu'unlk Isaa es wyindsu'kun'átut, oyu naty ja Dios tyukwandákudu ko 'yanmaayu: ¹⁸ "Yu'ugyujxmu Isaa xymyudátut ja tuump aats." ¹⁹ Du'un ttuun mut ko t'awinmaay yajxon ko Dios mbaat dyajjikyepyéky ja Isaa. Es ja'agyujxm ko tu Abraan ttuknibujtaagu es dya'oogat ja 'yu'unlk, du'unu naty éxtamxyur ja Abraan t'axaju jatugok jiiky ja 'yu'unlk ma naty tu t'ok'yajkpu windsu'kun.

²⁰ Mubjukungyujxm ja Isaa t'anmaay ja Jakoob esu Esa'uu ja kunu'xan di'ibu minaamp.

²¹ Mubjukungyujxm ja Jakoob ko naty tyim'oogánu, tkuni'xy ja 'yókaty, Josee 'yu'unguty, es ñaygyudijyuty ma ja tyajk es t'awdaty ja Dios. ²² Mubjukungyujxm ja Josee ko naty tyim'oogánu, t'anmaay ja myuga'axuty ko Dios yajpudsama'anudu Ejiptu es yajnjxa'anudu jatugok ma ja kyu'umgajpn, es paaty ja Josee ttuk'ana'amdu yu'ajuty, t'anumudu: "Ko miits mbudsámdut yaa, myajnjxtur nandu'un ja nwaay nbajkuts."

²³ Mubjukungyujxm ja Moisesu tyaaq tyeety yaj'ya'ku tugak po'o ayu'udsyu, mut ko jyantsytyújuty es kyaj ttsu'kudu es tkakuydyúnut ja reyü 'yana'amun.

²⁴ Mubjukungyujxm ja Moisés ko oj ya'knu, kyaj tkupejky es ya'andjüt ko myaank'átyuty ja reyü ñux. ²⁵ Waanu ni'igu ttsejky es axuuk yajtúnut mut ja Diosu jya'ayuty, es kudiinumxyur ko tuk tsojk pekyoty xyonda'agut. ²⁶ Es mut ko 'yawijxyryu naty ko ja Dios myo'oya'añudyu naty may'ajtun, paaty twinmaay ko waanu ni'igu 'yóyuty 'yayówat mut yu'ugyujxm ja Kristu, kudiinum tmudátut tugekyu ja myukja'ay'ajtanuty ja Ejiptu ja'ayuty. ²⁷ Mubjukungyujxm ja Moisés kyaj ttsu'ku ko 'yékyuty ja rey, es tso'on Ejiptu; es dyaj'yo'oy ja tyu'u éxtam jyawu t'ixy ja Dios ka'am, oy ni pún mbaat tka'ixy ja Dios.

²⁸ Mubujkunguyjxm ja Moisés tuuñ ja pasku xuu, es ttuk'ane'emy ja israelítaty es ttuknixikxtat ja tyujk agaj mut ja borreegu ñe'pyñ, es du'un ja anklus di'ibu Dios kyajx es dya'oogut ja Ejiptu ka'axkópkaty, kyaj dya'oogut ni tu'ugu israelitu ja'ayuty. ²⁹ Mubujkunguyjxm ja israelitu ja'ayuty ttuknajxta ja Tsapts Jikymyejyñ éxtam jyawu windu'utstuuy; per ko ja Ejiptu ja'ayuty nandu'un tjatuknaxandu, nidugekyu ñuñjixtaay-dyu.

³⁰ Mubujkunguyjxm ja Jerikoo kajpn nabots kyudaadaay ko ja israelitu ja'ayuty tna'awdijttu ja kajpn juxtujk xuu. ³¹ Mubujkunguyjxm ja kujeñdyo'oxy Raap kyaj 'ye'ky ko kyudaadaay ja kajpn nabots, mut ko yu'u t'axaju es dyajajjattáky ja majtskpu ijxtuumbu.

³² ¿Tits n'aktimnimadya'agut ni'igu ja ja'ayuty di'ibu myubujktu Dios? Pes kyajtsu tiempu nmudaty esuts nnimadya'agut ja wiink ja'ayuty éxtamu Jedeón, Barak, Sansón, Jefte, Davit, Samwel esu wiingátypyu ja Diosu kyugajxputy. ³³ Mubujkunguyjxm myumadaktu wiink naxwíñudu, tyuundu di'ibu ðun tny'ajtun, 'yaxájudu di'ibu Diosu naty tu tyukmawandaagudu, yajmujk ja kaaju 'yaa, ³⁴ yajpi'tstu ja muj juun, yajtsók kudiibu 'yoogut mut ja espaadu, myujaadujku ko naty ja myujaa kya'ity, naybyujtákuu jotmuk ma tsyiptundu, es myumadaktu ja myudsip di'ibu tso'ondap wiink naxwíñudu. ³⁵ Japu toxytyujk di'ibu Dios yajjikypyjxkudu ja 'yo'kputy.

Peru wiingátypyu ja'ayuty 'yo'ktu ayo'on jup'am mut ko tmubujktu ja Dios, es kyaj t'uxtijandu ja Dios es tsoyo'ogut; mut ko ñija'adubu naty yu'ujuty ko du'un 'yooktat, óknam ja Dios nujx yajjikypyákudu mut ja waanu oybyu jiky'ajtun.

³⁶ Naaguty yajnixik yajtukxiktu es yajwojptu. Wiingátypyu yajtsiimu kuuuñ mut ja kadenu. ³⁷ Naaguty 'yo'ktu kuka'atsy, wiingátypyu 'yo'ktu kimy mut ja espaadu, esu wiingátypyu yajju'twa'xy. Naaguty jyudittu éxtamu ayoobu ja'ayuty maayum, yu'ayu wyit'ajttap ja borreegu ak esu tsiyip ak, ni ti tkamadajttu, pyajudittudu ja ja'ay es axuuk yajtuundu. ³⁸ Tyadu ayoobuty jyudijttu win'aamy wimbejy es jyiky'ajttu aangóty es nax jutoty. Tugekyu tyadu, Dios maduumbuty yu'u, es púnadyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtadap kyaj ñitákuty es jyiky'áttat ti'igyu muut. ³⁹ Mut ko tmubujktu ja Dios, ja'agyujxm ya'oyjya'adu. Oyjadu'unaty, ni pún nidu'uk yu'ujuty tka'axaju di'ibu Dios wyandak, ⁴⁰ mut ko Dios tu naty ttuknibujtaagu waanu oy mut udsajtam, ja'a yu'u es je'eyu mut udsajtam 'lyittat kexy ka'pxy oy es wa'ats.

12

Ayo'on ko Diosu 'yayuk kyayajmudóy

¹ Paaty ko nnija'am ko may ja ja'ay nmudajtam nbu'aay'ajtam di'ibu yajniyaxu'k ja myubujkun, n'ok'yajjugákum tugekyu di'ibu xy'adsijpum, es nmatstútum ja peky di'ibu xyajwinma'añjyo'pum, es kyaj n'anuxam ndu'unam di'ibu Dios tsyejpy, es n'okpaya'kam muk ma tadu puya'kkixyuk di'ibu nmudajtam winduuy.

² N'okpujtákum ja n'ijxun'ajtam ma Jesús, di'ibu yajjaa'ajitypy es yajka'pxy py ja nmubujkun'ajtam. Ayoo ja Jesús ko 'ye'ky kruuzkujxy, kyaj tmajpujttáky ja tsoydyu'un, es tyam 'yu'uñu 'yuñaabyajyn aga'añdsyoo ma Dios yajkutíky tsajpótm.

³ Yaj'yo'odyu miidsuty ja mjot mwinma'añ wi'ix ja Jesús jyantsy'ayooy pojpu ja'ayuty kyuh'joty, es kyaj m'anuxadut es ni mgatsipka'axtat. ⁴ Pes miidsuty kyajnum m'ooktu ko xymyudsiptsoonda ja pojpu; ⁵ es tu xyja'aydyugódyu miidsuty ko Dios mjakajxjudu éxtamu jyaabyajtun jyuna'añ:

Nitítaty, katu xkyo'oyjyáwudu

ko ja Nindsun'ajtam mjujwijtsumbítadut,

es katu xymyudsipke'exy ko mmukmugajxadut,

⁶ mut ko juyujwijtsumbijitypy di'ibu yu'u tsyejpy,

es tyukkumudeepy nidugekyu di'ibu 'yaxájup éxtamu 'yu'unk 'yuña'k.

Du'un jyuna'añ ja Diosu jyaabyajtun. ⁷ Miits mgupáktap ja m'ayo'onaty éxtamu Diosu juyujwijtsumbijitun, mut ko tyadu ayo'on yu'u mduk'ijxup ko Dios du'un mjarpuja'agudu éxtamu 'yu'ungu. ¿Tii jaa da una'ku'unk di'ibu kyajpu tyaaq tyeety juyujwijtsumbítadu?

Kyaj, ǰkadii? ⁸ Per pæn ja Dios kyaj miits mjǰwjjwjtšumbítuǰu éxtum nidǰgekyu 'yu'unĸ, pes kyajpǰ dǰn mij m'u'unĸ'átuǰu, du'un miidsuty éxtumu pǰxykyuty. ⁹ Ko ijty nmut-sku'unĸ'ajtm, yǰ ndaak'ajt ndeety'ajtm nmay'ajt nwindšu'kum, es xyǰwjjwjtšumbijtm, es waanu ni'igu tsyékyuty es nmaydyukkudǰkum yǰ nDeety'ajtm di'ibu tsajpótm, es du'un nmudajtm ja jiky'ajtm. ¹⁰ Yu ndaak'ajt ndeety'ajtm xyǰwjjwjtšumbijtm éxtum yu'adyu kyu'um winma'añ mut ko nduk'oy'ata'anum, es je'eyu xytyu'unxum waanu tiempǰ; perǰ Dios xyǰwjjwjtšumbijtm es nduk'oy'ajtm es n'ijtm wa'ats éxtum yu'u, es du'un njiky'ajtm mut yu'u winu xuu winu tiempǰ. ¹¹ Tǰy'ajtm ko ni tu'ugu tǰydyu'unǰn kyayajǰawǰ oy, ni'igu yajǰawǰ muk; per di'ibu myǰya'kup ja tǰydyu'unǰn, myudajǰtǰp óknumǰ jotkujk'ajtm mut ko jyiky'aty wa'ats.

N'okpǰjtákum ja njot'ajt nwinma'añ'ajtm ma Jesús

¹² Paaty, katu xymyǰšipka'axtu miits yǰ tyadu ayo'on, es katu mdu'un'áttu éxtumu ja'a'yuty di'ibu kyǰ'u tyeky tu 'yanu'xanu; ¹³ ittu éxtumu ja'a'y di'ibu oy ye'epy, du'un xypudákudat ja ja'a'y di'ibu tekywyi'its, es 'yaguda'agut ja tyeky, es kyaj ni'igu 'yadónt.

¹⁴ Úxta'aydyu es m'íttat ti'igyǰ oytyim pǰnuty muut, es jiky'attu tu'ugu jiky'ajtmǰn wa'atspǰ, mut ko du'unǰ dǰn je'eyu mbaat mduku tsajpótm es mjiky'áttat mut ja Dios. ¹⁵ Naymyǰjottǰgóyudu es kadiibu ni pǰn miits mgatugoy'ajtxudat ja Diosǰ myay'ajtm, es nidu'ugaty mǰa'íttat éxtum ja ujtsu ta'ambu di'ibu pa'amduump esǰ mayja'ay ja pa'am ttukpaaty. ¹⁶ Exkum miidsuty nidu'uk mmu'indundu, es kyaj xypǰáxtat ja Diosǰ myay'ajtm, éxtumu Esa'uu, di'ibu pyajxy ja ka'axkopk'ajtm es ttukwingubejky ja tojx di'ibu tǰgok je'eyu tyojxy. ¹⁷ Nnija'am ko óknum ja Esa'uu tja'axajǰyǰañ ja tǰeedyǰ kyunu'xǰn, per oj ya'úxtijy; es oy ok jyajǰyǰ jyayaxy, ni wi'ix tsoo oj mbaat tkanakyajǰtǰgátsy éxtumu naty tu 'yadu'utsy.

¹⁸ Kyajǰum miits xymyǰwingoǰndu tu'ugu kopk di'ibu yajtoomp es di'ibu teepy, ma ja agoodspǰ esǰ muk poj, ¹⁹ ma ja trompetǰ ya'axy, es ma ja Diosǰ 'yaa yo'kn. Pǰnuty myudoodu ja 'yaa yo'kn oj tmǰnu'xta'aktu es kyaj 'yokmǰgajxunut, ²⁰ mut ko kyaj tmǰmadaktǰ ja ana'amǰn ma jyǰna'añ ko oogǰp kuka'atsy yǰ ja'a'y o oytyim di'ibu añimáltu di'ibu pajp ma yǰ Sina'ii Kopk. ²¹ Nuǰoo jyantsyñay'adsu'kunuty éxtum di'ibu ya'ijx, éxtumu Moisés ku'um jyǰna'añ: "Tšuyiibyats mut ja tsu'ugu."

²² Per tu miits xymyǰwingondu ja Syon Kopk jam Jerusalén, ja Diosǰ kyajpǰn di'ibu ijtp tsajpótm, ma 'lyity kanak milu ánkłusuty di'ibu naymyǰjkudǰp mut ja jǰt xo'onǰn, ²³ ma nimay ja Diosǰ 'yu'unĸ 'yǰna'kuty di'ibu xyuu ijtp jaaybyéty tsajpótm. Tu miits xymyǰwingondu ja Dios, di'ibu nidǰgekyu ja ja'a'y pyaye'epy, es nan tu miits xymyǰwingondu ja ja'a'y ja'ajunuty di'ibu jiky'ajtm tǰy'ajtm muut es o'ktǰ, esǰ Dios tu pyǰjta'agudu ak oy ak wa'ats, ²⁴ ma Jesús, di'ibu kyudǰnaapy ja ja'a'y ma ja jembyǰ kajxy'átyrǰy, es ma ja ne'pyñ di'ibu tu xyajwátšum es ni'igu oy tniǰajxy kadiinǰm ja Abelǰ ñe'pyñ.

²⁵ Dios tǰydyuun di'ibu kyaj ttsojktǰ es tkuydyúndut ja ana'amǰn di'ibu yajk ma yǰ Sina'ii Kopk. Exkum ko xkyatundu kwentu di'ibu xytyukmǰmadyákum ja tsajpótmudu. Pes waanu ni'igu muku tǰydyu'unǰn xypǰátum pǰn kyaj ngydyu'unǰm di'ibu xyja'an-ma'ayum tyam. ²⁶ Ma Sina'ii Kopk ja naxwíñudu tsuyiipy es pǰmiimp ko Dios tmǰgajxy ja israelitaty. Per tyam xytyukmǰwandákum: "Jatǰgókats je'eyu nyajtsǰyǰyǰa'añts kyaj yu'u jye'eyudyu naxwíñudu, nandu'un ja tsajp." ²⁷ Ko Dios jyǰna'añ "jatǰgok", ja'a 'yandiipy ko tǰgekyu di'ibu tu dyajkojy, yajǰuga'agaampy di'ibáty mbaat yi'xy, es du'un 'lyítat di'ibu kyaj mbaat yi'xy. ²⁸ Ja it lugaar ma Dios yajkutíky, ma n'ita'anum es kyaj ja'a yaj'íxy, wǰ'umǰp yu'u winu xuu winu tiempǰ. Paadyu Dios nja'ayǰyudákum es n'awdajtm éxtum pyaadyuty, ²⁹ mut ko yǰ Nindsǰn'ajtm Dios, du'un yu'u éxtum ja jǰun di'ibu yajkutǰgeepy.

¹ Du'ññam mnaydsyókudat nixim nyam éxtam tukka'axpən. ² Kyaj xyja'aydyugódyut es m'oyjya'ay'áttut mut ja di'ibu jajttap ma mdujk, pes naagaty ni tkanijawu tu dyajajjt-tá'aktá anklus.

³ Mjamyátstap xykyu'ixtudu pujxndujk ja'ayuty, du'ñn éxtamxyup miits nandu'ñn m'ittu tsimy mut yu'ujuty. Pawinmaydyu nandu'ñn di'ibu axuuk yajtuundap mut ko tmadundu Kristu, du'ñn éxtamxyup miits nandu'ñn axuuk tu myajtúndu.

⁴ Byeenam miits xywyindsu'ugudat ja pujk ukun. Mudattu wa'ats ja pujk ukun. Mut ko Dios tyuudyúnudap púnuty mu'induundap es di'ibu kyaj twindsu'ugudu ja pujk ukun.

⁵ Katu xy'adsoktu meeñ. Jotkujk'áttu mut di'ibu mmudajttap, mut ko Dios tu jyuna'añ: "Ni na'a ngana'ixut, es ni na'a ngamastu'udut." ⁶ Paaty amumdu'uk jot njuna'anam:

Yu Nindsun'ajtam Dios yu'ats xpyudujkap.

Kyajts ndsu'ugut kots pún wi'ix xytyuna'anat.

⁷ Byeen xytyimjamyátstap wi'ix tmaduundá ja Kristu ja ja'ayuty di'ibu miits mduk'ax-pujkudu ja Diosu 'yayuk, es mjamyátstap wi'ix ja jyiky'ajtan kyugujxudu, es du'ñn dun miits nandu'ñn mjiky'áttut.

⁸ Éxtam Jesukristu 'yijty, du'ñn tyam 'yity, es du'ññam 'yita'añ wínu xuu wínu tiempu.

⁹ Ak tim panujxtu Kristu, es katu xpyanejxy ja wiinkpu uxpujken di'ibu myadyáktap tugatsy. Ni'igu oy ko nyajmuktákum ja njot'ajt nwinma'añ'ajtam Dios myay'ajtungyujxm es kyaj ja'agyujxm ko tii ja'ay kyaay 'yúktap windsu'kungyujxm, pes di'ibu kyaay 'yúktap kyaj ti tsooty.

¹⁰ Udsajtam nmudajtam tu'ugu artal ma yajpujta'aky ja windsu'kun, es kyaj pyaadyuty tju'xut ja teetyujk di'ibu tuundap ma ja israelitu ja'ayuty twindsu'ugudu ja Dios. ¹¹ Ja teedywindsungópik yajnujxtap ja juyuk añimalu ñe'pyñ ma ja Waanu Wa'ats It Wa'ats Lugaar, éxtamu windsu'kun es ja ja'ayuty ja pyojpu ñiwa'adsudat, per ja juyuk añimalu ñini'xuty myunujxtap kajpnbu'am es ñitóyut. ¹² Nandu'ñn ja Jesús ñayajku windsu'kun kajpnbu'am, es mut ja kyu'um ne'pyñ dyajwa'adsat ja naxwíñudu ja'ayudyu pyojpu. ¹³ Pes n'okpajo'omum ja Jesús kajpnbu'am, es jamu ja'ay xy'axuk'ijxum éxtamu Jesús ya'axuk'ijxy. ¹⁴ Kyaj ya nmudajtam ja nax kajpn di'ibu ijtp wínu xuu wínu tiempu, ja'a n'uxta'ayum di'ibu miin kudakp. ¹⁵ Paaty éxtamu nwindsu'kun'ajtam, du'ññam n'ok'awdajtam ja Dios mut ja Jesukristakyujxm, es n'awdajtam ja Dios mut ja n'aa'ajtam.

¹⁶ Kyaj xyja'aydyugódyut es xtyúndut di'ibu oy esu ja'ay xpyudákudat maat di'ibu mmudajttap. Ko du'ñn xtyúndut, Diosu du'ñn mwindsu'kudap, es yu'u du'ñn 'yoyjya'ap.

¹⁷ Dios tu tpujta'aky naagaty es mgwentu'átudut es mya'uxpúkudut miidsuty éxtam ja Dios ttseky mjiky'áttut, mut ko yu'ujuty kyuyáktubu kywentu ma Dios. Mamu-dowdu yu'ujuty yajxon, es du'ñn mgwentu'átudut es mya'uxpúkudut xonda'aky'aa xonda'akyjyót; per pún kyaj xymyemadowdu miidsuty, jotmay'ooktap yu'ujuty es ni wi'ix tsoo kyaj du'ñn oy mdu'unxudut.

¹⁸ Nigajxtákudats uudsuty. Tuj'ajtanuts uj njuna'añ, kyajts tii nbekyjáwudu es njiky'ata'anduts wa'ats éxtam ja Dios ttseky. ¹⁹ Waanu ni'iguts n'amdowdu es xymyenu'x-tá'aktut ja Dios esuts njumbítut tsojk ma miidsuty.

Kajxpo'xun

²⁰ Ja Dios, di'ibu yajkypy ja agujk'ajt jotkujk'ajtan es dyajjikypyejky ja Nindsun'ajtam Jesús, di'ibu ijtp éxtam ja oybyorreegu kwentu'ajtrə es ñe'pyñgyujxm oj xtyuk-muwu'umum ja kajxy'átypyu di'ibu tuump wínu xuu wínu tiempu, ²¹ wa'anu Dios mmo'oyudu tugekyu di'ibu oy, es xtyúndut di'ibu tsyejpy, es Jesukristakyujxm tpuj-tá'agut ma mjot nwinma'añuty di'ibu 'yoyjya'ap. N'ok'awdajtam ja Dios, di'ibu myudaj-tyty ja muj'ajtan wínu xuu wínu tiempu. Wa'an du'ñnuty.

²² Mugu'ugítuty, mñunu'xtáktap tsujti'knu miidsuty es xy'axájt es xkyuydyúndut ya-jxon yu ngajxwíjñnuts di'ibu tu nmo'oydyu ma tyadu nekyu'unuk. ²³ Nandu'ñn n'awánudu ko yu nmugu'uk'ajtam Timotee tu 'yawa'atpudsémy, es pún jajtp tsojk, najxapts maat ngu'ixtu miidsuty.

²⁴ MayDios xy'anuudat nidagekyu di'ibáty m'uwij mgajxwíjudap, es nidagekyu Diosu jya'ayuty. Nandu'an ja italyanu ja'ayuty mdukniğáxudu Dioskajxy nidagekyu.

²⁵ Wa'an ja Dios mgunu'xudu nidagekyu miidsaty.

Neky Di'ibu Santya'agu Jyaay

Dios yajkypy ja wjy'ajtun

¹ ʔj Santya'agu, Diosu myuduumbu esu Nindsun'ajtun Jesukristu myuduumbu. Ndukniġajxtuṡtsu tyadu neky majmajtsk ja Israelu myaangu tyuump 'yaats di'ibu oġ űajxtu tsunaabyu ma wiink naxwiñadu.

² Mugu'ugítaty, nayjyáwudu jotkujk ko myínut oytyim di'ibu ayo'onaty. ³ Pes mni-ja'adap miidsuty ko m'ijxmátsudu yu ayo'on ja'agyujxm ko xymyubaktu Nindsun'ajtun, miits m'uxpúktup es xymyumada'aktut oytyim di'ibu ayo'onaty. 'Ja'a tsojkup es xyjáltut wi'ix oy xymyumada'aktut ja ayo'on, du'un m'íttut kexy ka'pxy éxtamu Dios ttseky, es kadii ni tii mdugoy'ajtxudut.

⁵ Pün miidsuty nidu'uguty mdugoy'ajtxup ja wjy'ajtun, amdowdu Dios, es ja Dios mmo'oyudup; ja'a ko yu'u ñayajkypy yajxon, ni je'eyu xykya'o'om. ⁶ Es ko xy'amdówdut, koonum tsyékyuty es xy'amdówdut mudu mabujkun, es kyaj xyjajpjáwudut; ja'a ko di'ibu jyjajja'ap, du'un yu'u éxtum ko ja jikymyejyñ ñikapy es ja poj yajnejxyuty xidsoo yadsoo. ⁷ Di'ibu du'un éxtamu tyadu, nanatuku ti t'awíxut mut ja Nindsun'ajtun, ⁸ mut ko tuk peky ttseky tyam, es bom dyajtagátsy ja wyinma'añ.

⁹ Ja nmugu'uk'ajtm di'ibu ayoo jottageepy, nayjyáwudup agujk jotkujk mut ko Dios yu'u pudákudup. ¹⁰ Es ja di'ibu mukja'ay, nayjyáwudup agujk jotkujk ko natyu Dios 'yamútskyuty. Ja'a ko du'un yu'u éxtamu puġy di'ibu ijtr ujtsóty, kyaj jeky 'yity. ¹¹ Ko xuu pyudsemy es muk 'yañ, ni'xp ja uġts, es ja pyujy kya'ay, ta tyugoy ja tsuj'ajtun. Du'un ja mukja'ay tyugóyut ko naty ni'igu ñayyajmukja'aydya'aga'añuty.

Kyaju Dios pün dyajpekytyün

¹² Jotkujk ja ja'ay ko dyajnaxy ja ayo'on mut ja ma'xtujkun, es mudu tyadu mo'oyudup ja Dios ja jiky'ajtun winu xuu winu tiempu di'ibu Dios wyandak tyukmay'ata'añuty nidagekyu di'ibáty tsojkudup. ¹³ Ko pün ñayjyáwuty pyekyuyuna'añ, kyaj jyuna'anut ko Dios myo'oyudyu tadu winma'añ, mut ko kyaj pün mbaat ttuñ esu Dios pyekytyúnut, es kyaj Dios ti ttuñ es ja ja'ay pyekytyúnut. ¹⁴ Ja'agyujxmu ja'ay pyekytyuna'andu ko ja 'yadsojkun ñaydyukwin'unnudu, es mut ja kyu'umdsokun ñayyajtagóyuty. ¹⁵ Ko ja'ay ttsokta di'ibu kyaj 'yóyuty, jaa myiñ ja pojpu; es ko tyadu pojpu myujwindáknu, jaa myiinna ja o'kun.

¹⁶ Mugu'ugítaty, katu mnaywyin'unnudu. ¹⁷ Tugekyu oybyu esu tsujpu, Dios ja'a yajkypy, di'ibu tu tpujta'aky ja jaj tu'xun tsajpótm. Dios Teety ijtrumu'u éxtum 'yity, kyaj tyugatsy.

¹⁸ Tsojkanġyujxm tu xymyo'oyum yu njiky'ajtun'ajtun winu xuu winu tiempu mut ko n'axájum ja tay'ajtunbu ayuk, es ndu'un'ajtm éxtum ja jawyiin tuump ma tugekyu di'ibu Dios yajkoj.

Mabujkun

¹⁹ Mut ko tyadu du'un nnija'am, mugu'ugítaty, miidsuty nidu'ugaty m'íttap xy'awíxtut es xymyudoo'íttut di'ibu mya'awa'anudup. Es katu mnay'oojudu mut waanu tii, es kyaj mnayyajot'ambúkudut mut waanu tii. ²⁰ Mut ko yu ja'ayuty di'ibu ajkup, kyaj du'un ttuñ ja Diosu tsojkan. ²¹ Paaty mastu'uttu tugekyu di'ibu kyaj 'yóyuty es ja axuk winma'añ di'ibu mujwindajkup ya naxwiñ, es axájudu tuda'akytyi'knu yu kajxwíjun di'ibu Dios tu tpujta'aky mjodoty mwinma'añóty. Mut ko tadu kajxwíjun myudajtypy ja muk'ajtun es dyajnitso'ogudu m'anmaja'an.

²² Paaty kuydyundu éxtum jyuna'añ ja Diosu jyaabyajtun; katu je'eyu xymyudoo'íttu. Mut ko pün je'eyu xymyudoo'íttu es kyaj xykuudyundu, ku'un mnaywyin'unnudu miidsuty. ²³ Di'ibu je'eyu tmudoo'íty ja Diosu jyaabyajtun es kyaj tkuydyúñ, ²⁴ du'un yu'u éxtamu ja'ay ko tku'ixu ijxnóty ja wyiin jyjaj, es ko ñejxy wiink tsoo, kyaj tnakjyamyetsy wi'ix 'yíxyuty. ²⁵ Per ja ja'ayuty di'ibu kyaj tja'aydyugóy di'ibu myudeepy,

es ti'igyu tpujta'aky ja wyinma'añ wi'ix ja tim oybyu ana'amun jyuna'añ di'ibu yajwu'amp awa'atstúm, es du'uñum tpadúñ yu ana'amun, kunu'xadup ja Dios.

²⁶ Per pún nayjya'ap ko twindsu'agu Dios, es nugoó ñanigajxy ñakuxkajxy, nay-wyin'u'unup ku'am es ni ti tkatsooty di'ibu 'yandijpy twindsu'agu Dios. ²⁷ Di'ibu oy 'yawdajtypy ja Dios, pyudajkup ja ke'egyu'ungaty esa ku'ekytyo'oxyuty ko 'yayow jyottagoodyu, es kyaj ñayya'axuuguty mut ja naxwiñadu winma'añ.

2

Ayoobu ja'ay esa mukja'ay, ti'igyu nnyadsyojkum

¹ Mugu'ugítaty di'ibu myubajktup ja Nindsun'ajtam Jesukristu di'ibu ni'igu myudajtypy ja muj'ajtam, kyaj xywyin'ixtat ja ja'ay ni tu'uk es jatu'uk. ² N'okpajtakum ko myiñ ma miits mnyamyukudu tu'ugu mukja'ay di'ibu oyw wyit ñijam es mut ja kyujits ak ooru, es myiñ net tu'ugu ayoobu ja'ay mut ja wyit ñijam patsy patsy, ³ es pún miits m'axájudup yajxon ja di'ibu oy xyoxy, es xy'anuumudat: "U'uñu yaa ma tyadu oybyu uñaaybyajñ", per ja ayoobu ja'ay xy'anuumudat: "Mij tanu jap", o "U'uñu yaa naxkujxy", ⁴ mudu taadu xya'ixyuty ko xytyoktu ja mukja'ay es xy'uxtijtu ja ayoobu ja'ayuty. Ko xytyundu du'un mut ko m'adsoktu, mbekytyuundubu du'un.

⁵ Mudowdu mugu'ugítaty es jaygyukudu tyaadu. Yu ayoobutajkaty di'ibu ijttup ya naxwiñ, yu'u du'un ja Dios tu wyin'ixudu es ni'igu ja mubajkun tmudáttat es t'axájudat éxtamu kyuma'añuty es jyiky'átat tsajpótm mut ja Dios, mut ko Diosu du'un tu twanda'aky tmo'oya'añ púnaty tsojkudup; ⁶ per miits mduktsoodyuundup ja ayoobu ja'ayuty, mut ko xymyay'at xywyindsu'agudu di'ibu mukja'ayuty. ⁷ Ti kyaj yu mukja'ayuty yu'u du'un di'ibu mwijts mbo'tudup es mni'uñudu kumdatugoty? ⁷ Ti kyaj yu'ujaty di'ibu kyajxpáttup ja tsujti'knubu xyuu ja Nindsun'ajtam Jesús di'ibu mja'a'ajtudup?

⁸ Oyu du'un xytyuñ pún mgyudyiimpy ja Diosu 'yana'amun di'ibu ni'igu myújaty ma jyaaybyajtam: "Mdsokup ja mmudajkpa'ajaty éxtam mij ku'am mnyadsyékuty." ⁹ Es pún miits mwin'ijxtup púnaty mdsokándup, taadu du'un mut mbekykya'ay Dios windum mut ko kyaj xykyudyuñ yu 'yana'amun. ¹⁰ Ko tu'ugu ja'ay tkyudyuñ tugekyu ja Diosu 'yana'amun, per mut tu'uk je'eyu tyugoy, pekyjya'ay yu'u, du'un éxtamxyup tugekyu ja ana'amun tu tkakudyuñ. ¹¹ Ja'a ko Dios jyunañ: "Katú xyajtugóy ja pujk úkunu wyindsu'kun", jyunañ nandu'un: "Katú myajja'ay'eeky." Es du'un, oy xykyayajtagóy ja pujk úkunu wyindsu'kun, per pún tu myajja'ay'eeky, kyaj xykyudyuñ ja Diosu 'yana'amun. ¹² Paaty miidsuty kajx madya'aktu es jiky'attu éxtam di'ibu yajnikajxtútp ma ja Diosu 'yana'amun di'ibu xy'awa'anum wi'ix kyaj n'ijtam pekyoty. ¹³ Pes di'ibu kyaj tu tmudaty ja pa'ayo'on mut ja wiingátypyu, nandu'un kyajpu Dios pya'ayowa'añuty; per di'ibu tu tmudaty ja pa'ayo'on mut ja myugu'uguty, ni ti tkajjppawya'añ ja xuu ko ja ja'ay yajpayo'odyut, mut ko Dios pya'ayowa'añuty nandu'un.

Kyaj ti tsooty ja mubajkun pún kyaj ti oy yajtuñ

¹⁴ Mugu'ugítaty, ¹⁴ wi'ix tyuñ ko ja'ay jyuna'añ ko myubejkypy ja Dios, per kyaj ti oy ttuñ? ¹⁵ ¿Tii mbaadu tadu myubajkun ttuknitse'egyu? ¹⁵ N'okpajtakum, pún nidu'ugu mmumubajkpa'ajtam tmudaty ja wyit ñijam ya'ayow ya'amá'at es tyugoy'ajtxuty ja kya'ay 'yukan, ¹⁶ es miidsuty nidu'uk xy'anuumut: "Najx mudu Dios, mugu'uk, es wa'an yu'u mmo'oyuty di'ibu mij mdugoy'ajtxup", es pún kyaj ti pudajkun xymyo'oy, ¿ti oy'ajtam taadu? ¹⁷ Nandu'un jajtpu dnu tyaadu di'ibu je'eyu tmadya'aky'áty ko tmubeky es kyaj dyajiniguxe'eky ma jyiky'aty, kyaj tyuñ di'ibu myubejkypy.

¹⁸ Wa'anu da nandu'un naaguty jyuna'añ: "Mij mmubejkypy ja Dios, per uj ndiimbyuts ja oybyu." ¹⁹ Ujts n'adsówap: "Weenu, tuk'ijxkats mij ko xymyubeky ja Dios es kyaj xytyuñ ja oybyu, es uj mij nduk'ixup mut ja oybyu ndu'ununats ko mmubejkypyuts ja Dios." ¹⁹ Mij mmubejkypy ko tu'uk je'eyu Dios. Oyu du'un ko xymyubeky; per nandu'unu mujku'udujk tmubaktu ko jyámaty ja Dios, es extu tsuyuydyup mut ja tsu'agu. ²⁰ ¿Tii kyajnum xy'oktimjagyujkunu mij kujuun, ko kyaj tyuñ ja mubajkun pún kyaj ti yajtuñ?

²¹ ¿Wi'ix xy'ixy ko ja n'apteety'ajtam Abraan oj wye'emy oy mut ja Dios? Ja'agyujxm oy wye'emy mut ja Dios ko dyajnejxy ja 'yu'unx Isaa es tjakutwindsu'uguyañ ja Dios. ²² Tu xy'ixy ko Abraan dya'ijxu ko Dios tmubejky es ja'agyujxm tmumadooy ja Dios, es di'ibu tyuun oj dyajka'pxy ja myubujkun. ²³ Es du'un yajkuudyuun éxtam jyuna'an ma ja Diosu jyaabyajtan: "Abraan myubujk ja Dios, paadya Abraan oy wye'emy mut ja Dios", es ja Abraan yajtijy Diosu myatnaymyaayuba.

²⁴ ¿Tu xy'ixy? Oy nwu'umam mut ja Dios ko nmumado'om ja Dios es kyaj jye'eyuty ko njuna'anam ko nmubujkun. ²⁵ Nandu'un mut ja kujeñdyo'oxy Raap. Ja'a oy oj wye'emy mut ja Dios ja'agyujxm di'ibu tyuun, mut ko t'axaju es dyu'tsy ja nimajtskpu israeliti di'ibu ijxtuundap, es tpudujku es dyajkéky ma ja myudsipun. ²⁶ Es du'un xtyuk'ijxum éxtam ja nini'x di'ibu tugoy'ajtxup ja 'yanmaja'an, o'kpu yu'u, es nandu'un yu nmubujkun 'yity éxtamu o'kpu, pun kyaj ndu'unam ja oybyu.

3

Ya'an

¹ Mugu'ugítaty, oy du'un ko kyaj may miits mnaybyujta'agudu ya'uxpukpuky ma ja mubujkputujk ñaymyúkadu. Mnija'adup ko di'ibu nya'uxpukum, yu'u waana ni'igu pyayo'oyaampy ja Dios pun kyaj oy nguudyu'unum. ² Nidugekyu nbekytyu'unam; per pun jaa pun kyaj kyajxtugóy, yu'u du'un sitay jiky'ajtr tuj'ajtan muut es nandu'un mbaat t'ane'emy tugekyu ñini'x. ³ Es éxtam ko tu'ugu juyujk nduk'aja'anukum ja frenu, ja'a du'un es xmyumado'om es mbaat n'ana'amam tugekyu ñini'x. ⁴ Ixtu nandu'un ma yu barku. Oy jyamujjatyuty esu muk poj jyayajnjuxa'añuty otyyim maaty, per di'ibu 'yane'empy tyuknidijup es dyajnjuxat ma tjantsytyim'yajnjuxa'añ mut tu'ugu mutsk kepyu'unx di'ibu xyu'ajtypy timón. ⁵ Nandu'un jajtr du'un mut ja ja'ayuty ja ya'an. Mutsku'u, per naymyujpuktápur ko kyajxy. Nnija'am yajxon ko tu'ugu janya'angu'unx ño'kta'ayup ja tun kopka mujjatyppy. ⁶ Es yu ya'an yu'u du'un éxtamu tadu janya'angu'unx, extu mbaat dyajtugóy ja jot winma'añ tugekyu ja'agyujxm di'ibu kyajxy. Du'un ja ya'an éxtam tu'ugu jumbajk di'ibu tu tyoy ayoodaknóty, es óknam dyajtoybyéky otyyim na'ajuty, es du'un dyajtugooodya'ay tugekyu ja ja'ayu jiyky'ajtan.

⁷ Yu ja'ayuty mbaat dyaj'yuy nidugekyu kanak naxu añimal, éxtamu joon, tsá'añ, es di'ibu jikymyejyñóty tsunaadyup, es tu dan dyaj'yuy; ⁸ per ni pun mbaat tkayaj'yuy ja ya'an, mut ko yu'u du'un éxtamu awa'andsa'añ ja xyuwat di'ibu extu ya'o'kp es ni na'a kyape'xy. ⁹ Es mut ja nya'an'ajtam n'awdajtam ja Dios Teety, es nan mut yu'u n'amdo'om ko Dios tkajxpókat ja ja'ayuty di'ibu Dios tu dyajkojy ko ñayya'agojwinnajxu. ¹⁰ Es nan ma n'aa'ajtam pyudsemy majtsk nax ja ayuk, yu oygyajxy esu axuk kajxy. Mugu'ugítaty, ¡kyaj 'yóyuty ndu'unamu du'un! ¹¹ ¿Mbaat yu pa'ak nuu esu ta'am nuu tuk náxyuty pyudsemy ma tu'ugu nuu myuxy?, ¹² o ¿mbaat tu'ugu oliivus kepy tyuamp'áty tsabox limu, o ja muuxy'aats tyuamp'áty por? Nan kyaj mbaat myuxy ja pa'ak nuu ma myuxy ja ta'am nuu.

Wijy'ajtan di'ibu Dios yajkypy

¹³ Pun nidu'uguty miits nayja'ap kuwiji es kuduy'ajtan, wa'an dya'ixyuty mut ja oybyu jiky'ajtan es mut ja yuunk'ajt naxypy'ajtan di'ibu miimp ma ja wijy'ajtan. ¹⁴ Per pun du'ñnamu du'un miits xyñaywyinnaxujáwudu es je'eyu ku'um xtyuk'oy'ata'andu, katu mdimjuna'andu ko mij mguwiji'átta, mut ko andakun yu'u es kyaj tyuy'ajtanuty. ¹⁵ Pesu tyadu du'ambu kuwiji'át, kyaj yu'u dyaky ja Dios. Yu'u wyinma'añ'ajttap ja naxwíndu ja'ayuty, es myiñ ma yu mujku'ugópk. ¹⁶ Mut ko ma ja'ay tnaywyinnaxujawu es je'eyu kyu'amdsojkun dyajtuna'andu, jaa nandu'un myiñ ja aku esu tsip, es tugekyu axuk'ajtan; ¹⁷ per ja di'ibu myudajttap ja wijy'ajtan di'ibu tso'omp ma Dios, tim jayujp'ajtr tmudattu ja jiky'ajtan wa'atspu, kyaj tsyiptukuty, oyja'ay, tuda'aky, ajiiky amogu'uk, myudajttap ja pa'ayo'on, es tyiimpy ja oybyu. ¹⁸ Pánaty tyuundap esu ja'ay tsyuunudu jotkujk, ja'agyujxm mayja'ay tsyuunudat tuj'ajtan muut.

4

Myúdsip'ajttap ja Dios pánuty tsojoktup ja naxwíñudu winma'añ

¹¿Ma ja tsip tsooñ ko ak miits mnayajjot'ambúkudu es mdsiptundu nixim niyam? Pes di'ibu da'un mya'adátšudap, yu'u tadu m'axuk winma'añ ko ak miits mnayajjmújpdusma'anudu.

²Mdsojktup oytyiity di'ibu kyaj xymyudattu, es kyaj xypyaattu; myajja'ay'o'ktup es naywyinnaxu xyjávudu ko ja'ay ti tmudaty, per kyaj ni wi'ix tsoo xykypaattu es xymyudáttut di'ibu mdsojktup. Mdsiptuun mdsipkajxtup. Kyaj xymyudattu di'ibu mdsojktup mut ko kyaj xy'amdoy ja Dios; ³es pán m'amdoodup, kyaj mmo'oyudu mut ko xymyudattu axuk winma'añ es mut ko je'eyu xyajtuna'andu ma mgu'umdsojkun.

⁴Miits, ja'ayuty di'ibu Dios myastúttap, kyaj xyñijávudu ko pán naymyaayup mut di'ibu ijtp ya naxwiiñ, kyajp ja Dios ttsoktu. Pánuty tsojoktup es ñaymyaya'anudu mut di'ibu ijtp ya naxwiiñ, myúdsip'ajttap ja Dios. ⁵Pes kyaj ñanugoobuty ja Diosu jyaabyajtan jyuna'añ ko yu ja'ajun di'ibu Dios tu tpujta'aky es 'yítut ma údsajtam, yu'u tseyjpy es údsajtam je'eyu xyja'a'ajtam. ⁶Peru Dios xypudujkum ni'igu mudu myay'ajtam. Paaty jyuna'añ ja Diosu jyaabyajtan: "Dios 'yuxtijpy di'ibu muj kujxmup, per pyudujkup myay'ajtunguyxm di'ibu yuunk náxypyuty." ⁷Paaty naygyuyákudu ti'igyu ma Dios. Katu xykypuktu ja mujku'ugópk, net miits mguga'agudut. ⁸Muwingondu Dios, es yu'u nandu'un mmuwingónudup miidsuty.

Yajwa'atstu mgu'u esu mjot mwinma'añ, miidsuty, pojpu ja'ayuty es di'ibáty 'yaduun-mukándup da'un di'ibu Dios tseyjpy, es nandu'un ja naxwíñudu winma'añ. ⁹Ya'ixudu ko tuj'ajtan mjotmay'eeky mut ja mbojputy. May tajtu es jáwudu. Yajtagátstu mxik mxo'onun mut ja mju'uy myaxun, esu mxondakun yajtagátstu mudu m'amay mjotmay. ¹⁰Amutsk'attu ma Dios, es yu'u mbujta'agudup muj.

Kyaj mibi'tskajxum ja nmugu'uk'ajtam

¹¹Mugu'ugítuty, katu mnayñ'ow mnayñiyaaxudu nixim niyam. Di'ibu ñi'o'o ñiyáxup ja myugu'luk es nibi'tskajxu, da'un ja'a éxtamu ja'ay di'ibu junaamp ko kyaj tugekyu ja Diosu 'yana'amun tyuñ. Es pán mjunaamp ko tam ja Diosu 'yana'amun di'ibu kyaj tyuñ, kyaj mij xykyudyuñ ja ana'amun, da'un mij éxtamu ana'ambun di'ibu junaamp ti oy es ti ka'oy. ¹²Peru Diosu da'un je'eyu di'ibu yajk ja ana'amun, es nan yu'u da'un mbaat xytyukkumado'om, es nan yu'u mbaat xyajniitsókum es xyajkutugo'oyum; ¿per mbánu dan mij ko xyñibi'tskajxu ja nmugu'uguty?

Kyaj yajnijáwu ti miimp kudakp

¹³Okmudowdu miidsuty di'ibu junándup: "Bom o juxtajm njo'omum wiink kajpn, es jap n'ijtam ndo'k nyajkum tuk jumujt, es da'un nganarajtam ja maymyeeñ." ¹⁴Per ni je'eyu xykyanijávudu ti miin mgudáxup aya bom! Pes yu ja'ayuty ja jyiky'ajtan da'un éxtamu nima'aju'un, waanu 'yity es tuk pójunu tyugoodya'ay. ¹⁵Di'ibu oy es njuna'anum yu'u tyaadu: "Pánu Dios tseyjpy es xy'akmo'oyum ja njiky'ajtan'ajtam, ndu'unum xi'idu ya'adu." ¹⁶Per ko mij mjuna'andu xytyuna'andu xi'idu ya'adu aya bom, mgawindsu'kubu da'un Dios, mut ko je'eyu mnayajjmúj mnayajkujxmuty. Es ko nmuj ngujxmum, pekytyu'unumu da'un. ¹⁷Ja'a pán ñija'ap ttúnat ja oybyu es kyaj ttuñ, pekytyuump yu'u.

5

Kajxwíñun mut ja mukja'ay

¹Mudowdu tyaadu, miits mukja'aydyujkuty. Ja'uy ya'axtu mut ko myiñ ja ayo'on di'ibu mjantsyaa'ayowánudup. ²Di'ibu mmudajt mjaygyajptup, da'un yu'u Dios wyindum éxtam ti tugekyu wyindugoodya'ay, es éxtamu wit di'ibu ja ajkxytsyik tu tsyu'tsujt-ta'ayuty. ³Yu m'ooru meen es yu mblatu meen tu tyowudya'ay, esu tyadu tow yu'u yajniigaxu'egup ko kyaj yajxón tu mduñ mut ja mmeeñ, es yu'u da'un éxtam ja junya'ank di'ibu myajtóyudup. Tu xyñikoombát xyñipujkpáttu maymyeeñ ma tadu xuu di'ibu tim óknam. ⁴Per ja muju'uu di'ibu mgamoodyu ja mduumbuty di'ibu yajmujktu ja

mbujta'aky, ja'agyujxm ja tuumba mni'uumu, es myudoodaay ja Dios di'ibu tugekyu muk'ajtan myudajtypy. ⁵ Ya naxwiiñ miidsuty tu mjiky'attu es tu mnaymyo'oyudu jotkujk'ajtan, es tu m'uts mjotkuda'aktu, éxtum ja ja'ay dyajni'xu ja tsajkaa di'ibu ya'oogaampy. ⁶ Miidsuty tu xyñiwaambattu nanatuku. Yu'u jyiky'attu tay'ajtan muut, es xya'o'kta, es kyaj ñaygyuwana.

Ma'xtujkun esu kajxtákon

⁷ Mugu'ugítaty, ma'xtúktu miits extu ko myínut ja Nindsun'ajtam. Tu xy'ixtu wi'ix ja naymyuduunubu ja'ay t'awixtu ja oybyu pyujta'aky. Mut ja ma'xtujkun t'awixtu ja potn es myínut ja nuu tuu. ⁸ Paaty nandu'un miidsuty ma'xtúktu es ti'igyu mwinma'añ xpyujta'aktat ma Kristu, mut ko tuu dan tim wingoomp ma myina'añ ja Nindsun'ajtam. ⁹ Mugu'ugítaty, kudii mnayni'uumu nixim niyam, es kudii bu myajpayo'oydyut, ja'a ko Dios di'ibu pojpu pyaye'epy, taa ja'a. ¹⁰ Mugu'ugítaty, jamyatstu Diosu kyugajxpu es pajta'aktu éxtumu ijpajtan wi'ix tmudanaay ja ayo'on esu ma'xtujkun tmudajttu. ¹¹ Pes udsajtam njuna'anum ko jotkujk'ajtan di'ibáty tu tmumada'aktu ja ayo'on. Tu xymyudowdu ja Jopu mya'xtujkun, es xyñijáwudu wi'ix ja Nindsun'ajtam óknem oj myo'oyaty ja jotkujk'ajtan, mut ko jyantsypya'ayoy yu Nindsun'ajtam.

¹² Mugu'ugítaty, di'ibu tim jajp'am, katu xyajtestiigu'attu yu tsajp, ni yu naxwíñudu es ni ja wiinkpu. Nik oy ko mjuna'andut "oy" di'ibu oy, es "kyaj" di'ibu kyaj, kudii bu Dios mdukkumodówudut.

¹³ Pün ja pün 'yayoy jyottugoy, wa'an tkajxta'aky; es pün ja pün jyotkujk'áty, wa'an t'uy ja alabanza. ¹⁴ Pün ja pün pyékyuty, wa'an tway ja mujja'aydyujk di'ibu tuundup ma mbujkpuujk ñaymyúkudu, es tnigajxtaagut ja puma'ay, es mut ja Nindsun'ajtam Jesukristu xyuugyujxm ttukjaaxut waanu aseytu oliivu. ¹⁵ Es pün mmubujktup ko Dios ttúnat éxtum mgajxta'aktu, yu puma'ay aguda'agup; es pün pekytyuun, Dios ma'xudup ja pyojpu. ¹⁶ Paaty pün miidsuty tu xymyudugoydyu wiinkpu, mumayats nidu'uk nidu'uk, es pujktsów ja ma'xun. Nayñigajxtaagudu nixim niyam es m'aguda'aktut. Ko kyajxtáky tu'ugu ja'ay di'ibu jiky'ajtp tay'ajtan muut, yu kyajxtákon myudajtypy ni'igu ja muk'ajtan. ¹⁷ Okwinmaydyu ko ja Diosu kyugajxpu Elius du'un ijty jya'ay'áty éxtum udsajtam. Ja'a amumdu'uk jot kyajxtáky es kudii bu tyu'ujut, es kyaj tyuuy tuguk jamujt jakujm. ¹⁸ Ko jatugok kyajxtáky, nétnum tyuuy jatugok, es oj wyinduy ja pajta'aky.

¹⁹ Mugu'ugítaty, pün miidsuty nidu'uk myudu'udageepy ja tay'ajtan esu wiinkpu ja'ay tyuknijambityuty, ²⁰ nijáwudu miits ko yu di'ibu tu ja pojpu ja'ay ttukmastu'uty ja ñu'u tyu'u ja axukpu, es ttuknijambityu ja nu'u tu'u di'ibu Dios xytyukni'ijxum, tadu du'umbu ja'ay tyiimpy es tso'o'ogut ma ja o'kun, es yu'ugyujxm ja ja'ay yajtuknima'xut may ja pyeky.

Муѳту'укрѳ Nеky Di'ibu Peedru Jyaay

¹Üj Peedru, Jesukristu 'yaróstu, ja'a njuna'anum ko tu xkyéxyuts. Nduknigajxtuptsu tyadu neky di'ibátyuty kyaj ñaky'ittu ma yu Israela ñaxwíñudu, es tsyuanudu omyaaty ma yu ñaxwíñudu: Pontu, Galasyu, Kapadosyu, Asyu esu Bitiñu. ²Dios Teety mwin'ijxudu éxtumu jawyiin tnija'aju es ttuknibujtáku. Espiritu Santu myuk'ajtungyuxm myajpuitaktu Diosu jya'ay, esu da'un xymyudówdut ja Dios es mwa'atstat mut ja Jesukristu ñe'pyñ. Wa'an ja Dios ni'igu mgunu'xudu es mmo'oyudu ja agujk'ajt jotkujk'ajtan.

"N'ok'awdajtam ja Dios"

³N'ok'awdajtam ja Dios, Nindsun'ajtam Jesukristu Tyeety, di'ibu tu xytsyojkum es xypya'ayo'om es xyajmi'in xyajjajtam jemy es xytyuk'awijxum ja jiky'ajtan di'ibu winu xuu winu tiempu, ja'a ko ja Nindsun'ajtam Jesukristu jyikyryeiky jatugok. ⁴Paaty udsajtam n'awijx njajp'ijxum ko Dios xymyo'oya'anum ja kuma'añ di'ibu pujke'eky ya'ijtypy tsajpótm, di'ibu kyaj mbaat kyutugoy, ni mbaat kya'axuugu es ni mbaat kyani'xy éxtumu puji o aay ujsun. ⁵Ja'a ko xymyubuktu Dios, yu'u mguwa'anudap mut ja myuk'ajtan maanum xy'awixtu ja tiempu ma yu'u dya'ixa'añuty ja ñitsokun, di'ibu myudajtypy pujke'eky koonum myínut ja tiempu di'ibu tim óknun.

⁶Paaty miits mjantsy'lit mjantsyxyonda, oyu daa kanak peky ayo'on jotmay xyjapaadaambudu je'eyu waanu tiempu. ⁷Ja'a ko miidsu mmubujkunuty, da'un éxtum ja ooru di'ibu ya'ijxmatsaap mudu juun es ya'ixut pun oyu da'un. Ja mubujkun di'ibu myumadakyty ko ya'ijxmátsy, waanu ni'igu tsobaaty kudiinun ja ooru di'ibu kujx najxp, es da'un miidsudyu mmubujkunuty ko da'un ya'ijxmátsut, mbaadudap miidsuty ja muj'ajtan es ja windsu'kun es myajnigajxut oy ko Jesukristu myínut.

⁸Oy xykya'ixtu ja Jesukristu, mdsojktap miidsuty ja'a; es oy yu'u xykya'ixtu, mmubujktap miidsuty yu'u es mjantsyxyonda'aktu éxtum kyaj yajpaaty ja ayuk wi'ix mbaat yajkajxpudsémy, ⁹mut ko xyajpudu'aktu ja puja'aky di'ibu ma ja mmubujkunuty, ja'a njuna'anum, m'axájudap ja m'anmuj'a'anu ñitsokun.

¹⁰Yu tyadu ñitsokun ja'a di'ibu Diosu kyugajxpty 'yuxpajktu es tpayo'oydyu, es yu'ujuty junandu ko Dios mmo'oya'anudu ja kunu'xun. ¹¹Yu Diosu kyugajxpty jyanijawuyandu na'a da'unu tyaadu es wi'ixu da'un jyata'añ. Es ja Kristu Jya'ajun yu'u naty ijtp mut yu'ujuty, es tyuknija'aju es koonum yu Kristu tmumada'agut ja ayo'on jawyiin es óknun t'axájut yu muj'ajtan. ¹²Peru Dios tyuknija'adu ja kyugajxpty ko yu tyadu kajwíñun kyaj myut'yu'u'áttu, ja'a es udsajtam nduk'oy'ajtam. Miidsuty tu xymyudowdu tyadu oybyu ayuk di'ibu tu m'anu'umxudu mut ja myuk'ajtanu Espiritu Santu di'ibu tso'on tsajpótm, es extu yu ánkusuty jyanijawuyandu tyaadu.

Wa'ats njiky'ajtam

¹³Paaty, miidsuty nidugékyuty, naybyajta'agudu wiy es pe'typy, es ya'óyudu yajxónu mjiky'ajtan. Awixtu mut winu mjot ja kunu'xun di'ibu m'axajnyándap ko Jesukristu myínut jatugok. ¹⁴Extumu u'unuk naq'kuty di'ibu mudoodap, mamudowdu miidsuty yajxón ja Dios. Katu mjiky'attu mut ja axuk adsojkan di'ibu mmudajttu ko naty kyajnum xyñijawudu wi'ix ja Dios tseky es njiky'ajtam. ¹⁵Jiky'attu wa'ats, ja'a ko Dios di'ibu tu mwin'ijxudu, wa'adsu'u; ¹⁶tyaadu da'un kyajxypy ja Dios ma jyaaybyajtan: "M'íttap miidsuty wa'ats, mut kots uj nwa'adsuty."

¹⁷Ja'a ko xyTyeety'áttu ja Dios, di'ibu pyaye'epy nidu'uk nidu'uk, es kyaj wyin'ixy wyingéxyuty, naam m'akjiky'ajtpnum naxwiñ, m'akjiky'áttap es xymyudówdut ja Dios, es xywyindsu'ugudut. ¹⁸Mnija'adap éxtum tkubejty tkumudooy ja Dios es dya-jtso'ogut ma tadu axuukru jiky'ajtan di'ibu xytyukmunikáku ja n'aptujk'ajtam. Pes ja Dios kyaj tkubejty ja ñitsokun'ajtam mut ja platu meen ooru meen di'ibu najxp; ¹⁹jantsy tsooxu Dios mgujuuyudu es mnitsok'oktat ko mbojpu tkubejty mudu Jesukristu ñe'pyñ di'ibu tyukwindsu'ku éxtum tu'ugu borreegu di'ibu ni tii tkamudaty ja axuk'ajtan.

²⁰Jékýur ja Diosu du'un ttuknibujtáku kyajnumu naty dyajkojy ja naxwíñudu, per tyam ma tyadu xuu tiempu ko yu naxwíñudu kyaxanna, tu kyuxe'eky miits m'oy'ajtungyujxmaty.

²¹Es Jesukristakyujxm xymyubuktu Dios, di'ibu yajjikyryujku ma 'ye'ky es tu tmo'oy ni'igu ja maj'ajtan, es du'un nmubujkam ja Dios es n'ajot'ajtan.

²²Es mut ko tu xymyudowdu ja tuj'ajtan, tu xyajwa'atsta m'anmuja'an es mut winu mjet mnaydsyókudut nixim niyam, éxtam jyawu mdukka'ax'áttu. ²³Pesu myajmiin myajjajtudá jemy mut yu'ugyujxm ja Diosu 'yayuk di'ibu ijtp winu xuu winu tiempu; kyaj dyu'unuty éxtam ja jiky'ajtan di'ibu kujxp najxp, di'ibu m'axájudu ko mmiin mjajtta naxwiin, ²⁴mut ko xytyuknija'am ja Diosu jyaabyajtan ko jyuna'añ:

Du'un ja ja'ayuty éxtam ja aay ujtsun,
es ja myuj'ajtanuty éxtam ja aay ujtsu ryujyun.

Tatsp ja aay ujts es ja ryujy kya'ay;

²⁵peru Dios 'yayuk, ijttuur winu xuu winu tiempu.

Esu tyadu ayuk ja'a ñigajxpy ja nitsokun di'ibu tu myajtukmudówdu.

2

¹Paaty miidsuty, mastu'uttu tugekyu axuk'ajtan. Kyaj pún xywyin'uandut. Katu nan nugoobu je'eyu m'akjuna'andu ko xymyubuktu Dios, mya'ixudubu du'un mut ja mgu'um jiky'ajtan, es katu xyñaywyinnaxujáwudu mut tii. Mastu'uttu tugekyu pi'tskajxy.

²Extamu maxu'ungu'unguty jantsy tsi'idsaamp, du'un miidsuty nandu'un xytsyóktat ja Diosu 'yayuk, es du'un xymyuyaak xymyubátat ja Diosu ñu'u tyu'u es xymyudátat ja nitsokun, ³mut ko tu xyñijáwudu ko Nindsun'ajtam jyantsy'óyuty mut adsajtam.

Du'un ja Kristu éxtamu tsaa jiikypyu

⁴N'okmawingo'onam adsajtam ja Jesús. Yu naxwíñudu ja'ayuty tu 'yaxtíjudu, peru Dios jyantsyseyjpy es tu twin'ixy, es dyajtún éxtamu tsaa jiikypyu ma potsy ujx.

⁵Xyajtu'unam adsajtam nandu'un éxtam ja tsaa jiikypyu, di'ibu muut ja potsy dyajpéty ma Dios tsyunnaya'añ. Ma tadu tsanaadyákn, ja Jesukristu tu xpyujtákm éxtamu teetytyujkuty, wa'ats ja'ay, es nwindu'kam ja Dios, es n'awdajtam mut ja njot'ajtam es mudu n'anmuja'an'ajtam, es ja Dios 'yaxájur yu n'awdajtan'ajtam éxtamu windsu'kun di'ibu yu'u tsyejpy. ⁶Paadyu Dios jyunañ ma ja jyaabyajtan:

¡lxtu! Új nbujta'agyuts ma Syon kajpn tu'ugu tsujpu tsaa ma potsy ujx,
di'ibats új tu nwin'ixy.

Di'ibu 'yaxájudup, ni na'a tkamudátat ja tsoydyu'un.

⁷Es mut miidsuty di'ibu myubujktu, tadu tsaa myudajtpy kajaa yu muj'ajtan; per mut di'ibu kyaj tmubuktu, kyudyiimbyu tyadu éxtam jyuna'añ ja Diosu jyaabyajtan:

Ja tsaa di'ibu ja pojtspu kyaj ttsojktu,

tu net jya'ty ma ja tujk t'ujx'áty.

⁸Es nandu'un yajkudyún jatu'uk ma jyuna'añ:

Tyadu du'un ja tsaa di'ibu yajtukunajpup es yajkudáy.

Tyukkunajpudup ya'ujuty di'ibu kyaj tkupaktu ja Diosu 'yayuk, mut ko du'unu dun tu ryujta'agudu Dios.

⁹Peru Dios tu mwin'ixudu miidsuty di'ibu myubujktup, mmuduundup ja Rey éxtamu teetytyujkuty, wa'ats ja'ayuty miidsuty, ja'ay di'ibu Dios ja'ay'ajtudup. Yu'u mwin'ixudu es xykyajxwá'xut ja oybyu tuunk di'ibu yu'u tu tpujta'aky, mut ko mdukniwoodu'udyuty ko m'ijttu ma ja koots'át, es myajnejxyuty jiky'ajtpu ma ja jyájuna tsujpu. ¹⁰Tuuyur kyajpu Dios mja'ay'átudu, per tyam situy yu'u mja'ay'ajtudup; tuuyur kyaju Dios mba''ayoojuda, per tyam tu mba''ayówudu.

Ayo'on yajmmada'aky mut ja ma'xtujkun

¹¹Mugu'ugítaty, mnunu'xtáktupts miidsuty, éxtam jabye'xyjya'ay ma wiink nax wiink kajpn, katu xy'anujx xy'a'oogudu di'ibu ja nini'x kubajk tsyejpy, di'ibu myudsip'ajtpy ja n'anmuja'an'ajtam. ¹²Mudattu oybyu mjet mwinma'añ mut ja di'ibu kyaj t'ixy'attu Dios, es du'un ya'ujuty, oy tyam mjaniwaambajttubu nanatukakyujxm éxtamxyur

m'axukja'ay'áttu, 'yíxtup ja oy'ajtan di'ibu miits mduundup, es ko ja'ay jajpayo'oydyut, net t'awdátat ja Dios.

¹³ Nindsun'ajtamgyujxm mämudowdu pánuty jajkutujkp ya naxwiin, du'un ja yajkutujkpakóp, mut ko yu'u waanu kujxm ja kyutujkun, ¹⁴ es pánuty ana'amdap kyutujkun patku'ay, pánuty kyejxypy es ttukkumódowut di'ibáty axuuk adátstap es oy tnimadya'agat di'ibáty oy tuundup. ¹⁵ Mut ko Dios tsyejpy es miidsuty oy xytyúndut, es du'un xya'amóndut di'ibu nanatukukujxm mniwaambajtudup.

¹⁶ Jiky'attu miidsuty éxtamu di'ibu kyaj myudúñ ma wiink ja'ay, es katu mnaybyujta'agudu kajuun ma ti xytyuna'andut axuuk. Jiky'attu éxtam ja Diosu myuduumbu. ¹⁷ Windsu'agudu mujpu mutskpu. Tsoktu mmämubajkputy. Windsu'agudu es awdattu Dios. Muj'ixtu ja yajkutujkpu kopk.

¹⁸ Miidsuty di'ibu mduundup, windsu'agudu mwindsún mwindaj es mämudowdu, kyaj jya'ayaty je'eyu di'ibu ojyja'ayaty, nandu'un di'ibu ana'amp muk. ¹⁹ Ja'a du'un oy ko xymyamadada'aktu ko nanugoobu mya'ayówadu, ja'agyujxm ko xyñijáwadu ko Dios 'yijxypy. ²⁰ Per pun miits mduundup ti oyna'unen axuuk, es mut ja ma'xtujkun xymyamadada'aky ko mdukkumódowaty, ¿ti oy'ajtanu danu taadu? Per pun m'ayoodup mut ko ti oy tu xytyuñ, es mmamadáktup mut ja ma'xtujkun, tyaadu du'unu Dios 'yoyjya'ap. ²¹ Paadyu Dios xywo'om es du'un nma'xtujkam, ja'a ko Kristu 'yayooy mut adsajtamgyujxm, es xymyo'oyam tu'ugu ijpajtan es nbadu'unam yu'u. ²² Jesukristu kyaj pyekytyuñ es ni na'a tkawin'u'ñ pán. ²³ Ko pán wi'ixáty 'yanmaayy, kyaj wi'ixáty 'yadsoojumbijty; ko tsyaatsytyuunadu, kyaj t'adsu'kadu, je'eyu ttukkudajku ja Dios, di'ibu pyaye'epy mut ja tny'ajtan. ²⁴ Kristu ja nbojpu'ajtam myanujx ma ñini'x kruuzkujxm. Du'un ttuuñ es n'ijtam éxtamu o'kpu ko nbekytyuna'anam es njiky'ajtam éxtam pyaadyuty, es du'unu Kristu 'yo'kunguyjxm oj nwátsum ma ja nbojpu'ajtam, es tyam njiky'ajtam tny'ajtan muut, éxtamu Dios dyajningutúka. ²⁵ Tnyyup du'un miits m'ijttu éxtam ja borreegu di'ibu tu 'yuxyo'oy, peru tu mjumbittu ma Kristu, di'ibu mgwentu'ajtudup éxtam tu'ugu borreegu kwentu'ajtpu.

3

Wi'ix jyiky'áttut ja kasaaduty

¹ Nandu'un miidsuty kasaadu toxytyujkuty, nayduykkudúkadu ja mña'ay, es du'un, oy mña'ay tkamabaktu ja Diosu 'yayuk, mduk'axájudup ja Jesukristu kyaj ja'agyujxm ko wi'ix xy'anuumadu, 'ja'a du'un ko t'ixtat ko miits xyjiky'attu wa'atspu jiky'ajtan es windsu'kun muut. ² Nayya'oy nayyajpaadadu. Kyajts yu'u n'andijy es xymyamay xymyudajtat ja mwiit mgu'ugu jantsy oybyu, o wi'ixu mwaay mgubajkkujxy xyajtsujtákadut, o wi'ix ja mnini'x oy kyuxu'ugut mudu oogu. ³ Ja tsuj'ajtan di'ibu kyaj ñaxy es ni'igu tsobatp Dios wyindum, ja'a yu'u ko ja'ay ojyot oywyinma'añ tmudattu es jyiky'attu yuunk naxypy. ⁴ Pes du'un ñayya'ijttadu tsuj ja wa'atspu toxytyujk jékyup, wyindsu'kadu ja Dios es ñayduykkudúkadu ja ña'ay. ⁵ Du'unu Saaru, yu Abraanu ñudo'oxy, tmämudooy ja Abraan, es ttijy "nwindún". Miits mja'ttup du'un éxtamu Saaru pun mduundup ja oybyu es kyaj ti xtyyuh'ugudut.

⁷ Es nandu'un miidsuty kasaadu yedyujkuty, mma'xtúktu mnudo'oxyuty. Windsu'agu éxtam yu'u pyaadyuty. Kyaj jye'eyuty mut ko toxytyujkuty 'yamaayuty, peru mut ko nandu'un tmudattu mut miidsuty ja jiky'ajtan di'ibu tu mmo'oyadu ja Dios mut ja kyuh'mdsojkan. Tundu du'un, es net kadiibu ni tii mga'adsipudut ko mgajxta'áktut.

Di'ibu ayoodup ko ttundu ja oybyu

⁸ Di'ibuts uj tu njatuk'axpuka'andu nidugekyu miidsuty di'ibu myubajktup ja Kristu, yu'u tyaadu: Ittu ti'igyy, naymyuma'xtúkadu nixim niyam, naydsyókadu nixim niyam mut winu mjot, pa'ayowdu ja'ay, es tuda'aky'áttu. ⁹ Ni na'a xkyayajjumbittut axuuk ko pán axuuk mdúnudut, es ni xkyaa'oojumbittut ko pán m'oojudut. Nik ni'igu

kunu'xtu, müt ko Dios mwoojudu es xy'axájudut yu kunu'xun. ¹⁰ Extum jyana'añ ja Diosu jyaabyajtan:

Di'ibu tsyejpy jyiky'ata'añ oy es jeky,

kyaj 'yanda'agut es kyaj axuk kajxy tkajxut;

¹¹ kyaj t'oktuunnut ja axuk'ajtan; ja'a tyúnup ja oybyu,

'yuxta'ayup ja ti'igyu'át, es kyaj jyiky'átut tsipoty.

¹² Müt ko Dios tam kywenta'átyuty ja ja'ay di'ibu jiky'ajtp tyy'ajtan muut, es myudo'oxuty ja kyajxtákan,

per myudsip'ajtypy di'ibu axuuk adátstup.

¹³ Pün amumdu'uk jot miidsuty da'ñum xytyundu oy tugékyuty, ¿pün axuuk mdúnudup? ¹⁴ Per pün m'ayoodup müt ko mjiky'attu wa'ats, Dios mgunu'xánudup. Katu pün xytsyu'ugadu es katu mmay mdajtu. ¹⁵ Müt winu mjot awdattu Kristu éxtumu mWindsún. Da'ñum jupj'ixy mnayya'ítudut es xy'adsówdut pünaty myajttajjudup ti ko xymyubaktu Dios, es ti m'awijx mjupj'ijxtup. ¹⁶ Múdattu ja mjot mwinma'añ wa'ats, es da'ün ko pün mniwaambátudut nanatuku müt ko miits m'axpajkpu'átyuty ja Kristu, yu'ujuty ku'um wu'umda'aydyup tsoydyu'un muut. ¹⁷ Es pün da'una Dios ttseky es m'ayówdut, ni'igu 'yóyuty m'ayówdut ko mjiky'attu wa'ats, es kyaj m'ayówdut müt ja tyydyu'unun ko mjiky'attu axuuk.

¹⁸ Müt ko Kristu, oy ni ti peky tkatuun, tugok je'eyu müt winu xuu winu tiempu 'ye'ky ma jyaratu n'o'kum udsajtum pekyjya'ayuty, es xytyukniwátsum ja nbojpu'ajtum es xyajnujxum wa'ats Dios wyindum. Oj 'yeeky ja Jesusu ñini'x, per Espiritu Santakyujxm jyiky'pyeiky. ¹⁹ Mudu 'yanmaja'an oj ñejxy ma ja anmaja'anuty di'ibu tsimy ijttup, es jap oj tkajxwa'xy ja Diosu 'yayuk, ²⁰ ja anmaja'an di'ibu kyaj tmumudoodu ko Dios jya'awijxudu ma'xtujkun muut esxyup jyodumbijttu maanum ja No'ee naty dya'oyu ja arku, ma oj je'eyu niduktujk ja ja'ay tsoyo'oktu ko ja ayo'onduu myiñ. ²¹ Ja tadu nuu, da'ün ja'a tpaty éxtumu nabajtan di'ibu xyajnitsókum. Ja nabajtan, kyaj yu'ujuty es nuugyujxm ja nini'x wya'atsut, ja'a da'ün esu ja'ay jyot wyinma'añ wa'ats 'yíttut Dios wyindum. Ja nabajtungyujxm nnitsókum ja'agyujxm ko Jesukristu jyiky'pyeiky ma 'ye'ky, ²² di'ibu patujku tsajpótm es tyam 'yity aga'añdsyoo ma Dios, es oytyim di'ibu ánkusuty es oytyim di'ibuty ja kyutujkunuty tmumudowdu ja Jesús.

4

Naybyudajkam nixim niyam

¹ Es da'ün éxtum 'yayooy ja Kristu ya naxwiiñ, nandu'ün miits mudattu ja winma'añ éxtum ko 'yayooy, ja'a ko di'ibu da'ün tu 'yayoy ma ñini'x kyubajk, tu tmatutta'ay ja pyeiky ² es jyiky'átut éxtum ja Dios ttseky mabaadu jyiky'ajtan, es kyaj éxtumu ñini'x kyubajk ttseky. ³ Tsya'a nandu'ün ko mjiky'ajttu éxtum jyiky'attu púnuty kyaj tmudundu Dios, mjiky'ajttu éxtum mnini'x mgubajk ttsojktu, m'adsojktup tii, ami'ikyjya'ay m'ijttu, je'eyu mgáxuty, es m'awdajttu ja agojwinnáx. ⁴ Di'ibu ijty mmagu'uk'ajttup ma tyadu axuukpu jiky'ajtan, da'ñu tyam wyu'umadya'aydyu müt ko kyaj ja'a muut xyñakypyanujxtu ko kyaj ñayjyujwjtsumbitadu, es mduk'ak'átadu. ⁵ Per yu'ujuty myugwentu'ajtypy ja Dios, müt ko Dios pyayo'oyaampy di'ibu jiky'ajttup es di'ibu o'ktu. ⁶ Paaty oj yajkajxwa'xy ja oybyu ayuk nandu'ün ma di'ibáty o'ktu, es oy jayttuydyundu mudu o'kun ma ñini'x tmudajttu, da'ün jyiky'áttut ja jya'ajun mudu Dios.

⁷ Tuu wyingóñ esu ja'ay yajpayo'oydyut. Paaty miits ittu tuda'aky, wiy es mgajxta'áktut. ⁸ Paaty wa'an t'lity nan ni'igu tsojkan ma miidsuty, müt ko ma ja'ay ñaydsyókudu, may ja peky ñaydyuknima'xudu. ⁹ Es naymyo'oyudu nixim niyam yu jajttákn esu ka'ay ukun müt winu mjot. ¹⁰ Naybyudákuu nixim niyam éxtum ja Dios tu mmo'oyudu nidu'ugátyuty ja madakun. Yajtundu yajxón ja kanak peky'pyu madakun di'ibu Dios tu mmo'oyudu. ¹¹ Ko pün tkajxwíjat ja myugu'uk, wa'an t'anuumu éxtum ja Dios tu tyuk'uxpékyuty. Es ko pün ttukpuduku tii ja myugu'uk, wa'an ttuñ müt ja muk'ajtan di'ibu Dios tu myo'oyuty, es

du'ann Dios awdaty 'yítut Jesukristukuyxym ma tugekyu di'ibu ijtp. Wa'anü Dios tmüdaty ja muj'ajtan winu xuu winu tiempu. Wa'an du'annaty.

¹Yayowda pánudyu Kristu myubujktap

¹²Megu'ugítaty, katü du'ann mwu'amüdu müť ja müť ayo'on di'ibu myajnajxtap. Katü xywyinmaydyu es kyaj du'ann jyátut di'ibáty myubujktap ja Kristu. ¹³Ni'igu mxonda'aktat, müť ko pün du'ann miits xytyukmuktä ja Jesukristu 'yayo'on, nandü'ann xytyukmüktat ni'igu ja xondakün ko naty myiñ jatügok. ¹⁴Es pün ja ja'ayuty mduunüdüp axuük müť ko xypanyujxtä Jesukristu, xonda'aktä, müť ko 'yity ma miidsuty ja Diosu Jya'ajün di'ibu ni'igu muj'ajtan myüdjatypy. ¹⁵Per ko m'ayöwdüt miidsuty, kyaj müť ko myajja'ay'ooktä, o mmaatstä, o m'axukja'ay'ättu, o m'abi'ts'ättu, o müť ko oytyiity xytyuktüküdu di'ibu kyaj mbaädüdu. ¹⁶Müť ko pün m'ayoodüp ko Kristu mja'ay'ätüdu, kyaj tyädu tsyoydyu'unuty; ni'igu xy'awdättut ja Dios müť ko miits mja'ay'ätüdu Kristu.

¹⁷Müť ko tü tpaaty ja tiempu ma Dios tpayo'oya'an ja jya'ayuty; es pün tsondakp ja Diosu pyayo'oyun müť udsajtum, tüy'ajtanu'u ko 'yakjata'andü di'ibáty kyaj tkupaktä ja oybyu ayuk di'ibu Dios kyajx. ¹⁸Yu'u dünu tyädu di'ibu 'yandijpy ja Diosu jyaaybyajtan ma jyuna'an: "Pün tsip es nitso'ogut ja ja'ay di'ibu jiky'ajtp tüy'ajtan müüt, ¿ti jatánüdüp ja pekyjya'ay es pánaty kyawindsu'küdüp ja Dios?" ¹⁹Paaty pün yu'u tsyojkan'ajtypy ja Dios es n'ayo'om, n'okjiky'ajtum yajxón, éxtum dyajniğutüku ja Dios di'ibu xyajkójum es kyuydyimpy di'ibu kyajxyry.

5

Wi'ix yajkajxwijtä ja mübüjkrütäjk

¹Nmünu'xtäktupts ja müjja'aydyujkaty ma mnaymyüküdu. Pes üj nandü'ann müjja'ay éxtum miidsuty. Taptsu naty üj n'ixy ja Kristu ko 'yayooy ma ja kruuz es 'ye'ky, es üj nandü'ann ndukmukaambyuts müť miidsuty ja muj'ajtan di'ibu óknum nigüxu'ügaamp. ²Paaty nmünu'xtä'aktä, ko éxtum ja borreegu kwentü'ajtrü dyajju'xe'eky yajxón ja byorreeguty, nandü'ann miits xykywentü'ättut yu ja'ayuty di'ibu Dios tü mdukküdüküdu. Tundu du'ann xonda'aky'aa xonda'akyjyót, éxtumü Dios tseky, es kyaj müť ko tü myajtuk'ana'amdu o müť ko mmeen'ook'ättu. ³Katü je'eyu xy'ana'ama'andü ja ja'ayuty di'ibu Dios tü mmo'oyuty es xykywentü'ättut, ni'igu yajxón m'ittut müť yu'ujuty éxtumü ijxpa-jtan. ⁴Müť ko du'ann xykyuydyündüt, es ko myínut ja Borreegu Kwentü'ajtrü Wyindsün, ja'a njuna'anüm Nindsün'ajtum Jesukristu, mmay'atánüdüp. Per kyaj mmo'oya'anüdu ja ujts aaygyorónü éxtum di'ibu ya naxwiin naymyooyüdüp ja ja'ayuty ko gyanarattu ma ryunu'kkijxyüdu. Tyädu koronu pójnuu ni'xtä'ay. Peru di'ibu Dios xymyo'oyum, ijtp winu xuu winu tiempu.

⁵Miits üna'ktujkaty, mümüdüdüdu ja müjja'aydyujkaty; es nidugekyu miits müjja'aydyujkaty es üna'ktujkaty, naybyudüküdu nixim niyam müť ja tuda'aky'at, müť ko Dios myüdsip'ajtypy ja di'ibu müjpatüp, per pyudujkup pánaty yuunk naxypy ja'ay'ajttüp.

⁶Paaty yuunk náxyryüdü Dios wyindum, es du'ann ja'tüp ja tiempu ma Dios mya'ita'anüdu müj. ⁷Tukküdükü tugekyu Dios di'ibu mjotmay'ajtypy, müť ko yu'u naydyukjotmaydyu-unüp müť miidsuty.

⁸Jiky'attu miits tuda'aky es wijy, müť ko yu m müdsip, ja müjku'ugórk, du'ann jyüdüty éxtum ja kaä myu'uy müť ja yuu es t'extä'ay ti 'yokju'xüp. ⁹Tukmümadä'aktä ja müjku'ugórk ja'agyujxm ko xymyubaktä Dios, ja'a ko xyñijáwüdu ko du'ann 'yayoodüp ja mmmübüjkrütü oytyim maaty. ¹⁰Paaty ko naty miidsuty tü m'ok'ayowdu waanu, Dios nüjx mjüwjitsümbütüdu oy, myuj myáyut ja mmmübüjkünaty, es oy xyñijáwüdüť ko Dios mdsóküdu. Yu Dios xykyunu'xum müj wiin kajaa, es xywyo'om es ti'igyu n'ijtum müdu Jesukristu ma myuj'ajtan winu xuu winu tiempu. ¹¹Myüdjatypy yu Dios ja muj'ajtan winu xuu winu tiempu. Wa'an du'annaty.

Kajxpo'xun

¹² Mā tyādu neky tū nni jāyādu miidsaty, nyajtūñats ja Silvanu éxtumu ũskribaan, nmumubajkrū'ajtam es nmūgu'uk'ajtam di'ibu oy tmādūñ ja Nindsun'ajtam. Tū nni-jāyādu tuk āā majtsk āā es mjotkujk'āttat, es n'anūmādu ko di'ibu nduknija'ayādu, ja'a dā'un ja Diosu myay'ajtānu tūy'ajtānbū, es ko dā'un mjiky'āttat.

¹³ Es éxtam ja Dios tū mwin'ixādu miidsaty, nandā'un tū yajwin'ixtā yū nmumubajkrūty di'ibu naymyujkādap Babiloñū. Nidūgēkyaty yū'ajuty mduknigāxādu Dioskajxy. Esū Markus di'ibuts nja'ap éxtāmsū n'u'ungān, nandā'un mduknigāxādu Dioskajxy. ¹⁴ Naygyajxpō'xādu nixim niyam es naymyūnānādu éxtam tukka'axpūn. Wa'an ja Dios mmo'oyādu jotkujk'ajtān miidsaty di'ibu Jesukristū jya'ay'ajttap.

Мүмәйтскрә Некы Ди'ибу Педрә Јааы

¹ Үј Simonk Педрә, Јесукристу мүндүүмбә есу 'япóстлу, ја'а нјана'анам ко тә хыкы́чыүтс. Nдуknigajxtaptsu тяду neky миитс ди'ибатыу нDios'ajтам есу Јајнитсóкпу Јесукристу, ди'ибу тyiимпы ја тәү'ajтән, тә хымы'оуам үү мүбүјкән јантсы ойбуу.

² Ахájудә ни'игу ја куну'хүн есу агүјк'ajт јоткүјк'ajтән мүт ко хы'ixy'attә Dios ес ја Nindsun'ajтәм Јесүс.

Мүбүјкәтүјкә јуiky'ajтәнүтү

³ Dios мүт ја myak'ajтән тә хымы'оуам тәгекүү ди'ибу хытүгөy'ajтхәм ес njiky'ajтәм éxtәмә Dios тtеky, үү'а хыүү'ом мүт ја myaj'ajтән есу 'yoy'ajтән. ⁴ Es мүт үү'а-гүүјхәм тәадүдүү Dios тә хымы'оуам ја ойбуу тsүјрә wәндәкән, ес дә'ән н'ijтәм ой ес wә'ats, éxtәмә Dios 'yity ой ес wә'ats, ес дә'ән н'үxtijәм ди'ибаты ја нини'x күбәјк тsејпү ес dyajmә'aty ди'ибаты ijтр үә naxwiin. ⁵ Paaty мүт winu mjot naybyujtә'agudә мүк, ес хы'ak'ya'ixudәт ја mjiky'ajтәнүтү мүт ја mmүбүјкән; ес ко хымыдәттүт ја мүбүјкән, nandә'ән хымыдәттүт ја оyjya'ay'ajтән; ес ко хымыдәттүт ја оyjya'ay'ajтән, nandә'ән хымыдәттүт ја wijy'ajт keјy'ajтән; ⁶ ес ко хымыдәттүт ја wijy'ajт keјy'ajтән, nandә'ән хымыдәттүт ја nayjyujwijtsumbitү; ес ко хымыдәттүт ја nayjyujwijtsumbitү, nandә'ән хымыдәттүт ја ma'xtujкән; ес ко хымыдәттүт ја ma'xtujкән, nandә'ән хымыдәттүт ја jiky'ajтән wi'ixә Dios 'yitәт windsu'ugү; ⁷ ес ко хымыдәттүт ја jiky'ajтән wi'ixә Dios 'yitәт windsu'ugү, nandә'ән хымыдәттүт ја тsoјкән мүт ја mmүmүбүјкәтү; ес ко хымыдәттүт ја тsoјкән мүт ја mmүmүбүјкәтү, nandә'ән ја naydsyokү nixim niyam.

⁸ Pәn тәгекүү тяду ойбуу winmә'añ mmүdajттүр ес xyajmүј xyajmәyүдү, kyajә naty нүгöөбү mnajiky'attү ес nan kyajә naty nanatukү тә хы'ixy'attү ја Nindsun'ajтәм Јесукристу. ⁹ Pәr ди'ибу kyaj дә'ән tmүdatүү тяду ойбуу winmә'añ, дә'ән үү'а éxtәм тә'угү wiints, о nandә'ән éxtәм тә'ук ди'ибу mbaat 'yixy je'eyә wingón, мүт ко тә тја'aydyugóy тi ко Dios тә yajwә'adsyütү mә үү pyojpү ди'ибу тyuun. ¹⁰ Paaty mägү'ugitütү, ni'igү mnaybyujtә'agudә мүк ес хы'ixudәт mә үү mjiky'ajтән ко тyү'ajтәнүтү ко Dios mwin'ijxudә ес mwoojudә. Pәn mduundәbү дә'ән, ni nә'a mgatү'udugódyüt, ¹¹ mүј wiin myajni'awátsxudәт ес mdákudәт mә yajkutiky winu хәү winu tiempү ја nYajnitсóкпү'ajтәм, ја Nindsun'ajтәм Јесукристу.

¹² Paaty дә'әннүм н'aktүkjamyatstү тәгекүү тyәадү, ой xyjanijәwudү ес mya'ijxudәр хыкүydyundә ја тәү'ajтән ди'ибу тә myajтүк'әxpäktү. ¹³ Dә'әннүтс nmasjawү ко хыпәт-пүтс еsүтс нyәkүт тyәдү kajxwijjәn mәәnүmtс n'akyjyiky'aty. ¹⁴ Pes үү Nindsun'ajтәм Јесукристу тәтс хытүкнijawү ко тsoјкүтс н'oogännү. ¹⁵ Paaty н'akkajxwijtү ес дә'әннүм хыјамyätstәт тәгекүү тyәадү öyүтс nja'o'kпү.

Педрә мүдү јуamyүт ој т'ixтү ја Кристу

¹⁶ Ко ој nduk'әxpäktү wi'ix ја Nindsun'ajтәм Јесукристу myәk'ajтән ес ко јүүmbitә'añ ја naxwiin, kyaj ој ndukmәmadya'aktү әнәү madya'aky ди'ибу ја'ayүдүү naty тә dya'öyүдә, pes мүдүдсү нгу'әм wiints әүдсүтү тә н'ixтү Јесүсү myaj'ajтән. ¹⁷ Мүт ко әүдсүтү тәмүдсү naty мүт үү'а ко Dios Teety myooyү windsu'kән есу mүј'ajтән, ко myүgajxү extү тsajpótм, ес јyәnәñ: "Тyәадүдсү дә'ән ја н'U'ungүтс ди'ибүтс njantsytsејпү, ди'ибүтс мүт njotkүјk'aty." ¹⁸ Es әүдсүтү кү'әм тә mmүdowдү ко Dios ој дә'ән јyәnә'añ, мүт ко тәмүдсү naty мүт ја Јесүсү kuni'xykyopkүјxм.

¹⁹ Es дә'ән ни'игү ой yajnijәwү ко тyү'ajтәнүтү ја ayүк ди'ибу Diosү kyugajxpү yajwә'үмдү јаaybyéty. Paaty миитс хымыүбүктүт yajxón ди'ибу үү'үјтү күүxjaaydyү, мүт ко үү 'yүxpүјкәнүтү, дә'ән үү'а éxtәм тә'угү күдү'xn ди'ибу kyude'xypү mә ја kootс it extү ко јyajү'ugүт ја хәүн'át ес pyүдсүмүт ја јayxүүә ес tkudә'xat ја mjot mwinmә'añүтү. ²⁰ Tim јүјp'ám хыјaygyükүдү тyәадү: Ni тә'угү Diosү kyugajxpү кү'әм kyawinmә'añbyaaty ди'ибу јаaybyéty ijтр mә Diosү јyaaybyajтән, ²¹ мүт ко kyaj ја Diosү

kyugajxpruty tyukajjtada tii ja'ay wyinma'añgyujxm, ja Espírítu Santu winma'añmy-ooyuda.

2

Púnuty ya'uxpújktap ja andakun

¹ Nandu'un ma ja israelitu kajpn ijttu andákruty di'ibu junandu ko ya'adyu Diosu kyugajxpru, es du'un nandu'unu ya'uxpújkrü andákruty mduknimínudap miidsuty yu uxprújkunu axuugáturyu. Es extu 'yuxtijtáp yu Nindsun'ajtam di'ibu tu 'yeeky yu'u-gyujxmty, es du'un ñaydyuknimínada ku'am pojun ja kutágo'oyun. ² Oyu tyáadu jyadu'un'ajtrü, nimay di'ibu pyanujxaampy yu 'yaxuk jiky'ajtun, es paadyu ja'ayuty t'ux-tijtu ja tui'ajtun. ³ Tadu ya'uxpújkrü andákruty nugoo 'yok'adsojknudu, es tsyoka'andap es miits xmyujúdyut yajxon ko naty mdukmumadya'agudu yu kya'oywyinma'añuty; per jantsy jékypü o Dios trújta'aky ja du'umbu ja'ay es yajtuudyúndat.

⁴ Mut ko Dios kyaj oj trojprame'xy ja ánklasuty di'ibu pekytyuundu jékypü, es tkujábijprü ma muj koots'át, es jap oj dyajwe'emy kuwuañ mut ja kadenu, es trújke'ky extu ko yajpayo'oydyut. ⁵ Nan kyaj Dios oj trojprame'xy ja jekyjya'ayuty, ni'igu tkejxy ja ayo'onduu es dyajji'xtaay nidugekyu tadu axuk ja'ayuty, je'eyu dyajtséky ja No'ee, di'ibu kyajxwa'x esu ja'ay wa'ats jyiky'áttat, ja'a mut nijxutujkrü ja'ayuty. ⁶ Nandu'un ja Dios oj tttukkumúdyo ja pekyjya'ayuty ma Sodomu kajpn esu Gomorra kajpn, taine'ky es extu wyu'umdaay jaam. Du'unu tyáadu oj wye'emy éxtamu ijsxajtun wi'ix jya'ta'an kyabata'andu ja axuk ja'aydyujk; ⁷ per yajtsók ja Lot, tu'ugu ja'ay di'ibu jiky'ajt tui'ajtun muut, di'ibu maay taj ko t'ijxy tadu axuk jiky'ajtun ma tadu axuk ja'ayuty. ⁸ Pes tadu ja'ay di'ibu jiky'ajt tui'ajtun muut ma yu'ujuty, 'yayooy bom bom ma ja 'yaa jyot ko t'ijxy es tmudooy ja axuukrü tu'un kajxun. ⁹ Es du'un ya'ixy ko Nindsun'ajtam Dios ñija'ap wi'ix dyajnitso'ogut di'ibu muduunup, es wi'ix trújka'uga'añ ja axuk ja'ayuty ko yajpayo'oydyut.

¹⁰ Dios tyukkumúdowaampy waanu ni'igu di'ibáty yajtuundap ja 'yaxuk winma'añ es t'uxtijtu púnuty myudajttap ja kutujkun. Tadu ya'uxpújkrü andakrü, tsoydyu'undúkyuty es kujuunuty, es kyaj tsyu'ugudu es twingajxpáttat di'ibáty muj ja kutujkun myudajttap. ¹¹ Oy ja ánklasuty di'ibu ni'igu tmudaty ja myuk'ajtun esu kyutujkan es kudiinamu tyadu andákruty, kyaj tkajxpóktu mut yu'ujuty Nindsun'ajtam wyindun.

¹² Per yu tyáadu du'umbu andákruty kyajxtap di'ibu kyaj tjagyúkadu, du'un tmudattu jyot wyinma'añ éxtamu ujts juyujk di'ibu 'yami'in 'yajajtu es ja ja'ay ya'oogudat. Paaty du'un 'yooktat éxtamu ujts juyujkan, ¹³ ayówdap éxtam tu dya'ayowdu myugu'uguty. Ni kyatsoydyunda xuu'am kyaya'an 'yuuga'andu. Es yu'u dun ayo'on tsoydyu'un ko ñaymyúkadu mut miidsuty es kyaydyu, je'eyu kyax'attu, es je'eyu mwin'uuna'anudu miidsuty.

¹⁴ Per je'eyu du'un tjantsy'ixy tjantsytyúñ ja toxytyujkuty es muut pyekytyúnut, mut ko je'eyamu du'un pyekytyuna'añ. Es du'un dyajtugóy ja ja'ayuty di'ibu mbaat twin'uun. Tyadu andákruty naydyukpanujxudap ja di'ibátyu ja'ay kyaj tmudaty kajaa ja myubujkun. Je'eyu myeeñ'ooguty. Dios tu kyajxpékyuty. ¹⁵ Tadu andákruty tu dun tyugoydyu mut ko tu tmudu'udugódyu ja Diosu ñu'u tyu'u, es ja'a pyanujxtap ja wyinma'añ ja Balán, Beoru myaank, ko tjaganaratán ja meeñ ko tkamumudooy ja Dios. ¹⁶ Perü Dios yajkajx ja Balangu byurru éxtamu ja'ayun, es 'yooju mut ko kyaj oy ttunáñ.

¹⁷ Tu'ugu nudajñ di'ibu tu tyatsnu kyaj mbaat dyajnaxy ja tuudsu, esu yoots di'ibu yu poj wojpruyak'ap kyaj dyaky ja tuu; jajtprü du'un nandu'unu tyadu ya'uxpújkrü andakrü, paadyu Dios pyujta'aga'anudu ma agoots it winu xuu winu tiempü. ¹⁸ Pes mut ja 'yanuu uxprújkun dyajtúñ ja naxwiñudu ja'ayudyu 'yaxuk winma'añ, es dyajtu'adiky di'ibuty apénunum tmastu'uty ma jyiky'aty pyojputúñ. ¹⁹ Tyadu andákruty je'eyu twanda'aktu ko ja'ay wa'ats jyiky'áttat, es ku'am 'yittu pekyoty. Pes nidu'uk nidu'uk 'yane'emyudyu tadu di'ibu tu myumada'agyuty. ²⁰ Ko pún tmastu'uty ja 'yaxuk'ajtun ja'agyujxm ko t'ixy'attu Nindsun'ajtam éxtamu Yajnitso'okrü Jesukristu, es óknun tñijumbity es ñaygyuyákyuty

mūt ja 'yaxuk'ajtn, waana o'ktáy wya'umut kudiinam jawyíñup. ²¹Nik óyxuyp ko ni na'a tkadimnijawu yu oybyu nu'u tu'u, mūt ko di'ibu mydsondak yu nu'u tu'u oybyu es óknam tmastu'tuty es tnijambijna ja 'yaxuk'ajtn, ²²ja'a tyukpatypy éxtam jyuna'añ ja ayuk: "Yu uk ñijambijtypy ja 'yuutsy es tje'xy", es "ja udsam ko wya'atsnuusida'ay, jumbijtp es najx myo'ontstsi'y jatugok."

3

Mínup jatugok ja Nindsun'ajtn

¹Məgu'ugítaty, tyaada du'un ja myumajtskpa neky di'ibu nduknija'ayadup. Ma ja jawyiimbu neky es ma tyadu myumajtskpa nandu'un nduknijáyudu es xyja'aygyúkudut yajxón. ²Jamyatstu ja uxpujkan di'ibu ja Diosu kyugajxputy ñigajxtu jékyup; es nandu'un ja Nindsun'ajtn Jajnitso'kpa 'yana'amun di'ibu yu 'yaróstaluty mduk'uxpujkadu.

³Tim jajp'am jamyatstu ko naty tyimminamu ja Jesús, mnija'tadup yu ja'ayuty di'ibu jiky'ajttup mada 'yaxuk winma'añ esu kyu'umdsokun, es yu'ujuty mdukxi'igudup miidsuty ⁴es jyuna'ana'andu: "Jesús wyandak ko myina'añ jatugok, ¿kadii? Pes, ¿ma net? Yu n'aptujk'ajtn tu 'yo'knudu, per du'uñum wye'emy tugekyu nandu'un éxtamu naty ko yu naxwíñudu tsondak." ⁵Tyaaduty ja tukxíkputy kyaj tjaygyukya'andu es kyaj tjamyatsa'andu ko jantsy jékyup taayumu naty tsajp esu nax, di'ibu Dios mūt ja 'yayuk pyajták esu nan ñuwimbudsúmut, es dya'ity nuugjókoty, ⁶es mūt ja nuu, ja ayo'onduu, Dios dyajkutugoo yu naxwíñudu ja'ayuty. ⁷Peru tsajp esu nax di'ibu jaa tyam, Dios tu jyuna'añ ko yajtoyaampy ko ja'ay jajpayo'oydyut es ko naty dyajkutugoya'añ ja pekyja'ayuty.

⁸Katu xyja'aydyugódyu məgu'ugítaty, ko mūt ja Dios tuk mil jumajt kyaj jyékyuty yu'u, es ni tu'ugu xuu kyapójunaty. Mūt ja Dios, ti'igy yu'u, du'un éxtam tuk xuu o éxtam tuk mil jumajt. ⁹Kyaj tyu'ajtnuty éxtam naaguty jyuna'andu, ko Dios jajp tkuydyúñ yu di'ibu wyandakypy. Ja'a du'un ko xymyuma'xtujkam, es ja'a du'un jajkypy ja timpu es ja pojpu ja'ay jyodumbittat, es t'axájudat ja Jesús, kudiibu kyutugódyut.

¹⁰Per ja'tup ja timpu ma myina'añ ja Nindsun'ajtn Jesukristu ko ni nga'awijx ngajujp'ijxum, éxtam ja ma'tspu myiñ ni jawyiin tkanigajxy. Es ma tadu timpu yu tsajp n'ijxtugo'oyum mūt tu'ugu muk pami'imun. Yu xuu esu po'o esu madsa'ajuty tyoya'kta'ayut, es wyingín wyinga'at ak juun, es yu naxwíñudu es tugekyu di'ibu ja yaa jajno'kta'ayut.

¹¹Es kom du'un tugekyu kyutugoya'añ, du'un miidsuty byeen yajxón xy'ixtat wi'ix mjiky'áttat wa'ats es éxtamu Dios ttseky ¹²maanum xy'awixtu myina'añ tadu xuu, es xytyúndat wi'ix tsojk myínut. Ma tadu xuu jajno'oga'añ es kyutugoya'añ mūt ja juun di'ibu ijtp tsajwínm, es di'ibu jaa'ajtp, tugekyu jyuywya'xta'ayut ko muk tyóyut. ¹³Peru Dios tu twanda'aky xymyo'oya'anum ja jembyu tsajp esu jembyu naxwíñudu ma tugekyu yajtnut di'ibu tuj'ajtn.

¹⁴Paaty məgu'ugítaty, maanum miits xy'awix xyujp'ixtu ko myina'añ jyata'añ tugekyu taadu, jiky'attu éxtam ja Dios ttseky, wa'atsti'kn, kyaj mdsiptúndat, es ni mgapekytyúndat, es du'un kyaj ti xyjáwudat di'ibu mjatánudup ko ja'a myínut. ¹⁵Jaygyúkudu, es yu Nindsun'ajtnu mya'xtujkan ko kyaj tsojk myiñ, ja'a myeepy ja timpu es jyodumbittat ja pojpu ja'ayuty, es yu'u jajnitso'ogaampy. Du'un nandu'un tim mnijayudu yu nməgu'uk'ajtn Paablu mūt ja kyuwijy'at di'ibu Dios mooyu. ¹⁶Du'un ja Paablu tkajxwijy ja ja'ayuty ma tugekyu neky di'ibu jyaay. Tuj'ajtnu'u ko yu'u tu tkuxja'ay naaguty di'ibu tsip njaygyujkam. Taa yu ja'ayuty di'ibu kyaj yajxón t'axájudu ja Diosu jyaaybyajtn, es kyaj ñay'aguwítsudu mūt ja Diosu 'yuxpujkan, yu'ujuty kyutujtp ja Paablu 'yuxpujkan di'ibu tsip es jajjaygyúkat, du'un éxtam tkutajtu di'ibu nandu'un jaybyety ijtp ma Diosu jyaaybyajtn. Du'un dyajtydyúkudu ka'um ko Dios tyuudyuna'anudu.

¹⁷Per miits məgu'ugítaty, tu xyñjáwudu tugekyu tyaada. Paaty éxkam ko tyadu du'umba ja'ayuty mwin'uunudu es xymyastu'udat yu mjiky'ajtnu wa'atspa es ma xymyabeky ja Dios. ¹⁸Jajmaj jajmáyudu wi'ix ni'igu oy xy'ix'áttat ja Nindsun'ajtn

Үажнѝсѝкря Јесукрѝста. Маж'ажтѝн мѝат уѝ'ѝ 'уѝтат уѝнѝ хѝѝ уѝнѝ тѝмпу. Ва'ан да'анѝты.

Myutu'ukpu Neki Di'ibu Fwank Jyaay

Jesús yajkypy ja jiky'ajtun

¹Ja'ats miits nduknija'ayudap pánu naty jaayum ijtp ko kyajnumu naty ja naxwíñudu tsonda'aky, di'ibu myooy ja jiky'ajtun nidugekyu di'ibu jiky'ajtp. Ja'ats uudsuty tu n'ix tu nmadowdu es tu ndoñ tu nmátstuts mududsu ngu'ujuty. ²Tu yajnijawu yu jiky'ajtun, es uudsuty tu n'ixtu di'ibu yu jiky'ajtun yajkypy, es tyam miits nduknijawudu es ja'a du'un ja jiky'ajtun winu xuu winu timpu. Yu'u naty ijtp mudu Dios Teety es tu kyaxe'eky mut uudsuty. ³Paadyuts miits ndukmumadya'aga'andu di'ibuts tu n'ixy es tu nmadóyuts, es nandu'un miits mdi'igyadya'aydyut mut uudsuty es mut ja Dios Teety es mut ja 'yU'unk Jesukristu. ⁴Du'un nnijáyudu es udsajtum nxondákum nidugekyu ti'igyu es jotkuda'aky.

Diosu du'un ja Jajun

⁵Tyaadu du'un ja ayuk di'ibuts ja Jesukristu xytyuk'uxpujk es ngajxwa'xyuts ma miidsuty ko yu Dios yu'u du'un ja Jajun, es ma yu'u kyaj ti agoots'ajtan. ⁶Pun juna'anum ko ti'igyu n'ijtam mut yu Dios, es ndu'uyo'oyum agoots, andákum es kyaj ndu'unum ja tuy'ajtan. ⁷Per pun tu'uyo'oyum ma ja jajun, nmudajtum ja ti'igyu'át nixim niyam esu 'yU'unk Jesukristu ñe'pyñ xyajwátsum mut tugekyu nbojpu'ajtam.

⁸Pun njuna'anum ko kyaj nbojpuja'ay'ajtam, naywyin'u'unum ku'um es ni ti tuy'ajtan ngamudajtam. ⁹Per pun mayajtsam ko nbekytyu'unum, Dios di'ibu tyiimpy ja tuy'ajtan, xpyoipuma'xa'anum es xyajwátsum tugekyu nbojpu'ajtam. ¹⁰Per pun juna'anum ko ngapektyu'unum, mut yu'u ngakupjukum ja Diosu 'yayuk es ndijum ko andakp ja Dios ko jyuna'añ: “Yu ja'ayuty pojputuundabu tugekyu.”

2

Kristu udsajtum xyñikajxtútum

¹Nitítaty, tyámuts miits nnijáyudu kudiibu mbekytyúndut. Per pun jaa pún pyektyúñ, nmudajtam tu'uk di'ibu xyñikajxtútum Dios windum. Yu'u du'un ja Jesukristu di'ibu tyiimpy ja tuy'ajtan. ²Pes yu'u ku'um naydyukwindsu'ku kruuzkajxy es du'un tkumudooy ja nbojpu'ajtam. Es kyaj 'yudsajtumty je'eyu, nandu'un tkumudooy nidugekyu ja naxwíñudu ja'ayudyu pyojpu.

³¿Wi'ix mbaat nmudajtam tuy'ajtan ko n'ixy'ajtam ja Dios? Pes mudu tyaadu ko nguudyu'unum ja 'yana'amun. ⁴Mut ko di'ibu junaamp: “Uj n'ixy'ajtypyats ja Dios”, es kyaj tkudyúñ ja Diosu 'yana'amun, tyadu ja'ay andakp es ni ti tuy'ajtan tkamudaty. ⁵Per ja ja'ay di'ibu kyuydyiimpy ja Diosu 'yana'amun, kexy ka'pxy tmudaty ja Diosu tsoykun, es du'un nnija'am ko ti'igyu n'ijtam mudu Dios. ⁶Mut ko pun njuna'anum ko nbanjxum ja Jesukristu, xypyátum es njiky'ajtam éxtumu Jesukristu jyiky'ajty.

Jembyu ana'amun

⁷Mugu'ugítaty, kyajts miits nduknijáyudu ana'amunu jembyu. Di'ibu nduknija'ayudap, ja'ayum nmudajtap di'ibu jawyíñap mya'anmaaydyu. Tyadu jeky ana'amun, ja'ayum ja ayuk di'ibu tu xymudowdu. ⁸Oyu du'un, tyaadu di'ibu nduknija'ayudap, yu'u tu'ugu jembyu ana'amun, es ya'ijxap ko tuy'ajtanu'u ma Kristu es nandu'un ma miidsuty, mut ko najxp ja kugoots'át es jaj tu'xnu ja tuy'ajtan.

⁹Di'ibu junaamp ko 'yity ma ja jajun es kyaj ttseky ja myugu'uk, taadu ijtpum kugoots. ¹⁰Di'ibu tseyjpy ja myugu'uk, jiky'ajtp ma ja jajun, es ni ti kyayajpekykya'ayaty. ¹¹Per di'ibu myudsp'ajtypy ja myugu'uk, jiky'ajtp es jyudity ma wyingoodsuty, es kyaj tnijawu ma ñejxy, mut ko ja koots'át tu yajjumbityuty wiints.

¹²Nitítaty, nnijáyudats miidsuty mut ko Dios tu tme'xy ja mbojpty mut yu'ugyujxmu Jesukristu. ¹³U'unkteedyaty, nnijáyudats miits mut ko tu xy'ixy'attu Jesukristu di'ibu

taayam ko naxwíñudu tsyondaky. Òna'kuty, nnijáyudats miits mut ko tu xymy-mada'akta ja majku'ugópk.

Nítítuty, nnijáyudats miidsuty mut ko tu xy'ixy'attu Dios. ¹⁴U'unkteedyuty, nnijáyudats miits mut ko tu xy'ixy'attu Jesukristu di'ibu taayam ko naxwíñudu tsyondaky. Òna'kuty, nnijáyudats miits mut ko yaxón tu xy'axájudu ja Diosu 'yayuk mut winu mjot. Paaty xymyadatta muk'ajtan es tu xymyamadá'akta ja majku'ugópk.

¹⁵Katu xytsyoktu ja naxwíñudu winma'añ, mut ko yu ja'ay di'ibu tsoyoktup ja naxwíñudu winma'añ, kyaj ttsoktu ja Dios Teety. ¹⁶Mut ko tugekyu di'ibu jaa'ajtp naxwiñ, ko ja'ay t'uxta'aydyu di'ibu nini'x kubajk tseyjpy, ko t'adsoktu ko tii t'ixtu es ko myuj pyaadudu ko tii tmadat t'jagyaptu, tugekyu tyadu winma'añ esu da'umbu jiky'ajtan jaa myiñ ma yu naxwíñudu, es kyaj myiñ ma Dios. ¹⁷Peru Dios yajkutugoyaampy ja naxwíñudu winma'añ mut tugekyu di'ibu ja'ay adsojktup naxwíñudu winma'añgyujxm, per ja ja'ay di'ibu kyuydyiimpy ja Diosu tsoyokun, jiky'ajtp winu xuu winu tiempu.

Tuy'ajtan esu andakun

¹⁸Nítítuty, tu jya'ty ma tyam tu'luk óknun ja oora. Tu xymyadowdu ko myina'añ di'ibu myudsip'ajtypy ja Kristu. Pes nugo 'yokmay'ajnu di'ibu myudsip'ajttup ja Kristu. Paadyats nnijawu ko tu net jya'ty ja tiempu di'ibu tim ok. ¹⁹Tamu ja'ay di'ibu pudsuumdu ma udsuty, per kyaj yu'u t'axájudu Kristu éxtamu Yajnutsókpú. Mut kots xyñiikaktu, paaty ya'ixy ko kyaj t'axájudu Kristu es nan kyaj yu'udyu nnumubujkpu'ajtan.

²⁰Per miidsuty kyaj mdu'an'áttu, mut ko Kristu mmooyudu ja Espíritu Santu es miidsuty nidugekyu mnija'adup ja tuy'ajtan. ²¹Nnijáyudats miits mut ko yaxón xyñijáwudu ja tuy'ajtan, kyaj nnijáyudu éxtam di'ibu kyaj tnijawu. Miidsuty yaxón xyñijáwudu ko ma yu tuy'ajtan, kyaj myiñ ja andakun.

²²Yu'u da'un andakp di'ibu junaamp ko yu Jesús kyaj yu'udyu Kristu. Esu taadu yu'u da'un di'ibu myudsip'ajtypy ja Kristu, pes 'yuxtijpy ja Dios Teety es ja 'yU'unk. ²³Es di'ibu 'yuxtijpy ja Diosu 'yU'unk, nan kyaj 'yity ti'igyu maut ja Dios Teety. Per pún 'yaxájup ja Diosu 'yU'unk, nan ijtp ti'igyu mut ja Dios Teety.

²⁴Miidsuty, pes jiky'attu éxtamu Jesukristu 'yuxpukun di'ibu m'axájudu extu jawyínp. Es ko da'un xytyúnut, m'ittup ti'igyu mut ja Dios Teety es mut ja 'yU'unk. ²⁵Es tyadu da'un di'ibu Jesukristu tu xytyukwandákun, ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu.

²⁶Tats miits nnijáyudu es mnaygywentu'átudut mudu tadu di'ibuty mwin'uanánudup. ²⁷Per miidsuty kyaj mdugoy'ajtxudu pún mduk'uxpúkudup, ja'a ko Jesukristu tu mmo'oyudu yu Espíritu Santu, es yu'u mduk'uxpúkudup tugekyu. Es yu'u da'un ja tuy'ajtan es kyaj tmudaty ja andakun. Paaty ittu ti'igyu mut ja Kristu, éxtam yu Espíritu Santu tu mya'uxpúkudu.

²⁸Pes tyamu net nitítuty, ittu ti'igyu mut ja Kristu es mnayjotmakmo'oyudut ko yu'u kyuxu'ugut jatugok, es kyaj xymyadsoydyúndut ko myínut. ²⁹Mnija'adup miidsuty ko Jesukristu tyiimpy ja tuy'ajtan. Pes nijáwudu nandu'un ko di'ibu tyuundup ja tuy'ajtan, yu'u da'un u'unk'ajttup ja Dios.

3

Diosu 'yu'unguty

¹Jaygyúkudu éxtam ja Dios Teety xyjantsysoyokun es xy'u'unkniwa'anun. Es tuy'ajtanu'u xy'u'unk'ajtan. Paaty kyaj xy'ixy'ajtan púnadyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudup, ja'a ko kyaj t'ixy'attu ja Dios.

²Mugu'ugítuty, udsajtam xy'u'unk'ajtam ja Dios. Es kyajnum xytyuk'ijxam wi'ix n'ak'ijtam, per ko Jesukristu kyuxu'ugut, da'un n'ijtam éxtam ja Kristu, mut ko n'ixa'anun wi'ixu da'un yu'u. ³Es nidugekyu di'ibu da'un 'yaxájudup ja Kristu éxtamu Yajnutsókpú, yu'ujaty nayyajwátsup ka'am éxtamu Jesukristu wyá'adsuty.

⁴ Per di'ibu pekytyuump myudageepy ja Diosu 'yana'amun. Yu'u ja peky ko kyaj Dios ja 'yana'amun yajpaduñ. ⁵ Es mnija'adap ko Jesukristu myiñ ya naxwiñ yajpojpunitageebyu, es kyaj yu'u tmudaty ni ti peky. ⁶ Es nidagekyu di'ibu ijttap ti'igyu mut yu'u, kyaj jyudity mut ja pojpu. Per nidagekyu di'ibu pekytyuundap, kyaj t'ixy'aty ja Kristu, es nan kyaj yu'u jya'a'atyuty. ⁷ Nititaty, éxkm mwin'uanudu pún. Púnu Kristu ja'a'ajttap, ja'a tyiimpy ja tui'ajttan éxtam ja Kristu ka'am. ⁸ Per di'ibu pekytyuump, yu'u ja'a'ajttap ja mujku'ugórk, ja'a ko yu mujku'ugórk pyekytyiimpy jawyñup exta tyambaat. Yu Diosu 'yU'unk ta myiñ naxwiñ es dyajkutagoya'añ di'ibu ja mujku'ugórk tyiimpy.

⁹ Ni tu'uk udsajttam di'ibu Dios xy'u'unk'ajttam njiky'ajttam éxtamu pojpu tuumbu, mut ko nmudajttam ja jiky'ajttan di'ibu Dios ta xymyo'oyum es kyaj mbaat ni'igu ndu'unum ja pojpu, mut ko xy'u'unk'ajttam ja Dios. ¹⁰ Es mudu tyaadu ñigaxe'eky púnadyu Dios u'unk'ajttap es púnaty ja mujku'ugórk u'unk'ajttap. Mut ko di'ibu jiky'ajttap axuuk es kyaj ttseky ja myugu'uk, kyaj jya'a'atyuty ja Dios.

Naydsyokum nixim niyam

¹¹ Pes di'ibu Jesukristu xytyuk'ana'amum exta jawyñup, tyaadu du'un ko nnaydsyokum nixim niyam, ¹² es kyaj ndu'unum éxtam ja Kaín di'ibu ja'a'ajttap ja mujku'ugórk es dya'e'ky ja myuga'ax Abel. ¿Es ti ko dya'e'ky? Mut ko Abel jyiky'aty tui'ajttan muut es ja Kaín kyaj.

¹³ Mugu'ugítaty, katú du'uñ mw'a'mudu pún mduk'ak'ajttadap púnadyu naxwiñudu winma'añ ja'a'ajttadap. ¹⁴ Mut ko ndsojkum ja nmugu'uk'ajttam, nnija'am ko yu Dios ta xyajjagákum ma yu o'kun es ta xyajmi'inum ma yu jiky'ajttan. Di'ibu kyaj ttseky yu myugu'uk, wu'amp yu'u ma ja o'kun. ¹⁵ Di'ibu kyaj ttseky ja myugu'uk, yu'u du'un yajja'ay'o'kpu. Es miits mnija'adap ko ja yajja'ay'o'kpu kyaj tmudaty ja jiky'ajttan winu xuu winu tiempu. ¹⁶ Nnija'am di'ibu dun tsojkun'ajttap, mut ko Jesukristu dya'ixxu ko jyiky'ajttan dyajky mut udsajttamgyujxm. Es du'un xypyátam udsajttam es nyajkm ja njiky'ajttan'ajttam mut ja'agyujxm ja nmugu'uk'ajttam. ¹⁷ Pún ja pún tmudaty tjaygyepy di'ibu ndukjiky'ajttam, es t'ixy ja myugu'uk tyugoy'ajttaty, es kyaj tpa''ayoy, ¿wi'ix mbaat tmudaty ja Diosu tsojkun?

Amumdu'uk jot naybyujttakum ma Dios

¹⁸ Nititaty, kyaj nnaydsyokum je'eyu wingu'uy agu'uy, naydsyokum éxtam mbaat ya'ixy di'ibu ndu'unum mut ja tui'ajttan. ¹⁹ Du'un nnija'am ko xyja'a'ajttam ja Dios es n'ijttam jotkujk Dios windum ²⁰ ko nbekyjya'am, Dios ni'igu myújaty es kadiinum udsajttamu njot'ajttan nwinma'añ'ajttam, ñija'ap yu'u tugekyu. ²¹ Mugu'ugítaty, pún kyaj ti nbekyjya'am, nwinguwa'ukum jotkujk ja Dios, ²² es yu'u xymyo'oyum di'ibu udsajttam n'amdo'om, mut ko nguydyu'unum ja 'yana'amun es ndu'unum di'ibu yu'u tseyjpy. ²³ Es ja Dios tni'ana'amu es nmubujkm ja 'yU'unk Jesukristu es nnaydsyokum nixim niyam, éxtam ja Kristu xytyuk'ana'amum. ²⁴ Pún nguydyu'unum ja Diosu 'yana'amun, jiky'ajttam mut yu'u, es yu'u jyiky'aty mut udsajttam. Nnija'am ko yu'u jyiky'aty ma udsajttam, mut ko ta xymyo'oyum ja Espiritu Santu.

4

Espiritu Santu esu ka'oybyu

¹ Mugu'ugítaty, jaa may ja ja'ay di'ibu nayñigajxadup ko yu'u ya'uxpaktú es ko xytyukn-imi'inum ja Diosu 'yayuk. Katu miits xmyubuktú, ja'a ko taa may di'ibu andáktup, je'eyu xywyin'una'anam. Ixta yajxónu tadu 'yuxpajkun es net xmyubúktut pún tui'ajttan ko yu'u Dios tja'a'áty.

² Du'un xyñijáwudut ko yu'u Diosu Jya'ajun tja'a'áty: nidagekyu púnaty junándup ko yu Jesús yu'adyu du'un ja Kristu, Diosu 'yU'unk di'ibu miin ya naxwiñ éxtamu naxwiñudu ja'ay, ja'a myudajttap ja Diosu Jya'ajun. ³ Ja di'ibu junagamp ko Kristu kyaj du'un oj myiñ, kyaj ja Espiritu Santu tmudaty, ja'a taada myudsip'ajttapy ja Kristu. Es ta xmyudowdu miidsuty ko myina'añ di'ibu myudsip'ajttapy ja Kristu. Pes ta net ya naxwiñ.

⁴ Nítítaty, miidsuty Dios mja'a'ajtudap. Tü xymyümadá'aktü tadü andakpüty, müť ko yü Espírítü Santü di'ibu miidsuty müät m'ittü, ni'igü yü'u myájuty es kadiinümu ka'oybyü di'ibu ja ya naxwiiñ. ⁵ Tadü andakpü yü'u ja'a'ajtudap ja naxwíñüdü winmä'añ, paaty tkajxwá'xtü ja naxwíñüdü winmä'añ, es myüdoöl'ijtudü ja ja'ay di'ibu naxwíñüdü winmä'añ ja'a'ajtudap. ⁶ Per üdsajtüm Dios xyja'a'ajtäm. Di'ibu Dios 'yijxy'ajtypy, myüdoöl'ijtypy ja ayuk di'ibu ngajxwá'xüm. Per di'ibu kyaj Dios jya'a'átyuty, kyaj xymyüdoöl'ijtäm. Es dü'un mbaat n'üxkajpäm pán myüdjitypy ja Espírítü Santü di'ibu tü'ajtän yajkypy, es pán myüdjitypy ja ka'oybyü di'ibu win'u'ämp.

Dios yü'u dü'un ja tsojkün

⁷ Mëgu'ugítaty, n'oknaydsyojküm nixim niyam, müť ko yü tadü tsojkün myiñ mä Dios. Nidügekyü di'ibu myüdjittap ja tsojkün, yü'u Dios u'unk'ajtudap, es 'yixy'ajttap ja Dios. ⁸ Di'ibu kyaj tmüdaty ja tsojkün, kyaj yü'üjuty t'ixy'attü Dios, müť ko Dios yü'u dü'un ja tsojkün. ⁹ Dios xytyuk'ijxüm ja tsojkün üdsajtüm ko tkejxy ja tyu'uk U'unk ja naxwiiñ es nmüdjätüm ja njiky'ajtän'ajtäm müť yü'ügyüjxümü 'yU'unk. ¹⁰ Kyaj 'yüdsajtamüty jawyiin ndsojküm ja Dios, jawyiin'ajtp yü'u oj xytsyojküm es xytyuk'ijxüm müť ko xytyuknigajxüm ja 'yU'unk es xyajpojrpünitügo'oyüm.

¹¹ Mëgu'ugítaty, müť ko dü'un ja Dios tü xytsyojküm, nandü'un nnydsyojküm nixim niyam. ¹² Ni nä'a pünü Dios tka'ixy. Per pün nnydsyojküm nixim niyam, Dios ijtp mä üdsajtüm es nmüdjätüm ja tsojkün. ¹³ Es müť ko Dios tü xymyo'oyüm yü Espírítü Santü, tü xytyuk'ijxüm ko yü'u 'yity müť üdsajtäm, es üdsajtäm n'ijtam müť yü'u. ¹⁴ Es tats n'ixyüts kü'üm es ngajxte'xyüts ko Dios Teety tkejxy ja 'yU'unk ja naxwiiñ éxtümü Yajñitsökrü. ¹⁵ Oytyim pünuty di'ibu 'yijxkajpy ko Jesús yü'u Dios 'yU'unk'átyuty, jiky'ajtp müť ja Dios es ja Dios jyiky'aty müť yü'u.

¹⁶ Es dü'un nnija'am es nmübüjküm ko Dios xytsyojküm. Dios yü'u dü'un ja tsojkün, es pün nnydsyojküm nixim niyam, Dios jiky'ajtp müť üdsajtüm, es üdsajtüm njiky'ajtäm müť ja Dios. ¹⁷ Es ko njiky'ajtam müť ja Dios, müj máyüp es kexy ka'pxy 'yítat ja ndsojkün'ajtam es ndukmä'awdjätüm ko Dios xypyayo'oyüm, ja'a ko n'ijtam ya naxwiiñ éxtümü Kristü. ¹⁸ Mä jyámüty ja tsojkün, kyaj jyámüty ja tsü'küñ. Di'ibu myüdjitypy kexy ka'pxy ja tsojkün, yajkekypy ja tsü'ügü. Ja'a ko pün ndsü'küñ tii, njüjtsü'küñ ko xytyukkümüdowa'anüm di'ibu tü ndu'undügo'oyüm. Ko ti ndsü'küñ, kyaj kexy ka'pxy nmüdjätüm ja tsojkün.

¹⁹ Dios jawyiin xytsyojküm üdsajtäm. Paaty üdsajtam ndsojküm ja Dios. ²⁰ Pün ja pün jyüna'añ: "Üj ndsejpyüts ja Dios", es kyaj ttseky ja myügu'uk, andakpü taadu. Pün di'ibu kyaj ttseky ja myügu'uk di'ibu yaa 'yijxy, nan kyaj mbaat ttseky ja Dios di'ibu kyaj t'ixy. ²¹ Müť ko Dios tü xytyuk'ana'amüm ko di'ibu tsyejpy ja Dios, nandü'un ttsókat ja myügu'uk.

5

Wi'ix ja ka'oybyü nmümadáküm

¹ Nidügekyü di'ibu 'yaxájüp ja Jesús éxtümü Kristü, yü'u dü'un ja Dios u'unk'ajtudap. Ja ja'ay di'ibu tsyejpy tu'ügü u'unkteety, nandü'un ttseky yü u'unkteedyü 'yü'ungüty. ² Ko ndsojküm ja Dios es nguydyu'unüm ja 'yana'amün, ndsojkümü naty nandü'unü 'yü'ungüty. ³ Es ko ndsojküm ja Dios, nguydyu'unümü naty yü 'yana'amün. Es kom xy'u'unk'ajtäm ja Dios es ndsojküm, kyaj mük nja'am es nguydyu'unüm di'ibu yü'u xytyuk'ana'amüm, ⁴ müť ko nidügekyü üdsajtüm di'ibu xy'u'unk'ajtäm ja Dios, nmümadáküm es kyaj ndu'unüm ja naxwíñüdü winmä'añ. Nmümadáküm müť ko nmübüjküm ko ja Jesús yü'u Kristü, Diosü 'yU'unk. ⁵ Pünuty myübüjktap ko Jesús yü'u Diosü 'yU'unk, myümadáktap es kyaj ttündät ja naxwíñüdü winmä'añ.

Jesús yajñigajxy ko Dios 'yü'unk'átyuty

⁶ Ko Jesús myiñ yä naxwiiñ, oj ya'ijxwe'emy müť ja nü es ja ne'pyñ, kyaj jye'eyuty ja nü, ja'a müť ja nü es ja ne'pyñ. Es ja Espírítü Santü kü'üm dyajtydyükyü, es ni nä'a kya'anda'aky. ⁷ Tügüük jyam'aty tsajpótm di'ibu yajtydyüjkyü tyädu: ja Dios

Teety, ja Diosu 'yU'unk esu Espírítu Santu. Es ti'igyu ja t'uy'ajtan di'ibu yajktap. ⁸ Es t'ugauk jyaa'áty naxwíin di'ibu yajtuudyujkadabu tyáadu: ja Espírítu Santu, ja nuu es ja ne'pyñ. Es ti'igyu ja t'uy'ajtan di'ibu yajktap. ⁹ Nmubajkum ko tnikajxpátu ja'ayuty. Per yu Diosu ñikajxpajtan kanak nipat 'yóyuty. Yu Dios tu jyuna'añ ko Jesús yu'u 'yU'unk'ajtypy. ¹⁰ Di'ibu myubejkypy ja Diosu 'yU'unk, myudajtypy jyodoty wyinma'añóty di'ibu ñikajxpejtypy ko tyu'y'ajtanuty. Per di'ibu kyaj tmubeky ja Dios, du'un t'ixy éxtam 'yanda'aky ja Dios, mut ko kyaj tmubeky ja Diosu ñikajxpajtan ko jyuna'añ: “Jesús uj n'U'unk'ajtypy.” ¹¹ Tyadu nikajxpajtan yu'u du'un: ja Dios tu xymyo'oyam ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu, esu tyadu jiky'ajtan 'yity mut ja 'yU'unkkyujxm. ¹² Di'ibu 'yaxájup ja Jesús éxtam ja Diosu 'yU'unk, myudajtypy tyadu jiky'ajtan. Per di'ibu kyaj t'axaju Jesús éxtam ja Diosu 'yU'unk, kyaj tmadatyu tyadu jiky'ajtan.

Kajxwíjan esu kajxpo'xun

¹³ Nnija'ayudapts miits di'ibu myubajktap ja Diosu 'yU'unk, es xyníjawudat ko xymyudattu ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu.

¹⁴ Kyaj ndsu'k nja'am ko n'amdo'om tii ja Dios, mut ko nnija'am ko ti n'amdo'om di'ibu ijtp ti'igyu di'ibu yu'u tseyjpy, yu'u xymyudo'om. ¹⁵ Es mut yu'uyu ko xymyudo'om, nnija'am ko xymyo'oyamu naty di'ibu n'amdo'om.

¹⁶ Pun 'yijxypy ko tu'ugu myugu'uk ttuñ ja peky di'ibu kyaj myunejxytu ma ja o'kun, wa'an tkajxta'aky ma Dios kadiibu 'yoogat. Ja'a ko taa yu peky di'ibu munajxp ma ja o'kun, es mudu tyadu peky kyajts njuna'añ es kyajxta'agut yu'uguyxm. ¹⁷ Tugekyu axuukpu yu'u dun peky. Es taa yu peky di'ibu kyaj myunejxy ma ja o'kun.

¹⁸ Nnija'am ko di'ibu myudajtypy ja Dios éxtamu Tyeety, kyaj pyekytuun'adu'utsy, mut ko Diosu 'yU'unk tkwentu'aty di'ibu Dios jya'a'ajtypy, es kyaj ja mujku'ugópk wi'ix tyúñuty.

¹⁹ Nnija'am udsajtum ko Dios xyja'a'ajtan esu mujku'ugópk yu'u ja'a'ajtudap tugekyu di'ibátyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudap.

²⁰ Es nnija'am nandu'un ko ja Diosu 'yU'unk tu myiñ es tu xymyo'oyam yu nwinma'añ'ajtan es n'ixy'ajtan ja Dios. N'ijtan ti'igyu mut ja Dios es mut ja 'yU'unk Jesukristu. Tyu'y'ajtanuty ko yu'adyu Dios, es yu'u du'un yajkypy ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu. ²¹ Nitítuty, éxkum ko xywyindsu'ugudat di'ibu kyaj Dyios'aty.

Myumajtskræ Nedy Di'ibu Fwank Jyaay

Tæy'ajtæn esu tsojkæn

¹ Æj, mæjja'ay Fwank. Nduknigajxtæptsæ tyadæ neky ja Kiiryæ di'ibu Dios wyin'ijx, esu 'yu'unguty di'ibuts æj njantsytsyojktæp; es kyaj jye'eyuty æj, nandæ'un nidægekyu di'ibu tæ tnijawudæ ja tæy'ajtæn. ² Ndsóktæts miits mut yæ'ægyæjxmæ tæy'ajtæn di'ibu nmædajtmæ njodoty nwinma'añóty, es 'yity mut ædsajtmæ winu xæu winu tiempæ. ³ Wa'anæ Dios Teety es ja 'yU'unk Jesukristæ mgunu'xudæ, es mmo'oyudæ ja pa'ayo'on esu agujk'ajt jotkujk'ajtæn, es ja'a mææt n'ijtmæ mæ ja tæy'ajtæn esu tsojkæn.

⁴ Byeenæts tæ njantsyxyonda'aky kots tæ nnijawæ m'u'unguty jyiky'attæ mut ja tæy'ajtæn, dæ'un éxtæm ja Dios Teety xytyuk'ana'amæm. ⁵ Es tyam, mægu'ugítæ Kiiryæ, nmænu'x-tákyrpyæts ko nnaydsyojkæm nixim niyam. Tyæadæ di'ibu nduknija'ayæp, kyaj yæ'æjuty ja Diosæ 'yana'amænæ jembyæ, ja'ayæmæ'u di'ibu n'okmædajtmæbæ extæ jawyíñæp; ⁶ esu tyæadæ dæ'un ja tsojkæn ko nguydyu'unæm dæ'un éxtæm jyænna'añ ja Diosæ 'yana'amæn. Yæ'u ja ana'amæn di'ibu mmædoodæ extæ ko xymyæbæjktsondákta Kristæ, ja'a ko nnaydsy-ojkæm nixim niyam.

Win'u'ambæty

⁷ Pes may jaa jyædity ja win'u'ambætyjk mæ tyadæ naxwíñudæ di'ibu kyaj t'axájudæ ja Jesús ko yæ'ædyæ Kristæ, Diosæ 'yU'unk di'ibu kyajx yæ naxwíñ éxtæmæ naxwíñudæ ja'ay. Di'ibu dæ'un andakp, yæ'u dæ'un myædsip'ajtypy ja Kristæ. ⁸ Naygywentæ'átudæ, kudiibu tyægóyut di'ibu tæ xytyundæ, es dæ'un kexy ka'pxy myajkumáydyæ.

⁹ Di'ibu 'yaktimnikeempy ja Jesukristæ 'yæxpæjkæn es kyaj wye'emy mut yæ 'yæxpæjkæn, kyaj 'yity mut ja Dios; per di'ibu 'yaxájæp es tkuydyúñ ja Jesukristæ 'yæxpæjkæn, ijtp mædæ Dios Teety es nandæ'un mædæ 'yU'unk Jesukristæ. ¹⁰ Pæn ja pæn mninæjxudæ mya'æxpæka'ænudæ wiink, es kyaj yæ'æjuty ja Jesukristæ 'yæxpæjkæn, katæ xykyupæktæ es mya'æxpæka'dæt mæ miits mnaymyúkædæ. ¹¹ Es nan katæ miits xyajjotkujk'áttæ ni wi'ix tsoo.

¹² Máyñæmts miits nja'anæmmæyæ'ændæ, per kyajts nja'ayæ'añ mæ tyadæ neky. Næjx-ææmbæts kæ'æm mæ miidsuty es nmætmdyæ'æga'ændæ kæ'æm, es dæ'un kyæ'pxæt ja nxondakæn'ajtmæ.

¹³ Yæ mmæga'ax di'ibu Dios nandæ'un win'ijxæ, esu 'yu'unguty, mduknigáxudæ Dioska-jxy.

Myudugukru Neki Di'ibu Fwank Jyaay

Gayu oy yajniğajxy

¹ Өj muja'ay Fwank. Nduknigejxypyudsu tyadu neky mij, Gayu di'ibuts njantsytsyejpy tyy'ajtan muut. ² Pes mugu'ugitu, n'amdeebuyts ja Dios es oy muk m'itut, du'un éxtam oy m'ity mwe'emy madu Dios. ³ Pes xondákruts muk ko myiindu nidu'uguty ja nmugu'uk'ajtam es xytyukmumadya'aktuts ko mij xypyaduñ ja tyy'ajtan. ⁴ Ni tits ni'igu xkyayajxonda'aky kots nnijawu ko n'u'ungudyuts 'yittu ma ja tyy'ajtan.

⁵ Mugu'ugitu, oy xytyuñ ko xypyuduku ja nmugu'uk'ajtam, es ni'igu punaty wiink tsoo tso'ondup. ⁶ Yu'ujuty ku'um tu tmadya'aktu ma mubujkrutajk ñaymyukudu wi'ix xytyojktu. Es oy xytyuñ mut ko xypyudukudu ma tyu'uyo'oydyu, mut ko Dios tsyejpy es du'un xytyunut. ⁷ Pes yu'ujuty jyudittu tmadundu Jesukristu es tkajxwa'xtu Jesukristu 'yayuk majaty ja ja'ayuty, es ni tka''axajudu pudujkun ma tadu ja'ayuty di'ibu kyaj t'axajudu Jesukristu. ⁸ Paaty udsajtam xypyatum es nbudujkun, mut ko du'un muut ti'igyu nmudu'unum ja Dios.

Diótfes esu Demetryu

⁹ Du'unuts tu nnijayu ja mubujkrutajk di'ibu naymyujkudup ma mij, per jap 'yityu tadu Diótfes di'ibu tim'ana'amaamp es kyaj tkuudyuna'añ éxtamts nja''anummu.

¹⁰ Paaty kots njajpta'agut, net ndukmumadya'aktut nidugekyu miidsuty éxtamts uudsuty xyñibi'tskajxudu, xyñi'oo xyñiyaaxudu mut ja andakungyujxm; es madu tyadu kyajyum jyotkuda'aky, nan ni ja'a tka''axaju ja nmugu'uk'ajtam di'ibu najxtup ya'uxpajkra, es kyaj tkupeky esu wiinkru 'yaxajudut. Es punaty 'yaxajuyandup, 'yuxwojppudseempy tsajptagoty.

¹¹ Mugu'ugitu, katu xypyaduñ ja axuukru ijxpajtan. Padun ja oybyu. Di'ibu oy tyiimpy, Dios ja'a'ajtup; per di'ibu tyiimpy ja axuukru, kyaj tka'ixy'aty ja Dios.

¹² Byeen yajxon tmadya'aktu nidugekyu ko Demetryu jyiky'aty tyy'ajtan muut. Es tyy'ajtan ya'u, mut ko jyiky'aty éxtam ja Dios ttseky. Nandu'un uudsuty nnikajxpajttuptsu tyadu, es mij mnija'ap ko kyajts n'anda'aktu.

¹³ Máynumts miits nja''anummya'andu, per kyajts nja'aya'añ ma tyadu neky, ¹⁴ najxaambuts ku'um ma mij es nmutmadya'aga'añ wingu'um agu'um.

¹⁵ Dios myajjotkujk'atudup. Nmugu'uk'ajtam di'ibu yam mduknigaxudu Dioskajxy. Tunu may'ajtan, mo'oydyu ni'amuku Dioskajxy di'ibaty jap ma mij.

Neky Di'ibu Juudus Jyaay

¹ ʔj Juudas, Jesukristu myuduumba, myuga'axu Santya'agu. Nduknigajxtapsu tyadu neky ja ja'ay di'ibu Dios Teety tu twin'ixy es tja'a'ata'añ, es di'ibu Jesukristu kyuwaampy. ² Wa'anu Dios mmo'oyudu pa'ayo'on, agujk'ajt jotkujk'ajtan esu tsojkan.

Pánuty tyuk'uxpajktap ja andakun

³ Mugu'ugítuty, byeenuts tu njantsytsyeky nduknijayuya'andu ja nitsokun di'ibu nmu-dajtum. Per nja'abuts ko koonumts nnijáyut es nmunu'xta'aktut es xytyúndut wi'ix kyaj pún dyajtagátsut di'ibu nmubajkum, di'ibu tugok je'eyu yajmooy ja Diosu jya'ayuty. ⁴ Ja'a ko tu ja ja'ay andakungyujxm tyékudu ma miidsuty. Yu'u ja Diosu 'yayuk 'yandijpy di'ibu extu jékyup ma yajjaaywyu'am ko du'ambu ja'ay windugoyándup, éxtum pyaadyuty. Mut ko 'yaxukja'ay'áttu, jyunandu ko Dios myay'ajtungyujxm nyajpojprama'xum, es paaty mbaat nmú'indu'unum, es 'yuxtijtup ja Nindsun'ajtum Jesukristu.

⁵ Paaty miits ndukjamyatsa'andu, oy xyjanijáwudu, ko oy ja Dios tjayajpudsuumdu Ejipta nidugekyu israelitu ja'ayuty, óknun dyajkutagooy di'ibu majaty kyaj tmubajktu. ⁶ Es nija'ajuty ja anklus di'ibu kyaj tmumudooy ja Dios, es tmasuty ja tyuunk di'ibu Dios mooyu, Dios myudajtypy tsimy ma koots it es ttukmudowa'añ ko ttpayo'oyut. ⁷ Nandu'un jyajtu Sodomu esu Gomorra mut ja wiingátypyu kajpn di'ibu myawingon'aj-typy. Tadu ja'ayuty naygyu'uyajkudu es myu'indúndut, es ttúndut di'ibu kyaj jyapaadyuty ttúndut. Paaty ja Dios dyajkadáky ja junya'ank tsajpótm es dyajtooydyaay tugekyu ja kajpn. Es du'un ja Dios xytyuk'ijxum wi'ix ttádyuna'añ ja pekyjya'ayuty.

⁸ Per oy tjatimnijáwudu tugekyu tyadu, nandu'unu tadu andakpu dya'axuugudu kyu'am nini'xuty es t'uxtijtu ja Diosu kyutujkan, es extu wyingajxpajttap pánuty ijtup jam tsajpótm. ⁹ Per extu yu arkanklus Migel kyaj du'un t'ooy ja majku'ugópk ko dyajtsip-táktu mut ko tjayajnujxáñ ja Moisesu ñini'x, je'eyu t'anmaay: “Wa'an ja Nindsun'ajtum mwin'oooyuty.” ¹⁰ Peru tadu andákruty ñi'o'odup di'ibu kyaj tnijáwudu. Du'un yu'ujuty éxtumu ujts juyujk, kyaj jyagyúkudu es ñayyajtugóyudu.

¹¹ jPuroobuty yu'u!, mut ko t'uxtijtu ja tuj'ajtan es tpadundu ja kyu'am winma'añ éxtumu Kain. Kyaj ttundu di'ibu Dios tsyejpy, mut ko myeeñ'ooguty éxtumu Balán, es éxtumu Koree, du'un 'yooktut ja agyujxm ko tnibudu'uktu ja Dios. ¹² Ko mnaymyúkuudu es mgay m'uuktu Dios tsyokjungyujxm, tyadu andákruty tyékudu ma miidsuty, es ni kyatsoydyundu es xymyutkay xymyut'uuktu. Du'un yu'ujuty éxtumu borreegu kwen-tu'ajtrú di'ibu naygywentu'ajtup ku'am, éxtumu yoots di'ibu kyaj tmudaty ja tuu es yajnejxyuty ja poj, du'un yu'ujuty éxtumu je'xykyépyun di'ibu kyaj tyuamp'áty, éxtum tu'ugu kepy di'ibu tu tyutsnu mudu ñi'aats ñigoxy. ¹³ Tadu andákruty, yu'u myunujxtup ja jiky'ajtanu axuukpu extu mbaat yajtsoydyúnudu. Du'un yu'ujuty éxtumu jikymyejyñ ñikapy es dyajpudsémy ja axuukpu mejyñbyu'aay, es nandu'un éxtumu mudsa'ada'atsy ko ñaxy tsajwínm ko tye'xy muk es waanu 'lyity, ta pyi'itsy, esu du'unu tadu andákruty wyu'umdu muk agootstuuy winu xuu winu timpu.

¹⁴ Yu'udyu dunu tyadaty di'ibu tim jékyup myadyak ja Enok, ja Adanu 'yok myujxujuk naska'axubu. Du'un jynán ja Enok: “N'ijxuts ja Nindsun'ajtum ko myiñ mut kanak milu 'yánklusuty, ¹⁵ es tpayo'oyut nidugekyu ja ja'ay es tkumudówat ja axuk ja'ayuty di'ibu tu ttundu tugekyu axuukpu, es mut ko nandu'un mut ja axuk ayuk tu tkajxpaattu ja Dios.”

¹⁶ Esu tyadu andákruty myu'u'undup ja Dios esu wiingátypyu, ni na'a kyajotkuda'aky mut ja di'ibu myudajttup. Ja'a tyuundup di'ibu yu'u ku'am tsyojktup, kyua'awak'áttu es ñayyajmujpajta'aga'anudu, es oy myadya'aktu mut ja wiinkpu ja'ayuty ko ti ttsoktu di'ibu ku'am tyuk'oy'áttup.

Kajxwíjan mut ja mubajkruty

¹⁷ Per miits mugu'ugítaty, jamyatstu wi'ixu Nindsun'ajtum Jesukristu 'yapóstaluty xytyukmumadyákum. ¹⁸ Du'un jyunandu: "Ja tiempu di'ibu tim okpu jaa'ataamp ja ja'ay di'ibu tyukxi'igaampy ja Diosu 'yuxpukun es jyiky'ata'añ éxtam ya'u ja 'yaxuk winma'añ." ¹⁹ Tyaadu du'umbu ja'ay ya'u yajnaywya'xup ja nmugu'uk'ajtum es jyiky'attu éxtam ja ñini'x kyubajk ttsoktu, es kyaj tmudattu ja Diosu Jya'ajun.

²⁰ Per miits mugu'ugítaty, yajmujwiin yajkajaaju mmubajkun nixim niyam, es kajxta'aktu éxtam ja Espiritu Santa mnu'umo'oy mdu'umo'oyudu. ²¹ Naymyudátudu mut ja Diosu tsojkon es jup'ixtu ko myina'añ ja Nindsun'ajtum Jesukristu, ko mut ja pya'ayo'on xymyo'oya'anum ja jiky'ajtum winu xuu winu tiempu.

²² Pa'ayowdu pánuty kyaj oy tnijáwudu ti ja Dios tsyejpy. ²³ Di'ibu tuu dan timnayyajtugoyánunup, yajtso'ok éxtam jyawu xyjuuty juunóty; esu wiingátypyu pa'ayow es yajtso'ok, per éxkum mya'axuugudu mut ja 'yaxuk jiky'ajtum.

²⁴ Ja nYajnitsokpu'ajtum, ja Diosu tu'ukpu di'ibu myudajtypy ja muk'ajtum es kadiibu mbekyky'a'adat es myajkuxu'ugudat wa'ats Dios wyindum ma ja myuj'ajtum, es mut ni'igu xondakun, ²⁵ wa'an ja'a tmudattu ja muj'ajtum, muk'ajtum, es ja kutujkun. Du'un 'yijty Nindsun'ajtum Jesukristukyuxm ma kyajnumu naty tsyonda'aky ja naxwíñudu, tyamu du'un 'yity, es winu xuu winu tiempu du'uñum 'yítat. Wa'an du'unuty.

Di'ibu Dios Myooy Ja Jesukrista Es Ttuknijawudat Ja Myuduumbuty

¹ Di'ibuts nguɣjaapy ma tyadu neky, yu'u di'ibu Dios myooy ja Jesukrista es ttuknijawudat ja myuduumbuty di'ibu tsojkup es tsojk tyuna'añ jyata'añuty. Jesukrista tkejxy nidu'ugu 'yanklas ma ɣj, Fwank, Jesukrista myuduumbu, es tats xytyuknijawa tugekyu tyaadu. ² Paaty ma tyadu neky nnikajxpetyuts ko tyu'ajtanuty di'ibuts n'ijx nmudoo, ko yu'u ja Diosu 'yayuk es di'ibu Jesukrista xytyuk'ijx xytyuknija'ajuts.

³ Dios kunu'xadup di'ibuty kyajxtup, es kunu'xadup nandu'un di'ibu myudeepy ja myadya'agyu tyadu ayuk, es tmubuktat es tkuydyundat di'ibu ijtp yaa kuxja'ay, mut ko tu wyingoñ ja tiempu ma tyuna'añ jyata'añuty.

Fwank tnijayu ja mubujkputujk nijxtujk pekyppy

⁴ Ʋj Fwank. Nnijayuts yu mubujkputy di'ibu naymyujkudup ma jxtujkpu kajpn Asyu ñaaxoty. Wa'an ja Dios mgunu'xadu es mmo'oyudu ja agujk'ajt jotkujk'ajtun, ja Dios di'ibu ijtp, du'uñum 'yity, es du'uñum 'yita'añ. Nandu'un mgunu'xadu ja Espiritu Santu es mmo'oyudu ja agujk'ajt jotkujk'ajtun, ja Espiritu Santu di'ibu ijtp ma uñaaybyajn ma Dios yajkutiky, es ttuñ jxtujk naxu tuunk. ⁵ Es nandu'un ja Jesukrista, di'ibu ñikajxpejtypy ja tuj'ajtun, mgunu'xadu es mmo'oyudu ja agujk'ajt jotkujk'ajtun, di'ibu jawyiin jikypyujk ko 'ye'ky, es tyam yajkutiky ma nidugekyu naxwiñudu ja'ayudu ryey. Jesukrista xytsyojkam, tu xyajwatsum ja nbojpu'ajtun mut ja ñe'pyñ, ⁶ es tu xypyujtakam yajkutujkpu es teedyuty, es nmudu'unum ja Dios Teety. jN'ok'awdajtum ja Jesukrista di'ibu winu xuu winu tiempu tmudaty ja muj'ajtun esu muk'ajtun! Wa'an du'unuty.

⁷ Ixtu, Krista miimp yoodsoty. Nidugekyu naxwiñudu ja'ay t'ixtat, es extu ja'ajuty di'ibaty yajkruuzpajtudu; es nidugekyu naxwiñudu ja'ayuty jy'u'uy ya'axtat ko t'ixtat. Es du'un jyata'añ. Wa'an du'unuty.

⁸ Nindsun'ajtun Dios, di'ibu tugekyu muk'ajtun myudajtypy, yu'u du'un junaamp: “Ʋjtsu du'un éxtum ja A es éxtum ja Z, ɣjtsu du'un ja jawyiimbu es ja tim okpu, di'ibu ijtp, du'uñum 'yity, es du'uñum 'yita'añ.”

Fwank t'ixy ja Krista

⁹ Ʋj Fwank, mmumubujkputy. Mut yu'ugyujxmu Jesús ɣj n'ityuts mut miidsuty ma Dios kyutujkun, ayo'on es ma'xtujkun. Tats xyjapujta'aktu éxtumu tsimjya'ay ya ma islu di'ibu xyu'ajtypy Patmus, mut ko ngajxa'xyuts ja Diosu 'yayuk es nnigajxy nmimadya'agyuts ja Krista. ¹⁰ Ma tu'ugu domingu xuu ja Espiritu Santu xyñigudakats. Nétats nmudooy éxtum pún muk kyajxy n'uxku'uyuts mut tu'ugu ayuk, du'un éxtum ya'axy ja trompetu, ¹¹ es xy'anmaayuts:

—Kuxja'ay nekykyujxm di'ibu m'ijxypy, es tuknigaxu tadu neky ja mubujkputy di'ibu naymyujkudup ma tyadu jxtujkpu kajpn: Éfesu, Esmirnu, Pérgamu, Tyatiiru, Sardus, Filadelfyu esu Laodiseeu.

¹² Nwa'kumbijtyuts es n'ixa'añuts pándsu dun xymyugajxp. Nétats n'ijxy jxtujku oorū kandaleeru, ¹³ es kujk'aay ma tadu kandaleeru, n'ijxyuts kyuxe'eky éxtum tu'ugu yedyujk, es ñaywyixtuty yeñ, extu tekyjyujp'ambaat, es tmudaty tu'ugu 'yooru kaatsywyuun di'ibu jantsy muju 'yok. ¹⁴ Yu wyaay poop éxtumu lanu pooppu, es éxtumu tsajp'e'pyky, esu wyiin du'un kyuxe'eky éxtumu janya'angun. ¹⁵ Yu teky jantsy tu'xp, éxtumu bronsu ko muk 'yambeky; esu kyajxy jantsy muk, éxtum 'yuutsy pyumimy ja muj nuudax. ¹⁶ Ma yu 'yaga'añgyu'u tmudaty jxtujku mdsu'a, esu wyiin jyujp tu'xp éxtum ko tye'xy ja xuu mut winu myujaa. Es ma 'yaa pyudsemy éxtum tu'ugu espaadu jujpki'pyñ es majtsku 'yaa.

¹⁷ Kots n'ijxy, ngudaayuts teky'ujxy éxtumu o'kpu. Es yu'u tyuknikooñats ja 'yaga'añgyu'u, es xy'anmaayuts:

—Katu mdsu'ugu. Ʋjtsu du'un ja jawyiimbu es ja tim okpu. ¹⁸ Ʋjtsu du'un di'ibu jiky'ajtp. Tats n'ok'o'kpu, nétats njiky'ajtyuts winu xuu winu tiempu, es nmudajtypyuts ja kutujkun esuts nyajjikyuyákat ja o'kputy. ¹⁹ Kuxja'ay di'ibu tu

xy'ixy, di'ibu jaa tyam, es di'ibu ya'ixaamp óknam. ²⁰ Yu'u du'un 'yandijpy ja ayu'udsyu winma'añ, ja juxtujkpu madsa'a di'ibu tu xy'ixy madsu n'aga'añgyu'u es ja juxtujkpu ooru kandaleeru. Ja juxtujkpu madsa'a ja'a 'yandijpy ja juxtujkpu n'ayuk kajxwa'xputs ma ja mubujkputujk ñaymyúkudu, esu juxtujkpu kandaleeru ja'a 'yandijpy ja mubujkputy di'ibu naymyujkudap ma juxtujkpu kajpn.

2

Ayuk yajtuknigéxy ja mubujkputujk jap Éfesu

¹Du'un xyñijáyut yu n'ayuk kajxwa'xputs di'ibu ijtp ma ja mubujkputujk ñaymyúkudu jam Éfesu. “Du'un jyuna'añ di'ibu myudajtypy juxtujku madsa'a 'yaga'añgyu'ujóty es jyudity kujk'aay ma tadu juxtujkpu ooru kandaleeru: ²Uj nnija'abuts di'ibu mduundap, wi'ix mmuktundu, es ja ma'xtujkun di'ibu mmudajttap. Es nnija'abuts ko kyaj mbaat xymyuma'xtúktu ja axuk ja'ayuty. Nan nnija'abuts ko tu xywyinma'añ'ixtu di'ibu nugooobu ñayñigajxudu ko yu'u 'yapóstuluty, es tu xyajnidu'xtu ko yu'udyu andákruty. ³Tu xymyudánudu es xytyuknaxtu ja ayo'on mut ujtskyujxm, es ni tu mgatsipka'axtu. ⁴Per ma miidsaty tam tits nga'oyjya'ap, yu'u ko kyaj xy'oknakysyojknudats éxtum jawyíñup. ⁵Jamyatstu éxtum tuuyup xysyoyktats es yajxónats xymyuduundu. Yajjumbítu mjot es jiky'attu jatugok éxtumu naty jawyíin. Pún kyaj mjodambittu, nninujxtap es nbujkudat ja mgandaleeru ma 'yity. ⁶Oyu du'un xytyundu ko xkyatsoktu ja nikoláytydu 'yaxuk jiky'ajtun, mut ko uj nandu'un n'axuk'ijxpyuts. ⁷Di'ibu mudoodap, wa'an tjaygyúkudu di'ibu ja Espírítu Santu 'yanmaaydyubu tadu mubujkputujk ma ñaymyúkudu. Pún madakp, tyaadu nmo'oyuyps es tju'xat ja ujts tuamp di'ibu yajjiky'ajtp es tsajpótum 'yity.”

Ayuk yajtuknigéxy ja mubujkputujk jap Esmirna

⁸Nijayu nandu'un yu n'ayuk kajxwa'xputs di'ibu ijtp ma yu mubujkputujk ñaymyúkudu jam Esmirna: “Du'un jyuna'añ yu jawyiimbu esu tim okpu, di'ibu ok'o'kpu es net jyikyppyeky. ⁹Uj nnija'abuts ko m'ayoodap. Per jotkujkudu mut ko Dios mdsókudu es mbudúkudu. Es nnija'abuts ko nugoo mni'ow mniyaaxudu di'ibáty naydyíjadup ko 'yisraelítuty, di'ibu sitay je'eyu ko myujku'umadúndu. ¹⁰Katu mdsu'ugudu mut ko m'ayowa'andu. Yu mujku'ugórk yu'u wyinma'añ myo'oyaampy ja myuduumbuty es mbujta'aga'añaty pujxndugóty miidsaty nidu'ugaty, es waanu tiempu mya'ayowa'añaty muk, es du'un xymyastu'uttat ja mmubujkunaty. Yajti'igyudu mjot mwinnma'añaty extu o'kunbyaaty, es ujts miits nmo'oydyup yu jiky'ajtun winu xuu winu tiempu. ¹¹Di'ibu mudoodap, wa'an tjaygyúkudu di'ibu 'yanmaaydyup ja Espírítu Santu tadu mubujkputy di'ibu naymyujkudap: Pún madakp, kyaj ja'a pyaadudat ja ayo'on di'ibu du'un éxtumu ja'ay 'yooktu myumajtsk ok.”

Ayuk yajtuknigéxy ja mubujkputujk jap Pérgamu

¹²Nijayu nandu'un yu n'ayuk kajxwa'xputs di'ibu ijtp ma ja mubujkputy ñaymyúkudu jam Pérgamu: “Du'un jyuna'añ di'ibu myudajtypy ja espaadu jujpki'pymbyu es majtsku 'yaa: ¹³Uj nnija'abuts ko mdsuñudu ma ja Satanás 'yane'emy. Es nan nnija'abuts kots miits xypanujxtu amumdu'uk jot, es kyajts xymyastu'uttu oy tjaya'o'ktu ja n'ayuk kajxwa'xpu Antipus ma miidsaty, jap ma ja Satanás tsyuuu. ¹⁴Per ma miidsaty tam tits nga'oyjya'ap, mut ko tam ñaymyíkyuty mut miidsaty di'ibu pyanujxtap ja Balamu 'yuxpukun. Tadú Balán yu'u wyinma'añmyooy ja Balak wi'ix dyajpekytyúnat ja israelítuty, ttuktsu'tstu ja tsu'utsy di'ibu tu yajtukwindsu'ugu ja agojwinnáxuty, es myu'induundu. ¹⁵Njuna'añudsu du'unu tyaadu mut ko ma miidsaty, ta di'ibu pyanujxtap ja nikoláytydu 'yuxpukun, mut ko uj nandu'un n'axuk'ijxpyuts. ¹⁶Paaty jodambittu. Pún kudii, nujxupts es nyajkutugóyuptsu tadu axuk ja'ayuty mut ja espaadu di'ibu pudsuamp madsu n'aa. ¹⁷Di'ibu mudoodap, wa'an tjaygyúkudu di'ibu ja Espírítu Santu 'yanmaaydyup ja mubujkputy di'ibu naymyujkudap: Pún madakp, ndukju'xupts ja ayu'udsyubu manaa. Es nandu'un nmo'oyuyps tu'ugu poop tsaa di'ibu myudajtypy kuxja'ay yu xyuu jembyu di'ibu ni pún tkanijawu, ja'ayu ñija'ap di'ibuts nmeepy.”

Ayuk yajtuknigéxy ja mubujkputujk jap Tyatiiru

¹⁸Nijay nandu'un yu n'ayuk kajxwa'xpu'ts di'ibu ijtp ma ja mubujkputujk ñaymyúkadu jam Tyatiiru: "Du'un jyuna'añ ja Diosu 'yU'unk di'ibu myudajtypy ja wyiin éxtumu junya'angun, esu tyeky du'un éxtum ja bronsu di'ibu jantsy tu'xp: ¹⁹Uj nnija'abats di'ibu mduundap. Nnija'abats ja mdsokunaty, yu mmabujkunaty, yu mma'txujkunaty, es wi'ixu Dios xymyudundu. Es nnija'abats ko tyam xytyundu oy waanu ni'igu kudi-inum jawyíñap. ²⁰Per mdugooyduyap mut ko xyña'ixtu tadu toxytyujk Jezabel di'ibu nayñigajxup ko yu'u Diosu 'yayuk tkajxwa'xu, per je'eyu 'yanda'aky es twin'uundu ja di'ibats xymyuduundap, es myu'indúndat es nan tju'xtut ja di'ibu tu yajtukwindsu'ugu agojwinnáxuty. ²¹Uj tats njamo'oyu tiempu esxyup yu'u tu jyodumbity, esxyup tu dyajtugátsy ja wyinma'añ. Per kyajpu du'un tu ttuna'añ, kyaj tu tmastu'uty ja mu'indun-unk. ²²Ja'agyujxm ko kyaj tmastu'uty ja pekytyu'unun, ujtsats nyajka'ap tu'ugu pa'am es 'yayówat muk, nandu'un 'yayówat pánuty muat pyekytyundu pan kyaj tmastu'uttu ja pyekytyu'unun. ²³Es nya'oogupts ja Jezabelu 'yu'unguty, es du'un nduknijáwudats nidugekyu mubujkputujkuty kots uj n'ixy'aty ja jyot wyinma'añuty, es nidu'uk nidu'uk miits nduydyúndat o ngumádyut éxtum mbaadudu. ²⁴Per miidsaty nija'ajuty di'ibu ak'ijttap Tyatiiru di'ibu kyaj tranujxtu tadu axuk uxpujkan es ni tkanijáwudu di'ibuty ya'ujuty tyijtp yu Satanasu 'yuxpujkanu ayu'udsyubu, kyaj nnakymo'oyuty wiinkpu ana'amun, ²⁵je'eyu ko xykywentu'áttat di'ibu mmudajttap extu kots uj njambítat. ²⁶Pán madakp es ttuñ di'ibats uj ndsejpy, nmo'oyupts uj ja kutujkan es 'yana'amut ma tugekyu ja naxwíñudu, ²⁷es du'un 'yana'amut éxtum ko ja naxtu'ts yajtukwépy ja pujxndajk, es tyukpu'uju, du'un éxtumu nDeedyats tu xymyo'oy esats nyajkutúkat. ²⁸Nandu'un nmo'oyup ja jayxuu. ²⁹Di'ibu mudoodap, wa'an tjaygyúkadu di'ibu ja Espíritu Santu 'yanmaayduyap ja mubujkputy di'ibu naymyujkadup."

3

Ayuk yajtuknigéxy ja mubujkputujk jap Sardus

¹Nijay nandu'un yu n'ayuk kajxwa'xpu'ts di'ibu ijtp ma ja mubujkputujk ñaymyúkadu jam Sardus: "Du'un jyuna'añ di'ibu myudajtypy ja juxtujku madsa'a es ja Diosu Jya'ajun di'ibu tyiimpj juxtujk naxu tuunk: Uj nnija'abats di'ibu mduundap. Oy miits mjajiky'attu, du'un m'ittu éxtum eekypyun. ²Paaty wijtu es muk tundu ja mjot, mo'oyduy muk'ajtan di'ibu akwa'ampnum, di'ibu jawaanu kya'o'knu, ja'a ko tats n'ixy es kyaj tyim'óyuty di'ibu mduundap Dios windum. ³Jamyatsja ja oybyu n'uxpujkanuts di'ibu m'axaju. Kuydyundu es yajtugátstu mwinma'añuty es mjiky'áttat. Pan kyajpu du'un xytyundu, nujxupts ti'in, éxtum tu'ugu ma'tspu, ma ni xykya'awíxyudsu naty. ⁴Per jap Sardus tap naagadyu ja'ay di'ibats sitay taayumts xymyuduundap amumdu'uk jot. Yu'u tyaaduty jyudittat mut uj poop witxu, mut ko du'un ñitákudu. ⁵Pán madakp, nan ndukpujta'agupts ja poop wit, es kyajtsu xyuu njo'tsat ma 'yity kuxja'ay nekyujxy ja xyuupty pánuty jiky'ajttap wínu xuu wínu tiempu. Ni'igats n'axájut éxtumdsu nja'ajun madsu nDeety 'yity mut ja 'yánklusuty. ⁶Di'ibu mudoodap, wa'an tjaygyúkadu di'ibu ja Espíritu Santu 'yanmaayduyap ja mubujkputy di'ibu naymyujkadup."

Ayuk yajtuknigéxy ja mubujkputujk jap Filadelfyu

⁷Nijay nandu'un ja n'ayuk kajxwa'xpu'ts di'ibu ijtp ma ja mubujkputujk ñaymyúkadu jam Filadelfyu: "Du'un jyuna'añ di'ibu ni madsu pyojpu, di'ibu ja Tui'ajtan es di'ibu myudajtypy ja rey Davitu 'yawatsn; es ko dya'awa'atsy tii, ni pán mbaat tkaya"adiky; es ko ti dya"adiky, ni pán mbaat tkaya"awa'atsy. ⁸Uj nnija'abats di'ibu mduundap. Tats mbujta'aky tu'ugu tujk aa awa'ats ma miidsaty, di'ibu ni pán mbaat tkaya"adiky. Oy nugoo xykyamudajtpu mjjaa, tu xykyuydyundu ja n'ayúkat es kyajts tu xy'xtijy. ⁹Ja mjuku'ugópk muduumbuty, tadu andákpety di'ibu nayñigajxudup ko yu'u 'yisraelítuty, per nugoo je'eyu 'yanda'aktu, nyajkoxtánudupts mdeky'ujxy, es du'un tnijáwudat ko tats uj miits ndsoktu. ¹⁰Tu xykyuydyúndats ja n'ana'amun ko tu xymyudattu ja ma'txujkan,

es mada tyadu ujtsuts mij nguwa'anap ko naty myiñ ja ayo'on di'ibu minaaamp ma tugekyu naxwiñadu, es yajtukmudowa'añ di'ibu jiky'ajttap naxwiñ. ¹¹Uj minapts tsojk. Mudattu mwinma'añoty es padunda ja n'axpajkanuts di'ibu tu xy'axajuda, kudiibu pun mbujkadut ya mmay'aty. ¹²Pun madakp, nbujta'agupts uj es 'yitut extam tu'ugu pilaar madsu nDiosu tyajk. Jap wu'umut wina xuu wina tiempu. Ni pun tkayajjuga'agut. Nguxja'ayuputs ma ja madakpuly ja nDiósudsu xyuu. Es nan nguxja'ayudats ja nDiósudsu kyajpn xuu, ja jembyu Jerusalén di'ibu kadakp tsajpótm. Es nan nguxja'ayaambyuts ya jembyu nxuuts. ¹³Di'ibu mudoodap, wa'an tjaygyúkuda di'ibu ja Espírítu Santu 'yanmaaydyap ja mbujkputy di'ibu naymyujkadap."

Ayuk yajtuknigéxy ja mbujkputujk jap Laodiseeu

¹⁴Nijayu nandu'un ja n'ayuk kajxwa'xpuuts di'ibu ijtp ma ja mbujkputujk ñaymyúkudu jam Laodiseeu: "Di'ibu du'uñum 'yity extam jaayum es di'ibu ñigajxypy es ttuñ ja tuj'ajtun, yu'u du'un di'ibu yajtsóna'k yajtsónák tugekyu di'ibu Dios yajkoj, es du'un jyuna'añ: ¹⁵Uj nnija'abuts di'ibu mduundap. Tim tuj'ajtun ja'a du'un ko je'eyu mjokx'attu. Ni mgatutsn'attu es ni mga'an'attu. Ndsejpyuts es mdatsn'áttut o m'an'áttut. ¹⁶Kom je'eyu mjokx'attu, paaty n'ok'uxtijtu extam ja ja'ay ya'uudsuty di'ibu kyaj jyot tkupeky. Mada tyadu, ja'ats n'andijpy ko ni xkyadimtsóktuts es ni xkyadimtuk'ak'áttuts. Kyajts miits xymyutnaymyaayubu'áttu es ni xkyamudsip'áttuts, es kyajtsu du'ambu ndseky di'ibu du'un. ¹⁷Miits mjánándap: Mújja'ayudyuts uudsuty, kyajts ti xytyugoy'ajtxuda, extu nani'iguts nmadáttuts. N'anmaaydyupts miidsuty: Dios m'ijxadup extam tu'ugu muk ayoobu ja'ayun, es extamu niwa'ats uxwa'atspun, es extamu wiints. ¹⁸Paaty n'uwijy ngajxwíjy esuts xyñimíndadats es xyjúdyut ja wa'ats oorú, es du'un sitay mmújja'ay'áttut. Es nandu'un ma ujun min xyjuudyu mwitu pooppu, es mnaywyítxudut, kudiibu m'íttut niwa'ats uxwa'ats. Es nan ma ujun mmínt es xyjúdyut ya mwiindsooy, es du'un mbaat yajxon m'íxtut. ¹⁹N'oodupts es njujwíjtsambíjttupts nidugekyu di'ibuts ndsejpy. Paaty jodumbittu es mut wina mjoy xkyuudyúndut di'ibuts miits n'anmaaydyup. ²⁰Mudowdu, tyápuuts tujk agu'uy ngugajxu. Pun pun myudeebyuts ja n'ayuk es dya'awa'adsut ja tyujk aa, tákubuts es n'ítudats mut yu'u, es ti'igyuts ngáyut. ²¹Pun madakp, nya'u'uñupts ti'igyu ma uj, es muut nyajkutúkudats, du'un extamts uj nmamadaky ja pojpu es uñaaybyuts ti'igyu madsu nDeedyuts, es nyajkutíkyuts mut yu'u. ²²Di'ibu mudoodap, wa'an tjaygyúkuda di'ibu ja Espírítu Santu 'yanmaaydyap ja mbujkputy di'ibu naymyujkadap."

4

Wi'ixu Dios yajwindsu'ugu tsajpótm

¹Es óknam n'ijxyuts tu'ugu tujk aa awa'ats tsajpótm. Es xymyugajxyuts jatugok ja di'ibu myudajtypy ja 'yayuk extamu trompetu, es xy'anmaayuts:

—Ku't ja yam, es nduk'íxut di'ibu koonam tyuna'añ jyata'añaty óknam.

²Netyu ja Espírítu Santu xymyunejxyuts tsajpótm. Es jánuts n'ijxy tu'uk 'yu'uñu ma 'yuñaaybyajn. ³Yu wyiin jyujp tye'xy extam ko tye'xy ja oybyu tsaa di'ibu xyu'ajtypy jaspe es kornalinu. Es jamu natyu i'tsy juwudity ma ja 'yuñaaybyajn, es jyantsytye'xy, extam tu'ugu tsuxk jajun es extam tye'xy ja oybyu tsaa di'ibu xyu'ajtypy esmeraldú. ⁴Es n'ijxyuts ma ja uñaaybyajn juwudity i'px majtáxku uñaaybyajn ma 'yu'uñudu es yajkutíky i'px majtáxku mújja'aydyujk, ak poobwítxu es mut ja 'yooru koronu kyubajkkujxm. ⁵Esu uñaaybyajn di'ibu itkíjky pyudsemy ja anaá júdsuk. Es wyíndum tyoy extam juxtujku tsinwaty, di'ibu 'yandijpy ja Diosu Jya'ajun di'ibu tyiimpý juxtujk naxu tuunk. ⁶Esu uñaaybyajn di'ibu itkíjky, nan jam tu'uk extamu jikymeyeyñ, yajtuk'ijxnajxp extamu viidru. Es windupj uxka'p es pyu'aaybyu'aay 'yity nimajtáxku jiky'ajtpu di'ibu windiky ja ñini'x mut ja wiin. ⁷Tu'uk ja jawyímbu kyuxe'eky extamu kaa, ja myumajtskpu kyuxe'eky extamu tooru, ja myudugaukpu du'un tmudaty extamu ja'ayu wyiin jyujpun, es ja myumajtáxkpu kyuxe'eky extamu witsnun kyaagudíty. ⁸Tyadu nimajtáxkpu jiky'ajtrpty

nidu'uk nidu'uk tmudaty ja kyakn tudujk. Esu kyakn nikujxy kyaknbatku'uy tmudaty ja wiin. Es xuuñ koots du'uñum jyuna'andu:

Nugoo 'yokwa'ats'ajnu yu Nindsun'ajtum Dios,
di'ibu tugekyu muk'ajtan myudajtypy,
di'ibu du'uñum ijt, di'ibu ijt es du'uñum 'yita'añ.

⁹ Es tugok tugoku tadu nimajtáxkpu jiky'ajtpaty t'awdattu es twindsu'ugudu es tja'aygyuda'aktu di'ibu uñaapy tsunaapy uñaaybyajnoýy ma yajkutíky, es jyiky'aty winu xuu winu tiempu, ¹⁰ net ja i'px majtáxkpu mujja'aydyujk twingoxtanadu di'ibu uñaapy tsunaapy uñaaybyajnoýy, es t'awdattu di'ibu jiky'ajtp winu xuu winu tiempu, es tpujta'aktu ja kyoronu uñaaybyajn windum, es jyuna'andu:

¹¹ Nindsun'ajtum Dios,

mijtsu du'un mbátup es xy'axájut
ja muj'ajtan, windsu'kun esu muk'ajtan,
mut ko mijtsu du'un tu xyajkojta'ay tugekyu di'ibu ijt,
es mgu'umdsokungyujxm mij xya'ity es xyajkojy.

5

Neky di'ibu winjaya windujp uxku'p, es ja Borreegu'unuk

¹ Nétats n'ijxy ma Diosu 'yaga'añgyu'u tuk pityu neky di'ibu winjaya windujp uxku'p, es juxtujku seyu. ² Net tu'ugu muk anklus kyajxkéky:

—¿Pún pákup es dyajjunákut ja seyu es dya'awa'adsudu tyadu neky?

³ Per ni tsajpótm, ni naxwiñ es ni nax patku'p kyajápty pún mbaat dya'awa'adsyu tadu neky, es ni mbaat tka'ixtu. ⁴ Nétats uj njantsytyujku jiiiby, ja'a ko kyaju naty pún yajpaaty pún pákup es dya'awa'adsut ja neky es t'ixut wi'ix jyuna'añ. ⁵ Net tu'uk ja ni'i'px majtáxkpu mujja'aydyujk xy'anmaayuts:

—Katu mju'uy. Yu Judaa tyuump 'yaats di'ibu yajtijp Kaa, di'ibu nandu'un tuump'ajt aats'ajtup ja rey Davit, yu'u tu myada'aky. Yu'u mbaat dya'awa'adsyu tadu nekyptyy es dyajjunákut ja juxtujku seyu.

⁶ Nétats n'ijxy kujk'am ma ja ni'i'px majtáxkpu mujja'aydyujk es ma ja nimajtáxkpu jiky'ajtpaty di'ibu ijtup ma Dios yajkutíky wyindum, es n'ijxyats tu'ugu Borreegu'unuk tyanu di'ibu kuxu'kp éxtum tu 'yokwindsu'kun'ajtpu. Es tmudaty yu Borreegu'unuk juxtujku wyaj es juxtujku wyiin. Es ja juxtujku wyiin, yu'u 'yandijpy ja Diosu Jya'ajun di'ibu tyiimpy juxtujk naxu tuunk es di'ibu Dios tu tkexy ma tugekyu naxwiñudu. ⁷ Tadu Borreegu'unuk yu'u oj ñejxy es t'axaju ja neky di'ibu naty ja Dios myudajtypy ma ja 'yaga'añgyu'u. ⁸ Es ko t'axaju ja neky, ja nimajtáxkpu jiky'ajtpaty es ja ni'i'px majtáxkpu mujja'aydyujk ñaygyoxtnaaydyaku Borreegu'unuk wyindum. Nidu'uk nidu'ugu mujja'aydyujk tmudattu arpu esu ooru tsim ujts madu poom, di'ibu 'yandijpy ja Diosu jya'ayudyu kyajxtákan, ⁹ es t'awdu tyadu jembyu ay:

Mijtsu du'un mbátup es xy'axájut tyadu neky es xyajjunákut ja juxtujku seyu.

Paaty mut ko tu mnejxy windsu'kun,

es mut ja mne'pyñ xyjuuy

éxtum ja Diosu jya'ayuty,

púnuty jiky'ajttu ma maygyajpn, ma wiinkpu may ayuk kajxpty, es ma mayñaxwiñudu.

¹⁰ Tu xpyujta'aktu yajkutujkpty esu teedyuty,

es tmudúndut ja Dios es yajkutúktat naxwiñ.

¹¹ Nétats n'ijxy kanak miyongu ánklyuty juwadity ma ja i'px majtáxkpu mujja'aydyujk, es ja nimajtáxkpu jiky'ajtpaty, es ma di'ibu uñaapy tsunaapy uñaaybyajnoýy, ¹² es jyuna'andu muk:

Yu Borreegu'unuk di'ibu tu ñejxy windsu'kun,

pákup winu xuu winu tiempu t'axájut ja kutujkun,

muj'ajtan, wjy'ajtan, muk'ajtan,

windsu'kun, oy'ajtan esu awdajtan.

¹³ Es nmudooyuts nandu'un nidugekyu di'ibu jiky'ajttap tsajpótm, naxwiiñ, nax patku'p, es jikymeyejñóty jyuna'andu:

Pátudap ja Dios esu Borreegu'unk ja awdajtan, windsu'kun, muj'ajtan esu muk'ajtan winu xuu winu tiempu.

¹⁴ Ja nimajtaxkpu jiky'ajtrpu jyuna'andu:
—Wa'an du'unuty.

Es ja ni'i'px majtaxkpu mujja'aydyujk ñaygyoxtonaadyakudu es t'awdajttu Dios.

6

Juxtukpu seyu

¹ Nétuts n'ijxy ja Borreegu'unk ko dyajjunáky myutu'ukpu seyu ma ja juxtukpu. Es nmudoogajxyuts nidu'ugu nimajtaxkpu jiky'ajtrpty, es jantsy muk kyajxy, éxtam ja anaa ñekyan:

—iMin!

² Nétuts n'ijxy tu'ugu poop kwaay, es di'ibu tyuk'uñaapy tmudaty tu'ugu ti'pxn, es trujtáku tu'ugu koronu. Ta oj pyudsemy éxtam di'ibu madakp es myada'aga'añ.

³ Ko ja Borreegu'unk dyajjunajky ja myumajtskpu seyu, nmudoogajxyuts ja myumajtskpu jiky'ajtrpu kyajxy:

—iMin!

⁴ Es pyudsemy tu'ugu tsapts kwaay. Es di'ibu tyuk'uñaapy yajmooy ja kutujkun es yajtsiptáku ma tugekyu naxwíñudu, es ja ja'ayuty ñayya'oogudat nixim niyam. Es yajmooy tu'ugu muj espaadu.

⁵ Ko ja Borreegu'unk dyajjunajky ja myudugukpu seyu, nmudoogajxyuts ja myudugukpu jiky'ajtrpu jyuna'añ:

—iMin!

Nétuts n'ijxy pyudsemy tu'ugu yuk kwaay. Es di'ibu tyuk'uñaapy, yu'u myudajtypy tu'ugu balanxu. ⁶ Es nmudooyuts kyajxy kujk'aay ma ja nimajtaxkpu jiky'ajtrpu, es jyuna'añ:

—Je'eyu tuk kilu triigu xyáku tuk xuu nidún, es tuguk kilu sebaadu xyáku tuk xuu nidún, per ni je'eyu xkyatónut yu aseytu oliivu es ni yu vinu.

⁷ Ko yu Borreegu'unk dyajjunajky ja myumajtaxkpu seyu, nmudoogajxyuts ja myumajtaxkpu jiky'ajtrpu jyuna'añ:

—iMin!

⁸ Nétuts n'ijxy tu'ugu bayu kwaay. Es di'ibu tyuk'uñaapy, ja'a txu'aty O'kun. Es ux'aay pyamiñuty ja di'ibu ñiwindsun'ajtypy ma ja o'krutujk. Yajmooydu ja kutujkun es dya'ooktat tuk peky ja di'ibu wa'xp taxk peky ja naxwíñudu ja'ay, dya'oogut mut ja espaadu, yuu, pa'am esu awa'an juyujkuty.

⁹ Ko ja Borreegu'unk dyajjunajky ja myumugokpu seyu, n'ijxyuts artal patku'uy ja 'yanmaja'anuty ja ja'ayuty di'ibu naty tu 'yooktu mut yu'ugyujxm ja Diosu 'yayuk di'ibu naty yu'ujty tu tkajxwa'xtu. ¹⁰ Tyaadu kyajxtu jantsy muk:

—Nindsun'ajtam Dios, mij sitay mmudajtypy tugekyu kutujkun. Mjantsywy'a'adsuty es mday'ajtanmuduty. ¿Extu na'anum xypyayo'oya'añ es xytyukkumudowa'añ ja naxwíñudu ja'ayuty mut kots tu xya'ooktu?

¹¹ Net yajmooydu nidu'uk nidu'uk pyoop wit, es tyuk'ana'amudu:

—Awixtu mut ja ma'xtujkun jawaandi'knu. Nandu'un éxtam miidsuty oj m'ooktu, tuu ñan tyimpaty ma ñan 'yooga'andu ja mmugu'uk di'ibuts uj nandu'un nja'ay'ajttap. Yu'u yajka'pxaampy ja jyamyuut di'ibátu oogandap mut kots xymudún.

¹² Ko ja Borreegu'unk dyajjunajky ja myududujkpu seyu, nétuts n'ixy ko myiñ ja tugoymyuk ujx, ja xuu yukduyaay éxtamu yuk wit, yu po'o jyumbijttaay tsapts, ñandu' éxtamu ne'pyñ, ¹³ esu mudsa'a kya'ay naxkujxy éxtam ja iigu tuump kya'ay ma ja kyepy ko myiñ ja muk poj. ¹⁴ Du'un ja tsajp ya'ijxtugooy éxtamu neky ko ya'axaatsy. Tugekyu tun

kópkaty esu naxwíñudu di'ibu jikymyejyñóty jajwíjtsxijttaaydyu. ¹⁵ Net yu naxwíñudu ja'ayuty ja ryey ñayyu'tsudu aangóty es muj kaadsóty, ti'igyu mut ja mukja'aydyujk, soldaadu wyindsúnaty, jajkutujkputy, jajmuduumbaty esu muduumbaty, ¹⁶ es t'anumudu ja tun kopk esu kaats:

—Nijitpajtkats uudsuty es yu'tskats kudiibats x'íxut ja di'ibu uñaapy uñaaybyajngujxm, es kudiibats xypyaadut ja muk tadyu'unun di'ibu yakaampy ja Borreegu'unk, ¹⁷ ja'a ko ta net ja'ty ja muj xuu ma ja tadyu'unun 'yita'añ, ¿es pán mbaat tmamada'aky?

7

Israelitu ja'ayuty di'ibu jajtsaaydyu

¹ Oknumts n'ijxy nimajtáxku wiinkpu anklus tyánudu, tu'uk ma xuu pyudsemy, jatu'uk ma xuu tsi'ity, jatu'uk ma jumboj myiñ, es jatu'uk ma yukpoj myiñ, es tmajtsw'umdu tugekyu rójuty, kudiibu pyójut ya naxwíñ ma tugekyu aay kepy, es ni ma jikymyejyñ.

² Nétats n'ijxy jatu'ugu wiinkpu anklus di'ibu miimp ma xuu pyudsemy, mut ja syeyu Dios di'ibu winu xuu winu tiempu ijtp. Tyadu anklus tmayaxykyeja ja nimajtáxkpu anklus, ja di'ibu Dios tu tmo'oy ja kutujkun es ttadyúntu yu naxwíñudu esu jikymyejyñ, es 'yanmaay:

³ —Katu xytyuudyundu yu naxwíñudu esu jikymyejyñ, es ni yu aay kepy. Awixtu extu kots ndsa'ayutnam wyimbokkujxm nidugekyu yu Nindsun'ajtam Diosu myuduumba.

⁴ Du'un nmadóyats ko mugopx jajustyikxymajtáxk mil jajtsaaydyu ja israelitu ja'ayuty, ja nimajmajtsk pekyuyu ja Israelu tuump 'yaats: ⁵ nimajmajtsk mil jajwinwijtstu ja Judaa tuump 'yaats, nimajmajtsk mil ja Rubengu jya'a, nimajmajtsk mil ja Gaadu jya'a, ⁶ nimajmajtsk mil ja Aseru jya'a, nimajmajtsk mil ja Neftalii jya'a, nimajmajtsk mil ja Manasesu jya'a, ⁷ nimajmajtsk mil ja Simeongu jya'a, nimajmajtsk mil ja Leví jya'a, nimajmajtsk mil ja Isakaru jya'a, ⁸ nimajmajtsk mil ja Zabulongu jya'a, nimajmajtsk mil ja Joseeju jya'a, es nan nimajmajtsk mil ja Benjamingu jya'a.

Mayja'ay wyítxaty poop

⁹ Oknumts n'ijxy tugomyay ja ja'ay di'ibáty jiky'ajttu ma maygyajpn, ma wiinkpu may ayuk kajxputy, es ma mayñaxwíñudu. Es tama naty tyánudu uñaaybyajn winduuy ma ja Dios jajkutíky, es Borreegu'unk wyinduuy, es wyítxaty poop, es tmudattu kyuhjótmu tuuxy'aay. ¹⁰ Es nidugekyu yaxkaktu muk:

Yu nitsokun myiñ ma yu Nindsun'ajtam Dios,
di'ibu uñaapy ma uñaaybyajn ma jajkutíky,
es nandu'un myiñ ma yu Borreegu'unk.

¹¹ Nidugekyu ánkusaty wyu'umdaaydyu tanu juwädity ma ja mujja'aydyujk, es ma ja nimajtáxkpu jiky'ajtpaty, es ma ja uñaaybyajn ma Dios jajkutíky. Net ñayjujpuđu naxkujxy wyinduuy ma Dios jajkutíky, es t'awdattu Dios, ¹² jyuñ'andu du'un: j'Wa'an du'unaty!

Yu awdajtan, muj'ajtan, wijy'ajtan,
ja'aygyudákan, windsu'kan, kutujkun esu muk'ajtan,
wa'an tugekyu tyaadu tja'a'áty yu Nindsun'ajtam Dios winu xuu winu tiempu.
Wa'an du'unaty.

¹³ Net nidu'ugu mujja'aydyujk xyajtuuyats:

—¿Pánudyu danu tyaaduty di'ibu ak poop ja wyit, es mañ dan tsoondu?

¹⁴ Ej n'adsooyats:

—Windsún, mij mnija'ap.

Yu'u 'yadsooy:

—Tyadu du'un di'ibu tu dyajnáxtu ja muk ma'ay tajun, di'ibu tu dyajwa'atstu es tu dyajpoobu ja wyit mut ja Borreegu'ungu ñe'pyñ. ¹⁵ Paaty 'yittu uñaaybyajn winduuy ma ja Dios jajkutíky, es tmudundu ja Dios xuuñ koots ma tyujk. Es ja Dios yu'u kwentu'atánudup es 'yítut ma yu'u. ¹⁶ Ni ma'á kyanaky'ayówut mut ja yuu es ja tuudsu, es ni ja xuu kyatsa'ayadut, es ni kya'an'oogut, ¹⁷ mut ko yu Borreegu'unk di'ibu ijtp uñaaybyajn

windum mā Dios yajkutíky, yu'u kywentu'ajttup éxtum ja byorreegu, es dyajnujxut ma myuxy ja nuu di'ibu yajkypy ja jiky'ajtan. Es ja Dios yajtátsxudut tugekyu ja wyinnuu.

8

Myujxutjukpu seyu

¹ Ko ja Borreegu'unk dyajjunajky ja myujxutjukpu seyu mā ja neky, ta du'uñu 'yamoondaay tsajpótm éxtum kujm ooru. ² Nétats n'ijxyu tadu juxtukpu anklus di'ibu tūnaadyup Dios windum. Yu'ujuty yajmoodyu kujktu'ugu trompetu. ³ Oknum myiñ jatu'ugu anklus mut tu'ugu ooru juunxijn. Ta tūnaay artal winduuy. Ta yajmooy mayn room es yajpoomjókut es ttukwindsu'ugut mut ja kyajxtákun di'ibátu Diosu jya'ayuty, mā ja ooru artal di'ibu ijtp uñaaybyajn winduuy mā Dios yajkutíky. ⁴ Es ja room jok, ti'igyu mut ja kyajxtákun di'ibátu ja Diosu jya'ayuty, pyatakū mā Dios 'yity. ⁵ Ta ja anklus ttukko'ojū ja juunxijn mut ja jumbajk mā ja artal, es tjubijpe'ky naxwiñ. Net myiñ ja anaa júdsuk esu ujx.

Juxtukpu trompetu

⁶ Ta ja juxtukpu anklus ñayjyup'ijxudu es ttukxu'uxa'andu ja trompétuty.

⁷ Ta ja myutu'ukpu anklus ttukxuxy ja trompetu. Ta oj myiñ ja tatsn, junya'ank tuktaku mut ja ne'pyñ, es kya'ay naxwiñ. Ta tyooy tuk peky ja naxwíñudu di'ibu wa'x tūgak peky, mut nandu'un tuk peky ja aay kepy di'ibu nandu'un wa'x tūgak peky. Es nan tyooy tugekyu tsuxk mūy.

⁸ Ta ja myumajtskpu anklus ttukxuxy ja trompetu. Ta yajjubijpe'ky jikymeyjñóty éxtum tu'ugu muj kopk di'ibu winya'amp mut ja juun. Tuk peky ja jikymeyjñ di'ibu wa'x tūgak peky jyumbijty ne'pyñ. ⁹ Es tuk peky 'yo'ktu di'ibu wa'x tūgak peky di'ibu naty tsūnaadyup jikymeyjñóty, es tuk peky tyūgooy ja di'ibu wa'x tūgak peky ja barku.

¹⁰ Ta ja myudugūkpū anklus ttukxuxy ja trompetu. Ta oj kya'ay tu'ugu muj mūdsā'a tsajpótmudu, jantsy winya'amp kya'ay mā tuk peky ja mujnuu di'ibu wa'x tūgak peky, es mā nuu myuxy. ¹¹ Ja mūdsā'a ja'a txa'ajty Ta'am. Es tuk peky ja nuu di'ibu wa'x tūgak peky jyumbijty ta'am. May ja ja'ay 'yo'ktu mut yu'ugyujxmu tadu nuu.

¹² Ta ja myumajtáxkpu anklus ttukxuxy ja trompetu. Ta oj ñaywya'xyuty tūgak peky ja xuu, ja po'o es ja mūdsā'ajuty. Net tuk peky ja xuu, ja po'o es ja mūdsā'a oj jyumbity koots. Paaty xuuñ myukwingoodsu taxk ooru es nandu'un koots myukwingoodsu taxk ooru.

¹³ Nétats n'ijxy tu'ugu witsn kyaagudíty tsajwínm. Es nmūdooyats ko muk ya'axy, es jyuñā'añ:

—¡Ay! ¡Ay! ¡Ay! Puroobu yu naxwíñudu ja'ayuty ko jatugūkpū anklus t'aktukxu'uxtut ja trompétuty.

9

¹ Ta ja myumūgoxkpu anklus ttukxuxy ja trompetu. Nétats n'ijxy tu'ugu mūdsā'a di'ibu ka'a naxwiñ. Tadū mūdsā'a yajmooy ja kuk jutū 'yawatsn. ² Net ja mūdsā'a dya''awatsy ja kuk jut, es jap jyantsypyudseemy ja jok éxtum mā tu'ugu muj jorñu. Esu tadū jok yu'u yajwingoodsu ja xuu, es kyoodsūdyay tugekyu ja tsajwínmudu it. ³ Es mā tadū jok pyudsūmdu mu'u es ñaywya'xtaayudu naxwiñ. Esu tadū mu'u yajtuk'ana'amdu es ttūpat ja ja'ayuty éxtum 'yadu'utstu jaybyu'uk, ⁴ yajtuk'ane'emy es kudiibu dya-jwindūgóyut ja aay ujts, ni ja mūy es ni ja kepy, yu'uyu je'eyu tyárap ja ja'ayuty di'ibu kyaj yajtsaaydyu wyimbokkajxy mut ja Diosu syeyu. ⁵ Per kyaj yajtuknipejky es dya'oogut, je'eyu dya''ayówat mūgoxk po'o. Ko tyipy, du'un myúkaty éxtum ko ja ja'ayuty tyápadu jaybyu'uk. ⁶ Mā tadū tiempū ja'ayuty jyantsyja'oogāndu, per kyaj mbaat ni wi'ix tsoo.

⁷ Ja mu'ujuty du'un kyuxu'uktu éxtumu kwaay di'ibu tu ja'ay twu'unda'ay es dyajnujx-a'añ tsiptuumbū. Yu kyubajk nandu'un kyuxe'eky tmūdaty éxtumu ooru koronū, esu wyiin jyup du'un éxtumu ja'ayun. ⁸ Es yu wyaay du'un tmūdaty éxtumu toxytyujku wyaay, esu tyats du'un éxtumu kaadúts. ⁹ Yu ñini'x du'un jyūunaty éxtum tmūdaty pujxn. Es ko kyaagudíty, yu kyakn du'un jyuñā'añ éxtum ko yu maygyarrū 'yamu'uy

ko ñajxtu tsiptuumba. ¹⁰ Yu pyi'ixy da'un éxtamu jaybyu'uk mut ja tyujpn, es mut yu'u dya'ayoy ja ja'ay mugoxk po'o. ¹¹ Tadu mu'u tmudattu tu'ugu wyindsún, es yu'u da'un ja ka'oybyu anklus di'ibu windsun'ajtp ma ja kak jut. Tyadu ka'oybyu anklus txu'aty ebreeu ayuk Abadonk es grieegu ayuk Apolyonk, di'ibu 'yandijpy yajkutugeebyu.

¹² Tu ñaxy tu'uk ja muk ayo'on, per tugoy'ajtp jamajtsk.

¹³ Ta ja myududujkpu anklus ttukxuxy ja trompetu. Nétuts nmudooy éxtam pán kyajxy ma ja ooru artal di'ibu ijtp Dios windum, ¹⁴ es t'anuumu ja myududujkpu anklus:

—Mugaju tadu nimajtaxkpu anklus di'ibu ijtp tsimy Eufrates majnuubu'ay.

¹⁵ Es da'un oj yajnasmatásudu tadu nimajtaxkpu anklus di'ibu naty tu yajjajp'ixy ma tadu ooru, xuu, po'o esu jumujt, es dya'oogut tuk peky ja ja'ayuty di'ibu wa'x tuguk peky.

¹⁶ Es nmudooyuts nu'nun ñiwínuty ja soldaadu kwaagyuyxypyuty, ja'a nidugekyuty majtsk mugopx miyonk.

¹⁷ Es n'ijxyuts ijxma'tunguyxjm ja di'ibu tyuk'uñaaydyup ja kwaay tmudattu kyaat-sykyuyxy ak pujxn, tuguk kolor: tsapts, azul es pu'ts. Es ja kwaayuty tmudattu kyubajk éxtamu kaa, es ma 'yaa pyudsemy ja junya'ank, jok esu azufra. ¹⁸ Ja tuk pekyru ja'ayuty di'ibu wa'x tuguk peky 'yo'ktaadyu mudu tadu junya'ank, jok esu azufra, di'ibu pudsuum ma tadu kwaayu 'yaa. ¹⁹ Mut ko tadu kwaayu myuk'ajtan tmudaty ma yu 'yaa es ma yu pyi'ixy. Per yu pyi'ixyuty da'un kyuxe'eky éxtamu awa'andsa'añ mudu kyubajk. Es yu'u mut dyajtsayuty ja ja'ayuty.

²⁰ Per di'ibu akwu'amdu ja ja'ayuty di'ibu kyaj 'yo'ktu mudu tadu ayo'on, nan kyaj tmastutta es t'awdátut ja ka'oybyu es nandu'un ja agojwinnax di'ibu ooru, platu, bronsu, tsaa, kepy, di'ibu ni na'a mbaat kya'ixy es kyamudoy, es ni na'a mbaat kyayo'oy. ²¹ Esu tadu ja'ayuty ni je'eyu tkamastutta ja bruja'ajtan, ma'induunk esu ma'tsk.

10

Anklus mut tu'ugu nekyppyty

¹ Oknum n'ijxyuts jatu'ugu muk anklus di'ibu kudakp tsajpótm, abity mut ja yoots. Es kyubajkkujxy tmudaty ja i'tsy. Yu wyiin jyujp jyantsytye'xy éxtamu xuu, esu tyeky da'un kyuxe'eky éxtam majtsku pilaar di'ibu winya'amp. ² Es kyu'ujóty tmudaty tu'ugu nekyppyty. Es tpujtáky ja 'yaga'añdyéky ma yu jikymyejyñ, esu 'yanajñdyéky tpujtáky ma naxwíñadu. ³ Net kyajxkéky muk éxtam tu'ugu kaa myu'uy. Es ko da'un yaxkeky, ta ja juxtujkpu anaa kyajxtu. ⁴ Nétuts uj njaja'ayañ éxtam ja anaa jyunáñ. Per tats nmudooy xymyugajxyuts tsajpótm, es xy'anuumuts:

—Katu xykyuxja'ay di'ibu ja anaa tu tkajxy. Mudat ayu'udsyu mjodoty mwinma'añóty.

⁵ Nétuts n'ijxy ja anklus di'ibu naty tu ñaxwa'aky ma ja jikymyejyñ es ma ja nax, es tkone'ky ja 'yaga'añgyu'u, ⁶ es jyunáñ:

—Dios di'ibu jiky'ajtp wínu xuu wínu tiempu, es yajkoj ja tsajp, naxwíñadu, jikymyejyñ, es tugekyu di'ibu jaa'ajtp ma yu'u, yu'uts ndestiigu'ajtypyuts ko tay'ajtan yu'u di'ibu tyam n'anmaaydyup. Dios kyaj ñakyjyaka'añ ma tkuydyuna'añ ja di'ibu wyandak. ⁷ Per ko ja myujxxtujkpu anklus ttukxu'uxa'añ ja trompetu, tu naty tyuñ jyátyuty di'ibu Dios kyaj dyajnjaja'aju ma ja ja'ayuty, éxtam jékyup t'awa'anudu ja myuduumbuty, ja kyugajxpty.

⁸ Net di'ibudsu naty tu xy'okmugajxpu tsajpótm, jatugok xymyugajxyuts, es xy'anmaayuts:

—Nujx axaju tadu nekyppyty di'ibu myudajtypy ja anklus kyu'ujóty.

⁹ Nétuts nninejxy ja anklus, es n'amdooyuts esuts xymo'oyut ja nekyppyty. Tats ja'a xy'adsooy:

—Tyaa, mats, ju'x. Ma m'aa xyjáwut pa'ak éxtamu seeru pa'ak, per mjodoty jyumbítut ta'am.

¹⁰ Nétuts n'axaju ja nekyppyty, es oj nje'xyuts. Es n'aajótyuts nja'aju pa'ak éxtamu seeru pa'ak, per kots nju'xtaay, net jyumbijty ta'am njodótyuts. ¹¹ Nétuts xy'anmaay:

—Mgajxwa'xup ja Diosu 'yayuk jatugok di'ibu páture púnaty jiky'ajttup ma maygajpn, ma mayñaxwíñadu, ma wiinkpu may ayuk kajxpty, es ma mayryéuty.

11

¹Nétus xymyoodyu tu'ugu tsajkápyñ di'ibu du'un éxtamu kijxn, es xy'anmaaydyuts: —Nujx es xykyijxt ja Diosu tsyajptujk esu 'yartal, es madyow naak jap di'ibu Dios awdajttup. ²Per katu xykyijxy ja tsajptujk taja'a, mut ko tu jajkuyáky mut ja naxwíñudu di'ibu kyaj 'yisraelítuty. Es ya'ujuty tyuktaanán tyukwa'agándup justyikxymajtsk po'o ja Jerusalén kajpn. ³Esuts uj ngáxup majtsku ndestiiguts, u'xpu witxu, es ya'udsu n'ayuk kyajxwa'xup majmajtsk mugopx jatugu'px xuu.

⁴Tyadu majtskpu testiigu yu'u du'un ja majtskpu oliivus kepy es ja majtskpu kandaleeru di'ibu ijtp Dios windum. ⁵Pun ja pún tyuna'anudu axuuk, yu'ujuty yajpudsúmdup ja junya'ank ma 'yaa, es tno'kta'ayut nidugekyu ja myudsip. Esu du'un 'yooktat oytym pánuty di'ibu tunánup axuuk. ⁶Tyadu testiiguty myudajttup ja muk'ajtan es dya''adúkat ja tsajp kudiibu tyu'ujut ja tiempu ma tkajxwa'xudu ja Diosu 'yayuk. Es nan myudajttup ja muk'ajtan esu nuu dyajjumbítut ne'pyñ, es dya''ayówdut ja naxwíñudu ja'ayuty mut kanak naxu ayo'on naak ok yu'u tsoktu. ⁷Per ko naty tu tkajxwa'xta'aydyu ja Diosu 'yayuk, net ja axuk juyujk di'ibu pudsúmp ma ja kuk jut tmutsiptuna'añ yu nimajtsku testiiguty, esu axuk juyujk myada'aga'añ es ya'oogudut, ⁸es ja ñini'x wu'umut tu'ugijky ma tadu kajpn ma kyruuzpejty ja Nindsun'ajtam. Es mut ko ya kugajpnaty jyantsymajjopra-ja'ay'áttu, yajxuuwejky Sodomu es nandu'un Ejiptu. ⁹Es tuguk xuu jakujm t'ixtat ja ja'ay pánuty jiky'ajttup ma maygyajpn, ma may ayuk kajxpu, es ma mayñaxwíñudu, es kyaj ñigutíkyuty dyajnaxtákuudu tadu o'kputy. ¹⁰Nidugekyu naxwíñudu ja'ay xyondakta'ayut mut ya'ugyuxmu 'yo'kun, es jyantsyñayjyáwdut jotkujk, extu naydukniagáxudup ja may'aty nixim niyam mut ko tadu majtskpu Diosu kyugajxpu tu jyantsyya''ayóuty. ¹¹Per ko ñajxy tuguk xuu jakujm, Dios yajjikyuyujk es dyajpude'ky jatugok. Es nidugekyu di'ibáty ijxudu jyantsyñay'adsu'kudyaayudu. ¹²Net majtsk ja testiiguty tmudoodu kyajxy muk tsajpótm, es jyuña'añ:

—¡Ku'ttu yam!

Ta pyatujkudu tsajpótm yoodsóty, es yu myudsiputy 'yijxudu. ¹³Netyu myiñ ja muk ujx, es tyugooy tuk peky ja kajpn di'ibu wa'x majk peky. Es juxtujk mil ja ja'ayuty 'yo'ktu mut ja ux. Es nu'un ja ja'ayuty 'yaknadujku mut ja tsu'ugu t'awdajttu ja Dios.

¹⁴Du'un jyajty ja myumajtsk ok nibudu'uk ja ayo'on. Per tim tsojk myina'añ ja myudaguu'kpu.

Myujxutujkpu trompetu yajtukxu'uxy

¹⁵Ja myujxutujkpu anklus ttukxuxy ja trompetu. Net yajmudooy kajxy muk tsajpótm, es jyuña'añ:

Tyamu netu Nindsun'ajtam Dios esu Kyristu tu dyajkutujksoona'andu naxwiñ, es yajkutuka'añ winu xuu winu tiempu.

¹⁶Net ja ni'ipx majtáxkpu mujja'aydujk di'ibu naty uñaaydyup uñaaybyajno'ty Dios windum, ñayjuyupudu es t'awdajttu Dios, ¹⁷es jyuña'andu:

Windsun Dios di'ibu tugekyu muk'ajtan mmudajtyty, mijtsu du'un m'ijty, es mijts du'un m'ijtp.

Nja'aygyudákyuyuts mij ko tu xyajtsonda'aky myajkutíky.

¹⁸Yu naxwíñudu ja'ayuty ajkudup mut mij.

Per tu jya'ty ja xuu ma mij xytyukkumódowut.

Es nandu'un tu net tpaaty

ma ja o'kputy xyuyayo'oya'andu

es xyajjumbita'añ oy ja mmuduumbaty

di'ibu tu m'ayuk tkajxwa'xtu,

es nidugekyu mja'ayuty, muj mutsk,

di'ibu mij m'awdajttudup,

es tu net tpaaty ma mij xyajtugoya'añ ja di'ibáty yajma'ttup ja naxwíñudu.

¹⁹Net 'yawatsy ja Diosu tsyajptujk di'ibu tsajpótm, es kyaxe'ky tsajptugóty ja kaaxu ma 'yity ja kajy'átypyu di'ibu Dios tyuun mudu jya'ay. Ta myiín ja muk ujx, anaa judsúkaty esu muk tatsnduu.

12

Toxytyujk esu sarpyentu

¹Es net kyaxe'ky tsajpótm tu'ugu muj ijxwu'umun: tu'ugu toxytyujk mut ja wyit éxtamu xuu tye'xy, es tyeypyatku'uy du'un kyaxe'eky éxtamu po'o, es kyubajkkujxm tmudaty ja koronu mut majmajtsku mudsa'a. ²Tyadu toxytyujk u'unkmudu naty, es ya'axy mut ja pujkun, ja'a ko ayoop mut ko dyajja'ta'añ ja maxu'unk. ³Net kyaxe'ky tsajpótm jatug'u muj ijxwu'umun: tu'ugu sarpyentu di'ibu muj es tsaps, es juxtujku kyubajk es majku wyaj, es mut ja koronu ma tu'uk tu'ugu kyubajk. ⁴Yu pyi'ixy ttukpajudojte'ky tuk peky ja mudsa'a di'ibu wa'x tuguk peky. Ta tkujubijpnajxy naxwiiñ. Tyadu sarpyentu wyak'wu'umu ma ja toxytyujk di'ibu naty yajja'taampy ja maxu'unk, es tjuna'añ ja maxu'unk jantsy netyu ko jya'tat. ⁵Ja toxytyujk dyajjaty tu'ugu u'ungu'unk yedyujk di'ibu yajkutukaamp mut ja pyuxndajk ma tugekyu naxwiñdu. Net ja 'yu'unk yajpajk es yajmunejy ma Dios es ja uñaabyajm ma yajkutiky. ⁶Es ja toxytyujk oj kyaknu ma muj it, ma naty ja Dios tu tyuknibujtaaguty tu'ugu lugaar. Es jap yajmo'oyut ja kya'ay 'yukan majmajtsk mug'o'px jatug'o'px xuu.

⁷Net ja tsip tyuun tsajpótm: ja Migel es ja 'yanklas tsiptuundu mut ja sarpyentu es mut ja sarpyentu 'yanklus. ⁸Per kyajyem myadaktu ja sarpyentu esu 'yanklus, kyaj ñakyyajna'ijxy ja sarpyentu esu 'yanklusaty 'yítut tsajpótm. ⁹Du'un oj yajkujubijpnáxyu tadu sarpyentu, di'ibu 'yandijpy majku'ugóp es Satanás, di'ibu wyin'i'imp'y nidugekyu ja naxwiñdu ja'ay. Ta naxwiiñ yajkujubijpnajx mut ja 'yanklusaty.

¹⁰Nétats nmadooy kajxy muk tsajpótm, es jyuna'añ:

—Tu jya'ty ja Diosu ñitsokun, myuk'ajtan esu kyutujkun. Nan ana'amnubu net ja Diosu Kyristu, es tu yajkujubijpnáxy tsajpótm ja di'ibu ñi'u'unup ja nmugu'uk'ajtam. Xuuñ koots tm'uññu Nindsun'ajtam Dios. ¹¹Yu nmugu'uk'ajtam tu tmumada'aktu mut ya'u-gyujxmu Borreegu'ungu ñe'pyñ, mut ja 'yayuk es mut ja tyu'ajtan di'ibu tu yajkajxwa'xy. Pes kyaj tjujtsu'kudu 'yo'kun, ni'igu tmudundu Dios oytym'ooktat. ¹²Paaty xonda'aktu miidsaty di'ibu ijttap tsajpótm. Per purooba miidsaty di'ibu jiky'ajttap naxwiiñ es jikymeyjyñóty, mut ko ja majku'ugóp tu mnijunákuda awa'an es ñija'ap ko tyimpatypyu du'un ja tiempu.

¹³Ko ja sarpyentu naty tu yajkujubijpnáxy naxwiiñ, ta tjaya'ayowáñ ja toxytyujk di'ibu naty tu tpaaty ja maxu'unk. ¹⁴Per ja toxytyujk yajmooy majtsku kyakn éxtam tu'ugu muj witsnu jya'a, es mbaat kyaagudíty ma ja muj it. Jap wyu'umut tuguk jumujt jakujm, es yajmo'oyut ja kya'ay 'yukan, es kudiibu mbaat wi'ix 'yadu'utsy ja sarpyentu. ¹⁵Ja sarpyentu t'u'tsy ja nuu, es oj dyajmajnugogyo es jyu'adut ja toxytyujk. ¹⁶Per yu naxwiñdu pyudujku ja toxytyujk, awats ja naxwiñdu es t'uktaay ja mujnuu di'ibu naty ja sarpyentu tu t'u'utsy. ¹⁷Es mudu taadu ja sarpyentu ttukjot'ambejky ja toxytyujk. Ta oj ñejoy tsiptuumbu mut ja toxytyujku tyuamp 'yaats di'ibu akwu'umdup, ja'a njuna'anum di'ibu pyaduundup ja Diosu 'yana'amun es tranujxta ja Jesukristu 'yuxpajkun. Es ja sarpyentu tyunaay pu'ujótm jikymeyjyñbyu'aay.

13

Nimajtskpu axuk juyujk

¹Esuts n'ijxy jikymeyjyñóty pyadsemy tu'ugu axuk juyujk di'ibu myudajtypy juxtujku kyubajk es majku wyaj. Es tu'uk tu'ugu wyaj tmudaty ja koronu. Es ma yu kyubajkuty tmudaty tu'uk tu'uk kuxja'ay ja xyuujaty di'ibu Dios myudageepy. ²Tyadu axuk juyujk di'ibuts n'ijx, du'un kyaxe'ky ja ñini'x éxtamu kuxyubyujy, esu tyeke éxtamu osu, esu 'yaa éxtamu kaa. Yu sarpyentu yu'u mooyu ja myuk'ajtan esu kyutujkun es 'yana'amut.

³Nidu'uguty ja axuk juyujku kyubajk, du'un éxtam jyawu tmudajty tu'ugu muj tsayut

di'ibu ya'oogudap. Per ja tsyayut oj 'yaguda'aky. Es ja naxwíñudu ja'ayuty du'ññu jyantsywyu'umadyaaydyu es tpanjxtu ja axuk juyujk. ⁴Es nidugekyu ja'ay t'awdajttu ja sarpyentu mut ko tu tmo'oy ja kyutujkun ja axuk juyujk. Es t'awdajttu nandu'un ja axuk juyujk, jyuna'anda:

—¿Pána du'un éxtama tyadu axuk juyujk?, ¿es pána mbaat muat tsiyptúñ?

⁵Es ja sarpyentu yajmooy ja tu'u es 'yana'amut justyikxymyajtks po'o. ⁶Es du'un tmugajxtugoooy ja Dios es twin'ubat twingajxpátu ma tsumunu es di'ibáty ijtup tsajpótm. ⁷Nandu'un yajmooy es tsiyptúnut mut ja Diosu jya'ayuty, extu tmamadaktu, es yajmooy ja kutujkun ma tugekyu kajpnuty, ma tugekyu ayuk kajxpty, es ma tugekyu naxwíñudu. ⁸Es nidugekyu ja'ayuty t'awdajtta'ayudu tadu axuk juyujk, ja'a njuna'anum ja di'ibáty kyajpu xyuu 'yity kaxja'ay ma ja ñeky ja Borreegu'un'k di'ibu Dios yajk windsu'kun. Esu tadu neky tmdaty kuxja'ay extu ma naty kyajnumu naxwíñudu kyojy, ja xyuu nidugekyu di'ibáty myudajttup ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu.

⁹Di'ibu mudoodup, wa'an tjaygyúku. ¹⁰Di'ibu yajmunujxándup tsimy, tsimy yajmunujxtat, es di'ibu oogándup mudu espaadu, mudu espaadu 'yooktat. Paaty púnuty ijtup ja Diosu jya'ay, wa'an muk aa muk jot dyajnaxtu pun ti ayo'on tukkadákup, es du'ññum tmábúktat ja Dios.

¹¹Oknamts n'ijxy pyudsema naaxóty jatu'ugu axuk juyujk, tmdaty majtsku wyaj éxtam ja borreegu, es du'un jyuna'añ éxtama sarpyentu, ¹²es tmdaty tugekyu kyutujkun ja jawyiimbu axuk juyujk, es yu'u tmdúñ. Es du'un ttuñ esu naxwíñudu ja'ayuty 'yawdátudat ja jawyiimbu axuk juyujk di'ibu yajtsók ja muj tsayut. ¹³Nandu'un ttuñ ja ijxwu'umun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtan, extu yajkadákypy ja junya'an'k tsajpótm ja'ay wyinduuy, ¹⁴es du'un twin'uuñ ja naxwíñudu ja'ayuty mut ja muj'ajtan di'ibu ja jawyiimbu axuk juyujk tuktuunap. Es yajtuk'ane'emy es dyajnikojtu'uttat tu'ugu awinnax es twindsu'ugudat ja jawyiimbu axuk juyujk di'ibu jyajajtsayujt mudu espaadu es 'yajakjy'ajty. ¹⁵Es ja myumajtskpu axuk juyujk yajmooy ja kutujkun es tmo'oyut ja jyiky'ajtanu tadu awinnax es dyajkajxat, es extu dya'oogut di'ibáty kyaj 'yawdátyuty. ¹⁶Esu tadu myumajtskpu axuk juyujk tyukkuwa'anu es nidugekyu muj mutsk, mukja'ay esu ayoobu ja'ayuty, muduumbaty esu yajmuduumbaty, yajtsa'ayut ma 'yaga'añgyu'u o ma wyimbok. ¹⁷Es du'un ni pún mbaat kyajuy kyategyuty pun kyaj tmdaty ja seyu, ja'a njuna'anum pun kyaj tsya'ayuty mut ja xyuu o ja ñumbru ja jawyiimbu axuk juyujk. ¹⁸Tyaadu yu'u tsojkup ja jaygyujkun. Es di'ibáty kuwijy mbaat tñijáwudu di'ibu 'yandijpy yu ñumbru tadu axuk juyujk, mut ko yu ñumbru ja'a 'yandijpy ja xyuu tu'ugu yedyujk. Yu ñumbru ja'a tudujk mugó'px jatugn'px tudujk.

14

Mugo'px jajustyikxymyajtáx mil ja'ayuty di'ibu uadup

¹Oknamts n'ijxy ja Borreegu'un'k ko naty jam tyanu ma Syon Kopk. Jamu naty muat mugó'px jajustyikxymyajtáx mil ja ja'ayuty di'ibu naty tsa'ay wyimbokkajxy mut ja syeyu ja Borreegu'un'k esu Dios Teety. ²Es nmadooyts tsajwíñm jyuna'añ éxtamu nuudax 'yuatsy pyumimy, es éxtamu anaa muk ya'axy, du'un éxtamu may arpu koobu kyowdu. ³Es t'awdu jembyu uy uñaaybyajn winduuy ma Dios yajkutiky es ma nimajtáxkpu jiky'ajtpaty es ma ja mujja'ayduyujk. Ni pún mbaat tkajatyu tadu uy, ja'ayu je'eyu tadu mugó'px jajustyikxymyajtáx mil di'ibu oj ñitso'oktu naxwíñ. ⁴Yu'u du'unaty di'ibu tsuj yajxon tu jya'ay'áttu, di'ibu nayajwá'ats'ajtudap éxtamu kixyudo'oxyuty, es tpanjxtu ja Borreegu'un'k oytyim maaty ñejxy. Yu'u du'unaty oj ñitso'oktu ma naxwíñudu ja'ay es ijtup éxtam ja tuump di'ibu jawyiin tuump'ajtp es yajtukmuyóxy ja Dios esu Borreegu'un'k. ⁵Ni na'a oj kya'anda'aktu, ja'a ko wa'ats ja'ayuty yu'u.

Di'ibu kyajxtap ja nidugnakpu anklus

⁶Nétats n'ijxy jatu'ugu anklus kyaagudity tsajpótm, es tmudaty ja oybyu ayuk di'ibu winu xuu winu timpu wu'ump, es yajkajxwa'xat ma tugekyu nax kajpn, ma tugekyu naxwíndu, es ma tugekyu wiinkpu ayuk kajxpu. ⁷Es jyuna'añ jantsy muk:

—Windsu'ugudu Dios es awdattu, mat ko tu net jya'ty ja ooru ma net tpayo'oya'añ ja naxwíndu ja'ayuty. Awdattu di'ibu yajko ja tsajp, naxwíndu, jikymeyjñ, es ma nuu myuxy.

⁸Es ja myumajtkpu anklus tpanejxy ja jawyiimbu anklus, es jyuna'añ:

—Tu net, tu net jyijta'ay ja Babiloñ maj kajpn di'ibu nidugekyu naxwíndu ja'ayuty tu dyajtgóy mat ja 'yaxuk tu'unun, éxtum ko pún dyajmi'igyuty ja myugu'uk.

⁹Es ja myudugukpu anklus tpanejxy ja jawyiimbu nimajtsk, es jyuna'añ muk:

—Pún ja pún t'awdaty tadu axuk juyujk, es pún nayajkup yajtsa'ayut wyimbokkujxy o ma kya'u, ¹⁰Dios jantsy tukkumódwudup muk ma ja lugaar mudu azufru junya'ank di'ibu yajtukujp'ijxp, ma 'yayówdat Diosu 'yanklus wyinduuy es Borreegu'unk wyinduuy. ¹¹Ja juun di'ibu tsa'ayudup, ja'a yajpudu'ugup ja jok winu xuu winu timpu. Ja'a njuna'anum ko yajtukkumodowa'añ winu xuu winu timpu nidugekyu di'ibáty 'yawdajttup ja axuk juyujk, o ja 'yawinnax, o ko tu yajtsa'ayduy mat ja syeyu. ¹²Wa'an yu'u dyajjotkujku ja Diosu jya'ay es tmudanudat ma'xtujkun muut oytym ti ayo'onuty, ja'a di'ibu kyuyduyundup ja Diosu 'yana'amun es oy tmundú ja Jesús.

¹³Nétats nmudooy tsajpótm, es xy'anmaayuts:

—Kuxja'ayu tyaadu: “Jotkujk di'ibu tyam o'ktup es di'ibu óknun oogaamp ja'aguyjxm ko tmubaktu ja Nindsun'ajtum.” Ja Espiritu Santu du'un jyuna'añ: “Tay'ajtun ko yu'ujuty jotkujkuty, mat ko jabaadu du'un myuk'ayoy es tyuñ. Dios mo'oyudup ja pyo'xtákn es mya'ata'añaty mat ko oy tu tmudúñ naxwíñ.”

Ja'ay yajpayo'oyduy

¹⁴Nétats n'ijxy tu'ugu poop nima'a. Jam 'yu'uñ ma tadu nima'a kyuxe'eky éxtum ja Naxwíndu Ja'ayudyu Kyudunaabyu. Jam tmudaty kyubajkkujxm tu'ugu ooru koronu, es tkakápyuty tu'ugu muudyuyjkn jantsy jujp. ¹⁵Ta pyudseemy tsajptugóty jatu'ugu anklus, es muk tmugajxy di'ibu uñaapy nima'agujxm:

—Tu net tpaaty ja ooru. Yajpudu'uk ja mbujta'aky mudu tadu mmuudyuyjkn, mat ko tu tsa'amy ja naxwíndu pyujta'aky.

¹⁶Ta ja di'ibu naty uñaapy nima'agujxm, ttsujkmijky ja naxwíndu pyujta'aky.

¹⁷Ta pyudseemy jatu'ugu anklus ma ja tsajptujk tsajpótm, tmunejxy nandu'un tu'ugu muudyuyjkn jantsy jujp. ¹⁸Ta pyudseemy jatu'ugu anklus ma ja artal di'ibu jam kywentu'ajtypy ja juun, es muk dyaxu ja di'ibu myudajtypy ja muudyuyjkn jujppu, es t'anumu:

—Mat ja mmuudyuyjkn tsujkmúk ja naxwíndu 'yuuvu, mat ko tu tsa'amy.

¹⁹Ta ja anklus dyajmijky ja uuvu ma ja naxwíndu. Ta tniko'obejty es twinma'adsa'añ. Ja'a tyaadu 'yandijpy ja muk tsaatsyту'unun di'ibu Dios yakaampy. ²⁰Ja uuvu oj yajwinma'atsy kajpnbu'aay. Es ma ya'ama'tsu pyudseemy ja ne'pyñ tuk metru jakujm kyujxmaty es pyuye'ky tuguk mugo'px mil metrun.

15

Anklusaty mat ja juxtujkpu ayo'on

¹N'ijxyuts tsajpótm jatu'ugu maj ijxwa'amun di'ibu ja'ay du'uñ yajwe'empy. N'ijxyuts juxtujku anklus mat juxtujku óknumbu ayo'on. Es mudu tadu juxtujkpu ayo'on kyujxta'ay ja Diosu 'yajkun.

²N'ijxyuts nandu'un éxtum kyuxe'eky tu'ugu jikymeyjñ, éxtumu viidru tuktuak mat ja junya'ank. Es n'ijxyuts nandu'un ja di'ibu myumadaktu ja axuk juyujk mat ko kyaj t'awdajttu ja 'yawinnax es kyaj tkupujktu ja syeyu. Tamu naty yu'ujuty tyánudu jikymeyjñgyujxm, es tmudaty ja 'yarpu di'ibu naty Dios tu myo'oyudu, ³es t'awdu ja Moisesu 'yuy, ja Diosu myuduumba, es ja Borreegu'ungu 'yuy. Esu du'un 'yawdu:

Windsun Dios di'ibu tugekyu muk'ajtan myudajtypy,

jiyantsymyájuty es jyantsy'oy jyantsytsyújuty di'ibu mdiimpy.

Mij myajkutujkp mada tų'ajtan,

mij myajkutijky py nidugekyu naxwíñadu ja'ay.

⁴Nindsun'ajtam, ħpún mgawindsu'ugudap, pún mga'awdátudap?

Mut ko mijtsu dan je'eyu di'ibu wa'ats,

paaty nidugekyu naxwíñadu ja'ayu myíndat

ma mij es m'awdátudat,

mut ko tu t'ixtu ko tų'ajtan tugekyu di'ibu mij mdiimpy.

⁵Oknams n'ijxy jam tsajpótm 'yawa'atsy ja tsajptujk, ja Diosu tyujk. ⁶Jap tsajptugóty pyudsamdu tadu juxtujkpu anklus di'ibu myunejxy py ja juxtujkpu ayo'on, es wa'ats poop ja wyit es jyantsy'te'xy, es tmadaty ja 'yooru kaatsywyuun di'ibu muj ja 'yok.

⁷Net nidu'ugu nimajtáxkpu jiky'ajtpaty di'ibu ijttap Dios windum, yu'u myooyu kajktu'ugu anklus ooru tsim nidu'ugáty ujts mut ja muk tųdyu'unun di'ibu yajkpy ja Dios di'ibu ijttap winu xuu winu tiempu. ⁸Es ja tsajptujk 'yujtspejty mut ja jok di'ibu miimp ma ja Diosu myu'ajtan es ja myuk'ajtan. Es ni pún mbaat oj kyatuku extu ko kyujtaayñam ja juxtujkpu ayo'on di'ibu myunajxtap ja juxtujkpu anklusaty.

16

Ayo'ondsím

¹Nétats nmudooy pyudsemy ja kajxy tsajptugóty di'ibu tyuk'ane'empy ja juxtujkpu anklus:

—Nujxtu es tuktaamdu'uttu ja juxtujkpu tsim di'ibu myudajtypy ja muk tųdyu'unun di'ibu Dios yajkpy naxwíñ.

²Ja jawyiimbu anklus oj ñejxy. Ta ttuktaamdúty ja tsyim naxwíñ. Net pyudsemy ja muk pu'uts ñikujxmúty di'ibu muk jantsy pujkp ma nidugekyu di'ibáty myudajttap ja axuk juyujk syeyu es di'ibáty nandu'un 'yawdajttap ja awinnax.

³Net ja myumajtskpu anklus ttuktaamdúty ja tsyim jikymyejyñóty. Ta ja jikymyejyñ jymbijty éxtamu ne'pyñ, du'un éxtamu o'kpu ne'pyñ. Ta 'yo'ktaaydyu nidugekyu di'ibu jiky'ajttap jikymyejyñóty.

⁴Ja myudugukpu anklus ttuktaamdúty ja tsyim majatyu mujnuu es majatyu nuu myuxy. Ta jymbijttaay ne'pyñ. ⁵Nétats nmudooy ja anklus jyuna'añ:

—Dios, mijts m'ijt es mijts m'ijtpam. Wa'ats mij. Mdiimpy ja tų'ajtan es du'un xytyukkumadówat, ⁶mut ko ttuktaam ttuk'yojktu miju m'ayuk kajxwa'xpu ñe'pyñ, es miju mja'ayuty. Es tyam mij xytyuk'iiky ja ne'pyñ. Pes du'un ñitákuu.

⁷Nétats nmudooy nandu'un kyajxy extu ma artal, es jyuna'añ:

—Oyu du'un, Windsún Dios di'ibu tugekyu muk'ajtan myudajtypy. Tu xyryayo'oy yajxon mut ja tų'ajtan.

⁸Ja myumajtáxkpu anklus ttuktaamdúty ja tsyim ma ja xuu. Es mut yu'u ni'igu oj myuñ ja xu'an es tsa'aydyat ja naxwíñadu ja'ayuty. ⁹Es du'un ja ja'ay jantsy muk tyoodyu mut ja xu'an. Per ni mut yu'u kyajodumbijttu, kyaj t'awdajttu Dios di'ibu yajkpytu yadu tųdyu'unun. Ni'igu tmu'udugoooy tmugajxtugoooy ja Dios.

¹⁰Ja myumugoxkpu anklus ttuktaamdúty ja tsyim ma yajkutíky ja axuk juyujk. Ta kyoodsudyaay ma 'yane'emy. ¹¹Net ja ja'ayuty ñayya'andsu'udsudu mut ja muk pujkun di'ibu yajnajxtap. Per ni mut yu'u tkamastuttu ja 'yaxuk winma'añ di'ibu tyuundap. Ni'igu tmu'udugoooy tmugajxtugoooy ja Dios.

¹²Ja myududujkpu anklus ttuktaamdúty ja tsyim ma ja Eufrates mujnuu. Ta ja nuu tyutsy es 'yawa'adsut ja tyu'u ja réyuty di'ibu miindap ma xuu pyudsemy.

¹³Nétats n'ijxy ma ja sarpyentu 'yaa, es ma ja axuk juyujk 'yaa, es ma nandu'un ja kyugajxpu di'ibu andakpu 'yaa, pyudsemy tuguugu mujku'u di'ibu kaxu'kp éxtamu nootsy.

¹⁴Tyaa yu'u du'unu mujku'ujaty di'ibu tyuundap ijxwa'amun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtan, es nuj twowa'andu ja réyuty majatyu naxwíñadu es ñaymyujkta'ayadut es tsyiptuna'andu mut ja Nindsun'ajtam Dios di'ibu tugekyu muk'ajtan myudajtypy, ko

tpaadat ja timpn. ¹⁵ “Mudowda es jaygyukada. Uj, Diosu 'yu'unk, nmina'añuts ti'in, éxtam ko jya'ty ja ma'tspn. Jotkujk di'ibu naty wijy es witxn, kadiibu tsoydyu'un muut jyuditat niwa'ats axwa'ats ja'ay wyinduuy.”

¹⁶ Ta ñaymyujukada ja naxwíñada réyuty ma ja lugaar di'ibu ebreew ja'ayuty tyukxa'ajt-tpat Armajedón.

¹⁷ Ja myujxutjukn anklus ttuktaamdúty ja tsyim pojotm. Ta yajmudooy kajxy ma Dios yajkutiky es ma ja tsajptujk jam tsajpótm, es jynán muk:

—¡Ta net tyuñ jyátyuty!

¹⁸ Net myiñ ja anaa judsuk, es ja naxwíñadu jyantsypyumiimy mut ja muk ujj. Kyaj ni windii da'amba ujj kyanaxy exta ma tsyondaky ja naxwíñadu ja'ay. ¹⁹ Ta ja Jerusalén kajpn tsya'pxwa'xy téguk peky. Es majatyu kajpn naxwíñ jy'adugoodyaay. Es ja Dios tjamyejtsy ja Babiloñu muj kajpn es ttuk'uuga'añ ja vyinu, ja'a njuna'anum ja tnydyu'unun di'ibu yajkpy mut ja 'yaku. ²⁰ Net tugekyu islu es tugekyu kopk tyugoodyaay. ²¹ Nandu'un kya'ay tsajpótm ya tatsn jantsy mujjátyuty, exta justyikxy kilu jye'emdsyuty tu'ugáty. Es ja naxwíñadu ja'ayuty tmu'adugoy tmugajxtugóy ja Dios mut ja myuj ayo'onu tada tatsn, mut ko muk ayo'onu da'un yu'a.

17

Kujeñdyo'oxyu 'yayo'on

¹ Net myiñ nidu'ugu nijxutjukn anklus di'ibu myudajttu ja jxutjukn tsim, es xy'anmaayuts:

—Min es nduk'ixut ja tyudyu'unun ja muj kujeñdyo'oxy di'ibu uñaapy mejnywíngujxm. ² Yu naxwíñadu ja'ayu réyuty tu ñaygyukada es pyektyundu mut yu'a, es ja naxwíñadu ja'ayuty tu myu'uuk myamu'ugadu mut yu'a, ja'a njuna'anum t'axtjttu ja Dios es tpanujttu ja kujeñdyo'oxyu 'yaxuk winma'añ.

³ Kodsu natyu da'un tu xy'awanu, nétuts ja anklus xymyunejxy muj ittum. Jámut n'ijxy tu'ugu toxytyujk ttuk'u'uñ tu'ugu tsapts axuk juyujk. Tada axuk juyujk windikyú ñini'x tmudaty mudu axuk ayuk kuxja'ay di'ibu Dios muut twingajxpéty. Jxutjukn kyubajk tmudaty es majku wyaj. ⁴ Tada toxytyujk ñaywyítxuty mut ja tsu'unk wit esu tsapts wit, es 'yoodyñuty mut ja ooru, mut ja tsujjátypyu tsaa esu perlu. Es tmudaty ky'ujóty tu'ugu ooru tsim ujts mut ja axukpñ. Ja'a tyaadu 'yandijpy ja 'yaxuk jiky'ajttan. ⁵ Es wyimbokkujxy tmudaty kuxja'ay tu'ugu xuu di'ibu tsip yajmudoop: “Ja Babiloñu muj kajpn, naxwíñadu kujeñdyo'oxyadyu tyaak es nandu'un tyaak'átyuty nidugekyu di'ibáty axuk jiky'ajttap naxwíñ.” ⁶ Nétuts nbejkyu kwentu ko tada toxytyujk múkubu naty mut ja Diosu jya'ayadyu ñe'pyñ es mut ja ñe'pyñuty pánuty o'ktu mut ko t'awdjttu ja Nindsan'ajttam Jesukrista. Es kodsu taadu da'un n'ijxy, tats da'uñu oj njantsywu'ama.

⁷ Nétudsu tada anklus xy'anmaay:

—¿Ti ko da'uñu mwe'emy? Tyam nduknijáwut di'ibu 'yandijpy yu ayu'udsyu winma'añ: tada toxytyujk esu tada axuk juyujk di'ibu tyuk'uñaapy, di'ibu myudajtypy jxutjukn kyubajk es majku wyaj. ⁸ Tada axuk juyujk di'ibu tu xy'ixy, yu'a tu'uk di'ibu jékyap jiky'ajjt, es tyam kyaj ñakyjya'áty, per pudsamaamp kuk jutoty, es ñejxy ma kyutugooyñat.

⁹ Ja naxwíñadu ja'ay di'ibu xuu kya'ity kuxja'ay nekykuyjxy exta ma naty kyajnumu naxwíñadu kyoy, ja'a da'uñu wyu'umadya'aydyut ko t'ixtat jatugok jya'ty ja axuk juyujk di'ibu jékyap jiky'ajjt. Es yu xuyujty di'ibu kuxja'ay ma ja neky, ja'a xuyujty di'ibáty myudajttap ja jiky'ajttan winu xuu winu timpn.

¹⁰ Tyámuts nnigajxut di'ibu tsojkap ja wijy'át kejy'át es yajjaygyukut. Ja jxutjukn kubajk ja'a 'yandijpy ja jxutjukn kopk ma tada toxytyujk 'yu'uñ. ¹¹ Es nandu'unu tada kubajk, yu'a 'yandijpy ja jxutjukn réyuty. Nimugoxk tu 'yooktu, ja myududjukn tam yajkutiky tyam, es ja myujxutjukn, yu'a kyajnum myiñ. Es ko myínat, je'eyu waanu 'yítat. ¹² Es ja axuk juyujk di'ibu jékyap jyt es tyam kyaj ñakyjyaaty, yu'a da'un rey ma tada nijxutjukn, es jya'ta'añ jatugok éxtam ja myuduktjukn rey, per nujxpu da'un ma kyutugooyñat.

¹²Ja majkpu wyaj di'ibu tu xy'ixy, yu'u du'un majku rey di'ibu kyaj dyajtsonda'ak-tanum yajkutuktat. Per 'yaxajyandap ja kutujkun éxtamu rey tuk oorun mut ja axuk juyujk. ¹³Tyadu majkpu réyuty ti'igyu wyinma'añuty, es myo'oyup ja myuk'ajtan es ja kyutujkun ja axuk juyujk. ¹⁴Tsiptunaamp mut ja Borreegu'unk. Per ja Borreegu'unk mamada'agudap, mut ko yu'u Windsun'ajtp ma windsunuty es Rey'ajtp ma réyuty. Es di'ibaty yu'u muut, Dios wooju ya'ujaty, wyin'ix, es oy tmuundu Dios.

¹⁵Ja anklus xy'anmaayuts nandu'un:

—Tadu mejyn di'ibu tu xy'ixy ma 'yu'uñu ja kujeñdyo'oxy, yu'u du'un 'yandijpy ja ja'ay púnuty jiky'ajttap ma maygyajpn, ma wiinkpu may ayuk kajpnty, es ma mayñaxwíñudu.

¹⁶Ja majkpu waj es ja axuk juyujk tyuk'ak'átap ja kujeñdyo'oxy, es dyajwu'umut niwa'ats axwa'ats. Es extu tsyu'tsta'aydyap ja ñini'x, es ñino'kta'aydyap di'ibu wu'amp. ¹⁷Diosu du'un tu pyajta'agudu es dyajtuunudu Diosu wyinma'añ, ti'igyu ñaybyajta'agudu es dyaky ja kutujkun éxtamu rey ma ja axuk juyujk extu ko yajkuyduunda'ayut di'ibu Dios ñaskajxu. ¹⁸Tadu kujeñdyo'oxy di'ibu tu xy'ixy, yu'u du'un 'yandijpy ja muj kajpn di'ibu 'yane'empy ja naxwíñudu ryéyuty.

18

Babiloñu kajpn kyutugoy

¹Nétats n'ijxy jatu'ugu anklus jyunaky tsajpótm mut ja myuj kutujkun. Ta ja naxwíñudu wye'emy kude'xy mut ja jyajun, ²es muk kyajxy:

—Tu net, tu net jyjitta'ay ja Babiloñu muj kajpn, es tu jyumbity majku'u tsunaaydyákn. Ni pún jap kyanaky'ity. Yu'nyu je'eyu jap tsunaaydyap ja ka'óbyuty, es jyar'attu ni'amuku axuk joon axuk juyujk. ³Du'un tu yajtydyuñ mut ko ja Babiloñu kajpn tmatuty ja Dios, es wiinkpu t'awdaty, es nidugekyu naxwíñudu ja'ayuty ti'igyu mut yu'u. Es ja naxwíñudu réyuty pyekytyuundu mut ja Babiloñu ja'ayuty. Esu ajuuy ado'kpu di'ibuty majatyu naxwíñudu, myukja'aydyáktu mut ko ttukumdeeky nidugekyu di'ibaty amdoop es ñayyajmujpudsama'añuty.

⁴Nétats nmudooy jatu'ugu kajxy myiñ tsajpótm, es jyuna'añ:

—Pudsamu ma tadu kajpn, miidsaty di'ibaty nja'ay'ajttap, kudiibu xymyutpekytyúndat es kudiibu miits myajtydyúndat mut yu'ujaty. ⁵Ja'a ko yu pyeky tu jyantsyñipajnu, extu myubátnup ja tsajp, es tu ja Dios jyamyajtsxuty ja pyojpu. ⁶Tuunumbít nandu'un éxtamu wiinkpu tu t'axuktúñ. Mugebat majtsk du'unun éxtam yu'u tu dyaky, es taam'yo'oy majtsk du'unun myúkyty di'ibu ya'ukp éxtam yu'u oj taam'yo'oy. ⁷Tyudyuñ es ya'ayow nandu'un éxtam tu muj tu pyaadu. Pes yu'u du'un jyuna'añ jyodoty wyinma'añoty: “Tyats n'u'uñu éxtam tu'ugu reynu. Kyajts uj ngu'ekytyo'oxyuty, ni na'ats nga'ayówt.” ⁸Paaty ma tu'ugu xuu ti'in myiñut ja pya'am, 'yayo'on, jyotmay, yuu, es mut ja junya'ank yajnino'ogat, mut ko Nindsun'ajtam Dios jyantsymyújaty di'ibu tu pyekymyo'oyuty es tkumadówt.

⁹Yu naxwíñudu réyuty di'ibu tu pyekytyundu mut yu'u es du'un tu dyajtygódudy jiky'ajtan, ñiju'uy ñiya'axtap ko t'ixtudu tadu kajpn ko tyoy. ¹⁰Wu'umdaaydyap jagam jyantsytsyu'ugut mut ja tyuodyu'unun, es jyuna'andut:

—¡Ay, puroobu mij Babiloñu muj kajpn di'ibu tu 'yane'emy! Jantsy tuk pojun tu myiñ ja mdudyu'unun.

¹¹Yu ajuuy ado'kpty majatyu naxwíñudu ju'udyap nandu'un es pya'ayówdabu tadu muj kajpn, mut ko kyaj tnakypyaadut pún jyuyup ja tyeeke yaky, ¹²mut ko ni pún tkanakyjyudyu ja oorun, ja platu, ja tsujjátypyu tsaa, ja perlu, ja oyatypyu wit di'ibu tsu'unk, tsaptspu, seedubu, kanak naxu oyatypyu kepy di'ibu pa'ak xu'kp, ja tsujjátypyu di'ibu kojpu mut ja marfil, bronsu, pujxn es ja mármol; ¹³es nandu'un ni pún tkanakyjyudyu ja kanelu, pa'ak xu'kpu, mirru, poom, vynu, aseytu oliivu, arinu, triigu, tsajkaajaty, borreeguty, kwaayaty, kárraty, es extu ja'ayuty ijty tyo'ktap. ¹⁴Es du'un yu ajuuy ado'kpty t'anumudut tadu kajpn:

—Kyaj xyñakymudatyu tadu mje'xy mbeky es tugekyu tadu oyatypyu di'ibu tu xyjantsytsyky. Tuu dun tyugooodya'ay wina xuu wina tiempu ya mmukja'ay'at esu mdsuj'ajtan.

¹⁵Púnaty ajuuy ado'ktup ma ja Babiloñu kajpn es ñayajmukja'aydya'agudu jap, jagam tyánudut mudu tsu'ugu ko du'un 'yayówat ja kajpn, es yu'u jy'u'ay ya'axtat:

¹⁶—¡Ay, puroobu muj kajpn! Tsuj tu 'yity éxtum tu'ugu toxytyujk mut ja wyitú oyatypyu, tsu'unkrú, tsaptsprú, es 'yoydyúñuty mut ja oorú, tsujjátypyu tsaa esu perlu; ¹⁷¡es tuk pojún tu tyugoyu tyadu jyiky'ajtan!

Es nandu'un yu barku yaj'ye'ebyuty esu di'ibáty tuundap jap barkoty, es di'ibáty muduundap jikymeyjñóty, wu'umdap jagam ¹⁸ko t'ixtat pyude'eky ja jok ma tyoyu tadu muj kajpn, es jyuna'andut muk:

—Ni ma du'umbu kajpn éxtum tu 'yityu tyadu muj kajpn, ¿kudii?

¹⁹Es mut ja jyotmay ñaydyukkuwaju'kudu naxway, es jyantsyjuu'ay jyantsyja'axtu:

—¡Puroobu tadu muj kajpn! Mut ja myukja'ay'at tu ñayajmukja'aydya'agudu nidugekyu di'ibu myudajttup ja barku. ¡Es tuk pojún tu tyugooodya'ay!

²⁰Es ja kajxy 'yajakuna'añ tsajpótm:

—Miidsuty púnaty ijttup tsajpótm, es miidsuty apóstuluty esu Diosu 'yayuk kajxwa'x-púty es nidugekyu di'ibu Dios jya'a'ajtypy, xonda'aktu mut ko Dios tu ttukkumudooy yu tadu kajpn éxtum tu mdúnudu.

²¹Net tu'ugu anklas kumajjaabu tkone'ky ja tsaa di'ibu du'un éxtum tu'ugu muj paan, es tkujubjpu jikymeyjñóty, es jyunañ:

—Nandu'un mij Babiloñu muj kajpn, myajkujubirpaxa'añ, es ni na'a jatugok mgakuxu'ugut. ²²Ni na'a kyanakyyajmudówat mgajpnóty ja trompet xuxpu, tsajkapyñxyúxpu esu arpu koobu. Es ni kyanakyyajp'átut ja mmoduumbuty di'ibu xpxékyuty, es ni ma kyanakyyajmudówat jap ja jujts tu'unun. ²³Kyaj jap ñakyyajjut ni tu'ugu lampru, es ni na'a jap kyanakyyajmudówat yajtúñ ja xuu ma ja pújkpúty. Ja m'ajuuy m'ado'kpúty tu 'yittu naxwiñ jantsy muj, es tu twin'uanu nidugekyu naxwiñudu ja'ayuty mut ja byuruu winma'añuty.

²⁴Pes ma tadu kajpn tu yajpaaty temy yeky ja Diosu 'yayuk kajxwa'xpúty ja ñe'pyñ, es ja ñe'pyñ di'ibu Dios jya'ay'ajtypy, es nidugekyu ja ñe'pyñ ja ja'ay di'ibuty ja'ay ya'o'kudu naxwiñ.

19

¹Nétus nmudooy jantsy muk ja ja'ayuty kyajxtu tsajpótm, es jyuna'andu:

¡Awdattu Dios!

Yu nitsokun, muj'ajtan esu muk'ajtan,

yu'u Dios jya'a'ajtypy.

²Pesu Dios paye'epy mut ja tui'ajtan,

es tu tmo'oy ja kumudo'on ja muj pekykajpn es ñuxat ayodaknoty.

Mut ko tu dyajpekytyúñ ja naxwiñudu ja'ayuty

es dya'e'ky ja Diosu myuduumbuty,

paadyu Dios yajumbijtxuty.

³Net jyunandu jatugok:

—Awdattu Dios. Pes timjókup wina xuu wina tiempu ma yajnine'egyú taadu.

⁴Es ja ni'i'px majtáxkrú mujja'aydyujk es ja nimajtáxkrú jiky'ajtpúty di'ibu ijttup Dios windum, ñaygyoxtañaydyákudu, t'awdjttu Dios es jyuna'andu:

—Wa'an du'unuty. ¡Awdajtta'aydyu Dios!

⁵Nétus nmudoogajxy ma uñaaybyajn ma Dios yajkutíky, es jyuna'añ:

Miidsuty di'ibáty myuduundap ja Nindsun'ajtan Dios,

mujja'ay mutsk ja'ayuty, awdattu Dios.

Nixudúñ ja Borreegu'unk

⁶Nmudooyats nandu'un ko nimayjya'ay kyajxtu, du'unuts nmudooy éxtumu nuudax 'yuuntsy pyumimiy, es éxtumu anaa muk ya'axy, es jyuna'andu:

Awdajtta'aydyu ja Nindsun'ajtam Dios di'ibu tugekyu muk'ajtan myudajtypy, mut ko yajkutfky.

⁷N'okxondákum, n'okjotkujkum es n'okwindsu'kum, mut ko Dios jyantsymyújuty es tu net tpaaty ma ja Borreegu'unuk pyaka'añ, es tu ja ñudo'oxy ñayjyujp'íxyuty.

⁸Tu yajmo'oy ja wit ja oybyu es ja wa'atspu di'ibu tu'x judsujkp, es ñayxóxudut. Pes ja oybyu wit ja'a 'yandijpy ja oybyu di'ibu tyuun kyajxtup ja Diosu jya'ayuty.

⁹Nétuts ja anklus xy'anmaay:

—Kuxja'ay: “Jotkujkuty di'ibáty tu yajwówdu ma tyadu xuu ko ja Borreegu'unuk pyaka'añ.”

Es xy'ak'anmaayuts:

—Tyaadu du'un tuj'ajtan di'ibu Dios kyajxyry.

¹⁰Njakoxtanayáñuts anklus tyeky'ujxy, es nja'awdatáñuts, per yu'uts xy'anmaay:

—Katu du'un m'adu'utsy. Nmudiimbyuts ja Dios éxtum mij, es éxtumu mmugu'uguty di'ibu pyanajxtup ja Jesusu 'yuxpujkuun. Awdat ja Dios.

Pes ja tuj'ajtan di'ibu Jesús yajk, ja'a yu'u di'ibu wyinma'añmyeery ja Diosu kyugajxpu.

Di'ibu tyuk'uñaapy ja poop kwaay

¹¹Nétuts n'ijxy ja tsajp awa'ats, es kyuxe'eky tu'ugu poop kwaay. Es di'ibu tyuk'uñaapy txu'aty Di'ibu Kyudyiimpy Ja 'Yayuk, es nandu'un txu'aty Tuj'ajtan, mut ko tuj'ajtan muut pyayo'oy es tsiptúñ. ¹²Yu wyiin du'un éxtumu janya'ank jyantsytye'xy, es jam kyubajkkujxm tmudaty may ja koronu. Es tmudaty ja xyuu kuxja'ay di'ibu yu'uyy naydyi'igyu ñija'ap. ¹³Es ja wyit ne'pyñ ne'pyñ. Es txu'aty Diosu 'yAyuk. ¹⁴Es pyanajxudu tugoymyay nidsiptuumbuty di'ibu tsajpótm. Ak poop ja wyit, ja oybyu esu wa'atspu, es ak poop kwaaygyujxy. ¹⁵Es di'ibu xyu'ajtypy Diosu 'yAyuk, jar 'yaajóty pyudsemy tu'ugu espaadu jajppu, es yu'u muut dyajtsayuta'añ ja naxwíñudu ja'ayuty. Es yajkutuka'añ mudu pujxndajk. Es ttukkumudowa'añ, mut ko Dios di'ibu tugekyu muk'ajtan myudajtypy, jyantsy'ajkunu mut ja naxwíñudu ja'ay. Paadyu du'un ttukkumudowa'añ éxtum ko jyawu yajwinma'atsy ja uuvu tuump. ¹⁶Es tmunejxy kuxja'ay ma ja kyapu es ma ja pyuuy tyadu xuu: “Rey'ajtp ma réyuty es Windsun'ajtp ma windsúnuty.”

¹⁷Nétuts n'ijxy tu'ugu anklus tyanu jam xuu ñikujxm es t'anuumudu jantsy muk ja joon juyuj di'ibu ka'agudijtp:

—jMin naymyúkudu ma ja muj xuu di'ibu Dios tyunaampy! ¹⁸Min es xytsyu'tutstut ja tsyu'udsydyu réyuty esu soldaadu windsúnuty, ja jotmuk ja'ayuty, ja kwaayuty es mut ja di'ibu tuk'uñaayudap, nidugekyu ja'ay ja tsyu'udsyuty, pánuty yajjuuydyap es pánuty awa'atstuuy ijttap, nandu'un ja muj ja'ay mutsk ja'aybyu.

¹⁹Nétuts n'ijxy ko ja axuk juyujk es ja naxwíñudu réyuty dyajnaymyúkudu syoldaaduty es tsiptuna'añ mut ja di'ibu poop kwaaygyujxy es mut ja ñidsiptuumbuty. ²⁰Per ja axuk juyujk yajtsuum ti'igyu mut ja kugajxpu di'ibu andakp, di'ibu naty tu ttuñ axuk juyujk wyinduuy ja muj ijxwu'umun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtan. Es mudu tyadu muj ijxwu'umun ja kugajxpu di'ibu andakp tu twin'uundu naty di'ibáty tu ñayyákyuty es ja axuk juyujk tsya'ayudut, es t'awdajtta ja 'yawinnax. Net nimajtsk yajku'udu'uju jiigyuty ma yu mejyñ di'ibu teepy azufru. ²¹Es yu syoldaaduty ya'oktaay mut ja 'yespaadu di'ibu pudsuum 'yaajóty di'ibu tyuk'uñaapy ja poop kwaay. Es nidugekyu joon juyujk di'ibu ka'agudijtp 'yujts jyotkudaktu mudu tadu tsyu'udsyuty.

Miljamujtpe

¹Nétuts n'ijxy tu'ugu anklus jyunaky tsajpótm mut ja kuk jutu 'yawatsn, es tkawítsyuty tu'ugu muj kadenu. ²Ta tmajtsy ja sarpyentá, tadu mujku'ugópk, ja Satanás, es tkawu'uañ

ttekywyu'añ mut ja muj kadenu, es 'yítut tsimy tuk mil jumujt. ³Ta tkujubijpu kuk jutoty, es dyajni'adijky ijxwa'amun muut kudiibu tnakywyin'uunut ja naxwíñudu ja'ayuty extu ko kya'pxut tuk mil jumujt. Ta naty koonum 'yok'lyajnasnatsuya'añ waanu.

⁴Nétats n'ijxy uñaaybyajnyty, es jam 'yu'uñudu di'ibátyu naty tu t'axájudu ja kutujkun es pyayo'oydyut. Yu'adyu du'un di'ibu yajnibo't ja kyubajkuty mut ko tranujxtu ja Jesusu 'yuxpújkun es tkajxwa'xudu ja Diosu 'yayuk. Nandu'un kyaj t'awdajttu ja axuk juyujk es ni ja 'yawinnax, es ni tkakupjúktu yajtsa'ayut wyimbokkujxy o ma kyu'u mut ja axuk juyujku syeyu. Es ja Dios yajjikypuyjukudu, es 'yana'amdu mut ja Kristu tuk mil jumujt. ⁵Tyaadu du'un ma tim jawyiinu Dios dyajjikypyejky ja ja'ayuty. Per di'ibu akwa'amdu ja o'kruty, yu'ujuty kyaj jyikyuyúktut extu ko kya'pxut tuk mil jumujt. ⁶Kuni'xy es jotkujkuty di'ibátyu Dios yajjikypuyjúkudup ma tyadu jawyiimbu jikyuyujkun. Kyaj pyaadudut ja ayo'on di'ibu du'un éxtumu ja'ay 'yooktu myumajtsk ok, ja'a du'un tmuúndut ja Dios esu Kristu éxtumu teedyuty, es 'yana'amdu mut ja Kristu tuk mil jumujt.

⁷Ko naty tu ñaxy tuk mil jumujt, ta Satanás yajnasnatsuya'añ ma tsyimy'ity. ⁸Es net ñujxut naxwíñ, es nujx twin'uñ tugekyu naxwíñudu, ja Gook naxwíñudu esu Magook naxwíñudu. Ja Satanás yajnaymyujkta'ayudup nidugekyu naxwíñudu ja'ayuty di'ibu ni mbaat nga'okmadsyo'onu, du'un éxtumu pu'u di'ibu jikymyejyñbyu'aay, es tsyiptuna'andu. ⁹Oytyim madsoty ma tugekyu naxwíñudu ta tso'ondu, es dyajnadujktu nidugekyu Dios ja ja'ayuty ma ja kajpn di'ibu Dios jyantsytsyeyjy. Peru Dios dyajjunajky tsajpótmu junya'ank di'ibu muut tnino'ktaay nidugekyu tadu ja'ayuty. ¹⁰Net ja mujku'ugópk di'ibu naty ja'ay tu twin'uñ, yajkujudu'uju ma ja mejyñ di'ibu teepy azufra, ma naty nandu'un tu yajkujudúwu ja axuk juyujk es ja kugajxpu di'ibu andakp. Jap 'yayówat xuuñ koots winu xuu winu tiempu.

Payo'oyun ma ja poop uñaaybyajn

¹¹Nétats n'ijxy ja Dios 'yu'uñu ma tu'ugu muj uñaaybyajn pooppu. Esu tsajp esu naxwíñudu jyugaktu ma naty 'yity, es ya'ijxtugooodyaay. ¹²Es n'ijxyuts ja o'kruty, muj mutsk, tyánudu Dios winduuy. Ta ja neky oj ya'aya'pwa'xy, es ya'ixy wi'ix tu tyundu nidu'uk nidu'uk. Es nandu'un wiinkpu neky ya'aya'pwa'xy ma 'yity kuxja'ay ja xyuujuty pánuty jiky'ajttup winu xuu winu tiempu. Esu Dios tpayo'oy es ttukumadooy ja o'kruty éxtum nidu'uk nidu'uk tu 'yadu'utsta, du'un éxtumu naty 'yity kuxja'ay nekykyujxm.

¹³Tam 'yijttu tugekyu ja o'kruty, ja'a muut di'ibu o'ktu mejyñóty, es tugekyu yajpayo'oydyu éxtum tii tu ttundu. ¹⁴Yu o'kun esu infyerna tu naty nandu'un dyajkta'aydyu ja o'kruty tugekyu di'ibu naty yu'ujuty myudajttup. Net ja o'kruty yajkujudúwudu ma ja mejyñ di'ibu ya'amp éxtumu juun. Ko ja'ay jam 'yayowdu, du'un ja'a éxtum 'yooktu myumajtsk ok. ¹⁵Ja'ayu ja'ay di'ibu xyuu kuxja'ay nekykyujxy ma yajjaaybyéty ja xyuujuty pánuty jiky'ajttup winu xuu winu tiempu, yu'uy kyaj yajkujudúwudu ma ja mejyñ di'ibu ya'amp éxtumu juun.

21

Jembyu tsajp esu jembyu naxwíñudu

¹Nétats n'ijxy ja jembyu tsajp esu jembyu naxwíñudu, mut ko yu jawyiimbu tsajp esu jawyiimbu naxwíñudu kyaj maanu, es kyaj maanu jikymyejyñ.

²Es n'ijxyuts nandu'un ja jembyu Jerusalén kajpn di'ibu tso'omp tsajpótm ma Dios, es kyuda'aky, es jantsy tsuj oydyúñ éxtumu pújkpu toxtyuyjk ko pyuka'añ. ³Es nmudooga-jxyuts jantsy muk ma uñaaybyajn ma Dios yajkutíky, es jyuna'añ:

—Tyamu net ja Dios 'yity mut ja ja'ayuty, es jyiky'ata'añ mut yu'ujuty, es yu'ujuty tja'ay'ata'añ. Ku'am ja Dios 'yita'añ mut yu'ujuty, es Dyios'átadut. ⁴Esu Dios yajtátsxudut tugekyu ja wyinnu. Kyaj 'yok'ijnat ja o'kun, ju'uy yaxun o ja pújk ado'onun, ja'a ko tugekyu di'ibu tu 'yity, tu ja'a ñaxy kyexy.

⁵Net ja di'ibu uñaapy ma yajkutíky jyuna'añ:

—Újts nyajkejpy tugekyu ak jemy.

Nandu'un jyanán:

—Kuxja'ay, mut ko tyaadu di'ibuts ngajxyry, tuy'ajtanu'u es mbaat xymyabeky.

⁶Nétuts xy'anmaay:

—Tu net yajkuyduunda'ay. Ujtsu du'un éxtum ja A es éxtumu Z, ujtsu du'un ja jawyiimbu es ja tim okpu. Di'ibu tátsup, ujtsuts nnamo'oyup es t'uugut ja nuu di'ibu pudsuamp ma myuxy es dyaky ja jiky'ajtan. ⁷Es di'ibu myamadakypy ja pojpu, yu'uts nmo'oyubu tyaadu éxtumu kyuma'an, ujtsu du'un xyDyios'átap, es yu'uts n'u'unk'átut. ⁸Per di'ibáty jyujpja'adup, di'ibátyuts uj xykyamubujktap éxtumu Yajnitsókpu, di'ibáty jiky'ajttap axuuk, yajja'ay'o'ktap, ma'induundup, bruju'ajttap, 'yawdajttap di'ibu kyaj Dyiosuty, es nidugekyu di'ibu andáktap, taaduty nidugekyu pyaadudu es yajpujta'agut ma ja mejyn di'ibu teepy azufrú. Ko ja'ay jam 'yayowdu, du'un ja'a éxtumu ja'ay 'yooktu myumajtsk ok.

Jembya Jerusalén

⁹Nétuts xyñimiiñ nidu'ugu anklus di'ibu tu ttuktaamdu'uty ja tsyim mut ja ay'o'on, esuts xy'anmaay:

—Min es nduk'ixat di'ibu pyukaampy ja Borreegu'unlk.

¹⁰Net madu Espíríta Santa myuk'ajtan oj xyajnejxyuts ma tu'ugu muj kopk jantsy kujxm, es xytyuk'ijxyuts ja muj kajpn Jerusalén kuni'xyryu ko kyuda'aky, jam tso'o'ón tsajpótm ma Dios 'yity. ¹¹Esu tadu kajpn jantsy tu'xp mut ja Diosu jyajun. Esu tyu'xun du'un éxtumu tsujátypyu tsaa, éxtumu tsaju'unk di'ibu xu'ajtypy jaspe, wa'áts éxtumu viidru. ¹²Es juwaduty ja kajpn ñabótsyuty majpxy es kujxm, mut majmajtsku tyuuk aa. Es tu'uk tu'ugu tujk aa tmudaty tu'ugu anklus di'ibu kywentu'ajtypy. Es ma tadu tu'uk tu'ugu tujk aa 'yity kuxja'ay tu'ugu xyuu ja majmajtskpu Israela myaank. ¹³Tuuguuk 'yixy ja tujk aa ma xuú pyudsemy, tuuguuk 'yixy ma yukpoj myiñ, tuuguuk 'yixy ma ja xuú tsy'i'ity es jatuguuuk 'yixy ma myiñ ja jumboj. ¹⁴Ja potsy di'ibu ñabots'ajtypy ja kajpn, majmajtsku 'yajx tmudaty. Es ma ja majmajtskpu potsy ujx kuxja'ay 'yity tu'uk tu'ugu xyuu ja nimajmajtskpu Borreegu'ungu 'yapóstalu.

¹⁵Yu anklus di'ibuts xymyugajx tmudaty tu'ugu ooru kijxn, es tkijxa'an ja kajpn, ja tyuuk aa es ja ñabots. ¹⁶Ja kajpn kwadraadu 'yity, yu yeñ'ajtan ti'igyu mut ja wyooñ'ajtan. Ja anklus tkijxy ja kajpn mut ja kijxn, esu yeñ'ajtan wyinjajty majtsk mil jamajtsk mugopx kilometru. Yu yeñ'ajtan, ti'igyu yu'u mut ja kyujxm'ajtan esu wyooñ'ajtan. ¹⁷Net tkijxy ja wyooñ'ajtan ja ñabots, es wyinjajty tu'upx mugoxk metru. Ja kijxn di'ibu ja anklus jajtiimpy, du'un ja yeñ'ajtan éxtum di'ibu ja'ay jajtiimpy.

¹⁸Ja kajpn nabots pyótsyudyu naty mut ja jaspe tsaa. Es ja kajpn, ak tim wa'áts ooru, du'un kyuxe'eky éxtumu viidru wa'átspu. ¹⁹Ja kajpn nabots pyotsy'ujx mut kanak naxu oyatypyu tsaa. Ja jawyiimbu tsaa txu'aty jaspe. Ja myumajtskpu txu'aty zafiiru, ja myuduguuukpu txu'aty ágatu, ja myumajtáxkpu txu'aty esmeraldú, ²⁰ja myumugoxkpu txu'aty ónise, ja myududujkpu txu'aty kornalina, ja myujuxtujkpu txu'aty krisólitu, ja myuduktujkpu txu'aty berilu, ja myudaxtujkpu txu'aty topasyu, ja myumajkpu txu'aty krisoprasu, ja myumajk tu'ukpu txu'aty jasintu, ja myumajmajtskpu txu'aty amatistu. ²¹Ja majmajtskpu tujk aa, majmajtsk je'eyu ja perlu. Tu'uk tu'ugu tujk aa, ti'igyu je'eyu t'agaj'áty ja perlu. Es ja muj tu'u di'ibu kajpngijky, ak tim wa'áts ooru, éxtumu wa'áts viidru.

²²Es kyajts n'ijxy ni tu'ugu tsajptujk jap, mut ko yu Nindsun'ajtan Dios di'ibu tugekyu muk'ajtan myudajtypy, esu Borreegu'unlk, yu'u tsajptujk'ajttabu tadu kajpn. ²³Tadu kajpn kyaj tseky esu xuú es ni yu po'o ñi'ánudat, mut ko Dios esu Borreegu'unlk, ja'a jyajun muut kyude'xyuty. ²⁴Es ja jajun ma tadu kajpn, ja'a kyudu'xup nidugekyu naxwíñudu ja'ay, es ja naxwíñudu réyuty tmumíndat ja myukja'ay'át ma ja kajpn. ²⁵Du'áñum wyu'umut awa'áts yu kajpn nabots aa. Ni na'a kya''adúkat, mut ko jap kyaj kyoodsaya'añ.

²⁶Es ja naxwíñudu ja'ay tmumíndat ja myuj'ajtan es ttukwindsu'ugudat ja Dios. ²⁷Es ni na'a kyatákudu di'ibu axuuk, o di'ibu tsoydu'un muut, o win'u'ambuty, yu'uyu tákudap di'ibu

xyuu ijtp kuxja'ay jap Borreegu'unk ñekeyujxy ma jajjaabyéty ja xyuuju ty púnuty jiky'ajttap wínu xuu wínu tiempu.

22

¹Nétats ja anklus xytyuk'ijxy tu'ugu mujnuu di'ibu mujxp ma uñaaybyajn ma Dios esu Borreegu'unk jajkutúktu. Tadu nuu jantsy wa'ats éxtamu viidru, es yu'u du'un jajkyry ja jiky'ajtan wínu xuu wínu tiempu. ²Tadu nuu pyue'eky muj tu'ugijky ma tadu kajpn. Es mujnuubu'aay majtsk adu'um yoñ ja kepy di'ibu jajkyry ja jiky'ajtan es tyuump'áty majmajtsk ok tuk jumujtpu, winduk po'ojuty tyuump'áty. Es ja kepy'aay yu'u tsooy'átup ja naxwíndu ja'ayaty. ³Es ni ma kyanaky'ítat ni tii di'ibu kajxpojkr.

Ma tadu kajpn, Dios esu Borreegu'unk jajkutuka'andu, esu myuduumbuty 'yaw-data'andu, ⁴es 'yíxtup ja Dios ja wyiin jyujp, es tmudáttut ja Diosu xyuu ma wyimbok. ⁵Jap kyaj kyoodsuya'añ. Es di'ibáty ijttap jap, kyaj tsoóktut ni ja lyampru es ni yu xuu ñijájudut, mut ko yu Nindsun'ajtam Dios kudu'xánup, es jajkutúktut wínu xuu wínu tiempu.

Tsojk ja Kristu myina'añ

⁶Nétats anklus xy'anmaay:

—Tyadu ayuk, tuj'ajtanu'u es mbaat xymuubuktu. Paadyu Nindsun'ajtam Dios di'ibu wyinma'añmyeery ja kyugajxputy, yu'u tu tkexy ja 'yanklus es jajtuk'ixa'andu ja myuduumbuty di'ibu tsojk tunán jatánup.

⁷Du'un ja Jesukristu jyuna'añ:

—¡Mudoo'ittu! ¡Tsojkats nmina'añ!

¡Jotkujk di'ibáty pyaduundap ja n'uxrújkunats di'ibu ijtp kuxja'ay ma tyadu neky!

⁸Uj Fwank. N'ijx nmudoots tugekyu tyaadu. Es kots n'ijxtaay nmudoodaay, taats nmay-gyoxtnaaydyáku anklus tyeky'ujxy di'ibadsu naty tu xytyuk'ixy, es nja''awdatáñats. ⁹Per yu'uts xy'anmaay:

—Kátats xy'awdaty. Nmudiimbyats ja Dios, éxtam mij, es éxtamu mmugu'uguty di'ibu Dios ja 'yayuk kyajxwa'xudap, es nidugekyu di'ibáty pyaduundap ja Diosu 'yuxrújkun di'ibu ijtp kuxja'ay ma tyadu neky. ¡Awdat ja Dios!

¹⁰Es ja anklus xy'ak'anmaayats:

—Kajxwa'x jajxónu tyadu Diosu 'yuxrújkun. Kata xykyuyu'utsy, mut ko tu dun tymipatyry ja tiempu ma jajkuyduuna'añ. ¹¹Púnuty axuuk adátstap, wa'anu du'un t'aktimtuun'adu'utstu; es púnuty pyanujxtap ja ka'oybyu winma'añ, wa'anu du'un t'aktimpanujx'adu'utstu; es púnuty pyanujxtap ja tuj'ajtan, wa'anu du'un t'aktimpanujx'adu'utstu; es púnuty kyuyduundap ja Diosu wyinma'añ, wa'anu du'un t'aktimkuyduun'adu'utstu.

¹²Du'unu Jesukristu jyuna'añ:

—¡Tsojkats nmina'añ! Es kots nmínut, nmo'oya'añats nidu'uk nidu'uk éxtam pyaadyuty wi'ixáty tu jyiky'attu. ¹³Ujtsu du'un éxtam ja A es éxtamu Z, ujtsu du'un ja jawyiimbu es ja tim okpu. Ujtsu du'un di'ibu tugekyu jajtsondá, es ujtsu du'un nandu'un di'ibu ya'abatadyaary. ¹⁴Jotkujkudyu taaduty di'ibáty tu trujta jajxónu wyit, ja'a njuna'anum di'ibu tu jyodumbittu es tu tmastu'uttu ja pyojpu. Yu'udyu dun je'eyu pátudap tyáktu ma tadu kajpn es tju'xut ja ujts tuump di'ibu jajkyry ja jiky'ajtan wínu xuu wínu tiempu. ¹⁵Mut ko ni na'a mbaat kyatákudu jap di'ibu myudajttap ja axuk winma'añ, yu brújuty, mu'induumbuty, jajja'ay'o'kruty, yu di'ibu 'yawdajttap di'ibu kyaj Dyíósuty, es di'ibáty tsojktap tyuundap ja andakun.

¹⁶Uj Jesús, tats ngexy ja n'anklus es t'awánut nidugekyu ja mabujkrutajk ma ñaymyúku. Ujtsu du'un ja Davitu tyuump 'yaats, es ujtsu du'un éxtamu jayxyuu di'ibu móñum pudsuumpr.

¹⁷Yu Espírítu Santu esu Borreegu'ungu ñudo'oxy, ja'a njuna'anum ja ja'ay di'ibu myubujktap ja Jesukristu, ja'a junándup:

—¡Min!

Es di'ibu myumudeery, wa'an nandu'un tjuna'añ:

—¡Min!

Es di'ibáty tútsudap, wa'an tmindu es t'axájudut nadu'uñu ja nuu di'ibu yajkypy ja jiky'ajtam winu xuu winu tiempu.

¹⁸ Uj n'anmaabyuts nidagekyu di'ibáty myudoo'ijttap yu Diosu 'yayuk di'ibu ijtp kuxja'ay ma tyadu neky, pun ja pun tnikón yu tyaadu di'ibu ijtp kuxja'ay, Dios nandu'un niko'onxudap ja 'yayo'on di'ibu ijtp kuxja'ay ma tyadu neky. ¹⁹ Es pun ja pun oynu'unun tpuwitsy yu ayuk di'ibu ijtp kuxja'ay ma tyadu neky, Dios nandu'un puwijtsxudap di'ibu naty pátap tju'xut ja kepytuump di'ibu yajjiky'ajtp, es kyaj tyákat ma ja Diosu kyajpn. Yu kepytuump esu Diosu kyajpn kuxja'ay 'yity ma tyadu neky.

²⁰ Di'ibu tyaadu ñigajxypy, du'un jyuna'añ:

—Tsojkats nmina'añ.

Es nandu'unuts njuna'añ:

—Wa'an du'unuty. ¡Min, Nindsun'ajtam Jesús!

²¹ Wa'anu Nindsun'ajtam Jesús tkunu'xtu nidagekyu ja Diosu jya'ayuty.